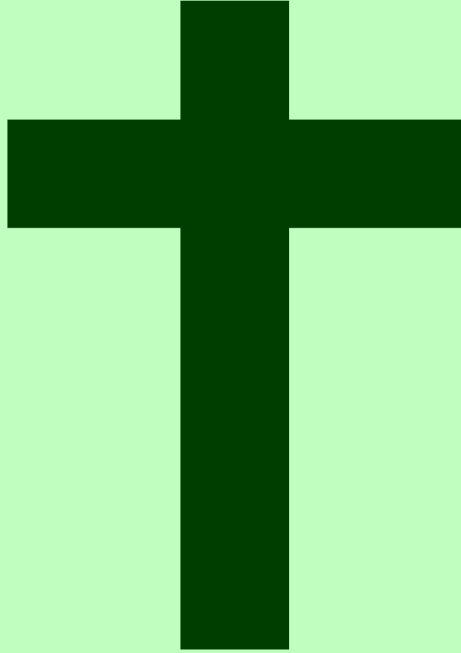

Diža' chawe' kub len
Salmo ka'

New Testament and Psalms in Zapotec, Yatee (MX:zty:Zapotec,
Yatee)

Diža' chawe' kub len Salmo ka'
New Testament and Psalms in Zapotec, Yatee (MX:zty:Zapotec, Yatee)

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Zapotec, Yatee

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zapoteco, Yatee [zty], Mexico

Copyright Information

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Psalms

in Zapotec, Yatee

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

Contents

SALMOS	1
MATÍO	88
MARKOS	135
LUKAS	164
ZWA	211
HECHOS	246
ROMANOS	292
1 CORINTIOS	312
2 CORINTIOS	330
GÁLATAS	342
EFESIOS	349
FILIPENSES	356
COLOSENSES	361
1 TESALONISENSES	366
2 TESALONISENSES	370
1 TIMOTEO	372
2 TIMOTEO	378
TITO	382
FILEMÓN	385
HEBREOS	386
ZEDW	400
1 BEDW	405
2 BEDW	410
1 ZWA	413
2 ZWA	418
3 ZWA	419
JUDAS	420
APOKALIPSIS	422

SALMO KA'

1

1 Ba nez zen naken che bennen' bi zzi'e da' zzejní'igekle benne' wen da' zinnj ka' le',
na' bi nake' toze len benne' dola' ka',
na' bi žónlene' tzen benne' ka' zzóagake' Dios cheła'ale,
2 san žebele' dan' žone' kan zchi'le Xanžo Dios,
na' kan nak dan' wnnakze' Le', dot ža dot yel zlab laže'en.
3 Benne' ni nake' ka to yag da' zoan žoa'a yegw,
da' zbian da' zix chen lo byo' chekzen,
na' xlagen bi žasen.
Yógo'te da' žon benne' ni, želžój chawen',
4 san benne' wen da' zinnj ka' kege ki zej nake'.
Zej nake' ka to laga' biž dan' žoa be'.
5 Bi yežojgak chawe' benne' wen da' zinnj ka' kate' wchi'a laže' Dios légake',
na' bi chó'ogak benne' dola' ka' gan zej ndobe benne' chawe' ka' law Dios.
6 Žaz laže' Dios da' žongak benne' chawe' ka',
san da' žongak benne' wen da' zinnj ka' chen' légake' gan kwia yí'gake'.

2

1 ¿Biz chen' zži'igak benne' yógo'te yež ka' che Dios?
¿Biz chen' zlab láže'gak benne' ka' da' zzoan Le' cheła'ale?
2 Zži'igak benne' wnná bia' ka' chie' Le',
na' benne' yolawe' ka' žóngake' toze diža' nich wží'igake' che Dios, Xángake',
na' che Bennen' wžé Dios chekze'.
3 Znnágake': "Yebéj kwinžo lo ná'gake',
na' wzoažo cheła'ale da' bchí'igekle' žo'o."
4 Gan že' Xanžon' ya'abá chie' žžiže'.
Žon ditjle' da' žek láže'gake' góngake',
5 na' lo yela' zža'a chie' zdile' légake',
na' lo yela' yichj ža'a chie' zchebe' légake'.
6 Zne': "Lo ya'a la'y chia', Ya'a Sión ba bzoa' Bennen' nna bi'e lo wlaza' neda'."
7 Zinna Bennen': "Wzenla' le'e da' gož Xanžon' neda'.
Gože' neda': Le' nako' Zi'na'. Na'a ža naka' xo'.

8 Wnnable neda', na' gonna' Le' yógo'te yež ka',
na' gak chio' dot yežlyó.
9 Wchinnjo' yež ka' len to bar ya,
na' ka to že'e yo wzožjo' légaken."
10 Na'a, le'e, Benne' wnná bia' ka', le yenle da' ni da' zzejni'ila' le'e.
Le wsedle da' ni da' zzenla' le'e, le'e na' zinna bia'le lo yežlyó.
11 Le gon da' zinna Xanžo Dios, lo yela' zžebe chele,
na' lo yela' žežize chele, le yebele lawe' Le'.
12 Le gape ba la'ne Zi'ne' nich bi že'e,
na' bi kwia yi'le lo nez chele, dan' la' žá'atie' Le'.
Ba nez zen naken chegak yógo'te benne' ka' žxen láže'gake' Le'.

3

1 Xana' Dios, ba nyanle'e benne' ka' zžá'agake' neda'.
Benne' zante zdíl-lengake' neda'.
2 Benne' zante znnégake' chia', na' znnágake': "Bi yeslá Dios le'."
3 San Le', Xana' Dios, žape chi'o neda'.
Nako' yela' baní' chia', na' zzo' neda' chawe'.
4 Wžéžyi'a, na' bliža' Xana' Dios,
na' Le' bechebe' chia' gan zoe' law ya'a la'y chie'.
5 Gota'a, na' wtasa',
na' bebana' dan' ben choch Xana' Dios neda'.
6 Bi žeba' chi mil benne' ka' zdíl-lengake' neda',
benne' ka' zej nyechjle' neda'.
7 Wyás, Xana' Dios. Beslá neda', Dios chia',
na' wdáp xága'gak benne' ka' zdíl-lengake' neda',
na' bdichj láye'gak benne' wen da' zinnj ka'.
8 Yela' weslá za' lo no'o, Xana' Dios.
Ben chawe' benne' chio' ka'.
4
1 Bechebe chia' kate' žliža' Le', Dios.
Le' zchi'a láže'kzo' da' žona'.
Kate' wzóa' lo da' zede, Le' ben chocho' neda'.
Beyache' láže'l neda', na' benle da' zchájlena' Le'.

2 Z₂na Dios: “Le'e, benne' ka', ěto chi'ize wzoale neda' che₂la'ale? ěTo chi'ize ží'ilele da' bi be zaka', na' chej₂le'le da' wen laže'?”

3 Ž₂ala' nnézele ba wžé X₂anžo Dios bennen' žape' Le' ba la'ne.

X₂anžo Dios yenle' chia' kate' w₂liža' Le'.

4 Le žebe law Dios, na' bi gonle dola'.

Le w₂láb laže' chie' kate' dele gan z₂tasle, na' le soa žize.

5 Le got' biado' ka' lawe' Le' lo da' nak chawe', na' le w₂xén laže' X₂anžo Dios.

6 Benne' zante z₂nnágake':

“ěNoz benne' gon chawe'e neto'?”

Lo yela' ži'i laže' chio' bwia neto', X₂anto' Dios.

7 Le' bzo' yela' žebele lo yichj lázda'wa', dan' nakžen zen ka da' zej nape benne' ka' zej nápl'i'e zoa', na' x₂is uba w₂l.

8 Lo yela' zga'n chawe' gata'a, na' tasa', dan' z₂nno' Le', X₂ana' Dios, naka' chawe' lawo' Le'.

5

1 Bze nag da' z₂nnia', X₂ana' Dios.

Be' laže' kan z₂beže laža'a.

2 Le' nako' X₂ana', na' nako' Dios chia'.

Benle da' ž₂liža' Le', dan' z₂chálj₂lenteza' Le'.

3 X₂ana' Dios, chbal-le yenlo' chi'a.

Zildo' la'kza' lawo' Le', na' kweza' da' yi'o neda'.

4 Nako' Dios bi žaz lažo'o da' bi nak chawe'. No benne' žone' da' z₂ia bi soakze' gan zo' Le'.

5 Bi žo'o latje la'gak benne' wen da' z₂innj ka' lawo'.

Bi z₂le'elo' chawe' yógo'te benne' wen da' z₂innj ka'.

6 Z₂chinnjo' ližgak benne' ka' žon laže'gake'.

Zzo' che₂la'ale benne' wetw benách ka', na' no benne' žon laže'e,

7 san neda' wak choa'a ližo' dan' nží'ile'elo' neda'.

Wká'n zena' Le' lo yodo' la'y chio' lo yela' zžebe.

8 Bsedle neda' gona' da' chawe' lawo' Le', X₂ana' Dios,

dan' zžá'ale'egak benne' ka' neda',

benne' ka' bi z₂lé'egekle' neda' chawe'.

Bche' neda' nez chawe' chio'.

9 Benne' ki bi z₂nnágake' da' naken da' li.

Nža' yichj lázdo'gake' da' kegle.

Lbá'gake' zej naken ka yežw ba ka' chegak benne' gat ka' da' nyáljwgaken.

Z₂nnágake' diža' chawe' ka', san žon laže'gake'.

10 Ben zi' benne' ka', Dios.

Ben ga chejché₂gwgake' ni'a che x₂tíža'gakkze'.

Dan' nyanle'e da' bi nak chawe' da' žóngake',

na' dan' bží'igake' chio' Le', bnnita' légake' che₂la'ale.

11 San yebéle'egekle benne' ka' ž₂xen laže'gake' Le'.

Kwežeyá'gake' lo yela' žebele dan' žákleno' légake'.

Benne' ka' zej nží'ile' Le' yebéle'egekle' lawo' Le'.

12 Gon cháwe'kzo' benne' chawe', X₂ana' Dios.

Dan' žaz lažo'o bennen', gape chi'o le'.

6

1 X₂ana' Dios, bi tilo' neda' lo yela' zža'a chio', na' bi gono' neda' zi' lo yela' yichj ža'a chio'.

2 Beyache' laže'l neda', X₂ana' Dios, dan' bi zoa' chawe'.

Beyón neda', X₂ana' Dios, dan' zžáka'li'a.

3 Že' zede yichj lázda'wa',

na' Le', X₂ana' Dios, ěbatx gákleno' neda'?

4 Da, X₂ana' Dios, beslá be' da' nakkza'.

Lo yela' ži'i laže' chio' beslá neda'.

5 Gan zej nnita' benne' gat ka', bi žejsá' laže' no benne' Le'.

Lo latje chegak benne' gat ka', ěnoz benne' wká'n zene' Le'?

6 Ba žedó laža'a dan' zbeže laža'a.

Yógo'te yel z₂bise gan dia' len nis zbeža'.

Žesbisan' len nis zbeža'.

7 Ba nyejw yej lawo' dan' z₂béželi'a.

Ba bebižkze nis dan' yožen yej lawo' dan' zžá'ale'egak benne' ka' žsáka'gake' neda'.

8 Le kwas ga zoa' ni, yógo'te žonle da' z₂innj, dan' ženle Dios z₂béželi'a.

9 X₂ana' Dios ba ženle' da' žáta'yoela' Le'.

Zzi' X₂ana' Dios da' z₂chálj₂lena' Le'.

10 Žedoé'egekle, na' zej že' zedle'e yógo'te benne' ka' bi z₂lé'egekle' neda' chawe'.

De chgi' kwás₂gake' gan zoa', na' yedoé'egekle'.

7

1 Xana' Dios, žxen laža'a Le'.
 Beslá neda' lo na'gak benne' ka' žsáka'gake'
 neda', na' goklen neda',
 2 nich bi séngake' neda' ka žon bež yixe',
 na' bi wchéza'gake' neda' gan bi zoa no
 benne' gáklene' neda'.
 3 Xana' Dios, cha' bena' neda' ki;
 cha' zoa bi da' zinnj da' ben ni'a na'a;
 4 cha' zoa bi da' bi nak chawe' da' bena' che
 no benne',
 bennen' zgá'nlene' neda' chawe',
 (san neda' góklena' bennen' bi zle'ele' neda'
 chawe' la'kze bi be bena' chie')
 5 cha' ki bena', be' latje bennen' bi zle'ele'
 neda' chawe' kwia laže'e neda', na'
 sene' neda'.
 Be' latje bennen' wleje' neda' lo yo, na'
 wca'ne' ca'ze yela' zen chia'.
 6 Xana' Dios, lo yela' zža'a chio', wzó ža'.
 Bdil-len benne' ka' žsáka'gake' neda' lo yela'
 zža'a chégake'.
 Bseła' da' gaklen neda' kate' žin ža wchi'a
 lažo'o da' žak cheto'.
 7 Benne' yógo'te yež ka' lá'gake' lawo' Le'.
 Wnná bia' benne' ka' lo yela' zen chio'.
 8 Le', Xana' Dios, wchi'a lažo'o benne'
 yógo'te yež.
 Bchi'a laže' neda' ka nak da' chawe' dan'
 bena',
 dan' bena' lo da' nak li laže' chia'.
 9 Bchinnj da' žongak benne' wen da' zinnj
 ka',
 san ben chawe' benne' chawe' ka',
 dan' nako' chawe', Dios, na' zwio' da' yo'o lo
 yichj láždo'gak yógo'te benne' ka'.
 10 Dios na'kze žape chi'e neda'.
 Žeslé' benne' ka' zej nake' li laže'.
 11 Nak chawe' ka zchi'a laže' Dios da' žongak
 benne' ka'.
 Yógo'te ža zža'a Dios che da' žongak benne'
 wen da' zinnj ka'.
 12 Cha' bi yeyát láže'gake' Dios kweje' ya
 ntoche' chie' ka'.
 Za' wsíe' yag ntóche'do' chie' ka'.
 13 Za' wkonle' žin ya chie' ka' che wdile'.
 Za' wsíe' yag ntóche'do' ka' zoa yi'
 láwe'gaken.
 14 Benne' wen da' zinnj zkweze' da' zia da'
 gone'.

Yo'o yichj lážda'we' da' zinnj da' gone', na'
 gone' da' wen laže'.
 15 Ba bche'ne' to yežw gže' nich yéxjwgak
 benne' ka' ga na', san bešjwe' lekze'
 lo yežwn'.
 16 Da' zinnj da' bene' žesbaga'n lekze' zia,
 na' da' bsake'e benne' ka' yebí'i Dios
 chekze' le'.
 17 Wká'n zena' Xana' Dios ni'a che da'
 chawe' da' žone'
 na' gólteza' che La la'y che Xana' Dios,
 Benne' zente.

8

1 Xanto' Dios, zente nak La la'y chio' Le' do
 zente yežlyó.
 Nakže zen yela' zen chio' ka ya'abá.
 2 Žolgak xkwide' ka', na' bi'do' že'n ka', ka
 naken.
 Yo'o chawo'o gan bi gak la'gak benne' ka' bi
 zlé'egekle' Le' chawe'.
 Zzoa žio' benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe',
 na' benne' ka' zžóagake' Le' cheła'ale.
 3 Kate' zwia' ya'abá dan' beno' Le',
 na' byo', na' belj ka', da' ka' bzo' to ton,
 4 na' znnaba': žbizkze zej nak benne' ka', dan'
 že' lažo'o légake'?
 žBizkze zej nak benne' ka', dan' ži'o wnné
 yoe chégake'?
 5 Beno' légake' yeláte'ze gaxjw ka nako' Le',
 na' bzo' chégake' yela' zen, na' yela' ba la'ne.
 6 Wnnakzo' nna biá'gake' yógo'te da' ka'
 beno'.
 Yógo'ten bdio' lo ná'gake':
 7 zila' ka', na' bež ka',
 na' yógo'te bia yixe' ka',
 8 bia zej nnita' xílgakba', na' bel ka',
 na' yógo'te bia ka' zej nníta'ba' lo nisdo'.
 9 Xanto' Dios,
 zente nak La la'y chio' Le' do zente yežlyó.

9

1 Xana' Dios, dot laža'a wká'n zena' Le'.
 Wzenla' benne' ka' ka nak da' zente da'
 beno'.
 2 Yebekzla', na' golkza' ka nak chio'.
 Goła' che La la'y chio' Le', nako' Dios zente.
 3 Bzonnjgak benne' ka' bi zlé'egekle' neda'
 chawe'.
 Bejchéwgake', na' wnitgekle' lawo' Le',
 4 dan' zzoa chawo'o da' chawe' da' žona'.
 Ži'o latje blo chio', na' cháwe'do' zchi'a lažo'o.

5 Bdi_{lo}' benne' yež ka', na' bchinnjo' yo'o
chegak benne' wen da' zinnj ka'.

Bso_{lo}' lagak benne' ka' to chi'ize.

6 Wžía yi'gak benne' ka' bi zlé'egekle' neda'
chawe'.

To chi'ize zej nbia yi' latje chegak benne'
ka',

na' yež chégake' ka', da' ka' bchinnjo' Le'.

Nitó benne' chejsá' laže'e benne' ka'.

7 Xanžo Dios zoakze' to chi'ize.

Bkweze' latje blo chie' gan wchi'a laže'e
benne' ka'.

8 Lo da' chawe' wchi'a laže'e benne' ka' dot
yežlyó,

na' benne' yógo'te yež ka' lo da' nak li laže'.

9 Xanžo Dios nake' ka' to gan chejnníta'gak
chawe' benne' yache' ka',

kate' žin ža che da' wžía yin' benne' wen da'
zinnj ka'.

10 Benne' ka' zej nónbi'e Le', Xanto' Dios,
wxén láže'gake' Le',

dan' bi wléj yichjo' benne' ka' žílgake' Le',
Xanto' Dios.

11 Le go_l che Xanžon', Bennen' zoe' yež Sión.
Le wzenle benne' yež ka' ka' nak da' bene',

12 dan' žejsá' laže'e chegak benne' ka'
zzáka'gake',

na' yezi'e wzón che benne' wetw benách
ka'.

Bi ga_l laže'e da' žližgak benne' yache' ka' Le'.

13 Beyache' laže'l neda', Xana' Dios.

Bwia da' zzaka'a lo na'gak benne' ka' bi
zlé'egekle' neda' chawe'.

Le' bekó'o neda' lo na' ye_la' got

14 nich wzenla' benne' ka' da' zka'n zena' Le'
gan zdóbgake' lo yež Sión,

na' yebéle'ela' dan' besló' neda'.

15 Chejchazgak benne' yež ka' lo yežw da'
bché'ngake'.

Chejcházgake' lo do ye_lj da' bdíxjgake'.

16 Xanžo Dios blo'e'ele' kan zchi'a laže'e,

dan' wbága'gak zia benne' ka' bi zej nake'
chawe' ni'a che da' béngakkze'.

17 Benne' bi zej nake' chawe' ka' cházgake'
lo yi' gabíl,

yógo'te benne' ka' žal laže'gake' Xanžo Dios.

18 Kege to chi'ize ga_l laže' Dios benne'
yache' ka',

na' kege to chi'ize nitle da' žxén láže'gake'.

19 Wzó ža', Xana' Dios. Bi go'o latje benne'
ka' wká'n zen kwíngake'.

La'gak benne' yež ka' lawo' Le' nich wchi'a
lažo'o légake'.

20 Xana' Dios, ben ga žébegak benne' ka' Le'.
Yeyónbia'gak benne' yež ka' zej nake' be-
nachze.

10

1 Xana' Dios, žbiz chen' zo' zi'to'?

žBiz chen' zkache' kwino' kate' zzáka'gak
benách chio' ka'?

2 Lo ye_la' zka'n zen kwín benne' bi nake'
chawe' zbia laže'e benne' yache',

san chejchaze' lo da' bdixjwe' nich wžía yi'e
bennen'.

3 Zka'n zen kwine' ni'a che da' zze laže'e.

Znne zi'e bennen' zdan laže'e ye_la' gape, na'
zka'ne' ka'ze Le', Xana' Dios.

4 Lo ye_la' zka'n zen kwín benne' bi nake'
chawe' bi žape' Dios ba la'ne,

na' znne' bi zoa Dios.

5 Žónteze' da' zinnj, na' znne'

bi wchi'a laže' Dios le' ni'a che da' žone'.

Zzoe' che_la'ale benne' ka' zží'igake' chie' le'.

6 Lo yichj lázda'we' znne':

“Bi be gak wsejw xneza'.

Batkle bi gak chia' da' bi naken chawe'.”

7 Znnáteze' da' kegle, na' da' wen laže', na'
zkache'lanteze'.

Diža' ka'ze, na' diža' ya_lze zžójgaken žoe'e.

8 Zkache' kwine' žoa'a yež nich sene' benne'
ka'.

Bagáche'ze žote' benne' ka' zdégakze' ga na'.

Zwíalanze' nich gak bi gone' chegak benne'
yache' ka'.

9 Bagáche'ze zbeze' ka' žon bež yix'e.

Zbeze' nich gak sene' benne' yache' ka'.

Kate' zzene' benne' yache' lo do ye_lj chie',
na' zchi'e le' chekze'.

10 Kan žon bež yix'e zóateze' xíti'e lówlegak
benách ka',

na' zzene' benne' zan len ne'e wa_le.

11 Lo yichj lázda'we' znne': “Na_l laže' Dios
benne' ki.

Bkache' lawe', na' bi le'ele' da' žona'”

12 Wzó ža', Xana' Dios, na' bze no'o.

Bi ga_l lažo'o benne' yache' ka'.

13 ĆBiz chen' zzoagak benne' wen da' zinnj ka' Dios chela'ale?

Lo yichj lázdo'gake' znnágake':

“Bi yezi' wzón Dios neda'.”

14 San Le' ble'ekzlo' da' ni, dan' zwio' no benne' žone' da' zinnj, na' da' bi nak chawe',

nich yezi'kzo' wzón benne' ka'.

Benne' yache' ka' zde kwíngake' lo no'o.

Le' žáklenkzo' bi' wzebe ka'.

15 Zkwaso' yela' wale che benne' wen da' zinnj.

Wláj lawle da' bi nak chawe' da' bene', dan' bene' bagáche'ze.

16 To chi'ize nak Xanžon' Benne' znná bi'e žo'o.

Lo yežlyó chie' ba wžia yi'gak benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe'.

17 Benno' chegak benne' gaxjw laže' ka' da' wnnábgekle' Le', Xana' Dios.

Le' zkwezo' yichj lázdo'gak bénne'do' ka' nich wzé nággake' xtižo'o,

18 nich wchi'a lažo'o bi' wzebe ka', na' benne' ka' zzáka'gake',

nich biž bi da' zinnj gongak benne' ka' bi zej nake' chawe' chegak bénne'do' ki.

11

1 Žxen laža'a Xana' Dios.

ĆBiz chen' že'gak benách ka' neda':

“Bzonnj, wyéj law ya'a ka to byinne?”

2 Bwia nga, zkwzegak benne' ka' bi zej nake' chawe' yag ntóche'do' ka' chégake'.

Ba bxóagake' yag ntóche'do' ka' chégake' lo do chen,

nich gótgake' bagáche'ze benne' chawe' ka'.

3 Chela' kwasgak da' ka' zzoagak chochen da' chawe',

Ćbizkze gongak benne' chawe' ka'?

4 Xanžo Dios zoakze' latje la'y chie'.

Ya'abá na'kze zoa latje blo gan že' Dios.

Zwiágak yej lawe', na' zle'ele' da' žongak benne' ka'.

5 Xanžo Dios zbeje' benne' chawe' ka' lo da' zede,

san bi zle'ele' chawe' benne' ka' bi zej nake' chawe' na' benne' ka' žóngake' da' zinnj.

6 Wdíe' benne' ka' bi zej nake' chawe' lo da' ka' wžia yí'gaken légake',

da' ka' zej naken yi', na' sufr da' žeyen ka yeže, na' to be' da' lalé'e,

da' ka' sele'e lawgak benne' ka'.

7 Ki gone' dan' nak chawe' Xanžo Dios, na' nži'ile' da' naken chawe'.

Lé'egekle benne' li laže' ka' lawe' Le'.

12

1 Xana' Dios, beslá benne' chio' ka' dan' biž zoa no benne' žape' Le' ba la'ne, na' bi zoa no benne' li laže' ladjwgak benne' ka'.

2 Yógo'te benne' ka' žon láže'gekke' ljéžgake' ka'.

Lo da' wen laže' znnágake' diža' chawe' da' znnágake' nich gon láže'gekke' benách ka'.

3 Xanžo Dios wžia yi'e benne' ka' zcháljgake' ki,

na' benne' ka' zcháljgake' da' zka'n zen kwíngake'.

4 Benne' ka' znnágake': “Da' zchaljžo gáklenen žo'o.

Wchaljžo kan žénelžo. ĆNožkze benne' wchi'le' žo'o?”

5 San znná Xanžo Dios:

“Na'a la'kza' neda' dan' žsáka'gake' benne' yache' ka',

benne' ka' zbeže láže'gake',

na' yeslá' benne' ka' žénegekke' bi da' gona'.”

6 Xtiža' Xanžo Dios naken dot da' li.

Naken ka ya plat da' wdén lo yi',

da' ba wdén lo yi' gaže chi'i ka'.

7 Le', Xana' Dios, zwiákzo' benne' chio' ka'.

To chi'ize gape chi'o légake' lo na'gak benne' ka' zej nnita' lo ža na'a ža.

8 Kate' zka'n zengak benách ka' da' zinnj, zej nnita' benne' bi zej nake' chawe' ka' gáte'teze.

13

1 ĆTo chi'ize gal lažo'o neda', Xana' Dios?

ĆGal láže'tezo' neda'?

ĆTo chi'ize biž le'elo' neda'?

2 ĆTo chi'ize gon byene soela' da' zzaka'a?

ĆTo chi'ize gak nyache' laža'a dot ža dot yel?

ĆTo chi'ize nna bia'gak benne' yichj ža'a ka' neda'?

3 Bwia neda', Xana' Dios, na' bechebe chia'. Ben choch neda' nich bi gata',

4 na' nich bi nna bennen' bi zle'ele' neda' chawe', bi nne':
 "Ba bzexjwa' le'."
 Benne' ka' bi zle'egekle' neda' chawe' yebégek'le' cha' chejchaza' lo da' bi nak chawe',
 5 san neda' žxen laža'a Le' yeyache' láže'lo' neda'.
 Dot lázda'wa' žebela' dan' žákleno' neda'.
 6 Gokza' che Xana' Dios dan' žon chawe'e neda'.

14

1 Benne' lazdo' zide ka' zza' láže'gake', na' znnágake': "Bi zoa Dios."
 Benne' ki zej nchixle yichj lázdo'gake', na' žóngake' da' bi naken chawe'.
 Bi zoa no benne' žone' da' naken chawe'.
 2 Xanžo Dios, Bennen' zoe' ya'abá, zwie' benne' ka' nich le'ele' cha' zoa no benne' žejni'ile', bennen' žape' Dios ba la'ne.
 3 Yógo'tie' bejchíxgekle'.
 Yógo'tie' zej nchixle yichj lázdo'gake'.
 Bi zoa no benne' žone' da' naken chawe', nitóe'.
 4 ¿Bi žejní'igekle benne' ka' žóngake' da' zinnj? Zzózjgake' benne' chia' ka' ka zzozej to benne' yet da' žawe',
 na' bi žákbe'egekle' zoa Xanžo Dios.
 5 Lo yela' zžebe chégage' žzízegak benne' ka', dan' žáklen Dios benne' chawe' ka'.
 6 Zcá'ngake' ca'ze da' wnnagak benne' yache' ka',
 san benne' ki žxén láže'gake' Xanžo Dios.
 7 La'kze Bennen' yeslé' benne' Israel ka'.
 Kate' gon Xanžon' ga yežingak benne' chie' ka', benne' ka' zej ndo'e zító'le,
 na' yebégek'le za'só Jakob, na' yebéle'egekle benne' Israel ka'.

15

1 Xana' Dios, ¿nozke benne' gak soe' gan zo' Le'?
 ¿Nozke benne' gak soe' latje la'y chio'?
 2 Wak gon ki benne' nake' li láže', bennen' žone' da' naken chawe',
 bennen' zoa da' nak dot da' li lo yichj lázda'we',
 3 bennen' bi znnie' che lježe' ka',
 na' bi be da' zia žone' chegak lježe' ka',

na' bi žwe'e latje no benne' kwej bi'e lježe' ka'.
 4 Wak soa bennen' ga na', bennen' bi žape' ba la'ne no benne' žone' da' zinnj,
 san žape' ba la'ne benne' ka' žápegake' Xanžo Dios ba la'ne
 bennen' bi zche'e xtiže'e la'kze gonen ga bi wnite'.
 5 Wak soa bennen' ga na', bennen' žsane' mežw chie', na' bi žennabe' yichjen,
 na' bi žezi'e mežw nich wzóa lie' da' wen láže' che benne' bi be zia nbage'e.
 No benne' žone' ki batkle chejchaze' lo da' zinnj.

16

1 Bwia neda', Dios, dan' žxen laža'a Le'.
 2 Lo yichj lázda'wa' žapa' Le', Xana' Dios: "Le' nako' Xana'.
 Bi be da' chawe' žata' chia' da' bi zan' lo no'o."
 3 Žaz láže'za' benne' ka' zej nake' che Dios lo yežlyó nga,
 na' lezka' benne' ka' zej nake' li láže'.
 4 Zan da' sáka'gak benne' ka' zka'n zéngake' lo'a ka'.
 Bi gona' légage' tzen kate' zlaljgake' žen lágwaken, na' bi wkonla' žin lágaken.
 5 Xanžo Dios zwawe' neda' na' nake' da' chawe' chia'.
 Le', Dios, žape chi'o yela' nban chia'.
 6 Da' žonno' chia' naken da' ba nez zen da' zzi'a,
 na' xtanle'e nak latje gan bzo' neda'.
 7 Wká'n zénteza' Xanžo Dios, Bennen' žsedle' neda'.
 Kate' ne ztasa' zzejni'ile' neda' lo yichj lázda'wa'.
 8 Žxen laža'a Xanžo Dios yezi'e neda'.
 Dan' zoe' kwita', bi be gak wcheben neda'.
 9 Che len zoa lázda'wa' yela' žebél, na' žebéle'etezla',
 na' kate' gacha'a lo yežw ba wxén laža'a Le'
 10 dan' bi wka'no' be' da' nakkza' lo latje chol' chegak benne' gat ka',
 na' bi go'o latje nitla' dan' nakkza' chio' Le'.
 11 Wlo'e'elo' neda' da' žala' gona' nich gata' chia' yela' nban.
 Gan zo' Le' yebéle'etezla',

na' kwito' Le' sóateze yela' ba nez zen chia'.

17

¹ Bze nag da' znnia', Xana' Dios. Benle da' žliža' Le'.

Wzí' da' znnabla' Le' lo yela' li laže' chia'.

² Benn latje la'a lawo' Le' nich wchi'a lažo'o neda',

dan' zle'elo' yógo'te ka zej nakkzen.

³ Le' zwiakzo' yichj lázda'wa', na' zle'elo' neda' žel.

Bwiakzo' da' žona', na' bi be da' zinnj ble'elo'. Wdape chi'a loža'a nich bi be diža' ka'ze nnia'.

⁴ Žona' ka' nak da' znnaxtižo'o, na' bi žona' kan žongak benne' wen da' zinnj ka'.

⁵ Wdape chi'i neda' lo nez chawe' chio', nich bi chejchaza' lo da' bi nak chawe'.

⁶ Žliža' Le', Dios, dan' ženlo' chi'a. Bze nag chi'a, na' benle da' znnia'.

⁷ Bloe'el neda' kan žeyache' láže'le'elo' benách ka'.

Beslá benne' ka' žxen láže'gake' Le' lo na'gak benne' ka' bi zlé'egekle' lé'gake' chawe'.

⁸ Bwia neda' ka' žon no benne' zwiakze' yej lawe'.

Wdape chi'i neda' ka' žon z koko', bian' žape chi'iba' bríse'do' ka' zan xilba'

⁹ nich bi be gongak chia' benne' wen da' zinnj ka',

benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe', na' žénegekle' gótgake' neda'.

¹⁰ Bi žeyache' láže'gek'le' ljéžgake' ka', na' lo yela' zka'n zen kwíngake' zcháljgake'.

¹¹ Gáte'teze gan zda' zwiágake' neda'.

Žénegek'le' wžia' yí'gake' neda'.

¹² Zej nake' ka' to bež yíxe'do' žénelba' bi da' gawba'.

Zej nake' ka' to bež yixe', bia z kache' kwínba' nich senba' biado' ka'.

¹³ Da, Xana' Dios, bdil-len benne' ka' bi zej nake' chawe', na' bžia' yi' lé'gake'.

Beslá neda' lo na'gak benne' ka' bi zej nake' chawe', wkonlo' žin ya ntoche' chio'.

¹⁴ Beslá neda' lo na'gak benne' ka' len no'o wale, Xana' Dios.

Beslá neda' lo na'gak benne' ka', benne' zej ze'e nich yekwásgake' yežlyó cheto' nga,

benne' ka' žáwgake' da' záka'le'e chio' na' zwáwgaken' zí'ngake' ka',

na' zga'nkze da' gawgak za'sógake' ka',

¹⁵ san neda', le'ela' lawo' Le' dan' naka' chawe'.

Chaz laža'a gaka' ka' nakkzo' Le' kate' yebana'.

18

¹ Nži'ila' Le', Xana' Dios.

Le' zzoa chocho' neda'.

² Le', Xana' Dios, nako' ka' to yej gan zoa' choch,

na' nako' ka' to yo'o zen gan yo'o chawa'a.

Nako' Benne' weslá chia', na' Dios chia'.

Le' zzoa chocho' neda', na' wxén laža'a Le'.

Žape chi'o neda', na' žesló' neda',

na' z kache' chawo'o neda'.

³ Znnia': Xanžo Dios žala' wká'n zenžo-ne'.

Beslé' neda' lo na'gak benne' ka' zžá'agake' neda'.

⁴ Wzóa' lo da' zede che yela' got,

na' gok da' zinnj ka' to yegw nis da' bcheben neda'.

⁵ Gota' zož chia' choa'a lo yi' gabíl

dan' wzóa' lo da' zede che yela' got.

⁶ Lo da' zžia' yin' benách ka' bliža' Xana' Dios na' bcháljlenkza' Dios chia'.

Le' benle' chi'a gan zoe' latje la'y chie',

na' bze nage' da' bchalja' lawe'.

⁷ Naž wzó' yežlyó nga.

Wzizegak ya'a ka' gže'.

Wzizele'egaken dan' bže'e Le'.

⁸ Bžoj žen che yi' lo zine'e,

na' bžoj yi' lo žoe'e da' bzeyen da' zej že' lawe',

na' yi' na' bzenen bzio' yi' ka'.

⁹ Bsaljwe' ya'abá, na' betje',

na' wzóa' da' chol zan ni'e.

¹⁰ Wdíe' lo be', ne ži'e to da' nzin' kerubín.

Ka' gaze wdíe' lo be' bdone'.

¹¹ Gokwe' da' chol, dan' bkachen' Le',

dan' naken bejw gasj da' yožen nis.

¹² Lo da' žákti'tele'e chie' bžojgak bejw gasj ka'.

Bžojgak wzio' yi', na' yej nis.

¹³ Zan ya'abá wnné wzio' che chi'i Xanžo Dios,

na' benle' chi'i Dios zente ladjwgak wzio' yi' ka', na' yej nisen'.

¹⁴ Bsie' yag ntóche'do' chie' ka',

na' beslase' benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'.

Bsane' yes wzió' ka', na' bžia yi'e benne' ka'.

15 Naž bla' lawgak da' ka' zej že' gže' zan nisdo',

na' bla' law xni'a yežlyó dan' žen' zan nisdon'.

Bdilo' benne' ka' zžá'agake' neda', Xana' Dios,

na' lo yela' zža'a chio' bsejo' xnéžgake'.

16 Betj Dios lo da' sibe, na' beḡwe' neda', na' len ne'e wałe bebeje' neda' lo da' zede da' goken ka nis zil.

17 Beslé' neda' lo na'gak benne' wałe ka', benne' bi zlé'egekle' neda' chawe',

na' lo na'gak benne' ka' zží'igake' chia' neda', benne' ka' zej nakže' wałe ka neda'.

18 Bdíl-lengake' neda' katen' wzóa' lo da' zedle'e,

san Xana' Dios góklene' neda'.

19 Bebeje' neda' gan wyoá'a, na' bzoe' neda' to latje zen.

Beslé' neda' dan' wyáz laže'e neda'.

20 Xanžo Dios bebi'e chia' dan' bena' da' naken chawe',

na' ka nakkze da' chawen' bebi'e chia',

21 dan' žona' ka žsedle Xana' neda',

na' bi wléj yichja' Dios chia'.

22 Žona' ka nak da' bchi'le' žo'o,

na' bi bsana' diža' ka' da' bdixjwe'.

23 Goka' li laže' lawe' Le',

na' wdape chi'i kwina' nich bi gona' da' zinnj.

24 Bebi'i Xanžo Dios chia' ka nak da' chawe' da' bena',

ka nakkze da' chawen' dan' bena' lawe' Le'.

25 Žeyache' láže'lo' no benne' žeyache' láže'le' lježe',

na' nako' li laže' len bennen' nake' li laže'.

26 Zchájljeno' benne' chawen' da' naken dot chawe',

na' gako' snia len benne' wen da' zinnj.

27 Yesló' benne' chawen' lo da' wžia yin' benách ka',

san wzexjo' benne' ka' zka'n zen kwíngake'.

28 Le' wzaljo' yi' chia'.

Le', Xana' Dios, wza'ni'o chia' gan zoa' lo da' chol.

29 Yela' wak chio' wžia yin' benne' zanle'e, benne' ka' žjake' lo wdile.

Cha' Le', Dios, sóaleno' neda', wak wchin-nja' ze'e ka' žape chí'igaken yež ka'.

30 Da' ka' žon Dios zej naken li laže', na' xtiže'e naken dot da' li.

Žape chi'e yógo'te benne' ka' žxen láže'gake' Le'.

31 Toze Xanžon' nake' Dios.

Toze Dios chežo nake' Benne' žape chi'e žo'o.

32 Dios nake' Bennen' žone' neda' benne' wałe,

na' Benne' žeyone' li laže' da' žona' neda'.

33 Žone' ni'a ka zej nak ni'a bžina' yixe'

na' zzoa choche' neda' law Ya'a Sión chie'.

34 Žsedle' neda' nich gak cha'a lo wdile,

na' nich gak wlewa' da' žsi yag ntóche'do' ka', dan' naken ya bronse.

35 Lo yela' žeslá chio' wdape chi'o neda', na' len no'o li ža gókleno' neda'.

Lo yela' ži'i laže' chio' bka'n chawo'o neda'.

36 Ben chawo'o nez gan tia',

na' bi kwila' lo nezen'.

37 Bsejwa' xnezgak benne' ka' zžá'agake' neda', na' bena' ga bzónnjgake',

na' bi beyá'a liža' ga bžinte beta' benne' ka'.

38 Bena' benne' ka' we', na' bi gok yeyásgake'.

Bejbíxgake' zan ni'a.

39 Ben chocho' neda' nich gok cha'a lo wdilen'.

Bzexjo' benne' ka' zžá'agake' neda' zan ni'a.

40 Beno' bzonnjgak lawa' neda' benne' wałe ka',

na' bžia yi'a benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'.

41 Wnnábgekle' no benne' gáklene' légage' san bi wzóa no benne'.

Wnnábgekle' Xanžo Dios, san bi wzé nage' chégake'.

42 Bžia yi'a benne' ka', na' gókgake' ka bixte yo dan' zzen lo be'.

Bleja' légage' ka zleja' gona' lo nez ka'.

43 Besló' neda' lo na'gak benne' ka' zží'igake' chia',

na' beno' neda' benne' blo lo yež ka', na' láwe'lgak benne' zi'to' ka'.

Benne' ka' bi nónbi'a, žóngake' žin chia'.
 44 Kate' béngkele' chia', na' béngake' kan
 wnní'a'.
 Benne' yež ka' béngake' kan bchi'la' lé'gake'.
 45 Benne' zi'to' ka' gotgak ni'a ná'gake'.
 Lo yela' zžebe bžójgake' lo yež zen ka'
 chégake'.

46 ĵGa'n zen Xanžo Dios!
 ĵGa'n zene' dan' žákłene' neda'!
 ĵGa'n zen Dios, Bennen' žeslé' neda'!

47 Dios žebéj yichje' benne' ka' zžá'agake'
 neda',
 na' zdie' benne' yež ka' lo na'a neda'.
 48 Žeslé' neda' lo na'gak benne' ka' zžá'agake'
 neda'.
 Žone' ga zna bi'a benne' ka' bží'igake' chia'
 neda'.
 Beslé' neda' lo na'gak benne' yichj ža'a ka'.

49 Wká'n zena' Le', Xana' Dios, lawgak
 benne' yež ka',
 na' golkza' che La la'y chio' Le'.
 50 Žono' ga žon to benne' da' zen ka',
 bennen' zna bi'e lo wlazo' Le',
 na' žeyache' láže'lo' bennen' wžío' Le',
 bennen' nake' Dabí, na' za'sóe' ka', to
 chi'ize.

19

1 Nla' law zan ya'abá yela' zen che Dios.
 Zcháljgakkze yógo'te da' ka' bene'.
 2 To ža zzenlen ža yoble da' ni,
 na' to yel žen' yel yoble da' na'kzen.
 3 Bi zkówgeklen žin xtíža'gak benne' ka',
 na' bi zoa no benne' ženle' chí'igaken,
 4 san zžin da' znnágaken do zente yežlyó,
 na' zžingak xtíža'gaken dot yežlyó.
 Dios bene' ya'abá ka to yo'o gan zoa wbíž.
 5 Zildo' zlan' ka to benne' byo zchag ne'e.
 Žebelen ka to benne' zzá'li'e.
 6 Zžojen cheła'ale gan zlan',
 na' zžinen cheła'ale gan ženem.
 Zcha'an yógo'te da' zej den.
 7 Dot li laže' nak da' žsedle Xanžo Dios,
 na' zzoa chochen be' da' nakkžžo.
 Li laže' nak da' bchi'le Xanžon' žo'o.
 Znejjwn yela' žejní'il chegak benne' ka' bi
 zej napeň'.
 8 Da' likze nak da' wnná Xanžon',

na' žebéle'egekle benne' ka' žóngake' kan
 znnan.
 Li laže' nak da' zzejní'il Xanžon' žo'o,
 dan' zzoan žo'o lo yela' baní'.
 9 Nak chawe' zžébežo Xanžon', dan' gonen
 ga soažo nbanžo to chi'ize.
 Da' likze nak kan zchi'a laže' Xanžon' žo'o,
 na' naken chawe'.
 10 Naken da' zdan láže'žežo ka ya oro,
 na' ka ya oro zente dan' záka'le'en.
 Nakžen zix ka bžina' che bez, dan' nakle'en
 zix.

11 Žsedlen neda', wen žin chio',
 dan' žona' kan znnan, na' da' zenle'e žezi'a.
 12 Nitó benne' bi gak gónbi'e da' zinnj da'
 žone'.
 Beslá neda', Xana' Dios, lo da' zinnj dan' bi
 žákbe'ela' žonan'.
 13 Bkache' chawe' neda', wen žin chio',
 nich bi be doła' gona' dot laža'a.
 Bi go'o latje nna bia' doła' neda'.
 Naž gaka' li laže', na' bi baga'a zia che
 dolan'.
 14 Žénela' gak da' zchalja', na' da' zlab laža'a
 da' žaz lažo'o Le'.
 Xana' Dios, Le' žon chochkzo' neda', na'
 beya'wo' neda'.

20

1 Znnabla' Xanžo Dios yenle' chi'o kate' bi žak
 chio',
 na' gape chi'i Dios na'kze che Jakob le'.
 2 Znnabla' Le' lo latje la'y chie' gáklene' le',
 na' gan zoe' law Ya'a Sión yedjwíe' le'.
 3 Znnabla' Le' chejsá' laže'e yógo'te da'
 bnezjo' chie',
 na' si' lo ne'e biado' ka' zzeyo' lawe' Le'.
 4 Znnabla' Le' gone' chio' yógo'te da' zdan
 lažo'o,
 na' gone' yógo'te da' žak lažo'o.
 5 Yebéle'elto' kate' yeslé' le'.
 Wchisto' to da' wloé'e lawn La la'y che Dios
 chežo.
 Znnabla' Xanžon' gone' yógo'te da' znnablo'
 Le'.
 6 Na'a nnezla' žeslá Xanžon' bennen'
 wžekze' Le'.
 Gan zoe' ya'abá la'y chie' yenle' chi'i ben-
 nen'.
 Len yela' wak zente chie' yeslé' le'.
 7 Bał benne' ka' žxen láže'gake' karro ka' che
 wdile,

na' yezíka'že' žxen láže'gake' bia wale ka',
san žo'o žxen láže'žo La Xanžo Dios.

⁸ Benne' ka' gotgak ni'a ná'gake', na' be-
jchégwgake',
san žo'o, beyasžo, na' zežo.

⁹ Beslá neto', Xanto' Dios. Le'kze z₂na bi'o
neto'.
Benle chi'ito' kate' žližto' Le'.

21

¹ Benne' z₂na bi'e zžebe' yela' wak chio',
Xanto' Dios,

na' ni'a che yela' weslá chio' žebéle'ele'.

² Benno' chie' da' wdán laže'e
na' bi bžono' da' wnnable' Le'.

³ Wzí' lo no'o le', na' ben chawo'o le'.
Bžio' yichje' to da' naken oro.

⁴ Wnnable' Le' gonno' chie' yela' nban,
na' bennon' chie' nich soakze' yiz zan.

⁵ Zenle'e nak yela' zen chie' dan' besló' le'.
Benno' chie' yela' ba la'ne, na' yela' zen.

⁶ Dan' ben chawo'o le' to chi'ize,
žono' ga žebéle'ele' lawo' Le'.

⁷ Dan' bennen' z₂na bi'e žxen laže'e Xanžon',
yeyache' laže'l Dios zente le', na' bi kwe'
zedle'.

⁸ Wzetjo' yógo'te benne' ka' bi zlé'egekle' Le'
chawe'.

Len yela' wak chio' wzexjo' benne' ka'
zží'igake' chio'.

⁹ Gak chegak benne' ka' ka wnnito'o légake'
lo yi'
katen' yido' nich wchi'a lažo'o légake'.

Xanžon' wžia yi'e benne' ka' lo yela' zža'a
chie', na' yi' na' wzeyen légake'.

¹⁰ Yógo'te da' béngake' lo yežlyó nga wchin-
njo',

na' wkwaso' za'sógake' ka' ladjw benách ka',

¹¹ dan' wyáz láže'gake' góngake' da' bi naken
chawe' lawo' Le'.

Sa' láže'gake' da' góngake' san bi be
sáke'gekle' dan' wlogo' légake'.

¹² Bkwezo' yag ntóche'do' chio' ka' nich
goto' légake'.

¹³ iGa'n zen Le', Xanto' Dios, lo yela' wale
chio'!

Góltezeto', na' wká'n zéntežeto' Le' ni'a che
yela' wak chion'.

22

¹ Dios chia', Dios chia', žbiz chen' wléj
yichjo' neda'?

žBiz chen' bi ženlo' kate' znnabla' Le' yesló'
neda'?

² Dios chia', žliža' Le' tža tža, san bi žechebo'
chia'.

Žliža' Le' žel, na' bi žezí' laža'a,

³ san Le' nako' la'y.

Zbezko' gan zka'n zengak benne' Israel ka'
Le'.

⁴ Xa xna' wdé cheto' ka' b_xen láže'gake' Le'.

B_xen láže'gake', na' besló' légake'.

⁵ Blížgake' Le', na' gókleno' légake'.

B_xen láže'gake' Le', na' bi bedo'é'egekle',

⁶ san neda' naka' ka' to bel góna'do', na' kege
benne'.

Zža'agak benne' ka' neda' na' žon díjtgekle'
neda'.

⁷ Yógo'te benne' ka', kate' zlé'egekle' neda',
zká'ngake' neda' ka'ze.

Žsáljwgake' žóa'agake' nich nnégake' chia',
na' zta yíchjgake', na' znnágake':

⁸ "B_xen laže'e Xanžon' nich yeslé' le'.

Yeslé' le' cha' žaz laže'e le'."

⁹ San Le', Xana', bexo' neda' kate' golja'.

Beno' ga b_xen laža'a Le' kate' ne žaza'a.

¹⁰ Wyoá'a lo no'o kate' bi na' galja'.

Kate' ne yoa'a le'e xna'a, báčekze nako'
Dios chia'.

¹¹ Bi yebigo'o gan zoa' dan' zoa' gawze da'
wsakan' neda',

na' bi zoa' no benne' gáklene' neda'.

¹² Benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe' zej
nyechjle' neda', benne' ka' zej nake'
ka' bež ka'.

Zej nyechjle' benne' ka' neda', benne' ka'
zej nake' ka' bež wale ka' che yežlyó
Basán.

¹³ Gónegekle' wžia yí'gake' neda'

ka' žon to bež yixe', bia zdonba', na'
zbéžeya'aba'.

¹⁴ Bedó laža'a, na' gok lážda'wa' ka' nis da'
nlaljen,

na' yógo'te žit yoa'a bsángaken ljéžgaken ka'.

Lážda'wa' goken ka' china' bez, da' beyonan
li'a ka' nis.

¹⁵ Beyák yela' wale chia' ka' to že'n yo dan'
nla'an, na' loža'a wdán' chichjla'.

Bletjo' neda' lo bixte yo che yela' got.

¹⁶ Zej nyechjle' benne' wen da' zinnj ka'
neda'.

Zeĵ nyechjle' neda' ka beko' ka'.
 Wdídĵwgake' ni'a na'a.
 17 Wak wlaba' yógo'te žit yoa'a,
 na' benne' ka' zlé'egeklen', zwiázegake' neda'.
 18 Bdísgake' za' che chégake',
 na' lawle zan' wléjgake' da' gak bian'.
 19 San Le', Xana' Dios, bi bkwaso' gan zoa'.
 Nakkzo' Le' yela' wale chia', na' gákleno'
 neda'.
 20 Beslá be' da' nakkza' lo na' benne' wdíe'
 neda' ya ntoche'.
 Bennen' žénele' wřía yi'e neda' žone' ka žon
 to beko'.
 21 Beslá neda' lo žoa'a bež yixe'.
 Beslá neda' lo lozgak bež wale ka'.
 22 Wzenla' bi' ljéža'do' ka' kan nako' Le'.
 Wká'n zenkza' Le' gachje lawle benne' ka'
 zej ndobe' chio' Le'.

23 Le'e, benne' ka' zžébele Xanžon':

ĵLe wká'n zene' Le'!
 ĵLe wká'n zene', le'e, za'só Jakob!
 ĵLe žebe Le', le'e, za'só Israel ka'!

24 Bi znnita' Dios benne' yache' ka' cheľa'ale,
 na' bi zdeze' da' zzáka'gake',
 na' bi zkache' lawe' lawgak benne' ka',
 san kate' žlížgake' Le', ženle' chí'igake'.

25 Gachje lawle benne' zan ka', benne' zej
 ndobe' chio'
 wká'n zenkza' La la'y chio' Le',
 dan' bchebe laža'a gonan' lawgak benne'
 ka' zžébegake' Le'.

26 Gawgak benne' gaxĵw ka', na' yéljgekle'.
 Bída'gake' law Xanžon', na' wká'n zéngake'
 Le'.

Gákteze yela' ba nez zen chegak benne' ka'.
 27 Benne' ka' nníta'gake' dot yežlyó chejsá'
 láže'gake' Xanžon', na' yežingake'
 lawe' Le'.

Yógo'te kwe' benách ka' wká'n zéngake' Le',

28 dan' napkze Xanžon' yela' wnná bia',
 na' nna bi'e yógo'te yež ka'.

29 Gawgak yógo'te benne' zen ka' che yežlyó
 nga, na' wká'n zéngake' Dios.

Wzóa zibgak yógo'te benne' ka' lawe' Le'.

Benne' ka' bi gak yeslá kwíngake' nich bi
 gátgake'.

30 Za'sógak benne' ka' góngakbe' žin che
 Xanžon'.

Wzéngekle' zí'ngake' ka' ka nak chie'
 na' zejte chejsete chegak benne' ka'.

31 Yežingake', na' wzéngekle' benne' ka' ka
 nak da' chawe' da' žon Dios.
 Wzéngekle' benne' ka' bi na' gáljgake' ben
 Dios da' ki.

23

1 Xanžo Dios žape chi'e neda' ka žon to
 benne' žape chi'e zila' chie' ka', na' bi
 be yážjela'.

2 Ka žon bennen' ga zzi' láže'gak zila' ka' gan
 bdáwgakba' yixe' ya'ado', ki žon Dios
 chia' neda'.

Gone' chia' kan žon bennen' chegak zila' ka'
 zchi'e-ba' žoa'a yegw nis da' že' žize.

3 Žon choche' yichj lážda'wa'.

Žon chawe'e neda' nich gak da' bchebe
 láže'e.

4 La'kze tia' gan de zož gata',
 bi be da' zinnj wcheben neda',
 dan' zóalengkzo' Le' neda', Xana' Dios.
 Bar chio', na' breke' chio' gape chí'igaken
 neda'.

5 Wsí'ni'o da' ye'j gawa' la'kze benne'
 ka', benne' zdíl-lengake' neda' zej
 nyechjle' neda'.

Zgo'o set yichja' da' žeyonen neda' chawe',
 na' žeschá'li'o da' žé'jléna'.

6 Da' likze da' chawe', na' yela' ži'i láže'
 chio' sóalengaken neda' yógo'te ža
 soa' nbana',

na' ližo', Dios, gaken liža' to chi'ize.

24

1 Che Dios nak yežlyó nga, na' yógo'te da' že'
 lawen'.

Nak chie' yežlyón', na' benne' ka' nníta'gake'
 ga na'.

2 Bzoen' lawle nido',
 na' bzałe'e xni'an že'lte zan nido'.

3 ĵNožkze benne' gak kwene' ya'a che
 Xanžon'?

ĵNožkze benne' gak choe'e yodo' la'y chie'?

4 Wak benne' ka' zej nak chawe' da'
 žóngake', na' da' zza' láže'gake',
 benne' ka' bi na' wchís ná'gake' lawgak lo'a
 ka',

na' bi na' wchebe láže'gake' ni'a che da' bi
naken li laže'.

⁵ Xanžon' gon chawe'e benne' ki.
Dios wchi'a laže'e benne' ki, na' yeslé'
légake'.

⁶ Ki zej nak benne' ka' zbiga'gake' law Dios,
benne' ka' žó'ogake' gan zoa Dios che Jakob.

⁷ Le wsaljw gan žo'ogak benne' ka' yodo'.
Le wsaljw gan žo'ogak benne' ka' gan
naken la'y,
na' cho'o Benne' Wnná Bia' Zente.

⁸ ĆNozkzen' Benne' Wnná Bia' Zente ni?
Nake' Xanžon', Benne' wale, na' nape'
dot yela' wak.
Nake' Xanžon', Bennen' zzoale' lo wdile.

⁹ Le wsaljw gan žo'ogak benne' ka' yodo'.
Le wsaljw gan žo'ogak benne' ka' gan
naken la'y,
na' cho'o Benne' Wnná Bia' Zente.

¹⁰ ĆNozkzen' Benne' Wnná Bia' Zente ni?
Nake' Xanžon', Bennen' zzna bi'e
gáte'teze.
Le' nake' Benne' Wnná Bia' Zente na'.

25

¹ Xana' Dios, zcháljljena' Le' dot laža'a.

² Žxen laža'a Le', Dios chia'.

Bi go'o latje yedoe'ela'.

Bi go'o latje benne' ka' bi zlé'egekle' neda'
chawe' wžia yí'gake' neda'.

³ Bi chíxgekle' benne' ka' žxen láže'gake' Le',
san yedoé'egekle' benne' ka' zží'igake' che
xtižo'o.

⁴ Xana' Dios, bloe'el neda' da' žak lažo'o
gona'.

Bche' neda' gan ženelo' cha'a.

⁵ Bsedle neda' gona' da' naken dot da' li
chío'.

Dan' nako' Dios, na' žesló' neda', wxén
láže'teza' Le'.

⁶ Bejsá' laže', Xana' Dios, gako' ži'i laže',
na' yeyache' láže'lo' neda', kan žónteze
žono'.

⁷ Bi chejsá' lažo'o doła' da' bena' kate' ne
naka' benne' kwide', na' kan bži'a
che xtižo'o.

Lo yela' žeyache' laže' chío', na' yela' ži'i laže'
bejsá' laže' neda', Xana' Dios.

⁸ Chawe', na' li laže' nak Xanžo Dios.

Che len wsedle' benne' doła' ka' da' žala'
góngake'.

⁹ Wloe'ele' benne' gaxjw laže' ka' da' naken
chawe'

na' wsedle' benne' zen laže' ka' da' góngake'.

¹⁰ Lo yela' žeyache' laže', na' lo da' li,
zche' Xanžon' benne' ka' žóngake' kan zzna
xtiže'e
dan' bēnlene' žo'o, na' ka' nak da' žsedle' Le'.

¹¹ Dan' žono' ka' nak da' ba wnnó', Xana'
Dios,
yenít lawo' chia' doła' da' bena', da' naken
zen.

¹² ĆZoa no benne' zžebe' Le', Xanto' Dios?
Le' wsedlo' bennen' da' žala' gone'.

¹³ Gak chie' to yela' ba nez zen,
na' za'sóe' ka' gata' chégakbe' yežlyó.

¹⁴ Xanžo Dios nake' toze len benne' ka'
zžébegake' Le',
na' gone' ga gónbia'gake' xtiže'e dan'
bēnlene' žo'o.

¹⁵ Wxén láže'teza' Xanžo Dios
dan' beslé' neda' lo na'gak benne' ka'
žénegekle' wžia yí'gake' neda'.

¹⁶ Bwia neda', na' beyache' laže'l neda'
dan' zoa' toza', na' zžáka'li'a.

¹⁷ Nyanle'e da' zede da' zej yo'on yichj
lázda'wa'.

Beslá neda' lo da' zede da' zžaka'a.

¹⁸ Bwia ka zžáka'li'a, na' ka žónli'a žin,
na' benít law che yógo'te doła' da' nbaga'a.

¹⁹ Bwia ka nyanle'e benne' ka' zžá'agake'
neda',
na' kan zbia láže'gake' neda'.

²⁰ Bwia be' da' nakkza', na' beslá neda'.

Bi go'o latje yedoe'ela' dan' žxen laža'a Le'.

²¹ Da' chawe', na' yela' li laže', žon
chóchgaken neda' dan' žxen laža'a Le'.

²² Xana' Dios, beslá benne' Israel ka' lo
yógo'te da' zžáka'le'egake'.

26

¹ Bchi'a laže' neda', Xana' Dios, dan' bena'
da' naken chawe'.

Bxen laža'a Le', Xana' Dios, na' bi gok chop
laža'a.

² Bwiákze lázda'wa', Xana' Dios, na' bwia
dan' bena'.

Bwiákze da' yo'on yichj lázda'wa'

³ dan' žákbe'ela' žeyache' láže'lo' neda',

na' žona' ka nak da' naken dot da' li chio'.
 4 Bi na' gona' tzen benne' ka' žóngake' da' chawe' lówzele.
 Bi na' gona' toze benne' ka' zlož'ezele chawe' kwíngake'.
 5 Bi zle'ela' chawe' latje gan zdobgak benne' ka' bi zej nake' chawe',
 na' bi žoa'a tzen len benne' ka' žóngake' da' zia.
 6 Zle'elo' bi be zia nbaga'a,
 na' wak biga'a lo bkog la'y chio', Xana' Dios,
 7 gan goła' da' ka' we lawa'a Le',
 na' wzenla' benách ka' ka nak da' zen da' beno'.
 8 Xana' Dios, nži'ila' ližo' gan zo',
 na' latje la'y gan nla' law yela' zen chio'.
 9 Bi wžia' yí'o neda' tzen len benne' doła' ka',
 na' bi wdío' neda' tzen len benne' wetw benách ka',
 10 benne' ka' žóngake' da' bi naken chawe',
 na' zněžjwtezegake' mežw nich bi wchi'a laže' no benne' da' zinnj da' béngake',
 11 san neda' gónteza' da' nak li laže'.
 Beslá neda', na' beyache' laže'l neda'.
 12 Dan' bénteza' da' nak chawe',
 na' wká'n zenkza' Le', Xana' Dios, lawgak benne' ka' zej ndobe' lawo' Le'.

27

1 Xanžo Dios nake' yela' baní' chia', na' Benne' žeslé' neda'.
 Bi gak no benne' wchebe' neda'.
 Xanžo Dios nake' Benne' žape chi'e neda'.
 Bi gak no benne' wzóe' neda' lo da' zedle'e.
 2 Kate' benne' ka' bi zej nake' chawe' byéchjgekle' neda',
 len benne' ka' žsáka'gake' neda', na' bi zlé'egekle' neda' chawe',
 nich wžia' yí'gake' neda',
 na' bejchégwake', na' bedoé'egekle'.
 3 La'kze chéchjgekle' benne' zan, benne' žjake' lo wdile neda',
 benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe', bi žébekza'.
 La'kze žon byéngake' tíl-lena' léngake',
 neda' wxén láže'kza' Dios.
 4 To da' znnabla' Xanžo Dios.
 Toze da' zdan laža'a, dan' naken soa' liž Xanžon' yógo'te ža soa' nbana',
 nich wláb laža'a ka nak yela' zen che Xanžon',
 na' wcháljlena' Le' lo yodo' la'y chie'.

5 Le' wkache' chawe'e neda' lo latje la'y chie' kate' žin ža gak da' bi nak chawe'.
 Wkache' chawe'e neda' lo latjen' gan zoakze' Le'.
 Wzóe' neda' to gan soa' chawe'.
 6 Naž gone' ga wzexjwa' benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe', benne' ka' zej nyechjle' neda'.
 Lo yela' žebele gota' biado' ka' lo bkog la'y chie'.
 Gołkza', na' wká'n zenkza' Xanžon'.
 7 Xana' Dios, benle chi'a kate' žliža' Le'.
 Beyache' laže'l neda', na' bechebe chia'.
 8 Lo yichj lážda'wa' benla' chi'o, na' wnnó':
 "Da ga zoa' ni."
 Yida' gan zo' Le', Xana' Dios.
 9 Bi wkache' lawo' Le' lawa' neda'.
 Lo yela' zža'a chio' bi yebigo'o gan zoa' neda', wen žin chio'.
 Toze Le' žákleno' neda'.
 Bi wsano' neda', na' bi kwej yichjo' neda',
 Dios, weslá chia'.
 10 La'kze wsangak xa xna'a neda',
 yeka'akze Xanžo Dios neda'.

11 Bsedle neda' da' žak lažo'o gona', Xana' Dios,
 na' bloe'el neda' da' naken li laže' da' žala' gona',
 dan' zej nyan benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'.
 12 Bi go'o latje benne' ka' wžia' yí'gake' neda'.
 Zej nyechjle' benne' wen laže' ka' neda', na' žesbága'gake' neda' zia.
 13 Xanžo Dios bchebe laže'e le'ela' da' chawe' chie' gan sóateza' nbana'.
 Chela' bi žejli'a da' ni, na' gat ni'a na'a.
 14 Le kwez ža yelá' Xanžon'.
 Le gon choch láže'le, na' Le' wzé choche' le'e.
 O', le kwez ža yelá' Xanžon'.

28

1 Xana' Dios, žliža' Le'. Le' žape chi'ikzo' neda'.
 Bze nag chi'a dan' cha' bi yenlo' chia' gaka' ka to benne' žoe'e lo yi' gabíl.
 2 Benle chi'a dan' žliža' Le',

na' zchis na'a lawo' Le' gan zo' latje la'y chio'.

³ Bi wźia yi'o neda' tzen len benne' wen laže' ka',

na' kege tzen len benne' ka' žóngake' da' zinnj.

Znnágake' da' cháwe'do' lawgak ljéžgake' ka', san da' bi nak chawe' yo'on yichj lázdo'gake'.

⁴ Bde benne' ka' lo da' sáka'le'egake' tlebe kan nak da' bégake',

ka nakkze da' bi nak chawe' da' bégake'. Bnezjw benne' ka' tlebe kan nak da' bégake', dan' yeyála'gake'.

⁵ Dan' bi wdápegake' ba la'ne da' ben Xanžon', na' kege dan' bene' len na'kze',

Le' wźia yi'e benne' ka', na' wdíe' légake' lo da' sáka'le'egake'.

⁶ ĵGa'n zen Xanžo Dios, Bennen' benle' chi'a katen' bliža'-ne'!

⁷ Xanžo na'kze zze choche' neda', na' žape chi'e neda'.

Bxen laža'a Le', na' góklene' neda'. Che len yebéle'ela', na' golkza', na' wká'n zenkza' Le'.

⁸ Xanžon' zze chochkze' benne' chie' ka', na' žape chi'ikze', na' žeslé' bennen' wźie'.

⁹ Beslá benne' chio' ka'. Ben chawe' da' nak chégake'.

Wdáp chi'i benne' ka', na' bze choch légake' to chi'ize.

29

¹ Le wká'n zen Xanžon', le'e, zoale ya'abá. Le wká'n zen yela' zen chie', na' yela' wak chie'.

² Zenle'e nak La Xanžon'. Le wká'n zenen. Le wzóa zible law Xanžon' lo latje la'y chie'.

³ Chi'i Xanžon' ženlen law nisdó'. Ženle chi'i Dios ya'abá ka wzió' da' znnen. Zda chi'e law nisdó'.

⁴ Ženle chi'i Xanžon' da' naken wale.

Ženle chi'i Xanžon' da' napen yela' wak.

⁵ Chi'i Xanžon' žichjwn yag sedro ka'.

Žichjwn yag sedro ka' da' zej žen' law Ya'a Líbano.

⁶ Žxite' Ya'a Líbano ka žxite'gak beždo' ka',

na' žxite' Ya'a Hermón ka to beždo'.

⁷ Chi'i Xanžon' žonen ga žas yes wzió'.

⁸ Chi'i Xanžon' žxizen latje dach.

Žxizen latje dach che yežlyó Kades.

⁹ Chi'i Xanžon' žxizen yag wale ka'.

Zchiben xlaggak yag ka',

na' lo yodo' chie' znnagak yógo'te benne' ka': “ĵGa'n zen Dios!”

¹⁰ Zna bia' Xanžon' nisdó' ka'.

To chi'ize zna bia' Benne' Wnná Bia' Zen na'.

¹¹ Xanžo Dios zzoa choche' benne' chie' ka'.

Žon chawe'e légake' lo yela' zga'n chawe' chie'.

30

¹ Xana' Dios, bechiso' neda', na' zka'n zena' Le'.

Bi bi'o latje benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe' gon dítjgekle' neda'.

² Xana' Dios, bliža' Le', na' beyono' neda'.

³ Xana' Dios, besló' neda' lo yi' gabíl.

Beyono' neda' nich bi choa'a yežw ba.

⁴ Le gol che Xanžon', le'e nakle benne' chekze' Le'.

Le ye' Le' “žóxkeno”, na' bejsá' laže' nake' la'y.

⁵ To chí'ido'ze zže'e, san to chi'ize zoa yela' ži'i laže' chie'.

Kwéžežo to yelze, san zildo' yebéle'elžo.

⁶ Kate' wzóa' chawe' wnnía': bi be gak chia' neda'.

⁷ Ki wnnía' dan' bzoa chocho' neda', Xana' Dios, ka to law ya'a zen, na' ben chawo'o neda',

san kate' bkache' lawo' Le', na' wžé' zedla'.

⁸ Xana' Dios, wliža' Le', na' gáta'yoela' Le'.

⁹ ĵBizkze yela' ba nez gaken chio' cha' gata' neda', na' choa'a yežw ba?

ĵWká'n zena' Le' kate' ba naka' bixte yo?

ĵWak wzenla' no benne' da' naken dot da' li chio'?

¹⁰ Bze nag chia', Xana' Dios, na' beyache' laže'l neda'.

Xana' Dios, goklen neda'.

¹¹ Beno' ga beyák yela' zbeže chia' yela' žia'a. Bkwaso' yela' nyache' laže' chia', na' beno' ga bebéle'ela'.

¹² Che len golkza' chio'.

Nakkzo' Le' yela' ba nez chia', na' bi soakza' žize.
 Xana' Dios, wká'n zenkza' Le' to chi'ize.

31

¹ Žxen laža'a Le', Xana' Dios. Bi gono' ga yedoe'ela'.

Ni'a che da' chawe' da' nako' Le', beslá neda'.

² Bze nag chi'a, na' goklen neda'.

Bze choch neda', na' wdape chi'i neda' nich yelá'.

³ Le' zzoa chochkzo' neda', na' žape chi'o neda'.

Dan' nako' li laže' wloe'elo' neda' nez, na' wgó'o neda' nezen'.

⁴ Beběj neda' lo do yelj dan' bkwéžgake' nich séngake' neda'.

Le', Xan, zwiakzo' neda'.

⁵ Zdia' be' da' nakkza' lo no'o Le', Xana' Dios. Le' beya'wo' neda', Dios li laže'.

⁶ Bi de chawa'a benne' ka' zka'n zéngake' lo'a ka',

san neda' žxen laža'a Le', Xana' Dios.

⁷ Yebéle'ela', na' soa' chawe' dan' nži'ilo' neda' na' zle'ekzlo' zzáka'li'a.

Nnezlo' ka' zdia' lo da' žsáka'le'egake' neda'.

⁸ Bi bdio' neda' lo na'gak benne' ka' zžá'agake' neda'.

Bzoa chocho' neda' to latje chawe'.

⁹ Beyache' laže'l neda', Xana' Dios, dan' zzáka'li'a.

Ba bebíž nis da' yožen yej lawa', na' žak nyache' laža'a lo be' da' nakkza', na' lo bela' žen chia'.

¹⁰ Dan' zde yela' nban chia' lo da' zzáka'li'a, zdia' yiz chia' ka' zbeže laža'a, na' žedó laža'a dan' nbaga'a zia, na' zlagak žit yo'a.

¹¹ Benne' ka' zžá'agake' neda' gon dítjgekle' neda',

na' benne' zjo'o li'a chia' ka' žon dítjgekle' neda'.

Benne' ka' zej nónbi'e neda' zkwásgake' gan zoa',

na' benne' ka' zlé'egekle' neda' lo nez žžónnjgake'.

¹² Gol laže'gake' neda' ka' žóngake' che to benne' gat.

Naka' neda' ka' to ye'n yo da' nla'an.

¹³ Ženla' da' znnégak benne' zante chia',

na' gáte'teze zoa da' zcheben neda' dan' žóngake' toze diža' bi da' góngake' chia',

na' žak láže'gake' gótgake' neda',

¹⁴ san neda' žxen laža'a Le', Xana' Dios.

Znnia' nako' Le' Dios chia'.

¹⁵ Lo no'o Le' žape chi'o ža chia' ka'.

Beslá neda' lo na'gak benne' ka' zžá'agake' neda', na' lo na'gak benne' ka' zbia láže'gake' neda'.

¹⁶ Lo yela' žen chio' bwia neda', wen žin chio'.

Lo yela' žeyache' laže' chio' beslá neda'.

¹⁷ Bi go'o latje yedoe'ela', Xana' Dios, dan' žliža' Le'.

Ben ga yedoé'egekle benne' ka' zbej yíchgake' Le'.

Ben ga soa žígake' lo yi' gabíl.

¹⁸ Bnnita' ži benne' ka' žon láže'gake', benne' ka' znnégake' chegak benne' chawe' ka',

dan' znnágake' lo yela' zka'n žen kwin, na' lo yela' žon dítjle.

¹⁹ Zente nak yela' ži'i laže' chio' dan' napo' nich bi da' gono' chegak benne' ka' žápegake' Le' ba la'ne,

dan' žonno' chegak benne' ka' žxen láže'gake' Le' lawgak yógo'te benne' ka'.

²⁰ Lo da' bagáche'ze gan zo' Le' zкаче' chawo'o benne' chio' ka'

nich bi be gongak benne' ka' chégake'.

Znnito' benne' ka' to lo yo'o ngache'

nich bi be gongak chégake' benne' ka' zdil diže'e.

²¹ iGa'n žen Xanžo Dios!

Lo yela' žeyache' laže' chie' bene' da' žen nich góklene' neda' to lo yež gan gok wdile.

²² Kate' gok da' bcheben neda' wnnía':

“Zoa' gan bi zle'ele Xana' neda'”,

san Le' benlo' chi'a katen' góta'yoela' Le', na' bliža' Le'.

²³ Le ži'il Xanžon', le'e nakle benne' chekze' Le'.

Xanžon' žape chi'e benne' ka' bi zbej yíchgake' Le',

na' žebí'ili'e da' zia dan' žala' yezí'gak benne' ka' zka'n žen kwíngake'.

24 Le gon choch láže'le, le'e žxen láže'le
 Xanžo Dios,
 na' Le' wzé choche' le'e.

32

1 Ba nez zen naken che bennen' Dios ba
 benít lawe' xtole'e,
 na' ba beké'e da' zinnj da' wbage'e.

2 Ba nez zen naken che bennen' Dios bi
 žesbage'e le' zia, bennen' bi zcache'e
 xtole'e.

3 Kate' bi na' yexóalapa' doła' da' wbag'a,
 bedó laža'a dan' wžeža' dot ža.

4 Lawe' ža, na' yele bsako'o neda', Xana'
 Dios.

Bedó laža'a ka žebiže bej nis byo' wbá ka'.

5 Naž beXóalapa' doła' chia', na' bi bkacha'a
 da' zinnj dan' bena'.

Bechóg laža'a beXóalapan' lawo' Le', Xana'
 Dios,

na' benít lawo'o Le' che xtoła'a.

6 Che len yógo'te benne' chio' ka' žala'
 wlížgake' Le' kate' ne zo' yenlo'
 chégake',

na' kate' žin da' wžia yin' benách ka',
 dan' gaken ka to yegw nis zen da' bgólele'en,
 bi be gonen chegak benne' chio' ka'.

7 Le' nako' ka to latje gan gak wkache'
 kwina',

na' wkache' chawo'o neda' gan bi be
 wsakan' benách chio' ka'.

Golkza' zižje ka besló' neda' dan' žoxo'
 neda'.

8 Zna Xanžon': "Wloe'ela' le' nez gan žala'
 tio'.

Wsedla' le', na' wzejni'ila' le' da' žala' gono'.

9 Bi gako' ka to bžina' o to burrw, bia ka' bi
 žejní'igeklba',

bia ka' žon byenen nna biá'gako'-ba', na'
 ko'o ya žoá'agakba' nich góngakba' ka
 žénelo' le'."

10 Benne' ka' bi zej nake' chawe' žon byenen
 tégake' lo da' sáka'gake',

san benne' ka' žxen láže'gake' Xanžon',
 Le' žape chi'e légake' lo yela' ži'i láže' chie'.

11 Le'e, benne' chawe' ka', le yebele
 na' le soa lo yela' ba nez, dan' goklen
 Xanžon' le'e.

Lo yela' žebele le gol, dan' nakle li láže' lawe'
 Le'.

33

1 Le yebele le'e, benne' chawe' ka', law
 Xanžo Dios!

Yela' zka'n zen Dios chegak benne' chawe'
 ka' nakle'en xtan lawe' Le'.

2 Le wká'n zen Dios len da' žinnle!
 Le gol chie' len da' žól-lento' da' ze chi
 do chen!

3 Le gol chie' Le' to da' kob!
 Le gol chawe', na' chinnle len yela'
 žebele!

4 Li láže' nak xtiža' Xanžo Dios,
 na' dot da' bene' benen' lo yela' li láže' chie'.

5 Le' nži'ile' da' nak chawe', na' da' nak dot
 da' li.

Benne' ka' do zente yežlyó nga zej nónbi'e
 yela' žeyache' láže' che Xanžon'.

6 Xanžo Dios bene' ya'abá len xtiže'e,
 na' yógo'te belj ka' da' zej nla' zan ya'abá
 bene' len be' da' zžožen žoe'e.

7 Le' ztobe' nido', na' yeyonen' ka to ya'a
 nis.

Zga'n chawe' nisen' gže' gan bkweze' latje
 chen.

8 Le žebe Xanžo Dios, yógo'tele zoale yežlyó
 nga.

Le žebe lawe' Le', yógo'tele le'e zoale lo
 yežlyó,

9 dan' bchalje', na' gok yežlyón'.

Wnnakze', na' wzoakzen.

10 Xanžo Dios žone' ga žeyák dáche'ze diža'
 da' žongak benne' zi'to' ka',

na' žone' ga žak dáche'ze da' žénegekle'
 góngake',

11 san xtiža' Xanžo Dios sóatezen.

Da' zza' láže'e zžinkzen gan zej nnita' yógo'te
 kwe' benách ka'.

12 Ba nez zen naken chegak benne' yežen'
 Xanžon' nake' Dios chégake'.

Wžé Dios benne' yežen' nich gágkake'
 benne' chekze'.

13 Gan zoe' ya'abá chie' bwia Xanžo Dios,
 na' ble'ele' yógo'te kwe' benách ka'.

14 Gan zoe' latje la'y chie' bwie',
 na' ble'ele' yógo'te benne' ka' nníta'gake'
 yežlyó.

15 Le' bene' yichj lázdo'gak yógo'te benách
 ka',

na' zle'ele' yógo'te da' žóngake'.

16 Bi yelá no benne' wnná bia' ni'a che benne' zante chie', benne' ka' žjake' lo wdile,
na' bi yelá no benne' wałe ni'a che yela' wałe chie'.

17 Bi zoa no benne' yelé' ni'a che bžina' chie' ka',
na' bi yelá no benne' ni'a che yela' wałe zen chie'.

18 Xanžo Dios zwiakze' benne' ka' žébegake' Le'.

Zape chi'e benne' ka' žxen láže'gake' yeyache' láže'le' Le' légake',

19 nich yeslé' légake' lo yela' got,
na' nich wawe' légake' kate' žak wbín.

20 Žxen láže'žo Xanžo Dios.
Le' žáklene' žo'o, na' žape chi'e žo'o.

21 Che len dot láže'žo yebéle'elžo lawe' Le',
dan' žxen láže'žo La la'y chie'.

22 Beyache' laže'l neto', Xanto' Dios, dan' žxen láže'to' Le'.

34

1 Wká'n zénteza' Xanžo Dios dot ža, na' yele. Gólteza' da' we lawa' Le'.

2 Chaz laža'a Xanžo Dios.
Yéngkle benne' gaxjw laže' ka' da' ki, na' yebéle'egekle'.

3 Le wká'n zen Xanžo Dios tzen len neda',
na' tzen we lawžo La la'y chie'.

4 Bliža' Xanžo Dios, na' Le' benle' chia',
na' beslé' neda' lo yógo'te da' bchébegaken neda'.

5 Benne' ka' bxen láže'gake' Le' blé'egekle' yela' zen chie', na' bi bedo'é'egekle'.

6 Neda', benne' yache', bliža', na' benle Xanžo, Dios chian',
na' beslé' neda' lo yógo'te da' wzáka'li'a.

7 Wbás ka' che ya'abá che Xanžon' zej zoe' kwit benne' ka' zžébegake' Le',
na' žape chí'igake' légake'.

8 Le wia nga, na' lé'elele nak chawe' Xanžo Dios.
Yela' ba nez zen naken che bennen' žxen láže'e Le'.

9 Le žebe Xanžo Dios, le'e, nakle benne' chie' ka',
dan' bi be žiážjegekle benne' ka' zžébegake' Le'.

10 Bež yíxe'do' ka' žiážjegeklba', na' zdóngakba',
san benne' ka' žxen láže'gake' Xanžo Dios bi be da' chawe' yážjegekle'.

11 Le da, xkwide' ka', na' le yenle chia'.
Wsedla' le'e nich žébele Xanžo Dios.

12 ¿Nož benne' ládjwle le'e žénele' soakze' nbane',
bennen' žénele' soe' yiz zan nich le'ele' da' chawe'?

13 Bwiakze da' zchaljo' nich bi nnio' da' zinnj,
na' nich bi wchaljo' da' wen laže'.

14 Bzoa cheła'ale da' bi nak chawe' da' zchaljo', na' ben da' nak chawe'.

Ben byene so' lo yela' zga'n chawe', na' ben ka' nak chen.

15 Zwiakze Xanžo Dios benne' ka' zej nake' chawe',
na' zze nage' da' znnábgekle' Le'.

16 Zža'a Xanžo Dios benne' wen da' zinnj ka',
na' bi soa no benne' chejsá' laže'e légake'.

17 Benne' chawe' ka' žlížgake' Xanžo Dios,
na' Le' ženle' chégake',
na' žeslé' légake' lo yógo'te da' zzáka'gake'.

18 Gawze zoa Xanžo Dios gan zej nnita' benne' ka', benne' žak nyache' láže'gake', na' žeslé' légake'.

19 Da' zanle'e da' zzaka' benne' chawe',
san žeslá Xanžo Dios le' lo yógo'te da' ka'.

20 Le' žape chí'ikze' yógo'te žit yo'o bennen',
na' nitó žit chie' bi gachjwn.

21 Da' zinnj da' žon benne' bi nake' chawe' goten le',
na' kwia yi'gak benne' ka' zží'igake' chegak benne' chawe' ka'.

22 Xanžo Dios zzoa chawe'e be' da' nákgakkze benne' wen žin chie' ka',
na' yógo'te benne' ka' žxen láže'gake' Le' batkle kwia yí'gake'.

35

1 Xana' Dios, bsejw xnezgak benne' ka' znnégake' chia'.

Bdil-len benne' ka' zdíl-lengake' neda'.

2 Da, gape chí'o neda' lo wdile, na' goklen neda'.

3 Bexw ya ntoche' tonn che wdile nich wsejo' xnezgak benne' ka' zbia láže'gake' neda'.

Bloe'el neda' nako' Benne' Weslá chia'.

4 Ben ga yedoé'egekle, na' chíxgekle benne' ka' žénegekle' gótgake' neda'.

Ben ga wzonnjgak, na' yedoé'egekle benne' ka' žénegekle' góngake' neda' zia.

5 Ben ga gákgage' ka to laga' biž da' žwa' be', na' bseła' wbás la'y chio' nich wlage' légage'.

6 Ben choł xnézagake' nich kwílgake', na' bseła' wbás la'y chion' nich kwia laže'e légage'.

7 Bkáche'gake' to do yelj nich senen neda', na' bi be bena' chégake'.

Bché'ngake' to yežw gan chejbix'a neda', na' bi be da' zia nbaga'a.

8 Bseła' da' wžia yin' légage', da' bi gákbe'egeklen'.

Ben ga sen do yelj chégaken' la' légakkze', na' ga chejchégwgake' gan kwia yí'gake'.

9 Naž yebéle'ekzla' ni'a che da' ben Xanžo Dios.

Gak yela' ba nez zen chia' dan' beslé' neda'.

10 Yógo'te žit yoa'a nnágaken:

“Xanto' Dios, žnozke benne' nake' zen ka nako' Le'?”

Žesló' benne' yache' lo na' benne' nakže' wale ka le',

na' benne' žiážjele' lo na' benne' zbane' da' do' da' den chie'.”

11 Bła'gak benne' ka' žechébegake' da' wen laže'.

Wnnábgekle' neda' ka nak che to da' bi nnezla'.

12 Bebí'igake' chia' da' zinnj ni'a che to da' chawe' da' bena' neda', nich wsáka'gake' neda',

13 san neda', kate' bi wnníta'gake' chawe', gok nyache' laža'a, na' bena' wbás, na' bsaka' kwina'.

Dot laža'a bliža' Le', Dios, nich yeyono' légage'.

14 Gok nyache' laža'a ni'a chegak benne' ka' kan žona' ni'a che bi' lježa', o ni'a che bi' bíche'kza'.

Gok nyache' laža'a ka žon no benne' ni'a che xne'e kate' ne žate',

15 san bebégekle benne' ka' kate' wzóa da' bsakan' neda', na' bedjwíagake' neda'.

Bdíł_lengak benne' wen da' zinnj ka' neda', na' chołze bzétjgake' neda'.

Bwíatezegake' neda', na' bi bsángake' da' žóngake'.

16 Bsáka'gake' neda', na' ben díjtjgekle' neda', na' wžia láže'gake' neda' lo yela' zža'a chégake'.

17 Xana' Dios, žto chi'ize wíazo' da' žóngake'? Beslá neda' lo na'gak benne' ka' zžia yí'gake' neda', benne' ka' zej nake' ka bež yixe' ka'.

18 Yapa' Le' “Žóxkeno'” gan zej ndobe benne' chio' ka'.

Wká'n zénteza' Le' ladjw benne' zan ka'.

19 Bi go'o latje yebégekle benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe', na' bi be bena' chégake'.

Bi go'o latje benne' ka' gon díjtjgekle neda', benne' ka' zžá'agake' neda', na' bi be zia nbaga'a.

20 Benne' ki bi žénegekle' sóagake' lo yela' zga'n chawe',

na' lo yela' wen laže' chégake' znnégake' chegak benne' ka' zbézagake' ži laže' lo yežlyó nga.

21 Ben díjtjgekle' neda', na' wnnágake':

“Ba bļe'elto' da' bene'.”

22 Xana' Dios, bļe'ekzlo' da' žóngake'. Bi so' žize.

Xana' Dios, bi kwej yichjo' neda'.

23 Wzó ža'. Wzóa wchi'a lažo'o neda'.

Da, Xana' Dios, nich gákleno' neda'.

24 Bchi'a laže' neda' lo da' chawe' chio', Xana' Dios.

Bi go'o benne' ka' latje wzížegake' chia'.

25 Bi go'o latje nnágake':

“Ba gok da' wzé láže'žo”, na' bi nnágake':

“Ba bzéxjwžo le'.”

26 Ben ga yedoé'egekle, na' chíxgekle yógo'te benne' ka' žebégekle' kate' bi žak chia'.

Ben ga yedoé'egekle, na' ga'ngak ka'ze benne' ka' zdíl_lengake' neda'.

27 Ben ga gołgak, na' yebégekle benne' ka' zlé'egekle' neda' chawe', nich nnágakkze':

“jGa'n zen Xanžon'!”

Bennen' žak laže'e ga'n chawe' benne' wen žin chie'.

28 Wcháljteza' che da' chawe' da' nako' Le', na' wká'n zénteza' Le' dot ža, na' yele.

36

1 Da' zinnj da' žon bennen' zzo'e' Dios chela'ale zcháljlenen le' lo yichj lázda'we'.

Bi zdan láže'kze' gape' Dios ba la'ne.

2 Che len zloe'el kwine' ka to benne' zente.

Žekle' bi zle'el Dios da' zinnj da' žone', na' bi zže'e'le'.

3 Da' zchaljze' naken da' zinnj, na' da' wen laže'.

Biž žejni'ile' binlo, na' biž žone' da' chawe'.

4 Zlab laže'e' da' bi nak chawe' katen' die' gan ztase'.

Yoe'e nez da' bi naken chawe'.

Bi žénele' wsane' žone' da' zinnj.

5 Xana' Dios, zente nak yela' žeyache' laže' chio' dan' zžinten zan ya'abá.

Yela' li laže' chio' zžinten lo bejw.

6 Da' chawe' da' nako' naken ka to ya'a zen chio',

na' ka zchi'a lažo'o naken ka to niso' zil-le'e.

Xana' Dios, zwiakzo' benách ka', na' bia yiže' ka'.

7 Zenle'e nak yela' žeyache' laže' chio', Dios.

Che len žxen láže'gak benne' ka' Le' ka žongak bríse'do' ka' zkache' kwíngakba' zan xil zko'.

8 Yéljgekle' len da' dele'e ližo'

na' Le' wye'jo' légage' da' naken ka to yegw da' yožen nis dzi'.

9 Gan zo' Le' zoa gan žal nis dan' žonnen yela' nban.

Lo yela' baní' chio' zle'elto' da' nak baní'.

10 Beyache' laže'l benne' ka' zej nónbi'e Le', na' bzoa chegak benne' li laže' ka' da' nak chawe'.

11 Bi go'o latje benne' zka'n zen kwine' tílene' neda',

na' bi wchíx benne' wen da' zinnj neda'.

12 Chejchégwgak benne' ka' žóngake' da' zinnj.

Le' beno' ga bejchégwgak benne' ka', na' bi gak yeyásgake'.

37

1 Bi kwe' zedlo' ni'a che da' žongak benne' ka' bi zej nake' chawe',

na' bi ge'elo' ni'a che da' zej nape benne' wen da' zinnj ka',

2 dan' te chegak benne' ka' ka žak che yiže' biž,

na' gak chégake' ka žak che yiže' da' nžogen.

3 Bxen laže' Xanžo Dios, na' ben da' chawe', na' soakzo' nbano', na' si'kzo' yela' ba nez.

4 Wyáz laže' Xanžon',

na' Le' gonnkze' chio' da' zdan lažo'o.

5 Bzoa kwino' lo na' Xanžon',

na' bxen laže'e' Le', na' Le' gone' da' znnablo'.

6 Wloe'ele' da' chawe' da' nako' ka to da' žsa'ní',

na' da' li laže' chio' ka lawe' ža.

7 Wzóa žize law Xanžon', na' bzen laže'e' Le'.

Bi kwe' zedlo' ni'a che no benne' zzi'e yela' ba nez, bennen' žonkze' da' bi nak chawe'.

8 Bzoa chela'ale yela' yichj ža'a, na' bi žo'o.

Bi gak lažo'o yebi'o che bennen' bi nake' chawe',

9 dan' wžía yi' Dios benne' wen da' zinnj ka', san benne' ka' žxen láže'gake' Xanžon', gata' chégake' yežlyó.

10 Yextído'ze biž soa bennen' bi nake' chawe'.

Le'elo' liže latje bennen' san biž soe' ga na',

11 san benne' gaxjw laže' ka' gata' chégake' yežlyó,

na' sí'gake' yela' ba nez che yela' zga'n chawe'.

12 Benne' wen da' zinnj žénele' bi da' gone' che benne' chawe'.

Lo yela' zža'a chie' bi zle'ele' le' chawe'.

13 Xanžo Dios wzížekze' chegak benne' wen da' zinnj ka'

dan' zle'ele' za' gawze ža kwia yí'gake'.

14 Benne' wen da' zinnj ka' zbéjgake' ya ntoche' ka',

na' ba nzégake' yag ntóche'do' chégake' ka' nich wžía yí'gake' benne' yache' ka', na' benne' ka' žiážjegekle',

nich gótgake' benne' ka' žóngake' da' naken chawe'.

15 Ya ntoche' chégake' chazen lazdo' kwíngakkze',

na' gáchjwgak yag ntóche'do' chégake' ka'.

16 Záka'že da' do' da' nape benne' chawe'

ka yela' wnni'a zen da' zej nape benne' wen da' zinnj ka',

17 dan' gátgakkze' ni'a na'gak benne' wen da' zinnj ka',

san Xanžo na'kze zwiakze' benne' chawe' ka'.

18 Nonbia' Xanžon' bal ža sóagake' nbángake'.

Da' zej nape benne' chawe' ka' soan to
chi'ize.

19 Bi yedoé'egekle benne' ka' kate' bi žak
chégake',

na' lo ža kate' žak wbín gata' da' gáwgake',

20 san kwia yi'gak benne' wen da' zinnj ka',
na' benne' ka' zží'igake' che Xanžon', gak
chégake' ka' žak chegak yeje yi'xe' ka'.

Te chégake', na' nítgekle' ka' znit žen che yi'.

21 Benne' ka' bi zej nake' chawe' to
da' znnábgake' to chí'ido'ze, san bi
ženézjwgaken',

san benne' chawe' žeyache' láže'le' lježe' ka',
na' znezjwe' bi da' žiážjele'.

22 Benne' ka' zle'el Xanžon' légake' chawe',
gata' chégake' yežlyó,

san benne' ka' bi zle'ele' chawe', kwia
yí'gakkze'.

23 Da' žongak benne' chawe' ka' naken da'
blo'e'el Xanžon' légake',

na' zle'ele' chawe' yógo'te da' žóngake'.

24 Kate' chejchégwgak benne' chawe' ka',
bi chejchégwgak to chi'ize dan' noxw
Xanžon' ná'gake'.

25 Goka' xkwide', na' na'a naka' benne' gole,
na' batkle ble'ela' to benne' chawe' wsán
Dios le',

na' bi zdagak za'sógake' ka' znnábgakbe' bi da'
gonn no benne' chégakbe'.

26 Benne' chawe' ki žeyache' láže'tezle',
na' znezjwe' bi da' žiážjele no benne',

na' za'sóe' ka' žak yeļa' ba nez chégake'.

27 Biž gono' da' bi nak chawe', san ben da'
chawe',

na' so' nbankzo' to chi'ize,

28 dan' nži'il Xanžon' da' nak li laže', na' bi
žsane' benne' chie' ka'.

To chi'ize gape chi'ikze' légake',
san wžia yi'e lježgak benne' ka' bi zej nake'
chawe'.

29 Benne' chawe' ka' gata' chégake' yežlyó
nga,

na' nníta'gake' to chi'ize lo yežlyón'.

30 Benne' chawe' zchaljze' da' žejni'ile',
na' ka' zchi'a laže'e naken chawe'.

31 Da' bchi'le Dios le' yo'on yichj lázda'we'.

Che len bi chejchegwe'.

32 Benne' wen da' zinnj zle'ele' benne'
chawen', na' žon byene' gote' le'.

33 Bi wsán Xanžon' le' lo na' bennen' bi
nake' chawe',

na' bi wžia yi'e le' kate' wchi'a laže'e le'.

34 Bxen laže' Xanžon', na' ben ka' zna
xtiže'e,

na' Le' wchiskze' le' nich gata' chio' yežlyó
nga.

Kate' kwia yi'gak benne' doļa' ka', na'
le'elon'.

35 Ble'ela' to benne' wen da' zinnj, benne'
zente,

na' góta'le'e da' nape' ka' da' znezjw to yag
zente,

36 san wdé chie', na' biž zoe' na'a.

Bejdilja' le', san bi bežel-la'-ne'.

37 Blab laže' ka' nak che benne' li laže',
na' bwia bennen' nake' chawe',

dan' ga ze lawte gak to yeļa' ba nez žen che
bennen' zoe' lo yeļa' zga'n chawe',

38 san benne' wen da' zinnj ka' kwia
yí'gakkze'.

Bi soa no lježgak benne' wen da' zinnj ka',

39 san Xanžo Dios yeslé' benne' chawe' ka',
na' Le' gon choche' benne' ka' kate' bi gak
chégake'.

40 Xanžo Dios gáklene' légake', na' yeslé'
légake'

lo na'gak benne' ka' bi zej nake' chawe',
na' gon chawe'e légake', dan' žxen láže'gake'
Le'.

38

1 Xana' Dios, bi tilo' neda' lo yeļa' zža'a chio'.
Bi wsako'o neda' lo yeļa' snia chio',

2 dan' yag ntóche'do' chio' ka' wyážgaken
neda',

na' len no'o bsaka' zi'o neda'.

3 Bi zoa chawe' beļa' žen chia' dan' zžo'o
neda',

na' žit yoa'a bi zej zoan chawe' dan' bena'
doļa'.

4 Da' zinnj ka' da' bena' zbága'gaken yichj
lázda'wa'.

Zej naken chia' ka' to ywa' zí'ile'e.

5 Žia we' dot da' naka', na' zlaļe'en, na'
nóžwgak we' chia' ka'.

Žaken chia' ki dan' bena' da' zinnj.

6 Zda' zwia' lo yole, dan' žedoe'ela',
na' zbeže nyacha'a dot ža, na' yele,

7 dan' dot da' naka' zlaļe'en,

na' bi zoa chawe' beļa' žen chia'.

8 Nat ni'a na'a, na' žekla' zej nžozjen žit
yoa'a.

Zbeže laža'a dan' že' zedle yichj lázda'wa'.

9 Xana' Dios, da' zdan laža'a zóalenen Le',
na' da' zbeže laža'a zlé'ekzlo' Le'.

10 Žat lázda'wa', na' ba bedó laža'a,
na' biž zle'ela' chawe'.

11 Žebíga'gak lježa' ka' zító'le ni'a che yižwé'
chia',
na' benne' zjo'o li'a chia' ka' ba bkwásgake'.

12 Benne' ka' žénegekle' gótgake' neda'
zzála'gake' do yelj nich senen neda',
na' benne' ka' žénegekle' góngake' neda' zia
znnégake' chia',
na' znnágake' kwia yi'a,
na' zóatezegake' wsáka'gake' neda',

13 san neda' bi ženla', kan žak che to benne'
kwežw,
na' naka' ka to benne' bi žak nne', benne' bi
žsaljwe' žoe'e.

14 Naka' ka to benne' bi be ženle',
bennen' bi žechebe',

15 dan' žxen laža'a Le', Xana' Dios.
Le' yechebo' lo wlaza' neda'.

16 Bi go'o latje yebégekle' ni'a che da' žaken
chia'.
Kate' chejchegwa', bi go'o légake' latje
wká'n zen kwíngake' dan' žak nyache'
laža'a,

17 san za' chejchegwa', na' zláteze dot da'
naka'.

18 Che len yexóalapa' da' bi nak chawe' da'
bena',
na' gak nyache' laža'a ni'a che doła' da'
nbaga'a.

19 Benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe' zej
zoakze' chawe', na' zej nake' wale.
Zej nyanle'e benne' ka' bi zlé'egekle' neda'
chawe', na' bi be zia bena' légake'.

20 Benne' ka' žóngake' benne' chawe' ka' zia.
Zej nake' benne' ka' bi zlé'egekle' neda'
chawe' dan' žónteza' da' naken
chawe'.

21 Bi kwej yichjo' neda', Xana' Dios.
Dios chia', bi so' zi'to' gan zoa'.

22 Ben byene gákleno' neda', Xana' Dios.
Nakkzo' Le' Benne' Weslá chia'.

39

1 Neda' wnnía': "Gon chi'a binlo kwina'
nich bi gona' doła' lo da' wchalja'.
Gon chi'a binlo da' wchalja', xak zoa benne'
wen da' zinnj gan zoa' neda'."

2 Wzóa' žize ka to benne' bi žak nnie' na' bi
be wnnía',

na' bi bchalja' da' naken chawe' da' žala'
nnia', na' bgolže da' zzaka'a.

3 Gok lázda'wa' ka to da' žeyen,
na' xak blab laža'a chen, goken ka to yi',
na' wnnabla' Xanžon', wnnía':

4 "Xana' Dios, bloe'el neda' da' gak chia',
na' bał ža soa' nbana'.
Bzejní'il neda' bayén batx gata'.

5 Beno' chia' soa' nbabze ža,
na' yiz chia' bi be zej naken lawo' Le'.

Da' likze bi be zej nak ža chegak benách
ka'.

6 "Da' li zej nak benne' ka' ka to zóldo'ze.
Da' likze dáche'ze zej že' benne' ka' wnné
yoe ni'a che yela' nban chégake'.
Zdan láže'gake' yela' wnni'a, na' bi zej nne-
zle'no benne' gaken chie'.

7 Na'a, Xana' Dios, žbizkze wxén laža'a?
Toze Le' žala' wxén laža'a.

8 Beslá neda' lo yógo'te da' zinnj da' bena'.
Bi go'o latje benne' yał laže' ka' gon
dítjgekle' neda'.

9 Wzóa' žize, na' bi be wnnía' dan' beno' Le'
goken ki chia'.

10 Beká'a yižwé' da' bzo' lo beła' žen chia'.
Za' gata' lo da' žsako'o neda'.

11 Žsako'o no benne' doła' nich wzejni'ilo-
ne',
na' ka' žon beldon' zteba' laže', Le' zchinnjo'
da' nží'ižele bennen'.

Da' likze bi be zej nak ža chegak benách
ka'.

12 "Benle da' znnabla' Le', Xana' Dios, na' bze
nag da' žliža' Le'.
Bi so' žize kate' zoa' zbeža' lawo' Le'
dan' naka' neda' lawo' Le' ka to benne'
zdaze' yežlyó.
Naka' ka to byinne zdezba' kan gokgak xa
xna' wdé chia' ka'.

13 Bi be gono' chia' to chi'ize
nich gata' latje yezi' laža'a,
dan' la' yeza'tia' yežlyó nga, na' biž soa'."

40

1 Lo yela' zen laže' chia' wleza' Xana' Dios,
na' bze nage' chia', na' benle' da' wnnabla'
Le'.

2 Bebeje' neda' ka to lo yežw gže', na' lo da' nak ka gona'.
 Bzoe' ni'a to lo yej xe, na' begoé'e neda' nez chawe'.

3 Bene' ga žola' to da' kob da' zka'n zenen Xanžon'.

Benne' zante lé'egekle' da' ni da' bene' Le', na' žébegake' Le', na' wxén láže'gake' Xanžo Dios.

4 Ba nez zen naken che bennen' žxen laže'e Xanžo Dios,
 na' bi žónlene' tzen benne' ka' zží'igake' che Dios,
 na' kege len benne' ka' zka'n zéngake' lo'a ka'.

5 Da' zenle'e beno', Xana' Dios, na' žebanlto', na' ka' zej nak da' žak lažo'o Le' gono' cheto', bi gak wlabto' lawo' Le'.

Cha' wzenla' no benne' ka' zej naken, na' cha' wchalja' chégaken, bi gak wlaba' légaken.

6 Bi chaz lažo'o biado' ka' gota' lawo' Le', cha' to da' gonna' chio'.

Bi znnabo' biado' ka' wzeya' lawo' Le', na' žen chegak biado' ka' da' ko'an lawo' Le' ni'a che doľa' chia',
 san bsaljo' naga' nich yenla' chi'o.

7 Naž wnnía': "Bwia nga, za'a neda'.
 Nyejw le'e yiche la'y ka' nak chia'.

8 Žaz laža'a gona' da' žak lažo'o Le', Dios chia',
 na' da' wnnakzo' Le' yo'on lo yichj lázda'wa'."

9 Ba bzenla' benne' ka' da' chawe' da' nako' gan zej ndobe benne' zante ka' lawo' Le'.

Bwia nga, bi wzóa' žize, na' nnézkzelon' Le', Xana' Dios.

10 Bi bkáche'za' da' chawe' da' nako' lo lázda'wa',
 san bchaljkza' ka' nak yela' li laže' chio', na' kan žesló' benne' ka'.

Bi wzóa' žize ka' nak yela' žeyache' laže' chio', na' ka' nak da' naken dot da' li chio' ladjw benne' zante zej ndobe' chio' Le'.

11 Xana' Dios, bi želo' yeyache' láže'lo' neda'.
 Yela' žeyache' laže' chio', na' da' likze chio' žáklentezegaken neda'.

12 Nyéchjgekle' da' bi nak chawe' ka' neda', na' da' bi nak chawe' ka' da' bena' zej žian neda'.

Che len bi gak chis lawa' lawo' Le'.
 Zej nyanžen ka' zej nak yicha' yichja' na' žedó laža'a.

13 Znnabla' Le', Xana' Dios, yesló' neda'.
 Xana' Dios, ben byene gákleno' neda'.

14 Ben ga yedoé'egekle, na' chíxgekle benne' ka' žénegekle' gótgake' neda'.

Ben ga wzonnjgak, na' yedoé'egekle benne' ka' žak láže'gake' góngake' neda' zia.

15 Ben ga chíxgekle, na' wzonnjgak benne' ka' ben dítgake' neda'.

16 Ben ga yebégekle, na' soagak lo yela' ba nez benne' ka' žxen láže'gake' Le',
 na' nnégakkze benne' ka' zej nži'ile' Le',
 Benne' Weslá chégake'.

Nnágake': "iGa'n zen Xanžon'!"

17 La'kze wsáka'gake' neda', na' gak nyache' laža'a,
 bi gał lažo'o Le' neda', Xana' Dios.
 Le' žákleno' neda', na' žesló' neda'.
 Xana' Dios. Bi želo' gákleno' neda'.

41

1 Ba nez zen naken che bennen' že' laže'e benne' yache' ka'.

Bi ža zoe' lo da' zede, yeslá Xanžon' le'.

2 Xanžon' gape chi'ikze' le', na' wnezjwe' le' yela' nban.

Gak to yela' ba nez zen che bennen' lo yežlyó nga,
 na' bi wdé Xanžon' le' lo na'gak benne' ka' bi zlé'egekle' le' chawe'.

3 Xanžo Dios góxwkze' le' kate' die' gan zzáka'li'e.

Yeyón chawe'e dot da' nake' katen' bi zoe' chawe'.

4 Wnnía': "Xana' Dios, beyache' laže'l neda'.
 Beyón be' da' nakkza' dan' bena' doľa' kate' bži'a chio' Le'."

5 Benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe' znnégake' chia', na' znnábgake':
 "žBatx gat benne' ni, na' gak gał láže'to' le'?"

6 Žedjwíagake' neda', san kege nich gak chia' da' chawe'.

Zbéjgake' neda' diža' nich gak nnégake' chia', na' kate' žežó'gake', na' zžégake' dižan'.

7 Kate' zdobgak benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe', na' znnétezegake' chia'.

Zcháljlentezegake' ljéžgake' ka' chia' neda', na' znnágake':

8 "Ba de'e to yižwé' da' goten le',

na' biž yeyase' gan die'."

⁹ L̄eska' bennen' bga'n chawe'e len neda',
bennen' b̄xen laža'a, na' bdáwlenkze'
neda',

benne' ni wnnekze' chia' neda'

¹⁰ san Le', X̄ana' Dios, beyache' laže'l neda',
na' ben ga yeyasa',

na' yebi'a chegak benne' ka' da'
yeyála'gake'.

¹¹ Kikze nnezla' žona' da' žaz lažo'o Le',
na' bennen' bi zle'ele' neda' chawe' bi be
gak gone' chia'.

¹² Le' nóxwkzo' neda' dan' naka' gazjw laže',
na' bzo' neda' lawo' Le' to chi'ize.

¹³ iGa'n zen X̄anžon'!

Nake' Dios chegak benne' Israel ka'
yógo'te yiz nníta'gake', na' to chi'ize.
Ka'kze naken, na' ka'kze gaken.

42

¹ Ka žon bžina' yiže' zbéžeya'aba' dan' zbilba',
ka' znnab be' da' nakkza' da' nak chio', Dios.

² Z̄bile be' da' nakkza' dan' naken chio', Dios
ban.

¿Batx̄ gak yida' nich la'a lawo' Le', Dios?

³ Nis da' zbeža' goken ka yet žawa' dot ža, na'
yel,

na' znnábgekle' neda' yógo'te ža, na'
znnágake':

“¿Ganzkze Dios chio'?”

⁴ Žezá' laža'a da' ki, na' zbeže laža'a.

Žezá' laža'a kan wyá'alena' benne' zan ka',
na' wnezwa' lágwage' lo liž Dios,

Belžo lo yela' žebele, na' bka'n zenžo Dios lo
lni.

⁵ ¿Biž chen' žat ni'a no'o, be' da' nakkza'?

¿Biž chen' že' zedlo' lo yichj lázda'wa'?

B̄xen laže' Dios dan' wká'n zenkza' Le'
da' yoble.

Nake' Benne' Weslá chia', na' Dios
chia'.

⁶ X̄ana' Dios, ba nat ni'a na' be' da' nakkza'
lo yichj lázda'wa'.

Che len žezá' laža'a chio' kate' ne zoa' lo
yežlyó yechela'ale yegw Jordán nga,
lo ya'a Hermón gan že' Ya'a Misar.

⁷ Ka nak žaxto' da' žon nisdó', ka' žon to nis
wbá'a chio', Dios.

Zzaka' be' da' nakkza' dan' nis wbá'a dan'
bselo'o zchen' neda'.

⁸ Tža tža žeyache' laže'l X̄anžon' neda',

na' žel golkza' da' we lawa' Le',

na' wcháljlena' Dios, Bennen' žonne' yela'
nban chia'.

⁹ Yapa' Dios: “Le' žape chi'o neda'.

¿Biž chen' nal lažo'o neda'?

¿Biž chen' žak nyache' laža'a dan' benne' bi
zle'ele' neda' chawe' žsake'e neda'?”

¹⁰ Žlagak žit yoa'a dan' benne' ka' bi
zlé'egekle' neda' chawe' žon díjtgekle'
neda'.

Tža tža znnábgekle' neda', na' znnagake':

“¿Ganzkze Dios chio'?”

¹¹ ¿Biž chen' žat ni'a no'o, be' da' nakkza'?

¿Biž chen' že' zedlo' lo yichj lázda'wa'?

B̄xen laže' Dios dan' wká'n zenkza' Le'
da' yoble.

Nake' Benne' žeslé' neda', na' Dios
chia'.

43

¹ Bchi'a laže' neda', X̄ana' Dios, na' bloe'e
law naka' chawe'.

Beslá neda' lo na'gak benne' ka' zzóagake'
Le' chela'ale,

na' lo na'gak benne' wen laže' ka', benne'
wen da' zinnj ka'.

² Nako' Le' Dios chia', na' zzoa chocho'
neda'.

¿Biž chen' bsan lažo'o neda'?

¿Biž chen' žak nyache' laža'a

dan' benne' bi zle'ele' neda' chawe' žsaka'
zi'e neda'?

³ Bselá' yela' baní' chio', na' da' likze chio'
ga zoa' ni.

Da' ki yegó'ogaken neda' nez.

Wché'gaken neda' law ya'a la'y chio', na'
gan zoakzo' Le'.

⁴ Choa'a gan zoa bkog la'y che Dios.

Choa'a law Dios, Bennen' žone' ga žebela',
na' gan soa' lo yela' ba nez.

Wká'n zena' Le' len da' žinna'.

Le' nako' Dios chia' neda'.

⁵ ¿Biž chen' žat ni'a no'o, be' da' nakkza'?

¿Biž chen' že' zedlo' lo yichj lázda'wa'?

B_xen laže' Dios dan' wká'n zenkza' Le'
da' yoble.
Nake' Benne' žeslé' neda', na' Dios
chia'.

44

- 1 Dios, _xa _xna' gole cheto' ka' bzéngkle'
neto'
da' beno' lo ža chégake', dan' beno' yiz wdé
ka'.
2 Bchinnjo' yezika' yež ka' lawgak _xa _xna'
gole cheto' ka',
na' bnnito'o légake' lo latje chegak benách
ca'.
Bsáka'li'o benne' yež ka', san bzoa chocho'
benne' chio' ka' lo yežlyó gan zoato'
neto' na'a.
3 _xa _xna' gole cheto' ka' bi wzí'gake' yežlyó
nga len ya ntoche' chégakkze' ka'.
Bi beslá kwíngake' len yela' wale da' zej
nape',
san Le' besló' légake' len yela' wak chio',
na' len yela' wale chio', na' len yela' zen
chio',
dan' wyáz lažo'o légake'.
4 Le', Dios, nako' Benne' Wnná Bia' chia'.
Beslá neto', za'só Jakob.
5 Len yela' wak chio' Le' wzéxjwto' benne'
ka' zdíl'engake' neto'.
Ni'a chio' Le' zžéxjwto' légake'.
6 Bi wxén laža'a yag ntoche' chia',
dan' bi yeslán neda'.
7 Le' wdape chi'o neto' nich bi be
gok gongak cheto' benne' ka' bi
zlé'egekle' neto' chawe'.
Beno' ga bedoé'egekle benne' ka' zžá'agake'
neto'.
8 Ni'a chio' Le', Dios, sóatezto' lo yela' ba nez,
na' to chi'ize wxén láže'to' Le',
9 san wléj yichjo' neto', na' beno' ga
žedoe'elto',
na' bi žéjleno' benne' cheto' ka', benne'
žjake' lo wdile.
10 Beno' ga bzonnjto' lawgak benne' ka' zdíl'
lengake' neto',
na' benne' ka' zží'igake' cheto' beká'agake'
yógo'te da' wdapto'.
11 Bdio' neto' ka zila' ka' lo na'gak benne' ka'
žótgake' neto',
na' beslaso' neto' ladjw benne' zi'to' ka'.
12 Bdezo' neto', benne' chio' ka', lo ná'gake',
na' bi be bezi'o.

- 13 Beno' ga benne' yež gawze ka' znnégake'
cheto'.
Benne' zej nyechjle' neto' zká'ngake' neto'
ka'ze, na' žzížegake' cheto'.
14 Bzo' neto' ka to da' znnagak benne' wláž
cheto' ka' naken to da' nyáche'le'e.
Kate' zlé'egekle benne' ka' neto', zta
yíchjgake',
na' žebángkle' ka žak nyache' láže'to'.
15 Tža tža žedoé'etezla', na' žé'teza' lo da'
zedle'e.
16 Znnégake' chia', na' zzóagake' neda'
chela'ale.
Benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'
zži'igake' chia', na' žóngake' neda' zia.
17 Yógo'te da' ki žákaken cheto', san bi na'
gal láže'to' Le'.
Bi na' wzoato' chela'ale xtižo'o dan'
bénleno' neto'.
18 Bi na' wsán láže'to' Le',
na' bi na' wzoato' chela'ale da' bchi'lo'
neto'.
19 ¿Biz chen' bzo' neto' chela'ale lo latj
chegak bia snia ka',
na' bzo' neto' gan za' gatto'?
20 Chela' gol láže'to' Dios cheto',
o chela' bka'n zento' lo'a ka',
21 ¿bi žala' ža'a Dios neto' ni'a che da' ki?
Le' nnézkzele' da' yo'o lo yichj lázdo'gak
benne' ka'.
22 Dan' nakto' chio', tža tža zóagake' gótgake'
neto'.
Béngake' neto' ka zila' za' gótgake'-ba'.
23 ¡Bebán, _xanto' Dios! ¿Biz chen' ztaso'?
¡Bebán! ¡Bi so' zi'to' to chi'ize!
24 ¿Biz chen' bkache' kwino',
na' bi žákbe'elo' kan zžáka'le'eto',
na' kan zkówgekle benne' ka' neto' žin?
25 Ba nat ni'a na' be' da' nakkzto',
dan' bzéxjwgake' neto', na' žxóbgake' neto'
lo yo.
26 ¡Wzó ža! ¡Goklen neto'!
¡Lo yela' žeyache' laže' chio', beslá neto'!

45

- 1 Yo'o yichj lázda'wa' diža' xtanle'e ka',
na' golkza' ka nak che benne' wnná bia'.
Golkza' da' bzoj to benne' zcháljli'e chawe'.

² Nako' le' x̄tánle'eže ka yógo'te benne' ka'.
Nak cheto' yela' ba nez ni'a che da' zchaljo',
dan' Dios ben cháwe'kze' le' to chi'ize.

³ Bda' ya ntoche' chio' žoa'a li'o, le', benne'
wale,

lo yela' zen chio', na' lo yela' wnná bia' chio'.

⁴ Lo yela' zen chio' zo' nbankzo'.

Bkonle žin diža' li, na' yela' gaxjw laže',
na' da' chawe', na' wzejní'il kwino' da'
zenle'e ka'.

⁵ Zej n̄lále'egak yag ntóche'do' chio' ka',
da' ka' gótgaken benne' yež ka' lawo' le',
na' cházgaken l̄ázdo'gak benne' ka' zžá'agake'
le'.

⁶ Gan ži'o, Dios, žen' to chi'ize, na' sóatezen.
Chawe' nak ka z̄nna bi'o.

⁷ Nži'ilo' da' nak chawe',
na' bi z̄le'elo' chawe' da' bi nak chawe'.

Che len Dios chio' bzoe' le' latje chio', gan
žebéle'eželo' ka lježo' ka'.

⁸ Z̄la' zix za lano' len da' ka' zej naken mirra,
na' áloe, na' kasia, da' ka' z̄lá'gaken
zix.

Lo ližo' da' záka'le'en zžóagake' le' lo yela' ba
nez.

⁹ Bi' no'le chegak benne' wnná bia' ka' zej
zoabe' ladjw zo'lo' ka', no'le ka' zej
nakže' blo.

Kwito' li ža že' bi' no'len' gakbe' zo'lo', bi'
no'len' si'be' oro da' zan' zaka' yež
Ofir.

¹⁰ Bze nag, nó'ledo', na' bwia nga, na' benle
da' nnia'.

Žala' gal lažo'o lažo', na' liž xo',

¹¹ na' benne' wnná bian' dan laže'e yela'
x̄tan chio'.

Gok gaxjw laže' lawe' le' dan' nake' le'
x̄ano',

¹² na' la'gak no'le yež Tiro ka' lawo' le', zej
noe'e da' gónngake' chio'.

Nnabgak benne' wnni'a ka' to da' gono'
chégake'.

¹³ X̄tanle'e nak bi' no'le che benne' wnná
bian' lo yo'o gan zoe'.

Za lánabe' nzin' da' x̄tan ka' da' zej naken
oro.

¹⁴ Wché'gake'-be' law benne' wnná bian',
nákwb'e' za lánabe' dan' nwa'le'en da' x̄tan
ka'.

X̄kwide' nó'ledo' ka' chjakbe' x̄kóže'lbe'.

Nó'ledo' ki, no'le lježbe' ka', wché'gakbe'
lebe' law benne' wnná bian'.

¹⁵ Lo yela' žebele, na' lo yela' ba nez
wché'gakbe' lebe',

na' chó'ogakbe' ližo', benne' wnná bia'.

¹⁶ Lo latje chegak xa x̄to'o ka' soagak zi'no'
ka'.

Gono' ga nna bia'gak x̄kwide' chio' ka' do
zente yežlyó.

¹⁷ Gona' ga chejsá' l̄áže'gak yógo'te benne'
ka' lo'.

Che len wká'n zengak benne' ka' le' yógo'te
yiz so', na' to chi'ize.

46

¹ Dios z̄le'ekzle' žo'o, na' žone' žo'o benne'
wale ka'.

Zóateze' gáklene' žo'o kate' zžáka'žo.

² Che len, bi žebežo la'kze xo' yežlyó nga,

na' chejchazgak ya'a ka' lo nisdó',

³ na' la'kze chasle'e nisdon', na' gonle'en
žaxto',

na' z̄izegak ya'a ka' ni'a che da' žzo'.

⁴ De to yegw da' z̄nnen lo yela' žebele lo yež
che Dios,

na' lo liž Dios, Bennen' nape' dot yela' zen.

⁵ Dios zoe' yežen', na' batkle kwia yin'.

Yide' zildo' na' gáklene' benne' wláž ka' che
yežen'.

⁶ Z̄béžeya'agak benne' yežlyó nga, na'
zžébegake' Dios, Benne' Wnná Bia'
Zen.

Z̄nne Dios kan z̄nne wzio', na' z̄bia yi' yežlyó.

⁷ Dios, Bennen' nape' dot yela' wak,
zóalene' žo'o.

Dios na' che Jakob z̄kache' chawe'e žo'o.

⁸ Le da l̄é'elele da' ka' ben X̄anžon'.

Le wia dan' bene' lo yežlyó dan' žonen ga
žebanžo.

⁹ Zzoa žie' wdile ka' žákgaken do zente yežlyó.

Žichje' da' ka' zsegak yag ntóche'do' ka',

na' zzožjwe' yag ntoche' ka' che wdile,

na' zzeze' karro ka' che wdile.

¹⁰ Z̄nna Dios: "Le soa žize, na' le nnezle
naka' Dios.

Napža' yela' wak ka' da' zej nape yógo'te yež
ka'.

Napža' yela' wak ka da' zej nape benne' dot
yežlyó."

11 Dios, Bennen' nape' dot yela' wak,
zóalene' žo'o.
Dios na' che Jakob žkache' chawe'e žo'o.

47

1 ¡Le kapa' na'le, le'e, yógo'te benne' ka!
¡Le wká'n zen Dios len yela' žebele!

2 Žala' žebežo Xanžon', Bennen' nape' dot
yela' wak.
Nake' Benne' Wnná Bia' Zen, na' znná bi'e
dot yežlyó.

3 Bdie' benne' zi'to' ka' lo na'žo.
Bnnite'e žo'o nich nna bia'žo yež ka'.

4 Beké'e yežlyó nga lo ná'gake', na' bennen'
chežo,
na' naken to yežlyó xtanle'e che za'só Jakob
ka', benne' ka' nži'ile'.

5 Zben Dios gan ži'e znná bi'e.
Zbéžgak lozgak bia ka' kate' zben Xanžon'
ga na'.

6 ¡Le goļ da' wká'n zenle Dios! ¡Le goļ!
¡Le goļ da' wká'n zenle Bennen' znná bi'e
žo'o!

7 Dios nake' Benne' Wnná Bia' Zen dot lo
yežlyó nga.

¡Le goļ chie' len dot yela' žejni'il chele!

8 Že' Dios gan znná bi'e, lo latje la'y na'.
Znná bi'e yógo'te yež ka'.

9 Zdobgak benne' ka' znná biá'gake' yógo'te
yež ka'
tzen len benne' ka' che Dios che Bran.

10 Benne' ka' znná biá'gake' do zente yežlyó
nga
bdégake' yela' wnná bia' chégake' lo na'
Dios.

Le' znná bi'e yógo'te benne' wnná bia' ka'.

48

1 Zenle'e nak Xanžon', na' žala' wká'n
zénle'ežo Le'
lo yež che Dios chežo, dan' žen' law ya'a la'y
chie'.

2 Sión, ya'a zen che Dios, naken sibe, na'
xtanle'e.
Naken yež che Benne' Wnná Bia' Zen,

da' žonnen yela' žebele chegak benách dot
yežlyó nga.

3 Dios bloe'ele' law žkache' chawe'e žo'o.
Zoe' lo yo'o zaka' ka' che yež chien'.

4 Bdobgak benne' wnná bia' ka',
na' blá'gake' nich tíl-lengake' benne' yežen'
ka',

5 san kate' blé'egeklen', na' bebánglek'.
Bžébegake', na' bzónnjgake'.

6 Wžé' zédle'egek', na' wzáka'le'egake'
ka' žak che to no'le za' galj bi' že'n chie'.

7 Gókgake' ka' barkw ka' žxíte'gaken
kate' žakle'e be' lo nido'.

8 Benlžo che da' ben Dios, na' na'a ba
ble'elžon
lo yež che Xanžon', Bennen' nape' dot yela'
wak.

Le' wzóa chawe'e yež nga to chi'ize.

9 Ga nak lo yodo' chio' Le', Dios,
žezá' láže'to' ka' nak yela' ži'i láže' zen chio'.

10 Gáte'teze žka'n zengak benách ka' Le',
na' yela' zen chio' zžinen do zente yežlyó.
Ka' znná bi'o naken chawe'.

11 Yebéle'egek' benne' ka' nníta'gake' yež
Sión.
Yebégek' benne' ka' nníta'gake' yež ka' che
Judá dan' zchi'a láže'kzo' lé'gake'.

12 Le'e, benne' ka' che Dios, le chechje žoa'a
yežen'.

Le wlab yo'o sibe ka', da' ka' žape chí'igaken
yežen'.

13 Le wia nga ka' nak ze'e zen da' nyechjlen
yežen'.

Le wia binlo ka' zej nak yo'o wale ka' chen,
nich wzénlele xkwide' chele ka' ka' zej
naken.

14 Dios ni nakkze' Dios chežo to chi'ize.
Le' wloé'ekzle' žo'o nez chawe'.

49

1 Le yenle da' ni, le'e, benne' yógo'te yež ka'.
Le wzé nag, le'e, benne' dot yežlyó nga,

2 le'e, benne' blo ka', na' le'e, benne' gaxjw
ka',
le'e, benne' wnni'a ka', na' le'e, benne'
yache' ka'.

3 Wchajkza' da' naken che yela' žejni'il,
na' wzejni'ila' le'e da' yo'on yichj lázda'wa'.

4 Bze nag diža' ki che yela' žejni'il.

Golkza' che to da' ngache', na' chinna' da' žól-lena'.

⁵ ĆBiz chen' žon byenen žeba' lo ža che da' zede,

kate' nyechjlen neda' da' zinnj da' žongak benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'?

⁶ Benne' ka' žxen láže'gake' da' zej nake', na' zka'n zen kwíngake' dan' zej nape' yela' wnni'a.

⁷ Bi be gak góngake' da' yebéj chawen' ljéžgake' ka',

na' bi gak wnézjwgake' to da' yeslán légake',

⁸⁻⁹ nich sóatezegake' nbángake' nich batkle nnitle beła' žen chégake'

dan' zenle'e nak da' yeya'wn yela' nban chegak benách,

na' batkle gak no benne' chizjwen'.

¹⁰ Lé'egekle' žatgak benne' žejní'igekle', na' žak chégake' tlebe kan žak chegak benne' yał laže' ka', na' chegak benne' lazdo' zide ka',

na' wká'ngake' yela' wnni'a chégake' lo na'gak benne' yoble ka'.

¹¹ Zna láže'gake' sóatezegak za'sógake' ka', na' ga'ngak lížgake' nich gákgaken chegak yógo'te kwe' za'sógake' ka',

na' zzóagake' la yežlyó chégake' kan légake',

¹² san bi gá'nteze benne' ka' lo yela' ba nez. Zej nake' ka' bia yiže' ka', bia ka' žátgakba'.

¹³ Yógo'te da' žóngake' naken dáche'ze, na' wká'ngake' da' bxen láže'gake'.

¹⁴ Zej nake' ka' to kwe' zila' ka' žjakba' lo yi' gabíl,

gan gape chi'i yela' got légakba',

na' benne' chawe' ka' nna biá'gake' benne' wnni'a ka' kate' za' cha'ní',

na' kwia yi'gak da' ka' wdápgake',

na' yi' gabíl naken gan nníta'tezegake'.

¹⁵ Dios yeya'we' yela' nban chia' lo yi' gabíl na' yechi'e neda' gan zoakze' Le'.

¹⁶ Bi kwe' zedlo' kate' no benne' zží'li'e yela' wnni'a,

na' kate' žone' liže' da' záka'le'en.

¹⁷ Kate' gate' bi be yechi'e,

na' bi chejlen yela' wnni'a chien' le'.

¹⁸ La'kze xak wzóe' nbane' gok chie' yela' ba než zen,

na' bka'n zengak benne' ka' le' katen' wzóe' nbane',

¹⁹ san choe'e gan zej nnita' xa xta'we' ka',

na' batkle le'ele' yela' baní'.

²⁰ Žápegak benne' ka' le' ba la'ne san bi žákbe'ele'

nake' ka' bia yiže' ka', bia ka' žátgakba'.

50

¹ Zne Xanžo Dios, na' ztobe' benne' dot yežlyó,

benne' ka' žé'gake' gan zla' wbíž, na' gan ženen.

² Lo Ya'a Sión, da' naken xtanle'e ba bza'ní' Dios.

³ Yelá' Dios chežo, na' bi soe' žize.

Zenkze yi' lawe' Le', na' gakle'e be' bdone' dan' chechjlen Le'.

⁴ Wtobe' benne' ka' nníta'gake' ya'abá na'le, na' benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, nich wchi'a laže'e benne' chie' ka'.

⁵ Zne': "Le wtób benne' chia' ka', benne' ka' bénlengake' neda' to diža', dan' bzoa chóchgake' len žen chegak biado' ka'."

⁶ Da' zoan ya'abá zloe'e lawn nak Dios chawe',

dan' nake' Benne' wchi'a laže'e benách ka'.

⁷ Zne': "Le yenle, benne' chia' ka', na' wchalja'.

Le wzé nag, benne' Israel ka',

na' nnia' da' yesbaga'a le'e zia.

Neda', Dios, naka' Dios chele.

⁸ Bi tila' le'e ni'a chegak biado' ka' betle lawa',

na' ni'a chegak biado' ka' bzeyle,

da' ka' zgó'otezele lawa' neda'.

⁹ Bi si'a beždo ka' lo na'le le'e,

na' chibo byo ka', bia chele ka'.

¹⁰ Yógo'te bia yiže' ka' zej nakba' chia',

na' yógo'te bia beždo' ka',

bia zej zoaba' lo ya'ado' ka'.

¹¹ Yógo'te bia ka' zoa xílgakba' yó'ogakba' lo na'a,

na' lezka' yógo'te bia ka' zej zoaba' nbángakba'.

¹² Cha' tona' neda', bi yapa' le'e bi da' gonnle chia'

dan' yežlyó, na' yógo'te da' zej den lawlen zej naken chia'.

¹³ Ćžon byenen gawa' xpéla'gak bež ka', cha' ye'ja' žen chegak chibo byo ka'?"

¹⁴ Le ko'o law Dios da' wká'n zenle Le',

na' le wnezw da' wchebe láže'le law Dios zente.

15 Lezka' zne': "Bliž neda' lo ža katen' gak da' wžia yin' benách ka', na' yeslá' le', na' le' gapo' neda' ba la'ne."

16 Dios ži'e no benne' wen da' zinnj: "Žeklo' zchaljo' le' kan nak da' wnnakza' neda',

na' znnio' che xtiža'a dan' bénlena' benách chia' ka'?

17 Le' bi zle'elo' neda' chawe' kate' zloe'ela' le' da' bi nak chawe' da' žono', na' zzo' cheła'ale diža' chia'.

18 Kate' zle'elo' to benne' wbán, na' žono' le' tžen,

na' nako' toze len benne' ka', benne' zbej yíchjgake' neda'.

19 Žónteze žono' da' zia, na' zcháljtezo' da' wen laže'.

20 Znnétezo' che lježko', na' žesbago'o zia xkwide' che xna'kzo'.

21 Beno' da' ki, san neda' wzóa' žize. Goklo' naka' neda' to benne' ka' nako' le', san tilkza' le', na' wloe'ela' le' ka' nak da' beno'.

22 Le' chejní'il da' ni na'a, le'e žal láže'le Dios, nich bi wzózi Dios le'e, na' biž soa no benne' yeslé' le'e.

23 Bennen' ko'e lawa' da' wká'n zene' neda' gape' neda' ba la'ne, na' bennen' zzoa' choch kwine' nich gone' da' chawe', wloe'ela' le' zoa' yeslá' le', na' naka' Dios chie'."

51

1 Goklen neda', Dios, lo yela' ži'i laže' chio'. Lo yela' žeyache' laže' chio' beká'a zia da' nbaga'a.

2 Wdíb neda' che da' bi nak chawe' da' bena'.

Bka'n chawe' neda' che doła' da' nbaga'a.

3 Žeyónbi'a bži'a chio' Le' len dan' bena'.

Doła' ka' bena' žesbága'gaken neda' zia.

4 Lawo' Le' bena' dołan'. O', lawo' Le'.

Bena' da' bi naken chawe' lawo' Le'.

Ki znno' naken chia' nich gak bia' nako' chawe' ni'a che da' znno'.

Naken li laže' kan zchi'a lažo'o benách ka'.

5 Bwia' nga, bache nbága'kza' doła' katen' golja'.

Lo doła' wzoakza' katen' bsan xna'a neda'.

6 Žak lažo'o Le' soa da' likze lo yichj lážda'wa',

na' lo yichj lážda'wa' bzo' yela' žejní'il.

7 Bka'n chawe' neda' len da' zkonlo' žin, na' yega'na' chawe'.

Wdíb neda', na' gakža' chiche ka' nak bejw.

8 Bzoa chia' yela' žebele, na' yela' ba nez, na' žit ka' da' yoa'a gá'ngaken choch, žit ka' bdichjo' Le'.

9 Bi chejsá' lažo'o doła' ka' nbaga'a, na' beká'a yógo'te da' bi nak chawe' da' bena'.

10 Dios, beyón chawe' yichj lážda'wa', na' bzoa to be' li laže' lo yichj lážda'wa'.

11 Bi wkwaso' neda' lawo' Le', na' bi yekó'o be' la'y chio' lo yichj lážda'wa'.

12 Bebí'i chia' yela' žebele che yela' weslá' chio',

na' bzoa choch be' chawe' dan' yoa'a.

13 Naž wsedla' benne' wen da' zinnj ka' da' žaz lažo'o góngake',

na' benne' doła' ka' yeyákgake' chio' Le'.

14 Beslá neda' lo zia da' nbaga'a, beta' to benne'.

Dios, nako' Benne' Weslá' chia', na' golkza' che da' chawe' da' nako' Le'.

15 Xana' Dios, bsaljw žoa'a,

na' wzenla' benách ka' da' we lawa' Le'.

16 Bi žaz lažo'o biado' ka' gota'-ba lawo' Le',

na' bi žaz lažo'o biado' ka' wzeya lawo' Le'.

17 Da' žala' ko'ožo law Dios da' žaz laže'e naken to laždo' gaxjw laže'.

To laždo' gaxjw laže', na' da' žeyát lažen' bi wzó' cheła'ale, Dios.

18 Lo yela' ži'i laže' chio', ben chawe' yež Sión.

Beyón ze'e da' žape čhi'in yež Jerusalén'.

19 Naž chaz lažo'o biado' ka' gotto' lawo' Le' lo da' nak chawe',

na' biado' ka' wzeyto' lawo' Le'.

Naž gótgake' biado' ka' lo bkog la'y chio'.

52

1 Žka'n zen kwino', benne' wale, ni'a che da' zinnj da' beno'

dan' zóateze yela' žeyache' laže' che Dios?

2 Zcháljtezo' che da' zia da' gono' che lježo'.

Da' znno' naken ka' to ya ntoche' dan' žon láže'len lježon'.

3 Nží'íželo' da' bi nak chawe' ka' nží'ilo' da' naken chawe'

na' zdan láže'žo' da' wen laže' ka' zdan lažo'o da' li.

4 Nži'ilo' diža' ka' žon dítjgeklen benne' ka',
le', benne' wen laže'.

5 Ni'a che da' ki wžia yi' Dios le' to chi'ize.
Goxe' le', na' yeké'e le' gan zoakzo',
na' wkwase' le' gan zej nnita' benne' ban
ka'.

6 Lé'egekle benne' chawe' ka' da' ni, na'
žébegake'.

Wzízegake' chio' le', na' nnágake':

7 "Le wia nga, benne' ni bi bxen laže'e Dios
nich gape chi'e le'.

Bxen láže'kze' yela' wnni'a zenle'e chie',
na' nga'nze' lo da' bi nak chawe' da' žone'."

8 San neda' naka' ka' to yag olibo dan' žen'
li'a liž Dios.

Žxen láže'teza' yela' žeyache' laže' che Dios.

9 Wká'n zenkza' Le' to chi'ize dan' bene' da'
ki.

Wxén laža'a La la'y chie' lawgak benne'
chie' ka' dan' naken chawe' gonan'.

53

1 Benne' ya laže' ka' lo lázdo'gake' znnágake':
"Bi zoa Dios."

Yógo'tie' zej nbage'e zia, dan' bégake' da'
zinnj.

Bi zoa no benne' žone' da' naken chawe'.

2 Zoa Dios ya'abá, na' zwie' benne' ka',
nich le'ele' cha' zoa no benne' žejni'ile',
bennen' žape' Dios ba la'ne,

3 san yógo'te benne' ka' zej nbej yíchjgake'
Dios.

Yógo'tie' zej nbage'e zia.

Bi zoa no benne' žone' da' naken chawe',
nitóe'.

4 Zna Dios: "¿Bi žejní'igekle benne' wen da'
zinnj ka'?"

Že'j žawgake' da' zbángake' chegak benách
chia' ka',
na' bi žénegekle' gónbia'gake' neda'."

5 San žin ža žébegake' da' sáka'gake'.

Goslas Dios žit chegak benne' ka' zdíl-
lengake' benách chie' ka'.

Dios wzóe' légake' chela'ale, na' wžia yi'e
légake'.

6 Znnabla' Dios gone' ga žoj lo yež Sión da'
gáklenen benne' Israel ka'.

Kate' gon Dios ga yela'gak benne' chie' ka'
lážgake',
yebégekle za'só Jakob ka',
na' gak yela' ba nez zen chegak benne' Is-
rael ka'.

54

1 Beslá neda', Dios, len yela' wak chio'.
Goklen neda', Dios, len yela' wale chio'.

2 Benle da' znnabla' Le', Dios, na' bechebe
chia'.

Bze nag da' wcháljlena' Le'.

3 Za'gak benne' snia ka' nich tíl-lengake'
neda'.

Benne' yichj ža'a ka' žénegekle' gótgake'
neda',
benne' ka' bi žápegake' Le' ba la'ne, Dios.

4 Xanžo Dios nake' Bennen' žáklene' neda'.
Dios zóalene' benne' ka' žape chí'igake'
neda'.

5 Dios yebi'e chegak benne' ka' bi zlé'egekle'
neda' chawe' ka' nak da' bi nak
chawe' da' žóngake'.

Wžia yi'e benne' ka' dan' nake' Le' li laže'.

6 Dot laža'a wnezjwa' da' ko'a lawo' Le',
Xana' Dios.

Wká'n zenkza' La la'y chio' dan' nakle'en
chawe'.

7 Besló' neda' lo yógo'te da' goken chia'.
Ble'ela' wžia yi'gak benne' ka' bžá'agake'
neda'.

55

1 Bze nag, Xana' Dios, da' žliža' Le',
na' bi wzó' chela'ale da' znnabla' Le'.

2 Bebán laže', na' bechebe chia'.

Žliža' Le' lo da' znnia', na' že' zedla'.

3 Benne' bi zle'ele' neda' chawe' znnie' chia',
na' bennen' bi nake' chawe' žon ditjle'
neda'.

Žesbága'gake' neda' zia, na' lo yela' zža'a
chégake' zbia láže'gake' neda'.

4 Že' zedle lázda'wa' lo beļa' žen chia',
na' zchebe yela' got neda'.

5 Zžébeli'a, na' žzízeli'a,
na' žak chia' da' zcheben neda'.

6 Wnniá': "Chela' gonno' chia' xil ka' ka' zej
nak xil bsia,
tia' lo be'ze gan yezí' laža'a.

7 Da' li wzonnja' zító'le, na' soakza' le'e latje
dach.

8 Gon byena' bi be gon chia' be' bdone', na'
be' wale'."

9 Bžia yi' benne' ka' bi zej nake' chawe',
Xana' Dios.

Bchix da' znnágake', dan' zle'ela' da' zinnj,
na' da' zia da' žóngake' lo yež nga.

10 Dot ža, na' yele žéčhjgekle' yež.
Žóngake' da' zinnj, na' da' bi nak chawe' lo
yež nga.

11 Nža' yež nga da' bi nak chawe' da'
žóngake'.

Žóntezgake' da' wen laže', na' da' zinnj lo nez
chen.

12 Chela' gok no benne' bi zle'ele' neda'
chawe', bennen' bene' neda' zia, na'
bzoelan'.

Chela' gok benne' zže'e neda', bennen' bdíl-
lene' neda' na' bkache' kwina' lawe'
le',

13 san le' benkzon', na' goko' ka to bi' lježa'.
Wzí' lo no'o neda', na' goko' toze len neda'.

14 Tzen bchaljžo dot láže'žo, na' lo yela' ži'i
laže' wdažo lo liž Dios.

15 Dios, ben ga sen yela' got benne' ka'
cholze, benne' ka' bi zej nake'
chawe'.

Ben ga chó'ogake' lo yi' gabíl kate' ne
zóagake' nbángake'.

Nža'gak lížgake' da' bi nak chawe' da'
žóngake'.

16 San ka nak chia' neda', bliža' Dios,
na' Xana' Dios beslé' neda'.

17 Zildo', na' wawbíž, na' kate' žen wbíž
zcháljléna' Dios.

Žliža' Le', na' Le' ženle' chia'.

18 Yeya'we' be' da' nakkza' lo na'gak benne'
ka' zdíl-lengake' neda',
na' gone' ga kweza' chawe',
la'kze zej nnita' benne' zante, benne' bi
zlé'egekle' neda' chawe'.

19 Dios nake' Bennen' zóateze', na' zna
biá'teze'.

Nake' chawe', na' wžia yi'e benne' ka'.

Ki gone' chégake' dan' bi žsángake' da'
žóngake', na' bi zžébegake' Dios.

20 Benne' wen da' zinnj ka' zdíl-lengake'
benne' ka' zgá'n_lengake' légake'
chawe'.

Zží'igake' che diža' da' bén_lengake' benne'
ka'.

21 Da' zcháljgake' naken diža' cháve'do', san
yo'o yichj_lázdo'gake' yela' zža'a.

Žóngake' xtanle'e diža' da' zcháljgake', san
naken ka to ya ntoche'.

22 Bde ywa' chio' xkože' Xanžon' na' Le' gon
choche' le'.

Batkle we'e latje chejchegw benne'
chawen' to chi'ize.

23 San Le', Dios, gono' ga cho'ogak benne'
wen da' zinnj ka',
na' benne' wet benách ka', na' benne' wen
laže' ka', lo yi' gabíl,
kate' bi na' góngake' gachj yiz ka' da'
yéla'gake',
san neda' wxén laža'a Le'.

56

1 Beyache' laže'l neda', Dios, nich bi wžia
yí'gak benne' ka' neda'.

Tža tža žsáka'gake' neda', na' zdíl-lengake'
neda'.

2 Dot ža, na' yele benne' ka' bi zlé'egekle'
neda' chawe' zbia láže'gake' neda',
dan' nníta'gak benne' zante, benne' zdíl-
lengake' neda' lo yela' zka'n zen
kwíngake'.

3 Kate' zžin ža zžeba', žxen laža'a Dios.

4 Žxen laža'a Le', na' zka'n zena' xtiže'e.
Žxen laža'a Le', na' biž zžeba'.
¿Bižkze gak gongak benne' ka' chia'
neda'?

5 Yógo'te ža zží'igake' che xtiža'a.
Len yógo'te da' znnágake' žóngake' neda' žia.

6 Zdóbgake', na' zkache' kwíngake'.
Zwíagake' binlo da' žona'.

Žénegekle' gótgake' neda'.

7 Xana' Dios, bwia da' žóngake', na' lo yela'
zža'a chio' bžia yi' benne' ka'.

8 Nnézkzelo' Le' ka' žzonnja' lawgak benne'
ka'.

Bejsá' laže' nis da' ba wžeža'.

¿Bi zej nyejwn le'e yiche chio'?

9 Kate' žliža' Dios, lo ža na'kze žzonnjgak
benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'.

Nnezkzla' zoalen Dios neda'.

10 Žxen laža'a Dios, na' zka'n zena' xtiže'e.
Žxen laža'a Xanžon', na' zka'n zena'
xtiže'e.

11 Žxen laža'a Dios, na' biž zžeba'.
¿Bižkze gak gongak benne' ka' chia'
neda'?

12 Nbaga'a da' bchebe laža'a gona' chio',
Dios.
Golkza' da' we lawa' Le'.
13 Besló' be' da' nakkza' lo yela' got,
na' bekó'o ni'a gan wzóa chejchégwgaken.
Gak choa'a lawo' Le', Dios, lo yela' baní'
da' žonno' chegak benne' ka' zóagake'
nbángake'.

57

1 Beyache' laže'l neda', Dios. Beyache' laže'l
neda',
dan' žxen laža'a Le' len dot yichj lázda'wa'.
Gape chi'o neda' ka' žon zko' žape chi'iba'
bríse'do' ka' zan xilba',
na' zejte te che da' žaken chia'.

2 Wliža' Dios, Benne' zente.
Wliža' Le' nich gáklene' neda'.

3 Gan zoe' ya'abá chie' sele'e no benne'
yeslé' neda' lo na' bennen' žénele'
wžia' yi'e neda'.

Dios beyache' láže'le' neda', na' benne' chia'
da' li chie'.

4 Že' zedla' ka' to benne' ži'e ladjw bež yixe'
ka'.

Zoa' ladjw benne' ka' zej nake' ka' bež yixe'
ka', bia ka' žáwgakba' benách ka'.

Da' znnégake' chia' naken ka' yag ntóche'do'
ka',
na' xtíža'gake' zej naken ka' ya' ntoche' ka'.

5 ¡Ga'n zen Le' ya'abá, Dios!
¡Yela' zen chio' zžinen dot yežlyó!

6 Ba bdixgak benne' ka' do yelj nich
séngake' neda',
na' žedó laža'a lo da' žaken chia'.
Bché'ngake' to yežw nich chejchazan',
san légake' ba bejcházgaken'.

7 Zoakze lázda'wa', Dios.
Zoakze lázda'wa' nich golkza' da' wká'n
zenen Le'.

8 Bebán, be' da' nakkza', na' le yebán, le'e
žinnle da' ka' žól-lenle.
Zildo' yebankza'.

9 Xana' Dios, wká'n zen Le' ladjw benne'
chio' ka'.
Golkza' chio' lawgak benne' yógo'te yež
ka'.

10 Nak yela' žeyache' laže' chio' zenže ka
ya'abá,
na' da' li chio' nakže zen ka bejw gasj ka'.

11 ¡Ga'n zenkzo' ya'abá, Dios!
Yela' zen chio' zžinen dot yežlyó.

58

1 ¿Zchaljle da' nak chawe', le'e, benne' wnná
bia' ka'?

¿Zchi'a láže'le benne' chia' ka' ka' nakkzen?

2 O'o, san žezá' láže'le da' zinnj da' gonle.

Žonle ga že' zédle'egekle benne' ka' lo yežlyó
chia'.

3 Zej nchixe' lázdo'gak benne' ka' nbej
yíchjgake' neda' kate' bi na' gáljgake'.
Bchíxgekle' kate' bi na' wsangak xná'gake'
légake'.

4 Da' znnágake' žoten benne' ka' ka' žon da' žia
zan laye' beje snia.

Zej nake' ka' beje snia ka', bia kwežw ka'.

5 Bi žéngaklba' chi'i benne' žone' yela' wžia'
nich kwé'gakba' žize la'kze žol-li'e xtando'.

6 Dios, wdíchj láye'gak benne' ka'.

Xana' Dios, wdíchj láye'gak benne' ka' zej
nake' ka' bež yixe' ka'.

7 Ben ga nnítgekle' ka' nis da' zlaljen lo yo.
Ben ga bížgake' kan žak che yixe' da' nžogen
lo nez,

8 na' te chégake' kan žak che bia zag, bian'
yeyóna'ba'.

Ben ga biž lé'egekle' wbíž ka' žak che to
xkwide' žaljbe' ba natbe'.

9 Néžwte kate' bi na' la to yeso' lo yi' zen,
yeká'a Dios benne' ka' to lo be' bdone',
benne' ban ka', na' benne' gat ka'.

10 Yebele benne' chawe' kate' le'ele' yezí'
wzón Dios benne' wen da' zinnj ka'.

Wleje' žen chegak benne' ka' bebéj
yíchjgake' Dios.

11 Naž nna bennen': "Dekze lazjw benne'
chawe'.

Dios zchi'a láže'kze' benne' yežlyó ka'."

59

1 Xana' Dios, beslá neda' lo na'gak benne'
ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'.

Beslá neda' lo na'gak benne' ka' zdíl-
lengake' neda'.

2 Beslá neda' lo na'gak benne' ka' žóngake' da' zinnj.

Beslá neda' lo na'gak benne' wet benách ka'.

3 Žénegekle' gótgake' neda'.

Zej ndobe benne' wale ka' nich tíl_lengake' neda',

kege dan' nbaga'a zia, na' kege ni'a che da' zinnj da' bena' neda', Xana' Dios.

4 La'kze bi be bena' chegak benne' ka', žon byéngake' góngake' neda' zia.

Bebán, na' da ga zoa' ni, na' le'elo' da' žóngake'.

5 Le', Xana', Dios chegak benne' zan ka' žjake' lo wdile,

na' Dios chegak benne' Israel ka', bebán nich wsaka' zi'o benne' yógo'te yež ka'.

Bi yeyache' láže'lo' yógo'te benne' ka' zží'igake' chio' Le', na' žóngake' da' zinnj.

6 Zlá'gake' kate' žen wbíž, na' zbéžeya'agake' ka' žongak beko' ka', na' žéchjgekle' yež.

7 Bwia nga, da' zcháljgake' naken ka' da' žeyébgake'.

Diža' znnágake' zej naken ka' ya ntoche' ka'. Zznnágake': "Bi zoa' no benne' yenle' chežo."

8 San Le', Xana' Dios, wzizo' chegak benne' ka'.

Gon ditjlo' Le' benne' yógo'te yež ka'.

9 Benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe' zej nake' wale.

Neda' wxén laža'a Le', dan' žape chi'o neda'.

10 Dios, Bennen' žeyache' láže'le' neda', yide', na' gáklene' neda'.

Dios gone' ga le'ela' da' gak chegak benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe' kan žak laža'a.

11 Bi goto' benne' ka', nich bi gal' láže'gak benne' chia' ka' da' ka' žono'.

Beslás benne' ka' len yela' wak chio', na' ben ga chejchégwake'.

Xanto' Dios, Le' žape chi'ikzo' neto'.

12 Ben ga chíxgekle' lo yela' zka'n zen kwíngake',

ni'a che doła' da' žóngake' lo da' zcháljgake', na' ni'a che diža' xiwe' ka', na' da' wen laže' da' znnágake'.

13 Bžia yi' légake' lo yela' zža'a chio'.

Bžia yi' légake' nich biž nníta'gake'.

Ben ga gákbe'egekle' Le' znnabi'o za'só Jakob ka'.

Znnabi'o dot yežlyó nga.

14 Zlá'gake' kate' žen wbíž, na' zbéžeya'agake' ka' žongak beko' ka', na' žéchjgekle' yež.

15 Zdágake' ka' benne' ka' zdágakze', žíljgake' da' gáwgake'.

Cha' bi žéljgeklen', dot yel žesbága'gake' zia toe' yetóe',

16 san neda' gołkza' che yela' wak chio', na' zildo' wká'n zena' yela' žeyache' láže' chio', dan' gókleno' Le' neda', na' wdape chi'o neda' kate' wže' zédle'ela'.

17 Le' žon chocho' neda', na' gołkza' chio', Dios.

Žape chi'o neda', na' žeyache' láže'lo' neda'.

60

1 Dios, Le' bzo' neto' cheła'ale.

Beno' ga bejchégwto', dan' bžá'alj'o neto'.

Na'a, da' gákleno' neto'.

2 Beno' ga wzó' yežlyó, na' beno' ga byaljwn.

Da' yeyonon' gan byaljwn, dan' zbia yin'.

3 Beno' ga neto', benách chio' ka', wže' zedlto'.

Beno' ga gok cheto' ka' we'jto' to da' benen ga bejchégwto'.

4 Benn chegak benne' ka' zžébegake' Le' to da' gak bian',

dan' wloé'e lawn da' nak dot da' li.

5 Bze nag chia'. Beslá légake' len yela' wak chio',

nich lagak benne' ka' nži'ikzlo' Le'.

6 Lo latje la'y chie' wnná Dios: "Yebekzla' neda'.

Chisa' chele yežlyó chegak benne' Sikem ka'.

Wžixa' chele yežlyó dan' žen' kwit yegw Sukot.

7 Yežlyó Galaad naken chia',

na' lezka' yežlyó chegak za'só Manasés ka'.

Yežlyó chegak za'só Efraín ka' naken ka' to xlapa' da' žape chi'in yichja'.

Yežlyó chegak z̄a'só Judá ka' naken gan z̄nna
bi'a,

⁸ san yežlyó chegak benne' Moab ka' naken
ka to z̄iga' ya da' yožen nis wná'a.

Ło yežlyó chegak benne' Edom ka' cho'na'
z̄ela' gole ka'.

Si'a ba nez yežlyó chegak benne' Filistea
ka'.”

⁹ ĆNoz̄kze wchi'e neda' nich t̄il-lena' yež
zoa to ze'e sibe dan' žape chi'in yežen'?

ĆNoz̄kze wchi'e neda' nich t̄il-lena' benne'
Edom ka'?

¹⁰ ĆKege Le' wchi'o neda', Dios?

Le' wléj yichjo' neto', na' bi wyéjleno'
benne' cheto' ka' lo wdile.

¹¹ Goklen neto' nich gak t̄il-lento' benne' ka'
zdíl-lengake' neto',

dan' gak dáche'ze gáklengak benne' ka'
neto'.

¹² To zen len Dios gonžo to da' zenle'e,
na' Le' wlage' benne' ka' zdíl-lengake'
žo'o.

61

¹ Xana' Dios, benle da' žliža' Le'.

Bze nag da' zcháljlena' Le'.

² Zi'to' gan zoa laža' žliža' Le', dan' žedó
laža'a.

Bche' neda' gan zoa Bennen' nake' ka to
ya'a yej, Bennen' nakže' wale ka
neda'.

³ Nako' Le' Benne' nože' neda',
na' nako' ka to ze'e yej da' žape chi'in neda'
lawgak benne' ka' bi zlé'egekle' neda'
chawe'.

⁴ Sóateza' lo yo'o la'y chio'.

Kwe' chawa'a kwito' Le' kan zej že' chawe'
bríse'do' ka' zan xil zkoko'.

⁵ Dan' benlo' Le', Dios, da' wchebe laža'a
lawo',

beno' ga napa' da' žápegak benne' ka'
zžébegake' Le'.

⁶ Gono' ga soa' nbana', na' ga nna bi'a ža
zante.

Yiz chia' ka' gákgaken ka da' zej naken
chegak chope kwe' benne' ka'.

⁷ Sóateza' lawo' Le', Dios.

Bkwez yela' žeyache' laže' chio', na' da' li
nich wká'n cháwe'gaken neda', benne'
wnná bia'.

⁸ Gokza' che La la'y chio' Le' to chi'ize,
na' gonkza' t̄za t̄za da' bchebe laža'a
gona'.

62

¹ Toze len Dios zga'n chawe' be' da' nakkza'.
Lekze' žeslé' neda'.

² Toze' Le' žape chi'e neda', na' žeslé' neda'.
Nake' Bennen' žoxe' neda', na' bi
chejchegwa'.

³ ĆTo chi'ize wkwezle da' gonle chia' neda',
yógo'tele žon byenle wžia yi'le neda'?

Žonle ka žon to benne' zchinnje' to ze'e da'
zoa bixen, o to le'je da' nožon'.

⁴ Žonle toze diža' kan yebejle neda' lo yela'
zen chia'.

Nží'ilele da' wen laže'.

Len žoá'ale zchajle cháwe'do'

san yo'o yichj lázdo'le da' zinnj da' gonle.

⁵ Le', be' da' nakkza', wléz laže' toze Dios.
Nake' Le' Bennen' žxen laža'a.

⁶ Toze' Le' žape chi'e neda', na' žeslé' neda'.
Nake' Bennen' žoxe' neda', na' bi yedó
laža'a.

⁷ Nak Dios Bennen' žeslé' neda', na' nake'
yela' ba nez chia'.

Nak Dios Bennen' žape chi'e neda', na'
Benne' žon choche' neda'.

⁸ Le kwez laže' Le' to chi'ize, le'e, benne' ka'.
Bløe'el Le' da' zdan láže'le.

Nak Dios Bennen' žon choche' žo'o.

⁹ Da' li, da' dáche'ze zej nak benne' ka',
na' ka to da' wen laže' zej nak benne' zen
ka'.

Bi nále'tekgekke' to lo zgons.

Zej nakže' ža'ze ka to be' da' žeká'a láže'žo.

¹⁰ Bi wxén láže'le da' gak gonle žakze chele.

Bi wká'n zen kwinle ni'a che da' ka' zbanle.
Cha' chan yela' wnni'a chele, bi kwe'le
wnné yoe chen.

¹¹ To chi'i wnné Dios, na' chope chi'i benla'
da' ni.

“Che Dios nak dot yela' wak.”

¹² Xana' Dios, lo no'o za' yela' žeyache' laže'
dan' žebi'o che to to benne' ka nakkze da'
bene'.

63

1-2 Dios, nako' Dios chia'.
 Zbile be' da' nakkza' da' nak chio'.
 Beļa' žen chia' zdan laže' dan' naken chio'.
 Žak chia' ka zoakza' to yežlyó biž gan bi be
 nis den.
 Žak laža'a yida' lawo' Le'
 nich le'ela' yela' wak chio', na' yela' zen
 chio',
 káteze ble'ela' da' nak chio' lo latje la'y chio'.

3 Nakže chawe' yela' žeyache' laže' chio' ka
 yela' nban.
 Che len wká'n zenkza' Le'.

4 Wchajja' che da' chawe' da' nako' Le' xak
 zoa' nbana'.
 Nich wká'n zena' La la'y chio' Le' wchiskza'
 na'a.

5 Yelje be' da' nakkza' da' naken ka to yela'
 waw dzi'.
 Len yela' žebele wká'n zenkza' Le'.

6 Žezá' laža'a chio' Le' kate' dia' gan ztasa',
 na' zlab laža'a ka nak chio' kate' bi na' tasa'.

7 Dan' žákleno' neda', yebéle'ela' kwito' Le'
 kan žongak bríse'do' ka' zan xil zkoko'.

8 Be' da' nakkza' naken toze len Le',
 na' len no'o wale noxo' neda',

9 san benne' ka' gok láže'gake' wžia' yí'gake'
 neda' chejchó'ogake' lo yi' gabíl.

10 Kwia yí'gake' lo ya ntoche'.
 Gákake' da' gawgak beko' chjew ka'.

11 Neda', benne' wnná bia', yebela' lo da'
 nak che Dios.
 No benne' zkonle' žin La Dios gape' Le' ba
 la'ne,
 san benne' wen laže' ka' gá'ngake' žize.

64

1 Xana' Dios, bze nag chi'a. Že' zedla' žliža'
 Le'.
 Wdape chi'i yela' nban chia' dan' zžeba'
 da' gongak benne' ka' zdíl-lengake'
 neda'.

2 Bkache' chawe' neda' nich benne' ka' bi
 zej nake' chawe' bi góngake' chia' kan
 žénegekle',
 na' nich benne' ka' žóngake' da' zinnj bi
 góngake' chia' kan zza' láže'gake'.

3 Diža' ka' zcháljgake' zej naken ka ya
 ntoche' ka',

na' znnégake' chegak ljéžgake' ka' ka žon to
 benne' žsie' yag ntóche'do' chie' ka'.

4 Ki znnágake' bagáche'ze nich góngake' ga
 chejchégwgak benne' li laže' ka'.
 Cholze žóngaken', na' bi be zžébegake'.

5 Žon byéngake' góngake' da' zinnj da'
 žénegekle',
 na' zbékgake' do yelj ka' nich séngake' benne'
 ka'.

Znnágake': "¿Nož benne' le'ele' da' žonžo?"

6 Žíljgake' da' zinnj da' góngake', na'
 zwiágaken' binlo.
 Da' yo'o yichj lázdo'gake' naken da' kegle
 kan zej nak lázdo'gakkze'.

7 San Dios gon zi'e benne' ka' len yag
 ntóche'do' chie' ka'.
 Cholze chó'ogake' yižwé' zen ka'.

8 Da' bchajlgak benne' ka' gonen ga
 chejchégwgake'.

Chébegak yógo'te benách kate' lé'egekle'
 légake'.

9 Naž chébegake', na' wcháljgake' che da'
 ben Dios,
 na' yeyónbia'gake' naken da' bene' Le'.

10 Yebele benne' chawe' law Xanžon', na'
 wxén laže'e Le'.

Gak yela' ba nez zen chegak benne' ka' zej
 nake' li laže'.

65

1 Xana' Dios, žala' wxén láže'to' Le' lo yež
 Sión,
 na' gonto' da' wchebe láže'to' chio'.

2 Le' žen kzlo' da' zcháljlento' Le',
 na' la'gak yógo'te benne' ka' lawo' Le'.

3 Nbága'li'a da' zinnj da' bena',
 san ženít lawo' Le' da' bži'ito' chio' Le'.

4 Ba nez zen naken che bennen' zbio' Le',
 na' znno' nake' chio', nich soakze' latje la'y
 chio'.
 Yeljkzto' da' chawe' da' de ližo', dan' den lo
 yodo' la'y chio'.

5 Lo da' chawe' da' nako' gono' da' zenle'e
 kate' gono' da' znnablto' Le', Dios,
 Benne' Weslá cheto'.
 Yógo'te benne' nníta'gake' yežlyó žxen
 láže'gake' Le'.

Lezka' žxen láže'gak benne' ka' Le', benne'
 ka' zdégake' zító'le law nisdó'.

6 Le' zzoa chocho' ya'a zen ka' len yela' wak chio'.

Nakkzo' Benne' wale.

7 Zbek žio' nisdó' kate' zgo'nen, na' žazto' da' žonen.

Zbek žio' benne' yež ka' kate' žóngake' žo'osbé.

8 Che len benne' ka' nníta'gake' dot yežlyó zžébegake' da' zenle'e da' žono'.

Znnito'o benne' ka' lo yela' ba nez, benne' ka' nníta'gake' do zente yežlyó.

9 Zwio' yežlyó, na' žselo'o nis yejw.

Žono' ga žonnle'en linne chen.

Bnnito'o yegw ka' lo yežlyó da' zej nža'le'en nis.

Zkwezo' zoa' za da' gawgak benne' ka', kan wnnakzo' gono'.

10 Žselo'o nis yejw gan de na, na' žeyonon' yo ya'a.

Žesbison' len nis yejw na',

na' žono' ga zgól-le'egak da' zej nazen ga na'.

11 Žono' ga gak chegak benne' ka' yela' ba nez to yiz to yiz ni'a che da' znezjo', na' bejw gasj chio' ka' žónngaken yejw da' žonen ga zgołgak da' zej nazen.

12 Žon yejw chio' ga žak ya'a gan zdagak bia yixe' ka'

na' žebégekke benne' ka' zlé'egekke' žeyák ya'ado' ka' ya'a.

13 Lo lache' ka' zej nnita' zila' ka', na' žoa'agak yégodo' ka' naz zoa' stribe.

Zběžya'agak benne' chio' ka' lo yela' žebele, na' žólgakkze' chio' Le'.

66

1 ¡Le wká'n zen Dios lo yela' žebele, le'e zoale dot yežlyó!

2 ¡Le goł ka' nak yela' zen chie' Le'!

¡Le wká'n zene' kate' we lawle Le'!

3 Le ye' Dios: “¡žebánele'elto' che da' beno' le'!”

Ni'a che yela' zen che yela' wak chio' benne' ka' bi zlé'egekke' Le' chawe' žóngake' ka' zna xtižo'o.

4 Benne' ka' nníta'gake' dot yežlyó we lawgake' Le',

na' gólgake' chio' Le', na' che La la'y chio'.

5 Le da, lé'elele da' zen ka' da' ben Dios,

da' zenle'e da' bene' ni'a chegak benne' chie' ka'.

6 Bene' ga beyák nisdó' yo biž,

na' wdegak benne' chie' ka' len ní'agakze' gan wzóa to yegw zil.

Žoa'a nisdon' bebéle'egekke' law Dios.

7 Len yela' wak chie' nna bi'e to chi'ize.

Zwíakze' da' žongak benne' ka' yógo'te yež ka'.

Benne' ka' zží'igake' chie' Le' bi gata' yela' zen chégake'.

8 Le'e, benne' ka', le wká'n zen Dios chežo.

Le wzenle benne' ka' da' žoe lawle Le'.

9 Lekze' žape chi'e žo'o nich soažo nbanžo, na' bi bi'e latje chejchégwžo.

10 Le', Dios, bwio' neto' lo da' ka' bento'.

Bdio' neto' lo da' wzáka'to' kan žongak benne' ka' zdégake' ya' plat lo yi' nich ga'nen chawe'.

11 Beno' ga bejchazto' to lo do yelj.

Bdo'o xkóže'to' to ywa' zí'ile'e.

12 Beno' ga wdegak benne' zej žie' bžina' chie' ka' lo yichjto'.

Wdeto' da' naken ka' to lo yi', na' to lo nis zil, na' bebejo' neto', na' bzo' neto' to latje gan zoato' lo yela' ba nez.

13 Cho'okza' ližo' nich wzeya' biado' ka' lawo' Le'.

Gonna' chio' da' wchebe laža'a gona'.

14 Bchebe laža'a gonan',

dan' wnnía' katen' wže' zédle'ela'.

15 Wzeya' biado' ka', bia ženne' ka', lawo' Le',

na' kwen žen chegak zila'do' ka' wzeya'-ba' gan zo',

na' gota' beždo' ka', na' chibo byo ka' lawo' Le'.

16 Le da, yénlele, yógo'tele le'e zžébele Dios.

Wzenla' le'e da' bene', góklene' neda'.

17 Dot laža'a bliža' Le', na' bka'n zenkza' Le'.

18 Chela' wže' laža'a to da' zinnj bi benle Xanžon' chia',

19 san da' likze benle Dios chi'a,

na' bze nage' da' wnnabla' Le'.

20 Bi bzoe' chela'ale da' bcháljlena' Le',

san beyache' láže'le' neda'.

¡Ga'n zen Dios!

67

1 Dios, beyache' laže'l neto', na' ben chawe' neto'.

Lo yela' ži'i laže' chio' wzoalen neto'.

2 Naž gónbia'gak benách dot yežlyó da' žaz lažo'o Le',
na' nnéžgekle benne' yógo'te yež žesló' benne' ka'.

3 Yógo'te benne' ka' we lágwage' Le', Dios.
Yógo'tegake' wká'n zéngake' Le'.

4 Le yebele, na' le soa lo yela' ba nez, le'e, benne' yógo'te yež ka'.

Wchi'a laže' Dios le'e lo da' naken chawe'.
Gape chi'ikze' yógo'te benne' ka'.

5 Yógo'te benne' ka' we lágwage' Le', Dios.
Yógo'tegake' wká'n zéngake' Le'.

6 Yežlyó nga žen' xni'a chen.

Dan' ben chawe' Dios žo'o, nake' Dios chežo.

7 Dios ben cháwe'kze' žo'o.

Gáte'teze žala' gápegak benne' ka' Le' ba la'ne.

68

1 Wzó ža', Dios.

Beslás benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe',
na' wzonnjak benne' ka' zží'igake' chio'.

2 Ka žon to be', zlagen žen che yi',
ka' wlago' Le' benne' ka'.

Kan želane china' bez lo yi',
nítgekle benne' ka' bi zej nake' chawe' law Dios.

3 Yebégekle benne' chawe' ka',
na' sóagake' lo yela' ba nez lawe' Le'.
Xíte'gake' lo yela' žebele chégake'.

4 ¡Le goł che Dios!
¡Le goł salmo ka' che La la'y chie'!
¡Le wká'n zen Bennen' ži'e ya'abá!
Nzi' le' Jah. ¡Le yebele lawe' Le'!

5 Žape chi'e bi' wzébedo' ka', na' zwiakze' no'le wzebe ka'.

Zoakze Dios lo latje la'y chie'.

6 Dios znnite'e lježe benne' ka' bi zoa no ljéžgake'.

Žebeje' benne' ka' zej yoe'e lo na'gak benne' zi'to' ka',
nich sóagake' lo yela' ba nez,

san benne' ka' zží'igake' che Dios chejnníta'gake' to lo yežlyó biž.

7 Dios, kate' wnežo' lawgak benne' chio' ka',
na' wdío' lo yežlyó bižen',

8 na' wzó' yežlyón', na' gokle'e yejw law Dios.

Ya'a Sinaí wzizen law Dios chegak benne' Israel ka'.

9 Bseło'o to nis yejw wálele'e, Dios.

Kate' bedó láže'gak benne' chio' ka', na' Le' ben chocho' légake'.

10 Benne' ka' zej nake' chio' chejnníta'gake' yežlyó chio' to chi'ize.

Lo da' nak chawe', Dios, žoxo' benne' yache' ka'.

11 Xanžo Dios bsele'e to diža' chawe',
na' bsele'e benne' zante, benne' bzéngekle' benách ka' diža' chawen'.

12 ¡Bžónnjgake'!

Bžonnjak benne' wnná bia' ka' len benne' chégake' ka', benne' žjake' lo wdile.

No'le ka' bené'egekle' da' gota' chegak benne' ka'.

13 La'kze bkache' kwinle gan žape chi'ile zila' ka',

gákwe da' naken ka xil plomdo' ka' da' zej naken xtan, na' ya plat,

na' doba' ka' chegak xilba' ka' zej naken ya oro.

14 Kate' Dios, Benne' zente, beslase' benne' wnná bia' ka' ga na',

na' bexjw bege' da' bgakwn Ya'a Salmón.

15 To ya'a zen nak Ya'a Basán.

To ya'a zenle'e nak Ya'a Basán na'.

16 ¿Biz chen' zwíale, le'e, ya'a zen ka'?

Zwíale ya'a na' gan žénele Dios soakze'.

Da' likze soakze Xanžon' law ya'a na' to chi'ize.

17 Karro ka' che wdile da' nape Dios zej nyanle'en.

Xanžo Dios zezé'e gan že' Ya'a Sinaí nich soe' latje la'y chie'.

18 Beyepo' ya'abá, bechi'o benne' ka' bebejo' lo na' yela' got.

Wzi'o da' chawe' ka' da' bnéžjwgak benne' ka' chio' Le'.

Lezka' benne' ka' bží'igake' chio' Le',
gota' da' bénngake' chio' Le', Dios.

19 ĩGa'n zen Xanžon!
Tža tža žónnli'e da' chawe' chie' chežo.
Nake' Dios, na' žeslé' žo'o.

20 Dios, Bennen' nake' Dios chežo, beslé'
žo'o.

Xanžo Dios na'kze beslé' žo'o lo na' yela' got.

21 Da' likze Dios gone' we' yichjgak benne'
ka' zží'igake' chie' Le'.

Gone' we' yichjgak benne' ka' žónteze
žóngake' doła'.

22 Wnná Xanžon': "Gona' ga yežinle lažle,
yeza'le law Ya'a Basán.

Gona' ga yeza'le že'l lo nido', na' yežinle
lažle.

23 Wlejle žen chegak benne' ka' zdíl-
lengake' le'e,
na' beko' chele ka' lé'jgakban'."

24 Za'gak benne' chio' ka', na' žoe lágwage'
Le', Dios.

Lo yela' žebele chégake' žó'ogake' latje la'y
chio'.

25 Zejněžwagak lawle benne' ka' žólgake'.

Benne' ka' zkwézwage' da' zgólgake' zjake'
zánte.

Gachj lawle zjak xkwide' nó'ledo' ka' zej
nóxo'be' da' ka' zgólgakbe'.

26 ĩLe wká'n zen Dios gan zej ndobe benách
chie'!

ĩLe wká'n zen Xanžon', le'e nakle za'só
Israel!

27 Lezka' zjak za'só Benjamín ka'.

Zej nake' bábzegake' san zna biá'gake'.

Lezka' zjak benne' zan za'só Judá,

na' benne' zan za'só Sabulón,

na' benne' zan za'só Neftalí.

28 Dios, bloe'e law yela' wale chio'.

Ben choch, Dios, dan' beno' ni'a cheto'.

29 Dan' nak zen yodo' chio' da' zoan lo yež
Jerusalén,

benne' blo ka' kó'ogake' da' zej nape' lawo'
Le'.

30 Bdíl-len benne' ka' chegak yež zi'to' ka',
benne' ka' zdíl-lengake' benne' chio'
ka'.

Zej nake' ka' bež zan ka', len zí'ngakba' ka',

dan' zdíl-lengake' yež zan ka'

nich kwéjgake' yela' wnni'a chégake'.

Beslás benne' ka' žaz láže'gake' chjake' lo
wdile.

31 La'gak benne' wnná bia' ka' che yežlyó
Egipto.

Benne' ka' che yežlyó Etiopía gon byéngake'
wká'n zéngake' Dios.

32 ĩLe goł che Dios, le'e zoale dot yežlyó!

ĩLe goł che Xanžon'!

33 ĩLe goł che Bennen' ži'e ya'abá na'le,
dan' wzóan zga'ale!

Le wia nga, nnie' kan zne wzió'.

34 Le wia nga, nape Dios dot yela' wak.

Lo yela' zen chie' zwiakze' benne' Israel ka',
na' zan ya'abá nla' law yela' wale chie'.

35 Zžébetó' Le', Dios, gan zo' latje la'y chio'.

Dios chegak benne' Israel ka', žon
chochkzo' benne' chio' ka'.

ĩGa'n zen Dios!

69

1 Dios chia', beslá neda'.

Naka' ka to benne' žiepe' nis.

2 Naka' ka to benne' yoe'e lo gona', na' bi žak
se'e.

Naken ka yoa'a lo nis zil-le'e,
na' nisen' za' wkachen' yichja'.

3 Žejxáke'la' dan' scha wnnéli'a, na' da' lba'a.
Žatgak yej lawa' xak zbeza' nich gакlen Dios
neda'.

4 Zej nyanže benne' ka' bi zlé'egekle' neda'
chawe'
ka zej nyan yicha' yichja', na' bi be zia
nbaga'a.

Benne' ka' zžá'agake' neda' zej nákli'e wale.
Benne' ka' žóngake' neda' zia, na' bi zoa biz
chen'.

Žon byéngake' yeyizjwa' da' bi wlana'.

5 Dios, nnézkzelo' Le' bena' da' yalze,
na' zle'ekzlo' doła' da' bena'.

6 Xana' Dios zente, bi go'o latje benne' ka'
žxen láže'gake' Le' yedoé'egekle' ni'a
che da' bena'.

Bi go'o latje benne' ka' zá'gake' chio'
chíxgekle' ni'a chia' neda', Dios
chegak benne' Israel ka'.

7 Dan' nži'ila' Le' zchíxgake' neda',
na' lo yela' sto' zoakza'.
8 Naka' ka to benne' zi'to' lawgak benne'
ljéža'do' ka',
na' bi zej nónbi'e neda'.
9 Žeye zla lázda'wa' dan' žé'li'a wnné yoe che
ližo'.
Da' znnégak benne' ka' chio' Le', Dios, naken
ka znnégaken' chia' neda'.
10 Wžeža', na' bena' wbás,
na' ben dítjgekle' neda', na' che len zchixla'.
11 Lezka' bwakw kwina' laže' zeche'.
Blé'egekle' neda' ka to da' ben dítjgekle'.
12 Benne' yolawe' ka' wnnégake' chia'.
Benne' we'j ka' ben dítjgekle' neda' lo da'
bélgake',
13 san neda' bliža' Le', Xana' Dios, kan žaz
lažo'o Le'.
Dios, lo yela' žeyache' laže' zen chio',
na' dan' nakkzo' Benne' weslá cheto', benle
chia'.
14 Bebėj neda' lo da' zede gan zoa'.
Naken ka yoa'a lo gona' gže'. Bi go'o latje
chazžan'.
Beslá neda' lo na'gak benne' ka' bi
zlé'egekle' neda' chawe'.
Naken ka yoa'a lo nis zil.
15 Bi go'o latje gata' neda' ka to benne'
zgache'e lo nis zil na',
nich bi gaka' ka to benne' chejchaze' to lo
yežw gže',
gan choa'a, na' wkachen' neda' to chi'ize.
16 Bechebe chia', Xana' Dios, dan' cháwe'le'e
nak yela' žeyache' laže' chio'.
Da, goklen neda', dan' zente nak yela'
žeyache' laže' chio'.
17 Bwia kan nak da' žaken chia' neda', wen
žin chio'.
Dan' že' zédle'ela', ben byene yenlo' chia'.
18 Da ka' gaze ga zoa' ni, na' beslá neda'.
Beslá neda' dan' zej nyanle'e benne' ka' bi
zlé'egekle' neda' chawe'.
19 Le' nnézkzelo' kan zchíxgake' neda',
na' kan že' zédle'ela', na' kan žon dítjgekle'
neda'.
Zlé'ekzlo' yógo'te benne' ka' zžá'agake'
neda'.
20 Dan' zká'ngake' neda' ka'ze žedó laža'a, na'
že' zédle'ela'.
Wleza' no benne' yeyache' láže'le' neda',
san bi wzóa no benne'.

Wleza' no benne' gon choche' neda', san bi
wzóa no benne'.
21 Bwáwgake' neda' da' sla',
na' kate' wbiła', byé'jgake' neda' da' zichj.
22 Ben ga gak lni ka' chegak benne' ka' ka to
do yelj gan chéjgake',
na' ben ga yeyák yela' ba nez chéjgake' to gan
chejchéjgwake'.
23 Ben ga cholgak yej lágwage' nich biž
lé'egekle',
na' ben ga zízetezegak benne' ka'.
24 Lo yela' zža'a chio' bžia yi' benne' ka'.
Lo yela' yichj ža'a chio' ben léjgake' zi'.
25 Ben ga bi soa no benne' lo ližgak benne'
ka',
na' bi soa no benne' lo yežlyó chéjgake'.
26 Wžía láže'gake' bennen' bsaka' zi'o,
na' žžízegake' dan' zzaka' bennen' beno' le'
we'.
27 Bloe'e law dola' da' zej nbaga' benne' ka',
na' bi go'o léjgake' latje gákgake' toze len
benne' chawe' chio' ka'.
28 Bsole lagak benne' ka' le'e yiche chegak
benne' ka' zej nape' yela' nban da'
naken li laže',
na' bi wzojo' lágake' gan zej nyejw lagak
benne' chawe' ka',
29 san neda' zoa' lo da' zzáka'li'a, na' že'
zédle'ela'.
Beslá neda', Dios, na' bechís neda'.
30 Gokza' da' wká'n zenen La la'y che Dios
chia'.
Wká'n zena' Le' len da' žoe lawa' Le'.
31 Da' ni žaz láže'že Dios ka to bež gota'
lawe',
o ka to biado' zej žia lozba', na' sógo'ba'.
32 Lé'ekzegekle benne' gaxjw laže' ka' da' ni,
na' yebégekle'.
Le biga' law Dios, na' Le' gon choche' le'e.
33 Ženle Xanžon' chegak benne' ka'
žiažjegekle',
na' bi zzoe' čela'ale benne' chie' ka', benne'
zej nyejwe' liž ya.
34 iLe wká'n zene' Le', le'e zoale ya'abá,
na' le'e zoale yežlyó nga,
na' le'e zoale lawe' niso',
na' yógo'te da' nníta'gaken yógo'te latje
ka'!
35 Dios beslé' benne' ka' nníta'gake' yež Sión,

na' yeyone' yež ka' zej žen' lo yežlyó Judá,
na' chejnníta'gake' ga na',
na' gata' chégake' yežlyón'.

36 L_{ez}ka' žingak za'só benne' chawe' chio'
ka',
na' gata' chégake' yežlyón',
na' benne' ka' nží'igekle' La la'y chio'
chejnníta'gake' ga na'.

70

1 Beslá neda', Dios.
Da ka' gaze nich gákleno' neda', X_{ana}' Dios.
2 Ben ga yedoé'egekke, na' kwe' zédgekke
benne' ka' žénegekke' gótgake' neda'.
Ben ga yebíga'gak, na' chíxgekke benne' ka'
žebégekke' dan' že' zedla'.
3 Ben ga ga'ngak yał laže' lo da' žongak
benne' ka' žon dítjgekke' neda'.
4 Benne' ka' žíngake' lawo' Le' yebégekke', na'
sóagake' lo yela' ba nez.
Benne' ka' žé'gake' Le' “Žóxkeno” dan'
besló' légake'.
Z_{nn}ágake': “iGa'n zen Dios!”
5 Ze' zedla', na' nat ni'a na'a.
Da ka' gaze gákleno' neda', Dios.
Le' nako' Benne' weslá chia', X_{ana}'.
Bi želo', X_{ana}' Dios.

71

1 Za'a lawo' Le', X_{ana}' Dios, nich gape chi'o
neda'.
Ben ga biž yedoe'ela'.
2 Goklen neda', na' beslá neda' dan' nako'
chawe'.
Bze nag chi'a, na' beslá neda'.
3 Nako' ka to yej xe gan soa' chawe',
na' wak yida' gan zo' Le' dot ža, na' yele.
Bseła' no benne' yeslé' neda',
dan' nako' Le' ka to yej xe gan zoa' choch.
4 X_{ana}' Dios, beslá neda' lo na'gak benne'
ka' beběj yíchjgake' Le',
na' lo na'gak benne' ka' žóngake' da' zinnj,
na' zej nake' yichj ža'a.
5 Ž_xen laža'a Le', X_{ana}' Dios.
Le' zwiákzo' neda' kate' ne naktia' bí'do'te.
6 Le' ba noxkzo' neda' katen' za' golja'.
Le' beno' ga bžoja' lo le'e xna'a.
Wká'n zénteza' Le'.
7 Bebángekke benne' zanle'e kan gok chia',
san Le' zwiákzo' binlo neda'.

8 Ben ga gólteza' da' we lawa' Le',
na' wká'n zena' Le' dot ža.
9 Bi wzó' neda' chela'ale kate' ba ngola'.
Kate' yedó laža'a, bi kwej yichjo' neda'.
10 Benne' ka' zžá'agake' neda' z_{nn}égake'
chia',
na' benne' ka' žak láže'gake' gótgake' neda'
ba bégake' toze diža'.
11 Z_{nn}ágake': “Bzoa Dios le' chela'ale.
Le cho'o chejxenžo-ne' dan' bi zoa no
benne' yeslé' le'.”
12 Dios, bi so' zi'to' ga zoa' ni.
Dios chia', da ka' gaze gákleno' neda'.
13 Ben ga yedoé'egekke,
na' nítgekke benne' ka' zdíl-lengake' neda'.
Ben ga soagak lo yela' sto',
na' chíxgekke benne' ka' žak láže'gake'
góngake' chia' da' zinnj,
14 san neda' wxén láže'teza' Le', na' we
lávteza' Le'.
15 Wzenla' benne' ka' nako' chawe',
na' wzéntezele' légake' kan besló' neda',
la'kze bi nnezla' bał chi'i besló' neda'.
16 Wchaljkza' che da' zenle'e da' beno' Le',
X_{ana}' Dios,
na' wsá'a láže'gak benne' ka' kan nakkzo'
chawe'.
17 Dios, Le' bsdlo' neda' kate' ne naktia'
bí'do'te.
Z_{lo}e'ela' benne' ka' ka nak da' zenle'e da'
beno'.
18 Bi kwej yichjo' neda' kate' ba ngola', na'
ba bgocha',
san be' neda' latje wzenla' za'sóa' ka' ka nak
yela' wak chio',
na' wzenla' bí'do' ka' bi na' gáljgakbe' ka nak
chio',
19 na' da' chawe' da' nako', da' naken
zenle'e, Dios.
Le' beno' da' ka' zej nakle'en zen.
Dios, ž_{no}zkze benne' nake' ka nako' Le'?
20 Le' beno' ga wdía' lo da' zan da' zede,
na' lo da' ka' bi žakgak chawe',
na' gono' ga yebana' neda',
na' yechiso' neda' lo yežw ba.
21 Gono' ga gakža' zen, na' yeyón zeno' neda'.
22 Neda' we lawkza' Le', na' chinna' da' žól-
lento'.
X_{ana}' Dios, golkza' che da' likze chio' na'
chinna' da' ka'.
Nako' Benne' La'y chegak benne' Israel ka'.
23 Soa' lo yela' ba nez kate' golkza' chio' Le',

na' yebekzle be' da' nakkza' dan' beya'wo'.
 24 Wcháljtez'a' che da' chawe' da' nako' dot
 ža, na' yele,
 dan' beno' ga bedoé'egekle, na' bchíxgekle
 benne' ka' ben byéngake' góngake'
 neda' zia.

72

1 Dios, ben ga wchi'a laže' benne' wnná bia'
 da' žak cheto' kan zchi'a láže'kzo' Le',
 na' ben chawe' xkwide' ka' che benne'
 wnná bian'.
 2 Naž le' wchi'a laže'e cháwe'do' benne' chio'
 ka'.
 Ka nak da' naken dot da' li wchi'a laže'e
 benne' chio' ka' zzáka'le'egake'.
 3 Law ya'a ka' chejga'ngak chawe' benne'
 chio' ka',
 na' law ya'ado' ka' kwézgake' lo da' nak
 chawe'.
 4 Wchi'a laže'e benne' wlážka' zzáka'le'egake'.
 Yeslé' xkwide' ka' chegak benne' ka'
 žiážjegekle'.
 Wžía yi'e benne' ka' žsáka'gake' benách chio'
 ka'.
 5 Chébateze benne' wnná bian' Le',
 xak zoa wbíž, na' byo'.
 6 Gak benne' wnná bian' ka' nis yejw da'
 žaken ga naz,
 na' ka zlelj da' žezjwn lo yežlyó.
 7 Lo ža ka' che benne' wnná bian' gak da'
 chawe',
 na' ga'ngak cháwe'do' benne' ka' xak zoa
 byo'.
 8 Nna bi'e dot yežlyó nga, žoa'a Yegw
 Éufrates,
 na' do zente yežlyó.
 9 Wzóa zibgak benne' dot yežlyó lawe' le',
 na' wzexjwe' láže'gak benne' ka' zžá'agake'
 le'.
 10 Benne' znná bi'e yež Tarsis, na' benne'
 znná bi'e yež zi'to' ka' zedjnoé'e da'
 wnéjzgwake' chie',
 na' benne' znná bi'e yež Sabá, na' benne'
 znná bi'e yežlyó Seba wnéjzgwake'
 chie' yela' wnni'a.
 11 Yógo'te benne' wnná bia' ka' wzóa
 zíbgake' lawe' le,
 na' benne' yógo'te yež góngake' žin chie'.
 12 Le' yeslé' benne' ka' žiážjegekle', benne'
 ka' žlížgake' le',
 na' yeslé' benne' ka' zzáka'gake',

na' bi zoa no benne' gáklene' légake'.
 13 Yeyache' láže'le' benne' yache' ka', na'
 benne' ka' žiážjegekle'.
 Yeslé' benne' yache' ka' nich sóagake'
 nbángake'.
 14 Yeya'we' benne' yache' ka' lo na'gak
 benne' wen laže' ka', benne' yichj
 ža'a ka',
 na' gon byene' yeslé' benne' ka' lo na'gak
 benne' wet benne' ka'.
 15 Soa nban benne' wnná bian',
 na' wnéjzgwake' chie' ya oro che yež Sabá,
 na' nnábtezgekle benne' ka' gaklen Dios le',
 na' dot ža, na' yele nnábgekle' Dios gon
 chawe'e benne' wnná bian'.
 16 Gázgake' to zíga'do'ze zoa' stribe lo yežlyó,
 na' law ya'ado' chégage' ka',
 na' kwíale'e linne chen kan zbian law Ya'a
 Líbano,
 na' benne' ka' nníta'gake' lo yež ka' yángake'
 kan žon yixe' da' žen' yežlyó.
 17 Sóateze la benne' wnná bian'.
 Wcháljtezgake' che le' xak zoa wbíž.
 Ni'a chie' le' gak yela' ba nez chegak benách
 ka',
 na' nnágake' nak chie' yela' ba nez zen.
 18 Cháwe'le'e nak Xanžo Dios.
 Nake' Dios chegak benne' Israel ka',
 na' toze' Le' žone' da' ka' žóngaken ga
 žebánležo.
 19 Cháwe'le'e nak La la'y chie' dan' náktezen
 zen,
 na' dot yežlyó nga lé'egekle' yela' zen chie'.

Ka'kze naken, na' ka'kze gaken.

20 Ga ni ze law da' wnná Dabí, zi'n Isai,
 dan' bcháljlene' Dios.

73

1 Da' likze Dios ben chawe'e benne' Israel
 ka',
 benne' ka' zej nake' dot li laže' lawe' Le',
 2 san neda' wzóa' chejchegwa',
 na' wzóa' gona' to da' zinnj.
 3 Bge'ela' benne' wnni'a ka',
 kate' ble'ela' kan žak chawe' chegak benne'
 ka' nbej yíchjgake' Dios.
 4 Benne' ki bi zej že' zedle che yela' got,
 dan' zej zóal'i'e chawe'.
 5 Bi zzáka'gake' kan zzáka'gak yezika' benne'
 ka',

na' bi zoa da žak chégake' kan žak chegak
yezíka'že'.

6 Che len zka'n zen kwíngake'.

Žónteze žóngake' da' bi nak chawe'.

7 Zgól-le'egake' dan' žáwle'egake' da'
cháwe'le'e.

Zzí'le'egake' da' zdan láže'gake'.

8 Žon díjtgekle' Dios, na' znnégake' chie', na'
žóngake' da' zinnj.

Lo yela' zka'n zen kwíngake' zcháljgake' da'
zente.

9 Znnégake' che da' ka' zej z oan ya'abá,
na' zcháljgake' ka' benne' ka' zej nape' dot
yežlyó.

10 Che len yezika' benách ka' želyenle'
xtíža'gake',

na' zzi' lo ná'gake' da' znnágake'.

11 Znnagak benne' wnni'a ka': “¿Bizkze nne-
zle Dios?

¿Zlé'ekzle Bennen' zoe' ža'le da' žonžo?”

12 Benne' ki zej nbej yíchjgake' Dios,
na' zej zoe' binlo, na' zzí'gakže' yela' wnni'a.

13 Da' likze, dáche'ze goka' dot li láže',
na' bi be bena' da' bi nak chawe',

14 san tža tža wzáka'li'a,

na' žsaka' zí'gake' neda' yógo'te ža.

15 Chela' nnia' neda': wchalja' kan zchaljgak
benne' ka',

na' wka'na' bénne'do' chio' ka' ka'ze, Dios.

16 Kate' blab laža'a nich chejni'ila' da' ni,
wžé' zédle'ela',

17 san kate' wyoá'a lo latje la'y che Dios,
na' gókbe'ela' da' gak chegak benne' ka' ga
ze lawte.

18 Da' likze beno' chegak benne' ka'
chejchégwake',

na' gono' ga kwia yí'gakkze'.

19 La' kwia yí'tegake'.

Yela' zžebe senen légake', na' goten légake'.

20 Zej nake' ka to da' b'le'elto' to lo bichgale
dan' znniten kate' žebanžo.

Ka'kze gaken, Xanto' Dios.

Kate' so žo'o, wka'no' ka'ze da' b'loe'el
kwingak benne' ka'.

21 Kate' bge'ela' benne' ka',

wžé' zédle'ele lázda'wa'.

22 Goka' ka to bia yixe' lawo' Le',

dan' gok zide yichja', na' bi bejni'ila',

23 san wzóalenteza' Le', na' nóxwkzo' na'a li
ža.

24 Bsedlo' neda' nich gona' da' zloe'elo'
neda',

na' te na'a yezí' lo no'o neda' lo ya'abá chio'.

25 Bi zoa no benne' yoble chia' ya'abá san
tozo' Le',

na' bi be zoa da' zdan laža'a yežlyó nga san
tozo' Le'.

26 Žedó láže' be'la' žen chia', na' lázda'wa',
san Dios nake' Benne' žon choche' neda',
na' nake' yela' ba nez zen chia' to
chi'ize.

27 Benne' ka' žekwásgake' gan zo' nítgekle'.
Wžía yi'o yógo'te benne' ka' kwej yíchjgake'
Le'.

28 San neda', žak chawe' chia' dan' wbiga'
law Dios.

Wxén láže'teza' Xanžo Dios,
na' wchaljkza' che da' zente da' bene' Le'.

74

1 Xanto' Dios, ¿wléj yichjo' neto' to chi'ize?

¿Žžo'o neto', zila' chio' ka'?

2 Bsa' láže' benne' chio' ka', benne' ka' wzí'o
ža ni'te, benne' ka' beya'wo'

nich gono' légake' benne' chekzo' ka',
benne' ka' zej zoe' law Ya'a Sión nga, ga ni
zoakzo' Le'.

3 Da' ka' gaze yedjle'elo' ka' nbia yi' yež nga,
na' ka' nak da' zinnj da' bengak benne' ka'
che latje la'y chio'.

4 Zbéžeya'agak benne' ka' bi zlé'egekle' Le'
chawe'

gachje lawle gan zej ndobe benne' chio' ka'.
Bdá'gake' nga da' zloe'elen yo'oto' lo
ná'gake'.

5 Bchínnjgake' yež ni,

ka' žon to benne' zchoge' yógo'te yag ka' zej
zen to law ya'a.

6 Len ya wag chégake' ka', na' len yag
chégake' ka',

bchínnjgake' yógo'te da' xtan ka' che yodo'
chio'.

7 Bžéygake' latje la'y chio'.

Bká'ngake' ka'ze ližkzo' Le'. Bchínnjgaken'.

8 Wnnágake': “¡Wžía yi'žo légake' to chi'ize!”
Bžéygake' yógo'te yo'o gan bká'n zento' Le'
dot lo yežlyó chio'.

9 Biž bi zle'elto' da' nak la'y, dan' bchisto' lo yežlyó cheto'.

Biž zoa no benne' wchalje' lo wlazo' Le', na' bi zoa no benne' ladjw neto', benne' nnezle' batx yelato'.

10 Xanto' Dios, ĵto chi'ize wchixgak benne' ka' neto', benne' ka' žsaka' zí'gake' neto'?

ĵTo chi'ize nnegak benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe' che La la'y chio' Le'?

11 ĵBiz chen' bi be žono' chegak benne' ka'?

ĵBiz chen' bi zžia yi'o benne' wen da' zinnj ka'?

12 San Le', Dios, nako' Benne' Wnná Bia chia' ža ni'te.

Le' bžia yi'o benne' ka' dot lo yežlyó nga.

13 Len yela' wak zen chio' beno' nisdó' chope la'a.

Wló'o yichj bia zenle'e ka' lo nisdó'.

14 Bzozjo' yichj bia zenle'e, bian' leba' lebi-atán,

na' beno' ga bdawgak bia yixe' ka' leba', bia ka' zej zoaba' lo yo biž.

15 Beno' ga golj nis bej ka', na' nis yegw ka'. Besbižo' yegw zen ka'.

16 Chio' Le' naklawe' ža, na' lezka' chio' nak yele.

Le' bnnito'o byo', na' wbiž gan zej zoan.

17 Bnnitkzo' to chi'ize yógo'te da' zej že' yežlyó nga.

Le' beno' byo' wbá ka', na' byo' zag ka'.

18 Bejsá' laže' da' ni:

benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe' ben dí'tjgekle' Le', Xanto' Dios,

na' benne' yał laže' ka' wnnégake' che La la'y chio' Le'.

19 Bi gał lažo'o neto', benne' chio' ka', to chi'ize.

Bi wká'n neto', benne' ka' nži'ikzlo', lo na'gak benne' ka' zej nake' ka' bia snia ka'.

Zoato' lágake' ka' zej nak gogoldo' ka'.

20 Bejsá' laže' diža' da' bénleno' neto',

dan' gáte'teze nníta'gak benne' wen da' zinnj ka'.

Zdágake' do zente yežlyó nga.

21 Bi go'o latje yedoé'egekle' benne' gaxjw laže' ka'.

Benne' ka' zzáka'le'egake', na' benne' ka' žiážjegekle'

we lágake' La la'y chio' Le'.

22 Wzó ža', Dios. Ben kan wnnakzo' gono'. Bejsá' laže' kan žongak benne' yał laže' ka', benne' ka' zká'ngake' ka'ze La la'y chio' tža tža.

23 Bi gał lažo'o da' wnné zi'gak benne' wen da' zinnj ka' chio' Le'.

Nénteze žo'osbé da' žongak benne' ka' zží'igake' chio' Le'.

75

1 “Žóxkeno”, že'to' Le', Dios: “žóxkeno'.” Zzenlto' benách ka' zóaleno' Le' neto', na' beno' da' ka' žóngaken ga žebanlto'.

2 Zinna Dios: “Bzoa' ža wchi'a laža'a benne' ka'.

Wchi'a laža'a lo da' nak chawe'.

3 La'kze xo' dot yežlyó, na' xize yógo'te da' de,

gona' ga ga'n choch xni'a yežlyón'.

4 Žapa' benne' yał laže' ka': Bi sa' láže'le da' zen.

Žapa' benne' wen da' zinnj ka': Bi wká'n zen kwinle.

5 Bi wxén láže'le yela' wale chele.

Bi gagle benne' laždo' zide ka'.”

6 Bi za' yela' zen gan zla' wbiž, na' gan ženen, na' bi zan' lo latje dache.

7 Dios nake' Benne' wchi'a laže'e benne' ka'. Zka'ne' ka'ze to benne', na' zka'n zene' yetóe'.

8 Dios noxe' to ziga', da' nžan' xis uba wał, dan' zejlase' yela' zža'a chie'.

Wlaljen', na' benne' wen da' zinnj ka' yé'jgaken'.

Yé'jgaken' na' zejte yebižten,

9 san neda' wzenkzla' benne' ka', na' goła' da' we lawa' Dios che Jakob.

10 Wchinnje' yela' wak chegak benne' wen da' zinnj ka',

san yesgóleže' yela' wak chegak benne' chawe' ka'.

76

1 Zej nonbia' benne' Judá ka' Dios, na' La la'y chie' nga'nen zen ladjw benne' Israel ka'.

2 Lo yež Salem zoa latje la'y chie'.

Lo yež Sión zoa gan zoakze'.

3 Lo latjen' wdíchj Dios yag ntoche' ka' che wdile, na' yag ntóche'do' ka',

na' ya da' žape chi'in benne' ka' lo wdile,

na' ya ntoche' ka', da' ka' z_kóngekle' žin lo
wdile.

4 ĵBenne' zenle'e nako' Le'
ĵNako' walže ka ya'a zen ka'!

5 Chejchégwgak benne' wałe ka', na'
gásłasgake'.

Nitó benne' wałe bi yechís ne'e nich tıl-
lene' Le'.

6 Dios chegak benne' Israel ka', kate' wtilo'
benne' ka'

besłaso' légake', na' bia ka' žíagake'.

7 Le' nako' Bennen' žala' žébežo.

ĵNoz benne' gak sie' lawo' Le' kate' zžo'o?

8 Wnnó' wchi'a lažo'o benne' ka' ne zo'
ya'abá.

Zžébegak benne' ka' lo yežlyó, dan' zbézgake'

9 ža so žo'o Le', Dios, nich wchi'a lažo'o
benách ka',

na' nich yesló' yógo'te benne' gaxjw laže'
ka'.

10 Da' likze yela' zža'a chegak benne' ka'
gaken to da' gon ga ga'n zeno' Le'.

Wlék žio' yela' zža'a chegak benne' ka' zej
nga'ne'.

11 Le wchebe laže' da' gonnle che Dios,
na' le wnezjwn' che Xanžon', Dios chele.

Benne' ka' nníta'gake' do zente lá'gake' zej
noe'e da' wnézjwgake' che Dios, Ben-
nen' zžébežo.

12 Zži'i Dios che da' yo'o lo yichj lázdo'gak
benne' blo ka'.

Le' zchebe' benne' wnná bia' ka' nníta'gake'
yežlyó.

77

1 Len chi'a bliža' Dios.

Bliža' Dios, na' Le' bze nage' chia'.

2 Žoa'a law Xanžon' kate' zžáka'li'a.

Žel zchis na'a lawe' Le', na' bi zoa' žize.

Bi bi'a latje no benne' yeyón zene' neda'.

3 Bsa' laža'a che Dios, na' wžé' zedla'.

Bsa' laža'a che da' bena', na' bedó laža'a.

4 Dios, bi bi'o latje tasa'.

Wžé' zédle'ela', na' bi be gok nnia'.

5 Blab laža'a ka' zej nak ža ka' wdégaken,
na' ka' zej nak yiz ka' ba wdégaken.

6 Bsa' laža'a ka' nak da' belkza' yele ka',

na' blab láže'kza' kan zej naken,
na' wnnabla' lo be' da' nakkza':

7 ĵBzoa Xanžon' žo'o cheła'ale to chi'ize,
na' biž gáklene' žo'o?

8 ĵBatkle yeyache' láže'le' žo'o?

ĵBatkle gone' da' wchebe laže'e gone'?

9 ĵGol láže'kze Dios yeyache' láže'le' žo'o?

ĵZže'e žo'o nich biž yeyache' láže'le' žo'o?

10 Naž wnnía': ki žona' dan' yoa'a yižwé'.

Che len chejsá' laža'a yógo'te da' zente da'
ben Dios zente lo yiz ka' ba wdégaken.

11 Chejsá' laža'a da' zente ka' da' beno' Le',
Jah.

O', chejsá' laža'a da' beno' ža ni'te,
da' ka' žóngaken ga žebanlto'.

12 Wláb laža'a ka' nak yógo'te da' beno',
na' wchalja' ka' zej nak da' ka'.

13 Dios, la'y nak da' zchi'lo' neto' gonto'.

ĵZoa yetó Dios nake' benne' zen ka' nako'
Le'?

14 Le' nako' Dios, znno' da' žonen ga žebanlto'.
Bloe'elo' yógo'te benne' yežlyó nakle'e zen
yela' wak chio'.

15 Len yela' wak chio' beya'wo' benne' chio'
ka',

za'só Jakob ka', na' za'só José ka'.

16 Yegw nis ka' blé'egeklen Le', Dios.

Blé'egeklen yegw nis ka' Le', na' bžébele'egaken.

Lezka' wžé' zédgekle nido' gže' ka'.

17 Nis yejw zil bžojen lo bejw gasj ka',

na' wnele'e wzió', na' wyasle'e yes wzión'.

18 Lo be' bdone' wnele'e wzió' chion'.

Bza'ní' yes wzión' do zente yežlyó.

Wzo'le'e, na' wzize yežlyón'.

19 Bsaljo' nez gachj lawle nido',

na' lawe' nis zil ka' wdekzo' Le',

san bi nak bia' gan blejo'.

20 Bchi'o benne' chio' ka' ka' zila' ka'

lo na' Moisés, na' lo na' Aarón.

78

1 Le yenle, le'e, benne' chia' ka', da' žsedla'.

Le wže' nag binlo da' zchalja'.

2 Wkonla' žin diža' ka' kan zchaljgak benne'
žejní'il ka',

na' wsá' láža'a le'e da' goken bagáche'ze ža
ni'te,

3 da' ka' benlžo, na' da' nnezlžo,

da' ka' bžéngেকে xā xto'žo ka' žo'o.

4 Bi wkáche'žo da' ka' lawgak zi'nžo ka'.

Wzénkzelžo zi'nžo ka' ka nak yela' zen che
Xanžon',

yela' wak chien', na' da' zen ka' da' bene'.

⁵ Bchi'le' benne' Israel ka' da' žon byenen
góngake',

na' naken da' žala' gongak za'só Jakob ka'.

Bchi'le' xa xto'žo wdé ka',
wzéngkle' zí'ngake' ka' ka nak da' wnnakze'
Le',

⁶ nich nnézgkle xkwide' ka' za' gáljgakbe'
kan naken,

na' wzéngkle' zí'ngakbe' ka' da' zchi'le'
légakbe',

⁷ nich wxén láže'gakbe' Dios,
na' bi gal láže'gakbe' da' ka' ben Dios,
na' nich góngakbe' da' ka' bchi'le' légakbe',

⁸ na' bi gákgakbe' kan gokgak xa xto'gakbe'
ka',

benne' ka' bi béngake' da' bchi'le' légakbe',
na' bží'igake' chie' Le',

na' bi bxen láže'gake' Dios dot láže'gake'.

Lo be' da' zej nakkze' bi gókgake' li laže' law
Dios.

⁹ Benne' za'só Efraín ka', benne' zej noe'e
da' zkóngekle' žin lo wdile

bzónnjgake' gan žak wdile.

¹⁰ Bi béngake' kan zna diža' da' benlen Dios
légakbe',

na' bi béngake' dan' bchi'le' légakbe'.

¹¹ GoI láže'gake' da' ka' ben Dios,

na' yela' zen da' bloe'ele' légakbe'.

¹² Bene' yela' wak zen ka' lawgak xa
xto'gakbe' ka'

lo yežlyó Egipto, na' lo yežlyó Soán.

¹³ Bsaljwe' nez lo nido' gan wdegak benne'
ka'.

Bene' nison' ka' ya'ado' ka' cheļa'a weje.

¹⁴ Te ža bloe'ele' benne' ka' nez len to bejw
gasj da' bnáwgake',

na' žel len to bejw da' bsa'nín'.

¹⁵ Wlé'e yej ka' gan nak yo biž,

na' bye'je' benne' ka' nis da' bžojen le'egak
yej ka' ka to yegw nis.

¹⁶ Bene' ga bžoj to yegw nis le'e yej na',

na' goken to yegw zen,

¹⁷ san béngakže' doļa' law Dios lo latje dach,
na' bží'igake' che Dios, Bennen' nape' dot
yela' wak.

¹⁸ Ni'a che da' wdán láže'gake' béngake' ga
bža'a Dios.

Wnnábgekle' Le' da' gáwgake' ka' wdán
láže'zegake'.

¹⁹ Wnnégake' che Dios, na' wnnágake':

“¿Wak gonn Dios da' gawžo ladjw yixe' nga?

²⁰ Da' likze wlé'e yej na', na' bžoj nisen', dan'
goken ka to yegw zen,

san, ¿wak gonne' chežo yet,

na' gonne' beļa' da' gawžo?”

²¹ Che len bža'a Xanžon' kate' benle' da' ni,
na' bsele'e to yi' da' bzeyen baI benne' chie'
ka',

na' bgole yela' zža'a chie' len benne' Israel
ka',

²² dan' bi bejlé'gake' che Dios,

na' bi bxen láže'gake' Le' yeslé' légakbe',

²³ san Dios bsele'e bejw zan ya'abá,

na' bsaljwe' gan zžoj da' žsele'e zaka' ya'abá,

²⁴ na' bene' ga bexjw yet maná kan žak
yejw,

dan' bdawgak benne' chie' ka'.

Bnezjwe' légakbe' da' naken ka' zoa' che
ya'abá.

²⁵ Bdáwgake' da' žawgak wbás che ya'abá ka'.

Bsela'li'e da' bdáwgake', na' béljgekle'.

²⁶ Bene' ga gok to be' da' zan' cheļa'ale gan
zļa' wbíž,

na' len yela' wak chie' bene' ga gok be' dan'
zan' cheļa'ale gan zde wbíž byo' zag
ka',

²⁷ na' ka' bixte yo bsele'e beļa' da' gáwgake',
biado' ka' zej zoa xilgakba', da' zanže ka' yož
da' žen' žoa'a to yegw zen.

²⁸ Bene' ga bexjwgakba' gan zej nnita'
benne' ka',

na' do zente gan zej da' yo'o yid chégake' ka'.

²⁹ Bdáwgake'-ba', na' béljgekle'.

Dios benne' chégake' da' wdán láže'gake',

³⁰ san kate' bi na' yéljgekle', na' ne žáwgake'-
ba',

³¹ na' bža'a Dios benne' ka'

na' bete' benne' Israel ka' zej nakže' benne'
waI,

na' benne' ka' zej nakže' benne' wak.

³² La'kze bene' ki, na' béngakže' doļa',

na' la'kze blé'egekle' yela' wak ka' da' bene',
bi bxen láže'gake' Le'.

³³ Che len bene' nbabze ža' chegak benne'
ka',

na' gókgaken ka to be' da' žeka'ažo,

na' ka' zej nak yiz da' wnníta'gake' bdie'
légakbe' lo da' wzáka'gake'.

- 34 Kate' bete' ba| benne' ka', na' yezíka'že' beyákgake' che Dios.
Beyát láže'gake', na' dot láže'gake' blížgake' Le'.
- 35 Bejsá' láže'gake' nak Dios Benne' žape chi'e légage'
na' nape Dios dot yela' zen. Lekze' beya'we' légage',
- 36 san bi gok li laže' da' wnnábgekle',
dan' ben láže'gake' law Dios.
- 37 Bi gok li láže'gake' len Le',
na' bi béngake' dot láže'gake' ka nak xtiže'e dan' bénlene' žo'o.
- 38 San Dios beyache' láže'le' chegak benne' ka',
na' benít lawe' xtóla'gake', na' bi bžia yi'e légage'.
- Zan chi'i beké'e yela' zža'a chie',
na' bi bže'e légage' dot kan bsa' laže'e.
- 39 Bejsá' laže'e zej nakze' belá' žen.
Zej nake' ka to be' da' zden, na' bi yežinen.
- 40 Zan chi'i bží'igake' chie' Le' lo latje dachen',
na' zan chi'i béngake' ga gok nyache' laže'e Le'.
- 41 Zan chi'i béngake' da' bi de chawe' Dios,
na' béngake' ga bža'a Dios la'y chegak benne' Israel ka'.
- 42 Go| láže'gake' ka nak yela' wak zen chie',
na' ka bene' lo ža ka' kate' beya'we' légage' lo da' wzáka'gake',
- 43 kate' bene' yela' wak zen ka' lo yežlyó Egipto,
na' bloe'ele' da' ka' da' žóngaken ga žebanžo, da' ka' bene' lo yežlyó Soán.
- 44 Bene' ga beyák yegw chegak benne' Egipto ka' žen,
na' biž gok yé'jgake' nisen'.
- 45 Bsele'e bi'a ka' ladjw benne' ka', bia ka' bsáka'gakba' légage'.
- Bsele'e blož ka' nich bchínnjgakba' yežlyó chégake'.
- 46 Bsele'e biche' zo ka' nich bdáwgakba' linne chégake',
na' bžia yí'gakba' da' zej den lo yežlyó chégake'.
- 47 Bsele'e yej nis zen da' bchinnjen lba uba chégake' ka',
na' bsele'e da' zag dan' besbižen yag higo chégake' ka'.
- 48 Bsele'e yej nis zen da' beten bia yixe' chégake' ka',
na' bsele'e yes wzíó' da' beten zila' chégake' ka'.
- 49 Bene' ga wzáka'le'egak benne' Egipto ka',
dan' bžá'ali'e légage',
na' bsele'e da' ka' gókgaken ka wbás zan che ya'abá nich wsaka' zí'gake' légage'.
- 50 Bi bsane' yela' zža'a chie',
na' bi benít lawe' chégake' nich bi gátgake',
san bete' zángake' len to yižwé' zen.
- 51 Bete' bi' byo nežw ka' chegak benne' ka',
bi' byo nežw ka' chegak benne' Egipto ka'.
- 52 Naž bchi'e benne' chie' ka' ka to benne' zchi'e zila' ka',
na' bchi'e légage' le'e latje dach.
- 53 Bchi'e légage' dot chawe', na' bi be bžébegake',
san benne' Egipto ka', benne' bi blé'egekle' légage' chawe',
bete' légage' lo nido'.
- 54 Bchi'e benách chie' ka' lo yežlyó la'y chie',
gan zej nnita' ya'a ka' wleje' Lekze' lo na'gak benne' ka' wnníta'gake' nga.
- 55 Blage' légage' lo yežlyón' lawgak benách chie' ka'.
- Bdise' yežlyó chégaken' ladjwgak benne' Israel ka'.
- Bnnite'e légage' ližgak benne' ka' bebeje' ga na',
- 56 san da' yoble béngake' da' bi de chawe' Dios,
na' bža'a Dios, Bennen' nape' dot yela' zen.
Bi béngake' da' bchi'le' légage'.
- 57 Da yoble bží'igake' che Dios kan bengak xa xtó'gake' ka'.
- Gókgake' ka to yag ntóche'do' dan' bi zejen to w|ize.
- 58 Béngake' ga bže'e Le' len bkog ka' gan bka'n zéngake' lo'a ka',
na' ni'a che lo'a chégake' ka' bžá'ale'e Dios.
- 59 Bža'a Dios kate' ble'ele' da' ki,
na' bi ble'ele' benne' chie' ka' chawe',
benne' Israel ka'.
- 60 Bsan laže'e yo'o yid la'y chie' dan' wzóan yež Silo,
yo'o yiden' gan wzoakze' Le' ladjw benne' ka'.
- 61 Bi'e latje bkwasgak benne' ka' bi blé'egekle' žo'o chawe' kaj la'y chien',
dan' zloe'e lawn yela' wak, na' yela' zen chie'.

62 Bže'e benne' chie' ka', na' bdie' légake' lo
na'gak benne' ka' bétgake' zángake'.

63 Xkwide' byo ka' chégake' gótgakbe' lo
wdile,
na' bi bga'n no benne' byo kwide', benne'
wchág ná'lenbe' no'le kwide' ka'.

64 Lezka' gotgak bꝑoz ka' chégake' lo
wdilen',
na' no'le wzebe ka' chegak bꝑoz ka' bi
wžeže nyáche'gake' ni'a chégake'.

65 Naž gok Xanžon' ka to benne' žebane' lo
bichgale.
Goke' ka to benne' wale zbéžeyi'e kate' ba
ne'je' xis uba wal.

66 Blage' benne' ka' bi blé'egekle' légake'
chawe',
na' bka'ne' légake' ka'ze to chi'ize.

67 Bzoe' chela'ale za'só José ka',
na' bi wžíe' za'só Efraín ka',
68 san wžíe' za'só Judá ka',
na' Ya'a Sión, dan' nží'ile'ele'.

69 Law ya'a na' bene' yodo' la'y chie',
dan' goken ka nak yodo' dan' zoan
ya'abá.
Bzoa chochen' to chi'ize, ka nakkze yežlyó
nga.

70 Wžíe' Dabí, benne' wen žin chie'.
Bebeje' le' gan zej nnita' zila' ka'.

71 Bkwase' le' gan zoe' žape chi'e zila' ka',
nich gake' benne' wnná bia',
benne' gape chi'e benách chie' ka', za'só
Jakob ka',
benne' ka' zej nake' benne' Israel ka'.

72 Dabín' lo yela' gaxjw laže' chie' wdape
chi'e benne' ka' zej nake' benne' ka'
che Dios.
Wdape chi'e légake' len yela' wak chie' lo
yela' dot li laže' chie'.

79

1 Xanto' Dios, yo'ogak benne' zi'to' ka' lo
yežlyó chegak benne' chio' ka'.
Bcá'ngake' ca'ze yodo' la'y chio'.
Bchínnjgake' yež Jerusalén.

2 Bká'ngake' beła' žen gat chegak benne'
wen žin chio' ka' gan bdawgak lab
ka' légake'.

Bdawgak bia yixe' ka' benne' chio' ka'.

3 Bláljgake' žen chegak benne' ka' ka nis lo
nez ka' che yež Jerusalén,
na' bi wzóa no benne' wkache'e légake'.

4 Benne' yež gawze ka' zchíxgake' neto'.
Yógo'te benne' ka' žon dítjgekle' neto', na'
zká'ngake' neto' ka'ze.

5 ¿To chi'ize gak ki cheto', Xanto' Dios?
¿To chi'ize zžo'o neto'?
¿To chi'ize gak yela' zža'a chio' ka to yi'?

6 Bža'agak benne' yež ka', benne' bi zej
nónbi'e Le',
na' benne' zi'to' ka', benne' bi žlížgake' Le'.

7 Bžia yí'gake' za'só Jakob ka',
na' bchínnjgake' lížgake'.

8 Bi yesbago'o neto' da' zia da' wbága'gak xa
xna' gole cheto' ka'.
Da ka' gaze yeyache' láže'lo' neto', dan'
bedó láže'to'.

9 Goklen neto', Dios, Benne' Weslá cheto',
nich ga'n zen La la'y chio'.
Beslá neto', na' bsole dola' cheto' nich ga'n
zen La la'y chio',
10 dan' nnagak benne' ka':
“¿Ganzkze Dios chegak benne' ka'?”
Bezí' wzón benne' ka' bétgake' benne' wen
žin chio' ka'.

11 Ben ki nich yógo'te benne' chio' ka',
benne' ka' zej yoe'e lo na'gak benne' ka' bi
zlé'egekle' neto' chawe',
lé'egekle' da' gono'.
Len yela' wak zen chio' beslá benne' ka'
nžog chégake' gátgake'.

12 Bnezjw chegak benne' yež gawze ka'
yegaže kwe' da' zinnj ka da' béngake',
dan' ben dítjgekle' Le', Xanto' Dios.

13 Neto', benne' chio' ka', na' zila' chio' ka',
we lawto' Le' to chi'ize.
Góltezeto' da' wká'n zento' Le'.

80

1 Benle cheto', Dios.
Le' žape chi'o benne' Israel ka'.
Le' žape chi'o za'só Jwsé ka' ka zila' ka'.
Ži'o latje blo chio' dan' zoan lówlegak wbás
chio' ka' nzi' lágake' kerubín.

2 Bloe'e law yela' zen chio' lawgak za'só
Efraín, na' Benjamín, na' Manasés.
Bloe'e law yela' wak chio', na' da, yesló'
neto'.

3 Bezí' neto', Dios.
Beyache' laže'l neto', na' yelato'.

4 Xanto' Dios, napo' dot yela' wak.
 ¿To chi'ize žo'o neto' na' bi yenlo' da'
 nnablto' Le'?

5 Beno' Le' ga žak nyache' láže'to',
 na' nis zbežto' naken da' že'j žawto'.

6 Bi'o latje benne' gawze ka' bká'ngake' neto'
 ka'ze.
 Benne' ka' zžá'agake' neto' ben díjtjgkle'
 neto'.

7 Bezí' neto', Dios. Napkzo' Le' dot yela'
 wak.
 Beyache' láže'l neto', na' yelato'.

8 Bebejo' neto' ka to lba uba lo yežlyó
 Egipto.

Blago' benne' ka' wnníta'gake' nga, na' gozo'
 lba uba na' nga.

9 Wdape chi'o lba uba na' nich golen.
 Ben lba uba na' lwen, na' bgakwn yežlyón'.

10 Wló'on zoł yógo'te ya'a ka',
 na' ni'a ne'n ka' wló'ogaken zoł yag sedro zen
 ka'.

11 Bzála'gaken ni'a ne'n, da' ka' bžíngaken
 žoa'a nido',
 na' bžíngaken žoa'a yegw Eufrates.

12 ¿Biz' chen' bkwaso' le'je da' wdáp chi'in
 lban'?

Na'a benne' ka' zdégake' ga na' zbángake'
 uba chen.

13 Zlejgak koch yixe' ka' lba uba na',
 na' bia yixe' ka' žáwgakban'.

14 Bedá' cheto', Dios, napkzo' Le' dot yela'
 wak.
 Bwia neto' zaka' ya'abá, gan zoakzo',
 na' da' yedjle'elo' da' žaken che lba uba
 chion'.

15 Da, yesló' lba uba ni, dan' gozkzo' Le'.
 Ziže lba uba na', dan' bzoa chochon' naken
 chio'.

16 Benne' ka' bi zlé'egekle' neto' chawe'
 bchóggake' lba na', na' bzéngaken' yi'.
 Bwia benne' ka' lo yela' zža'a chio', na' bžia
 yi' légake'.

17 Bzoa choch, na' wdáp chi'i benne' ka' ba
 wžio',
 na' zi'ngak benne' ka' bzoa chocho' légake'.

18 Batkle yebéj yichjto' Le' nitó chi'i.
 Bkache' chawe' neto', na' wxén láže'to' La
 la'y chio'.

19 Xanto' Dios, napkzo' Le' dot yela' wak,
 bezí' neto'.

Beyache' láže'l neto', na' yelato'.

81

1 Len yela' žebele le goł che Dios, Bennen'
 žon choche' žo'o.

Lo yela' ba nez chele le kwéžeya'a law Dios
 chegak za'só Jakob.

2 Le goł, na' le kapa' yiddo' ka'.
 Le chinn xtan da' ka' žól-lenle.

3 Le wkweže lozgak bia ka' kate' nak byo'
 že'n,
 dan' naken ža žónteze žonžo lni la'y.

4 Naken to da' žon byene gongak benne'
 Israel ka',
 dan' bchi'le Dios gongak za'só Jakob ka'.

5 Bzoen' ka to da' wloé'elen za'só Jwsé ka' da'
 ben Dios katen' bžójkake' lo yežlyó
 Egipto,

gan benla' to xtíža'gak benne' ka' da' bi
 bejni'ila'.

6 Zna Dios: "Beká'a ywa' da' bdá'gake'
 xkóže'lgak benne' chia' ka'.

Beslá' benne' chia' ka' lo na'gak benne' ka'
 bkóngekle' légake' žin.

7 Lo da' wzáka'le, bližle neda', na' góklena'
 le'e.

Becheba' chele gan wzóa' to lo bejw gasj
 katen' wnnéle'e wžio',
 na' wzí' bi'a le'e gan de bej nis da' nzin'
 Meriba.

8 Le yenle, benne' chia' ka',
 na' wzejni'ila' le'e, benne' Israel ka',
 cha' žaz láže'le si'le da' znnia'.

9 Bi si' lo na'le dios ka' chegak benne' yež
 yobl ka'.

Bi wzó zible lawgak dios ka' chegak benne'
 zi'to' ka'.

10 Neda', Dios chele, naka' Xanle.
 Bebeja' le'e lo yežlyó Egipto.

Le wsaljw žoa'ale, na' gonna' da' gawle,

11 san benne' chia' ka' bi béngake' da'
 wnnía',
 Benne' Israel ka' bi wyáz láže'gake' si' lo
 ná'gake' xtíža'a.

12 Che len wléj yichja' benne' ka' dan'
 gókgake' lazdo' zide.

Béngake' da' wdán láže'gakze'.

13 Chela' wzé naggak benne' chia' ka' da'
 wnnía',

na' chela' bengak benne' Israel ka' da'
 bchalja',

14 na' ka' gaze wžía yi'a benne' ka' bi
złé'egekle' légake' chawe',
na' tíl-lena' benne' ka' zdíl-lengake' légake'."

15 Chela' bengak benne' Israel ki,
na' benne' ka' zžá'agake' Xanžo Dios
góngake' kan z̄nna x̄tíže'e,
(san zej nbage'e zia to chí'ize),

16 na' Dios gone' ga gawgak benne' chie' ka'
zoa' scribe cháwe'le'e,
na' gone' ga yélgake' da' zix che bez.

82

1 Zoa Dios gan zej ndobe benne' ka' zchi'a
láže'gake' benne' chie' ka'.

Dios zchi'a láže'e benne' ka' zchi'a láže'gake'
benne' chie' ka'.

2 Z̄nna Dios: “ǰwchi'a láže'tezle benne' chia'
ka' lo da' bi nak chawe',
na' gaple ba la'ne benne' ka' bebéj yíchjgake'
neda'?"

3 Le gakl̄en benne' yache' ka', na' bi' wzebe
ka'.

Le yeyón zen benne' gaxjw láže' ka', na'
benne' ka' žiážjegekle'.

4 Le gon choch benne' ka' žedó láže'gake', na'
benne' yache' ka'.

Le yeslá légake' lo na'gak benne' wen da'
zinnj ka'.

5 Bi be nnézlele, na' bi žejní'ilele, na' zdale lo
da' chol̄.

Žzizgak yógo'te da' zej de yežlyó.

6 Neda' wnnía': nakkzle le'e ka' dios ka',
na' nakle yógo'tele ka' z̄i'nkze Dios zente,

7 san gatle ka' žatgak yógo'te benne' ka',
na' chejchégwle kan žon nóte'teze benne'
wnná bia'."

8 Wzó ža', Dios, na' bchi'a láže' benne'
yežlyó ka',
dan' yógo'te yež ka' yó'ogaken lo no'o.

83

1 Dios, bi so' žize.

Bi so' žize, Dios, na' bi wsejw žo'o.

2 Z̄béžeya'agak benne' ka' bi złé'egekle' Le'
chawe',
na' zka'n zen kwingak benne' ka' zží'igake'
chio'.

3 Bagáche'ze ba bégake' toze diža' bi da'
góngake' chegak benne' chio' ka',

na' da' góngake' chegak benne' ka' žape
chi'ikzo'.

4 Wnnágake': "Le cho'o, wžía yi'žo benne'
ka' nich biž soa yež chégake',
na' biž soa no benne' chejsá' láže'e che yež
Israel."

5 Ba bégake' toze diža' bi da' góngake' chio'
Le'.

Nágake' toze lo da' žénegekle' góngake'.

6 Ki žongak benne' Edom ka', na' benne'
Ismael ka',

na' benne' Moab ka', na' za'só Agar ka',

7 na' benne' Jebal ka', na' benne' Amón ka',
na' benne' Amalek ka',

na' benne' Filistea ka', na' benne' yež Tiro
ka'.

8 Lezka' benne' Asiria ka' zej nake' toze len
légake'.

Yógo'te benne' ki žónlengake' tzen za'só Lot
ka'.

9 Ben chegak benne' ki kan beno' chegak
benne' Madián,

na' kan beno' che Sísara,
na' kan beno' che Jabín žoa'a yegw Sisón,

10 benne' ka' beto' Le' lo yežlyó Endor,
na' beyágake' ka' x̄che'e beže dan' žonen
beb lo yo.

11 Ben ga gak chegak benne' blo ka' chegak
benne' ki kan gok che Oreb, na' che
Seb,

na' ben ga gak chegak benne' ka' z̄nna
biá'gake' benne' ki kan gok che Seba,
na' che Salmuna,

12 dan' wnnagak benne' ki: "Gak chežo
yežlyó

gan zej nnita' benne' ka' che Dios."

13 Dios chia', ben ga gágake' ka' laga' biž da'
zche' to be' da' žechjlen.

Ben ga gágake' ka' beb da' zche' be' bdone'.

14 Ka' žon to yi' da' zzeyen to ya'a zen,
na' ka' žon yi' da' zzeyen to lo win biž,

15 ka'kze wzía láže' benne' ki to lo be'
bdone',

na' bchebe légake' len to da' zen da' gono'.

16 Ben ga yedoé'e'egekle',

nich gápegake' Le' ba la'ne, Xanto' Dios.

17 Ben ga chíxgekle', na' kwe' zédgekle' to
chi'ize.

Ben ga gá'ngake' ka'ze, na' gátgake'.

18 Ben ga yeyónbia'gake' nako' Le' Xanto'
Dios.

Tozo' Le' nako' Dios zente lawle dot yežlyó.

84

- 1 Nží'ile'ela' yodo' chio' Le', Dios.
Le' napkzo' dot yela' wak.
2 Zdan laža'a soa' lo yodo' chio', Xana' Dios,
na' žak láže'li'a soa' ga na'.
Len dot da' naka', na' dot laža'a žola' chio'
Le', Dios ban.
3 Ba bengak byinne ka' xó'ngakba',
na' gogoldo' ka' zej de latje gan žzlagakba'
bia že'ndo' chégakba' ka',
dan' naken gan zoa' žoa'a bkog la'y chio' Le',
Dios.

Le' napkzo' dot yela' wak.
Zna bia'kzo' Le' neda', na' nako' Dios
chia'.

- 4 Ba nez zen naken chegak benne' ka'
nníta'gake' lo yodo' chio'.
To chi'ize wká'n zéngake' Le'.
5 Ba nez zen naken chegak benne' ka', Le'
zzoa chocho' légake',
benne' ka' zdan láže'gake' chjake' lo ya'a la'y
chio', Ya'a Sión.
6 Kate' zdágake' lache' biž dan' nzin' Lache'
Nis Zbéžežo,
žóngake' ga žeyaken to latje gan žal nis zil,
na' yeschá' nis yejw latje nisen'.
7 Žákakže' benne' wale xak zej yoe'e nez ga
na'
dan' lé'egekle' Dios law ya'a la'y chie', Ya'a
Sión.
8 Benle, Xana' Dios, da' znnabla' lawo' Le'.
Le' napkzo' dot yela' wak.
Benle cheto', Dios. Nako' Dios che
Jakob.

- 9 Ben chawe' benne' wnná bia' cheto', Dios,
benne' wnná bian' wžio' Le'.
10 Gakže chawe' soa' to žaze lo yodo' chio' ka'
soa' to mil yiz ga yoble.

Žak láže'ža' soa' gan žó'ogake' yodo' che Dios
chia' ka' to benne' ndo'w,
ka' soakza' to liža' da' zaka' gan bi zoa Dios.

- 11 Xanžo Dios žape chi'ikze' žo'o, na' žon
choche' žo'o.
Nží'ile' žo'o, na' žon chawe'e žo'o.
Žape' benne' ka' ba la'ne, na' nží'ile'
légake',
benne' ka' zej nake' dot li laže'.

- 12 Dios, napo' dot yela' wak.
Ba nez zen naken chegak benne' ka' žxen
láže'gake' Le'.

85

- 1 Ben chawo'o benne' chio' ka', Xana' Dios.
Besló' za'só Jakob ka' lo na'gak benne' zi'to'
ka'.
2 Benít lawo'o da' zinnj da' bengak benne'
chio' ka'.
Bdio' cheła'ale dola' chégake'.
3 Bzoa žio' yela' zža'a chio',
na' bsano' yela' yichj ža'a chio'.
4 Ben ga yeyák cheto' yela' ba nez che yela'
weslá chio'
na' biž žo'o neto', Dios.
5 ¿To chi'ize žo'o neto'?
¿Žá'akzo' to kwe' to kwe' za'sóto' ka'?
6 ¿Biž gono' ga yebelto' da' yoble,
nich gaken cheto' yela' ba nez lawo' Le'?
7 Xanto' Dios, beyache' laže'l neto', na' beslá
neto'.

- 8 Wzé naga' da' nna Xana' Dios.
Nne' da' gonen ga ga'ngak chawe' benách
chie' ka'
nich biž gongak benne' la'y chie' ka' da'
yalze.
9 Da' likze Dios zóateze' yeslé' benne' ka'
žápegake' Le' ba la'ne,
na' la' law yela' zen chie' lo yežlyó chežo.
10 Zej nžag yela' žeyache' laže', na' da' li che
Dios.
Nakgak toze da' chawe', na' yela' zga'n
chawe' chie'.
11 Da' nak dot da' li chie' yeschán' yežlyó
nga,
na' sele'e da' chawe' chie' da' zan' ya'abá.
12 Xanžo Dios žsele'e nis yejw chežo,
na' yežlyó chežo gonnle'en linne.
13 Da' naken chawe' žejlen Dios,
na' wloe'elen nez da' chéjlenžo.

86

- 1 Xana' Dios, bze nag, na' benle chia',
dan' zzaka'a neda', na' žiážjela'.
2 Bwia neda' dan' naka' chio'.
Dios chia', beslá neda', wen žin chio', dan'
žxen laža'a Le'.
3 Xana' Dios, beyache' laže'l neda',
dan' žliža' Le' dot ža, dot yele.
4 Ben ga yebéle'ela' neda', wen žin chio',
dan' zzoa kwina' lo no'o Le', Xana' Dios.

5 Nako' Le' chawe', Xana' Dios, na' ženít
lawo'o neto',
na' žeyache' láže'tezlo' benne' ka' žlížgake'
Le'.

6 Xana' Dios, benle da' zcháljlena' Le',
na' bze nag da' znnabla' Le'.

7 Lo ža kwe' zedla' wližkza' Le',
dan' žechébekzo' Le' chia'.

8 Xanto' Dios, bi zoa no benne' nake' dios ka
nako' Le'
na' bi zoa no benne' gak gone' ka nak da'
žono' Le'.

9 Beno' Le' benne' ka' nníta'gake' yógo'te yež
ka'.

Lá'gake', na' wká'n zéngake' Le', Xanto' Dios,
na' wká'n zéngake' La la'y chio',

10 dan' nako' zen, na' žono' da' žonen ga
žebanlto'.

Tozo' Le' nako' Dios.

11 Bsedle neda' da' žak lažo'o gona', Xana'
Dios,

na' gona' da' naken dot da' li chio'.

Bchi'le lázda'wa' nich žeba' La la'y chekzo'
Le'.

12 Dot laža'a wká'n zenkza' Le', Xana' Dios,
na' wká'n zenkza' La la'y chekzo' Le' to
chi'ize,

13 dan' žeyache' láže'tezlo' neda',
na' besló' be' da' nakkza' lo yi' gabíl.

14 Xana' Dios, benne' ka' zka'n zen kwíngake'
zdíl-lengake' neda'.

Zej nake' benne' yichj ža'a ka',
na' žénegekle' gótgake' neda',
na' bi zžébegake' Le',

15 san Le', Xana' Dios, žeyache' láže'lo' neto'.
Nako' zen láže', na' bi zžo'o to chi'ize,
san žeyache' láže'tezlo' neto', na' nako' dot li
láže'.

16 Bwia kan žak chia', na' beyache' láže'l
neda'.

Benn neda' yela' wak chio', neda' wen žin
chio',

na' wdape chi'i neda', zi'n no'le wen žin
chio'.

17 Bloe'el neda' to da' gak bian' gak chawe'
chia',

na' ben ga benne' ka' bi zlé'egekle' neda'
chawe' lé'egeklen', na' yedoé'egekle',

dan' Le', Xana' Dios, góklenkzo' neda', na'
beyón zeno' neda'.

87

1 Len yež Sión žian law ya'a la'y.

2 Nží'izele Xanžo Dios latje gan zchi'a
láže'gak benne' ka' nníta'gake' yež
Sión,

ka nži'ile' yógo'te liž za'só Jakob ka'.

3 Xtanle'e nak da' zanna Dios kan nak yež
chien'.

4 Zinne': "Chejsá' laža'a zej nnita' benne' ka'
zej nónbi'e neda'

lo yežlyó Egipto, na' lo yež Babilonia.

Le wia nga, lo yežlyó Filistea, na' lo yež
Tiro, na' lo yežlyó Etiopía,

goljgak benne' ki zej nake' chia' neda'."

5 Ka nak che yež Sión zme': "Benne' ni, na'
bennen' góljgake' ga na',

na' neda', Dios zente, wzóa chocha' yežen'."

6 Kate' wláb Xanžo Dios benne' ka' zej nake'
chie',

nnakze' Le': "Benne' ni golje' lo yežen'."

7 Benne' ka' žólgake', na' benne' ka'
zyá'agake',

nnágake': "Dot da' napa' zan' lo yežen'."

88

1 Xana' Dios, Le' žeslakzo' neda'.

Dot ža dot yel žliža' Le'.

2 Benle da' zchalja' lawo' Le',
na' bze nag da' žliža' Le'.

3 Žedó laža'a lo da' bi nak chawe' da' žaken
chia', na' ba zoa' gata'.

4 Zlé'egekle benne' ka' neda' ka to benne'
gat, dan' žatle'e ni'a na'a.

5 Nga'na' ka'ze ladjw benne' gat ka'.

Naka' ka benne' ka' gótgake' lo wdile, na' zej
die' lo yežw ba ka',

benne' ka' biž žezá' lažo'o, Dios, chégake',
na' biž zej yoe'e lo no'o Le'.

6 Žak chia' ka bzoakzo' neda' to lo yežw gže',
gan nak chol, na' nakle'en gže'.

7 Žekla' zžá'ali'o neda'.

Da' žak chia' naken kan žetja' zan nisko' dan'
zgo'nle'en.

8 Beno' ga bebíga'gak lježa' ka' gan zoa'.

Beno' neda' ka to da' žesgotlen benne' ka'.

Naken chia' ka nyejwa' liž ya, na' bi gak
yežoja'.

9 Zchol jej lawa' ni'a che da' zzáka'li'a.

Yógo'te ža žliža' Le', Xana' Dios.

Zchis na'a lawo' Le'.

10 ¿Len yela' wak che ya'abá gákleno'
benne' gat ka'?

¿Že'gak benne' gat ka' Le': "Žó_xkeno'?"
 11 ¿Zchaljgak benne' ka' zej ngache'e yežw
 ba che yela' ži'i laže' chio'?
 ¿Zchaljgak benne' ka' zej yoe'e latje chol
 chegak benne' gat ka' che da' li laže'
 chio'?
 12 ¿Yeyónbia'gak benne' ka' zej yoe'e latje
 cholen' ka nak da' zente da' žono'?
 ¿Yeyónbia'gak benne' zej yoe'e gan bi zoa no
 benne' žesá' laže'e nakkzo' chawe'?
 13 San neda' žliža' Le', Xana' Dios.
 Yógo'te zile da' zmnabla' Le' ženlen lawo' Le'.
 14 ¿Biz chen' žebėj yichjo' neda', Xana' Dios?
 ¿Biz chen' bi zwio' neda' nich gákleno'
 neda'?
 15 Zzáka'li'a, na' ba zoa' gata'.
 Kate' ne naktia' bi' kwide' zzáka'li'a
 dan' bsako'o Le' neda', na' žedó laža'a.
 16 Žekla' zžá'ali'o neda'.
 Da' zchebo' neda' benen ga bedó laža'a.
 17 Zej nyechjle da' ki neda' dot ža.
 Žsáka'gaken neda' gáte'teze.
 18 Beno' ga bebíga'gak lježa' ka' gan zoa',
 na' toze da' nak chol zóalenen neda'.

89

1 Xana' Dios, gólteza' che yela' ži'i laže' chio'.
 Wzenla' to kwe' to kwe' za'sóto' ka' nako' li
 laže'.
 2 Nnezla' sóateze yela' ži'i laže' chio',
 na' to chi'ize zoa yela' li laže' chio', kan
 zoakze ya'abá.
 3 Le' wnnó': "Bena' to diža' len bennen'
 wžía'.
 Bchebe laža'a da' gona' che Dabí, wen žin
 chia'.
 4 Goža'-ne': gona' ga sóatezegak za'só' ka',
 na' gona' ga nna biá'tezgakbe' lo wlazo' le'."
 5 Benne' ka' nníta'gake' ya'abá žoe lágwage'
 Le' ni'a che da' zente da' žono',
 na' ni'a che yela' li laže' chio', Xana' Dios.
 6 Bi zoa no benne' ya'abá, bennen' nake' ka
 nakkzo' Le', Xana' Dios.
 Bi zoa no benne' nake' benne' zente ka
 nako' Le'.
 7 Benne' ka' zej nnite'e ya'abá žápegake'
 Dios ba la'ne
 na' yógo'te benne' chie' ka' zžébegake' Le'.
 8 Xanto' Dios, zna bi'o benne' zante,
 benne' žjake' lo wdile, nníta'gake' ya'abá.

Bi zoa no benne' nake' ka nako' Le', Xana'
 Dios.
 Nako' Benne' wálele'e, na' nakkzo' li laže'.
 9 Zna bi'o niso' dan' zgo'nen.
 Kate' zgo'nle'en Le' zbek žion'.
 10 Blej bchochjo' benne' Egipto ka', na'
 bgá'ngake' ka to da' gat.
 Beslaso' benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe'
 len no'o wálele'e.
 11 Chio' Le' nak ya'abá, na' chio' Le' nak
 yežlyó.
 Beno' yežlyó nga, na' da' ka' nníta'gaken
 lawlen.
 12 Beno' da' de chelá'a gan za' be' zag,
 na' da' de chelá'a gan zde wbiž byo' zag ka'.
 Lo yela' žebele žolgak Ya'a Tabor, na' Ya'a
 Hermón chio' Le'.
 13 Benne' wálele'e nako' Le',
 na' zenle'e nak yela' wak chio'.
 14 Lo da' chawe', na' lo da' li laže' zna bi'o.
 Lo yela' ži'i laže' na' lo da' li laže' žono'
 yógo'te.
 15 Ba nez zen naken chegak benne' ka'
 žólgake' da' žoe lágwage' Le',
 na' zej zoe' lo yela' baní' chio', Xana' Dios.
 16 Ni'a chio' Le' žebéle'egekle' dot ža,
 na' žyelenle' xtižo'o Le' dan' nako' chawe'.
 17 Nakkzo' Le' yela' wale chegak benne' ka',
 na' lezka' yela' xtan chégake'.
 Žono' neto' wáleže dan' naken da' žénezklo'
 gono'.
 18 Xanžo Dios žape chi'e žo'o,
 na' Dios la'y chegak benne' Israel ka' zchi'le'
 žo'o.
 19 Ža ni'te bchaljo' da' bloe'elo' benne'
 chawe' ka',
 benne' wen žin chio' ka', na' wnnó':
 "Ba wžía' to benne' wale ladjw benne' chia'
 ka'.
 Bena' ga zna bi'e, na' žáklena' le'.
 20 Wžía' Dabí, benne' wen žin chia'.
 Bzoakza' le' nich gake' benne' wnná bia'.
 21 Neda' gáklenteza' le'.
 Len yela' wak chia' gon chocha' le'.
 22 Benne' ka' bi zlé'egekle' le' chawe' bi gak
 bi da' góngake' chie',
 na' benne' wen da' zinnj ka' bi gak góngake'
 le' zia.

23 Wlój wchochjkza' benne' ka' bi zlé'egekle' le' chawe',
 na' wkwasa' benne' ka' lawe' le'.
 Wžía yi'a benne' ka' zží'igake' chie' le'.
 24 Ží'itezla' le', na' gaka' li laže' len le',
 na' ni'a chia' neda' golže yela' wnná bia' chie'.
 25 Gona' ga nna bi'e do zente žoa'a nisdó',
 na' do zente žoa'a yegw Éufrates.
 26 Le' yi'e neda': Le' nako' Xa'.
 Nako' Dios chia'. Žape chi'o neda', na' žesló' neda'.
 27 Neda' wzóa' le' ka' zi'na' blo,
 na' nna bi'e yógo'te benne' wnná bia' ka' dot yežlyó.
 28 Ží'itezla' le', na' sóateze diža' da' bénlena' le'.
 29 Gona' ga sóatezegak za'sóe' ka',
 na' nna biá'gake' lo wlaze' le' xak zoa ya'abá.
 30 Cha' wsangak za'só Dabí ka' da' bchi'la' le'e,
 na' cha' bi góngake' ka' nak da' goža' légake',
 31 na' cha' wzóagake' chela'ale da' bsdla' légake',
 na' cha' bi góngake' kan znnakza' neda',
 32 na' wsaka' zi'a légake' dan' zží'igake' chia' neda',
 na' chinnja' légake' yid dan' žóngake' da' zinnj,
 33 san bi wsana' kan nži'ila' Dabí,
 na' bi wsana' gak li laža'a len le',
 34 na' bi gal laža'a diža' da' bénlena' le',
 na' bi wchá'a da' ba wnnía'.
 35 To chi'ize bzetj kwina', bchebe laža'a bi da' gona',
 na' batkle gon laža'a che Dabí.
 36 Wnnía': Sóatezegak za'sóe' ka',
 na' nna biá'gake' lo wlaze' le' lawa' neda' xak zoa wbíž.
 37 Yela' wnná bia' chie' sóatezen choch xak zoa byo' ya'abá.
 Sóatezen choch xak zoa ya'abá.”
 38 Le', Dios, wlój yichjo', na' bzo' chela'ale bennen' wžio', na' zžá'alí'o le'.
 39 Bzo' chela'ale diža' dan' bénleno' Dabí, benne' wen žin chion',
 na' bka'no' ka'ze yela' wnná bia' chie'.
 40 Bchinnjo' ze'e da' wdape chi'in yež zen chien',

na' bchinnjo' yógo'te yo'o wale, da' ka' wdape chí'igaken yežen' lo wdile.
 41 Yógo'te benne' ka' zdégakze' ga na' zbángake' da' ka' gota' chie',
 na' benne' yež gawze ka' žon dítjgekle' le'.
 42 Beno' ga bzéxjwgak benne' ka' le',
 benne' ka' bi zlé'egekle' le' chawe', na' žebéle'egekle'.
 43 Bchinnjo' da' ka' zkonle' žin lo wdile,
 na' bi gókleno' le' lo wdilen'.
 44 Bekó'o yela' zen chie',
 na' bka'no' ka'ze yela' wnná bia' chie'.
 45 Beno' ga nake' ka' to benne' gole kate' ne zoe' yiz kwide' chie',
 na' beno' ga žedoe'ele'.
 46 Xanto' Dios, žto chi'ize bi yenlo' cheto'?
 žTo chi'ize zža'akzo' neto'?
 47 Bejsá' laže' soa' yežlyó nga to chí'ido'ze.
 Beno' ga zoagak nbangak yógo'te benne' to chí'ido'ze.
 48 Nitó benne' bi soe' nbane' to chi'ize.
 Yógo'tie' gátgake'.
 Nitó benne' bi yelé' lo na' yela' got.
 49 Xanto' Dios, žbiž nži'ilo' Dabí
 kan bchebe lažo'o, na' wnnakzo' gono'?
 50 Bwia nga, Xanto' Dios,
 ka' yógo'te benách zka'ngak benne' wen žin chion' ka'ze,
 na' nbaga'a neda' da' žon dítjgekle' benne' wlaš chia' ka'.
 51 Benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe' žon dítjgekle' bennen' wžio' Le', Xanto' Dios.
 Žon dítjgekle' le' gáte'teze zeje'.
 52 ¡Ga'n zen Xanžo Dios to chi'ize!
 Ka' naken, na' ka' gaken.

90

1 Xanto' Dios, to chi'ize nakkzo' Le' to gan že' cháwe'to'.
 2 Ža ni'te kate' bi na' gono' ya'a zen ka', na' bi na' soa yežlyó nga,
 ža ni'te, na' zejte ža se lawte ža nakkzo' Le' Dios.
 3 Žono' ga žeyakgak benne' ka' da' gókgake', kate' ži'o légake': “Le yeyák bixte yo.”
 4 Chio' Le' to mil yiz
 zej naken ka' neje, žan' da' ba wdén,
 na' ka' to chí'ido'ze gachje yeje.

5 Ka' gaze zkwaso' benne' ka' ka žon to nis
wbá'a.
Zej nake' ka to bichgale dan' znnitlen kate'
žebanžo.

6 Zej nake' ka to yeje yixe' da' žaljen zildo',
na' kate' zla' wbíž, na' zbižen.

7 Zbia yi'to' dan' zžo'o neto'.

Že' zedlto' dan' zžá'li'o neto'.

8 Zle'elo' yógo'te da' bi nak chawe' da' žonto'.
Zloe'elo' law zia da' nbága'to'.

9 Zzacho'o yiz cheto' dan' zžo'o neto'.

Žeyožgak yiz cheto' ka to be' da' zka'to'.

10 Ka zej nak ža zoato' nbanto', zej nakzen
chonnlalj chi yiz,

na' cha' nakto' benne' waļe, wak soato'
nbanto' taplalj yiz,

san ka zej nak yiz ka', zzáka'to', na' že'
zedlto'.

Ka' gaze zdegak yiz ka', na' znitlto'.

11 ĆNoz benne' nnezle' binlo ka nak yela'
zža'a chio'?

ĆNoz benne' nnezle' ka nak yela' yichj ža'a
chio'?

12 Bsedle neto' wkonlto' binlo žin ža cheto'
ka', nich gak chejni'ílto' cháwe'do'.

13 Xanto' Dios, beyón neto' toze len Le'.

ĆTo chi'ize želo'?

Beyache' laže'l neto', benne' wen žin chio'
ka'.

14 To to zil bzoa yichj lázdo'to' yela' ži'i laže'
chio',

na' lo yela' žebele gólteztto' chio' yógo'te ža
soato' nbanto'.

15 Benn cheto' yiz zan nich yebelto' ka zej
nak yiz bsáka'li'o neto',

na' ka zej nak yiz wžé' zedlto'.

16 Be' neto', benne' wen žin chio' ka', latje
le'elto' da' zen da' žono',

na' lé'egekle za'sóto' ka' yela' zen chio'.

17 Xanto' Dios, ben chawe' neto'.

Ben chawe' žin da' žonto'.

¡O', Xanto' Dios, ben chawe' žin da' žonto'!

91

1 Bennen' žxen laže'e Xanžo Dios nich gape
chi'e le',

na' zzi'e Dios, Bennen' nape' dot yela' wak,
nich gáklene' le',

2 wak yi'e Dios: "Le'kze žxen laža'a, na' Le'
zkache' chawo'o neda'.

Nako' Dios chia', na' žxen laža'a Le'."

3 Le' wkache' chawe'e le' lo da' zia da' bi nla'
lawn,

na' lo yižwé' da' žoten benne' ka'.

4 Wkache' chawe'e le' ka žon to zko'ko', bian'
žape chi'iba' bríse'do' ka' zan xilba',

na' cho'o chawo'o lo ne'e Le'.

Yela' li laže' chie' gon chi'in le', na' wkache'
chawen' le'.

5 Bi be gak wchebe le' žel,

na' bi be gon le' da' zia te ža,

6 na' to yižwé' che da' choļ bi be gonen chio'
le',

na' to da' zinnj da' žoten benne' ka' te ža, bi
be gonen chio'.

7 Wak gatgak to mil benne' ka' kwito' le',

na' chi mil benne' ka' gawze gan zo', san bi
be sako'o le'.

8 Wio', na' le'elo' da' zia da' gaken chegak
benne' wen da' zinnj ka'.

9 Wzi'o Xanžo Dios, na' žxen lažo'o Le',

na' Dios, Bennen' nape' dot yela' wak,
wkache' chawe'e le'.

10 Che len bi be da' zia gak bi da' gonen chio',
na' bi cho'o nitó yižwé' ližo'.

11 Dios sele'e wbás che ya'abá chie' ka' nich
gáklengake' le',

na' gape chí'igake' le' gáte'teže gan chejo'.

12 Góxwgake' le' lo ná'gake'

nich bi gon to yej ni'o we'.

13 Wlejkzo' bež yixe' ka', na' beļe ka',

bež yixe' sniale'e ka', na' bia snia ka'.

14 Zna Dios: "Yeslá' yógo'te benne' ka' zej
nži'ile' neda',

na' wkache' chawa'a benne' ka' žechébgake'
naka' Xángake'.

15 Kate' wližgake' neda', na' yecheba'
chégake'.

Kate' že' zédgekle', sóalenkza' légake'.

Yeslá' légake', na' gapa' légake' ba la'ne.

16 Gona' ga sóagake' nbángake' yiz zante,

na' yeslá' légake'."

92

1 Xanto' Dios, da' xtanle'e žoe lawto' Le',
na' žolto' da' zka'n zenen Le', Dios zente.

2 Nakle'e xtan zzenlto' benne' ka' zil-le kan
žeyache' láže'lo' neto',

na' žel zloe'elto' nako' li laže'.

3 Žolto' chegak da' ki, na' zchinnto' da' žól-
lento'

dan' nwan' chi do, na' zgoļto' da' znele'en
xtando'.

4 Xana' Dios, ni'a che da' žono' Le' žebéle'ela'.

Ni'a che da' ben no'o nak chia' yela' ba nez.

5 Zenle'e nak da' beno', Xana' Dios, na' zenle'e nak da' zgo'o lo yichj lázda'wa' gona'.

6 Batkle chejni'igekle benne' laždo' zide ka', na' bi gak nnézgekke benne' nat laže' ka' da' ni.

7 Kate' zgólegak benne' ka' zbej yíchjgake' Dios kan zgole yiže', na' žežój chawe' da' žongak benne' wen da' zinnj ka',

naken nich kwia yí'gake' to chi'ize.

8 Le', Xana' Dios, nakkzo' Dios zente.

9 Nak bia' da' gak chegak benne' ka' zží'igake' chio' Le', Xana' Dios.

Nak bia' kwia yi'gak benne' ka' bi zlé'egekke' Le' chawe'.

Wzonnjgak yógo'te benne' wen da' zinnj ka'.

10 Le' žono' ga nakža' neda' wale kan nak to beže.

Zgo'o set yichja' da' žon chochen yichj lázda'wa'.

11 Da' likze le'ela' benne' ka' bi zlé'egekke' neda' chawe'

wzóa zíbgake' lawa' neda',

na' yenla' kwež nyáche'gak benne' ka' bdíl-lengake' neda',

benne' wen da' zinnj ka'.

12 Changak benne' chawe' ka' ka žongak yag zina' ka'.

Gólegake' kan zgólegak yag sedro ka' law Ya'a Líbano.

13 Zej nake' ka to yag da' zen lo li'a yodo' che Xanžo Dios,

dan' zgólele'en lo li'a liž Dios chežo.

14 Zej nake' ka yag ka' zbiágaken kate' ngólele'egaken

na' ne zej naken yag ya'a wale ka'.

15 Benne' ki wzéngekke' benách ka' nak Xana' Dios li laže',

na' Bennen' žon choche' neda',

na' bi be zoalen Le' da' bi naken chawe'.

93

1 Xanžo Dios nake' Benne' Wnná Bia' Zen, na' nakwe' da' záka'le'en.

Da' nžejw li'e naken yela' wak zen.

Bzoa choche' yežlyó nga, na' bi gak no benne' wtén'.

2 Gan ži'o zna bi'o, Xanto' Dios, wzóa chochen ža ni'te na' Le' zoakzo' to chi'ize.

3 Žónle'egak yegw ka' žaxto', Xanto' Dios. Žónle'egaken žaxto', na' znnégaken zižje.

4 Xanžon', Bennen' zoe' ya'abá, napže' yela' wak ka' nak da' zej nape yegw ka' žónle'egaken žaxto', na' ka' nak da' nape nis zgo'nen che nido'.

5 Chochle'e zej nak da' ka' wnnakzo', Xanto' Dios. La'y nakkze yodo' chio' to chi'ize.

94

1 Xana' Dios, Le' žezi'kzo' wzón benne' ka'. Le' žebėj yichjo' benne' wen da' zinnj ka'.

2 Zchi'a lažo'o Le' da' žongak yógo'te benne' ka'.

Wzó ža', bsaka' benne' ka' kan žala' gak chégake', benne' ka' zka'n zen kwíngake'.

3 Xana' Dios, ¿to chi'ize gongak benne' wen da' zinnj ka' ki?

¿To chi'ize yebégekke' benne' zbej yíchjgake' Le'?

4 ¿To chi'ize wká'n zen kwíngake', na' nne zí'gake'?

¿To chi'ize wká'n zen kwingak benne' ka' žebėj yíchjgake' Le'?

5 Benne' ki zžia yí'gake' benne' chio' ka', Xana' Dios

na' žsaka' zí'gake' benne' ka' wžekzo' Le'.

6 Žótgake' no'le wzebe ka', na' benne' zi'to' ka',

na' žóngake' ga gatgak bi' wzebe ka'.

7 Znnágake': "Bi be zle'el Dios, Xangak benne' ka',

dan' Dios chegak benne' Israel ka' bi ži'e wnné yoe chégake'."

8 Le chejni'il, le'e, benne' laždo' zide ka', le'e, benne' nat laže' ka'.

¿To chi'ize bi chejni'ilele?

9 Dios bene' nagžo.

¿Bi ženle' da' znnale?

Dios bene' yej lawžo.

¿Bi zle'ele' da' žonle?

10 Dios žsaka' zi'kze' benne' yež ka'.

¿Bi tile'le'e?

Dios nake' Bennen' zzejni'ile' benách ka'.
¿Bi gákbe'ele' da' yo'o yichj lázdo'le?

11 Xanžo Dios nnezkzle' da' yo'o yichj
lázdo'gak yógo'te benách.
Nnezle' zej naken da' yalze.

12 Xana' Dios, ba nez zen naken che bennen'
zzejni'ilo' Le',
na' žsedlo' le' ka nak da' bchi'lo' neto'.

13 Ga'n bennen' chawe' kate' za' ža gak bi
da' sake'e,
na' ža na' gáche'gak benne' wen da' zinnj ka'
yežw ba.

14 Batkle kwey yichj Xanžo Dios benne' chie'
ka',

na' bi wsán laže'e benne' ka' ba wžekze' Le',
15 san gone' ga wchi'a láže'gak benne' ka' lo
da' naken chawe',
na' yógo'te benne' li laže' ka' si' lo ná'gaken'.

16 ¿Nozkze benne' gáklene' neda' nich tíl-
lenžo benne' wen da' zinnj ka'?

¿Nozkze benne' gónlene' neda' tzen nich
wžía yi'žo benne' wen da' zinnj ka'?

17 Chela' bi goklen Xanžon' neda',
ba bejgacha'a yežw ba.

18 Kate' wnnía': zoa' chejchégoa'a, na' Le',
Xana' Dios,

lo yela' ži'i laže' chio' gókleno' neda'.

19 Kate' ži'a wnné yoe, na' že' zedla',
žeyón zenkzo' neda', na' žono' ga žebéle'ela'.

20 Batkle gako' toze len benne' ka' zchi'a
láže'gake' benách ka' lo da' bi nak
chawe',

benne' ka' zzóagake' chela'ale da' naken
chawe', na' da' bchi'lo' Le' neto'.

21 Benne' ki žóngake' toze diža' bi da'
góngake' che no benne' nake' chawe',
na' zchóggake' chie' gate', na' bi be zia
nbage'e,

22 san Xanžo Dios nake' ka to yo'o gan zoa
chawa'a.

Dios chia' nake' ka to yej xe da' žon chochen
neda'.

23 Le' yebi'e chegak benne' wen da' zinnj ka'
ka nakkze da' zinnj da' bégake'.

Wžía yi'e benne' ka' ni'a che da' bi nak
chawe' da' žóngake'.

Xanžo Dios wžía yi'e benne' wen da' zinnj
ka'.

95

1 Le da le'e, wká'n zenžo Xanžo Dios.

Len yela' žebele golžo che Bennen' zzoa
choche' žo'o nich yelažo.

2 Chejšo lawe' Le', na' ye'žo-ne': "Žóxkeno'."
Len yela' žebele golžo da' we lawžo Le'.

3 Xanžon' nake' Dios zente,
na' nake' Benne' wnná bia' zénle'eže ka dios
ka' chegak benách ka'.

4 Zinna bi'e dot yežlyó nga,
gan nak gže', na' gan nak sibe law ya'a ka'.

5 Zinna bi'e nido', da' benkze' Le',
na' lezka' yežlyó nga da' bene' Le'.

6 Le da, wká'n zenžo-ne', na' wzóa zibžo
lawe'.

Wzóa zibžo law Xanžon', Bennen' bene' žo'o.

7 Le' nake' Dios chežo, na' nakžo chie' Le'.

Nakžo benne' ka' žape chi'ikze', na' nakžo
ka zíla'do' chie' ka'.

8 Zinna Xanžon': "Cha' žénlele chi'a na'a ža,
bi gonle zide lázdo'le kan bengak xa xto'le
ka' gan nzin' Meriba,

na' kan bégake' lo ža na' le'e latje dach gan
nzin' Masah,

9 gan bcha'agak xa xto'le ka' neda',
na' bégake' ga bža'a neda' la'kze blé'egekle'
yógo'te da' zen ka' da' bena'.

10 Choplalj yiz bzoela' benne' ka',
na' wnnía': zej nake' benne' žebéj yichjgake'
neda', na' bi žóngake' kan bchi'la'
légake'.

11 Che len, lo yela' zža'a chia' ben chocha'
xtiža'a,

na' wnnía': bi chó'ogake' gan yezí' láže'gake'
tzen len neda'."

96

1 Le goł che Xanžo to da' kob.

Le goł che Xanžon', le'e zoale do zente
yežlyó.

2 Le goł che Xanžon', na' le wká'n zen La la'y
chie'.

Tža tža le wzenle benách ka' kan žeslé' žo'o.

3 Le wzenle benne' zi'to' ka' ka nak yela' zen
chie',

na' benne' yógo'te yež ka' kan nak da' zen
da' bene'.

4 Zente nak Xanžon', na' žala' wká'n zénle'ežo-ne'.

Žala' gapžo Le' ba la'ne, na' kege dios ka' chegak benách ka'.

5 Zej nakze yógo'te dios ka' lo'a ka', san Xanžo Dios bene' ya'abá na'le.

6 Nape' Le' yela' wak, na' yela' wnná bia'. Nža' yodo' chie' yela' zen, na' yela' xtan.

7 Le wká'n zen Xanžon', le'e zoale dot yežlyó nga.

Le wká'n zen yela' zen chien', na' yela' wak chien'.

8 Le gape ba la'ne Xanžon' kan žala' gonžo. Le yedjwá' da' wnézjwle na' le cho'o yodo' xtan chie'.

9 Le wká'n zen Xanžon' dan' nake' la'y, na' xtanle'e.

Le žebe lawe' Le', le'e zoale dot yežlyó nga.

10 Le ye' yež ka': "Nak Xanžon' Benne' Wnná Bia' Zen.

Bzoa choche' yežlyó nga, na' bi gak no benne' wtén'.

Wchi'a laže'e benne' ka' lo da' naken chawe'."

11 Le yebele, le'e, zoale ya'abá, na' yežlyó nga.

Le nne, le'e, nido', na' bia ka' zoale ga na'.

12 Le yebele, le'e, yiže', na' bia ka' zoale ga na',

na' le'e, yag ka' zej zen lo ya'a ka'.

Le nne zižje lo yela' žebele chele,

13 law Xanžon' kate' yide'.

Yide' nich wchi'a laže'e benách ka' lo yežlyó nga.

Nna bi'e benne' ka' do zente yežlyó.

Nna bi'e légake' lo da' naken chawe', na' lo da' naken dot da' li.

97

1 Nak Xanžon' Benne' Wnná Bia' Zen.

¡Le yebele, le'e zoale yežlyó!

¡Le yebele, le'e zoale žoa'a nido'!

2 Zej nyechjle bejw, na' da' choj Le'.

Lo da' naken dot da' li, na' da' chawe' zna bi'e.

3 Znežw yi' gan žeje' Le', da' wzeyen benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe'.

4 Yes wzió' chie' ka' žsa'ní'gaken yežlyó.

Yežlyó nga zle'elen, na' žzon'.

5 Želángak ya'a ka' ka china' bez law Xanžon',

law Xangak benne' ka' nníta'gake' dot yežlyó nga.

6 Zloe'e law ya'abá da' chawe' chie', na' benne' yógo'te yež zlé'egekle' yela' zen chie'.

7 Yedoé'egekle benne' ka' zka'n zéngake' lo'a ka',

benne' ka' zka'n zen kwíngake' ni'a chegak lo'a ka' chégage'.

Yógo'te dios chegak benne' ka' wzóa zíbgaken law Xanžo Dios.

8 Béngekle benne' ka' nníta'gake' yež Sión, na' bebégekle'.

Bebégekle benne' ka' nníta'gake' yežlyó Judá,

ni'a che da' bchi'a lažo'o Le', Xanto' Dios.

9 Zente nako' Le', Xanto' Dios, lawle dot yežlyó.

Zenže nako' Le' ka' yógo'te dios chegak benách ka'.

10 Nol-le le'e nží'ilele Xanžon', le ža'a da' zinnj.

Le' žape chi'e yela' nban chegak benne' chie' ka'.

Žeslé' légake' lo na'gak benne' wen da' zinnj ka'.

11 Yela' baní' chie' zóalenen benne' chawe' ka',

na' yela' žebele chie' zóalenen benne' li laže' ka'.

12 Le yebele le'e, benne' chawe' ka', law Xanžon'.

Le wsá' laže' da' zen da' ben Dios, na' le wká'n zen La la'y chie'.

98

1 Le goj che Xanžon' to da' kob dan' bene' da' žonen ga žebanžo.

Len yela' wale chie', na' yela' wak la'y chie' bzexjwe' benne' ka' zží'igake' chie'.

2 Xanžon' bzenle' benách ka' kan žeslé' légake'.

Bzenle' benne' yež ka' ka' nak da' chawe' chie'.

3 Bene' da' bchebe laže'e gone' chegak benne' Israel ka' ni'a che yela' li laže', na' yela' nži'il chie'.

Yógo'te benách blé'egekle' da' ben Dios ni'a chežo.

4 Le goł len yela' žebele law Xanžon', le'e zoale dot yežlyó nga.

Le wká'n zene' Le' len da' goł-le.

Lo yela' žebele chele, le kwéžeya'a.

5 Le goł da' we lawle Xanžon'.

Le goł len da' ka' žól-lenle, da' ka' chinnle.

6 Le wkwéž lozgak bia ka', na' yezika' da' ka' zgol-le,

na' le kwéžeya'a lo yela' žebele chele law Xanžon', Bennen' zna bi'e žo'o.

7 Le nne, nido', na' bia ka' zoale ga na'.

Le goł, le'e, yežlyó, na' le'e zoale ga na'.

8 Le kapa' na'le, le'e, yegw ka'.

Le goł lo yela' žebele, le'e, ya'a ka', law Xanžon',

9 dan' yide' yedjnná bi'e yežlyó nga.

Nna bi'e benne' ka' nníta'gake' do zente yežlyó len da' nak chawe',

na' benách yógo'te yež ka' len da' naken dot da' li.

99

1 Nak Xanžo Dios Benne' Wnná Bia' Zen, na' žzízegak yógo'te benne' ka' ni'a chie' Le'. Ži'e latje blo chie' dan' zoan lówlegak kerubín ka', na' žzo' yežlyó nga.

2 Zente nak Xanžon' law Ya'a Sión.

Nake' zen lówlegak yógo'te yež ka'.

3 Le wká'n zen La la'y che Xanžon' da' naken zen, na' da' žala' žébežo.

La'y nake' Le'.

4 Le', Benne' Wnná Bia' Zente, nži'ilo' da' nak chawe'.

Bzoa chocho' da' naken dot da' li.

Beno' da' naken chawe', na' da' naken dot da' li ni'a chegak za'só Jakob ka'.

5 Le wká'n zen Xanžo Dios!

Le wzóa zible lawe' Le' gan ži'e zna bi'e dan' nake' la'y!

6 Moisés, na' Aarón gókgake' bxoz chie' ka'.

Samwel goke' to benne' bcháljlene' Le'.

Wnnábgekle' Xanžo Dios to, na' Le' bechebe'.

7 Bcháljlene' benne' ka' to lo bejw gasj.

Béngake' da' wnnakze' Le', na' da' bchi'le' légake'.

8 Le', Xanto' Dios, bechebo' chegak benne' ka'.

Bloe'elo' légake' nako' Dios, na' ženít lawo'o Le' chegak benne' ka',

la'kze žono' ga zzáka'gake' ni'a che doła' da' nbága'gake'.

9 Le wká'n zen Xanžo Dios!

Le wzóa zible lawe' Le' law ya'a la'y chie', dan' la'y nak Xanžo Dios!

100

1 Le goł law Xanžo Dios, le'e zoale dot yežlyó nga.

2 Le wká'n zen Le' len yela' žebele chele.

Le da lawe' Le', žol-le len yela' žebele.

3 Batkle gał láže'le Xanžon' nakkze' Dios.

Le' bene' žo'o, na' nakžo chekze' Le'.

Nakžo benách chie' ka', na' zíla'do' chie' ka'.

4 Le cho'o yodo' chie', na' ye'le-ne': "Žóxkeno",

na' lo zchil chen, we lawle Le'.

Le yi'e: "Žóxkeno", na' le wká'n zen La la'y chie'.

5 Chawe' nak Xanžon' na' sóateze yela' ži'i laže' chie'.

Yela' li laže' chie' soan to chi'ize.

101

1 Gólteza' kan zej nak yela' ži'i laže', na' yela' li laže' chio'.

Gólteza' chio' Le', Xana' Dios.

2 Žak laža'a gona' da' naken li laže'.

¿Batx yido' gákleno' neda'?

Dot laža'a gołkza' lo ližkza' neda'.

3 Batkle ko'o laža'a gona' to da' zinnj.

Bi zle'ela' chawe' da' žongak benne' ka' zbej yíhjkake' Dios.

Batkle wa'a latje bíga'gake' gan zoa' neda'.

4 Wkwasa' lo yichj lázda'wa' da' zinnj,

na' bi ko'o laža'a gona' da' bi nak chawe'.

5 Wnnita'a chela'ale benne' ka' znnégake' chegak benne' yoble ka' bagáche'ze.

Bi wa'a latje soalen neda' to benne' zka'n zen kwine', bennen' zži'e che Dios.

6 Le'ela' chawe' benne' ka' zej nake' li laže' law Dios, nich gónlengake' neda' tzen.

Benne' ka' zej nake' dot laže' góngake' žin chia'.
 7 Bi wa'a latje no benne' žon láže'le' choe'e liža'.
 Bi wa'a latje to benne' wen laže' soe' gan zoa'.
 8 Tža tža wnnita'a žize benne' wen da' zinnj ka', benne' ka' nníta'gake' lo yežlyó chia'.
 Wkwasa' yógo'te benne' wen da' zinnj ka' lo yež che Xanžo Dios.

102

1 Xana' Dios, benle da' znnabla' Le', na' bze nag da' žliža' Le'.
 2 Bi wkache' lawo' Le' lawa' neda', dan' že' zedla'.
 Bze nag chia', na' bechebe chia' kate' žliža' Le'.
 3 Nak yela' nban chia' ka' žen che yi' da' znitlen.
 Yo'o da' la lo žit chia' ka' to yi' da' žála'le'en.
 4 Žedó laža'a, na' nak lázda'wa' ka' to yiže' nkwaden,
 na' biž znnan gawa' yet.
 5 Dan' zbeže wé'li'a ba nžítli'a.
 6 Naka' ka' to lab zlabá' to lo yežlyó biž, na' ka' to bedkoke žiába' lawle to yo'o nyinnj.
 7 Žata'a ye, san bi ztasa'.
 Naka' ka' to byinne žiába' tozba' yichjo'o sibe.
 8 Tža tža znnne zí'tezgak benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe'.
 Benne' ka' zžá'agake' neda' zkinge'le' žin la' kate' znnne zí'gake' che no benne'.
 9 Kate' žawa' yet, naken ka' žawa' de, na' nis zbeža' nchixen da' že'ja'.
 10 Ki žaken dan' zžo'o neda', na' žsaka' zi'o neda'.
 Bkwaso' neda', na' bžo'no' neda'.
 11 Nak yela' nban chia' ka' to zoł da' zdezen, na' naka' ka' to yiže' da' ba nbižen.
 12 Le', Xana' Dios, to chi'ize zo'.
 Chejsá' láže'gak yógo'te benách ka' La la'y chio'.
 13 Bezó ža', na' beyache' laže'l benne' yež Sión ka',
 dan' ba bžin ža' yenít lawo'o chégake'.
 14 Neto', wen žin chio', nži'ilto' yej ka' che yežen'.
 Žékelto' zi' dan' nbia yin'.

15 Benne' yógo'te yež ka' gápegake' La la'y chio' ba la'ne, Xanto' Dios.
 Žébegak yógo'te benne' wnná bia' ka' yela' zen chio',
 16 kate' yechiso' yež Sión, Xanto' Dios, na' lé'egekle' yela' zen chen,
 17 dan' wzé nago' da' znnábgekle benne' ka' wléj yichjo'
 na' biž wzó' cheła'ale da' žáta'yoegekle' Le'.
 18 Bzoy da' ni nich gólgaken benne' ka' za' lá'gake',
 na' benne' ka' za' gáljgake' we lágwage' Xanžo Dios.
 19 Gan zoa Xanžon' ya'abá bwie'.
 Gan zoe' ya'abá ble'ele' yežlyó nga,
 20 nich yenle' chegak benne' ka' zbeže nyáche'gake',
 benne' ka' zej nyejwe' liž ya,
 na' yeslé' benne' ka' ba nžog chégake' gátgake',
 21 nich wzéngake' benne' yež Sión ka' kan nak zen La la'y che Xanžo Dios,
 nich we lágwage' Le' lo yež Jerusalén,
 22 kate' la'gak benách yógo'te yež ka', nich wká'n zéngake' Xanžo Dios.
 23 Xanžo Dios bzejwe' yela' wale chia', na' yeláte'ze ka' bete' neda'.
 24 Naž wnnía': "Dios chia', bi goto' neda', kate' bi na' gola'.
 Le' to chi'ize zo'."
 25 Ža ni'te bzo' yežlyó nga, na' len no'o beno' ya'abá.
 26 Kwia' yi'gak da' ka', san sóatezo' Le'.
 Te chegak yógo'te da' ka' kan žeywé to laže'.
 Kan zcha'to' zato' žeza', wchó'o da' ka',
 27 san bi zcha' kwino', na' batkle te chio'.
 28 Gape chi'o' zi'nto' neto', benne' wen žin chio' ka',
 na' wzóa chochkzo' za'sóto' ka' lawo' Le'.

103

1 We lawa' Xanžo Dios len dot yichj lázda'wa'.
 We lawa' La la'y chie' len dot da' naka'.
 2 We lawa' Xanžon' len dot yichj lázda'wa',
 na' bi gal laža'a da' chawe' da' bene' chia'.
 3 Ženít lawe' yógo'te doła' da' nbaga'a.

Žeyone' neda' chegak yógo'te yižwé' ka' da' yoa'a.

⁴ Žape chi'e neda' nich bi gata'.

Lo yela' ži'i laže' chie', na' yela' žeyache' laže' chie' zka'n chawe'e neda'.

⁵ Zzanli'e da' chawe' ka' da' žákgaken chia' nich yeyaka' ka to benne' yiz kwide', na' benne' wale kan žak che to bsia.

⁶ Xanžo Dios zchi'a laže'e da' žak chegak benne' ka' zžaka'le'egake', na' zka'n chawe'e légake'.

⁷ Bloe'ele' Moisés da' ka' wló'o laže'e gone', na' bi'e latje benne' Israel ka' blé'egekle' da' zen ka' da' bene'.

⁸ Xanžon' žeyache' láže'le', na' nži'ile' benách ka'.

Nake' zen laze', na' nží'ile'ele' benách chie' ka'.

⁹ Bi ztilkze' žo'o, na' kegé to chi'ize zže'e žo'o.

¹⁰ Bi žebi'e chežo ka nak zia da' nbága'žo, na' bi na' wžia yi'e žo'o ni'a che xtóla'žo.

¹¹ Ka nak sibe ya'abá lawle yežlyó, kikze nak yela' ži'i laže' zen chie' len benne' ka' žápegake' Le' ba la'ne.

¹² Ka nak zi'to' gan zla' wbiž, na' gan ženen, kikze zkwase' zító'le doła' da' nbága'žo.

¹³ Kan nak xa xkwide' ka' ži'i laže' len zi'nkze' ka',

kikze nak Xanžon' ži'i laže' len benne' ka' žápegake' Le' ba la'ne.

¹⁴ Le' nnézkzele' kan nakžo lo beła' žen chežo.

Žejsá' laže'e nakžo bižte yo.

¹⁵ Ka nak yela' nban chežo, nakžo ka to yiže'.

Zgolžo ka žak che to yeje yiže'.

¹⁶ Kate' zde be' ga na', na' znitlen, na' biž zoa no benne' žejsá' laže'e chen,

¹⁷ san ka nak chegak benne' ka' žxen láže'gake' Xanžon',

yela' ži'i laže' chie' zóalenen légake' to chi'ize,

na' da' chawe' chie' zóalenkzen yógo'te za'sógake',

¹⁸ benne' ka' žóntezgake' kan zna diža' dan' bénlene' légake',

na' benne' ka' žóngake' kan wnnakze' Le'.

¹⁹ Bzoa Xanžon' latje chie' ya'abá gan ži'e zna bi'e.

Nakkze' Benne' Wnná Bia' Zen lawlegak da' zej den.

²⁰ Le wká'n zen Xanžon', le'e, wbás che ya'abá ka'.

Nakle wbás wale, na' chochle'e, na' žonle kan zne', na' zze nagle da' ži'e le'e.

²¹ Le wká'n zen Xanžon', le'e, wbás che ya'abá ka' žeje lo wdile.

Nakle wbás wen žin chie' ka', na' žonle kan žénele' Le'.

²² Le wká'n zen Xanžon', yógo'te le'e, ben Dios le'e, na' zoale yógo'te latje gan zna bi'e Le'.

We lawa' Xanžon' len dot yichj lázda'wa'.

104

¹ We lawa' Xanžo Dios len dot yichj lázda'wa'.

Zente nako' Le', Xana' Dios.

Laže' da' nako' naken yela' xtan, na' yela' zen.

² Zwakw kwino' yela' baní' ka za lano'.

Bzalo'o ya'abá ka to yo'o laže' chio'.

³ Beno' ližo' lawle nis da' žen' ža'le.

Zkonlo' žin bejw ka' ka to karreta gan ži'o Le', dan' zden lo be'.

⁴ Zkonlo' žin be' žaken ka wbás chio', na' yes wzio' ka' ka wen žin chio' ka'.

⁵ Bzoa chocho' yežlyó nga lo lenen, na' bi be gak wkwasen'.

⁶ Bwako' yežlyó nga len nisdo' ka žon to benne' žakwe' za lane', na' nisen' bwakwn ya'a ka'.

⁷ Kate' btilo' nisen', na' bezonnjen.

Bebigan' kate' benlen wnnó' zižje.

⁸ Nisen' dan' bwakwn ya'a ka' bejsóan lo yegw ka',

na' bžinen latjen' da' beno' Le' che nisen'.

⁹ Bzo' gan ze law chejsóan, na' gan biž gak ten,

nich biž yewakwn yežlyó bižen'.

¹⁰ Beno' bej ka', da' ka' žálgaken žoa'a yégodo' ka',

na' yegw ka' zdégaken ládjwgak ya'a ka'.

¹¹ Lo yegw ka' že'jgak bia yiže' ka' nis,

na' zdoan yela' zbiže nis chegak burro yiže' ka'.

¹² Byinnedo' ka' žóngakba' xó'ngakba' ka' lo yag ka' zégaken žoa'a yegw ka',

na' žólgakba' ládjwgak ni'a ná'gaken ka'.

13 Žseļo'o yejw zan ya'abá dan' žaken law
ya'a ka',
na' želje yežlyón' len da' chawe' da' žono'.
14 Žesgolo' yiḡe' da' žawgak bia yiḡe' ka',
na' kwando' ka', da' ka' žawgak benách ka',
na' da' ka' źkóngekle benne' ka' žin nich
góngake' yeļa' waw,
15 na' uba ka', da' ka' žóngake' xis uba waļ
dan' žonen ga žebégekles benne' ka',
na' olibo ka', da' ka' žóngake' set dan'
zgó'ogake' yíchjake',
na' zoa' da' žóngake' yet nich sóagake'
nbángake'.
16 Yag sedro ka' da' zej zen law Ya'a Líbano
zíz'gaken nis yejw.
Zej naken chio', Xanto' Dios, dan' gozo'
légaken.
17 Lo yag ka' žíz'gak byínnedo' ka' xó'ngakba'
ka',
na' lo ni'a ná'gaken že'gak liž byinne sig-
wenya ka'.
18 Zej zoa chibo yiḡe' ka' law ya'a zen ka',
na' lo bloj ka' zangak ya'a ka' zej zoa bzížo'
ka'.
19 Beno' byo' dan' zloe'elen to byo' to byo'
che yiz,
na' wbíz nnezlen kate' žaļa' yenen.
20 Beno' yel, na' kate' ba golen,
na' zžojgak bia yiḡe' ka'.
21 Zbéžeya'agak bež yiḡe' ka', žíljgakba' da'
gáwgakba'.
Žíljgakba' bia ka' wnnakzo' gáwgakba'.
22 Kate' zļa' wbíz, na' žeyéjgakba' lo bloj
chégakba', gan ztásgakba' te ža.
23 Naž zžojgak benne' ka', na' žjake' wen žin,
na' žóngake' žin na' zejte žen wbíz.
24 Xanto' Dios, da' zante zej nak da' beno'.
Len yeļa' žejní'il zente chio' beno' da' ka'.
Nža' yežlyó nga da' ka' beno' Le'.
25 Zoa nido' ga na', dan' naken zen, na' zil-
le'e,
gan zej yo'o bia zante ka', biado' ka', na' bia
zen ka'.
26 Lo nison' zej nnita' barkw zen ka',
na' zoa bia zen lo nison', bian' beno' Le',
nzi' laba' lebiatán.
27 Yógo'te bia ka' žxen láže'gakba' Le',
nich gonno' da' gáwgakba' kate' gaļa'
chégakba'.
28 Znezjon' chégakba', na' zíz'gakban'.

Žónnli'o da' žáwgakba', na' željgeklba'.
29 Kate' bi žape chi'o légakba', na'
žžébegakba'.
Kate' žekwaso' be' žeká'gakba', na' žátgakba',
na' žeyákgakba' bixte yo,
30 san kate' žeseļo'o be' chio', na'
žebángakba'.
Znezjo' yeļa' nban kob chegak da' ka' zej
zoan lo yežlyó nga.
31 To chi'ize ga'n zen Xanžo Dios.
Žaz laže' Xanžon' da' ka' benkze' Le'.
32 Zwie' yežlyó nga, na' žzon'.
Zgane' ya'a ka', na' zžoj žen che yi' ga na'.
33 Gokza' che Xanžon' xak zoa' nbana'.
Yógo'te ža zoa' nbana' goļa' da' we lawa'a
Dios chia'.
34 Žak laža'a chaz laže' Xanžon' da' ka' zlab
laža'a,
na' žebézela' ni'a che Xana' Dios.
35 Kwia' yi'gak benne' doļa' ka' nníta'gake'
yežlyó nga,
na' biž soagak benne' ka' zbej yíchjake'
Dios.

We lawa' Xanžo Dios len dot da' naka'.
iGa'n zen Xanžon'!

105

1 iLe wká'n zen Xanžo Dios!
iLe wká'n zen La la'y chie'!
Le wzenle benne' yógo'te yež ka' nak
da' zen da' bene'.
2 iLe goļ chie'! iLe goļ da' wká'n zenle Le'!
iLe wchálj chegak da' zente ka' da'
bene'!
3 iLe yebele lo da' nak chie' Le'!
Yógo'te benne' ka', benne' žápegak Xanžon'
ba la'ne, žaļa' yebéle'egekles'.
4 Le nnable Xanžon' gáklene' le'e.
Tža tža le wxén laže' Xanžo Dios.
5-6 Le'e, za'só Bran, wen žin che Xanžon', na'
le'e, za'só Jakob, bennen' wžíe',
le wsá' laže' chegak yeļa' wak ka', na' da'
zente ka' da' bene' Le',
na' kan bchi'a laže'e le'e.
7 Le' nake' Xanžon', na' Dios chežo.
Le' zna' bi'e benne' ka' nníta'gake' dot
yežlyó.
8 La'kze te chegak to mil kwe' benne' ka',

batkle gal laže'e da' wchebe laže'e gone' lo
diža' da' bene',

9 dižan' da' bénlene' Bran,
dan' bzetj kwine' katen' bi da' bchebe laže'e
gone' che Isaak,

10 na' bzoa chochen' ka to da' wnnakze' gon
Jakob,

dižan' da' žala' góntezegak benne' Israel ka'
ka znan,

11 dan' bene' katen' wnné': "Chele le'e
gonna' yežlyó chegak benne' Kanaán
ka',

dan' gaken to da' wdele lo na'gak za'sóle
ka'."

12 Katen' wnníta'gake' nbabze benne' ka',
na' wdágake' lo yežlyó nga ka benne' zi'to'
ka',

13 na' wdégake' to yež yetó yež,
na' to yežlyó yetó yežlyó,

14 bi be' Dios latje no benne' bi da' gone'
chegak benách chie' ka',

na' ni'a chégake' btille' benne' wnná bia' ka'.

15 Gože' légake': "Bi be gonle chegak benne'
ka' wžia',

na' bi gonle zia benne' ka' zcháljgake' lo
wlaza' neda'."

16 Bene' ga gota' to wbín lo yežlyón',

na' beké'e yógo'te da' gáwgake',

17 san bsele'e to benne' wnežwe' lágwage',

bennen' nake' Jwsé, bi' na' béte'gake'-be'
nich gakbe' bi' ndo'w che to benne' zi'to'.

18 Bséjwgake' ní'abe' lo yežw ka' ladjw blag
ka',

katen' bséjwgake'-be' liž ya lo yežlyó Egipto,

19 na' zejte gola' gok li da' wnná Jwsé žala'
gaken.

Ki goken, bloe'el xtiža' Xanžon' wnnabe' da'
li.

20 Naž benne' wnná bia' che yežlyó Egipton'
bsele'e to benne' bsane' Jwsé na'.

Bennen' znan bi'e yež zan bsane'-be'.

21 Bzoe'-be' nich gakbe' xangak benne' ka'
nníta'gake' liže',

na' nich nna bia'be' yógo'te da' nape' le',

22 na' nich tilbe' benne' zen ka' che benne'
wnná bian' ka' žaz láže'kzbe',

na' nich wzejni'ilbe' benne' gole ka' che
yežlyó Egipton' nich gágake' benne'
sina' ka'.

23 Wdé na' bžingak benne' Israel ka' lo
yežlyó Egipton',

na' wzóa Jakob lo yežlyó chegak za'só Kam
ka'.

24 Wyánle'egak benne' ka' che Xanžon' lo
yežlyón',

na' bene' ga gókgakže' wale ka zej nak
benne' ka' bi blé'egekle' légake'
chawe'.

25 Ben Dios ga bža'agak benne' Egipto
benne' chie' ka',

na' bégake' benne' wen žin chie' ka' zia.

26 Bsele'e Moisés, wen žin chie', lágwak
benách chie' ka' tzen len Aarón, ben-
nen' wžie' Le'.

27 Dios bi'e benne' chope' ki latje bégake'
yela' wak ka' che ya'abá,

na' yela' wak zen ka' lo yežlyó chegak za'só
Kam ka'.

28 Bseła' Dios to da' choł dan' bwakwn dot
yežlyón',

san benne' Egipto ka' bi bégake' da' wn-
nakze' Le'.

29 Naž bene' ga beyák nis yegw chegak
benne' ka' žen,

na' bete' yógo'te bel ka' zej zoaba' lo yegw
ka'.

30 Besché'e yežlyó chégake' blož ka' ga bžinte
wnníta'gakba' lo liž benne' wnná
bian'.

31 Wnnaze Dios, na' bla'gak zante bi'a che
bež ka',

na' bi'a las ka' dot lo yežlyó chegak benne'
ka'.

32 Lo wláz nis yejw bsele'e yej nis lo
yežlyón',

na' lezka' yi' da' bzeyen dot yežlyó
chégaken'.

33 Bchinnje' yógo'te lba uba, na' yag higo
chégake' ka',

na' bdichje' yógo'te yag ka' zej zen lo
yežlyón'.

34 Wnnaze', na' bla'gak biche' zo ka',

bia ka' bi gak no benne' wlabe' légakba',

35 na' bdáwgakba' dot yixe' ya'a lo yežlyó
chégaken',

na' bdáwgakba' dot linne da' žonn yežlyón'.

36 Naž bete' bi' byo nežw ka' chegak benne'
Egipto ka',

xkwide' ka' zej nakbe' bi' wak ka' chégake'.

37 Bebeje' benne' chie' ka' ga na' zej noe'e
mežw plat, na' mežw oro zan.

Bi wzóa no benne' ladjwgake', benne' bi zoe'
chawe'.

38 Bebégekle benne' Egipto ka' katen' bžójkake' ga na', dan' bžébele'egake' légake'.

39 Bzala' Dios to bejw da' wló'on benne' chie' ka' zol, na' to yi' da' bsa'nín' légake' žel.

40 Wnnábgekle' Dios, na' bsele'e bežjw yixe' ka' nich gáwgake'-ba', na' bene' ga béljegekle' yet da' bžojen ya'abá.

41 Bsaljwe' to yej xe, na' bžoj nis da' wdén lo yežlyó bižen' ka to yegw nis.

42 Ki ben Dios dan' bejsá' laže'e diža' la'y chie' da' bchebe laže'e gone' che Bran, wen žin chien'.

43 Bebeje' benne' ka' wžie' lo yežlyó Egipton', na' bebégekle' dan' gok yela' ba nez zen chégake'.

44 Bnezjwe' benne' chie' ka' yežlyó chegak benne' yezika' yež ka', na' da' wdápegak benne' yež ka' beyaken chegak benne' chie' ka',

45 nich gápegake' xtiže'e ba la'ne, na' góngake' ka' nak da' wnnakze' Le'.

¡Ga'n zen Xanžo Dios!

106

1 ¡Ga'n zen Xanžo Dios!

Le ye' Xanžo Dios: “Žóxkeno”, dan' nake' chawe', na' dan' žeyache' láže'tezle' žo'o.

2 ¿Nožkze benne' gak wloe'ele' kan zej nak yela' wak zente ka' da' ben Xanžon'? ¿Nožkze benne' gak wká'n zene' Le' kan žala' gonžo?

3 Ba nez zen naken chegak benne' ka' žóngake' da' chawe', benne' ka' žóntezgake' da' žénele' Le'.

4 Bejsá' laže' chia', Xana' Dios, kate' žon chawo'o benne' chio' ka'. Da yesló' neda', nich gak le'ela'

5 da' chawe' da' gono' ni'a chegak benne' ka' wžio' Le', na' nich yebela' kate' gak chegak benne' chio' ka' yela' ba nez, na' nich yebélenla' benách chio' ka'.

6 Bento' dola' tlebe kan bengak xa xna' wdé cheto' ka'.

Bento' da' zinnj, na' bento' da' bi naken chawe'.

7 Kate' wnníta'gak xa xna' wdé cheto' ka' lo yežlyó Egipton', bi blab láže'gake' chegak yela' wak che ya'abá ka' da' beno' Le'.

Bi bejsá' láže'gake' ka' beyache' láže'le'elo' légake', san bží'igake' chio' žoa'a nison' nzin' Nisdo' Xna.

8 San Dios beslé' benách chie' ka' nich ga'n zen La la'y chie', na' nich wloe'ele' law ka' nak yela' wak chie' Le'.

9 Btile' Nisdo' Xna na', na' bebižen. Wdegak benách chie' ka' gachje lawle nison' lo yo biž.

10 Beslé' benách chie' ka' lo na'gak benne' ka' bi blé'egekle' légake' chawe', na' bebeje' légake' lo na'gak benne' ka' bsaka' zí'gake' légake'.

11 Naž nison' bwakwn benne' ka' bi blé'egekle' légake' chawe'. Bi bga'n nitó benne' chegak benne' ka'.

12 Naž benne' chie' ka' bejlé'gake' xtiža' Dios, na' bégake' da' be lágake' Le'.

13 Ka' gaze gol láže'gake' da' ka' bene'. Bi wlézgake' nich lé'egekle' da' gon Dios,

14 san wzé láže'gake' to da' zinnj lo latje dachen', na' bégake' ga bža'a Dios le'e yixen'.

15 Wdé na' bnezjw Dios da' wnnábgekle' Le', san bsele'e ladjwgake' to da' beten zángake'.

16 Bgé'egekle' Moisés gan wnníta'gake', na' lezka' Aarón, Bennen' wže Xanžo Dios na'kze.

17 Naž wyaljw yežlyón', na' bwakwn Datán, na' lezka' benne' ka' bénlengake' Abiram tzen.

18 Naž wzén yi' gan zej ndobe benách chie' ka', dan' bzeyen benne' wen da' zinnj ka'.

19 Bégake' to lo'a zan Ya'a Horeb da' goken to bež da' naken ya oro, na' bzoa zíbgake' law lo'a oro na'.

20 Ki bebéj yíhjkake' Dios, Bennen' zoe' ya'abá, nich wká'n zéngake' to lo'a oro, da' naken ka' to bež žawba' yixe'.

21 Go|láže'gake' Dios, Bennen' beslé' lé'gake',
Bennen' bene' yela' wak zente ka' lo yežlyó
Egipton',

22 na' bene' yela' wak ka' che ya'abá lo
yežlyó chegak za'só Kam ka',
na' da' ka' zchébegaken žo'o žoa'a Nisdo' Xna.

23 Naž gok laže' Dios wžia yi'e benne' chie'
ka',

san Moisés, bennen' wže' Dios, bzoa kwine'
law Dios

nich wzóa žie' yela' zža'a che Dios,
na' bene' ga bi wžia yi' Dios benne' ka',

24 san bzóagake' chela'ale yežlyó xtanle'e
dan' gónele Dios wnezjwe' lé'gake',
na' bi bejlé'gake' xtiža' Dios.

25 Wnnétezgake' che Dios lo yo'o laže'
ché'gake' ka',

na' bi bze nággake' da' wnná Xanžo Dios.

26 Che len bzetj kwine' gone' benne' ka' zia,
gone' ga gatgak benne' ka' lo latje dachen',

27 na' gone' ga yedo'e'egle' benách chie'
ka' lawgak benne' ka' wnníta'gake'
yežlyón',

na' yeslase' lé'gake' ladjw benne' ka'.

28 Naž bégake' toze diža' len benne' ka'
zka'n zéngake' lo'a dan' nzin' Baal-
peor.

Bdáwgake' biado' ka' bétgake' lawgak dios
gat ka'.

29 Bégake' ga bža'a Dios ni'a che da'
béngake',

na' bla' to yižwé' zen da' beten zangak
benne' ka'.

30 Naž wzó ža' Finées, to bxož, na' bete' to
benne'

ne žone' do|a', na' wže' ži yižwé' zen na'.

31 Dan' ben Finées wzí' Dios ka' to da' žeyón
chawen' benne' ka',

dan' w|oé'e' lawn lawgak yógo'te kwe'
benne' ka'.

32 Lezka' bégake' ga bža'a Dios žoa'a bej nis
da' nzin' Meribá,

na' bi gok chawe' che Moisés ni'a che dan'
béngake'.

33 Ni'a che dan' bégake' gok Moisés yichj
ža'a,

na' wdetle ben Moisés da' kegle.

34 Kate' wyó'ogake' lo yežlyó nga bi
bchínnjgake' yež ka',

kan bchi'le Dios lé'gake' góngake',

35 san bén|engake' benne' yež ka' tzen,

na' bsé'gekle' góngake' ka' žongak benne' yež
ka',

36 na' bka'n zéngake' lo'a ka' chegak benne'
ka',

dan' benen ga bžia yi' Dios benne' chie' ka'.

37 Bétgake' bi' byodo' ka', na' bi' no'le
ché'gake' ka' lawgak lo'a chegak be'
xiwe' ka',

38 na' blá|jgake' žen chegak bi' že'ndo' ka',
bi' ka' bi na' góngakbe' do|a', bi' ka' bétgake'
lawgak lo'a ka' chegak benne'
Kanaán ka',

na' gok sban yežlyón' ni'a che žen chegak
xkwide' ka'.

39 Da' ka' bégake' bka'ngaken lé'gake' sban,
na' wléj yíchjgake' Dios len da' bégake'.

40 Che len bžá'ale'e Dios benách chie' ka',
na' bi ble'ele' chawe' benne' ka' zej nake'
chekze'.

41 Naž bdie' benne' chie' ka' lo na'gak
benne' yež ka',

na' benne' ka' zžá'agake' benách ka' che Dios
wnná biá'gake' lé'gake'.

42 Benne' ka' bi zlé'egle' lé'gake' chawe'
bsaka' zí'gake' benách ka' che Dios.

Bzéxjwgake' lé'gake' lo yela' wnná bia'
ché'gake'.

43 Zante chi'i Dios beslé' benách chie' ka'
san bží'igake' che da' ka' gože' lé'gake',
na' wbága'gake' do|a' dan' bégake' da' zinnj.

44 La'kze ki bégake', kate' wže' zé'gekle',
Dios bwie' da' wzáka'gake',

na' benle' che da' blížgake' Le',

45 na' bejsá' laže'e dižan' da' bénlene' benne'
ka',

na' beyát laže'e che yela' zža'a chie' dan'
zente nak yela' žeyache' laže' chie'.

46 Lezka' bene' ga beyache' láže'gekle' benne'
ka' benách chie' ka',

benne' ka' bché'gake' lé'gake' zej nžeje'.

47 Beslá neto', Xanto' Dios.

Bebéj neto' ladjw benne' zi'to' ka',

nich wká'n zento' La la'y chio' Le',

na' nich yebéle'elto' lo da' žo|to' chio'.

48 iGa'n zen Xanžon',

Bennen' nake' Dios chegak benne' Is-
rael ka',

ža ni'te, na' to chi'ize!

Yógo'te benne' ka' žala' nnágake':

“Ka'kze gaken.”

¡Ga'n zen Xanžo Dios!

107

1 ¡Le wká'n zen Xanžon', dan' nake' Benne' chawe'!
¡To chi'ize nake' Benne' ži'i laže'!

2 Da' ni žala' nnagak benne' ka' ba beya'w Xanžon',
benne' ka' beslé' lo na'gak benne' ka' bi zlé'egekle' légake' chawe'.

3 Bebeje' légake' ladjwgak benne' yež zi'to' ka',
yež ka' zej žen' gan zla' wbíž, na' gan ženen,
na' gan za' be' zag, na' gan zde wbíž byo' zag ka'.

4 Bał benne' ka' wdágake' le'e yixe' gan bi zoa nez,
na' bi bžélgake' yež gan sóagake'.

5 Wdóngake', na' wbílgake',
na' biž wzóa da' wxén láže'gake'.

6 Naž lo da' wzáka'gake' blížgake' Xanžon',
na' beslé' légake' lo da' wzáka'gake'.

7 Bnnite'e légake' to nez li,
nich chjake' to yež gan sóagake'.

8 Žala' we lágake' Xanžon'
dan' beyache' láže'le' légake'.
Bene' chégake' da' ka' žóngaken ga žebánležo.

9 Zwe'je' benne' ka' zbílgake',
na' zwawe' benne' ka' zdóngake' nich sí'gake'
da' chawe' chie'.

10 Bał benne' ka' wnníta'gake' lo da' chol, na'
gan gok zož gátgake'.

Gókgake' ka' benne' zej nyejwe' liž ya gan zej nžeje' do ya, na' zzáka'le'egake',

11 dan' bží'igake' che xtiža' Xanžon',
na' bzóagake' cheła'ale da' bzejní'il Dios zente légake'.

12 Bedó láže'gake' lo žin zi'ile'e da' bégake'.
Bchéwgake' zan ywa' da' zej noe'e,
na' bi wzóa no benne' gáklene' légake'.

13 Naž lo da' wzáka'gake' blížgake' Xanžon',
na' beslé' légake' lo da' wzáka'gake'.

14 Naž bebeje' benne' ka' lo da' chol, na' gan gok zož gátgake,
na' bzozje' do ya ka' da' zej nžeje'.

15 Žala' we lágake' Xanžon' dan' beyache' láže'le' légake'.
Bene' chégake' da' ka' žóngaken ga žebánležo.

16 Bchinnje' dan' bséjwgaken benne' ka' da' zej naken ya bronse,
na' bzozje' bar ya ka' da' byéchjgeklen légake'.

17 Bał benne' ka' wdá'gake' yižwé' ka',
na' wzáka'gake' ni'a che doła' wbága'gake',
na' ni'a che da' zinnj ka' da' bégake'.

18 Bgótgake' da' žej žáwgake', na' wzóagake' gátgake'.

19 Naž lo da' wzáka'gake' blížgake' Xanžon',
na' beslé' légake' lo da' wzáka'gake'.

20 Le' bsele'e xtiže'e chegak benne' ka', na' beyone' légake',
na' beslé' légake' lo yela' got.

21 Žala' we lágake' Xanžon' dan' beyache' láže'le' légake'.
Bene' chégake' da' ka' žóngaken ga žebánležo.

22 Žala' yé'gake' Le': “Žóxkeno”,
na' gótgake' bia beždo' ka' lawe' Le',
na' lo yela' žebele chégake' žala' gólgake',
na' wzéngake' benách ka' kan nak da' bene'.

23 Bał benne' ka' wdégake' lo nido' lo barkw zen ka',
benne' ka' žóngake' žin lo nido'.

24 Blé'egekle' da' zen ka' da' žon Xanžon',
da' ka' žone' lo nido', da' žóngaken ga žebánležo.

25 Wnnaze Xanžon', na' wzó law žak be' bdone',
na' wyás nis zgónle'en lo nido'.

26 Wžengak barkw ka' ka' law ya'a zen da' naken nido',
na' bedínngaken lo da' naken gže'l law nisdon'.

27 Bejchégwgake' na' bejlétgake' nile be-
jlétgake' na'le kan žongak benne' ka'
želzožle',
na' da' zej nsedle' bi góklenen légake'.

28 Naž lo da' wzáka'gake' blížgake' Xanžon',
na' beslé' légake' lo da' wzáka'gake'.

29 Le' bzoa žie' be' bdone' dan' žaken,
na' wžé' ži nis da' zgo'nen che nisdon'.

30 Bebéle'egekle' dan' bga'n ži nis zgo'nen,
na' Dios bchi'e légake' dot chawe' gan zjake'.

31 Žala' we lágwage' Xanžon' dan' beyache'
láže'le' légake'.
Bene' chégake' da' ka' žóngaken ga
žebánležo.

32 Žala' wzéngikle' benne' ka' zej ndobe'
chie' Le' ka' nak yela' zen chie',
na' we lágwage' Le' gan zej ndobe' benne'
gole ka', benne' zna biá'gake'.

33 Ben Xanžon' ga wbižgak yegw nis ka',
na' bsejwe' bej nis ka'.

34 Gan goc yo ya'a beyonen' yo biž,
ni'a che da' bi nak chawe' da' bengak
benne' ka' wnníta'gake' ga na'.

35 Gan nak yo biž beyonen' yo nis,
na' yo yej beyonen' gan žal nis.

36 Bnnite'e benne' ka' ga na', benne'
wdóngake',
na' béngake' to yež gan sóagake'.

37 Gózgake' yežlyón' na' bedá'gake' lba uba
ka' ga na',
na' bezí'le'egake' linne chen.

38 Dios ben chawe'e benne' ka', na'
wyánle'egak xkwide' chégake' ka',
na' bene' ga bgólele'egak bia yiže' chégake'
ka'.

39 Kate' benne' wnná bia' ka' bsaka' zí'gake'
benne' ka',
na' wdetlen wnná biá'gake' légake',
na' béngake' légake' da' zia,

40 bka'n Dios benne' wnná bia' ka' ka'ze,
na' bene' ga wdágake' le'e latje dach gan bi
zoa nez.

41 Beslé' benne' yache' ka' lo yela' yache'
chégake',

na' bzánli'e zi'ngak benne' ka' ka' žangak zila'
ka'.

42 Kate' blé'egekle benne' chawe' ka' da' ki,
na' bebéle'egekle',
san benne' wen da' zinnj ka' bi be gok
nnágake'.

43 Benne' sina' ka' žala' wláb láže'gake' che
da' ki,
na' žala' yeyónbia'gake' ka' nak yela' ži'i laže'
zen che Xanžon'.

108

1 Zoakze lázda'wa', Dios.
Zoakze lázda'wa' nich golkza' da' we lawa'
Le'.

2 Bebán, be' da' nakkza', na' le yebán, le'e
zgo-le da' žól-lento' ka', na' arpa ka'.
Zildo' yebankza'.

3 Wká'n zenkza' Le' ladjw benne' chio' ka',
Xana' Dios.

Golkza' chio' lawgak benne' yógo'te yež ka',
4 dan' yela' žeyache' láže' chio' nakžen zen ka
ya'abá,

na' da' li chio' nakžen zen ka bejw gasj ka'.

5 ĩGa'n zenkzo' ya'abá, Dios!

ĩYela' zen chio' zla' lawn dot yežlyó nga

6 nich lagak benne' ka' nži'ikzlo' Le'!

Beslá légake' len yela' wak chio', na'
bechebe chia'.

7 Lo latje la'y chie' wnná Dios: "Yebekzla'
neda'.

Chisa' chele yežlyó chegak benne' Sikem
ka',

na' wžixa' chele yežlyó da' žen' kwit yegw
Sukot.

8 Yežlyó Galaad naken chia',

na' yežlyó chegak za'só Manasés.

Yežlyó chegak za'só Efraín naken ka to lapa'
da' žape chi'in yichja'.

Yežlyó chegak za'só Judá naken gan zna
bi'a.

9 Yežlyó chegak benne' Moab ka' naken ka
to ziga' ya da' nžan' nis wná'a.

Lo yežlyó chegak benne' Edom ka' cho'na'
zela' gol.

Si'a ba nez yežlyó chegak benne' Filistea
ka'."

10 ĩNoz benne' wchi'e neda' nich tíl-lena'
yež zoa to ze'e sibe da' žape chi'in?

¿Noz benne' wchi'e neda' nich tíl-lena'
benne' Edom ka'?

11 ¿Kege Le' wchi'o neda', Dios?

Le' bzoakzo' neto' cheła'ale,
na' bi wyéjleno' benne' cheto' ka', benne'
ka' žjake' lo wdile.

12 Goklen neto' nich gak tíl-lento' benne' ka'
zdíl-lengake' neto',
dan' dáche'ze gak gákłengak benne' ka'
neto'.

13 To zenlen Dios gonžo to da' zenle'e,
na' Le' wlage' benne' ka' zdíl-lengake' žo'o.

109

1 Xana' Dios, zka'n zena' Le'.

Bi ga'no' žize,

2 dan' benne' ka' bi zej nake' chawe', na'
benne' wen laže' ka', znnégake' chia'
neda'.

Znnégake' chia' da' wen laže'.

3 Lo yela' zža'a chégake' zej nyechjle' neda',
na' znnégake' chia'.

Zdíl-lengake' neda', na' bi be bena' chégake'.

4 La'kze bži'ila' benne' ka', na'a žéchjgekle'
neda', na' zdíl-lengake' neda',
san neda' znnabla' Le' gon chawo'o benne'
ka'.

5 La'kze bena' neda' da' chawe' chegak
benne' ka', žóngake' neda' zia.

La'kze bži'ila' légake' bi zlé'egekle' neda'
chawe'.

6 Bzoa to benne' wen da' zinnj nich wchi'a
laže'e benne' ka' bi zej nake' chawe',
na' ben ga soa to benne' wži'e chégake', ben-
nen' wloe'ele' law zia da' zej nbage'e.

7 Katen' wchi'a laže'e légake', ben ga gak bia'
zia da' zej nbage'e.

Bloe'el naken dola' da' znnábgake' lawo' Le'.

8 Ben ga gaggak nbabze ža sóagake'
nbángake',

na' benn che benne' yoble da' wdápegake'.

9 Bka'n zí'ngake' ka' bi' wzebe ka',

na' ga'ngak zó'legake' no'le wzebe.

10 Ben ga gaggak zí'ngake' ka' benne'
zdágakze'

nich nnábgekle' no benne' bi da' gonne'
chégake',

na' ben ga žélgake' yet da' gáwgake' zító'le
gan zoa lížgake' da' nbia yin'.

11 Ben ga cho'o da' nápegake' lo na' bennen'
bsane' légake' mežw.

Ben ga yeka'gak benne' zi'to' ka' da' ka'
béngake'.

12 Ben ga bi soa no benne' yeyache' láže'le'
légake',

na' bi soa no benne' yeyache' láže'le' bi'
wzebe chégake' ka'.

13 Ben ga kwia yi'gak za'sógake' ka',
na' biž soa no za'sógake', bin' labe' kan
légake'.

14 Bejsá' laže' che da' zinnj da' bengak xa
xtó'gake', Xana' Dios,

na' bi wsoło' dola' da' wbága'gak xná'gake'.

15 Bejsá' láže'teze da' zinnj da' béngake',

san biž chejsá' lažo'o benne' ka',

16 dan' bi bejsá' láže'gake' yeyache'
láže'gekle' ljéžgake' ka'.

Bsáka'gake' benne' yache' ka', na' benne'
gaxjw ka',

na' benne' ka' wzáka'gake', na' bétgake'
légake'.

17 Wyáz láže'gake' wnnégake' chegak benách
ka'.

Ben ga nnégak benách ka' chégake'.

Bi gok láže'gake' nnábgake' gak chawe'
chégake'.

Ben ga bi soa no benne' nnable' gak chawe'
chégake'.

18 Da' zia da' žóngake' naken ka to da'
žákwgake',

dan' wyó'on lé'egake' ka nis da' wé'jgake',
na' wyó'on žit chégake' ka set da' bdáwgake'.

19 Ben ga tá'tezen légake' ka to laže' yicha' da'
nákwgake',

na' ka to xpáygake' da' nžejen lí'agake'.

20 Da' ni gaken chégake' to da' yebí'i Xanžo
Dios chegak benne' ka' zdíl-lengake'
neda',

na' da' chizjwe' benne' ka' znnégake' chia'.

21 Xana' Dios, goklen neda' nich gak chia'
da' chawe'.

Beslá neda' dan' žeyache' láže'le'e'lo' benách
ka',

22 na' dan' zzáka'li'a, na' žiážjela',

na' žak zi' lázda'wa'.

23 Zde chia' kan zde che to zoł kate' žen wbíž.
Žak chia' kan žak che to biche' zo katen'
zche' to be' leba'.

24 Žat ziba' dan' žona' wbás,
na' nžítli'a dan' bi be žawa'.
25 Naka' ka to da' žon dítjgekle'.
Zwiagake' neda', na' zta yíchjgake' nich gon
dítjgekle' neda'.
26 Goklen neda', Xana' Dios.
Beslá neda' dan' žeyache' láže'lo' benách ka'.
27 Ben ga gákbe'egekle' Le' žákleno' neda',
na' Le', Xana' Dios, benkzo' da' ni.
28 Bi be žéke'la' cha' znnégake' chia', cha' Le'
žon chawo'o neda'.
Wzó ža', na' ben ga yedoé'egekle' benne' ka'
bi zlé'egekle' neda' chawe',
san ben ga yebela' neda', benne' wen žin
chio'.
29 Ben ga yedoé'egekle' benne' ka' zdíl-
lengake' neda',
na' ben ga chíxgekle' to chi'ize.
30 Dot laža'a golkza' da' we lówli'a Xanžo
Dios.
Wká'n zena' Le' ladjwgak benne' zan ka'.
31 Le' zoe' kwit li ža' chegak benne' yache'
ka',
nich yeslé' be' da' zej nakkze' lo na'gak
benne' ka' zchóggake' chégake'
gátgake'.

110

1 Xanžo Dios gože' Xana':
“Wžé' kwita' li ža' gan ži'a neda',
na' zejte ža' gona' ga benne' ka' bi zlé'egekle'
Le' chawe' wzóa zíbgake' xni'o.”
2 Gan zo' yež Sión, gonn Xanžon' yela' wnná
bia' chio'.
Znne': “Wnná bia' benne' ka' zdíl-lengake'
Le'.
3 Lo ža' kate' wzetjo' benne' ka' bi zlé'egekle'
le' chawe',
dot láže'gak benne' chio' ka' wdé kwíngake'
lo no'o,
ka' žon xle'l zílele, da' žakwn ya'a la'y chia'
ka'.
Kikze yeyák yiz kwide' chio' tža tža.”
4 Bchebe láže' Xanžon', na' bi wché'e xtiže'e,
wnné':
“To chi'ize nako' bχoz kan gok bχoz
Melkisedek.”
5 Zoa Xanžon' kwito' li ža' gan zo'.
Kate' že'e, na' wžia yi'e benne' wnná bia'
ka'.

6 Choge' chegak benne' yógo'te yež ka'
gátgake', na' gote' benne' zante yež
ka'.
Wžia yi'e benne' ka' znna biá'gake' do zente
yežlyó.
7 Ye'je' nis yégodo' da' zoan žoa'a nez,
na' yeyák yela' wale chie'.

111

1 Dot laža'a wká'n zena' Xanžo Dios tzen len
benne' chawe' ka',
benne' zej ndobe' chie' Le'.
2 Da' zenle'e zej nak da' ka' ben Xanžo Dios,
na' yógo'te benne' ka', benne' žaz láže'gake'
da' ka' žone' zlab láže'gake' da' ka'.
3 Yela' baní', na' yela' zen zej nžagen da' žone'
Le',
na' to chi'ize zoa da' chawe' chie'.
4 Žone' ga žejsá' láže'žo yela' wak zente da'
žone'.
Xanžo Dios nake' zen láže', na' žeyache'
láže'le' benách ka'.
5 Zwawe' benne' ka' zžébegake' Le',
na' to chi'ize žejsá' láže'e diža' da' bėnlene'
benách ka'.
6 Błoe'ele' benne' chie' ka' yela' zen che da'
bene'.
Znezjwe' benne' chie' ka' da' zej nape benne'
zi'to' ka'.
7 Li láže', na' chawe' zej nak da' ka' žone'.
Li láže' zej nak yógo'te da' ka' wnnakze' Le'.
8 To chi'ize zóatezgak da' ka' bchi'le' žo'o.
Lo da' li, na' lo da' li láže' bene' yógo'tegaken.
9 Bsele'e to benne' weslá nich beslé' benne'
chie' ka'.
To chi'ize bzoa choche' xtiže'e da' bėnlene'
žo'o.
Da' zen, na' da' zžébežo nak La la'y chie'.
10 Nich so lawžo gápežo yela' žejni'ile, žon
byene žébežo Xanžo Dios.
Žejní'igekle' binlo yógo'te benne' ka' žóngake'
ka' nak da' wnnakze' Le'.
To chi'ize žala' wká'n zenžo Le'.

112

1 iGa'n zen Xanžo Dios!
Ba nez zen naken che bennen' zžebe' Xanžo
Dios,
na' žaz láže'e gone' da' bchi'le' žo'o.
2 Za'só bennen' nna biá'gake' yežlyó nga,
na' gak chawe' chegak benne' chawe' ka'.

3 Da' zan da' de, na' yela' wnni'a zej yo'on
liž bennen'
na' to chi'ize zoa da' chawe' da' žone'.
4 Žsa'ní' to yi' lo da' chol gan zej nnita'
benne' li laže' ka',
benne' ka' zej nake' zen laže', na' chawe',
na' žeyache' láže'gekle' benách ka'.
5 To benne' chawe' žeyache' láže'le' benách
ka', na' žsane' légake' mežw.
Lo da' chawe' zkonle' žin da' yo'o lo ne'e.
6 Che len bi be wkwás le' lo latje gan zoe',
na' to chi'ize chejsá' láže'gak benách ka' le'.
7 Bi žebe' kate' yenle' žak da' bi nak chawe'
che da' yo'on lo ne'e.
Zga'n choch lázda'we' dan' žxen laže'e Xanžo
Dios.
8 Zoa chawe' lázda'we', na' bi be zžebe'
na' zejte ža le'ele' gak kan žak laže'e chegak
benne' ka' bi zlé'egekle' le' chawe'.
9 Zchise' da' nape', na' znezjwe' da' gáklenen
benne' yache' ka',
na' to chi'ize zoa da' chawe' da' žone'.
Ga'n zen yela' wnná bia' chie'.
10 Le'el benne' wen da' zinnj da' ni na' ge'ele
le'.
Gáwya'ate laye'e, na' kwe' zedle'.
Nitle da' zze láže'gak benne' wen da' zinnj
ka'.

113

1 ĵGa'n zen Xanžo Dios!
Le'e, wen žin chie', ĵle wká'n zen La la'y
chie'!
2 ĵGa'n zen La la'y che Xanžo Dios, na'a ža,
na' to chi'ize!
3 ĵGa'n zen La la'y che Xanžo Dios, gan zla'
wbíž ga žinte gan ženen!
4 ĵGa'n zen Xanžo Dios lawle yógo'te yež ka',
na' lawle ya'abá že' yela' zen chie'!
5 ĵNozkze benne' nake' zen ka' nak Xanžo
Dios,
Bennen' zna bi'e ya'abá na'le?
6 Dios žon kwine' gaxjw laže' nich gak le'ele'
da' de zan ya'abá, na' lo yežlyó.
7 Dios žechise' benne' yache' lo bixte yo,
na' žebeje' benne' nyache' laže' lo da'
zzáka'li'e,
8 na' žone' ga že'gak benne' ki ladjw benne'
blo ka',
benne' ka' zna biá'gake' benne' chie' ka'.

9 Žone' ga zoa no'le wbíž ladjwgak xkwide'
chekze' ka'.
Žebele no'len' dan' nake' xna'gak xkwide'
chie' ka'.

ĵGa'n zen Xanžo Dios!

114

1 Kate' bžojgak benne' Israel ka' lo yežlyó
Egipto,
bžojgak za'só Jakob lo yežlyó chegak benne'
zi'to' ka'
2 na' gokgak za'só Judá ka' to yo'o gan zbez
Dios,
na' gokgak benne' Israel ka' gan zna bi'e.
3 Ble'el Nisdo' Xna da' ni, na' bzonnjen,
na' wdé xkože'l yegw Jordán.
4 Wxíte'gak ya'a zen ka' kan žxíte'gak chib
ka',
na' wxíte'gak ya'ado' ka' kan žxíte'gak
chibdo' ka'.
5 ĵBiz gok chio', nisdon', dan' bzonnjo'?
ĵBiz gok chio', yegw Jordán, dan' wdío'
xkože'l?
6 Le'e, ya'a zen ka', ĵbiz chen' wxíte'le ka'
žxíte'gak chib ka'?
Le'e, ya'ado' ka', ĵbiz chen' wxíte'le kan
žxíte'gak chibdo' ka'?
7 Žzo' yežlyó law Xanžo Dios, law Dios na'
che Jakob.
8 Dios na'kze bene' ga beyák yej xen' to bej
nis,
na' bene' ga beyák yej to gan žal nis.

115

1 Kege kwinto', Xanto' Dios, kege kwinto',
san Le'
žala' wká'n zento' ni'a che yela' ži'i laže'
chio', na' yela' li laže' chio'.
2 ĵBiz chen' znnábgekle benne' zi'to' ka'
neto'?
Znnágake': "ĵGaz zoa Dios chele?"
3 Dios chežo zoe' ya'abá.
Žone' da' žaz láže'kze' gone'.
4 Dios ka' chegak benne' zi'to' ka'
zej naken lo'a ka' da' zej naken plat, na' oro,
da' ka' nongak lo na'gak benne' ka'.
5 Zoa žoá'agaken, san bi znnégaken.
Zoa yej lágwaken, san bi zlé'egeklen.
6 Zoa nággaken, san bi žéngklen.
Zoa zína'gaken, san bi zlé'egeklen.

7 Zoa ná'gaken, san bi be ztágaken.
Zoa ní'agaken, san bi zdágaken.
Bi zžoj chí'igaken lbá'gaken.
8 Kan zej naken, nakgak benne' ka' bégake'
lo'a ka',
na' lezka' benne' ka' žxen láže'gake' lé'gaken.
9 Le wxén laže' Xanžon', le'e, benne' Israel
ka'.
Le' žáklene' le'e, na' žape chi'e le'e.
10 Le wxén laže' Xanžon', le'e, bχoz ka' che
Dios, le'e nakle za'só Aarón.
Le' žáklene' le'e, na' žape chi'e le'e.
11 Le wxén laže' Xanžon', nole le'e zka'n zenle
Le'.
Le' žáklene' le'e, na' žape chi'e le'e.
12 Xanžon' žejsá' laže'e žo'o, na' gon chawe'e
žo'o.
Gon chawe'e benne' Israel ka'.
Gon chawe'e bχoz chie' ka' zej nake' za'só
Aarón.
13 Gon chawe'e benne' ka' žápegake' Le' ba
la'ne,
benne' blo ka', na' benne' gaxjw laže' ka'.
14 Gon Xanžon' ga changak zi'nle ka',
na' changak zi'ngak xkwide' byo chele ka'.
15 Xanžon' gon chawe'e le'e.
Benkze' Le' ya'abá, na' yežlyó nga.
16 Che toze Xanžon' nak ya'abá,
san bnezjwe' benne' ka' yežlyó nga.
17 Benne' gat ka' bi gak we lágwage' Xanžon',
na' bi gak benne' ka' zej die' yežw ba,
18 san žo'o, benne' ban ka', wká'n zenžo
Xanžon', na'a ža, na' to chi'ize.

¡Le wká'n zen Xanžon'! ¡Ga'n zen Le'!

116

1 Nži'ila' Xanžo Dios dan' benle' chi'a,
na' dan' wnnabla' Le'.
2 Dan' bze nage' chia',
che len wliža' Le' xak zoa' nbana'.
3 Wžé' zedla' ni'a che yela' got,
na' wžeba' zoa' choa'a lo yi' gabíl.
Wžé' zedla', na' wzáka'li'a.
4 Naž bliža' Xanžo Dios, na' wnnía':
"Xana' Dios, beslá be' da' nakkza'."
5 Xanžo Dios nake' chawe', na' ži'i laže'.
O', Dios chežo žeyache' láže'le' žo'o.
6 Žape chi'ikze Xanžon' benne' gaxjw laže'
ka'.
Katen' wžé' zedla' beslé' neda'.
7 Le' ben choche' neda', na' na'a zoa'
chawe',

dan' Xanžon' žon chawe'e neda'.

8 Le', Xana' Dios, besló' neda' lo na' yela' got,
nich biž kweže we'a, na' nich bi
chejchégo'a.

9 Gona' da' ye' Xanžo Dios neda'
gan zej nnita' benne' ka' zej zoe' nbángake'.

10 Bejlí'a chie', na' bchalja' chie' la'kze
wzáka'li'a,

11 na' lo yela' zžebe chia', wnnía':
"Zej nak yógo'te benne' ka' benne' wen laže'
ka'."

12 ¿Bizkze gak yebi'ikza' che Xanžo Dios
ni'a che yógo'te da' chawe' da' bene' chia'?

13 Si'a lo ne'e Le' yela' weslá,
na' wliža' La la'y che Xanžo Dios.

14 Na'a gona' da' ka' wchebe laža'a law
Xanžon'.
Gonan' lawgak yógo'te benne' chie' ka'.

15 Xanžo Dios ži'e wnné yoe
ni'a chegak benne' chie' ka' dan' žátgake'.

16 Xana' Dios, da' li naka' wen žin chio'.
Naka' wen žin chio', na' zi'n no'le wen žin
chio'.

Le' bzojjo' da' bžejen neda'.

17 Da' wká'n zena' Le' gaken ka' to biado' da'
gota' lawo' Le',
na' wká'n zena' La la'y chio' Le', Xana' Dios.

18 Law Xanžo Dios gona' da' ka' bchebe
laža'a chie'.
Gonan' lawgak yógo'te benne' chie' ka'.

19 Gonan' la' li'a liž Xanžo Dios
dan' žen' lo yež Jerusalén.

¡Ga'n zen Xanžo Dios!

117

1 ¡Le wká'n zen Xanžo Dios, le'e, benách yež
ka'!
¡Le wká'n zene' Le', le'e, yógo'te benách
ka'!

2 Zente nak yela' ži'i laže' chie', na' kan
nži'ile' žo'o, na' to chi'ize zoa yela' li
laže' chie'.

¡Le wká'n zen Xanžon'! ¡Ga'n zen Le'!

118

- 1 ĵLe wká'n zen Xanžo Dios dan' nake' chawe',
na' dan' to chi'ize žeyache' láže'le' žo'o!
- 2 Žala' nnagak benne' Israel ka':
“ĵTo chi'ize žeyache' láže'le' žo'o!”
- 3 Žala' nnagak za'só Aarón ka':
“ĵTo chi'ize žeyache' láže'le' žo'o!”
- 4 Žala' nnagak benne' ka' zžébegake' Xanžo Dios:
“ĵTo chi'ize žeyache' láže'le' žo'o!”
- 5 Katen' wžé' zedla' bliža' Xanžo Dios.
Bechebe Xanžon', na' beslé' neda' lo dan' beᵛwn neda'.
- 6 Zoalen Xanžon' neda', na' batkle žeba' bi da' gongak benne' ka' chia' neda'.
- 7 Zoalen Xanžon' neda', na' Lekze' žáklene' neda'.
Che len le'ela' chejchégwak benne' ka' zdíl-lengake' neda'.
- 8 Chawe' nak wxén láže'žo Xanžo Dios, na' kege wxén láže'žo benne' ka'.
- 9 Chawe' nak wxén láže'žo Xanžo Dios, na' kege wxén láže'žo benne' wnná bia' ka'.
- 10 Byéchjgkcle benne' yógo'te yež ka' neda', san lo La la'y che Xanžo Dios bžia yi'a benne' ka'.
- 11 Byéchjgkcle' neda', na' bséjwgake' neda' le'jle,
san lo La la'y che Xanžo Dios bžia yi'a benne' ka'.
- 12 Byéchjgkcle' neda' ka' žongak bzoje ka', na' gok yela' zža'a chégake' ka' to yi' da' zzeyen yiᵛe' yeche' biž,
san lo La la'y che Xanžo Dios bžia yi'a benne' ka'.
- 13 Bžíga'gake' neda' nich chejchégo'a san goklen Xanžo Dios neda'.
- 14 Nak Xanžo Dios ka' to yo'o gan zoa chawa'a,
na' gólteza' chie' Le', dan' Lekze' žeslé' neda'.
- 15 Žolgak benne' chawe' ka' lo yela' žebele chégake' dan' žeslá Xanžon' légake'.
Len yela' wak zen žon Xanžo Dios da' zente ka'.
- 16 Zente nak yela' wak che Xanžo Dios.
Da' zente ka' žon yela' wak zen che Xanžon'.
- 17 Bi gata', san soa' nbana',
na' wzenla' benne' ka' ka' zej nak da' ka' ben Xanžon'.

- 18 Bsaka' zi'le'e Xanžon' neda',
san bi bdie' neda' lo na' yela' got.
- 19 Bsaljw gan cho'ogak benách ka' yodo' che Xanžo Dios,
na' choa'a ga na', na' wká'n zena' Xana' Dios.
- 20 Zoa nga gan žo'ožo law Xanžo Dios,
na' žo'ogak benne' chawe' ka' nga.
- 21 Wká'n zena' Le', Xana' Dios, dan' benlo' chia',
na' besló' neda' lo dan' goken chia'.
- 22 Yej na' da' bzoagak benne' wen yo'o ka' cheła'ale,
beno' Le' ga naken yej blo.
- 23 Da' ni benkze Xanžon', na' žonen ga žebanžo.
- 24 Ža ni naken ža da' ben Xanžon'.
Yebéle'elžo, na' soažo lo yela' ba nez lo ža ni.
- 25 Xanto' Dios, žáta'yoela' Le' yesló' neto' na'a.
Žáta'yoela' Le', Xanto', gon chawo'o neto'.
- 26 ĵGa'n zen bennen' ze'e lo wláz Xanžo Dios!
Lo liž Xanžo Dios znnablto' Le' gon chawe'e le'e.
- 27 Xanžon' nakkze' Dios, na' ba bsa'ni'e žo'o.
Le wchéj biado' ka' gótele lawe' Le' lawgak loz bkog la'y.

- 28 Nako' Le' Dios chia', na' wká'n zena' Le'.
Xana' Dios, žoe lawa' Le'.

- 29 ĵLe wká'n zen Xanžo Dios dan' nake' chawe',
na' dan' to chi'ize žeyache' láže'le' žo'o!

119

Da' žon da' bchi'le Xanžo žo'o

- 1 Ba nez zen naken chegak benne' ka' žóntezgake' da' naken dot da' li,
benne' ka' žóntezgake' ka' znná da' wnná Xanžo Dios.
- 2 Ba nez zen naken chegak benne' ka' žóntezgake' ka' žsedle diža' chie' žo'o,
na' dot yichj lázdo'gake' žóngake' kan znnan.
- 3 Benne' ki batkle žóngake' da' zinnj,
benne' ka' žóntezgake' ka' znná Dios žala' góngake'.

4 Le', Xanto' Dios, bzejni'ilo' neto',
nich bento' dot kan zej nak da' ka' wn-
nakzo' Le'.

5 Žak láže'li'a gónteza' kakze z_nna xtižo'o,

6 na' batkle yedoe'ela',
cha' kwi'a wnné yoe gona' ka nak da' wn-
nakzo' Le'.

7 Lo yela' li laže' chia' wká'n zena' Le'
kate' ba bsedla' da' bchi'a lažo'o, da' naken
chawe'.

8 Gónteza' ka nak da' ka' zchi'lo' neto',
na' batkle kwej yichjo' neda'.

Žala' gonžo da' wnnakze Dios

9 ĆNakx gak gon to benne' kwide' da' naken
chawe'?

Žala' góntezbe' ka z_nna xtižo'o.

10 Dot laža'a žon byena' gona' da' znnakzo'
Le'.

Bi go'o latje wzóa' chela'ale dan' wnnó'.

11 Lo yichj lázda'wa' žónteza' ka nak da' z_nno'
Le'

nich bi gona' dola', na' bi wži'a chio' Le'.

12 La'y nako' Le', Xana' Dios.

Bsedle neda' da' zchi'lo' neto'.

13 Len žoá'akza' bzenla' benne' ka'
ka nak da' bchi'a lažo'o.

14 Žebéle'ežela' žónteza' ka žsedle diža' chio'
neto',
ka z_bégek_le benne' ka' zej nápl'i'e yela'
wnni'a.

15 Wláb laža'a ka nak da' wnnakzo' Le',
na' wsedla' binlo da' z_nno' žala' gonto'.

16 Yebéle'ela' gona' ka nak da' ži'o neto',
na' bi ga_l laža'a kan z_nna xtižo'o.

Žebelžo žonžo ka znnakze Dios

17 Ben chawe' neda', wen žin chio', na' soa'
nbana',

na' gónteza' ka z_nna xtižo'o.

18 Bsaljw yej lawa' nich le'ela'

da' zente da' nyejwn lo da' wnnakzo' Le'.

19 Naka' ka to benne' zdaze' lo yežlyó nga.
Bzejní'il neda' da' zchi'lo' neto'.

20 Žedó laža'a dan' dot laža'a
žak laža'a gónteza' da' zchi'a lažo'o.

21 Zdi_lo' benne' ka' zka'n zen kwíngake',
benne' wen da' zinnj ka',

benne' ka' z_zoagake' chela'ale da' wnnakzo'
Le'.

22 Bi go'o latje no benne' nne zi'e chia', na'
wka'ne' neda' ka'ze,
dan' žónteza' ka žsedlo' neto'.

23 Lezka' benne' wnná bia' ka' wnnégake'
chia',
san neda', wen žin chio', z_lab laža'a ka nak
xtižo'o.

24 Da' žaz laža'a naken da' žsedle diža' chio'
neto',
na' zzejni'ilen neda'.

Dot láže'žo gonžo da' znnakze Dios

25 Že' be' da' nakkza' zedle dan' zoa' gata'.

Bzoa choch yichj lázda'wa' len xtižo'o.

26 Bloe'ela' Le' da' žona', na' bezi'o neda'.

Bsedle neda' da' z_nna xtižo'o.

27 Bzejní'il neda' nich gak gona' da' zchi'lo'
neto',
nich wláb laža'a ka zej nak da' zente ka' da'
beno'.

28 Žedó laža'a dan' žak nyache' laža'a.

Ben choch neda' len xtižo'o.

29 Bi go'o latje gaka' benne' wen laže',
na' lo yela' žeyache' laže' chio' bsedle neda'
da' wnnakzo' Le'.

30 Ben byena' gona' da' naken dot da' li,
na' ži'a wnné yoe gona' da' bchi'a lažo'o.

31 Žónteza' ka žsedle diža' chio' neto'.

Xana' Dios, bi go'o latje yedoe'ela'.

32 Gónteza' ka zej nak da' ka' wnnakzo' Le',
kate' wzejní'izelo' neda'.

Žénelžo chejni'ilžo xtiža' Dios

33 Xana' Dios, bsedle neda' nich gona' ka
z_nna xtižo'o,

na' gónteza' ka naken na' zejte ža gata'.

34 Bzejní'il neda', na' gónteza' da' bchi'lo'
neto',

na' dot laža'a gona' ka z_nnan.

35 Bloe'el neda' nich gona' da' wnnakzo' Le',
dan' žak láže'kza' gona' ka naken.

36 Ben ga chaz laža'a gona' ka žsedle diža'
chio' neto',

nich bi dan laža'a yela' gape.

37 Bi go'o latje wká'n zena' lo'a ka'.

Ben choch yichj lázda'wa' nich gona' ka z_nna
xtižo'o.

38 Ben ka z_nna xtižo'o da' bchebe lažo'o chia'
neda',

wen žin chio', nich žeba' Le'.

39 Bde chela'ale da' znnégake' chia', dan'
zžeba',

dan' chawe' zej nak xtižo'o ka'.

40 Žak laža'a gona' da' bchi'lo' Le' neto'.

Ben choch yichj lázda'wa' len da' chawe' chio'.

Žxen láže'žo xtiža' Dios

41 Da, yeyache' láže'lo' neda', Xana' Dios.

Da, yesló' neda', ka bchebe lažo'o gono'.

42 Žecheba' law bennen' zka'ne' neda' ka'ze, znniá':

“Žxen laža'a xtižo'o, Xana' Dios.”

43 Ben ga sóateza' wchalja' diža' da' li chio', dan' žxen laža'a da' zchi'a lažo'o.

44 Gónteza' kan zanna da' wnnakzo' Le'. To chi'ize góntezan'.

45 Lakza' neda' dan' ži'a wnné yoe gónteza' da' wnnakzo' Le'.

46 Wchaljkza' diža' chio' lawgak benne' wnná bia' ka', na' batkle yedoe'ela'.

47 Yebéle'ekzla' gona' da' wnnakzo' Le', dan' nží'ile'elan'.

48 Žechebe laža'a gona' da' bchi'lo' neto', dan' nží'ila', na' wláb laža'a ka zanna xtižo'o.

Zoakze xtiža' Dios

49 Bejsá' laže' da' wchebe lažo'o chia' neda', wen žin chio', dan' žxen laža'an.

50 Katen' wzáka'li'a, wzóa to da' beyón zenen neda',

dan' ben choch xtižo'o yichj lázda'wa'.

51 Benne' ka' zka'n zen kwíngake' znnégake' chia',

san batkle wsana' da' wnnakzo' Le'.

52 Chejsá' laža'a ka nak da' bchi'a lažo'o ža ni'te,

dan' žeyón zenen neda', Xana' Dios.

53 Žža'a neda', na že' zedla' ni'a chegak benne' ka' žóngake' da' zinnj,

benne' ka' zzóagake' cheļa'ale da' wnnakzo' Le'.

54 Xtižo'o naken to da' žoļa'

kate' ne zoa' to yežlyó da' žen' zi'to' ga zoa laža'.

55 Žel chejsá' laža'a La la'y chio', Xana' Dios, na' gónteza' ka zanna da' wnnakzo' Le'.

56 Gaken yela' ba nez zen chia'

dan' gónteza' da' bchi'lo' Le' neto'.

Zdan láže'žo xtiža' Xanžo

57 Da' zdan laža'a nakkzo' Le', Xana' Dios.

Wnnakza' gónteza' ka zanna xtižo'o.

58 Dot laža'a znnabla' Le' yido' gákleno' neda'.

Beyache' laže'l neda' kan wnnakzo' gono'.

59 Bwia' binlo ka zej nak da' ka' bena', na' da' yoble žona' ka žsedle diža' chio' neto'.

60 Ben byena', na' bi wžel-la'

gónteza' ka nak da' wnnakzo' Le'.

61 Do yelj chegak benne' wen da' zinnj ka' nžejen neda', san bi na' gal laža'a ka zanna da' bchi'lo' neto'.

62 Žel žeyasa' na' zka'n zena' Le'

dan' chawe' nak da' zchi'a lažo'o.

63 Naka' toze len yógo'te benne' ka' zžébegake' Le', benne' ka' žóntezgake' ka nak da' wnnakzo' Le'.

64 Xana' Dios, nža' yežlyó yela' žeyache' laže' chio'.

Bsedle neda' gona' ka zanna xtižo'o.

Da' zaka' da' wnnakze Dios

65 Žon chawo'o neda', wen žin chio'.

Xana' Dios, žonon' ka znnakze xtižo'o.

66 Bsedle neda' da' nak chawe' nich chejni'ilan',

dan' žejli'a da' wnnakzo' Le'.

67 Néžwte ka bzexjo' neda' wdía' cheļa'ale,

san na'a žónteza' ka zanna xtižo'o.

68 Nako' chawe', na' zno' gon chawo'o neto'.

Bsedle neda' nich gona' ka zanna xtižo'o.

69 Benne' ka' zka'n zen kwíngake' wnnégake' chia' da' wen laže',

san dot laža'a gónteza' da' bchi'lo' neto'.

70 Bi yo'o yela' žejní'il lo lázdo'gak benne' ka' san neda' žaz laža'a gona' da' wnnakzo' Le'.

71 Chawe' nak bzexjo' neda',

nich wsedla' gona' ka zanna xtižo'o.

72 Nákle'eže chawe' da' bchi'lo' neda',

ka zante mil mežw oro, na' plat.

Nak chawe' da' wnnakze Dios

73 Len na'kzo' beno' neda' káteze naka'.

Bzejní'il neda' nich wsedla' gona' da' wnnakzo' Le'.

74 Benne' ka' zžébegake' Le' lé'egekle' neda', na' yebégekle' dan' žxen laža'a gak kan zanna xtižo'o.

75 Xana' Dios, nnezla' nak chawe' kan zchi'a lažo'o,

na' lo yela' li laže' chio' bsaka' zi'o neda'.

76 Na'a lo yela' žeyache' laže' chio' beyón zen neda'

káteze nak da' bchebe lažo'o gono' chia' neda', wen žin chio'.

77 Beyache' laže'l neda' nich soa' nbana' dan' žaz laža'a gona' da' wnnakzo' Le'.

78 Ben ga yedoé'egikle benne' ka' zka'n zen kwíngake', dan' znnégake' chia', na' bi be bena' chégake', san neda' wláb laža'a ka nak da' bchi'lo' Le' neto'.

79 Ben ga la'gak benne' ka' zžébegake' Le', nich yéngikle' chia', na' wsédgekle' da' žsedle diža' chio' neto'.

80 Ben ga gona' dot laža'a ka znnaxtižo'o, nich batkle yedoe'ela'.

Gon Dios kan znnaxtiže'e

81 Že' zedle be' da' nakkza' dan' zbeza' ža yido' yesló' neda'.

Žxen laža'a gaken kan znnaxtižo'o.

82 Že' bxin yej lawa' dan' ženela' yenla' da' nno',

na' znnia': ěBatxkze yeyón zeno' neda'?

83 Zbiža' ka to že'e yid dan' naľan' law yi', san bi na' gaľ laža'a gona' ka znnaxtižo'o.

84 ěBalx ža soa' nbana' neda', wen žin chio'? ěBatxkze gono' zi' benne' ka' zbia láže'gake' neda'?

85 Benne' ka' zka'n zen kwíngake' bché'ngake' to yežw gan chejbixa' neda'.

Batkle žóngake' ka znnadan' wnnakzo' Le'.

86 Yógo'te da' bchi'lo' Le' neto' naken dot da' li.

Gokľen neda' dan' zbia láže'gake' neda', na' bi be bena' chégake'.

87 Yeláte'ze bétgake' neda',

san bi na' wsana' gona' da' wnnakzo' Le'.

88 Lo yela' žeyache' laže' chio' ben choch yichj lázda'wa',

nich gónteza' ka žsedle diža' chio' neto'.

Žejle'žo xtiža' Xanžo

89 Xana' Dios, to chi'ize zoa xtižo'o ya'abá na'le.

90 Yela' li laže' chio' žinen chegak yógo'te kwe' benách ka'.

Le' bzoa chochkzo' yežlyó, na' zoakzen.

91 Ni'a che da' wnnakzo' zej nnita' yógo'te da' zej de,

na' yógo'ten žóngaken žin chio'.

92 Chela' bi wyáz laža'a da' wnnakzo' Le'

bache wnitla' ni'a che da' wzáka'li'a.

93 Batkle gaľ laža'a da' bchi'lo' neto',

dan' ni'a chen ba ben chocho' neda'.

94 Beslá neda' dan' naka' neda' chio' Le' na' žon byena' gona' kan znnaxtižo'o.

95 Benne' wen da' zinnj ka' bwíagake' neda' nich gak wžía yí'gake' neda', san neda' zľab laža'a da' žsedle diža' chio' neto'.

96 Ba bľe'ekzla' zde chegak yógo'te da' zej de yežlyó,

san da' ka' wnnakzo' Le' batkle te chégaken.

Nži'ilžo xtiža' Xanžo

97 Dios, nži'ile'ela' da' žsedlo' neto'.

Dot ža zľab laža'a ka znnan.

98 Ni'a che da' bchi'lo' neto', beno' ga žejní'ižela' ka benne' ka' zžá'agake' neda'

dan' zóalenteze da' wnnakzo' neda'.

99 Žejní'ižela' ka benne' ka' žsédgekle' neda' dan' zľab laža'a da' žsedle diža' chio' neda'.

100 Ba žejní'ižela' ka benne' gole ka' dan' žónteza' ka znnadan' bchi'lo' Le' neto'.

101 Ben byena' bi be gona' da' bi nak chawe', nich gónteza' ka znnaxtižo'o.

102 Bi bsana' žona' kan bchi'a lažo'o dan' bsedlo' Le' neda'.

103 Xtižo'o naken ka to da' zixle'e lo žoa'a.

Nakžen zix ka nak da' zix che bez lo žoa'a.

104 Ni'a che da' wnnakzo' Le' naka' benne' sina'.

Che ľen bi zľe'ela' chawe' yógo'te da' wen laže'.

Xtiža' Dios žsa'ní'žo'o

105 Ka to yi' nak xtižo'o gan zda',

dan' žsa'nín' nez da' zzá'ľena'.

106 Bzetja' La la'y chio', Dios, na' bchebe laža'a

gónteza' ka bchi'a lažo'o da' naken chawe'.

107 Xana' Dios, zzáka'li'a.

Ben choch neda' káteze bchebe lažo'o gono'.

108 Xana' Dios, žáta'yoela' Le' si'o da' žoe lawa' Le'.

Bsedle neda' gona' ka bchi'a lažo'o.

109 Že' zédtezla' dan' zoa' gata',

na' bi na' gaľ laža'a gona' da' wnnakzo' Le'.

110 Benne' wen da' zinnj ka' bzáljgake' do yelj nich senen neda',

san neda' bi bsana' žona' da' bchi'lo' Le' neto'.

111 Ba wžía' da' žsedle xtižo'o neda' nich gaken da' gápekza' to chi'ize,

dan' nak xtižo'o da' zdan láže'li'a.

112 Zoakže lázda'wa' gónteza' ka znnaxtižo'o na' zejte ža gata'.

Zga'nžo chawe' ni'a che xtiža' Xanžo

113 Bi zle'ela' chawe' benne' ka' zloé'ezele
kwíngake' chawe',
san nži'ila' da' wnnakzo' Le'.
114 Nako' Le' ka to yo'o gan zga'na' chawe',
na' ka to da' žape chi'in neda',
dan' žxen laža'a gaken ka znnna xtižo'o.
115 Le kwas gan zoa', le'e, benne' wen da'
zinnj ka',
dan' gónteza' ka bchi'le Dios chia' neto'.
116 Ben choch neda' káteze znnna xtižo'o, na'
soa' nbana',
na' bi yedoe'ela' ni'a che dan' žxen laža'a.
117 Ben choch neda', na' la', na' chaz
láže'teza' xtižo'o.
118 Blej bchochj yógo'te benne' ka' bi
žóngake' kan znnna xtižo'o
dan' nak yela' žejní'il chégake' da' wen laže'.
119 Yógo'te benne' wen da' zinnj ka' zej nake'
ka bebe lo yežlyó nga.
Che len nži'ila' da' žsedle diža' chio' neto'.
120 Žzize beļa' žen chia' dan' zžeba' Le',
san žapa' ba la'ne da' zchi'a lažo'o, da' naken
chawe'.

Žala' gonžo ka znnna xtiža' Xanžo

121 Žona' ka nak da' bchi'a lažo'o, da' naken
chawe'.
Bi wdío' neda' lo na'gak benne' ka' žsaka'
zí'gake' neda'.
122 Bchebe lažo'o chia' gon chawo'o neda'.
Bi go'o latje benne' ka' zka'n zen kwíngake'
wsaka' zí'gake' neda'.
123 Gok yej lawa' dan' zbeza' yido' yesló'
neda',
na' wchi'a lažo'o neto' kan znnna xtižo'o.
124 Lo yela' žeyache' laže' chio' ben chawe'
neda',
wen žin chio', na' bsedle neda' gona' ka
znnna xtižo'o.
125 Bzejní'il neda', wen žin chio',
nich gónbi'a da' žsedle diža' chio' neto'.
126 Xana' Dios, ba bžin ža bi da' gono',
dan' bzóagake' cheļa'ale da' wnnakzo' Le'.
127 Che len neda' nži'ižela' da' bchi'lo' neto',
ka ya oro, na' ka da' záka'že ka ya oron'.
128 Che len žekla' záka'že da' wnnó' ka
yógo'te da' de,
na' bi zle'ela' chawe' yógo'te da' zej naken
da' wen laže'.

Žak láže'žo gonžo kan znnna xtiža' Dios

129 Žebanlto' ka žsedle diža' chio' neto'.
Che len dot laža'a žónteza' ka znnan.
130 Kate' no benne' bi gak chejni'ile' xtižo'o,
xtižo'o na'kze žsa'nín' le'.
Zzejni'ilen benne' gaxjw laže' ka'.
131 Wsalja' žoa'a, na' kwez laža'a
dan' žak laža'a gónbi'a da' wnnakzo' Le'.
132 Bwia neda', na' beyache' laže'l neda',
kan žóntezo' chegak benne' ka' zej nži'ile'
Le'.
133 Ben ga gónteza' ka znnna xtižo'o,
na' bi go'o latje da' zinnj nna bian' neda'.
134 Beslá neda' lo na'gak benne' yichj ža'a
ka',
na' gónteza' ka nak da' bchi'lo' neto'.
135 Ben chawe' neda', wen žin chio',
na' bsedle neda' gona' ka znnna xtižo'o.
136 Nis wžeža' goken ka to yegw nis
dan' bi žongak benne' ka' da' wnnakzo' Le'.

Li laže' nak da' znnakze Xanžo

137 Xana' Dios, chawe' nako' Le',
na' li laže' nak ka zchi'a lažo'o neto'.
138 Da' žsedle diža' chio' neto', dan' bdion' lo
na'to',
naken da' li, na' li laže'.
139 Žedó laža'a dan' žé'li'a wnné yoe
dan' goļ láže'gak benne' ka' bi zlé'egekle'
neda' chawe' ka znnna xtižo'o.
140 Dot da' li nak xtižo'o,
na' neda', wen žin chio', nži'ilan'.
141 Naka' gaxjw laže', na' zzóagake' neda'
cheļa'ale,
san bi na' gaļ laža'a da' wnnakzo' Le'.
142 To chi'ize zoa da' zchi'a lažo'o,
na' da' li nak da' bchi'lo' neto'.
143 Da' zzáka'li'a, na' da' zede zej noxen
neda',
san žaz laža'a da' wnnakzo' Le'.
144 To chi'ize nak li laže' da' žsedle diža' chio'
neto'.
Bzejní'il neda', na' soa' nbana'.

Žala' wlab láže'žo da' wnnakze Dios

145 Dot laža'a žliža' Le', Xana' Dios.
Ben chawe' neda', na' gónteza' ka znnna
xtižo'o.
146 Žliža' Le'. Goklen neda',
na' gónteza' ka žsedle diža' chio' neto'.
147 Žasa' néžwte ka ža'ní, na' žliža' Le'.
Žxen laža'a gak kan znnna xtižo'o.
148 Kate' ba goļe, zbeja' yeļe yej lawa',
nich wlab laža'a ka nak da' wnnakzo' Le'.

149 Lo yela' žeyache' laže' chio' benle chi'a.
 Xana' Dios, ka nak da' bchi'a lažo'o ben
 choch neda'.

150 Benne' ka' zbia láže'gake' neda' zej nnita'
 góngake' chia' da' zinnj.

Bsángake' da' ka' bchi'lo' neto'.

151 Xana' Dios, zo' Le' gawze gan zoa'.

Yógo'te da' wnnakzo' naken dot da' li.

152 Ža ni'te ba nónbi'a da' žsedle diža' chio'
 neto',

dan' bzo' cheto' to chi'ize.

Da' wnnakze Dios žon chochen žo'o

153 Bwia binlo ka zžáka'li'a, na' beslá neda',
 dan' bi na' gal laža'a da' wnnakzo' Le'.

154 Bechebe lo wlaza' neda', na' beya'w
 neda'.

Ben choch neda' len xtižo'o.

155 Zedle'e gak lagak benne' ka' žeběj
 yíchjgake' Le',

dan' bi zbe'gake' wnné yoe góngake' ka' zнна
 xtižo'o.

156 Xana' Dios, žeyache' láže'le'elo' benách
 chio' ka'.

Ben choch neda' ka' znnakze xtižo'o gono'.

157 Zanle'e zej nak benne' ka' zbia láže'gake'
 neda', na' benne' ka' bi zlé'egekle'
 neda' chawe',

san bi na' wsana' žona' ka' žsedle diža' chio'
 neto'.

158 Bi zle'ela' chawe' benne' ka' žeběj
 yíchjgake' Le',

benne' ka' bi žóngake' ka' zнна xtižo'o.

159 Bwia nga, Xana' Dios, ka' nži'ila' da'
 bchi'lo' neto'.

Lo yela' žeyache' laže' chio', ben choch
 neda'.

160 Dot da' li nak xtižo'o,
 na' to chi'ize zoa' da' zchi'a lažo'o Le'.

Žala' wzóa kwínžo lo na' xtiža' Dios

161 Benne' wnná bia' ka' zbia láže'gake'
 neda', na' bi be bena' chégake',
 san dot laža'a žapa' xtižo'o ba la'ne.

162 Žebéle'ežela' lo da' zнна xtižo'o
 ka' žebele bennen' žežel-le' to yela' wnni'a
 zente.

163 Bi zle'ela' chawe', na' bi zzi'a da' wen
 laže',

san nži'ila' da' bsdlo' neto'.

164 Tža tža zoe lawa' Le'
 dan' nak chawe' ka' zchi'a lažo'o neto'.

165 Zga'n cháwe'gac benne' ka' zej nži'ile' da'
 žsedlo',

na' bi be de da' gonen ga chejchégwake'.

166 Xana' Dios, zbeza' Le' yido' yesló' neda',
 na' žónteza' ka' nak da' wnnakzo' Le'.

167 Dot laža'a žónteza' da' žsedle diža' chio'
 neto',

na' nži'ile'ela' da' znnan.

168 Žónteza' ka' zнна da' bchi'lo' neto', na' ka'
 žsedle diža' chio' neto',

na' zlé'ekzlo' yógo'te da' žona'.

Žebélenlžo xtiža' Dios

169 Xana' Dios, benle da' žliža' Le'.

Bzejní'il neda' ka' zнна xtižo'o gono'.

170 Benle da' znnaba' lawo' Le'.

Beslá neda' ka' bchebe lažo'o gono'.

171 We lówteza' Le', Xana' Dios,
 dan' bsdlo' neda' gona' ka' zнна xtižo'o.

172 Wcháljteza' ka' nak xtižo'o
 dan' chawe' nak da' bchi'lo' neto'.

173 Wzóateze gákleno' neda'
 dan' žon byena' gona' ka' zнна da' wnnakzo'
 Le'.

174 Žak laža'a yesló' neda', Xana' Dios.

Žaz laža'a da' bsdlo' neto'.

175 Ben ga soa' nbana', na' wká'n zena' Le',
 na' da' zchi'a lažo'o gáklenen neda'.

176 Zdía' cheļa'ale kan zda to zila' nnitlba'.
 Beyílj neda', wen žin chio', dan' bi na' gal
 laža'a da' ka' bchi'lo' neto'.

120

1 Kate' wže' zedla' bliža' Xanžo Dios,
 na' Le' góklene' neda'.

2 Xana' Dios, beslá neda' lo na'gak benne'
 wen laže' ka'
 na' lo na'gak benne' ka' bi zej nake' li laže'.

3 ¿Biz gonn Dios le'e, benne' wen laže' ka'?
 ¿Biz yela' ba nez gaken chele kate' wdíe' le'e
 lo da' wžia yin' benách ka'?

4 Wsaka' zi'gak yag ntóche'do' chie' ka' le'e,
 na' yag ka' zoa' yi' láwe'lgaken.

5 Da' nyáche'le'e žaken chia' neda'.
 Zoakza' ladjw benne' Mesek ka', na' zoa' to
 yo'o laže' chegak benne' Sedar ka'.

6 Schaļe'e ba wzóa' ladjw benne' ki,
 benne' ka' zžóagake' cheļa'ale yela' zga'n
 chawe'.

7 Neda' žak laža'a gata' yela' zga'n chawe',
 san kate' zchalja' chen, zdíl-lengak benne'
 ka' neda'.

121

- 1 Zchis lawa', na' zwia' da' žak lawgak ya'a sibe ka'.
 ¿Gaz za' da' gáklenen neda'?
- 2 Da' gáklenen neda' za' lo na' Xanžo Dios, Bennen' bene' ya'abá, na' yežlyó.
- 3 Bi go'e latje chejchego'o, na' bi tas Bennen' žape chi'ikze' le'.
- 4 Bwia nga, batkle znnan tas Bennen'.
 Batkle tas Bennen' žape chi'ikze' benne' Israel ka'.
- 5 Xanžo Dios žape chi'e le'.
 Xanžo Dios zoe' kwito' li ža gan gake' zol chio'.
- 6 Bi wzéy wbíž le' te ža, na' bi be gon byo' chio' žel.
- 7 Xanžo Dios gape chi'ikze' le' nich bi be da' zia gaken chio'.
 Gape chi'ikze' yela' nban chio'.
- 8 Xanžo Dios gape chi'ikze' le' kate' žežojó, na' kate' žeyó'o, na'a ža, na' to chi'ize.

122

- 1 Bebelenla' tzen benne' ka' góžgake' neda':
 “Le cho'o lo yodo' che Xanžo Dios.”
- 2 Na'a zoažo nga.
 Zežo lo'ole ze'e da' nyechjlen yež Jerusalén.
- 3 Jerusalén naken to yež da' béngake', na' naken xtanle'e, na' že'le'en chawe'.
- 4 Lo yežen' za'gak yógo'te kwe' benne' ka', benne' zej nake' che Xanžo Dios.
 We lágake' La la'y che Xanžo Dios, kan wnnakze' Le' gongak benne' Israel ka'.
- 5 Zdobgak benne' ka' lo yežen' nich wchi'a láže'gake' benách Israel ka' benne' ka' zej nbabe' za'só Dabí, bennen' wnná bi'e.
- 6 Le nnable Dios wka'ne' chawe' benne' Jerusalén ka'.
 Le' gon chawe'e benne' ka' zej nži'ile' yežen'.
- 7 Znnablto'-ne' gone' ga soa yela' zga'n chawe' lo'ole ze'e dan' nyechjlen yež Jerusalén.
 Gon chawe'e benne' ka' zej yoe'e yo'o zen ka' chen.
- 8 Na'a, dan' nži'ila' bi' lježa'do' ka', na' lježa' ka', znnia':
 “Gata' yela' zga'n chawe' chele lo yež Jerusalén.”
- 9 Dan' nži'ila' yodo' che Xanžo Dios žon byena' gak chawe' chen.

123

- 1 Chis lawa', na' wia' gan zo', Xana' Dios, gan zo' Le' ya'abá na'le.
- 2 Ka žon to bi' byo wen žin zwíabe' bi da' nna xanbe',
 na' ka žon to no'le wen žin zwíabe' bi da' nna no'le xanbe',
 ki zwíážo bi' da' nna Xanžo Dios na' zejte yeyache' láže'le' žo'o.
- 3 Beyache' láže'l neto', Xanto' Dios.
 Beyache' láže'l neto' dan' žedó láže'to' dan' zbia láže'gak benne' ka' neto'.
- 4 Žedó láže'to' dan' žon dítjgekle benne' wnni'a ka' neto'.
 Benne' ka' zka'n zen kwíngake' zbia láže'gake' neto'.

124

- 1 “Chela' bi goklen Xanžo Dios žo'o”, žala' nnagak benne' Israel ka' na'a.
- 2 “Chela' bi goklen Xanžo Dios žo'o kate' bdíl-lengak benne' ka' žo'o,
 3 na' bžia yí'gake' žo'o to chi'ize lo yela' zža'a zen chégake',
 4 na' gok chežo ka' žak che to benne' zkache' nido' le', na' žoten le'.”
- 5 Chela' gok ki chežo, na' la' betten žo'o.
- 6 Žala' ye'žo Xanžo Dios “žóxkeno'”, dan' bi bi'e latje benne' ka' wžia yí'gake' žo'o.
- 7 Belažo kan želá to byinne lo yixjw che to benne' wezén byinne ka'.
 Beká'a Xanžon' yela' wnná bia' chegak benne' ka', na' belažo.
- 8 Nak Xanžo Dios Bennen' benkze' ya'abá, na' yežlyó.
 Lekze' žáklene' žo'o.

125

- 1 Benne' ka' žxen láže'gake' Xanžo Dios zej nake' ka' Ya'a Sión.
 Bi gak no benne' wtén', san to chi'ize zoa chochen.
- 2 Kan zej že' ya'a ka' da' nyéchjgeklen yež Jerusalén,
 ki žon Xanžo Dios, žape chi'ikze' benne' chie' ka', na'a ža, na' to chi'ize.
- 3 Kege to chi'ize nna bia'gak benne' wen da' zinnj ka' lo yežlyó chegak benne' chawe' ka',
 nich bi gaggak benne' chawe' ka' toze len benne' wen da' zinnj ka', na' bi góngake' da' zinnj.

⁴ Xana' Dios, ben chawe' benne' chawe' ka',
na' benne' ka' zej nake' li laže'.

⁵ San benne' ka' žeběj yíchjgake' Dios nich
góngake' da' zinnj,
Xanžo Dios wkwase' benne' ka' tzen len
benne' wen da' zinnj ka'.

Znnabla' Dios gata' yeļa' zga'n chawe'
chegak benne' Israel ka'.

126

¹ Kate' Xanžo Dios beslé' žo'o lo na'gak
benne' zi'to' ka',
na' begoé'e žo'o lo yež Sión, gókežo zoažo
bichgale.

² Naž bzížežo, na' be lawžo Xanžo Dios.
Naž wnnagak benne' zi'to' ka':

“Da' zente ben Dios, Xangak benne' ka',
chégake'.”

³ Da' likze, zenle'e nak da' ben Xanžo Dios
chežo žo'o.

Žak chežo yeļa' ba nez zen.

⁴ Beslá Xanžon' žo'o lo na'gak benne' zi'to'
ka'.

Naž bežinžo lo yežlyó chežo, kan žežín nis
wba'w lo yegw biž ka'.

⁵ Benne' ka' zbéžegake' kate' žázgake',
lo yeļa' žebele chégake' yezi'gake' linne.

⁶ Bennen' zbeže' kate' zeje' zjeze' binne
cháwe'do' ka',

lo yeļa' žebele yežine' zedjnoé'e linne chien'.

127

¹ Cha' bi zoalen Xanžo Dios benne' ka'
žóngake' to yo'o dáche'ze gak žin da'
góngake'.

Cha' bi žape chi'ikze Xanžo Dios to yež,
dáche'ze gak da' gongak benne' ka'
žape chí'igaken'.

² Dáche'ze nak žasle zildo', na' žonle žin kate'
ne zla' wbíž na' zejte ženem,
na' lo da' zzáka'le žezi'le da' gawle.

Žonn Dios da' gawgak benne' ka' nži'ile' xak
ztásgake'.

³ Bwia nga, benn Xanžon' chežo zi'nžo ka'.
Zej nakbe' to yeļa' wnni'a zente.

⁴ Ži'nžo ka', bi' žáljgakbe' kate' ne žonžo yiz
kwide' chežo

zej nakbe' ka' yag ntóche'do' ka' da' noxw to
benne' žeje' lo wdile.

⁵ Ba nez zen naken che bennen' noxwe'
zante yag ntóche'do' ki.

Batkle yedoe'ele' lawgak benne' ka' zdíl-
lengake' le'

kate' yechebe' chekze' law bennen' zchi'a
laže'e le'.

128

¹ Ba nez zen naken chegak yógo'te benne'
ka' žápegake' Xanžo Dios ba' la'ne,
benne' ka' žóntezgake' kan znnakze Dios.

² Kate' žawo' da' žezi'o che žin da' beno',
gak chio' yeļa' ba nez zen, na' gak chawe'
chio'.

³ Gak zo'lo' ka' to lba uba da' zbian da' zix
kwit ližo',

na' zi'no' ka' gákgakbe' ka' yag olibo ka' zej
zen žoa'a gan žawo'.

⁴ Ki gon chawe' Xanžon' bennen' žape' Le'
ba la'ne.

⁵ Znnabla' Xanžon', Bennen' zoe' Ya'a Sión,
gon chawe'e le',
nich le'elo' gak chawe' che yež Jerusalén
yógo'te ža so' nbano',

⁶ na' nich le'elo' za'só' ka'.

Znnabla' Dios gone' ga gata' yeļa' zga'n
chawe' chegak benne' Israel ka'.

129

¹ “Ben zí'gake' žo'o katen' wzoažo yiz kwide'
chežo”,
wak nnagak benne' Israel ka'.

² “Ben zí'gake' žo'o katen' wzoažo yiz kwide'
chežo,

san bi bžia yí'gake' žo'o.

³ Béngake' we' xkóže'žo katen' bdínngake'
žo'o yid,

na' gogkak xkóže'žo ka' yežlyó da' zde ya.”

⁴ Chawe' nak Xanžo Dios.

Beslé' žo'o lo na'gak benne' ka' bsaka'
zí'gake' žo'o.

⁵ Xana' Dios, ben ga chejchégwgak, na'
wzonnjgak

yógo'te benne' ka' zdíl-lengake' benne' Sión
ka'.

⁶ Ben ga gákgake' ka' yíxe'do' ka' žíagaken
yichjo'o,

da' ka' zbížgaken kate' ne zej nže'nen,

⁷ na' bi soa no benne' yeké'en, na' bi gak no
benne' gonen' to chejxónnj.

⁸ Bi nnagak benne' ka' zdégake' gan zej žian:
 “Znnablto' Xanto' Dios gon chawe'e le'e.
 Lo La la'y che Xanto' Dios znnablto' gak
 chawe' chele.”

130

¹ Ga že' zedla' ni žliža' Le', Xana' Dios.
² Xana' Dios, benle chia'.
 Bze nag da' znnabla' Le'.
³ Xana' Dios, cha' zwio' binlo doła' da'
 nbága'to',
 ěnozke benne' ga'ne' chawe' lawo' Le'?
⁴ San Le' ženít lawo'o cheto',
 nich gapto' Le' ba la'ne.
⁵ Dot laža'a žxen laža'a Xanžo Dios,
 na' žxen laža'a xtiže'e.
⁶ Zbez láže'ža' Xanžo Dios, ka' žongak
 benne' ka' žape chí'igake' to yež, zbez
 láže'gake' cha'ní',
 na' ka' žongak benne' wape chi'i ka' zbez
 láže'gake' cha'ní'.
⁷ Benne' Israel ka' žala' wxén láže'gake'
 Xanžo Dios
 dan' žeyache' laže'l Xanžon' benne' chie' ka'.
 Žape chi'e benne' ka' lo da' žongak benne' ka'
 bi zlé'egekle' légake' chawe'.
⁸ Le' yeya'we' benne' Israel ka' lo na' yógo'te
 doła' da' zej nbage'e.

131

¹ Xana' Dios, ba bsana' yela' zka'n zen kwin
 chia', na' ba bkwas'a yela' žon zen
 kwin chia'.
 Bi žilja' da' zej nak zen, da' ka' bi nak chia'
 wlapa' na'a,
² san neda' bi be wnnía', na' wzoaza' žize,
 kan žon to bi' že'n za' góze'be', na' ztasbe' lo
 na' xna'be'.
 Nak be' nakkza' ka' to bi' že'n za' góze'be'.
³ Le' wxén laže' Xanžo Dios, le'e, benne'
 Israel ka',
 na'a ža, na' to chi'ize.

132

¹ Xana' Dios, bejsá' laže' kan gok che Dabí,
 na' kan wzáka'li'e,
² na' kan nak da' bchebe laže'e gone' chio',
 dan' bchebe laže'e lawo' Le', Dios wale che
 Jakob.
³ Wnné': “Batkle choa'a liža',

na' batkle gata'a lo da' žáte'la',
⁴ na' batkle wsejwa' yej lawa',
 na' batkle tasa',
⁵ na' zejte ba bena' to latje gan ga'n Xana'
 Dios,
 gan soakze Dios wale che Jakob.”
⁶ Benlto' kak la'y gan yo'o diža' da' bénleno'
 xa gole wdé cheto' ka' wzóa lo yežlyó
 Efrata,
 na' bežél-lton' lo yežlyó che bennen' le' Jaar.
⁷ Wnnato': “Le cho'o gan zoa Dios chežo,
 na' wzóa zibžo lawe' Le'.”
⁸ Wzó ža', Xanto' Dios,
 len kak la'y che yela' wak chio',
 na' da' law ya'a gan soakzo' Le'.
⁹ Ben ga gongak bĥoz chio' ka' da' naken
 chawe',
 na' kwéžeya'a yógo'te benách chio' ka' lo
 yela' žebele chégake'.
¹⁰ Dan' nži'ilo' Dabí, wen žin chio',
 bi wzó' cheła'ale benne' wnná bian' wžio'
 Le'.
¹¹ Da' likze bzetj kwin Xanžo Dios,
 na' bchebe laže'e bi da' gone' che Dabí,
 na' bi wnite' dan' wnné' gone'.
 Wnné': “Gona' ga nna bia'gak za'só' ka' gan
 zna bia'kzo' le'.
¹² Cha' góntezegak zi'no' ka' ka' nak xtiža'a
 dan' bénlena' le',
 na' ka' nak xtiža'a dan' wsedla' le',
 na' zi'no' ka' nna biá'tezegake' gan zna bi'o
 le'.”
¹³ Dan' wžé Xanžo Dios yež Sión gok laže'e
 soa ližkze' ga na',
¹⁴ na' wnné': “Gákteze latje nga gan soakza'
 neda'.
 Sóateza' nga dan' ki žaz laža'a gona'.
¹⁵ Gona' gáta'le'e linne chegak benne' ka'.
 Gona' ga yéljgekle benne' yache' ka' yet.
¹⁶ Gona' ga gongak bĥoz chia' ka' da' naken
 chawe'.
 Kwéžeya'a yógo'te benách chia' ka' lo yela'
 žebele.
¹⁷ Lo latjen' gona' ga yeyák yela' wnná bia'
 che Dabí.
 Gona' ga soagak nbangak za'só' benne'
 wnná bian' ga na', bennen' wžia'
 neda'.
¹⁸ Gona' ga chíxgekle benne' ka' bi
 zlé'egekle' légake' chawe',

san gona' ga diá'teze yela' wnná bia' che Dabin'."

133

¹ Le wia nga, xtanle'e nak, na' chawe'le'e nak,
kate' zej ndobe benne' ka' che Dios, zej
nake' toze.
² Naken ka to set da' zzoagak bxo'z ka'
yíchjgake', da' zdinnen žoa'a lágwage',
kan wdinnen lo loze Aarón,
na' wdinnen gan bžinen ni'i ze'.
³ Zdinnen kan zdinne xle'l law Ya'a Hermón,
na' law Ya'a Sión.
Xanžo Dios gon chawe'e benne' ka'
nníta'gake' ga na',
na' gonne' chegak benne' ka' yela' nban da'
zejlí kanne.

134

¹ Le wia nga, le wká'n zen Xanžo Dios, le'e,
benne' wen žin ka' che Xanžon',
zoale lo yodo' che Xanžon' žel.
² Le wchís na'le law latje la'y,
na' le wká'n zen Xanžo Dios.
³ Znnabla' Xanžon', Bennen' zoe' Sión, gon
chawe'e le'e.
Lekze' bene' ya'abá, na' yežlyó.

135

¹ ¡Le wká'n zen La la'y che Xanžo Dios!
¡Le wká'n zene' Le', le'e, wen žin ka' che
Xanžon',
² le'e zoale lo yodo' che Xanžo Dios, lo li'a
yodon' gan zoakze Dios!
³ ¡Le wká'n zen Xanžon' dan' nake' chawe'!
¡Le goł da' wká'n zenle La la'y chie', dan'
nake' ži'i laže'!
⁴ Xanžo Dios wžíe' za'só Jakob ka'.
Wžíe' za'só Israel ka' nich gákgake' benne'
chie' ka'.
⁵ Nnézkelžo zente nak Xanžo Dios.
Nakže' zen ka' yógo'te dios chegak benne'
zi'to' ka'.
⁶ Žon Xanžon' yógo'te da' žénele' gone' zan
ya'abá,
na' lo yežlyó, na' lo nido',
na' lo da' zoan gže' zan nison'.
⁷ Žone' ga že' bejw do zente yežlyó.
Žone' ga žasgak yes wzio' kate' žak yejw.
Žone' ga žak be' gáte'teze.

⁸ Le' betkze' bi' byo nežw ka' chegak benne'
Egipto ka'.
Gotgak bi' byo nežw ka' chegak benne' ka',
na' bia néžwdo' ka' chegak bia yix'e chégake'
ka'.
⁹ Bene' yela' wak ka' che ya'abá, na' da'
zente ka' kate' bchinnje' yežlyó Egipt-
ton',
da' ka' ben Dios che benne' Faraón,
na' chegak yógo'te benne' wen žin ka' che
Faraón na'.
¹⁰ Bžia yi'e benne' ka' chegak zante yež ka',
na' bete' benne' wnná bia' ka', benne'
zenle'e ka'.
¹¹ Bete' Sehón, bennen' wnná bi'e benne'
amorreo ka',
na' Og, bennen' wnná bi'e benne' Basán ka',
na' yógo'te benne' wnná bia'gake' benne'
Kanaán ka'.
¹² Beké'e yežlyó nga lo na'gak benne' wnná
bia' ka'.
Bnezjwen' chegak benne' chie' ka', benne'
Israel ka'.

¹³ Xanto' Dios, to chi'ize zoa La la'y chio'.
Chejsá' láže'tezgak benách ka' Le'.

¹⁴ Xanžo Dios zchi'a laže'e benne' chie' ka'.
Žeyache' láže'le' žo'o, wen žin chie' ka'.
¹⁵ Lo'a ka' chegak benne' zi'to' ka' zej naken
ya oro, na' ya plat.
Zej naken da' ka' bengak benne' ka'.
¹⁶ Zej de žoa'agaken san bi znnégaken.
Zej de yej lágwaken san bi zlé'egeklen.
¹⁷ Zej de nággaken san bi žéngeklen,
na' bi zóagaken nbángaken.
¹⁸ Benne' ka' žóngake' lo'a ka' zej nake' kan
nákgaken.
Lezka' zej nak benne' ka' žxen láže'gake'
légaken.
¹⁹ Le'e, benne' za'só Israel, ¡le wká'n zen
Xanžo Dios!
Le'e, benne' za'só Aarón, ¡le wká'n zen
Xanžo Dios!
²⁰ Le'e, benne' za'só Lebí, ¡le wká'n zen
Xanžo Dios!
Le'e, nol-le zžébele Xanžo Dios, ¡le wká'n zen
Xanžo Dios!
²¹ Le'e zoale yež Sión, ¡le we law Xanžo Dios,
Bennen' zoakze' yež Jerusalén!

¡Ga'n zen Xanžo Dios!

136

- 1 ¡Le wká'n zen Xanžo Dios, Benne' chawen!
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 2 ¡Le wká'n zen Dios, Bennen' nákle'eže' zen
ka zej nak dios chegak benne' zi'to'
ka!
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 3 ¡Le wká'n zen Xanžon', dan' nákle'eže' zen
ka zej nak xangak benne' zi'to' ka!
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 4 ¡Le wká'n zen toze' Le' dan' žone' yela' wak
zen ka!
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 5 ¡Le wká'n zen Le', dan' benkze' ya'abá len
yela' žejní'il chie'!
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 6 ¡Le wká'n zen Dios, Bennen' bzoe' yežlyó
lawle nido'!
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 7 ¡Le wká'n zen Dios, Bennen' bene' wbíž, na'
byo'!
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 8 Bene' Le' wbíž nich wsa'nín' te ža.
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 9 Bene' byo', na' belj ka' nich wsa'ní'gaken
žel.
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 10 ¡Le wká'n zen Dios, Bennen' bete' bi' byo
nežw ka' chegak benne' Egipto ka'!
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 11 ¡Le wká'n zen Dios, Bennen' bebeje'
benne' Israel ka' lo yežlyó Egipton'!
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 12 Bchi'e légake' len yela' wak zen chie'.
- Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 13 ¡Le wká'n zen Dios, Bennen' ben chople'
Nido' Xna!
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 14 Bene' ga bdegak benne' Israel ka' gachj
lawle nison'.
- Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 15 San bene' ga bkache' nison' Faraón,
benne' wnná bi'e benne' Egipto ka',
benne' ka' žjake' lo wdile.
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 16 ¡Le wká'n zen Dios, Bennen' bchi'e benne'
chie' ka' ladjw latje dach!
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 17 ¡Le wká'n zen Dios, Bennen' bete' benne'
wnná bia' ka'!
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.

- 18 Bete' benne' wnná bia' wale ka'.
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 19 Bete' Sehón, bennen' wnná bi'e benne'
amorreo ka'.
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 20 Bete' Og, bennen' wnná bi'e benne' yež
Basán ka'.
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 21 Bdie' yežlyó chegak benne' ka' lo na'gak
benne' chie' ka'.
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 22 Bnezjwen' chegak benne' Israel ka',
benne' wen žin chie' ka'.
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 23 Žejsá' laže'e žo'o kate' zdíl-lengak benne'
ka' žo'o.
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 24 Beslé' žo'o lo na'gak benne' ka'
bzéxjwgake' žo'o.
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 25 Zwawe' yógo'te da' zej zoan nbángaken.
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.
- 26 ¡Le wká'n zen Dios che ya'abá!
Zóateze yela' žeyache' laže' chie'.

137

- 1 Žoa'a yegw da' zden lo yežlyó Babilonia,
wže'žo ga na', na' wžežžo katen' bejsá'
laže'žo che yež Sión.
- 2 Lo ni'a na' yag labada' žoa'a yegon'
bgála'žo da' ka' zgožžo.
- 3 Benne' ka' bché'gake' žo'o ka' benne' zej
ndo'w ka' wnnábgekle' žo'o gožžo.
Benne' ka' bchínjgake' yež chežo góžgake'
žo'o yebelžo, na' wnnágake':
“Le goļ cheto' da' ka' bel-le lo yež Sión.”
- 4 ¡Nakxkze gak gožžo da' wká'n zenžo Xanžo
Dios,
ga zoato' lo yežlyó ni chegak benne' zi'to'
ka'?
- 5 Cha' gal laža'a yež Jerusalén,
znnabla' Dios gone' ga wnít na'a li ža yela'
wal chen.
- 6 Znnabla'-ne' gone' ga ta' loža'a chichjla'
cha' bi chejsá' laža'a che yež Jerusalén,
na' cha' bi wká'n zenan'.
Yežen' naken da' žaz láže' li'a.
- 7 Xana' Dios, bejsá' laže' da' zinnj da' bengak
benne' Edom ka'

lo ža katen' bchínnjgake' yež Jerusalén, na' wnnágake':
 “¡Le wchinnjen! ¡Le wchinnjen, na' zejte lo lenen!”

8 Le'e, benne' Babilonia ka', kwia yi'le.
 Ba nez zen gaken che bennen' gone' chele kan benle le'e cheto' neto'.
 9 Ba nez zen gaken che bennen' ke'e xkwide' chele ka' na' wzozje' légakbe' lo yej xe.

138

1 Xana' Dios, dot laža'a we lawa' Le'.
 Žólteza' da' žoe lawa' Le' lawgak dios ka' chegak benne' zi'to' ka'.
 2 Zzoa ziba' lo yodo' la'y chio', na' zka'n zena' La la'y chio' dan' nako' li laže', na' žeyache' láže'lo' benne' chio' ka', na' dan' bloe'elo' law nako' Benne' zente, na' zente nak xtižo'o.
 3 Kate' bliža' Le', na' gókleno' neda'.
 Len yela' wak chio' ben chocho' neda'.
 4 Yógo'te benne' wnná bia' ka' nníta'gake' yežlyó nga we lágwage' Le', Xana' Dios, dan' ba béngkle' da' zna xtižo'o.
 5 Gólgake' che da' ben Xanžo Dios, dan' zente nak yela' zen che Xanžon'.
 6 Zente nak Xanžo Dios, na' žáklene' benne' gaxjw laže' ka', san bi žwi'e latje benne' zka'n zen kwine' žine' lawe' Le'.
 7 Kate' že' zedla', Le' žon chocho' neda'.
 Zlago' benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe', na' len yela' wak chio' žesló' neda'.
 8 Gon Xanžo Dios da' wchebe laže'e chia'.
 Xana' Dios, žeyache' láže'tezlo' benne' chio' ka'.
 Bi wsano' žono' žin da' wzó lawo' žonon'.

139

1 Xana' Dios, ba bwíakzo' neda' na' binlo nónbi'o neda'.
 2 Nnézkzelo' kate' ži'a, na' kate' zzo ža'a.
 Zító'le nnézkzelo' da' yo'o yichj lážda'wa'.
 3 Zwíakzo' da' žona', na' da' žezá' laža'a.
 Nnézkzelo' yógo'te da' žona'.
 4 Kate' bi na' wchalja',

ba nnézkzelo' Le', Xana' Dios, yógo'te da' nnia'.
 5 Gáte'tezle kwita' neda' zoakzo' Le', Xana' Dios, na' no'o žon chochen neda'.
 6 Dan' zente nak da' nnezlo' Le' žonen ga žebanla'.
 Nakle'en sina', na' bi gak chejni'ilan'.
 7 ¿Gaz gak cha'a zi'to' gan bi zoakze Be' La'y chio'?
 ¿Gaz gak wzonnja' gan bi zoakzo' Le'?
 8 Cha' kwena' sibe zan ya'abá, zoakzo' Le' ga na'.
 Cha' yetja' lo da' gže' che yežlyó, zo' Le' ga na'.
 9 Chela' sáke'la' tia' lo be', na' cha'a zi'to' gan zla' wbíž,
 o tia' yechela'ale nido' gan žen wbíž,
 10 lezka' sóaleno' neda' ga na', na' no'o li ža gon chochen neda'.
 11 Chela' gak gona' ga wkache' da' chol neda',
 o gona' ga yeyák chol baní' da' nyechjlen neda',
 12 da' chol na' bi gak wkachen' neda' lawo' Le', na' yel yeyaken ka te ža lawo' Le'.
 Lébeze ka zej nak da' chol, na' yela' baní' lawo' Le'.
 13 Le' beno' da' ka' zej yo'on lo beła' žen chia'.
 Le' bzo'o neda' lo le'e xna'a.
 14 Wká'n zenkza' Le' dan' zente nak da' žono', na' žebanla' ka naken.
 Dot laža'a nnézkzela' naken ki.
 15 Bje'ekzlo' neda' kate' wyá'a žit yoa'a, katen' wzóa' lo le'e xna'a,
 katen' bgola' lo da' bagáche'ze ga na'.
 16 Bje'elo' beła' žen chia' kate' wyá'n.
 Yógo'te da' ki bzojon' le'e yiche chio', na' wdé na' wyá'n,
 na' yógo'ten gókgaken kan zej nyejwn.
 17 Xana' Dios, zente zej nak da' žezá' lažo'o gono'.
 Da' zante zej naken.
 18 Cha' gak laža'a wlaba' ka zej naken,
 zej nyanen ka yož dan' žen' žoa'a yegw zen.
 Kate' žebana', na' zóalenkza' Le'.
 19 Xana' Dios, da' likze goto' benne' wen da' zinnj ka'.
 Che len le kwas gan zoa', le'e, benne' wet benách ka'.

20 Znnégake' chio' Le', Dios.
Benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe' zzétjgake'
dáche'ze La la'y chio'.
21 Xana' Dios, bi zle'ela' chawe' benne' ka'
zzóagake' Le' cheļa'ale,
na' zžá'ali'a benne' ka' zži'igake' chio' Le'.
22 Dot laža'a bi zle'ela' chawe' benne' ka'.
Žekla' zži'igak benne' ka' chekza' neda'.
23 Bwiákze neda', Xana' Dios, na' bwia da'
yo'on yichj lázda'wa'.
Bwia neda' nich nnezlo' da' zza' laža'a.
24 Bwia cha' zoalen to da' zinnj neda'.
Bzoa neda' lo nez chawe' chio' dan' zoan to
chi'ize.

140

1 Xana' Dios, beslá neda' lo na'gak benne'
wen da' zinnj ka'
nich bi gongak benne' yichj ža'a ka' neda'
zia.
2 Benne' ki žíljgake' da' zinnj da' góngake'.
Tža tža zdíl-lengake' benách ka'.
3 Da' znnágake' naken ka laye' bele da' zej
ntochen'.
Xtíža'gak benne' ka' zej naken ka nis snia
che bele.
4 Xana' Dios, bi go'o latje benne' wen da'
zinnj ka' góngake' chia' da' zinnj.
Beslá neda' lo na'gak benne' yichj ža'a ka',
benne' ka' žon byéngake' chejchégoa'a.
5 Benne' ka' zka'n zen kwíngake' wlékgake' to
da' senen neda'.
Bzáljgake' do yelj žoa'a nez.
Wlékgake' da' ka' séngaken neda'.
6 Goža' Xana' Dios: "Le' nako' Dios chia'.
Xana' Dios, benle chi'a kate' žliža' Le'.
7 Xana' Dios, nakkzo' Benne' weslá chia'.
Le' wdape chi'o yichja' lo ža gok wdile.
8 Xana' Dios, bi go'o latje gak kan žak
láže'gak benne' wen da' zinnj ka'.
Bi go'o légake' latje góngake' da' zza'
láže'gake' nich bi wká'n zen
kwíngake'.
9 Zej nyechjle benne' wen da' zinnj ka'
neda'.
Ben ga gak chegak benne' ka' kan žénegekle'
góngake' chegak benne' yoble ka'.
10 Ben ga yexjw yi' lo yichjgak benne' ka'.
Ben ga chejchazgak benne' ka' lo yin'.
Ben ga chejchazgake' lo da' gže'le'e gan
batkle yežójgake'.

11 Bi go'o latje bennen' zne zi'e ga'ne' lo
yežlyó.
Ben zi' benne' yichj ža'a, dan' wžia yin' le'."
12 Nnezla' yechebe Xanžo Dios che no
benne' gaxjw laže',
na' wzóa choche' da' ka' zej yo'on lo na'gak
benne' yache' ka'.
13 Da' likze benne' chawe' ka' we lágwage' La
la'y chio',
na' benne' li laže' ka' sóagake' gan zo' Le'.

141

1 Xana' Dios, žliža' Le'. Da ka' gaze gákleno'
neda'.
Benle chi'a kate' wliža' Le'.
2 Ben ga kwen da' znnabla' lawo' Le' ka to
žen zix.
Wzí' da' zchisa' lawo' Le' ka to biado' žota'-
ba'lawo' Le'.
3 Xana' Dios, wdape chi'i žoa'a
nich bi nnia' to da' bi nak chawe'.
4 Bi go'o latje se laža'a gona' to da' zinnj
nich bi gona' to da' bi nak chawe',
na' nich bi gáwlena' benne' wen da' zinnj ka'
tzen che lni chégake'.
5 Cha' to benne' chawe' wsake'e neda',
gaken chia' to da' chawe',
na' cha' tile' neda', gaken chia' ka to da'
zlale'e zix dan' zgo'e yichja',
na' nnábtezla' Dios gon chawe'e le'.
6 Kate' bíxjegak benne' blo ka' chegak
benne' wen da' zinnj ka' le'e ya'a yej
ka',
na' gákbe'egekle' benách ka' nak chawe' da'
znnia'.
7 Gáslasgak žit chegak benne' ka' žoa'a yežw
ba chégake'.
Gá'ngaken ka bcheko yo ka' gan ža'n beže.
8 Che len zwia' gan zo' Le', Xana' Dios.
Žxen laža'a Le'. Bi kwey yichjo' neda'.
9 Bwia neda' nich bi sen do yelj chegak
benne' wen da' zinnj ka' neda',
na' nich bi chejchaza' lo da' wlékgake'.
10 Ben ga chejchazgak benne' wen da' zinnj
ka' lo do yelj da' wlékgake',
xak tia' neda' ga na' dot cháwe'do'.

142

1 Neda' znnia' ziže, žliža' Xanžo Dios.

Dot laža'a znnabla' Xanžon' yeyache' láže'le' neda'.

² Lawo' Le' žawa' zia che da' žak chia'.

Lawo' Le' zlo'e'ela' že' zedla' neda'.

³ Kate' že' lázda'wa' zedle'e, Le', Xana' Dios, nnezlo' da' žaken chia'.

Wlékgake' to do yelj lo xneza', nich senen neda'.

⁴ Zwia' kwitla', san bi zoa no benne' gáklene' neda'.

Bi zoa no benne' gape chi'ikze' neda'.

Bi zoa no benne' kwi'e wnné yoe chia' neda'.

⁵ Žliža' Le', Xana' Dios, znnia':

“Žxen laža'a tozo' Le'.

Tozo' Le' žaz laža'a lo yežlyó nga.

⁶ Benle da' žliža' Le', dan' zzáka'li'a.

Beslá neda' lo na'gak benne' ka' zbia láže'gake' neda', na' zej nakže' wale ka neda'.

⁷ Bebéj neda' lo da' žaken chia' nich gak we lawa' Le'.

Benne' chawe' ka' chéchjgeke' neda' kate' gon chawo'o neda'.”

143

¹ Xana' Dios, benle da' znnia' lawo' Le'.

Bze nag da' znnabla' Le'.

Da gákleno' neda' dan' nako' li laže', na' chawe'.

² Bi wchi'a lažo'o neda', wen žin chio', ka nak da' nbaga'a,

dan' lawo' Le' bi zoa no benne' nake' dot li laže'.

³ Goklen neda' dan' benne' ka' zžá'agake' neda' zbia láže'gake' neda'.

Yeláte'ze ka bétgake' neda'.

Béngake' ga naka' ka to benne' zde' lo da' chol kan žak chegak benne' gat ka'.

⁴ Že' lázda'wa' zedle'e, na' žak nyache' láže'li'a.

⁵ Žejsá' laža'a kan gok ža ni'te.

Zlab laža'a ka nak yógo'te da' beno'.

Žejsá' laža'a ka nak da' zente da' beno'.

⁶ Zchis na'a lawo' Le'.

Naka' ka to yežlyó biž, zbiła' Le'.

⁷ Da ka' gaze gákleno' neda', Xana' Dios.

Dan' žedó laža'a bi žel-lo' gákleno' neda' nich bi gaka' ka to benne' yoe'e yežw ba.

⁸ Zildo' ben ga chejsá' laža'a žeyache' láže'lo' benách chio' ka' dan' žxen láže'kza' Le'.

Bzejní'il neda' ka žala' gona' dan' žak laža'a gona' da' žaz lažo'o Le'.

⁹ Xana' Dios, beslá neda' lo na'gak benne' ka' zžá'agake' neda'.

Zzoa kwina' lo no'o nich gape chi'ikzo' neda'.

¹⁰ Bsedle neda' nich gona' da' žaz lažo'o Le', dan' nako' Le' Dios chia'.

Bseła' Be' La'y chawe' chio' nich chi'e neda' lo nez chawe' chio'.

¹¹ Nich gak bian' nako' chawe', Xana' Dios, ben choch neda'.

Dan' nako' chawe', yesló' neda' lo da' žak chia'.

¹² Dan' nako' li laže', wžia yi'o benne' ka' zžá'agake' neda'.

Wžia yi'o benne' ka' žénegekle' wžia yí'gake' neda' dan' naka' neda' wen žin chio'.

144

¹ Ga'n zen Xanžo Dios, Bennen' zzoa choche' neda'!

Lekze' žon choche' na'a nich gak cha'a lo wdile.

Žon choche' xben na'a nich tíl-lena' benne' wen da' zinnj ka'.

² Lekze' žeyache' láže'le' neda', na' nake' ka to yo'o gan že' chawa'a.

Žon choche' neda', na' žeslé' neda'.

Žape chi'e neda', na' žxen laža'a Le'.

Žone' ga žongak benne' chia' ka' da' žapa' légake'.

³ Xana' Dios, žbizkze zej nak benne' ka', dan' žejsá' lažo'o chégake'?

žBiz zej nak benne' ka' dan' ži'o wnné yoe chégake'?

⁴ Zej nak benne' ka' ka to da' znitlen.

Zej nak ža chégake' ka to zoł dan' zdezen.

⁵ Xana' Dios, bsaljw zan ya'abá. Betj gákleno' neda'.

Bta ya'a zen ka', na' žoj žen che yi'.

⁶ Bzala' yes wzio' ka', na' bsejw xnezgak benne' wen da' zinnj ka'.

Bse yag ntóche'do' chio' ka', na' bžia yi'gake'.

⁷ Gan zo' na'le, bze no'o, na' beslá neda' lo da' zedle'e gan ži'a.

Beslá neda' lo na'gak benne' zi'to' ka'.

- 8 Benne' ka' znnátezegake' da' wen laže',
na' zžétjgake' Dios katen' žon láže'gake'.
- 9 Xana' Dios, golkza' chio' to da' kob, na'
wgoła' da' žól-lento'.
Len da' žól-lento' da' nwan' chi do golkza'
chio'.
- 10 Žonkzo' Le' ga žežojgak chawe' benne'
wnná bia' ka'.
Besló' Dabí, benne' wen žin chio', lo ya
ntoche' ka' chegak benne' wen da'
zinnj ka'.
- 11 Beslá neda' lo na'gak benne' zi'to' ka'.
Benne' ka' znnátezegake' da' wen laže',
na' zžétjgake' Dios katen' žon láže'gake'.
- 12 Ben ga gólegak bi' byo cheto' ka' kan
zgólegak yag ka' lo yo bebe.
Ben ga gaggak bi' no'le cheto' ka' ka zej nak
yag xtanle'e ka' nníta'gaken li'a che to
yo'o zen.
- 13 Ben ga cha'gak ližto' ka' yógo'te kwe'
linne cheto'.
Ben ga chanle'e bia yiže' cheto' ka',
nich gaggak bia yíže'do' zanle'e lo yežlyó
cheto'.
- 14 Ben ga gaggak beže cheto' ka' bia wale ka'
nich gónle'egakba' žin.
Ben ga bi wsángakba' bia že'ndo' ka' kate' bi
na' žin byo' chégakba'.
- Ben ga bi soa no benne' kweže nyache'e lo
yež cheto'.
- 15 Ba nez zen naken chegak benne' ka' žaken
ki chégake'.
Ba nez zen naken chegak benne' ka'
Xanžon' nake' Dios chégake'.

145

- 1 Wká'n zena' Le', Dios chia'.
Nako' Le' Benne' Wnná Bia' Zen chia'.
Wká'n zénteza' La la'y chio' to chi'ize.
- 2 Tža tža wká'n zena' Le'.
Wká'n zénteza' La la'y chio' to chi'ize.
- 3 Zente nak Xanžo Dios, na' nak chie' we
lávtežežo Le'.
Batkle gak gónbia'žo ka zente nake'.
- 4 Yógo'te kwe' benne' chio' ka' yéngkle' da'
beno' Le'

- na' wzéngkle' yezika' benách ka nak da'
zente na'.
- 5 Wláb laža'a ka nak yela' zen che yela' wak
chio',
na' ka nak da' zente ka' da' beno'.
- 6 Yógo'te benne' ka' wcháljgake' ka nak yela'
wak che da' zente da' beno',
na' neda' wzenla' légake' ka nak yela' zen
chio'.
- 7 Wzéngkle' ljéžgake' ka' ka nak yela' ži'i
laže' zen chio',
na' góltezegake' kan nako' Le' chawe'.
- 8 Xanžo Dios nake' ži'i laže',
na' žeyache' láže'le' benne' chie' ka'.
Nake' zen laže', na' žeyache' láže'le'ele'
žo'o.
- 9 Xanžo Dios žon chawe'e yógo'te benne' ka',
na' žeyache' láže'le' yógo'te
da' zóagaken nbángaken, da' ka' bene'
Le'.
- 10 Yógo'te da' ka' beno' wká'n zéngaken Le',
Xanto' Dios
na' benne' chio' ka' we lágwage' Le'.
- 11 Zcháljgake' ka zente nak yela' wnná bia'
chio'.
Zcháljgake' ka nak yela' wak zente chio'
- 12 nich wzéngkle' yógo'te benne' ka' ka zej
nak da' zente ka' da' beno',
na' ka nak yela' zen che yela' wnná bia'
chio'.
- 13 Yela' wnná bia' chion' sóatezen,
na' nna bi'o yógo'te kwe' benách ka'.
- 14 Noxw Xanžo Dios yógo'te benne' ka'
žejchégwage'.
Žechise' yógo'te benne' ka' zej ndo'e lo
žin wale.

- 15 Yógo'te benne' ka' zbéžgake' Le' gákleno'
légake',
na' Le' wnezjo' da' gáwgake' kate' gała' chen.
- 16 Lo yela' ži'i laže' chio' zze no'o.
Znezjo' da' žiážjegekle yógo'te da' zóagaken
nbángaken.
- 17 Chawe' nak Xanžo Dios lo yógo'te da'
žone',
na' li laže' zej nak yógo'te da' žone' Le'.
- 18 Xanžo Dios zóateze' gáklene' yógo'te
benne' ka' žlížgake' Le',

yógo'te benne' gaxjw laže' ka' žlížgake' Le'.
 19 Gone' da' žak láže'gak benne' ka' zžébegake' Le'.
 Lezka'yenle' chégake' kate' wlížgake' Le', na' yeslé' légake'.
 20 Xanžo Dios žape chi'ikze' yógo'te benne' ka' zej nži'ile' Le',
 san wžia' yi'e yógo'te benne' ka' zbej yíchjgake' Le'.
 21 Dot laža'a wká'n zena' Xanžo Dios.
 Yógo'te benne' ka' žala' we lágwage' La la'y chie' to chi'ize.

146

1 ĵGa'n zen Xanžo Dios!
 Dot laža'a žoe lawa' Xanžo Dios.
 2 Xak zoa' nbana' wká'n zena' Xanžo Dios.
 Gólteza' da' we lawa' Xanžo Dios xak zoa' nbana'.
 3 Bi wxén láže'le benne' wnná bia' ka',
 na' bi wxén láže'le benne' wale ka', dan' bi gak yeslágake' le'e.
 4 Žežój be' zej yoe'e, na' yeyákgake' bixte yo.
 Lo ža na'kze nitle da' gok láže'gake' góngake'.
 5 Ba nez zen naken che bennen', žaklen Dios che Jakob le',
 bennen' žxen láže'e Xanžo Dios.
 6 Dios na'kze bene' ya'abá, na' yežlyó, na' nisdo',
 na' yógo'te da' ka' zej nnitan' latje ka'.
 Nake' Bennen' žónteze' da' li láže'.
 7 Zchi'a láže'e benne' nyache' láže' ka',
 na' zwawe' benne' ka' zdóngake'.
 Xanžo Dios žeslé' benne' ndo'w ka'.
 8 Xanžo Dios žeyone' yej lawgak benne' lo chol' ka'.
 Xanžo Dios žechise' benne' ka' žejchégwage'.
 Xanžo Dios nži'ile' benne' chawe' ka'.
 9 Xanžo Dios žape chi'e benne' zi'to' ka'.
 Žáklene' bi' wzebe ka', na' no'le wzebe ka',
 san zchinnje' da' žongak benne' wen da' zinnj ka'.
 10 Le'e, benne' yež Sión, zna bia'kze Xanžo Dios.
 Zna biá'teze Dios to chi'ize.

ĵGa'n zen Xanžo Dios!

147

1 ĵLe wká'n zen Xanžo Dios!
 Nak chawe' golžo da' we lawžo Dios chežo.

Dot láže'žo žala' wká'n zenžo-ne'.
 2 Xanžo Dios yeyone' yež Jerusalén.
 Yechi'e benne' Israel ka' zej zoe' yež zi'to' ka'.
 3 Žeyone' benne' ka' nyache' láže'gake',
 na' zde'e légake' laže' gan zej žia we' chégake'.
 4 Nnézkzele' bal' belj ka' nníta'gaken.
 To to belj ka' žwe'e lan.
 5 Zente nak Xanžo Dios, na' nape' dot yela' wak.
 Bi be de da' bi žejni'ile' Le'.
 6 Xanžo Dios žáklene' benne' gaxjw laže' ka',
 san zzežjwe' benne' wen da' zinnj ka'.
 7 ĵLe gol' da' wká'n zenle Xanžo Dios!
 ĵLe gol', na' le wchínnj da' ka' zgol'-le law Dios chežo!
 8 Le' znnite'e bejw ka' zan ya'abá.
 Le' žsele'e nis yejw lo yežlyó.
 Le' žone' ga žiagak yixe'do' ka' law ya'a ka'.
 9 Le' znezjwe' da' žawgak bia yixe' ka'.
 Znezjwe' da' žawgak sechjdo' ka', bia ka' zbéžeya'agakba'.
 10 Da' žaz láže'e bi naken yela' wale chegak bžina' ka',
 na' kege yela' wale chegak benne' ka',
 11 san žaz láže'e benne' ka' zžébegake' Le',
 na' benne' ka' žxen láže'gake' Le' nich yeyache' láže'le' légake'.
 12 ĵLe wká'n zen Xanžo Dios, le'e zoale yež Jerusalén!
 ĵLe wká'n zen Dios chele, le'e zoale yež Sión!
 13 Le' zzoa choche' ze'e da' žape chi'in yež chele.
 Žon chawe'e benne' ka' nníta'gake' yež chele.
 14 Zzoe' yela' zga'n chawe' lo yežlyó chele.
 Gónnli'e chele zoa' cháwe'le'e.
 15 Žsele'e xtiže'e chegak benách yežlyó ka',
 na' ka' gaze žak da' zne'.
 16 Zwakwe' yežlyó len bege' da' naken ka zila'.
 Zzežjwe' xle'l yel ka de.
 17 Žone' ga žexjw yej nis ka yejdo' ka'.
 ĵNož benne' gak soele' da' zag chen?
 18 Znnie', na' žeyaken nis.

Žone' ga žak be', na' žeyák begen' nis wbá'a.

19 Bzejni'ile' Jakob ka nak x̄tiže'e,
na' bdie' da' bsdle', na' da' ka' wnnakze'
Le' lo na'gak benne' Israel ka'.

20 Bi na' gone' ki che nitó yež yezika',
na' benne' yež ka' bi žeyónbia'gake' x̄tiže'e.

¡Ga'n zen X̄anžo Dios!

148

1 ¡Le wká'n zen X̄anžo Dios!
¡Le wká'n zen X̄anžon', le'e, zoale
ya'abá!
¡Le wká'n zene' Le', le'e, zoale ža'le!

2 ¡Le wká'n zene' Le', le'e, wbás che ya'abá
chie' ka'!

¡Le wká'n zene' Le', le'e, benne' zante chie'!

3 ¡Le wká'n zene' Le', le'e, wbíz, na' byo'!

¡Le wká'n zene' Le', le'e, belj žsa'ni'le!

4 ¡Le wká'n zene' Le', le', ya'abá na'le,
na' le'e, nis ka' zoale lawle ya'abá!

5 ¡Le wká'n zen La la'y che X̄anžon',
dan' wnekze' Le', na' wzoale!

6 Bene' ga zoale na'a, na' to chi'ize.
Wnnakze' chele le'e to da' bi te chen.

7 ¡Le wká'n zen X̄anžon' lo yežlyó,
le'e, bia zen ka' zoale lo nido', na' lo nis zil,

8 na' le'e, yes wzíó', na' yej nis, na' bege', na'
bejw ka',

na' le'e, be' bdone' ka', žonle ka' znnakze' Le'!

9 ¡Le wká'n zene' Le', le'e, ya'ado' ka', na' ya'a
zen ka',

na' le'e, yag zix ka', na' yag sedro ka',

10 na' le'e, bia yixe' ka', na' bia ka' napgak
benne' ka',

na' le'e, bia snia ka', na' bia zej zoa x̄ilgakba'!

11 ¡Le wká'n zene' Le', le'e, benne' wnná bia'
ka',

na' yógo'te benne' gaxjw laže' ka',
na' le'e, benne' blo ka', na' benne' wchi'a
laže' ka',

12 na' le'e, benne' byo wego' ka', na' no'le
wego' ka',

na' le'e, benne' gole ka', na' x̄kwide' ka'!

13 ¡Le wká'n zen La la'y che X̄anžon'!

Zénle'eže nak La la'y chie' Le' ka' yógo'te
lagak benne' ka'.

Yela' zen chie' zla' lawn lo yežlyó, na' ya'abá.

14 Le' benne' yela' wak zen chegak benne'
chie' ka'.

¡Le wká'n zene' Le', le'e, benne' chie' ka',
nakle za'só Israel ka',
na' nakle benne' ka' nži'ile' Le'!

¡Ga'n zen X̄anžon'!

149

1 ¡Le wká'n zen X̄anžo Dios!

¡Le goł che X̄anžon' to da' kobe!

¡Le wká'n zene' Le' gan zej ndobe benne'
chie' ka'!

2 ¡Le yebele, le'e, benne' Israel ka', law Dios,
Bennen' bene' le'e!

¡Le yebele, le'e, zoale yež Sión, law Dios,
Bennen' nake' Benne' Wnná Bia' Zen
chele!

3 ¡Le wká'n zen La la'y che X̄anžon', na'
wya'ale!

¡Le wchoncho yid ka', na' le wchínnj da' ka'
zgoł-le, nich we lawle Le'!

4 X̄anžo Dios žaz laže'e benne' chie' ka'.

Žape' ba la'ne benne' gaxjw laže' ka', na'
žeslé' lėgake'.

5 Žala' yebėgekle benne' chie' ka' lo yela' zen
chie',

na' gólgake' lo yela' žebele chėgake' dot yele.

6 Žala' kwėžeya'agake', nich we lágake' Dios,
zej noe'e ya ntoche' ka' da' zej nla žop
la'aten,

7 nich yezí'gake' wzón benne' zi'to' ka',

na' góngake' benách yež ka' zia,

8 na' nich wchėjgake' benne' wnná bia' ka'
do ya,

na' lezka' benne' wałe ka',

9 na' nich wžía yí'gake' benne' ka' ka wn-
nakze Dios gaken chėgake'.

Da' ni gaken yela' ba nez zen chegak benne'
ka' che Dios.

¡Ga'n zen X̄anžon'!

150

1 ¡Le wká'n zen X̄anžo Dios!

¡Le wká'n zen X̄anžon' lo yodo' la'y chie'!

¡Le wká'n zen yela' wak chie' lo ya'abá chie'!

2 ¡Le wká'n zene' Le' ni'a che da' zen da'
bene'!

¡Le wká'n zene' Le' ni'a che yela' zen chie'!

3 ¡Le wká'n zene' Le', wkwėzele lozgak bia
ka'!

¡Le wká'n zene' Le', chínnle da' žól-lento'
ka'!

⁴ ¡Le wká'n zene' L̄e', wchónchwle yid, na'
wya'ale!

¡Le wká'n zene' L̄e', chínnele da' ka', na'
wkwézele bžéjwdo' ka'!

⁵ ¡Le wká'n zene' L̄e', wtīl-le yado' ka'!

¡Le wká'n zene' L̄e', wtīl-le ya zen ka'!

⁶ ¡Le wká'n zen X̄anžon', yógo'tele zoale
nbanle!

¡Le wká'n zen X̄anžo Dios!

DIŽA' CHAWE' DA' BZOJ MATÍO

*Ḫa ḫna' gole wdé ka' che Jesús
(Lk. 3:23-38)*

¹ Zzoja' le'e yiche ni lagak ḫa ḫna' gole wdé ka' che Jesús, Benne' Criston', Bennen' nake' za'só Dabí, na' lezka' za'só Bran, benne' ka' wnníta'gake' ža ni'te.

² Bran na' goke' ḫa Isak.

Isak na' goke' ḫa Jakob.

Jakob na' goke' ḫagak Judá len benne' biche'e ka'.

³ Judá na' goke' ḫagak Fares len Sara. Tamar goke' ḫna'gak chope' ki.

Fares na' goke' ḫa Esrom.

Esrom na' goke' ḫa Aram.

⁴ Aram na' goke' ḫa Aminadab.

Aminadab na' goke' ḫa Nasón.

Nasón na' goke' ḫa Salmón.

⁵ Salmón na' goke' ḫa Bos, na' Rahab goke' ḫne'e.

Bos na' goke' ḫa Obed, na' Rut goke' ḫne'e.

Obed na' goke' ḫa Isaí.

⁶ Isaí na' goke' ḫa Dabí.

Dabín' wnná bi'e benách Israel ka', na' bchag ná'lene' no'len' zga'ale goke' zo'le Urías. Dabín' len no'len' gókgake' ḫa ḫna' Salomón.

⁷ Salomón na' goke' ḫa Roboam.

Roboam na' goke' ḫa Abías.

Abías na' goke' ḫa Asa.

⁸ Asa na' goke' ḫa Josafat.

Josafat na' goke' ḫa Joram.

Joram na' goke' ḫa Usías.

⁹ Usías na' goke' ḫa Jotam.

Jotam na' goke' ḫa Akás.

Akás na' goke' ḫa Esekías.

¹⁰ Esekías na' goke' ḫa Manasés.

Manasés na' goke' ḫa Amón.

Amón na' goke' ḫa Josías.

¹¹ Josías na' goke' ḫagak Jekonías len benne' biche'e ka'.

Benne' ki wnníta'gake' ža na' katen' benne' Babilonia ka' bché'gake' benne' Israel ka' zej nžeje' gan nbab Babilonia na'.

¹² Jekonías na' goke' ḫa Salatiel.

Salatiel na' goke' ḫa Sorobabel.

¹³ Sorobabel na' goke' ḫa Abiud.

Abiud na' goke' ḫa Eliakim.

Eliakim na' goke' ḫa Asor.

¹⁴ Asor na' goke' ḫa Sadok.

Sadok na' goke' ḫa Akim.

Akim na' goke' ḫa Eliud.

¹⁵ Eliud na' goke' ḫa Eleasar.

Eleasar na' goke' ḫa Matán.

Matán na' goke' ḫa Jakob.

¹⁶ Jakob na' goke' ḫa Jwsé.

Jwsén' goke' benne' byo che Lia. Lian' goke' ḫna' Jesús, Benne' Criston', Bennen' žxen láže'gak benne' judío ka' le'e nich nna bi'e légage'.

¹⁷ Ki goken, gokgak ḫda' kwe' zi'n sógake' kate' wzó law wzóa Bran, na' zejte wzóa Dabí. Lezka' gokgak yeḫdá' kwe' zi'n sógake' kate' wzó law wzóa Dabín', na' zejte bche'gak benne' Babilonia ka' benne' Israel ka' zej nžeje'. Lezka' gokgak yeḫdá' kwe' zi'n sógake' kate' wzó law bché'gake' légage', na' zejte ža bla' Benne' Criston'.

*Da' goken katen' bla' Jesús, Benne' Cristo
(Lk. 2:1-7)*

¹⁸ Ki goken kate' bla' Jesús, Benne' Criston'. Katen' ba bchebe láže' Lia, ḫna' Jesús, Benne' Criston', wchág ná'lenbe' Jwsé, na' kate' bi na' wchág ná'lene'-be', wyó'o to bi'do' le'be'. Ki goken ni'a che yeḫa' wak che Dios Be' La'y. ¹⁹ Nak Jwsén', benne' byo che Lian', benne' chawe', san bi gónele' yesbage'e-be' zia lawgak benách ka'. Gónele' wsane'-be' ži žize. ²⁰ Kate' ne zza' láže' Jwsén' kan gone', bla' law to wbás che ya'abá lo bichgale gan de Jwsén', na' gože' le':

—Jwsé, za'só Dabí. Bi žebo' si'o Lian', nich gakbe' zo'lo', dan' bi' byodon' za' galjbe', yo'obe' le'be' ni'a che yeḫa' wak che Dios Be' La'y. ²¹ Galj to bi' byodo' chebe', na' go'o labe' Jesús, dan' yeslabe' benách chebe' ka' lo doḫa' da' zej nbage'e.

²² Ki goken, bžin dan' wnná ḫanžo Dios lo na' benne' bchalje' lo wlaze' Le', katen' wnné':

²³ Le wia nga, to ḫkwide' no'le, wa'be' bi'do' le'be', na' galj to bi' byodo',

na' wé'gake' labe' Emanuel.

Emanuel naken to diža' hebreo dan' znnan: "Zoalen Dios žo'o."

²⁴ Kate' bebán Jwsé lo bichgalen', bene' kan gož wbás che ya'abán' le', na' wzi'e Lian', na' gokbe' zo'le'. ²⁵ Bi wzóalene'-be' na' zejte golj bi' byodo' chebe', bi' nežw chebe', na' bzóagake' labe' Jesús.

2

Benne' žejní'il ka' zedjwíagake' xkwide' Jesús

¹ Kate' golj Jesusen' lo yež Belén, yežen' nbaben Judea, zнна bia' Herodes ga na'. Kate' ža na' bžingak benne' žejní'il ka' lo yež Jerusalén, benne' ka' zej nžoje' to yež zi'to' da' žen' zaka' gan zla' wbíž. ² Wnnabgak benne' ka', na' wnnágake':

—¿Gazen' zoa xkwiden' žala' nna bia'be' benne' judío ka', xkwiden' za' goljbe'? Katen' wzoato' gan zla' wbíž blé'elto' belj baní' da' nak bian' ba goljbe'. Za'to' nga nich wká'n zento'-be'.

³ Kate' Herodes, bennen' zнна bi'e, benle' da' ni, gok zedle'. Lezca' gok zédgekle yógo'te benne' ka' wnníta'gake' yež Jerusalén. ⁴ Naž Herodes na' bliže' yógo'te bħoz wnná bia' ka' len benne' yodo' wsedle ka', na' wnnable' légake' gaze žala' galj Benne' Criston', Bennen' žxen láže'gak benne' judío ka' le'e nich nna bi'e légake'. ⁵ Góžgake' le':

—Lo yež Belén, da' nbaben Judea. Ki naken dan' bzoj to benne' bchalje' lo wláz Dios da' znnan ki:

⁶ Yež Belén, da' nbaben Judá, bi nakžen ka'ze law Dios, ka zej nak yež blo ka' zej nnitan' yežlyó nga, dan' lo yež Belén na' galj to Benne' gake' blo, Bennen' gape chi'e benách chia' ka', benne' Israel ka'.

⁷ Naž Herodes na' bliže' benne' žejní'il ka' ži žize, na' wnnable' légake' nich nnezle' binlo gáka'te ba gok katen' bla' law beljen' da' blé'egekle'. ⁸ Naž bsele'e légake' chjake' lo yež Belén. Gože' légake':

—Le chej ga na', na' le chejnnáb binlo kan nak che xkwiden'. Kate' ba bežél-lele-be', le da nich wloé'elele neda', nich lezka' cha'a neda', chejká'n zena'-be'.

⁹ Wdé béngekle benne' žejní'il ka' dan' wnná Herodes na', jake' ga na', na' beljen' da' blé'egekle' katen' wnníta'gake' lážgake', wyejen lawlegake', na' bejsóan ža'le gan de xkwiden'. ¹⁰ Kate' blé'egekle'

beljen', bebéle'egekle'. ¹¹ Kate' wyó'ogake' lo yo'on', blé'egekle' bi' byodon', zóalenbe' Lia, xna'be'. Naž bzoa zíbgame' lawle gan debe', na' bka'n zéngake'-be'. Wdé na' bsáljwgake' kakdo' ka' chégake', na' bnéjzjwgake'-be' oro, na' yale, na' neždo' da' zla' zix che yag mirra. ¹² Dan' ba bzejní'il Dios légake' lo bichgale nich bi' yeyéjgake' gan zoa Herodes na', che len beyéjgake' lážgake' nez yoble.

Jwsé len Lia želchi'e xkwide' Jesús lo yežlyó Egipto

¹³ Wdé beza'gak benne' žejní'il ka' ga na', naž bla' law to wbás che ya'abá lo bichgale gan ztas Jwsé, na' gože' le':

—Wyase. Bche' xkwiden' len xna'be', na' bzonnj nga. Wyéj lo yežlyó Egipto. Ga'no' ga na' kate' yapža' neda' le' yetó. Ki gono' dan' yeyíj Herodes xkwide' ni nich gote'-be'.

¹⁴ Naž wyase Jwsén', kate' ne nak žel, na' bchi'e xkwiden' len xna'be', na' jake' lo yežlyó Egipto. ¹⁵ Bgá'ngake' ga na' na' zejte got Herodes na'. Ka' goken, bžin da' wnná Xanžo Dios lo na' benne' bchalje' lo wlaze' Le', katen' wnné': “Lo yežlyó Egipto bliža' Zi'na'.”

Herodes žsele'e benne' ka' nich gótgake' xkwide' ka'

¹⁶ Kate' gókbe'ele Herodes bi bengak benne' žejní'il ka' kan gože' légake', naž bže'e, na' bsele'e benne' ka' chjake' ga na' nich gótgake' yógo'te bi' byodo' ka' nníta'gakbe' lo yež Belén, na' do zente gan že' Belén na', xkwide' ka' ba žóngakbe' chopiz, len bi'do' ka' zej nžé'nžebe'. Ki ben Herodes na' kan bsaka' yenne'e, kan gok ža katen' bla' law beljen', ža na' bzejní'igekle benne' žejní'il ka' le'. ¹⁷ Ka' goken, bžin da' wnná Jeremías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, katen' wnné':

¹⁸ Lo yež Ramá žéngekle chi'igak benne' ka' zbéžegake', na' zbeže nyáche'gake'. Rakel zbeže' ni'a chegak za'sóe' ka'.

Bi gak no benne' gon zene' le', dan' zej natbe'.

¹⁹ Wdé got Herodes na', naž bla' law wbás che ya'abán' lo bichgale gan zoa Jwsén' lo yežlyó Egipto, ²⁰ na' gože' le':

—Wyase. Beché' bi' byodon' len xna'be', na' beyéj gan nbab Israel, dan' ba gotgak benne' ka' gónegekle' gótgake' bi' byodo' ni.

²¹ Naž wyase Jwsén', na' bechi'e bi' byodon' len xna'be', na' beyéjgake' gan nbab Israel. ²² Benle Jwsén' zna bia' Arkelao gan nbab Judea dan' ba got Herodes na', xa Arkelaon'. Che len bžebe Jwsén' yeyeje' ga na'. Kate' bzejní'il Dios le' lo bichgale, wyeje' gan nbab Galilea. ²³ Kate' bžine' ga na', bejsóe' lo yež Nasaret. Ki goken, bžin da' bzojgak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios ža ni'te kan žala' gak che Jesusen', nnagak benách ka' nake' Benne' Nasaret.

3

Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis, zchalje' lo latje dach

(Mr. 1:1-8; Lk. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Kate' ža ka' bla' law Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis, na' bchalje' lo latje dach gan nbab Judea. ² Zwan' wnné':

—Le yeyát laže', dan' za' žin ža kate' Dios, Bennen' zoe' ya'abá chie', yedjnná bi'e lo yežlyó nga.

³ Kan nak che Zwan', bzoj Isaías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, da' znnan ki:

Ženl chi'i to benne' zbžžeyi'e zižje lo latje dach, znné':

“Le gon chawe' nez nich la' Xanžon' gan zoale.

Le yebéj li nez las gan tie'.”

⁴ Gokw Zwan' laže' da' nžaben len yicha' bia ka', na' nžeje li'e to bayw yid. Žawe' biche' zo ka', na' že'je' china' bezdo'.

⁵ Benne' Jerusalén ka' len benne' ka' zej nžoje' dot gan nbab Judea, na' dot kwit gan zde yego Jordán, blá'gake' gan zoa Zwan'.

⁶ Kate' bežóalagake' doła' da' zej nbage'e, Zwan' bezóe' légake' nis lo yego Jordán na'.

⁷ Kate' Zwan' ble'ele' benne' zan ka', benne' yodo' fariseo ka' len benne' yodo' saduseo ka', želžine' gan zoe' nich yezóagake' nis, gože' légake':

—Le'e, lježgak bele snia ka'. ¿Zoa no benne' bzejní'ile' le'e wzonnje dan' za' chog Dios chegak benách ka' gátgake'? ⁸ Le gon da' gak bia' ba beyát láže'le. ⁹ Bi kwek yichje, bi nnale nakle chawe' dan' nakle za'só Bran, dan' žapa' le'e, wak gon Dios ga

yeyakgak yej ki za'só Bran na'. ¹⁰ Ba zbez ya wage nich chogen yag ka', dan' zloe'elen kan gak chele. Yógo'te yag ka' da' bi želbían da' zej naken zix, chóggaken, na' chéygaken.

¹¹ Da' li neda' žezóa' le'e nis lo nis, nólele ba beyát láže'le, san Bennen' za' ze'e kate' te chia' neda', Le' gone' da' zloé'ezele yela' žezóa' nis ni, dan' wchize' le'e Dios Be' La'y, len yi' chie'. Bennen' nakže' blo ka' neda', na' neda' bi naka' zi kweja' zele'. ¹² Noxe' da' žženle' yi', na' wlobe' zoa' scribe chie'. Yezi'e zoa' scribe chien' lo yo'o gan gape chi'en, san wzeye' beb chen lo yi', na' yin' bi yeyolen.

Jesús žezóe' nis

(Mr. 1:9-11; Lk. 3:21-22)

¹³ Naž bezá' Jesusen' gan nbab Galilea, na' bžine' žoa'a yego Jordán gan zoa Zwa, nich yezóe' nis lo na' Zwan'. ¹⁴ Zwan' gónele' wsejwe' xneze', na' gože' Jesusen':

—Neda' žala' yezóa' nis lo no'o Le'. ¿Znnabkzlo' neda' yezóa' Le' nis?

¹⁵ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Be' latje na'a, dan' ki žala' gonžo dot da' naken chawe' law Dios.

Naž Zwan' bene' kan wnná Jesusen'.

¹⁶ Kate' ba bezóa' Jesusen' nis, la' bežojtie' lo nis. Naž wyaljw ya'abá láwe'le gan zoe', na' bla' law žetj Dios Be' La'y. Bžine' gan zoe', znné'e ka' to plomdo'. ¹⁷ Naž benne' chi'i Benne' zchalje' ya'abá che Dios, na' wnné':

—Benne' ni nake' Zi'na'. Nži'ila' Le', na' žaz laža'a Le'.

4

Žénele da' xiwe' gonen ga бага' Jesús doła'

(Mr. 1:12-13; Lk. 4:1-13)

¹ Naž Dios Be' La'y la' bche'tie' Jesusen' lo latje dach nich gata' latje si' bia' da' xiwe' Le'.

² Chopłalj ža chopłalj yele bi be bdaw Jesusen'. Wdé na' zdone'. ³ Naž bla' da' xiwen' gan zoa Jesusen', dan' žonen ga bága'gak benách ka' doła', na' gožen Jesusen':

—Cha' nako' Le' Zi'n Dios, gož yej ki yeyakgak yet xtil.

⁴ Bechebe Jesusen', na' gožen':

—Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: “Kégeze yet xtil zbánlengak benách ka', san lezka' len yógo'te xtiža' Dios žak bángake'.”

⁵ Naž bche' da' xiwen' Jesusen' lo yež la'y Jerusalén, gan bžian Le' yichjo'o yodo' gan nak sibe. ⁶ Naž da' xiwen' gožen Le', na' wnnán:

–Cha' nako' Le' Zi'n Dios, bexite' žé'lele, dan' nyejw le'e yiche la'y da' znnan: Dios sele'e wbás che ya'abá ka' nich gape chí'igake' Le', na' góxwgake' Le' len ná'gake', nich bi chejchego' yej, na' bi gono' zi' ni'o.

⁷ Bechebe Jesusen', na' gožen':

–Yetó da' nyejw le'e yiche la'y žen' benách ka', dan' znnan: “Bi nna bi'o Xano' Dios.”

⁸ Naž da' xiwen' bchen' Jesusen' gan nak to law ya'a sibe, gan bloe'elen Le' yógo'te yež ka' zej nnitan' yežlyó nga len yógo'te yela' wnni'a chégaken. ⁹ Naž gožen Le':

–Yógo'te da' ki gonna' chio' cha' wzóa zibo' xni'a, na' gapo' neda' ba la'ne.

¹⁰ Jesusen' gožen':

–Beyéj, da' xiwe', dan' nyejw le'e yiche la'y da' žen' neto', dan' znnan: “Xano' Dios wká'n zeno', na' toze xchine' Le' gono'.”

¹¹ Naž bezá' da' xiwen' gan zoa Jesusen'. Naž bla'gak wbás che ya'abá ka' gan zoe' nich gáklengake' Le', na' bnéjwgake' da' bdawe'.

Zzo law Jesús zzie' xtiže'e gan nbab Galilea (Mr. 1:14-15; Lk. 4:14-15)

¹² Kate' benle Jesusen' nyejw Zwan' liž ya, wyeje' gan nbab Galilea. ¹³ Bezé'e lo yež Nasaret, na' bejsóe' lo yež Kapernaum gan naken žoa'a nido', lo bza' gan nbab Sabulón, na' gan nbab Neftalí. ¹⁴ Ki goken, bžin da' wnná Isaiás, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, katen' wnné':

¹⁵ Gan nbab Sabulón, na' gan nbab Neftalí, lo nez žoa'a nido' gan zoa yechelá'a yego Jordán zaka' gan zla' wbiž, gan nbab Galilea, gan zej nnita' benách ka' bi zej nake' benne' judío ka'.

¹⁶ Benách ka' zej nchol yichj lázdo'gake', benne' nníta'gake' ga na', blé'egekle' baní', na' benne' ka' zej nake' ka' benne' gat ka', bla' baní' chégake'.

¹⁷ Katen' wzó law Jesusen' zzie' xtiže'e, gože' benne' ka':

–Le yeyát laže', dan' za' la' Dios, Bennen' ze'e ya'abá chie', na' nna bi'e lo yežlyó nga.

Jesús žliže' tape benne' nich gónlengake' Le' tzen (Mr. 1:16-20; Lk. 5:1-11)

¹⁸ Kate' wdé Jesusen' žoa'a nido' che gan nbab Galilea, ble'ele' chope benne'. Toen' lie' Smon, bennen' lezka' lie' Bedw. Ndres, benne' biche' Bedon', žónlene' le' tzen. Žoptie' zzála'gake' yixjw bel chégake' lo nison', dan' zej nake' benne' wzén bel ka'.

¹⁹ Jesusen' gože' lé'gake':

–Le gonlen neda' tzen, na' gona' ga yedjwa'le benách ka' nich gákgake' chia' neda', gonle kan žonle kate' zzenle bel ka'.

²⁰ Žoptie' la' bká'ntegake' yixjw bel ka' chégake', na' jáklene' Jesusen'.

²¹ Kate' Jesusen' wdíe' yelate' na'le, ble'ele' yechope benne' ka'. Toen' lie' Jakob, na' Zwa, benne' biche'e žónlene' le' tzen. Zej nake' zi'n Sebedeo. Yó'ogake' lo barkw, gan žónlengake' Sebedeo, xágake', tzen, na' žeyágake' yixjw bel chégake' ka'. Naž Jesusen' bliže' žoptie' nich gónlengake' Le' tzen. ²² La' belka'ntie' barkwn', len xágaken', na' jáklene' Jesusen'.

Jesús žsedle' benne' zan (Lk. 6:17-19)

²³ Wdé Jesusen' dot gan nbab Galilea, gan bsedle' benách ka' gan nak lo yo'o ka' gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios. Bchalje' diža' chawen' ga na' kan za' yedjnná bia' Dios lo yežlyó nga, na' beyone' yógo'te benne' yižwé' ka' kan zej nak yižwé' ka' chégake'. ²⁴ Wzé diža' che yela' wak che Jesusen', na' béngkle' benách ka' dot gan nbab Siria. Bedjwá'gake' yógo'te benne' ka' zej de'e da' zan yižwé' ka', na' želzáka'li'e, nich wnníta'gake' benne' we' ka' xni'a Jesusen'. Zá'gake' zej noe'e benne' ka' ga na', benne' ka' yó'ogake' be' xiwe' ka', len benne' ka' zej de'e chon, na' benne' ka' bi žak sá'gake'. Jesusen' beyone' yógo'te benne' ka'. ²⁵ Benne' zan žjáklene' Jesusen', benne' ka' zej nžoje' gan nbab Galilea, len benne' ka' zej nbabe' yež Dekápolis ka', na' benne' ka' zej nbabe' yež Jerusalén, na' gan nbab Judea, na' benne' yež ka' zej nnitan' yechelá'a yego Jordán zaka' gan zla' wbiž.

5

Da' bchalj Jesús law ya'ado'
(Lk. 6:20-23)

¹ Kate' ble'el Jesusen' benne' zan zá'lengake' Le', wžene' to law ya'ado' gan nak sibe, na' law ya'adon' wži'e. Naž bdogak benne' wsedle chie' ka' gan zoe'. ² Wzó lawe' žsedle' légake', na' wnné':

³ —Ba nez zen naken chegak benne' ka' žákbe'egekle' želyážjele' da' zej naken che Dios, dan' de latje chégake' gan zna bia' Dios, Bennen' zoe' ya'abá chie'.

⁴ 'Ba nez zen naken chegak benne' ka' žak nyache' láže'gake' dan' zej nbage'e dolá', dan' Dios na'kze gon zene' légake'.

⁵ 'Ba nez zen naken chegak benne' ka' zej nake' gaxjw laže' law Dios, dan' gata' yežlyó nga chégake'.

⁶ 'Ba nez zen naken chegak benne' ka' zdan láže'gake' da' naken chawe' law Dios, na' žékgekle' ni'a chen kan žékgekle' benne' ka' želdone', na' želbile' nis, dan' gon Dios ga sí'gake' dan' zdan láže'gake'.

⁷ 'Ba nez zen naken chegak benne' ka' žeyache' láže'gekle' ljéžgake' ka', dan' Dios yeyache' láže'le' légake'.

⁸ 'Ba nez zen naken chegak benne' ka' nak chawe' yichj lázdo'gake', na' bi be da' zia zej nbage'e, dan' lé'egekle' Dios.

⁹ 'Ba nez zen naken chegak benne' ka' zzoa žígake' diža' bizjw, dan' si' lágake' zi'n Dios.

¹⁰ 'Ba nez zen naken chegak benne' ka' žsaka' zi'gak benách ka' légake' dan' žóngake' da' nak chawe', dan' de latje chégake' gan zna bia' Dios, Bennen' zoe' ya'abá chie'.

¹¹ 'Ba nez zen gaken chele le'e kate' wliž zi'gak benách ka' le'e, na' kwia láže'gake' le'e, na' lo yela' wen laže' chégake' nnégake' chele dan' žónlenle neda' tzen. ¹² Le yebél, na' le chaž laže', dan' gak da' cháwe'le'e chele kate' žinle ya'abá che Dios. Kan žaken chele, lezka' goken chegak benne' ka' bchaljgake' lo wláz Dios, benne' ka' wnníta'gake' zgá'alegake' ka' le'e, dan' lezka' wžía láže'gak benách ka' légake'.

Benách ka' che Jesús nákgake' ka zede', na' ka baní'

(Mr. 9:50; Lk. 14:34-35)

¹³ Lezka' wnná Jesusen':

—Le'e nakle ka zede' lo yežlyó nga, san cha' wnít zeden' yela' sna'a chen, bi gak yeyonžon sna'a. Biž bi zakan', san ba naken da' cho'nžon, na' benách ka' wléjgaken'.

¹⁴ 'Le'e nakle ka baní' lo yežlyó nga nich wloé'elele law da' nakle che Dios. Gakle ka to yež da' žen' to law ya'a, dan' bi gak gache' yežen'. ¹⁵ Kate' wzaljžo yi', bi zkáche'žon zan kak, san zzoažon sibe nich wza'nín' yógo'te benne' ka' nníta'gake' lo yo'on'. ¹⁶ Kan nak baní', lezka' gakle le'e, dan' gonle ga gak bia' da' nakle lówlegak yógo'te benách ka', nich kate' lé'egekle' da' nak chawe' da' žonle, naž wká'n zéngake' Xale Dios, Bennen' zoe' ya'abá.

Žsedle Jesús che da' wnná Dios lo na' Moisés

¹⁷ Lezka' wnná Jesusen':

—Bi géklele bla'a neda' nich yeká'a da' ka' wnná Moisés o da' ka' bsédgekle' benne' ka' bchaljgake' lo wláz Dios. Bla'a neda', kege nich yeká'a da' ka', san bla'a nich gona' dot da' zejlasgak da' ka'. ¹⁸ Da' li žapa' le'e. Kate' ne de ya'abá, na' yežlyó nga, bi te ka'ze nitó díža'do', na' nitó da' wnná Dios kate' gakže yógo'te da' wnné' žala' gaken. ¹⁹ Che len, nóte'teze benne' wka'ne' ca'ze to da' do'ze da' zna dižan', na' cha' wsedle' benne' ka' góngake' ki, benne' ni ga'nže' ka'ze ka yógo'te benne' ka' nníta'gake' gan zna bia' Dios, Bennen' zoe' ya'abá chie', san bennen' gone' kan nak da' zna dižan', na' cha' wsedle' benne' ka' góngake' ki, benne' ni gakže' benne' blo gan zna bia' Dios, Bennen' zoe' ya'abá chien'. ²⁰ Lezka' žapa' le'e: cha' bi gonle da' nakže chawe' ka da' žongak benne' yodo' wsedle ka', len ka žongak benne' yodo' fariseo ka', batkle cho'ole gan zna bia' Dios ya'abá chien'.

Žsedle Jesús kan nak che no benne' zže'e lježe'

(Lk. 12:57-59)

²¹ Lezka' wnná Jesusen':

—Ba bénlele kan wnnagak benne' wnná bia' ka' katen' góžgake' xa xto'le ka', na' wnnágake': “Bi gotle benách ka'. No benne' nake' wet benne' ka', nbage'e zia, na' chog Dios chie' gate'.” ²² Na'a, neda' žapa' le'e: no benne' zže'e lježe' nbage'e zia, na' chog Dios chie' gate'. Lezka' no benne' znnie' che lježe'

nbage'e zia, na' chog benne' yolawe' chie' sake'e. Lezka' no benne' nnie' che lježe', na' nne': "Bia bi be nnezlba" nbage'e zia, na' wak chog Dios chie' chejchoé'e lo yi' gabíl.

²³ 'Ki naken, cha' le' zoa ko'o lo bkog la'y bi da' wnezjo' law Dios nich yenít lawe' le', na' cha' chejsá' lažo'o ga na' zoa biz chen zža'a lježo' le', ²⁴ bka'n dan' no'o na'ze, na' beyéj ližo'. Zga'ale bejká'n chawe' da' beno' che lježo' nich yenít lawe' le'. Naž da, wnezjo' dan' no'o.

²⁵ 'Cha' zoa no benne' yennable' le' bi da' zbago'o chie', na' chi'e le' gan wchi'a laže' no benne' le'e, begá'n chawe' len bennen' kate' ne yo'ole nez, nich bi wdíe' le' lo na' bennen' wchi'a laže'e le', na' bennen' wdíe' le' lo na' benne' žsejwe' liž ya, na' le' wsejwe' le' liž yan'. ²⁶ Da' li žapa' le', bi yežojo' ga na' na' zejte chizjo' dot da' nbago'o chie'.

Žsedle Jesús che da' zka'n ka'ze yela' zchag na'

²⁷ Lezka' wnná Jesusen':

—Ba bēnlele kan wnnágake': "Bi gono' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'." ²⁸ Na'a, neda' žapa' le'e: nôte'teze benne' zwie' to no'le lo yela' zdan laže' da' sban, ba benlene' le' doła' lo yichj lázda'we'.

²⁹ 'Che len, cha' yej lawo' li ža gonen ga gono' doła', wlejen, na' wžo'nen. Gakže chawe' chio' wnito' to yej lawo', na' kege dotio' chazen lo yi' gabíl. ³⁰ Cha' no'o li ža gonen ga gono' doła', bchogen, na' wžo'nen. Gakže chawe' chio' wnito' to no'o, na' kege dotio' chazen lo yi' gabíl.

Žsedle Jesús kan nak che no benne' žežo'ne' zo'le'
(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lk. 16:18)

³¹ Lezka' wnná Jesusen':

—Lezka' wnnágake': "Nôte'teze benne' žénele' yežo'ne' zo'le', žala' wnezjwe' to yiche chie' da' znnan žežo'ne' le'." ³² Na'a, neda' žapa' le'e, cha' zoa no benne' žežo'ne' zo'le', na' bi zna' bi da' žon no'len', naž gon bennen' ga gon zo'len' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na' cha' wchág ná'lene' benne' byo yoble, na' benne' byon', bennen' si'e no'len', lezka' gone' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'.

Žsedle Jesús che no benne' gon choche' xtiže'e

³³ Lezka' wnná Jesusen':

—Lezka' bēnlele kan wnnagak benne' wnná bia' ka' katen' góžgake' xa xto'le ka', na' wnnágake': "Bi gon lažo'o kate' gon chocho' xtižo'o ni'a che Dios, san žala' gono' ni'a che Xanžo Dios dot dan' zno' gono' katen' gon chocho' xtižo'o ni'a chie' Le'."

³⁴ Na'a, neda' žapa' le'e, bi gon chochle xtiža'le. Cha' gon chochle xtiža'le, bi gonlen ni'a che ya'abá che Dios, dan' naken gan že' zna' bia' Diosen'. ³⁵ Cha' gon chochle xtiža'le, bi gonlen ni'a che yežlyó nga, dan' nak yežlyó nga gan Dios zzo'e ni'e, na' bi gonlen ni'a che yež Jerusalén, dan' naken laž Dios, Benne' zente, Bennen' zna' bi'e.

³⁶ Bi gon chocho' xtižo'o ni'a che yichjo', dan' bi gak gono' ga yeyák chich o gasj nitó yicha' yichjo'. ³⁷ Žala' nnázele: "o'" o nnázele: "o'o" dan' nak che da' xiwe' da' zdetlen kan nak diža' ni.

Žsedle Jesús kan nak che no benne' žezi'e wzón lježe'

(Lk. 6:29-30)

³⁸ Lezka' wnná Jesusen':

—Ba bēnlele kan nak da' wnná Moisés, katen' wnné': "No benne' bi da' žone' che yej law lježe', lezka' le yebí'i chie', na' no benne' bi da' žone' che laye' lježe', lezka' le yebí'i chie'." ³⁹ Na'a, neda' žapa' le'e: bi wži'ile che no benne' gone' le'e da' zia, na' cha' no benne' kape'e xago' li ža, be' latje kape'e yetó xago' yegle. ⁴⁰ Cha' zoa no benne' gone' ga wchi'a laže' to benne' le', na' kweje' zo', lezka' bnezjw chie' laže' da' žxo'a xkožo'o. ⁴¹ Cha' no benne' nzi' lo ne'e gon byene' go'o ywa' chie' gachje hora, wyejlen bennen' dot to hora. ⁴² No benne' bi da' nnable' le', bnezjwn chie', na' no benne' bi da' nnable' le' xtido', bi yi'o-ne' bi be de.

Žsedle Jesús žala' ži'ilžo no benne' bi de žo'o chawe'

(Lk. 6:27-28, 32-36)

⁴³ Lezka' wnná Jesusen':

—Lezka' bēnlele dan' wnnágake': "Žala' ži'ilo' no benne' nži'ile' le', na' žala' žo'o no benne' bi de le' chawe'." ⁴⁴ Neda' žapa' le'e, le ži'il benne' ka' bi zej de le'e chawe'.

Le nnable Dios gon chawe'e benne' ka' žliž zí'gake' le'e. Le gon da' naken chawe' chegak benne' ka' zbia láže'gake' le'e, na' le wchaljlen Dios, nnáblele-ne' gon chawe'e benne' ka' znnégake' chele, na' žóngake' le'e zia. ⁴⁵ Cha' gonle ki, gakle le'e zi'n Xažo Dios, Bennen' zoe' ya'abá, dan' žone' Le' ga zza'ní' wbíž chie' gan zej nnita' benne' wen da' zinnj ka', na' gan zej nnita' benne' chawe' ka'. Žsele'e nis yejw chegak benne' chawe' ka', na' chegak benne' wen da' zinnj ka'. ⁴⁶ Cha' nží'izelele benne' ka' nží'igekle' le'e, žon byenen no benne' wká'n zene' le'e? Lezka' žongak benne' ka' bi zej nake' chawe', benne' ka' zchízjwgake' benách ka' lo wláž yež zi'to', dan' nží'igekle' ljéžgake' ka'. ⁴⁷ Cha' žaple ba la'ne ljéžzele ka', žbize žonle da' nakže chawe'? Lezka' žongak benne' ka', benne' bi zej nónbi'e Dios. ⁴⁸ San le'e, le gak dot chawe', kan nak Xažo Dios, Bennen' zoe' ya'abá, nake' dot chawe'.

6

Žsedle Jesús kan žala' gáklénžo benách ka'

¹ Lezka' wnná Jesusen':

—Le we' laže' gak dot li laže' kan zka'n zenle Dios. Bi gónzele ki nich lé'egekke benách ka' kan žonle. Cha' ki gónzele, Xažo Dios, Bennen' zoe' ya'abá, bi be da' chawe' yebi'e chele. ² Kate' bi da' wnezjo' che no benne' zoa bi da' žiážjele', bi wlo'e'elo' law dan' žono' kan žongak benne' ka', benne' zlo'é'ezele chawe' kwíngake' gan nak lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngekle' xtiža' Dios, na' gan nak lawe' ya'a. Ki žóngake' nich gapgak benách ka' légake' ba la'ne. Da' li žapa' le'e, ka'ze nak yela' ba la'ne da' gatan' chégake'. ³ San le', kate' bi da' wnezjo' che no benne' zoa bi da' žiážjele', bi go'o nitó benne' latje nnezlen'. ⁴ Na'a, dan' wnezjo', ngáche'ze žala' wnezjon', na' Xažo Dios, Bennen' zle'ele' dan' žono' ngáche'ze, yebi'e chio'.

Žsedle Jesús kan žala' wchaljlenžo Dios (Lk. 11:2-4)

⁵ Lezka' wnná Jesusen':

—Kate' wchaljlenle Dios, bi gonle kan žongak benne' ka', benne' zlo'é'ezele chawe' kwíngake', dan' kate' žližgake' Dios zdan

láže'gake' zžégake' gan nak lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngekle' xtiža' Dios, na' gan nak lawe' ya'a, nich lé'egekke benách ka' légake'. Da' li žapa' le'e, ka'ze nak yela' ba la'ne da' gatan' chégake'. ⁶ San le'e, kate' wchaljlenle Dios, le cho'o ližle, na' le wsejw yo'o chele. Le wliž Dios, na' le wchaljlen Xažo Dios, Bennen' zóalene' le'e gan zoale chézele, na' Xažo Dios, Bennen' zle'ele' da' žonle ngáche'ze, Le' yebi'e chele.

⁷ Katen' wchaljlenle Dios bi yeži'ile žop yonnze kan žongak benne' ka', benne' bi zej nónbi'e Dios, dan' žékgekke' wzé nag Dios chégake' dan' žeží'igake' žop yonnze.

⁸ Bi gonle kan žóngake' légake'. Xažo Dios, zga'ale kate' bi da' nnáblele-ne', ba nnézkzele' da' ka' žiážjelele. ⁹ Che len, žala' wchaljlenle Dios, na' nnae ki:

Xato' Dios, zo' ya'abá, ga'n zen Lo'.

¹⁰ Da, nna bi'o yežlyó nga.

Žénelto' gaken yežlyó nga kan žaz lažo'o Le' kan žaken ya'abá chio'.

¹¹ Benn da' gawto' na'a ža.

¹² Benít law cheto' da' zinnj da' žonto', kan ženít lawto' che no benne' žone' cheto' da' zinnj.

¹³ Bi go'o latje gon da' xiwe' ga bága'to' doła', san beslá neto' lo na' da' žonen, dan' zej nak chio' dot yela' wnná bia', na' dot yela' wak, na' dot yela' zen, da' ka' náptezo'. Ka'kze gaken.

¹⁴ 'Cha' yenít lawle chegak lježle ka', benne' žóngake' le'e da' zinnj, lezka' Xažo Dios, Bennen' zoe' ya'abá, yenít lawe' chele le'e. ¹⁵ Cha' bi yenít lawle chegak lježle ka', bi yenít law Xažo Dios chele le'e doła' da' nbága'le.

Žsedle Jesús kan žala' gonžo wbás

¹⁶ Lezka' wnná Jesusen':

—Kate' gonle wbás, bi gonle nyache' lawle kan žongak benne' ka', benne' zlo'é'ezele chawe' kwíngake', dan' žóngake' nyache' láwgake' nich lé'egekke benách ka' žóngake' wbás. Da' li žapa' le'e, ka'ze nak yela' ba la'ne da' gatan' chégake'. ¹⁷ San le'e, kate' gonle wbás, le wpá' yichjle, na' le chib lawle, ¹⁸ nich bi lé'egekke benách ka' žonle wbás. Ngáche'ze žala' gonle wbás, na'

Ḫažo Dios, Bennen' zóalene' le'e gan zoale chezele, yebi'e chele.

Ya'abá che Dios naken gan žala' wtobžo da' zaka' chežo
(Lk. 12:33-34)

¹⁹ Lezka' wnná Jesusen':

—Bi wtoble da' zaka' lo yežlyó nga, gan beldo' chen wtébgakban', na' zbia yin', na' gan cho'ogak benne' wbán ka', nich kwángaken'. ²⁰ San le wtób da' zaka' chele ya'abá che Dios, gan bi galj beldo' chen, bia wtébgakban', na' bi cwia yin', na' gan bi gak cho'ogak benne' wbán ka', nich bi gak kwángaken'. ²¹ Gan de da' zaka' chele, we' láže'le žinle.

Da' zza'ní' lo yichj lázdo'žo
(Lk. 11:34-36)

²² Lezka' wnná Jesusen':

—Yej lawžo zej naken ka to da' zza'ní' lo yichj lázdo'žo. Che len, cha' yej lawle zej naken chawe', cho'o yichj lázdo'le da' naken baní'. ²³ Cha' yej lawle bi zej naken chawe', yichj lázdo'le gaken chol. Che len, cha' baní' da' zóalenen le'e ba beyaken da' naken chol, ba nakle'e chol yichj lázdo'le.

Dios, na' mežw
(Lk. 16:13)

²⁴ Lezka' wnná Jesusen':

—Bi gak no benne' gone' xchingak chope xane', dan' wzóe' che'la'ale toen', na' yetóen' ži'ile' le', o gá'nlene' toen', na' yetóen' kwejj yichje' le'. Bi gak wká'n zenle Dios, na' mežw.

Dios žape chi'e benne' chie' ka'
(Lk. 12:22-31)

²⁵ Lezka' wnná Jesusen':

—Lezka' žapa' le'e: bi kwe' zédlele ni'a che da' gawle o ni'a che da' ye'jle, da' ka' nbánlenle, o ni'a che laže' da' gákwe. Zákale'eže yela' nban chele ka da' ye'j gawle, na' zaka'že be'la' žen chele ka laže' da' gákwe. ²⁶ Le wia kan žak chegak byínnedo' ka', bia zlagakba' ya'abá. Bi žazgakba', na' bi žel-lapba', na' bi ztóbakba' da' gape chí'igakba', san Ḫažo Dios, Bennen' zoe' ya'abá, zwawkze' légakba'. Zákaze'le le'e ka byínnedo' zan. ²⁷ žNož benne' ladjwle le'e gak gone' ga soe' nbane' yetó chí'ido'ze dan' že' zedle' nich gak ki chie'?

²⁸ žBiz chen' že' zédlele ni'a che da' gákwe? Le wia nga kan želgole yéjedo' ka' žé'gaken ladjw yixe'. Bi žóngaken žin, na' bi žóngaken do xlaže'. ²⁹ Neda' žapa' le'e, Salomón, bennen' wnná bi'e, la'kze góta'le'e yela' wnni'a chie', laže' da' gokwe' bi gokžen xtan ka žnna'gak yéjedo' ka'. ³⁰ Dios na'kze žone' xtan yeje yixe'do' ka', da' žé'gaken ladjw yixe', na' zej žian na'a ža, na' wxé wiž chéygaken lo yi'. Žone' légakaken xtanle'e. Cha' ki že' laže'e yeje yixe'do' ka', lezka' da' zenle'e gone' chele le'e, la'kze bi žejle'le chie' dot láže'le. ³¹ Che len, bi kwe' zédlele, na' bi nnale: “žBizkze gawto'?” o “žBizkze ye'jto'?” o “žBizkze gákwt'o'?” ³² Benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga že' láže'gake' chegak yógo'te da' ki, san zoa Ḫažo Dios ya'abá, na' Le' nnézkzele' cha' žiážjelele bíte'teze da' ki. ³³ Na'a, le we' laže' nna bia' Dios le'e, na' le gon da' nak chawe' lawe' Le', na' Le' ko'e xnezle yógo'te da' ki da' žiážjelele. ³⁴ Che len, bi kwe' láže'le che da' gak wxé wižj, dan' gak kwe' láže'le wxé wižj che da' gaken chele ža na'. Tža tža žak da' ka' žala' kwe' láže'le chen ža na'.

7

Bi žala' chog bia'žo che lježžo
(Lk. 6:37-38, 41-42)

¹ Lezka' wnná Jesusen':

—Bi chog bia'le chegak lježle ka', nich bi chog bia' Dios chele le'e, ² dan' chog bi'e chele le'e tlébeze kan zchog bia'le chegak lježle ka', na' kan zžixle che lježle ka' lezkan' gonkze Dios chele le'e. ³ žBiz chen' zwio' bebdo' da' yo'on yej law lježo', na' bi žákbe'lo' to da' zenle'e yo'on yej lawo' le'? ⁴ žYi'o lježon': “Wleze, nich kweja' bebdon' da' yo'on yej lawo'” na' le', da' zenle'e yo'on yej lawo' le'? ⁵ Le', benne' žlo'ézele chawe' kwino'. Zga'ale wléj da' yo'on yej lawo' le', nich gak le'elo' binlo nich kwejo' bebdon' da' yo'on yej law lježon'.

⁶ 'Bi cho'nle da' zej naken la'y nich gaw beko' ka' len, ka chéchjgakba', na' gáwya'agakba' le'e. Bi cho'nle da' zákale'en chele nich gaw koch ka' len, ka wléj chóchjgakban'.

Le nnab, na' le chilj, na' le wlíž ža yo'o
(Lk. 11:9-13; 6:31)

⁷ Lezka' wnná Jesusen':

—Le nnab, na' Dios gonnen' chele. Le chilj, na' gonne' latje žel-lenen. Le wliž ža yo'o, na' Le' wsaljwe' chele. ⁸ No benne' bi da' znnabe', gatan' chie', na' benne' bi da' žilje', žel-len', na' benne' žliže' ža yo'o, yaljwn chie'.

⁹ 'Cha' zoa no benne' ladjwle le'e, zoa xkwide' chie', cha' nnablbe'-ne' yet xtil, žwnezjwe' yej chebe'? ¹⁰ Cha' nnablbe'-ne' to bel, žwnezjwe' bele snia chebe'? ¹¹ Le'e bi nakle chawe', san nnézlele wnézjwle da' naken chawe' chegak zi'nle ka'. Wak wxén láže'le Xale Dios, Bennen' zoe' ya'abá, gonne' da' naken chawe' chegak benne' ka' bi da' nnábgekle' Le'.

¹² 'Che len, kan žénelele le'e gongak benne' ka' chele, lezka' le gonte chégake'. Ki zna da' bchi'le Moisés žo'o, na' da' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios.

To gan žala' težo ga nak to lyido'
(Lk. 13:24)

¹³ Lezka' wnná Jesusen':

—Le cho'o gan žo'ogak benách ka' ga nak to lyido'. Laga' nak gan žo'ogak, na' nez zen naken da' žjaklen benne' ka' gan kwia yí'gake'. Žo'ogak benne' zan ga na'. ¹⁴ Lyido' nak gan žo'ogak, na' nez las naken da' žjaklen benne' ka' gan gata' yela' nban da' zejli kanne chégake', na' babze benne' ka' žežélgeklen'.

Da' žonžo nak bian' kan nakžo
(Lk. 6:43-45)

¹⁵ Lezka' wnná Jesusen':

—Le gape chi'i kwintle nich bi gon láže'gekle benne' wen laže' ka' le'e, benne' ka' znnágake' zcháljgake' lo wláz Dios. La'gak benne' ka' gan zoale, benne' ca' wlo'é'el kwíngake' gaxjw láže'do' kan zej nak zila'do' ka', san lo yichj lázdo'gake' zej nake' ka beko' yixe' snia ka'. ¹⁶ Da' ka' žóngake' zej nak bian' kan zej nake'. Bi zchibžo da' zbia lba uba lo yag yeche', na' bi zchibžo da' zbia yag higo lo yixe' laye'. ¹⁷ Ki naken, yógo'te yag zix želbían da' zej naken zix, na' to yag yixe' zbian da' bi zej naken zix. ¹⁸ Yag zix na' bi gak kwian da' zej naken ka'ze, na' yag yixen' bi gak kwian da' zej naken zix. ¹⁹ Bíte'teze yag da' bi zbian da' naken

zix, chóggaken', na' wzéygaken' lo yi'. ²⁰ Ki naken, da' ka' žongak benne' ka' zej nak bian' kan zej nake'.

No benne' ka' bi gak chejnníta'gake' gan zna bia' Dios
(Lk. 13:25-27)

²¹ Lezka' wnná Jesusen':

—Benne' zan yé'gake' neda': “Xan, Xan” san kege yógo'tegake' cházgake' gan zna bia' Dios ya'abá. Légakze benne' ka' žóngake' da' žénele Xažo Dios, Bennen' zoe' ya'abá, chejnníta'gake' ga na'. ²² Kate' žin ža ze lawte ža ka' che yežlyó nga, benne' zan yé'gake' neda', na' nnágake': “Xan, Xan, bchaljto xtiža' Dios ni'a che lo' Le'. Bkonlto' žin lo' nich bebejto' be' xiwe' ka', na' bkonlto' žin lo' nich bento' da' zan yela' wak zen ka'.” ²³ Naž neda' yapa' légake': “Bi nónbi'a le'e. Le kwas ga zoa' ni, le'e, benne' wen da' zinnj ka'.”

Chope kan nak gan gak chíxjwžo len yo'o
(Lk. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴ Lezka' wnná Jesusen':

—Lezka', no benne' ženle' xtiža'a ni, na' žone' kan znnan, nake' ka' to benne' žejni'ile', benne' bene' liže' gan že' lo yej xe. ²⁵ Kate' gok yéjwsio', bedób nis wbá'a, na' gok be', na' wdíb nisen' kwit yo'on', san bi wbixen, dan' žen' lo yej xe. ²⁶ Na'a, no benne' ženle' xtiža'a ni, na' bi žone' kan znnan, benne' ni nake' ka' to benne' bi žejni'ile', benne' bene' liže' lo yo yach. ²⁷ Kate' gok yéjwsio', bedób nis wbá'a, na' gok be', na' wdíb nisen' kwit yo'on', na' wbixen, na' la' wbía yi'ten.

²⁸ Kate' beyož Jesusen' bcháljlene' légake' da' ni, bebán láže'gak benne' zan ka' kan nak da' žsedle', ²⁹ dan' žsedle' légake' kan žon to benne' nzi' lo ne'e yela' wnná bia', kege kan žongak benne' yodo' wsedle chégake' ka'.

8

Žeyák to benne' de'e yižwé' leže
(Mr. 1:40-45; Lk. 5:12-16)

¹ Kate' betj Jesusen' law ya'a na', benne' zan zjáklene' Le'. ² To benne' de'e yižwé' leže bžine' gan zoa Jesusen'. Bzoa zibe' xni'e, na' gože' Le':

—Xan, cha' žénelo', wak yeyono' neda'.

³ Naž Jesusen' la' blite ne'e, na' wdane' le'.
Gože' le':

—Žénela'. Yeyako' chawe'.

La' benitte yižwé' che bennen'. ⁴ Naž
Jesusen' gože' le':

—Bwia nga, bi yi'o nitó benne' da' ni,
san beyéj, bejloé'el kwino' law b̄xoz, na'
bejnezjw dan' bchi'le Moisés le'e, dan'
wloé'elen benách ka' ba beyako'.

*Jesús žeyone' bi' wen žin che to benne'
Roma
(Lk. 7:1-10)*

⁵ Wyáz Jesusen' lo yež Kapernaum, na'
bla' to benne' ga na', benne' zchi'e to gaywá'
benne' ka' žjake' lo wdile. Bžine' gan zoa
Jesusen', na' góta'yoele' Le', ⁶ na' wnné':

—Xan, zoa to bi' wen žin chia', debe' lo
yo'o. Bi žak sa'be', na' zzáka'le'ebe'.

⁷ Jesusen' gože' le':

—Sa'a neda', yeyona'-be'.

⁸ Bechebe benne' wnná bian', na' gože'
Jesusen':

—Xan, bi naka' neda' zi cho'o liža', san
cha' nnazo', yeyák bi' wen žin chian'.

⁹ Lezka' neda', zoa to benne' z̄nna bi'e neda',
na' zej nnita' benne' ka' žjake' lo wdile,
benne' ka' z̄nna biá'gaka'-ne'. Kate' žapa'-
ne' toe': “Wyéj ga na” žeje'. Kate' žapa'-ne'
yetóe': “Da ni” žide'. Kate' žapa' benne' wen
žin chia': “Ben žin ni” la' žontie' žin na'.

¹⁰ Kate' benle Jesusen' da' ni, bebanle',
na' gože' benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na'
wnné':

—Da' li žapa' le'e, gan zej nnita' benne' Is-
rael ka', bi na' chejxaka'a nitó benne' žejli'e
chia' neda' kan žon benne' ni. ¹¹ Lezka'
žapa' le'e: žojgak benne' zan zaka' gan zla'
wbíž, na' zaka' gan ženen, na' kwé'lengake'
tzen Bran, na' Isaak, na' Jakob, gan z̄nna
bia' Dios ya'abá chie', ¹² san benne' ka' ba
wžekze Dios nich chejnníta'gake' gan z̄nna
bi'e Le', wsejwe' légake' na'le gan nak chol,
gan kwéžegake', na' wxéj láye'gake' lo yela'
nyache' laže' chégake'.

¹³ Naž Jesusen' gože' bennen' zchi'e
benne' ka' žjake' lo wdile, na' wnné':

—Beyéj ližo'. Kan žejli'o chia', ka' gaken
chio'.

La' na'ze beyakte bi' wen žin chien'.

Jesús žeyone' xna' zo'le Bedw

(Mr. 1:29-31; Lk. 4:38-39)

¹⁴ Bžin Jesusen' liž Bedw, gan ble'ele' xna'
zo'le Bedon' die' lo da'a, na' yoe'e da' la.

¹⁵ Jesusen' wdane' na' no'len', na' la' bežojte
da' la dan' yoe'e. Naž beyás no'len', na'
bsí'ni'e da' bdáwgake'.

Jesús žeyone' benne' zan, benne' yižwé' ka'

(Mr. 1:32-34; Lk. 4:40-41)

¹⁶ Kate' za' žale ža na', za'gak benne'
ka' zej noe'e benne' zan gan zoa Jesusen',
benne' yó'ogake' be' xiwe' ka', na' len yela'
z̄nneze chie' bebeje' be' xiwe' ka', na' bey-
one' yógo'te benne' yižwé' ka'. ¹⁷ Ki goken,
bžin dan' wnná Isaías, benne' bchalje' lo
wláz Dios ža ni'te, katen' wnné': “Le' bey-
one' da' ka' wzáka'žo, na' beké'e yižwé' ka'
chežo.”

*Benne' ka', benne' žénegekle' gónlengake'
Jesús tzen*

(Lk. 9:57-62)

¹⁸ Kate' ble'el Jesusen' zej nnita' benne'
zan ka' dotkwite', gože' benne' wsedle chie'
ka' tégake' yechela'ale nido'. ¹⁹ To benne'
yodo' wsedle bžine' gan zoa Jesusen', na'
gože' Le':

—Benne' wsedle, gónlena' Le' tzen
gáte'teze gan chejo'.

²⁰ Jesusen' gože' le':

—Beza' ka' zej de zan yej chégakba', na'
byínnedo' ka', zej žia xó'ngakba', san neda',
Benne' Golje' Benách, bi de gan chixjw
yichja'.

²¹ Yetó benne' wsedle che Jesusen' gože'
Le':

—Xan, benn latje yeyá'a liža' na' zejte
wkacha'a xa'.

²² Jesusen' gože' le':

—Da len neda'. Be' latje benne' žátgake'
wkáche'gake' ljéžgake' ka', benne' žátgake'.

Jesús zzoa žie' be' wale da' žakle'en

(Mr. 4:35-41; Lk. 8:22-25)

²³ Wžén Jesusen' lo barkw, na' benne' ws-
edle chie' ka' žónlengake' Le' tzen. ²⁴ Naž gok
to be' wale lo nido', na' žasle'e nison', na'
zejte žaz nis lo barkwn'. Jesusen' die' ztase'
lo barkwn'. ²⁵ Naž benne' wsedle chie' ka'
wbíga'gake' gan die', na' besbángake' Le', na'
góžgake' Le':

—Xan, beslá neto'. Za' gatžo lo nis.

²⁶ Bechebe Jesusen', na' gože' l'égake':

—¿Biz chen' zžébele? Láte'ze žejle'le che Dios.

Naž wyase Jesusen', na' bliže' ben' da' žaken, na' nisdon', na' la' wžé'tegaken ži.

²⁷ Bebán láže'gak benne' ka', na' wnnágake':

—¿Biz napkze benne' ni? Znnenze', na' be' žaken, na' nisko' žóngaken kan znné'.

Benne' Gadara ka', benne' yó'ogake' be' xiwe' ka'

(Mr. 5:1-20; Lk. 8:26-39)

²⁸ Kate' bžin Jesusen' yechelá'a nisko' gan nbab yež Gadara, bžojgak chope benne' ka' lo bloj ka' gan zej že' ba chegak benne' gat ka', na' bžingake' gan zoa Jesusen'. Sniale'e zej nake', na' bi gok nitó benne' tie' lo nezen'. ²⁹ La' wžéžeya'agak žoptie' zižje, na' wnnágake':

—¿Biz nbága'to' chio', Jesús, Zi'n Dios? ¿Zo'o nga nich wsaka' zi'o neto' kate' bi na' žin ža?

³⁰ Gan nníta'gake' zej nnita' koch zan, bia želdaba' žáwgakba', na' zej že'ba' late' gan nak zi'to'. ³¹ Wnné nyáche'gak be' xiwe' ka', na' góžgaken Jesusen':

—Cha' yebejo' neto', be' latje chejžo'oto' yichj lázdo'gak koch zan ka'.

³² Naž Jesusen' gože' l'égaken:

—Le chej.

La' bežójtegak be' xiwe' ka', na' be-jžó'ogaken yichj lázdo'gak koch zan ka'.

Naž ka' gaze jak yógo'te koch zan ka', na' bejbíxjgakba' gan nak to le'e ya'a yej, na' bejcházgakba' lo nisko', gan wyépgakba' nis, na' gótgakba'.

³³ Bžébegak benne' ka', benne' wdape chí'igake' koch ka', na' bžónnjake'. Kate' bžingake' lo yež, bžéngkle' benách ka' yógo'te da' gókgaken chegak benne' ka' wyó'ogake' be' xiwe' ka'. ³⁴ Naž bžojgak benne' lo yež ka', nich bejchággake' Jesusen'. Kate' blé'egkle' Le', góta'yoegekle' Le' yezé'e lo yežlyó chégake'.

9

Jesús žeyone' to benne' bi žak se'e

(Mr. 2:1-12; Lk. 5:17-26)

¹ Naž bebén Jesusen' lo barkw, na' wdíe' yechelá'a nisko', na' bežine' gan nak laže'.

² Bžingak benne' ka' ga na' zej noe'e to

benne' bi žak se'e, na' bdíxjwgake' le' xni'a Jesusen', zoe' lo yag gant. Kate' ble'el Jesusen' kan žejle'gak benne' ka' chie' Le', gože' bennen' bi žak se'e, na' wnné':

—Ben choch lažo'o, zí'na'do'. Ba benít lawa' chio' doła' da' nbago'o.

³ Lezka' zej nnita' benne' yodo' wsedle ka' ga na'. Wzá' láže'gake', na' wnnágake':

—Da' zchalj benne' ni zzoan Dios cheła'ale.

⁴ Kate' gókbe'ele Jesusen' da' zza' láže'gake', gože' l'égake':

—¿Biz chen' zza' láže'le da' kegle? ⁵ Bi nak zede cha' no benne' yí'aze' benne' ni: “Doła' da' nbago'o ba benít lawa'” san nak zede gone' ga yeyase', na' yezé'e. ⁶ Na'a, neda', Benne' Golje' Benách, wloe'ela' le'e nzi' lo na'a yela' wnná bia' lo yežlyó nga yenít lawa' doła'.

Naž Jesusen' gože' bennen' bi žak se'e, na' wnné':

—Beyás. Bchis yag gant chion', na' beyéj ližo'.

⁷ Naž la' wyaste bennen' bi gok se'e, na' beyeje' liže'. ⁸ Kate' benne' ka' nníta'gake' ga na' blé'egkle' da' ni, bebángekle', na' bka'n zéngake' Dios dan' bnezjwe' yela' wak ki chegak benách ka'.

Jesús žliže' Matío

(Mr. 2:13-17; Lk. 5:27-32)

⁹ Kate' bezá' Jesusen' ga na', ble'ele' to benne' lie' Matío, ži'e gan zchizjwe' benách ka' lo wláz yež zi'to', na' Jesusen' gože' le':

—Benlen neda' tzen.

Naž la' wzó ža'te Matión', na' bénlene' Jesusen' tzen.

¹⁰ Yetó da' goken, kate' ne že' Jesusen' žawe' to lo yo'o, benne' zan, benne' wechizjw ka' na' benne' gaxjw ka', bžingake' gan zoe', na' wžé'lengake' Jesusen' na' benne' wsedle chie' ka'. ¹¹ Kate' benne' yodo' fariseo ka' blé'egkle' da' ni, wnnábgekle' benne' wsedle ka' che Jesusen', na' wnnágake':

—¿Biz chen' bennen' žsedle le'e žáwlene' benne' wechizjw ka', na' len yezika' benne' doła' ka' tzen?

¹² Kate' benle Jesusen' da' ni, gože' l'égake':

—Benne' ka' nníta'gake' chawe', bi žon byenen chjake' gan zoa benne' žeyone' benách ka', san benne' ka' bi nníta'gake'

chawe' žon byenen chjake' gan zoa ben-
nen' žeyone' benách ka'. ¹³ Le chej, na' le
wsedle da' nyejw le'e yiche la'y, da' znnan
ki: "Žénela' yeyache' láže'gekle benne' ka'
ljéžgake' ka', kege gótgake' bia beže ka' lo
bkog la'y chia'." Blá'a neda' nga, kege nich
wliža' benne' chawe' ka', san nich wliža'
benne' doła' ka' nich yeyát láže'gake'.

*Žsedle Jesús kan žala' gonžo wbás
(Mr. 2:18-22; Lk. 5:33-39)*

¹⁴ Naž benne' ka' žónlengake' Zwa tzen,
bennen' bezóe' benách ka' nis, blá'gake'
gan zoa Jesusen', na' wnnábgekle' Le', na'
wnnágake':

—Neto' žonto' wbás zan chi'i, na' lezka'
žongak benne' yodo' fariseo ka'. ěBiz chen'
benne' wsedle chio' ka' bi žóngake' wbás?

¹⁵ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—ěWak benne' ka' nníta'gake' lni che yela'
zchag na' gak nyache' láže'gake' kate' benne'
zchag ne'e ne zóalene' légake'? Za' ža kate'
kwas bennen' zchag ne'e gan nníta'gake'. Ža
na' góngake' wbás.

¹⁶ Bsaka' lebe Jesusen', na' wnné':

—Bi yeyón nitó benne' to laže' gole len
laže' kobe, dan' wxónnj laže' koben' da'
ngo'e lo laže' golen', na' chéza'že laže' golen'.

¹⁷ Lezka' bi ka'a nitó benne' xis uba kobe to
lo že'e gole da' naken yid, dan' gak bžina' xis
uba koben', na' wlá'n že'e golen' da' naken
yid, na' cwia yi' xis uba na', na' lezka' kwia
yi' že'e na' da' naken yid. Zga'ažo xis uba
kobe to lo že'e kobe da' naken yid, na' da'
chopten žak chí'igaken.

*Žebán xkwide' no'le che Jairo, na' žeyák to
no'le
(Mr. 5:21-43; Lk. 8:40-56)*

¹⁸ Kate' Jesusen' ne zcháljlene' légake', to
benne' znná bi'e benne' judío ka' ble'e gan
zoe', na' bzoa zibe' xni'e, na' gože' Le':

—Xkwide' no'le chia' za' gotbe'. Da, xoa
no'o lebe', nich yebanbe'.

¹⁹ La' wzó ža'te Jesusen', na' wyéjlene' le',
tzen len benne' wsedle chie' ka'.

²⁰ Naž bžin to no'le ba gok chežinno yiz
de'e yižwé'. Bi zbez žen chie' da' žaken
chégakkze no'le ka'. Wbige'e zaka' xkože'l
Jesusen', na' wdane' laže' da' nakwe'. ²¹ Ki
bene' dan' wzá' laže'e, na' wnné': "Cha'

kanza' ze', yeyaka'." ²² Naž byechj Jesusen',
na' bwie' le', na' gože' le':

—Ben choch lažo'o, zína'do'. Ba beyaktio'
dan' žejli'o chia' neda'.

La' na'ze beyaktie'.

²³ Kate' bžin Jesusen' liž benne' wnná
bian', ble'ele' zej nnita' benne' zan ga na',
benne' ka' zkwéžegake' bžejw, na' benne' ka'
želbeže nyache'e. ²⁴ Jesusen' gože' légake':

—Le kwas ga ni, dan' bi nat xkwide' no'le
ni. Ztászebe'.

Naž benne' ka' nníta'gake' ga na' bka'n
dítjgekle' Le'.

²⁵ Kate' Jesusen' ba bebeje' benne' ka'
na'le, wyoé'e lo yo'o, na' bexwe' na' xkwide'
no'len', na' la' wyástebe'. ²⁶ Wzé diža' kan
gok da' ni, na' benách ka' nníta'gake' dot
yežlyón' béngeklen'.

Jesús žeyone' benne' lo chole ka'

²⁷ Kate' bžoj Jesusen' ga na', chope benne'
lo chole ka' wnáwgake' Le'. Wžéžeya'agake'
zižje, na' wnnágake':

—Beyache' laže'l neto', Le', za'só Dabí.

²⁸ Kate' wyó'o Jesusen' lo yo'o, žopte
benne' lo chole ka' bžingake' gan zoe'. Naž
Jesusen' wnnable' légake', na' wnné':

—ěŽejle'le chia' neda', gak yeyona' le'e?

Légake' wnnágake':

—O', Xan.

²⁹ Naž Jesusen' wdane' yej lágwage', na'
wnné':

—Kan žejle'le, ka' gaken chele.

³⁰ La' beyáljwte yej lágwage'. Naž Jesusen'
bchi'le' légake', na' wnné':

—Le wia bi we'le latje no benne' nnezle'
da' ni.

³¹ Kate' bežójgake', la' bzétegake' diža' dot
yežlyón' kan nak da' ben Jesusen'.

Jesús žeyone' to benne' bi žak nnie'

³² Kate' Jesusen' bežójlene' benne' wsedle
chie' ka' tzen lo yo'on', bžingak benne' ka'
gan zoa Jesusen', benne' ka' zedjwá'gake'
to benne' gan zoe' Le', benne' bi žak nnie'
dan' yoe'e be' xiwe'. ³³ Kate' beběj Jesusen'
be' xiwen', la' wnnete bennen' bi gok nnie'.
Bebán láže'gak benne' ka' nníta'gake' ga na',
na' wnnágake':

—Bi na' le'elto' da' ki gan nníta'gak benne'
Israel ka'.

³⁴ Naž benne' yodo' fariseo ka' wnnégake' chie', na' wnnágake':

—Benne' ni žebeje' be' xiwe' ka' len yela' wak che xangak be' xiwe' ka'.

Jesús žak nyache' laže'e ni'a chegak benne' zan ka'

³⁵ Wdá Jesusen' dot kwit gan zej že' yež zen ka', na' yeždo' ka', na' gan nak lo yo'o gan zdogak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' bsedle' benách ka' nníta'gake' ga na', na' bchalje' diža' chawen' kan zna bia' Dios. Beyone' yógo'te benne' ka' zoa bi da' želzake'e, benne' ka' nníta'gake' lo yež ka'. ³⁶ Kate' ble'el Jesusen' benne' zan ka', beyache' láže'le' légake', dan' želzake'e, na' žedó láže'gake' kan žak chegak zila' ka' bi zoa benne' gape chí'igake'-ba'. ³⁷ Naž Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Da' li, zen nak yel, san babze benne' ka' nníta'gake' nich lápgaken'. ³⁸ Che len, le gáta'yoel Dios, Bennen' nake' Xan yelen', na' nnáblele-ne' sele'e benne' wen žin ka', nich lápgaken'.

10

Jesús zbie' chežinno benne' nich gákgake' wbás chie' ka'

(Mr. 3:13-19; Lk. 6:12-16)

¹ Naž bliž Jesusen' chežinnote benne' wsedle chie' ka', na' bdie' lo ná'gake' yela' wnná bia' nich yebéjgake' be' xiwe' ka' yo'ogak benách ka', na' nich yeyóngake' yógo'te benne' yižwé' ka', na' yógo'te benne' ka' zoa bi da' želzake'e.

² Ki legak chežinnote wbás ka' wže' Jesusen':

Smon, (lezka' lie' Bedw).

Ndres, (biche' Smon na').

Jakob, (zi'n Sebedeo).

Zwa, (biche' Jakob na').

³ Lip.

Bartol.

Mas.

Matío, (benne' wechizjw).

Jakob, (zi'n Alfeo).

Lebeo, (lezka' lie' Tadeo).

⁴ Smon, (benne' že' laže'e yež Israel).

Judas Iskariote, (bennen' wdíe' Jesusen' lo na'gak benne' ka' gótgake' Le').

Jesús žsele'e wbás chie' ka' nich chežégake' xtiže'e

(Mr. 6:7-13; Lk. 9:1-6)

⁵ Naž Jesusen' bsele'e chežinnote benne' wsedle chie' ka' nich chežégake' xtiže'e, na' bchi'le' légake', na' wnné':

—Bi chejle gan zej nnita' benách ka' bi zej nake' judío, na' bi chazle lažgak benách ka' nníta'gake' gan nbab Samaria. ⁶ Le chej gan zej nnita' benách Israel ka', benne' zej nake' ka' zila'do' ka', bia ka' zej nnitlba'. ⁷ Le wchálj diža' chawen', na' nnale: “Za' žin ža la' Bennen' zoe' ya'abá che Dios nich nna bi'e lo yežlyó nga.” ⁸ Le yeyón benne' yižwé' ka'. Le yeyón benne' ka' zej de'e yižwé' leže. Le yebán benne' gat ka'. Le yebéj be' xiwe' ka' yo'ogak benách ka'. Bennza' yela' wnná bia' ni chele. Le wkonlen žin, na' bi be wchízjwle.

⁹ Bi be wa'le lo bzod chele, cha' mežw oro, o mežw plat, o mežw lasdo'. ¹⁰ Bi wa'le yixjw yet chele da' gawle lo nez. Toze laže' da' xoa yenle wa'le, na' bi wa'le zel-le, o bar chele, dan' wželkzle benne' wen žin da' gawe'.

¹¹ Gáte'teze yež zen, o yeždo' gan žinle, le nnab cha' zoa no benne' ga na' nake' li laže', na' ga'nle liž bennen' na' zejte yežojle lo yežen'. ¹² Kate' cho'le to yo'o, le gape “Padiox” benne' ka' nníta'gake' yo'on', na' nnáblele Dios wnezjwe' chégake' da' wzóa žin yichj lázdo'gake'. ¹³ Cha' zej nak zi benne' ka' nníta'gake' yo'on', na' da' zzoa žin yichj lázdo'žo gá'nlenen légake', san cha' bi zej nak zi benne' ka', nnable bi ga'nlen légake' dan' zzoa žin yichj lázdo'žo. ¹⁴ Gáte'teze gan žinle gan bi gápegak benách ka' le'e ba la'ne, na' bi wzé nággake' xtíža'le, le yežój lo yo'on', o lo yežen', na' le kwib bixte yo da' dan' lable, da' wloe'elen légake' zej nbage'e zia. ¹⁵ Da' li žapa' le'e, kate' žin ža chog Dios chegak benách ka' sáka'gake', sáka'žegak benách ka' nníta'gake' lo yežen' ka' sáka'gak benách ka' wnníta'gake' lo yež Sodoma, na' lo yež Gomorra, yež ka' bchinnj Dios.

Benne' yežlyó ka' wsaka' zígake' benne' ka' che Jesús

¹⁶ Lezka' wnná Jesusen':

—Le wia nga, neda' žsela'a le'e, na' gakle ka' zila'do' ka' želdaba' gan zej nnita' beko'

yix'e snia ka'. Le gak ban laže' kan zej nak bele snia ka', san lezka' le gak gaxjw laže' kan zej nak plomdo' ka'. ¹⁷ Le gape chi'i kwínle chegak benách ka', dan' wdégake' le'e lo na'gak benne' yolawe' ka', na' chíngake' le'e gan nak lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios. ¹⁸ Lezka' wché'gake' le'e gan že'gak benne' blo ka', na' gan že'gak benne' wnná bia' ka', dan' žónlenle neda' tzen. Ki gaken nich gak wchaljle xtiža'a gan že'gak benne' ka', na' gan že'gak benne' ka' bi zej nake' judío. ¹⁹ Naž kate' wdégake' le'e lo na'gak benne' wnná bia' ka', bi gek zédlele biz nnale, dan' wchíz Dios yichj lázdo'le la' ža na'ze da' nnale, o kan wchaljle. ²⁰ Kege lé'ezele wchaljle, san Dios Be' La'y, Bennen' selá' Xažo Dios chele, Lekze' sóalene' le'e, na' wchalje'.

²¹ 'Zej nnita' benách ka' wdégake' bíche'gake' ka' lo na'gak benne' ka' gótgake' légake', na' lezka' benne' ka' zej nake' xagak xkwide' ka' wdégake' zí'ngake' ka', na' zej nnita' benne' ka' kwej yíchjgake' xágake' ka', na' góngake' ga gátgake'. ²² Yógo'te benách wzóagake' le'e chela'ale dan' žónlenle neda' tzen, san yelá no benne' ga'ne' choch na' zejte ža ze lawte ža ka'. ²³ Kate' wsaka' zi'gak benách ka' le'e to lo yež, le wzónnj ga na', na' le chej yetó yež, dan' žapa' le'e, yelá'a neda', Benne' Golje' Benách, zga'ale kate' yeyóž wzele xtiža'a gan zej nnita' yógo'te yež ka' chegak benách Israel ka'.

²⁴ 'Nóte'teze benne' nake' benne' wsedle bi nakže' blo ka' bennen' žsedle' le', na' lezka' no benne' nake' wen žin bi nakže' blo ka' xane'. ²⁵ Bennen' nake' benne' wsedle žala' yebele' cha' sáke'le' gake' kan nak bennen' žsedle' le', na' benne' wen žin na' žala' yebele' cha' gake' kan nak xane'. Cha' neda' naka' ka' benne' xan yo'o, na' znnégake' chia', znnágake' naka' Belzebú da' xiwe', lezka' da' zí'teže nnégake' chegak benách ka' žónlengake' neda' tzen.

*No Benne' žala' žébežo
(Lk. 12:2-9)*

²⁶ Lezka' wnná Jesusen':

—Che len, bi žébele benách ka'. La' law yógo'te da' ka' žaken ži žize, na' gak bia' yógo'te da' zej ngache'. ²⁷ Da' zcháljlena' le'e

gan nak chol, le wchaljen gan nak lo baní', na' da' žapa' le'e gan ngache', le nne ziže gan nak kwáselo. ²⁸ Bi žébele benne' ka', benne' žótgake' belá' žen chegak benách ka', san bi gak wchínngake' be' nákkžežo. Le žebe Dios, Bennen' gak gote' belá' žen chele, na' lezka' gak cho'ne' be' nákkzele lo yi' gabíl.

²⁹ 'Želdó'o chope byínnedo' len to mežw lasdo', san bi bix'e nitoba' lo yo cha' bi žonn Xažo Dios latje gaken. ³⁰ Lezka' yógo'te yicha' yichjle ba blab Dios. ³¹ Che len, bi žébele. Záka'žele le'e law Dios ka' záka'gak bia zan byínnedo' ka'.

*Benne' ka' znnágake' žónlengake' Benne' Cristo tzen
(Lk. 12:8-9)*

³² Lezka' wnná Jesusen':

—No benne' nne' žónlene' neda' tzen lawgak benách ka', lezka' neda' nnia' žonlen bennen' neda' tzen law Xa', Bennen' zoe' ya'abá. ³³ Benne' ka', benne' zbej yíchjgake' neda' lawgak benách ka', na' znnágake' bi žónlengake' neda' tzen, lezka' neda' kwej yichja' légake' law Xa', Bennen' zoe' ya'abá.

*Jesús nake' ka to da' gonen ga la'a lazgak benách ka'
(Lk. 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ Lezka' wnná Jesusen':

—Bi gekle za'a neda' nich ko'a yežlyó nga da' gonen ga gaggak benách ka' toze. Bi za'a nich gona' ga gaggak benách ka' toze, san za'a nich ko'a da' gonen ga la'a lazgak benách ka'. ³⁵ Za'a nga, na' gona' ga kwej yichjgak benách ka' xágake', na' lezka' no'le ka' kwej yíchjgake' xná'gake'. Lezka' no'le zoa' ližgak ka' kwej yíchjgake' xto' zí'ngake' ka'. ³⁶ Ki gaken, la' lježgak benách ka' wsaka' zí'gake' légake'.

³⁷ 'No benne' nží'izele' xa xne'e ka nží'ile' neda', bi nake' zi gónlene' neda' tzen, na' no benne' nží'izele' xkwide' byo chie' o xkwide' no'le chie' ka nží'ile' neda', bi nake' zi gónlene' neda' tzen. ³⁸ No benne' bi si' lo ne'e gake' ka to benne' zejté'e le'e yag kroze, na' gónlene' neda' tzen, bi nake' zi gake' chia' neda'. ³⁹ No benne' že' laže'e gape chi'e yela' nban chie', wniten', san no benne' wnite' yela' nban chie' dan' žónlene' neda' tzen, yelá bennen'.

*Da' ka' Dios yebi'e chežo
(Mr. 9:41)*

⁴⁰ Lezka' wnná Jesusen':

—No benne' gape' le'e ba la'ne, lezka' gape' neda' ba la'ne, na' bennen' gape' neda' ba la'ne, lezka' gape' ba la'ne Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda'. ⁴¹ No benne' gape' ba la'ne to benne' zchalje' lo wláz Dios dan' zchalje' lo wlaze' Le', si' bennen' la' lébeze kan nak da' wnezjw Dios che bennen' zchalje' lo wlaze' Le'. Lezka' no benne' gape' ba la'ne to benne' chawe' dan' nake' benne' chawe', si' bennen' la' lébeze kan nak da' wnezjw Dios che benne' chawen'. ⁴² Nóte'teze benne' wnezjwe' to zbíndo'ze nis che to bénne'do' ki dan' nake' benne' wsedle chia' neda', da' li žapa' le'e, si'kze bennen' da' wnezjw Dios chie'.

11

*Benne' ka' bseła' Zwa želžine' gan zoa Jesús
(Lk. 7:18-35)*

¹ Kate' beyož Jesusen' bzejni'ile' benne' wsedle chie' ka', bezé'e ga na', na' wyeje' žejsele' benách ka', na' žejchalje' xtiže'e lo yež ka' chegak benne' ka'.

² Kate' ža ka' Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis, nyejwe' liž ya, na' benle' kan nak da' žon Jesusen'. Naž Zwan' bsele'e chope benne' ka' žónlengake' le' tzen, na' bžingake' gan zoa Jesusen'. ³ Žoptie' wnnábgekle' Jesusen', na' wnnágake':

—¿Nako' Le' Benne' Criston', Bennen' žala' le'e yežlyó nga, o žala' kwezto' na' zejte la' yetó benne'?

⁴ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Le chej chejzenle Zwan' dan' ženlele, na' dan' zlé'elele. ⁵ Le yi'e kan žaken, želé'egekle benne' ka' gókgake' lo chole, na' žeza'gak benne' ka' bi gok sá'gake'. Ba beyakgak chawe' benne' ka' wdá'gake' yižwé' leže, na' žeyéngkle benne' kwez w ka'. Ba bebangak benne' ka' gótgake', na' nníta'gak benne' ka' zžéngkle' benne' yache' ka' diža' chawen'. ⁶ Ba nez zen gaken che bennen' bi gak chope laže'e, na' bi kwey yichje' neda'.

⁷ Kate' ba beza'gak benne' ka' žónlengake' Zwan' tzen, naž wzó law Jesusen' zcháljlene' benách ka' nníta'gake' ga na' kan nak che Zwan', na' gože' légake':

—¿Biz gónelele lé'elele katen' wyejle lo latje dachen'? ¿Gónelele lé'elele to benne' nake' ka to ya xtildo' da' zzechj be'? ⁸ Cha' kege, ¿biz gónelele lé'elele? ¿Gónelele lé'elele to benne' nakwe' laže' da' záka'le'en? Nnézkzelele benne' ka' zej nakwe' laže' da' záka'le'en nníta'gake' ližgak benne' wnná bia' ka'. ⁹ Yetó na', ¿biz gónelele lé'elele? ¿Gónelele lé'elele to benne' zchalje' lo wláz Dios? Ka' naken, žekla' neda'. Žapa' le'e, blé'elele to benne' nákle'eže' blo ka yezika' benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios. ¹⁰ Ki naken dan' nak Zwan' bennen' nyejw kan nak chie' le'e yiche la'y, da' znnan:

Bwia nga, žsela'a benne' wbás chia', bennen' cheje' zga'ale' ka Le'.

Le' gon chawe'e nez gan tio'.

¹¹ Da' li žapa' le'e. Dot yežlyó nga, bi zoa nitó benne' nakže' blo ka Zwan', bennen' bezóe' benách ka' nis, san no benne' nakže' gaxjw laže' gan znná bia' Dios, Bennen' zoe' ya'abá, nakže' blo ka Zwan'.

¹² 'Katen' wzó law bezóa Zwan' benách ka' nis, na' zejte na'a ža, de chgí' želžó'o benách ka' gan znná bia' Dios, Bennen' zoe' ya'abá, na' benne' wechóg laže' ka' žon byéngake' chó'ogake' ga na'. ¹³ Kate' bla'te ža na' wzóa Zwan', da' bchi'le Moisés le'e, na' da' bzojgak yógo'te benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios bloé'egeklen kan znná bia' Dios, Bennen' zoe' ya'abá. ¹⁴ Cha' žénelele si' lo na'le da' ki, žala' nnézlele Zwan' nake' Lías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, na' nake' bennen' wnná Dios žala' yelé'e da' yoble ža ni zoažo na'a. ¹⁵ No benne' zoa nage', na' ženle', žala' wzé nage'.

¹⁶ '¿Biz wsaka' leba' kan zej nak benne' ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a? Zej nake' ka' xkwide' ka' želbe'be' lawe' ya'a. Zbéžeya'agakbe', na' žližgakbe' ljéžgakbe' ka', ¹⁷ na' želnnabe': “Zkwéžeto' chele bžejw. ¿Biz chen' bi za'ale? Žoľ nyáche'to' chele. ¿Biz chen' bi zbeže nyáche'le?” ¹⁸ Ki nakle, dan' bla' Zwan', na' dan' bi bdawe' kan žawle le'e, wnele chie', wnnale: “Da' xiwe' žónlennen le' tzen.” ¹⁹ Naž bla'a neda', Benne' Golje' Benách, na' žej žawa', na' znele chia', znnale: “Nake' benne' wawle'e, na' benne' žejje'. Nake' lježgak benne' wechizjw ka', na' yezika' benne' wen dola' ka'.” Yela'

žejní'il che Dios nak bian' ni'a che da' žongak benne' ka' nzi' lo ná'gaken'.

Da' gak che no benne' bi gone' kan z̄nna x̄tiža' Dios

(Lk. 10:13-15)

²⁰ Naž wzó law Jesusen' zdile' benne' ka' nníta'gake' lo yež ka' gan bene' da' zan yela' wak zen ka', dan' bi beyát láže'gake'. ²¹ Gože' légake':

—Da' nyáche'le'e gaken chele le'e, benách ka' che yež Korazín. Da' nyáche'le'e gaken chele le'e, benách ka' che yež Betsaida. Chela' gokgak yela' wak zen ka' lo yež Tiro, na' lo yež Sidón ka' da' ka' bena' gan zoale, ža ni'tel yeyát láže'gak benne' ka' che yež Tiro na', na' che yež Sidón na', na' gákwgake' laže' zeche', na' wžíagake' de yíchjgake', da' włoe'elen žeyát láže'gake'. ²² Na'a, neda' žapa' le'e, kate' žin ža chog Dios chegak benách ka' sáka'le'egake', sáka'žele le'e kan sáka'gak benne' ka' che yež Tiro na', na' che yež Sidón na', yež ka' bchinnj Dios. ²³ Le'e, benne' ka' che yež Kapernaum, žžékelele le'e cho'ole ya'abá che Dios dan' blé'elele da' ka' bena' neda'? Yetjle lo yi' gabíl. Chela' gokgak yela' wak zen ka' lo yež Sodoma, ka' da' ka' bena' gan zoale, ga'ngak benne' yežen', na' zejte na'a ža. ²⁴ Na'a, neda' žapa' le'e, kate' žin ža chog Dios chegak benách ka' sáka'le'egake', sáka'žele le'e kan sáka'gak benne' ka' che yež Sodoma na'.

Z̄nna Jesús: "Le gonlen neda' tzen, na' yezi' láže'le"

(Lk. 10:21-22)

²⁵ Kate' ža na' bchalj Jesusen', na' wnné':

—Zka'n zena' Le', Xe, nako' Xan ya'abá, na' Xan yežlyó nga, dan' bkacho'o da' ki, nich bi lé'egeklen benne' ka' žejní'igekle', san blóe'elo' benne' ka' zej nake' ka' xkwide' ka' da' ki. ²⁶ Ka'kze gaken, Xe, dan' ki wyáz lažo'o Le'. ²⁷ Ba bde Xan' yógo'te lo na'a neda'. Bi nonbia' no benne' neda', Zi'n Dios, san toze Xažo Dios, na' bi nonbia' no benne' Xažo Dios, san toza' neda', Zi'n Dios, na' lezka' benne' ka' žénela' włoe'ela' légake' Xažo Dios. ²⁸ Le gonlen neda' tzen yógo'tele žejxáke'le dan' žóntezle žin che yodo', na' nwa'le ywa' zi'i che da' zchi'le yodo', na' neda' gona' ga yezi' láže'le. ²⁹ Lo yela' gaxjw laže' chele le gon xchina', gake ka' go'n ka',

bia ka' želzi'ba' yogo' chégakba'. Le wsedle da' nnia' neda', dan' naka' gaxjw laže', na' kwide' laže', na' žél-lele yela' žezi' laže', na' ga'n ži yichj lázdo'le. ³⁰ Yogon' dan' xoa' le'e, dan' naken da' wchi'la' le'e, bi naken zede, na' ywa' wa'a le'e da' naken da' žsedla', žá'ado'ze naken.

12

Benne' ka' che Jesús želké'e bisto zoa' s̄tribe ža la'y

(Mr. 2:23-28; Lk. 6:1-5)

¹ Kate' ža na', da' naken ža la'y chegak benne' judío ka', wdé Jesusen' gan de yele zoa' s̄tribe. Želdón benne' wsedle chie' ka', na' wzó lawgake' želké'e bisto gan žia zoa' s̄triben', na' žáwgaken'. ² Kate' benne' yodo' fariseo ka' blé'egekle' da' ni, góžgake' Jesusen':

—Bwia nga, žongak benne' wsedle chio' ka' da' bi žala' gonžo ža la'y.

³ Naž Jesusen' gože' légake':

—¿Bi bel-le le'e yiche la'y kan nak da' ben Dabí katen' wdone', na' lezka' wdongak benne' ka' wnníta'lengake' le'? ⁴ Wyoé'e lo yo'o che Dios, na' bdawe' yet x̄til ka' zej nkwe'e lo bkog la'y, dan' bi žala' gawe' le', na' bi žala' gawgak benne' ka' wnníta'lengake' le', san toze b̄xoz ka' de latje gáwgaken'. ⁵ ¿Bi bel-le da' wnná Moisés wak gongak b̄xoz ka' ža la'y ka'? Žóngake' žin li'a yodo' ža la'y ka', na' bi želbage'e doła'. ⁶ Na'a, neda' žapa' le'e, zoa' neda' nga, na' naka' benne' nakže' blo ka' yodo'. ⁷ Bi žejní'ilele dan' nyejw le'e yiche la'y, da' z̄nna: "Žénela' yeyache' láže'lele lježle ka', na' kégeze gotle bia beždo' ka', bia ka' zzeyle lo bkog la'y chia'." Chela' žejní'ilele da' ki, bi besbága'le benne' ka' žia, benne' ka' bi želbage'e žia. ⁸ Ka' naken, dan' naka' neda', Benne' Golje' Benách, Xan ža la'y.

Jesús žeyone' to benne' nžeke' ne'e

(Mr. 3:1-6; Lk. 6:6-11)

⁹ Naž bezá' Jesusen' ga na', na' wyoé'e lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngekle' x̄tiža' Dios. ¹⁰ Lo yo'on' wzóa to benne' nžeke' ne'e, na' dan' žénegekle benne' judío wnná bia' ka' žélgekle' to da' gak yesbága'gake' Jesusen' žia, che len wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿De latje yeyonžo no benne' yižwé' kate' nak ža la'y?

¹¹ Bechebe Jesusen', na' gože' lĕgake':

—No benne' ladjwle le'e, cha' zoa to zila' chie', na' cha' bixba' toba' lo yežw kate' nak ža la'y, ¿bi chejleje'-ba'? ¹² Záká'že to benne' ka to zila'. Che len, de latje gonžo da' nak chawe' chegak benách ka' kate' nak ža la'y.

¹³ Naž Jesusen' gože' benne' yižwén':

—Bli no'o.

Kate' bli ne'e, la' beyakten chawe' kan nak yechełá'a ne'e.

¹⁴ Naž bežachgak benne' yodo' fariseo ka', na' béngake' xtíža'gake' nich gótgake' Jesusen'.

To benne' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te bchalje' che Jesús

¹⁵ Kate' gókbe'ele Jesusen' da' ni, bezé'e ga na', na' benne' zan jáklene' Le' tzen. Naž Jesusen' beyone' yógo'te benne' yižwé' ka', benne' nníta'gake' ladjwgak benách ka', ¹⁶ na' bchi'le' lĕgake' bi wzéngkle' benách ka' no nake' Le'. ¹⁷ Kate' bcháljlene' lĕgake' gok da' wnná Isaías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, katen' wnné':

¹⁸ Le wia nga, Bennen' nake' wen žin chia', Bennen' wžekza' neda'.

Nži'ila' Le', na' žaz laža'a Le'.

Wchiza' Le' Be' La'y.

Le' wzenle' yógo'te benách kan gona',

wchi'a laža'a lĕgake'.

¹⁹ Bi til diže'e len no benne', na' bi nnie' zižje,

na' bi yenle no benne' chi'e gan nak zi'to'.

²⁰ To ya xtildo' da' zoa be bi chichjwen',

na' to yi' da' za' yolen, bi wsołen',

kate' wzoaže' da' nak chawe' chie'.

²¹ Yógo'te benách ka' wzén láže'gake' Le'.

*Znnágake': "Da' xiwe' žónlenen Jesús tzen"
(Mr. 3:19-30; Lk. 11:14-23; 12:10)*

²² Naž bla'gak benne' ka' zej noe'e to benne' lo chołe gan zoa Jesusen', bennen' bi žak nnie', dan' yoe'e be' xiwe', na' Jesusen' beyone' le'. Ki goken, bennen' goke' lo chołe, na' bi gok nnie', na'a zle'ele', na' zchalje'. ²³ Che len bebán láže'gak yógo'te benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnnágake':

—¿Nak benne' ni za'só Dabí, bennen' žala' le'e?

²⁴ Kate' béngkle benne' yodo' fariseo ka' da' ni, wnnágake':

—Benne' ni žebeje' be' xiwe' ka', dan' Belzebú, da' xiwe', dan' naken xangak be' xiwe' ka', žónlenen Le' tzen.

²⁵ Žákbe'ele Jesusen' dan' zza' láže'gake', na' gože' lĕgake':

—Gáte'teze gan znná bia'gak benách ka', cha' žoj chóplegak benne' ka', na' cha' tıl-lĕngake' ljéžgake' ka', kwia yi' yela' wnná bia' chégage'. Lezka', cha' žoj chóplegak benách ka' nníta'gake' to yež o to yo'o, na' cha' tıl-lĕngake' ljéžgake' ka', bi gak dia'gak benne' ka' nníta'gake' lo yežen' o lo yo'on'.

²⁶ Lezka', cha' kwej da' xiwe' la' ljéžekzen, na' cha' tıl-lĕngak be' xiwe' ka' la' lĕgakkzen, ¿nakxkze gak dia' yela' wnná bia' che da' xiwen'? ²⁷ Znnale žebeja' be' xiwe' ka' dan' Belzebú da' xiwe' žónlenen neda' tzen. Cha' neda' žona' ki, ¿nož benne' žónlene' tzen benne' ka' žónlĕngake' le'e tzen kate' žebéjgake' be' xiwe' ka'? Che len, da' žóngakkze' nak bian' nchíxelele le'e. ²⁸ Na'a, cha' neda' žebeja' be' xiwe' ka' dan' zoalen yela' wak che Dios Be' La'y neda', da' li yela' wnná bia' che Dios ba blán' ga zoale ni.

²⁹ '¿Gak no benne' choe'e liž to benne' wale, na' kweje' yela' wnni'a da' žen' liže', cha' zga'ale bi wcheje' benne' walen'? Naž gak choe'e nich wtache' liž benne' walen'.

³⁰ 'No benne' bi žónlene' neda' tzen, zbej yichje' neda', na' lezka' no benne' bi žtóbłene' neda' tzen, žóslase'.

³¹ 'Che len žapa' le'e, yógo'te doła' da' žongak benách ka', na' diža' zi' ka' da' znnégake' che Dios, yenít law Dios chégage', san no benne' nne' zi'e che Dios Be' La'y, batkle yenít law Dios chie'. ³² Lezka', cha' no benne' nnie' chia' neda', Benne' Golje' Benách, Dios yenít lawe' chie', san no benne' nnie' che Dios Be' La'y, batkle yenít law Dios chie'. Bi yenít lawe' chie' ža ni zoažo na'a, na' bi yenít lawe' chie' ža zezán'.

*Da' žonžo nak bian' kan nakžo
(Mt. 7:15-19; Lk. 6:43-45)*

³³ Lezka' wnná Jesusen':

—Cha' nak zix to yag, kwian da' zix, san cha' bi nak zix bi kwian da' zix. Ki naken, da' zbia to yag nak bian' kan naken. ³⁴ Le'e, ljéžgak bele snia nakle. ¿Nakx gak wchalje

da' naken chawe', cha' bi nakle chawe'? Kan nak da' zza' láže'gak benách ka', lezka' zcháljgake'. ³⁵ Zchalj to benne' chawe' da' nak chawe' dan' yo'o da' naken chawe' lo yichj lázda'we', san zchalj no benne' bi nake' chawe' da' bi nak chawe', dan' yo'o da' bi naken chawe' lo yichj lázda'we'. ³⁶ Che len žapa' le'e, kate' žin ža chog Dios chegak benách ka' sáka'gake', wchi'a láže'e benách ka' ni'a chegak yógo'te diža' da' wnnágakkze' ka'ze. ³⁷ Kan nak da' zno', wchi'a láže'e le', na' yežojo' chawe' o bago'o zia ni'a che dižan' da' wnnó'.

Znnábgekle' Jesús gone' to da' gak bian' no nake'

(Mr. 8:12; Lk. 11:29-32)

³⁸ Naž beži'igak benne' yodo' fariseo ka' len benne' yodo' wsedle ka', na' góžgake' Jesusen':

—Benne' wsedle, žénelto' le'elto' to da' gono' da' gak bian' gan za' yela' wnná bian' da' napo'.

³⁹ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Benne' ki, benne' wen da' zinnj ka', na' bi zej nake' dot li láže', znnábgekle' neda' gona' to da' gak bian' no naka'. Bi be da' gak bian' lé'egekle', san toze da' nak bia' kan gok che Jonás, bennen' bchalje' lo wláz Dios. ⁴⁰ Kan gok che Jonasen', bga'ne' le'e bel zen chonne ža chonne yele, lezka' gaken chia' neda', Benne' Golje' Benách, dan' chonne ža chonne yele ga'na' zan yo. ⁴¹ Benne' ka' wnníta'gake' lo yež Nínibe chás'gake' ža na' kate' chog Dios chegak benách ka' da' gone' chégake', katen' wchi'a láže'e benách ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a, na' da' bengak benne' ka' che yež Nínibe na' yesbagan' benách ki zia dan' beyát láže'gak benne' ka' che yež Nínibe na' katen' Jonasen' bzenle' légake' xtiža' Dios, na' na'a zoa' neda' nga, na' nákle'eža' zen ka' Jonasen'. ⁴² Lezka' no'len' wnná bi'e yežen' da' žen' zaka' gan zde wbíž byo' zag ka' chase' ža na' kate' chog Dios chegak benách ka' da' gone' chégake' kate' wchi'a láže'e benách ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a, na' da' ben no'len' yesbagan' légake' zia, dan' bžoj no'len' gan nakle'e zi'to' nich yenle' diža' sina' da' bchalj Salomón, na' na'a zoa' neda' nga, na' nákle'eža' zen ka' Salomón na'.

Kate' žežín be' xiwe' latje chen
(Lk. 11:24-26)

⁴³ Lezka' wnná Jesusen':

—Kate' žežój be' xiwe' yo'o to benne', zdan gan nbiž, na' žiljen gan yezi' lažen'. Cha' bi wžel-len gan yezi' lažen', ⁴⁴ naž nnan: “Yeyá'a latje chia' gan bžoja'.” Kate' yežinen gan bžojen, chejxakan' bennen', nake' ka' to yo'o ndachen, na' nloan, na' ba nba'an nich chejsóa no benne' ga na'. ⁴⁵ Naž chej be' xiwen', na' chejxín' yegaže be' xiwe' ka', be' zej nakžen xiwe' ka' len, na' chó'ogaken yógo'ten, na' chejnníta'gaken lo yichj lázdo'w bennen', na' ga ze law gakže nyache' che bennen' kan goken chie' zga'ale. Lezka' gaken chegak benách ki, benne' wen da' zinnj ka'.

Xna' Jesús, na' benne' biche'e ka'
(Mr. 3:31-35; Lk. 8:19-21)

⁴⁶ Kate' Jesusen' ne zcháljlene' benách ka' da' ni, bžin xne'e len benne' biche'e ka' ga na'. Wnníta'gake' la' lí'ale, na' gónegekle' wcháljlengake' Jesusen'. ⁴⁷ Naž to benne' bzenlen' Jesusen', na' wnné':

—Bwia nga, zoa xno'o len benne' bicho'o ka' la' lí'ale, na' žénegekle' wcháljlengake' Le'.

⁴⁸ Bechebe Jesusen', na' gože' bennen' bzenle' Le' da' ni, na' wnné':

—¿Nnézlele no benne' nake' xna'a, na' no benne' ka' zej nake' benne' bícha'ado' ka'?

⁴⁹ Naž bli ne'e, na' bloe'ele' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Bwia nga, benne' ki zej nake' ka' xna'kza', na' benne' bíche'kza' ka'. ⁵⁰ Nóte'teze benne' žone' kan žénele Xa', Bennen' zoe' ya'abá, benne' ni nake' bi' bíche'kza', na' bi' zankza', na' xna'kza'.

13

Žsaka' lebe Jesús kan nak che to benne' žaz
(Mr. 4:1-9; Lk. 8:4-8)

¹ La' ža na'ze bžoj Jesusen' lo yo'o, na' bejsóe' žoa'a nido'. ² Dan' bdobgak benne' zan gan zoa Jesusen', wžene' to lo barkw, na' wži'e ga na', na' benne' zan ka' wnníta'gake' lo yo biž žoa'a nison'. ³ Naž Jesusen' bcháljlene' légake', na' da' zan da' bsedle' légake', da' ka' bsaka' lebe', na' wnné':

—Le wia nga, bžoj to benne' žaz, yjeze' binnedo' ka'. ⁴ Kate' ne zjeze', béxjwgak bałe binnedo' ka' žoa'a nez, na' bžingak byinnedo' ka', na' bdáwgakban'. ⁵ Béxjwgak yebałe binnedo' ka' lo yo gan že' yej, gan de láte'ze yo, na' la' blá'tegaken, dan' de láte'ze yo ga na'. ⁶ Naž kate' bla' wbiž, la' wbižte dan' goze', dan' bi zoa gan gon lwen. ⁷ Béxjwgak yebałe binnedo' ka' gan beła'gak lba yeche' ka'. Belgólele'e lba yeche' ka', na' bdóbgaken dan' goze', na' bžia yí'gaken légaken. ⁸ Béxjwgak yebałe binnedo' ka' gan nak lo yo beb, na' bnéjzwgaken. Bnéjzwgak bałe dan' goze' yetó gaywá' ka'. Bnéjzwgaken yebalen yechonnłalj ka', na' bnéjzwgaken yebalen yechí žoa ka'. ⁹ No benne' zoa nage', na' ženle', žala' wzé nage'.

Da' žénele Jesús gongak da' ka' bsaka' lebe' (Mr. 4:10-12; Lk. 8:9-10)

¹⁰ Naž bžingak benne' wsedle ka' che Jesusen' gan zoe', na' wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Bíz chen' zcháljleno' benách ka' da' ka' žsaka' lebo'?

¹¹ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Dios žonne' le'e latje chejní'ilele da' ngache' kan zнна bi'e Le' ya'abá chie', san benne' ki bi žénegekle' chejní'igekle'. ¹² No benne' zzi'e xtiža' Dios, Dios wnezjwe' chie' yelate', na' gáta'le'en chie', san no benne' bi zzi'en, da' do'ze dan' ba nzi'e yegá'n. ¹³ Che len zcháljléna' légake' da' ka' žsaka' leba', dan' zwíagake' san bi zlé'egekle'. Žylenle' san bi zze nággake', na' bi žejni'igekle'. ¹⁴ Ki žaken, zžin da' wnná Isaías, bennen' bchalje' lo wláz Dios, katen' wnné':

Da' li yénlele san bi chejní'ilele.

Wíale'ele san bi lé'elele da' nakkzen.

¹⁵ Ki naken dan' nak zide yichj lázdo'gak benne' ki,

na' bi be žaz lo yichj nággake'.

Nyejw yej lágwage',

na' bi zlé'egekle' len yej lágwage' ka'.

Bi zze nággake'

na' bi zzejní'igekle' yichj lázdo'gake',

na' bi žeyákgake' chia' neda',

nich gak yeyona' légake'.

¹⁶ 'Na'a, ba nez zen naken chele le'e, dan' zlé'egekle' yej lawle ka', na' žéngekle' nagle ka'. ¹⁷ Da' li žapa' le'e, benne' zan,

benne' bcháljgake' lo wláz Dios, na' benne' chawe' ka', gónegekle' lé'egekle' da' zlé'elele le'e, san bi blé'egeklen'. Gónegekle' yéngekle' da' ženlele le'e, san bi béngeklen'.

Zloe'el Jesús da' žsedle da' bsaka' lebe' (Mr. 4:13-20; Lk. 8:11-15)

¹⁸ Lezka' wnná Jesusen':

—Le wzé nag da' žsedle da' bsaka' leba' che benne' žaz. ¹⁹ Nóte'teze benne' ženle' diža' kan zнна bia' Dios ya'abá, na' bi žejni'ilen', žak che diža' da' benlen' kan gok che binnedo' ka' béxjwgaken žoa'a nez. La' za'te da' xiwe', na' žeká'n dižan' da' wyazen lo yichj lázdo'w bennen'. ²⁰ Binnedo' ka' béxjwgaken lo yežlyón' gan že' yej žsédgeklen kan žak che no benne' ženle' dižan', na' la' zze nagtien' lo yela' žebél chie', ²¹ san kan bi wdia'gak binnedo' ka' dan' bi gota' gan góngaken lwen, lezka' žaken che bennen'. Kate' žin to da' žsaka' zin' le', na' kate' zbia láže'gak benách ka' le' dan' nzi' lo ne'e dižan', la' gakte chope laže'e. ²² Binnedo' ka' béxjwgaken gan bególegak lba yeche' ka' žsédgeklen kan žak che bennen' ženle' dižan', san zdan laže'e da' ka' zej nnitan' yežlyó nga, na' da' ka' žon láže'geklen bennen' dan' zdan laže'e yela' wnni'a che yežlyó nga. Da' ki žóngaken ga kwia yí' dižan', na' bi gak gonen žin lo yichj lázda'we'. ²³ Binnedo' ka' béxjwgaken lo yo beb žsédgeklen kan žak che bennen' ženle' dižan', na' žejni'ilen', na' žon žin dižan' lo yichj lázda'we'. Zej nak bałe benách ka' ka' binnedo' ka' bnéjzwgaken yetó gaywá' ka'. Zej nak yebałe benách ka' ka' binnedo' ka' bnéjzwgaken yechonnłalj ka', na' zej nak yebałe benách ka' ka' binnedo' ka' bnéjzwgaken yechí žoa ka'.

Yíxe'do' ka'ze da' znnan' kan zнна' yele zoa' scribe

²⁴ Naž bsaka' lebe Jesusen' yetó, na' gože' légake':

—Kan gak gan žin da' zнна bia' Dios ya'abá naken kan gok che binnedo' chawe' ka' da' goz to benne' gan nak lo yežlyó chie'.

²⁵ Kate' ne ztasgak benne' ka' nníta'gake' liže', bla' to benne' ga na', benne' bi zle'ele' le' chawe', na' yjeze' lo yežlyó chien' binnedo' ka' che yíxe' ka'ze dan' znnan' kan zнна' yele zoa' scribe, na' beyeje' latje chie'. ²⁶ Kate' bla' zoa' sriben', na' wžé'

bisto chen gan žia zoa' sriben', naž gok bia'gak yíxe'do' ka'ze ka'. ²⁷ Naž bžingak benne' wen žin ka' gan zoa benne' xan yežlyón', na' góžgake' le': "Xan, cha' gozo' binnedo' chawe' ka' lo yežlyó chion', ěnakx goken bla'gak yíxe'do' ka'ze ka'?" ²⁸ Xan yežlyón' gože' légake', na' wnné': "To benne' bi zle'ele' neda' chawe' bene' ki." Naž benne' wen žin ka' wnnábgekle' le', na' wnnágake': "ěžénelo' chejto' chejlážo'to' yíxe'do' ka'ze ka'?" ²⁹ Naž xángake' gože' légake': "O'o. Kate' wlážo'le yíxe'do' ka'ze ka', lezka' wlážo'lentele yeze zoa' scribe ka'. ³⁰ Gakže chawe' gonnle latje gólegaken tzen na' zejte chejtobžon, na' naž yapa' benne' ka' wtóbgaken': le wtób zga'ale yíxe'do' ka'ze ka', na' le wchejen chejxónn weje nich wzeyžon, na' naž wtoble zoa' sriben' lo yo'o chia'."

Žsaka' lebe Jesús kan nak che to binnedo' mostasa

(Mr. 4:30-32; Lk. 13:18-19)

³¹ Yetó da' bsaka' lebe Jesusen', na' gože' légake':

—Kan gak gan žin da' znná bia' Dios ya'abá, gaken kan gok che to binnedo' mostasa, dan' goz to benne' gan nak lo yežlyó chie'. ³² Da' li binnedo' mostasa na' nakžen da' do'ze ka' zej nak yógo'te binnedo' yezika' ka', san kate' ba nazen, zgóležen ka' yógo'te yíxe' kwan ka', na' žaken zen kan nak to yag, na' želžín byinnedo' ka', na' žóngakba' xó'ngakba' ka' lo ni'a nen'.

Žsaka' lebe Jesús che kwa zichj che yet xtil
(Lk. 13:20-21)

³³ Yetó da' bsaka' lebe Jesusen', na' gože' légake':

—Kan gak gan žin da' znná bia' Dios ya'abá gaken ka' ben kwa zichj che yet xtil, dan' bchixe to no'le len chonne lbix yezje zoa' scribe, na' wyache' dot kwa na'.

Da' žénele Jesús gongak da' ka' žsaka' lebe'
(Mr. 4:33-34)

³⁴ Yógo'te da' ki bsaka' lebe Jesusen', da' ka' bcháljlene' benách ka' nníta'gake' ga na', na' bi bcháljlene' légake' da' bi bsaka' leben'. ³⁵ Ki bene', na' bžin dan' bzoj to benne' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, katen' wnné': Wchalja' da' ka' wsaka' leba'.

Nnia' da' bgache' katen' wzó law žata' yežlyó.

Da' žsedle da' bsaka' lebe Jesús che yíxe'do' ka'ze

³⁶ Naž Jesusen' bzele diže'e benách ka' nníta'gake' ga na', na' besel'e légake', na' Le' beyoé'e yo'o. Naž bžingak benne' wsedle chie' ka' gan zoe', na' góžgake' Le':

—Bløe'el neto' da' žsedle dan' bsaka' lebo' che yíxe'do' ka'ze dan' znnan' kan znná' yeze zoa' scribe.

³⁷ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Benne' žaze' binnedo' chawe' naka' neda', Benne' Golje' Benách. ³⁸ Ga na' goze' binnedo' ka' naken yežlyó nga, na' binnedo' chawe' ka' zej naken benne' ka' zej nbabe' gan znná bia' Dios. Yíxe'do' ka'ze ka' dan' znnan' kan znná' yeze zoa' scribe zej naken benne' ka' zej nake' che da' xiwe'.

³⁹ Bennen' bi zle'ele' chawe' xan yežlyón', na' goze' yíxe'do' ka'ze ka', da' xiwe'kze naken. Ža na' katen' wtóbgaken' naken ža ze lawte ža ka' che yežlyó nga, na' benne' ka' ztóbgaken' zej nake' wbás che ya'abá ka'. ⁴⁰ Kan goken, btóbgake' yíxe'do' ka'ze ka', na' bzéygaken' lo yi', lezka' gaken kate' yeyóž che yežlyó nga. ⁴¹ Neda', Benne' Golje' Benách, sel'a' wbás la'y chia' ka', na' kwéjgake' yógo'te benne' ka' gan znná bia' Dios, benne' ka' žóngake' ga žongak ljéžgake' ka' do'la', na' lezka' benne' ka' žóngake' da' kegle. ⁴² Wbás che ya'abá ka' chón'gake' benne' ka' lo yi' gabíl, benne' wen da' zinnj ka', na' kwéžegake', na' wxéj láye'gake'. ⁴³ Naž benách chawe' ka' chépgake' yes baní', na' gákgake' kan nak wbíž gan znná bia' Dios ya'abá chie'. No benne' zoa nage', na' ženle', žala' wzé nage'.

Žsaka' lebe Jesús che to yela' wnni'a ngache'

⁴⁴ Lezka' bsaka' lebe Jesusen', na' wnné':

—Da' znná bia' Dios ya'abá chie' naken ka' to yela' wnni'a, da' ngache' to lo yežlyó. Katen' to benne' bžel-len', bekache'en gan bgachen', na' lo yela' žebél chie' wyeje', na' bete'e yógo'te da' nape', na' go'we' yežlyón' nich gata' yela' wnni'a na' chie' le'.

Žsaka' lebe Jesús che to bga da' záka'le'en

⁴⁵ Lezka' wnná Jesusen':

—Kan žala' dan láže'le da' zŋna bia' Dios ya'abá chie' naken kan ben to benne' ža'we', na' žote'e, na' žilje' bga zaka' ka'. ⁴⁶ Kate' bžel-le' to bga da' záka'le'en, wyeje', na' bete'e dot da' nape', na' go'we' bgan'.

Žsaka' lebe Jesús che to yixjw bel

⁴⁷ Lezka' wnná Jesusen':

—Kan gak gan žin da' zŋna bia' Dios ya'abá chie', gaken kan žon to yixjw bel da' bzála'gak benne' ka' lo nisdó', dan' bejxenén bel zan. ⁴⁸ Katen' ba bežá' yixjwn', na' bebéjgaken' lo yo biž žoa'a nisdón', gan wžé'gake', na' bnníta'gake' bel chawe' ka' lo xkwite ka', na' bel ka'ze ka' wžó'ngake' légakba'. ⁴⁹ Lezka' gaken kate' yeyóž che yežlyó nga. Žojgak wbás che ya'abá ka', na' kwéjgake' cheze benne' chawe' ka', na' yekwásgake' légake' ladjw benne' wen da' zinnj ka'.

⁵⁰ Naž chó'ngake' benne' wen da' zinnj ka' lo yi' gabíl, gan kwéžegake', na' wxéj láye'gake'.

Yela' wnni'a gole, na' da' kobe

⁵¹ Naž Jesusen' wnnable' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—žejní'ilele yógo'te da' ki?

Bechébegake', na' góžgake' Le':

—O', Xan.

⁵² Jesusen' gože' légake':

—Katen' to benne' yodo' wsedle ba nzi' lo ne'e da' zŋna bia' Dios ya'abá chie', nake' ka' to benne' xan yo'o, benne' žebeje' ladjw yela' wnni'a chie' da' kobe, na' da' gole, da' ka' zej naken chawe', da' ka' žebélenlen'.

Da' ben Jesús lo yež Nasaret

(Mr. 6:1-6; Lk. 4:16-30)

⁵³ Kate' beyóž bsaka' lebe Jesusen' da' ki, bezé'e ga na'. ⁵⁴ Kate' bežine' gan nak láže', bsdle' benne' ka' nníta'gake' lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' bebángkle', na' wnná'gake':

—žGaz bsdle benne' ni yela' žejní'il ni? žNakx naken, žone' da' zan yela' wak ki?

⁵⁵ Benne' ni nake' zi'n benne' zkonle' žin blag ka', na' xne'e lie' Lia. Nake' bíche'gak Jakob, na' Jwsé, na' Smon, na' Judas. ⁵⁶ Lezka' no'le zane' ka' nníta'lengake' žo'o nga. žGaz bsdle' yógo'te da' ki?

⁵⁷ Che len gok chope láže'gake', na' bebéj yichjgake' Le'. Naž Jesusen' gože' légake':

—Yógo'te benách ka' žápegake' ba la'ne no benne' zchalje' lo wláž Dios, san benách wláž chie' ka', na' benne' ka' nníta'gake' liže' bi žápegake' le' ba la'ne.

⁵⁸ Che len bi ben Jesusen' da' zan yela' wak ka' ga na', dan' bi žejlé'gake' chie'.

14

Ka bétgake' Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis

(Mr. 6:14-29; Lk. 9:7-9)

¹ Kate' ža ka', benle Herodes, bennen' zŋna bi'e gan nbab Galilea, kan zej nak yela' wak ka' da' žon Jesusen'. ² Herodes na' gože' ni'a ne'e ka', na' wnné':

—Bennen' nake' Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis. Ba bebane' lo yela' got. Che len nzi' lo ne'e yela' wak zen na'.

³ Ki wnná Herodes na' dan' bséla'kze' benne' ka' béxwgake' Zwan'. Bchéjgake' le' do ya, na' bséjwgake' le' liž ya dan' gónele Herodías gaken ki. Herodías na' goke' zo'le Lip, benne' biche' Herodes na'. ⁴ Ki ben Herodes na', dan' Zwan' gože' le': “Bi žala' sóaleno' zo'le benne' bicho'o.”

⁵ Che len gónele Herodes na' gote' Zwan', san bžebe' wži'igak benne' wláž ka' chie', dan' žékgekle' nak Zwan' benne' zchalje' lo wláž Dios. ⁶ Naž kate' gok lni che ža wyé'el yiz Herodes na', bžoj xkwide' no'le che Herodías na', na' bya'abe' gan že'gak benne' ka' nníta'gake' lni na', na' wyáz láže' Herodes na' da' benbe'. ⁷ Bchebe láže' Herodes na', na' ben choche' xtiže'e wnezjwe' chebe' bíte'teze da' nnablbe' le'. ⁸ Dan' ba bsdle xna'be' lebe' zga'ale, gožbe' le':

—Benn chia' na'a to lo žiga' zen yichj Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis.

⁹ Naž gok nyache' láže' Herodes na', san dan' ba ben choche' xtiže'e, na' dan' béngkle' benne' ka' chie' le', benne' ka' že'j žáwłengake' le' tzen, che len gože' to benne' chejnežjwe'-be' yichj Zwan'. ¹⁰ Ki goken, bsele'e to benne' chejchoge' yen Zwan' gan nyejwe' liž ya. ¹¹ Bennen' bsele'e beyoé'e yichj Zwan' to lo žiga' zen, na' bnezjwen' che xkwide' no'len', na' lebe' bnéžjwben' che xna'be'.

¹² Naž benne' ka' b́enlengake' Zwan' tzen b́zingake' ga na', na' beché'gake' le', na' bejkáche'gake' le'. Wdé na', bejzéngekle' Jesusen' kan gok da' ki.

Jesús z̄wawe' gayo' mil benách ka'
(Mr. 6:30-44; Lk. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Kate' benle Jesusen' da' goken che Zwan', bezé'e ga na', na' wžene' to lo barkw, na' wyeje' toze' to latje dach. Katen' béngikle benách ka' zeje' ga na', b́žógake' lo yež ka', na' belzé'e lo ní'agake', na' jake' gan žala' žin Jesusen'. ¹⁴ Kate' bežój Jesusen' lo barkw, blé'ele' zej nnita' benách zan ka' ga na', na' beyache' láže'le' légake', na' beyone' benne' yižwé' ka', benne' nníta'gake' ládjwage'. ¹⁵ Kate' ba za' žale ža na', wbíga'gak benne' wsedle chie' ka' gan zoe', na' góžgake' Le':

—Ba za' žale na'a, na' dache nak latje ni. Besela' benách ki nich chjake' gan že'gak yeždo' ka' nich gá'wgake' da' gá'wgake'.

¹⁶ Naž Jesusen' gože' légake':

—Bi žon byenen chjake'. Le wnezjw le'e dan' gá'wgake'.

¹⁷ Naž góžgake' Le':

—Gáyo'ze yet xtil den, na' chopze bel ka', bia deba' cheto' nga.

¹⁸ Jesusen' gože' légake':

—Le yedjwán' nga.

¹⁹ Naž Jesusen' wnné' kwe'gak benne' ka' gan yo'o daka'. Wdé na' beḡwe' da' gayo' yet xtil ka', na' chop bel ka', na' bchis lawe', bwie' zaka' ya'abá. Gože' Dios: “Žóxkeno'.” Naž bzojje' yet xtil ka', na' bdie' da' ka' lo na'gak benne' wsedle chie' ka', na' légake' wdísgake' da' ka' gan že'gak benne' zan ka'. ²⁰ Bdáwgake' yógo'tegake', na' b́ljegekle'. Naž betóbgake' da' bizjw ka' da' begá'ngaken, na' beschá'gake' chežinno xkwit ka'. ²¹ Benne' byo ka', benne' bdáwgaken', gókgake' gayo' mílgake', san bi blab no benne' no'le ka', na' xkwide' ka'.

Jesús zde' lawe'l nido'
(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² Naž la' bente Jesusen' ga bebengak benne' wsedle chie' ka' lo barkw nich chjake' zgá'alegake' ka' Le', na' tégake' yechelá'a nison', katen' yesele'e Le' benne' zan ka',

benne' nníta'gake' ga na'. ²³ Katen' Jesusen' ba besele'e benne' ka', wžene' to law ya'ado' gan bejsóe' toze'. Naž bcháljlene' Dios. Katen' ba gole, toze' zoe' ga na'. ²⁴ Barkwn' gan zej nnita' benne' wsedle chie' ka' zden gachje láwe'le nison', na' žxite' barkwn' dan' žas nison', na' ben' žaken zžagan' barkwn'. ²⁵ Wdé gachje yelen', wbiga' Jesusen' žoa'a gan nníta'gake', zde' lawe'l nison'. ²⁶ Kate' blé'egekle benne' wsedle chie' ka' Le', zde' lawe'l nison', gok zédgekle' dan' zžébegake'. Wžéžeya'agake', na' wnná'gake':

—To be' bxin'.

²⁷ Naž Jesusen' la' bližtie' légake', na' wnné':

—Le gon choch láže'le. Nedan'. Bi žébele.

²⁸ Naž bechebe Bedw, na' gože' Jesusen':

—Xan, cha' nako' Le', wnné' neda' sa'a gan zo' lawe'l nisen'.

²⁹ Jesusen' gože' le':

—Da.

Naž betj Bedon' lo barkwn', na' wzé'e lawe'l nison', zeje' gan zoa' Jesusen'. ³⁰ Naž kate' ble'el Bedon' kan zta be' nison', bžebe'. Wzó lawe' žetje' lo nisen', na' wžéžeyi'e. Bliže' Jesusen', na' wnné':

—Xan, beslá neda'.

³¹ Jesusen' la' blite ne'e. Beḡwe' le', na' gože' le':

—Láte'ze žejli'o chia'. ¿Biz chen' gok chope lažo'o?

³² Kate' wžén Jesusen' lo barkwn', wžé' ži ben' žaken. ³³ Naž benne' ka' nníta'gake' lo barkwn' bka'n zéngake' Jesusen', na' wnná'gake':

—Da' li, Zi'n Dios nako'.

Jesús žeyone' benne' yižwé' ka' lo yež Jenesaret
(Mr. 6:53-56)

³⁴ Kate' ba wdégake' yechelá'a nison', la' bžíntegake' gan nbab yež Jenesaret. ³⁵ Kate' benne' yežen' ka' beyónbia'gake' Jesusen', bséla'gake' diža' dot lo yežlyón', na' bžingak benách ka' zej noe'e yógo'te benne' yižwé' ka' gan zoa' Jesusen'. ³⁶ Góta'yoegekle' Jesusen' we'e légake' latje kángakze' laže' da' nakwe', na' la' beyáktegak yógo'te benne' ka', benne' wdángake' ze'.

15

Da' ka' žóngaken ga bi nakžo chawe' law Dios

(Mr. 7:1-23)

¹ Naž benne' yodo' fariseo ka' len benne' yodo' wsedle ka', benne' ka' zej nžoje' lo yež Jerusalén, bžingake' gan zoa Jesusen', na' góžgake' Le':

² —¿Biž chen' žongak benne' wsedle chio' ka' da' zdetlen kan zej nak da' žónteze žonžo kan bengak xa xto'žo ka'? Bi želyíb ná'gake' kan nak che yodo' kate' za' gáwgake'.

³ Bechebe Jesusen', na' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Biž chen' lezka' le'e zzoale chela'ale da' bchi'le Dios le'e, nich gonle da' žónteze žonle? ⁴ Nak bia' žonle ki dan' gož Dios le'e, na' wnné': “Wdape ba la'ne xa xno'o” na' lezka' wnné': “No benne' nne zi'e che xa xne'e, le got bennen'.” ⁵ San le'e znnale: “Cha' no benne' yi'e xa xne'e: Bi be gak wnezjwa' chele dan' ba bchebe laža'a wnezjwa' che Dios yógo'ten'.” ⁶ Naž znnale biž žon byenen bi da' gon bennen' che xa xne'e. Ki žonle, zzoale chela'ale dan' bchi'le Dios le'e, nich gonle da' žónteze žonle. ⁷ Le'e, benne' zloé'ezele chawe' kwinle, nak dot da' li da' wnná Isaiás, bennen' bchalje' lo wláz Dios, kan nakle, katen' wnné':

⁸ Benne' ki, žoá'agakze' žápegake' neda' ba la'ne, kege dot láže'gake'.

⁹ Dáche'ze nak kan zka'n zéngake' neda' dan' žsédgekle' da' ka' zchí'igekle' benách ka'.

¹⁰ Naž Jesusen' bliže' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' gože' légake':

—Le wzé nag da' yapa' le'e, na' le chejni'ilen. ¹¹ Kege da' žaz žoa'a to benne' žonen ga bi nake' chawe' law Dios, san da' zžojen žoe'e žonen ga bi nake' chawe' law Dios.

¹² Naž benne' wsedle ka' che Jesusen' wbíga'gake' gan zoe'. Wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Nnezlo' bža'agak benne' yodo' fariseo ka' katen' béngekle' dan' bchaljo'?

¹³ Naž bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Yógo'te da' zej nazen, da' bi goz Xa', Bennen' zoe' ya'abá, yelážo'gaken dot lwen.

¹⁴ Le wká'n-gake'. Zej nake' lo chole, na' želchi'e benne' lo chole ka'. Cha' to benne'

lo chole chi'e yetó benne' lo chole, žoptie' bíxgake' to lo bloj.

¹⁵ Naž bechebe Bedw, na' gože' Jesusen':
—Bzejní'il neto' da' ni žsaka' lebo'.

¹⁶ Jesusen' gože' légake':

—¿Lezka' le'e bi žejní'ilele? ¹⁷ Nnézlele žaz le'žo yógo'te da' žazen žoá'ažo, na' žežojen le'žo. ¹⁸ Na'a, da' žežojen žoá'ale, lo yichj lázdo'le zan', na' da' ki žóngaken ga bi nakle chawe' law Dios. ¹⁹ Ki žaken dan' zla'gak lo yichj lázdo'le da' kegle ka' da' zza' láže'le, da' gonen ga gotle benách ka', na' da' gonen ga wká'n ditjle yela' zchag na', na' da' gonen ga gonle da' zinnj, na' da' gonen ga se láže'le bi da' kwanle, na' da' gonen ga nnele che lježle da' bi zej naken da' li, na' da' gonen ga nne yálele. ²⁰ Da' ki žóngaken ga bi nak chawe' to benne' law Dios, san cha' bi chibe' ne'e kan nak che yodo' kate' bi da' gawe', da' ni bi gonen ga bi nake' chawe' law Dios.

To no'le yež zi'to' žejli'e che Jesús
(Mr. 7:24-30)

²¹ Naž bezá' Jesusen' ga na', na' wyeje' gan zej nbab yež Tiro, na' yež Sidón. ²² To no'le nbabe' to yež da' nbaben Kanaán bžoje' lo yežen'. Wnnié' zižje, na' gože' Jesusen':

—Xan, za'só Dabí, beyache' laže'l neda'. Xkwide' no'le chia' zzáka'le'ebe' dan' yo'obe' be' xiwe'.

²³ Bi be bechebe Jesusen'. Naž wbíga'gak benne' wsedle chie' ka' gan zoe'. Góžgake' Le', na' wnnágake':

—Besele' le', dan' ze'e xkóže'lžo na' zbéžeyi'e.

²⁴ Naž bechebe Jesusen', na' gože' no'len':

—Dios bsele'e neda' nich gáklena' benne' Israel ka', benne' zej nake' ka' zila'do' ka' zej nnitlba'.

²⁵ Naž wbíga' no'len' gan zoa Jesusen'. Bzoa zibe' xni'e, na' gože' Le':

—Xan, goklen neda'.

²⁶ Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Bi nak chawe' yeka'ažo yet chegak xkwide' ka', na' cho'nžon nich gawgak bé'ko'do' ka' len.

²⁷ Naž no'len' gože' Jesusen', na' wnné':

—O', Xan, san žawgak bé'ko'do' ka' da' bizjw ka', da' žéxjwgaken zanle gan žawgak xángakba'.

28 Naž bechebe Jesusen', na' wnné':
—Nó'ledo'. Dot li laže' nak kan žejli'o chia'.
Gak chio' kan žénelo'.
La' na'ze beyakte xkwide' no'le chien'.

Jesús žeyone' benne' zan, benne' yižwé' ka'

29 Naž bezá' Jesusen' ga na', na' wdíe' gan nak žoa'a nido' che gan nbab Galilea. Wžene' gan nak to law ya'ado', gan wži'e.
30 Benne' zan bžingake' gan zoa Jesusen', benne' ka' zá'gake' zej noe'e benne' ka' bi žak sá'gake', na' benne' lo chole ka', na' benne' ka' bi žak nnégake', na' benne' ka' zej nžog ni'a ná'gake', na' benne' zanže, benne' yižwé' ka', na' wdíxjwgake' lé'gake' xni'a Jesusen', na' Le' beyone' lé'gake'. 31 Bebán láže'gak benne' ka' kan nak da' ben Jesusen', dan' blé'egekle' znnagak benne' ka' bi gok nnégake', na' beyakgak benne' ka' bžoggak ni'a ná'gake', na' zza'gak benne' ka' bi gok sá'gake', na' zlé'egekle' benne' ka' gókgake' lo chole. Che len bka'n zéngake' Dios chegak benne' Israel ka'.

Jesús zwawe' tap mil benne' ka'
(Mr. 8:1-10)

32 Naž Jesusen' bliže' benne' wsedle chie' ka', na' gože' lé'gake':

—Žeyache' láže'la' chegak benne' zan ki, dan' ba zej chonne ža zá'ngake' neda', na' bi be de da' gáwgake'. Bi žénela' yesela' lé'gake' lížgake' želdonze' ka', dan' yedó láže'gake' lo nez.

33 Naž benne' wsedle chie' ka' góžgake' Le', na' wnnágake':

—¿Gaz žél'leto' yet xtil zan lo latje dach nga, nich wawto' benne' zan ki?

34 Jesusen' wnnable' lé'gake', na' wnné':

—¿Balx yet xtil de chele?

Bechébegake', na' wnnágake':

—Gaže, na' lezka' babze bel deba' cheto' nga.

35 Naž Jesusen' gože' benne' zan ka' kwé'gake' lo yo. 36 Bexwe' gaže yet xtil ka' len bel ka', na' gože' Dios: “Žóxkeno'.” Naž bzojzen', na' bnezjwen' chegak benne' wsedle chie' ka', na' lé'gake' wdísgaken' gan že'gak benne' zan ka'. 37 Bdáwgake' yógo'tegake', na' béljegekle'. Wdé na' betóbgake' da' bizjw ka' da' begá'ngaken, na' beschá'gake' gaže xkwit ka'. 38 Zej nnita' tap

mil benne' byo ka', benne' ka' bdáwgake', san bi blábgake' no'le ka', na' xkwide' ka'. 39 Naž Jesusen' besele'e benne' ka' lížgake', na' wžene' lo barkwn', na' jake' gan nbab yež Magdala.

16

Znnábgekle' Jesús gone' to da' gak bian' no nake'

(Mr. 8:11-13; Lk. 12:54-56)

1 Naž benne' yodo' fariseo ka' len benne' yodo' saduseo ka' bžingake' gan zoa Jesusen' nich si' biá'gake' Le', na' wnnábgekle' Le' gone' to da' gak bian' gan za' yela' wnná bia' chien'. 2-3 Bechebe Jesusen', na' gože' lé'gake':

—Nnézkzele dan' znnagak benách, znnágake': “Kate' že' bejw kwele, wak yejw.” Lezka' znnagake': “Kate' žechj be' bi gak yejw.” ;Benne' bi nnezle ka'! ;žak nneya'ale da' gon lawe' ža, san bi žákbe'elele nbága'le zia ni'a che da' žónkzelele! 4 Benne' ka', benne' žóngake' da' kegle, na' bi zoa dot li láže'gake', želnnable' neda' gona' to da' gak bian' no naka', san bi be da' gak bian' lé'egekle'. Toze dan' gok bian' kan gok che Jonás, bennen' bchalje' lo wláz Dios, lé'egeklen'.

Naž Jesusen' bkwase' gan nníta'gake', na' beyeje'.

Da' naken ka kwa zichj che yet xtil
(Mr. 8:14-21)

5 Kate' bžingake' yechelá'a nison', gókbe'egekle' benne' wsedle ka' che Jesusen' gol láže'gake' wá'gake' da' gáwgake'. 6 Naž Jesusen' gože' lé'gake':

—Le wia nga. Le gape chi'i kwindle che da' naken ka kwa zichj che yet xtil chegak benne' yodo' fariseo ka', na' chegak benne' yodo' saduseo ka'.

7 Naž benne' wsedle chie' ka' bchálj'ngake' ljéžgake' ka', na' wnnágake':

—Znne' ki dan' bi nwa'žo yet xtil.

8 Žákbe'ele Jesusen' da' ni, na' gože' lé'gake':

—¿Biz chen' žon xtíža'le dan' bi nwa'le yet xtil? Láte'ze žejle'le chia'. 9 ;Bi žejní'ilele, na' bi žezá' láže'le kan gok chegak gayo' yet xtil ka', dan' bdawgak gayo' mil benne' ka', na' kan xkwit zan ka' betoble? 10 ;Lezka'

bi žejsá' láže'le kan gok chegak gaže yet xtil ka', dan' bdawgak tap mil benne' ka', na' kan xkwit zan ka' betoble? ¹¹ ¿Bi žejní'ilele? Bi bchalja' che yet xtil katen' goža' le'e gape chi'i kwinle che da' naken ka kwa zichj che yet xtil chegak benne' yodo' fariseo ka', na' chegak benne' yodo' saduseo ka'.

¹² Naž bejní'igekle' Jesusen' bi gože' légage' gape chi'i kwíngake' che kwa zichj che yet xtil, san žala' gape chi'i kwíngake' che da' žsédgekle benne' yodo' fariseo ka', na' benne' yodo' saduseo ka'.

*Bedw znné' Jesús nake' Benne' Cristo
(Mr. 8:27-30; Lk. 9:18-21)*

¹³ Kate' bžin Jesusen' gan nbab yež Sesarea, gan znná bia' Filipo, wnnable' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—¿Nož znnagak benne' ka' naka' neda', Benne' Golje' Benách?

¹⁴ Bechébegake', na' wnnágake':

—Ba'le' znnágake': “Zwa nako', bennen' bezóe' benách ka' nis.” Yeba'le' znnágake': “Lías nako', bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te.” Yeba'le' znnágake': “Jeremías nako', o to benne' yoble, benne' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te.”

¹⁵ Naž Jesusen' gože' légage':

—Cheže le'e, ¿nož znnale naka' neda'?

¹⁶ Bechebe Smon Bedw, na' gože' Le':

—Le' nako' Benne' Criston', Ži'n Dios ban.

¹⁷ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Ba nez zen naken chio', Smon, ži'n Jonás, dan' bi b'loe'el no benne' le' da' ni, san Xa', Bennen' zoe' ya'abá, b'loe'ele' le' da' ni. ¹⁸ Neda' žapa' le', le' nako' Bedw, na' lo yej ni chixjwa' benne' ka' zej nake' chia', na' yela' wnná bia' che da' xiwe' bi gak wzagan' xnézgake'. ¹⁹ Wdía' lo no'o ži'n ya ka' che latje gan znná bia' Dios, Bennen' zoe' ya'abá chie'. Da' wžono' lo yežlyó nga, lezka' ba bžon Dios, Bennen' zoe' ya'abá chie', na' da' go'o latje gaken lo yežlyó nga, ba be' latje gaken Dios, Bennen' zoe' ya'abá chie'.

²⁰ Naž Jesusen' bchi'le' benne' wsedle chie' ka' bi wzéngkele' nitó benne' nake' Le' Benne' Criston'.

*Jesús žloe'ele' kan za' gótgake' Le'
(Mr. 8:31–9:1; Lk. 9:22-27)*

²¹ La' ža na'ze wzó law Jesusen' žloe'ele' benne' wsedle chie' ka' žon byenen cheje'

Jerusalén, gan b'xoz wnná bia' ka' len benne' gole ka', na' benne' yodo' wsedle ka', wsaka' zí'gake' Le', na' naž gótgake' Le', san kate' gak chonne ža, yebane' lo yela' got.

²² Naž Bedw bchi'e Jesusen' chela'ale, na' wzó lawe' zdile' Le', na' wnné':

—Xan, bi gonn Dios latje. Bi gak chio' kan zno'.

²³ Naž beyéčj Jesusen', na' gože' Bedon':

—Bkwás na'le. Žono' le' kan žon da' xiwe'. Žono' ga gak chope laža'a dan' kan zza' lažo'o le' bi naken kan zza' laže' Dios, san kan zza' láže'gak benách ka'.

²⁴ Naž Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Cha' zoa no benne' žénele' gónlene' neda' tzen, žala' wzóe' chela'ale da' ka' zdan laže'e, na' gake' ka to benne' noe'e yag kroze, na' zeje' zejté'e le'e yag krozen'. Naž gak gónlene' neda' tzen. ²⁵ No benne' žénele' gape chi'e yela' nban chie', wniten', san benne' wnite' yela' nban chie' dan' žónlene' neda' tzen, gata' yela' nban da' zejlí kanne chie'. ²⁶ Bi be da' chawe' gaken che to benne' cha' wtobe' yógo'te da' den yežlyó nga san wnite' yela' nban chie'. Bi be gak wnezjw bennen' nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chie'. ²⁷ Ki znnia', dan' yelá'a neda', Benne' Golje' Benách, tzen len yela' baní' che Dios, Xa', na' che wbás che ya'abá chia' ka'. Naž yebi'a che to to benne' kan zej nak da' ka' bene'. ²⁸ Da' li žapa' le'e: bi gatgak bale benne' ka', benne' nníta'gake' nga, na' zejte lé'egekle' yedjnná bi'a neda', Benne' Golje' Benách.

17

*Zcha' kan znná' law Jesús
(Mr. 9:2-13; Lk. 9:28-36)*

¹ Wdé xope ža, Jesusen' bchi'e Bedw na' Jakob, na' Zwa, benne' biche' Jakoben', na' jake' cheze gan nak to law ya'a sibe. ² Kate' ne nníta'gake' ga na' bž'a kan znná' law Jesusen' lágake'. Wyép yes baní' law Jesusen' kan ža'ní' wbiž, na' beyák žíla'do'ze laže' nakwe', na' wnnán' ka baní'. ³ Naž blé'egekle benne' wsedle chie' ka' kate' b'la' lawgak Moisés na' Lías, zcháljlengake' Jesusen'. ⁴ Naž Bedon' gože' Jesusen':

—Xan, ba nez zen naken chežo zoažo nga. Cha' žénelo', gona' chonne yo'o laga' ka' nga, to chio', na' yetó che Moisés, na' yetó che Lías.

⁵ Kate' ne zchalj Bedon' da' ni, la' wže'te to bejw baní' ga na', da' bkachen' légage', na' lo bejwn' benle chi'i to benne' wnné':

—Benne' ni nake' Zi'nkza'. Nži'ila'-ne', na' žaz laža'a Le'. Le wzé nag da' wchalje'.

⁶ Kate' béngikle benne' wsedle ka' che Jesusen' chi'i na', belyechwe' lo yole, na' bžébegake'. ⁷ Naž wbiga' Jesusen' gan nníta'gake', na' wdane' légage', na' wnné':

—Le chas. Bi žébele.

⁸ Kate' bchis láwgage', na' bwíagake', ni-tože no benne' blé'egikle', san toze Jesusen'.

⁹ Kate' ne žétjgake' law ya'a na', Jesusen' bchi'le' légage', na' wnné':

—Bi ye'le nitó benne' kan gok dan' blé'elele kate' yebanža' lo yela' got neda', Benne' Golje' Benách.

¹⁰ Naž wnnábgekle benne' wsedle chie' ka' Le', na' wnnágake':

—¿Biz chen' znnagak benne' yodo' wsedle ka' žon byene la' law Lías zga'ale' kate' la' law Benne' Criston'?

¹¹ Bechebe Jesusen', na' gože' légage':

—Da' li la' law zga'ale' Líasen', na' wká'n chawe'e yógo'te. ¹² Na'a neda' žapa' le'e: ba bla' law Líasen', san bi beyónbia'gake' le', na' yógo'te da' znnaze chégake' le'e yiche la'y béngake' chie'. Lzka' góngake' chia' neda', Benne' Golje' Benách, dan' wsaka' zígake' neda'.

¹³ Naž bejní'igekle benne' wsedle chie' ka', zcháljlene' légage' kan gok che Zwa, ben-nen' bezóe' benách ka' nis.

Jesús žeyone' to xkwide' byo da'be' chon
(Mr. 9:14-29; Lk. 9:37-43)

¹⁴ Kate' bežíngake' gan zej nníta' benne' zan ka', wbiga' to benne' gan zoa Jesusen'. Bzoa zibe' xni'e, ¹⁵ na' gože' Le':

—Xan, beyache' laže'l xkwide' byo chia', dan' da'be' chon, na' zzáka'le'ebe', na' zan chi'i zže'be' lo yi', na' lo nis. ¹⁶ Bedjwá'a-be' gan nníta'gak benne' wsedle chio' ka', san bi gok yeyóngake'-be'.

¹⁷ Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Le'e, benne' ka' bi žejle'le che Dios, na' bi nakle li laže'. ¿Gáka'tega žala' sóalena' le'e nich chejle'le che Dios? ¿Gáka'tega žala'

gaka' zen laže' chele le'e? Le yedjwá'-be' nga.

¹⁸ Naž Jesusen' bdile' be' xiwen' yo'obe', na' la' bežojten lebe', na' la' na'ze beyakte xkwide' byodon'.

¹⁹ Naž wbíga'gak benne' wsedle ka' che Jesusen' gan zoe' cheze. Wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Biz chen' bi gok yebejto' neto' be' xiwen'?

²⁰ Jesusen' gože' légage':

—Bi gokle dan' bi žejle'le che Dios dot láže'le. Da' li žapa' le'e, la'kze láte'ze nak kan žejle'le che Dios, cha' nakzen ka' to binnedo' mostasa, wak ye'le ya'ado' nga: “Bkwas nga, na' bejsóa na'le” na' la' wkwasten. Bi be zoa da' bi gak gonle cha' chejle'le che Dios dot láže'le. ²¹ Na'a, to be' xiwe' ki gak yebejlen toze cha' wcháljlenle Dios, na' gonle wbás.

Da' yoble zna Jesús kan za' gótgake' Le'
(Mr. 9:30-32; Lk. 9:43-45)

²² Kate' ne zda Jesusen' gan nbab Galilea, gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Zoa no benne' wdíe' neda', Benne' Golje' Benách, lo na'gak benách ka'.

²³ Gótgake' neda', san kate' gak chonne ža Dios yesbane' neda'.

Naž benne' wsedle chie' ka' gok nyache' láže'gake'.

Jesús žizjwe' laze' che yodo'

²⁴ Kate' bžin Jesusen' len benne' wse-dle chie' ka' lo yež Kapernaum, benne' ka', benne' zchízjwgake' benách ka' lázgake' che yodo', bžíngake' gan zoa Bedw, na' wnnábgekle' le', na' wnnágake':

—¿Bi žizjw bennen' žsedle' le'e laze' che yodo'?

²⁵ Bechebe Bedon', na' wnné':

—O', žizjwe'.

Kate' beyó'o Bedon' lo yo'o, naž Jesusen' la' bližtie' le', na' wnné':

—¿Biz zno' le', Smon? Benne' ka' zna biá'gake' yežlyó nga, ¿noz benne' ka' zchízjwgake' da' žízjwgak benách ka'? ¿Zchízjwgake' benne' wlaš chégake' ka' o benne' zi'to' ka'?

²⁶ Bechebe Bedon', na' gože' Le':

—Benne' zi'to' ka' zchízjwgake'.

Naž Jesusen' gože' le':

—Che len, bi žon byenen chizjwa' laza' che yodo' dan' naka' Zi'n Dios, kan bi be žizjwgak benne' ka' zej nake' benne' wlaš che bennen' zchizjwe'. ²⁷ Na'a, nich bi gonžo ga ža'a nitó benne', wyěj žoa'a nido', na' bejzale lo nisen' dan' zzenlo' bel ka', na' bel nežw da' seno', wzí'-ban'. Kate' wsaljo' žoa'aba', žel-lo' to mežw lasdo'. Wzín', na' bdizjw laza', na' lazo'.

18

No benne' gake' blo, benne' zoe' ladjwgage' (Mr. 9:33-37; Lk. 9:46-48)

¹ La' ža na'ze benne' wsedle ka' che Jesusen' wbíga'gake' gan zoe'. Wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Nož benne' ladjwto' gake' benne' blo gan zna bia' Dios ya'abá chie'?

² Naž bliž Jesusen' to xkwide' byodo', na' bzoe'-be' gachje lawe'le gan nníta'gake'.

³ Naž gože' légake':

—Da' li žapa' le'e, cha' bi yeyakle kan zej nak xkwide' ki, bi gak cho'ole gan zna bia' Dios ya'abá chie'. ⁴ Che len, no benne' gake' gaxjw laže', na' yeyake' kan nak xkwide' ni, bennen' gake' blo gan zna bia' Dios ya'abá chien'. ⁵ No benne' gape' ba la'ne to xkwide' ki dan' nakbe' chia', gape' nedkza' ba la'ne.

Da' ka' žóngaken ga bága'žo doła' (Mr. 9:42-48; Lk. 17:1-2)

⁶ Lezka' wnná Jesusen':

—No benne' gone' ga gon to xkwide' ki doła', xkwiden' žejle'be' chia' neda', gakže chawe' che bennen' cha' wcheje' to yej wetw yene', na' chejžixje kwine' lo nido'.

⁷ Da' nyáche'le'e gaken chegak benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, benne' ka' žóngake' ga bága'gak ljéžgake' ka' doła'. Nníta'tezgak da' ka' žóngaken ga bága'gak benách ka' doła', san da' nyáche'le'e gaken che bennen' žone' da' gonen ga no benne' bage'e doła'.

⁸ 'Che len, cha' no'o, o ni'o gonen ga bago'o doła', bchogen', na' wžo'nen'. Gakže chawe' chio' žino' gan so' nbano' la'kze bi gak so'o, cha' nžog ni'a no'o, na' kege zoa chope no'o, na' chope ni'o, na' chejchó'o lo yi' gabíl da' batkle yolen. ⁹ Cha' yej lawo' gonen ga bago'o doła', wlejen', na' wžo'nen'. Gakže chawe' chio' žino' gan so' nbano',

la'kze zoa toze yej lawo', na' kege zoa chope yej lawo', na' chejchó'o lo yi' gabíl.

Da' žsaka' lebe Jesús che to zila' nnitlba' (Lk. 15:3-7)

¹⁰ Lezka' wnná Jesusen':

—Le gape chi'i kwintle nich bi wzoale chela'ale nitó xkwide' ki. Neda' žapa' le'e, nníta'tezgak wbás che ya'abá ka' gan že' Xa', Bennen' zoe' ya'abá chie', na' žape chí'igake' légakbe'. ¹¹ Neda', Benne' Golje' Benách, bla'a nga nich yeslá' no benne' nnitle'.

¹² '¿Biz znnale le'e? No benne', zej nnita' to gaywá' zila' chie' ka', na' cha' nitle toba', žbi wka'ne' taplalj to galjba' ka', na' cheje' gan nak law ya'a, chejdilje' zila'don', bian' wnitlba'? ¹³ Cha' wežel-le'-ba', da' li žapa' le'e, yebézele' che zila'don' kan gone' chegak yetaplalj to galjba' ka', bia ka' bi wnitgeklba'. ¹⁴ Lezka' Xažo Dios, Bennen' zoe' ya'abá chie', bi žénele' nitle nitó xkwide' ki.

Kan žala'yenít lawžo lježžo ka' (Lk. 17:3)

¹⁵ Lezka' wnná Jesusen':

—Cha' lježo' gone' le' zia, beyéj, bejgá'nlene' chawe' la' lé'ezele. Cha' wzé nage' chio', ba beyono' bennen' lježo'. ¹⁶ Cha' bi wzé nage' chio', bche' yetó benne', o yechope' nich yežój li xtižo'o gan že'gak chope chonne benne', benne' ka' gak wzóa lígake' xtíža'le. ¹⁷ Cha' bi wzé nage' chégake', gož benne' ka' zdóbgake' che Dios, na' cha' bi wzé nage' chegak benne' ka', naž gak bennen' lo' le' ka' to benne' bi žejlí'e che Dios, na' ka' to benne' zchizjwe' lo wlaš yež ži'to'.

¹⁸ 'Da' li žapa' le'e, yógo'te da' wží'ilele gan nak lo yežlyó nga, naken da' ba bchi'le Dios ya'abá chie', na' yógo'te da' gonnle latje lo yežlyó nga, naken da' ba benn Dios latje ya'abá chie'.

¹⁹ 'Lezka' žapa' le'e, cha' chópzele gonle toze xtíža'le lo yežlyó nga kan nak to da' nnáblele Dios, Xakza' Dios, Bennen' zoe' ya'abá chie', gonen' chele. ²⁰ Gan zej nnita' chope chonne benne', benne' ka' zej ndobe' chia' neda', zoakza' neda' gachje lawe'le gan nníta'gake'.

²¹ Naž wbiga' Bedw gan zoa Jesusen'. Wnnable' Le', na' wnné':

—Xan, ¿bal chi'i žala' yenít lawa' che lježa', bennen' žone' chia' da' zia? ¿Gaže chi'i ka'?

²² Jesusen' gože' le':

—Neda' žapa' le', kege gážeze chi'i ka', san chonnłalj chi kwe' da' zej naken gaže chi'i ka'.

Žsaka' lebe Jesús che to benne' bi benít lawe' che lježe'

²³ Lezka' wnná Jesusen':

—Ka gon Bennen' zнна bi'e ya'abá che Dios naken kan ben to benne' wnná bia', benne' gónele' wká'nłene' chawe' benne' wen žin chie' ka'. ²⁴ Kate' wzó lawe' zká'nłene' légake' chawe', bžingak benne' wen žin chie' ka', na' bedjwá'gake' to benne' gan zoe', benne' nbage'e chie' da' zan gaywá' mežw ka'. ²⁵ Dan' bi gok chizjwe', wnná xane' to'e le' len no'le chie', na' xkwide' chie' ka', na' lezka' yógo'te da' nape', na' ki gazjw dan' nbage'e che xanen'. ²⁶ Naž benne' wen žin na' bzoa zibe' xni'a xane', na' wnnáb nyache'e le', na' wnné': “Xan, ben zen lažo'o neda'. Chízjwkza' le' yógo'ten.” ²⁷ Naž xanen' beyache' láže'le' benne' wen žin chien', na' benít lawe' chie' dan' nbage'e chie', na' bsane' le'. ²⁸ Kate' bežój benne' wen žin na' ga na', la' bejchagtie' to benne' žónłene' le' tzen žin, na' bennen' nbage'e chie' láte'ze mežw. Naž bexwe' le', na' wženje' yene', na' gože' le': “Wdíjwte dan' zbago'o chia'.” ²⁹ Naž bennen' bzoa zibe' xni'a lježen', na' wnnáb nyache'e le', na' wnné': “Ben zen lažo'o neda'. Chízjwkza' le' yógo'ten.” ³⁰ Bi gónele' benne' wen žin na', na' bsejwe' le' liž ya na' zejte chizjwe' dan' zbage'e chie'. ³¹ Kate' yezika' benne' wen žin ka' béngekle' da' ni, gok nyache' láže'gake' ni'a chie', na' bejžéngekle' xángake' yógo'te dan' goken. ³² Naž xángake' bliže' benne' wen žin na', na' gože' le': “Le', wen žin bi nako' chawe'. Yógo'te mežwn' dan' wbago'o chia' benít lawa' chio'. Bsoła' dan' wbago'o chia' dan' wnnáb nyacho'o neda'. ³³ ¿Bi žala' yeyache' láže'lo' lježo' kan bena' neda' chio', beyache' láže'la' le'?” ³⁴ Naž xane' bžá'ali'e, na' bdie' le' lo na'gak benne' ka' wsaka' zí'gake' le' kate' chíjwže' dot dan' zbage'e chie'.

³⁵ Naž wnná Jesusen':

—Lezka' Xa', Bennen' zoe' ya'abá chie', gone' chele le'e cha' bi yenít lawle dot láže'le da' žongak lježle ka'.

19

Kan nak chegak benne' ka' želá'agake' yela' zchag na'

(Mr. 10:1-12; Lk. 16:18)

¹ Kate' beyóž bchalj Jesusen' da' ni, bezé'e gan nbab Galilea, na' bžine' gan nbab Judea gan de yechełá'a yego Jordán zaka' gan zła' wbíž. ² Benne' zan zjákłene' Jesusen', na' beyone' légake' ga na'.

³ Naž bale benne' yodo' fariseo ka' blá'gake' gan zoa Jesusen' nich si' biá'gake' Le'. Wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿De latje to benne' byo nžag ne'e wsane' zo'le' ni'a che bíte'teze da' žaken?

⁴ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—¿Bi bel-le da' nyejw le'e yiche la'y kan ben Dios benách ka' katen' bene' yežlyó? Benne' byo, na' no'le bene' légake'. ⁵ Ki wnná Dios: “Che len, benne' byon' žala' kwásłene' xa xne'e, na' chejgá'nłene' zo'le', na' žoptie' yeyákgake' ka toze benne'.” ⁶ Ki naken, biž zej nake' chópgake' san toze benne' ba beyákgake'. Che len, bi žala' yela'agak benách ka' légake', benne' ka' Dios bene' légake' toze.

⁷ Naž benne' yodo' ka' wnnábgekle' Jesusen', na' wnnágake':

—¿Biž chen' Moisés gože' légake' da' žonnen to benne' byo latje wnezjwe' zo'le' to yiche da' znnan želá'alene' le', na' naž gak wsane' zo'len'?

⁸ Jesusen' gože' légake':

—Ki ben Moisés dan' nak zižje yichj lázdo'le, bi'e le'e latje wsanle no'le chele ka', san kate' wzó law žata' yežlyó nga, bi goken ki. ⁹ Neda' žapa' le'e, cha' no benne' byo wsane' zo'le', na' bi wdálene' benne' byo yoble, na' cha' wchág ná'lene' no'le yoble, bage'e doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'. Lezka', cha' no benne' byo yoble wchág ná'lene' no'len' bsan benne' byo chie' le', bage'e doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'.

¹⁰ Naž benne' wsedle chie' ka' góžgake' Jesusen', na' wnnágake':

—Cha' ki naken che no benne' byo, benne' nžag ná'lene' to no'le, gakže chawe' chie' chela' bi wchág ne'e, na' ga'ne' toze'.

11 Bechebe Jesusen', na' gože' légage':

—Bi gak si' lo na'gak yógo'te benách diža' ni, san toze no benne' byo Dios zzejni'ile' le'. 12 Zej nnita' benne' byo ka' bi zchag ná'lengake' to no'le dan' bi zej nake' dot benne' byo, dan' ki góljgake', na' yebałe benne' byo ka' bi zchag ná'lengake' to no'le dan' bséjwgak benne' ka' xnéžgake', na' yebałe benne' byo ka' bi zchag ná'lengake' to no'le nich gak góngake' xchin Dios, Bennen' zŋna bi'e ya'abá chie'. No benne' gak si' lo ne'e diža' ni žala' si' lo ne'en.

Jesús žliž chawe'e xkwide' ka'
(Mr. 10:13-16; Lk. 18:15-17)

13 Naž benne' ka' zej nake' xa xna'gak xkwide' ka', bedjwá'gake' légakbe' gan zoa Jesusen' nich xoa ne'e légakbe', na' nnable' Dios gon chawe'e légakbe', san bséjwgak benne' wsedle chie' ka' xnéžgake'. 14 Naž Jesusen' gože' légage', na' wnné':

—Le we' xkwide' ki latje bíga'gakbe' gan zoa', na' bi wséjwle xnéžgakbe', dan' benne' ka' zej nake' ka' xkwide' ki nzi'gake' latje gan zŋna bia' Dios ya'abá chie'.

15 Naž Jesusen' bxoá ne'e légakbe', na' bezé'e ga na'.

To benne' wnni'a, benne' zeje' babze yiz
(Mr. 10:17-31; Lk. 18:18-30)

16 To benne' byo, benne' zeje' babze yiz, bedjwíe' Jesusen', na' gože' le':

—Benne' wsedle dot chawe'. ¿Biz da' naken chawe' žala' gona' nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chia'?

17 Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—¿Nnezlo' dan' zŋno' chia' kate' zŋno' naka' dot chawe'? Bi zoa no benne' nake' dot chawe'. Toze Dios nake' dot chawe'. Cha' žénelo' gata' yela' nban da' zejlí kanne chio', ben kan wnnakze Dios gonle.

18 Naž bennen' gože' Jesusen', na' wnné':

—¿Bizle da' ka' wnné'?

Jesusen' gože' le':

—Da' wnnakze Moisés katen' wnné':

Bi goto' benách ka'.

Bi gono' dola' da' zka'n ditjen yela' zchag na'.

Bi kwano'.

Bi nnio' che lježo' da' wen laže'.

19 Wdape ba la'ne xa xno'o.

Bži'il lježo' ka' kan nži'il kwino'.

20 Naž bennen' zeje' babze yiz gože' Jesusen', na' wnné':

—Yógo'te da' ki žona' kate' wzó law naka' xkwide'. ¿Zoa yetó da' žala' gona'?

21 Jesusen' gože' le':

—Cha' žénelo' gako' chawe' law Dios, wyéj, yjete' da' napo', na' mežwn' da' si'o, bnezjwn chegak benne' yache' ka'. Ki gata' yela' wnni'a chio' ya'abá che Dios. Naž da, benlen neda' tzen.

22 Kate' bennen' zeje' babze yiz benle' da' ni, beyeje', na' žak nyache' laže'e dan' nápli'e yela' wnni'a.

23 Naž Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Da' li žapa' le'e, gak zede cho'o to benne' nape' yela' wnni'a gan zŋna bia' Dios ya'abá. 24 Yetó žapa' le'e, nakže zede che bennen' nape' yela' wnni'a chie'e gan zŋna bia' Dios ka' te to bia' nwa'ba' ywa' lo nag yeche'.

25 Kate' béngekle benne' wsedle chie' ka' da' ni, bebángekle', na' wnnágake':

—¿Nožkze benne' gak yelé', cha'?

26 Bwia Jesusen' légage', na' wnné':

—Bi gak gongak benách ka' ki, san Dios gak gone' yógo'te.

27 Naž bechebe Bedw, na' gože' Jesusen':

—Bwia nga, neto' ba bka'nto' yógo'te, na' zá'lento' le'. ¿Bizže gata' cheto'?

28 Jesusen' gože' légage':

—Da' li žapa' le'e, ža na' katen' wkób yežlyó nga, na' kwi'a gan nna bi'a neda', Benne' Golje' Benách, gan gaka' Benne' Blo, le'e na' žónlenle neda' tzen na'a, kwe'le chežinno latje ka' gan nna bia'le, na' wchi'a láže'le chežinno kwe'te yež ka' chegak za'só Israel. 29 No benne' zka'ne' liže', o biche'e ka', o zane' ka', o xe', o xne'e, o zo'le', o ži'ne' ka', o yežlyó chie' ka', nich gone' xchina', si' bennen' yetó gaywá'teže ka', na' ležka' gata' yela' nban da' zejlí kanne chie'.

30 Benne' zan, benne' zej nake' benne' blo na'a, gá'ngake' ka'ze, na' benne' ka' zej gaga'ne' ka'ze na'a, gágake' benne' blo.

20

Žsaka' lebe Jesús kan žongak benne' wen žin ka'

¹ Lezka' wnná Jesusen':

—Kan gon Dios, Bennen' z̄nna bi'e ya'abá chie', naken ka ben to benne' x̄an yo'o. Bžoje' zildo', na' bejtilje' benne' wen žin ka' nich góngake' žin lo yežlyó chie' gan naze' lba uba ka'. ² Kate' ba bgá'nlene' benne' wen žin ka' chawe', chizjwe' légake' to mežw da' naken lazjw to benne' che to ža, bsele'e légake' chjéngake' žin lo yežlyó chien'. ³ Kate' bežoje' x̄sile, ble'ele' yebale benne' ka' nníta'gake' ka'ze lawe' ya'a. ⁴ Gože' légake': “Lezka' le'e, le chej lo yežlyó chian', na' chizjwa' le'e da' naken chawe'.” La' jaktie' légake'. ⁵ Bežój benne' x̄an yo'on' da' yoble wawbíž, na' lezka' kate' žedá chonne, na' tlebe ka bene', bsele'e benne' ka' lo yežlyó chien', benne' ka' bejxake'e ga na'. ⁶ Lezka' bežoje' katen' yelate' zoa wbíž, na' bejxake'e yebale benne' ka' nníta'gake' ka'ze ga na', na' gože' légake': “¿Biz chen' zoale nga ka'ze dot ža, na' bi be žin žonle?” ⁷ Benne' ka' góžgake' le', na' wnnágake': “Nitó benne' bi benne' x̄chinto'.” Naž gože' légake': “Lezka' le'e, le chej lo yežlyó chian', na' chizjwa' le'e da' naken chawe'.” ⁸ Kate' za' žale, benne' x̄an yo'on' gože' bennen' yo'ogak lo ne'e benne' wen žin ka', na' wnné': “Blíž benne' wen žin ka' nich wnezjo' lázjwgake', na' chizjo' zga'ale benne' ka' bžíngake' ze lawte. Te na' chizjo' benne' ka' bžíngake' zgá'alegake'.” ⁹ Naž bžíngak benne' ka' yjéngake' žin katen' yelate' zoa wbíž, na' wzí'gake' to weje' to mežw da' naken lazjw to benne' che to ža. ¹⁰ Kate' bžíngak benne' ka' yjéngake' žin zgá'alegake', gókgekle' sí'gake' da' zenže, san lezka' wzí'gake' to weje' to mežw da' naken lazjw to benne' che to ža. ¹¹ Kate' wzí'gaken', wnnégake' che benne' x̄an yo'on', ¹² na' wnnágake': “Benne' ka' bžíngake' kate' ze lawte, to chí'ido'ze béngake' žin, na' toze ka wdizjo' légake' ka neto', na' neto' bento' žin dot ža, na' wyéyele'eto' lo wbá.” ¹³ Bechebe x̄an yo'on', na' gože' toe': “Bicha'a, bi be žona' chio' da' bi naken chawe'. ¿Bi bga'n cháwe'žo si'o to mežw da' naken lazjw to benne' che to ža? ¹⁴ Wzí' lazjo', na'

beyéj ližo'. Neda' žénela' chizjwa' benne' ki, benne' yjéngake' žin kate' ze lawte toze kan žizjwa' le'. ¹⁵ ¿Bi nzi' lo na'a wconla' žin da' naken chia' ka' žénela'? ¿Žge'elo' lježo' dan' žónnli'a chie'?” ¹⁶ Ki naken, bale benne', benne' ka' zka'ngak benách ka' légake' ka'ze, gákgake' blo, na' bale benne', benne' ka' zej nake' blo na'a, gá'ngake' ka'ze. Benne' zan žliža' san babze benne' ka' nbégake'.

Jesús z̄nne' da' yoble kan za' gótgake' Le'
(Mr. 10:32-34; Lk. 18:31-34)

¹⁷ Kate' Jesusen' ne yoe'e nez, zeje' lo yež Jerusalén, bchi'e cheze chežínnote benne' wsedle chie' ka', na' gože' légake':

¹⁸ —Le wia nga, yo'ožo nez zejžo yež Jerusalén, gan soa to benne' wdíe' neda', Benne' Golje' Benách, lo na'gak b̄xoz wnná bia' ka', na' lo na'gak benne' yodo' wsedle ka', na' chóggake' chia' gata'. ¹⁹ Wdégake' neda' lo na'gak benne' zi'to' ka', benne' ka' gon díjtgekle' neda'. Chíngake' neda', na' wdá'gake' neda' le'e yag kroze, san kate' gak chonne ža, Dios yesbane' neda' lo yela' got.

Da' wnnáb x̄na'gak Jakob, na' Z̄wa
(Mr. 10:35-45)

²⁰ Naž x̄na'gak Jakob, na' Z̄wa, zi'n Sebe-deo ka', bžínlene' chope' ka' law Jesusen', na' bzoa zibe' x̄ni'e Le', na' wnnable' Le' to da' gonze' chie'. ²¹ Jesusen' wnnable' le', na' wnné':

—¿Biz žénelo'?

Gože' Le':

—Wnná kwe' to zi'na' ni kwito' li ža, na' yetobe' kwe'be' kwito' yegle gan nna bi'o.

²² Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Bi nnézlele da' z̄nnable. ¿Wak sóelele da' saka'a neda', na' yezoale nis kan yezóa' neda' nis lo yela' got?

Góžgake' Le':

—Gakto'.

²³ Naž Jesusen' gože' légake':

—Da' li da' žala' saka'a neda', lezka' gaken chele, na' da' žala' yezóa' neda' nis, lezka' yezoale le'e nis, san nich kwe'le kwita' li ža, o kwita' yegle, bi nzi' lo na'a kwia' no benne' gongan' chie', san gata' chegak benne' ka' X̄a' ba bkwezen' chégake'.

²⁴ Kate' béngake' yechí benne' wsedle ka' che Jesusen' da' ni, bžá'agake'. ²⁵ Naž Jesusen' bliže' légake', na' wnné':

—Nnézkzelele kan žongak benne' ka', benne' z_{na} biá'gake' benne' zi'to' ka', kan zdétleche z_{na} biá'gake' l'égake', na' benne' ka' zej nakže' blo z_kóngekle' la' ljéžgakkze' ka' žin. ²⁶ Bi gaken ki chele. Nóte'tezle le'e, benne' žénele' gake' zen gan zoale, žala' gone' žin che yezíka'le. ²⁷ Lezka', nóte'tezle le'e, benne' yénele' gake' blo, žala' gake' ka' to benne' ndo'w che yezíka'le. ²⁸ Lezka' neda', Benne' Golje' Benách, bla'a nga, kege nich gon no benne' xchina', san nich gáklena' benách ka', na' wdía' yela' nban chia', da' chizjwa' lo wlazgak benne' zan nich yelágake'.

Žeyón Jesús chope benne' lo chole ka'
(Mr. 10:46-52; Lk. 18:35-43)

²⁹ Kate' ne zežógake' lo yež Jerikó, benne' zan zjáklene' Jesusen'. ³⁰ Zej nnita' chope benne' lo chole ga na', benne' ka' žé'gake' žoa'a nez. Kate' béngekle' z_de Jesusen' ga na', wnnégake' zižje, na' wnnágake':

—Xan, z_a'só Dabí, beyache' laže'l neto'.

³¹ Benne' zan ka' bchí'igekle' l'égake' gá'ngake' žize, san wnnégake' zížježe, na' wnnágake':

—Xan, z_a'só Dabí, beyache' laže'l neto'.

³² Naž wléz Jesusen', na' bliže' l'égake'. Wnnable' l'égake', na' wnné':

—¿Biz žénelele gona' chele?

³³ Góžgake' Jesusen':

—Xan, žénelto' gono' ga yeyaljw yej lawto'.

³⁴ Naž beyache' laže'l Jesusen' l'égake', na' wdane' yej l'áwgake'. La' beyáljwtegak yej l'áwgake', na' jáklene' Jesusen'.

21

Zka'n zéngake' Jesús kate' ne žoe'e lo yež Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lk. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Kate' bžin Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen gawze gan že' yež Jerusalén, na' nníta'gake' gan že' yež Betfagé zan Ya'a Yag Olibo, bsele'e Le' chope benne' wsedle chie' ka', ² na' gože' l'égake':

—Le chej lo yeždon' da' žen' lawle ga zoažo ni, na' chejxáka'le to burro wná' da'ba' ga na', len to burro byodo' cheba'. Le chejseže-ba', na' le yedjwá'-ba' chia'. ³ Cha' no benne'

bi da' yi'e le'e, le ye'e: “Xanžon' žénele'-ba'.” Naž sele'e-ba' chia'.

⁴ Ki goken, bžin da' bzoj bennen' bchalje' lo wláz Dios, katen' wnné':

⁵ Le ye' benne' ka' nníta'gake' yež Sión:

“Le wia nga, Benne' nna bi'e le'e ze'e chele. Lo yela' gaxjw laže' chie' ži'e xkože' to burro. Ži'e xkože' to búrrodo' che to bia žwa'ba' ywa'.”

⁶ Naž jak benne' wsedle chie' ka' ga na', na' béngake' kan gož Jesusen' l'égake'.

⁷ Beché'gake' burro wná' na' len burro byodon', na' bxóagake' laže' yicha' chégake' ka' xkóže'ba', na' wžé' Jesusen' law laže' ka'.

⁸ Lezka' wnníta'gak benne' zan ga na', na' bchíl'jgake' laže' ka' žxoá yéngake' lo nez. Yebale' bchíbgake' zin da' bxóagake' lo nez.

⁹ Zižje wnnegak benne' ka' zjake' lawle, na' benne' ka' zjáklene' Jesusen', na' wnnágake':

—¿Ga'n zen Le', z_a'só Dabí! ¿Ba nez zen naken che benne' ni ze'e ni'a che La Xanžo! ¿Ga'n zen Dios!

¹⁰ Kate' wyáz Jesusen' lo yež Jerusalén, yógo'te benne' che yežen' béngake' žo'osbé. Benne' zan góžgake' ljéžgake' ka', na' wnnágake':

—¿Nož bennen'?

¹¹ Yezika' benne' ka' wnnágake':

—Benne' ni Jesús, bennen' zchalje' lo wláz Dios. Nak laže' Nasaret gan nbab Galilea.

Jesús zchache' li'a yodo'

(Mr. 11:15-19; Lk. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² Kate' wyáz Jesusen' lo li'a yodo' che Dios, blage' na'le yógo'te benne' ka' žóte'gake' na' benne' ka' žá'wgake' lo li'a yodon'. Lezka' bžixe' blag ka' chegak benne' ka' zchá'gake' mežw che yež zi'to' ka', na' da' ka' želbe'le benne' ka' žóte'gake' plomdo' ka'.

¹³ Naž gože' l'égake':

—Nyejw le'e yiche la'y da' z_{na}n: “Liža' sin' yo'o gan wchál'jengak benách ka' Dios” san le'e ba benlen kan nak to yo'o chegak benne' wbán ka'.

¹⁴ Kate' ne zoa Jesusen' lo zchil yodo', bale benne' lo chole ka' len benne' ka' bi žak sá'gake', wbíga'gake' gan zoe', na' Le' beyone' l'égake'. ¹⁵ Kate' bxoz wnná'bia' ka' len benne' yodo' wsedle ka', blé'egekle' yela' wak ka' da' žon Jesusen', na' lezka' béngekle' znnegak zižje xkwide' ka' lo zchil yodo', na'

znnágakbe': "¡Ga'n zen za'só Dabí!" ¹⁶ naž bžá'agake', na' góžgake' Jesusen':

—¿Bi ženlo' da' želnná xkwide' ki?

Bechebe Jesusen', na' wnné':

—O', ženlan'. ¿Batkle bel-le da' nyejw le'e yiche la'y da' znnan kikze žala' gaken? Ki znnan: "Benó Le' ga žolgak xkwide' ka', na' bi' že'n ka', bi' ka' ne žáze'gakbe', da' žoe lágakbe' neda' da' naken dot li laže'."

¹⁷ Naž Jesusen' bezé'e gan nníta'gake', na' bežoje' lo yež Jerusalén. Wyeje' lo yež Betania gan bga'ne' dot yele.

Jesús zdíle' to yag higo

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Kate' za' ža'ní', na' zeyéj Jesusen' lo yež Jerusalén, zdone'. ¹⁹ Blé'ele' to yag higo da' žen' kwit nez, na' wbig'e gan žen', san bi be bžel-le' da' zbian. Xlág'e ze žian. Naž Jesusen' gožen':

—Biž kwia da' zix chio'.

Naž la' wbižte yag higon'. ²⁰ Kate' blé'egikle benne' wsedle chie' ka' da' ni, bebángle'. Wnnábgekle' Jesusen', na' wnnágake':

—¿Nakx goken, la' wbižte yagen'?

²¹ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Da' li žapa' le'e, cha' chejle'le che Dios, na' bi gak chope láže'le, kégeze wak gonle kan bena' che yagen', san cha' ye'le ya'nga: "Bkwás na'le, na' bejsóa lo nisdó" gaken kan nnale. ²² Lezka', yógo'te da' nnable kate' wcháljlenle Dios, cha' chejle'le che Dios gonen' chele, si'le dan' nnable.

Yela' wnná bia' da' nzi' lo na' Jesús

(Mr. 11:27-33; Lk. 20:1-8)

²³ Wyáz Jesusen' lo zchil yodo', na' kate' ne žsedle' benách ka' nníta'gake' ga na', bxož wnná bia' ka' len benne' gole ka', wbíga'gake' gan zoe'. Wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Biž yela' wnná bia' nzi' lo no'o, žono' da' ki? ¿Nož benne' bdie' lo no'o yela' wnná bian'?

²⁴ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Lezka' neda' nnabla' le'e to. Cha' ye'le neda' kan naken, neda' yapa' le'e bi yela' wnná bia' nzi' lo na'a žona' da' ki. ²⁵ ¿Nož benne' bsele'e Zwan' nich bezóe' benách ka' nis? ¿Dios bsele'e le', o bséla'gak benne' ka' le'?

Naž wzó lágak benne' yodo' ka' znnágake' la' légake':

—Cha' nnažo: Dios bsele'e le', la' ye'tie' žo'o: "¿Biž chen' bi bejle'le chie'?" ²⁶ San cha' nnažo: bséla'gak benne' ka' le', žébežo da' gongak benne' wláž ka', dan' žejlé'gake' yógo'tegake' bchalj Zwan' lo wláž Dios.

²⁷ Che len beží'igake', na' góžgake' Jesusen':

—Bi nnezlto'.

Jesusen' gože' légake':

—Lezka' neda' bi yapa' le'e bi yela' wnná bia' nzi' lo na'a žona' da' ki.

Žsaka' lebe Jesús kan nak chegak chope xkwide' byo ka'

²⁸ Naž Jesusen' gože' benne' yodo' ka':

—¿Biž nnale le'e? Wzóa to benne' wnníta'gak chope xkwide' byo chie'. Gože' to xkwide' chien', na' wnné': "Zi'na', wyéj na'a chjeno' žin lo yežlyó chia' gan naza' lba uba ka'." ²⁹ Beží'i xkwiden', na' gožbe'-ne': "Bi žénela' cha'a." Wdé na' beyát láže'be', na' yjenbe' žin na'. ³⁰ Naž bennen' gože' yetó xkwide' chien', na' toze kan wnné'. Beží'i xkwiden', na' gožbe'-ne': "O', xe. Cha'a." San bi wyéj xkwiden'. ³¹ ¿Nole xkwide' chope ka' benbe' da' žaz láže' xabe'?

Beží'igake', na' góžgake' Jesusen':

—Bi' nežw.

Naž Jesusen' gože' légake':

—Da' li žapa' le'e: benne' wechizjw ka', benne' žóngake' da' kegle, na' no'le le'e ka', chjake' zgá'alegake' ka' le'e, na' chó'ogake' gan znná bia' Dios. ³² Ki gaken dan' Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis, blé'e gan zoale, na' bsedle' le'e da' naken chawe' kan žala' gonle, na' le'e bi bejle'le chie', san benne' wechizjw ka' na' no'le le'e ka', bejle'gake' chie'. La'kze blé'elele da' ni, bi beyát láže'le nich chejle'le chie'.

Ka nak chegak benne' wen žin ka' bi zej nake' chawe'

(Mr. 12:1-12; Lk. 20:9-19)

³³ Lezka' wnná Jesusen':

—Le wzé nag yetó da' wsaka' leba'. Wzóa to benne' xan yo'o, na' beyaze' lba uba ka' lo yežlyó chie'. Wbeke' to le'je chen, na' bche'ne' to bloj lo yej gan wsíe' xis uba ka'. Lezka' bene' to yo'o ža'le gan gak to benne' wie' dot yežlyó chien'. Naž bdie' yežlyón' lo

na'gak benne' wen žin ka', nich sí'gake' late' weje, na' wyeje' to yež zi'to'.

³⁴ 'Kate' bžin ža wchíbgake' uba ka', xan yežlyón' bsele'e bałe ni'a ne'e gan zej nnita' benne' wen žin ka' nich sí'gake' da' žeyala' chie'. ³⁵ Naž benne' wen žin ka' béxwgake' ni'a ne'e ka'. Béngake' toe' we', na' yetóe' bétgake' le', na' yetóe' bžé'egake' le' yej. ³⁶ Da' yoble xan yežlyón' bsele'e yebałe ni'a ne'e ka', na' gókgake' benne' zanže ka' benne' ka' bsele'e zga'ale, na' tlebe bengak benne' wen žin ka' chégake'.

³⁷ 'Kate' ze lawte, bsele'e zi'ne' gan nnita'gake'. Wzá' laže'e, na' wnné': "Gápegake' xkwide' chia' ba la'ne." ³⁸ Kate' benne' wen žin ka' blé'egake' zi'ne' na', la' wnnátegake' la' légakze': "Xkwide' ni'gak chebe' yežlyó nga. Le cho'o, gotžobe', na' da' žala' gak chebe' gaken chežo." ³⁹ Naž béxwgake'-be'. Bebéjgake'-be' na'le lo yežlyón' gan zej naz lba uba ka', na' bétgake'-be'.

⁴⁰ Naž Jesusen' wnnable' benne' yodo' ka', na' wnné':

—Kate' yelá' benne' xan yežlyón', žnakx gone' chegak benne' wen žin ka'?

⁴¹ Beži'igak benne' yodo' ka', na' góžgake' Jesusen':

—Wžía yi'e benne' wen da' zinnj ka', na' yežlyó chien' wdíe' lo na'gak yebałe benne' wen žin ka', benne' wnézjwgake' da' žeyala' chie' kate' žin ža chíbgake' uba ka'.

⁴² Naž Jesusen' gože' légake':

—žBatkle beł-le dan' nyejw le'e yiche la'y kan nak da' ni? Ki znnan:

Yej na' da' bzoa cheła'ale benne' wen yo'o ka',

na'a naken yej len yo'o blo che ze'e.

Xanžo na'kze bene' ga naken ki,

na' naken to da' žonen ga žebanlžo.

⁴³ Che len žapa' le'e, latje chele gan znná bia' Dios yeké'n chele, na' gatan' chegak benne' ka' góngake' kan žala' gon no benne' nzi'e latjen'. ⁴⁴ No benne' wtope' lo yej na', la' kwince' wžía yi'e, na' cha' yej na' chejbagan' no benne', wzožjen le'.

⁴⁵ Kate' bxoz wnná bia' ka' len benne' yodo' fariseo ka' béngake' dan' bsaka' lebe Jesusen', gókbe'egake' bchalje' kan nak chégake'. ⁴⁶ Gónegekle' góxwgake' Le',

san bžébegake' benne' zan nnita'gake' ga na', dan' žejlé'gake' nak Jesusen' to benne' zchalje' lo wláz Dios.

22

Žsaka' lebe Jesús kan nak che lni che yelá' zchag na'

¹ Da' yoble Jesusen' bcháljlene' benne' ka' žónlengake' Le' tzen. Bsaka' lebe', na' wnné':

² —Kan gak chegak benne' ka', benne' chó'ogake' gan znná bia' Dios ya'abá chie', naken kan gok chegak benne' ka', bliž to benne' wnná bia' légake' kate' bene' lni che ža zchag na' xkwide' byo chie'. ³ Bsele'e ni'a ne'e ka' nich chejxí'gake' benne' ka' ba bliže' nich yídgake' lni chebe', san bi gónegekle' yídgake'. ⁴ Naž bsele'e yebałe ni'a ne'e ka', na' gože' légake': "Le chejzenle benne' ka' ba bliža', na' ye'le légake': Le wia nga, ba nzi'ni'a da' gawžo. Ba betto' xpeža' ka', na' lezka' bia beže ženne' chia' ka'. Yógo'te ba wží'ni'a. Le da, soažo lni che xkwide' chia', bin' zchag na'be'."

⁵ Benne' ka' bejlížgake' bi wdápegake' légake' ba la'ne, na' jake' che chégake'. Toe' yjene' žin, na' yetóe' wyeje' chje'w chjete'.

⁶ Yebałe' béxwgake' ni'a ne'e ka', na' ben zí'gake' légake', na' bétgake' légake'. ⁷ Kate' benne' wnná bian' benle' da' ni, bže'e, na' bsele'e benne' chie' ka', benne' žjake' lo wdíle, na' bétgake' benne' wet benách ka', na' bžéygake' lážgake'. ⁸ Naž benne' wnná bian' gože' ni'a ne'e ka', na' wnné': "Da' li ba wží'ni'a che lni na', san benne' ka' bliža' bi gókgake' zi yedjénlengake' neda' tzen lni. ⁹ Le chej na'a gan nak lo nez ka', na' le wlíž yógo'te benne' ka' chejxáka'le ga na' nich yídgake' lni che xkwide' chia', bin' zchag na'be'." ¹⁰ Naž bžojgak ni'a ne'e ka', na' jake' gan nak lo nez ka', na' btóbgake' yógo'te benne' ka' bejxáka'gake' ga na', benne' chawe' ka' na' benne' wen da' kegle ka', na' gan žak lni wža'ten benách ka'.

¹¹ 'Kate' wyó'o benne' wnná bian' ga na' nich wie' benne' ka' zej ndobe' ga na', ble'ele' to benne' bi nakwe' laže' zaka' dan' bnezjwe' chegak benne' ka' nnita'gake' lni na'. ¹² Naž gože' bennen': "Bicha'a, žzo' nga, na' bi nako' laže' zaka' dan' bnezjwa' chegak benne' ka' nnita'gake' lni?" Bennen'

wzóa žize'. ¹³ Naž benne' wnná bian' gože' ni'a ne'e ka', na' wnné': "Le wchéj ni'a na' bennen', na' le chejžó'n-ne' na'le gan že' choł, gan kweže', na' wxěj laye'e lo yela' nyache' laže' chie'."

¹⁴ Naž Jesusen' gože' benne' yodo' ka':

—Benne' zan bliža', san babze benne' ka' nbégake'.

Zchalj Jesús che da' žíjwžo lazžo
(Mr. 12:13-17; Lk. 20:20-26)

¹⁵ Naž beza'gak benne' yodo' fariseo ka' ga na', na' béngake' xtiža'gake' nich góngake' ga nna Jesusen' to nich gak yesbága'gake' Le' zia. ¹⁶ Nich góngake' ki bséla'gake' bałe benne' ka' žónlengake' légake' tzen gan zoa Jesusen', len benne' ka' žónlengake' Herodes tzen. Benne' ka' góžgake' Jesusen':

—Benne' wsedle, nnezlto' zchaljo' Le' káteze naken, na' nak dot da' li da' žsedlo' kan naken che Dios, na' bi zzi'o da' znnázegak benách kan nak chio', dan' bi zchi'a lažo'o benách ka' kan nak da' želnnaze'. ¹⁷ Bzenle neto'. ¿Biž zno' le'? ¿Žon byenen o bi žon byenen chíjwto' lazto' che benne' Sésar, bennen' yež ži'to', bennen' zna bi'e žo'o?

¹⁸ Žákbe'ele Jesusen' žénegekle' kwéjgake' Le' diža', nich gak yesbága'gake' Le' zia, na' gože' légake':

—Le'e, benne' ka' zloé'ezele chawe' kwínle, ¿biž chen' znnale da' wzóan neda' žoa'a ya'a? ¹⁹ Le wloé'el neda' to mežw da' žíjwle lazle.

Naž bloé'egikle' Le' to mežw che yež Roma. ²⁰ Jesusen' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Nož benne' da' ni lawe', na' nož benne' nyejw le' le'e mežw ni?

²¹ Góžgake' Le':

—Che benne' Sésar da' ka'.

Naž Jesusen' gože' légake':

—Le chíjw benne' Sésar da' zej naken che benne' Sésar, na' Dios da' zej naken che Dios.

²² Kate' béngikle' da' ni, bebángikle' kan nak diža' chawen' da' bchalj Jesusen'. Belka'ne' Le', na' la' bezá'tegake' ga na'.

Želnnable' Jesús kan žala' yebangak benne' gat ka'

(Mr. 12:18-27; Lk. 20:27-40)

²³ La' ža na'ze benne' yodo' saduseo ka', benne' ka' znnágake' bi yebangak benne' gat ka', wbíga'gake' gan zoa Jesusen'. Wnnábgekle' Le', ²⁴ na' wnnágake':

—Benne' wsedle, Moisés wnné': "Cha' gat to benne' zoa zo'le, na' bi zoa no xkwide' chie', bi' biche' bennen' žala' wchág ná'lenbe' zo'le, nich soa za'só benne' bíche'ben', bennen' gote'." ²⁵ Wnníta'gak gaže bi' byo ka' zej nak bíche'gakbe' gan zoato'. Bi' byo nežw bchag ná'lenbe' to no'le, na' gotbe'. Dan' bi wzóa no xkwide' chebe', xkwide' bežopen' bchag ná'lenbe' no'le wzeben' che bi' bíche'ben'. ²⁶ Lezka' goken che xkwide' bežopen', na' lezka' che xkwide' beyonnen', na' toze kan goken chegak gážtebe', dan' gótgakbe' yógo'tebe'. ²⁷ Kate' ze lawte lezka' got no'len'. ²⁸ Na'a, kate' žin ža yebangak benne' gat ka', ¿nole bi' gaže ka' gak no'len' chebe', dan' yógo'tebe' bchag ná'lengakbe' no'len'?

²⁹ Naž bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Nchíxele le'e dan' bi žejní'ilele da' nyejw le'e yiche la'y, na' dan' bi nónbia'le yela' wak che Dios. ³⁰ Kate' žin ža yebangak benne' gat ka', biž gak yela' zzoalen no'le, na' bi wchág ná'gake', san gágake' kan zej nak wbás la'y ka' che Dios, wbás ka' nníta'gake' ya'abá chie'. ³¹ Cha' yebangak benne' gat ka', ¿bi na' goł-le dan' gožkze Dios le'e? ³² Ki wnné': "Neda' naka' Dios che Bran, na' Dios che Isaak, na' Dios che Jakob." Dios bi nake' Dios chegak benne' gat ka', benne' nátgake' to chí'ize, san nake' Dios chegak benne' ban ka', benne' nníta'gake' nbángake' la'kze gótgake' ža ni'te.

³³ Kate' béngikle' benne' ka' nníta'gake' ga na' da' ni, bebángikle' ni'a che dan' žsedle Jesusen' légake'.

Da' bchi'le Dios gonžo da' naken blo
(Mr. 12:28-34)

³⁴ Kate' gókbe'egikle' benne' yodo' fariseo ka' da' ben Jesusen', kan bnnita' žie' benne' yodo' saduseo ka', naž bdóbgake' yógo'tegake' gan zoe'. ³⁵ Zoa to benne' ládjwage' ga na', benne' nsedle' da' bsdle Moisés, na' gónele' si' bi'e Jesusen'. ³⁶ Che len wnnable' Jesusen', na' wnné':

—Benne' wsedle, ¿bižle dan' bchi'le Dios gonžo naken blo?

³⁷ Jesusen' gože' le':

—Bži'il Xano' Dios dot lažo'o, na' lo dot yichj laždo'o, na' lo dot yela' žejní'il chio'.
³⁸ Da' ni naken da' bchi'le Dios da' naken blo, na' nakžen zen. ³⁹ Da' bchi'le Dios da' naken da' bežope, naken tlebe, na' ki znnan: “Bži'il lježo' kan nži'il kwino'.” ⁴⁰ Da' chopen ki, da' ka' bchi'le Dios, zej naken gan zegak yógo'te da' bchi'le Dios, na' yógo'te da' bsédgekle benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios.

¿Nož benne' nak Benne' Cristo zǐ'ne'?
(Mr. 12:35-37; Lk. 20:41-44)

⁴¹ Katen' zej nnita' tzen benne' yodo' fariseo ka', Jesusen' wnnable' légake', ⁴² na' wnné':

—¿Biz znnale le'e che Benne' Criston'?
 ¿Nož benne' nak Benne' Criston' zǐ'ne'?

Beží'igake', na' wnnágake':

—Za'só Dabí nake'.

⁴³ Naž Jesusen' gože' légake':

—¿Biz chen' Dabí na'kze bchalje' kan nak chie', na' wnné': “Xana'?” Ki wnné' katen' bchalje' lo wláz Dios Be' La'y, na' wnné':

⁴⁴ Xanžo' Dios gože' Xana':

“Wžé' kwita' li ža,

na zejte gona' ga wzóa zibgak benne' ka' xni'o, benne' bi zlé'egekle' Le' chawe'.”

⁴⁵ Cha' Dabín' wnné' nake' Xane', ¿nakxkze naken, znnale le'e nake' za'só Dabín'?

⁴⁶ Bi gok no benne' yeži'e, na' kate' wzó law ža na', bi bežogle no benne' bi da' nnable' Le'.

23

Jesús žesbage'e benne' yodo' ka' zǐa
(Mr. 12:38-40; Lk. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Naž Jesusen' bcháljlene' benne' wsedle chie' ka', len benne' ka' nnita'gake' ga na'.

² Na' gože' légake':

—Benne' yodo' fariseo ka' na' benne' yodo' wsedle ka' zej ži'e latje che Moisés, nich wsédgekle' benách ka'. ³ Che len, le gon yógo'te da' yé'gake' le'e, san bi gonle le'e kan žóngake', dan' to da' znnágake', na' yetó da' žóngake'. ⁴ Da' zchí'igekle' benách ka' naken ka to ywa' zǐ'ile'e da' bi gak no benne' we'e, na' zgó'ogaken' ža' yengak benách ka', san légake' bi žénegekle' wchá'gaken', kege len toze xben ná'gake'. ⁵ Žóngake' yógo'te

da' žóngake' nich lé'egekle' benách ka' légake'. Žéngake' da' zchéjgake' yen ná'gake', na' žoa'a xgágake' gan nyejw to da' nyejwn le'e yiche la'y, na' ztónngake' lože laže' da' zej nakwe', da' zloe'elen žápgake' Dios ba la'ne. ⁶ Žénegekle' kwé'gake' gan nak latje blo gan zdóbgake' žáwgake' tzen, na' gan nak latje blo lo yo'o gan zdóbgake' nich yéngekle' xtiža' Dios. ⁷ Lezka', žénegekle' gápegak benách ka' légake' ba la'ne kate' žápegake' légake' “Padiox” gan nnita'gak benách ka', na' žénegekle' ye'gak benách ka' légake': “Padiox, benne' wsedle.”

⁸ San le'e, bi žala' gonle ga no benne' yi'e le'e: “Benne' wsedle” dan' zoa toze Benne' nake' Benne' wsedle chele, neda', Benne' Cristo, na' yógo'tele nakle lježle tole yetole. ⁹ Bi ye'le nitó benne' yežlyó nga, bi nnale: “Xe” dan' zoa toze Benne' nake' Xale, Bennen' zoe' ya'abá chien'. ¹⁰ Bi gonle ga no benne' yi'e le'e: “Xan” dan' zoa toze Benne' nake' Xanle, neda', Benne' Cristo. ¹¹ No benne' zoe' ládjwle, benne' žone' xchinle yezíka'le, benne' ni gake' blo gan zoale. ¹² Cha' no benne' gon kwine' benne' blo, ka'ze ga'ne', san no benne' nake' gaxjw laže', gake' benne' blo.

¹³ Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' wsedle ka', na' chele le'e, benne' yodo' fariseo ka', benne' zloé'ezele chawe' kwinle. Žséjwle xnezgak benách ka' žénegekle' žíngake' gan znná'bia' Dios ya'abá chien'. Le'ekzle bi žo'ole ga na', na' bi žonnle latje cho'ogak benne' ka' žénegekle' chó'ogake' ga na'.

¹⁴ Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' wsedle ka', na' chele le'e, benne' yodo' fariseo ka', benne' zloé'ezele chawe' kwinle. Zka'le ližgak no'le wzebdo' ka', na' nich wloé'ezele chawe' kwinle, scha žližle Dios. Che len, zenle'e gak da' choge' chele da' sáka'le.

¹⁵ Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' wsedle ka', na' lezka' chele le'e, benne' yodo' fariseo ka', benne' zloé'ezele chawe' kwinle. Zdele dot lo nido', na' dot lo yežlyó nga nich gonle ga wká'n zen Dios to benne' ka' žonle le'e, na' katen' ba bžél'-lele-ne', žonle ga nbága'že' zia ka dan' nbága'le le'e, dan' gonon ga chejchazle lo yi' gabíl.

16 'Da' nyáche'le'e naken chele. Nakle lo chole, na' žénelele wloé'elele benách ka' nez. Ki naken chele dan' znnale: "Kate' bi da' zchebe laže' no benne', cha' gon choche' xtiže'e ni'a che yodo', bi žon byenen, san cha' gon choche' xtiže'e ni'a che ya oro da' žen' lo yodo', na' gon byenen." 17 Le'e, benne' lo chole ka', na' bi žejní'ilele. ¿Bizle nakže blo? ¿Oron' o yodon' da' žon la'yen oron'? 18 Lezka' znnale: "Cha' no benne' gon choche' xtiže'e ni'a che bkog la'y, bi gon byenen, san cha' gon choche' xtiže'e ni'a che mežw da' zoan lawle bkogen', na' gon byenen." 19 Le'e, benne' nzide yichj lázdo'le, na' nakle lo chole. ¿Bizle nakžen blo? ¿Mežw da' zoan lawlen, o bkog la'yen' da' žon la'yen mežwn'? 20 Che len, cha' no benne' gon choche' xtiže'e ni'a che bkog la'y, žonen' ni'a che bkog la'yen', na' lezka' ni'a che yógo'te da' žen' lawlen. 21 Lezka', cha' no benne' gon choche' xtiže'e ni'a che yodo', žonen' ni'a che yodon', na' lezka' ni'a che Dios, Bennen' žonkze' latje chie' ga na'. 22 Lezka', cha' no benne' gon choche' xtiže'e ni'a che ya'abá che Dios, žonen' ni'a che latje gan že' zna bia' Dios, na' lezka' ni'a che Dios na'kze, Bennen' ži'e ga na'.

23 'Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' wsedle ka', na' chele le'e, benne' yodo' fariseo ka', benne' zloé'ezele chawe' kwinle. Ki naken chele dan' žízjwle che yodo' to kwe' che to chi kwe' da' zzi'le che yixe' weje, na' che yixe' anís, na' che komino yela' waw, san zka'nle da' nakže blo da' bchi'le Dios, dan' bi žonle da' naken chawe', na' bi žeyache' láže'lele lježle ka', na' bi žejle'le che Dios. Da' ki žon byenen gonle, na' lezka' bi žala' wka'nle yezika' da' ka' žonle, da' ka' žízjwle che yodo'. 24 Le'e, benne' lo chole ka', na' žénelele wloé'elele benách ka' nez. Dan' žonle naken ka' zdele da' že'jle to yeso' da' zde ya, nich kwejle bi'a lasdo' ka', san že'jle to bia zen dan' želbia benne' ka'.

25 'Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' wsedle ka', na' chele le'e, benne' yodo' fariseo ka', benne' zloé'ezele chawe' kwinle. Nakle ka to zíga'do' da' žé'jlenle, na' ka to ye'n da' žáwlenle. Žible da' sban da' nwa' kwitle, san yichj lázdo'le nžan' da' zbanle, na' da' kegle ka' da' žonle. 26 Le'e,

benne' yodo' fariseo ka', benne' lo chole ka'. Zga'ale le gon chawe' da' yo'on yichj lázdo'le, na' lezka' gakle chawe' kwitle.

27 'Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' wsedle ka', na' chele le'e, benne' yodo' fariseo ka', benne' zloé'ezele chawe' kwinle. Ki naken chele dan' nakle ka yežw ba ka' chegak benne' gat ka', da' ka' zej naken zila'do'ze kwitle, na' da' li xtan znná'gaken, san nžá'gaken žit chegak benne' gat ka', na' yógo'te da' zgot. 28 Lezka' nakle le'e. Da' li lówzele zlo'e'el kwinle chawe' lawgak benách ka', san yichj lázdo'le nža'ten da' zloé'ezele chawe' kwinle, na' da' kegle ka' da' žonle.

29 'Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' wsedle ka', na' chele le'e, benne' yodo' fariseo ka', benne' zloé'ezele chawe' kwinle. Zzoale yo'o xtando' ka' lo ba ka' gan zej ngache' benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, na' lezka' žonle xtan gan zej ngache' benne' chawe' ka'. 30 Lezka' znnale: "Chela' wzoato' ža ni'te katen' wnníta'gak xa xto'to' ka', bi gónlento' légake' tzen katen' bétgake' benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios." 31 Dan' znnale ki, le'ekzle zzoa lile nakle za'sógak benne' ka' bétgake' benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios. 32 Ki naken, žesbaga' kwinle zia dan' wbága'gak xa xto'le ka'.

33 Le'e nakle ka bele snia ka', na' lezka' ka lježgak bele snia ka'. Da' likze bi yelale lo da' wsaka' zin' le'e lo yi' gabíl. 34 Che len, neda' sela'a chele benne' ka' wcháljgake' lo wláz Dios, na' benne' ka' žejní'igekle', na' benne' wsedle ka'. Benne' ki, gotle bale', na' wda'le yebale' le'egak yag kroze ka', na' chinle yebale' gan nak lo yo'o gan zdouble nich yenle xtiža' Dios, na' wlagle légake' to yetó yež. 35 Ki gaken, bága'le le'e zia che yógo'te žen chegak benne' chawe' ka', da' wlaljen lo yo, kate' wzó law wzóa bennen' bete' Abel, zi'n Adán, benne' chawen', na' na' zejte bétgake' Secría, zi'n Berekías, bennen' bétgake' gachje láwe'le gan že' yodo', na' gan že' bkog la'y, gan zzéygake' bia beždo' ka' law Dios. 36 Da' li žapa' le'e, yógo'te da' ki bága'gak benne' ki, benne' nníta'gake' ža ni zoažo na'a.

*Jesús zbeže' ni'a che yež Jerusalén
(Lk. 13:34-35)*

37 Lezka' wnná' Jesusen':

–Benne' Jerusalén ka', le'e na' žotle benne' ka' zchálgake' lo wĺáz Dios, na' zže'ele yej benne' ka' bseła' Dios gan zoale. Zan chi'i gónela' wtoba' le'e chia', kan žon žkoko', bia ztobba' bríse'do' ka' zan xilba', san bi gónelele. ³⁸ Le wia nga, ka'ze ga'n ližle. ³⁹ Ki gaken, dan' žapa' le'e, na'a so law biž lé'elele neda' kate' nnážele: “La'y nak Bennen' ze'e lo wĺáz Xanžo Dios.”

24

Zna Jesús ka za' wchínnjgake' yodo'
(Mr. 13:1-2; Lk. 21:5-6)

¹ Bžoj Jesusen' lo zchil yodo', na' kate' ne zze'e ga na' wbíga'gak benne' wsedle chie' ka' gan zoe', na' bloé'egekle' Le' kan nak ze'e na', da' nyechjen yodon'. ² Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

–¿Zlé'elele yógo'te da' ki? Da' li žapa' le'e, bi ga'n to yej da' nbagan' lježen nga, dan' biž doten.

Da' ka' gak biá'gaken za' žin ža ze lawte ža ka'

(Mr. 13:3-23; Lk. 21:7-24; 17:22-24)

³ Kate' ne že' Jesusen' gan nak law Ya'a Yag Olibo, wbíga'gak benne' wsedle chie' ka' gan zoe' cheze', na' góžgake' Le':

–Blo'e'el neto', ¿Batx'gakgak da' ki, na' biz gak bia' ža yeló'o, na' za' žin ža ze lawte ža ka' che yežlyó nga?

⁴ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

–Le wia kwínle nich bi gon láže'le no benne' le'e, ⁵ dan' la'gak benne' zan, benne' ka' si' lágake' kan lia' neda'. Nnágake' zej nake' Benne' Criston', na' gon láže'gekle' benne' zan. ⁶ Yénlele žak wedíle, na' da' zchaljgak benne' ka' che wedíle, san bi kwe' zédlele, dan' žon byenen gakgak yógo'te da' ki zga'ale kate' žin ža ze lawte ža ka'. ⁷ Benne' ka' nníta'gake' to yež tíl-lengake' benne' ka' nníta'gake' yetó yež, na' benne' ka' zoa to benne' zna bi'e légake' tíl-lengake' benne' ka' zoa yetó benne' zna bi'e légake'. Galj yižwé' zen ka', na' gak wbín, na' latje zan xo' yežlyó. ⁸ Yógo'te da' ki zej naken da' so lágwaken, da' ka' sáka'gak benách ka'.

⁹ Naž wdegak benách ka' le'e lo na'gak benne' ka' wsaka' zí'gake' le'e. Yógo'te benách ka' wzóagake' le'e cheła'ale, dan' žónlenle neda' tzen, na' gótgake' bálele le'e.

¹⁰ Kate' gak da' ki, benne' zan gak chope láže'gake', na' yebéj yíchjgake' neda', na' toe' yetóe' wdíe' lježe', na' toe' yetóe' wzóe' lježe' cheła'ale. ¹¹ Naž la' lawgak benne' zan, benne' gon láže'gake', na' wloé'el kwíngake' ka' benne' ka' zchálgake' lo wĺáz Dios, na' gon láže'gekle' benne' zan. ¹² Gónle'egake' da' kegle, na' che len biž ží'igekle' ljéžgake' ka'. ¹³ No benne' gake' Dios toze na' zejte ža ze lawte ža ka', yelá bennen'. ¹⁴ Se diža' chawen' kan zna bia' Dios dot yežlyó nga nich yéngekle yógo'te benách zi'to' ka', na' naž žin ža ze lawte ža ka'.

¹⁵⁻¹⁶ 'No benne' gole' da' ki žala' wzejní'i laže'e. Wnná Daniel, bennen' bchalje' lo wĺáz Dios ža ni'te, na' wnné': “Da' bi zle'el Dios chawe', dan' zchinnjen, cho'on latje la'y che Dios.” Kate' lé'elele gak da' ni, naž benne' ka' nníta'gake' gan nbab Judea žala' wzónnjgake' zaka' law ya'ado' ka'. ¹⁷ No benne' žone' žin yíchjo'ole bi žala' yetje' nich bi da' chejxi'e da' nape' lo yo'o, san žala' wzonnjtie'. ¹⁸ No benne' zoe' žin yixe', bi žala' yeyeje' liže' nich chejxi'e laže' chie'. ¹⁹ Da' nyáche'le'e gaken chegak no'le ka', no'le zej noe'e bi'do' ka' chégake', na' lezka' no'le ka' zgáze'gake' bi' že'ndo' ka' chégake' kate' žin ža na'. ²⁰ Le wchaljlen Dios, na' le nnable' nich bi žin ža na' žala' wzonnjle kate' žak byo' zag o kate' nak ža la'y, ²¹ dan' sáka'žegak benne' ka' ža ka', ka' wzáka'gak benách ka' ža ni'te kate' za' gota' yežlyó nga, na' zejte na'a ža, na' kege ža zezá' bi sáka'gake' ki. ²² Kate' žin ža na', cha' Dios bi gone' babze ža ka', bi yelá nitó benne', san ni'a chegak benne' ka' wžekze' Le' gone' babze ža ka', nich gáklene' légake'.

²³ 'Che len bi chejle'le cha' no benne' le'e gan zoale, na' yi'e le'e: “Le wia nga, zoa Benne' Criston' nga”, o nne': “Zoe' ga na'.” ²⁴ La' lawgak benne' zan, benne' wen láže' ka', na' nnágake' zej nake' Benne' Criston', o nnágake' zchálgake' lo wĺáz Dios. Góngake' da' ka' gak biá'gaken, na' da' ka' góngaken ga yebángekle benách ka', na' gon láže'gekle' benne' ka' wžekze Dios cha' sáke'gekle'. ²⁵ Le wia nga, ba gožkza' le'e yógo'te da' ki zga'ale kate' gákgaken. ²⁶ Che len, bi chejle'le cha' la'gak benne' ka' gan zoale, benne' yé'gake' le'e: “Le wia nga, zoa Benne' Criston' lo

latje dach.” Lezka', bi chejle'le cha' nnágake': “Le wia nga, zoe' lo yo'o.” ²⁷ Kan žak kate' žep yes gan zla' wbíž, na' zza'ní' gan ženen, lezka' gaken kate' yelá'a neda', Benne' Golje' Benách. ²⁸ Gakte ki, kan znnagak benách ka': “Gáte'teze gan de to da' nat, dóbgakkze lab ka' ga na'.”

Da' gak kate' yelá' Benne' Golje' Benách
(Mr. 13:24-37; Lk. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ Lezka' wnná Jesusen':

—Kate' te ža na' katen' sáka'gak benách ka' ki, wchól' wbíž, na' byo' bi gonnen baní' chen. Yindjgak belj ka', na' zizgak da' ka' zej nla' ya'abá, da' ka' zej napen yela' zen. ³⁰ Naž la' dan' gak bia' ya'abá yelá'a neda', Benne' Golje' Benách, na' kweže nyáche'gak yógo'te benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, katen' lé'egekle' neda', Benne' Golje' Benách, zezá'a lo bejw ya'abá, na' nzi' lo na'a yela' wnná bia' zen, na' yela' baní'. ³¹ Naž seła'a wbás che ya'abá chia' ka'. Wkwéžegake' zižje lozgak bia' ka', na' wtóbgake' benne' ka' ba wžekza' chia', benne' ka' nníta'gake' dap la'ate yežlyó nga, na' yógo'te latje zan ya'abá.

³² 'Le chejní'il da' žsedle da' žak che yag higo. Katen' žela'gak ni'a nen' že'ndo'ka', na' ba žebía xlagen že'n ka', nnézlele za' žin byo' wbá. ³³ Lezka', kate' lé'elele žakgak yógo'te da' ki, nnézlele za' žin ža ze lawte ža, na' ba zla' lawn. ³⁴ Da' li žapa' le'e, yógo'te da' ki gákgaken zga'ale kate' gatgak benách ka' nníta'gake' ža na'. ³⁵ Te che ya'abá, na' che yežlyó nga, san xtiža'a ka' bi tégaken ka'ze.

³⁶ 'Kate' žin ža na' bi nnezle nitó benne'. Bi nnézgekle wbás che ya'abá ka' che Dios, na' bi nnezla' neda', Zi'n Dios, san toze Xažo Dios nnezlen'.

³⁷ 'Kan gok ža na' katen' wzóa Noé, lezka' gaken kate' yelá'a neda', Benne' Golje' Benách. ³⁸ Kate' ža ka' zga'ale kate' bžin nis yejw da' bchinnjen yežlyó nga, we'j bdáwgake', na' bchag ná'gake', na' bdégake' zí'ngake' ka' lo yela' zchag na' na' zejte ža wyó'o Noén' le'e barkw zen na', dan' bene', ³⁹ na' bi gókbe'egekle' kate' bžinte nis yejw dan' bchinnjen yežlyó nga, na' bžia yí'gake' yógo'tegake'. Lezka' gaken katen' yelá'a neda', Benne' Golje' Benách, dan' bi gákbe'le

nitó benne'. ⁴⁰ Kate' ža na' kate' yelá'a, cha' žongak chope benne' ka' žin yiže', toe' yedžži'a-ne' chia', na' yetóen' wka'na'-ne'. ⁴¹ Cha' chope no'le ka' nníta'gake' wetw, toe' yedžži'a-ne' chia', na' yetóen' wka'na'-ne'.

⁴² 'Le soa ban laže' dan' bi nnézlele biz ža yelá'a neda', Xanle. ⁴³ Na'a, le chejní'il da' ni. Chela' nnezle xan yo'o bi ža yid benne' wbán, na' nná'zele' dot yele, na' bi we'e latje no benne' chidjwe' ze'e nich kwane' da' de liže'. ⁴⁴ Che len, le soa ban laže' le'e, dan' yelá'a neda', Benne' Golje' Benách, to ža bi zbezle neda'.

Benne' wen žin chawe', na' benne' wen žin bi nake' chawe'
(Lk. 12:41-48)

⁴⁵ Lezka' wnná Jesusen':

—¿Nož benne' wen žin, benne' nake' chawe', na' žejni'ile', wdé xane' lo ne'e benne' ka' nníta'gake' liže' nich wnezjwe' da' gáwgake' kate' gale'? ⁴⁶ Ba nez zen gaken che benne' wen žin na' nake' chawe', cha' kate' yelé'e xane', yedjxake'e le' žone' dot da' bde xane' lo ne'e. ⁴⁷ Da' li žapa' le'e, yógo'te da' nap xane', wdíe' lo na' benne' wen žin žone' ki. ⁴⁸ Cha' to benne' wen žin ki yeyake' benne' wen da' zinnj, na' sa' laže'e, na' nne': “Wžél xana', na' bi yelá' zie”, ⁴⁹ na' cha' so lawe' wsaka' zi'e benne' ka' žónlengake' le' tžen žin, na' so lawe' ye'j gáwlene' benne' ka' želzožle', ⁵⁰ naž yelá' xan benne' wen žin na' to ža kate' bi zoe' zbeze', o to yele žekle' bi la'te xanen'. ⁵¹ Naž xanen' wsaka' zi'e benne' wen žin na', na' gone' ga gak chie' kan žala' gak chegak benne' ka' zloé'ezele chawe' kwíngake'. Naž kweže nyache'e, na' wxéj laye'e.

25

Žsaka' lebe Jesús kan gok chegak chi xkwide' no'le ka'

¹ Lezka' wnná Jesusen':

—Kan gak chegak benne' ka' chó'ogake' gan zna' bia' Dios ya'abá, naken kan gok chegak chi xkwide' no'le ka'. Wzí'gakbe' broke ka' chégakbe', na' bžójgakbe' nich chejchágakbe' benne' zchag ne'e. ² Gáyo'be' zej nakbe' ban laže', san yegáyo'be' zej nakbe' nat laže'. ³ Xkwide' no'le nat laže' ka' wzí'gakbe' broke chégakbe' ka', san bi biá'gakbe' yelate' set da' žeyen. ⁴ Xkwide'

no'le ban laže' ka' biá'gakbe' set da' žeyen lo béga'do' chégakbe' ka' len broke chégakbe' ka'.⁵ Dan' wžél benne' zchag ne'e, wdé yele lágakbe', na' wtásgakbe'.⁶ Kate' bžin gachje yele, benle chi'i to benne' wnnié' zižje, na' wnné': "Za' benne' zchag ne'e. Le žoj chejchagle-ne'." ⁷ Naž wyaagak yógo'te xkwide' no'le ka', na' bkwézagakbe' broke chégakbe' ka'.⁸ Xkwide' no'le nat laže' ka' góžgakbe' xkwide' no'le ban laže' ka', na' wnnágakbe': "Le gonn láte'do' set cheto' che set da' žeyen chele, dan' zgołgak broke cheto' ka'." ⁹ Bechébegak xkwide' no'le ban laže' ka', na' wnnágakbe': "Bi gaken dan' bi be ga'n cheto', na' chele. Le chej gan zdo'w set da' žeyen na' chjé'wle chele." ¹⁰ Kate' ne zjakbe' zejxi'gakben', bžin benne' zchag ne'e. Xkwide' no'le ban laže' ka', xkwide' ka' želbezbe' le', wyó'olengakbe' le' tzen gan žak lni che yela' zchag na', na' la' bséjwte yo'o. ¹¹ Wdé na' bžingak yezika' xkwide' no'le ka' ga na'. Blížgakbe'-ne', na' wnnágakbe': "Xan, Xan, bsaljw cho'oto'." ¹² Le' beži'e, na' wnné': "Da' li žapa' le'e, bi nónbi'a le'e."

¹³ Naž Jesusen' gože' benne' ka':

—Le gak ban laže', dan' bi nnézlele bi ža, o bi yele yelá'a neda', Benne' Golje' Benách.

Žsaka' lebe Jesús kan nak che mežw zen ka'

¹⁴ Lezka' wnná Jesusen':

—Kan gon Bennen' zna bi'e ya'abá che Dios naken kan ben to benne' za' cheje' zi'to'. Bliže' benne' wen žin chie' ka', na' bdie' lo ná'gake' da' nape'.

¹⁵ To benne' wen žin na', bdie' gayo' kwe' mežw zen ka' lo ne'e, na' yetóen' bdie' chope kwe' mežw zen ka' lo ne'e. Yetóen' bdie' to kwe' mežw zen lo ne'e. To toen' bdie' lo ná'gake' ka' dá' žákgekle'. Naž la' wzá'tie' gan nak zi'to'. ¹⁶ Wyéj benne' wen žin na', bennen' wži'e gayo' kwe' mežw zen ka', na' bejtíljlene' da' ka' yegayo' kwe' mežw zen ka'. ¹⁷ Lezka', bennen' wži'e chope kwe' mežw ka', bejtíljlenen' yechope ka'. ¹⁸ Bennen' wži'e to kwe' mežwn' wyeje', na' bejche'ne' lo yo, na' bkache'e mežwn' che xane' lo yon'.

¹⁹ Kate' ba gok scha, xangak benne' wen žin ka' belé'e, na' bgá'nlene' légake' chawe'. ²⁰ Kate' wzó law bžinte bennen' wži'e gayo' kwe' mežw zen ka', noe'e yegayo' kwe' mežw ka', na' gože' xane': "Xan, gayo' kwe'

mežw ka' bdio' lo na'a. Nga de yegayo' kwe' mežw ka' dan' bejtíljlenen'." ²¹ Xanen' gože' le': "Nak chawe'. Nako' benne' wen žin dot li laže'. Cháwe'do' beno' katen' wyó'o láte'do'ze lo no'o. Na'a da' zénle'eže wdía' lo no'o. Wyó'o ga zoa' ni, na' yebélenlo' neda' tzen." ²² Wdé na' bžin benne' wen žin na', bennen' wži'e chope kwe' mežw zen ka', na' wnné': "Xan, chope kwe' mežw bdio' lo na'a. Nga de yechóp kwe' mežw ka' da' bejtíljlenen'." ²³ Naž xanen' gože' le': "Nak chawe'. Nako' benne' wen žin dot li laže'. Cháwe'do' beno' katen' wyó'o lo no'o láte'do'ze. Na'a, da' zenle'e wdía' lo no'o. Wyó'o ga zoa' ni, na' yebélenlo' neda' tzen." ²⁴ Naž kate' bžin benne' wen žin na', bennen' wži'e to kwe' mežw zen na', wnné': "Xan, nnezla' nako' benne' bizjw, dan' zlapo' gan bi gozo', na' ztobo' gan bi bchiljo'. ²⁵ Che len bžeba' le', na' wyá'a, na' bejkacha'a mežw chion' lo yo. Nga de dan' naken chio'." ²⁶ Naž beži'i xane', na' gože' le': "Nako' benne' wen žin bi nake' chawe', na' za'wede. Nnézkzelo' zlapa' gan bi goza', na' ztoba' gan bi bchilja'. ²⁷ Che len, gakže chawe' la' bnezjo' mežw chian' lo na'gak benne' ka' wkóngeklen' žin, nich chíljengaken' yelate', nich kate' yelá'a neda', yezi'a dan' naken chia' len yichjen." ²⁸ Naž xanen' gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnné': "Le yeká'a mežwn' lo na' benne' ni, na' le wnezjwn lo na' bennen' nape' chi kwe' mežw ka'." ²⁹ Nóte'teze benne' zkonle' chawe' žin da' nzi' lo ne'e, wdégake' lo ne'e yelate', na' gata' da' zenže chie', san bennen' bi zkonle' chawe' žin da' nzi' lo ne'e, da' do'ze da' nape' yeké'n. ³⁰ Na'a, benne' wen žin ni, benne' bi nake' chawe', le chejžo'ne' na'le gan nak chol, gan kweže nyache'e, na' wxéj laye'e.

Benne' Cristo wchi'a laže'e benách ka'

³¹ Lezka' wnná Jesusen':

—Katen' yelá'a neda', Benne' Golje' Benách, tzen len yógo'te wbás che ya'abá chia' ka', nich nna bi'a, kwi'a lo latje chawe' chia', gan wchi'a laža'a benách ka'. ³² Yógo'te benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga dóbgake' gan kwi'a neda', na' wnníta'gaka'-ne' chelá'a weje kan žon to benne' wape zila' ka', benne' znnite'e chelá'a weje chibo ka', na' zila' ka'. ³³ Wnnite'e zila' ka' kwite' li ža,

na' wnnite'e chibo ka' kwite' yegle. ³⁴ Naž, neda', benne' wnná bian', yapa' benne' ka' nníta'gake' kwita' li ža, na' nnia': "Le da ga zoa' ni, le'e wléj Xa' le'e cheze'. Gata' latje chele gan z_{nna} bi'e, dan' bkweze' chele ža ni'te katen' bdixjwe' yežlyó nga. ³⁵ Ki žaken chele dan' wdona', na' bennle da' bdawa'. Wbila', na' bennle da' we'ja'. Goka' ka to benne' zde' zi'to', na' wlo'le neda' ližle. ³⁶ Byažje da' gakwa', na' bwákwle neda' da' ka' žákwle. Bi wzó'a chawe', na' bedjwíale neda'. Bye'jwa' liž ya, na' bedjwíale neda'." ³⁷ Naž yechébegak benne' chawe' ka', na' yé'gake' neda': "Xan, ¿batx bl'e'elto' Le' wdono', na' bwawto' Le'? ¿Batx wbiło', na' bennto' da' we'jo'? ³⁸ ¿Batx bl'e'elto' Le' bejdío' zi'to', na' wlo'to' Le' ližto'? ¿Batx byažje laže' gako', na' bwákwto' Le' da' ka' žákwto'? ³⁹ ¿Batx bl'e'elto' Le' bi wzó' chawe', o wyejo' liž ya, na' bedjwíato' Le'?" ⁴⁰ Yecheba' neda', benne' wnná bian', na' yapa' lé'gake': "Da' li žapa' le'e, dan' benle ki che to benne' ljéža'do' ki, la'kze nake' benne' ka'ze, lezka' chia' nedkza' benlen'."

⁴¹ Naž yapa' benne' ka' nníta'gake' kwita' yegle, na' nnia': "Le kwas ga zoa' ni, le'e na' nbága'le zia, na' chejchazle lo yi', da' bi yeyolen, dan' bkwez Dios che da' xiwe', na' chegak wbás ka' žónlengaken len tzen. ⁴² Ki gaken chele dan' wdona', na' bi bennle da' gawa'. Wbila', na' bi bennle da' ye'ja'. ⁴³ Goka' ka benne' zde' zi'to', na' bi wlo'le neda' ližle. Byažje da' gakwa', na' bi bwákwle neda' da' ka' žákwle. Bi wzó'a chawe', na' lezka' bye'jwa' liž ya, na' bi bedjwíale neda'." ⁴⁴ Naž nnagak benne' ka', na' yé'gake' neda': "Xan, ¿batx bl'e'elto' Le' wdono', o wbiło', o goko' ka to benne' zde' zi'to', o byažje da' gako', o bi wzó' chawe', o wyejo' liž ya, na' bi góklento' Le'?" ⁴⁵ Naž yecheba' neda', benne' wnná bian', na' yapa' lé'gake': "Da' li žapa' le'e, dan' bi be benle che to benne' zoe' ladjw benne' ka' nníta'gake' nga, la'kze nake' benne' ka'ze, bi be benle chia' neda'." ⁴⁶ Naž benne' wen da' zinnj ka' la' chejcháztegake' gan sáka'le'egake', san benne' chawe' ka' gata' yela' nban da' zejli kenne ché'gake'."

26

Benne' yodo' ka' žóngake' toze diža'

séngake' Jesús

(Mr. 14:1-2; Lk. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Kate' beyóž bchalj Jesusen' da' ni, gože' benne' wsedle chie' ka', ² na' wnné':

—Nnézkzelele žin Lni Pasko' yechóp ža ka', na' kate' ža na' wdé'gake' neda', Benne' Golje' Benách, lo na'gak benne' ka' wdá'gake' neda' le'e yag kroze.

³ La' na'ze b_{xoz} wnná bia' ka' na' benne' yodo' wsedle ka', na' benne' gole ka', bdó'bgake' gan nak li'a liž b_{xoz} blo, bennen' lie' Kaifás. ⁴ Béngake' toze diža' séngake' Jesusen' lo yela' wen laže' ché'gake', nich gót'gake' Le'. ⁵ Wnnágake':

—Bi gak gonžon ža lni, nich bi gongak benách ka' žo'osbé.

To no'le zko'e yichj Jesús da' zla' zix

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Katen' wzó'a Jesusen' lo yež Betania lo liž Smon, bennen' wdé'e yižwé' leže, ⁷ wbiga' to no'le xkóže'le Jesusen', noe'e to béga'do' da' naken yej zaka', na' nžan' to da' zla' zix da' záka'le'en. Wloé'en yichj Jesusen' kate' ne ži'e žawe'. ⁸ Kate' blé'egekle benne' wsedle ka' che Jesusen' da' ni, bžá'agake', na' wnnágake':

—¿Biz chen' wnitle da' ni? ⁹ Gok no benne' gote'en, na' si'e mežw zan nich gáklénžo benne' yache' ka'.

¹⁰ Kate' benle Jesusen' da' ni, gože' lé'gake':

—¿Biz chen' znnele che no'le ni? Nak chawe' da' bene' chia'. ¹¹ Benne' yache' ka' nníta'lentezgake' le'e, san neda' bi gá'nteza' gan zoale le'e. ¹² Da' ben no'le ni katen' wloé'e neda' da' zla' zixen', naken to da' zpa'an neda' che ža gacha'a lo yežw ba. ¹³ Da' li žapa' le'e, gáte'teze lo yežlyó nga gan wcháljgake' diža' chawe' ni, lezka' wzéngikle' benách ka' da' ben no'le ni chia' neda' nich chejsá' láže'gake' chie'.

Zchebe laže' Judas wdíe' Jesús lo na'gak benne'yodo'ka'

(Mr. 14:10-11; Lk. 22:3-6)

¹⁴ Naž Judas Iskariote, to benne' žónlene' tzen yechinéj benne' wbás ka' che Jesusen', wyeje' gan zej nnita' b_{xoz} wnná bia' ka', ¹⁵ na' gože' lé'gake':

—¿Biz gonnle chia' neda' cha' wdía' Jesusen' lo na'le?

Bgá'nlene' le' chawe' chíjwgage' le' chi žoa mežw plat. ¹⁶ Naž wzó law Judas na' žilj loj laže'e wdíe' Jesusen' lo ná'gake'.

Da' žawžo nich chejsá' láže'žo kan got Xanžo

(Mr. 14:12-25; Lk. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Ko. 11:23-26)

¹⁷ Kate' nak ža zzo law lni chegak benne' judío ka' katen' žáwgage' yet xtil da' bi nzi' kwa zichj, wbíga'gak benne' wsedle ka' che Jesusen' gan zoe', na' góžgake' Le':

—¿Gaz žénelo' chejsí'ni'ato' zíla'do' chežo, bian' gawžo že' Lni Pasko'?

¹⁸ Jesusen' gože' légage':

—Le chej lo yežen' gan zoa to benne', bennen' nónbia'žo, na' le yi'e: “Benne' žsedle neto' zne': Za' žin ža chia' gata'. Lo ližo' gáwlena' benne' wsedle chia' ka' tzen zíla'do' že' Lni Pasko'.”

¹⁹ Naž bengak benne' wsedle chie' ka' kan gože' légage', na' bsí'ni'gake' da' gáwgage' že' Lni Pasko'.

²⁰ Kate' ba gole ža na', Jesusen' wžé'lene' chežínnote benne' wsedle chie' ka', na' wzó láwgage' žáwgage'. ²¹ Kate' ne žáwgage', Jesusen' gože' légage':

—Da' li žapa' le'e, to benne' ladjwle le'e wdíe' neda' lo na'gak benne' yodo' ka'.

²² Naž gok nyache' láže'gake', na' wnnábgekle' Jesusen' to toze', na' wnnágake':

—Xan, ¿neda' gonan'?

²³ Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Bennen' zžínlene' neda' tzen lo ye'n, bennen' wdíe' neda' lo na'gak benne' ka'.

²⁴ Da' li neda', Benne' Golje' Benách, cha'a gan gak kan nyejw le'e yiche la'y kan žala' gaken chia', san da' nyáche'le'e gaken che bennen' wdíe' neda' nich gótgake' neda'. Gakže chawe' che bennen' chela' bi golje'.

²⁵ Naž beží'i Judas, bennen' wdíe' Jesusen', na' wnné':

—Benne' wsedle, ¿neda' gonan'?

Jesusen' gože' le':

—O', le' na'.

²⁶ Kate' ne žáwgage', Jesusen' bežwe' to yet xtil, na' gože' Dios: “Žóxkeno'.” Naž bzozjen', na' bnezjwen' chegak benne' wse-dle chie' ka', na' wnné':

—Le sin', le gawn. Da' ni naken belá' žen chia'. Kan bena' che yet xtil ni zloe'elen kan gak che belá' žen chian'.

²⁷ Lezka' bežwe' to zíga'do', na' gože' Dios: “Žóxkeno'.” Naž bnezjwen' chégake', na' wnné':

—Le ye'jen yógo'tele. ²⁸ Da' ni naken xchena' da' žon chochen diža' kobe da' zka'n chawen'. Xchenan' laljen ni'a chegak benne' zan nich gak yenít law Dios doła' da' zej nbage'e. ²⁹ Lezka' žapa' le'e, biž ye'ja' xis da' zbia lba uba ki kate' žinže ža na' ye'jlana' le'e to da' kobe gan zna bia' Xažo Dios.

Jesús zne' nna Bedw bi nónbi'e Le'

(Mr. 14:26-31; Lk. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Kate' beyož bégake' da' zka'n zenen Dios, jake' zaka' Ya'a Yag Olibo. ³¹ Naž Jesusen' gože' légage':

—Yógo'tele gak chope láže'le, na' wka'nle neda' na'a že' ni, dan' nyejw le'e yiche la'y kan gak chia', da' znan: “Gona' ga gat Benne' Wape Zila' Ka', na' gáslasgak zila' ka'.”

³² Katen' yebana' lo yela' got, naž cha'a zga'ala' ka' le'e zaka' gan nbab Galilea.

³³ Naž bechebe Bedw, na' gože' Jesusen':

—La'kze yógo'tegake' gak chope láže'gake', na' wká'ngake' Le', neda' bi gak chope laža'a, bi wka'na' Le'.

³⁴ Jesusen' gože' le':

—Da' li žapa' le', na'a že' ni, zga'ale kate' kweže leko', le' nnio' chonne chi'i bi nónbi'o neda'.

³⁵ Naž Bedon' gože' Jesusen':

—La'kze gátlena' Le' tzen, bi nnia' bi nónbi'a Le'.

Lezka' wnnagak yógo'te benne' wsedle chie' ka'.

Jesús zcháljene' Dios lo yežlyó Jetsemaní

(Mr. 14:32-42; Lk. 22:39-46)

³⁶ Naž Jesusen' bžínlene' benne' wse-dle chie' ka' tzen yežlyón' nzin' Jetsemaní. Gože' légage', na' wnné':

—Le kwe' nga kate' cha'a yelate' na'le, gan chejcháljena' Dios.

³⁷ Jesusen' bchi'e Bedw len chope zi'n Sebedeo, na' wzó lawe' žak nyache' láže'e, na' žek lázda'we'. ³⁸ Naž Jesusen' gože' légage':

—Žak nyache' laža'a, na' žatkza' lo yela' žek lāzda'wa'. Le ga'n nga, na' le nna'ze dot yele tzen len neda'.

³⁹ Wdé Jesusen' yeláte'do' na'le, gan byechwe'. Bzechw lawe' lo yo, na' bchájlēne' Dios, na' wnné':

—Xe, cha' wak, ben ga bi gon byenen saka'a ki, san kege kan žénela' neda', san kan žénelo' Le' gono'.

⁴⁰ Kate' bežín Jesusen' gan zej nnita' benne' wsedle chie' ka', bejxake'e légake' ztásgake', na' gože' Bedon':

—¿Bi gok nná'leno' neda' tzen yele to chí'ido'ze? ⁴¹ Le nna'ze dot yele, na' le wcháljēn Dios, na' le nnable-ne' gáklēne' le'e, nich bi gata'latje gon da' xiwe' ga gonle doła'. Zóateze be' nákkzele ban laže', san lo beła' žen chele žedó láže'le.

⁴² Naž wyéj Jesusen' da' bežope chi'i, na' bchájlēne' Dios. Wnné':

—Xe, cha' bi gak gono' ga bi saka'a da' ki, ben kan žak lažo'o Le'.

⁴³ Kate' beyeje', da' yoble bedjxake'e légake' ztásgake' dan' ndele'e yele yej lāwgake'. ⁴⁴ Naž bekwás Jesusen' gan žé'gake'. Wyeje' da' yoble, na' bchájlēne' Dios da' beyonne chi'i, na' tlebe kan wnné' zga'ale wnné'. ⁴⁵ Da' yoble beyeje' gan zej nnita' benne' wsedle chie' ka', na' gože' légake':

—¿Ztasle na'a, na' žezí' láže'le? Le wia nga, ba golen. Neda', Benne' Golje' Benách, ba ndia' lo na'gak benne' doła' ka'. ⁴⁶ Le chas, le cho'o. Le wia nga, bennen' zdie' neda' ba ze'e nga.

Želchi'e Jesús nžeje'

(Mr. 14:43-50; Lk. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Kate' ne zchalj Jesusen' da' ni, Judas, bennen' nbáblēne' benne' chežinnoe' ka', la' bžintie' ga na', na' žónlengak benne' zan le' tzen, benne' ka' zej noe'e ya ntoche' ka', na' yag ka'. Bxoz wnná'bia' ka' na' benne' gole ka', bséla'gake' légake'. ⁴⁸ Judas na', bennen' zdie' Jesusen', ba blōe'ele' légake' to da' gone' da' gak bian' no benne' nake' Jesusen'. Wnné':

—Bennen' wchág lawa'-ne', Len' Jesusen'. Le sene'.

⁴⁹ Naž wbiga' Judas na' gan zoa Jesusen', na' wnné':

—Padiox, Benne' Wsedle.

Naž la' bchag lawtie' Le'. ⁵⁰ Jesusen' gože' le':

—Bicha'a, ¿biz žono' nga?

Naž wbíga'gak benne' ka', na' béxwgake' Jesusen'. ⁵¹ To benne' zóalēne' Jesusen' wlechje' ya ntoche' chie', na' bene' we', bchoge' yid nag to benne' wen žin che bxoz blo. ⁵² Jesusen' gože' le':

—Begó'o ya ntoche' chion' ližen. Yógo'te benne' ka' zkówgekle' žin ya ntoche' nich gótgake' benách, lo ya ntoche' gátgake'. ⁵³ ¿Bi nnezlo' gak nnabla' Xa', na' Le' la' séla'tie' chia' da' zánle'eže ka chežinno kwe' wbás che ya'abá ka', da' zej naken da' zan gaywé'e to to kwen'? ⁵⁴ San cha' gona' ki, ¿nakx gak žin da' nyejw le'e yiche la'y, da' znnan žala' gaken chia' ki?

⁵⁵ Naž Jesusen' gože' benne' ka':

—Za'le nwa'le ya ntoche' ka', na' yag ka', nich senle neda' kan žonle katen' zzenle benne' wbán ka'. Yógo'te ža wži'a lawle gan nak lo zchil yodo', gan bsedla' benách ka', san bi wzenle neda'. ⁵⁶ Na'a žaken ki nich žin da' nyejw le'e yiche la'y, dan' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios.

Naž yógo'te benne' wsedle ka' che Jesusen' bsángake' Le', na' bezónnjgake' ga na'.

Zžin Jesús gan že'gak benne' yodo' ka'

(Mr. 14:53-65; Lk. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Naž benne' ka', benne' zej nzene' Jesusen', bché'gake' Le', na' bejžégake' Le' law Kaifás, bxoz blo, gan zej ndobe benne' yodo' wsedle ka' len benne' gole ka'. ⁵⁸ Bedw bejnawe' Jesusen' zi'to' zi'to', na' wyoé'e gan nak li'a liž bxoz blon', nich le'ele' nakx gak che Jesusen'.

⁵⁹ Bxoz wnná'bia' ka' len benne' gole ka', na' benne' yodo' wchi'a laže' ka', wdíljgake' no benne' yesbage'e Jesusen' zia la'kze gon laže'e, nich gak chóggake' chie' gate'. ⁶⁰ No no bžélgেকে' la'kze bžingak benne' zan, benne' wnnégake' chie' da' wen laže'. Kate' ze lawte bžingak chope benne', na' lo yela' wen laže' chégake' wnnégake' chie', ⁶¹ na' wnnágake':

—Benne' ni wnné': “Gak wchinnja' yodo' che Dios, na' yechonne žaze ka' yechisan'.”

62 Naž wzó ža' bχoz blon', na' gože' Jesusen':

—¿Bi be žechebo'? ¿Biz da' ni da' znnegak benne' ki chio' Le'?

63 Jesusen' bi be wnné'. Naž bχoz blon' gože' Le':

—Ni'a che Xanžo Dios ban znnabla' Le' nnio' da' li. Bloe'el neto' cha' nako' Le' Benne' Criston', Zi'n Dios.

64 Jesusen' gože' le':

—Kan znno' naka'. Da' li žapa' le'e, lé'elele neda', Benne' Golje' Benách, ži'a kwit li ža che Dios, gan nzi' lo na'a yela' wnná bia'. Yida' lo bejw ya'abá, na' la'a gan soale.

65 Naž bχoz blon', lo yela' zža'a chie' wcheze' laže' da' nakwe', na' wnné':

—Benne' ni znnie' da' zka'n ka'ze Dios. ¿Nožže benne' žiážjelžo nich nnie' che benne' ni? Ba bénkzelele kan wnnié' che Dios. 66 ¿Bize znnale le'e?

Beží'igake', na' wnnágake':

—Nbage'e zia, na' žala' gate'.

67 Naž bžé'egake' zene' law Jesusen', na' ben zí'gake' Le'. Bałe' wdápegake' xage'e, 68 na' góžgake' Le':

—¿Nakzoz' Le' Benne' Criston'? Wnnéya'a na'a. ¿Nož bennen' wdape'e Le'?

Bedw znne': "Bi nónbi'a Jesusen'"

(Mr. 14:66-72; Lk. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

69 Kate' ne žakgak da' ki, že' Bedw la' lí'ale. Wbiga' to no'le wen žin gan zoe', na' wnnabe':

—Lezka' le' wdáleno' Jesusen', benne' Galilean'.

70 Beží'i Bedon' chebe' gan nníta'gak benne' ka', na' wnné':

—Bi nnezla' no bennen' zchaljo' chien'.

71 Katen' bžoj Bedon' gan žó'ogake' li'a na', yetó no'le ble'ele' le'. Gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnné':

—Lezka' benne' ni bénlene' Jesusen', benne' Nasaret na' tzen.

72 Da' yoble beží'i Bedon' chen. Ben choche' xtiže'e ni'a che Dios, na' wnné':

—Bi nónbi'a Bennen'.

73 Yeláte'do'ze wžé, wbiga'gak benne' ka' nníta'gake' ga na' gan zoa Bedon', na' góžgake' le':

—Da' li le' žónleno' légake' tzen dan' yela' znneze chio' nak bian' ga benne' le'.

74 Naž wzó law Bedon' žesbaga' kwine' zia. Ben choche' xtiže'e ni'a che Dios, na' wnné':

—Bi nónbi'a Bennen'.

La' na'ze wžéžete leko'. 75 Naž bejsá' laže' Bedon' dan' gož Jesusen' le', katen' wnné': "Zga'ale kate' kweže leko', chonne chi'i nnio' bi nónbi'o neda'." Bžoj Bedon' ga na', na' wžeže nyache'e.

27

Zdégake' Jesús lo na' Pilato

(Mr. 15:1; Lk. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

1 Kate' za' ža'ní' ža na', yógo'te bχoz wnná bia' ka' len benne' gole ka', bégake' toze diža' nich gótgake' Jesusen'. 2 Bché'gake' Jesusen' nžeje', na' bdégake' Le' lo na' Ponsio Pilato, bennen' zna bi'e.

Žat Judas

3 Kate' wnezele Judas, bennen' bdie' Jesusen' lo na'gak benne' yodo' ka', ba nžog che Jesusen' gate', gok nyache' laže'e, na' bejwé'e chi žoa mežw plat ka' lo na'gak bχoz wnná bia' ka', na' benne' gole ka'. 4 Judas na' gože' légake':

—Nbaga'a doła' dan' bdia' to benne' chawe' nich gate'.

Naž góžgake' Le':

—Bi žonen ga gek zédleto' neto'. Da' benkzo' le' naken.

5 Naž wžó'n Judas na' mežw plat ka' gan nak lo zchil yodo'. Bezé'e ga na', na' bejsí yene' lo yag.

6 Beží'gak bχoz wnná bia' ka' mežw plat ka', na' wnnágake':

—Bi gonn ko'žo mežw ki gan zko'žo mežw che yodo', dan' naken lazjw to benne' wet benách ka'.

7 Naž bégake' toze diža', na' len mežwn' gó'wgake' to yežlyó che to benne' wen ye'n nich gaken gan gáche'gak benne' zi'to' ka'.

8 Che len, lo ža na' belzóe' la latjen', Yo Žen. 9 Ki goken, bžin dan' wnná Jeremías, bennen' bchalje' lo wláz Dios, katen' wnné': "Beká'agake' chi žoa mežw plat ka', kan nak dan' bzoagak benne' Israel ka' da' zaka' Le', 10 na' len mežw ka' gó'wgake' to yežlyó che to benne' wen ye'n. Da' ni bloe'el Xana' Dios neda'."

Zžin Jesús gan že' Pilato

(Mr. 15:2-5; Lk. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

11 Kate' bejzégake' Jesusen' gan že' Pilato, bennen' z̄nna bi'e, le' wnnable' Jesusen', na' gože' Le':

—¿Nako' Le' Benne' Nna Bi'e Benne' Judío Ka'?

Jesusen' gože' le':

—Da' li z̄nno'.

12 Kate' b̄xoz wnná bia' ka', na' benne' gole ka' besbága'gake' Jesusen' zia, Le' bi be beži'e chégake'. 13 Naž Pilaton' gože' Jesusen':

—¿Bi ženlo' da' zan ka' da' z̄nnégake' chio'?

14 Jesusen' bi be bechebe'. Ka' goken, bebanle benne' wnná bian'.

Zchóggake' che Jesús gate'

(Mr. 15:6-20; Lk. 23:13-25; Jn. 18:38—19:16)

15 Kate' žak Lni Paskon', de to da' žónteze žon Pilato, benne' wnná bian', žsane' no benne' želnnáb benne' ka', to benne' nyejwe' liž ya, nóte'teze benne' žénegekle' wsane' le'. 16 Kate' ža ka' nyejw to benne' liž yan', benne' wen da' z̄innj, bennen' lie' Barrabás. 17 Kate' b̄dobgak benne' zan ga na', Pilaton' wnnable' légage', na' wnné':

—¿Nole' žénelele wsana' chele? ¿Barrabás o Jesús, Benne' Criston'?

18 Ki wnná Pilaton' dan' žákbe'le' bdegak benne' yodo' ka' Jesusen' lo ne'e dan' z̄gé'egekle' Le'.

19 Kate' ne že' Pilaton' gan zchi'a laže'e, zo'le' bsele'e to benne' chjape' le', na' wnné':

—Bi be gono' che benne' chawen', dan' bžébeli'a wdé ye'le to lo bichgale ni'a chie' Le'.

20 San b̄xoz wnná bia' ka' len benne' gole ka', belsele' benne' zan ka' nich nnábgekle' Pilaton' wsane' Barrabasen', na' gote' Jesusen'. 21 Da' yoble bchalj benne' wnná bian', na' gože' légage':

—¿Nole' benne' chope ki žénelele wsana' ne' chele?

Wnnágake':

—Barrabasen'.

22 Naž Pilaton' wnnable' légage', na' wnné':

—¿Biž gona' che Jesusen', Benne' Criston'?

Yógo'tegake' wnnágake':

—Bde'e le'e yag kroze.

23 Naž benne' wnná bian' gože' légage':

—¿Biž da' zia nbage'e?

Zižježe belbéžyi'e, na' wnnágake':

—Bde'e le'e yag kroze.

24 Kate' žákbe'ele Pilaton' bi zzo'ele x̄tiže'e, san bégakže benách ka' žo'osbé, naž wzi'e nis, na' wdíb ne'e lágwage', na' wnné':

—Bi be zia nbaga'a neda' ni'a che yela' got che benne' chawe' ni. Da' žónkzele le'e da' ni.

25 Beži'igak yógo'te benne' ka', na' wnnágake':

—Yela' got che bennen' bága'to' neto' na' bága'gak zi'nto' ka'.

26 Ka' goken, Pilaton' bsane' Barrabasen' lo ná'gake'. Naž gože' benne' ka', benne' žjake' lo wdíle, chingake' Jesusen', na' wdé na' bdie' Le' lo ná'gake' nich wdá'gake' Le' le'e yag kroze.

27 Naž benne' ka' žjake' lo wdíle, benne' ka' nníta'gake' lo na' benne' wnná bian', bché'gake' Jesusen' lo yolawen' nzin' pretorio, gan btóbgake' yógo'te ljéžgake' ka' gan zoa Jesusen', na' nníta'gake' ga na'.

28 Naž bká'agake' laže' da' nakw Jesusen', na' bwákwwage' Le' to laže' x̄na, kan žákwwak benne' wnná bia' ka'. 29 Bégake' to da' naken ni'a na' yag yeche' dan' b̄xóagake' yichj Jesusen', na' bzóagake' to ya x̄tildo' lo ne'e li ža dan' z̄loe'elen kan nak to bar che benne' yolawe'. Naž bzoa z̄íbgake' x̄ni'e, na' ben dítjgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Ga'n zen Le', benne' z̄nna bi'o benne' judío ka'!

30 Naž belžé'e Le' zene', na' beká'agake' ya x̄tilen', na' b̄dínaken' yichje'. 31 Wdé ben dítjgekle' Jesusen', beká'agake' laže' x̄na dan' nakwe', na' begákwage' Le' laže' chekze'. Naž bché'gake' Le' nich chejdá'gake' Le' le'e yag kroze.

Zdá'gake' Jesús le'e yag kroze

(Mr. 15:21-32; Lk. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

32 Katen' bžojgak benne' ka' žjake' lo wdíle, na' bejxáka'gake' Smon, to benne' yež Sirene, na' bégake' ga bi'e yag kroze che Jesusen'.

33 Kate' bžíngake' latjen' nzin' Gólgota, da' z̄nna len diža' xiža', Ya'a Žit Yichjžo, 34 byé'jgake' Jesusen' nop zichj da' nchixen da' s̄la' che bia yixē'. Kate' Jesusen' bnixen', bi gónele' ye'jen'.

³⁵ Kate' ba bdá'gake' Le' le'e yag kroze, wdísgake' laže' da' gokwe', na' btítjgake' lawlen nich gak bia' nole' gaken chie'. Ki goken, bžin dan' wnná benne' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, katen' wnné': "Wdísgake' laže' da' gokwe', na' btítjgake' lawlen da' gak bian'." ³⁶ Naž wžé'gake' ga na', na' bwíagake' Jesusen'. ³⁷ Lezka' bdá'gake' le'e yag krozen' gan nak yichje Jesusen' to diža' da' zloe'elen zia da' nbage'e, da' znnan ki: "Jesús, Bennen' Zinna Bi'e Benne' Judío Ka'."

³⁸ Gan da' Jesusen', lezka' bdá'gake' chope benne' wbán ka' le'egak yag kroze ka'. Toe' bdá'gake' kwite' li ža, na' yetóen' kwite' yegle. ³⁹ Wdegak benne' ka' ga na', na' bliž zí'gake' Jesusen'. Bta yíchjgake', na' ben díjtjgake' Le', ⁴⁰ na' wnnágake':

—O', Le' wchinnjo' yodon', na' chonne žaze ka' yechison'. Beslá kwino' na'a cha' nako' Le' Zi'n Dios. Betj na'a le'e yag krozen'.

⁴¹ Lezka' bžoz wnná bia' ka' len benne' yodo' fariseo ka', na' benne' gole ka', ben díjtjgake' Le', na' wnnágake':

⁴² —Bennen' beslé' benne' yoble ka', san bi gak yeslá kwine'. Cha' nake' Benne' Nna Bi'e Benne' Israel Ka', žala' yetje' na'a le'e yag krozen', na' chejle'to' chie'. ⁴³ Le' bžen laže'e Dios. Na'a Dios yeslakze' Le' cha' nak da' žaz laže'e, dan' wnné': "Zi'n Dios naka'."

⁴⁴ Lezka' benne' wbán ka', benne' ka' dá'gake' le'egak yag kroze ka' gan da' Jesusen', bliž xíwe'gake' Le'.

Žat Jesús

(Mr. 15:33-41; Lk. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Kate' bžin wawbíž, bechól dot yežlyó, na' zejte žedá chonne. ⁴⁶ Žedá chonnen', wnné' žiže Jesusen', na' wnné':

—Elí, Elí, ¿lama sabaktani?

Da' ni znnan len diža' xiža': "Dios chia', Dios chia', ¿biz chen' beběj yichjo' neda'?"

⁴⁷ Kate' béngkele benne' ka' nníta'gake' ga na' da' ni, wnnágake':

—Bennen' žliže' Lías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te.

⁴⁸ Naž la' wxíte'te to benne' zoe' ladjwage', na' bexwe' to da' naken blol da' žzopen nis. Bžopen' nop zichj, na' bzoen' to lawle ya xtil, na' bchagen' žoa'a Jesusen'

nich xopen'. ⁴⁹ Naž yebale benne' ka' wnnágake':

—Wléz na'a. Wíážo cha' yid Líasen' nich wzetje' Le'.

⁵⁰ Da' yoble wžéžeya'a žiže Jesusen'. Bžojte be' nakkze', na' la' gottie'. ⁵¹ La' na'ze bžéza'te laže' da' na'an' lo yodo'. Bžojen chople, da' wzó lawn yichjlen, na' bžinten xní'alen. Naž wzó' yežlyó, na' wla'gak yej ka'. ⁵² Wyáljwgak yežw ba ka' chegak benne' gat ka', benne' ka' bejlé'gake' che Dios, na' bebángake'. ⁵³ Wdé bebán Jesusen', naž benne' ka', benne' bežójgake' lo yežw ba ka' chégake', wyázgake' lo yež la'y, yež Jerusalén, gan blé'egekle benne' zan lé'gake'.

⁵⁴ Naž bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, benne' ka' zwiágake' Jesusen', kate' ble'ele' wzó' yežlyó, na' da' ka' gókgaken, bžebe', na' wnné':

—Da' li benne' ni goke' Zi'n Dios.

⁵⁵ Wnníta'gak no'le zan zít'oze ga na', no'le ka' wdálengake' Jesusen' katen' bezé'e gan nbab Galilea, na' bégake' xchine', na' bnéžjwage' da' bdawgak Jesusen' na' benne' ka' žónlengake' Le' tzen. Wnníta'gake' ga na', zwiágake' Jesusen'. ⁵⁶ Lia Madlen na' Lia, xna'gak Jakob na' Jwsé, wnníta'gake' ladjwage'. Lezka' wzóa xna'gak zi'n Sebedeo ka' ga na'.

Zkáche'gake' Jesús lo yežw ba da' nadjen le'e ya'a yej

(Mr. 15:42-47; Lk. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Kate' za' žale ža na', bla' Jwsé ga na'. Nake' benne' yež Arimatea, benne' wnni'a, na' lezka' bénlene' Jesusen' tzen. ⁵⁸ Benne' ni bejwie' Pilato, na' wnnabe' latje we'e Jesusen'. Pilaton' wnné' wdégake' Jesusen' lo na' Jwsén'. ⁵⁹ Bzetj Jwsén' Le', na' bchele' Le' laže' da' zaka'. ⁶⁰ Naž bkáche'gake' Le' to lo yežw ba kobe da' bchach Jwsén' le'e ya'a yej. Bde'e to yej blag zen da' wbagan' gan žó'ogake' lo yežw ba na', na' beyeje' liže'. ⁶¹ Wzóa Lia Madlen len yetó Lia ga na', na' wžé'gake' žoa'a yežw ban'.

Žape chí'igake' yežw ba che Jesús

⁶² Kate' za' ža'ní' yetó ža, wdé bpá'gake' che ža la'y chegak benne' judío ka', bžoz wnná bia' ka' len benne' yodo' fariseo ka'

blá'gake' gan že' Pilato. ⁶³ Naž góžgake' Pilaton':

—Benne', žejśá' láže'to' dan' wnná benne' wen lažen', dan' wnné' katen' wzóe' nbane'. Wnné': “Kate' gak chonne ža, yebana' lo yela' got.” ⁶⁴ Che len bseła' benne' ka' gape chí'igake' yežw ban', na' zejte ža chonne ža, nich bi yidgak benne' ka' žele, benne' ka' bėnlengake' Le' tzen, na' bi yebėgake' Le'. Naž bi gak yé'gake' benách ka': “Bebán Jesusen' lo yela' got.” Cha' ki gaken, diža' wen laze' ni gonžen da' zinnj ka' ben diža' wen lažen' dan' bcháljgake' zga'ale.

⁶⁵ Naž Pilaton' gože' légake':

—Zej nnita' benne' ka' žjake' lo wdile nga. Le ché'-gake' len le'e. Le chej, na' le gape chi'i yežw ban' kan sáke'le gonle.

⁶⁶ Naž jake' ga na', na' bsėjwgake' binlo yežw ban', na' bzóagake' to yej da' zbagan' gan zó'ogake' lo yežo ban'. Bdá'gake' le'e yej na' to da' gak bian' cha' saljwn, na' bnnita'gake' benne' ka' žjake' lo wdile ga na' nich gape chí'igaken'.

28

Žebán Jesús lo yela' got

(Mr. 16:1-8; Lk. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Kate' ba wdé ža la'y na' chegak benne' judío ka', na' za' ža'ní' ža nežw, Lia Madlen na' yetó Lia bejwíagake' yežw ba che Jesusen'. ² La' na'ze wzó' yežlyó. Ki goken dan' betj to wbás che ya'abá ga na'. Ble'e žoa'a yežw ban', na' bkwase' yej blag zen na', na' wži'e lo yej na'. ³ Zna' law wbás che ya'abán' ka' yes baní', na' zila'do'ze nak laže' da' nakwe'. ⁴ Kate' benne' ka' žjake' lo wdile, benne' ka' žape chí'igake' yežw ban', blé'egekle' le', bžėbegake', na' wzízgake'. Belbıxjgake' lo yo, na' gókgake' ka' benne' gat ka'. ⁵ Naž wbás che ya'abán' gože' no'le ka', na' wnné':

—Bi žėbele. Nnezla' žeyilje Jesús, bennen' bdá'gake' le'e yag kroze. ⁶ Bi zoe' nga dan' ba bebane' kan ba wnnakze' Le'. Le da, wíale gan gota' Xanžon'. ⁷ Le chej na'a, na' le chjap benne' wsedle chie' ka' ba bebán Jesusen' lo yela' got, na' Lekze' cheje' zga'ale' ka' le'e zaka' gan nbab Galilea. Yelė'elele-ne' ga na'. Ba goža' le'e dan' bde Dios lo na'a.

⁸ Naž la' bezá'tegake' žoa'a yežw ban'. Zžėbegake', na' žėbėgekle', na' taría taríagake' zjake' nich chejzėngekle' benne' wsedle chie' ka' da' ni. ⁹ Kate' ne zjake', bejxaka' Jesusen' légake', na' gože' légake':

—Padiox.

Naž wbíga'gake' gan zoa Jesusen'. Byéla'gake' ni'e, na' bka'n zėngake' Le'. ¹⁰ Naž Jesusen' gože' légake':

—Bi žėbele. Le chej, na' le chjap ljėža'do' ka' nich chjake' zaka' gan nbab Galilea, gan yelė'egekle' neda'.

Da' wnnagak benne' ka' žjake' lo wdile

¹¹ Kate' ne zjak no'le ka', benne' ka' žjake' lo wdile, benne' ka' wdape chí'igake' yežw ban', bežingake' lo yežen', na' bzėngekle' bxo'z wnná bia' ka' yógo'te dan' goken.

¹² Kate' ba bdoggak benne' gole ka', bėngake' chawe' diža'. Naž bnėzjwgake' mežw zan chegak benne' ka' žjake' lo wdile.

¹³ Góžgake' légake':

—Ki nnale: “Benne' ka' bėnlengake' le' tzen bžingake' žele, na' bebėgake' Le' kate' ne ztasto'.” ¹⁴ Cha' yenle benne' wnná bian' da' ni, neto' wzejni'íto' le', na' gonto' ga bi be gone' chele.

¹⁵ Naž benne' ka' žjake' lo wdile wzí'gake' mežwn', na' yjėngake' kan ba nsėdgekle'. Ki goken, znnagak benne' judío ka' ki na' zejte na'a ža.

Jesús žsele'e benne' wbás chie' ka' chejzėgake' xtiže'e

(Mr. 16:14-18; Lk. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Naž chinejte benne' ka', benne' bėnlengake' Jesusen' tzen, jake' gan nbab Galilea, na' bžingake' law ya'adon', dan' ba blo'e'l Jesusen' légake'. ¹⁷ Kate' belė'egekle' Jesusen', bka'n zėngake' Le', san bale' gok chope láže'gake'. ¹⁸ Naž wbiga' Jesusen' gan nníta'gake', na' gože' légake':

—Dios ba bdie' lo na'a yógo'te yela' wnná bia' lo ya'abá chie', na' lo yežlyó nga. ¹⁹ Che len le chej, na' le chejsedle yógo'te benách zi'to' ka', benne' ka' nníta'gake' dot yežlyó nga. Le yezóa légake' nis, wkónlele žin La Xažo Dios, na' La Dios Zi'n, na' La Dios Be' La'y. ²⁰ Le wsedle légake' góngake' yógo'te dan' goža' le'e gonle. Le wia nga, nedkza'

zóalena' le'e yógo'te ža na' zejte ža ze lawte ža
ka' che yežlyó nga. Ka'kze gaken.

DIŽA' CHAWE' DA' BZOJ MARKOS

Da' bchalj Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis

(Mt. 3:1-12; Lk. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Ki wzó law diža' chawen' kan nak che Jesús, Benne' Criston', Zi'n Dios.

² Goken kan bzoj Isaías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, da' wnná Dios nich yeyón chawen' yichj lázdo'gak benách ka' nich si' lo ná'gake' Benne' Criston'. Ki wnné':

Bwia nga. Žselá'a benne' wbás chia', benne' nežwe' ka Le'.

Le' wpé'e nez gan tio'.

³ Yenle chi'i to benne' nnie' zižje latje dach, na' nne':

“Le soa ban laže' dan' za' Xanžon' gan nníta'le.

Le yebėj li nez las gan tie'.”

⁴ Ki goken dan' bla' Zwa latje dach, na' bchalje' nich yezoagak benách ka' nis, benne' ka' yeyát láže'gake' nich yenít law Dios légake' che doła' da' zej nbage'e.

⁵ Bžojgak benne' zan yógo'te yež ka' gan nbab Judea, na' lezka' lo yež Jerusalén, na' jake' gan zoa Zwan', na' Zwan' bezóe' légake' nis lo yego Jordán, benne' ka' bežóalapgake' doła' da' zej nbage'e.

⁶ Gokw Zwan' laže' dan' nžaben yicha' za bia yiže', na' to bayw yid nžejen li'e. Bdawe' biche' zo ka', na' we'je' bžina' che bezdo' ka'.

⁷ Bchalj Zwan', na' wnné':

—Za' to benne' te na'a, bennen' napže' yela' wnná bia' ka neda'. Bi naka' neda' zi yechwa', nich kweja' zele'. ⁸ Neda' žezóa' le'e nis, dan' zloe'elen nzi' lo na'le xtiža' Dios, san Le' gone' da' zloe'ezele yela' žezóa' nis ni, dan' wchize' le'e Dios Be' La'y, dan' wloe'elen nzi' lo na' Dios le'e.

Žezóa Jesús nis

(Mt. 3:13-17; Lk. 3:21-22)

⁹ Kate' ža na' bžoj Jesusen' yež Nasaret gan nbab Galilea, na' Zwan' bezóe' Le' nis lo yego Jordán. ¹⁰ Kate' bežój Jesusen' lo nisen', la' na'ze ble'ele' beyaljw ya'abá, na' žetj Dios Be' La'y. Zne'e ka to plomdo',

na' bedjsóalene' Le'. ¹¹ Benle chi'i Benne' zchalje' ya'abá, na' wnné':

—Le' nako' Zi'na'. Nži'ila' Le', na' žaz laža'a Le'.

Žénele da' xiwe' gonen ga бага' Jesús doła'
(Mt. 4:1-11; Lk. 4:1-13)

¹² Naž Dios Be' La'y bchi'e Jesusen' de chgi' lo latje dach. ¹³ Wzóa Jesusen' latje dachen' choplaj ža, na' gónele da' xiwe' gonen ga бага' Jesusen' doła'. Wzóa Jesusen' gan zej nnita' bia yiže' ka', bia želdaba' ya'ado'. Wbás che ya'abá ka' góklengake' Jesusen', na' bwáwgake' Le'.

Jesús žsedle' benách ka' gan nbab Galilea
(Mt. 4:12-17; Lk. 4:14-15)

¹⁴ Wdé bséjwgake' Zwa liž ya, wyėj Jesusen' gan nbab Galilea. Bchalje' diža' chawen' dan' zan' lo na' Dios. ¹⁵ Ki wnné':

—Ba bžin ža. Za' yedjnná bia' Dios nga. Le yeyát laže', na' le chejlé' diža' chawe' ni.

Žliž Jesús tape benne' wzén bel
(Mt. 4:18-22; Lk. 5:1-11)

¹⁶ Kate' ne zde Jesusen' žoa'a nido' che gan nbab Galilea, ble'ele' Smon, na' Ndres, benne' biche' Smon na'. Zej nake' benne' wzén bel ka', na' želzale' yixjw bel chégake' law nisen'. ¹⁷ Jesusen' bliže' légake', na' wnné':

—Le gonlen neda' tzen, na' gona' ga yedjwa'le benách ka' chia', gonle kan žonle kate' zzenle bel ka'.

¹⁸ La' bká'ntegake' yixjw ka' chégake', na' jáklene' Jesusen'.

¹⁹ Wdé Jesusen' yeláte'do' na'le, gan ble'ele' Jakob len Zwa, benne' ka' zej nake' zi'n Sebedeo, na' nníta'gake' lo barkw chégake' gan žeyágake' yixjw bel ka' chégake'. ²⁰ Jesusen' la' bližtie' légake', na' bká'ngake' Sebedeon, xágake', gan zóalene' benne' wen žin chie' ka' lo barkwn', na' jáklene' Jesusen'.

To benne' yoe'e be' xiwe'
(Lk. 4:31-37)

²¹ Bžin Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen yež Kapernaum. Kate' gok ža la'y chegak benne' judío ka', wyó'o Jesusen' yo'o gan zdogak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' wzó lawe' žsedle' benne' ka' zej ndobe' ga na'. ²² Bebángkle'

kan žsedle Jesusen', dan' žsedle' kan žon to benne' nzi' lo ne'e yela' wnná bia', na' kege kan žongak benne' yodo' wsdle ka'.²³ Lezka' wzóa to benne' yoe'e be' xiwe' lo yo'o gan zej ndobe', na' wžéžeyi'e,²⁴ na' wnné':

—¿Biz nbága'to' chio', Jesús, benne' Nasaret? ¿Zo'o nich wžia yi'o neto'? Nónbi'a Le'. Nako' Benne' La'y che Dios.

²⁵ Naž Jesusen' wdilen', na' wnné':

—Wzóa žize, na' bežój lo bennen'.

²⁶ Naž be' xiwen' wžibe sisen bennen', na' wžéžeya'an zižje, na' la' bežojten.²⁷ Bebán láže'gak yógo'te benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnnábgekle' ljéžgake' toe' yetóe', na' wnnágake':

—¿Bizkze da' ni? ¿žsedle' to da' kobe? Len yela' wnná bia' zchi'le' be' xiwe' ka', na' žóngaken kan zne'.

²⁸ La' wzete diža' che yela' wak che Jesusen', na' béngikle benách ka' dot gan nbab Galilean' kan nak chie'.

*Žeyón Jesús xna' zo'le Bedw
(Mt. 8:14-15; Lk. 4:38-39)*

²⁹ Naž bežój Jesusen' lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngikle' xtiža' Dios, na' la' wyéjlenie' Jakob, na' Zwa, na' bžíngake' ližgak Smon, na' Ndres.³⁰ De xna' zo'le Bedw, bennen' lie' Smon, lo yo'on', na' yoe'e da' la. La' belzéntele' Jesusen' kan žak che no'len'.³¹ Naž wbiga' Jesusen', na' bešwe' ne'e, na' bechise' le'. La' bežojte da' la da' yoe'en, na' bsí'ni'e da' bdáwgake'.

*Žeyón Jesús benne' yižwé' zan
(Mt. 8:16-17; Lk. 4:40-41)*

³² Kate' za' žale, kate' za' wžén wbiž, la' bžíntegak benne' ka' zej noe'e benne' yižwé' ka' gan zoa Jesusen', na' lezka' benne' ka' zej yoe'e be' xiwe' ka'.³³ Yógo'te benne' yež ka' bdóbd'i'igake' kwit yo'o gan yo'o Jesusen'.³⁴ Le' beyone' benne' yižwé' zan, benne' ka' zej de'e yižwé' zan che chégake'. Lezka' bebeje' be' xiwe' zan, be' ka' zej yo'o benne' ka'. Bi bi'e latje nnegak be' xiwe' ka' dan' zej nonbian' Le' No nake'.

*Zchalj Jesús gan nbab Galilea
(Lk. 4:42-44)*

³⁵ Zildo' wyase Jesusen', kate' ne nak chol. Bežoje' lo yežen', na' wyeje' to latje

dach, gan bcháljlene' Dios.³⁶ Smon len benne' ka' nníta'lengake' le' bejdílgake' Jesusen'.³⁷ Kate' bejxáka'gake' Le', belyi'e Le':
—Yógo'te benách žeyílgake' Le'.

³⁸ Naž Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Le cho'o yež gawze ka', nich wchalja' xtiža' Dios ga na'. Che len bežoja'.

³⁹ Ka' goken, wdé Jesusen' dot gan nbab Galilea, na' bchalje' lo yo'o ka' gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngikle' xtiža' Dios, na' bebeje' be' xiwe' ka' yo'ogak benách ka'.

Žeyón Jesús to benne' da' bela' žen chie' yižwé' leže

(Mt. 8:1-4; Lk. 5:12-16)

⁴⁰ To benne' da' bela' žen chie' yižwé' leže bžine' gan zoa Jesusen'. Bzoa zibe' lawe', na' góta'yoele' Le', na' wnné':

—Cha' žénelo', wak yeyono' neda'.

⁴¹ Jesusen' beyache' láže'le' bennen'. Bli ne'e, na' wdane' le', na' gože' le':

—Žénela'. Ba beyako'.

⁴² Katen' wnné' da' ni, la' benitte yižwén' dan' de'e, na' beyake' cháwe'do'.⁴³ Naž Jesusen' bchi'le' bennen', na' la' beséla'tie' le'.⁴⁴ Ki gože' le':

—Bi wzenlo' no benne' kan bena' chio', san wyéj, bejloé'el kwino' law bxož, na' bejnezjw che da' beyako' le' che yodo' kan wnná Moisés, dan' wlo'e'len benách ka' ba beyako'.

⁴⁵ Bežój bennen', na' wzó lawe' zzenle' benne' zan dan' goken chie'. Dan' bzie' diža' ni, biž gok chaz Jesusen' kwáselo lo yež, san wzoaze' na'le gan nak latje dach. Benách yógo'te yež bžíngake' gan zoe' Le'.

2

*Benne' yižwé', benne' bi žak se'e
(Mt. 9:1-8; Lk. 5:17-26)*

¹ Wdé chope chonne ža, beyáz Jesusen' lo yež Kapernaum, na' wzé diža' zoe' lo yo'o.² La' bdóbtégak benne' zan gan zoa Jesusen', na' zejte biž gok chejnníta'gake' ga na', na' kege ža yo'o, na' Jesusen' bcháljlene' légake' xtiže'e.³ Naž bžíngak tape benne' ka' gan zoa Jesusen', zej noe'e to benne' yižwé', benne' bi žak se'e.⁴ Bi gok žíngake' law Jesusen' dan' zej nnita' benne' zan ka' ga na'.

Che len bsáljwgake' yichjo'o gan nak law Jesusen'. Katen' beyóž bsáljwgaken', blétjgake' da' dele benne' yižwén' ga na'. ⁵ Kate' gókbe'ele Jesusen' kan žejlé'gake' chie', gože' benne' yižwén':

—Zi'na', ba benít lawa' le' che doła' da' nbago'o.

⁶ Že'gak bałe benne' yodo' wsedle ka' ga na'. Wzá' láže'gake', na' wnnágake': ⁷ “¿Biz chen' zchalj bennen' ki? Zzoe' Dios chela'ale. Bi gak no benne' yenít lawe' che doła'. Toze Dios gak gonen'.” ⁸ Jesusen' la' gókbe'etele' da' zza' láže'gake', na' gože' légage':

—¿Biz chen' zza' láže'le ki? ⁹ Bi nak zede cha' no benne' ye'ze' benne' yižwé' ni ba benít lawe' che doła' da' nbage'e, san nak zede gone' ga yeyase', na' we'e da' dele', na' se'e. ¹⁰ Na'a gona' da' gak bia' neda', Benne' Golje' Benách, nzi' lo na'a yežlyó nga yenít lawa' che doła' da' zej nbaga' benách ka'.

Naž Jesusen' gože' benne' yižwén':

¹¹ —Žapa' le': Wyase. Beká'a da' delo', na' beyéj ližo'.

¹² La' wyaste benne' yižwén', na' beké'e da' góte'le', na' bežoje' lawgak yógo'te benne' ka' nníta'gake' ga na'. Bebángle' yógo'tegake', na' bka'n zéngake' Dios, na' wnnágake':

—Batkle na' le'elto' da' ki.

Jesús žliže' Lebí

(Mt. 9:9-13; Lk. 5:27-32)

¹³ Bežój Jesusen' lo yež Kapernaum, na' wdíe' da' yoble žoa'a nison'. Bedobgak benne' zan gan zoe', na' Le' bsedle' légage'.

¹⁴ Kate' ne zde Jesusen' ga na', bležele' Lebí, zi'n Alfeo, ži'e gan zchizjwe' lo wláz yež zi'to'. Jesusen' gože' le':

—Benlen neda' tzen.

La' wzó ža'te Lebín', na' wyéjlene' Jesusen'.

¹⁵ Wdé gok da' ni, benne' zan, benne' wechizjw ka' len yebałe benne' gaxjw ka' žé'gake' tzen len Jesusen', na' len benne' wsedle chie' ka' gan žáwgake' lo liž Lebín'. Ki goken dan' benne' zan žjáklene' Jesusen'.

¹⁶ Kate' benne' yodo' ka', benne' wsedle ka' len benne' fariseo ka', blé'egekle' Le' ži'e žawe' tzen len benne' wechizjw ka', na' len yebałe benne' gaxjw ka', naž belyi'e benne' wsedle ka' che Jesusen', na' wnnágake':

—¿Bižen' žone'? Že'j žáwlene' tzen benne' wechizjw ka', na' benne' doła' ka'.

¹⁷ Benle Jesusen' da' ni, na' gože' légage':

—Benne' ka' nníta'gake' chawe' bi žon byenen chjake' law benne' žeyone' benách ka', san benne' yižwé' ka' žon byenen chjake' law benne' žeyone' benách ka'. Za'a neda', kege nich wliža' benne' chawe' ka', san nich wliža' benne' doła' ka', nich yeyát láže'gake'.

Zchalj Jesús che yela' žon wbás

(Mt. 9:14-17; Lk. 5:33-39)

¹⁸ Kate' ža na' benne' ka' žónlengake' Zwa tzen, na' benne' ka' žónlengake' benne' yodo' fariseo ka' tzen, žóngake' wbás, na' bla'gak bałe benne' ka' gan zoa Jesusen', na' wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—Benne' ka' žónlengake' Zwan' tzen, na' benne' ka' žónlengake' benne' yodo' fariseo ka' tzen, žóngake' wbás. ¿Biz chen' benne' ka' žónlengake' Le' tzen bi žóngake' wbás?

¹⁹ Naž bechebe Jesusen', na' gože' légage':

—¿Wak gonle ga gongak wbás benne' ka' nníta'gake' lni che benne' zchag ne'e kate' le' ne zóalene' légage'? Kate' bennen' zchag ne'e ne zóalene' légage', bi góngake' wbás. ²⁰ Žin ža kate' kwas bennen' zchag ne'e, na' biž sóalene' légage'. Ža na' góngake' wbás.

²¹ 'Bi wdá' nitó benne' to laže' kobdo' lo laže' gole nich yeyonen', dan' yedobe laže' koben', na' wžezan' laže' golen', na' chéza'že laže' golen'. ²² Lezka', nitó benne' bi ke'e xis uba kobe lo že'e biž da' naken yid, dan' gak bla'a xis uba koben', na' wla'a že'e bižen' da' naken yid, na' lalje xis uban', na' gak ditje že'e na' da' naken yid. Žala' ka'žo xis uba kobe lo že'e da' naken yid kobe.

Zká'gake' bisto zoa' scribe ža la'y

(Mt. 12:1-8; Lk. 6:1-5)

²³ To ža la'y chegak benne' judío ka', wdé Jesusen' gan de yełe zoa' scribe, na' benne' wsedle chie' ka' wzó láwgake' zká'gake' bisto gan žia zoa' sriben', na' žáwgaken'. ²⁴ Naž benne' yodo' fariseo ka' belyi'e Jesusen', na' wnnágake':

—Bwia nga. Benne' ka' žónlengake' Le' tzen žóngake' da' bi žala' gonžo ža la'y.

²⁵ Jesusen' gože' légage':

—¿Bi bel-le kan ben Dabí katen' wdone', na' byažje da' gawe' le' len benne' ka'

wnníta' lengake' le'? ²⁶ Wyoé'e lo yo'o che Dios katen' gok Abiatar b̄xoz blo, na' bdawe' yet x̄til da' z̄kó'ogake' law Dios, dan' bi nzi' lo na' no benne' gawen', san toze b̄xoz ka' nzi' lo ná'gake' gáwgaken'. Lezka' bnezjwe' da' bdawgak benne' ka' wnníta' lengake' le'.

²⁷ Naž Jesusen' gože' légake':

—Dios bene' ža la'y nich yebé' lengeklen benách ka', kege bene' benách ka' nich góngake' x̄chin ža la'y. ²⁸ Che len, neda', Benne' Golje' Benách, naka' x̄ane ža la'y.

3

Jesús žeyone' to benne' nžeke' ne'e

(Mt. 12:9-14; Lk. 6:6-11)

¹ Da' yoble wyó'o Jesusen' to yo'o gan z̄dobgak benne' judío ka' nich yéngekle' x̄tiža' Dios, na' lezka' zoa to benne' nžeke' ne'e ga na'. ² Benne' yodo' ka' bwíagake' Jesusen' cha' yeyone' bennen' ža la'y, dan' žénegekle' yesbága'gake' Le' zia. ³ Naž Jesusen' gože' bennen' nžeke' ne'e, na' wnné':

—Wzó ža, na' wzé lawgak benne' ki.

⁴ Jesusen' wnnable' benne' ka', na' wnné':

—¿De latje gonžo da' nak chawe' kate' nak ža la'y, o gonžo da' zinnj? ¿De latje gape chi' ižo yela' nban chegak benách ka', o wžia yi' žon?

Wnníta'gak žize benne' ka'. ⁵ Naž Jesusen', lo yela' zža'a chie', bwie' benne' ka', benne' nníta'gake' dot kwite', na' gok nyache' laže'e dan' nak zide yichj lázdo'gake'. Naž gože' bennen' nžeke' ne'e, na' wnné':

—Bli no'o.

Bennen' bli ne'e, na' la' beyakten cháwe'do'. ⁶ Naž bežojgak benne' yodo' fariseo ka', na' la' béntegake' tzen diža' len benne' ka' žónlengake' Herodes tzen nich gak yesbága'gake' Jesusen' zia, na' gótgake' Le'.

Zdobgak benne' zan žoa'a nido'

⁷ Bezá' Jesusen' ga na' tzen len benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' bžine' žoa'a nido', na' benne' zan jáklene' Le', benne' ka' zej nžoje' gan nbab Galilea, na' gan nbab Judea. ⁸ Lezka' bžingak benne' zan gan zoa Jesusen', benne' ka' zej nžoje' Jerusalén, na' gan nbab Idumea, na' gan nbab yechelá'al yego Jordán, na' yež ka' zej nnitan' dot

kwit gan zej nnita' yež Tiro, na' yež Sidón. Ki béngake' dan' béngekle' kan zej nak da' zen ka' da' žon Jesusen'. ⁹ Che len Jesusen' gože' benne' ka' žónlengake' Le' tzen wkwéztezegake' to barkw gan gak kwene', nich bi wchigak benne' zan ka' Le'. ¹⁰ Ka' goken dan' ba beyone' benne' zan, benne' yižwé' ka', na' wbíga'gak benne' zan ka' gan zoe' nich kángake' Le'. ¹¹ Kate' be' xiwe' ka' yo'ogak benách ka' blé'egeklen Jesusen', btínnegaken benne' ka' x̄ni'a Jesusen', na' wžéžeya'agaken, na' wnnágaken:

—Nako' Le' Zi'n Dios.

¹² Jesusen' bchi'le' be' xiwe' ka', nich bi wzéngeklen benách ka' No nake' Le'.

Jesús zbie' chežinno benne' nich gákgage' wbás chie' ka'

(Mt. 10:1-4; Lk. 6:12-16)

¹³ Naž wžén Jesusen' to law ya'ado', gan bliže' benne' ka' žénele'. Wbíga'gak benne' ka' dot kwite'. ¹⁴ Wžé Jesusen' chežinno benne' ki, nich gónlengake' Le' tzen, na' nich sele'e légake' chejzéngekle' benách ka' x̄tiže'e. ¹⁵ Bdie' lo ná'gake' yela' wnná bia' nich yeyóngake' benne' yižwé' ka', na' nich yebé'gake' be' xiwe' ka' yo'ogak benách ka'.

¹⁶ Ki lágake':

Smon, (bzoa Jesusen' yetó le', Bedw),

¹⁷ Jakob,

Zwa, (benne' biche' Jakob, na' zej nake' zi'n Sebedeo. Chope' ki, Jesusen' bezóe' yetó lágake', Boanerjes, da' zej lasen len diža' xiža': Benne' wale' ka' ka' wzio'),

¹⁸ Ndres,

Lip,

Bartol,

Matío,

Mas,

Jakob, (zi'n Alfeo),

Tadeo,

Smon, (benne' že' laže'e yež chie'),

¹⁹ Judas Iskariote, (benne' wdíe' Jesusen' lo na'gak benne' ka' gótgake' Le').

Znnágake' da' xiwe' žónlenen Jesús tzen

(Mt. 12:22-32; Lk. 11:14-23; 12:10)

Wdé na' bežín Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen to yo'o. ²⁰ Da' yoble b̄dobgak benne' zan gan zoa Jesusen', na' biž gota' latje bi da' gaw Jesusen' len benne'

chie' ka'. ²¹ Kate' béngkle benne' bíche'kze Jesusen' ka' kan žak chie', bžingake' ga na' nich yeché'gake' Le', na' wnnágake': "Žak yaľ yichje'."

²² Lezka' benne' yodo' wsdle ka', benne' zej nžoje' yež Jerusalén, wnnégake' chie', na' wnnágake':

—Belzebú, xangak be' xiwe' ka', žónlenen Le' tzen, na' len yela' wnná bia' chen žebeje' be' xiwe' ka'.

²³ Naž Jesusen' bliže' benne' yodo' wsdle ka', na' bsaka' lebe', na' wnné':

—¿Yebéj da' xiwe' la' kwizen? ²⁴ Cha' benne' ka' nníta'gake' to yež la'a lázgake', na' cha' tíl-lengake' ljéžgake' ka', bi gak dia' yežen'. ²⁵ Lezka' cha' benne' ka' nníta'gake' to yo'o la'a lázgake', na' cha' tíl-lengake' ljéžgake' ka', bi gak diá'gake'. ²⁶ Che len, cha' da' xiwe' tíl-lenen lježen ka', na' cha' la'a lázgaken, bi gak dia' yela' wnná bia' chen, san za' yeyož chen.

²⁷ 'Bi gak nitó benne' choe'e liž to benne' wale, nich kweje' yela' wnni'a chie' cha' bi wcheje' benne' walen' zga'ale, na' naž sake'e kweje' da' de liž bennen'.

²⁸ 'Da' li žapa' le'e: gak yenít law Dios benách ka' che yógo'te doľa' da' zej nbage'e, na' che yógo'te diža' xiwe' da' znnágake', ²⁹ san cha' no benne' nnie' che Dios Be' La'y, batkle yenít law Dios bennen'. To chi'ize nbage'e zia.

³⁰ Ki wnná Jesusen' dan' benne' yodo' wsdle ka' wnnégake' chie', na' wnnágake': "Da' xiwe' žónlenen Le' tzen."

No benne' nake' xna' Jesús, na' benne' biche'e

(Mt. 12:46-50; Lk. 8:19-21)

³¹ Naž benne' biche' Jesusen' ka' len xne'e bžingake' gan zoe'. Wnníta'gake' la' lí'ale, na' bséla'gake' to benne' chejliže' Jesusen'. ³² To benne' ladjw benne' zan, benne' ka' žé'gake' dot kwit Jesusen' gože' Le', na' wnné':

—Benne' bicho'o ka' len xno'o, nníta'gake' la' lí'ale, na' žližgake' Le'.

³³ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—¿Nnézlele no benne' nake' xna'a, na' no benne' ka' zej nake' bicha'a ka'?

³⁴ Naž bwie' benne' ka' žé'gake' dot kwite', na' wnné':

—Le wia nga. Benne' ki zej nake' ka' xna'a, na' benne' bicha'a ka'. ³⁵ No benne' žone' kan žénele Dios, benne' ni nake' ka' benne' bicha'a, na' ka' no'le zana', na' lezka' ka' xna'a.

4

Žsaka' lebe Jesús kan nak che benne' žaz
(Mt. 13:1-9; Lk. 8:4-8)

¹ Da' yoble wzó law Jesusen' žsedle' benne' ka' gan nak žoa'a nido'. Bdobgak benne' zan gan zoe', na' wžén Jesusen' to lo barkw da' žen' lo nisen', na' wži'e ga na', na' yógo'te benne' ka' wnníta'gake' lo yo žoa'a nisen'.

² Jesusen' bsedle' légake' da' zan, da' bsaka' lebe'. Kate' ne žsedle' légake', wnné':

³ —Le wzé nag da' ni. Bžoj to benne' žaz, zjeze' binnedo' ka'. ⁴ Kate' ne zjeze', béxjwgak bale binnedo' ka' to lo nez las. Bžingak byinnedo' ka', na' bdáwgakban'.

⁵ Yebale binnedo' ka' béxjwgaken gan že' yej, gan de láte'ze yo. Bayenze bla'gak binnedo' ka' dan' de láte'ze yo ga na'. ⁶ Naž kate' bla' wbíž, la' wbížtegaken dan' bi nóngaken lwen gže'. ⁷ Yebale binnedo' ka' béxjwgaken gan begolgak lba yeche' ka'. Kate' bla'gak binnedo' ka', lezka' beľa'gak lba yeche' ka', na' bdóbgaken da' ka' goze', na' da' ka' bi be bnéjwgaken. ⁸ Yebale binnedo' ka' béxjwgaken gan nak yo bebe, na' blá'gaken, na' gól-le'egaken. Bnéjwle'egak da' ka' goze'. To yag da' goze' bnezjwn yechí žoa binnedo' ka'. Yetón bnezjwn yechonnlaľ binnedo' ka', na' yetón bnezjwn yetó gaywá' binnedo' ka'.

⁹ Naž Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—No benne' zoa nage', na' ženle', žala' wzé nage'.

Zloe'el Jesús biz chen' žsaka' lebe'
(Mt. 13:10-17; Lk. 8:9-10)

¹⁰ Kate' Jesusen' ba bga'ne' toze', benne' zan, benne' ka' nníta'gake' ga na' bžingake' gan zoe', tzen len chežinno benne' wsdle chie' ka', na' wnnábgekle' Le' biz žsedle dan' bsaka' lebe'. ¹¹ Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Dios žonne' le'e latje chejní'ilele da' ngache' kan zna bi'e, san benne' ka', benne' bi žónlengake' žo'o tzen, yógo'te

zchálj|lengaka'-ne' da' žsaka' leba'. ¹² Ki žona' dan' žak kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: Wíagake', san bi lé'egekle'.

Wzé nággake', san bi chejní'igekle', na' bi yeyát láže'gake' nich gak yenít lawa' chégake' do|a' da' zej nbage'e.

Zloe'el Jesús da' žsedle dan' bsaka' lebe' (Mt. 13:18-23; Lk. 8:11-15)

¹³ Lezka' Jesusen' gože' benne' ka' žón|lengake' Le' tzen, na' wnné':

—¿Bi žejní'ilele dan' bsaka' leba'? ¿Nakx gak chejní'ilele yezika' da' wsaka' leba'?

¹⁴ Benne' žazen' nake' benne' zzie' diža'.

¹⁵ Zej nak bale benne' ka' ka' binnedo' ka' béxjwgaken to lo nez. Želyenle' xtiža' Dios, san kate' želyenle', la' za'te da' xiwe', na' zka'n dižan' da' béngekle'. ¹⁶ Zej nak yebale benne' ka' ka' binnedo' ka' béxjwgaken gan že' yej. Želyenle' dižan', na' len yela' žebél chégake' želzi'en. ¹⁷ San bi žazen lo yichj lázdo'gake', na' to chí'ido'ze zzi'gaken'. Kate' bi da' žak chégake' o cha' zoa benne' zbia laže'e légake' dan' zze nággaken', la' žsan láže'tegaken'. ¹⁸ Zej nak yebale benne' ka' ka' binnedo' ka' béxjwgaken gan žegolgak lba yeche' ka'. Želyenle' dižan', ¹⁹ san že' láže'gake' da' naken che yežlyó nga. Žon láže'len légake' dan' zej nži'ile' yela' wnni'a, na' zdan láže'gake' yela' gape. Yógo'te da' ki želyazen lo yichj lázdo'gake', na' znitle dižan', na' bi žonen žin lo yichj lázdo'gake'. ²⁰ Zej nak yebale benne' ka' ka' binnedo' ka' béxjwgaken lo yo bebe. Želyenle' dižan', na' zzi' lo ná'gaken', na' žonen žin lo yichj lázdo'gake'. Zej nak bale benne' ki ka' binnedo' ka' bnéjzjwgaken yechí žoan. Zej nake' yebale' ka' binnedo' ka' bnéjzjwgaken yechónnlaljen, na' zej nak yebale' ka' binnedo' ka' bnéjzjwgaken yetó gaywán'.

Žsaka' lebe Jesús che to da' zgo'on baní' (Lk. 8:16-18)

²¹ Lezka' Jesusen' gože' benne' ka' žón|lengake' Le' tzen, na' wnné':

—Kate' zwála'žo yi', ¿zdóse'žon to kak, o zgo'ožon zane gan záta'žo? Bi žonžo ki, san zzoažon ža'le gan ko'on baní'. ²² Yógo'te da' zej ngachen' yelá' lágwaken, na' yógo'te

da' žakgaken gan nak chol žó|gaken lo baní'. ²³ No benne' zoa nage', na' ženle', žala' wzé nage'.

²⁴ Lezka' gože' légake':

—Le we' laže' che da' ženlele. Kan nak da' zžixele, tlebe wžíx Dios chele, na' wnezjwe' yelate' chele. ²⁵ No benne' nzi'e xtiže'e, we'e yelate' chie', san no benne' bi nzi'e xtiže'e, da' láte'do'ze da' benle', yegá'n.

Žsaka' lebe Jesús kan zgole ye|le zoa' scribe

²⁶ Lezka' wnná Jesusen':

—Kan žak yela' wnná bia' che Dios yežlyó nga naken kan žak kate' to benne' žaze' zoa' scribe lo yežlyó chie'. ²⁷ Ye|le ztase', na' žeyase' kate' za' ža'ní'. Zla' yag zoa' sriben', na' zgolen, san le' bi nnezle' nakx žak zgolen. ²⁸ La' yežlyón' žzenen da' nazen lo yežlyón'. Zga'ale za' xyazen, naž za' bisto chen, na' te na' kwia zoa' scribe wale lo bisto chen. ²⁹ Kate' ba nale zoa' sriben', la' chejtie' chejchoge' bizton' dan' ba bžin ža si'e zoa' sriben'.

Žsaka' lebe Jesús kan žak che binnedo' mostasa

(Mt. 13:31-32; Lk. 13:18-19)

³⁰ Lezka' wnná Jesusen':

—¿Biz nnia' kan žak yela' wnná bia' che Dios yežlyó nga? ¿Biz wsaka' leba' kan žaken? ³¹ Žaken kan žak che to binnedo' mostasa. Kate' žazen lo yo naken to binnedo' da' nakžen kwíde'do' ka' yógo'te binnedo' ka' žé'gaken lo yo, ³² san kate' ba nazen, zlan', na' žžéntežen ka' yógo'te yix'e kwan da' žé'gaken yežlyó. Kan žon yana' ni'a nen', gak žingak byínnedo' ka', na' wžíagakba' xó'ngakba' lo zol chen.

Ka zkonle žin Jesús da' žsaka' lebe'

(Mt. 13:34-35)

³³ Ka' goken, Jesusen' bsedle' légake', na' da' zanže da' bsaka' lebe' kan gok chejní'igekle'. ³⁴ Yógo'te da' bcháljlene' benne' ka', bzaka' leben', na' yógo'te da' ki bzejni'ile' légakze benne' wsedle chie' ka'.

Jesús zzoa žie' to be' wale

(Mt. 8:23-27; Lk. 8:22-25)

³⁵ La' ža na'ze, kate' za' žale, Jesusen' gože' benne' ka' žón|lengake' Le' tzen, na' wnné':

—Le cho'o, težo yechelá'a niso'do' nga.

36 Naž bkwásgake' gan nníta'gak benne' zan ka', na' bsá'gake' barkwn' gan ba že' Jesusen'. Lezka' wnníta'gak yebałe barkw ka' ga na', da' ka' zjákłenen légake'. 37 Wzó ław žak to be' wałe lo nisen', na' wdá'a nis lo barkwn'. Ka' goken, zej zcha' nis lo barkwn'. 38 Jesusen' die' ztase' lo xkogwe' gan nak ža'le lo barkwn', na' besbángake' Le', na' belyi'e Le':

—Benne' wsedle. ěBi žeklo' cheto'? Gatzto' zan nis nga.

39 Naž wyase Jesusen', na' bliže' ben' žaken, na' wnné':

—Wzóa ži.

Lezka' gože' nisen', na' wnné':

—Žize wzóa.

Wzóa ži ben' goken, na' wže' ži nison'.

40 Naž Jesusen' gože' benne' ka' žónłengake' Le' tzen, na' wnné':

—ěBiž chen' zžébele ki? ěBi na' chejle'le che Dios?

41 Ne zžébegake', belyi'e ljéžgake' toe' yetóe':

—ěBižke nak benne' ni? Be' žaken, na' nisko' žóngaken kan zma xtiže'e.

5

Benne' Gadara, benne' yoe'e be' xiwe' (Mt. 8:28-34; Lk. 8:26-39)

1 Naž bžin Jesusen' len benne' ka' žónłengake' Le' tzen yechelá'a nisko' gan nbab che yež Gadara. 2 Kate' bežój Jesusen' lo barkwn', la' bžinte to benne' lawe' Le', benne' bžoje' to lo bloj gan zej ngache' benne' gat ka', na' yoe'e be' xiwe'. 3 Benne' ni zzo'e' gan zej ngache' benne' gat ka'. Bi gok nitó benne' wcheje' le', kege len do ya. 4 Zan chi'i bzóagake' bayw ya yen ne'e, na' ni'e, na' bchéjgake' le' do ya ka'. Ble'e do ya ka', na' bzožje' bayw ya ka'. Bi gok no benne' nna bi'e le'. 5 Zdáteze' zbéžeyi'e dot ža dot yele gan zej ngache' benne' gat ka', na' gan nak ław ya'ado' ka', na' žon we' kwine' lo yej ka' zej žen' ga na'. 6 Kate' ble'ele' za Jesusen' zí'to'le, taría taría wyeje' gan ze'e, na' bzoa zibe' lawe'. 7 Wnnié' zižje, na' gože' Jesusen':

—ěBiž nbaga'a chio', Jesús, Zi'n Dios, Benne' zente? Ni'a che Xanžo Dios žáta'yoela' le', bi wsaka' zi'o neda'.

8 Ki wnné' dan' Jesusen' ba gože' be' xiwen':

—Le', be' xiwe', bežój lo bennen'.

9 Jesusen' wnnablen', na' wnné':

—ěBi lio'?

Beží'i be' xiwen', na' gožen Le':

—Da' Zan lia' dan' nakto' be' zan.

10 Wnné' yachen' ław Jesusen' nich bi sełe'e be' xiwe' ka' zi'to' lo yežlyón'. 11 Zej nnita' koch zan ław ya'ado' na'ze, želdaba' žáwgakba' ga na'. 12 Be' xiwe' ka' wnné' yáche'gaken ław Jesusen', na' wnnágaken:

—Bselá' neto' gan zej nnita' koch zan ka'. Benn neto' latje chejžó'ogakto'-ba'.

13 Jesusen' la' be'tie' légaken latje, na' bežojgak be' xiwe' ka', na' bejžó'ogaken koch zan ka', na' bxíte'gak koch ka', na' bejbíxjgakba' gan nak žoa'a ya'a, na' bejcházgakba' lo nisko', gan wyépegakba' nis, na' gótgakba'. Gókgakba' ka chop milba'.

14 Naž bzonnjgak benne' ka' žape chí'igake' koch ka', na' bejzéngikle' benne' yež ka', na' lezka' benách ka' nníta'gake' yixen'. Bžojgak benne' yež ka', nich chejwíagake' bizen' goken ga na'. 15 Kate' bžíngake' gan zoa Jesusen', blé'egekle' bennen' zga'ale yoe'e be' xiwe' ka'. Že' bennen' ga na', na' nakwe' laže', na' zoe' cháwe'do', na' bžébegak benne' ka'. 16 Ki goken dan' benne' ka', benne' blé'egekle' da' ben Jesusen' bzéngikle' benne' ka' bžójgake' lo yež kan goken che bennen' zga'ale yoe'e be' xiwe' ka', na' lezka' kan gok chegak koch ka'. 17 Naž wzó ławgak benne' ka' žáta'yoegekle' Jesusen' yežoje' lo yežlyó chégage'.

18 Kate' bebén Jesusen' lo barkw, bennen' zga'ale yoe'e be' xiwe' ka', góta'yoele' Jesusen' we'e le' latje chéjlene' Le' tzen. 19 Jesusen' bi bi'e le' latje, san gože' le':

—Beyéj ližo'. Bejzenle lježo' ka' da' zen da' bena' chio' neda', naka' Xano', na' ka beyache' láže'la' le'.

20 Beyéj bennen', na' wzíe' diža' lo yež Dekápolis ka' kan nak da' zen da' ben Jesusen' chie', na' bebán láže'gak yógo'te benne' ka' nníta'gake' yež ka'.

Xkwide' no'le che Jairo, na' no'len' wdane' za Jesús

(Mt. 9:18-26; Lk. 8:40-56)

21 Kate' bežín Jesusen' yechelá'a nisdon', naž bedobgak benne' zan gan zoe' žoa'a nisdon'. 22 Lezka' to benne' lie' Jairo, benne' blo che yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, ble'e gan zoa Jesusen'. Katen' ble'ele' Le', bzoa zibe' lawe'. 23 Góta'yoele' Le', na' wnné':

—Za' gat xkwide' no'le chia'. Da, xoa no'o lebe' nich yeyakbe', na' bi gatbe'.

24 Jesusen' wyéjlene' le', na' benne' zan zjáklene' Jesusen', na' zchígake' Le'. 25 Lezka' zoa to no'le ga na', ba zej chežinno yiz de'e yižwé'. Bi žebíž žen chie' che we' chégakkze no'le ka'. 26 Ba wzáka'li'e lo na'gak benne' zan, benne' ka' žeyóngake' benách ka'. Dáche'ze ba btie' dot da' wdape', na' bi be góklenen le', san žyála'žen chie'. 27 Kate' benle' zchaljgak benách ka' kan nak che Jesusen', wdíe' ladjwle benne' zan ka', na' bžine' zaka' xkože'l Jesusen', na' wdane' laže' da' nakwe'. 28 Ki bene' dan' wnné': “Cha' kanza' ze', yeyaka'.” 29 La' bebižte žen chie', na' gókbe'ele' ba beyake' che da' goken chie'.

30 La' gókbe'etel Jesusen' ben žin yela' wak chie', na' beyechje'. Bwie' benne' zan ka', na' wnné':

—¿Nož benne' wdane' neda'?

31 Naž benne' ka' zej nake' toze len Le' góžgake' Le', na' wnnágake':

—Zlé'ekzelo' benne' zan ki zchígake' Le', na' znno': “¿Nož benne' wdane' neda'?”

32 Naž bwia Jesusen' dot kwite' nich le'ele' bennen' wdane' Le'. 33 Naž no'len' wbig'e'e lawe'. Zžebe', na' žzize', dan' nnezle' dan' goken chie'. Bzoa zibe' law Jesusen', na' gože' Le' dot dan' goken. 34 Naž Jesusen' gože' le':

—Nó'ledo'. Ba beyako' dan' žejli'o chia'. Binlo beyéj ližo'. To chi'ize beyako' che dan' goken chio'.

35 Kate' ne zchalj Jesusen' da' ki, benne' ka' zej nžoje' liž benne' blon' che yo'o gan žylenle' xtiža' Dios, bžingake' ga na', na' belyi'e bennen':

—Ba got xkwide' no'le chio'. Biž wpižjo' benne' wsedle.

36 Bi be' laže' Jesusen' dan' wnnágake', san gože' benne' blon', na' wnné':

—Bi žebo'. Bejle'ze che Dios.

37 Jesusen' bi bnezjwe' yezika' benne' ka' latje chjáklene' Le', san légakze Bedw, na' Jakob, na' Zwa, benne' biche' Jakobem'.

38 Katen' bžine' liž benne' blon' che yo'o gan žylenle' xtiža' Dios, ble'ele' žak žaxto', na' zej nnita' benne' ka' zbéžegake' ga na', na' lezka' benne' ka' zbeže nyáche'gake'. 39 Wyó'o Jesusen' ga na', na' gože' légakze':

—¿Biz chen' žonle žaxto', na' zbéžele ki? Bi nat xkwide' no'len'. Ztászebe'.

40 Naž ben díjtjgekle' Jesusen', san Le' bejeje' yógo'te benne' ka' na'le. Bchi'e xa xna' xkwide' no'len', na' lezka' benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' wyoé'e gan debe'.

41 Bexwe' na' xkwide' no'len', na' gože'-be':

—Talita, kumi.

Diža' hebreo ni znnan len diža' xiža': “Xkwide' no'le, wyase.” 42 La' wyaste xkwide' no'len', na' beza'be'. Ba zejbe' chežinno yiz. Bebán láže'gak benne' ka' nníta'gake' ga na'. 43 Naž Jesusen' bchi'le' légakze' bi wzéngkle' nitó benne' dan' goken. Na' gože' légakze':

—Le gonn da' gaw xkwide' no'le ni.

6

Žežín Jesús yež Nasaret, yežen' naken laže' (Mt. 13:53-58; Lk. 4:16-30)

1 Naž bezá' Jesusen' ga na', na' bežine' laže', na' benne' ka' žónlengake' Le' tzen wzá'lengake' Le' tzen. 2 Kate' bžin ža la'y chegak benne' judío ka', wzó law Jesusen' žsedle' benne' ka' gan zdóbgake' nich yéngkle' xtiža' Dios. Wnníta'gak benne' zan ga na', benne' ka' žylenle' chie'. Bebángkle', na' wnnágake':

—¿Gaz bsedle bennen' da' ki? ¿Biz yela' žejní'il na' da' nape'? ¿Nakž žone' da' ka' zej nak bian', da' ka' zá'gaken zaka' ya'abá che Dios? 3 Benne' ni nake' benne' zkonle' žin blag ka', zi'n Lia. Nake' bíche'gak Jakob, na' Jwsé, na' Judas, na' Smon. Lezka' no'le zane' ka' nníta'lengake' žo'o nga.

Che len bzóagake' Le' chela'ale. 4 Naž Jesusen' gože' légakze', na' wnné':

—Gáte'teze žápegake' ba la'ne to benne' zchalje' lo wláz Dios, san benne' wláz chie' ka', na' lježe' ka', na' benne' ka' nníta'gake' liže' bi žápegake' le' ba la'ne.

⁵ Che len Jesusen' bi gok gone' nitó yela' wak zen ga na'. Toze beyone' babze benne' yižwé' ka', kate' bxoá ne'e légage'. ⁶ Bebán laže'l Jesusen' dan' bi žejlé'gake' chie'. Wdé na' wdíe' yeždo' ka' zej žen' dot kwit ga na', na' bsdle' benne' ka' ga na'.

Žsela' Jesús benne' chie' ka' nich chejzégake' xtiže'e

(Mt. 10:5-15; Lk. 9:1-6)

⁷ Naž Jesusen' bliže' benne' chežinno ka', benne' žónlengake' Le' tzen, na' wzó lawe' žsele'e légage' chope chópegake'. Bdie' lo ná'gake' yela' wnná bia' kwéjgake' be' xiwe' ka' yo'ogak benách ka'. ⁸ Bchi'le' légage' bi be wá'gake' lo nez, kege yixjw, na' kege yet, na' kege mežw bi kó'ogake' lo bzode chégake', san toze yagdo' chjwá'gake'. ⁹ Žala' chjwá'gake' zélgake', san kege yetó laže' da' xóan yéngake'. ¹⁰ Lezka' gože' légage':

—Gáte'teze gan cho'ole to yo'o, le soa yo'on' kate' yezá'žele yežen'. ¹¹ Cha' chazle to yež gan benne' ka' bi gápegake' le'e ba la'ne, na' bi wzé nággake' xtiža'le, le yežój ga na', na' le wchínnj bixte yo da' dan' lable. Da' ni gak bian' zej nbage'e zia. Da' li žapa' le'e, kate' žin ža chog Dios chegak benách ka', naž sáka'žegak benne' ka' che yežen' ka sáka'gak benne' ka' che yež Sodoma, na' benne' ka' che yež Gomorra, yež ka' bchinnj Dios.

¹² Naž bžojgak benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' bejzéngekle' benách ka' žala' yeyát láže'gake'. ¹³ Lezka' bebéjgake' be' xiwe' zan yo'ogak benách ka'. Wló'ogake' set lawgak benne' zan, benne' yižwé' ka', na' beyákgake' cháwe'do'.

Ka bétgake' Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis

(Mt. 14:1-12; Lk. 9:7-9)

¹⁴ Benle Herodes, benne' zнна bi'e, kan nak da' žon Jesusen', dan' zze diža' gáte'teze che yela' wak chie'. Ba le benne' ka' znnágake':

—Nake' Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis. Ba bebane' lo yela' got. Che len nape' yela' wak žone' da' ki.

¹⁵ Yebale benne' ka' znnágake':

—Nake' Lías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te.

Yebale' znnágake':

—Nake' to benne' zchalje' lo wláz Dios kan gokgak benne' ka' wnníta'gake' ža ni'te, benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' Le'.

¹⁶ Kate' benle Herodes da' ki, wnné':

—Nake' Zwa, bennen' bžixa' yene'. Ba bebane' lo yela' got.

¹⁷ Ki wnná Herodes na' dan' lekze' bsele'e benne' ka' yjéxjwgake' Zwan', na' bchéjgake' le' len do ya lo yo'o liž ya. Ki ben Herodes na' dan' zža' Herodías Zwan'. Herodías na' nake' no'len' goke' zo'le Lip, benne' biche' Herodes na'. Herodes na' bekwase' Herodías na', na' bchag ná'lene' le'. ¹⁸ Zwan' gože' Herodes na':

—Bi žala' sóaleno' zo'le benne' bicho'o.

¹⁹ Dan' gónele Herodías na' bi da' gone' che Zwan' nich gote' le', che len gónele' gata' latje chie', san bi be wzáka'le', ²⁰ dan' Herodes na' zžebe' Zwan', dan' nnézkzele' nak Zwan' chawe', na' la'y. Che len wdape chi'e le', na' bze nage' chie' dot laže'e la'kze dan' wnná Zwan' benen ga wžé' zedle Herodes na'. ²¹ Naž bžin to ža wzáka'le Herodías na', da' naken ža žon lni Herodes na' che ža wye'ele' yiz. Bsi'ni'e da' yej gawgak benne' ka' nzi' lo ná'gake' lo wlaze' le', na' benne' ka' zché'gake' benne' ka' žjake' lo wdile, na' lezka' benne' ka' zej nake' blo gan nbab Galilea. ²² Wyáz xkwide' no'le che Herodías na' gan žej' žáwgake', na' bya'abe' láwgake'. Wyáz laže' Herodes na' kan žonbe', na' lezka' wyáz láže'gak benne' ka' žej' žáwlengake' le' tzen. Naž Herodes na' gože' xkwide' no'len', na' wnné':

—Wnnáb bi da' žénelo' wnezjwa' chio', na' gonan'.

²³ Ben choche' xtiže'e, na' gože'-be':

—Ni'a che Xanžo Dios wnezjwa' chio' bíte'teze da' nnablo' neda', na' zejte gachje gan zнна bi'a.

²⁴ Naž bežojbe', na' gožbe' xna'be':

—žBiz nnaba'?

Le' gože'-be':

—Yichj Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis, nnabo'.

²⁵ La' beyáztebe' gan zoa Herodes na', na' gožbe'-ne':

—Žénela' wxó' chia' na'a lo ye'n zen yichj Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis.

²⁶ Gok nyache' laže' Herodes na', san dan' ben choche' xtiže'e ni'a che Dios, na'

dan' béngikle benne' ka' žáwłengake' le' tzen dan' wnné', na' bi gónele' yinnj x̄tize'e da' bchebe laže'e chebe'. ²⁷ Naž Herodes na' la' bséla'tie' to benne' žeje' lo wdile, benne' zoe' žape chi'e ga na', na' gože' le' chejxi'e yichj Zwan'. ²⁸ Bennen' žeje' lo wdile wyeje' liž ya, na' bejži'e yen Zwan', na' bechi'e yichje', dan' b̄xoe' to lo ye'n zen. Wdien' lo na' x̄kwide' no'len', na' lebe' bnéjwben' che x̄na'be'.

²⁹ Kate' benne' ka' zej nake' Zwan' toze béngikle' dan' goken, bžingake' ga na', na' beché'gake' le', na' bejkáche'gake' le'.

*Jesús zwawe' benne' zanže ka gayo' mile'
(Mt. 14:13-21; Lk. 9:10-17; Jn. 6:1-14)*

³⁰ Wdé na' belá'gak benne' wbás ka' che Jesusen' gan zoe', na' bžéngikle' Le' yógo'te da' bēngake', na' da' ka' bsédgekle' benách ka'. ³¹ Benne' zan, benne' ka' zá'gake', na' benne' ka' zjake', wnníta'gake' ga na'. Ka' goken na' zejte biž de latje bi da' gaw Jesusen' len benne' ka' žónłengake' Le' tzen. Che len Jesusen' gože' lé'gake', na' wnné':

—Le cho'o. Chejžo žo'oze gan nak latje dach, na' yezí' láže'žo to chi'i.

³² Naž jake' lé'gakze' to lo barkw, na' bžingake' to latje dach. ³³ Blé'egekle benne' zan ka' zjake' ga na', na' gókbe'egekle' žezá'a Jesusen'. Che len benne' yógo'te yež ka' wzá' ní'agake', na' taríaze jake' ga na'. Bžingake' ga na' zgá'alegake' ka' Jesusen' len benne' ka' žónłengake' Le' tzen. ³⁴ Kate' bežój Jesusen' lo barkwn', blé'ele' benne' zan ka', na' beyache' láže'le' lé'gake' dan' zej nake' ka' zila'do' ka' bi zoa benne' žape chi'e lé'gakba'. Wzó lawe' žsedle' lé'gake' da' zan. ³⁵ Kate' za' žale ža na', benne' ka' žónłengake' Jesusen' tzen bžingake' gan zoe', na' belyi'e Le':

—Za' žale, na' latje dach naken nga.

³⁶ Besela' benne' zan ki, nich chjake' yo'odo' ka', na' yeždo' ka' zej žen' gawze nga, nich chjé'wgake' yet, dan' bi be de nga da' gáwgake'.

³⁷ Bechebe Jesusen', na' gože' lé'gake':

—Le wnezjw le'ekze da' gáwgake'.

Naž belyi'e Le':

—Chela' napto' lájwto' che xono' byo' wen žin, wak chjé'wto' yet x̄til, na' wnéjwto' dan' gáwgake'.

³⁸ Naž Jesusen' gože' lé'gake':

—¿Bał yet x̄til de chele? Le chejwía.

Kate' ba nné'zgekle', belyi'e Le':

—Gáyo'ze yet x̄til den, na' chopze bel deba'.

³⁹ Naž wnná Jesusen' góngake' ga kwe'gak benne' zan ka' to kwe' to kwé'gake' gan nak lache' lo daka'. ⁴⁰ Wžé'gake' to kwe' to kwé'gake', to gaywá' to gaywá'gake', na' chiyón chiyóngake'. ⁴¹ Naž bejw Jesusen' da' gáyo'te yet x̄til ka', na' da' chope bel ka'. Bwie' ya'abale, na' gože' Dios: “Žóxkeno'.” Naž bzojze yet x̄til ka', na' bnezjwen' chegak benne' wsedle chie' ka' nich chísgaken' chegak benne' zan ka'. Lezka' wdise' da' chope bel ka' chegak yógo'te benne' ka'. ⁴² Bdáwgake' yógo'tegake', na' béljegekle'. ⁴³ Naž betóbgake' da' bižjw ka' chegak yet x̄til ka', na' chegak bel ka', na' beschá'gake' chežinno x̄kwite ka'. ⁴⁴ Benne' ka' bdáwgake' ga na' gókgake' ka' gayo' mil benne' byo ka'.

*Zda Jesús láwe'le nido'
(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)*

⁴⁵ La' bente Jesusen' ga wžengak benne' ka' žónłengake' Le' tzen law barkw, nich wnéžwgake' Le', na' chejtégake' lo nison', nich žingake' lo yež Betsaida, katen' Le' yesele'e benne' zan ka' ližgake'. ⁴⁶ Kate' beyož besele'e lé'gake', wyeje' to law ya'ado', gan bchájilene' Dios. ⁴⁷ Katen' ba golen, zej barkwn' gachje láwe'le nison', na' zoa Jesusen' toze' lo yo bižen'. ⁴⁸ Jesusen' blé'ele' lé'gake', na' žejxáke'gekle' žsá'gake' barkwn' dan' žak be' da' za' gan želdie'. Wdé gachje yele bžin Jesusen' gan nníta'gake', zde' láwe'le nison', na' gónele' teze' gan nníta'gake'. ⁴⁹ Kate' blé'egekle' Le' zde' láwe'le nison', gókgekle' to bxin nake', na' wžéžeya'agake', ⁵⁰ dan' yógo'tegake' blé'egekle' Le', na' bžébegake'. Naž Jesusen' la' bližtie' lé'gake', na' wnné':

—Le gon choch láže'le. Nedkzan'. Bi žébele.

⁵¹ Wžén Jesusen' lo barkwn' gan nníta'gake', na' wžé' ži ben' žaken, na' lé'gake' bebánle'egekle'. ⁵² Bi žejní'gekle' da' zloe'el dan' ben Jesusen' che yet x̄tilen'. Ne nak zide yichj láždo'gake'.

Žeyón Jesús benne' yižwé' ka' lo yež Jenesaret
(Mt. 14:34-36)

⁵³ Wdé Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen yechelá'a nisdó', na' bžingake' gan nbab yež Jenesaret. Bžiga'gake' barkwn' lo yo bižen'. ⁵⁴ Kate' bežójkake' lo barkwn', benne' ka' nníta'gake' ga na' la' beyónbia'tegake' Jesusen'. ⁵⁵ Tariáze jak benne' ka' yógo'te yeždo' ka' žé'gaken gawze ga na', na' wzó lágwage' žedjwá'gake' yógo'te benne' yižwé' ka' gan zoa Jesusen', benne' dégake' da' žáta'gekle', na' bžingake' gáte'teze želyenle' zoa Jesusen'. ⁵⁶ Gáte'teze gan zde Jesusen', lo yeždo' ka', na' yež zen ka', na' yo'odo' ka', bedjwá'gake' benne' yižwé' ka' chégake' gan nak lo nez, na' gan nak lawe' ya'a. Góta'yoegekle' Le' wnezjwe' légake' latje kángakze' laže' da' nakwe'. Yógo'te benne' ka' wdángaken' la' beyáktegake' cháwe'do'.

7

Da' ka' žóngaken ga bi nakžo chawe' law Dios
(Mt. 15:1-20)

¹ Naž bałe benne' yodo' fariseo ka' len bałe benne' yodo' wsedle ka', benne' ka' zej nžoje' yež Jerusalén, bdóbgake' gan zoa Jesusen'. ² Benne' yodo' ki blé'egekle' benne' wsedle ka' che Jesusen' žáwgake' yet, na' bi zej nak chawe' ná'gake', dan' znnan: bi zej nyiben kan žónteze žongak benne' yodo' ka'. Che len wnnégake' chégake'. ³ Benne' yodo' fariseo ka', na' yezika' benne' judío ka', žóngake' kan bénteze bengak xa xtó'gake' ka', na' cha' bi želyibe' ná'gake' zan chi'i kan žónteze žóngake', bi be žáwgake'. ⁴ Kate' bi da' žjé'wgake' lawe' ya'a, na' žežingake' lížgake', cha' bi želyibe' da' ka' kan žónteze žóngake', bi be žáwgake'. Da' zanže da' ka' žóngake', da' žónteze žóngake', kan želyibe' ziga' ye'n ka', na' ziga' ya ka', na' da' ka' žáta'gekle'. ⁵ Che len benne' yodo' fariseo ka' len benne' yodo' wsedle ka' wnnábgekke' Jesusen', na' wnnágake':

—¿Bi žongak benne' wsedle chio' ka' kan bénteze bengak xa xtó'žo ka', san žáwgake' yet, bi zej nak chawe' ná'gake'?

⁶ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Le'e, benne' zloé'ezele chawe' kwínle. Nak da' li dan' bzoj Isaías, bennen' bchalje'

lo wláz Dios, kan nak chele. Bzoje' da' znnan:

Benách ki, len žoá'agakze' žápegake' xtiža'a ba la'ne,

kege dot láže'gake'.

⁷ Dáche'ze nak kan zka'n zéngake' neda' dan' žsédgekle' da' znnázegak benách ka', kege da' wnnikza' neda'.

⁸ Ki naken, dan' zzoale chela'ale da' wnná Dios, na' žonle da' ka' nzi'le lo na'gak benách ka'.

⁹ Lezka' gože' légake':

—Da' li zka'nle ka'ze dan' wnnakze Dios nich gonle kan zej nak da' ka' žónteze žonle.

¹⁰ Ki wnná Dios lo na' Moisés: “Wdape ba la'ne xa xno'o.” Lezka' wnné': “Nóte'teze benne' nne zi'e che xa xne'e, le got bennen'.” ¹¹ San le'e znnale ki: “Cha' no benne' yi'e xe' o xne'e: bi gak bi da' wnezjwa' chele, dan' naken Korbán” (dan' znnan len diža' xiža': dan' ba bchebe laza'a wnezjwan' che Dios), ¹² naž znnale: “Bi žon byenen bi da' gon bennen' chegak xa xne'e.” ¹³ Ki naken, zzoale chela'ale xtiža' Dios nich gonle dan' žónteze žonle, da' ka' zdele lo na'gak zi'n za'sóle ka'. Zanže da' ki žonle.

¹⁴ Naž Jesusen' bliže' benne' zan ka' nníta'gake' ga na', na' gože' légake':

—Le wzé nag da' nnia', yógo'tele, na' le chejni'ilen. ¹⁵ Bi be de da' žazen lo benne' da' gak gonen ga bi nake' chawe' law Dios, san da' žežojen le', da' ni gak gonen ga bi nake' chawe' law Dios. ¹⁶ Cha' zoa nagle, na' cha' ženlele, le wzé nag.

¹⁷ Kate' Jesusen' belá'alene' benne' zan ka', wyoé'e to yo'o, na' benne' wsedle chie' ka' wnnábgekke' Le' kan nak dan' bsaka' lebe'. ¹⁸ Naž Jesusen' gože' légake':

—¿Lezka' žiažje yela' žejní'il chele? ¿Bi žejní'ilele? Yógo'te da' žazen lo benne', bi gak gonen ga bi nake' chawe' law Dios. ¹⁹ Ki naken dan' bi žazen lo yichj lázda'we', san le'ze' žazen, na' žežojen li'e.

Kate' wnná Jesusen' da' ni, blóe'ele' žo'o zej nak chawe' yógo'te da' že'j žawžo.

²⁰ Lezka' wnná Jesusen':

—Da' žežojen lo benne' žonen ga bi nake' chawe' law Dios. ²¹ Ki naken, dan' lo yichj lázdo'gak benne' ka' želžój da' kegle' ka' da' zza' láže'gake'. Che len:

Žóngake' dolá' ka' da' zej naken sban.

Zbángake', na' žótgake' benách ka'.

²² Žóngake' dolá' da' zka'n ditjen yełá' zchag na'.

Zze láže'gake' da' de che ljéžgake' ka'.

Žóngake' da' kegle ka', na' žon láže'gake'.

Zgé'egekle' ljéžgake' ka', na' znnégake' chégake'.

Zka'n zen kwíngake', na' žon yálzegake'.

²³ Yógo'te da' kegle ki želžojen lo yichj lázdo'w no benne', na' žóngaken ga bi nake' chawe' law Dios.

To no'le zi'to' žejli'e che Jesús

(Mt. 15:21-28)

²⁴ Naž Jesusen' bezé'e ga na', na' bžine' gawze gan zej že' yež Tiro, na' yež Sidón. Wyoé'e to yo'o ga na', na' gónele' bi nnezlen nitó benne', san bi gok wkache' kwine'.

²⁵ To no'le, zoa to xkwide' no'le chie', na' yo'obe' be' xiwe', benle' ba bla' Jesusen' ga na', na' la' wyejtie' gan zoe', na' bzoa zibe' lawe' Le'. ²⁶ No'len' bi nake' benne' judío, san nbabe' benách Sirofensia ka'. Góta'yoele' Jesusen' yebeje' be' xiwen' yo'o xkwide' no'le chien'. ²⁷ Naž Jesusen' gože' le', na' wnné':

—Benn latje yéljegekle zgá'alegak benne' ka' zej nake' ka' zi'n xan yo'o, dan' bi naken chawe' yeka'žo yet chegak xkwide' ka', na' cho'nžon lawgak béko'do' ka'.

²⁸ Bechebe no'len', na' gože' Jesusen':

—O', Xan, san béko'do' ka', bia nníta'gakba' zanle gan žáwgakbe', žáwgakba' da' bižjw ka' da' žéxjwgaken zanle gan žáwgakbe'.

²⁹ Naž Jesusen' gože' le', na' wnné':

—Dan' wnnó' ki, gak yeyejo'. Ba bežój be' xiwen' wyó'o xkwide' no'le chion'.

³⁰ Kate' no'len' bežine' liže', ble'ele' xkwide' no'le chien', debe' lo da'a, na' ba bežój be' xiwen' wyo'obe'.

Žeyón Jesús to benne' kwežw, benne' bi gok nnie'

³¹ Bežój Jesusen' latjen' da' nbaben yež Tiro, na' wdíe' gan nbab yež Sidón, na' yež Dekápolis ka', na' bžine' žoa'a nisdó' che gan nbab Galilea. ³² Benne' ka' nníta'gake' ga na' bedjwá'gake' to benne' kwežw gan zoa Jesusen', benne' bi žak nnie', na' góta'yoegekle' Le' xoa ne'e le'.

³³ Naž Jesusen' bebeje' bennen' chela'ale ladjw benne' zan ka', na' bni'e xben ne'e

yežw nag bennen'. Bže'e zéne'do', na' wdane' lože'e. ³⁴ Naž bwie' ya'abale, na' bka'le'e chi'e, na' wnné':

—Efata.

Diža' hebreo ni znnan len diža' xiža': “Beyaljw.”

³⁵ La' beyáljwte nage', na' la' beyitjte lože'e, na' wnnetie' binlo. ³⁶ Naž Jesusen' gože' légake' bi wzéngklen' nitó benne', san kan bchí'ižele' légake', bzéžegake' diža' che dan' žone'. ³⁷ Bebán láže'gake', na' wnnágake':

—Cháwe'do' žone' yógo'te. Žone' ga žeyéngkle benne' ka' gókgake' kwežw, na' žechaljgak benne' ka' bi gok nnégake'.

8

Jesús zwawe' benne' zanže ka tape mile'

(Mt. 15:32-39)

¹ Kate' ža na' bedobgak benne' zan gan zoa Jesusen'. Dan' bi be de da' gáwgake', Jesusen' bliže' benne' wsedle chie' ka', na' bcháljlene' légake'. ² Gože' légake':

—Žeyache' láže'la' benne' zan ki dan' ba zej chonne ža nníta'lengake' neda' nga, na' bi be de da' gáwgake'. ³ Cha' yesela'a légake' lížgake' želdonze' ka', yedó láže'gake' lo nez, dan' za'gak bale' zi'to'.

⁴ Beži'igak benne' wsedle chie' ka', na' belyi'e Le':

—¿Biz wawžo benne' zanle'e ki ga ni nak latje dach?

⁵ Naž Jesusen' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Bał yet xtil de chele?

Belyi'e Le':

—Gážeze.

⁶ Naž Jesusen' gože' benne' zan ka' kwé'gake' lo yo. Bexwe' gaže yet xtil ka', na' gože' Dios: “Žóxkeno”. Naž bzozjen', na' bi'en chegak benne' wsedle chie' ka' nich chísgaken' lawgak benne' zan ka'. ⁷ Lezka' gota' chégake' chope chonne bel ka'. Naž Jesusen' gože' Dios: “Žóxkeno” na' gože' légake' chísgake'-ba' lawgak benne' zan ka'. ⁸ Bdawgak yógo'te benne' ka', na' béljegekle'. Naž betóbgake' da' bižjw ka' da' begá'ngaken, na' beschá'gake' gaže xkwite ka'. ⁹ Benne' ka' bdáwgake' zej nyángake' ka tape mile'. Wdé na' Jesusen' besele'e

légake' lížgake', ¹⁰ na' bejžene' lo barkw tzen len benne' wsedle chie' ka', na' bžingake' gan nbab yež Dalmanuta.

Znnábgekle' Jesús gone' to da' gak bian' ga benne' Le'

(Mt. 16:1-4; Lk. 12:54-56)

¹¹ Naž benne' yodo' fariseo ka' wbíga'gake' gan zoa Jesusen', na' wzó lágwage' zdil díža'gake' len Le'. Gónegekle' wžixgake' Jesusen'. Che len wnnábgekle' Le' gone' to da' gak bian' da' zan' ya'abá che Dios. ¹² Bka'le'e chi'i Jesusen', na' wnné':

—Želnable benne' ki neda' gona' to da' gak bian' da' zan' ya'abá che Dios. Da' li žapa' le'e, bi lé'elele nitó da' gak bian' da' zan' ya'abá che Dios.

¹³ Naž bezé'e gan zej nnita' benne' ka', na' bejžene' law barkw, na' wyeje' yechelá'a nisdó'.

Da' žsédgekle benne' yodo' ka' naken ka kwa zichj che yet xtil

(Mt. 16:5-12)

¹⁴ Goł láže'gak benne' wsedle ka' che Jesusen' wá'gake' da' gáwgake', na' toze yet xtil den lo barkwn'. ¹⁵ Naž bchi'le Jesusen' légake', na' wnné':

—Le wia binlo. Le gape chi'i kwínle nich bi si'le da' naken ka kwa zichj che yet xtil chegak benne' yodo' fariseo ka', na' che Herodes.

¹⁶ Wzó lágwak benne' wsedle chie' ka' zcháljłengake' lježgake' ka', na' wnnágake':

—Znne' ki dan' bi de yet xtil da' gawžo.

¹⁷ Žákbe'ele Jesusen' dan' znnágake', na' gože' légake':

—¿Biž chen' znnale naken dan' bi de yet xtil da' gawžo? ¿Bi žejní'ilele, na' bi žákbe'elele? ¿Nak zide yichj lázdo'le? ¹⁸ ¿Žia yej lawle san bi zlé'elele, na' žia yid nagle san bi žénlele? ¿Bi žejná' láže'le? ¹⁹ Katen' bzožja' gayo' yet xtil ka', da' ka' bdawgak gayo' mil benne' ka', ¿bał xkwite ka' bescha'le da' bižjw ka', da' ka' betoble?

Wnnágake':

—Chežinno.

²⁰ Lezka' wnná Jesusen':

—Katen' bzožja' gaže yet xtil ka', da' ka' bdawgak tape mil benne' ka', ¿bał xkwite ka' bescha'le da' bižjw ka', da' ka' betoble?

Wnnágake':

—Gaže.

²¹ Naž Jesusen' gože' légake':

—¿Bi žejní'ilele na'a, bchalja' che da' žsédgekle benne' ka'?

Jesús žeyone' to benne' lo chołe, benne' yež Betsaida

²² Kate' bžin Jesusen' len benne' ka' žónłengake' Le' tzen lo yež Betsaida, bla'gak bałe benne' gan zoe', nwá'gake' to benne' lo chołe ga na', na' góta'yoegkle' Le' kane' bennen'. ²³ Jesusen' bešwe' na' benne' lo chołen', na' bchi'e le' na'le žoa'a yežen'. Naž bžie' zene' yej lawe', na' bxo'a ne'e le'. Naž wnnable' le', na' wnné':

—¿Zle'elo' late'?

²⁴ Bennen' goke' lo chołe bwie', na' wnné':

—Zle'ela' benách ka', na' znná'gake' ka' yag ka', san želdá benne' ka'.

²⁵ Da' yoble Jesusen' bxo'a ne'e yej lawe', na' bwia bennen' goke' lo chołe, na' ba beyakte cháwe'do' yej lawe'. Na'a zle'ele' binlo yógo'te. ²⁶ Naž Jesusen' besele'e le' liže', na' wnné':

—Bi chejo' lawe' yež, na' bi wzenlo' no benne' lo yežen' dan' bena'.

Bedw znne' Jesús nake' Benne' Cristo

(Mt. 16:13-20; Lk. 9:18-21)

²⁷ Wdé na' bezá' Jesusen' len benne' wsedle chie' ka' ga na', na' wdégake' yeždo' ka' zej nbaben yež Sesarea, gan znnabia' Filipo. Kate' ne yó'ogake' nez, Jesusen' wnnable' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—¿No benne' znnagak benách ka' naka' neda'?

²⁸ Bechébegake', na' wnnágake':

—Znnagak bałe benne' nako' Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis. Znnágake' yebałe' nako' Lías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te. Znnágake' yebałe' nako' yetó benne' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te.

²⁹ Naž Jesusen' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Chize le'e, no benne' znnale naka' neda'?

Bechebe Bedw, na' wnné':

—Le' nako' Benne' Criston', bennen' bchebe laže' Dios sele'e nga.

³⁰ Naž Jesusen' bchi'le légake' bi wzéngkle' nitó benne' no nake'.

Jesús zchalje' kan za' gótgake' Le'
(Mt. 16:21-28; Lk. 9:22-27)

³¹ Naž wzó law Jesusen' zzejni'ile' benne' ka' zónlengake' Le' tzen, na' wnné':

—Žon byenen sáka'li'a neda', Benne' Golje' Benách. Benne' gole ka', na' bꝑoz wnná bia' ka' len benne' yodo' wsedle ka' wzóagake' neda' chela'ale. Gótgake' neda', san kate' gak chonne ža yebana'.

³² Kwáselo bcháljlene' légake'. Naž Bedw bchi'e Jesusen' chela'ale, na' wzó lawe' zdile' Le'. ³³ Byečj Jesusen', na' bwie' yezika' benne' wsedle chie' ka', na' bdile' Bedon', na' wnné':

—Bkwás kwita' nga. Nako' ka' da' xiwe'. Da' zza' lažo'o bi naken che Dios, san kan zza' láže'gak benách ka' naken.

³⁴ Naž Jesusen' bliže' benne' wsedle chie' ka' len benne' ka' nníta'gake' ga na', na' gože' légake':

—Cha' žénele no benne' gónlene' neda' tzen, žala' wzóe' chela'ale da' žénekezele', na' gake' ka' to benne' noe'e yag kroze chie' nich chejté'e le'e yag krozen', na' naž gak gónlene' neda' tzen. ³⁵ No benne' že' láže'e yela' nban chie', wnitén', san benen' wnite' yela' nban chie' dan' žónlene' neda' tzen, o dan' nzi' lo ne'e diža' chawe' chian', gata' yela' nban da' zejli' kane chie'.

³⁶ ¿Biz da' chawe' gata' che to benne' cha' wtobe' yógo'te da' že' yežlyó nga, san wnít kwine'? ³⁷ Bi be gak wnezjw to benne' nich yeslá kwine'. ³⁸ Cha' no benne' žedoe'ele' chia' neda', na' che xtiža'a lawgak benách ki, benne' ka' zbej yíchgake' Dios, na' žóngake' doła', lezka' neda', Benne' Golje' Benách, yedoe'ela' che bennen' kate' yelá'a len yela' baní' che Xa', na' gónlengak wbás che ya'abá ka' neda' tzen.

9

¹ Jesusen' bcháljlene' benne' ka' zónlengake' Le' tzen, na' wnné':

—Da' li žapa' le'e, zej nnita' benne' ka' nga, benne' bi gátgake' kate' lé'ežegekle' ža yedjnná bia' Dios yežlyó nga, na' la' law yela' wnná bia' zen chie'.

Zcha' kan zčna' law Jesús
(Mt. 17:1-13; Lk. 9:28-36)

² Kate' ba wdé xope ža, Jesusen' bchi'e Bedw len Jakob, na' Zwa, na' légakze' jake'

to law ya'a sibe, gan bcha' kan zčna' law Jesusen' lawgak yonne' ka'. ³ Wyép yes baní' laže' da' nakw Jesusen', na' goken chíchele'e. Zíla'do'ze goken, na' no benne' žibe' laže' yežlyó nga, bi gak gone' laže' zíla'do'ze kan gok zen'. ⁴ Bla' lawgak Lías, na' Moisés gan nníta'gake', zcháljlengake' Jesusen'. ⁵ Naž Bedon' gože' Jesusen':

—Benne' wsedle, ba nez zen naken chežo zoažo nga. Gona' chonne yo'o laga' nga, to chio', na' yetó che Moisés, na' yetó che Lías.

⁶ Ki wnná Bedon' dan' bi nnezle' dan' zzne'. Ka' goken dan' zžébegak benne' wsedle ka' che Jesusen'. ⁷ Naž wžé' to bejw da' wló'on zoł légake', na' benle chi'i to benne' zchalje' lo bejw na', na' wnné':

—Benne' ni nake' Zi'na'. Nži'ila' Le'. Le wzé nag chie'.

⁸ La' bwíategake' san biž no benne' blé'egekle'. Toze Jesusen' zóalene' légake'.

⁹ Kate' ne yó'ogake' nez, žétjgake' law ya'a siben', Jesusen' bchi'le' légake' bi wzéngkle' no benne' kan gok dan' blé'egeklen', kate' yebanže' Le', Benne' Golje' Benách, lo yela' got. ¹⁰ Che len bzoa chóczegake' dan' wnné' lo yichj lázdo'gake', na' la' légakze' belnnable' ljéžgake' biz zejlás dan' wnné' kate' wnné' yebane' lo yela' got. ¹¹ Wnnábgekle' Jesusen', na' wnnágake':

—¿Biz chen' znnagak benne' yodo' wsedle ka' žon byenen la' Lías zga'ale' kate' la' Benne' Criston'?

¹² Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Da' li la' Líasen' zga'ale', na' yecá'n chawe'e yógo'te kan žala' gákgaken. Na'a, ¿biz chen' nyejw le'e yiche la'y da' zčna žon byenen Benne' Golje' Benách sáka'li'e, na' wzoagak benách ka' Le' chela'ale? ¹³ Žapa' le'e: ba bla' Líasen', na' béngake' chie' kan gónegekle', kan nyejw le'e yiche la'y kan žala' gaken chie'.

Jesús žeyone' to xkwide' byo yo'obe' be' xiwe'

(Mt. 17:14-21; Lk. 9:37-43)

¹⁴ Kate' bežín Jesusen' len benne' ka' nníta'lengake' Le' tzen gan zej nnita' yezika'gak benne' wsedle chie' ka', blé'egekle' zej nnita' benne' zan ga na', na' benne' yodo' wsedle ka' želdíl diže'e len benne' wsedle chie' ka'. ¹⁵ Kate' benne'

zan ka' blé'egekle' Jesusen', bebáńgекle', na' taríaze wzá'gake' gan zi'e, na' wdápegake' Le': "Padiox."

16 Naž Jesusen' wnnable' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—¿Biž dan' zdíl-lenle légake'?

17 Bechebe to benne' zoe' ladjw benne' zan ka', na' wnné':

—Benne' wsedle, bedjwá'a xkwide' byodo' chia' chio' Le', dan' yo'obe' be' xiwe' da' žonen ga bi znnabe'. 18 Kate' žo'o be' xiwen' lebe', zžix žlolen lebe' lo yo, na' zbia bžina' zide' žoa'abe', na' žzej láye'be'. Che len zej zžitbe'. Wnnabla' benne' wsedle chio' ka' yebéjgake' be' xiwen', san bi wzáke'gekle'.

19 Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Le'e, benne' bi žejle'le che Dios. ¿Gáka'xtekze gon byenen sóalena' le'e? ¿Gáka'xtekze gon byenen gaka' zen laže' len le'e? Le yedjwá'-be' chia'.

20 Zá'gake' zej noe'e-be' gan zoa Jesusen'. Kate' be' xiwen' ble'elen Le', la' bxizten lebe'. Wže'be' lo yo, na' bžix blolen lebe', na' wžia bžina' zide' žoa'abe'. 21 Naž Jesusen' wnnable' xa xkwiden', na' wnné':

—¿Gáka'xte ba goken žaken ki chebe'?

Wnná xaben':

—Na' náktebe' xkwide'do' žak ki chebe'.

22 Zan chi'i zžen' lebe' lo yi', na' zan nis nich goten lebe'. Che len, cha' žako' late', beyache' laže'l neto', na' goklen neto'.

23 Jesusen' gože' le':

—Cha' gak chejli'o che Dios, yógo'te waken cha' chejli'o chie'.

24 La' wnnete zižje xa xkwiden', na' wnné':

—Žejli'a chie'. Goklen neda' nich chejle'ža' chie'.

25 Kate' ble'el Jesusen' za'gak benne' zan ka', zchígake' Le', gože' be' xiwen', na' wnné':

—Le', be' xiwe', be' žonen ga bi znnagak, na' bi žéńgекle' benách ka', na'a zchi'la' le' yežojo' lo xkwiden', na' biž chazo' lebe'.

26 Wžéžeya'a be' xiwen', na' bžix blol-le'en lebe'. Naž la' bežojten, na' bka'nen lebe' ka' to xkwide' gat. Ka' goken, bchaljgak benne' zan ka', na' wnnágake':

—Ba natbe'.

27 Naž Jesusen' bežwe' na'be', na' bechise'-be', na' beyás xkwiden'.

28 Naž wyó'o Jesusen' to yo'o, na' la' légakze benne' wsedle chie' ka' wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Biž chen' bi gok yebejto' neto' be' xiwen'?

29 Jesusen' gože' légake':

—Bi gak yebejle ka'ze be' xiwe' ki, san toze cha' wcháljlenle Dios, na' gonle wbás.

Jesús žloe'ele' da'yoble kan za' gótgake' Le' (Mt. 17:22-23; Lk. 9:43-45)

30 Kate' bezá' Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen ga na', wdégake' gan nbab Galilea. Gónele Jesusen' bi nnezle no benne' gan zoe', 31 dan' žsedle' benne' wsedle chie' ka'. Gože' légake':

—Wdégake' neda', Benne' Golje' Benách, lo na'gak benne' ka' gótgake' neda', san te gata', kate' tegak chonne ža, yebana'.

32 Bi bejní'igekle' da' ni da' gože' légake', na' dan' zžébegake', bi be wnnábgekle' Le'.

Nólgake' gake' benne' blo

(Mt. 18:1-5; Lk. 9:46-48)

33 Naž bžin Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen lo yež Kapernaum, na' kate' ne nníta'gake' to yo'o, Jesusen' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Biž dan' wdíl-lenle lježle kate' ne yo'ole nez?

34 Naž légake' wnníta'gake' žize dan' wdíl-lengake' ljéžgake' lo nezen' cha' nólgake' gake' benne' blo. 35 Naž wže' Jesusen', na' bliže' chežinnote benne' wsedle chie' ka', na' gože' légake':

—No benne' žénele' gake' benne' blo ladjwle le'e žala' gake' ka' to benne' kwide'ze, na' lezka' žala' gake' ka' ni'a na'le yógo'tele.

36 Naž Jesusen' bežwe' to xkwide', na' bzoe'-be' gachje láwe'le gan nníta'gake'. Wdele'e-be', na' gože' légake':

37 —No benne' si' lo ne'e to xkwide' ki dan' nakbe' chia', lezka' si' lo ne'e neda', na' no benne' si' lo ne'e neda', kege nedza' si' lo ne'e, san lezka' si' lo ne'e Xa', Bennen' bsele'e neda'.

Cha' bi zži'i to benne' chežo žo'o, žákłene' žo'o

(Mt. 10:42; Lk. 9:49-50)

38 Naž Zwa gože' Jesusen':

—Benne' wsedle, ble'elto' to benne' žebeje' be' xiwe' ka' yo'ogak benne' ka', na' zkonle'

žin lo'. Bchi'leto'-ne' biž gonen', dan' bi žónlene' žo'o tzen.

³⁹ Naž Jesusen' gože' le':

—Bi wchí'lele-ne', dan' cha' zoa no benne' žone' to yela' wak da' zan' ya'abá che Dios, na' zkonle' žin la', bi gak nne zi'e chia'.
⁴⁰ Ki naken, no benne' bi zži'e chežo, žaklen bennen' žo'o. ⁴¹ No benne' wnezjwe' chele to zíga'do' nis da' ye'jle dan' žónlene' neda', Benne' Criston', tzen, si'kze' da' žeyala' chie'.

Gak chežo da' zia cha' gonžo ga gon no benne' dola'

(Mt. 18:6-9; Lk. 17:1-2)

⁴² Lezka' wnná Jesusen':

—No benne' gone' ga gon to xkwide' ki doła', xkwiden' žejle'be' chia', gakže chawe' che bennen' cha' wcheje' to yiche žotw yene', na' chejžó'n kwine' lo' nisdo'. ⁴³ Cha' to no'o gonen ga gono' doła', bchogen'. Gakže chawe' chio' chejo' gan so' nbano' zoa toze no'o, kege zoa chope no'o, na' chejchó'o lo' yi' gabíl, gan bi yole yi' chen. ⁴⁴ Lo' latjen' bi gatgak bzoga' ka' yo'ogak benne' gat ka', benne' ka' chejnníta'gake' ga na', na' yin' bi yolen. ⁴⁵ Lezka', cha' to ni'o gonen ga gono' doła', bchogen'. Gakže chawe' chio', chejo' gan so' nbano' zoa toze ni'o, kege zoa chope ni'o, na' chejchó'o lo' yi' gabilen', gan bi yole yi' chen. ⁴⁶ Lo' latjen' bi gatgak bzoga' ka' yo'ogak benne' gat ka', benne' ka' chejnníta'gake' ga na', na' yin' bi yolen. ⁴⁷ Lezka' cha' to yej lawo' gonen ga gono' doła', wlejen. Gakže chawe' chio' chejo' gan zna' bia' Dios zoa toze yej lawo', kege zoa chope yej lawo', na' chejchó'o lo' yi' gabilen'. ⁴⁸ Lo' latjen' bi gatgak bzoga' ka' yo'ogak benne' gat ka', benne' ka' chejnníta'gake' ga na', na' yin' bi yolen.

⁴⁹ Nich gape chi'izo beła' zwázježon zede', na' zgála'žon žoa'a yi', nich bi kwia yin', na' zwázjegake' zede' yógo'te biado' ka' zžéygake'-ba' lo' bkog la'y che Dios. Da' ni žsedlen žo'o kan ga'ngak chawe' yógo'te benách chie' ka'. ⁵⁰ Nak chawe' zede', san cha' yenít yela' sna'a chen, žnakx' gak yeyonžon sna'a? Le gak la' lé'ezele ka' zede' chawe', na' bga'n cháwe'do' tole len yetole.

10

Ka nak che no benne' byo zle'e yela' zchag na' chie'

(Mt. 19:1-12; Lk. 16:18)

¹ Bezá' Jesusen' lo' yež Kapernaum, na' wyeje' gan nbab Judea, na' wdíe' yechelá'a yego Jordán zaka' gan zla' wbiž, ga na' bedobgak benne' zan gan zoe' da' yoble, na' bsdle' légake' da' yoble kan žónteze žone'.
² Naž bžingak benne' yodo' fariseo ka' gan zoa Jesusen', na' gónegekle' góngake' ga bi da' nna Jesusen' nich gak yesbága'gake' Le' zia. Wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—žDe latje no benne' byo, benne' nžag ne'e, wsane' zo'le'?

³ Bechebe Jesusen', na' wnné':

—žBiž bchi'le Moisés le'e?

⁴ Wnnágake':

—Moisés bnezjwe' latje no benne' byo wzoje' to yiche da' znnan zlá'alene' zo'le', na' naž gak wsane' zo'len'.

⁵ Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Moisés bchi'le le'e da' ni dan' nak zide yichj lázdo'le, ⁶ san kate' wzó law žata' yežlyó nga, Dios bene' légake' benne' byo, na' no'le. ⁷ Wnné': “Che len wká'n benne' byo xa xne'e, na' chejgá'nlene' zo'le', ⁸ na' chope' yeyákake' ka' toze benne'.” Che len biž zej nake' chope' san toze' ba zej nake'. ⁹ Lezka', no benne' nake' benachze bi žála' wlé'e benne' ka' ba ben Dios légake' toze.

¹⁰ Kate' Jesusen' beyo'e yo'o, benne' wsedle chie' ka' wnnábgekle' Le' kwáselo kan nak dan' bchalje'. ¹¹ Jesusen' gože' légake':

—Cha' to benne' byo zlá'alene' zo'le', na' zchag ná'lene' to no'le yoble, žone' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na', na' žesbage'e zo'le' doła', no'len' zóalene' na'a. ¹² Lezka' cha' to no'le wsane' benne' byo chie', na' si'e to benne' byo yoble, lezka' gone' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'.

Jesús žliž chawe'e xkwide' ka'

(Mt. 19:13-15; Lk. 18:15-17)

¹³ Naž bžingak benne' ka' zej noe'e xkwide' ka' chégake' gan zoa Jesusen', na' žénegekle' xoa ne'e légakbe', san wzó lawgak benne' wsedle chie' ka' zdílake' benne' ka' zej noe'e légakbe'. ¹⁴ Kate' Jesusen' blé'ele' da' ni, bže'e, na' gože' légake':

—Le we' latje xkwide' ki yídgakbe' chia'. Bi wséjwle xnéžgakbe', dan' gata' chegak benne' ka' zej nake' ka xkwide' ki latje gan zнна bia' Dios. ¹⁵ Da' li žapa' le'e: no benne' bi si' lo ne'e da' zнна bia' Dios kan žon to xkwide' ki, bi cho'o bennen' gan zнна bi'e.

¹⁶ Naž Jesusen' wdele'e xkwide' ka', na' bxoа ne'e légakbe', na' bliž chawe'e légakbe'.

Benne' zeje' babze yiz, na' náplie yela' wnni'a

(Mt. 19:16-30; Lk. 18:18-30)

¹⁷ Kate' Jesusen' beyoé'e nez, taríaze bžin to benne' ga na'. Bzoа zibe' lawe', na' wnnable' Le', na' wnné':

—Benne' wsedle, dot chawe', žbiz žala' gona' nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chia'?

¹⁸ Jesusen' wnnable' le', na' wnné':

—žBiz chen' ži'o neda', zнно': dot chawe'? Bi zoа nitó benne' nake' dot chawe'. Toze Dios nake' dot chawe'. ¹⁹ Ba nnéžkzelo' da' ka' bchi'le Dios. Wnné':

Bi gono' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'. Bi goto' benách ka'.

Bi kwano'.

Bi nnio' che lježo' da' wen laže'.

Bi be kwéjlano'.

Wdape ba la'ne xa xno'o.

²⁰ Bechebe bennen', na' gože' Jesusen':

—Benne' wsedle, yógo'te da' ki žónteza' kate' naktia' xkwide'.

²¹ Jesusen' bwie' le' len yela' nži'il chie', na' wnné':

—To da' žiažjen chio'. Wyéj, yjete' yógo'te da' de chio', na' bnezjw da' yezi'o chegak benne' yache' ka', na' gata' yela' wnni'a chio' ya'abá che Dios. Naž wak yežino' chia', na' gako' ka to benne' noe'e yag kroze chie', na' zejté'e le'e yag krozen', na' ki gónleno' neda' tzen.

²² Kate' benle' diža' ni, gokle', na' zeyeje'. Gok nyache' laže'e dan' dele'e yela' wnni'a chie'.

²³ Naž bwia Jesusen' dot kwite', na' gože' benne' wsedle chie' ka':

—Zedle'e gaken cho'ogak benne' ka' de yela' wnni'a chégake' gan zнна bia' Dios.

²⁴ Bebán láže'gak benne' wsedle chie' ka' kan nak xtiže'e, na' da' yoble Jesusen' gože' légake':

—Le'e, zí'na'do' ka', zedle'e gaken chegak benne' ka' že' láže'gake' yela' wnni'a

chégake' chó'ogake' gan zнна bia' Dios. ²⁵ Gakže zede cho'o no benne' de yela' wnni'a chie' gan zнна bia' Dios, ka te to bia nwa'ba' ywa' lo nag yeche'.

²⁶ Kate' béngkle' da' ni, bebánle'egekle', na' wnnágake' la' légakze':

—žNožkze benne' gak yelé', cha'?

²⁷ Bwia Jesusen' légake', na' wnné':

—Bi gak gon no benne' da' ni, san gak Dios, dan' zzáka'le Dios yógo'te.

²⁸ Naž Bedw gože' Le':

—Xan, neto' ba bka'nto' yógo'te, na' žónlento' Le' tzen.

²⁹ Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Da' li žapa' le'e, no benne' wka'ne' liže', o biche'e ka', o zane' ka', o xe', o xne'e, o zo'le', o zi'ne' ka', o yežlyó chie', dan' žžone' xchina', o dan' zzenle' benách ka' diža' chawe' chian', ³⁰ bennen' yezi'e yetó gaywá'teže ka' ža ni zoažo na'a, liže' ka', na' biche'e ka', na' zane' ka', na' xne'e ka', na' zi'ne' ka', na' yežlyó chie' ka', tzen len da' kwia láže'gak benách ka' le', na' lo yežlyó da' za' gata' yela' nban da' zejlí kanne chie'. ³¹ Benne' zan, benne' zej nake' blo na'a, wéxjwgake' ga na', san benne' ka' zej nake' gaxjw na'a, gákgake' benne' blo ka' ga na'.

Da' yoble zloe'el Jesús kan za' gótgake' Le' (Mt. 20:17-19; Lk. 18:31-34)

³² Kate' ne yó'ogake' nez, želbene' zjake' lo yež Jerusalén, zej Jesusen' lawgak benne' wsedle chie' ka'. Nítgekle', na' lo yela' žzize zjáklene' Le'. Da' yoble Jesusen' bchi'e benne' chežinno ka' cheze. Wzó lawe' zchájlene' légake' ka nak da' žala' gaken chie', ³³ na' wnné':

—Žlé'ekzelele zbenžo, zejžo lo yež Jerusalén gan soа to benne' wdíe' neda', Benne' Golje' Benách, lo na'gak bxož wnná bia' ka', na' lo na'gak benne' yodo' wsedle ka'. Chóggake' chia' gata', na' wdégake' neda' lo na'gak benne' zi'to' ka'. ³⁴ Gon dítjgekle benne' ka' neda', na' gónle'egake' neda' zi'. Wžé'egake' neda' zene'. Naž gótgake' neda', san kate' gak chonne ža, yebana' lo yela' got.

Jakob, na' Zwa znnábgekle' Jesús to da' gone' chégake' (Mt. 20:20-28)

³⁵ Naž Jakob len Zwa, benne' ka' zej nake' zi'n Sebedeo, wbíga'gake' law Jesusen', na' belyi'e Le':

—Benne' wsedle, žénelto' gono' cheto' da' nnablto' Le'.

³⁶ Jesusen' gože' légake':

—¿Biz žénelele gona' chele?

³⁷ Naž belyi'e Le':

—Kate' žin ža kwi'o gan nna bi'o, ben ga kwe'to' toto' kwito' li ža, na' yetoto' kwito' yegle.

³⁸ Naž Jesusen' gože' légake':

—Bi nnézlele da' znnable. ¿Gak si'le' da' žala' si'a neda', da' naken da' sáka'li'a? ¿Gak yezoale nis kan yezóa' neda' nis lo yela' got?

³⁹ Bechébegake', na' wnnágake':

—Gakto'.

Jesusen' gože' légake':

—Da' li, da' saka'a neda', lezka' gaken chele, na' kan yezóa' neda' nis, lezka' yezoale le'e nis, ⁴⁰ san bi nzi' lo na'a kwia' no benne' kwi'e kwita' li ža, na' no benne' kwi'e kwita' yegle. Dios wnezjwe' chegak benne' ka' ba bkweze' chégake' latje ka'.

⁴¹ Kate' yechí benne' wsedle chie' ka' béngkle' da' ni, bžá'agake' Jakob na', na' Zwan'. ⁴² Naž Jesusen' bliže' légake', na' wnné':

—Nnézkzelele kan žongak benne' ka' zna biá'gake' yež ka', kan zkóngkle' benne' ka' žin, na' benne' ka' zej nake' blo ladjwgake' zna biá'gake' ljéžgake' ka'. ⁴³ Bi gak chele ki, san no benne' yénele' gake' zen gan zoale, žala' gone' xchinle yezika'le, ⁴⁴ na' no benne' ladjwle, benne' yénele' gake' benne' blo, žala' gake' ka' to benne' ndo'w chele yógo'tele. ⁴⁵ Ki žala' gonle dan' bla'a neda', Benne' Golje' Benách, kege nich gon no benne' xchina', san nich gona' xchingak benách ka', na' nich wdía' yela' nban chia', nich yeya'wa' benne' zan.

Jesús žeyone' Bartimeo, benne' lo chole
(Mt. 20:29-34; Lk. 18:35-43)

⁴⁶ Naž bžin Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen lo yež Jerikó. Kate' ne žežój Jesusen' lo yežen', benne' wsedle chie' ka' zjákłene' Le', tzen len benne' zanže ka'. Žoa'a nezen' že' to benne' lo chole, bennen' lie' Bartimeo, zi'n Timeo. Znnable' no benne' bi da' gonnze' chie'. ⁴⁷ Kate' benle

Bartimeon' zde Jesús, benne' Nasaret, ga na', wzó lawe' znnie' zižje, na' wnné':

—Jesús, Z'a'só Dabí. Beyache' laže'l neda'.

⁴⁸ Benne' ka' želdíe' ga na' bdíl'gake' le', na' belyi'e le':

—Wzóa ži.

Naž zižže wnnie', na' wnné':

—Z'a'só Dabí. Beyache' laže'l neda'.

⁴⁹ Naž wzé žize Jesusen', zbeze', na' gože' benne' ka':

—Le wliže'.

Blížgake' benne' lo cholen', na' belyi'e le':

—Ben choch lažo'o. Wyase. Znnie' le'.

⁵⁰ Naž bsie' chela'ale laže' nřoa yene'. La' wzó zá'tie', na' wbig'e law Jesusen'.

⁵¹ Jesusen' wnnable' le', na' wnné':

—¿Biz žénelo' gona' chio'?

Bechebe benne' lo cholen', na' wnné':

—Benne' wsedle, žénela' gono' ga yeyák yej lawa'.

⁵² Jesusen' gože' le':

—Beyéj ližo'. Ba beyako' dan' žejli'o chia'.

La' beyáljwte yej lawe', na' wyéjłene' Jesusen'.

11

Žaz Jesús lo yež Jerusalén

(Mt. 21:1-11, Lk. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Bžin Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen, gawze gan že' yež Jerusalén, gan zej nnita' yež Betfagé, na' yež Betania, gan že' Ya'a Yag Olibo. Naž Jesusen' bsele'e chope benne' wsedle chie' ka', ² na' gože' légake':

—Le chej yeždo' da' žen' lawžo, na' kate' cho'ole lo yežen', chejxáka'le to burrodo' nžejba' ga na', na' bi na' kwia-ba' no benne'. Le sež-ba', na' le yedjwá'-ba' chia'. ³ Cha' no benne' bi da' yi'e le'e dan' žonle ki, le yi'e: “Xanžon' žénele'-ba', na' la' yeséla'tie'-ba' chio'.”

⁴ Naž jake', na' bejxáka'gake' búrrodon', nžejba' gan žo'ogak benách ka' li'a to yo'o da' žen' žoa'a nez, na' bséžgake'-ba'. ⁵ Benne' ka' nníta'gake' ga na' belyi'e légake':

—¿Biz da' žonle? ¿Biz chen' zsežle búrrodon'?

⁶ Bechébegak benne' wsedle ka' che Jesusen', na' belyi'e légake' kan ba gožkze Jesusen' légake', na' benne' ka' bnéžjwgake' légake' latje. ⁷ Naž bché'gake'

búrrodon' gan zoa Jesusen'. Bxóagake' laže' chégake' xkóže'ba', na' Jesusen' wžíe'-ba'.⁸ Wnníta'gak benne' zan ga na', na' bchíljgake' laže' chégake' gan nak lo nez. Yebałe benne' ka' bdíchjgake' zin da' bxóagake' lo nezen'.

⁹ Wzó ľawgak znnegak zižje benne' ka' zjake' ľaw Jesusen', na' benne' ka' zá'gake' xkóže'le', na' wnnágake':

—iGa'n zen Dios! iDios gon chawe'e Benne' ze'e nga, Bennen' bsela' Xanžo Dios Le'!
¹⁰ iDios gon chawe'e Bennen' za' nna bi'e kan wnná bia' xa xto'žo Dabí! iGa'n zen Dios!

¹¹ Ka' goken, bžin Jesusen' lo yež Jerusalén, na' wyoé'e ľa' ľi'a yodo'. Kate' beyož bwie' yógo'te da' zej den dot kwitle, bežoje' zaka' yež Betania dan' za' žałe, na' zjaklen benne' wsedle chie' ka' Le'.

Jesús zdile' yag higo (Mt. 21:18-19)

¹² Kate' za' ža'ní' yetó ža, na' zežój Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen, lo yež Betania, zdone'.¹³ Zí'to'le ble'ele' to yag higo da' žian xlage'. Wbige'e gan zoa yagen' cha' chejxake'e late' da' zbian. Kate' bžine' ga na', bi be bejxake'e da' zbian. Xlág'e'ze žian dan' bi na' žin ža kwian.¹⁴ Naž bdile' Jesusen' yagen', na' wnné':

—Biž gaw no benne' da' zbia chio'.

Béngkle benne' wsedle chie' ka' da' ni.

Jesús zchache' ľi'a yodo' (Mt. 21:12-17; Lk. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ Kate' bžin Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen lo yež Jerusalén, wyoé'e ľa' ľi'a yodo', na' wzó ľawe' zbeje' na'le benne' žote' ža'w ka' ľa' ľi'a yodo'. Bžixe' blag ka' chegak benne' ka' zchá'gake' mežw che yež zi'to'ka', na' ľezka' da' ka' žé'gekle benne' ka' žóte'gake' plomdo' ka'.¹⁶ Lezka' bi bi'e latje no benne' bi da' we'e, na' kege no benne' wzóe' nez ľa' ľi'a yodo'.¹⁷ Jesusen' bsedle' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnné':

—Nyejw ľe'e yiche ľa'y da' znan: “Liža' sin', yo'o gan benne' zá'gake' dot yežlyó nga wcháljľengake' Dios.” Le'e ba benlen kan nak ližgak benne' wbán ka'.

¹⁸ Kate' bxoz wnná bia' ka', na' benne' yodo' wsedle ka' béngkle' da' ni, naž wzó ľawgake' žíljgake' nakx gótgake' Jesusen',

san dan' zžébegake' benne' yež ka', bi be bégake' chie', dan' žebángekle yógo'te benne' ka' kan nak da' žsedle Jesusen'.
¹⁹ Kate' za' žałe ža na', bežoje' lo yežen'.

Zbiž yag higo dan' bdile' Jesús (Mt. 21:20-22)

²⁰ Kate' za' ža'ní' yetó ža, wdé Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen, gan že' yag higo dan' bdile' Le', na' blé'egeklen', ba nbížen dot lwen.²¹ Naž bezá' laže' Bedw dan' goken, na' gože' Jesusen':

—Benne' wsedle, bwia nga. Yag higon' da' bdilon' neje, ba nbížen.

²² Bechebe Jesusen', na' gože' ľégake':

—Le chejľé' che Dios.²³ Da' li žapa' ľe'e, cha' no benne' yi'e ya'ado' ni: “Bkwas nga, na' bejsóa lo nido'” na' cha' bi gak chope laže'e, san dot laže'e chejľi'e che Dios gone' kan wnné', na' gaken.²⁴ Che len žapa' ľe'e: yógo'te da' nnable kate' wcháljľenle Dios, le chejľé' che Dios ba benne' chele dan' znnable, na' gonnen' chele.²⁵ Katen' zcháljľenle Dios, cha' zoa no benne' zža'le, bennen' zoa bi da' bene' chele, le yenít ľaw che bennen', nich ľezka' Xale, Bennen' zoe' ya'abá chie', yenít ľawe' chele ľe'e doľa' da' nbága'le.²⁶ Cha' bi yenít ľawle chegak benách ka', Xale, Bennen' zoe' ya'abá chie', bi yenít ľawe' chele ľe'e doľa' da' nbága'le.

Yela' wnná bia' da' napa' Jesús (Mt. 21:23-27; Lk. 20:1-8)

²⁷ Naž beyéj Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen lo yež Jerusalén. Kate' ne zda Jesusen' gan nak lo zchil yodo', bxoz wnná bia' ka' len benne' yodo' wsedle ka', na' benne' gole ka', bžingake' gan zoe'.
²⁸ Wnnábgekle' Jesusen', na' wnnágake':

—iBiz yela' wnná bia' nzi' lo no'o žono' da' ki? iNož benne' bdie' lo no'o yela' wnná bian'?

²⁹ Bechebe Jesusen', na' gože' ľégake':

—Lezka' neda' nnabla' ľe'e to. Cha' yechébele chia', yapa' ľe'e bi yela' wnná bia' napa' žona' da' ki.³⁰ iNož benne' bdie' lo na' Zwa bezóe' benách ka' nis? iDios o to benne'? Le nne na'a.

³¹ Wzó ľawgake' žóngake' xtíža'gake' ľa' ľégakze', na' wnnágake':

—Cha' nnažo Dios bsele'e le', yi'e žo'o: “¿Biž chen' bi bejle'le chie'?” ³² ¿Yé'ažo-ne', bséla'gak benne' ka' le'?

Ki bezá' láže'gake' dan' zžébegake' benne' yež ka' nníta'gake' ga na', dan' žékgekle yógo'te benne' ka' bchalj Zwan' lo wláz Dios. ³³ Che len belyi'e Jesusen':

—Bi nnezlto'.

Naž Jesusen' gože' légake':

—Lezka' neda' bi yapa' le'e bi yela' wnná bia' napa' žona' da' ki.

12

Žsaka' lebe Jesús chegak benne' wen žin ka' (Mt. 21:33-46; Lk. 20:9-19)

¹ Naž wzó law Jesusen' zchájlene' benne' ka' žónlengake' Le' tzen da' žsaka' lebe', na' wnné':

—Wzóa to benne' beyaze' lba uba ka' gan nak lo yežlyó chie'. Bzoe' to le'je chen, na' bche'ne' to yežw yej gan wsíe' xis uba ka'. Bene' to yo'o gope gan nak ža'le gan wak to benne' wie' da' ka'.

'Naž bdie' yežlyó chien' lo na'gak benne' wen žin ka', nich sí'gake' gachje da' wnezjwen, na' wyeje' yež zi'to'. ² Kate' bžin ža' wchíbgake' da' zbian, bsele'e to bi' wen žin chie' chejxi'be' lo na'gak benne' wen žin ka' dan' žeyala' che xanbe' che da' wbiágak lba uba ka'. ³ Naž benne' wen žin ka' béxwgake' xkwiden', na' bégake'-be' zi'. Beséla'gake'-be' ká'zebe'. ⁴ Naž xan yežlyón' bsele'e yetó bi' wen žin chie', na' xkwide' ni bžé'egake'-be' yej, na' blá'gake' yichjbe'. Bégake'-be' zi'. ⁵ Naž xan yežlyón' bsele'e yetó bi' wen žin chie', na' xkwide' ni bétgake'-be'. Lezka' bsele'e xkwide' zanže bi' wen žin chie' ka', na' bénle'egake' balbe' zi', na' bétgake' yebalbe'.

⁶ 'Biž wzóa no benne' nga'ne' che xan yežlyón'. Nga'nze to xkwide' byo chie', na' nží'ile'ele'-be'. Kate' wzé lawte bsele'e zi'ne', na' wnné': “Gápegake' zi'na' ba la'ne.” ⁷ Naž benne' wen žin ka', la' légakze' wnnágake': “Xkwide' ni žeyala' chebe' yežlyó nga. Le cho'o, gotžo-be', na' ga'n yežlyó nga chežo.”

⁸ Che len béxwgake'-be', na' bétgake'-be'. Bžó'ngake'-be' na'le lo yežlyón' gan degak lba uba ka'.

⁹ Naž Jesusen' wnnable' benne' ka', benne' nníta'gake' dot kwite', na' wnné':

—¿Nakx gon benne' xan yežlyón'? Yide', na' gote' benne' wen žin ka', na' wdíe' yežlyón' lo na'gak benne' yoble.

¹⁰ '¿Bi bel-le da' nyejw le'e yiche la'y? Ki znnan:

Yež na' da' bzoagak benne' wen ze'e ka' cheła'ale,

na'a naken yej len blo che ze'e.

¹¹ Xanžo Dios bene' ga naken ki, na' žebán láže'žo kan nak da' zle'elžo.

¹² Naž gónegekle' séngake' Jesusen' dan' nnézgekle' bsaka' lebe' ki kan nak chégake', san zžébegake' benne' yež ka', benne' nníta'gake' ga na', na' che len belka'ne' Le', na' beyéjgake'.

Ka nak da' zchízjwgake' benách ka' lo wláz benne' Sésar

(Mt. 22:15-22; Lk. 20:20-26)

¹³ Wdé na' benne' yodo' wnná bia' ka' bséla'gake' gan zoa Jesusen' bale benne' yodo' fariseo ka' len benne' ka' žónlengake' Herodes tzen, nich góngake' ga bi da' nna Jesusen' nich gak yesbága'gake' Le' zia. ¹⁴ Benne' ka' bžingake' gan zoa Jesusen', na' belyi'e Le':

—Benne' wsedle, nnezlto' zchaljo' da' naken dot da' li. Bi žeklo' da' želnaze benách ka', dan' bi zwiázo' da' zloé'ezele kwingak benách ka', na' lo da' naken da' li žsedlo' da' žénele Dios gongak benách ka'. ¿Žonn da' bchi'le Moisés neto' latje chizjw lazto' da' zchízjwgake' lo wláz Benne' Sésar, benne' zi'to', bennen' znná bi'e? ¿Wyízjwton' o bi chízjwton'?

¹⁵ Žákbe'ele Jesusen' znnábgekle' Le' ki dan' žénegekle' yesbága'gake' Le' zia, na' gože' légake':

—¿Biž chen' zžixle neda'? Le wloé'el neda' to mežw da' zkónlele žin nich le'elan'.

¹⁶ Bloé'egekle' Le' ton, na' Jesusen' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Nož benne' da' ni lawe', na' le'?

Beží'igake', na' wnnágake':

—Che benne' Sésar da' ka'.

¹⁷ Naž Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Le wnezjw che benne' Sésar da' naken che benne' Sésar, na' che Dios da' naken che Dios.

Bebán láže'gekle' che dan' bechebe Jesusen'.

*Kan nak che yela' žebán lo yela' got
(Mt. 22:23-33; Lk. 20:27-40)*

¹⁸ Naž bla'gak bale benne' yodo' saduseo ka' gan zoa Jesusen'. Benne' ki znnágake' bi yebangak benne' gat ka'. Che len belyi'e Jesusen', ¹⁹ na' wnnágake':

—Benne' wsedle, Moisés bzoje' cheto' cha' gat to benne' byo, bi zoa xkwide' chie', na' cha' ga'n no'le chie', bi' biche' benen' žala' wchág ná'lenbe' no'le wzeben', nich wzoabe' to xkwide' gakbe' xkwide' che bíche'ben'. ²⁰ Wnníta'gak gaže bi' bíche'gakbe'. Xkwide' byo nežw bchag ná'lenbe' to no'le, san gotbe', bi wzóa xkwide' chebe'. ²¹ Xkwide' byo bežope bchag ná'lenbe' no'le wzeben', san lezka' gotbe', bi wzóa xkwide' chebe'. Lezka' goken che xkwide' byo beyonne. ²² Ka' goken, yógo'tebe' bchag ná'lenbe' no'len', na' bi wzóa no xkwide' chégakbe'. Kate' ze lawte, lezka' got no'len'. ²³ Na'a, kate' yebangak benne' gat ka', ¿Nóžlgakbe' gak no'len' chebe', dan' gážetebe' bchag ná'lengakbe' le'?

²⁴ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Zchíxlele dan' bi nónbia'le da' nyejw le'e yiche la'y, na' bi nnézele kan nak yela' wak che Dios. ²⁵ Kate' yebangak benne' gat ka', bi wchág ná'gake', na' benne' byo ka' bi sóalengake' no'le ka', san gákgake' kan zej nak wbás la'y ka' che Dios, wbás ka' nníta'gake' ya'abá chie'. ²⁶ Na'a, kan nak chegak benne' gat ka' cha' yebángake', ¿bi na' gol-le dan' bzoj Moisés? Zchaljen kan Dios bliže' le' lo yag yéche'do' da' žeyen, na' gože' le': “Neda' naka' Dios che Bran, na' Dios che Isaak, na' Dios che Jakob.” Dan' wnné' ki chégake', nak bia' zej nbane' la'kze gótgake' zga'ale. ²⁷ Dios nake' Dios chegak benne' ban ka', kege chegak benne' gat ka', benne' ka' nátgake' to chí'ize. Zchíxle'elele.

*Da' bchi'le Dios žo'o da' naken blo
(Mt. 22:34-40)*

²⁸ Lezka' bžin to benne' yodo' wsedle gan zoa Jesusen'. Benle' che Jesusen' dan' bcháljlene' légake', na' nnezle' cháwe'do' bechebe'. Che len wnnable' Jesusen', na' wnné':

—¿Biz da' bchi'le Dios žo'o nakžen blo ka' yógo'te da' ka' bchi'le' žo'o gonžo?

²⁹ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Da' bchi'le Dios le'e da' nakžen blo ka' yógo'te naken da' znnan:

Le yenle, benne' Israel ka'.

Xanžo Dios, toze' Le' nake' Xanžo.

³⁰ Žala' ži'ilo' Xano' Dios dot lažo'o,

na' len dot yichj lazdo'o,

na' len dot yela' žejní'il chio',

na' len dot yela' wak chio'.

Da' ni naken da' bchi'le Dios le'e da' naken blo. ³¹ Da' bchi'le Dios le'e da' naken bežope, toze kan naken. Ki znnan:

Žala' ži'ilo' lježo' kan nži'il kwino'.

Bi zoa yetó da' bchi'le Dios le'e da' nakžen blo ka' da' chope ki da' wnnakze' Le'.

³² Naž benne' yodo' wsedlen' gože' Jesusen', na' wnné':

—Cháwe'do' wnnó', benne' wsedle. Da' nak dot da' li znnó'. Toze nak Dios, na' bi zoa nitože no nak Dios. ³³ Na' cha' nži'ilžo Dios dot láže'žo, na' len dot yela' žejní'il chežo, na' len dot yichj láždo'žo, na' len dot yela' wak chežo, na' cha' nži'ilžo lježžo kan nži'il kwino', da' ki záka'žegaken ka' yógo'te biado' ka' žotžo-ba' lo bkog la'y che Dios, na' lezka' ka' yógo'te biado' ka' zzeyžo-ba' lo bkogen'.

³⁴ Kate' benle Jesusen' ka' cháwe'do' bechebe bennen', gože' le', na' wnné':

—Yeláte'ze žiažje chio' nich si'o da' znnabia' Dios.

Bi bežogle nitože benne' bi da' nnable' Jesusen'.

¿Nož benne' nak Benne' Cristo ži'ne'?

(Mt. 22:41-46; Lk. 20:41-44)

³⁵ Kate' ne žsedle Jesusen' benách ka' gan nak lo zchil yodo', wnné':

—¿Biz chen' znnagak benne' yodo' wsedle ka' Benne' Criston' nake' za'só Dabí?

³⁶ Lekze Dabín' bchalje', zoa len Dios Be' La'y le', na' wnné':

Xanžo Dios gože' Xana':

“Wžé' kwita' li ža

kate' gonža' ga wzóa zibgak lawo'

benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe'.”

³⁷ ¿Nak Benne' Criston' za'só Dabí cha' lekze Dabín' wnné' nake' Xane'?

Benne' zan, benne' ka' nníta'gake' ga na' wyáz láže'gake' da' ni, na' bze nággake' chie'.

*Jesús žesbage'e benne' yodo' wsedle ka' žia
(Mt. 23:1-36; Lk. 11:37-54; 20:45-47)*

³⁸ Kate' ne žsedle Jesusen' benne' ka' žónlengake' Le' tzen, gože' légake':

—Le gape chi'i kwinle chegak benne' yodo' wsedle ka'. Zdan láže'gake' zdágake' nile na'le, zej nakwe' laže' tonn ka'. Lezka' zdan láže'gake' wližgak benách ka' légake' cháwe'do' gan nak lawe' ya'a. ³⁹ Zbé'gake' latje blo ka' lo yo'o gan zdobgak benách ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' gan že'j žawgake' tzen. ⁴⁰ Zká'agake' ližgak no'le wzebe ka', na' nich wloé'ezele chawe' kwíngake', scha zchálgake' law Dios. Benne' ki, wsaka' zi'že Dios légake'.

*Da' bnezjw to no'le wzebe che Dios
(Lk. 21:1-4)*

⁴¹ Kate' ne že' Jesusen' lo zchil yodo' gan zoa kak gan zgo'ogak benách ka' mežw che yodo', zwie' kan žongak benne' ka' zgo'ogake' mežw lo kaken'. Benne' ka' dele'e yela' wnni'a chégake' zgo'ogake' mežw zan. ⁴² Naž bžin to no'le wzebe yache' ga na', na' wloé'e chope mežw lasdo' lo kaken', da' ka' záka'gaken láte'do'ze. ⁴³ Naž Jesusen' bliže' benne' wsedle chie' ka', na' gože' légake':

—Da' li žapa' le'e, no'le wzebe yache' ni wlo'ože' ka' dan' wlo'ogak yógo'te benne' ka' wlo'ogake' mežw lo kak che yodo'. ⁴⁴ Yógo'te benne' ka' zgo'ogake' che da' nga'nze chégake', san no'le ni, lo yela' yache' chie' wloé'e dot da' do' deze chie', dan' žala' gáwlene'.

13

*Znna Jesús kan za' wchínjgake' yodo'
(Mt. 24:1-2; Lk. 21:5-6)*

¹ Kate' bežój Jesusen' lo zchil yodo', to benne' wsedle chie' gože' Le', na' wnné':

—Benne' wsedle, bwia nga ka' zen gole zej nak yo'o ki, na' ka' zen gole zej nak yej ka' zej žian le'e ze'e chégaken.

² Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Zle'elo' yo'o zen ki, san bi ga'n to yej law lježen nga, dan' wchinnjgak benách ka' légaken.

*Da' ka' gak biá'gaken kate' za' yeyóž che
yežlyó*

(Mt. 24:3-28; Lk. 21:7-24; 17:22-24)

³ Naž wyéj Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen law Ya'a Yag Olibo, da'

žen'lawle gan de yodo'. Kate' Jesusen' ba ži'e ga na', naž la' légakze Bedw len Jakob, na' Zwa, na' Ndres, góžgake' Le', ⁴ na' wnnágake':

—Wnná neto' batx gak da' ki. ¿Biz gak bian' za' gaggak yógo'te da' ki?

⁵ Bechebe Jesusen', na' bsedle' légake', na' wnné':

—Le gape chi'i kwinle nich bi gon láže'gekle' le'e. ⁶ La'gak benne' zan, benne' légake' kan lia' neda', na' nnágake' zej nake' Benne' Criston'. Ki gon láže'gekle' benne' zan.

⁷ 'Kate' yénlele žak wdile nile na'le, bi žébele. Yógo'te da' ki žala' gákgaken, san bi na' žin ža ze lawte ža ka'. ⁸ To yež til-len yetó yež, na' benách ka' to gan znná bia' to benne' chejtíl-lengake' benách ka' yetó gan znná bia' yetó benne'. Da' zan latje xo' lo yo, na' gak wbín. Gongak benách ka' žo'osbé. Da' ki gákgaken da' so law sáka'gak benách ka' nníta'gake' ža ka'.

⁹ Naž le gape chi'i kwinle, dan' wdégake' le'e lo na'gak benne' yolawe' ka'. Chíngake' le'e gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios. Wzégake' le'e lawgak benne' ka' znná biá'gake' lažle, na' lawgak benne' ka' znná biá'gake' yež zi'to' ka'. Góngake' ki chele dan' žónlenle neda' tzen, san ki gata' latje wzóa lile chia' neda'.

¹⁰ Zga'ale kate' žin ža ze lawte ža ka' žon byenen chejzéngkle' benách ka' dot yežlyó nga diža' chawe' chian'. ¹¹ Katen' wché'gake' le'e, na' wdégake' le'e lo na'gak benne' yolawe' ka', bi gek zédlele ni'a che da' žala' nnale. La' ža na'ze Dios wnezjwe' chele da' wchaljle, na' dan' nnale. Katen' wchaljle, kege lé'ezele na' nnale, san Dios Be' La'y nne'. ¹² Wdegak benách ka' la' bíche'gakkze' ka' lo na'gak benne' ka' gótgake' légake'. Benne' ka' zej nnita' xkwide' ka' chégake' wdégake' la' zí'ngakkze', na' zí'ngake' ka' wdégakbe' la' xa xná'gakkzbe' ka' lo na'gak benne' ka' gótgake' légake'. ¹³ Yógo'te benách ka' wzóagake' le'e chela'ale dan' žónlenle neda' tzen, san nólele sóelele da' gaken na' zejte ža ze lawte ža, yelale.

¹⁴ 'Benne' ka' žólgake' da' ni žala' chejní'geklen'. Bzój Daniel, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, da' znnan ki: “Cho'o to da' naken xiwe' da' yesniten

gan bi žala' cho'on." Kate' žin ža na', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Judea žala' wzónnjgake', na' chjake' gan nak law ya'a ka'. ¹⁵ No benne' zoe' yichjo'o ža na' žala' wzónnjtie', na' bi yetje' zan yo'o nich chejxi'e bi da' de chie' lo yo'on'. ¹⁶ No benne' zoe' yiḡe' žala' wzónnjtie', na' bi yeyeje' liže' nich chejxi'e laže' da' xoa yene'. ¹⁷ Da' nyáche'le'e gaken chegak no'le ka' ža na', no'le ka' zej noe'e xkwide' ka', na' lezka' no'le ka' zgáze'gekle' bi' že'n ka'. ¹⁸ Le wliž Dios, na' nnáblele-ne' bi gon byenen wzónnjle kate' nak byo' zag. ¹⁹ Kate' ža ka' sáka'žegak benách ka' ka da' gok zga'ale katen' bi na' gata' yežlyó nga, da' ben Dios na' zejte na'a ža, na' ža ka' da' zá'gaken bi gaken ki. ²⁰ Chela' bi gon Dios ga gaggak babze ža ka', bi yelá no benne', san dan' nži'ile' benne' ka' ba wžekze', ba bene' chie' gone' ga gaggak babze ža ka'.

²¹ 'Na'a, cha' no benne' yi'e le'e: "Le wia nga, zoa Benne' Criston' nga" o nnie': "Le wia nga zoe' ga na'" bi chejle'le che bennen'. ²² La'gak benne' zan, benne' ka' gon láže'gekle' benách ka', na' nnágake' zej nake' Benne' Criston', na' nnágake' zej nake' benne' ka' zcháljgake' lo wliž Dios. Wloé'gekle' da' ka' gak biá'gaken, na' góngake' yela' wak zen ka'. Lezka' gon láže'gekle' benne' ka' wžekze' Dios cha' sáke'gekle'. ²³ Na'a le'e, le soa ban laže'. Yógo'te da' ki ba goža' le'e zga'ale ka' gaggaken.

Kan gak kate' yelá' Benne' Golje' Benách
(Mt. 24:29-35, 42-44; Lk. 21:25-36)

²⁴ Lezka' wnná Jesusen':

—Kate' ža ka', te gak da' ki, kate' sáka'gak benách ka' ki, choł wbiž, na' bi cha'ní' byo'. ²⁵ Yinnjgak belj ya'abá ka', na' xizgak da' ka' zej nlan', da' ka' zej naken zen ya'abán'. ²⁶ Naž lé'egekle' neda', Benne' Golje' Benách, za'a lo bejw ya'abá, napa' yela' wak zen, na' yela' baní' chia'. ²⁷ Seła'a wbás chia' ka' che ya'abá, na' wtóbgake' benách ka' wžia' nedkza', benne' ka' nníta'gake' dap la'ate yežlyó nga, gan so lawte yo biž, na' zejte gan so lawte ya'abá.

²⁸ 'Le chejní'il da' žsedle yag higo le'e. Kate' so law gonen ni'a ne'ndo' ka', na' žebían xlage' že'ndo' ka', nnézlele za' žin

byo' wbá ka'. ²⁹ Lezka', kate' lé'elele žakgak da' ki, nnézlele za' žin ža ze lawte ža na', na' za' la' lawn. ³⁰ Da' li žapa' le'e, yógo'te da' ki gákgaken zga'ale kate' gatgak benne' ka', benne' sóagake' nbángake' ža na'. ³¹ Te che ya'abá, na' che yežlyó nga, san xtiža'a batkle te chen.

³² 'Kate' žin ža na' o yel na', bi nnezle nitó benne'. Bi nnézgekle' wbás che ya'abá ka', na' bi nnezla' neda', Zi'n Dios. Toze Dios Xa' nnezlen'. ³³ Che len, le soa lez, na' le soa ban laže', na' le wchaljlen Dios dan' bi nnézlele bi ža gaggak da' ki. ³⁴ Gaken kan žak kate' chejto benne' zi'to'. Kate' za' wzé'e liže', wdíe' lo na'gak benne' wen žin chie' ka' da' de chie'. Che chégake' we'e xchingake', na' nne' soa lez benne' zoe' žape chí'e ža yo'o. ³⁵ Le soa lez dan' bi nnézlele batx yelá' xan yo'o, cha' kate' za' žale, o gachje yeje, o kate' zbeže leko', o zildo'. ³⁶ Le gon ki, nich bi yedjxake'e le'e ztasle cha' kon yela'kze'. ³⁷ Da' ni da' žapa' le'e, lezka' žapa' yógo'te benách: le soa ban laže'.

14

Benne' yodo' ka' žóngake' xtiža'gake' séngake' Jesús

(Mt. 26:1-5; Lk. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Yechóp ža ka', gak Lni Pasko' kate' žejsá' láže'gak benne' judío ka' kan ben Dios kate' beslé' xa xtó'gake' ka' lo yežlyó Egipto, da' naken lni kate' žáwgake' yet xtil da' bi nzin' kwa zichj chen. Bxoz wnná bia' ka' len benne' yodo' wsedle ka', wdíljgake' kan séngake' Jesusen' ži žize nich gótgake' Le'. ² Wnnágake':

—Bi žala' senžo-ne' ža lni dan' gongak benách ka' žo'osbé.

To no'le zlalje' da' zla' zix yichj Jesús
(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Kate' ža na' wzóa Jesusen' lo yež Betania, lo liž Smon, to benne' wdé'e yižwé' leže. Kate' ne že'j žaw Jesusen', wyáz to no'le, noe'e to béga'do' da' naken jej zaka', na' nža' da' zla' zix che yeje susén las da' naken dot li laže', na' záka'le'en. Bže' béga'don', na' wloé'e da' zla' zix yichj Jesusen'. ⁴ Bža'agak bałe benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnnágake' la' légakze':

—¿Biž chen' gok ditje da' zixen'? ⁵ Chela' no benne' gote'en, si'že' ka lǎzjwžo che to yiz, na' gak chise' mežwn' chegak benách yache' ka'.

Wnnéle'egake' che no'len'.

⁶ Naž bchalj Jesusen', na' wnné':

—Le we'e latje. ¿Biž chen' zennele chie'? Nak chawe' dan' bene' chia'. ⁷ Benách yache' ka' nníta'lentezgake' le'e, na' bǎtte'teze yénelele, gak gonle chégake' da' chawe', san neda' bi sóateza' gan zoale. ⁸ Ben no'le ni ka da' wzake'e. Blalje' da' zla' zix ni neda', na' ki bpe'e neda' zga'ale kate' gacha'a lo yežw ba. ⁹ Da' li žapa' le'e, gáte'teze gan wchǎljgake' diža' chawe' chian' dot yežlyó nga, lezka' soa no benne' wzóa lie' da' ben no'le ni chia'. Ki gaken nich chejsá' láže'gak benách ka' le'.

Judas zchebe láže'e wdíe' Jesús lo na'gak benne'yodo'ka'

(Mt. 26:14-16; Lk. 22:3-6)

¹⁰ Naž bžoj Judas Iskariote, bennen' nbáblene' benne' chežinno, benne' ka' žónlengake' Jesusen' tzen, na' wyeje' gan zej nnita' bžoz wnná bia' ka' nich wdíe' Jesusen' lo ná'gake'. ¹¹ Kate' béngkle' xtiža' Júdas na', bebéngle', na' bchebe láže'gake' chízjwgake' le' mežw. Naž wzó law Judas na' žilje' kan wdíe' Jesusen' lo ná'gake'.

Da' že'j žawžo nich chejsá' láže'žo kan got Xanžo

(Mt. 26:17-29; Lk. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Ko. 11:23-26)

¹² Nak ža zzo law žak lni kate' žáwgake' yet xtil da' bi nzin' kwa zichj chen, ža na' žótgake' zila'do', bian' žáwgake' lni Paskon', kate' žejsá' láže'gake' kan ben Dios katen' beslé' benne' judío ka' lo yežlyó Egipto. Naž benne' wsedle ka' che Jesusen' wnnábgekle' le', na' wnnágake':

—¿Gaz žénelo' chejto' chejsí'ni'ato' da' gawžo xche' che lni Pasko'?

¹³ Naž Jesusen' bsele'e chope benne' wse-dle chie' ka', na' gože' légake':

—Le chej lo yež, gan chejxáka'le to benne' noe'e to že'e nis. Le chéjlene'. ¹⁴ Gan choe'e, le ye' xan yo'on': “Zna Benne' wsedle: ¿Gaz zoa yo'o gan gáwlena' benne' wsedle chia' ka' xche' che lni Pasko'?” ¹⁵ Naž wlo'e'le'

le'e to yo'o zen gan nak da' chope kwia gan ba nba'a. Le wsí'ni'a da' gawžo ga na'.

¹⁶ Bžojgak benne' wsedle chie' ka', na' bžíngake' lo yež, na' bejxáka'gake' yógo'te kan ba gož Jesusen' légake'. Bsí'ni'agake' da' gáwgake' ga na' che lni Paskon'.

¹⁷ Kate' ba golen, bžin Jesusen' ga na', na' benne' chežinno, benne' wsedle chie' ka', zá'lengake' le' tzen. ¹⁸ Kate' ne že'j žáwgake', bchalj Jesusen', na' wnné':

—Da' li žapa' le'e, zoa to benne' ládjwle le'e, benne' že'j žáwlene' neda' tzen. le' wdíe' neda' lo na'gak benne' yodo'ka'.

¹⁹ Naž gok nyache' láže'gake', na' wzó láwgake' že'gake' le' to toe':

—¿Naken neda'?

Lezka' yetóe' wnné':

—¿Nedan'?

²⁰ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Nake' to benne' ladjw chežinnole ki, bennen' zžínlene' neda' tzen lo ye'n. ²¹ Cha'a gan gótgake' neda', Benne' Golje' Benách, kan nyejw le'e yiche la'y kan gaken chia', san da' nyáche'le'e gaken che bennen' wdíe' neda' lo na'gak benne' ka' gótgake' neda'. Gakže chawe' che bennen' chéla'kze bi golje'.

²² Kate' ne že'j žáwgake', Jesusen' bežwe' yet xtil. Gože' Dios: “Žóxkeno'.” Bžožjen', na' bi'en chégake', na' wnné':

—Le gawn. Da' ni naken beła' žen chia'.

²³ Lezka' bežwe' to ziga'do', na' gože' Dios: “Žóxkeno'.” Naž bi'en chégake', na' yógo'tegake' wé'jgaken'. ²⁴ Jesusen' gože' légake':

—Da' ni naken xchena' da' žon chochen diža' kobe da' zka'nen chawe', dan' žon Dios len benách ka'. Xchena' na' laljen ni'a chegak benne' zan. ²⁵ Da' li žapa' le'e, biž ye'ja' xis uba ki na' zejte ye'ja' da' kobe gan zna bia' Dios.

Zna Jesús nna Bedw bi nónb'e le'

(Mt. 26:30-35; Lk. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Wdé bélgake' da' belwé láwgake' Dios, bžójgake', na' jake' law Ya'a Yag Olibo. ²⁷ Naž Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Yógo'tele gak chope láže'le, na' yebéj yichje neda' na'a že', dan' nyejw le'e yiche la'y da' znnan: “Gota' benne' žape chi'e zila'

ka', na' gáslasgakba'." 28 Te yebana' lo yela' got, cha'a gan nbab Galilea zga'ala' ka le'e.

29 Naž Bedw gože' Jesusen', na' wnné':

—La'kze yógo'tegake' gak chope láže'gake', na' yebéj yíchjgake' Le', bi gak chope laža'a neda'.

30 Jesusen' gože' le', na' wnné':

—Da' li žapa' le', la' yel nize, zga'ale kate' kweže leko' chope chi'i, chonne chi'i nnio' bi nónbi'o neda'.

31 Naž Bedon' ben choche' xtiže'e ni'a che Dios, na' wnné':

—La'kze gátlentia' Le' tzen, bi nnia' bi nónbi'a Le'.

Lezka' wnnágake' yógo'tegake'.

Jesús zcháljlene' Dios lo yežlyón' nzin' Jetsemaní

(Mt. 26:36-46; Lk. 22:39-46)

32 Naž bžin Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen lo yežlyón' nzin' Jetsemaní, na' gože' légage', na' wnné':

—Le kwe' nga, kate' cha'a neda', chejcháljlena' Dios.

33 Bchi'e Bedw len Jakob, na' Zwa, na' wzó lawe' žekle', na' žak nyache' laže'e. 34 Jesusen' gože' légage', na' wnné':

—Gatkza' lo yela' žak nyache' laže' chia'. Le kwez nga, na' le nna'ze dot yele.

35 Naž Jesusen' wzé'e yeláte'do' na'le, na' bzechw lawe' lo yo, na' bcháljlene' Dios. Wnnable' Le', cha' wak, kwase' chie' da' žala' sáka'li'e ža na'. 36 Kate' ne zcháljlene' Dios, wnné':

—Xe, yógo'te gak gono' Le'. Bekwás da' žala' sáka'li'a, san kege kan žénela' neda', san kan žénelo' Le', gono'.

37 Naž Jesusen' beyeje' gan zej nnita' benne' wsdle chie' ka', na' bejxake'e légage' ztásgage'. Gože' Bedon':

—Smon, žztaso' na'a? žBi zbejo' bichgale yej lawo' to chí'ido'ze? 38 Le nna'ze dot yele, na' le wcháljlen Dios, na' le nnable' bi si' latje da' xiwe' chen' le'e che'la'ale. Da' li be' nákkzele zoakzen ban laže', san lo yela' benách chele žedó láže'le.

39 Naž da' yoble wyéj Jesusen', na' bcháljlene' Dios, na' la' tlebe kan wnné'. 40 Kate' beyeje' da' yoble gan nníta'gake', bejxake'e légage' ztásgage' dan' yo'o bichgale yej láwgage'. Bi wnnézgekle' bi da'

yé'gake' Le'. 41 Kate' beyeje' da' chonne chi'i gan nníta'gake', gože' légage':

—žZtasle? žŽezí' láže'le? žKá'teze! žBa bžin ža! Le wia nga, neda', Benne' Golje' Benách, ba ndia' lo na'gak benne' do'la' ka'. 42 žLe chas! žLe cho'o! Le wia nga, za' bennen' wdíe' neda' lo na'gak benách ka'.

Želzene' Jesús

(Mt. 26:47-56; Lk. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

43 Kate' ne zchalj Jesusen' da' ni, bla' Judas, bennen' nbáblene' yechinéj benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' zá'lengak benne' zan le' tzen, benne' ka' zej noe'e ya ntoche' ka', na' yag ka'. Bxoz wnná bia' ka' len benne' yodo' wsdle ka', na' benne' gole ka', bséla'gake' légage'. 44 Judas na', bennen' zdie' Jesusen' lo ná'gake' ba bloe'ele' légage' to da' gone' da' gak bian' no benne' nake' Jesusen', na' wnné':

—Bennen' wchág lawa'-ne', Lekze' Jesusen'. Le sene', na' le chi'e. Le wia binlo nich bi yelé'.

45 Kate' bžin Judas na' ga na', la' wbíga'tie' gan zoa Jesusen', na' gože' Le':

—Benne' wsdle, Benne' wsdle.

Naž bchag lawe' Jesusen'. 46 Naž béxwgake' Jesusen', na' bché'gake' Le' nžeje'.

47 Naž to benne' žónlene' Jesusen' tzen wleje' ya ntoche', na' bene' we' bi' wen žin che bxoz blo, na' bchoge' yid nagbe'.

48 Jesusen' gože' benne' ka', na' wnné':

—žBžojle nwa'le ya ntoche' ka', na' yag ka' nich senle neda', kan žonle kate' zzenle to benne' wbán? 49 Kate' ža ka' wzóalena' le'e, na' bsedla' benne' ka' gan nak lo zchil yodo', bi wzenle neda', san žaken ki nich gak da' nyejw le'e yiche la'y.

50 Naž yógo'te benne' wsdle ka' che Jesusen' bebéj yíchjgake' Le', na' bzónnjgake'.

Žzonnj to xkwide' byo

51 Lezka' wzóa to xkwide' byo ga na', nawbe' Jesusen', na' nxoaze kwinbe' to laže' laga'. Benne' ka' zej nchi'e Jesusen' béxwgake'-be', 52 san bsanbe' lažen', na' gal yídzebe' bzonnjbe'.

Zché'gake' Jesús lawgak benne' yolawe' blo che yodo'

(Mt. 26:57-68; Lk. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³ Bché'gake' Jesusen' law b̄xoz blo, gan zej ndobe yógo'te b̄xoz wnná bia' ka' len benne' gole ka', na' benne' yodo' wsedle ka'. ⁵⁴ Bedw bejnawe' Jesusen' zí'to'le. Wyoé'e la' li'a liž b̄xoz blon', na' wžé'lene' tzen benne' ni'a na' ka' b̄xoz blon', na' bche'l kwine' gan nak žoa'a yi'.

⁵⁵ B̄xoz wnná bia' ka' len yógo'te benne' yolawe' blo ka' gónegekle' žélgekle' to da' gak yesbága'gake' Jesusen' zia nich gak chóggake' chie' gate', san bi be bžélgekle'. ⁵⁶ Benne' zan wnné'gake' che Jesusen' da' wen laže', san bi gok tlebe dan' wnné'gake' chie'. ⁵⁷ Naž wze'gak benne' ka' wnné'gake' che Jesusen' da' wen laže', na' wnné'gake':

⁵⁸ —Neto' benlto' da' bchalj bennen', na' wnné': “Wchinnja' yodo' nga, da' benen len ni'a na'gak benne' ka', na' yechonne žaze yechisa' yetó da' bi gonen len ni'a na'gak benne' ka'.”

⁵⁹ Lezka' bi gok tlebe xtíža'gake'.

⁶⁰ Naž wzó ža' b̄xoz blon' gachje láwe'le benne' ka' nníta'gake' ga na'. Wnnable' Jesusen', na' wnné':

—¿Bi be žechebo? ¿Bizen' da' znnagak benne' ki kan naken chio'?

⁶¹ Wzóa žize Jesusen', na' bi be bechebe'. Da' yoble b̄xoz blon' wnnable' Le', na' wnné':

—¿Nako' Le' Benne' Criston', Zi'n Dios la'y?

⁶² Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Naka'. Lezka' lé'elele neda', Benne' Golje' Benách, soa' kwi'a kwit li ža che Dios, Bennen' napkze' dot yela' wnná bia', katen' yelá'a lo bejw ya'abá.

⁶³ Naž b̄xoz blon', lo yela' zža'a chie' bcheze' laže' da' nakwe', na' wnné':

—Bi žiáželžo no benne' wloe'ele' zia da' nbage'e. ⁶⁴ Bénkzelele wnnié' che Dios len da' wnné'. ¿Biz znnale le'e?

Yógo'tegake' bchóggake' che Jesusen' gate'.

⁶⁵ Naž bale' wzó lágake' zžé'egake' Jesusen' zene'. Bkáche'gake' yej lawe', na' bégake' Le' zi', na' wnné'gake':

—Wnné ya'a na'a nolto' bwáwža'ato' Le'.

Benne' ka', benne' ni'a na' b̄xoz blon', wdápa'gake' žoa'a law Jesusen'.

Znna Bedw bi nónbi'e Jesús

(Mt. 26:69-75; Lk. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Kate' ne zoa Bedw li'a zan yo'o, to xkwide' no'le, bi' wen žin che b̄xoz blon', wbíga'be' gan zoe'. ⁶⁷ Kate' blé'elbe' Bedon' gan ži'e zche'l kwine' žoa'a yi', bwíabe' le', na' wnnabe':

—Lezka' le' žónleno' Jesús, benne' Nasaret na', tzen.

⁶⁸ Beží'i Bedon', na' wnné':

—Bi nónbi'a-ne', na' bi nnezla' bi dan' znno'.

Bežój Bedon', na' bejsóe' gan žázgake' li'a na'. Naž wžeže leko'. ⁶⁹ Da' yoble to xkwide' no'le wen žin bwíabe' le', na' wzó lawbe' že'be' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnnabe':

—Benne' ni žónlene' lé'gake' tzen.

⁷⁰ Da' yoble bžon Bedon'. Yextido', benne' ka' nníta'gake' ga na' góžgake' Bedon', na' wnné'gake':

—Da' li žónleno' lé'gake' tzen, dan' nako' benne' Galilea. La' díža'ze zchaljo' zej nak bi'o, dan' toze kan zchaljle.

⁷¹ Wzó law Bedon' žzia kwine' zia, zzetje' Dios, na' wnné':

—Bi nónbi'a bennen' zchaljle chie'.

⁷² La' wžéžete leko' da' chope chi'i. Naž bejsá' laže' Bedon' dan' wnná Jesusen', katen' gože' le': “Zga'ale kate' kweže leko' chope chi'i, chonne chi'i nnio' bi nónbi'o neda'.” Kate' bejsá' laže'e diža' ni, wzó lawe' zbéželi'e.

15

Zché'gake' Jesús law Pilato, benne' wnná bia'

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lk. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Kate' ne nak zildo', b̄xoz wnná bia' ka' len benne' gole ka', na' benne' yodo' wsedle ka', na' yógo'te benne' yolawe' blo che yodo', bégake' toze diža'. Naž bché'gake' Jesusen' nžeje', na' bdégake' Le' lo na' Pilato, bennen' wnná bian', nich choge' chie' gate'.

² Pilaton' wnnable' Jesusen', na' wnné':

—¿Nako' le' benne' nna bi'e benne' judío ka'?

Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Da' li znno'.

³ Bxoz wnná bia' ka' besbága'gake' Jesusen' da' zan da' zia. ⁴ Naž Pilaton' wnnable' Le' da' yoble, na' wnné':

—¿Bi be žechebo'? Bze nag da' zan da' žesbága'gake' le'.

⁵ Bi be bechebe Jesusen'. Ka' goken, bebán laže'l Pilaton'.

Želchoge' che Jesús gate'

(Mt. 27:15-31; Lk. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

⁶ De to da' žónteze žon Pilaton' kate' žak lni na', žsane' to benne' nyejwe' liž ya, nóte'teze benne' želnnáb benne' ka'. ⁷ Kate' ža ka' to benne' lie' Barrabás nyejwe' liž ya, tzen len yebale lježe' ka', benne' ka' bdíl_lengake' benne' Roma ka', na' bétgake' bałe benách ka'. ⁸ Kate' bžingak benne' zan ka' gan zoa Pilaton', wzó lágwage' znnábgekle' le' gone' chégake' ka' žónteze žone'. ⁹ Beží'i Pilaton', na' wnné':

—¿Žénelele wsana' bennen' chele, bennen' nna bi'e benne' judío ka'?

¹⁰ Ki wnná Pilaton' dan' žákbe'ele' bxoz wnná bia' ka' bdégake' Jesusen' lo ne'e dan' zgé'egekle' Le'. ¹¹ Bxoz wnná bia' ka' bzejní'gekle' benne' zan ka' nich nnábgekle' Pilaton' wsane' Barrabasen' lo ná'gake'. ¹² Naž Pilaton' wnnable' lé'gake' da' yoble, na' wnné':

—¿Biž žénelele gona' che bennen' znnale lie' benne' nna bi'e benne' judío ka'?

¹³ Wžéžeya'agake' zižje, na' wnnágake':

—jBde'e le'e yag kroze!

¹⁴ Pilaton' wnnable' lé'gake', na' wnné':

—¿Biž da' zia nbage'e?

Da' yoble wžéžeya'agake' zižje, na' wnnágake':

—jBde'e le'e yag kroze!

¹⁵ Dan' gónele Pilaton' gone' dan' chaž láže'gak benne' zan ka', bsane' Barrabasen' lo ná'gake'. Naž gože' benne' ka' žjake' lo wdile, chingake' Jesusen', na' bdie' Le' lo na'gak benne' ka' nich chejdá'gake' Le' le'e yag kroze.

¹⁶ Naž benne' ka' žjake' lo wdile, bché'gake' Jesusen' li'a yolawe', gan btóbgake' ljéžgake' ka'. ¹⁷ Bwákwwage' Jesusen' to laže' xna, na' bégake' to da' bžíagake' yichj Jesusen', dan' naken len ni'a ne'e yag yeche'. ¹⁸ Naž wzó lágwage' žon dítjgekle' Jesusen', na' wnnágake':

—jGa'n zen le', benne' zna bi'e benne' judío ka'!

¹⁹ Bdíngake' ya xtil yichje', na' bžé'egake' Le' zene'. Bzoa zíb'gake' lawe', na' lo yela' žon dítjle bka'n zéngake' Le'. ²⁰ Kate' beyóž ben dítjgekle' Le', beká'agake' laže' xnan' da' nakwe', na' begákwwage' Le' laže' chekze'. Naž bebéjgake' Le' la' lí'ale yolawen' nich chejdá'gake' Le' le'e yag kroze.

Zdá'gake' Jesús le'e yag kroze

(Mt. 27:32-44; Lk. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ Běxwwage' to benne' yež Sirene, benne' zdeze' ga na', na' zezé'e yixe'. Lie' Smon, na' nake' xagak Kantr, na' Rufo. Bégake' ga bi'e yag kroze che Jesusen'.

²² Bché'gake' Jesusen' latjen' nzin' Gólgota, to diža' hebreo da' znnan len diža' xiža', Ya'a Žit Yichj Benne'. ²³ Bé'gake' da' ye'j Jesusen' xis uba da' nžixen než sla' che mirra, san Le' bi we'jen'. ²⁴ Naž bdá'gake' Le' le'e yag kroze, na' wdísgake' laže' da' gokw Jesusen' lo na' to to benne' ka', benne' žjake' lo wdile. Bebéjgake' da' gak bian' nich nnézgekle' dan' yeyala' to toe'.

²⁵ Ne nak xsile katen' bdá'gake' Le' le'e yag krozen'. ²⁶ Dižan' da' bdá'gake' le'e yag kroze yichjle Jesusen' kan nak da' žesbága'gake' Le' zia znnan ki: “Benne' zna bi'e benne' judío ka'.” ²⁷ Bdá'gake' chope benne' wbán ka' le'egak yag kroze ka' tzen len Jesusen', na' de'e toe' kwite' li ža, na' yetóe' kwite' yegle. ²⁸ Ka' goken, gok kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: “Wbáblene' benne' wen da' zinnj ka'.”

²⁹ Benne' ka' želdie' ga na' bliž zí'gake' Jesusen'. Bta yíchjgake', na' wnnágake':

—jO! ¿Wchinnjo' yodo' che Dios, na' yechonne žaze yechison'? ³⁰ Beslá kwino' na'a, na' betj le'e yag krozen'.

³¹ Lezka' bxoz wnná bia' ka', na' benne' yodo' wsedle ka', ben dítjgekle' Le'. Belyie' ljéžgake' toe' yetóe', na' wnnágake':

—Beslé' benne' yoble ka', san bi gak yeslá kwine'.

³² Lezka' wnnágake':

—jO! ¿Nako' Benne' Criston', benne' nna bi'e benne' judío ka'? Betj na'a le'e yag krozen' nich le'elton', na' chejle'to' chio'.

Lezka' benne' ka' zej de'e le'egak yag kroze ka' tzen len Le', bliž dítjgekle' Le'.

Da' goken kate' got Jesús

(Mt. 27:45-56; Lk. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Kate' bžin wawbiž, bchoł dot yežlyó nga, na' goken ki na' zejte žedá chonne.

³⁴ Kate' ne žedá chonne, wžéžeya'a Jesusen', na' wnné':

—Eloi, Eloi, ělama sabaktani?

Diža' hebreo ni znnan len diža' xiža': “Dios chia', Dios chia', ěbiz chen' bsan lažo'o neda'?”

³⁵ Benne' ka' nníta'gake' ga na' béngikle' diža' ni, na' wnnágake':

—Le wzé nag. Žliže' Lías.

³⁶ Naž bxite' to benne' zoe' ladjwgake', na' besbise' to da' bľole da' že'jen nis lo nop zichj. Bde'en to law ya xtildo', na' bi'en nich xop Jesusen', na' wnné':

—Kwezžo, na' wíažo cha' yid Líasen' nich yetinne' Le'.

³⁷ Wžéžeya'a Jesusen', na' la' gottie'.

³⁸ Wžeza' laže' žeje da' naľan' gachje ľáwe'le lo yodo', na' bžojen chople, da' wzó lawn yichjlen, na' bžinten xní'alén. ³⁹ Bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, na' zie' law Jesusen', bľe'ele' kan goken, kan wžéžeya'a Jesusen', na' la' gottie', na' wnné':

—Da' li benne' ni goke' Zi'n Dios.

⁴⁰ Lezka' wnníta'gak no'le ka' ga na', na' zí'to'le zwíagake'. Wnníta'gak Lia Madlen, na' Salomé, na' Lia, xna'gak Jakob kwide', na' Jwsé ladjwgak no'le ka'. ⁴¹ No'le ki jáklene' Jesusen' katen' wdé' gan nbab Galilea, na' góklengake' Le', na' bnéjzwgake' da' bdawe' Le' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen. Lezka' wnníta'gak yebaľe no'le zan ga na', no'le ka' bžínlengake' Le' lo yež Jerusalén.

Zkáche'gake' Jesús lo yežw ba

(Mt. 27:57-61; Lk. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴² Za' žaľe ža zpá'gake', ža na' za' žin ža la'y chegak benne' judío ka'. ⁴³ Che len bľa' Jwsé, benne' yež Arimatea, ga na'. Nake' benne' blo ladjwgak benne' yolawe' blo che yodo', na' lezka' zbeze' ža nna bia' Dios. Dot laže'e wyoé'e gan zoa Pilato, na' wnnable' le' wnezjwe' le' latje yeywé'e Jesusen'. ⁴⁴ Bebán ľáže'le Pilaton' kate' wnné' ba got Jesusen', na' bľiže' bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, na' wnnable' le' cha' ba nat Jesusen'. ⁴⁵ Kate' benle' da' wnná bennen'

zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, bnezjwe' Jwsén' latje yeywé'e Jesusen'. ⁴⁶ Naž Jwsén' go'we' to laže' da' záka'le'en, na' betinne' Jesusen' le'e yag kroze, na' bcheľ-le' Le' lažen' da' záka'le'en. Naž wló'ogake' Le' lo yežw ba da' nadjen to lo bloj le'e ya'a yej. Bde'e to yej blag zen da' besbagan' gan žó'ogake' lo yežw ba na'. ⁴⁷ Lia Madlen, na' Lia, xna' Jwsé, bwíagake' gan bdégake' Jesusen'.

16

Žebán Jesús lo yela' got

(Mt. 28:1-10; Lk. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Kate' ba wdé ža la'y chegak benne' judío ka', da' naken ža gaže ža, naž Lia Madlen, na' Salomé, na' Lia, xna' Jakob, wzí'gake' da' zľa' zix nich chejłó'ogake' Jesusen' da' zixen'. ² Kate' ne nak zildo' ža nežw, jake' žoa'a yežw ba che Jesusen', na' bžíngake' ga na' kate' za' la' wbiž. ³ Belyi'e ľjéžgake' ka', na' wnnágake':

—ěNož benne' yeké'e yej na' nich gak cho'ožo lo yežw ba chien'?

⁴ Kate' bžíngake' ga na', bwíagake', na' bľé'egagle' ba nkwas yej na', na' naken to yej zen. ⁵ Wyázgake' lo yežw ba le'e ya'a yej na', na' bľé'egagle' to xkwide' byo, wbás che ya'abá ga na'. Že'be' cheľá'a ľi ža lo yežw ban', na' nákwbe' to laže' tonn, laže' zília'do'ze, na' bžébeľegagle'. ⁶ Naž xkwiden' gožbe' ľégagle', na' wnnabe':

—Biž žébele. Žeyilje Jesusen', Benne' Nasaret, Bennen' wdé'e le'e yag kroze. Ba bebane'. Biž zoe' nga. Le wia ga ni bxóagake' Le'. ⁷ Le chej na'a, le chejzenle benne' wsedle chie' ka' da' ni, na' lezka' Bedw, na' ye'le ľégagle': “Chej Jesusen' zga'ale' ka le'e gan nbab Galilea. Yeľé'elele-ne' ga na' kan ba gožkze' le'e.”

⁸ Naž bežójgake' ga na', na' bžónnjgake' žoa'a yežw ban' dan' želzize' lo yela' zžebe chégagle'. Bi belyi'e no benne' da' ni dan' zžébeľegagle'.

Zľoe'e law Jesús law Lia Madlen

(Jn. 20:11-18)

⁹ Kate' bebán Jesusen' zildo' ža nežwn', bľoe'e ľawe' zga'ale law Lia Madlen, no'len' bebéj Jesusen' gaže be' xiwe' ka' wyoé'e. ¹⁰ Wyéj Lian', na' bejzenlen' benne' ka'

wdáľengake' Jesusen'. Benne' ki zej nak ny-
ache' laže'e, na' zběžegake'. ¹¹ Kate' béngekle'
kan nak da' bchalje', na' wnné' zoa nban
Jesusen', na' blé'ekzele' Le', bi bejlé'gake'
chie'.

*Chope benne' wsedle ka' che Jesús
želé'egekle' Le'*

(Lk. 24:13-35)

¹² Wdé na', nža'le bloe'e law Jesusen'
lawgak chope benne' wsedle chie' ka',
benne' yó'ogake' nez, na' zjake' gan nak nez
yixe'. ¹³ Naž beyéjgake', na' bejzéngklen'
yezíka'gake', san bi bejlé'gake' xtíža'gake'.

*Da' bde Jesús lo na'gak benne' wbás chie'
ka'*

(Mt. 28:16-20; Lk. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ Kate' ze lawte, bloe'e law Jesusen' lawgak
benne' chinéj, benne' wbás chie' ka', kate'
ne že'j žáwgake'. Bdile' lé'gake' dan' bi
žejlé'gake' chie', na' dan' nak zide yichj
láždo'gake', na' dan' bi bejlé'gake' xtíža'gak
benne' ka' blé'egekle' Le' wdé bebane'.

¹⁵ Naž gože' lé'gake', na' wnné':

—Le chej dot yežlyó nga, chejženlele
yógo'te benách diža' chawe' chian'.

¹⁶ Nóte'teze benne' chejli'e chia' neda', na'
yezóe' nis, yelá bennen', san no benne'
bi chejli'e chia', ga'n doła' da' nbage'e.

¹⁷ Benne' ka' chejlé'gake' chia' neda'
góngake' da' gak biá'gaken. Wkóngekle' žin
la', na' yebéjgake' be' xiwe' ka' yo'ogak
benách ka', na' wcháljgake' diža' yoble ka'.

¹⁸ Cha' góxwgake' bele snia ka' len ná'gake',
o cha' yé'jgake' da' žoten benách, bi be gonen
chégake'. Xoa ná'gake' benne' yižwé' ka', na'
yeyáktegake'.

Jesús žeyepe' ya'abá che Dios

(Lk. 24:50-53; Hch. 1:6-11)

¹⁹ Kate' Xanžon' beyóž bcháljlene' lé'gake'
da' ki, Dios bechise' Le' ya'abá chie', gan
wži'e kwit li ža che Dios. ²⁰ Bžó'jgake'
lé'gake', na' bejzéngekle' benách yógo'te yež.
Xanžon' góklenkze' lé'gake', na' bi'e lé'gake'
latje béngake' da' zej nak bian' nak dot da'
li da' zcháljgake'. Ka'kze naken.

DIŽA' CHAWE' DA' BZOJ LUKAS

Diža' da' wló'o Lukas lo na' Teófilo

¹ Benne' zan ba ben byéngake' bžójgake' gaze lo den da' naken dot da' li, dan' goken gan zoažo, ² káteze blé'egeklen' ža ni'te, na' bzéngeklen' žo'o, na' bzégake' diža' kan goken. ³ Žekla' neda' gaken chawe' wzoja' da' ki gaze lo den chio', Teófilo, benne' cháwe'do', dan' ba wdilja' binlo kan nak yógo'te dan' goken ža ni'te. ⁴ Zzoja' da' ni chio' nich nnezlo' nak dot da' li da' ba nsedlo'.

Złoe'el wbás che ya'abá kan galj Zwa, benne' yezóe' benách ka' nis

⁵ Ža ni'te katen' wnná bia' Herodes gan nbab Judea, wzóa to bžoz lie' Secría. Nbólne' to kwe' bžoz, da' naken kwe' dan' zña bia' Abías. Lezka' Xbel, zo'le Secrían', nake' za'só Aarón, bennen' goke' bžoz blo nežw, na' benne' biche' Moisés. ⁶ Secrían' len Xbelen', zej nake' chawe' law Dios, na' dot láže'gake' žóngake' kan zña xtiža' Dios, na' lezka' da' bchi'le' Le'. Ki goken, bi gok nitó benne' nnie' chégake'. ⁷ Bi wzóa no xkwide' chégake', dan' nak Xbelen' no'le wbíž, na' žoptie' ba ngólgake'.

⁸ Bžin byo' beyala' che kwe' bžoz ka' gan nbab Secrían' góngake' žin law Dios, lo yela' bžoz chégake'. ⁹ Kan žónteze žongak bžoz ka', beyala' lo wláz Secrían' wyo'é'e latje la'y che yodo' nich wzeye' yale zix law Xanžo Dios. ¹⁰ Kate' Secrían' ne zzeje' yalen', yógo'te benách ka' wnníta'gake' la' lí'ale, na' zcháljengake' Dios. ¹¹ La' na'ze bla' law to wbás che Xanžon' gan zoa Secrían', zie' chelá'a li ža che bkog la'y gan žey yalen'. ¹² Katen' Secrían' ble'ele' wbás che ya'abán', gok zedle', na' bžebe'. ¹³ Naž wbasen' gože' Secrían', na' wnné':

—Secría, bi žebo'. Dios ba benle' da' znnablo'-ne', na' Xbel, no'le chion', soa to bi' byodo' chie', na' go'o labe' Zwa. ¹⁴ Gak yela' ba nez zen chio', na' yebéle'elo'. Benne' zan yebégle' ni'a che xkwiden'. ¹⁵ Gakbe' zenle'e law Dios. Bi ye'jbe' xis uba, na' kege

to da' žsožlen benách ka'. Dios Be' La'y yed-
jsóalene'-be' kate' ne yo'obe' lo le'e xna'be'.
¹⁶ Zwa ni gonbe' ga yeyakgak benne' zan,
benne' Israel ka', che Xanžo Dios. ¹⁷ Lezka'
cheje' zga'ale' ka' Xanžon', na' Be' la'yen',
na' yela' waken', da' ka' wnníta'lengaken
Lías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te,
sóalengaken le'. Ki gaken che Zwan' nich yey-
one' toze benne' zej nake' xa len zí'ngake'
ka'. Wzejni'ile' benne' ka' zží'igake' che
Dios, nich yeyák'gake' benne' chawe' ka', na'
yesnisle' légake' nich gak ban láže'gake', na'
gápegake' Xanžon' ba la'ne.

¹⁸ Naž Secrían' wnnable' wbás che
ya'abán', na' wnné':

—Žiže gak bian' gaggak da' ki? Ba ngola'
neda', na' lezka' ba ngol no'le chian'.

¹⁹ Bechebe wbasen', na' wnné':

—Neda' lia' Gabriel. Žona' žin law Dios.
Lezke' bsele'e neda' nich wcháljléna' le', na'
wzenla' le' diža' chawe' ni. ²⁰ Na'a, dan'
bi bejli'o da' goža' le', wkwežo', na' biž gak
nnio' kate' gákžegak yógo'te da' ki, kate' žin
ža.

²¹ Xak gaggak da' ki, wnníta'gak benne'
ka' la' lí'ale, želbeze' Secrían', na' žebángle'
dan' zžél-le'ele' lo latje la'yen'. ²² Kate'
bežój Secrían', bi gok wcháljléne' légake',
na' gókbe'egekle' ble'e dáwe'le' to da' bloe'el
Dios le' lo latje la'yen'. Dan' bi gok nne
Secrían', bloé'ezele' nich bzejni'ile' légake'
dan' goken.

²³ Kate' bza'a ža ka' žala' gon Secrían' žin
law Dios, naž beyeje' liže'. ²⁴ Wdé ža ka'
wyó'o bi'do' lo le'e Xbel, zo'le Secrían', na'
bga'ne' yo'oze gayo' byo'. Bsa' laže'e, ²⁵ na'
wnné':

—Xanžon' žone' chia' ki. Žonne' to xkwide'
chia', na' žone' ga biž yedoe'ela' lawgak
benách ka'.

Wbás che ya'abán' złoe'ele' kan za' galj Jesús

²⁶ Wdé xop byo', bla' law wbasen' che
ya'abá, dan' bseła' Dios wbás na'kze',
Gabriel, nich cheje' lo yež Nasaret, dan'
nbaben Galilea. ²⁷ Dios bsele'e le' ga
na', nich chejcháljléne' to xkwide' no'le
lebe' Lia. Lebe' ba bchebe láže'be' wchág
ná'lenbe' to benne' byo lie' Jwsé. Le' nbabe'
za'só Dabí, bennen' wnná bi'e benách Israel

ka' ža ni'te. ²⁸ Kate' wyó'o Gabrielen' gan zoa Lian', gože'-be':

—Padiox. Dios že' laže'e le'. Xanžo Dios zóalene' le'. Lekze' žone' ga gakže chawe' chio' ka gak chegak yógo'te no'le ka'.

²⁹ Kate' Lian' ble'elbe' wbás che ya'abán', wže' zedlbe' ni'a che dan' bchaljen', na' be-banlbe' kan gože'-be'. ³⁰ Naž wbasen' gože'-be', na' wnné':

—Lia, bi žebo', dan' Dios žon chawe'e le'. ³¹ Na'a, cho'o to bi'do' li'o, na' galj to xkwide' byodo' chio', na' go'o labe' Jesús. ³² Jesús ni golbe', na' gake' benne' blo, na' si' le' Zi'n Dios, Benne' zente. Xanžo Dios gone' ga nna bi'e kan ben Dabí, xa gole wdé che Jesusen', bennen' wnná bi'e ža ni'te. ³³ Jesusen' nna biá'teze' benne' Israel ka', na' yela' wnná bia' chien' batkle te chen.

³⁴ Naž Lian' wnnablbe' wbás che ya'abán', na' wnnabe':

—¿Nakxkze gak da' ki, dan' bi zóalena' benne' byo?

³⁵ Naž wbasen' gože'-be':

—Dios Be' La'y le'e gan zo', na' gone' ga yela' wak che Dios, Benne' zente, sóalenen le', na' gaken gan zo' ka to zoł da' zgo'o bejw. Che len bi' byodo' na', bi'don' žala' galjbe', cho'obe' lo na' Dios, na' si' labe' Zi'n Dios. ³⁶ Lezka' Xbel, zi'n xa xto'o wdé, ba yo'o to bi' byodo' li'e la'kze ba ngole'. Wnnégake' chie', na' wnnágake': "Nake' no'le wbíz" san ba zej xop byo' yo'o bi'don' li'e. ³⁷ Bi be zoa da' bi gak gon Dios.

³⁸ Naž Lian' wnnabe':

—Nakkza' chie'. To chi'ize naka' wen žin che Xanžon'. Gak chia' kan bach wnnó' gon Dios chia' neda'.

Naž la' beza'te wbás che ya'abán' gan zoa Lian'.

Lia zejwíabe' Xbel

³⁹ La' ža na'ze wyó'o Lia nez, na' taría taría wyejbe' gan nak law ya'ado' ka', na' bžinbe' to yež da' nbaben Judea. ⁴⁰ Kate' bžinbe' ga na' wyo'obe' liž Secrían', na' gožbe' Xbelen': "Padiox."

⁴¹ Kate' benle Xbelen' dan' wnná Lian', la' btate kwin bi'don' yo'obe' li'e, na' Dios Be' La'y bedjsóalene' le'. ⁴² Naž Xbelen' wnnié' zižje, na' wnné':

—Dios ba ben cháwe'že' le' ka yógo'te no'le ka', na' lezka' ben chawe'e bi'don' yo'obe'

li'o. ⁴³ ¿Nozkze neda', dan' bla' xna' Xana' ga zoa' ni? ⁴⁴ Katen' benla' dan' gožo' neda', lo yela' žebél chebe' la' btate kwin bi'don' yo'obe' li'a. ⁴⁵ Ba nez zen naken chio' dan' bejli'o xtiža' wbás che ya'abán', na' gakkze kan gože' le' lo wláz Xanžon'.

⁴⁶ Naž Lian' wnnabe':

Dot laža'a zka'n zena' Xanžon',

⁴⁷ na' žebélenla' Dios, Benne' Weslá chian'.

⁴⁸ Dios na'kze be' laže'e neda'.

Yoa'a lo ne'e Le', na' to chi'ize naka' wen žin chie'.

Na'a so law, nnágake' chia':

"Ba nez zen naken che no'len."

⁴⁹ Zenle'e nak da' ben Dios, Benne' zente, chia' neda'.

¡Ga'n zen La la'y chie'!

⁵⁰ Le' žeyache' láže'tezle' benne' ka' zžébegake' Le',

na'a ža, na' to chi'ize.

⁵¹ Da' zan yela' wak zen ka' ba bene' Le'.

Bzejjwe' benne' ka' bka'n zéngake' yela' žejní'il chégake'.

⁵² Beké'e yela' wnná bia' chegak benne' blo ka',

na' bene' ga zej nak blo benne' gaxjw laže' ka'.

⁵³ Bwawe' benne' ka' beldone',

na' bka'ne' ka'ze benne' wnni'a ka'.

⁵⁴ Góklene' benne' Israel ka', benne' wen žin chie' ka',

dan' be' laže'e légake', na' beyache' láže'le' légake'.

⁵⁵ Bene' da' bchebe laže'e chegak xa xto'žo ka', dan' gone' chežo,

dan' bchebe laže'e che Bran, na' chegak za'sóe' ka'.

⁵⁶ Lian' bgá'nlenbe' Xbelen' chonne byo', na' wdé na' beyejbe' ližbe'.

Da' gok kate' golj Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis

⁵⁷ Kate' bžin ža žala' soa xkwide' che Xbelen', golj to bi' byodo'. ⁵⁸ Benne' zjo'o li'a chie' ka' len lježe' ka', béngekle' kan Dios beyache' láže'le' le', na' bebélengekle' le'. ⁵⁹ Kate' ba gok xono' ža zoa xkwiden', bla'gak ljéžgake' ka' ga na' nich chóggake' lo belá' che bi' byodon' da' nak bian' nbabbe' che Dios, na' gónegekle' wzóagake' labe' Secría kan zoa la xabe'. ⁶⁰ Naž beží'i Xbel, xna'be', na' wnné':

—O'o. Zwa si' labe'.

61 Wnnábgekle' le', na' wnnágake':
—¿Biz chen'? Bi zoa nitó lježle, benne' lie' Zwa.

62 Naž benne' ka' blo'éezegekle' nich nnábgekle' xabe' bize žénele' si' labe'.
63 Secrían' wnnabe' to blagdo', na' bzoje' lawn da' znnan: “Zwa si' labe'.” Bebágekle' yógo'tegake'. 64 Ka' gaze la' beyáljwte žoa'a Secrían', na' gok bechalje', na' bka'n zene' Dios. 65 Naž bebágekle' yógo'te benne' zjo'o li'a chégake', na' wzé diža' kan gok da' ki yógo'te yeždo' zej nnitan' lawgak ya'ado' ka' gan nbab Judea. 66 Bza' láže'gak yógo'te benne' ka' katen' béngkele' kan goken, na' wnnágake':

—¿Bizken' gon bi' byodon'? Da' likze Xanžon' zóalene'-be'.

Da' bchalj Secría lo wláZ Dios

67 Naž Dios Be' La'y bedjsóalene' Secrían', xa Zwan', na' bchalje' lo wláZ Dios, na' wnné':

68 iGa'n zen Dios, Xangak benne' Israel ka', dan' bedjwíe' žo'o, benách chie', na' beya'we' žo'o!

69 Bsele'e Benne' Weslá chežo ga zoažo ni, len yela' wak zen chie'.
Nake' Xkwiden' za' goljbe' ládjwgak za'só Dabí,

bennen' goke' wen žin che Dios ža ni'te.

70 Ža ni'te bchebe laže'e gone' da' ki, dan' wnné' lo na'gak benne' ka' bchaljgake' lo wlaze' Le'.

71 Bchebe laže'e yeslé' žo'o lo na'gak benne' ka' zžá'agake' žo'o, na' lo na'gak benne' ka' bi zlé'egekle' žo'o chawe'.

72 Bchebe laže'e yeyache' láže'le' Dabín', xa gole wdé chežon', na' chejsá' laže'e da' bchebe laže'e, dan' naken la'y.

73 Ben choche' xtiže'e, dan' bchebe laže'e gonen', dan' gože' Bran, xa gole wdé chežon', dan' naken to da' žala' gone' chežo žo'o.

74 Bchebe laže'e yeslé' žo'o lo na'gak benne' ka' bi zlé'egekle' žo'o chawe'

nich biž žébežo gonžo xchine' Le',

75 na' nich gakžo gaxjw laže', na' dot chawe' lawe' Le' yógo'te ža soažo nbanžo.

76 Le', zí'na'do', si' lo' benne' zchalje' lo wláZ Dios, Benne' zente, dan' chejo' le' zga'alo' ka' Xanžon', na' gon chawo'o nez gan tie'.

77 Wzejni'ilo' benách chie' ka' kan wak yelágake' na' kan yenít law Dios doła' da' zej nbage'e.

78 Ki naken, Dios žeyache' láže'le' žo'o, na' gone' ga la' law Bennen' nakkze' baní chežo.

79 Lekze' wza'ni'e chegak benne' ka' nak choł yichj lázdo'gake', na' za' gátgake', nich yegoé'e žo'o to nez gan ga'n cháwe'žo.

80 Bgole xkwide' byodon', na' gokbe' wale. Wzóazebe' gan nak latje dach kate' bžinže ža bla' lawbe' lawgak benne' Israel ka'.

2

Da' goken katen' golj Jesús

(Mt. 1:18-25)

1 La' ža na'ze Augusto, benne' Sésar, bchi'le' yógo'te benách nníta'gake' yežlyó nga yéla'gake' le'e yich. 2 Kate' da' nežw byéla'gake' le'e yichen', wnná bia' to benne' lie' Sirenio gan nbab Siria. 3 Yógo'te benách ka' beyéjgake' yež che chégake' gan zej nbabe' nich yéla'gake' le'e yichen'. 4 Wzá' Jwsé lo yež Nasaret gan nbab Galilea, nich cheje' gan nbab Judea, na' bžine' lo yež Belén, gan golj Dabí ža ni'te. Ki bene' dan' nbablen Jwsén' benne' ka' zej nake' za'só Dabín'. 5 Jwsén' wyeje' ga na' nich yéle'e le'e yichen', tzen len Lia. Lian' nakbe' xkwide' no'len' ba bchebe láže'be' wchág ná'lenbe' Jwsén', na' za' galj bi'do' chebe'. 6 Kate' ne nníta'gake' lo yež Belén, bžin ža žala' galj bi'do' cheben'. 7 Golj to bi' byodo', xkwide' nežw chie'. Bchele'-be' to láže'do', na' bdixjwe'-be' to lo yo'odo' gan žape chí'igake' da' žawgak bia ka' chegak benne' ka' yó'ogake' nez. Ki goken dan' bi bžel latje gan gá'ngake' lo yo'o gan želžín benne' ka' yó'ogake' nez.

Zla' law wbás che ya'abá gan žape chí'igake' zila' ka'

8 Gawze gan že' yež Belén nníta'gak benne' ka' yiže', benne' žape chí'igake' zila' ka' žel. 9 La' bla' lawte to wbás che Xanžon' gan nníta'gake'. Wyó'o yela' baní che Xanžon' gan nníta'gake', na' bžébegake'.

10 Naž wbás che ya'abán' gože' légake', na' wnné':

—Bi žébele. Na'a zzenla' le'e to da' gonen ga yebélele, na' yebélengeklen yógo'te benách. 11 Na'a ba golj to bi' byodo' lo yež gan golj Dabí, na' gakbe' Benne' Weslá chele. Nake' benne' bseła' Dios, na' nake' Xanžon'. 12 Da' ni gak bia'be' nich gónbia'le-be'. Yežel-lele-be', nželbe' láže'do', na' debe' to lo yo'odo' gan žape chí'igake' da' žawgak bia ka' chegak benne' ka' yó'ogake' nez.

13 Gan wzóa wbás che ya'abán', ka' gaze bla' lawgak wbás zante che ya'abá che Dios, na' zka'n zéngake' Dios, na' wnnágake':

14 Ga'n zen Dios, Bennen' zoe' ža'te! Gak da' wká'n chawen' benách yežlyó nga, benne' ka' Dios žaz laže'e légake'.

15 Kate' beza'gak wbás che ya'abá ka' ga na', zeyéjgake' ya'abá, benne' ka' žape chí'igake' zila' ka' gož ljéžgake' toe' yetóe', na' wnnágake':

—Le cho'o lo yež Belén nich le'elžo cha' ba goken kan bzejní'il Xanžon' žo'o.

16 Taría taría la' jaktie' ga na', na' bejxáka'gake' Lian' len Jwsén', na' xkwiden', bi'don' debe' to lo yo'odo' gan žape chí'igake' da' žawgak bia ka' chegak benne' ka' yó'ogake' nez. 17 Kate' blé'egek-le-be', bzéngekle' légake' dan' wnná wbás che ya'abán', kan nak che xkwiden'.

18 Bebankele yógo'te benne' béngekle' dan' wnnagak benne' ka' žape chí'igake' zila' ka'.

19 Lian' wlo'oze' da' ki lo yichj lázda'we', na' blab laže'e kan zej naken. 20 Beyejgak benne' ka' žape chí'igake' zila' ka', zka'n zéngake', na' žoe lágwage' Dios ni'a che yógo'te dan' béngeklen', na' blé'egeklen', da' ka' gókgaken kan gož wbás che ya'abán' légake'.

Zgó'ogake' xkwide' Jesús lo na' Dios

21 Kate' ba gok xono' ža wzóa xkwide' Jesusen', belchoge' lo beła' chebe' da' nak bian' nbabbe' che Dios, na' bzóagake' labe' Jesús kan ba bzoakze wbás che ya'abán' labe' zga'ale kate' za' cho'obe' le'e xna'be'.

22 Kate' bza'a ža che da' zpa' kwingak no'le ka' za' bzóategake' bi'do' chégake' kan zna da' bchi'le Moisés, belchi'e xkwide' Jesusen' lo yež Jerusalén nich kó'ogake'-be' lo na' Xanžo Dios. 23 Ki béngake',

dan' nyejw lo da' bchi'le Xanžo Dios, dan' znan: “Yógo'te bi' byodo', bi' nežw che xna'be', žala' kwéjgake'-be' cheze che Xanžo Dios.” 24 Che len jake' ga na' nich gótgake' chope sintr gog, o chope plomdo' ka', na' kó'ogake'-ba' law Dios, kan zna xtiža' Xanžo Dios.

25 Ža na'ze zoa to benne' lie' Smon lo yež Jerusalén, bennen' nake' chawe', na' žejli'e che Dios. Zbeze' Bennen' seła' Dios, Bennen' gon chawe'e benách Israel ka'. Dios Be' La'y zóalene' Smon na', 26 na' ba bloe'ele' le' bi gatzie' kate' lé'ežele' Benne' Criston', Bennen' seła' Xanžo Dios. 27 Bžin Smon na' lo zchil yodo' dan' bche' Dios Be' La'y le' ga na'. Katen' xa xna' xkwide' Jesusen' belchi'e-be' lo zchil yodo' nich góngake' chebe' kan zna xtiža' Dios, 28 Smon na' wdele'-be', na' bka'n zene' Dios, na' wnné':

29 Xan, na'a wak gonno' neda' latje gata', na' ga'n ži yichj lázda'wa', dan' ba gok dan' gožo' neda', wen žin chio'.

30 Ba ble'ela' bi'don' bzoakzo' Le', bi'don' gakbe' Bennen' yeslé' benách ka',

31 Bennen' wlo'e'elo' law lawgak yógo'te benách ka'.

32 Nakbe' baní' dan' wza'nín' chegak benne' zi'to' ka',

na' lezka' baní' chegak benách chio', benne' Israel ka'.

33 Bebanle Jwsén' len Lian', xna' xkwide' Jesusen', kan nak dan' wnná Smon na' kan nak chebe'. 34 Smon na' wnnable' Dios gon chawe'e légake', na' gože' Lian', xna' Jesusen', na' wnné':

—Bwia nga. Dios bzoe' Xkwide' ni nich gakbe' da' gonen ga chix láže'gekle benne' zan, na' gonbe' ga yeyakgak chawe' benne' zan ladjwgak benách Israel. Gakbe' to da' gak bian', na' benách ka' nnégake' chebe'.

35 Gaken ki nich la' law dan' zza' láže'gak benne' zan. Da' ki gaken chio' ka to ya ntoche' da' chazen lazdo'o.

36 Lezka' Ana, to no'le zchalje' lo wláz Dios, wzóe' ga na'. Nake' zi'n Fanuel, to benne' nbabe' za'só bennen' lie' Aser, zi'n Israel. Ana na' wzóalene' benne' byo chie' gaže yiz wdé goke' xkwide' no'le, na' ba ngól-li'e.

37 Got benne' byo che Anan', na' bga'ne' wzebe na' zejte ba zeje' taplalj tapiz. Bi žežoje' gan nak zchil yodon'. Dot ža dot

yele, zka'n zene' Dios, na' žone' wbás, na' zcháljlene' Dios. ³⁸ La' na'ze ble'e ga na', na' gože' Dios: “Žóxkeno'.” Bzejni'ile' yógo'te benách kan nak che xkwide' Jesusen', benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén, na' želbeze' ža la' Bennen' seła' Dios nich gon chawe'e benách chie' ka'.

Jwsé len Lia zeyéjgake' lo yež Nasaret

³⁹ Wdé ben Jwsén' len Lian' yógo'te dan' zna xtiža' Xanžo Dios, beyéjgake' lážgake', yež Nasaret gan nbab Galilea. ⁴⁰ Bgole xkwide' Jesusen', na' gokbe' choch. Góta'že yela' žejní'il chebe', na' zen nak da' wló'o Dios lo yichj lázdo'be'.

Žežín xkwide' Jesús zchil yodo'

⁴¹ Twiz twiz žjak xa xna' Jesusen' lo yež Jerusalén katen' žak Lni Pasko', kate' žejśá' láže'gak benne' judío ka' kan ben Dios, katen' beslé' xa wdé chégake' lo yežlyó Egipto. ⁴² Kate' xkwide' Jesusen' ba zejbe' chežinno yiz, jake' lo yež Jerusalén kan žónteze žóngake' kate' žak lni na'. ⁴³ Kate' wdé lnin', zezá'gake', na' xkwide' Jesusen' nga'nbe' lo yež Jerusalén, san Jwsén' len Lian', xna' Jesusen', bi gókbe'egeklen'. ⁴⁴ Žékgekle' zeyo'obe' ladjw benne' zan ka', benne' zesá'klene' légake', na' che len to ža besa'ke'. Naž beyíljkake'-be' gan zej nnita' ljéžgake', na' gan zej nnita' benne' ka' zej nónbi'e, ⁴⁵ na' bi bežélgekle'-be'. Che len beyéjgake' lo yež Jerusalén, na' beyíljkake'-be' ga na'.

⁴⁶ Ža chonne ža, bežélgekle'-be' gan nak to lo zchil yodo', že'be' ladjwgak benne' yodo' wsedle ka', na' zze nagbe' dan' žśédgekle', na' znnablbe' légake' da' zan. ⁴⁷ Bebángekle yógo'te benne' béngekle' dan' bchaljbe' len yela' žejní'il chebe', na' kan nak dan' bechebbe'. ⁴⁸ Kate' xa xna'be' blé'egek'-be', bebángekle'. Xna'be' gože'-be', na' wnné':

—Ži'na', žbiz chen' beno' ki len neto'? Wžé' zedlto', na' beyiljto' le', neda' len xon'.

⁴⁹ Naž Jesusen' gožbe' légake', na' wnnabe':

—žBiz chen' beyiljle neda'? žBi nnézele žon byenen we' laža'a da' naken che Xa'?

⁵⁰ Bi bejní'igekle' xa xna'be' dan' gožbe' légake'.

⁵¹ Jesusen' beyéjlene' légake', na' bežinbe' lo yež Nasaret. Benbe' kan zna xtiža'gak xa xna'be'. Lia, xna' Jesusen', wló' chawe'ze' yógo'te da' ki lo yichj lázda'we'. ⁵² Góta'že yela' žejní'il che xkwide' Jesusen', na' bgolbe'. Bežojbe' chawe' law Dios, na' lawgak benách ka'.

3

Da' bchalj Zwa, benne' bezóe' benách ka' nis

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ Kate' ba zej chi yiz zna bia' Tiberio, benne' Sésar, dot yežlyó nga, zna bia' Ponsio Pilato gan nbab Judea, na' Herodes zna bi'e gan nbab Galilea, na' Lip, biche' Herodes na', zna bi'e gan nbab Iturea, na' gan nbab Trakonite, na' bennen' lie' Lisantias zna bi'e gan nbab Abilinia. ² Kate' ža ka' Anás len Kaifás, zej nake' bxož blo ka', na' la' na'ze Dios bcháljlene' Zwa, ži'n Secría, kate' ne zoa Zwan' lo latje dach. ³ Wdá Zwan' do zente žoa'a yego Jordán, na' bchalje' kan žala' yezoagak benách ka' nis, benne' ka' žeyát láže'gake' nich yenít law Dios doła' da' zej nbage'e. ⁴ Gok da' ki kan nyejw le'e yich la'y, dan' wnná Isaías, benne' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, dan' znnan: Benle chi'i to benne' wnné' žižje lo latje dach, wnné':

“Le wpá' nez nich žin Xanžo Dios gan zoale. Le yebéj li nez las ka' gan tie'.

⁵ Le yeschá' yógo'te gan zej že' bloj ka'.

Le gon lache' yógo'te ya'a sibe ka', na' ya'ado' ka'.

Le yebéj li nez legw ka', na' le gon chawe' nez yej ka'.

⁶ Yógo'te benách lé'egek'-be' bennen' seła' Dios, bennen' yeslé' légake'.”

⁷ Kate' bžojgak benne' zan lo yež ka' nich yežogake' nis lo na' Zwan', le' gože' légake', na' wnné':

—Le'e, lježgak bele snia ka'. žBiz chen' žénelele yezoale nis? žZoa no benne' gože' le'e bi chog Dios chele gatle cha' yezoale nis? ⁸ Na'a, le gon da' gak bian' ba beyát láže'le, na' bi sa' láže'le, bi nnale: “Dios bi choge' cheto' gatto' dan' nakto' za'só Bran” dan' žapa' le'e, gak Dios ke'e yej ki, na' gone' ga yeyákgaken za'só Bran na'. ⁹ Nakle ka' yag ka'. Ba zbez ya wage nich chogen yag

ka'. Bíte'teze yag da' bi zbian da' zix chen, chóggaken', na' wzéygaken' lo yi'.

¹⁰ Naž benách ka' nníta'gake' ga na' wnnábgekle' le', na' wnnágake':

—¿Nakxkze gonto'?

¹¹ Bechebe Zwan', na' gože' légake':

—No benne' de chope ze' žala' wnezjwe' ton che no benne' bi de chie'. No benne' de da' žawe', lezka' žala' chisen' chegak benne' ka' bi de da' gáwgake'.

¹² Lezka' bałe benne' wechizjw ka', benne' zchízjwgake' benách ka' lo wláz yež zi'to', bžingake' ga na' nich yezóagake' nis. Wnnábgekle' le', na' wnnágake':

—Benne' wsedle, ¿biz žala' gonto' neto'?

¹³ Zwan' gože' légake':

—Bi wchízjwžele kan wnná benne' zrna bi'e le'e.

¹⁴ Lezka' bałe benne' žjake' lo wdile wnnábgekle' le', na' wnnágake':

—¿Cheze neto', biz žala' gonto'?

Zwan' gože' légake':

—Biž wcheble nitó benne' nich ka'le bi da' de chie'. Biž nnale chegak benách ka' da' wen laže' nich gonle ga chízjwgake' le'e, san le chaz laže' ka' da' nájwle.

¹⁵ Lezka' benne' ka' želbeze' Bennen' sela' Dios, wnníta'gake' ga na', na' žsa' láže'gake' cha' nak Zwan' Benne' Criston'. ¹⁶ Bechebe Zwan', na' gože' yógo'tegake', na' wnné':

—Da' li neda' žezóa' le'e nis, da' zloe'elen nakle ka' benne' ka' ba gótgake', na' zej nzi'e yela' nban da' yoble, san za' Bennen' wchize' le'e Dios Be' La'y, na' da' naken yi' chie', na' Dios Be' La'y na' gonne' le'e yela' nban da' zejlí kanne. Bennen' ze'e napže' yela' wnná bia' ka' neda', na' neda' bi naka' zi kweja' zele'. ¹⁷ Noxe' da' žžen yi' chie', na' wlobe' zoa' scribe chie', dan' zloe'elen kan gaken chegak benách ka'. Wtobe' zoa' striben', na' ko'o chawen', san bebe chen wzeyen' lo yi' da' batkle yolen.

¹⁸ Kan zej nak diža' ki, na' yebałe diža' zan bzejni'ile' benách ka', na' bzenle' légake' diža' chawen'. ¹⁹ Zwan' bdil diže'e Herodes, benne' wnná bia', dan' zóalene' Herodías, zo'le Lip, benne' biche'e, na' dan' žone' da' zan da' kegle. ²⁰ Naž ben Herodes na' to da' kegle da' ženže, bsejwe' Zwan' liž ya.

Žezóa' Jesús nis

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ Kate' ža ka' kate' bi na' nyejw Zwan' liž ya, na' žezóe' benách ka' nis, lezka' bezóe' Jesusen' nis. Kate' Jesusen' ne zcháljlene' Dios, wyaljw ya'abá, ²² na' bla' law Dios Be' La'y. Zne'e ka' to plomdo', bian' betjba', na' bžinba' gan zoa' Jesusen'. Benle' chi'i to Benne' zchalje' ya'abá che Dios, na' wnné':

—Le' nako' Zi'na'. Nži'ila' Le', na' žaz laža'a Le'.

Kan zej nak xa xna' wdé ka' che Jesús

(Mt. 1:1-17)

²³ Katen' Jesusen' wzó lawe' žone' xchin Dios, zeje' Le' ka' chi žoa yiz. Žékgekle benách nake' zi'n Jwsé. Jesusen' nake' za'só Elí.

Bennen' nake' xa Lia, xna' Jesusen'.

²⁴ Elí na' goke' zi'n Matat.

Bennen' goke' zi'n Lebí.

Bennen' goke' zi'n Melki.

Bennen' goke' zi'n Jana.

Bennen' goke' zi'n yetó Jwsé.

²⁵ Jwsé ni goke' zi'n Matatías.

Bennen' goke' zi'n Amós.

Bennen' goke' zi'n Nahum.

Bennen' goke' zi'n Esli.

Bennen' goke' zi'n Nagai.

²⁶ Nagai na' goke' zi'n Maat.

Bennen' goke' zi'n yetó Matatías.

Bennen' goke' zi'n Semei.

Bennen' goke' zi'n yetó Jwsé.

Bennen' goke' zi'n Judá.

²⁷ Judá na' goke' zi'n Joana.

Bennen' goke' zi'n Resa.

Bennen' goke' zi'n Sorobabel.

Bennen' goke' zi'n Salatiel.

Bennen' goke' zi'n Neri.

²⁸ Neri na' goke' zi'n yetó Melki.

Bennen' goke' zi'n Adi.

Bennen' goke' zi'n Kosam.

Bennen' goke' zi'n Elmodam.

Bennen' goke' zi'n Er.

²⁹ Er na' goke' zi'n Josué.

Bennen' goke' zi'n Elieser.

Bennen' goke' zi'n Jorim.

Bennen' goke' zi'n yetó Matat.

³⁰ Matat na' goke' zi'n Lebí.

Bennen' goke' zi'n Smon.

Bennen' goke' zi'n Judá.

Bennen' goke' zi'n yetó Jwsé.

Bennen' goke' zi'n Jonán.

Bennen' goke' zi'n Eliakim.
³¹ Eliakim na' goke' zi'n Melea.
 Bennen' goke' zi'n Mainán.
 Bennen' goke' zi'n Matata.
 Bennen' goke' zi'n Natán.
³² Natán na' goke' zi'n Dabí.
 Bennen' goke' zi'n Isaí.
 Bennen' goke' zi'n Obed.
 Bennen' goke' zi'n Boos.
 Bennen' goke' zi'n Salmón.
 Bennen' goke' zi'n Naasón.
³³ Naasón na' goke' zi'n Aminadab.
 Bennen' goke' zi'n Aram.
 Bennen' goke' zi'n Esrom.
 Bennen' goke' zi'n Fares.
 Bennen' goke' zi'n yetó Judá.
³⁴ Judá na' goke' zi'n Jakob.
 Bennen' goke' zi'n Isaak.
 Bennen' goke' zi'n Bran.
 Bennen' goke' zi'n Taré.
 Bennen' goke' zi'n Nakor.
³⁵ Nakor na' goke' zi'n Serug.
 Bennen' goke' zi'n Ragau.
 Bennen' goke' zi'n Peleg.
 Bennen' goke' zi'n Heber.
 Bennen' goke' zi'n Sala.
³⁶ Sala na' goke' zi'n Kainán.
 Bennen' goke' zi'n Arfaxad.
 Bennen' goke' zi'n Sem.
 Bennen' goke' zi'n Noé.
 Bennen' goke' zi'n Lamek.
³⁷ Lamek na' goke' zi'n Matusalén.
 Bennen' goke' zi'n Enok.
 Bennen' goke' zi'n Jared.
 Bennen' goke' zi'n Mahalalel.
 Bennen' goke' zi'n yetó Kainán.
³⁸ Kainán na' goke' zi'n Enós.
 Bennen' goke' zi'n Set.
 Bennen' goke' zi'n Adán.
 Bennen' goke' ka zi'nkze Dios.

4

*Gónele da' xiwe' gonen ga baga' Jesús dola'
 (Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)*

¹ Bezá' Jesusen' žoa'a yego Jordán, zoalen Dios Be' La'y Le', na' de chgi' bchi'e Jesusen' lo latje dach. ² Wzóe' ga na' choplaj ža, na' gónele da' xiwe' gonen ga baga' Jesusen' dola'. Bi be bdaw Jesusen' ža ka', na' wdé

na' wdone'. ³ Naž da' xiwen' gožen Jesusen', na' wnnán:

—Cha' nakkzo' Le' Zi'n Dios, wnná yeyák yej ni yet xtil.

⁴ Bechebe Jesusen', na' gožen':

—Nyejw le'e yich da' znnan: “Kégeze len yet xtil zej nban benách ka', san lezka' zej nbánlene' yógo'te xtiža' Dios.”

⁵ Naž da' xiwen' bchen' Jesusen' gan nak to law ya'a sibe. To chí'ido'ze bloe'elen Le' yógo'te latje gan znnan bia'gak benne' ka' dot yežlyó nga. ⁶ Naž da' xiwen' gožen Jesusen', na' wnnán:

—Yógo'te latje chegak benne' wnná bia' ka', na' yela' wnni'a chégake', gonnán' chio', dan' yo'o lo na'a yógo'te da' ki, na' no benne' žénela' wnezjwa' da' ka' chie'. ⁷ Cha' Le' wzóa zibo' lawa', na' wká'n zeno' neda', yógo'te da' ki gaken chio'.

⁸ Naž Jesusen' gožen':

—Kwas na'le, da' xiwe', dan' nyejw le'e yich la'y dan' žen' neto', dan' znnan: “Xano' Dios wká'n zeno', na' toze Le' gono' xchine'.”

⁹ Naž da' xiwen' bchen' Jesusen' lo yež Jerusalén, na' bžian Le' yichjo'o yodo', na' gožen Le':

—Cha' nakkzo' Le' Zi'n Dios, bežite' ga ni ¹⁰ dan' nyejw le'e yich la'y da' znnan:

Dios sele'e wbás che ya'abá ka', na' gáklengake' Le'.

¹¹ Len ná'gake' góxwgake' Le' nich bi chejchego'o yej, na' bi gak zi' ni'o.

¹² Naž Jesusen' gožen':

—Nyejw le'e yich la'y da' žen' neto': “Bi wkonlo' žin Xano' Dios.”

¹³ Kate' da' xiwen' bi bžel'-len yetó da' gonen ga baga' Jesusen' dola', na' bebigan' gan zoe' to chí'ido'.

Zzo law Jesús žone' xchine' gan nbab Galilea

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ Beyéj Jesusen' gan nbab Galilea, na' nzi' lo ne'e yela' wak che Dios Be' La'y. Wzé diža' kan nak chie', na' benách ka' nníta'gake' yógo'te yež dot gawze ga na' béngklen'. ¹⁵ Jesusen' bsedle' benách ka' gan nak lo yo'o ka' gan zdogak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' yógo'te benách ka' wdápegake' Le' ba la'ne.

Da' ben Jesús lo yež Nasaret, dan' naken laže'

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶ Naž bežín Jesusen' lo yež Nasaret gan bgole'. Kate' bžin ža la'y chegak benne' judío ka', na' kan žónteze žon Jesusen', wyoé'e lo yo'o gan zdogak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' wzíe' nich gole' to da' nyejw le'e yich la'y. ¹⁷ Bdegake' yichen' lo na' Jesusen' gan nyejw da' wnná Isaías, bennen' bchalje' lo wláž Dios ža ni'te. Kate' bsaljwe' yichen', bežel-le' gan nyejw da' znnan:

¹⁸ Zoalen Be' La'y che Xanžon' neda' dan' wleje' neda' cheze'

nich wzenla' benách yache' ka' diža' chawe'.

Bsele'e neda' nich yeyona' benne' ka' žak zi' láždo'gake',

na' nich wzenla' benne' ka' zej nake' ka' benne' zej nžeje' ni'a che doła' da' nbága'gake', kan gak yelágake',

na' nich yeyona' benne' lo chole' ka',

na' nich yeslá' benne' ka' žsaka' zi'gak benách ka' légake',

¹⁹ na' nich wzía' diža' che ža gaklen Xanžo Dios benách ka'.

²⁰ Naž Jesusen' betobe' yichen', na' bedien' lo na' bennen' žape chi'e yiche la'y ka', na' bebi'e. Naž yógo'te benne' zej ndobe' lo yo'on', belwíe' Jesusen'. ²¹ Wzólaw Jesusen' zchalje', na' gože' légake':

—Na'a ža ni zoale le'e, ba bžinkze dan' nyejw le'e yichen'.

²² Yógo'tegake' wnné cháwe'gake' chie', na' bebángle' kan nak diža' chawen' da' zchalje', na' wnnágake':

—¿Kege benne' ni zi'n Jwsé?

²³ Naž Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Ye'le neda' da' znnan: “Le', benne' žeyón benách ka', beyón kwino'.” Lezka' ye'le neda': “Da' ka' benlto' beno' Le' lo yež Kapernaum, lezka' ben ga ni naken lažo'.”

²⁴ Lezka' wnná Jesusen':

—Da' li žapa' le'e, cha' zoa no benne' zchalje' lo wláž Dios, benne' wláž chie' ka' bi žapegake' le' ba la'ne. ²⁵ Da' li žapa' le'e, wnníta'gak no'le wzebe zan ža ni'te gan nbab Israel, ža ka' wzóa Lías, bennen' bchalje' lo wláž Dios. Kate' ža ka' bi gok yejw chonn yiz yo'o gachje, na' gok

wbín lo yežlyón'. ²⁶ Dios bi bsele'e Líasen' gan zej nnita' no'le wzebe ka' wnníta'gake' gan nbab Israel, san bsele'e le' gan zoa to no'le wzebe lo yež Sarepta, da' nbaben yež Sidón, to yež zi'to'. ²⁷ Lezka', wnníta'gak benne' zan ža ni'te gan nbab Israel, benne' ka' wdá'gake' yižwé' leže ža ka' wzóa Eliseo, bennen' bchalje' lo wláž Dios. Bi beyák nitó benne' ki ladjw benách Israel ka', san beyák toze Naamán, benne' zi'to' wbabe' lo yežlyó Siria.

²⁸ Kate' béngkle benne' ka' da' ni, benne' wnníta'gake' lo yo'o gan zdóbgake' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' bžá'agake'. ²⁹ Naž la' wzó žá'tegake', na' bebéjgake' Jesusen' žoa'a yež na'le. Belchi'e Le' gan nak le'e ya'a yej gan že' lážgake' nich wzíxjgake' Le' gan nak le'e ya'a yej na'. ³⁰ Wdé Jesusen' gachje láwe'le gan nníta'gake', na' la' beyejtie'.

Žeyón Jesús to benne' yoe'e be' xiwe' (Mr. 1:21-28)

³¹ Naž wyéj Jesusen' lo yež Kapernaum gan nbab Galilea, gan bsdle' benách ka' kate' nak ža la'y ka' chegak benne' judío ka'. ³² Bebángle' kan nak dan' žsedle Jesusen' légake', dan' zchalje' ka' to benne' de lo ne'e yela' wnná bia'.

³³ Lezka' zoa to benne' yoe'e be' xiwe' lo yo'o gan zdóbgake' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' wnnié' zižje, ³⁴ na' wnné':

—Bsan neto'. ¿Biž nbága'to' chio', Jesús, benne' Nasaret? ¿Zo'o nga nich wzía' yi'o neto'? Nónbia'to' Le' No nako'. Benne' la'y che Dios nako'.

³⁵ Naž Jesusen' bdile' be' xiwen', na' gožen':

—Žize wzóa, na' bežój lo bennen'.

Naž be' xiwen' wžo'nen bennen' lo yo lawgak benne' ka' nníta'gake' ga na', na' la' bežojten lo bennen', san biž bi benen len le'. ³⁶ Bebángle' yógo'tegake', na' bchaljlen ljéžgake', na' wnnágake':

—¿Biž diža' ni dan' zchaljen'? Len yela' wnná bia', na' yela' wak zen zdile' be' xiwe' ka', na' la' žežójtegaken.

³⁷ Wzé diža' che da' žon Jesusen', na' béngkle benách nníta'gake' yógo'te yež zej žen' dot gawze.

Jesús žeyone' xna' zo'le Smon, bennen' lezka' lie' Bedw

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Naž Jesusen' la' wzó ža'tie', na' bežoje' lo yo'o gan zdóbgake' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' wyoé'e liž Smon. Zoa xna' zo'le Smon ga na', na' yoe'e da' la. Góta'yoegekle' Jesusen' yeyone' le'. ³⁹ Wbiga' Jesusen' gan die', na' bliže' da' la da' yoe'e. La' bežojten. No'len' la' wyastie', na' bsí'ni'e da' bdáwgake'.

Jesús žeyone' benne' zan, benne' yižwé' ka'

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Kate' ba ben wbíz ža la'y na', bžingak yógo'te benne' zóalengak benne' yižwé' ka' légake', benne' ka' zej de'e yižwé' ka' che chégake'. Bedjwá'gake' benne' yižwé' ka' gan zoa Jesusen', na' Le' bxo'a ne'e légake', na' beyone' légake'. ⁴¹ Lezka' bežojgak be' zan, be' xiwe' ka' yo'ogak benách yižwé' ka'. Belbéžeya'a be' xiwe' ka', na' wnnágaken:

—Le' nako' Zi'n Dios.

Naž Jesusen' bdile' be' xiwe' ka', na' bi bi'e latje nnégaken, dan' nnéžgeklen nake' Le' Benne' Criston'.

Zchalj Jesús diža' chawe' gan nbab Galilea

(Mr. 1:35-39)

⁴² Kate' za' ža'ní' yetó ža, bžoj Jesusen' lo yež Kapernaum, na' wyeje' to latje dach. Benne' zan beyiljgake' Le'. Kate' bžingake' gan zoe', gónegekle' wséjwgake' xneze', nich bi yezé'e gan nníta'gake'. ⁴³ Naž Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Žon byenen cha'a gan zej nnita' yezika' yež ka', nich wchalja' diža' chawe' ga na' kan gak chó'ogake' gan zna' bia' Dios. Che len bsele'e neda' nga.

⁴⁴ Ki goken, bchalje' diža' chawen' lo yež ka' gan nbab Galilea, na' gan nak lo yo'o ka' gan žyelenle benne' judío ka' xtiža' Dios.

5

Želzene' bel zan

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Kate' ne zoa Jesusen' žoa'a nido', dan' nzin' Jenesaret, bdobgak benne' zan dot kwite', nich yéngkle' xtiža' Dios. ² Naž Jesusen' ble'ele' chope barkw zóagaken lawe' nison' gan nak gawze gan de yo biž, na' benne' wzén bel ka' zej nžoje' lo barkw ka',

na' žeyíbgake' yixjw bel chégake'. ³ Wžén Jesusen' to lo barkwn', dan' naken che Smon Bedw, na' wnnable' le' kweken' yeláte'do' zí'to'le gan de yo bižen'. Naž Jesusen' wži'e lo barkwn', na' že'ze' ka', bsdle' benne' zan ka' nníta'gake' lo yo bižen'. ⁴ Kate' beyóž bchalj Jesusen', naž gože' Smon, na' wnné':

—Bsa' barkw ni lo nido' gan že' zilen, na' le wzala' yixjw bel chele, na' senle bel ka'.

⁵ Beží'i Smon na', na' gože' Jesusen':

—Benne' wsdle, dot yele ba bento' žin, na' nitó bel bi na' sento', san len diža' chio' wzála'to' yixjwn'.

⁶ Kate' bzála'gake' yixjwn', wzéngake' bel zan, na' ba žekte žeza' yixjwn'.

⁷ Naž bližgake' ljéžgake' ka', benne' ka' nníta'gake' yetó lo barkwn' nich yidgake', na' gáklengake' légake'. Katen' bžingake' ga na', beschá'gake' žopte barkw ka' len bel ka', na' ba žek lo'jgak barkw ka' lo nisle.

⁸ Kate' Smon Bedw ble'elen', naž bzoa zibe' law Jesusen', na' wnné':

—Kwas len neda', Xan, dan' naka' benne' dola'.

⁹ Ki wnné' dan' zžebe Bedon' ni'a chegak bel zan ka', na' lezka' goken chegak benne' ka' žónlengake' le' tžen. ¹⁰ Lezka' bžébegak Jakob len Zwa, benne' ka' zej nake' zi'n Sebedeo, na' zej nake' ljež Smon Bedon'. Naž Jesusen' gože' Smon na', na' wnné':

—Bi žebo'. Na'a so lawo' yedjó'o benách ka' nich gákgake' chia', gono' kan žono' zzeno' bel ka'.

¹¹ Kate' ba besá'gake' barkw ka' gan nak yo bižen', belka'ne' yógo'ten ga na', na' jáklengake' Jesusen'.

Jesús žeyone' to benne' de'e yižwé' leže

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Kate' wzóa Jesusen' to yež, bžin to benne' de'e yižwé' leže gan zoe'. Katen' ble'ele' Jesusen', byechwe' lo yote, na' góta'yoele' Le', na' wnné':

—Xan, cha' žénelo', wak yeyono' neda'.

¹³ Naž Jesusen' bli ne'e, na' wdane' le'. Gože' le':

—Žénela'. Yeyako' chawe'.

La' bebižte yižwé' leže da' wdá' bennen'.

¹⁴ Naž Jesusen' gože' le' bi wzenle' nitó benne' kan bene'. Gože' le':

—Wyéj, bejloé'el kwino' law b̄xoz, na' be-jnezjw che da' žeyón le' chawe' che yodo' kan z̄nna x̄tiža' Moisés, dan' wlo'e'elen légake' ba beyako'.

¹⁵ Wzéle'e diža' che yela' wak che Jesusen', na' bdogak benne' zan gan zoe' Le' nich yéngkle' x̄tiže'e, na' nich yeyone' légake', na' yeké'e yižwé' chégake'. ¹⁶ Naž Jesusen' bezé'e ga na', na' wyeje' to latje dach, gan bcháljlene' Dios.

Jesús žeyone' to benne' bi žak se'e
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷ Yetó ža, kate' ne žsedle Jesusen' benách ka', že'gak benne' yodo' fariseo ka' len benne' yodo' wsedle ka', ga na'. Zej nnita' benne' ka' ga na', benne' zej nžoje' yógo'te yež gan nbab Galilea, na' gan nbab Judea, na' lo yež Jerusalén. Nak bia' de lo na' Jesusen' yela' wak che X̄anžo Dios dan' žeyone' benne' yižwé' ka'. ¹⁸ Naž benne' ka' zej noe'e to da' del to benne' bi žak se'e bžíngake' ga na', na' wdíljkake' nakze góngake' nich kó'ogake' le' lo yo'o, na' chixjwgake' le' law Jesusen'. ¹⁹ Kate' bi bžélgekle' nakze góngaken' dan' zej nnita' benách zan ga na', naž wžéngake' yichjo'o yo'on', na' bsáljwgake' yichjo'on'. Btínnegake' dan' del benne' yižwén', na' belyíxjwe' le' gachje láwe'lgak benách ka', gan nak law Jesusen'. ²⁰ Kate' gókbe'ele Jesusen' kan žejlé'gake' chie', gože' benne' yižwén':

—Benne', ba benít lawa' doła' da' nbago'o.

²¹ Naž wzó law zza' láže'gak benne' yodo' wsedle ka' len benne' yodo' fariseo ka', na' wnnágake':

—Benne' ni znne' da' zzoan Dios chela'ale. ¿Nožkze benne' gak yenít lawe' doła'? Toze Dios gak yenít lawe' doła'.

²² Žákbe'ele Jesusen' dan' zza' láže'gake', na' gože' légake':

—¿Biž chen' zza' láže'le da' ki? ²³ Bi nak zede cha' no benne' ye'ze' benne' ni: “Ba benít lawa' doła' da' nbago'o” san nak zede gone' ga yeyase', na' se'e. ²⁴ Wlo'e'ela' le'e nzi' lo na'a neda', Benne' Golje' Benách, yela' wnná bia' yenít lawa' doła' yežlyó nga.

Naž Jesusen' gože' bennen' bi žak se'e, na' wnné':

—Žapa' le', wyase. Beywá' dan' delon', na' beyéj ližo'.

²⁵ La' wyaste benne' yižwén' lágwage', na' beké'e dan' góta'len', na' zeyeje' liže', zka'n zene' Dios. ²⁶ Bebángkle' yógo'tegake', na' bka'n zéngake' Dios. Lezka' zžébegake', na' wnnágake':

—Na'a bl'e'elžo to da' žonen ga žebanlžo.

Jesús žliže' Lebí, bennen' lezka' lie' Matío
(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Wdé gok da' ni, Jesusen' bžoje' ga na', na' bl'e'ele' to benne' lie' Lebí, ži'e gan zchizjwe' lazgak benách, na' Jesusen' gože' le':

—Benlen neda' tzen.

²⁸ La' wzó ža'te Lebín', na' bka'ne' yógo'te, na' wyéjlene' Jesusen'.

²⁹ Wdé na', ben Lebín' to yela' waw che Jesusen' gan nak lo liže', na' wnníta'gak benne' zan ga na', benne' wechizjw ka' len yebale benne' ka' želbé'lene' légake' gan žáwgake'. ³⁰ Naž benne' yodo' wsedle ka' len benne' yodo' fariseo ka' wnnégake' chegak benne' wsedle ka' che Jesusen', na' wnnágake':

—¿Biž chen' že'j žáwlenle tzen benne' wechizjw ka', na' yezika' benne' doła' ka'?

³¹ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Benne' ka' nníta'gake' chawe' bi žon byenen chjake' law benne' žeyone' benách ka', san benne' yižwé' ka' žon byenen chjake' law bennen' žeyone' benách ka'. ³² Bła'a neda', kege nich wliža' benne' chawe' ka', san nich wliža' benne' doła' ka' nich yeyát láže'gake'.

Znnábgekle' Jesús kan nak che yela' žon wbás

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Naž benne' yodo' ka' wnnábgekle' Jesusen', na' wnnágake':

—Benne' ka' žónlengake' Zwa tzen, na' benne' ka' žónlengake' benne' yodo' fariseo ka' tzen, žónteze žóngake' wbás, na' zcháljlengake' Dios. ¿Biž chen' benne' ka' žónlengake' Le' tzen že'j žáwgake'?

³⁴ Jesusen' gože' légake':

—¿Wak gonle ga gongak benne' ka' wbás, benne' nníta'gake' lni che yela' zchag na', kate' benne' zchag ne'e ne zóalene' légake'?

³⁵ Žin ža kate' kwas benne' zchag ne'e gan nníta'gake'. Ža na' góngake' wbás.

³⁶ Naž Jesusen' bsaka' lebe' kan nak da' ki, na' gože' légake':

—Bi chog nitó benne' to laže' kobe dan' ba ndian, nich kweje' xtaka' dan' yedé'e le'e to laže' gole. Cha' gone' ki, kégeze gak ditj laže' koben', san láže'don' dan' bžojen le'e laže' koben' bi gon leben laže' golen'.

³⁷ Lezka', bi zga'a nitó benne' xis uba kobe lo že'e yid gole. Cha' no benne' gone' ki, xis uba koben' wlá'an že'e golen' da' naken yid, na' lalj xis uban', na' cwia yi' že'e yid golen'.

³⁸ Che len žala' ka'ažo xis uba kobe to lo že'e yid kobe, na' žopten gak chí'igaken. ³⁹ Cha' zoa no benne' že'je' xis uba gole, bi yénete'le' ye'je' xis uba kobe, dan' nne': “Nakže dzi' xis uba golen'.”

6

Benne' wsedle ka' che Jesús zká'agake' bisto zoa' stribe ža la'y

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ Kate' nak to ža la'y chegak benne' judío ka', wdá Jesusen' gan de yel zoa' stribe, na' benne' wsedle chie' ka' zká'agake' bisto gan žia zoa' sriben'. Belzoben' lo ná'gake', na' bdáwgaken'. ² Naž benne' yodo' fariseo ka' wnnábgekle' légake', na' wnnágake':

—¿Biz chen' žonle da' bi žala' gonžo ža la'y?

³ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—¿Bi bel-le kan ben Dabí katen' wdone', na' lezka' beldón benne' ka' wnníta'lengake' le'? ⁴ Wyoé'e lo yodo' che Dios, na' wzi'e yet xtil dan' zgó'ogake' law Dios, dan' bi žala' gawžon, san de latje chégakze bxož ka' gáwgaken', na' Dabín' bdawen', na' lezka' bnezjwen' chegak benne' ka' bénlengake' le' tzen.

⁵ Naž Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Neda', Benne' Golje' Benách, naka' Xane ža la'y.

Jesús žeyone' to benne' nžeke' ne'e

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Yetó ža la'y chegak benne' judío ka', wyó'o Jesusen' lo yo'o gan zdóbgake' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' bsdle' benne' ka' nníta'gake' ga na'. Lezka' zoa to benne' ga na', benne' nžeke' ne'e li ža. ⁷ Benne' yodo' wsedle ka' len benne' yodo' fariseo

ka' zwiágake' Jesusen', nich lé'egekle' cha' yeyone' bennen' kate' nak ža la'y chégake', nich želgekle' nakle gak yesbága'gake' Le' zia. ⁸ Žákbe'ele Jesusen' dan' zza' láže'gake', na' gože' bennen' nžeke' ne'e, na' wnné':

—Wzó ža'. Wzé gachje láwe'le nga.

La' wzó ža'te bennen', na' wzie' ga na'.

⁹ Naž Jesusen' gože' benne' yodo' ka', na' wnné':

—Nnabla' le'e to diža'. ¿De latje kate' nak ža la'y gonžo da' naken chawe', cha' gonžo da' zinnj? ¿De latje yeslažo yela' nban chegak benách ka', cha' yeka'ažon?

¹⁰ Naž Jesusen' bwie' benne' ka' nníta'gake' dot kwite', na' gože' bennen' nžeke' ne'e:

—Bli no'o.

Naž bennen' bli ne'e, na' la' beyak-ten. ¹¹ Naž bža'agak benne' yodo' ka', na' bégake' toze diža' la' légakze' nich želgekle' bi da' góngake' che Jesusen'.

Jesús zbie' chežinno benne' nich gákgake' wbás chie' ka'

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² Kate' ža ka' wyéj Jesusen' gan nak to law ya'ado'. Katen' bžine' ga na', bliže' Dios, na' dot yele bcháljlene' Le'. ¹³ Kate' za' ža'ní', bliže' benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' wžíe' chežinnoe' nich gákgake' wbás chie' ka'. ¹⁴ Bliže':

Smon, (bennen' lezka' lie' Bedw),

Ndres, (benne' biche' Bedon'),

Jakob,

Zwa,

Lip,

Bartol,

¹⁵ Matío,

Mas,

Jakob, (zi'n Alfeo),

Smon, (benne' že' laže'e yež chie'),

¹⁶ Judas, (zi'n to benne' lie' Jakob),

Judas Iskariote, (benne' wdíe' Jesusen' lo na'gak benne' ka' gótgake' Le').

Žeyón Jesús benne' zan

(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Naž Jesusen' bdínnelene' benne' wbás chie' ka' tzen law ya'adon', na' bžíngake' to gan nak lache', gan zej nnita' benne' zanže, benne' wsedle chie' ka'. Lezka' zej nnita' benne' zan ga na', benne' zej nžoje' yógo'te yež gan nbab Judea, na' lo yež

Jerusalén, na' lo yeždo' ka' zej nnitan' žoa'a nisko' gan zej nnita' yež Tiro, na' yež Sidón. Benne' ki bžingake' ga na' nich wzé nággake' xtiža' Jesusen', na' nich yeyákgake' lo yižwé' che chégake'. ¹⁸ Lezka' beyakgak benne' ka' zzáka'gake' dan' yó'ogake' be' xiwe' ka'. ¹⁹ Gónegekle yógo'te benne' zan ka' kángake' Jesusen' dan' žeyone' yógo'tegake' len yela' wak chie'.

Yela' ba nez, na' da' nyáche'le'e
(Mt. 5:1-12)

²⁰ Naž bwia Jesusen' benne' wsedle chie' ka', benne' ka' nníta'gake' ga na', na' gože' légake':

—Ba nez zen naken chele le'e, nak nyache' láže'le na'a, dan' gata' latje chele gan zna bia' Dios.

²¹ 'Ba nez zen naken chele le'e zdonle na'a, dan' weljle da' naken che Dios.

'Ba nez zen naken chele le'e zbézele na'a, dan' wzížlenle neda' tzen.

²² 'Ba nez zen naken chele le'e, dan' za' ža katen' benách ka' bi lé'egekle' le'e chawe', yebéjgake' le'e gan nníta'gake', na' nnégake' chele, na' gon díjgekle' lale, na' nnágake' naken to da' dáche'ze dan' žónlenle neda', Benne' Golje' Benách, tzen. ²³ Le soa lo yela' ba nez ža na', na' le yebél, dan' nak zen da' gata' chele ya'abá che Dios. Lezka' xa xna' golte chégake' ka' bégake' da' zinnj chegak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios ža ni'te.

²⁴ 'Da' nyáche'le'e gaken chele le'e, benne' wnni'a ka', dan' ba de da' yebélenlele.

²⁵ 'Da' nyáche'le'e gaken chele le'e, željelele na'a, dan' tonle.

'Da' nyáche'le'e gaken chele le'e, žžížele na'a, dan' gak nyache' láže'le, na' kwež nyáche'le.

²⁶ 'Da' nyáche'le'e gaken chele le'e, znnagak yógo'te benách ka' chawe' chele. Lezka' bengak xa xna' golte chele ka', dan' wnnágake' chawe' chegak benne' wen láže' ka', benne' wnnázegake' bcháljgake' lo wláz Dios.

Žala' ži'ilžo benne' ka' bi zlé'egekle' žo'o chawe'
(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ Lezka' wnná Jesusen':

—Žapa' le'e, zoale nga, na' ženlele chia' neda', znnia':

Le ži'il benne' ka' bi zlé'egekle' le'e chawe'.
Le nnab da' chawe' chegak benne' ka' zžá'agake' le'e.

²⁸ Le nnable Dios gon chawe'e benne' ka' žóngake' le'e zia.

Le nnable' Le' gáklene' benne' ka' znnégake' chele.

²⁹ Cha' no benne' kape' chelá'a xago', bze yechelá'a xagon'.

Cha' no benne' ke'e laže' da' zoan xkožo'o, lezka' be' latje ke'e zon'.

³⁰ Cha' no benne' nnable' le' da' de chio', bnezjwn chie'.

Cha' ke'e da' naken chio', bi yennabon'.

³¹ Ka' žénelele gongak benách ka' chele, lezka' le gon chégake'.

³² 'Cha' nží'izelele benne' ka' zej nži'ile' le'e, žbize da' nakže chawe' žonlen? Lezka' žongak benne' doła' ka', zej nži'ile' benne' ka' zej nži'ile' légake'. ³³ Cha' žonle da' naken chawe' chégakze benne' ka' žóngake' chawe' chele, žbize da' nakže chawe' žonlen? Lezka' žongak benne' doła' ka'. ³⁴ Cha' znéjwzele chegak benne' ka' žéklele yebí'igake' chele, žbize da' nakže chawe' žonlen? Lezka' žongak benne' doła' ka', zoa bi da' znéjwgake' chegak benne' ka' žóngake' doła', dan' zej nnezle' yebí'igake' dan' bnéjwgake'.

³⁵ Neda' žapa' le'e: le ži'il benne' ka' bi zlé'egekle' le'e chawe', na' le gon da' naken chawe' chégake'. Le wnezjw chegak benách ka' la'kze bi žéklele yebí'igake' chele. Cha' ki gonle, zen nak da' yebélenlen, na' gakle ži'nkze Dios, Benne' zente, dan' žone' da' naken chawe' chegak benách ka', benne' bi žaz láže'gake', na' benne' ka' žóngake' da' kegle. ³⁶ Žala' yeyache' láže'lele benách ka', kan žon Xale Dios, žeyache' láže'le' yógo'te benách.

Bi žala' nnežo che lježžo
(Mt. 7:1-5)

³⁷ Lezka' wnná Jesusen':

Bi nnele che lježle, na' bi nne no benne' chele.

Bi yesbága'le lježle zia, na' bi yesbaga' no benne' le'e zia.

Le yenít law che lježle, na' Dios yenít lawe' chele.

³⁸ Le wnezjw che lježle, na' Dios gonne' chele.

Gónngake' chele da' wžíxgake' len to kak da' zžíxen, dan' nak bia' li, dan' nyižen, na' nyiten že'lte, na' zo dí'aten. Kan nak da' zžíxle le'e, ka'kze wžíx Dios chele.

³⁹ Bzaka' lebe Jesusen', na' gože' légake':

—¿Wak to benne' lo chole chi'e yetó benne' lo chole? Bi gake', dan' žoptie' bíxgake' to lo bloj. ⁴⁰ Lezka', bi gakže blo to benne' wsedle, ka' benne' žsedle' le', san kate' yeyóž wsedle bennen', na' gake' kan nak bennen' žsedle' le'.

⁴¹ ¿Biz chen' zwio' bébedon' dan' yo'on yej law lježo', na' bi zle'elo' da' zen dan' yo'on yej lawo' le'? ⁴² ¿Wak yi'o lježon': "Bicha'a, benn latje yebeja' bébedon' dan' yo'on yej lawo'" na' bi zle'elo' da' zen dan' yo'on yej lawo' le'? Le', benne' zloé'ezele chawe' kwino'. Zga'ale bebéj da' zen dan' yo'on yej lawo' le'. Naž le'elo' binlo nich gak yebejo' bébedon' dan' yo'on yej law lježon'.

Da' žonžo nak bian' kan nakžo
(Mt. 7:15-19; 12:33-37)

⁴³ Lezka' wnná Jesusen':

—To yag zaka' bi zbian da' bi nak zix, na' to yag ka'ze bi gak kwian da' nak zix. ⁴⁴ Ki naken, da' zbia to yag nak bian' kan nak yagen'. Bi zchibžo da' zbia yag higo lo yag yeche', na' lo yag yeche' bi zchibžo da' zbia lba uba. ⁴⁵ Benne' chawe' zchalje' diža' chawe' dan' yo'o da' chawe' lo yichj lázda'we', na' benne' bi nake' chawe' zchalje' da' bi nak chawe' dan' yo'o da' bi nak chawe' lo yichj lázda'we'. Žoa'ažo znnen kan nak da' yo'on lo yichj lázdo'žo.

Chope kan gak chíxjwžo len yo'o
(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ Lezka' wnná Jesusen':

—¿Biz chen' žližle neda', znnale: "Xanto', Xanto'" na' bi žonle kan žapa' le'e? ⁴⁷ Wlo'e'ela' le'e kan nak bennen' ze'e gan zoa', na' ženle' xtiža'a, na' žone' kan znnan. ⁴⁸ Benne' ni nake' ka to benne', kate' bene' liže', gže' bche'ne', na' bdixjwe' len yo'o gan nak lo yej xe. Kate' wdé nis wbá'a zil, na' bche'nen kwit yo'on', bi gok wchinnjen yo'on', dan' žian lo yej xe. ⁴⁹ Na'a, no benne' ženle' xtiža'a, na' bi žone' kan znnan, benne' ni nake' ka to benne' bene' liže' gan nak doze yo, na' bi bdixjwe' lenen. Kate' bche'n

nis wbá'a kwit yo'on', la' wžia yi'ten belate ža.

7

Jesús žeyone' bi' wen žin che to benne' yež
Roma

(Mt. 8:5-13)

¹ Kate' Jesusen' beyóž bcháljlene' benne' ka' ki, wyeje' lo yež Kapernaum. ² Lo yežen' zoa to benne' yež Roma, benne' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, na' zoa to bi' wen žin chie' nží'ile'ele'-be'. Yo'o yižwé' xkwiden', na' ba žekte gatbe'. ³ Kate' benle bennen' da' zchaljak benne' ka' kan nak che Jesusen', la' bséla'tie' ba le benne' gole, benne' judío ka', gan zoa Jesusen', nich chjéta'yoegekle' Le' yide' yedjyene' bi' wen žin chien', xkwiden' yo'obe' yižwé'. ⁴ Bžingak benne' gole ka' gan zoa Jesusen', na' dot láže'gake' góta'yoegekle' Le', na' wnnágake':

—Nak zi bennen' gono' da' ni chie', ⁵ dan' žape' ba la'ne benne' wlaš chežo ka', na' bene' to yo'o chežo gan ženlžo xtiža' Dios.

⁶ Naž Jesusen' wyéjlene' légake'. Kate' za' žintegake' liž bennen', le' bsele'e ba le lježe' gan za' Jesusen', na' góžgake' Le':

—Xan, wnná bennen': "Bi gek zedlo', dan' bi naka' zi cho'o liža'. ⁷ Lezka' bi naka' zi biga'a gan zo'. Che len bi bežogla' la'a gan zo'. To wnnaze, na' yeyakte bi' wen žin chian'. ⁸ Lezka' neda', zoa benne' znná bi'e neda', na' lezka' zej nnita' benne' ka' žjake' lo wdile, benne' ka' zchi'a neda' légake'. Kate' žapa' toe': Wyéj ga na', žeje'. Kate' žapa' yetóe': Da ko' ni, ze'e. Lezka' kate' žapa' benne' wen žin chia': Ben žin ni, žonen'."

⁹ Kate' Jesusen' benle' da' ni, bebán láže'le' che bennen', na' byechje', na' gože' benne' ka' zá'gake' xkóže'le', na' wnné':

—Da' li žapa' le'e, bi na' chejxaka'a nitó benne' Israel, benne' žejli'e chia' neda' kan žejlé' benne' ni chia'.

¹⁰ Kate' bežingak benne' ka' gan zoa bennen' bsele'e légake', bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, na' belyoé'e liže', na' blé'egekle' ba beyák bi' wen žin na'.

Jesús žesbane' xkwide' byo che to no'le
wzebe

¹¹ Wdé gok da' ni, zej Jesusen' lo yež Naín len benne' wsedle chie' ka', na' benne' zan

zjáklene' Le' tzen. ¹² Kate' bžine' žoa'a yežen', bl'e'ele' benne' ka' zej noe'e to xkwide' byo, bi' gat, nich chejkáche'gake'-be'. Bi'do' gaten' nakbe' xkwide' tlich'a' che to no'le wzebe. Benne' zan, benne' wláž che no'len', nníta'lengake' le'. ¹³ Kate' Xanžon' bl'e'ele' no'len', beyache' láže'le' le', na' gože' le':

—Biž kwežo'.

¹⁴ Naž Jesusen' wbig'e'e ga na', na' wdane' dan' del bi'do' gaten'. Wlezkak benne' ka' zej noe'e-be', na' Jesusen' wnné':

—Xkwide' byo, žapa' le', beyase.

¹⁵ Naž bi'do' gaten' bebanbe', na' wže'be', na' wzó lawbe' zchaljbe'. Jesusen' benezjwe'-be' lo na' xna'be'. ¹⁶ Kate' bl'é'egikle benne' ka' da' ni, bžébegake', na' bka'n zéngake' Dios, na' wnnágake':

—Bla' to benne' zaka' ga zoažo ni, benne' zchalje' lo wláž Dios. Dios na'kze žezá' laže'e chežo, benne' chie' ka'.

¹⁷ Wzé diža' che yeļa' wak che Jesusen', na' béngikle benách ka' nníta'gake' yógo'te yež gan nbab Judea, na' yógo'te yež zej žen' gawze ga na'.

Da' wnnáb Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis

(Mt. 11:2-19)

¹⁸ Benne' ka' žónlengake' Zwa tzen bzéngikle' le' yógo'te da' ki, da' ka' žon Jesusen'. Zwan' bliže' chope benne' ka', ¹⁹ na' bsele'e légake' gan zoa Jesusen' nich nnábgekle' Le', na' nnágake': ¿Nako' le' Benne' Criston', bennen' sela' Dios, o žala' kweztó' benne' yoble? ²⁰ Kate' benne' ka' bseļa' Zwan' bžíngake' gan zoa Jesusen', góžgake' Le':

—Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis bsele'e neto', nich nnablto' Le', na' nnato': ¿Nako' le' Benne' Criston', bennen' sela' Dios, o žala' kweztó' benne' yoble?

²¹ La' na'ze žeyón Jesusen' benne' zan, benne' yižwé' ka', len benne' yó'ogake' be' xiwe' ka', na' lezka' benne' zan, benne' lo chole' ka', bsaljwe' yej lágwage'. ²² Bechebe Jesusen', na' gože' chope benne' ka' bseļa' Zwan', na' wnné':

—Le chej, chejženlele Zwan' kan nak da' bl'é'elele, na' da' bénlele. Žel'é'egikle benne' ka' gókgake' lo chole. Žeza'gak benne' ka' bi gok sá'gake'. Beyakgak benne' ka'

wdá'gake' yižwé' leže. Žeyéngikle benne' ka' bkwéžjwgake'. Bebangak benne' gat ka'. Benne' yache' ka' žéngikle' diža' chawen'.

²³ Ba nez zen gaken che bennen' bi gak chope laže'e, na' gónlene' neda' tzen la'kze bi žona' kan žekle' žala' gona'.

²⁴ Kate' benne' ka' bseļa' Zwan' bezá'gake' ga na', wzó law Jesusen' zzejni'ile' benne' ka' kan nak che Zwan', na' wnné':

—¿No benne' bejwíale lo latje dachen'? ¿Bejwíale to benne' nake' ka' to ya xtil dan' zta be'? ²⁵ ¿Nožkze benne' bejwíale? ¿Bejwíale to benne' nakwe' laže' da' záka'le'en? Nnézkzelele benne' ka' zej nakwe' laže' da' záka'le'en, na' de yeļa' wnni'a chégake' nníta'gake' ližgak benne' wnná bia' ka'. ²⁶ ¿Nožkze benne' bejwíale? ¿Bejwíale to benne' zchalje' lo wláž Dios? O', žapa' le'e. Zwan' nakže' blo ka' to benne' zchalje' lo wláž Dios. ²⁷ Nak Zwan' bennen' nyejw le'e yich la'y kan nak chie' da' znnan: Bwia nga, žseļa'a benne' wbás chia'.

Cheje' zga'ale' ka' Le' nich wpé'e nez gan tio'.

²⁸ Neda' žapa' le'e: gan zej nnita' benách ka', cha' zoa no benne' zchalje' lo wláž Dios, bi nakže' blo ka' Zwan', bennen' bezóe' benách ka' nis, san no benne' nakže' nexjw gan zna' bia' Dios, bennen' nakže' blo ka' Zwan'.

²⁹ Kate' benne' gaxjw ka' len benne' wechizjw ka', béngikle' da' bchalj Zwan', gókbe'egikle' da' naken chawe' law Dios, na' bezóagake' nis lo na' Zwan', ³⁰ san benne' yodo' fariseo ka' len benne' yodo' wsedle ka', benne' ka' nzi' lo ná'gake' da' bchi'le Moisés, bi bezóagake' nis lo na' Zwan', na' ki goken, belka'ne' ka'ze da' chawe' da' gónele Dios gone' chégake'.

³¹ Lezka' wnná Xanžon':

—¿Nakx wsaka' leba' kan zej nak benne' ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a? ¿Nakxkze zej nake'? ³² Zej nake' ka' xkwide' ka' želyitjbe'. Želbe'be' lawe' ya'a, na' želbéžeya'abe'. Želye'be' ljéžgakbe': “Žkwežto' bžejw lawle, na' bi žia'le. Žol nyáche'to', na' bi zbéžele.” ³³ Ki nakle dan' bla' Zwan', bennen' bezóe' benách ka' nis, na' bi bdawe' yet xtil, na' bi we'je' xis uba, na' wnele chie', na' wnnale: “Da' xiwe' žónlenen le' tzen.”

³⁴ Kate' bla'a neda', Benne' Golje' Benách,

na' že'j žawa', z̄nnele chia': "Bennen' nake' benne' wawle'e, na' benne' že'je'. Nake' lježgak benne' wechizjw ka' len yezika' benne' doła' ka'." ³⁵ Neda' žapa' le'e: zej nak bia' benne' ka' zej nape' yeła' žejni'il che Dios ni'a che da' žóngake'.

Da' ben Jesús lo liž to benne' yodo' fariseo

³⁶ To benne' yodo' fariseo bliže' Jesusen' nich gáwlene' le' tzen. Wyó'o Jesusen' liž bennen', na' wži'e, na' wzó lawe' žawe'. ³⁷ Zoa to no'le le'e lo yežen', na' katen' benle' že'j žaw Jesusen' liž benne' yodo' fariseon', naž ble'e ga na', noe'e to béga'do' da' naken yej zaka', na' yožen to da' zła' zix. ³⁸ Katen' bžine' zaka' xkóže'le Jesusen', wži'e xni'e Le', zbeže'. Naž wzó lawe' žesbise' ni'a Jesusen' len nis zbeže', na' bezíe' ni'e len yicha' yichje'. Bnope'e ni'e, na' wloé'e dan' zła' zix lo ni'e. ³⁹ Kate' benne' yodo' fariseon', bennen' bliže' Jesusen', ble'ele' da' ni, wzá' laže'e, na' wnné': "Chela' nak benne' ni benne' zchalje' lo wláz Dios, gákbe'ele' da' nak no'le ni zgame' Le', na' da' žone', dan' nake' no'le le'e." ⁴⁰ Naž Jesusen' gože' benne' fariseon', na' wnné':

—Smon, de to da' žénela' yapa' le'.

Beží'i bennen', na' wnné':

—Wnná, benne' wsedle.

⁴¹ Jesusen' gože' le':

—Wzóa to benne' wnni'a, na' wnníta'gak chope benne' zej nbage'e mežw chie'. To bennen' nbage'e chie' lazjwe' che chopiz, na' yetóen' nbage'e chie' lazjwe' che chop byo'. ⁴² Dan' bi de mežw chégake' nich chíjwgake' dan' zej nbage'e chie', che len benít lawe' che žoptie' dan' zej nbage'e chie'. Wnná na'a. ¿Nozle benne' chope' ki ží'ižele' bennen' benít lawe' chégake'?

⁴³ Beží'i Smon na', na' wnné':

—Žekla' neda', bennen' wbága'že' mežw chie', dan' benít lawe'.

Jesusen' gože' le':

—Da' likze znno'.

⁴⁴ Naž beyéchj Jesusen', na' bwie' no'len', na' gože' Smon na':

—¿Zle'elo' no'le ni? Wyoá'a ližo', na' bi benno' nis da' chibla' ni'a, san no'le ni besbise' ni'a len nis zbeže', na' bezíe' ni'a len yicha' yichje'. ⁴⁵ Bi bzechw lawo' neda', san kate' za' bžintia' ližo', bi wzóa ži no'le ni,

znope'e ni'a. ⁴⁶ Bi wló'o set yichja', san no'le ni wloé'e dan' zła' zix ni'a. ⁴⁷ Che len žapa' le', doła' zen dan' wbaga' no'le ni, ba benít lawa' chie', na' nží'ile'ele' neda'. No benne' ženít law Dios chie' láte'do'ze, láte'do'ze nží'ile' Dios.

⁴⁸ Naž Jesusen' gože' no'len', na' wnné':

—Doła' wbago'o ba benít lawa' chio'.

⁴⁹ Naž benne' ka' želbé'lene' Jesusen' tzen gan žáwgake' wzó láwgake' želyi'e ljéžgake', na' wnnágake':

—¿Nozke benne' ni, ženít lawe' doła'?

⁵⁰ Naž Jesusen' gože' no'len', na' wnné':

—Dan' žejli'o chia' neda', ba beló'. Binlo beyéj ližo'.

8

No'le ka' žáklengake' Jesús len benne' wsedle chie' ka'

¹ Wdé gokgak da' ki, wdé Jesusen' gan zej že' yež zan, yež zen ka', na' yeždo' ka', gan bchalje' diža' chawen' kan z̄nna bia' Dios, na' benne' chežínnote benne' wsedle chie' ka' zjáklene' Le' tzen. ² Lezka' bale no'le ka' zjáklene' Le', no'le ka' beyón Jesusen' légake' kate' bebeje' be' xiwe' ka' yó'ogake', na' beké'e yižwé' ka' zej de'e. Lia, no'len' lezka' lie' Madlen, zoe' ladjwgake', no'len' bebéj Jesusen' gaže be' xiwe' wyoé'e. ³ Lezka' Zwan, zo'le Chosa, benne' žape chi'e da' de liž Herodes, benne' z̄nna bi'e, zoe' ladjwgake', na' lezka' zoalen Susana légake'. No'le ki žels'ni'e da' žaw Jesusen' len benne' wsedle chie' ka'. Ki žongak no'le ka' tzen len yezika' no'le ka', na' znéjwgake' da' de chégake'.

Žsaka' lebe Jesús kan nak che to benne' žaz ža'ne'

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Lezka' benne' zan bžójgake' lo yež ka', na' bžíngake' gan zoa Jesusen'. Katen' bdóbgake' gan zoe', Le' bsaka' lebe', na' gože' légake':

⁵ —Bžoj to benne' žaz ža'ne' zjeze' bínnedo' ka'. Kate' ne zjeze', bėxjwgak bale bínnedo' ka' gan nak nez las, na' wdegak benách ka' ga na', na' bléjgaken'. Lezka' bžíngak byínnedo' ka', na' bdáwgakban'. ⁶ Bėxjwgak yebale bínnedo' ka' lo yo gan že' yej. Kate' bla'gak bínnedo' ka', la' belbižten dan' bi ngopa' yon'. ⁷ Bėxjwgak yebale bínnedo' ka'

gan bela'gak lba yeche' ka'. Tzen belgole lba yeche' ka' len yagdo' ka'. Lba yeche' ka' beldóbgaken yagdo' ka' kate' blá'gaken, na' bžia yí'gaken yagdo' ka'. ⁸ Běxjwgak yebałe bínnedo' ka' gan nak lo yo beb. Katen' ba bgólgaken, bnězjwgaken. To ton bnezjwn yetó gaywá' bínnedo' ka'.

Kate' Jesusen' beyóž wnné' ki, zižje wnnié':

—No benne' zoa nage', na' ženle', žala' wzé nage'.

Znna Jesús biz chen' žsaka' lebe'
(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹ Naž benne' wsedle ka' che Jesusen' wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Biz žsedle dan' bsaka' lebo'?

¹⁰ Jesusen' gože' légake':

—Dios zzejni'ile' le'e da' ngache' kan znna bi'e Le', san yezika' benách ki, zcháljlēna' légake' da' žsaka' leba' nich kate' wíagake', bi lé'egekle', na' kate' yéngikle', bi chejní'igekle'.

Zloe'el Jesús da' žsedle da' bsaka' lebe'
(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ Lezka' wnná Jesusen':

—Ki nak da' žsedle dan' bsaka' leba': Bínnedo' ka' zej naken xtiža' Dios.

¹² Bínnedo' ka' běxjwgaken lo nez las zloé'egeklen kan žak chegak benne' ka' žylenle' dižan', na' la' za'te da' xiwe', na' žeká'n dižan' da' wyó'on lo yichj lázdo'gak benne' ka', nich bi chejlé'gaken', na' nich bi yelágake'. ¹³ Bínnedo' ka' běxjwgaken lo yo gan že' yej zloé'egeklen kan žak chegak benne' ka' žylenle' dižan', na' len yela' žebél želzi'en, san zej nake' ka' bínnedo' ka' bi béngaken lwen. To chí'ido'ze žejlé'gaken', dan' nža' lázdogake' da' žak chégake', na' la' žsántegake' dižan'. ¹⁴ Bínnedo' ka' běxjwgaken gan bela'gak lba yeche' ka' zloé'egeklen kan žak chegak benne' ka' žylenle' dižan', na' kate' ba béngeklen', na' da' ka' žákgaken chégake' yežlyó nga žóngaken légake' lo'e, da' ka' zej naken yela' wnni'a chen, na' da' ka' zdan láže'gake' da' žákgaken ga ni, na' dižan' bi žonen žin lo yichj lázdo'gake'. ¹⁵ Bínnedo' ka' běxjwgaken gan nak lo yo beb zloé'egeklen kan žak chegak benne' ka' dot láže'gake' žéngikle' dižan', na' zgo'o chóchgaken lo yichj lázdo'gake', na'

lo yela' zbez zen láže' chégake' žóngake' kan znna dižan'.

Žsaka' lebe Jesús che da' žsa'ní' ližžo
(Mr. 4:21-25)

¹⁶ Lezka' wnná Jesusen':

—Xtiža' Dios naken ka to yi'. Kate' to benne' zgale' yi', bi zdosen' kak, na' bi zgo'en zanle gan žate'e, san zzoen' sibe lo yo'o, na' yin' žsa'nín' benne' ka' žó'ogake' ga na'. ¹⁷ La' law yógo'te da' ngache', na' gak bian', na' žoj lawle yógo'te da' žaken ži žize.

¹⁸ 'Che len, le wzé nag, dan' gata' yelate' che benne' zzoa choche' da' ženle' lo yichj lázda'we', na' si'že' xtiža' Dios, san benne' bi zzoa choche' da' ženle' lo yichj lázda'we', na' yegá'a dižan' dan' benle'.

Da' ben xna' Jesús tzen len benne' biche'e ka'
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹ Naž bžin xna' Jesusen' tzen len benne' biche'e ka', gan zoe', san bi gok žíngake' lawe' Le' dan' zej nnita' benne' zan ga na'.

²⁰ To benne' zoe' ga na' bliže' Jesusen', na' wnné':

—Xno'o len benne' bicho'o ka' nníta'gake' lí'ale, na' žénegekle' wcháljlēngake' Le'.

²¹ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Benne' ki, benne' žylenle' xtiža' Dios, na' žóngake' kan znnan zej nake' ka' xna'kza', na' benne' bíche'kza' ka'.

Jesús zbek žie' be' wale
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² To ža wžén Jesusen' to lo barkw tzen len benne' wsedle chie' ka', na' Le' gože' légake':

—Le cho'o yechelá'a nido' nga.

Naž la' zjaktie'. ²³ Kate' ne želdié' lo nison', ztas Jesusen'. Naž wzó law žak to be' wale lo nison', na' ba žek yetj barkwn' zan nisle, na' de zož chégake'. ²⁴ Naž wbíga'gake' gan de Jesusen', na' besbángake' Le', na' wnnágake':

—¿Benne' wsedle! ¿Benne' wsedle! Ba žek lo'ojžo zan nisle.

Kate' bebán Jesusen', bliže' ben' žaken, na' nisen' da' zgo'nen, na' wzóa ži ben' goken, na' wžé' ži nison'. ²⁵ Naž Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—¿Bi na' chejle'le che Dios?

Bžébegake' légake', na' bebángekle'. Gož ljéžgake' toe' yetóe':

—¿Nozkze benne' ni? Zdile' be' dan' žaken, na' nisko, na' žóngaken dan' zñne'.

Benne' yež Gadara, benne' yoe'e be' xiwe' (Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Naž bžin Jesusen' tzen len benne' wsedle chie' ka', gan nbab yež Gadara, da' žen' yechelá'ale nisko gan nbab Galilea.

²⁷ Kate' Jesusen' bežoje' lo barkwn' gan nak lo yon', bedjchág to benne' yežen' Le'. Ba gok schale'e yoe'e be' xiwe', na' biž žakwe' laže', na' biž zzoe' lo yo'o, san zoaze' lo bloj gan zkáche'gake' benne' gat ka'. ²⁸ Kate' bennen' yoe'e be' xiwe' ble'ele' Jesusen', wnnié' zižje. Bzoa zibe' law Jesusen', na' wnné':

—¿Biž nbaga'a chio', Jesús, Zi'n Dios, Benne' zente? Žáta'yoela' Le' bi wsaka' zi'o neda'.

²⁹ Ki wnné' dan' Jesusen' ba gože' be' xiwen' yežožen lo bennen'. Zan chi'i be' xiwen' ba bchix blol-le'en bennen'. Benne' ka' che yežen' bchéjgake' le' do ya, na' bzóagake' bayw ya ni'a ne'e, san bchoge' do ya ka', na' be' xiwen' da' yoe'e bchen' le' lo latje dach. ³⁰ Naž Jesusen' wnnable' be' xiwen', na' wnné':

—¿Bi lio'?

Be' xiwen' gožen Le':

—Be' Zan lia'.

Ki wnnán dan' yoe'e be' xiwe' zan. ³¹ Naž be' xiwe' ka' góta'yoegeklen Jesusen' bi sele'e légaken latje chol' chegak benne' gat ka'.

³² Lezka' wzóa to kwe' koch zan ga na', želdaba' žáwgakba' law ya'adon', na' be' xiwe' ka' belnnáb nyachen' Jesusen' we'e légaken latje chejžó'ogaken lo koch zan ka'. Jesusen' bi'e légaken latje. ³³ Bežočkak be' xiwe' ka' lo bennen', na' bejžó'ogaken lo koch zan ka', na' jak koch ka' gan nak to le'e ya'a yej zen. Bejbíxjgakba' lo nisko, gan belyepba' nis.

³⁴ Kate' benne' ka' žape chí'igake' koch ka', blé'egekle' kan gok chégakba', bžébegake', na' bebángle'le'. Bezónnjgake' ga na', zeyéjgake' lážgake', na' bejzéngkele' benne' ka' nníta'gake' yežen', na' lezka' benne' nníta'gake' yixen'. ³⁵ Naž bžojgak benne' ka' nníta'gake' yežen', na' bejwíagake' dan' goken. Katen' bžingake' gan zoa Jesusen', blé'egekle' bennen' wyoé'e be' xiwe' ka', ži'e xni'a Jesusen'. Nakwe' laže', na' ba bezóe' cháwe'do', na' bžébegake'. ³⁶ Benne'

ka' nníta'gake' ga na' belzenle' légake' kan goken, na' blé'egekle' ba beyák bennen' wyoé'e be' xiwe' ka'. ³⁷ Naž yógo'te benne' zan ka', benne' wláž che yež ka' zej nbaben yež Gadara na', góta'yoegekle' Jesusen' yežoje' lo yežlyó chégake'. Ki béngake' dan' zžébegake'. Bebén Jesusen' lo barkwn', na' bezé'e ga na'. ³⁸ Bennen' bežočkak be' xiwe' ka' le' góta'yoele' Jesusen' we'e le' latje chéjlene' Le' tzen. Jesusen' gože' le' ga'ne' ga na', na' wnné':

³⁹ —Beyéj ližo'. Bejzenle' benách wláž chio' ka' ka' nak da' zen da' ben Dios len le'.

Beyéj bennen' liže', na' bzie' diža' dot lo yež ka' kan nak da' zen da' ben Jesusen' len le'.

Xkwide' no'le che Jairo, na' no'len' wdane' laže' che Jesús

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Kate' bežín Jesusen' yechelá'a nison', benne' zan, benne' nníta'gake' ga na', bebégekle' ni'a chie' Le' dan' želbeze' yógo'tegake' Le'. ⁴¹ Naž bžin to benne' lie' Jairo gan zoa Jesusen'. Nake' benne' blo che to yo'o gan žéngkele' benne' judío ka' xtiža' Dios. Bzoa zibe' law Jesusen', na' góta'yoele' Le' cheje' liže'. ⁴² Ki bene' dan' zoa to xkwide' no'le chie', na' ba žek gatbe'. Nakbe' bi' tlícha'kze chie', na' zejbe' ka' chežinno yiz. Kate' ne' zej Jesusen' tzen len benne' zan ka', zchígake' Le'.

⁴³ Zej to no'le ladjw benne' zan ka', na' ba gok chežinno yiz zzáka'li'e, dan' bi zbez žen chie', da' žaken chégakkze no'le ka', na' ba bdie' bika' da' de chie', dan' wdizjwe' benne' ka' žeyóngake' benách ka', san nitó benne' bi gok yeyone' le'. ⁴⁴ Wbige'e zaka' xkože'l Jesusen', na' wdane' laže' da' nakwe', na' la' wbižte yižwé' žen chien'.

⁴⁵ Naž Jesusen' wnnable' benne' zan ka', benne' nníta'gake' ga na', na' wnné':

—¿Nož benne' wdane' neda'?

Nitóe' bi bechebe'. Naž Bedw len benne' ka' nníta'lengake' le', góžgake' Jesusen', na' wnnágake':

—Benne' wsedle, zej nnita' benne' zan ga ni, benne' zchígake' Le', na' zžíga'gake' Le', na' zñno': “¿Nož benne' wdane' neda'?”

⁴⁶ Naž Jesusen' wnné':

—Zoa no benne' wdane' neda', dan' gókbe'ela' bžoj yela' wak neda', dan' žeyonen benách ka'.

⁴⁷ Kate' gokbe'el no'len' nnezle Jesusen' dan' bene', lo yela' zžebe wzize'. Bzoa zibe' law Jesusen', na' gože' Le' lawgak benne' zan ka' biz chen' wdane' laže' da' nakwe' Le', na' kan goken, la' beyaktie'. ⁴⁸ Naž Jesusen' gože' le':

—Zí'na'do', dan' žejli'o chia' ba beyako'. Binlo beyéj ližo'.

⁴⁹ Kate' ne zna Jesusen' da' ni, bžin to benne' wzé'e liž benne' blon', na' gože' benen':

—Ba got xkwide' no'le chio'. Biž gon lelo' benne' wsedle.

⁵⁰ Kate' Jesusen' benle' da' ni, bechebe', na' gože' benne' blon':

—Bi žebo'. Bejle'ze che Dios, na' yeyák xkwide' no'le chion'.

⁵¹ Kate' Jesusen' wyoé'e yo'on', bi bi'e latje no benne' chó'olene' Le' san légakze Bedw len Jakob, na' Zwa, na' lezka' xa xna' xkwide' no'len'. ⁵² Želbeže benne' ka' nníta'gake' ga na'. Želbeže nyache'e ni'a che xkwide' no'len', na' Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Biž kwéžele. Bi nat xkwide' no'len'. Ztászebe'.

⁵³ Ben dítjgekle' Le' dan' nnézgekle' ba natbe'. ⁵⁴ Naž Jesusen' beḡwe' na'be', na' wnnié' zižje, na' wnné':

—Xkwide' no'le, beyase.

⁵⁵ Naž be' nakkzbe' beyó'on lebe', na' bebanbe', na' la' wyástebe'. Jesusen' gože' légake' wnézjwgake' da' gawbe'.

⁵⁶ Bebánglekle' xa xna'be', san Jesusen' bchi'le' légake' bi wzénglekle' nitó benne' kan goken.

9

Jesús žsele'e benne' wsedle chie' ka' nich chejségake' xtiže'e

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

¹ Naž Jesusen' betobe' benne' chežinno, benne' wsedle chie' ka', na' bdie' lo ná'gake' yela' wak, na' yela' wnná'bia', nich yebéjgake' be' xiwe' ka' yo'ogak benách ka', na' nich yeyóngake' benne' yižwé' ka'.

² Bsele'e légake' nich chejzégake' benách

ka' kan zna bia' Dios, na' nich yeyóngake' benne' yižwé' ka'. ³ Jesusen' gože' légake':

—Bi be wa'le che lo nez, kege bardo', na' kege yixjw, na' kege yet, na' kege mežw, na' bi xoa yenle chope laže'. ⁴ Bíte'teze yo'ogan cho'ole, le soa ga na' kate' yezá'žele lo yežen'. ⁵ Gáte'teze gan bi gápegak benách ka' le'e ba la'ne, le yežój lo yežen', na' le kwib bixte da' dan' lable, dan' wloe'elen légake' zej nbage'e zia.

⁶ Naž zjak benne' wsedle chie' ka'. Wdégake' yógo'te yeždo' ka', na' bcháljgake' diža' chawen', na' beyóngake' benne' yižwé' ka' nníta'gake' yógo'te yež ka'.

Kan got Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Benle Herodes, bennen' zna bi'e, kan nak yógo'te da' žon Jesusen', na' wžé' zedle', dan' znnagak benách ka':

—Bebán Zwa lo yela' got.

⁸ Yebale' znnágake':

—Belá' Lías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te.

Yebale' znnágake':

—Ba bebán to benne' wbabe' benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios ža ni'te.

⁹ Herodes na' wnné':

—Zwan' bchoga' yene'. ¿Nožkze bennen', ženla' da' zan ki da' žone'?

Herodes na' žak láže'li'e le'ele' Jesusen'.

Zwaw Jesús gayo' mil benne' ka'

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Kate' bežingak benne' wbás ka' che Jesusen', benne' ka' bsele'e chejségake' xtiže'e, na' bzénglekle' Le' yógo'te da' bégake'. Naž Jesusen' bchi'e légake' cheze. Jake' to latje dach gan nbab yež Betsaida. ¹¹ Kate' wnnézgekle' benách ka' da' ni, wnáwgake' Jesusen', na' Le' wdape' légake' ba la'ne, na' bcháljlene' légake' kan zna bia' Dios, na' beyone' benne' yižwé' ka'.

¹² Kate' za' žale ža na', wbíga'gak benne' chežinno, benne' wbás ka' che Jesusen', gan zoe', na' góžgake' Le':

—Besela' benách ki nich chjake' gan zej že' yeždo' ka', na' gan zej že' yo'odo' ka' dot gawze, nich chejtíljgake' gan gá'ngake', na' da' gáwgake', dan' nak latje dach ga zoažo ni.

¹³ Naž Jesusen' gože' légake':

—Le waw-gake' le'e.

Góžgake' Le':

—Gáyo'ze yet xtildo' de, na' chopze bel cheton' de. ¿Chejto' chjé'wto' da' gawgak benne' zan ki?

¹⁴ Zej nnita' ka gayo' mil benne' ka' ga na'. Naž Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Le kwek chi-yóngake' to kwe' to kwe'.

¹⁵ Ki béngake', na' wže'gak yógo'te benne' ka'. ¹⁶ Naž Jesusen' beḡwe' gayo' yet xtil ka', na' chope bel ka'. Bchis lawe', zwie' ya'abale, na' gože' Dios: “Žóxkeno'.” Naž bzožje' yet xtil ka', na' bi'en che cheze benne' wse-dle chie' ka' nich chísgaken' lawgak benne' zan ka'. ¹⁷ Bdáwgake' yógo'tegake', na' béljgekle'. Wdé na' betóbgake' da' bizjw ka', na' beschá'gake' chežinno xkwit ka'.

Znna Bedw Jesús nake' Benne' Cristo
(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ To ža kate' ne zoa Jesusen' cheze gan zcháljléne' Dios, na' žónlengak benne' wse-dle chie' ka' Le' tzen, wnnable' légake', na' wnné':

—¿Nožen' znnagak benách ka' naka' neda'?

¹⁹ Bechébegake', na' wnnágake':

—Bale' znnágake' nako' Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis. Yebale' znnágake' nako' Lías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, na' yebale' znnágake' nako' to benne' wbabe' benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios ža ni'te, na' ba bebane' lo yela' got.

²⁰ Naž Jesusen' wnnable' légake', na' wnné':

—Cheze le'e, ¿nozke znnale naka'?

Bechebe Bedw, na' wnné':

—Nako' Benne' Criston', bennen' bseła' Dios.

Znna Jesús kan za' gótgake' Le'
(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

²¹ Naž Jesusen' besnisle' légake', na' bchi'le' légake' bi wzéngkle' nitó benne' No nake' Le'. ²² Naž gože' légake':

—Žon byenen sáka'li'a neda', Benne' Golje' Benách, na' da' zan da' gaken chia'. Benne' gole ka' len bḡoz wnná bia' ka', na' benne' yodo' wsedle ka', wká'ngake' neda' ka'ze. Gótgake' neda', san kate' te chonne ža, Dios yesbane' neda' lo yela' got.

²³ Lezka' gože' yógo'tegake':

—Cha' no benne' žénele' gónlena' neda' tzen, žon byenen wzóe' chela'ale da' naken chie', na' gake' ka to benne' noe'e yag kroze nich chejté'e le'en. Naž gak gónlene' neda' tzen. ²⁴ No benne' ži'e wnné yoe che yela' nban chie', wnitén', san benne' wnite' yela' nban chie' dan' žónlene' neda' tzen, gata' yela' nban da' zejlí kanne chie'. ²⁵ Bi be da' chawe' gata' che to benne' cha' gape' yógo'te da' den yežlyó nga, san wnite' to chí'ize yela' nban chie'. ²⁶ No benne' žedoe'ele' neda', na' žedoe'ele' xtiža'a, lezka' neda', Benne' Golje' Benách, yedoe'ela' bennen' kate' yelá'a len yela' baní' che Xa', na' len yela' baní' chegak wbás ka' che ya'abá che Dios nich nna bi'a. ²⁷ Da' li žapa' le'e, zej nnita' bale' benne' nga, benne' bi na' gátgake' kate' lé'egekle' ža yedjnná bia' Dios.

Zcha' kan znna' law Jesús
(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ Kate' ba wdegak xono' ža wdé bchalj Jesusen' da' ki, bchi'e Bedw len Zwa, na' Jakob, na' wžene' to law ya'ado', gan bcháljléne' Dios. ²⁹ Kate' ne zcháljléne' Dios, bža' kan znna' lawe', na' laže' da' nakwe' beyaken zíla'do'ze, na' wyepen yes baní'. ³⁰ Naž bla' lawgak chope benne' ka' gan zoa Jesusen', na' zcháljlengake' Le'. Zej nake' Moisés len Lías, benne' ka' wnníta'gake' ža ni'te. ³¹ Žoptie' belyepe' yes baní', na' zcháljlengake' Jesusen' kan za' gate' lo yež Jerusalén, na' yezé'e yežlyó nga. ³² La'kze znnale'en tas Bedon', len benne' ka' nníta'lengake' le', na' ben byéngake' lé'egekle' yela' baní' che Jesusen', na' chegak benne' chope' ka' nníta'lengake' Le'. ³³ Kate' žopte benne' ka' bezá'gake' gan zoa Jesusen', naž Bedon' gože' Le':

—Benne' wsedle, gak chawe' ga'nžo nga. Gonto' chonne yo'o laga', to chio', na' yetó che Moisés, na' yetó che Lías.

Bi nnezle Bedon' dan' zne'. ³⁴ Kate' ne zchalje' da' ni, la' wže'te to bejw ga na', dan' bkachen' légake', na' bžébegake' dan' nníta'gake' lo bejwn'. ³⁵ Naž benle chi'i benne' zchalje' lo bejwn', na' wnné':

—Benne' ni nake' Zi'na'. Nži'ila' Le'. Le wzé nag da' yi'e le'e.

³⁶ Kate' beyož benle chi'i na', toze Jesusen' ngá'nlene' légake'. Benne' wsedle

chie' ka' wnníta'gake' žize, na' ža na' bi góžgake' nitó benne' kan nak da' blé'egekle'.

Žeyón Jesús to xkwide' byo yo'obe' be' xiwe'

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Kate' za' ža'ní' yetó ža, Jesusen' len benne' ka' nníta'lengake' Le', bedínnegake' law ya'adon', na' za'gak benne' zan ga na', benne' ka' zedjchágake' Jesusen'. ³⁸ To benne' ladjw benne' zan ka' wnnié' zižje. Bliže' Jesusen', na' wnné':

—Benne' wsedle, žáta'yoela' Le' yedjwío' xkwide' byo chia', dan' nakbe' tlícha'tekze bi' chia'. ³⁹ Yo'obe' be' xiwe' da' zkwéžeya'an lebe', na' žizle'en lebe', na' zbia zene' zide' žoa'abe'. Žchix zlol-le'en lebe', na' batkle žsanen lebe'. ⁴⁰ Góta'yoela' benne' wsedle chio' ka' yebéjgaken', san bi gókgake'.

⁴¹ Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Le'e, benne' bi žejle'le chia', na' nyal yichjle. ¿Gáka'tega žala' sóalena' le'e, na' gaka' zen laže' len le'e? Le yedjwá' xkwide' byo chion' ga ni.

⁴² Kate' ne za'be' zbíga'be' gan zoa Jesusen', be' xiwen' bchix blol-le'en lebe'. Jesusen' bdile' be' xiwen', na' beyone' xkwide' byon'. Naž benezjwe'-be' lo na' xabe'. ⁴³ Bebángleke yógo'te benne' ka' ni'a che yela' wak zen che Dios.

Jesús znné' da' yoble kan za' gótgake' Le'

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Kate' ne žebángleke yógo'te benne' ka' kan nak da' zen da' žon Jesusen', Le' gože' benne' wsedle chie' ka', ⁴⁴ na' wnné':

—Le kwek yichjle da' ni, dan' za' wdégake' neda', Benne' Golje' Benách, lo na'gak benách ka'.

⁴⁵ Bi bejní'igekle benne' wsedle chie' ka' da' ni, dan' bi na' wnezjw Dios légake' latje chejní'igeklen', san bi bežóggekle' nnábgekle' Jesusen' kan nak da' ni.

No benne' nake' blo

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Naž wzó lawgak benne' wsedle ka' che Jesusen' zdil díža'gake'. Želnnable ljéžgake' toe' yetóe' nole' gake' benne' blo.

⁴⁷ Žákbe'ele Jesusen' da' zza' láže'gake', na' wdele' to xkwide'do', na' bzoe'-be' kwite'.

⁴⁸ Naž gože' légake':

—No benne' gape' to xkwide'do' ki ba la'ne dan' nakbe' chia', nedkzan' gape' ba la'ne, na' no benne' gape' neda' ba la'ne, lezka' gape' ba la'ne Xa', Bennen' bsele'e neda'. Che len, bennen' zoe' ladjwle, na' nakže' gaxjw laže', benne' ni nake' blo.

No benne' bi zži'e chežo, žáklene' žo'o

(Mr. 9:38-40)

⁴⁹ Naž Zwa bliže' Jesusen', na' wnné':

—Benne' wsedle, ble'elto' to benne' zkonle' žin lo' žebeje' be' xiwe' ka', na' bžonto' biž gonon' dan' bi žónlene' žo'o tzen.

⁵⁰ Jesusen' gože' le':

—Bi wžonle gonon', dan' no benne' bi zži'e chežo, žáklene' žo'o.

Jesús zdile' Jakob len Zwa

⁵¹ Kate' za' bawze ža žala' gat Jesusen', na' yeyepe' ya'abá che Dios, ben byene' cheje' lo yež Jerusalén. ⁵² Bsele'e benne' wbás chie' ka' nich chjake' zgá'alegake' ka' Le', na' jake' to yeždo' gan nbab Samaria, nich chejtílgake' gan ga'ne' dot yele. ⁵³ Benne' ka' che yežen' bi wdápegake' Jesusen' ba la'ne dan' zeje' lo yež Jerusalén. ⁵⁴ Kate' Jakob len Zwa, benne' wsedle ka' che Jesusen', blé'egekle' da' ni, góžgake' Le':

—Xan, žnablto' dinne yi' da' zan' ya'abá che Dios nich wžia yin' légake', gonto' kan ben Lías?

⁵⁵ Byečj Jesusen', na' bdile' légake', na' wnné':

—Bi nnézlele biz be' yo'ole. ⁵⁶ Neda', Benne' Golje' Benách, bla'a nga, kege nich wžia yi'a yela' nban chegak benách ka', san nich yeslá' légake'.

Naž jake' yež yoble.

Benne' ka', benne' žénegekle' chjénlengake' Jesús tzen

(Mt. 8:19-22)

⁵⁷ Kate' Jesusen' len benne' ka' žónlengake' Le' tzen ne yó'ogake' nez, bžin to benne' ga na', na' gože' Jesusen':

—Xan, žénela' sáléna' Le' gáte'teze gan chejo'.

⁵⁸ Jesusen' gože' le':

—Beza' ka', zej že' bloj chégakba', na' byínnedo' ka', žiagak xó'ngakba' ka', san neda', Benne' Golje' Benách, bi de chia' gan gata'a nich yeží' laža'a.

⁵⁹ Naž Jesusen' gože' benne' yoble, na' wnné':

—Benlen neda' tzen.

Bennen' gože' Le':

—Xan, benn latje yeyá'a zga'ale liža', kate' wkáche'ža' xa'.

⁶⁰ Jesusen' gože' le':

—Be' latje benne' ka' za' gátgake' wkáche'gake' benne' gat ka' chégake', san le', wyéj, bejzenle benách kan zнна bia' Dios.

⁶¹ Naž bžin yetó benne', na' gože' Jesusen':

—Xan, žénela' sá'lena' Le', san benn latje cha'a zga'ale nich chejzela' diža' lježa' ka'.

⁶² Jesusen' gože' le':

—No benne' že' laže'e da' de yežlyó nga, nake' ka to benne' zga'ne' beže, na' zwie' xkóže'le'. Cha' no benne' žone' ki, bi nake' zi gone' žin che da' zнна bia' Dios.

10

Jesús žsele'e chonnłalj chi benne' nich chejségake' xtiže'e

¹ Wdé gok da' ki, Xanžon' wžie' yechonnłalj chi benne' wsdle chie' ka', na' bsele'e chope wéjgake' nich chjake' zgá'alegake' ka Le' yógo'te yež zen ka', na' yeždo' ka', gan za' tie' Le'. ² Gože' légake':

—Da' li, dele'e žin chia', da' naken ka to yežlyó zen gan žon byenen lapa', san babze benne' wen žin chia' nníta'gake'. Che len, le gáta'yoele Dios, Bennen' nake' Xan yežlyón', sele'e benne' wen žin ka' gan nak yežlyó chien'. ³ Le chej na'a. Le wia, neda' žseła'a le'e, na' nakle ka zila' ka' zjakra' ladjwgak beko' yixe' snia ka'. ⁴ Bi wa'le bzod mežw, na' kege yixjw yet, na' bi wa'le yetó kwe' zélele, na' bi žélele lo nez nich wchájlenle benách ka'. ⁵ Gáte'teze yo'o gan cho'ole, zga'ale nnale: “Da' zka'n chawe' yichj lázdo'žo gaken chegak benách nníta'gake' yo'o ni.” ⁶ Cha' zoa no benne' ga na', benne' zga'n chawe'e, da' zka'n chawe' yichj lázdo'žo da' nnablen gá'nlenen le', san cha' bi zoa no benne' ki ga na', da' zka'n chawen' da' nnablen gá'nlenen le'e. ⁷ Le ga'n lo yo'o gan cho'ole, na' le ye'j le gaw bi da' gónngake' le'e, dan' želkzele benne' wen žin da' gawe'. Bi tele to to yo'o. ⁸ Gáte'teze yež gan žinle, gan gápegake' le'e ba la'ne, le ye'j le gaw bíte'teze da' gónngake' le'e. ⁹ Le

yejón benne' yižwé' ka', benne' nníta'gake' lo yežen', na' le ye'-gake': “Ba bla' da' zнна bia' Dios gan zoale.” ¹⁰ Gáte'teze yež gan žinle, cha' bi gápegake' le'e ba la'ne, le yežój ga na', na' le chejzé lo nez che yežen', na' nnale: ¹¹ “Bixte yo che lažle, da' dan' labto' zchinnjton', na' naken da' zloe'elen nbága'le zia, san žala' nnézlele da' ni. Ba bla' da' zнна bia' Dios ga zoale ni.” ¹² Neda' žapa' le'e, kate' žin ža chog Dios chegak benách ka', sáka'žegak benách ka' che yežen' ka sáka'gak benách ka' wnníta'gake' lo yež Sodoma, yežen' bhinnj Dios.

Da' gak chegak benne' ka' bi yeyát láže'gake'

(Mt. 11:20-24)

¹³ Lezka' wnná Jesusen':

—Da' nyáche'le'e gaken chele le'e, benách yež Korazín. Da' nyáche'le'e gaken chele le'e, benách yež Betsaida. Chela' gok lo yež Tiro, na' lo yež Sidón yela' wak zen ka' ka da' ka' bena' gan zoale le'e, ža ni'te yeyát láže'gak benne' yež ka', na' wakw kwíngake' laže' ka'ze, na' kó'ogake' de yíchjgake', da' wloe'elen ba beyát láže'gake'. ¹⁴ Che len, kate' žin ža chog Dios chegak benách ka', sáka'žele le'e ka sáka'gak benne' yež Tiro ka', na' benne' yež Sidón ka'. ¹⁵ Le'e, benách ka' zoale lo yež Kapernaum. Gok chele kan wyepke gan cho'ogak benách ka' ya'abá che Dios. Na'a yetjle gan chejžo'ole latje chol chegak benne' gat ka'.

¹⁶ Naž Jesusen' gože' benne' wsdle chie' ka', na' wnné':

—No benne' zze nage' chele le'e, lezka' zze nage' chia' neda', na' bennen' zka'ne' le'e ka'ze, lezka' zka'ne' neda' ka'ze, na' bennen' zka'ne' neda' ka'ze, lezka' zka'ne' ka'ze Xa', Bennen' bsele'e neda'.

Žžingak benne' ka' bejségake' xtiža' Jesús

¹⁷ Kate' chonnłalj chi benne' ka' bseła' Jesusen' nich chejžéngkle' benách diža' chawen' bežíngake' gan zoe', na' wnnágake':

—Xan, be' xiwe' ka' žóngaken kan zmnato' kate' zkonlto' žin lo'.

¹⁸ Jesusen' gože' légake':

—Neda' blé'ela' da' xiwe', na' wbixen zan ya'abá kan žon yi' wzió', dan' žazen lo yo. ¹⁹ Le wia nga, neda' bdia' lo na'le yela' wnná bia' nich gak góxwle bele snia ka', na'

goxjní' ka', len na'le, na' bi be gaken chele, na' nich wchinnjle yela' wnná bia' che da' xiwe', dan' bi zle'elen žo'o chawe'. ²⁰ Na'a, le yebél, kégeze dan' žongak be' xiwe' ka' kan znnale, san dan' zej nyejw lale ya'abá che Dios.

Žebél Jesús

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ La' na'ze bebél Jesusen', zoalen Dios Be La'y Le', na' wnné':

—Zka'n zena' Le', Xe, nako' Xan ya'abá, na' Xan yežlyó nga. Ki žona' dan' bkacho'o da' ki lawgak benne' ka' žákgake' da' zenle'e, na' lawgak benne' sina' ka', san bloe'elo' xkwide' ka' kan zej naken. Ka'kze gaken, Xe, dan' ki žaz lažo'o Le'.

²² Naž wnné':

—Ba bde Xa' yógo'te lo na'a. Bi zoa no benne' nnezle' no benne' nake' Zi'n Dios, san toze Xažo Dios nnezlen', na' bi zoa no benne' nnezle' no benne' nake' Xažo Dios, san toza' neda', Zi'ne', nnezlan', na' lezka' nnéžgekle benne' ka' žénela' neda', Zi'ne', wloe'ela' légake' Xa'.

²³ Naž Jesusen' bwie' benne' wsedle chie' ka', na' gože' légake':

—Ba nez zen naken chegak benne' ka' zlé'egekle' da' zlé'elele le'e, ²⁴ dan' žapa' le'e: benne' zan, benne' ka' bcháljgake' lo wláž Dios len benne' wnná bia' ka', gónegekle' lé'egekle' da' zlé'elele le'e san bi blé'egeklen'. Gónegekle' yéngkle' da' žénlele le'e, san bi béngklen'.

Benne' Samaria, benne' nake' chawe'

²⁵ Naž la' wzó ža'te to benne' yodo' wsedle, na' nich si' bi'e Jesusen', wnnable' Le', na' wnné':

—Benne' wsedle, žbize žala' gona' nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chia'?

²⁶ Jesusen' gože' le':

—Žejni'ilo' da' nyejw le'e yich, dan' bchi'le Moisés? žNakx xbab žono' le' dan' žolo'?

²⁷ Beží'i bennen', na' wnné':

—Ki znnan: “Bži'il Xano' Dios dot lažo'o, na' len dot yichj lazdo'o, na' len dot yela' žon chio', na' len dot yela' žejni'il chio', na' lezka' žala' ži'ilo' lježo' kan nži'il kwino'.”

²⁸ Jesusen' gože' le':

—Da' likze kan wnnó'. Ben ki, na' gata' yela' nban na' chio'.

²⁹ Dan' gónele bennen' yebéj chawe' kwine', gože' Jesusen':

—žNož benne' nake' lježa'?

³⁰ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—To benne' wzé'e lo yež Jerusalén, na' bdinne', zeje' yež Jerikó. Lo nezen' béxwgak benne' wbán ka' le'. Btínnegake' ze', na' bégake' le' we'. Naž bezá'gake' ga na', na' bká'ngake' le' ba žatkze'. ³¹ Naž wdé to bxoz lo nezen'. Kate' ble'ele' bennen' žie' we', cheła'ale wdíe'. ³² Lezka' to benne' nbabe' za'só Lebí, benne' ka' žóngake' žin che yodo', wdíe' ga na'. Kate' ble'ele' le', lezka' wdíe' cheła'ale. ³³ Lezka' to benne' nbabe' Samaria yoe'e nezen', na' bžine' gawze gan de bennen' žie' we'. Kate' ble'ele' le', beyache' láže'le' le'. ³⁴ Wbige'e gan die', na' bdebe' set, na' xis uba wał lo we' chie', na' bchelen' laže'. Naž bžie' le' xkože' bia chie', na' bchi'e le' lo yo'o gan želžín benne' ka' yó'ogake' nez, gan wdape chi'e le'. ³⁵ Yetó ža kate' ba ža'ní', katen' za' yezá' benne' Samaria na' ga na', wleje' lazjwe' che chope ža, na' bka'nen' lo na' benne' xan yo'on', na' gože' le': “Wdape chi'i benne' ni, na' cha' senžo' mežw, neda' yeyizjwan' le' kate' yelá'a.” ³⁶ Na'a, žNakx xbab žono' le'? žNole benne' chonne ki goke' ljež bennen' bengak benne' wbán ka' le' zia?

³⁷ Bechebe benne' yodo' wsedlen', na' gože' Jesusen':

—Bennen' beyache' láže'le' le'.

Naž Jesusen' gože' le':

—Wyéj na'a, na' ben ki.

Da' ben Jesús liž Marta len Lia

³⁸ Naž Jesusen' beyoé'e nez, na' bžine' to yeždo' gan zoa to no'le lie' Marta, na' no'len' bchi'e Le' liže'. ³⁹ Martan' zoa no'le bile' lie' Lia, na' Lian' wži'e xni'a Jesusen', na' bze nage' xtiže'e. ⁴⁰ Martan' wžé' zedle' dan' žónli'e žin. Wbige'e gan zoa Jesusen', na' gože' Le':

—Xan, žbi žeyache' láže'lo' neda' dan' bka'n bi' bila' ni neda', na' toza' žona' žin? Gož-be' gáklénbe' neda'.

⁴¹ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Marta, Marta, že' zedlo', na' da' zan da' že' lažo'o žonon'. ⁴² Toze da' žon byenen gonžon, na' Lia ni wžebe' dan' nakže chawe', na' dan' wžebe' bi yegá'n.

11

Kan žala' wcháljlenžo Dios

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ To ža na' Jesusen' zcháljlene' Dios. Katen' beyož bcháljlene' Le', to benne' wsedle chie' gože' Le', na' wnné':

—Xan, bsedle neto' wcháljlento' Dios, kan ben Zwa, bsedle' benne' ka' žónlengake' le' tzen.

² Naž Jesusen' gože' légake':

—Kate' wcháljlenle Dios, žala' nnale ki: Xato', zo' ya'abá, ga'n zen lo'. Da, nna bi'o nga.

Žénelto' gak yežlyó nga kan žaz lažo'o Le', kan žaken ya'abá chio'.

³ Benn da' gawto' na'a ža.

⁴ Benít law cheto' doľan' nbága'to' kan neto' ženít lawto' che no benne' bi da' žone' cheto'. Bi go'o latje gon da' xiwe' ga bága'to' doľa', san beslá neto' lo da' žonen.

⁵ Lezka' Jesusen' gože' légake':

—Cha' zoa no benne' ladjwle, benne' zoa lježe', na' cha' žin to benne' liže' gachje yele, naž cheje' gan zoa lježen', na' wliže' le', na' nne': “Bicha'a, benngaž neda' chonne yet xtil, ⁶ dan' to benne' ze'e zi'to' ba bl'e liža', na' bi be de da' wa'a-ne' gawe'.” ⁷ ¿Yechebe bennen' yoe'e lo yo'on', na' yi'e le' ki? “Bi gon lelo' neda'. Ba nyejw yo'o, na' bi' chia' ka' ba déľengakbe' neda'. Bi gak chasa' nich bi da' gonna' chio'.” ⁸ Neda' žapa' le'e: la'kze bi chase' nich bi da' wnezjwe' chie' dan' nake' lježe', san chase', na' wnezjwe' chie' ka da' žiážjele' nich bi gon lež'e le'. ⁹ Che len žapa' le'e:

Le nnab, na' Dios gonne' chele.

Le chilj, na' žel chele.

Le wliž ža yo'o, na' yaljwn chele.

¹⁰ No benne' bi da' znnabe', zzi'en, na' bennen' bi da' žilje', zžel-len', na' bennen' žliže' ža yo'o, žaljwn chie'.

¹¹ 'Cha' zoa no benne' ladjwle, benne' nake' xa xkwide', na' cha' nnablbe' le' yet xtil, ¿wnezjwe' chebe' yej? Cha' nnablbe' le' to bel, ¿wnezjwe'-be' bele? ¹² Cha' nnablbe'

le' to xchit bežjw, ¿wnezjwe'-be' goxjni'? ¹³ Ki naken, cha' le'e bi nakle chawe', san nnézlele wnézjwle chegak zi'nle ka' da' naken chawe', wak wxén láže' žele Xale zoe' ya'abá gonne' Dios Be' La'y chele, nol-le nnáblele Le'.

Znnágake' Jesús žone' žin len yela' wak che da' xiwe'

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴ To ža Jesusen' bebeje' be' xiwe' da' yo'o to benne', dan' žonen ga bi žak nnie'. Kate' bežój be' xiwen', bchalj bennen' bi gok nnie', na' bebáňgkele benách ka' wnníta'gake' ga na'. ¹⁵ Baľe benne' ka' wnnágake':

—Žebeje' be' xiwe' ka' len yela' wak che Belzebú da' xiwe', xangak be' xiwe' ka'.

¹⁶ Gónegekle yebaľe benne' ka' si' biá'gake' Jesusen', na' belnnable' Le' gone' to da' gak bian' da' zan' ya'abá che Dios. ¹⁷ Gókbe'ele Jesusen' da' žénegekle' góngake', na' gože' légake':

—Gáte'teze gan zej nnita' benne' wnná bia' ka', cha' žoj chóplegak benne' ka', kwia yí'gake'. Cha' žoj chóplegak benách ka' nníta'gake' to yo'o, yeyož chégake'. ¹⁸ Lezka' žak che da' xiwe', dan' nzin' Belzebú. Cha' žoj chóplegak benne' ka' yó'ogake' lo nan', ¿nakx gak dia' yela' wnná bia' chen? ¿Na'a nnale žebeja' be' xiwe' ka' len yela' wak che Belzebú? ¹⁹ Cha' neda' žebeja' be' xiwe' ka' len yela' wak che Belzebú, ¿nozke benne' žonne' yela' wak chegak benne' ka' žónlengake' le'e tzen, nich žebéjgake' be' xiwe' ka'? Che len, da' žongak benne' ka' nak bian' nchíxele le'e. ²⁰ Cha' neda' žebeja' be' xiwe' ka' len yela' wak che Dios, da' li ba bla' da' zna bia' Dios gan zoale.

²¹ 'Kate' to benne' waľe nzi' lo ne'e da' zdíl-lene', na' žape chi'e liže', da' ka' nape' zej nga'nen chawe'. ²² Na'a, cha' za' yetó benne', bennen' nakže' waľe ka' le', wléj wchochje' le', na' yeké'e yógo'te da' zdíl-lene', dan' žxen laže'en, na' chise' da' gota' che bennen'.

²³ 'Cha' zoa no benne' bi žónlene' neda' tzen, nake' benne' zži'e chia' neda'. Cha' zoa no benne' bi ztóblene' neda', žóslase'.

Kan nak che be' xiwe', da' žežinen latje chen

(Mt. 12:43-45)

²⁴ Lezka' wnná Jesusen':

—Kate' žežój to be' xiwe' lo benne', zdan gan nbiže, žiljen gan yezí' lažen'. Cha' bi žel chen, naž nnan: “Yeyá'a gan bžoja'.” ²⁵ Kate' žežinen ga na', žežxakan' bennen', nake' ka to yo'o da' ba nloan, na' ba nba'an nich no benne' chejsóe' ga na'. ²⁶ Naž chejen, na' chejxín' yegáz be' xiwe' ka', da' ka' zej nakžen xiwe', na' chó'ogaken bennen'. Na'a, da' gaken che bennen' gakžen zi' ka dan' goken chie' zga'ale.

Yela' ba nez zen da' naken dot li laže'

²⁷ Kate' ne zchalj Jesusen' da' ni, to no'le zoe' ladjw benne' zan ka' wnnié' zižje, na' wnné':

—Ba nez zen naken che no'len' bi'e Le' lo li'e, na' lezka' naken che lcho' no'len' gan gožo'o.

²⁸ Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Ba nez zenže naken chegak benne' ka' žylenle' xtiža' Dios, na' žóngake' kan znnan.

Znnábgekle' Jesús gone' to da' gak bian' no nake'

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Kate' ne želžingak benne' zan gan zoa Jesusen', wzó lawe' zchalje', na' wnné':

—Benne' wen da kegle ki želnnable' neda' gona' to da' gak bian' gan za' yela' wak chia'. San bi be da' gak bian' lé'egekle'. Toze da' gak bian' kan gok che Jonás lé'egeklen'.

³⁰ Dan' goken che Jonasen' gok to da' nak bian' lawgak benne' ka' wnníta'gake' lo yež Nínibe. Lezka' gaken chia' neda', Benne' Golje' Benách. Gaka' to da' nak bian' lawgak benne' ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a.

³¹ Kate' žin ža chog Dios chegak benách ka' da' sáka'gake', katen' wchi'a laže'e benne' ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a, Dios yechise' no'len' wzóe' ža ni'te, no'len' wnná bi'e benách ka' che yežlyón' da' žen' chelá'a gan zde wbíž byo' zag ka'. Da' ben no'len' wloe'elen zej nbaga' benne' ki zia. Ki gaken dan' bžoj no'len' gan nak zi'to' nich wzé nage' diža' che yela' žejni'il da' bchalj Salomón, benne' wnná bi'e benne' Israel ka'. Na'a, zoa' neda' nga, na' nakža' blo ka gok Salomón na'. ³² Lezka', Dios yechise' benne'

ka' wnníta'gake' lo yež Nínibe kate' žin ža choge' chegak benách ka', katen' wchi'a laže'e benne' ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a. Da' bengak benne' Nínibe ka' wloe'elen zej nbaga' benne' ki zia. Ki gaken dan' beyát láže'gak benne' ka' wnníta'gake' lo yež Nínibe katen' béngekle' da' bchalj Jonasen'. Na'a zoa' neda' nga, na' nakža' blo ka gok Jonasen'.

Da' žsa'ní' lo yichj lázdo'žo

(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ Lezka' wnná Jesusen':

—Kate' no benne' zzalje' yi', bi zgo'en gan ngache', na' bi zdosen' zan kak, san zzoen' sibe gan la'ten, nich wza'nín' chegak benne' ka' želyoé'e lo yo'on'. ³⁴ Zej nak yej lawžo ka to da' zgo'on baní' lo yichj lázdo'žo. Cha' yej lawo' zej naken chawe', dotio' nžan' da' naken baní'. San cha' yej lawo' bi zej naken chawe', dotio' nžan' da' naken chol. ³⁵ Wdape chi'i kwino' cha', nich dan' zgo'on baní' lo yichj lazdo'o bi yeyaken chol. ³⁶ Ki naken, cha' dotio' nžan' da' naken baní', bi be da' naken chol zóalenen le', na' le'elo' binlo yógo'te, kan žak kate' zza'ní' yi' gan zo'.

Jesús žesbage'e benne' yodo' ka' zia

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lk. 20:45-47)

³⁷ Kate' beyož bchalj Jesusen' da' ni, to benne' yodo' fariseo bliže' Le' nich chejtáwlene' le'. Kate' Jesusen' wyoé'e liž benne' yodon', wži'e, na' wzó lawe' že'j žawe'. ³⁸ Kate' benne' yodo' fariseon' b'le'ele' Le', bebanle' dan' bi wdíb Jesusen' ne'e kate' za' gawe'. ³⁹ Naž Xanžon' gože' le':

—Le'e, benne' yodo' fariseo ka', žib kwinle kan žible lawle da' že'j žáwlenle, san lo yichj lázdo'le nža'le da' kegle ka', na' zza' láže'le da' bi naken chawe'. ⁴⁰ Le'e bi žejni'ilele. ¿Bi nnézlele, Dios, Bennen' žle'ele' da' zoa lawle lezka' zle'ele' da' yo'o lo yichj lázdo'le? ⁴¹ Na'a, le wnezjw benne' yache' ka' che da' naple. Naž yógo'te da' naple yeyaken chawe'.

⁴² Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' fariseo ka'. Žíjzjwle che yodo' to kwe' che to chi kwe' da' zzi'le che yixe' weje, na' che yixe' rod, na' chegak yixe' kwando', san to zdézele da' naken chawe', na' yela' nži'il chele Dios. Da' ki žon byenen gonle, na' bi wka'nle yezika' da ka' žonle.

⁴³ 'Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' fariseo ka'. Žénelele kwe'le gan nak blo lo yo'o gan žol-le xtiža' Dios. Lezka' žénelele gápegak benne' ka' le'e ba la'ne lawgak benách ka'.

⁴⁴ 'Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' wsedle ka', na' le'e, benne' yodo' fariseo ka', benne' zloé'ezele chawe' kwinle, dan' nakle kan zej nak yežw ba ka' chegak benne' gat ka', da' ka' bi zej nla' lawn, na' želdá benách ka' lawlegaken, na' bi žákbe'egeklen'.

⁴⁵ Naž beží'i to benne' yodo' wsedle, benne' žake' da' bchi'le Moisés, na' gože' Jesusen':

—Benne' wsedle, kate' znno' ki, lezka' neto' žon zi'o.

⁴⁶ Jesusen' gože' le':

—Lezka' da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' wsedle ka', žakle da' bchi'le Moisés. Ki naken dan' žesbága'le benách ka' to ywa' zi'i da' bi gak no benne' we'en, san le'e ni láte'ze bi zdalen' len ni'a na'le.

⁴⁷ 'Da' nyáche'le'e naken chele le'e, dan' zzoale da' xtan ka' lawgak yežw ba ka' gan zej ngache' benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, na' betgak xa wdé chele ka' légake'. ⁴⁸ Ki naken, zzoa lile žónlenle tzen da' bengak xa wdé chele ka', dan' betgak xa wdé chele ka' légake', na' le'e zzoale da' xtan ka' lawgak yežw ba ka' gan zej ngache'e.

⁴⁹ 'Che len, lo yela' žejní'il chie', Dios wnné' ki: "Sel'a'a benne' ka' wcháljgake' lo wlaza' neda', na' benne' wbás chia' ka', gan zoale, na' benne' ki, gotle ba'le', na' kwia láže'le yeba'le'." ⁵⁰ Ki gon Dios dan' choge' chegak benách ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a gátgake' ni'a che žen chegak yógo'te benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' Le'. Xa wdé chele ka' bétgake' benne' ka' kate' wzó law žata' yežlyó nga, ⁵¹ kate' wzó law wzóa ben-nen' bete' Abel, zi'n Adán, na' zejte bétgake' Secría. Bétgake' le' gachje láwe'le gan de bkog la'y gan zzéygake' bia beždo' ka' law Dios, na' gan zoa latje la'y. Che len, žapa' le'e, Dios choge' chegak benne' ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a gátgake' ni'a che žen chegak yógo'te benne' ka', dan' xa wdé chele ka' bétgake' légake'.

⁵² 'Da' nyáche'le'e naken chele le'e, benne' yodo' wsedle ka', žakle da' bchi'le Moisés. La' lé'ezele nzi' lo na'le zi'n ya che latje gan zžel-lžo yela' žejní'il. Le'e bi žo'ole, na' žsėjwle xnezgak benne' ka' žénegekle' chó'ogake' ga na'.

⁵³ Kate' beyož bchaljlen Jesusen' légake' da' ni, benne' yodo' wsedle ka' len benne' yodo' fariseo ka' bžá'ale'egake' Le', na' wzó lawgake' želnnable' Le' kan nak da' zan da' žákaken, ⁵⁴ nich kwéjgake' Le' diža' nich gak yesbága'gake' Le' zia ni'a che da' yechebe'.

12

Žsedle Jesús kan nak yela' zloé'ezele chawe' kwin

¹ La' ža na'ze bdobgak zan gaywá' benách gan zoa Jesusen', na' zejte wláj ljéžgake'. Naž wzó law Jesusen' zcháljlene' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Le gape chi'i kwinle che da' naken ka' kwa zichj che yet xtil chegak benne' yodo' fariseo ka', dan' naken yela' zloé'ezele chawe' kwin chégake'. ² Bi be de da' žaken ži žize dan' bi la' lawlen, na' bi be de da' ngachen' dan' bi gak bian'. ³ Che len, yógo'te da' ba wnnale gan nak chol, yéngkle benách ka' gan nak lo baní', na' da' bchaljle ngáche'ze gan wzóa lo yo'o nye-jwn, gaken da' wchaljgak benách ka' lawgak yógo'te benách.

No Benne' žala' žébežo (Mt. 10:28-31)

⁴ Lezka' wnná Jesusen':

—Žapa' le'e, zína'do' ka': bi žébele benne' ka' žótgake' benách ka', san te na' biž bi gak góngake' chégake'. ⁵ Wlo'e'ela' le'e no benne' žala' žébele. Le žebe Bennen' gak ke'e yela' nban chele, na' te na' nape' yela' wnná bia cho'ne' le'e lo yi' gabíl. O', žapa' le'e, le žebe Bennen'.

⁶ Žóte'gake' gayo' byinnedo' ka' len chope mežw lasdo', san Dios bi žal láže'e nitoba'. ⁷ Lézka'kzen, yógo'te yicha' yichjle zej nbaben law Dios. Che len, bi žébele. Žáka'žele le'e ka' byinnedo' zan.

Benne' ka' znnágake' zej nake' che Jesús (Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Lezka' wnná Jesusen':

—Žapa' le'e: yógo'te benne' ka' znnágake' zej nake' chia' neda' lawgak benách, lezka' neda', Benne' Golje' Benách, nnia' zej nake' chia' lawgak wbás che ya'abá ka'. ⁹ Benne' ka' znnágake' bi zej nake' chia' neda' lawgak benách, lezka' neda' nnia' bi zej nake' chia' lawgak wbás che ya'abá ka'.

¹⁰ 'Yógo'te benne' ka', benne' nnégake' chia' neda', Benne' Golje' Benách, wak yenít law Dios chégake', san cha' no benne' nnie' che Dios Be' La'y, bi yenít law Dios che bennen'.

¹¹ 'Kate' wché'gake' le'e gan nak lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' lawgak benne' ka' wchi'a láže'gake' le'e, na' lawgak benne' wnná bia' ka', bi kwe' zédlele ni'a che da' gonle, o da' yecheble, o da' žala' nnale. ¹² La' ža na'ze wloé'el Dios Be' La'y le'e da' žala' nnale.

Yela' wnni'a chežo wak gonen ga gal láže'žo Dios

¹³ To benne' ladjw benne' zan ka' gože' Jesusen', na' wnné':

—Benne' wsedle, gož benne' bicha'a gonne' da' žeyala' chia' che da' gota' che xato'.

¹⁴ Jesusen' gože' le':

—Benne'. ¿Zoa no benne' bzoe' neda' nich wchi'a laža'a le'e, o wzožja' da' de chele?

¹⁵ Naž Jesusen' gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnné':

—Le wia nga. Le gape chi'i kwintle nich bi tonle yela' gape. Kégeze da' náple'ele wzóan le'e lo yela' žebele.

¹⁶ Naž Jesusen' bcháljlene' légake' da' bsaka' lebe', na' wnné':

—Wzóa to benne' wdápele' yela' wnni'a, na' bnézjwle'e yežlyó chie'. ¹⁷ Naž wzá' láže'e, na' wnné': “¿Nakxkze gona? Bi nžo'o ga gape chi'a da' žonn yežlyó chia'.” ¹⁸ Naž wnné': “Ki gona. Wchinnja' yo'o ka' gan žape chi'a da' žata' chia', na' gona' yo'o ženže ka', gan gape chi'a da' žata' chia', na' dan' ba de chia'. ¹⁹ Naž yapa' kwina': ba nápele'a da' ba btoba', da' ye'j gawa' zante yiz. Yeží' laža'a. Ye'j gawa', na' yebela'.” ²⁰ Naž Dios gože' le': “Le' bi be nnezlo'. Na'a yelegato'. Na'a, ¿nože benne' gak chie' dan' ba btobon'?” ²¹ Ki žaken che bennen' ztobe'

chekze' yela' wnni'a, na' bi žone' da' zej naken ka' yela' wnni'a law Dios.

Dios žape chi'e benách chie' ka' (Mt. 6:25-34)

²² Wdé na' Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Che len žapa' le'e: bi kwe' zédlele ni'a che da' ye'j gawle, dan' nbánlenle, o ni'a che laže' da' gákwle. ²³ Záka'že yela' nban chele ka' da' žawlen, na' záka'že beła' žen chele ka' laže' da' žákwlen. ²⁴ Le wia kan žak chegak sechj ka'. Bi žážgakba', na' bi žel-lapba', na' bi zej nnita' yo'o ka' chégakba' gan gape chí'igakba' da' žata' chégakba', san Dios zwawe' légakba'. ¿Bi záka'žele le'e ka' byínnedo' ka'? ²⁵ ¿Nož benne' ladjwle le'e gak gone' ga soe' nbane' yetó chí'ido'ze dan' že' zedle' chen? ²⁶ Che len, cha' bi gak gonle da' naken láte'do'ze, ¿biz chen' že' zédlele ni'a che da' naken da' zenle'e?

²⁷ 'Le wia kan zgólegak yéjedo' ka'. Bi žóngaken do' laže', na' bi žábaken laže', san žapa' le'e, la'kze góta'le'e yela' wnni'a che Salomón, bennen' wnná bi'e, lažen' da' gokwe' bi gokžen xtan ka' zej nak yéjedo' ki. ²⁸ Cha' Dios žone' xtan yeje yixe'do' ka' da' žé'gaken na'a le'e yixe', na' wxé wižj chéygaken lo yi', ¿bi gone' da' ženže chele le'e, le'e na' bi žejle'le che Dios dot láže'le? ²⁹ Che len, bi we' láže'le da' ye'j gawle, na' bi kwe' zédlele chen. ³⁰ Yógo'te da' ki žiljgak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, san ba nnézkzele Xale Dios da' ka' žiážjele. ³¹ Le we' láže' gonle kan zna xtiža' Dios, na' yógo'te da' ki gonne' chele.

Yela' wnni'a da' ztobžo ya'abá che Dios (Mt. 6:19-21)

³² Lezka' wnná Jesusen':

—Bi žebele le'e, nakle zíla'do' chia' ka'. Bi nakle benne' zan, san Xale Dios žaz láže'e gonne' le'e latje chejsoale gan zna bi'e Le'. ³³ Le gote' da' naple, na' le wnezjw da' si'le chegak benách yache' ka'. Ki gaken, gonle bzod mežw chele da' bi kwia yin', na' wto-ble yela' wnni'a da' bi te chen ya'abá che Dios, gan bi gak žin benne' wbán, na' bi galj béledo' chen. ³⁴ Gan že' yela' wnni'a chele, we' láže'le žinle ga na'.

Žala' gakžo ban laže'

³⁵ Lezka' wnná Jesusen':

—Le gak ban laže', na' le wzálj yi' da' wza'nín' chele. ³⁶ Le gak ka benne' wen žin ka', benne' želbeze' ža yelá' xángake', bennen' wyeje' lni che yelá' zchag na', nich kate' yežine', wliže', na' la' wsáljwtegake' nich yeyoé'e. ³⁷ Ba nez zen gaken chegak benne' wen žin ka', benne' gak ban láže'gake' kwéžgake' kate' yelá'že xángake'. Da' li žapa' le'e, xángaken' wpá' kwine', na' kweke' légake' gan ye'j gáwgake', na' wsi'ni'e dan' gáwgake'. ³⁸ La'kze yelé'e kate' ba žak choł o gachje yele, cha' yedjxake'e légake' nníta'gake' želbeze' le', ba nez zen gaken chegak benne' wen žin ka'. ³⁹ Žala' nnézlele da' ni. Chela' nnezle xan yo'o biz ža žin benne' wbán, gak ban laže'e, na' bi we'e latje bennen' wžíe' yežw liže', nich bi kwane' da' de liže'. ⁴⁰ Che len, le gak ban laže' le'e, dan' yelá'a neda', Benne' Golje' Benách, to ža katen' bi kwezle neda'.

Benne' wen žin chawe', na' benne' wen žin bi nake' chawe'
(Mt. 24:45-51)

⁴¹ Naž Bedw wnnable' Jesusen', na' wnné':

—Xan, žži'o néto'ze da' ni da' žsaka' lebo', o ži'o yógo'te benách da' ni?

⁴² Xanžon' gože' le', na' wnné':

—žNožkzen' benne' wen žin chawe', benne' žejni'ile', na' nzi' lo ne'e lo wláz xane'? Benne' ni, xane' wdíe' lo ne'e liže', nich kate' gała' gawgak benne' ka' nníta'gake' liže', na' wnezjwe' légake' da' gáwgake'. ⁴³ Ba nez zen gaken che benne' wen žin na' kate' yelá' xane', cha' yedjxake'e le' žone' žin na' da' bdien' lo ne'e. ⁴⁴ Da' li žapa' le'e, xane' wdíe' lo na' benne' wen žin chawen' yógo'te da' de chie'. ⁴⁵ Cha' no benne' wen žin gekle' bi yelá' ze xane', na' so lawe' wsaka' zi'e yezika' wen žin ka', benne' byo ka', na' no'le ka', na' so lawe' ye'j gawe', na' sožle', ⁴⁶ naž yelá' xan benne' wen žin na' kate' bi kweze' le', o kate' bi gákbe'ele', na' wsaka' zi'e benne' wen žin na', benne' bi nake' chawe', na' choge' chie' kwia yi'e kan nžog chegak benne' ka' bi žejlé'gake' che Dios.

⁴⁷ 'Benne' wen žin na', benne' nnezle' da' žénele xane', na' bi zoe' zbeze', na' bi

žone' kan wnná xane', benne' ni, wsaka' zi'le'e xane' le'. ⁴⁸ Cha' to benne' wen žin bi nnezle' da' žénele xane', na' cha' gone' da' gonen ga bage'e da' gonen ga wsaka' zi' xane' le', wsaka' zi'e benne' wen žin ni láte'do'ze. No benne' nzi' lo ne'e da' zenle'e, da' zenle'e yennáb xane' lo ne'e, na' bennen' xane' bxen laže'e le' da' zenže, lezka' da' zenže yennáb xanen' lo ne'e.

Da' nak Jesús gon choplen benách ka'
(Mt. 10:34-36)

⁴⁹ Lezka' wnná Jesusen':

—Bla'a neda' nich wzena' yi' yežlyó nga, na' že' zedla' nich zen yin'. ⁵⁰ Na'a, de to da' žala' šaka'a neda' da' naken ka' to da' yezóa' nis, na' že' zedla' kate' gakžen chia'. ⁵¹ žžéklele le'e bla'a neda' nich wzóa' žize da' žaken yežlyó nga? Žapa' le'e: O'o. Bla'a nich ko'a da' gon chople benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. ⁵² Na'a so law gayo' benne' ka', benne' nníta'gake' to yo'o gákgake' chope la'a. Chonne' tıl-lengake' chope benne' ka', benne' zej nzi'e xtíža'a, na' chope' ka' tıl-lengake' chonne' ka'. ⁵³ No benne' zoa xkwide' byo chie' tıl-lene' zi'nen', na' xkwide' byon' tıl-lenbe' xaben'. To no'le zoa xkwide' no'le chie' tıl-lene' zi'nen', na' xkwide' no'len' tıl-lenbe' xna'ben'. No'len' zoa zoa' liže' tıl-lene' zoa' ližen', na' zoa' ližen' tıl-lene' to' zi'nen'.

Da' žakgak na'a ža da' zej nak bian'
(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴⁻⁵⁶ Lezka' Jesusen' gože' benne' zan ka' nníta'gake' ga na', na' wnné':

—Nnézkzele dan' znnagak benách ka', znnágake': “Kate' že' bejw kwele wak yejw. Kate' žechj be' bi gak yejw.” Žakkzen kan znnágake'. Le'e, benne' bi nnezle ka'. Žak znnéya'ale da' gon lawe' ža, san bi žákbe'elele nbága'le zia ni'a che da' žónkzele.

Žala' yegá'nlenžo chawe' no benne' zže'e žo'o
(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ Lezka' wnná Jesusen':

—žBiz chen' bi zchi'a láže'kzle le'e kan nak da' naken chawe'? ⁵⁸ Cha' zoa no benne' bi da' yennable' le', na' zejle nich žinle yolawe', be' laže' yegá'nleno' bennen' chawe' kate' ne yo'ole nez, nich bi yesbage'e le' zia law benne' zchi'a laže'e le'e, na'

bennen' zchi'a laže'e wdíe' le' lo na' benne' žsejwe' liž ya, na' bennen' wsejwe' le' liž yan'. ⁵⁹ Žapa' le', bi yežojo' ga na' kate' chíjwžo' dot da' nbago'o che bennen'.

13

Žon byenen yeyát láže'žo

¹ La' ža na'ze bžingak benne' ka' ga na', na' bzéngkle' Jesusen' kan ben Pilato. Bete' bałe benne' Galilea, na' wzi'e žen chégake', na' bchagen' len xchengak bia beže, bia ka' ba bétgake'-ba' nich wžíagake' xchéngakba' law Dios. ² Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—¿Žéklele le'e wbága'žegak benne' Galilea ka' doła' ka yezika' benne' Galilea ka', dan' belzake'e ki? ³ Žapa' le'e: O'o, na' cha' bi yeyát láže'le, lezka' kwia yi'le yógo'tele. ⁴ Lezka' goken chegak chino' chonne benne' ka', bejbaga' yo'o zan kwia na', da' nzin' Siloé, légake', na' gótgake'. ¿Žéklele le'e belbága'že benne' ka' zia ka yezika' benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén? ⁵ Žapa' le'e: O'o, na' cha' bi yeyát láže'le, lezka' kwia yi'le yógo'tele.

Žsaka' lebe Jesús che yag higo dan' bi be wžían

⁶ Naž bzaka' lebe Jesusen', na' gože' légake':

—Wzóa to benne', na' wzóa to yag higo da' gozen' gan nak lo yežlyó chie'. Twiz twiz bejwie' cha' zbia yagen', san bi be bžel-le'. ⁷ Naž gože' benne' žone' žin lo yežlyó chien', na' wnné': “Ba gok chonniz žida' žeyilja' da' kwia yag higo ni, san bi be žežel-lan'. Bchogen. ¿Biz chen' kon lanen yežlyó nga?” ⁸ Naž bechebe benne' wen žin na', na' gože' le': “Xan, bka'nen yetó yízteze, na' wzacha' yo kwe'j kožen, na' wžá'n bebe. ⁹ Cha' kwia yag ni, na' yega'nen wen, san cha' bi be kwian, naž chogon'.”

Jesús žeyone' to no'le yižwé' kate' nak ža la'y

¹⁰ To ža žsedle Jesusen' benách ka' nníta'gake' lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios kate' nak ža la'y chégake'. ¹¹ Žoa to no'le ga na' ba gok chino' chonne yiz yoe'e yižwé', dan'

yoe'e be' xiwe' da' žonen ga bi zej nníta' benách ka' chawe', na' nyéchwteze' zde', na' bi žak yejí kwine'. ¹² Katen' Jesusen' blé'ele' no'len', bliže' le', na' wnné':

—Nó'ledo', ba beyako'.

¹³ Naž Jesusen' bxoá ne'e le', na' la' blite kwin no'len', na' bka'n zene' Dios. ¹⁴ Naž bža'a benne' blo che yo'o gan želyenle' xtiža' Dios. Zže'e dan' beyón Jesusen' no'len' kate' nak ža la'y. Benne' blon' gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnné':

—Xop ža de gonžo žin. De latje lo ža ka' yidle nich no benne' yeyone' le'e, na' kege ža la'y.

¹⁵ Naž beží'i Xanžon', na' wnné':

—Le'e, benne' ka' zloé'ezele chawe' kwinle, ¿bi žejsežle bia beže ka' che chele gan dá'gakba' kate' nak ža la'y, na' chjwá'le-ba' we'j nis? ¹⁶ No'le ni nake' za'só Bran, na' chino' chonne yiz ba gok žsaka' zi' da' xiwe' le'. ¿Bi žala' no benne' yeslé' le' lo nan' la'kze nak ža la'y?

¹⁷ Kate' wnná Jesusen' da' ni, bedoé'egekle yógo'te benne' yodo' ka' nníta'gake' ga na', na' belžé'e Le', san bebégekle yezika' benách ka' nníta'gake' ga na'. Ki bégake' dan' blé'egekle' da' zen ka' da' žon Jesusen'.

Žsaka' lebe Jesús che binnedo' mostasa (Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Naž wnná Jesusen':

—¿Nakxkze žak zgole da' zнна bia' Dios, o bize wsaka' ležžon? ¹⁹ Žaken kan žak che to binnedo' mostasa, dan' wží' to benne', na' gozen' gan nak lo yežlyó chie'. Bgole yag mostasan', na' goken to yag zen, na' bžingak byínnedo' ka', na' bégakba' xó'ngakba' lo ni'a nen'.

Žsaka' lebe Jesús che kwa zichj che yet xtil (Mt. 13:33)

²⁰ Lezka' wnná Jesusen':

—¿Bizkze wsaka' leba' da' zнна bia' Dios? ²¹ Naken ka kwa zichj che yet xtil, dan' wží' to no'le, na' bchixen' chonne kwe' kwa yet xtil, na' bgole dot kwan'.

To gan žala' težo da' naken to lchido' (Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Kate' Jesusen' yoe'e nez zeje' Jerusalén, wdíe' lo yež zen ka', na' yeždo' ka', na' žsedle'

benách ka' nníta'gake' latje ka'. ²³ To benne' wnnable' Jesusen', na' wnné':

—Xan, ¿babze benne' ka' yelágake'?

Jesusen' gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', ²⁴ na' wnné':

—Le we' laže' cho'ole zaka' gan žo'ogak benách ka', da' naken to lchido', dan' žapa' le'e: yénegekle benne' zan chó'ogake' ga na', san bi sáke'gekle'. ²⁵ Te chas xan yo'o, na' wsejwe' yo'o, le'e na' soale la' lí'ale, so lawle wliže' ža yo'on', na' ye'le-ne': “Xan, xan, bsaljw cho'oto'.” Naž yeží'i bennen', na' yi'e le'e: “Bi nnezla' nož benne' le'e.” ²⁶ Naž so lawle nnale: “We'j bdáwlento' Le', na' bsdlo' gan nak lawe' ya'a cheto'.” ²⁷ Naž yi'e le'e: “Žapa' le'e, bi nnezla' ga benne' le'e. Le kwas ga zoa' ni, yógo'tele žonle da' kegle.” ²⁸ Naž kwež nyáche'le, na' wxéj láye'le kate' lé'elele Bran, len Isaak, na' Jakob, na' yógo'te benne' ka' bcháljgake' lo wláž Dios, benne' ka' chejnníta'gake' gan zнна bia' Dios, san le'e ga'nle la' lí'ale. ²⁹ Žingak benne' ka' žójgake' zaka' gan zla' wbíž, na' zaka' gan ženem, na' zaka' gan za' be' zag, na' zaka' gan zde wbíž byo' zag ka', na' kwé'gake' ye'j gáwgake' gan zнна bia' Dios. ³⁰ Naž bałe benne' ka' gákgake' benne' blo, benne' ka' ngá'ngake' ka'ze na'a, na' bałe benne' ka', benne' zej nake' benne' blo na'a, gá'ngake' ka'ze.

Zbež nyache' Jesús ni'a chegak benách Jerusalén

(Mt. 23:37-39)

³¹ La' ža na'ze bžingak benne' yodo' fariseo ka' gan zoa' Jesusen', na' góžgake' Le':

—iBežój! iBezónnj nga, dan' žénele Herodes gote' Le'!

³² Jesusen' gože' lé'gake':

—Le chej. Le chejzenle bennen' nake' ka to beza', da' zнна': Bwia nga, žebeja' be' xiwe' ka', na' žeyona' benách ka' na'a, na' wxé, na' wižj, na' yeyóž gona' žin chia'. ³³ Žon byenen yá'alena' xneza' na'a, na' wxé, na' wižj, na' žina' lo yež Jerusalén, dan' žótgake' benne' ka' ga na', benne' zcháljgake' lo wláž Dios.

³⁴ 'Le'e, zoale Jerusalén. Žotle benne' ka' zcháljgake' lo wláž Dios, na' zže'ele yej benne' wbás ka' žsela' Dios chele.

Zan chi'i gónela' wtoba' le'e chia' kan žon žkoko', ztobba' bríse'do' ka' zan xilba', san bi gónelele. ³⁵ Le wia nga, ka'ze ga'n ližle, na' žapa' le'e, biž lé'elele neda' na' zejte nnale: “Ba nez zen gaken che bennen' ze'e lo wláž Xanžo Dios.”

14

Jesús žeyone' to benne' yoe'e yi

¹ Kate' nak ža la'y chegak benne' judío ka', wyó'o Jesusen' liž to benne' wnná bia', benne' yodo' fariseo. Jesusen' ži'e že'j žawe', na' benne' yodo' fariseo ka' nníta'gake' ga na' zwiágake' Le'. ² Lezka' zoa to benne' yoe'e yi ga na' law Jesusen'. ³ Naž Jesusen' wnnable' benne' yodo' wsedle ka' tzen len benne' yodo' fariseo ka', benne' ka' žsédgekle' da' bchi'le Moisés, na' wnné':

—¿De latje yeyonžo no benne' yižwé' kate' nak ža la'y?

⁴ Lé'gake' wnníta'gake' žize. Naž Jesusen' bežwe' benne' yižwén', na' beyone' le', na' la' beséla'tie' le'. ⁵ Naž Jesusen' gože' benne' yodo' ka', na' wnné':

—Cha' zoa no benne' ládjwle, zej nnita' bia beže chie' ka', na' cha' bíxeba' toba' to lo yežw, ¿bi chejleje'-ba', la'kze nak ža la'y?

⁶ Bi be gok yeží'igake' che dan' wnnén'.

No benne' kwi'e latje blo

⁷ Kate' Jesusen' ble'ele' kan žongak benne' yodo' fariseo ka', kan želbi'e latje blo ka' gan že'j žáwgake', naž bsaka' lebe', na' gože' lé'gake':

⁸ —Kate' no benne' wliže' le' nich chejo' ga žak lni che yela' zchag na', bi kwi'o latje blo. Cha' bliže' to benne' nakže' blo ka le', ⁹ naž bennen' bliže' le' yide' gan zo', na' yi'e le': “Bnezjw latje kwe' benne' ni gan ži'o” na' lo yela' žedoe'ele chio' chejži'o že'lte. ¹⁰ Kate' no benne' wliže' le', bejžé' že'lte, nich kate' la' bennen' bliže' le', na' yi'e le': “Bicha'a, wdé yelate' kile.” Naž gakžo' le' blo lawgak benne' ka' želbé'lene' le' tzen. ¹¹ No benne' zka'n zen kwine', góngake' ga yeyexjwe', san no benne' zoe' gaxjw laže', góngake' ga gakže' blo.

¹² Lezka' Jesusen' gože' bennen' bliže' Le', na' wnné':

—Kate' gono' to yela' waw, o lnido', bi wližo' lježo' ka', na' benne' bicho'o ka', na'

biche' lježo' ka', na' benne' zjo'o li'a chio' ka', benne' ka' zej nape' yela' wnni'a. Ki žala' gono' dan' lezka' wližgak benne' ka' le', na' ki gaken, yebi'igake' chio'. ¹³ Kate' gono' to yela' waw, bliž benne' yache' ka', na' benne' ka' zej nžog ni'a ná'gake', na' benne' ka' bi žak sá'gake', na' benne' lo chole ka'. ¹⁴ Naž ba nez zen gaken chio', dan' bi gak bi da' yebi'igak benne' ki chio', san yebi'i chio' kate' žin ža yebangak benne' gat ka', benne' chawe' ka'.

Žsaka' lebe Jesús che to lni zen

¹⁵ Zoa to benne' že'j žáwlene' Jesusen' tzen ga na', na' katen' benle' da' ni, gože' Le':

—Ba nez zen gaken che no benne' ye'j gawe' gan zna bia' Dios.

¹⁶ Jesusen' gože' le':

—Wzóa to benne' bene' to lni zen, na' bliže' benne' zan. ¹⁷ Kate' ba wzí'ni'a yela' waw, bsele'e benne' wen žin chie' nich chejyeže' benne' ka' ba bliže', na' wnné': "Le da, dan' ba de yógo'te." ¹⁸ Wzó law yógo'tegake' znnábgake' latje bi chjake'. Benne' nežwn' wnné': "Za' go'wa' to yežlyó, na' žon byenen chejwían'. Žáta'yoela' le' si' zen chaze' chia'." ¹⁹ Yetóen' wnné': "Za' go'wa' gayo' kwe' bež go'n, na' cha'a chejwía' cha' žóngakba' žin. Žáta'yoela' le' si' zen chaze' chia'." ²⁰ Yetóen' wnné': "Za' bchag na'a, na' bi gak yida'." ²¹ Kate' beyej benne' wen žin na', bejyeže' xane' yógo'te da' ki. Naž bža'a benne' xan yo'on', na' gože' benne' wen žin na', na' wnné': "Wyėj na'atge gan nak lawe' ya'a, na' gan zej nak lo nez che yež nga, na' bejxí' benne' yache' ka', na' benne' ka' zej nžog ni'a ná'gake', na' benne' ka' bi žak sá'gake', na' benne' lo chole ka'." ²² Kate' benne' wen žin na' ba bene' da' ki, wnné': "Xan, ba bena' kan gožo' neda', na' ne de latje." ²³ Naž xane' gože' benne' wen žin na', na' wnné': "Wyėj gan nak lo nez ka', na' gan nak nez las ka', na' ben byene yidgak benne' ka' nníta'gake' ga na', nich cha'te liža' nga. ²⁴ Žapa' le'e: nitó benne' bliža' zga'ale bi ye'j gawe' yela' waw chia'."

Da' sáka'žo cha' gónlenžo Benne' Cristo tzen

²⁵ Lo ža ka' benne' zan žjáklene' Jesusen', na' Le' beyechje', na' gože' légake':

²⁶ —Cha' no benne' yénele' gónlene' neda' tzen, na' cha' bi ží'ižele' neda' ka' nži'ile' xa xne'e, na' zo'le', na' zi'ne' ka', na' bi' biche'e ka', na' bi' zane' ka', na' yela' nban chie', bi nake' zi gake' benne' wsedle chia'. ²⁷ No benne' bi gónlene' neda' tzen la'kze gon byenen chejté'e le'e yag kroze, bi nake' zi gake' benne' wsedle chia'. ²⁸ Cha' zoa no benne' ládjwle le'e, benne' žénele' gone' to yo'o sibe, žbi kwi'e zga'ale, na' wlabe' gaka'x mežw žala' senle', nich nnezle' cha' de chie' da' žala' chizjwe' nich yeyóž gone' yo'on'? ²⁹ Cha' bi gone' ki, na' cha' so lawe' kweke' len yo'on', na' cha' bi gak yeyóž gone' yo'o chien', naž so lawgak yógo'te benne' gon dítgekle' le', benne' ka' lé'egeklen', ³⁰ na' nnágage': "Bennen' wzó lawe' žone' yo'o chien', na' bi gok yeyóž gonon'." ³¹ Lezka', cha' zoa no benne' wnná bia', na' cha' žon byenen cheje' lo wdile chejtíl-lene' yetó benne' wnná bia', žbi kwi'e zga'ale, na' gone' xbab cha' wak chejtíl-lene' bennen' zchi'e galje mil benne' chie', na' le' chi milze benne' zchi'e? ³² Cha' bi gake', naž katen' yetó benne' wnná bian' ne zoe' zi'to', sele'e to benne' wbás chie' gan zoe', na' nnabe' nakx žala' gone' nich gá'nłengake' chawe' toe' yetóe'. ³³ Ki naken, cha' zoa no benne' ládjwle le'e, na' cha' bi wka'ne' yógo'te da' nape', bi nake' zi gake' benne' wsedle chia'.

Zede' da' zniten yela' sna'a chen
(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴ Lezka' wnná Jesusen':

—Nak chawe' zede', san cha' nit yela' sna'a chen, žnakx gak yeyonžon sna'a? ³⁵ Biž bi zaka' zeden', kege nich yeyonen yo, na' kege nich yeyonen bebe, san cho'nžon na'le. No benne' zoa nage', na' ženle', žala' wzé nage'.

15

Žsaka' lebe Jesús kan nak che to zila', bia wnitlba'
(Mt. 18:10-14)

¹ Bdobgak yógo'te benne' wechizjw ka' len benne' nexjw ka' gan zoa Jesusen', nich wzé nággake' chie'. ² Che len benne' yodo' fariseo ka' len benne' yodo' wsedle ka' wnnégage' chie', na' wnnágage':

–Bennen' žape' benne' doła' ka' ba la'ne, na' že'j žáwłene' légake'.

³ Naž bsaka' lebe Jesusen', na' gože' légake':

⁴ –Cha' zoa no benne' ladjwle le'e, zej nnita' to gaywá' zila' chie', na' cha' nitrba' toba', ěbi wka'ne' bia tapłalj to galje ka' gan nak lo latje dachen', na' cheje' chejdilje' zilan', bia nitrba', kate' yežélžele'-ba'?

⁵ Katen' ba bežel-le'-ba', lo yela' žebél chie' yexóe'-ba' ža'a yene', ⁶ na' kate' yežine' liže', wtobe' lježe' ka' len benne' zjo'o li'a chie' ka', na' yi'e légake': “Le yebél tzen len neda', dan' ba bežel-la' zila' chia', bian' wnitrba'.”

⁷ Žapa' le'e: lezka' gáta'že yela' žebél ya'abá che Dios ni'a che to benne' doła', benne' yeyát laže'e, ka' gata' ni'a chegak tapłalj to galje benne' chawe' ka', benne' žékgekle' bi žon byenen yeyát láže'gake'.

Žsaka' lebe Jesús che to mežw da' wnitr

⁸ Lezka' wnná Jesusen':

–Wzóa to no'le nape' chi mežw plat. Cha' nitr to mežw plat na', ěbi wzalje' yi', na' wlóe' lo yo'o chien', na' yeyiljen' binlo kate' yežélželen'? ⁹ Katen' yežel-len', na' wtobe' no'le lježe' ka' len no'le zjo'o li'a chie' ka', na' yi'e légake': “Le yebél tzen len neda', dan' ba bežel-la' mežw plat na' dan' wnitr.”

¹⁰ Neda' žapa' le'e: lezka' yebéle'egekle' wbás che ya'abá ka' ni'a che to benne' doła', benne' yeyát laže'e.

Žsaka' lebe Jesús che to xkwide' wnitrbe'

¹¹ Lezka' wnná Jesusen':

–Wzóa to benne' wnníta'gak chope xkwide' byo chie'. ¹² Xkwide' nyache' gožbe' xabe', na' wnnabe': “Xe, benn da' žyala' chia' che da' den chio'.” Naž xaben' wdise' chégakbe' da' nape'. ¹³ Wde' na', xkwide' nyachen' btobbe' yógo'te da' wzí'be', na' wyejbe' to yež zi'to', gan ben ditjlbe' dot da' den chebe'. Benbe' da' kegle.

¹⁴ Katen' beyož bdach dot dan' wzí'be', na' gok wbín lo yež gan zoabe', na' byážjelbe'.

¹⁵ Naž wyejbe' wen žin che to benne' lo yežen', na' bennen' bsele'e-be' gan de to yežlyó chie' nich chejwawbe' koch chie' ka'.

¹⁶ Gok láže'be' gawbe' yixe' ka'ze da' žawgak koch ka', san nitó benne' bi be bnezjwen' gawbe'. ¹⁷ Naž beyát láže'be', na' wnnabe':

“Benne' zan nníta'gake' wen žin liž xa', na' dele'e da' že'j žáwgake', san neda' žatkza' lo yela' zdon nga. ¹⁸ Yezá'a nga, na' yeyá'a gan zoa xa', na' yapa'-ne': Xe, benn da' doła' law Dios, zoe' ya'abá chie', na' lawo' le'. ¹⁹ Biž naka' neda' zi gaka' zi'no'. Ben neda' ka to benne' wen žin chio'.” ²⁰ Naž beyo'obe' nez, zeyejbe' gan zoa xabe'.

'Kate' ne zeza'be' zi'to', xabe' ble'ele'-be', na' beyache' láže'le'-be'. Tariáze bejchág xabe' lebe', na' beyele'e yenbe', na' bnope'e-be'. ²¹ Naž zi'ne' na' gožbe'-ne': “Xe, benn da' doła' law Dios, zoe' ya'abá chie', na' lawo' le'. Biž naka' neda' zi gaka' zi'no'.” ²² Naž xabe' gože' benne' wen žin chie' ka', na' wnné': “Le chejléj to laže' da' záka'le'en, na' le wakw-be'. Le ko'o to da' záka'le'e xben na'be', na' le wléj-be' zelbe'. ²³ Le chejxí' to beže, bia ženne', na' le got-ba'. Gawžo-ba', na' gonžo lni. ²⁴ Ki gonžo dan' gok xkwide' byo chia' ni ka to bi' gat, na' bebanbe'. Wnitrbe', na' ba belá'be' na'a.” Naž wzó láwgake' žebégekle'.

²⁵ 'Kate' ne žak da' ki, xkwide' byo wak che bennen' žonbe' žin yixe'. Kate' ne zeza'be', na' bežinbe' gawže ža yo'o, benlbe' ža' we' kwež, na' žak wyá'a lo yo'on'. ²⁶ Naž bližbe' to benne' wen žin, benne' zoe' ga na', na' wnnablbe' le' bizen' žaken. ²⁷ Benne' wen žin na' gože'-be': “Bežín bi' bicho'on', na' xo' wnné' gótgake' to beže, bia ženne', dan' bežinbe' binlo lo ne'e.” ²⁸ Naž bžá'a bi' waken', na' bi gónelebe' yeyo'obe' lo yo'on'. Naž bežój xaben', na' góta'yoele'-be' yeyo'obe'. ²⁹ Beží'i bi' waken', na' gožbe' xabe', na' wnnabe': “Nnézkzelo' ba benn xchino' zan yiz, na' nitó chi'i bi na' wži'a che xtižo'o, na' nitó chi'i bi na' gonno' to zila'do', bia gáwłena' lježa' ka'. ³⁰ Na'a, kate' belá' xkwide' chio' ni, na' ben ditjlbe' da' ka' gota' chio', na' wdálenbe' no'le le'e ka', beto' to beže, bia ženne', ni'a chebe'.” ³¹ Naž xabe' gože'-be', na' wnné': “Zi'na', le' zóalentezo' neda', na' yógo'te da' den chia', chio' nakkzen. ³² Žon byenen gonžo lni, na' yebelžo, dan' gok bi' bicho'o ni ka to bi' gat, na' bebanbe'. Wnitrbe', na' ba belá'be'.”

16

Žsaka' lebe Jesús che to benne' wen žin bi

nake' chawe'

¹ Lezka' Jesusen' gože' benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' wnné':

—Wzóa to benne' wnni'a, na' wzóa to benne' wen žin chie', benne' nzi' lo ne'e da' nape xane'. Bžingak benne' ka' žesbága'gake' benne' wen žin na' zia law xane'. Wnnégake' chie' zžia yi'ze' da' nape xanen'. ² Naž xan yo'on' bliže' benne' wen žin chien', na' gože' le': “¿Biže da' ni ženla' kan žono'? Bloe'el neda' da' zej nak bian' žin beno', dan' biž yegá'n lo no'o da' naken chia'.” ³ Naž bezá' laže' benne' wen žin na', na' wnné': “¿Nakxkze gona'? Žebėj xana' neda' ga ni žona' žin. Bi gak gona' žin yixe', na' yedoe'ela' nnabla' no benne' bi da' gonnze' chia'. ⁴ Na'a nnezla' da' gona' nich kate' yebėj xana' neda' ga ni žona' žin, gongak benne' ka' žin gona' lížgake'.” ⁵ Naž benne' wen žin na' bliže' benne' ka' zoa da' zbága'gake' che xane', na' gože' benne' nežw: “¿Gáka'ze zbago'o che xana'?” ⁶ Le' wnné': “To gaywá' že'e ži'a set zbaga'a.” Benne' wen žin blon' gože' le', na' wnné': “Ni de yich gan nyela' dan' zbago'o. Wžé'e, na' bzoj yetó le'e yich da' nnan chi-yon že'e ži'a zbago'o.” ⁷ Wdé na' wnnable' yetóe', na' wnné': “Cheze le', ¿gáka'ze zbago'o?” Le' wnné': “To gaywá' da'a zoa' stribe.” Naž benne' wen žin na' gože' le', na' wnné': “Ni de yich gan nyela' dan' zbago'o. Bzoj yetó le'e yich da' nnan taplalj da'a zbago'o.” ⁸ Gokbe'el xane' bsíne'le benne' wen žin chien', bennen' bi nake' chawe'. Ki naken, zej nakže benne' yežlyó nga sina' lo da' ka' žóngake' la' légakze', ka' zej nak benne' ka' želdálene' Dios tzen lo baní' chie'.

⁹ Neda' žapa' le'e: le ga'nlen benách ka' chawe', wkónlele žin yela' wnni'a da' den chele yežlyó nga, nich kate' žin ža wka'nle da' ki, gápegake' le'e ba la'ne lo latjen' da' zejlí kanne.

¹⁰ 'No benne' zkonle' binlo žin to da' láte'do'ze da' nzi' lo ne'e, lezka' wkonle' binlo žin to da' zen da' gata' lo ne'e. No benne' bi zkonle' binlo žin to da' láte'do'ze da' nzi' lo ne'e, lezka' bi wkonle' binlo žin to da' zen da' gata' lo ne'e. ¹¹ Che len, cha' bi zcónlele binlo žin yela' wnni'a da' den chele yežlyó nga, ¿nozke benne' wdíe' lo na'le yela' wnni'a da' naken li laže'? ¹² Cha' bi zcónlele binlo

žin da' nzi' lo na'le da' naken che benne' yoble, ¿nozke benne' wdíe' lo na'le da' žala' gaken chekzle?

¹³ Nitó benne' wen žin bi gak gone' xchingak chope xane', dan' že'e toen', na' ži'ile' yetóen', o gape' ba la'ne toen', na' wzóe' che la'ale yetóen'. Bi gak gonle xchin Dios, na' lezka' gonle žin nich gata' yela' wnni'a chele, da' naken che yežlyó nga.

¹⁴ Béngekle benne' yodo' fariseo ka' da' ni, na' dan' zdan láže'gake' yela' gape, che len ben dítjgекle' Jesusen'. ¹⁵ Naž Jesusen' gože' légake':

—Le'e zloé'ezele chawe' kwinle lawgak benách ka', san nnézkzele Dios da' yo'o lo yichj lázdo'le, dan' bi zle'el Dios chawe' da' zdan láže'gak benách ka'.

Da' bchi'le Moisés, na' da' bchi'le Dios

¹⁶ Lezka' wnná Jesusen':

—Bengak žin da' bchi'le Moisés, na' da' bzojgak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, na' zejte ža wzóa Zwa. Naž katen' bla' Zwan', wzó law zze diža' kan gak cho'ogak benách ka' gan zna bia' Dios, na' žon byengak yógo'te benách chó'ogake' ga na'.

¹⁷ 'La'kze žaken ki, gakže te che ya'abá, na' che yežlyó nga ka kwia yi' to díža'ze da' nyejwn le'e yich da' zna Dios.

Da' zla'a laz benne' ka' nžag ná'gake'
(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸ Lezka' wnná Jesusen':

—Cha' no benne' byo wsane' zo'le', na' cha' wechág ná'lene' no'le yoble, gone' do'la' da' zka'n ditjen yela' zchag na', na' cha' no benne' byo wchág ná'lene' no'len' bsan benne' byo chie' le', lezka' gone' do'la' da' zka'n ditjen yela' zchag na'.

Benne' wnni'a, na' Lásaro

¹⁹ Naž bzaka' lebe Jesusen', na' wnné':

—Wzóa to benne' wnni'a. Žakwe' laže' da' záka'le'en, na' tža tža žónteze' lni, na' že'j záwgake' da' dzi'le'e. ²⁰ Lezka' wzóa to benne' yáche'do' ga na', benne' lie' Lásaro. Bennen' znnable' no benne' bi da' wnezjwe' chie', na' do zentie' žie' we', na' ži'e ža yo'o che benne' wnni'a na'. ²¹ Žak laže' benne' yáche'don' gawe' da' bizjw ka' da' žéxjwgaken zan gan že'j žaw benne' wnni'a na'. Lezka' zej nnita' beko' ka' ga na', na'

bel-le'eba' lo we' ka' che benne' yáche'don'.
 22 Bžin ža got benne' yáche'don', na' wbás
 che ya'abá ka' belchi'e le' nich chejzólene'
 Bran gan nak latje xtan che Dios. Lezka'
 got benne' wnni'a na', na' bkáche'gake' le'
 lo yežw ba. 23 Kate' ne zzáka'le'e bennen'
 góta'le'e yela' wnni'a chie', gan zoe' latje
 chegak benne' gat ka', na' bchis lawe', na'
 ble'ele' Bran, gan zoe' zít'ole, na' zoalen
 Lásaron' le'. 24 Naž wnnié' zižje, na' wnné':
 "Xe, Bran, beyache' laže'l neda'. Bselá'
 Lásaro ga zoa' ni nich yesbise' xben ne'e, na'
 yedjsbise' loža'a, dan' zzáka'li'a lo yi' nga."
 25 Bran na' gože' le', na' wnné': "Zi'na', bejsá'
 laže' kan gok chio', kan góta'le'e yela' wnni'a
 chio' katen' wzó' nbano', san Lásaro ni, gok
 yela' yache' chie', na' na'a, žebél Lásaro nga,
 na' le' zzako'o ga na'. 26 Lezka', to žoa'a ya'a
 sibe naken, dan' zoan gachje láwe'le gan
 zoale le'e, na' ga zoato' neto' ni. Che len
 benne' ka' nníta'gake' nga, cha' yénegekle'
 tégake' gan zoale le'e, bi gak tégake', na'
 lezka' benne' ka' nníta'gake' ga na' bi gak
 yídgake' kile." 27 Naž bennen' góta'le'e yela'
 wnni'a chie' gože' le', na' wnné': "Xe, Bran,
 žáta'yoela' le' yeselo'o Lásaron' liž xa', 28 dan'
 zej nnita' gayo' benne' bicha'a ga na'. Be-
 sele'e nich chejzenle' légake' ka' nak da'
 žaken nga, nich bi yídgake' latje ga zzáka'li'a
 ni." 29 Naž Bran na' gože' le', na' wnné':
 "Zej de da' bzoj Moisés, na' da' bzojgak
 benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, da' nzi'
 lo ná'gake'. Žala' wzé nággake' diža' ka'."
 30 Beží'i bennen' góta'le'e yela' wnni'a chie',
 na' wnné': "Xe, Bran, bi gonen ki, san cha'
 yebán to benne' lo yela' got, na' cheje' gan
 nníta'gake', na' yeyát láže'gake'." 31 Bran na'
 gože' le', na' wnné': "Cha' bi zze nággake' da'
 bchi'le Moisés, na' da' wnnagak benne' ka'
 bcháljgake' lo wláz Dios, bi chejlé'gake' la'kze
 no benne' yebane' lo yela' got."

17

*Žala' gon byenžo bi gonžo ga baga' no
 benne' dola'*

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

1 Jesusen' gože' benne' ka' žónlengake' Le'
 tzen, na' wnné':

—Nníta'tezgak da' ka' žóngaken ga bága'gak
 benách ka' dola', san da' nyáche'le'e gaken

che bennen' žone' ga no benne' bage'e dola'.
 2 Gakže chawe' che bennen' žone' ki cha'
 wgála' yene' to yej da' žot, na' chejžó'n
 kwine' lo nisdo', nich bi gone' ga baga' no
 benne' chia' dola'. 3 Le wia binlo da' žonle.
 Cha' lježo' gone' le' zia, bzejni'ile', na' cha'
 yeyát laže'e, benít law chie'. 4 La'kze gaže
 chi'i to ža gone' le' zia, na' cha' gaže chi'i
 yide' gan zo', na' yi'e le': "Žeyát laža'a" žala'
 yenít lawo' chie'.

*Yela' wak da' napžo dan' žejle'žo che
 Benne' Cristo*

5 Naž benne' wbás ka' che Xanžon'
 góžgake' Le', na' wnnágake':

—Ben ga chejlé'žeto' che Dios.

6 Xanžon' gože' légake', na' wnné':

—Chela' nak láte'ze kan žejle'le che Dios,
 na' nakzen ka' to binnedo' mostasa, gak ye'le
 yag zen ni: "Kwas ga ni, na' bejsóa lo nisdo'"
 na' gonen kan že'len.

Kan žala' gon no benne' nake' wen žin

7 Lezka' wnná Jesusen':

—Cha' zoa no benne' ladjwle le'e, na' zoa
 to benne' ndo'w chie', benne' zga'ne' beže
 o zlapel, na' kate' yeyož gone' xchin xane',
 žžeklele ye' xane' le', na' nne': "Da, wžé' ye'j
 gawo'?" 8 O'o. Ki yi'e le': "Bsi'ni'a da' gawa'
 neda'. Wzóa kwezo' wžio' da' ye'j gawa'.
 Teže na' gak ye'j gawo' le'." 9 Ži'e benne'
 ndo'w chie' na': "Žóxkeno'" dan' bene' kan
 gože' le'? Žekla' neda', bi gone' ki. 10 Lezka'
 gaken chele le'e. Kate' ba benle yógo'te da'
 bchi'le Dios le'e gonle, žala' nnale: "Nakto'
 wen žin bi be záka'to', dan' bénzeto' da' žon
 byenen gonto'."

Chi benne' zej de'e yižwé' leže

11 Kate' ne yo'o Jesusen' nez zeje' lo yež
 Jerusalén, wdíe' gan že'gak yeždo' ka' zej
 nbaben gan nbab Samaria, na' gan nbab
 Galilea. 12 Kate' bžine' to yeždo', bžojgak chi
 benne' zej de'e yižwé' leže zedjchággake' Le',
 na' bgá'ngake' zít'ole. 13 Zižje blížgake' Le',
 na' wnnágake':

—Jesús, benne' wsedle, beyache' laže'l
 neto'.

14 Kate' ble'el Jesusen' légake', gože'
 légake':

—Le chej, chejlo'é'el kwinle lawgak bžoz
 ka'.

Kate' ne zjake', beyákgake' chawe'. ¹⁵ Naž to benne' ládjwgake', katen' gókbe'ele' ba beyake' chawe', beyeje' gan zoa Jesusen'. Wnnié' zižje, na' bka'n zene' Dios. ¹⁶ Byechwé', na' bzechw lawe' lo yo law Jesusen', na' gože' Le': "Žóχkeno'."

Bennen' nbabe' Samaria. ¹⁷ Naž Jesusen' gože' le':

—¿Bi nnita' chi benne' beyákgake' chawe'? ¿Gaze zej nnita' yezika' benne' ka'? ¹⁸ ¿Bi zoa no benne' yedjká'n zene' Dios, san toze benne' zi'to' ni?

¹⁹ Naž Jesusen' gože' bennen', na' wnné':

—Beyase, na' beyéj ližo'. Ba beyako' chawe' dan' žejli'o chia'.

Kan la' dan' zna bia' Dios (Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰ Kate' benne' yodo' fariseo ka' wnnábgekle' Jesusen' batze la' dan' zna bia' Dios, Le' bechebe', na' gože' légake':

—Kan la' dan' zna bia' Dios, bi naken to da' lé'elelen. ²¹ Bi gak no benne' nne': "Blan' nga" o nne': "Bžinen ga na'." Le wia nga. Zna bia' Dios lo yichj lázdo'gak benách ka'.

²² Naž Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Žin ža kate' yénelele lé'elele ža yelá'a neda', Benne' Golje' Benách, san bi lé'elelen. ²³ La'gak benne' yé'gake' le'e: "Zoe' ga ni" o nnágake': "Zoe' ga na'." Bi chejle ga na', na' bi gónlenle légake' tzen. ²⁴ Kan žak kate' žep yes, na' zza'nín' dot ya'abá, lezka' gaken kate' žin ža yelá'a neda', Benne' Golje' Benách. ²⁵ Zga'ale kate' gak da' ni, žon byenen saka'a neda', na' benne' ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a wzóagake' neda' cheła'ale. ²⁶ Kan gok ža na' katen' wzóa Noé, lezka' gaken kate' žin ža yelá'a neda', Benne' Golje' Benách. ²⁷ Ža ni'te na' wej bdáwgake'. Bchag ná'gake', na' bdégake' zí'ngake' ka' lo yela' zchag na', na' zejte wyó'o Noé na' lo barkw zen na' da' nzin' arka, na' la' gokte yejw da' bchinnjen yežlyó nga, na' bžia yin' yógo'tegake'. ²⁸ Lezka' goken ža na' katen' wzóa Lot. Wej bdáwgake'. Gó'wgake', na' béte'gake'. Gózgake' yežlyó che chégake', na' bégake' yo'o che chégake'. ²⁹ Kate' bžin ža na' katen' bežój Lot na' lo yež Sodoma, ka to nis yejw bexjw da' zzalj yi', na' bžia yin'

yógo'tegake'. ³⁰ Lezka' gaken kate' žin ža la' lawa' neda', Benne' Golje' Benách.

³¹ 'Kate' žin ža na', cha' zoa to benne' yichjo'o, na' da' de chie' yo'on lo yo'on', bi žala' yetje' nich chejxi'e dan' den chie'. Lezka' no benne' zoe' yiže' bi žala' yeyeje' liže'. ³² Le yesá' laže' kan gok che zo'le Lot na', bwie' xkóže'le', na' beyake' yej zede'. ³³ No benne' že' láže'ze' yela' nban chie', wniten', san bennen' wsane' yela' nban chie' ni'a chia' neda', gape chi'en'.

³⁴ 'Žapa' le'e: kate' žin yelen', cha' ztasgak chope benne' tzen, toen' yechi'a-ne' latje chia', na' yetóen' wka'na'-ne'. ³⁵ Cha' chope no'le yelgote' tzen, toen' yechi'a-ne' latje chia', na' yetóen' wka'na'-ne'. ³⁶ Cha' chope benne' góngake' žin yiže', toen' yechi'a-ne' latje chia', na' yetóen' wka'na'-ne'.

³⁷ Kate' béggekle benne' wsedle ka' che Jesusen' da' ki, wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—Xan, ¿gaz gak da' ki?

Jesusen' gože' légake':

—Gan de to da' gat, dóbgakkze lab ka' ga na'.

18

To no'le wzebe, na' benne' wechi'a laže'

¹ Naž bzaka' lebe Jesusen', na' gože' légake' kan žon byenen wližtezžo Dios, na' bi gak chope láže'žo. ² Wnné':

—To yež wzóa to benne' wechi'a laže', na' bi zžebe' Dios, na' bi žape' no benne' ba la'ne. ³ La' yež na'ze wzóa to no'le wzebe, na' bžine' gan zoa benne' wechi'a lažen', na' wnné': "Bchi'a laže' che da' žon to benne', žone' chia' da' zia." ⁴ Scha bi gónele' bi da' gone' chie', san wdé na' wzá' laže'e, na' wnné': "La'kze bi zžeba' Dios, na' bi žapa' no benne' ba la'ne, ⁵ san dan' zá'teze no'le wzebe ni, na' žon lele' neda', che len wchi'a laža'a da' žaken chie', nich bi yídteze' ga ni, na' nich bi tetle gon lele' neda'."

⁶ Naž Xanžon' gože' légake', na' wnné':

—Le wzé nag kan wnná bennen' wechi'a lažen', bennen' bi nake' chawe'. ⁷ ¿Bi wchi'a laže' Dios da' žak chegak benne' ka' wžekze' chie', benne' ka' žližgake' Le' dot ža dot yeje? ¿Wžele' gáklene' légake'? ⁸ Žapa' le'e: la' wchi'a láže'tie' légake'. Kate' yelá'a neda',

Benne' Golje' Benách, ¿wežel-la' benne' ka' žejlé'gake' chia' yežlyó nga?

To benne' yodo' fariseo, na' benne' wechizjw

⁹ Bzaka' lebe Jesusen' kan nak chegak benne' ka' zloé'ezegekle' chawe' kwíngake', na' zká'ngake' ka'ze yezika' benách ka'. ¹⁰ Ki wnné':

—Bžingak chope benne' gan nak lo zchil yodo' nich wlížgake' Dios. To bennen' nake' benne' yodo' fariseo, na' yetóen' nake' benne' zchizjwe' benách ka' lo wláž yež zi'to'. ¹¹ Wzeze benne' yodo' fariseon', na' ki bliže' Dios, na' wnné': “Dios, žapa' Le': žóxkeno', dan' bi naka' ka' zej nak yezika' benne' ka', benne' zej nake' wbán, na' benne' ka' bi zej nake' chawe', na' benne' ka' zka'n dítjgake' yela' zchag na'. Lezka' bi naka' ka' benne' wechizjwn'. ¹² Neda' žona' wbás chope chi'i žak xono' ža weje, na' znezjwa' che yodo' to kwe' che chi kwe' che yógo'te da' žata' chia'.” ¹³ Benne' wechizjwn' wzíe' zítote, na' bi bežogle' wchís lawe' nich wie' ya'abá, san wdape' lcho'e, na' wnné': “Dios, beyache' laže'l neda', benne' dolá'.”

¹⁴ Naž wnná Jesusen':

—Neda' žapa' le'e: beyéj benne' wechizjwn' liže', na' ba beyake' chawe' law Dios, kege ka' benne' fariseon'. No benne' zka'n zen kwine', gon Dios ga yexjwe', san no benne' zoe' gaxjw laže', gon Dios ga gake' benne' zaka'.

Jesús žliž chawe'e xkwíde'do' ka'
(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Naž bžingak benne' byo ka' len no'le ka' gan zoa Jesusen', zej noe'e xkwíde'do' ka' chégake' nich xoa na' Jesusen' légakbe'. Kate' benne' wsedle ka' che Jesusen' blé'egeklen', bdílegake' légake'. ¹⁶ Naž Jesusen' bliže' benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' wnné':

—Le we' xkwíde'do' ki latje yídgakbe' gan zoa', na' bi wséjwle xnéžgakbe', dan' gata' latje chegak benne' ka' zej nake' ka' xkwíde'do' ki gan zna bia' Dios. ¹⁷ Da' li žapa' le'e: no benne' bi si' lo ne'e da' zna bia' Dios, kan žon to xkwíde'do', bi cho'o bennen' gan zna bi'e.

To benne' dele'e yela' wnni'a chie'
(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ To benne' wnná bia' wnnable' Jesusen', na' wnné':

—Benne' wsedle dot chawe'. ¿Bize žala' gona' nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chia'?

¹⁹ Jesusen' gože' le':

—¿Biz chen' ži'o neda': “Dot chawe'”? Bi zoa no benne' nake' dot chawe'. Toze Dios nake' dot chawe'. ²⁰ Nnéžkzelo' da' ka' bchi'le Dios le'e:

Bi gono' dolá' da' zka'n ditjen yela' zchag na'. Bi goto' benách ka'.

Bi kwano'.

Bi nnio' che lježo' da' wen laže'.

Wdape xaxno'o ba la'ne.

²¹ Bennen' gože' Jesusen', na' wnné':

—Yógo'te da' ki žona' kate' wzó law naka' xkwíde'.

²² Kate' benle Jesusen' da' ni, gože' le':

—Yetó da' žiažje gono'. Bete' yógo'te da' den chio', na' dan' si'o bnezjwn chegak benách yache' ka', na' gata' yela' wnni'a chio' ya'abá che Dios. Naž da, benlen neda' tzen.

²³ Kate' benle bennen' da' ni, gok nyache' laže'e, dan' dele'e yela' wnni'a chie'. ²⁴ Kate' ble'el Jesusen' kan gok bennen' nyache' laže', wnné':

—Zédele'e gaken cho'ogak benne' ka' dele'e yela' wnni'a chégake' gan zna bia' Dios. ²⁵ Gakže zede cho'o to benne' dele'e yela' wnni'a chie' gan zna bia' Dios, ka' te to bia zbiagak benne' ka' to lo nag yeche'.

²⁶ Naž benne' ka' béngkele' da' ni wnnágake':

—¿Nožkze benne' gak yelé', cha'?

²⁷ Jesusen' gože' légake':

—Dios gak gone' da' bi gak gongak benne' ka'.

²⁸ Naž Bedw gože' Jesusen':

—Bwia nga, neto' bka'nto' yógo'te da' den cheto', na' žónlento' Le' tzen.

²⁹ Naž Jesusen' gože' légake':

—Da' li žapa' le'e, no benne' wka'ne' liže', o xaxne'e, o biche' lježe' ka', o zo'le', o zi'ne' ka', dan' že' laže'e nna bia' Dios gáte'teze, ³⁰ si'že bennen' da' ka' ža ni zoažo na'a, na' ža da' za' gata' yela' nban da' zejlí kanne chie'.

Jesús zñne' da' yoble za' gótgake' Le'
(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ Jesusen' bchi'e benne' chežinno, benne' wsedle chie' ka', cheze, na' gože' légake':

—Le wia nga, zejžo lo yež Jerusalén, gan gak yógo'te da' nyejw le'e yich la'y, da' wn-nagak benne' ka' bcháljgake' lo wláž Dios, kan žala' gak chia' neda', Benne' Golje' Benách. ³² Benne' Jerusalén ka' wdégake' neda' lo na'gak benne' zi'to' ka', na' gon dítjgake' neda', na' wlíž zígake' neda', na' wžé'egake' neda' zene'. ³³ Chíngake' neda', na' te na' gótgake' neda', na' kate' gak chonne ža, yebana' lo yela' got.

³⁴ Bi wyejní'igekle benne' wsedle chie' ka' da' ni, na' bi wnnézgake' bi da' zcháljlene' légake' chen, dan' naken da' bi na' gak chejní'igekle'.

Jesús žeyone' to benne' Jerikó, benne' lo chole

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Kate' za' žin Jesusen' lo yež Jerikó, zoa to benne' lo chole ga na'. Ži'e žoa'a nez, zñnable' no benne' bi da' wnezjwe' chie'. ³⁶ Bennen' benle' želdé benne' zan ga na', na' wnnabe' bizen' žaken. ³⁷ Benne' ka' góžgake' le':

—Jesús, benne' Nasaret, zdie' nga.

³⁸ Naž benne' lo cholen' wnnié' zižje, na' wnné':

—Jesús, za'só Dabí, beyache' laže'l neda'.

³⁹ Benne' ka' zjake' law Jesusen' bdílegake' benne' lo cholen' nich kwi'e žize, san le' wnnié' zížježe, na' wnné':

—Za'só Dabí, beyache' laže'l neda'.

⁴⁰ Naž wzé Jesusen' žize, zbeže', na' bsele'e to benne' chejliže' benne' lo cholen' nich žine' lawe'. Kate' bžine' lawe', Jesusen' wnnable' le', ⁴¹ na' wnné':

—¿Bize žénelo' gona' chio'?

Benne' lo cholen' wnné':

—Žénela' yeyaljw yej lawa'.

⁴² Jesusen' gože' le':

—Ba beyaljw yej lawo'. Ba beyako' dan' žejli'o chia'.

⁴³ La' belé'etele', na' wyéjlene' Jesusen', zka'n zene' Dios. Lezka' yógo'te benách ka' nníta'gake' ga na' blé'egekke' dan' goken, na' bka'n zéngake' Dios.

19

Jesús len Sakeo

¹ Naž wyoé'e Jesusen' lo yež Jerikó, zdie' lo yežen'. ² Wzóa to benne' lie' Sakeo ga na'. Nake' benne' blo ladjwgak benne' wechizjw ka', na' dele'e yela' wnni'a chie'. ³ Benne' ni žak laže'e le'ele' Jesusen', san bi wzáke'le' dan' zej nnita' benne' zan ga na', na' nake' benne' bi ntonne'. ⁴ Naž taría taría wnežwe' lawgak benne' zan ka', na' wžene' to lo yag nich gak le'ele' Jesusen', dan' žala' tie' ga na'. ⁵ Kate' bžin Jesusen' ga na', bchis lawe', na' bwie' gan žia Sakeon', na' gože' le':

—Zakeo, bedinne lo yagen', dan' žon bye-nen chejga'na' ližo' na'a.

⁶ Naž la' bedínnete Sakeon' lo yagen', na' lo yela' žebél chie' bchi'e Jesusen' liže'. ⁷ Kate' benách ka' nníta'gake' ga na' blé'egekke' da' ni, wzó lawgake' znnégake' che Jesusen', na' wnnágake':

—Wyoé'e nich gá'nlene' benne' doła'.

⁸ Naž wzé Sakeon', na' gože' Xanžon':

—Xan, bwia nga. Gachje da' den chia' wnezjwa' chegak benne' yache' ka', na' cha' bi wdetle bchižjwa' benách ka', yenezjwa' chégake' tape chi'ile.

⁹ Jesusen' gože' le':

—Na'a ža ni bla' yela' žeslá chegak benne' ka' nníta'gake' lo yo'o nga, dan' lezka' benne' ni nake' za'só Bran. ¹⁰ Bla'a neda', Benne' Golje' Benách, nich zedjdilja', na' yeslá' benne' ka' zej nnitle'.

Žsaka' lebe Jesús che chi kwe' mežw

¹¹ Kate' ne zze naggak benne' ka' da' zchalj Jesusen', gože' légake' to da' bsaka' lebe', dan' za' žíngake' lo yež Jerusalén, na' žékgekke' za' la' dan' zñna bia' Dios. ¹² Ki wnná Jesusen':

—Wzóa to benne' blo, na' za' cheje' to yež zi'to' nich si' lo ne'e yela' wnná bia', na' te na' yelé'e laže'. ¹³ Kate' za' cheje' ga na', bliže' chi benne' wen žin chie' ka', na' bnezjwe' che chégake' to kwe' weje mežw, na' gože' légake': “Le chiljlen mežw ni kate' yela'ža'.” ¹⁴ Benne' wláž ka' che benne' blon', benne' ka' bi zlé'egekke' le' chawe', bséla'gake' benne' wbás chégake' ka' gan cheje', nich nnágake': “Bi žénelto' nna bia' bennen' neto'.” ¹⁵ Naž benne' blon' wzí'

lo ne'e yela' wnná bia', na' bežine' laže'. Naž bsele'e to benne' chejliže' benne' wen žin ka', benne' ka' bdie' lo ná'gake' mežw ka', nich nnezle' balže mežw wdíljnenen' to toe'. ¹⁶ Kate' bžin benne' nežw ga na', wnné': "Xan, to kwe' mežw chion' ba ben yichjen yechí kwe' ka'." ¹⁷ Xanen' gože' le': "Chawe' beno'. Nako' benne' wen žin chawe'. Dan' binlo bkonlo' žin láte'ze da' gota' lo no'o, na'a gona' ga nna bi'o chi yež ka'." ¹⁸ Naž yetó benne' wen žin bžine' ga na', na' wnné': "Xan, to kwe' mežw chion' ba ben yichjen yegayo' kwe' ka'." ¹⁹ Xanen' gože' le': "Nna bi'o gayo' yež ka'." ²⁰ Naž yetóe' bžine' ga na', na' wnné': "Xan, ni de to kwe' mežw chion'. Btoban' laže', na' wdape chi'an. ²¹ Ki bena' dan' bžeba' le', dan' nako' benne' snia. Žono' kan znnagak benách ka': žezi'o da' bi bdixjo', na' zlapo' gan bi gozo'." ²² Naž xanen' gože' le': "Nako' benne' wen žin bi nake' chawe'. Ni'a che da' wnnó' wchi'a laža'a le'. Žákbe'elo' naka' benne' snia, na' žezi'a da' bi bdixjwa', na' zlapa' gan bi goza'. ²³ Na'a, ¿biz chen' bi bejló'o mežw chian' gan gon yichjen, nich kate' yelá'a, yezi'an len yichjen?" ²⁴ Naž gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnné': "Le yeká'a mežwn' lo ne'e, na' le wnezjwn che bennen' bezi'e chi kwe' mežwn'." ²⁵ Naž góžgake' le': "Xan, ba yo'o lo ne'e chi kwe' mežw." ²⁶ Naž bechebe xángake', na' wnné': "Žapa' le'e: no benne' wkonle' binlo žin da' do' yo'on lo ne'e, wxén láže'gake' le' yelate', san no benne' bi zkonle' binlo žin da' do' yo'on lo ne'e, yennábgake' dan' wyó'on lo ne'e. ²⁷ Kan nak chegak benne' ka' bi zlé'egekle' neda' chawe', na' bi gónegekle' nna bi'a légake', le chejxí'-gake', na' le got-gake' lawa' neda' nga."

*Žo'o Jesús lo yež Jerusalén len yela' zen
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)*

²⁸ Kate' beyóž bchalj Jesusen', beyoé'e nez zeje' zaka' yež Jerusalén. ²⁹ Kate' bžingake' gawze gan že' yež Betfagé, na' yež Betania, gan nak ya'adon' nzin' Ya'a Yag Olibo, bseła' Jesusen' chope benne' wsedle chie' ka', ³⁰ na' gože' légake':

—Le chej yeždon' da' žen' yeláte'do' wnežw gan zoažo, na' katen' žinle lo yežen', chejxáka'le to búrrodo' da'ba' yag, na' nitó

benne' bi na' kwie'-ba'. Le sež-ba', na' le yedjwá'-ba' nga. ³¹ Cha' no benne' nnable' le'e, na' nne': "¿Biz chen' žsežle-ba'?" ye'le-ne': "Xanžon' žiážjele'-ba'."

³² Jak benne' wsedle chie' ka', benne' ka' bsele'e, na' bejxáka'gake'-ba' kan ba gož Jesusen' légake'. ³³ Katen' beséžgake' búrrodon', benne' xanba' ka' góžgake' légake':

—¿Biz chen' žsežle búrrodon'?

³⁴ Beží'igake', na' wnnágake':

—Xanžon' žiážjele'-ba'.

³⁵ Belchi'e-ba' gan zoa Jesusen'. Kate' ba bxóagake' laže' chelá'a ka' chégake' xkože' búrrodon', bžíagake' Jesusen' xkóže'ba' law laže' ka'. ³⁶ Belchiljwe' laže' chégake' lo nez gan žala' te Jesusen'. ³⁷ Kate' ba bžingake' gawze gan zoa ldinne che Ya'a Yag Olibo, benne' ka' žónlengake' Jesusen' tzen, lo yela' žebél chégake', wzó lówgake' znnégake' zižje, na' bka'n zéngake' Dios ni'a che yela' wak zen ka' da' blé'egekle', da' ka' ben Jesusen'. ³⁸ Wnnágake':

—¿Ga'n zen benne' wnná bia' ni, benne' ze'e lo wláz Xanžo Dios! ¿Za' ya'abá che Dios da' zbek ži yichj lázdo'žo! ¿Ga'n zen Dios!

³⁹ Naž benne' yodo' fariseo ka', benne' nníta'gake' ladjwgak benách zan ka', góžgake' Jesusen', na' wnnágake':

—Benne' wsedle, bdile benne' wsedle chio' ka'.

⁴⁰ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Žapa' le'e: cha' yelnnita' benne' ka' žize, yej ki nnégaken zižje.

⁴¹ Katen' bžin Jesusen' gawze gan že' yež Jerusalén, na' blé'elen', wžeže' chen.

⁴² Wnné':

—Žak laža'a nnézlele na'a ža da' gak gon ga ga'n ži yichj lázdo'le law Dios, san na'a ba ngachen' lawle le'e, nich bi lé'elelen.

⁴³ Žingak ža ka' chele kate' benne' ka' bi zlé'egekle' le'e chawe', kwékgake' to ze'e kwe'j kože' gan zoale, na' wséjwgake' le'e, na' yógo'te latje dot gawze gónlengake' le'e wdile. ⁴⁴ Wchínnjgake' ze'e da' žape chi'in yež chele, na' gótgake' benne' ka' nníta'gake' yež nga. Bi ga'n to yej law lježen. Yógo'te da' ki gaken chele dan' bi gókb'e'elele ža bla' Dios bedjwíe' le'e.

Jesús žwe' lbie' li'a yodo'
(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Naž Jesusen' wyoé'e la' li'a yodo', na' wzó lawe' žebeje' lí'ale yógo'te benne' ka', benne' wete' ka' len benne' ža'w ka', benne' nníta'gake' gan nak la' li'a yodon'. ⁴⁶ Gože' légake':

—Nyejw le'e yich la'y da' znnan: “Liža' naken yo'o gan wližgak benách ka' Dios” san le'e ba benlen ka to yo'o chegak benne' wbán ka'.

⁴⁷ Tža tža Jesusen' bsdle' benách ka' gan nak lo zchil yodon', na' bꝑoz wnná bia' ka', len benne' yodo' wsedle ka', na' benne' blo ka' che yež gónegekle' gótgake' Le'. ⁴⁸ Bi bžélgekle' nakle gótgake' Le', dan' yógo'te benách ka' zze nággake' xtiže'e dot láže'gake'.

20

Yela' wnná bia' da' nape Jesús
(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

¹ To ža, kate' Jesusen' ne žsedle' benách ka' gan nak lo zchil yodo', na' zchalje' diža' chawen', bꝑoz wnná bia' ka', len benne' yodo' wsedle ka', na' benne' gole ka', bžíngake' gan zoe', ² na' góžgake' Le':

—Wnná neto'. ¿Bize yela' wnná bia' žónleno' da' ki? ¿Nožkze benne' bdie' lo no'o yela' wnná bian'?

³ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Lezka' neda' nnabla' le'e to. Le yeží'i, na' nnale. ⁴ ¿Nož benne' bsele'e Zwa nich bezóe' benách ka' nis? ¿Dios, cha' to benne'?

⁵ Benne' yodo' ka' bcháljgake' la' légakze', na' wnnágake':

—Cha' nnažo: Dios bsele'e le', yi'e žo'o: “¿Biz chen' bi wyejle'le chie'?” ⁶ Cha' yežone': To benne' bsele'e le', benne' yež ki wžé'egake' žo'o yej, dan' žékgekle' Zwan' bchalje' lo wláz Dios.

⁷ Naž beží'igake', na' wnnágake':

—Bi nnezlto' no benne' bsele'e Zwan'.

⁸ Naž Jesusen' gože' légake':

—Lezka' neda' bi yapa' le'e bi yela' wnná bia' žónlena' da' ki.

Benne' wen žin ka', benne' bi zej nake' chawe'
(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Naž la' wzó lawte Jesusen' zcháljlene' benách ka' nníta'gake' ga na'. Bsaka' lebe', na' wnné':

—Wzóa to benne' beyaze' lba uba ka' lo yežlyó chie', na' bdie' yežlyón' lo na'gak benne' wen žin ka' nich góngake' gachje len le' da' sí'gake', na' wyeje' zi'to' gan bga'ne' scha. ¹⁰ Kate' bžin ža chíbgake' da' zžía lba uba ka', bsele'e to benne' wbás chie' gan zej nníta' benne' wen žin ka' nich si'e da' žeyala' chie', san benne' wen žin ka' béngake' le' zi', na' beséla'gake' le' ka'ze. ¹¹ Da' yoble bsele'e yetó wbás chie', na' lezka' béngake' chie' da' zia, na' beséla'gake' le' ka'ze. ¹² Da' yoble bsele'e benne' beyonne' wbás chie' gan nníta'gake', na' lezka' bžíagake' le' we', na' bebéjgake' le' na'le lo yežlyón'.

¹³ 'Naž xan yežlyón' wzá' laže'e, na' wnné': “¿Nakxkze gona? Sel'a'a ži'nkza', bi' byodon' nži'ila', gan nníta'gake'. Katen' lé'egekle'-be', gápegake'-be' ba la'ne.” ¹⁴ San katen' benne' wen žin ka' blé'egekle'-be', bcháljgake' la' légakze', na' wnnágake': “Xkwide' ni gak chebe' yežlyó nga. Le cho'o, gotžo-be', nich da' yeyala' chebe' gaken chežo.” ¹⁵ Bebéjgake'-be' na'le lo yežlyón', na' bétgake'-be'.

Naž Jesusen' gože' légake':

—Na'a, ¿nakxkze gon xan yežlyón' chégake'? ¹⁶ Yide', na' gote' benne' wen žin ka', na' wdíe' yežlyó chien' lo na'gak benne' yoble ka'.

Kate' benne' ka' nníta'gake' ga na' béngake' da' ni, wnnágake':

—Dios bi nne' gaken ki.

¹⁷ Naž Jesusen' bwie' légake', na' wnné':

—¿Bize žsedle dan' nyejw le'e yich la'y? Znnan: Yej da' belká'n benne' wen yo'o ka' ka'ze, na'a naken yej blo skin ze'e.

¹⁸ No benne' bixe' law yej na', chichjw kwine', na' no benne' chejbaga' yej na' le', wzozjen le'.

Kan nak da' zchízjwgake' lo wláz benne' Sésar
(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

¹⁹ La' ža na'ze, bꝑoz wnná bia' ka' len benne' yodo' wsedle ka', gónegekle' góxwgake' Jesusen', dan' žákbe'egekle' wnné' dan' bsaka' lebe' kan nak chégake',

san bžébegake' benne' zan ka' nníta'gake' ga na'. ²⁰ Bwíatezgage' Jesusen', na' bséla'gake' benne' ka' nich kwéjgake' Le' diža', benne' ka' wloé'el kwíngake' ka' benne' chawe' ka', nich góngake' ga bi da' nna Jesusen', nich gak wdégake' Le' lo na' bennen' z̄nna bi'e légake'. ²¹ Nich góngake' ki, wnnábgekle' Jesusen', na' wnnágake':

—Benne' wsedle, nnezlto' z̄nno' da' li, na' žsedlo' da' li, na' bi zchi'a lažo'o kan nak da' zloé'ezele kwingak benne' ka', san kan žsedlo' dan' wnnakze Dios naken dot li laže'. ²² B̄loé'el neto'. ěŽon byenen chízjwto' lazto' che benne' Sésar, benne' Roma z̄nna bi'e, o bi chízjwton'?

²³ Žákbe'ele Jesusen' da' žénegekle' góngake' chie', na' gože' légake':

—ěBiž chen' zbejle neda' diža'? ²⁴ Le wloé'el neda' to mežw da' zdate. ěNož benne' da' lawe' le'e da' ni, na' nož benne' žia le' nga?

Beží'igake', na' wnnágake':

—Che benne' Sésar da' ka'.

²⁵ Naž Jesusen' gože' légake':

—Le wnezjw benne' Sésar da' naken che benne' Sésar, na' Dios da' naken che Dios.

²⁶ Bi gok góngake' ga bi da' nna Jesusen' nich gak yesbága'gake' Le' zia lawgak benne' zan ka', na' bebágekle' kan nak da' bechebe', na' wnníta'gake' žize.

Kan gak chegak benne' ka' yebángake' lo yela' got

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ Naž bla'gak benne' yodo' saduseo ka', benne' ka' z̄nnágake' bi yebangak benne' gat ka', na' wnnábgekle' Jesusen', ²⁸ na' wnnágake':

—Benne' wsedle, Moisés bzoje' chežo da' z̄nnan: “Cha' gat to benne' byo, na' ga'n zo'le', na' cha' bi zoa nitó xkwide' chie', naž bi' biche'e žala' wchág ná'lenbe' no'le wzeben', nich gata' za'só benne' biche'be', bennen' ba gote'.” ²⁹ Wnníta'gak gaže xkwide' byo zej nakbe' biche'be'. Xkwide' nežwn' bchag ná'lenbe' to xkwide' no'le, na' gotbe', bi wzóa xkwide' chebe'. ³⁰ Naž xkwide' bežope bchag ná'lenbe' no'len', na' lezka' got xkwiden', bi wzóa xkwide' chebe'. ³¹ Naž xkwide' beyonne bchag ná'lenbe' no'len', na' ka'kze bengak bi' gaže

ka'. Gótgakbe', bi wzóa xkwide' chégakbe'. ³² Kate' ze lawte, lezka' got no'len'. ³³ Na'a, katen' yebangak benne' gat ka', ěnolbe' gak no'len' chebe', dan' bchag ná'gakbe' gážtebe' len no'len'?

³⁴ Naž bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Zchag na'gak benách ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a, na' znézwgake' zí'ngake' ka' nich wchág ná'gakbe'. ³⁵ Na'a, benne' ka' nákgake' zi yebángake' lo yela' got, na' chejnníta'gake' yežlyó da' gatan', bi góngake' yela' zzoalen no'le, na' bi wchág ná'gake'.

³⁶ Ki gaken, dan' biž gatgak benne' ka' yebángake' lo yela' got, san gákgake' kan zej nak wbás che ya'abá ka', na' gákgake' zi'nkze Dios. ³⁷ Cha' yebangak benne' gat ka', b̄loé'ekzele Moisés žo'o gan nyejw kan nak che yag yeche' da' wyeyen, gan bchalj Xanžon', na' wnné' nake' Dios che Bran, na' Dios che Isaak, na' Dios che Jakob. ³⁸ Dios nake' Dios, kege chegak benne' gat ka', benne' nátgake' to chi'ize, san nake' Dios chegak benne' ka' nníta'gake' nbángake', dan' zej nnita' nbangak yógo'te benách ka' lawe' Le', la'kze gótgake' yežlyó nga.

³⁹ Naž bale benne' yodo' wsedle ka' bechébegake', na' wnnágake':

—Benne' wsedle, cháwe'do' wnnó'.

⁴⁰ Biž bežóggekle' bi da' nnábgekle' Le'.

ěNož benne' nak Benne' Cristo z̄i'ne'?

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Naž Jesusen' gože' légake':

—ěBiž chen' z̄nnágake': “Benne' Criston' nake' z̄i'n Dabí”? ⁴² Dabí na'kze bchalje' da' nyejw le'e yich la'y gan zej nyejw salmo ka', da' z̄nnan:

Xanžo Dios gože' Xana':

“Wžé' kwita' li ža,

⁴³ kate' gonža' ga wzóa zibgak benne' ka' lawo', benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe'.”

⁴⁴ Dabí na'kze wnné' nak Benne' Criston' Xane'. ěNakxkze naken, z̄nnale le'e nake' z̄i'ne'?

Jesús žesbage'e benne' yodo' wsedle ka' zia

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lk. 11:37-54)

⁴⁵ Kate' yógo'te benách ka', benne' ka' nníta'gake' ga na', ne zze nággake' che Jesusen', Le' gože' benne' wsedle chie' ka':

⁴⁶ —Le gape chi'i kwinle chegak benne' yodo' wsdle ka', dan' žaz láže'gake' želdé' zej nakwe' laže' tonn, na' žénegekle' wliž zengak benách ka' légake' gan nak lawe' ya'a, na' lezka' žaz láže'gake' želbi'e latje blo gan zdóbgake' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' gan že'j žáwgake' tzen. ⁴⁷ Zká'agake' ližgak no'le wzebe ka', na' nich wloé'ezele chawe' kwíngake' žližgake' Dios scha. Benne' ki, Dios gon zi'že' légake'.

21

Mežw da' bde to no'le yache' law Dios (Mr. 12:41-44)

¹ Kate' ne zoa Jesusen' lo zchil yodo', bwie', na' ble'ele' benne' ka' de yela' wnni'a chégake', zgó'ogake' mežw lo kak che yodo'.

² Lezka' ble'ele' to no'le yache' wzebe, na' wloé'e chope mežw lasdo', da' ka' záka'gaken láte'do'ze. ³ Naž wnná Jesusen':

—Da' li žapa' le'e, da' zenže wlo'o no'le yache' wzebe ni ka da' wlo'ogak yezika' benne' ka', benne' zgó'ogake' mežw lo kaken'. ⁴ Yógo'tegake', ka da' nga'nze chégake', wlo'ogake' mežw che yodo', san no'le ni, lo yela' yache' chie', wloé'e dot da' nape', da' žala' gawlen'.

Znna Jesús wchínnjgake' yodo' (Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Zej nnita' benne' ka' ga na', benne' zchálgake' kan nak che yodo' na', kan naken xtando', na' kan zej naken yej ka' da' zej naken zenle'e, na' yezika' da' ka' zej naken xtan. Naž Jesusen' gože' légake', na' wnné':

⁶ —Žlé'elele yógo'te da' ki, san žin ža katen' biž ga'n nitó yej ki law lježen, dan' wchinnjgак benách ka' yodo' nga.

Da' ka' gak biá'gaken kate' za' žin ža ze lawte ža ka' (Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ Naž wnnábgekle' Jesusen', na' wnnágake':

—Benne' wsdle, žbatze gak da' ki? žBize gak bian' katen' za' gaken ki?

⁸ Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Le gape chi'i kwinle, nich bi gon laže'el no benne' le'e, dan' la'gak benne' zan, benne' ka' wzóa lágake' kan lia' neda'. Nnágake' zej nake' Benne' Criston', na'

nnágake': “Ba zoažo ža ze lawte ža ka'.” Neda' žapa' le'e: bi gónlenle légake' tzen. ⁹ Kate' yénlele žak wdile, na' želží'i benách ka' chegak benne' yolawe' ka', bi žébele, dan' žon byenen gакgak da' ki zga'ale, san bi na' žin ža ze lawte ža ka'.

¹⁰ Lezka' gože' légake':

—Tíle to yež len yetó yež, na' benách ka' gan zoa to benne' znna bi'e tíl-lengake' benách ka' gan zoa yetó benne' znna bi'e. ¹¹ Naž xo'le'e law yežlyó nga, na' nize na'ze gak wbín, na' gáta'le'e yižwé' ka'. La' lawgak da' ka' ya'abá, da' góngaken ga žébegak benách ka', na' da' ka' gak biá'gaken.

¹² 'Zga'ale kate' za' gak da' ki, góxwgak benne' ka' le'e, na' kwia láže'gake' le'e. Wché'gake' le'e gan zdóbgake' nich yéngkle' xtiža' Dios. Ki góngake' nich wžia yí'gake' le'e, na' wséjwgake' le'e liž ya. Wché'gake' le'e lawgak benne' wnná bia' ka', na' lawgak benne' blo ka', dan' žónlenle neda' tzen.

¹³ Ki gaken chele nich gata' latje wchaļjle ka nak chia' neda'. ¹⁴ Le gon choch láže'le, na' bi kwek yichjle zga'ale nakx nnaale chezle, ¹⁵ dan' gonna' neda' chele diža' da' wži'ile, na' lezka' yela' žejní'il, nich bi gak benne' ka', benne' bi lé'egekle' le'e chawe', wzégake' le'e žize, na' bi gak bi da' nnégake' che xtiža'le. ¹⁶ Naž xakzle ka', na' benne' bíche'kzle ka', na' lježkzle ka', wdégake' le'e lo na'gak benne' ka', na' gótgake' bálele. ¹⁷ Yógo'te benách ka' wzóagake' le'e cheļa'ale dan' žónlenle neda' tzen, ¹⁸ san bi nitl nitó yicha' yichjle. ¹⁹ Cha' soale choch, gata' yela' nban da' zejlí kanne chele.

²⁰ 'Kate' lé'elele benne' ka' žjake' lo wdile zej ngo'e le'je yež Jerusalén, nnézele ba bžin ža kwia yi' yežen'. ²¹ Naž benne' ka' nníta'gake' gan nbab Judea žala' wzónnjgake', na' chjake' lawgak ya'a ka'. Benne' ka' nníta'gake' lo yežen' žala' žójgake' ga na', na' benne' ka' nníta'gake' wen yixe', bi žala' yeyéjgake' yežen'. ²² Kate' ža ka' Dios wsaka' zi'e benne' ka' nníta'gake' yežen', na' gak yógo'te da' nyejwn le'e yich la'y kan žala' gaken chégake'. ²³ Katen' žin ža na', da' nyáche'le'e gaken chegak no'le ka' zej noe'e xkwide' lé'egake', na' lezka' chegak no'le ka' zgáže'gake' bi'do' že'n ka', dan' sáka'le'egak benách ka' nníta'gake' ga na', dan' Dios

wsaka' zi'že' benne' ka'. ²⁴ Gatgak benne' zan lo wdilen', na' wché'gake' bale' zej nžeje' gan žíngake' dot yežlyó nga, na' benne' zi'to' ka' nna biá'gake' lo yež Jerusalén nga na' zejte za'a ža chégage'.

Da' ka' gak biá'gaken kate' za' yelá' Cristo (Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵ Lezka' wnná Jesusen':

—Gakgak da' ka' gak biá'gaken lo wbíž, na' lo byo', na' lo belj ya'abá ka'. Lo yežlyó nga gak žej láže'gak benách ka', na' žébele'egake', dan' yéngkle' chi'i zižje che nisdó', dan' tale'e nisen'. ²⁶ Yedó láže'gake' lo yelá' zžebe chégage' dan' sa' láže'gake' chegak da' žala' gákgaken yežlyó nga, na' dan' xizgak da' zej nla' ya'abá. ²⁷ Naž lé'egekle' neda', Benne' Golje' Benách, la'a lo bejw ya'abá, nzi' lo na'a yelá' wnná bia', na' la' law yelá' baní' chia'. ²⁸ Kate' so law gakgak da' ki, le gon choch kwínle, na' le wia ža'le, dan' ba zezá'a neda', nich yechi'a le'e.

²⁹ Jesusen' gože' légage' to da' bzaka' lebe', na' wnné':

—Le wia nga kan žak che yag higo, na' che bíte'teze yag yoble. ³⁰ Kate' zlé'elele žiagak ni'a ne'n že'ndo', na' nnézkzelele ba zžin byo' wbá ka'. ³¹ Lézka'kze, kate' lé'elele ba žakgak da' ki, nnézelele za' žin ža yedjnná bia' Dios yežlyó nga.

³² 'Da' li žapa' le'e, bi gatgak benách ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a, kate' gakže yógo'te da' ki. ³³ Te che ya'abá, na' che yežlyó nga, san xtiža'a, bi ten ka'ze, san gakkze kan znnan.

³⁴ 'Le gape chi'i kwínle nich bi we'le latje da' wžia yin' le'e chazen lo yichj lázdo'le, dan' naken yelá' wawle'e, na' yelá' zzožle, na' yelá' že' zedle, nich kate' žin ža na', bi yedó láže'le, ³⁵ na' nich bi gaken chele ka to da' wžia yin' benách ka', da' gaken chegak yógo'te benách nníta'gake' dot yežlyó nga. ³⁶ Che len, le soa ban laže', na' le wcháljenteze Dios, nich gak yelale lo da' žala' gaken, na' nich bi yedoé'elele katen' la'le le'e lawa' neda', Benne' Golje' Benách.

³⁷ Te ža wzóa Jesusen' lo zchil yodo', gan bsedle' benách ka', na' kate' za' žale bežoje' ga na', na' wyeje' law ya'adon' nzin' Ya'a Yag Olibo. ³⁸ Yógo'te benách ka' bžíngake'

zzile gan zoa Jesusen' lo zchil yodo' nich wzé nággake' xtiže'e.

22

Benne' yodo' ka' žon xtiža'gake' nakze gótgake' Jesús

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

¹ Kate' za' gak lni katen' žáwgake' yet xtil da' bi nzin' kwa zichj chen, lnin' nzin' Pasko', ² naž bdobgak bxož wnná bia' ka' len benne' yodo' wsedle ka'. Ben xtiža'gake' nakze gótgake' Jesusen', san bi wzáke'gekle', dan' zžébegake' da' gongak benách yež ka'.

³ Naž da' xiwe' yjénlenen Judas tzen. Judas na' lezka' lie' Iskariote, na' nbáblene' benne' chežinno wbás ka' bseła' Jesusen', ⁴ Wyéj Judas na', na' bejcháljlene' bxož wnná bia' ka' len benne' ka' yo'o lo ná'gake' che yodo', nakze gak gone' nich wdíe' Jesusen' lo ná'gake'. ⁵ Bebégekle benne' yodo' ka', na' bchebe láže'gake' wnézwgake' le' mežw. ⁶ Bchebe laže' Judas na', na' gónele' wdíe' Jesusen' lo ná'gake' ži žize.

Da' žawžo nich chejsá' láže'žo kan got Xanžo

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Kor. 11:23-26)

⁷ Bžin ža katen' žáwgake' yet xtil da' bi nzin' kwa zichj chen, katen' žala' gótgake' zila'do' ka', bia ka' žáwgake' xche' Lni Pasko'.

⁸ Jesusen' bsele'e Bedw len žwa, na' wnné':

—Le chej, na' le chejsí'ni'a da' gawžo xche' Lni Pasko'.

⁹ Góžgake' le':

—¿Gaz žénelo' chejkwezton'?

¹⁰ Jesusen' gože' légage', na' wnné':

—Le wia nga, kate' žinle lo yež nga, žoj to benne' yedjchage' le'e, noe'e to že'e nis. Le chéjlene' ga žíntele yo'o gan choe'e. ¹¹ Le ye' xan yo'on': "Benne' wsedle ži'e le': ¿Gaze zoa yo'o zen na' gan gáwlena' benne' wsedle chia' ka' xche' Lni Pasko'?" ¹² Naž wlo'e'le' le'e to yo'o zen da' zoan ža'le gan ba nba'a. Le wsí'ni'a dan' gawžon ga na'.

¹³ Naž jake', na' bejxáka'gake' kan ba gož Jesusen' légage', na' belsí'ni'e da' gáwgake' xche' Lni Pasko' ga na'.

14 Kate' gole ža na', wžé' Jesusen' gan gáwgake', na' wbás chie' ka' wžé'lengake' Le' tzen. 15 Naž Jesusen' gože' légake':

—Gok láže'li'a gáwlena' le'e tzen xche' ni zga'ale kate' saka'a, na' gata'. 16 Žapa' le'e: biž gawa' ki kate' žinže ža gak da' zloé'ezele xche' ni, da' gaken gan zna bia' Dios.

17 Beᵗw Jesusen' to zíga'do', na' gože' Dios: “Žóxkeno'.” Naž gože' légake':

—Le sin', na' le ye'j late' wejen, 18 dan' žapa' le'e: biž ye'ja' xis uba kate' žinže ža na' nna bia' Dios.

19 Naž beᵗwe' to yet xtil, na' gože' Dios: “Žóxkeno'.” Wdé na' bzožjen', na' bi'en che chégake', na' wnné':

—Da' ni naken beła' žen chia' da' zdian' lo wlažle le'e. Le gon ki nich chejsá' láže'le neda'.

20 Kate' beyóž bdáwgaken', lezka' bchalje' che zíga'don', na' wnné':

—Zíga'do' ni zloe'elen kan nak diža' kob da' zka'n chawen', na' žen chia' žon chochen, žen na' laljen ni'a chele.

21 'Na'a, bennen' wdíe' neda' lo na'gak benách ka' že'j žáwlene' neda' tzen. 22 Da' li cha'a gan gótgake' neda', Benne' Golje' Benách, na' gak chia' kan nyejw le'e yich la'y kan žala' gaken chia', san da' nyáche'le'e gaken che bennen' wdíe' neda'.

23 Naž wzó láwgake' znnábgekle' Le' to weje to weje', na' wnnágake':

—¿Nolton'?

Znnábgekle' nólgekle' gake' benne' blo

24 Naž wnnábgekle' la' légakze' nólgekle' gake' benne' blo. 25 Jesusen' gože' légake':

—Benne' ka' zna biá'gake' yežlyó nga znnágake' žon cháwe'gake' benách ka', san zkingekle' žin yela' wnná bia' chégake' nich gak chégakkze' da' chawe', 26 san le'e bi žala' gonle ki. No benne' nake' blo ladjwle le'e žala' gake' ka to benne' nakže' gaxjw, na' bennen' zna bi'e žala' gake' ka benne' ndo'w chegak lježe' ka'. 27 ¿Nož benne' nakže' blo, bennen' že'j žawe', o bennen' žžie' yela' waw? ¿Kege bennen' že'j žawe' nakže' blo? Neda' zóalena' le'e ka to benne' žžie' yela' waw.

28 'Le'e wzóalenkzele neda' katen' gokgak da' ka' chia', da' ka' wzí' biá'gaken neda'.

29 Che len wdía' lo na'le to gan nna bia'le,

kan ben Xa', bdie' lo na'a gan nna bi'a neda'. 30 Ki gona' nich gak kwe'le gan ye'j gáwlene' neda' tzen gan nna bi'a, na' kwe'le latje chekzle gan wchi'a láže'le chežinno kwe' benne' ka' zej nake' za'só Israel.

Zna Jesús nna Bedw bi nónbi'e Le'

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

31 Lezka' wnná Xanžon':

—Smon, Smon. Bwia nga. Ba wnnáb da' xiwe' cho'ole le'e lo nan', nich wchíx lažen' le'e kan žon to benne' žsoe' zoa' scribe, 32 san ba bliža' Dios, na' wnnabla' Le' gáklene' le', nich bi yeyóž yedó yela' žejlé' chio'. Naž, katen' yeyako' chia', ben choch lježo' ka'.

33 Bedon' gože' Le':

—Xan, ba zoa' sá'lena' Le', kégeze liž ya, san lezka' ga gátlentia' Le'.

34 Jesusen' gože' le':

—Bedw, žapa' le': zga'ale kate' kweže leko' na'a, le' nno' chonne chi'i bi nónbi'o neda'.

Da' ben Jesús katen' za' gótgake' Le'

35 Jesusen' wnnable' légake', na' wnné':

—Kate' bsela'a le'e, na' bi bia'le yixjw yet, na' kege bzod mežw, na' kege chope kwe' zel-le, ¿biže byážjelele?

Légake' wnnágake':

—Bi be byážjelto'.

36 Naž gože' légake':

—Na'a, no benne' de yixjw yet chie' žala' we'en, na' lezka' žala' gon no benne' de bzod mežw chie', na' no benne' bi de ya ntoche' chie' žala' gote'e laže' žxoa yene', na' ga'we' to ya ntoche'. 37 Žapa' le'e: žon byenen gak chia' kan nyejw le'e yich la'y, da' znan: “Béngake' chie' kan žóngake' chegak benne' wen da' zinnj ka'.” Ki gaken, na' gak yógo'te da' zej nyejwn le'e yichen' kan žala' gaken chia'.

38 Naž légake' wnnágake':

—Xan, ni de chope ya ntoche' ka'.

Le' gože' légake':

—Ná'teze.

Jesús zcháljlene' Dios lo yežlyón' nzin' Jetsemani

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

39 Naž bžoj Jesusen', na' kan žonkze' wyeje' law Ya'a Yag Olibo, na' benne' wse-dle chie' ka' bēnlengake' Le' tzen. 40 Katen' bžingake' ga na', Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Le wliž Dios, na' le nnable' bi gata' latje gon da' xiwe' ga bága'le doła'.

⁴¹ Naž Jesusen' wzé'e gan nníta'gake', na' wdíe' yelate' na'le ka to ga žin to yej da' žsežon, gan bzoa zibe', na' bcháljlene' Dios.

⁴² Wnné':

—Xe, cha' žénelo', bkwas len neda' dan' žala' saka'a, san kege kan žénela' neda', san ka žénelo' Le' gono'.

⁴³ Naž bla' law to wbás che ya'abá, na' ben choche' Jesusen'. ⁴⁴ Naž Jesusen', lo yela' žekle chie', dot laže'e bliže' Dios, na' nis yes chie' goken ka žen, da' zžonten lo yo.

⁴⁵ Kate' beyož bcháljlene' Dios, bezó že'e, na' beyeje' gan zej nnita' benne' wsedle chie' ka', na' bedjxake'e légage' ztásgage' lo yela' nyache' laže' chégake'. ⁴⁶ Naž Jesusen' gože' légage':

—¿Ztasle? Le chas, na' le wliž Dios, na' le nnable' bi gata' latje gon da' xiwe' ga bága'le doła'.

Želzene' Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Kate' ne zchalj Jesusen' da' ni, la' bžintegak benne' zan ga na', na' Judas žónlene' légage' tzen. Judas na' nbáblene' benne' chežinno wsedle ka' che Jesusen', na' zeje' lawgak benne' zan ka'. Wbige'e gan zoa Jesusen' nich wchág lawe' Le'. ⁴⁸ Naž Jesusen' gože' le':

—Judas, ¿zchag lawo' neda', Benne' Golje' Benách, nich wdío' neda'?

⁴⁹ Kate' benne' ka' nníta'lengake' Jesusen' blé'egekle' kan žak chie', góžgake' Le':

—Xan, ¿wyíngakto'-ne' ya ntoche'?

⁵⁰ To benne' wsedle che Jesusen' bene' we' nag benne' wen žin che bžoz blo. Bžixe' nage' li ža. ⁵¹ Jesusen' wnné':

—Ná'teže.

Wdán Jesusen' nag benne' wen žin na', na' beyonen'. ⁵² Naž gože' bžoz wnná bia' ka', na' benne' ka' yo'o lo ná'gake' che yodo', na' benne' gole ka', benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe', na' wnné':

—¿Za'le, na' nwa'le ya ntoche' ka', na' yag ka', nich senle neda' kan žonle kate' zzenle benne' wbán ka'? ⁵³ Tža tža wzóalenzá' le'e lo zchil yodo', na' bi be benle chia', san na'a wzáke'le dan' nak ža nzi' lo na' bennen' zoe' latje chol.

Zna Bedw bi nónbi'e Jesús

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Naž benne' ka' bēxwgake' Jesusen', na' belchi'e Le' liž bžoz blo. Bedw wnawe' Jesusen' zi'to' zí'to'le. ⁵⁵ Kate' ni'a na' bžoz blon' ba bzéngake' yi' la' lí'ale liž bžoz blon', wžé'gake' kwit yin'. Naž Bedon' wžé'lene' légage' tzen. ⁵⁶ Kate' to xkwide' no'le wen žin ble'elbe' Bedon', že'ze' žoa'a yin', bwíabe'-ne', na' wnnabe':

—Benne' ni žónlene' Jesusen' tzen.

⁵⁷ Beží'i Bedon', na' wnné':

—No'le, bi nónbi'a bennen'.

⁵⁸ Yextido' yetó benne' ble'ele' Bedon', na' wnné':

—Le' žónleno' benne' ka' tzen.

Bedon' wnné':

—Benne', kege neda'.

⁵⁹ Yextido' wnná yetó benne':

—Da' li benne' ni žónlene' Jesusen' tzen, dan' nake' benne' Galilea.

⁶⁰ Naž Bedon' wnné':

—Benne', bi nnezla' biž chen zchaljo'.

Kate' ne zchalje' da' ni, la' wžéžete leko'.

⁶¹ Naž byechj Xanžon', na' bwie' Bedon'. Bejsá' laže' Bedon' da' wnná Xanžon', kan gože' le': “Zga'ale kate' kweže leko' na'a, le' yeži'o chia' chonne chi'i, na' nno' bi nónbi'o neda'.” ⁶² Naž Bedon' bežoje' na'le, na' wžéžteke' gže'te.

Žon díjtgekle' Jesús

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Benne' ka', benne' wzéngake' Jesusen', ben díjtgekle' Le', na' bdíngake' Le'. ⁶⁴ Naž bséjwgake' law Jesusen', na' belgape'e lawe'. Wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—Wnnéya'a. ¿Nož bennen' wdape'e Le'?

⁶⁵ Da' zan da' wnnégake' chie', na' belsaka' zi'e Le'.

Zžin Jesús lawgak benne' yodo' wchi'a laže' ka'

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Kate' za' ža'ní' ža na', bdobgak benne' gole ka' len bžoz wnná bia' ka', na' benne' yodo' wsedle ka'. Belchi'e Jesusen' lawgak benne' yodo' wchi'a laže' ka', na' wnnábgekle' Le', ⁶⁷ na' wnnágake':

—Wnná neto'. ¿Nako' le' Benne' Criston'? Jesusen' gože' légage':

—Cha' yapa' le'e naka' Benne' Criston', bi chejle'le chia', ⁶⁸ na' cha' bi da' nnabla' le'e, bi be yeži'ile, na' bi wsanle neda'. ⁶⁹ Na'a so lawa' neda', Benne' Golje' Benách, kwi'a kwit li ža che Dios, Bennen' nape' dot yela' wnná bia'.

⁷⁰ Wnnábgekle' Le' yógo'tegake', na' wnnágake':

—¿Nakkzo' le' Zi'n Dios?

Le' gože' légake':

—Da' likze znnale.

⁷¹ Naž wnnágake':

—¿Nožže žiážjelžo benne' wloe'ele' zia da' nbage'e Le'? La' žo'oze ba benlžo wnnié' che Dios.

23

Zžin Jesús law Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Naž belzó ža' yógo'te benne' zan ka', na' belchi'e Jesusen' law Pilato. ² Naž wzó lágwage' žesbága'gake' Le' zia, na' wnnágake':

—Benne' ni, ble'elto' da' zia da' žone'. Žone' ga zži'igak benách wláž cheto' ka' chegak benne' yolawe' ka', na' žsejwe' xnezgak benne' ka' žizjwage' da' zchizjw benne' Sésar, na' znne' lekze' nake' Benne' Criston', benne' žala' nna bi'e.

³ Naž Pilaton' wnnable' Jesusen', na' wnné':

—¿Nako' le' benne' nna bi'e benne' judío ka'?

Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Da' likze znno'.

⁴ Naž Pilaton' gože' bχoz wnná bia' ka', len benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnné':

—Bi be zžel-la' da' zia da' nbaga' benne' ni.

⁵ Naž ben chóhgake' xtiža'gake', na' wnnágake':

—Žone' ga žongak benách ka' žo'osbé, na' žsedle' benách ka' do zente gan nbab Judea. Wzó lawe' bene' ki gan nbab Galilea, na' lezka' žonen' nga.

Zžin Jesús law Herodes

⁶ Kate' benle' Pilato da' ni, zcháljgake' che gan nbab Galilea, wnnable' légake' cha' nbab Jesusen' Galilea. ⁷ Katen' wnnezle' nbab Jesusen' gan znna bia' Herodes, bsele'e Le' law Herodes na', dan' lezka' zoe' le' lo yež Jerusalén ža ka'. ⁸ Kate' Herodes

na' ble'ele' Jesusen', bebele', dan' ba gok scha žénele' le'ele' Le', dan' ba benle' da' zan kan nak che Jesusen', na' žak laže'e le'ele' to yela' wak da' gone'. ⁹ Herodes na' wnnable' Jesusen' da' zan, san Le' bi be bechebe'. ¹⁰ Lezka' zej nnita' bχoz wnná bia' ka' len benne' yodo' wsedle ka' ga na', na' besbága'gake' Jesusen' zia. ¹¹ Naž Herodes na' len benne' chie' ka', benne' žjake' lo wdile, belka'ne' Jesusen' ka'ze, na' nich gon dítjgekle' Le', bwákwgake' Le' laže' da' zaka', ka' dan' žakw to benne' wnná bia', na' da' yoble belchi'e Le' law Pilaton'. ¹² Kate' ža na' Pilaton', na' Herodes na' benníta'gake' chawe', dan' zga'ale bi blé'egekle' ljéžgake' chawe' toe' yetóe'.

Želchoge' che Jesús gate'

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39–19:16)

¹³ Naž Pilato btobe' bχoz wnná bia' ka' len benne' blo ka', na' benne' yež ka', ¹⁴ na' gože' légake':

—Bedjwa'le benne' ni lawa' neda', na' znale žone' ga žongak benách ka' žo'osbé, san kate' wnnabla'-ne' binlo, na' wnníta'kzele le'e ga ni, bi be bžel-la' da' zia da' nbage'e, da' ka' žesbága'le-ne'. ¹⁵ Kate' bsela'a-ne' law Herodes, bi be zia bžel-le' da' nbaga' benne' ni nich chogžo chie' gate'. ¹⁶ Na'a wsaka' zi'a-ne', na' te na' wsana'-ne'.

¹⁷ Zoa to da' žon byenen gon Pilaton' kate' žak lni na', da' žónteze žone', žsane' to benne' nyejwe' liž ya lo na'gak benách ka'.

¹⁸ Naž yógo'te benne' ka' nníta'gake' ga na', wnnégake' zižje, na' wnnágake':

—Bet bennen', na' bsan Barrabás.

¹⁹ Barrabás na' nyejwe' liž ya dan' bdíl-lene' benne' wnná bia' ka', na' dan' bete' to benne'. ²⁰ Pilaton' bcháljlene' légake' da' yoble, dan' žénele' wsane' Jesusen', ²¹ san da' yoble wnnégake' zižje, na' wnnágake':

—¿Bde'e le'e yag kroze! ¿Bde'e le'e yag kroze!

²² Naž Pilaton' gože' légake' da' chonne chi'i, na' wnné':

—¿Bižkze da' zinnj ben bennen'? Bi be bžel-la' da' bene' da' žonen' ga nbage'e zia gate'. Wsaka' zi'a-ne', na' te na' wsana'-ne'.

²³ Zížježe wnnégake', na' wnnábgage' ta' Jesusen' le'e yag kroze. Dan' wžéžeya'agak

benne' ka' len bꞑoz wnná bia' ka', scha, na' goken kan žénegekle'. ²⁴ Naž Pila-ton' bchoge' che Jesusen' gak chie' kan znnábgage'. ²⁵ Bsane' bennen' wnnábgage' lo ná'gake', bennen' nyejwe' liž ya dan' bdíl-lene' benne' wnná bia' ka', na' dan' bete' to benne', na' bdie' Jesusen' nich gak chie' kan žénegekle'.

Zdá'gake' Jesús le'e yag kroze

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Kate' ne želchi'e Jesusen' nich chejdá'gake' Le' le'e yag kroze, béꞑwgake' Smon, to benne' yež Sirene, benne' zezé'e yix'e, na' belꞑóe' yag krozen' ža yene' nich we'en, na' cheje' ꞑkóže'le Jesusen'.

²⁷ Benne' zan, benne' byo ka' len no'le ka', zejnáwgake' Jesusen', na' želbeže', na' želbeže nyache'e chie'. ²⁸ Naž byechj Jesusen', na' bwie' légake', na' gože' légake':

—Le'e, no'le Jerusalén ka'. Bi kwézele ni'a chia' neda', san le kweže ni'a chekzle, na' ni'a chegak zi'nle ka', ²⁹ dan' žin ža nnágake': "Ba nez zen naken chegak no'le wbíž ka', na' chegak no'le ka' bi zej noe'e bi'do' ka', na' no'le ka' bi zgáže'gake' bi' že'n ka'." ³⁰ Naž benách ka' so lágwage' yé'gake' ya'a sibe ka', na' nnágake': "Le yedjbaga' neto" na' lezka' yé'gake' ya'ado' ka': "Le wkache' neto'." ³¹ Cha' ki žóngake' chia' neda', naka' ka to yag nban, ꞑnakꞑkze góngake' chele le'e, nakle ka yag biž ka'?

³² Lezka' belchi'e chope benne' wen da' zinnj ka', nich wdá'gake' légake' le'egag yag kroze ka' tzen len Jesusen'. ³³ Kate' bžingake' law Ya'a Kalabera, da' znnan len diža' xiža': "Ya'a Žit Yichjžo" bdá'gake' Jesusen' le'e yag kroze. Lezka' bdá'gake' chope benne' ka' le'egag yag kroze ka', benne' wen da' zinnj ka'. Toe' bdá'gake' kwit li ža che Jesusen', na' yetóe' bdá'gake' kwite' yegle. ³⁴ Naž Jesusen' wnné':

—Xe, benít law chégake', dan' bi nnézgekle' da' žóngake'.

Naž benne' ka' žjake' lo wdile, benne' nníta'gake' ga na', belé'egekle' laže' dan' nakw Jesusen', na' bebéjgake' da' gak bia' lawlen. ³⁵ Benne' ka' nníta'gake' ga na', na' zwiágakze', ben díjgekle' Jesusen', na' lezka' bengak benne' wnná bia' ka', na' wnnágake':

—Benne' ni beslé' benne' yoble ka'. Na'a žala' yeslá kwine' cha' nake' Benne' Criston', bennen' bsela' Dios.

³⁶ Lezka' benne' ka' žjake' lo wdile ben díjgekle' Jesusen'. Wbíga'gake' gan zoe', na' byé'jgake' Le' nop zichj, ³⁷ na' wnnágake':

—Cha' nako' le' benne' nna bi'e benne' judío ka', beslá kwino'.

³⁸ Lezka' zoa to da' dan' le'e yag kroze yichjle Jesusen', da' nyejwn len diža' griego, na' len diža' latín, na' len diža' hebreo, dan' znnan: "Benne' znná bi'e benách judío ka'."

³⁹ To benne' wen da' zinnj na', benne' de'e le'e yag kroze, bliž díjje' Jesusen', na' wnné':

—Cha' nako' le' Benne' Criston', beslá kwino', na' lezka' neto'.

⁴⁰ Beží'i yetó benne' wen da' zinnj na', na' wdile' lježen', na' wnné':

—ꞑBi zžebo' Dios? Lezka' le' nžog chio' gato'. ⁴¹ Da' li žo'o, da' žála'kze gaken chežo zžáka'žo, kan žala' chog che no benne' wen da' zinnj, san benne' ni, bi be da' zinnj bene'.

⁴² Naž bennen' gože' Jesusen':

—Bejsá' laže' neda' kate' žino' gan nna bi'o.

⁴³ Jesusen' gože' le':

—Da' li žapa' le', na'a ža sóaleno' neda' latje ꞑtan chia'.

Žat Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Kate' bžin wawbiž, bechól dot yežlyó nga ga bžinte žedá chonne. ⁴⁵ Bechól lo wbíž, na' laže' da' zen lo yodo' wžezan' chope chogle. ⁴⁶ Naž Jesusen' wnnié' zižje, na' wnné':

—Xe, zdia' be' nakkza' lo no'o.

Kate' beyóž wnné' ki, la' bežojte be' nakkze', na' gote'.

⁴⁷ Kate' bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile ble'ele' kan goken, bka'n zene' Dios, na' wnné':

—Da' likze bennen' goke' benne' chawe'.

⁴⁸ Yógo'te benne' ka' nníta'gake' ga na', na' zwiágakze', katen' blé'egekle' dan' goken, beyéjgake' lo yež, želgapa' Ichó'gake' dan' že' zédgekle'. ⁴⁹ Zí'to'le bga'ngak yógo'te benne' ka', benne' zej nónbi'e Jesusen', len no'le ka' bénlengake' Le' tzen katen' wzóe' gan nbab Galilea, na' blé'egekle' dan' goken.

*Zkáche'gake' Jesús lo yežw ba**(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)*

⁵⁰ Lezka' to benne' yež Arimatea, yežen' nbaben Judea, zoe' ga na'. Lie' Jwsé, na' nake' chawe', na' dot li laže', na' nbáblene' benne' yodo' ka', benne' wchi'a laže' ka'.

⁵¹ Bi bēnlene' tzen benne' ka' belchoge' che Jesusen' gate', dan' zbezke Jwsén' ža na' nna bia' Dios. ⁵² Naž wyéj Jwsén' law Pilato, na' wnnabe' latje yeyoé'e Jesusen'.

⁵³ Kate' ba betinne' Le', bchele' Le' laže', na' bkáche'gake' Le' lo yežw ba, da' ba bché'ngake' le'e ya'a yej, na' lo yežw ba na', nitó benne' gat bi na' wkáche'gake'. ⁵⁴ Ža na' nak ža zkwéžgake' che ža la'y chegak benne' judío ka', dan' za' žin ža la'y na'.

⁵⁵ Lezka' jak no'le ka' ga na', no'le ka' wdálengake' Jesusen' tzen, katen' wzóe' gan nbab Galilea, na' blé'egekle' yežw ba na', na' kan bkáche'gake' Le' ga na'. ⁵⁶ Kate' beyéjgake' lo yo'o, bkwéžgake' nežw da' zla' zix, na' set da' zla' zix. Naž bezí' láže'gake' ža la'y chegak benne' judío ka', kan zna xtiža' Dios.

24*Žebán Jesús lo yela' got**(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)*

¹ Kate' bžin ža nežw, na' ne nak zildo', bžingak no'le ka' žoa'a yežw ba che Jesusen'. Zej noe'e da' ka' zla' zix, da' ka' bkwéžgaken', na' yeba le no'le ka' žónlengake' légake' tzen.

² Katen' bžingake' ga na', bejxáka'gake' ba nga'a yej na' dan' bžíagake' gan žó'ogake' lo yežw ba chien'. ³ Kate' belyoé'e lo yežw ban', bi blé'egekle' Xanžo Jesusen' ga na'.

⁴ Kate' ne zžébegake' ni'a che da' žaken, la' blá'tegak chope benne' zej nakwe' laže' da' žepen yes baní', na' wzégake' gan nníta'gak no'le ka'. ⁵ Naž bžébžegake', na' bzejw yíhngake' zwíagake' lo yole. Wbás che ya'abá ka' góžgake' légake', na' wnnágake':

—¿Biž chen' žeyilje to benne' zoe' nbane' ga nak latje chegak benne' gat ka'? ⁶ Biž yoe'e ga ni, dan' ba bebane'. Le yesá' laže' dan' gožkze' le'e katen' wzóe' gan nbab Galilea. ⁷ Wnné': “Žon byenen soa no benne' wdíe' neda', Benne' Golje' Benách, lo na'gak benne' do la' ka'. Wdá'gake' neda' le'e yag kroze, na' yebana' kate' gak chonne ža.”

⁸ Naž bejsá' láže'gake' dan' wnná Jesusen', ⁹ na' bezá'gake' žoa'a yežw ban', na' bejzéngkle' benne' chinéj wbás ka' che Jesusen', len yezika' benne' ka', kan nak dan' goken. ¹⁰ No'le ka' bejzéngkle' benne' wbás ka' da' ni, zej nake' Lia Madlen, na' Zwan, na' Lia, xna' Jakob, na' yeba le no'le ka', no'le bēnlengake' légake' tzen. ¹¹ Benne' wbás ka' gókgekle' nžix xtiža'gake', na' bi bejlé'gake' chégake'.

¹² Naž la' wzó ža'te Bedw, na' taría taría wyeje' žoa'a yežw ban'. Katen' bwie' lo yežw ban', ble'e'le' láže'ze zej nnitan' ga na', na' naž beyeje' liže' žebanle' kan nak dan' goken.

*Da' gok lo nez da' zžinten lo yež Emaús**(Mr. 16:12-13)*

¹³ La' ža na'ze zjak chope benne' ka' yó'ogake' nez da' zžinten lo yež Emaús, da' žen' ka' chope hora žezá'gake' yež Jerusalén.

¹⁴ Lo nezen' zcháljgake' che dan' goken. ¹⁵ Kate' ne zcháljgake' la' légakze', bžinkze Jesusen' ga na', na' zéjlene' légake' tzen. ¹⁶ Bi beyónbia'gake' Le' dan' gok to da' zcho len yej lágwage'. ¹⁷ Naž Jesusen' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Biz chen zchalje la' lé'ezele yo'ole nez? ¿Biž chen' žak nyache' láže'le?

¹⁸ Beží'i bennen' lie' Kleofas, na' gože' Le':
—¿Nako' benne' zi'to' lo yež Jerusalén, na' tozo' le' bi nnezlo' dan' goken neje nase' ga na'?

¹⁹ Naž Jesusen' gože' légake':

—¿Bižen' goken?

Góžgake' Le':

—Dan' goken che Jesús, benne' Nasaret na'. Goke' benne' bchalje' lo wláz Dios, na' len yela' wak zen bene' žin, na' bchalje' law Dios, na' lawgak yógo'te benách. ²⁰ Bxoz wnná bia' ka' len benne' wnná bia' cheto' ka' bdégake' Le', na' bchóggake' chie' gate', na' bdá'gake' Le' le'e yag kroze. ²¹ Neto' gok láže'to' gake' bennen' žala' yeslé' benách Israel ka' lo na'gak benne' Roma ka', san na'a ba gok chonne ža kate' gokgak da' ka'.

²² Lezka', ba le no'le ka', no'le wnníta'gake' ladjwto', bēngake' ga wže' zedlto'. Jake' žoa'a yežw ba chien' kate' bla' wbíž na'a ža, ²³ na' katen' bi blé'egekle' Le', na' beyéjgake', na' góžgake' neto' blé'egekle' wbás che ya'abá

ka', wbás ka' góžgake' légake' zoa Jesusen' nbane'. ²⁴ Naž bałe benne' lježto' ka' jake' žoa'a yežw ban', na' bejxáka'gaken' kan wnagak no'le ka', san bi blé'egekle' Jesusen'.

²⁵ Naž Jesusen' gože' légake':

—Le'e, benne' bi žejní'il ka'. Nzižje yich lázdo'le nich bi gak chejle'le yógo'te da' wnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios. ²⁶ ĽBi ben byenen saka' Benne' Criston' da' ki, na' choe'e gan gake' benne' blo?

²⁷ Naž wzó law Jesusen' zloe'ele' légake' yógo'te da' žsedle kan nak chie' da' zej nyejwn le'e yich la'y, kate' wzó law da' bchalj Moisés, na' zejte da' ka' wnnagak yógo'te benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios.

²⁸ Katen' bžingake' lo yeždo' gan zjake', na' ben Jesusen' kan žon to benne' zejže' zi'to'. ²⁹ Ben byéngake' gá'nlene' légake', na' wnnágake':

—Bga'nlen neto', dan' za' gałe na'a, na' ba žale.

Naž wyó'o Jesusen' lo yo'o, na' bgá'nlene' légake'. ³⁰ Kate' Jesusen' ne že'j žáwlene' légake', beᵑwe' yet xtil, na' gože' Dios: “Žóxkeno'.” Naž bzožjen', na' bnezjwen' chégake'. ³¹ La' na'ze bnitle dan' bcholén yej lágwage', na' beyónbia'gake' Jesusen', na' Le' benitle' lágwage'. ³² Naž góžgake' ljéžgake' toe' yetóe':

—Beyála'tekze lázdo'žo katen' bcháljléne' žo'o lo nez, na' katen' bzejni'ile' žo'o da' nyejwn le'e yich la'y.

³³ La' na'ze belzó že'e, na' beyéjgake' lo yež Jerusalén, na' bejxáka'gake' zej ndobe benne' chinéj wbás ka' che Jesusen', tzen len benne' ka' nníta'lengake' légake'. ³⁴ Naž benne' ka' nníta'gake' ga na' góžgake' chope' ka', na' wnnágake':

—ĽBa bebankze Xanžon'! ĽBla' lawe', na' Smon blé'ele' Le'!

³⁵ Naž benne' chope' ka' bzéngekle' légake' dan' goken chégake' lo nezen', na' kan beyónbia'gake' Jesusen' katen' bzožje' yet xtilen'.

Benne' wsedle ka' che Jesús žel'é'egekle' Le' (Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶ Kate' ne zcháljgake' kan zej nak da' ki, Jesusen' la' bedjsoatie' gachje lágwe'le gan nníta'gake', na' gože' légake':

—Le ga'n ži yichj lázdo'le.

³⁷ Naž bžébegake' dan' žékgekle' zlé'egekle' to bxin. ³⁸ Jesusen' gože' légake':

—ĽBiz chen' že' zédlele? ĽBiz chen' zza' láže'le da' ki? ³⁹ Le wia ni'a na'a. Nedkzan'. Le kan neda', na' le wia neda', dan' to bxin bi dan' beła', na' bi yo'on žit kan zlé'ekzelele naken chia' neda'.

⁴⁰ Kate' ne zchalje' da' ni, bloe'ele' légake' ni'a ne'e. ⁴¹ Lo yeła' žebél chégake' bi bejlé'gake', na' bebángekle'. Che len Jesusen' gože' légake':

—ĽDe da' gawa'?

⁴² Naž bnézjwage' Le' láte'do' bel, bia weye', na' china' bezdo'. ⁴³ Jesusen' wzien, na' bdawen' lágwage'. ⁴⁴ Naž gože' légake':

—Dan' goken chia' goken kan gožkza' le'e katen' wzóalena' le'e, na' wnnía': “Žon byenen gak yógo'te da' nyejw le'e yich, da' bsdle Moisés, na' da' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, na' da' nyejw le'e yich da' nzin' Salmo Ka', da' ka' zcháljgaken kan žala' gaken chia' neda'.”

⁴⁵ Naž bzejni'ile' légake' da' ka' zej nyejwn le'e yich la'y, ⁴⁶ na' gože' légake':

—Ki nyejw le'e yich kan žon byenen gaken che Benne' Criston', znnan sáka'li'e, na' yebane' lo yeła' got kate' gak chonne ža, ⁴⁷ na' dot yežlyó nga žala' wzégake' diža' kan nak chia' neda' nich yeyát láže'gak benách ka', na' yenít law Dios doła' da' zej nbage'e. Lo yež Jerusalén so lawle wchaljle chia', ⁴⁸ dan' le'ekze blé'elele da' ki, na' žala' wzele diža' dan' goken. ⁴⁹ Le wia nga, neda' seła'a chele da' bchebe laže' Xa' gonne' chele. Che len le ga'nze lo yež Jerusalén kate' sí'žele yeła' wak, dan' zan' ya'abá che Dios.

Žeyepe Jesús ya'abá che Dios (Mr. 16:19-20; Hch. 1:6-11)

⁵⁰ Naž Jesusen' bchi'e benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' jake' lo yež Betania, gan bchis ne'e, na' bliž chawe'e légake'. ⁵¹ Kate' ne žliž cháwe'ze' légake', la' beza'tie' gan nníta'gake', na' beyepe' ya'abá che Dios. ⁵² Wdé bka'n zéngake' Le', lo yeła' žebél chégake' beyéjgake' Jerusalén. ⁵³ Wnníta'gake' lo zchil yodo' zka'n zéngake' Dios, na' žoe lágwage' Le'. Ka'kze naken.

DIŽA' CHAWE' DA' BZOJ ZWA

Bennen' lie' Diža' golje' benách

¹ Kate' wzó law, kate' bi na' gata' yežlyó nga, ba zoakze Bennen' lie' Diža', na' Bennen' nake' Diža' wzóalene' Dios, na' Benne' Dižan' nakkze' Dios. ² Bennen' nake' Diža' wzóalene' Dios katen' wzó law žata' yežlyó nga. ³ Lo na' Benne' ni, Dios bene' yógo'te da' zej nnita', na' bi be zoa da' ben Dios da' bi bene' lo na' Bennen'. ⁴ Napkze Bennen' yela' nban, na' yela' nban na' naken ka to baní' da' zza'nín' lo yichj lázdo'gak benách ka'. ⁵ Baní' na' wza'nín' gan nak chol' che yela' got, san bi gok da' chol' na' wsolen baní' na'.

⁶ Dios bsele'e to benne' lie' Zwa ga ni. ⁷ Benne' ni ble'e nga nich wzóa lie' che Bennen' nake' baní', nich chejle'gak yógo'te benách ka' che Bennen' ni'a che dan' wchalje'. ⁸ Zwan' bi nake' banín', san bla'ze' nich wzóa lie' che Bennen' nake' baní'. ⁹ Kate' ža ka' Bennen' nake' baní' da' naken li laže' ba ze'e yežlyó nga, na' zza'ni'e lo yichj lázdo'gak yógo'te benách ka'.

¹⁰ Bennen' nake' baní' ble'e yežlyó nga, na' lo ne'e Le' Dios bene' yežlyó nga, san benách ka' nníta'gake' yežlyó nga bi beyónbia'gake' Le'. ¹¹ Ble'e gan nak chie', san benne' ka' nbáblene' bi wzí' lo ná'gake' Le'. ¹² Benne' ka' bejlé'gake' che Jesusen' wzí' lo ná'gake' Le', na' yógo'te benne' ki, Le' bene' ga wzí' lo ná'gake' gákgake' zi'nkze Dios. ¹³ Benne' ki zej nake' zi'n Dios, kege dan' zej nake' zi'ngak benách chie' ka', na' kege dan' nálgake' ni'a che da' zdan láže'gakkze', o dan' žénele no benne' gaken ki, san zej nake' ki dan' naken da' žénekzele Dios.

¹⁴ Bennen' nake' Diža' golje' benách, na' to chí'i'do'ze wdálene' žo'o, na' yela' nži'il che Dios, na' da' naken dot da' li wzóalengaken Le'. Ble'elto' yela' zen chie', na' yela' zen chien' naken da' bnezjw Xe' chie' dan' nake' bi' byo tlich'a chie'. ¹⁵ Zwan' bzoa lie' che Bennen'. Wnníe' zižje, na' wnné':

—Benne' ni nake' Bennen' bchalja' chie' katen' wnnía': “Benne' za' ze'e ka neda'

nakže' blo ka neda', dan' zoakze' Le' zga'ale' ka neda'.”

¹⁶ Yógo'težo zzi'žo da' chawe' da' naken chie', da' žonnze' chežo, na' gonnže' da' zenže chežo. ¹⁷ Da' bchi'le Dios blan' chežo lo na' Moisés, san yela' nži'il che Dios, na' da' naken dot da' li blá'gaken chežo lo na' Jesús, Benne' Criston'. ¹⁸ Nitó benne' bi na' le'ele' Dios, san bi' byo tlich'a che Dios, Bennen' nži'il Xažo Dios Le', Benne' ni bene' ga nónbia'žo Dios.

Da' wnná Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis, che Jesús

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:7-8; Lk. 3:1-17)

¹⁹ Da' ni naken da' bzoa li Zwa, katen' benne' judío wnná bia' ka', benne' nníta'gake' lo yež Jerusalén, bséla'gake' bxož ka' gan zoa Zwan', tzen len benne' ka' zej nake' za'só Lebí, benne' ka' zej nake' ni'a na'gak bxož ka', nich nnábgekle' Zwan', na' wnná'gake':

—¿Nožkze benne' le'?

²⁰ Kwáselo bchalj Zwan', na' bi bkache'e da' nake', san bchalje' káteze naken, na' wnné':

—Bi naka' Benne' Criston', Bennen' bchebe laže' Dios sele'e chežo.

²¹ Naž wnnábgekle' le' da' yoble, na' wnná'gake':

—¿Nožkze le'? ¿Cha' len' Lías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te?

Zwan' wnné':

—Kege nedan'.

Naž wnnábgekle' le':

—¿Cha' len' bennen' žala' yide' nich wchalje' lo wláz Dios?

Bechebe Zwan', na' wnné':

—Kege nedan'.

²² Naž wnnábgekle' le':

—¿Nožkze le'? Wnná neto' nich gak wzenlto' benne' ka' bséla'gake' neto'. ¿Biz zno' le' non' nako'?

²³ Bechebe Zwan', na' gože' lé'gake':

—Neda' naka' bennen', nyejw le'e yiche la'y ka nak chie', dan' znnan: “Ženle chi'i to benne' žliže' lo latje dach, zne': Le yeyón chawe' yichj lázdo'le dan' za' la' Xanžon' gan zoale.” Ki wnná Isaías, bennen' bchalje' lo wláz Dios.

24 Benne' ka' bséla'gak benne' judío wnná bia' ka' zej nake' benne' yodo' fariseo ka'.

25 Wnnábgekle' Zwan', na' belyi'e le':

—¿Biz chen' žezó' benách ka' nis cha' bi nako' le' Benne' Criston', na' bi nako' Lías, na' bi nako' bennen' žala' yedjchalje' lo wĺáz Dios?

26 Bechebe Zwan', na' gože' légage':

—Neda' žezó'a' benách ka' nis lo nis, san zoa to benne' gachje láwe'le gan zoale, bennen' bi nónbia'le-ne'. 27 Benne' ni nake' Bennen' za' ze'e ka neda', na' nakže' blo ka neda', na' bi naka' neda' zi kweja' zele'.

28 Yógo'te da' ki gókgaken gan nbab yež Betábara, gan nak yechelá'a yego Jordán, zaka' gan zla' wbiž, gan bezóa Zwan' benách ka' nis.

Jesús nake' ka zila'do', bia žótgake'-ba' law Dios

29 Ža chope ža Zwa ble'ele' za' Jesusen', na' wnné':

—Le wia ga na'. Bennen' nake' zila'do' che Dios, na' žeké'e doła' chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. 30 Le' nake' Bennen' wnnía' chie': “Ža' za' to Benne' ka neda', na' nakže' blo ka neda', dan' zoakze' zga'ale' ka neda'.” 31 Bi bėnbi'a-ne' zga'ale, san bla'a, na' žezó'a' benách ka' nis nich gónbia'gak benách Israel ka' Le'.

32 Zwan' bzoa lie' chie', na' wnné':

—Ble'ela' Dios Be' La'y, bžoje' ya'abá che Dios, na' betje', na' wnné'e kan znná to plomdo'. Ble'e gan zoa Jesusen', na' bgá'nlene' Le'. 33 Bi bėnbi'a-ne' zga'ale. Bennen' bsele'e neda' nich yezó'a' benách ka' nis gože' neda', na' wnné': “Kate' le'elo' yetj Dios Be' La'y, chejsóalene' to Benne', na' gá'nlene' Le', Bennen' gone' da' zloé'ezele yela' žezóa nis ni, dan' wchize' benách ka' Dios Be' La'y.” 34 Na'a, ba ble'elan', na' zzoa lia' che Bennen', znnia' nake' Zi'n Dios.

Benne' nežw ka', benne' bėnlengake' Jesús tzen

35 Yetó ža na', da' yoble wzóa Zwa ga na', na' chope benne' ka', benne' žónlengake' le' tzen, wnníta'lengake' le'. 36 Kate' Zwan' ble'ele' Jesusen', zde' ga na', gože' benne' ka' žónlengake' le' tzen, na' wnné':

—Le wia ga na'. Bennen' ze'e ga na' nake' zila'do' che Dios.

37 Chope benne' ka', benne' žónlengake' Zwan' tzen, bėngekle' dan' wnné', na' bejnáwgake' Jesusen'. 38 Naž beyéčj Jesusen', na' ble'ele' chope benne' ki zej nawe' Le', na' gože' légage':

—¿Bizen' žilje?

Belyi'e Le':

—Benne' wsedle, ¿gaze zo'?

39 Bechebe Jesusen', na' gože' légage':

—Le da, na' lé'eelen.

Naž jáklene' Le', na' blé'egekle' gan zoe', na' bgá'nlene' Le' ža na', dan' ba žale.

40 Ndres, benne' biche' Smon Bedw, nake' to benne' chope' ka' bėngekle' da' bchalj Zwan', na' bejnáwgake' Jesusen'.

41 Ndrezen' bejdilje' zga'ale benne' biche'e, bennen' lie' Smon, na' gože' le':

—Ba bla' Benne' Mesías.

Mesías naken to diža' hebreo da' znnan len diža' griego: “Benne' Criston'” na' len diža' xiža': “Benne' bséla'kze Dios.”

42 Naž Ndrezen' la' bche'tie' Smon na' gan zoa Jesusen'. Katen' Jesusen' ble'ele' le', gože' le':

—Le' nako' Smon, zi'n Jonás. Na'a, si' lo' Sefas.

Sefas naken to diža' hebreo da' znnan: “Pedro” len diža' xtil, na' len diža' xiža': “Bedw” da' znnan: “Yež.”

Jesús žliže' Lip, na' Natanael

43 Kate' za' ža'ní' yetó ža, gónele Jesusen' cheje' gan nbab Galilea. Bejxake'e Lip, na' gože' le':

—Benlen neda' tzen.

44 Lipen' nake' benne' yež Betsaida, da' naken lažgak Ndres, na' Bedon'. 45 Lipen' bejdilje' Natanael, na' gože' le':

—Ba bžel-lto' Bennen' bzoj Moisés kan nak chie' gan nyejw da' bchi'le Dios, na' lezka' benne' ka' bcháljgake' lo wĺáz Dios bzójpgake' kan nak chie'. Benne' ni Jesús, zi'n Jwsé, benne' yež Nasaret.

46 Natanael na' gože' le':

—¿La' to da' naken chawe' lo yež Nasaret?

Lipen' gože' le':

—Da, na' le'elon'.

47 Kate' Jesusen' ble'ele' za' Natanael na' gan zoe', wnné':

—Le wia nga to benne' nake' da' li benne' Israel, na' kwáselo zchalje'.

48 Naž Natanael na' wnnable' Jesusen', na' gože' le':

—¿Nakžken' nónbi'o neda'?

Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Kate' ne žliž Lipen' le', katen' wzó' zan yag higon', ble'ela' le'.

49 Naž bechebe Natanael, na' gože' le':

—jBenne' wsedle, Le' nako' Zi'n Dios! jLe' nako' Benne' Nna Bi'e Benne' Israel Ka'!

50 Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—¿žejli'o chia', dan' goža' le': “Ble'ela' le' zan yag higon'”? Le'elo' da' zénle'eže ka' ka da' ni.

51 Lezka' Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Da' li žapa' le'e, le'elele nyaljw ya'abá, na' wbás che ya'abá ka' želyetje', na' želbene' gan zoa' neda', Benne' Golje' Benách.

2

Lni che yela' zchag na' da' goken lo yež Kaná

1 Wdé chonne ža, gok lni che yela' zchag na' lo yež Kaná gan nbab Galilea, na' zoa xna' Jesusen' ga na'. 2 Lezka' wzóa no benne' bliže' Jesusen' len benne' wsedle chie' ka', nich yídgage' lni na'. 3 Kate' bebíž xis uba, dan' yé'jgake', xna' Jesusen' gože' le', na' wnné':

—Biž de xis uban' da' žé'jgaken'.

4 Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Nó'ledo'. ¿Biž chen' znnio' neda'? Bi na' žin ža wloe'ela' law yela' wak chia'.

5 Naž xna' Jesusen' gože' benne' wen žin ka', benne' zkwá'gake' da' žej žáwgake', na' wnné':

—Le gon yógo'te da' yi'e le'e.

6 Wnníta'gak xope yeso' yej ga na', da' ka' zkingekle benne' judío ka' žin kate' žíbgake' ni'a ná'gake' kan žónteze žóngake', na' žože chope chonne že'e nis to to yeso' ka'. 7 Jesusen' gože' benne' wen žin ka', na' wnné':

—Le yescha'te yeso' ki nis.

Naž beschá'gake' yeso' ka' nis. 8 Naž Jesusen' gože' légake':

—Le gachen' na'a, na' le chjwan' law benne' znnabe' bi da' žiažjen.

Yjwá'gaken' ga na'. 9 Bennen' znnabe' bi da' žiažjen bwien' cha' nak dzi' nisen' da' ba beyaken xis uba, san bi nnezle' gan zan'. Nnézgekle benne' wen žin ka', benne'

belgache'e nisen'. Naž bennen' znnabe' bi da' žiažjen bliže' bennen' zchag ne'e, 10 na' gože' le':

—Yógo'te benne' znéjwgake' zga'ale xis uba dan' nakžen dzi', na' kate' ba né'jgake', naž znéjwgake' da' bi naken dzi'. Le', na' zejte na'a wdape chi'o xis uba da' nakžen dzi'.

11 Ben Jesusen' yela' wak ni, da' gok bian', lo yež Kaná gan nbab Galilea, na' nak yela' wak ni da' nežw da' bene'. Ka' goken, bloe'ele' law yela' wak zen chie', na' benne' wsedle chie' ka' bejlé'gake' chie'.

12 Wdé na' Jesusen' wyeje' lo yež Kapernaum, tzen len xne'e, na' benne' biche'e ka', na' benne' wsedle chie' ka', na' wnníta'gake' lo yež Kapernaum na' zan ža.

Jesús žebeje' benne' ka' li'a yodo'

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lk. 19:45-46)

13 Kate' za' žin Lni Pasko' kate' žejsá' láže'gak benne' judío ka' kan ben Dios katen' bebeje' xa xtó'gake' ka' lo yežlyó Egipto, na' Jesusen' wyeje' lo yež Jerusalén.

14 Bejxake'e benách ka' lo yežen', benne' ka' nníta'gake' li'a yodo', na' žóte'gake' bež ka', na' zila' ka', na' plomdo' ka', bia ka' žótgake'-ba' law Dios. Lezka' že'gak benne' ka' ga na', benne' zchá'gake' mežw ka' da' zá'gaken dot yežlyó nga. 15 Katen' ble'el Jesusen' da' ni, na' bchoke' do las ka' nich chinne' benne' ka', na' bechache' yógo'te benne' ka' na'le gan nak li'a yodo', na' lezka' blage' na'le zila' ka', na' bež ka'. Besdinnje' xmežw benne' ka' zchá'gake' mežwn', na' bžix'e' blag ka' chégake'. 16 Naž Jesusen' gože' benne' ka', benne' žóte'gake' plomdo' ka', na' wnné':

—Le yeká'a da' ki. Bi gonle liž Xa' ka to lawe' ya'a.

17 Naž bejsá' láže'gak benne' wsedle ka' che Jesusen' da' nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: “Dan' žéke'le'ela' che ližo', na' žeye zla lázda'wa'.”

18 Naž beži'igak benne' judío wnná bia' ka' nníta'gake' ga na', na' belyi'e Jesusen':

—¿Biž yela' wak wloe'elo' neto' da' gak bian' nzi' lo no'o žono' da' ki?

19 Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Le wžia' yi' yodo' ni, na' yechonne žaze yechisan'.

20 Naž benne' judío ka' belyi'e Le', na' wnná'gake':

—Xope-yon yiz ba zej žóngake' yodo' nga, na' Le', ¿chonne žaze yechison'?

21 Yodon', dan' bchalj Jesusen' chen, naken la' kwinkze'. 22 Che len, katen' bebán Jesusen' lo yela' got, bejsá' láže'gak benne' wsedle chie' ka' kan wnné', na' bejlé'gake' da' nyejw le'e yiche la'y, na' lezka' da' bchalj Jesusen'.

Jesús nnezle' kan zej nak yógo'te benách ka'

23 Kate' ne zoa Jesusen' lo yež Jerusalén, kate' žak Lni Pasko', benne' zan bejlé'gake' chie' Le', dan' blé'egekle' yela' wak ka' da' žone'. 24 Jesusen' bi bxen láže'e lé'gake', dan' nnezle' kan zej nak yógo'te benách ka'. 25 Bi žon byenen no benne' wloe'ele' Jesusen' kan zej nak benách ka', dan' nnézkzele' da' yo'o lo yichj lázdo'gak benách ka'.

3

Jesús zcháljene' Nikodemo

1 Nikodemo, to benne' yodo' fariseo, nbáblene' benne' judío wnná' bia' ka'.

2 Benne' ni ble'e gan zoa Jesusen' to xe'le, na' gože' Le':

—Benne' Wsedle. Nnezla' Dios bsele'e Le' nich wsedlo' neto'. Bi zoa no benne' gak gone' yela' wak ka', da' zej nak bian', kan zej nak da' ka' žono' Le', cha' bi zoalen Dios le'.

3 Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Da' li žapa' le', no benne' bi galje' da' yoble, bi gak le'ele' latjen' gan zna' bia' Dios.

4 Nikodemon' wnnable' Le', na' wnné':

—¿Nakxkze gak to benne' galje' da' yoble katen' ba ngole'? ¿Wak yeyo'é'e le'e xne'e, na' galje' yetó?

5 Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Da' li žapa' le'. No benne' bi galje' ni'a che nis, na' ni'a che Dios Be' La'y, bi gak choe'e gan zna' bia' Dios. 6 Bennen' nalje' lo ni'a lo na' benách, benachze nake', san no benne' nalje' ni'a che Dios Be' La'y, Be' La'y nbánlene'. 7 Bi yebanlo' dan' žapa' le', žon byenen galjo' da' yoble. 8 Gáte'teze žak be', na' ženlo' zne' ben', san bi nnezlo'

galen' zan', o galen' zejen. Lezka' žak chegak benne' ka' zej nalje' ni'a che Dios Be' La'y.

9 Naž Nikodemon' wnnable' Jesusen', na' wnné':

—¿Nakxkzen' gak da' ni, cha'?

10 Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—¿Žsedlo' benách Israel ka', na' bi nnezlo' da' ki? 11 Da' li žapa' le', da' nnezlto' zchaljto' chen, na' da' ble'elto' zloe'elto' le'e, san bi zzi' lo na'le dan' žsedlto'. 12 Cha' bi žejle'le chia' kate' zcháljléna' le'e kan zej nak da' ka' žákgaken yežlyó nga, ¿nakxkze gak chejle'le chia' cha' wcháljléna' le'e che da' ka' žákgaken ya'abá che Dios?

13 'Batkle wžén no benne' ya'abá che Dios, san toza' neda', Benne' Golje' Benách, dan' bžoja' ya'abá che Dios, na' betja' nga, san zoakza' ya'abá che Dios. 14 Kan ben Moisés lo latje dach, bchise' ža'le to bele ya, bian' bde'e-ba' le'e yag, lezka' žon byenen gaken chia' neda', Benne' Golje' Benách, wchísgake' neda' to le'e yag. 15 Ki gaken chia', nich bi kwia yi'gak benne' ka' chejlé'gake' chia', san gata' yela' nban da' zejlí kanne ché'gake'.

Dios nží'ile'ele' benách ka'

Naž wnná' Jesusen':

16 —Dan' nží'ile'el Dios benách yežlyó nga, bdie' tlícha'tekze Zi'ne' lo yela' got, nich bi kwia yi'gak benne' ka' chejlé'gake' chie', san gata' yela' nban da' zejlí kanne ché'gake'. 17 Dios bsele'e Zi'ne' yežlyó nga, kege nich choge' chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga kwia yí'gake', san nich yelá'gake' ni'a chie' Le'.

18 'Nóte'teze benne' žejli'e che Bennen' nake' Zi'n Dios, bi nžog chie' kwia yi'e, san no benne' bi žejli'e chie', ba nžog chie' gate' dan' bi žejli'e che Bennen' nake' tlícha'tekze Zi'n Dios. 19 Che len ba nžog chegak benách ka' gátgake', dan' bla' Bennen' nake' baní' yežlyó nga, san benách ki žaz láže'gake' da' nak choj, na' kege Bennen' nake' baní'. Ki žóngake' dan' bi nak chawe' da' žóngake'. 20 Yógo'te benne' ka', benne' žóngake' da' zinnj, bi žaz láže'gake' baní', na' bi zlá'gake' lo baní', nich bi nna' da' žóngake'. 21 Benne' ka' žóngake' da' nak dot da' li, zlá'gake' lo baní' nich gak bia' žóngake' ni'a che Dios da' žóngake'.

Zwa, benne' žezóe' benách ka' nis, zchalje' che Jesús

²² Wdé na', Jesusen' wyéjlene' benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' bžingake' gan nbab Judea, na' wzóalene' légake' gan žezóagake' benách ka' nis. ²³ Lezka' Zwa žezóe' benách ka' nis lo latjen' nzin' Enón, gawze gan že' yež Salim, dan' de nis zil ga na'. Belžín benne' ka' latjen' nich yezóagake' nis. ²⁴ Ki goken kate' Zwan' bi na' yejwe' liž ya.

²⁵ Naž bale benne' ka', benne' žónlengake' Zwan' tzen, wzó lágake' zdíl díža'gake' len benne' judío ka' kan nak che yela' žeyón kwin chawe' chegak benne' yodo' ka'.

²⁶ Bžingake' gan zoa Zwan', na' belyi'e le':

—Benne' wsedle. Bwia nga. Bennen' wzóalene' le' yechelá'a yego Jordán, bennen' bzoa lio' chie', žezóe' benách ka' nis, na' želžín yógo'te benách ka' gan zoe'.

²⁷ Naž bechebe Zwan', na' gože' légake':

—Cha' zoa no benne' zoa da' nzi' lo ne'e, naken da' ba bde Dios lo ne'e. ²⁸ Bénkzelele dan' bchalja' katen' wnná': “Bi naka' neda' Benne' Criston” san Dios bsele'e neda' nich wzenla' benách ka' za' ze'e Le'. ²⁹ Benne' byo, bennen' zzi'e xkwide' no'le zchag na'be', nake' benne' zchag ne'e, san ljež bennen' zchag ne'e, na' žónlene' le' tzen, zze nage' chie', na' žebele' dan' ženle' da' zchalj bennen' zchag ne'e. Lezka' žebéle'ela' neda' dan' žaken chie' ki. ³⁰ Žon byenen gakže blo Benne' Criston, san žon byenen yéxjwža' neda'.

Bennen' bžoje' ya'abá che Dios

³¹ Lezka' wnná' Zwan':

—Bennen' ze'e zaka' ya'abale nakže' blo ka yógo'te benách. No benne' nake' che yežlyó nga, che yežlyó nga nakže', na' zchalje' che da' žaken yežlyó nga, san Bennen' ze'e zaka' ya'abá che Dios nakže' blo ka yógo'te benách ka'. ³² Benne' ni zchalje' che da' ble'ele', na' che da' benle', san bi zoa no benne' zzi' lo ne'e dan' zchalje'. ³³ Nóte'teze benne' zzi' lo ne'e dan' zchalje', zloe'ele' law žejli'e nak dot da' li da' zna Dios. ³⁴ Bennen' bseła' Dios, zchalje' díža' che Dios, dan' Dios na'kze dot laže'e bsele'e Dios Be' La'y len Bennen'. ³⁵ Xažo Dios nži'ile' Zi'ne', na' ba bdie' lo na' Zi'nen' yógo'te da' de. ³⁶ Nóte'teze benne' žejli'e che

Zi'n Dios, ba de yela' nban da' zejlí kanne chie', san bennen' bi žejli'e che Zi'nen', bi gata' yela' nban na' chie', san nbage'e zia law Dios.

4

Jesús zcháljlene' to no'le nbabe' Samaria

¹ Béngkle benne' yodo' fariseo ka' kan benne' ka' žónlengake' Jesusen' tzen zej nyanže' ka benne' ka' žónlengake' Zwa tzen, na' lezka' žezóa Jesusen' zanže benách nis ka benách ka' žezóa Zwan' nis. ² Jesús na'kze bi žezóe' benách ka' nis, san benne' wsedle chie' ka' žezóagake' benách ka' nis. ³ Kate' wnnezle Jesusen' da' ni, bezé'e gan nbab Judea, na' zejdé' da' yoble gan nbab Galilea.

⁴ Gan zeje', žon byenen tie' gan nbab Samaria. ⁵ Ka' goken, bla' Jesusen' to yeždo' gan nbab Samaria, da' nzin' Sikar, dan' žen' gawze gan de yežlyón' da' bnezjw Jakob che Jwsé chie' ža ni'te. ⁶ Lo latjen' Jakoben' bche'ne' to yežw nis gže'. Kate' bla' Jesusen' ga na', wži'e žoa'a yežw nisen' dan' bejxáke'le' yoe'e nez, ne naken wawbíž. ⁷ Naž bžin to no'le Samaria ga na' nich si'e nis. Jesusen' gože' le', na' wnné':

—Benn da' ye'ja'.

⁸ Jesusen' zoe' toze' dan' ba zjak benne' wsedle chie' ka' lo yežen' nich chejxí'gake' bi da' gáwgake'. ⁹ Naž no'le Samaria na' gože' Jesusen', na' wnné':

—¿Znnablo' Le' neda' da' ye'jo', na' nako' benne' judío? Neda' naka' no'le Samaria.

Ki wnné' dan' benne' judío ka' bi de chawe' benách Samaria ka'.

¹⁰ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Chela' nónbi'o da' žonn Dios, na' no Bennen' ži'e le': “Benn da' ye'ja'” na' le' nnablo' Le', na' Le' gonne' chio' nis da' gonnen yela' nban.

¹¹ Naž no'len' gože' Le', na' wnné':

—Benne', bi no'o da' kwéjlino' nis, na' že'lte žia nis ni. ¿Gaz za' nisen' dan' žonnen yela' nban? ¹² ¿Nakžo' Le' zen ka Jakob, xa wdé chežo, bennen' benne' cheto' yežw nis ni, ga ni wži'e nis da' we'je', na' da' we'jgak zi'ne' ka', na' da' we'jgak bia beže chie' ka'?

¹³ Bechebe Jesusen', na' wnné':

—No benne' ye'je' nis ni, da' yoble nnan ye'jen', ¹⁴ san nóte'teze benne' ye'je' nisen'

da' wnezjwa' neda', biž nnan ye'jen', dan' wnezjwa' chie' nisen' da' gaken lo yichj lázda'we' ka to gan žal nis, da' gonnen yela' nban da' zejli kanne chie'.

¹⁵ Naž no'len' gože' Le', na' wnné':

—Benne', benn chia' nisen', nich biž bila', na' biž yedjxi'a nis nga.

¹⁶ Jesusen' wnné':

—Wyéj, bejlíž benne' byo chio', na' le da ga zoa' ni.

¹⁷ Beží'i no'len', na' gože' Le':

—Bi zoa benne' byo chia'.

Naž Jesusen' wnné':

—Da' likze zno': "Bi zoa benne' byo chia'" ¹⁸ dan' ba wzóaleno' gayo' benne' byo ka', na' benne' byon' zóaleno'-ne' na'a, bi nake' benne' byo chio'. Da' ni zno', da' likze zno'.

¹⁹ Naž no'len' gože' Le', na' wnné':

—Benne', žekla' neda' nako' benne' zchalje' lo wláz Dios. ²⁰ Xa xto'to' ka' bka'n zéngake' Dios law ya'a nga, san znnale le'e yež Jerusalén naken ga žala' wká'n zengak benách ka' Dios.

²¹ Jesusen' wnné':

—No'le, bejlé' da' znnia'. Za' ža katen' wká'n zenle Xažo Dios la'kze bi yedjsoale law ya'ado' ni, na' lezka' bi chejsoale lo yež Jerusalén. ²² Le'e zka'n zenle Bennen' bi nónbiale-ne', san neto' nónbialto' Bennen' zka'n zento', dan' ben Dios chie' gata' yela' žeslá ni'a chegak benne' judío ka'. ²³ Na'a, za' ža, na' ba zoažo ža na', kate' benne' ka' da' li wká'n zéngake' Dios, wká'n zéngake' Le', zoalen Dios Be' La'y, na' da' nak dot da' li, légake', dan' žénele Xažo Dios wká'n zengak benne' ka' Le' ki. ²⁴ Dios nake' Be', na' benne' ka' zka'n zéngake' Le', žon byenen' wká'n zéngake' Le', zoalen Dios Be' La'y, na' da' nak dot da' li, légake'.

²⁵ Naž no'len' gože' Le', na' wnné':

—Nnezla' žala' la' Benne' Mesías, (da' znnan: "Benne' Criston"). Kate' le'e Le', wloe'ele' žo'o yógo'te.

²⁶ Jesusen' wnné':

—Lekze' zcháljlene' le'.

²⁷ La' na'ze bežingak benne' wsedle ka' che Jesusen' ga na', na' bebán láže'gekle' dan' zcháljlene' to no'le, san nitóe' bi bežogle' nnable' Le', bi nne': "žBiz znnablo' le'?" o "žBiz da' zcháljleno' le'?". ²⁸ Naž

no'len' bka'ne' že'e chie' ga na', na' beyeje' lo yež, na' gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', ²⁹ na' wnné':

—Le da, lé'elele to benne' gože' neda' yógo'te da' ba bena'. žNakkze' Le' Benne' Criston'?

³⁰ Naž bžojgak benne' ka' lo yežen', na' bžingake' gan zoa Jesusen'.

³¹ Kate' ne zej no'len', benne' wsedle ka' che Jesusen' ben byéngake', na' belyi'e Le':

—Benne' Wsedle, bdaw.

³² Jesusen' gože' légake':

—De to da' žawa', da' bi nónbiale.

³³ Naž benne' wsedle chie' ka' belnnable' ljéžgake' toe' yetóe', na' wnnágake':

—žNož benne' ba bedjwé'e da' bdawe'?

³⁴ Naž Jesusen' gože' légake':

—Da' nbánlena' naken gona' da' žénele Xa', Bennen' bsele'e neda', na' yeyož gona' xchine'. ³⁵ Ki znnale le'e: "Yetáp byo' žin ža lapžo." Neda' žapa' le'e: le wía na'le, na' wíale benách ka' zej nake' ka gan goz Dios, da' ba nbížen nich chejlapžon. ³⁶ Bennen' złape' zzi'e lazjwe', na' dan' złapen', naken nich gata' yela' nban da' zejli kanne chegak benách ka', nich gak yebégekle tzen benne' žazen', na' benne' złapen'. ³⁷ Nak dot da' li da' znnan: "To benne' žaze', na' yetóe' złape'." ³⁸ Neda' bseła'a le'e chejlaple gan bi gozle. Benne' yoble gozen', na' le'e zzi'le da' žonn žin na' da' bene'.

³⁹ Benne' zan, benne' Samaria ka', benne' nníta'gake' lo yež Sikar na', bejlé'gake' che Jesusen' ni'a che xtiža' no'len', dan' bchalje' kan nak chie', na' wnné': "Gože' neda' yógo'te da' ba bena'." ⁴⁰ Kate' bžingak benne' Samaria ka' gan zoa Jesusen', góta'yoegekle' Le' gá'nlene' légake'. Yechóp ža bga'n Jesusen' ga na'. ⁴¹ Ka' goken, benne' zanže bejlé'gake' che Jesusen' ni'a che da' bchaljkze' Le'. ⁴² Naž benne' ka' belyi'e no'len', na' wnnágake':

—Na'a žejle'to' chie', kégeze ni'a che da' bchaljo' le', san lezka' dan' benlto' neto' chie' Le', na' nnezlto' da' li Bennen' nake' Benne' Criston', Bennen' žeslé' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

Žeyón Jesús xkwide' byo che to benne' wnná'bia'

⁴³ Yechóp ža ka', bezá' Jesusen' gan nbab Samaria, na' wyeje' gan nbab Galilea. ⁴⁴ Ki

bene', dan' bchaljkze Jesusen', na' wnné': "Benne' wláž ka' che to benne' zchalje' lo wláž Dios bi žápegake' le' ba la'ne." 45 Kate' beľá' Jesusen' gan nbab Galilea, wdápegak benne' Galilea ka' Le' ba la'ne dan' lezka' jake' lo yež Jerusalén katen' gok Lni Pasko', na' blé'egekle' da' ka' ben Jesusen' ga na'.

46 Naž beyéj Jesusen' lo yež Kaná gan nbab Galilea, gan beyone' nis xis uba. Lo yež Kapernaum na' zoa to benne' wnná bia', benne' nzi' lo ne'e yela' wnná bia' lo wláž benne' zanna bi'e, na' xkwide' byo chie' da'be' yižwé'. 47 Kate' bennen' benle' ba bezá' Jesusen' gan nbab Judea, na' ba bežine' gan nbab Galilea na', naž wyeje' gan zoa Jesusen', na' góta'yoele' Le' yide' liže', nich yeyone' xkwide' byo chien', dan' ba žek gatbe'. 48 Naž Jesusen' gože' le':

—Bi chejle'le chia' cha' bi lé'elele da' ka' zej nak bian', na' yela' wak ka' da' gona'.

49 Naž bennen' nzi' lo ne'e lo wláž benne' zanna bi'e gože' Jesusen', na' wnné':

—Benne', date ná'tege nich bi gat xkwide' byo chian'.

50 Naž Jesusen' gože' le':

—Beyéj ližo'. Nban xkwide' byo chion'.

Bennen' bejli'e da' wnná Jesusen', na' zeyeje'. 51 Kate' ne yoe'e nez zeyeje', baľe benne' wen žin chie' bedjchágake' le', na' bzéngkle' le', na' wnnágake':

—Nban xkwide' byo chion'.

52 Wnnable' légake' batx wzó law žeyakbe'. Belyi'e le':

—Bache', ka gachje ža bežój-be' da' lan'.

53 Naž wnnezle xa xkwide' byon', beyakbe' kate' Jesusen' ne zcháljlene' le', na' gože' le': "Nban xkwide' byo chion'." Che len bejli'e che Jesusen', na' lezka' benách ka' nníta'gake' liže' bejlé'gake' chie'.

54 Yela' wak ni naken da' bežopen da' ben Jesusen' katen' wzóe' gan nbab Galilea, da' goken wdé bezé'e gan nbab Judea.

5

Žeyón Jesús to benne' die' ga nzi' Betesda

1 Wdé gok da' ni, gok to lni chegak benne' judío ka' lo yež Jerusalén, na' Jesusen' wyeje' ga na'. 2 Lo yežen', gawze gan žo'ogak zila' ka', že' to bej nis zen, da' nzin' Betesda len diža' hebreo, na' zej nnita' gayo' zchil

zen chen. 3 Lo zchil ka' degak benne' zan, benne' ka' zej de'e yižwé', benne' lo chole ka', na' benne' ka' bi žak sá'gake', na' benne' žak sá'gake'. Želbeze' bate ta nisen'. 4 Ki žaken dan' žetj to wbás che ya'abá to chi'i weje, na' žaze' lo nisen', na' zte' nisen'. Benne' nežw, benne' chejchoé'e lo nisen' kate' zdan, yeyaktie' kan nak bíte'teze yižwé' da' de'e. 5 Zoa to benne' ga na', ba zej chino' chonne žoa yiz de'e yižwé'. 6 Katen' Jesusen' blé'ele' benne' yižwén' die' ga na', wnnezle' ba zej zan yiz de'e yižwén', na' wnnable' le', na' wnné':

—¿Žénelo' yeyako'?

7 Bechebe benne' yižwén', na' gože' Jesusen':

—Benne', bi zoa no benne' wtinne' neda' lo nisen' kate' zdan. Kate' ne zeyá'a neda', žo'o benne' yoble zga'ale' ka' neda'.

8 Jesusen' gože' le':

—Wyase. Beywá' dan' delon', na' beyéj.

9 La' beyakte bennen', na' beywé'e da' góta'len', na' beyeje'. Ža na' gok da' ni naken ža la'y chegak benne' judío ka'. 10 Naž benne' judío wnná bia' ka' belyi'e bennen' beyake', na' wnnágake':

—Ža la'y naken na'a. Bi žala' go'o da' žáte'lon'.

11 Bechebe bennen', na' gože' légake':

—Bennen' beyone' neda' gožkze' neda', na' wnné': "Beywá' dan' delon', na' beyéj."

12 Naž wnnábgekle' le', na' wnnágake':

—¿Nož bennen' gože' le': "Beywá' da' delon', na' beyéj"?

13 Bennen' beyake' bi nnezle' nozen', dan' ba bezá' Jesusen' lo latjen' dan' zej nnita' benne' zan ga na'. 14 Wdé gok da' ni, Jesusen' bejxake'e bennen' gan nak lo zchil yodo', na' gože' le':

—Bwia nga. Ba beyako'. Biž gono' dola', nich bi gak chio' to da' nakže' zi' ka' dan' goken chio'.

15 Wyéj bennen', na' bejzenle' benne' judío wnná bia' ka', Jesusen' beyone' le'.

16 Che len bwíagak benne' judío wnná bia' ka' da' žon Jesusen', na' gónegekle' gótgake' Le', dan' žone' da' ki kate' nak ža la'y chégake'. 17 Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Xa' žónteze' žin, na' lezka' neda' žona' žin.

¹⁸ Che len gónežegekle benne' judío wnná bia' ka' gótgake' Jesusen', kégeze dan' bi žape' ža la'y chégake' ba la'ne, san lezka' dan' wnné' nak Dios Xakze', na' ki naken, žon kwine' Dios.

Yela' wnná bia' da' nzi' lo na' Zi'n Dios

¹⁹ Naž bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Da' li žapa' le'e. Bi be gak gona' neda', Zi'n Dios, žakze chia', san toze dan' zle'ela' žon Xažo Dios. Yógo'te da' žon Xažo Dios, lezka' žona' neda', Zi'ne'. ²⁰ Xažo Dios nži'ile' neda', Zi'ne', na' zloe'ele' neda' yógo'te da' žone', na' da' zénle'eže ka' ka' da' ni wloe'ele' neda', da' ka' góngaken ga yebán láže'le le'e. ²¹ Kan žon Xažo Dios, žesbane' benne' gat ka', na' žonne' yela' nban chégake', lezka' žona' neda', Zi'ne', znezjwa' yela' nban chégake' kan žénekezela'. ²² Xažo Dios bi zchi'a láže'e nitó benne', san ba bdie' lo na'a neda', Zi'ne', yógo'te yela' wnná bia' nich wchi'a laža'a benách ka'. ²³ Ki naken nich gápegak yógo'te benách ka' neda', Zi'ne', ba la'ne, kan žápegake' Xažo Dios ba la'ne. Nóte'teze benne' bi žape' neda', Zi'ne', ba la'ne, bi žape' ba la'ne Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda', Zi'nen'.

²⁴ 'Da' li žapa' le'e. Nóte'teze benne' ženle' da' zchalja', na' žejli'e che Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda', benne' ni de yela' nban da' zejli' kanne chie', na' bi nžog chie' gate', san nake' ka' to benne' ba bebane' lo yela' got dan' ba de yela' nban da' zejli' kanne chie'. ²⁵ Da' li žapa' le'e, za' ža, na' ba zžin ža na', kate' benne' gat ka' yéngkle' chi'a neda', Zi'n Dios, na' benne' ka' yéngkle' xtiža'a, na' góngake' kan znnan, gata' yela' nban chégake'. ²⁶ Kan yo'o lo na' Xažo Dios wnezjwe' yela' nban chegak benách ka', lezka' bdie' lo na'a neda', Zi'ne', wnezjwa' yela' nban chegak benách ka'. ²⁷ Lezka' bdie' lo na'a yela' wnná bia' nich wchi'a laža'a benách ka' dan' naka' Benne' Golje' Benách. ²⁸ Bi yebán láže'le kan nak da' ni, dan' za' ža kate' yógo'te benne' gat ka' yéngkle' chi'a, ²⁹ na' yežógake' lo yežw ba ka'. Yebangak benne' ka', benne' béngake' da' nak chawe', na' gata' yela' nban chégake', san benne' ka' béngake' da' zinnj, yebángake', na' chog Dios chégake' gátgake' to chi'ize.

Da' ka' zej nak bian' da' nak Jesús

³⁰ Lezka' wnná Jesusen':

—Bi be gak gona' nedza'. Kan nak da' ženla' da' zchalj Xa', ki zchi'a laža'a, na' kan zchi'a laža'a naken chawe', dan' bi žona' kan žénezela' neda', san kan žénekezela' Xa', Bennen' bsele'e neda'. ³¹ Cha' neda' zchalja' chia' kwinsa', bi zaka' dan' zchalja'. ³² Zoa Benne' yoble, Benne' zzoa lie' kan naka' neda', Bennen' nake' Xa', na' nnezla' zaka' da' zzoa lie' kan nak chia'. ³³ Le'e bséla'le benne' ka' bejnnábgekle' Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis, na' dan' bzoa lie' kan nak chia' naken dot da' li. ³⁴ Neda' bi žiážjela' no benne' wzóa lie' kan nak chia', san znnia' da' ki nich yelale le'e. ³⁵ Da' bchalj Zwan' goken ka' to yi' yež, da' wyeyen, na' wza'nín', na' le'e, to chí'ido'ze wyáz láže'le si'le baní' chien'. ³⁶ Na'a, zoa da' zzoa li kan nak chia' neda' da' záka'žen ka' dan' bzoa li Zwan' kan nak chia'. Da' ka' bde Xažo Dios lo na'a gona', da' ka' žona', na' da' ka' zzoa lígaken kan nak chia', na' zej nak bian' Xažo Dios bsele'e neda'. ³⁷ Lezka' Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda' zzoa lie' kan nak chia'. Batkle bénlele chi'e, na' batkle blé'elele lawe', ³⁸ na' bi nzi' lo na'le xtiže'e, dan' bi žejle'le chia' neda', Bennen' bsele'e Lekze'. ³⁹ Žsédtezle le'e da' nyejw le'e yiche la'y, dan' žéklele gata' yela' nban da' zejli' kanne chele ni'a che dan' nyejwn le'e yiche la'y, na' dan' nyejwn le'e yiche la'y na' zzoa lin kan nak chia' neda'. ⁴⁰ Bi žénelele gónlenle neda' tzen nich gata' yela' nban chele.

⁴¹ 'Bi žilja' yela' ba la'ne da' gape no benne' neda'. ⁴² Neda' nónbi'a le'e, na' nnezla' bi nži'ilele Dios. ⁴³ Bła'a nga lo wláz Xažo Dios, na' le'e bi zzi' lo na'le neda', san cha' la' benne' yoble, benne' yide' žakze chie', si' lo na'le bennen'. ⁴⁴ ¿Nakxkze gak chejle'le che Dios cha' zzi'le yela' ba la'ne da' žaple lježle tole yetole, na' bi žilje yela' ba la'ne da' gape Dios tliča' le'e? ⁴⁵ Bi wzóa yichjle yesbaga'a le'e zia law Xa'. Bennen' yesbage'e le'e zia nake' lekze Moisés, bennen' žxen láže'le-ne', la'kze gote' ža ni'te. ⁴⁶ Chela' žejle'le che Moisés na', lezka' chejle'le chia' neda', dan' bzoj Moisés na' kan nak chia' neda'. ⁴⁷ Na'a, ¿nakxkze gak chejle'le da' zchalja' neda' cha' bi žejle'le da' ka' bzoj Moisés na'?

6

Jesús zwawe' gayo' mil benne' ka'
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lk. 9:10-17)

¹ Wdé gok da' ni, wyéj Jesusen' yechelá'a niso' che gan nbab Galilea, dan' nzin' Niso' Che Tiberias, benne' Sésar. ² Benne' zan bejnáwgake' Jesusen' dan' blé'egekle' yela' wak ka' da' bene', katen' beyone' benne' yižwé' ka'. ³ Naž Jesusen' wžene' to law ya'ado', gan wžé'lene' benne' wse-dle chie' ka'. ⁴ Za' žin Lni Pasko' kate' benne' judío ka' žejsá' láže'gake' kan ben Dios, katen' bebeje' xa xtó'gake' ka' lo yežlyó Egipto. ⁵ Kate' Jesusen' bchis lawe', blé'ele' benne' zan, benne' zá'gake' gan zoe', na' gože' Lip:

—¿Gaz žel-lžo yet xtil dan' gawgak benne' zan ki?

⁶ Ki wnná Jesusen' nich nnezle' da' nna Lipen', dan' nnézkzele' Le' da' gone'. ⁷ Bechebe Lipen', na' wnné':

—Chela' si'žo yet xtil len lazjw to benne' che xono' byo', benne' zan ki bi geklen gáwgake' láte'do' wejen.

⁸ Naž to benne' wsedle che Jesusen', ben-nen' lie' Ndres, benne' biche' Smon Bedw, gože' Le', na' wnné':

⁹ —Zoa to xkwide' byo nga, nwa'be' gayo' yet xtil ka' da' zej naken zoa' sebada, na' chope bel ka'. ¿Wak wawžo benne' zan ki len da' láte'do'ze ni?

¹⁰ Naž Jesusen' gože' lé'gake':

—Le ye' benne' zan ki kwé'gake' lo yo.

Lo latjen' yo'o daka', na' wže'gak ka gayo' mil benne' ka' ga na'. ¹¹ Naž Jesusen' bejwe' yet xtil ka'. Kate' beyož gože' Dios “Žóxkeno” bdisen' chegak benne' wsedle chie' ka', na' lé'gake' belyisen' chegak yógo'te benne' ka' žé'gake' gan yo'o daka'. Lezka' béngake' chegak bel ka', na' bdáwgake' kan gónegekle' gáwgake'. ¹² Kate' ba béljegekle', Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Le yetób da' bizjw ka' da' zej nga'nen, nich bi be nitlen.

¹³ Betóbgaken', na' beschá'gake' chežinno xkwit da' bizjw ka' chegak gayo' yet xtil ka' zej naken zoa' sebada, dan' bega'nen chegak benne' ka' bdáwgaken'. ¹⁴ Kate' benne' ka' blé'egekle' yela' wak dan' ben Jesusen', na' wnná'gake':

—Da' li benne' ni nake' Bennen' zchalje' lo wláz Dios, Bennen' žala' yide' yežlyó nga.

¹⁵ Dan' nnezle Jesusen' žénegekle' ché'gake' Le' de chgi' nich góngake' ga nna bi'e lé'gake', che len bezé'e latjen', na' wyeje' toze' to law ya'a.

Jesús zze'e lo niso'

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Kate' ba žale, jak benne' wsedle ka' che Jesusen', na' bžingake' žoa'a niso'. ¹⁷ Belbene' to lo barkw, na' zjake' lo nison', nich žingake' lo yež Kapernaum. Kate' ba nak chol, Jesusen' bi na' žine' gan nníta'gake'. ¹⁸ Wzó law žak be' wale lo nison', na' nisen' zgó'anen. ¹⁹ Kate' ba bsá'gake' barkwn', na' wzán' ka to ga zza'žo to hora, naž blé'egekle' Jesusen' zze'e lo nison', na' ze'e zbig'e gan zej barkwn', na' bžébegake'. ²⁰ Naž Jesusen' gože' lé'gake':

—Nedkzan'. Bi žébele.

²¹ Naž len yela' žebél wzí'gake' Le' lo barkwn', na' la' bžinte barkwn' lo yo biž gan zjake'.

Benne' zan žeyiljgake' Jesús

²² Ža chope ža, gókbe'egekle benne' zan ka', benne' zej nga'ne' yechelá'a nison', da' goken, dan' toze barkw bžinen ga na', na' Jesusen' bi wženlene' benne' wsedle chie' ka' lo barkwn', san lé'gakze' jake'. ²³ Naž bžojgak yeba'le barkw ka' lo yež Tiberias, na' bžingaken to latje da' žen' gawze gan bdáwgake' yet xtil, katen' Xanžo Jesusen' gože' Dios: “Žóxkeno” chen. ²⁴ Dan' blé'egekle' biž zoa Jesusen' ga na', na' bi zej nnita' benne' wsedle chie' ka' ga na', che len belbene' law barkw ka', na' bžingake' lo yež Kapernaum, gan bejdíljgake' Jesusen'.

Jesús nake' yet xtil da' znezjwn yela' nban li laže'

²⁵ Kate' bžingak benne' zan ka' yechelá'a nison', bejxáka'gake' Jesusen', na' belyie' Le':

—Benne' wsedle, ¿batx beló'o nga?

²⁶ Bechebe Jesusen', na' gože' lé'gake':

—Da' li žapa' le'e: žeyilje neda', kege dan' blé'elele yela' wak ka' da' bena', san dan' bdawle yet xtilen', na' béljelele. ²⁷ Le gon žin, kege nich si'le yela' waw da' zde chen,

san nich si'le yela' waw da' gáta'tezen, na' gonnen yela' nban da' zejlí kanne chele. Yela' waw ki naken da' wnezjwa' neda', Benne' Golje' Benách, chele, dan' Xažo Dios bloe'ele' law naka' Zi'ne'.

²⁸ Naž wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Biz da' žon byenen gonto' nich gonto' da' žaz laže' Dios?

²⁹ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Da' žaz laže' Dios naken chejle'le chia' neda', naka' Bennen' bsele'e Le'.

³⁰ Naž wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Biz da' nak bia' gono', da' le'elton' nich chejle'to' chio' Le'? ¿Biz yela' wak gono'? ³¹ Xa gole chežo ka' bdáwgake' yet xtil da' nzin' maná lo latje dach, kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: “Moisés benne' chégake' yet xtil che ya'abá, dan' bdáwgaken'.”

³² Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Da' li žapa' le'e: kege Moisés na' benne' chele yet xtil che ya'abá, san Xažo Dios žonne' chele yet xtilen'. ³³ Yet xtil dan' žonn Dios chegak benách ka' naka' neda', dan' bžojen ya'abá, na' znezjwn yela' nban chegak benách ka', benne' nníta'gake' yežlyó nga.

³⁴ Naž belyi'e Le':

—Xan, bénnteze yet xtilen' cheto'.

³⁵ Jesusen' gože' légake':

—Neda' naka' yet xtil da' zej nbanlen benách ka' to chi'ize. Nóte'teze benne' gónlene' neda' tzen, wéljele' to chi'ize da' naken che Dios, na' nóte'teze benne' chejli'e chia' neda', ba we'je' to chi'ize da' naken che Dios. ³⁶ Naken kan ba gožkza' le'e, la'kze zlé'elele neda', bi žejle'le chia'. ³⁷ Yógo'te benne' ka' žonn Xa' chia', gónlengake' neda' tzen, na' benne' ka' gónlengake' neda' tzen, bi yesbí'igaka'-ne'. ³⁸ Ki naken dan' bžoja' ya'abá che Dios, na' betja' nga, kege nich gona' kan žénela' nedkza', san nich gona' kan žénele Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda'.

³⁹ Da' žénele Xa', Bennen' bsele'e neda', naken bi kwia' yi' nitó benne', bennen' benn Dios chia', na' yesbana'-ne' ža ze lawte ža. ⁴⁰ Da' žénele Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda', naken gata' yela' nban chegak yógo'te benne' ka' lé'egekle' neda', Zi'ne', na' chejlé'gake' chia' neda', na' neda' yesbángaka'-ne' ža ze lawte ža na'.

⁴¹ Naž benne' judío wnná bia' ka' wnnégake' che Jesusen', dan' wnné': “Neda' naka' yet xtilen' da' zan' ya'abá.” ⁴² Che len wnnágake':

—¿Kege benne' ni Jesusen', zi'n Jwsé? Nónbia'žo xa xne'e. ¿Nakx chen', znnan benne' ni: “Bžoja' ya'abá che Dios?”

⁴³ Naž bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Bi nnele chia' la' le'eze. ⁴⁴ Bi gak nitó benne' gónlene' neda' tzen, cha' Xa', Bennen' bsele'e neda', bi yedjwé'e bennen' chia' neda', na' neda' yesbana'-ne' ža ze lawte ža na'. ⁴⁵ Nyejw le'e yiche la'y kan wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, da' znnan ki: “Dios wsedle' yógo'te benách.” Che len, yógo'te benne' ka', benne' želyenle' chi'i Xa', na' nsédgekle' lo ne'e Le', gónlengake' neda' tzen.

⁴⁶ Bi zoa no benne' ble'ele' Xažo Dios, san toze Bennen' bžoje' gan zoa Dios. Bennen' zle'ekzle' Xažo Dios. ⁴⁷ Da' li žapa' le'e: nóte'teze benne' žejli'e chia' neda' de yela' nban da' zejlí kanne chie'. ⁴⁸ Neda' naka' yet xtil da' zej nbanlen benách ka' to chi'ize. ⁴⁹ Xa xto'le ka' bdáwgake' yet xtilen' dan' nzin' maná lo latje dach, na' kate' bza'a ža chégake', gótgake'. ⁵⁰ Neda' naka' yet xtil da' zžojen ya'abá che Dios, na' nóte'teze benne' gawen', bi gate' to chi'ize. ⁵¹ Nedkza' naka' yet xtilen' da' zej nbanlen benách ka', dan' bžojen ya'abá che Dios, na' cha' nóte'teze benne' gawe' yet xtilen', na' gak bane' to chi'ize. Yet xtilen' da' znezjwa' neda' naken xpela'a, da' znezjwan' nich gata' yela' nban chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

⁵² Naž benne' judío wnná bia' ka' belchix ljéžgake', na' wnnágake':

—¿Nakx gak gonn benne' ni xpele'e nich gawžon?

⁵³ Che len Jesusen' gože' légake':

—Da' li žapa' le'e: cha' bi gawle xpela'a neda', Benne' Golje' Benách, na' cha' bi ye'jle xchena', bi de yela' nban na' chele. ⁵⁴ Nóte'teze benne' gawe' xpela'a, na' ye'je' xchena', de yela' nban da' zejlí kanne chie', na' neda' yesbana'-ne' ža ze lawte ža na'. ⁵⁵ Ki naken dan' nak xpela'a yela' waw da' li, na' xchena' naken to da' li da' ye'jen no benne'. ⁵⁶ Nóte'teze benne' gawe' xpela'a, na' ye'je' xchena', sóalenteze' neda',

na' neda' sóalenteza' le'. ⁵⁷ Kan zoa nban Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda', na' neda' nbánlena' Le', lezka' nóte'teze benne' gawe' neda', soe' nbánlene' neda'. ⁵⁸ Da' ni naken yet xtil da' bžojen ya'abá che Dios, na' bi naken ka yet xtilen' dan' nzin' maná, dan' bdawgak xa xto'le ka', na' kate' bza'a ža chégake', gótgake'. Nóte'teze benne' gawe' yet xtil ni gak bane' to chi'ize.

⁵⁹ Da' ni bchalj Jesusen' gan nak to lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' gok da' ni kate' ne žsedle' benách ka' nníta'gake' lo yež Kapernaum.

Da' žonnen yela' nban da' zejlí kanne chežo

⁶⁰ Kate' benne' wsedle ka' che Jesusen' béngkle' da' ki, benne' zan ladjwgake' wnnégake' chen, na' wnnágake':

—Zédele'e nak diža' ni. ¿Nožkze benne' gak si' lo ne'en?

⁶¹ Wnnezle Jesusen' znnegak benne' wsedle chie' ka' che xtiže'e, na' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Žon diža' ni le'e zede? ⁶² ¿Nakxkze gaken cha' lé'elele neda', Benne' Golje' Benách, yeyepa' gan wzó'a' zga'ale? ⁶³ Da' nak che Dios Be' La'y naken da' žonnen yela' nban chele. Da' nakze beła' žen bi gak gon chawen' le'e. Diža' da' bchaljléna' le'e naken che Dios Be' La'y, na' žonnen yela' nban chegak benách ka'. ⁶⁴ Na'a, bálele le'e bi žejle'le chia'.

Wnná Jesusen' ki dan' nnézkzele' Le' ža ni'te no benne' ka' bi žejlé'gake' chie', na' lezka' bennen' wdíe' Le' lo na'gak benne' ka' gótgake' Le'. ⁶⁵ Che len wnné':

—Che len ba gožkza' le'e bi gak no benne' gónlene' neda' tzen, cha' bi we' Xažo Dios le' latje.

⁶⁶ Gok chope láže'gak benne' zan ža na', benne' wsedle chie' ka', na' biž wdálengake' Le' tzen. ⁶⁷ Naž Jesusen' wnnable' benne' chežinno, benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—¿Lezka' le'e yekwasle?

⁶⁸ Bechebe Bedw, na' gože' Le':

—Xan, ¿nož benne' chéjlento'? Le' napo diža' da' žonnen yela' nban da' zejlí kanne cheto'. ⁶⁹ Neto' žejle'to' chio', na' nónbia'to' Le', nako' Benne' Criston', Bennen' bsela' Dios, na' nako' Zi'nkze Dios ban.

⁷⁰ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Wžekza' neda' le'e chežinnole ki, san to benne' ladjwle le'e žonlen da' xiwe' le' tzen.

⁷¹ Da' ni bchalj Jesusen' che Judas Iskariote, ži'n to benne' lie' Smon, dan' nak Judas na' bennen' wdíe' Le' lo na'gak benne' ka' gótgake' Le', na' nbáblene' yechinéj benne' wsedle chie' ka'.

7

Bi žejle'gak benne' biche' Jesús chie' Le'

¹ Wdé gok da' ni, wdé Jesusen' gan nbab Galilea. Bi gónele' cheje' gan nbab Judea dan' žénegekle benne' judío wnná bia' ka', benne' nníta'gake' ga na', gótgake' Le'. ² Ža na' za' žin lni chegak benne' judío ka' kate' žejsá' láže'gake' ka' xa wdé chégake' wnníta'gake' gan besbínigake' zan yo'o lága'do'. ³ Che len benne' biche' Jesusen' ka' belyi'e Le', na' wnnágake':

—Bžoj ga ni, na' wyéj gan nbab Judea nich lé'egekle benne' wsedle chio' ka', benne' nníta'gake' ga na', yela' wak ka' da' žono'. ⁴ Cha' žénele no benne' gónbia'gak benách ka' le', bi žone' ngáche'ze da' žone'. Dan' žono' yela' wak zen ki, bloe'el kwino' lawgak yógo'te benách ka' nich lé'egekle' da' žono'.

⁵ Ki wnnagak benne' biche'e ka' dan' bi na' chejlé'gake' chie' Le'. ⁶ Naž Jesusen' gože' légake':

—Bi na' žin ža chia' nich wloe'ela' dan' naka' lawgak benách ka', san ža ni naken nich bi da' gonle le'e. ⁷ Benách ka' nníta'gake' yežlyó nga bi zžóagake' le'e cheła'ale, san zžóagake' neda' cheła'ale dan' žloe'ela' law kan zej nake', na' da' znnia' nak bian' bi nak chawe' da' žóngake'. ⁸ Le chej le'e lni na'. Bi cha'a neda' lni na' na'a dan' bi na' žin ža chia'.

⁹ Kate' beyož gože' légake' da' ki, bga'ne' gan nbab Galilea.

Jesús žeje' lni chegak benne' judío ka'

¹⁰ Wdé jak benne' biche' Jesusen' ka' lni na', lezka' wyeje' Le', kege kwáselo, san ngáche'ze wyeje'. ¹¹ Gan žak lni na', wdiljgak benne' judío wnná bia' ka' Jesusen', na' wnnágake':

—¿Gaz zoa bennen'?

¹² Benne' zan bchaljgake' da' zanle'e kan nak che Jesusen'. Bale' wnnágake':

—Nake' chawe'.

Yebale' wnnágake':

—Bi nake' chawe' dan' žon láže'le' benách ka'.

¹³ Nitó benne' bi bchalje' kwáselo kan nak che Jesusen', dan' benne' zan ka' zžébegake' benne' judío wnná bia' ka'.

¹⁴ Kate' ba bžin gachje lni na', bla' Jesusen' li'a yodo', na' bsdle' benách ka' nníta'gake' ga na'. ¹⁵ Bebán láže'gak benne' judío ka', na' wnnágake':

—¿Nakx chen', žakle'e bennen', na' bi nse-dle' che yodo'?

¹⁶ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Da' žsedla' neda', kege chezan', san naken che Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda'.

¹⁷ Cha' žénele no benne' gone' kan žénele Dios, na' gákbe'le' cha' nak che Dios da' žsedla' benách ka' o cha' žakze chia' zchalja'.

¹⁸ Nóte'teze benne' zchalje' žakze chie', žone' ki nich gápegak benách ka' le' ba la'ne, san bennen' žénele' gápegak benách ka' ba la'ne bennen' bsele'e le', benne' ni zchalje' da' naken dot da' li, na' bi žon laže'e.

¹⁹ 'Moisés bdie' lo na'le da' bchi'le Dios, san nitole le'e bi žonle kan zŕna xtiže'e. ¿Biž chen' žénelele gotle neda'?

²⁰ Beži'igak benne' zan ka', na' belyi'e Le':

—Da' xiwe' žónlenen le' tzen. ¿Nožkze benne' žénele' gotle' le'?

²¹ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—To yela' wak bena', na' žebán láže'le yógo'tele. ²² Da' li Moisés benne' chele dan' nžogen lo belá' chele dan' nak bian' nzi'le xtiža' Dios. Kege Moisés na'kze bennen' chele, san wzi'en lo na'gak xa xta'we' ka'. Na'a, la'kze nak ža la'y, zchogle lo belá' chegak xkwide' byo chele ka' dan' nak bian' zej nbabbe' che Dios. ²³ Cha' želzi'be' lo belá' chégakbe' dan' nak bian' kate' nak ža la'y, nich bi wka'nle ca'ze da' zŕna da' bchi'le Moisés, ¿žža'le neda' dan' beyona' to benne', nich beyake' cháwe'do' kate' nak ža la'y? ²⁴ Bi žala' kon wchi'a láže'le, san le wchi'a laže' kan nak da' li.

Jesús zloe'ele' gan bžoje'

²⁵ Naž bchaljgak bale benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén, na' wnnágake':

—¿Kege benne' ni bennen' žeyiljgak benne' judío wnná bia' ka' nich gótgake' Le'?

²⁶ Le wia nga. Kwáselo zchalje', na' bi be

žé'gake' Le'. ¿Žákbe'egekle benne' ka', benne' zŕna biá'gake' žo'o, da' li benne' ni nake' Benne' Criston', Bennen' žala' nna bi'e žo'o?

²⁷ Benne' ni, nnezlžo ga benne' Le'. Kate' yid Benne' Criston', bi nnezle nitó benne' ga benne' Le'.

²⁸ Wzóa Jesusen' zsedle' benách ka' lo zchil yodo', na' katen' benle' da' ni, wnnié' zižje, na' wnné':

—¿Nónbia'le neda', na' nnézlele ga benne' neda'? Bla'a yežlyó nga, kege žakze chia', san Dios na'kze bsele'e neda', na' Le', bi nónbia'le-ne'. ²⁹ Neda' nónbi'a-ne', dan' za'a lo wlaze' Le', na' Lekze' bsele'e neda'.

³⁰ Naž ben byéngake' séngake' Le', san nitó benne' bi bešwe' Le', dan' bi na' žin ža chie' nich choe'e lo ná'gake'. ³¹ Benne' zan bejlé'gake' chie', na' wnnágake':

—Kate' la' Benne' Criston', ¿gone' da' zanže yela' wak ka' ka da' žon Benne' ni?

Benne' yodo' ka' želsele'e benne' ka' nich séngake' Jesús

³² Béngkle benne' yodo' fariseo ka' da' zchaljgak benách ka' kan nak che Jesusen', na' bžoz wnná bia' ka' len benne' yodo' fariseo ka', bséla'gake' ni'a ná'gake' nich chejxéngake' Le'. ³³ Naž Jesusen' wnné':

—Yetó chí'ido'ze sóalena' le'e, na' naž yeyá'a gan zoa Xa', Bennen' bsele'e neda'.

³⁴ Yeyiljle neda', san bi yežél-lele neda'. Gan chejsóa' neda' bi gak yidle le'e.

³⁵ Naž benne' judío ka' belyi'e ljéžgake' ka', na' wnnágake':

—¿Gaz chej benne' ni, gan bi yežél-lžone'ne'? ¿Cheje' gan zej nnita' benne' judío ka', benne' zej náslase' dot yežlyó nga, na' wsdle' benne' zi'to' ka'? ³⁶ ¿Biž zejlás dan' wnné': “Yeyiljle neda', na' bi yežél-lele neda'” na' lezka': “Gan chejsóa' neda' bi gak yidle le'e”?

Nis yego da' žonnen yela' nban chežo

³⁷ Kate' nak ža ze lawte ža che lni na', ža na' naken blo, wzó ža' Jesusen'. Wnnié' zižje, na' wnné':

—Cha' zoa no benne' zbiž yichj lázda'we', žala' yide' gan zoa, na' ye'je'. ³⁸ Nóte'teze benne' žejli'e chia' neda', gak chie' kan nyejw le'e yiche la'y, da' zŕnan: “Lo yichj lázdo'w bennen' galj da' gaken ka to nis

yego" dan' gon chawen' benách ka', na' gata' yelá' nban chégake'.

³⁹ Bchalj Jesusen' da' ni kan nak che Dios Be' La'y, Bennen' žala' yedjsóalene' benne' ka' chejlé'gake' che Jesusen'. Ki wnné' dan' bi na' žin Dios Be' La'y na', dan' bi na' yeyepe Jesusen' gan gake' Benne' blo.

Žak chóplegak benách ka'

⁴⁰ Kate' benne' zan ka' béngikle' da' ki, bale' wnnágake':

—Da' li benne' ni nake' bennen' zchalje' lo wláZ Dios, bennen' bchebe laže' Dios seľe'e chežo.

⁴¹ Yebale' wnnágake':

—Benne' ni nake' Benne' Criston'.

Wnnagak yebale' benách ka':

—¿Galj Benne' Criston' gan nbab Galilea?

⁴² Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: “Galj Benne' Criston' ladjw ži'n za'só Dabí ka', na' gake' benne' yež Belén, da' goken laž Dabín'.”

⁴³ Ka' goken, gok chóplegak benne' ka' ni'a che Jesusen'. ⁴⁴ Gónegekle' bale' séngake' Jesusen', san nitó benne' bi be bene' chie'.

Benne' wnná bia' ka' bi žejlé'gake' che Jesús

⁴⁵ Naž ni'a na'gak bꝑoz wnná bia' ka' len ni'a na'gak benne' yodo' fariseo ka', bežingake' gan zej nnita' benne' yodo' wnná bia' ka', na' benne' ki belyi'e ni'a ná'gake' ka', na' wnnágake':

—¿Biž chen' bi žedjwa'le-ne'?

⁴⁶ Naž bechébegak ni'a ná'gake', na' wnnágake':

—Bi zchalj nitó benne' kan zchalj bennen'.

⁴⁷ Naž beži'igak benne' yodo' fariseo ka', na' wnnágake':

—¿Be'le latje ben láže'le' le'e? ⁴⁸ ¿Zoa no benne' wnná bia', o no benne' yodo' fariseo, bejli'e chie'? ⁴⁹ Benne' ki, benne' bi žákgake' xtiža' Dios, zej nbage'e žia.

⁵⁰ Lezka' zoa Nikodemo ga na', bennen' ble'e gan wzóa Jesusen' to xe'le. Nikodemon' nake' benne' yodo' fariseo, na' gože' lé'gake':

⁵¹ —¿Zchogžo che to benne' gate' ni'a che da' bchi'le Dios žo'o cha' bi yénležo chie' zga'ale nich nnézležo biž bene'?

⁵² Naž beži'igake' yebale' ka', na' belyi'e le':

—¿Nako' le' benne' Galilea? Beľ da' nyejw le'e yich la'y, na' wio' batkle bžoj nitó benne' zchalje' lo wláZ Dios gan nbab Galilea.

⁵³ Naž che chégake' beyéjgake' ližgake'.

8

¹ Jesusen' wyeje' gan nak law Ya'a Yag Olibo.

No'len' bene' doľa' da' zka'n ditjen yelá' zchag na'

² Kate' za' ža'ní', bla' Jesusen' li'a yodo', na' bžingak yógo'te benách ka' gan zoe'. Jesusen' wži'e ga na', na' bsdle' lé'gake'.

³ Naž benne' yodo' wsdle ka' len benne' yodo' fariseo ka' bché'gake' to no'le gan zoa Jesusen', no'len' blé'egekle' žone' doľa' da' zka'n ditjen yelá' zchag na'. Bžégake' le' gachje láwe'le benách ka' zze nággake' che Jesusen', ⁴ na' belyi'e Le':

—Benne' wsdle, no'le ni wzento'-ne' žone' doľa' da' zka'n ditjen yelá' zchag na'.

⁵ Lo da' bchi'le Moisés, gože' žo'o wže'ežo yej to no'le žone' da' ki, nich gate'. ¿Na'a Le', biž znnó'?

⁶ Ki wnnágake' nich bi da' nna Jesusen' nich gak yesbága'gake' Le' žia. Naž byechw Jesusen', na' bwie' lo yo, na' bzoje' lo yon' len xben ne'e. ⁷ Kate' wnnáble'egekle' Le', naž bezé Jesusen', na' gože' lé'gake':

—Nólele le'e bi naple doľa' wak so lawle wže'ele-ne' yej.

⁸ Da' yoble beyechw Jesusen', na' bwie' lo yo, na' wzó lawe' zzoje' da' yoble lo yon'. ⁹ Kate' béngikle' da' ni, na' lázdo'gake' bcheben lé'gake', na' bežojgak to tógake'.

Zgá'alegak benne' gole ka' bezá'gake', na' wdé na' benne' kwide' ka'.

Toze Jesusen' bga'ne' len no'len', ga na' zoe' gachje láwe'le benne' ka' zze nággake' chie' Le'. ¹⁰ Naž Jesusen' bezie' da' yoble, na' bi ble'ele' nitó benne' žesbage'e no'len' žia, san toze no'len', na' gože' le':

—No'le, ¿gaz zej nnita' benne' ka' besbága'gake' le' žia? ¿Bi zoa no benne' zchoge' chio' gato'?

—No'le, ¿gaz zej nnita' benne' ka' besbága'gake' le' žia? ¿Bi zoa no benne' zchoge' chio' gato'?

¹¹ No'len' wnné':

—Nitóe'.

Naž Jesusen' gože' le':

—Lezka' neda', bi zchoga' chio' gato'. Beyéj ližo', na' biž gono' doľa'.

Jesús nake' baní' chegak benne' ka'

¹² Da' yoble Jesusen' bcháljlene' légage', na' wnné':

—Neda' naka' baní' chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. Nóte'teze benne' sá'lene' neda' tzen, bi te' gan nak chol, san soalen baní' le', nich le'ele' kan gata' yela' nban da' zejlí kanne chie'.

¹³ Naž benne' yodo' fariseo ka' belyi'e Le', na' wnnágake':

—Le' zzoa lio' chio' kwinzo'. Bi zaka' da' zzoa lion'. Dáche'ze naken.

¹⁴ Bechebe Jesusen', na' gože' légage':

—La'kze zzoa lian' chia' kwinza', dot da' li nak da' zzoa lian' dan' nnezla' gan bžoja', na' gan cha'a, san le'e bi nnézele gan za'a, na' gan yeyá'a. ¹⁵ Le'e zchi'a láže'le kan zej nak da' ka' žákgaken yežlyó nga, san neda', žakze chia' bi zchi'a laža'a nitó benne'. ¹⁶ La'kze wchi'a laža'a, ka' nak da' li wchi'a laža'a, dan' kege nedza' wchi'a laža'a, san Xa', Bennen' bsele'e neda', gónlene' neda' tzen. ¹⁷ Lezka' da' bsdle Moisés nyejw le'e yich la'y, na' znnan: “Da' zzoa ligak chope benne', naken dot da' li.” ¹⁸ Neda' zzoa lia' chia' kwinza', na' Xa', Bennen' bsele'e neda', lezka' zzoa lie' chia' neda'.

¹⁹ Naž benne' yodo' fariseo ka' wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Gaz zzoa Xo'?

Bechebe Jesusen', na' gože' légage':

—Bi nónbia'le neda', na' bi nónbia'le Xa'. Chela' nónbia'le neda', lezka' Xa' gónbia'le-ne'.

²⁰ Bchalj Jesusen' da' ni kate' ne zoe' žsedle' benách ka' lo zchil yodo', gan zej nnita' kak ka' gan zgó'ogake' mežw che yodo', san nitó benne' bi bežwe' Le', dan' bi na' žin ža chie' choe'e lo ná'gake'.

Znna Jesús: “Gan cha'a neda', bi gak yidle le'e”

²¹ Da' yoble Jesusen' gože' légage', na' wnné':

—Yezá'a yežlyó nga, na' yeyilje no benne' yeslé' le'e, san ga'n doła' da' nbága'le, na' gatle. Gan cha'a neda', bi gak yidle le'e.

²² Naž bchaljgak benne' judío wnná' bia' ka', na' wnnágake':

—¿Got kwine'? Wnné': “Gan cha'a neda', bi gak yidle le'e.”

²³ Jesusen' gože' légage':

—Nakle le'e che yežlyó da' žen' že'le nga, san neda' za'a ya'abá che Dios da' žen' ža'le. Nakle le'e benách che yežlyó nga, san neda' bi naka' benne' che yežlyó nga. ²⁴ Che len goža' le'e: “Ga'n doła' da' nbága'le, na' gatle.” Cha' bi chejle'le nakkza' Benne' Weslá, ga'n doła' da' nbága'le, na' gatle.

²⁵ Naž wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Nožkze benne' nako'?

Jesusen' gože' légage':

—Naka' kan ba goža' le'e ža ni'te. ²⁶ Da' zan da' žala' yapa' le'e, na' wchi'a laža'a da' nak chele. Diža' dot da' li zchalj Xa', Bennen' bsele'e neda', na' da' ženla' zchalje' Le', zcháljlenan' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

²⁷ Bi bejní'igekle' zcháljlene' légage' kan nak che Dios, Xe'. ²⁸ Che len Jesusen' gože' légage':

—Kate' žin ža wchisle neda', Benne' Golje' Benách, nich gotle neda', naž gákbe'elele nakkza' Benne' Weslá, na' bi be žona' žakze chia', san da' bloe'el Xa' neda' zchaljan'. ²⁹ Xa', Bennen' bsele'e neda', zóalene' neda'. Xa' bi bka'ne' neda' toza', dan' žónteza' da' žaz laže'e Le'.

³⁰ Kate' bchalj Jesusen' da' ni, benne' zan bejlé'gake' chie'.

No benne' nake' che Dios, na' no benne' nake' wen laže'

³¹ Naž Jesusen' gože' benne' judío ka', benne' žejlé'gake' chie', na' wnné':

—Cha' góntezele kan znna xtiža'a, da' li gakle benne' wsedle chia' ka'. ³² Gónbia'le da' nak dot da' li, na' dan' naken dot da' li yeslán le'e.

³³ Beží'igake', na' belyi'e Le':

—Za'só Bran nakto', na' bi zoa no benne' bene' neto' benne' ndo'w ka'. ¿Biz chen' znno': “Yeslán le'e”?

³⁴ Jesusen' gože' légage':

—Da' li žapa' le'e: Yógo'te benne' wen doła' ka', yó'ogake' lo na' doła'. ³⁵ To benne' ndo'w bi gá'nteze' liž xan yo'o, san bennen' nake' ži'n xan yo'on' gá'nteze' liž bennen' nake' xan yo'on'. ³⁶ Ki naken, cha' Bennen' nake' Ži'n Dios yeslé' le'e, da' li yelale. ³⁷ Nnezla' nakle za'só Bran, san žénelele gotle neda', dan' bi nzi' lo na'le xtiža'a. ³⁸ Neda' zchalja'

che da' ble'ela' gan zoa Xa', san le'e žonle da' benl-le gan zoa xakzle.

³⁹ Beží'igake', na' belyi'e Le':

—Bran nake' xa gole wdé cheto'.

Naž Jesusen' gože' légake':

—Chela' da' li nakle za'só Bran, gonle kan ben Bran na'. ⁴⁰ Na'a, žénelele gotle neda', la'kze zcháljlena' le'e da' nak dot da' li, dan' benla' bchalj Dios. Bi ben Bran na' ki.

⁴¹ Le'e žonle kan žon xakzle.

Naž belyi'e Le':

—Neto' bi nakto' zi'n zi' ka'. Toze Dios nake' Xato'.

⁴² Naž Jesusen' gože' légake':

—Chela' da' li nak Dios Xale, si' lo na'le neda', dan' bžoja' gan zoa Dios, na' bla'a yežlyó nga. Kege žakze chia' bla'a, san Dios na'kze bsele'e neda'. ⁴³ ¿Bi nnézlele biz chen' bi gak chejní'ilele da' znnia'? Naken dan' bi žénelele wzé nagle xtiža'a. ⁴⁴ Xakzle naken da' xiwe'. Nakle che da' xiwen', na' žénelele gonle da' žaz laže' xalen'. Ža ni'te da' xiwen' naken benne' wetw benách ka', na' bi nzi' lo nan' da' nak dot da' li, dan' bi zchaljen da' li. Kate' žon laže' da' xiwe', ka nakkzen zchaljen, dan' naken benne' wen laže', na' naken ka xágakkze benne' wen laže' ka'. ⁴⁵ Dan' zchalja' neda' da' li, bi žejle'le chia'. ⁴⁶ ¿Nóžlele le'e gak yesbága'le neda' doła'? Cha' zchalja' da' li, ¿biz chen' bi žejle'le chia'? ⁴⁷ No benne' nake' che Dios, zze nage' xtiža' Dios, san le'e, dan' bi nakle che Dios, bi zze nagle xtiže'e.

Benne' Criston' zoakze' zga'ale' ka Bran

⁴⁸ Naž beží'igak benne' judío ka', na' belyi'e Jesusen':

—Káteze wnnato' kate' wnnato' nako' benne' Samaria, na' žonlen da' xiwe' Le' tzen.

⁴⁹ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Bi žonlen da' xiwe' neda' tzen. Neda' žapa' Xa' ba la'ne, na' le'e zzoale neda' chela'ale. ⁵⁰ Bi zka'n zen kwina'. Zoa No Benne' zka'n zene' nedā', na' Le' zchi'a laže'e žo'o. ⁵¹ Da' li žapa' le'e: nóte'teze benne' si' lo ne'e xtiža'a, bi gat bennen'.

⁵² Naž benne' judío ka' belyi'e Le', na' wnnágake':

—Na'a nnezlto' žonlen da' xiwe' Le' tzen. Bran gote', na' lezka' gotgak benne' ka' bcháljgake' lo wláž Dios, san Le' zmmo':

“Nóte'teze benne' si' lo ne'e xtiža'a, bi gat bennen'.” ⁵³ ¿Nakžo' Le' zen ka xážo Bran? Gote' le', na' gotgak benne' ka' bcháljgake' lo wláž Dios. ¿Nožkzen' žon kwino'?

⁵⁴ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Cha' neda' wká'n zen kwina', yela' zen na' bi be zakan'. Xa' zka'n zene' neda', na' le'e znnale nake' Dios chele. ⁵⁵ Bi nónbia'le Xážo Dios, san neda' nónbi'a-ne'. Chela' nnia': bi nónbi'a-ne', na' gaka' benne' wen laže' kan nakle le'e. Nakle benne' wen laže' ka'. Na'a, da' li nónbi'a-ne', na' nzi' lo na'a xtiže'e. ⁵⁶ Xale Bran bebele' dan' žala' le'ele' ža soa' neda' yežlyó nga, na' la'kze gote' ža ni'te, ble'elen', na' bebéle'ele'.

⁵⁷ Naž benne' judío ka' belyi'e Jesusen', na' wnnágake':

—Bi na' gono' chi-yon yiz. ¿Ble'elo' Bran na'?

⁵⁸ Jesusen' gože' légake':

—Da' li žapa' le'e: katen' bi na' soa Bran na', neda' ba zoakza'.

⁵⁹ Naž béxwgake' yej ka' nich wžé'egaken' Jesusen', san Le' bkache' kwine' lágwage', na' bežoje' la' li'a yodon'. Wdié' gachje láwe'le gan nníta'gake', na' beyeje'.

9

Jesús žeyone' to benne' golje' lo chole

¹ Kate' ne zda Jesusen' to latje, ble'ele' to benne' golje' lo chole. ² Benne' wsedle chie' ka' wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—Benne' Wsedle, ¿nož ben doła', dan' golje' lo chole? ¿Benne' ni, cha' xa xne'e?

³ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Bi naken dan' ben benne' ni doła', na' kege dan' bengak xa xne'e doła', san naken nich la' law yela' wak zen che Dios ni'a che benne' ni. ⁴ Žon byenen gonžo xchin Xa', Bennen' bsele'e neda', kate' ne nak ka te ža. Žin ža gak chol che yela' got, katen' bi gak nitó benne' gone' žin. ⁵ Kate' ne zoa' yežlyó nga, naka' baní' chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

⁶ Kate' beyož bchalj Jesusen' da' ni, bži'e zene' lo yo, na' bene' góna'do' len zene' na', na' wdeben' yej law benne' lo chol'en'. ⁷ Naž gože' le':

—Wyéj, na' bejtíb lawo' lo bej nis da' nzin' Siloé. (Siloé naken to diža' hebreo da' znnan: nseła'.)

Naž benne' lo cholen' wyeje' ga na', na' bejtibe' lawe'. Kate' bezé'e ga na', ba zle'ele'.
 8 Naž bebán láže'gak benne' zjo'o li'a ka', len benne' ka' blé'egekle' le' zga'ale katen' goke' lo choḷe, na' wnnágake':

—¿Kege benne' ni bennen' wži'e, na' wnnable' no benne' bi da' wnezjwe' chie'?

9 Bale' wnnágake':

—Lekze'.

Yebale' wnnágake':

—Kegen', san kan zṇna' law bennen', lezka' zṇna' law benne' ni.

Le' wnné':

—Nedan'.

10 Naž wnnábgekḷe' le', na' wnnágake':

—¿Nakxkze goken, byaljw yej lawo'?

11 Bechebe bennen', na' gože' légage':

—Bennen' lie' Jesús bene' góna'do', na' wdeben' yej lawa', na' gože' neda': “Wyéj žoa'a bej nis da' nzin' Siloé, na' bejtíb lawo'.” Wyá'a ga na', na' bejtiba' lawa', na' la' byáljwte yej lawa'.

12 Naž wnnábgekḷe' le', na' wnnágake':

—¿Gaz zoa bennen'?

Le' gože' légage':

—Bi nnezla'.

Benne' yodo' ka' znnábgekḷe' binlo bennen' byaljw yej lawe'

13 Naž bché'gake' bennen' goke' lo choḷe, na' bejzégake' le' lawgak benne' yodo' fariseo ka'. 14 Dan' nak ža la'y chégake' kate' ben Jesusen' góna'don', na' bsaljwe' yej law bennen' goke' lo choḷe, 15 che len benne' yodo' fariseo ka' wnnábgekḷe' le' da' yoble nakx goken byaljw yej lawe'. Le' gože' légage':

—Bdebe' góna'do' yej lawa', na' bejtiban', na' zle'ela'.

16 Naž bchaljgak bale benne' yodo' fariseo ka', na' wnnágake':

—Bennen' bi nake' che Dios, dan' bi žape chi'e ža la'y.

Yebale' wnnágake':

—¿Wak to benne' doḷa' gone' yela' wak ka' kan zej nak da' ka' žon bennen'?

Ka' goken, bžoj chóplegake'. 17 Da' yoble wnnábgekḷe' bennen' goke' lo choḷe, na' wnnágake':

—¿Biž zṇno' le' che bennen', zṇno' bsaljwe' yej lawo'?

Le' wnné':

—Nake' benne' zchalje' lo wláz Dios.

18 Benne' judío wnná bia' ka' bi bejlé'gake' cha' goke' lo choḷe katen' golje', na' byaljw yej lawe'. Che len blížgake' xa xna' bennen' byaljw yej lawe'. 19 Wnnábgekḷe' légage', na' wnnágake':

—¿Nak benne' ni zi'nle, zṇnale golje' lo choḷe? ¿Nakxkze naken zle'ele' na'a?

20 Bechébegak xa xne'e ka', na' belyi'e légage':

—Nnezlto' benne' ni nake' zi'nto', na' golje' lo choḷe, 21 san nakx goken, zle'ele' na'a, bi nnezlto', na' noz bennen' bsaljwe' yej lawe', bi nnezlto'. Le nnable' le', dan' ba nake' benne' wak. Lekze' nne'.

22 Ki wnnagak xa xna' bennen' goke' lo choḷe, dan' zžébegake' benne' judío wnná bia' ka', dan' ba ben xtiža'gake' cha' nóte'teze benne' nne' nak Jesusen' Benne' Criston', to chi'ize kwéjgake' bennen' lo yo'o gan zdogak benne' judío ka' nich yéngekle' xtiža' Dios. 23 Che len wnnagak xa xne'e: “Le nnable' le', dan' ba nake' benne' wak.”

24 Naž benne' judío wnná bia' ka' da' yoble blížgake' bennen' goke' lo choḷe, na' belyi'e le':

—Ni'a che Xanžo Dios wnné da' likze. Neto' nnezlto' nak bennen' benne' doḷa'.

25 Naž bechebe bennen' goke' lo choḷe, na' wnné':

—Cha' nake' benne' doḷa' bi nnezla'. To da' nnezla'. Zga'ale goka' lo choḷe, na' na'a zle'ela'.

26 Wnnábgekḷe' le' da' yoble, na' wnnágake':

—¿Biž bene' chio'? ¿Nakx bene' nich bsaljwe' yej lawo'?

27 Bechebe bennen', na' gože' légage':

—Ba gožkza' le'e, san bi gónelele si' lo na'le xtiža'a. ¿Biž chen' žénelele yénlele da' yoble? ¿žénelele gónlenle Le' tzen?

28 Naž bká'ngake' le' ka'ze, na' wnnágake':

—Le' žónleno' bennen' tzen, san neto' žónlento' Moisés tzen. 29 Neto' nnezlto' Dios bchaljlene' Moisés na', san kan nak che benne' ni, bi nnezlto' noz benne' bsele'e Le'.

30 Naž bechebe bennen', na' gože' légage':

—Da' ni žonen ga žebán laža'a. Le'e bi nnézlele noz benne' bsele'e bennen', na' Le' bsaljwe' yej lawa'. 31 Nnezlžo Dios bi ženle' chegak benne' doḷa' ka', san ženle' che

no benne' zka'n zene' Le', benne' žone' ka žénele' Le'. ³² Ža ni'te na' zejte na'a bi ženle cha' no benne' bsaljwe' yej law to benne' golje' lo chole. ³³ Chela' bi nak bennen' che Dios, bi be gak gone'.

³⁴ Naž beži'igak benne' yodo' ka', na' be lyi'e le':

—Kan goljo' nak bian' nbago'o doła'.
¿Žénezklo' le' wsedlo' neto'?

Naž bebéjgake' le' na'le.

No benne' ka' zej nchólgekle'

³⁵ Benle Jesusen' kan bengak benne' judío wnná bia' ka', bebéjgake' bennen' goke' lo chole. Kate' bežage' le', gože' le':

—¿Žejli'o che Zi'n Dios?

³⁶ Bechebe' le', na' gože' Jesusen':

—¿Nožen', nich chejli'a chie'?

³⁷ Jesusen' gože' le':

—Ba ble'elo' le', na' neda' nga zcháljléna' le', naka' Zi'n Dios.

³⁸ Naž bennen' byaljšw yej lawe', bka'n zene' Jesusen', na' gože' Le':

—Yoa'a lo no'o, žejli'a chio' Le'.

³⁹ Jesusen' wnné':

—Nich wchi'a laža'a benách ka', bla'a yežlyó nga, nich lé'egekle benne' ka' zej nchólgekle', na' gaggak ka benne' lo chole benne' ka' žékgekle' zlé'egekle'.

⁴⁰ Kate' benne' yodo' fariseo ka', benne' nníta'gake' gan zoa Jesusen', béngekle' da' ni, naž belyi'e Le':

—¿Nakto' benne' nchólgekle'?

⁴¹ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Chela' ncholze yej lawle, bi nbága'le doła'. Na'a znnale: “Zlé'elto'.” Che len nbága'le doła'.

10

Žsaka' lebe Jesús che le'je chegak zila' ka'

¹ Lezka' wnná Jesusen':

—Da' li žapa' le'e: no benne' bi choe'e gan žo'ogak zila' ka' lo le'je chégakba', san žoe'e ga yoble, benne' ni nake' wbán, na' zbankze'. ² Bennen' žoe'e gan žo'ogak zila' ka' nake' benne' žape chi'ikze' légakba'. ³ Nich cho'o benne' ni, žsaljšw benne' zoe' žape chi'e gan žo'ogak zila' ka', na' légakba' žéngakba' chi'e, na' žeyónbia'gakba'-ne'. Le' žližgake'-ba' to toba' kan nzi' lágakba', na' žebeje'

légakba'. ⁴ Kate' ba wleje' yógo'te zila' ka', bia zej nakba' chie', znežwe' lágakba', na' légakba' žejnágakba' le', dan' žeyónbia'gakba' chi'e. ⁵ Bi chejnágakba' benne' yoble, san wzónnjgeklba' le', dan' bi nónbia'gakba' chi'igak benne' yoble ka'.

⁶ Jesusen' bcháljléne' légake' da' ni da' bsaka' lebe', san bi bejni'igekle' dan' gože' légake'.

Jesús nake' Bennen' žape chi'e zila' ka'

⁷ Naž Jesusen' bcháljléne' légake' da' yoble, na' wnné':

—Da' li žapa' le'e: neda' naka' ka to gan žo'ogak zila' ka'. ⁸ Ba bla'gak benne' zan, benne' ka' wnnágake' zej nake' Benne' Criston', san yógo'te benne' ka' bžingake' zgá'alegake' ka neda', zej nake' benne' wbán ka', na' želbankze', na' bi wzé naggak zila' ka' chégake'. ⁹ Neda' naka' ka to gan žo'ogak benách ka'. Nóte'teze benne' chó'olene' neda', yelá bennen', na' gake' ka to zila' žo'oba', na' žežojba', na' žel-lba' da' žawba'.

¹⁰ 'Za'ze benne' wbán nich kwane'-ba', na' gote'-ba', na' wžia yi'e-ba'. Neda' bla'a nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chegak benách ka' zej nake' ka zila' chia' ka', na' gáta'teze yela' nban da' zejlí kanne chégake'.

¹¹ Neda' žape chi'a benách chia' ka' kan žon bennen', lo yela' ži'i laže' chie' žape chi'e zila' chie' ka'. Bennen' žape chi'e zila' ka' ki ba zoakze' wdíe' yela' nban chie' ni'a chegak zila' chie' ka'. ¹² Benne' nazjwe', benne' žape chi'e zila' ka', zle'ele' za' beko' yixe' snia, na' zka'ne' zila' ka', na' žzonnje', na' beko' yixe' snia na' žejtáwya'aba' zila' ka', na' žeslásba' légakba'. Ki žon benne' nazjwen', benne' žape chi'e zila' ka', dan' bi nakkze' benne' wape zila' ka', na' zila' ka' bi zej nakba' chekze'.

¹³ Žzonnj benne' nazjwen' dan' žape chi'e zila' ka' nich si'ze' mežw, na' bi že' laže'e légakba'.

¹⁴⁻¹⁵ 'Neda', lo yela' ži'i laže' chia' žape chi'a zila' ka'. Kan nonbia' Xažo Dios neda', na' neda' nónbi'a Xan', lezka' benách chia' ka', benne' zej nake' ka zila' chia' ka', zej nónbi'e neda', na' zdia' yela' nban chia' ni'a chegak zila' ka', na' zila' ka', bia zej nakba' chia' nónbia'gakba' neda'. ¹⁶ Lezka' zej nnita' zila' yoble chia' ka', bia ka' bi zej nbabba' nga. Lezka' žala' chejxi'gaka'-ba'. Bia ka' yéngakba' chi'a, na' gágakba' toze

len yeba_{le} zila' chia' ka', na' nedkza' gape chi'a légakba'.

17 'Che len Xan' nži'ile' neda', dan' zdia' yela' nban chia', na' yezi'an da' yoble, da' zejlás: wa'a latje benne' ka' gótgake' neda', na' yebana' lo yela' got. 18 Nitó benne' bi sáke'le' gote' neda', san nedkza' zdia' yela' nban chia', na' gata'. Nzi' lo na'a wdían', na' nzi' lo na'a yezi'an da' yoble. Ki naken dan' ki gož Xan' neda' gona'.

19 Kate' béngkle benne' judío ka' da' ki, da' yoble bel-lá'a lázgake' kan žékgekle' che Jesusen'. 20 Benne' zan ladjwgake' wnnágake':

—Yoe'e be' xiwe', na' nyal yichj lázda'we'. ěBiz chen' zze nagle chie' Le'?

21 Yeba_{le}' wnnágake':

—To benne' yoe'e be' xiwe' bi zchalje' ki. ěWak to be' xiwe' wsaljwn yej lawgak benne' lo cho_{le} ka'?

Benne' judío wnná bia' ka' zzóagake' Jesús chela'ale

22 Žak byo' zag ka', na' nak ža žóngake' lni lo yež Jerusalén, kate' žejsá' láže'gake' ka' bdégake' yodo' chégake' lo na' Dios. 23 Zda Jesusen' ža yo'o yodo' gan nak lo zchil chen, dan' nzin' Zchil Che Salomón. 24 Benne' judío wnná bia' ka' bel-yéchjgake' Jesusen', na' belyi'e Le':

—ěBatxkze wsano' žono' ga žek zedlto'? Cha' nako' Benne' Criston', kwáselo bløe'el neto'.

25 Jesusen' gože' légake':

—Ba gožkza' le'e, san bi žejle'le chia'. Žin ka' da' žona', da' ka' bde Xa' lo na'a gona', zej nak bian' no naka'. 26 Le'e bi žejle'le chia', dan' bi nbáblenle benne' ka' zej nake' zila' chia' ka', kan ba gožkza' le'e. 27 Zila' chia' ka' žéngklba' chi'a, na' žeyónbia'gakba' neda', na' neda' nónbia'gaka'-ba', na' zá'le_{ng}akba' neda' tzen. 28 Neda' znezjwa' yela' nban da' zejlí kane chégakba', na' bi kwia yí'gakba', na' nitó benne' bi sáke'le' kwéjgake'-ba' lo na'a neda'. 29 Xažo Dios bénngake'-ba' chia', na' Le' napže' yela' wak ka' yógo'te benách ka', na' bi gak nitó benne' kwéjgake'-ba' lo na' Xan'. 30 Neda', na' Xažo Dios, toze naktó'.

31 Da' yoble benne' judío wnná bia' ka' béxwgake' yej ka' nich wžé'egaken' Jesusen'. 32 Jesusen' gože' légake':

—Da' zan da' zej naken chawe' bena' lawle, dan' nzi' lo na'a che Xan'. ěNi'a che bizle žin chawe' ka' wže'ele neda' yej?

33 Beži'igak benne' judío wnná bia' ka', na' belyi'e Le':

—Ni'a che žin chawe' ka' bi wže'eto' le' yej, san dan' bi zchaljo' chawe' che Dios. Le' nako' benachze, na' žon kwino' Dios.

34 Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Nyejw le'e yiche la'y kan wnná Dios, da' znnan: “Neda' znnia': nakle dios ka'.”

35 Nnézkzelžo da' nyejw le'e yiche la'y nyéjwkzen to chi'ize. Le'e yiche la'y na' benne' ka' bchaljlen Dios légake' nzi' lágake' dios ka'. 36 Diosen' bebeje' neda' chekze', na' bsele'e neda' yežlyó nga. ěNa'a znnle chia': “Le' bi zchaljo' chawe' che Dios” dan' wnnía': “Zi'n Dios naka'”? 37 Cha' bi žona' žin da' bde Xažo Dios lo na'a gona', bi žala' chejle'le chia'. 38 Cha' žona' žin da' bde Dios lo na'a gona', la'kze bi žejle'le chia' nedkza', le chejlé' da' zej nak bia' žin ka' da' žona', nich gákbe'le žonlen Xažo Dios neda' tzen, na' neda' žónlena' Xan' tzen.

39 Da' yoble gónegekle' séngake' Jesusen', san Le' belé' lo ná'gake'.

40 Naž wyéj Jesusen' da' yoble yechelá'a yego Jordán, gan wdá Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis. Jesusen' bga'ne' ga na'.

41 Benne' zan bžíngake' gan zoa Jesusen', na' wnnágake':

—Da' li bi ben Zwa nitó yela' wak zen, san yógo'te da' wnná Zwan' kan žala' gak che benne' ni, dot da' li naken.

42 Che len benne' zan bejlé'gake' che Jesusen' gan zoe'.

11

Da' gok katen' got Lásaro

1 Kate' ža ka' Lásaro, benne' Betania, die' yižwé'. Betania na' naken lažgak Lia, na' Marta. Nak Marta na' no'le bile Lian'. 2 Nak Lian' no'le zan Lásaron', bennen' die' yižwé', na' lezka' nake' no'len' wloé'e da' zla' zix ni'a Xanžon', na' besbiže' ni'e len yicha' yichje'. 3 Belsela' no'le zan Lásaron' to benne' bejliže' Jesusen', na' wnné':

—Xan, bwia nga, Lásaro, bennen' nži'ilo'-ne', die' yižwé'.

⁴ Kate' Jesusen' benle' da' ni, gože' benne' ka' nníta'lengake' Le', na' wnné':

—Yižwé' ni bi naken da' goten le' to chi'ize, san naken nich la' law yela' zen che Dios, na' ni'a che yižwé' ni lezka' la' law yela' zen chia' neda', Zi'n Diosen'.

⁵ Jesusen' nži'ile' Martan', na' no'le bile Martan', na' Lásaron'. ⁶ La'kze Jesusen' nži'ile' légake', kate' benle' de' Lásaron' yižwé', bga'ne' gan zoe' yechóp ža ka'. ⁷ Wdé chope ža ka', Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Le cho'o da' yoble gan nbab Judea.

⁸ Naž benne' wsedle chie' ka' belyi'e Le', na' wnnágake':

—Benne' Wsedle, gónegekle benne' judío wnná bia' ka' wžé'egake' Le' yej. ¿Chejo' da' yoble ga na'?

⁹ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Zej de chežinno hora te ža. No benne' zde' te ža, bi chejchegwe', dan' zle'ele', dan' baní' da' zoan yežlyó nga zóalenen le'.

¹⁰ Cha' bennen' zde' žel, na' chejchegwe', dan' bi zoalen banín' le'.

¹¹ Kate' Jesusen' beyóž bchalje' da' ni, naž gože' légake':

—Ztas Lásaro, benne' lježžon', na' cha'a neda' ga na' nich yesbana'-ne'.

¹² Naž benne' wsedle chie' ka' belyi'e Le', na' wnnágake':

—Xan, cha' ztase', yeyake'.

¹³ Jesusen' wnné' ki dan' ba got Lásaron', san légake' žékgekle' wnné': “Ztasze Lásaron'.” ¹⁴ Naž Jesusen' gože' légake' kwáselo, na' wnné':

—Ba got Lásaron'. ¹⁵ Žebela' dan' bi wzóa' ga na', dan' gak na'a to da' gon chawen' le'e, dan' gonen ga chejle'le chia'. Le cho'o na'a gan de Lásaron'.

¹⁶ Naž Mas, to benne' žónlene' Jesusen' tzen, bennen' lezka' lie' Benne' Kwach, gože' yezika' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Le cho'o, gátlenžo Le' tzen.

Jesús žesbane' benne' gat ka', na' nbánlenžo-ne'

¹⁷⁻¹⁹ Yež Betania na' žen' gawze gan že' yež Jerusalén, na' nga'nzen ka' zza'žo to hóraze. Che len ba bžingak benne' zan,

benne' judío ka', gan zej nníta' Marta, na' Lia, nich yeyón zéngake' légake', dan' ba got benne' zángake'. Kate' Jesusen' bžine' ga na', benle' ba gok tape ža yo'o Lásaron' lo yežw ba. ²⁰ Katen' benle' Martan' za' Jesusen', naž bžoje' lo yo'o, na' bejchage' Le', san Lian' bga'nze' lo yo'o. ²¹ Martan' gože' Jesusen':

—Xan, chela' wzó' Le' nga, bi got benne' zana'. ²² Lezka' na'a, nnezla' yógo'te da' nnablo' Dios, Le' gonnen' chio'.

²³ Jesusen' wnné':

—Yebán benne' zano'.

²⁴ Martan' gože' Le':

—Nnezla' yebane' kate' žin ža ze lawte ža na' katen' yebangak benne' gat ka'.

²⁵ Naž Jesusen' wnné':

—Nedkza' naka' Benne' žesbane' benne' gat ka', na' lezka' naka' Benne' zej nbanlen benách ka'. Nóte'teze benne' chejli'e chia' neda', la'kze gate', yebankze', ²⁶ na' yógo'te benne' ka' nníta'gake' nbángake', na' žejlé'gake' chia', bi gátgake' to chi'ize. ¿Žejli'o da' ni?

²⁷ Martan' gože' Le':

—O', Xan. Žejli'a nako' Le' Benne' Criston', Zi'n Dios, Bennen' bchebe laže' Dios sele'e yežlyó nga.

Zbeže Jesús dan' žeyache' láže'le' no'le zan Lásaro ka'

²⁸ Kate' Marta beyóž bchalje' da' ni, beyeje' yo'o, na' bejliže' Lia, no'le bile', na' ži žize gože' le':

—Benne' Wsedle zoe' nga, na' znnie' le'.

²⁹ Kate' benle' Lian' da' ni, la' wzó ža'tie', na' wyeje' gan zoa Jesusen'. ³⁰ Bi na' cho'o Jesusen' yeždon', san zoaze' gan bejchág Martan' Le'. ³¹ Kate' benne' judío ka', benne' nníta'gake' lo yo'on', na' žeyón zéngake' no'le ka', blé'egekle' wzó ža' Lian', na' taríaze bžoje', naž bejnáwgake' le', na' wnnágake':

—Cheje' žoa'a yežw ba nich chejcheže' ga na'.

³² Naž bžin Lian' gan zoa Jesusen'. Kate' ble'ele' Le', byechwe' xni'e, na' gože' Le':

—Xan, chela' wzó' Le' nga, bi got benne' zana'.

³³ Kate' ble'el Jesusen' zbeže', na' lezka' zbéžegak benne' judío ka' zej nníta'lengake' le', naž gok nyache' laže'e, na' bka' chi'e,

³⁴ na' wnné':

—¿Gaz bkáche'le-ne'?

Belyi'e Le':

—Da wio'.

³⁵ Wžeže Jesusen'. ³⁶ Naž bchaljgak benne' judío ka', na' wnnágake':

—Le wia nga kan nží'ile'ele' le'.

³⁷ Bale' wnnágake':

—Ben Benne' ni ga zle'el bennen' goke' lo chole. ¿Gok bene' ga bi got Lásaron'?

Žebán Lásaro lo yela' got

³⁸ Da' yoble Jesusen' bka' chi'e, na' bžine' gan de yežw ban'. Ba na' yo'on to bloj le'e ya'a yej gan nadjw yežw ban', na' da' to yej blag da' nsejwn gan žo'o no benne' lo blojen'. ³⁹ Jesusen' gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnné':

—Le yeká'a yej blagen'.

Naž Marta, no'le zan benne' gaten', gože' Le':

—Xan, ba zle'e zgot dan' ba gok tap ža nate'.

⁴⁰ Jesusen' wnné':

—¿Kege gožkza' le' cha' žejli'o, le'elo' yela' wak zen che Dios?

⁴¹ Naž beká'agake' yej blagen' da' nsejwn gan žo'o no benne' lo blojen' gan yo'o benne' gaten'. Bwia Jesusen' ya'abale, na' wnné':

—Xe, žapa' Le': “Žóxkeno” dan' ženlo' chia' neda'. ⁴² Neda' nnezla' žéntezele' chia' neda', san zchalja' ki nich gak da' chawe' chegak benne' zan ki, na' nich chejlé'gake' Le' bséla'kzo' neda'.

⁴³ Kate' beyož bchalj Jesusen' da' ni, wnnié' zižje, na' wnné':

—Lásaro, bežój kile.

⁴⁴ Bežój benne' gaten' lo yežw ban', zej nžej ni'a ne'e len láže'do' ka', na' ngache' lawe' len yetó láže'do'. Naž Jesusen' gože' légake':

—Le yeséž laže' ka' lo ni'a ne'e, na' le we' latje yezé'e.

Žon xtíža'gak benne' wnná bia' ka' nich gótgake' Jesús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lk. 22:1-2)

⁴⁵ Benne' zan, benne' judío ka', jáklene' Lia tzen, na' blé'egekle' dan' ben Jesusen'. Naž bejlé'gake' chie'. ⁴⁶ Bale' jake' gan zej nníta' benne' yodo' fariseo ka', na' bzéngikle' légake' kan ben Jesusen'. ⁴⁷ Naž

bdobgak tzen benne' yodo' wchi'a laže' ka' len benne' yodo' fariseo ka', na' bχoz wnná bia' ka', na' wnnágake':

—¿Nakxkze gonžo? Žon bennen' da' zan yela' wak zen. ⁴⁸ Cha' wnéjwžo Le' latje gonže' kan žone', yógo'te benách chejlé'gake' chie', na' yidegak benne' Roma ka' nga, na' wchínnjgake' yodo' la'y chežo, na' yež chežo nga.

⁴⁹ Naž bchalj Kaifás, bennen' nake' bχoz blo yizen', na' žónlene' légake' tzen, na' gože' légake':

—Le'e bi be nnézlele, ⁵⁰ na' bi žákbe'elele žon byenen gat to benne' ni'a chegak benách ka', nich bi kwia yi'gak yógo'te benne' judío ka'.

⁵¹ Kege žakze chie' bchalje' da' ni, san dan' nake' bχoz blo yizen', che len bchalje' lo wláz Dios kan žala' gat Jesusen' ni'a chegak benne' yežen'. ⁵² Gat Jesusen', kégeze ni'a che yežen', san lezka' gate' nich wtobe' zi'n Dios ka', benne' zej náslase', nich gágake' toze. ⁵³ Ka' goken, la' ža na'ze ben xtíža'gake' gótgake' Jesusen'. ⁵⁴ Che len biž wdá Jesusen' kwáselo gan zej nníta' benne' judío ka', san bezé'e ga na', na' wyeje' to latje gawze gan nak latje dach, na' ble'e lo yež Efraín, gan bga'ne' tzen len benne' wsedle chie' ka'.

⁵⁵ Kate' ža na' za' gawze Lni Pasko' chegak benne' judío ka' kate' žejsá' láže'gake' kan ben Dios katen' bebeje' benách chie' ka' lo yežlyó Egipto. Bžojgak benne' zan lo yež ka', na' jake' lo yež Jerusalén kate' za' žin lni na', nich chejpá' kwíngake' kan nak che yodo'. ⁵⁶ Benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén beyílgake' Jesusen', na' katen' wnníta'gake' lo zchil yodo', belnnable' ljéžgake' toe' yetóe', na' wnnágake':

—¿Biž znnale le'e? ¿Wide' lni, cha' bi yide'?

⁵⁷ Ba wnnagak bχoz wnná bia' ka' len benne' yodo' fariseo ka', cha' no benne' nnezle' gan zoa Jesusen', žala' yedjzenle' légake' nich gak chejxéngake' Le'.

12

To no'le lie' Lia zgo'e da' zla' zix ni'a Jesús
(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹ Kate' ne zej nga'n yexóp ža žin Lni Pasko' kate' žejśá' láže'gake' kan ben Dios katen' bebeje' benách chie' ka' lo yežlyó Egipto, bla' Jesusen' lo yež Betania, gan zoa Lásaro, bennen' gote', na' besbán Jesusen' le' lo yela' got. ² Naž bsí'ni'agake' to yela' waw ga na' da' gaw Jesusen'. Lia, no'le zan Lásaron', wloé'e yela' wawn', na' že' Lásaron' ladjw benne' ka' žé'lengake' Jesusen' tzen, gan že'j žáwgake'. ³ Naž Lian' beḡwe' ka' to ya da' zla' zix che yeje susén las, da' záka'le'en, na' wloé'en lo ni'a Jesusen'. Besbiže' ni'e len yicha' yichje'. Dot lo yo'on' wžé' be' zixen'. ⁴ Naž bchalj to benne' wsedle che Jesusen', bennen' lie' Judas Iskariote, zi'n to benne' lie' Smon, na' nake' bennen' wdíe' Jesusen' lo na'gak benne' yodo' ka', na' wnné':

⁵ —ǰBiz chen' bi wdó'w da' zla' zixen', da' zakan' lázjwžo che to yiz, na' gak no benne' chise' mežwn' chegak benne' yache' ka'? ⁶ (Wnné' ki, kege dan' že' laže'e benne' yache' ka', san nake' wbán, na' lekze' noe'e bzod mežw chégake', na' zká'lane' mežwn' da' zgó'ogake' lo bzoden'.)

⁷ Naž Jesusen' gože' le':

—Le we'e latje, dan' nak da' ni da' bene' to da' zpe'en che ža gacha'a lo yežw ba. ⁸ Benne' yache' ka' zej nníta'lenteze' le'e, san neda' bi gá'nteza' gan zoale.

Benne' judío wnná bia' ka' žénegekle' gótgake' Lásaro

⁹ Kate' béngikle benne' judío ka' zoa Jesusen' lo yež Betania, benne' zan žjake' ga na', kégeze dan' zoa Jesusen' ga na', san lezka' dan' žénegekle' lé'egekle' Lásaro, bennen' besbán Jesusen' lo yela' got. ¹⁰ Naž bḡoz wnná bia' ka' ben xtiža'gake' lezka' gótgake' Lásaron'. ¹¹ Ka' goken dan' benne' zan, benne' judío ka', žejlé'gake' che Jesusen', na' ba wléj yichjgake' bḡoz wnná bia' ka' ni'a che Lásaron'.

Zka'n zéngake' Jesús kate' žoe'e yež Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lk. 19:28-40)

¹² Bžingak benne' zan lo yež Jerusalén ža Lni Pasko', na' ža chope ža béngikle' za' Jesusen' lo yežen'. ¹³ Naž wdíchjwgake' zin ka', na' bžójkake' nich chejchágake' Jesusen', na' wžéžeya'agake' zižje, na' wnnágake':

—ǰGa'n zen Dios! ǰGa'n zen Benne' ni ze'e lo wláz Xanžon', na' nna bi'e benách Israel ka'!

¹⁴ Jesusen' bžel-le' to búrrodo', na' wžie'-ba' kan nyejw le'e yiche la'y, da' znan:

¹⁵ Bi žébele le'e, zoale yež Sión.

Le wia nga, za' Benne' nna bi'e le'e.

Žie' to búrrodo'.

¹⁶ Kate' gok da' ni, bi bejní'igekle benne' wsedle ka' che Jesusen', san wdé na', kate' bebane' Le' lo yela' got, na' beyepe' ya'abá che Dios, naž bejsá' láže'gake' da' ni da' nyejw le'e yiche la'y kan žala' gaken chie', na' ki goken chie'.

¹⁷ Lezka' benne' ka' wnníta'lengake' Jesusen' katen' bliže' Lásaro, bennen' bgache'e lo yežw ba, na' besbane' le' lo yela' got, bzoa lígake' che da' bene'. ¹⁸ Lezka' che len bžojgak benne' ka', na' bejchágake' Jesusen', dan' béngikle' kan nak yela' wak zen na' da' bene' Le'. ¹⁹ Naž benne' yodo' fariseo ka' bcháljgake' la' légakze', na' wnnágake':

—Nak bia' bi be sáke'lžo gonžo. Le wia kan žónlengak yógo'te benách Le' tzen.

Benne' zi'to' ka' žílgake' Jesús

²⁰ Ba le benne' zi'to' ka' zej nžage' benne' ka' bžingake' lo yež Jerusalén ža Lni Paskon' nich wká'n zéngake' Dios. ²¹ Benne' zi'to' ka' bejchágake' Lip, benne' Betsaida, yežen' nbaben Galilea, na' góta'yoegekle' le', na' wnnágake':

—Benne', žénelto' le'elto' Bennen' lie' Jesús.

²² Wyéj Lipen', na' bzenle' Ndres da' ni. Naž Ndrezen' len Lipen' bejzéngeklen' Jesusen'. ²³ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Za' žin ža gata' neda', Benne' Golje' Benách, na' yeyá'a latje chia' ya'abá che Dios. ²⁴ Da' li žapa' le'e: ga'n toze to binnedo' cha' bi gachen' lo yo, na' te chen. Cha' te che binnedon', lan', na' wnezjwn binnedo' zánle'eže. ²⁵ No benne' že' láže'ze' yela' nban chie', wniten', dan' gat to chi'ize bennen'. No benne' bi že' láže'ze' yela' nban da' nape' yežlyó nga gape chi'en, na' gata' yela' nban da' zejlí kanne chie'. ²⁶ Cha' žénele no benne' gone' xchina', žala' gónlene' neda'

tzen, na' gan chejsó'a neda', chejsó'a ben-
nen' žone' xchina'. Cha' žon to benne'
xchina', Xažo Dios gape' le' ba la'ne.

Jesús zloe'ele' kan za' gótgake' Le'

²⁷ Lezka' wnná Jesusen':

—Na'a žek zédle'ela'. ¿Bizkze nnia'? ¿Nnia':
Xe, beslá neda' lo da' žala' gaken chia' na'a?
Che len bla'a, nich soela' da' žala' gaken chia'
na'a. ²⁸ Xe, ben ga la' law yela' zen chio'.

Naž benle chi'i to Benne' zchalje' ya'abá
che Dios, na' wnné':

—Ba bena' ga nla' law yela' zen chia', na'
da' yoble gona' ga la' lawn.

²⁹ Benne' zan, benne' ka' nníta'gake' ga
na', béngkele' chi'i na', na' wnnágake':

—iWzió' wnnén!

Yeba le benne' ka' wnnágake':

—To wbás che ya'abá che Dios bcháljlene'
Le'.

³⁰ Naž bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Benle chi'i na', kege ni'a chia' neda', san
ni'a chele le'e. ³¹ Ba bžin ža wchi'a laže'
Dios benách yežlyó nga. Na'a Dios cho'ne'
da' xiwe' na'le, dan' znná bian' benách ka'
nníta'gake' yežlyó nga. ³² Na'a, cha' benne'
ka', benne' gótgake' neda', wchísgake' neda',
Benne' Golje' Benách, ža'le, gona' ga dobgak
yógo'te benách ka' gan soa' neda'.

³³ Len da' ni da' bchalj Jesusen' bloe'ele'
law kan gate'. ³⁴ Benne' zan ka' belyi'e
Jesusen', na' wnnágake':

—Neto' benlto' chegak benne' ka', benne'
bélgake' xtiža' Dios, da' znnan: “Sóateze
Benne' Criston'.” ¿Biz chen' zno' Le': “Žon
byenen wchísgake' Benne' Golje' Benách?”
¿Nozkzen' Benne' Golje' Benách?

³⁵ Naž Jesusen' gože' légake':

—Yetó chí'ido'ze sóalena' le'e, na' naka'
baní' chele. Le da' kate' ne zóalena' le'e,
na' de banín' chele, nich bi gak choj nitle.
Nóte'teze benne' zde' gan nak choj bi nne-
zle' gan zeje'. ³⁶ Kate' ne zóalena' le'e, naka'
baní' chele. Le chejlé' chia' neda', naka'
baní' chele nich gake' zi'n Bennen' nake'
banín' da' naken li laže'.

Kate' beyož bchalj Jesusen', beyeje', na'
benít lawe' gan nníta'gake'.

*Da' žonen ga bi žejle'gak benne' judío ka' che
Jesús*

³⁷ La'kze ben Jesusen' da' zan yela' wak
zen lawgak benne' judío ka', bi bejlé'gake'
chie'. ³⁸ Ka' goken, bžin dan' bzoj Isaías,
bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, katen'
wnné':

Xan, ¿nozke benne' bejli'e da' bchaljto'?

¿Nozke benne' bloe'el Xanžo Dios le' yela'
wak chie'?

³⁹ Ka' goken, bi gok chejlé'gake' che Je-
susen'. Goken kan wnná Isaíasen' katen'
wnné':

⁴⁰ Dios bene' ga gok choj yichj lázdo'gake',

na' gok choch lázdo'gake'

nich bi lé'egekle' len yej lavgake',

na' nich bi chejní'igekle' lo yichj lázdo'gake'.

Na' wnná Dios:

Bi yeyákgake' chia' nich yeyona' légake'.

⁴¹ Bchalj Isaíasen' da' ni dan' ble'ele' yela'
zen che Benne' Criston', na' bchalje' kan gak
chie' Le'.

⁴² La'kze goken ki, bejle'gak benne'
zan che Jesusen'. Lezka' bejle'gak bale
benne' wnná bia' ka' chie', san dan'
zžébegake' benne' yodo' fariseo ka', bi bzoa
lígake' chie' kwáselo. Ki béngake' nich bi
kwéjgake' légake' to chi'ize gan zdóbgake'
nich yéngkele' xtiža' Dios. ⁴³ Lezka' béngake'
ki dan' že' láže'gakže' gápegak benách ka'
légake' ba la'ne, ka' že' láže'gake' gape Dios
légake' ba la'ne.

*Kwia yí'gake' dan' bi žejlé'gake' da' bchalj
Jesús*

⁴⁴ Jesusen' wnnié' zižje, na' wnné':

—No benne' žejli'e chia' neda', kege chia'
nedza' žejli'e, san lezka' žejli'e che Xa', Ben-
nen' bsele'e neda'. ⁴⁵ Lezka', no benne'
zle'ele' neda', lezka' zle'ele' Xan', Bennen'
bsele'e neda'. ⁴⁶ Neda' naka' baní', na' bla'a
yežlyó nga, nich bi ga'ngak benne' ka' lo
chole, yógo'te benne' ka' chejlé'gake' chia'
neda'. ⁴⁷ Cha' ženle no benne' xtiža'a, na'
bi žapen' ba la'ne, kege neda' choga' che
bennen' kwia yi'e, dan' bla'a nga, kege nich
choga' chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó
nga kwia yí'gake', san nich yeslá' benách
ki. ⁴⁸ No benne' zzoe' neda' chela'ale, na'
bi zzi' lo ne'e xtiža'a, ba zoa da' chogen
chie' kwia yi'e. Dižan' dan' bcháljlena' le'e
naken da' chogen che bennen' kwia yi'e ža
ze lawte ža na'. ⁴⁹ Ki naken dan' zchalja', kege
žakze chia', san Xa', Bennen' bsele'e neda',

gože' neda' da' žala' nnia', na' lezka' kan žala' wchalja'. ⁵⁰ Nnezla' gož Dios neda' gona' ki nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chegak benách ka'. Ki naken, zchalja' kan ba gožkze Xan' neda'.

13

Jesús žibe' ní'agak benne' wsedle chie' ka'

¹ Bžin ža za' žin Lni Pasko' kate' žejsá' láže'gake' kan ben Dios, katen' bebeje' benách chie' ka' lo yežlyó Egipto. Jesusen' nnézkzele' za' žin ža chie' gate', katen' wzé'e yežlyó nga, na' yeyeje' gan zoa Xe'. Kan nži'ile' benách chie' ka', benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, na'a nži'ile' légage' na' zejte gate' lo wláz légage'.

² Da' xiwe' ba ngo'o yelan' Judas Iskar-iote, zi'n to benne' lie' Smon, nich wdíe' Jesusen' lo na'gak benne' ka' gótgake' Le'. ³ Jesusen' nnézkzele' kan nak, bžoje' gan zoa Dios, na' yeyeje' gan zoa Dios, na' Dios, Xe', ba bdie' lo ne'e Le' dot yela' wnná bia' chie'. ⁴ Che len, kate' ne že'j žáwgake', wzó ža' Jesusen', na' beké'e lažen' žxoa xkože'e. Bexwe' to laže' da' žesbížlenžon na'žo, da' bde'en li'e. ⁵ Naž wdé'e nis to lo ziga' ya, na' wzó lawe' žibe' ní'agak benne' wsedle chie' ka', na' žesbiže' ní'agake' len lažen' da' dan' li'e.

⁶ Kate' bžin Jesusen' gan že' Smon Bedw, Bedon' gože' Le':

—Xan, bi žala' chibo' Le' ni'a.

⁷ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Da' ni da' žona', bi žejni'ilon' na'a, san te na'a chejni'ilon'.

⁸ Naž Bedon' gože' Le':

—Bi chibkzo' Le' ni'a.

Jesusen' gože' le':

—Cha' neda' bi chiba' le', bi sáke'lo' gónleno' neda' tzen.

⁹ Naž Smon Bedon' gože' Le':

—Xan, kégeze ni'a chibo', san lezka' chibo' na'a, na' yichja'.

¹⁰ Jesusen' gože' le':

—No benne' nyaže', ní'aze' žon byenen chažen, dan' ba nakkze' chawe' dotie', na' le'e nakle chawe', san kege yógo'tele.

¹¹ Ki wnná Jesusen': "Kege yógo'tele nakle chawe'" dan' nnézkzele' no benne' ládjwgake' wdíe' Le'.

¹² Beyóž wdíb Jesusen' ní'agake', na' beyakwe' lažen' bxoá xkože'e. Bebi'e gan že'j žáwgake', na' gože' légage':

—Žejní'ilele dan' za' bena' chele? ¹³ Le'e že'le neda': "Benne' Wsedle" na': "Xan." Da' li nak da' znnale, dan' ki naka'. ¹⁴ Na'a, cha' neda' naka' Xanle, na' Benne' Wsedle chele, na' wdiba' ní'ale, lezka' žala' gonle le'e, chible ni'a lježle tole yetole. ¹⁵ To da' bloe'elan' le'e nich gonle le'e kan bena' neda'. ¹⁶ Da' li žapa' le'e: to benne' wen žin bi nakže' blo ka' Xane', na' to benne' wbás bi nakže' blo ka' bennen' bsele'e le'. ¹⁷ Cha' žejni'ilele yógo'te da' ki, ba nez žen gaken chele le'e cha' gonle ki. ¹⁸ Da' ni da' znnia' bi žapa' yógo'tele. Nónbia'kza' benne' ka' wžekza' neda', san žon byenen gak dan' nye-jwn le'e yiche la'y, dan' znnan: "To benne' že'j žáwlene' neda' tzen wži'e chia' neda'." ¹⁹ Na'a zloe'ela' le'e zga'ale kan gaken, nich katen' gaken ki, na' chejle'le zoakza' neda'. ²⁰ Da' li žapa' le'e: no benne' gape' to benne' wbás ba la'ne, benne' seła'a neda', lezka' gape' neda' ba la'ne, na' no benne' gape' neda' ba la'ne, lezka' gape' Xa' ba la'ne, Bennen' bsele'e neda'.

Jesús zne' wdé Judas Le' lo na'gak benách ka'

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lk. 22:21-23)

²¹ Kate' beyóž bchalj Jesusen' da' ni, gok nyache' laže'e, na' kwáselo wnné':

—Da' li žapa' le'e: to benne' zoe' ladjwle le'e nga wdíe' neda'.

²² Naž benne' wsedle chie' ka' bwíagake' law ljéžgake' toe' yetóe', na' gok zédgekle', na' wzá' láže'gake' nólegake' bchalj Jesusen' chie'. ²³ To benne' wsedle chie', bennen' Jesusen' nži'ile' le', zoe' kwite'. ²⁴ Smon Bedw bloé'ezele' bennen' nich nnable' Jesusen' nólegake' bchalje' chie'. ²⁵ Naž bennen' zoe' kwit Jesusen' gože' Le':

—Xan, žnožen' bchaljo' chie'?

²⁶ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Bennen' wa'a-ne' yet xtil da' nbisen.

Naž besbise' yet xtilen', na' bi'en che Judas Iskar-iote, zi'n to benne' lie' Smon.

²⁷ Beyóž bdaw Judas na' yet xtilen', wyáz da' xiwe' lo yichj lázda'we'. Naž Jesusen' gože' le':

—Dan' yo'o lažo'o gono', bentgan na'a.

²⁸ Yezika' benne' wsedle ka' che Jesusen', benne' žé'gake' ga na', na' že'j žáwgake', bi žejní'igekle' biz chen' gože' le' ki. ²⁹ Dan' nwa' Judas na' bzod mežw chégake', che len gókgekle' bale' Jesusen' gože' le': "Bejxí' da' gawžo" o wnné': "Bia' late' chegak benne' yache' ka'." ³⁰ Katen' Judas na' beyóž bdawe' yet xtilen', na' la' bžojtie', ne nak žel.

Jesús zchi'le' žo'o to da' kobe da' žon byenen gonžon

³¹ Kate' ba bžoj Judas, wnná Jesusen':

—Na'a za' la' law yela' zen chia' neda', Benne' Golje' Benách, na' lezka' la' law yela' zen che Dios. ³² Cha' la' law yela' zen che Dios ni'a chia' neda', Zi'ne', lezka' gonkze Dios ga la' law yela' zen chia' neda', Zi'ne', na' la' gontie' ki. ³³ Le'e, zí'na'do' ka', yetó chí'ido'ze zóalena' le'e. Yeyilje neda', na' kan ba goža' benne' judío ka', lezka' žapa' le'e na'a: gan cha'a neda', bi gak yidle žakze chele. ³⁴ To da' kobe zchi'la' le'e: le ži'il lježle tole yetole. Kan neda' nži'ila' le'e, lezka' žala' ží'ilele lježle tole yetole. ³⁵ Cha' ží'ilele lježle tole yetole, gékbe'egekle yógo'te benách žónlenle neda' tzen.

Jesús zme' nna Bedw bi nónbi'e Le' (Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lk. 22:31-34)

³⁶ Naž Smon Bedw wnnable' Jesusen', na' wnné':

—Xan, žgazkzen' chejo'?

Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Gan cha'a neda', bi gak sá'leno' neda' na'a, san te na'a yido' gan cha'a neda'.

³⁷ Bedon' gože' Le':

—Xan, žbiz chen' bi gak sá'lena' Le' na'a? Zoakza' wdía' yela' nban chia', na' gata' dan' nži'ila' Le'.

³⁸ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—žWdío' yela' nban chio' dan' nži'ilo' neda'? Da' li žapa' le', zga'ale kate' kweže leko', wži'o chia' chonne chi'i, na' nno' bi nónbi'o neda'.

14

Jesús nake' nez da' chéjlenžo nich žinžo gan zoa Xažo Dios

¹ Wnná Jesusen':

—Bi gek zédlele. Le chejlé' che Dios, na' le chejlé' chia' neda'. ² Latje zan zej den liž

Xa'. Chela' bi naken ki, neda' ba gožka' le'e. Cha'a neda' na'a, chejkweza' latje chele gan chejsoale. ³ Cha' chejkweza' latje chele gan chejsoale, na' yelá'a da' yoble, nich yechi'a le'e latje chian', nich gan chejsóa' neda', lezka' le'e chejsoale ga na'. ⁴ Nnézkzelele gan cha'a, na' lezka' nónbia'le nez.

⁵ Mas gože' Le':

—Xan, bi nnezlto' gan chejo'. žNakxkze gak gónbia'to' nezen'?

⁶ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Neda' nakkza' nez li, na' naka' da' nak dot da' li, na' naka' Benne' zej nbanlen benách ka'. Ni'a chia' nedza' gak la' no benne' gan zoa Xažo Dios. ⁷ Chela' nónbia'le neda', lezka' nónbia'le Xan'. Na'a, nónbia'le-ne' na' ba blé'elele-ne'.

⁸ Naž Lip gože' Le':

—Xan, bloe'el neto' Xon', ná'teze.

⁹ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Lip, scha ba goken zóalena' le'e. žBi nónbi'o neda'? No benne' zle'ele' neda', lezka' zle'ele' Xan'. žNa'a nno': "Bloe'el neto' Xon'?" ¹⁰ žBi žejli'o zóalenkza' Xa', na' Xan' zóalenkze' neda'? Da' ki da' zcháljena' le'e, kege žakze chia' zchaljan', san Xa' zóalenkze' neda', na' Lekze' žone' žin ki. ¹¹ Le chejlé' chia', zóalenkza' Xa', na' Xan' zóalenkze' neda'. Cha' bi gak gonle ki, le chejlé' chia' neda' ni'a che žin da' žona'. ¹² Da' li žapa' le'e: da' ka' žona' neda', lezka' gon bennen' žejli'e chia' neda', na' da' zenže ka' gone' dan' yeyá'a gan zoa Xažo Dios. ¹³ Yógo'te da' nnáblele Xažo Dios, na' wkónlele žin la' neda', neda' gona' dan' nnable, nich wloe'ela' law neda', Zi'n Dios, yela' baní' zen che Xažo Dios. ¹⁴ Bíte'teze dan' nnable, na' wkónlele žin la' neda', neda' gonan'.

Jesús sele'e Dios Be' La'y yedjsóalene' benách chie'ka'

¹⁵ Lezka' wnná Jesusen':

—Cha' nží'ilele neda', le gon da' žapa' le'e, ¹⁶ na' neda' gáta'yoela' Xažo Dios, na' Le' sele'e Benne' yoble, Benne' gáklene' le'e, Benne' gon choche' le'e, na' sóalenteze' le'e. Bennen' nake' Dios Be' La'y, Benne' znnakze' da' li. ¹⁷ Benách ka' nníta'gake' yežlyó nga bi gak si' lo ná'gake' Le', dan' bi gak lé'egekle' Le', na' bi gak gónbia'gake' Le', san zóalenkze' le'e, na' soe' lo yichj

lázdo'le. ¹⁸ Bi wka'na' le'e ka xkwide' wzéb ka'. Yelá'a, na' yedjsóalena' le'e. ¹⁹ Yetó chí'ido'ze, na' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga biž lé'egekle' neda', san le'e yel'é'elele neda'. Dan' zoakza' nbana' neda', lezka' le'e, to chi'ize soale nbanle. ²⁰ Ža na' katen' Dios Be' La'y na' yedjsóalene' le'e, nnézkzelele zóalenkza' Xažo Dios, na' le'e zóalenle neda', na' neda' zóalenkza' le'e. ²¹ Nóte'teze benne' zzi' lo ne'e xtiža'a, na' žone' kan znnan, nak bia' nži'ile' neda'. Xažo Dios ži'ile' bennen' nži'ile' neda', na' neda' ži'ila' bennen', na' wloé'e lawa' lawe' le'.

²² Judas gože' Le', (kege Judas Iskariote), na' wnné':

—Xan, ěnakxkze gak wloé'e lawo' lawto' neto', na' bi wloé'e lawo' lawgak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga?

²³ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Nóte'teze benne' nži'ile' neda' gone' kan zna xtiža'a, na' Xažo Dios ži'ile' le', na' yedjsóalento' le' lo yichj lázda'we'. ²⁴ Nóte'teze benne' bi nži'ile' neda' bi žone' kan zna xtiža'a. Da' bēnlele, da' bchalja' neda', kege chia' nedzan', san naken che Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda'.

²⁵ Žapka' le'e da' ki kate' ne zóalena' le'e, ²⁶ san Dios Be' La'y, Bennen' sela' Xažo Dios chele, gáklene' le'e, na' gon choche' le'e dan' wkónlele žin la' neda'. Wsedle' le'e yógo'te, na' wsé'e láže'le kan nak yógo'te da' ba goža' le'e.

²⁷ 'Wka'na' da' wká'n ži yichj lázdo'le. Dan' wká'n ži yichj lázdo'le da' gonna' chele, bi naken ka da' znéjwgak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. Bi gek zédlele, na' bi žébele. ²⁸ Ba bēnlele da' ba goža' le'e, wnnía': yeyá'a, na' yelá'a, na' yedjsóalena' le'e. Chela' nži'ilele neda', na' yebélele katen' goža' le'e yeyá'a gan zoa Xažo Dios, dan' nakže blo Xažo Dios ka naka' neda'. ²⁹ Na'a, ba goža' le'e zga'ale kate' gaken, nich kate' gaken ki, chejle'le chia' neda'.

³⁰⁻³¹ 'Biž wcháljlena' le'e da' zan, dan' za' da' xiwe', dan' zna bian' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. La'kze bi de lo nan' bi da' gonen chia' neda', ki žala' gaken nich nnézkzelele benách ka' nníta'gake' yežlyó nga nži'ila' Xažo Dios, na' žona' kan ba gože' neda' gona'. Le so ža', na' le cho'o.

15

Kan nak che lba uba, na' chegak ni'a nen' ka'

¹ Lezka' Jesusen' gože' lé'gake':

—Naka' neda' ka to lba uba da' naken li laže', na' Xa' nake' ka benne' žaz ža'n, benne' žape chi'e lban'. ² Choge' bíte'teze ni'a na' lban', dan' naka' neda', da' ka' bi be želbían, na' wchi'e yógo'te ni'a nen' ka', da' želbían, nich gákgaken chawe', na' kwíagaken yelate'. ³ Le'e ba nakle chawe' ni'a che dižan' da' ba bcháljlena' le'e. ⁴ Le gónlenteze neda' tzen, kan neda' žónlenteza' le'e tzen. Kan nak che ni'a na' lban', bi be gak kwian žakze chen, cha' bi gónlentezen lban' tzen, lezka' naken chele, bi be gak gonle cha' bi gónlentezle neda' tzen.

⁵ 'Naka' neda' ka lban', na' le'e nakle ka ni'a nen' ka'. No benne' gónlenteze' neda' tzen, kan neda' žónlenteza' le' tzen, benne' ni nake' ka ni'a na' lban' dan' zbian da' zenle'e, dan' cha' yekwasle len neda', bi be gak gonle. ⁶ No benne' bi gónlenteze' neda' tzen, gak chie' kan žak chegak ni'a na' lban', da' ka' bi zej naken chawe', Zchóggake' ni'a nen' ka', na' bižgaken. Katen' ba nbižgak ni'a nen' ka', na' wtóbgaken', na' chó'ngaken' lo yi', na' chéygaken.

⁷ 'Cha' gónlentezle neda' tzen, na' cha' gonle kan zna xtiža'a, wake nnable bi da' yénelele, na' neda' gonan'. ⁸ Gaple le'e Xažo Dios ba la'ne katen' gonle xchine', na' gakle ka ni'a na' lban', da' ka' želbían, na' ki gak bia' da' li nakle benne' ka' žónlengake' neda' tzen. ⁹ Kan Xažo Dios nži'ile' neda', lezka' nži'ila' le'e. Le gónteze kan žala' gon no benne' nži'ila'-ne'. ¹⁰ Cha' gonle kan žapa' le'e, gonle kan žala' gon no benne' nži'ila'-ne', kan neda' žona' kan Xažo Dios ba gože' neda' gona', na' žónteza' da' žaz laže' Dios, Bennen' nži'ile' neda'.

¹¹ 'Da' ki žapa' le'e nich yebélele tzen len neda', na' gaken dot li laže' kan yebélele. ¹² Da' ni naken da' zchi'la' le'e gonle: le ži'il lježle tole yetole, kan neda' nži'ila' le'e. ¹³ Bi gak no benne' ži'íže'le lježe' ka gon bennen' wdíe' yela' nban chie', na' gate' nich gáklene' lježe' ka' dan' nži'ile' lé'gake'. ¹⁴ Le'e nakle ljéža'do' ka' cha' gonle kan bchi'la' le'e gonle. ¹⁵ Biž nnia' chele nakle wen žin chia' ka', dan' bi nnezle benne' wen

žin da' gon xane'. Neda' wnnia' chele nakle ljéža'do' ka', dan' bena' ga nnézlele yógo'te da' gož Xa' neda' gona'. ¹⁶ Kege le'e wžele neda', san neda' wžekza' le'e, na' bnnita'a le'e nich chejle bi da' chjenle, kan žongak ni'a na' lban', da' ka' želbían da' zenle'e, na' gá'nteze dan' gonle. Ki gaken, Xažo Dios gonne' chele yógo'te da' nnáblele-ne', katen' wkónlele žin la' neda'. ¹⁷ Da' ni naken da' zchi'la' le'e gonle. Le ži'il lježle tole yetole.

Góngake' chegak benách che Jesús kan béngake' chie'

¹⁸ Lezka' wnná Jesusen':

—Cha' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga zzóagake' le'e chela'ale, nnézlele ba bzóagake' neda' chela'ale zga'ale kan zzóagake' le'e chela'ale na'a. ¹⁹ Chela' nakle toze len benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, ží'igekle' le'e kan zej nži'ile' ljéžgake' ka', san zzóagake' le'e chela'ale dan' bi nakle toze len légake'. Ki žaken dan' wžekza' neda' le'e, na' wleja' le'e ladjwgak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. ²⁰ Le chejsá' laže' dižan' da' goža' le'e, katen' wnnia': "Benne' wen žin bi nakže' blo ka xane'." Cha' wžia' láže'gak benách ka' neda', lezka' kwia' láže'gake' le'e. Cha' zej nnita' benne' ka' žóngake' kan zžna xtiža'a, lezka' góngake' kan zžna xtiža'le le'e. ²¹ Yógo'te da' ki gongak benách ka' chele dan' žónlenle neda' tzen, na' dan' bi zej nónbi'e Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda'.

²² 'Chela' bi bla'a, na' chela' bi bcháljléna' légake', bi bága'gake' doła', san na'a dan' bla'a nga, bi be zoa da' gak nnágake' che doła' da' zej nbage'e nich yebéj chawe' kwíngake'. ²³ No benne' zzoe' neda' chela'ale, lezka' zzoe' Xažo Dios chela'ale. ²⁴ Chela' bi bena' yela' wak zen ka' gan nníta'gake', da' ka' bi ben nitó benne' kan gókgaken, bi bága'gake' doła'. Na'a, blé'egek'le' da' ka' bena', na' zzóagake' neda' chela'ale, na' lezka' zzóagake' Xa' chela'ale. ²⁵ Ki goken, bžin da' zžna xtiža' Dios, dan' wzí' lo ná'gake', dan' zžnan: "Zzóagake' neda' chela'ale na' bi zoa biz chen'."

²⁶ 'Kate' yedjsoalen Dios Be' La'y le'e, Ben' zchalje' da' li, Len' gáklene' le'e, na' gon choche' yichj lázdo'le. Nake' Ben' sela'a chele lo wláz Xažo Dios. Be' La'y ni wzóa lie' chia' neda'. ²⁷ Lezka' le'e wzóa lile chia', dan'

wzóalenkzle neda' tzen ža ni'te, na' zejte na'a.

16

¹ 'Da' ki goža' le'e, nich bi gak chope láže'le. ² Žin ža kate' kwéjgake' le'e to chi'ize gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngekle' xtiža' Dios, na' ža na' gékgek'le' cha' gótgake' le'e góngake' xchin Dios. ³ Ki góngake' dan' bi zej nónbi'e Xažo Dios, na' dan' bi zej nónbi'e neda'. ⁴ Žapa' le'e da' ki, nich kate' žin ža na', chejsá' láže'le da' ni da' žapkza' le'e, na' bi gak chope láže'le.

Da' gon Dios Be' La'y

Lezka' wnná Jesusen':

—Da' ki bi goža' le'e ža ni'te, dan' zóalenkza' le'e. ⁵ Na'a yeyá'a, na' chejsóalena' Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda', na' bi nnáblele nitole le'e neda', bi nnale: "¿Gaz chejo'?" ⁶ Na'a, dan' žapa' le'e da' ni, žak nyache' láže'le. ⁷ Neda' žapa' le'e da' naken dot da' li. Gakže chawe' chele cha' yeyá'a. Cha' bi yeyá'a, bi yedjsóalen Dios Be' La'y le'e. Cha' yeyá'a, na' sela'a-ne', na' yedjsóalene' le'e. Le' gáklene' le'e, na' gon choche' yichj lázdo'le. ⁸ Kate' yide' Le', yesnisle' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga zej nbage'e doła', na' bi zej nónbi'e da' naken chawe', na' Dios choge' chégake' kwia' yí'gake'. ⁹ Zej nbage'e doła' dan' bi žejlé'gake' chia' neda'. ¹⁰ Bi zej nónbi'e da' naken chawe' dan' gótgake' neda', na' yeyá'a gan zoa Xažo Dios, Benne' chawe', na' biž lé'egek'le' neda'. ¹¹ Dios choge' chégake' kwia' yí'gake' dan' ba bchoge' che da' xiwe' kwia' yin', dan' zžna bian' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

¹² 'Da' zanže ženela' wcháljléna' le'e, san bi gak chejni'ilelen na'a. ¹³ Zchalj Dios Be' La'y da' naken dot da' li. Kate' le'e Le', wsedle' le'e yógo'te da' naken dot da' li, dan' bi wchalje' žakze chie', san wchalje' yógo'te da' yenle' dan' nna Xa', na' wzejni'ile' le'e yógo'te da' žala' gaken. ¹⁴ Le' gape' neda' ba la'ne, dan' si'e da' naken chia', na' wzejni'ilen' le'e. ¹⁵ Yógo'te da' naken che Xažo Dios zej naken chia'. Che len wnnia' si'e da' naken chia', na' wzejni'ilen' le'e.

Yela' nyache' laže' yeyaken yela' žebele

¹⁶ Lezka' wnná Jesusen':

—Yetó chí'ido'ze, biž lé'elele neda', na' yetó chí'ido'ze yel'é'elele neda', dan' yeyá'a gan zoa Xažo Dios.

17 Naž benne' wsedle chie' ka' belyi'e ljéžgake' toe' yetóe', na' wnnágake':

—¿Biz zejlás dan' gože' žo'o? Wnné': "Yetó chí'ido'ze, na' biž lé'elele neda', na' yetó chí'ido'ze yel'é'elele neda', na' naken dan' yeyá'a gan zoa Xažo Dios."

18 Naž wnnágake':

—¿Bizkze zejlás da' ni, dan' wnné': "Yetó chí'ido'ze"? Bi žejni'ilto' dan' wnné'.

19 Žákbe'ele Jesusen' žénegekle' nnábgekle' Le', na' gože' légake':

—¿Znnáblele lježle kan nak che dan' wnnía': yetó chí'ido'ze, na' biž lé'elele neda', na' yetó chí'ido'ze yel'é'elele neda'? 20 Da' li žapa' le'e: kwéžele, na' gak nyache' láže'le, san benách ka' nníta'gake' yežlyó nga yebégekle' katen' gótgake' neda'. Naž la'kze gak nyache' láže'le, yela' nyache' laže' chelen' yeyaken yela' žebél katen' yel'é'elele neda'. 21 To no'le kate' za' galj bi'do' chie', zzáka'li'e, dan' ba bžin ža chie', san kate' ba zoa to xkwide' byodo' chie', biž žejśá' laže'e dan' wzake'e, san žebele' dan' ba golj to xkwide' byodo' yežlyó nga. 22 Lezka' žaken chele. Nak nyache' láže'le na'a, san yelá'a neda', na' yedjwía' le'e, na' naž yebélele, na' bi sáke'le no benne' yeké'e yela' žebél chelen'.

23 Ža na' bi be nnáblele neda'. Da' li žapa' le'e: yógo'te da' nnáblele Xažo Dios, na' wkónlele žin la' neda', Le' gonnen' chele.

24 Na' zejte na'a ža bi zkónlele žin la' neda' kate' bi da' znnáblele Xažo Dios. Le nnable' ki, na' gata' chele da' nnáblele-ne', nich gak dot li laže' yela' žebél chele.

Jesús, Benne' Criston', bežoje' chawe' lo da' gok chie'

25 Lezka' wnná Jesusen':

—Bsaka' leba' katen' bcháljlena' le'e. Žin ža kate' biž wcháljlena' le'e da' wsaka' leba', san kwáselo wcháljlena' le'e kan nak che Xažo Dios. 26-27 Ža na' nnáblele Dios, na' wkónlele žin la' neda', na' žapa' le'e, bi gon byenen gáta'yoela' Xažo Dios lo wlazle le'e, dan' Xažo Dios nži'ile' le'e. Nži'ile' le'e dan' nži'ilele neda', na' žejle'le bžoja' gan zoe' Le'. 28 Bžoja' gan zoa Xažo Dios, na' bla'a yežlyó nga. Yetó

da' gaken, yezá'a yežlyó nga, na' yeyá'a gan zoakze' Le'.

29 Naž benne' wsedle chie' ka' belyi'e Le', na' wnnágake':

—Na'a kwáselo zchaljo', na' biž žsaka' lebo'.

30 Na'a žákbe'elto' nnézkzelo' Le' yógo'te, na' bi žon byenen no benne' bi da' nnable' Le', dan' zloe'elo' neto' da' za' nnabton'. Che len žejle'to' bžoja' gan zoa Dios.

31 Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—¿Žejle'le chia' neda' na'a? 32 Le wia, za' žin ža, na' ba zoažo ža na', katen' gáslasle che chele, na' wka'nle neda' toza', san bi soa' toza', dan' Xažo Dios zóalenkze' neda'. 33 Da' ki goža' le'e nich ga'n ži yichj lázdo'le, dan' nakle chia' neda'. Gak da' wsaka' zin' le'e yežlyó nga, san le gak choch. Neda' ba bežoja' chawe' lo da' žak yežlyó nga.

17

Jesús znnable' Dios gáklene' benách chie' ka'

1 Kate' beyóž bchalj Jesusen' da' ki, bchis lawe', na' bwie' ya'abale, na' wnné':

—Dios, Xe, ba bžin ža. Ben ga la' law yela' zen chia' neda', Zi'no', nich gak gona' ga la' law yela' zen chio' Le'. 2 Ben ki dan' ba bdio' lo na'a yela' wnná bia' nich nna bi'a yógo'te benách ka', na' wa'a yela' nban da' zejlí kanne chegak yógo'te benne' ka' benno' chia'. 3 Ki gata' yela' nban da' zejlí kanne chégake', cha' zej nónbi'e Le', nako' Dios tlichá', na' lezka' zej nónbi'e neda', Jesús, Benne' Criston', na' nnéžgekle' Le' bselo'o neda'.

4 'Neda' ba bena' ga nla' law yela' zen chio' yežlyó nga, na' ba beyóž bena' žin da' bdio' lo na'a gona'. 5 Na'a, Xe, ben ga la' law yela' zen da' napa' tzen len Le', na' gata' chia' yela' zen' da' gota' chia' tzen len Le' ža ni'te zga'ale kate' gota' yežlyó nga.

6 'Ba bloe'ela' da' nako' Le' lawgak benne' ki benno' chia', benne' ka' wlejo' ládjwgak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. Benne' ki gókgake' chio', na' Le' bémngako'-ne' chia', na' žóngake' kan z_nna xtižo'o. 7 Na'a nnéžgekle' yógo'te da' ka' benno' chia' zá'gaken lo no'o Le', 8 dan' ba bdia' lo ná'gake' dižan' da' bdio' Le' lo na'a neda', na' légake' nzi' lo ná'gaken', na' žákbe'egekle' bžoja' gan zo' Le', na' žejlé'gake' bselo'o Le' neda'.

9 'Neda' žáta'yoela' Le' gáklengako'-ne'. Žáta'yoela' Le', kege gákleno' yógo'te benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, san gákleno' benne' ki benno' chia', dan' zej nake' chio' Le'. 10 Yógo'te benne' ka', benne' zej nake' chia', lezka' zej nake' chio', na' benne' ka' zej nake' chio' lezka' zej nake' chia', na' kan zej nak benne' ka' zloe'e lawn yela' zen chia'.

11 'Na'a, biž ga'na' yežlyó nga, san benne' ki gá'ngake' yežlyó nga, na' neda' yedjsóalena' Le'. Znnabla' Le', Xe la'y, len yela' wak chio' gape chi'o benne' ki benno' chia', nich gákgake' toze, kan nakžo žo'o toze. 12 Katen' wzóalengaka'-ne' lo yežlyó nga, wdape chí'igaka'-ne', na' bkonla' žin yela' wak che La la'y chio'. Benne' ka' benno' chia', wdape chí'igaka'-ne', na' bi bnita' nitóe', san toze bennen' nake' ka' zi'n da' xiwe', bennen' wnitle' to chí'ize. Ki goken, gok da' nyejw le'e yiche la'y.

13 'Na'a yedjsóalena' Le', san kate' ne zoa' yežlyó nga, zchalja' ki nich gata' yela' žebél chégake' kan žata' chia' neda' yela' žebél. 14 Neda' ba bdia' lo ná'gake' xtižo'o, na' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga zzóagake' benne' ki cheła'ale dan' bi žónlengake' légake' tzen, kan nak chia' neda', bi žónlena' benách yežlyó ka' tzen. 15 Žáta'yoela' Le', kege kwejo' benne' ki yežlyó nga, san gape chí'igako'-ne', nich bi chó'ogake' lo na' da' xiwe'. 16 Bi žónlengake' benách yežlyó ka' tzen, kan nak chia' neda', bi žónlena' benách ka' tzen. 17 Bebég-gake' cheze chio', wkonlo' žin da' nak dot da' li. Da' nak dot da' li na' naken xtižo'o. 18 Kan beno' Le', bselo'o neda' ladjwgak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, lezka' žona' neda', žséla'gaka'-ne' ladjwgak benách ka'. 19 Dan' nží'igekla'-ne' zde kwina' lo no'o, nich gákgake' cheze chio' dan' nzi' lo ná'gake' da' naken dot da' li.

20 'Žáta'yoela' Le', kege chégakze benne' ki, san lezka' chegak benne' ka' chejlé'gake' chia' neda' ni'a che da' wchaljgak benne' ki. 21 Žáta'yoela' Le' gono' ga gákgake' toze yógo'tegake', na' lezka' gákgake' toze len žo'o, kan nako' Le', Xe, nako' toze len neda', na' neda' naka' toze len Le'. Ki žala' gákgake' nich chejle'gak benách yežlyó ka', bséla'kzo' Le' neda'. 22 Yela' ži'i lažen' da' benno' chia', neda' bnezjwan' chégake', nich

gákgake' toze, kan nakžo žo'o toze. 23 Le' nako' toze len neda', na' neda' gaka' toze len légake', nich gak dot li laže' kan zej nake' toze, na' nich gónbia'gak benách yežlyó ka', bséla'kzo' Le' neda', na' nži'ilo' benne' ki kan nži'ilo' neda'.

24 'Xe, ženela' yedjsóalengak benne' ki neda', benne' ka' benno' chia', gan chejsóa', nich lé'egekle' yela' zen na' da' benno' chia' dan' nži'ilo' neda' ža ni'te, katen' za' gono' yežlyó nga. 25 Xe chawe', benách yežlyó ka' bi zej nónbi'e Le', san neda' nónbia'kza' Le', na' benne' ki nnézgekle' bséla'kzo' Le' neda'. 26 Bena' ga nnézgekle' da' nakkzo' Le', na' gonža' ga nnézgekle' da' ni, nich kan nži'ilo' Le' neda', lezka' ží'igekle' ljéžgake' ka', na' nich gakkza' neda' toze len légake'.

18

Želgoxe' Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lk. 22:47-53)

1 Kate' beyož bchalj Jesusen' da' ni, bžoje' ga na', na' benne' wsdle chie' ka' wyéjlengake' Le' tzen. Wdie' yechelá'a yego Sedrón, na' bžine' gan de to yežlyó, na' wyó'olene' benne' wsdle chie' ka' latjen'. 2 Lezka' Judas, bennen' zdie' Jesusen', nónbi'e latjen' dan' btob Jesusen' benne' wsdle chie' ka' ga na' zan chi'i. 3 Naž Judas na' bchi'e to kwe' benne' ka' žjake' lo wdile, na' benne' ni'a na'gak bxož wnná bia' ka', na' benne' ni'a na'gak benne' yodo' fariseo ka', na' jake' gan zoa Jesusen', zej noe'e yi' yež ka', na' ya ntoche' chégake' ka'. 4 Dan' nnézkzele Jesusen' yógo'te da' žala' gaken chie', bžoje' gan zoe', na' gože' légake':

—¿Nož benne' žeyilje?

5 Beží'igake', na' belyi'e Le':

—Jesús, benne' Nasaret, žeyiljto'-ne'.

Jesusen' gože' légake':

—Nedkzan'.

(Lezka' Judas na', bennen' zdie' Jesusen' lo ná'gake', žónlene' benne' ka' tzen.) 6 Kate' Jesusen' gože' légake': "Nedkzan'" naž bebíga'gake', na' wbíxgake' lo yo. 7 Jesusen' wnnable' légake' da' yoble, na' wnné':

—¿Nož benne' žeyilje?

Belyi'e Le':

—Jesús, benne' Nazaret, žeyiljto'-ne'.

⁸ Naž bechebe Jesusen', na' wnné':

—Ba goža' le'e, nedkzan'. Cha' žeyilje neda', le gonn latje yeyejgak benne' ki.

⁹ Ki wnná Jesusen' nich bžin da' bchalje', katen' wnné': “Benne' ki benno' chia', bi bnita' nitóe'.” ¹⁰ Naž, dan' nwa' Smon Bedw to ya ntoche', wlejen', na' la' bentie' we' Malko, benne' wen žin che bχoz blo, na' bchoge' yid nage' li ža. ¹¹ Naž Jesusen' gože' Bedon':

—Begó'o ya ntoche' chio' ližen. ¿Bi žala' saka'a dan' wnná Xan' gaken chia'?

Zžin Jesús law bχoz blo

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lk. 22:54)

¹² Benne' ka' žjake' lo wdile len bennen' zchi'e légake', na' benne' ni'a na'gak benne' judío wnná bia' ka', bčxwgake' Jesusen', na' bchéjgake' Le'. ¹³ Naž bché'gake' Le' law Anás, dan' nake' xto' zi'n Kaifás, bennen' nake' bχoz blo yizen'. ¹⁴ Kaifás na' nake' bennen' bzejni'ile' benne' judío wnná bia' ka', na' blo'e'ele' légake' gakže chawe' gat toze benne', na' kege kwia yi' dot yež ché'gake'.

Znna Bedw bi nónbie Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lk. 22:55-57)

¹⁵ Smon Bedw len yetó benne' wse-dle che Jesusen', jake' xkóže'lgak benne' ka' zché'gake' Jesusen', na' bejnāwgake' Le'. Benne' wsedle ni wyó'olene' Jesusen' la' li'a liž bχoz blo, dan' nonbia' bχoz blon' le'. ¹⁶ Bedon' bga'ne' na'le gan žo'ogak benách ka' la' li'a na'. Che len bežój benne' wsedlen' nonbia' bχoz blon' le', na' bcháljlene' no'len' žape chi'e gan žo'ogak benách ka' la' li'a na', na' bene' ga wyó'o Bedon' ga na'. ¹⁷ Naž no'len' žape chi'e gan žo'ogak benách ka' la' li'a na' gože' Bedon', na' wnné':

—¿Lezka' le' žónleno' Bennen' tzen?

Beží'i Bedon', na' wnné':

—Kege neda'.

¹⁸ Dan' žak da' zag, benne' wen žin ka', na' benne' ni'a na'gak benne' yodo' ka', ba bzéngake' yi', na' zégake' žoa'a yin', na' žeché'l kwíngake'. Lezka' Bedon' zélene' légake' tzen, na' žeché'l kwine'.

Bχoz blo zbeje' Jesús diža'

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lk. 22:66-71)

¹⁹ Naž bχoz blo wleje' Jesusen' diža' nich nnezle' no benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' bi da' žsedle Jesusen' benách ka'.

²⁰ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Kwáselo bcháljlēna' yógo'te benách ka'. Bsédtezegekla'-ne' gan nak lo yo'o gan zdóbgake' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' lezka' lo zchil yodo', gan zdobgak yógo'te benne' judío ka', na' bi be bchalja' ngáche'ze.

²¹ ¿Biž chen' zbejo' neda' diža'? Wléj diža' benne' ka' béngkle' da' bcháljlengaka'-ne'. Bwia nga, nnéžgekle benne' ka' dan' bcháljlengaka'-ne'.

²² Kate' beyóž bchalj Jesusen' da' ni, na' to benne' ni'a na'gak benne' yodo' ka', benne' zoe' ga na', wdape'e žoa'a law Jesusen', na' wnné':

—¿Ki žebi'o law bχoz blon'?

²³ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Cha' bi wnnía' chawe', blo'e'el biž da' wnnía' da' bi naken chawe', na' cha' gok chawe' da' wnnía', ¿biž chen' wdapo'o neda'?

²⁴ Naž Anás na' besele'e Jesusen' nžeje', na' bejžégake' Le' law Kaifás, bennen' nake' bχoz blo.

Da' yoble znna Bedw bi nónbie Jesús

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lk. 22:58-62)

²⁵ Kate' ne ze Bedw žoa'a yi', žeché'l kwine', benne' ka' nníta'gake' ga na' belyi'e le', na' wnnágake':

—¿Lezka' le' žónleno' Jesusen' tzen?

Beží'i Bedon', na' wnné':

—Kege neda'.

²⁶ Zoa to benne' wen žin che bχoz blo ga na', na' nake' ljež bennen' bchog Bedon' yid nage', na' benne' wen žin ni gože' Bedon':

—Ble'ela' le' lo yežlyón', žónleno' Jesusen' tzen.

²⁷ Da' yoble beží'i Bedon', na' la' wžéžete leko'.

Zché'gake' Jesús law Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lk. 23:1-5)

²⁸ Naž bché'gake' Jesusen', na' bezá'gake' liž Kaifás, na' bžíngake' yolawe' che benne' wnná bia', dan' nzin' Pretorio. Dan' ba ža'ní' ža na', na' benne' judío ka' bi wyó'ogake' yolawen' dan' žékgekle' bága'gake' zia cha' chó'ogake' ga na', da' gonen ga bi gak gáwgake' xche' Lni Pasko',

Inin' žejśá' láže'gake' kan ben Dios, katen' bebeje' benne' Israel ka' lo yežlyó Egipto.
 29 Naž bžoj Pilato, benne' wnná bian', na' bl'e gan nníta'gake', na' gože' légake':

—¿Biz zia žesbága'le benne' ni?

30 Beží'igake', na' belyi'e le':

—Chela' bi nbaga' benne' ni zia, bi wdeto'-ne' lawo'.

31 Naž Pilaton' gože' légake', na' wnné':

—Le'ekze le chi'e, na' le wchi'a laže'e Le' kan zna da' žsédlele le'e.

Benne' judío ka' belyi'e le', na' wnnágake':

—Bi nzi' lo na'to' gotto' no benne'.

32 Ka' goken, bžin xtiža' Jesusen', da' wnnié' kan gate'. 33 Naž Pilaton' beyo'é'e yolawen', na' bliže' Jesusen', na' gože' Le':

—¿Nako' le' benne' nna bi'e benne' judío ka'?

34 Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—¿Žakze chio' zno' ki, o gožgak benách ka' le' ki naken chia'?

35 Pilaton' gože' Le':

—¿Žeklo' naka' benne' judío? Benne' wlaš chio' ka', na' bžoz wnná bia' ka', bdégake' Le' lo na'a. ¿Bizkze beno'?

36 Naž bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Zna bi'a neda', san kege kan zna bia'gak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. Chela' zna bi'a kan zna bia'gak benách ka', na' tilgak benne' ka' žónlengake' neda' tzen, nich bi wé'gake' latje no benne' wdíe' neda' lo na'gak benne' judío ka'. Kan zna bi'a neda' bi naken kan zna bia'gak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

37 Naž Pilaton' gože' Le':

—¿Nako' benne' zna bi'e?

Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Naka' kan zno'. Che len golja' yežlyó nga, nich wzóa lia' che da' naken dot da' li. Yógo'te benne' ka', benne' žóngake' da' naken dot da' li, zze nággake' da' znnia'.

38 Pilaton' gože' Le':

—¿Bizzen' da' naken dot da' li?

Želchoge' che Jesús gate'

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lk. 23:13-25)

Kate' beyož wnná Pilato ki, bežoje' ga na', na' bl'e da' yoble gan zej nnita' benne' judío wnná bia' ka', na' gože' légake':

—Bi be da' zia bžel-la' da' nbaga' benne' ni.

39 Le'e de to da' žónteze žonle kate' žak Lni

Pasko' ni, znnáblele neda' wsana' lo na'le to benne' nyejwe' liž ya. ¿Žénelele wsana' lo na'le benne' zna bi'e benne' judío ka'?

40 Naž wžéžeya'agake' zižje yógo'tegake', na' wnnágake':

—Kege benne' ni, san Barrabás wsano'-ne' lo na'to'.

Barrabásen' nake' benne' wen da' zinnj.

19

1 Naž Pilaton' bchi'e Jesusen', na' gože' benne' ka' žjake' lo wdíle chingake' Le'.

2 Benne' ka' žjake' lo wdíle béngake' to da' naken ni'a na' yag yeche' kan nak da' naken oro da' žia yichj benne' wnná bia', na' bžíagaken' yichj Jesusen', na' bwákwgake' Le' to laže' tonn xna kan nak da' žákwgak benne' wnná bia' ka'. 3 Naž wbíga'gake' law Jesusen', na' belyi'e Le':

—¿Ga'n zeno' le', benne' zna bi'e benne' judío ka'!

Naž wdápa'gake' žoa'a lawe'.

4 Naž Pilaton' bežoje' da' yoble, na' gože' benne' judío wnná bia' ka', na' wnné':

—Le wia nga, yebeja' bennen' lawle le'e nich nnézlele bi bžel-la' nitó da' zia da' nbage'e.

5 Naž bžoj Jesusen', na' žia yichje' da' naken ni'a na' yag yechen', na' nakwe' laže' tonn xna na'. Pilaton' gože' légake':

—Nga zoa bennen'.

6 Kate' bžoz wnná bia' ka', na' benne' ni'a ná'gake' ka' bl'é'egekle' Jesusen', zižje wžéžeya'agake' da' yoble, na' wnnágake':

—¿Bde'e le'e yag kroze! ¿Bde'e le'e yag kroze!

Pilaton' gože' légake':

—Le'ekze le chi'e, na' le chejd'é'e le'e yag kroze. Neda' bi be da' zia bžel-la' da' nbaga' benne' ni.

7 Naž benne' judío ka' belyi'e le':

—De cheto' to da' wnnakze Dios da' žsedlen neto', da' znnan žala' gat benne' ni dan' wnné' nake' Zi'n Dios.

8 Kate' benle Pilaton' da' ni, bžébeže'.

9 Da' yoble beyo'é'e lo yolawen', na' gože' Jesusen':

—¿Gazkze benne' Le'?

Bi be bechebe Jesusen'.

10 Naž Pilaton' gože' Le':

—¿Bi žechebo', na' bi wlo'e'elo' neda' da' žono'? ¿Bi nnezlo' nzi' lo na'a wdá'a Le' le'e yag kroze, na' nzi' lo na'a wsana' Le'?

¹¹ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Bi be nzi' lo no'o gono' chia' chela' bi bde Dios lo no'o yela' wnná bia' na'. Che len, bennen' bdie' neda' lo no'o nbága'že' zia ka le'.

¹² La' na'ze gónele Pilaton' wsane' Jesusen', san wžéžeya'agak benne' judío wnná bia' ka', na' wnnágake':

—Cha' wsano' benne' ni, bi nžago' chawe' benne' Sésar, bennen' zнна bi'e dot yežlyó nga. No benne' žon kwine' benne' wnná bia', zži'e che benne' Sésar na'.

¹³ Kate' benle Pilaton' da' ni, gože' ni'a ne'e ka' chejxi'gake' Jesusen', na' wži'e latje chie' gan zchi'a laže'e, latjen' nzin' Li'a Ga Zoagak Yej Blag Ka', na' ka' nak diža' hebreo nzin' Gabata. ¹⁴ Ža na' naken ža za' žin Lni Pasko', na' nak wawbíž. Naž Pilaton' gože' benne' judío wnná bia' ka', na' wnné':

—Nga zoa bennen' zнна bi'e le'e.

¹⁵ Wžéžeya'agake' zižje, na' wnnágake':

—jBete'! jBete'! jBde'e le'e yag kroze!

Pilaton' gože' légake':

—¿Znnáblele neda' wdá'a bennen' zнна bi'e le'e le'e yag kroze?

Beži'igak bxož wnná bia' ka', na' wnnágake':

—Bi zoa yetó benne' zнна bi'e neto'. Toze benne' Sésar zнна bi'e neto'.

¹⁶ Che len Pilaton' bdie' Jesusen' lo ná'gake', nich chejdá'gake' Le' le'e yag kroze. Naž béxwgake' Jesusen', na' bché'gake' Le' na'le.

Zdá'gake' Jesús le'e yag kroze

(Mt. 27:32-56; Mr. 15:21-41; Lk. 23:26-49)

¹⁷ Bžoj Jesusen' ga na', na' noe'e yag kroze chie', nich cheje' latjen' dan' nzin' Latje Che Žit Yichjžo, na' kan nak diža' hebreo nzin' Gólgota. ¹⁸ Lo latjen' bdá'gake' Jesusen' le'e yag krozen', na' bdá'gake' yechope benne' le'e yag kroze ka' ga na'. Chelá'a weje zej de'e, na' Jesusen' de'e gachje láwe'le gan da'gak chope benne' ka'. ¹⁹ Pilaton' bsele'e to benne' bzoje' to da' bde'e le'e yag kroze yichjle Jesusen', da' zнна ki: “Jesús, benne' Nasaret, benne' zнна bi'e benne' judío ka'.” ²⁰ Benne' zan, benne' judío ka',

belgake' dižan', dan' naken gawze žoa'a yež gan bdá'gake' Jesusen' le'e yag krozen', na' dižan' nyejwn len diža' hebreo, na' len diža' griego, na' len diža' latín. ²¹ Bxož wnná bia' ka' chegak benne' judío ka' belyi'e Pilaton', na' wnnágake':

—Bi wzojo': “Benne' zнна bi'e benne' judío ka'.” Bžoj ki: “Le' wnné' nna bi'e benne' judío ka'.”

²² Beži'i Pilaton', na' gože' légake':

—Da' ba bzoja', to chi'ize bžojan'.

²³ Kate' benne' ka' žjake' lo wdile, beyož bdá'gake' Jesusen' le'e yag krozen', na' béxwgake' laže' da' gokwe'. Wléjgaken' tápele, na' goken to kwe' weje da' gota' che chégake'. Lezka' béxwgake' lažen' da' bxož yaen Jesusen', na' lažen' bi ndian, san naken to wlize. ²⁴ Naž benne' ka' žjake' lo wdile, belyi'e ljéžgake' toe' yetóe', na' wnnágake':

—Bi chogžon, san gakže chawe' kwejžo da' gak bian', nich nnezlžo nolžo gaken chežo.

Ka' goken, bžin dan' nyejw le'e yiche la'y, da' zнна:

Wdišgake' laže' nakwa' che chégake',

na' che laže' chia' wléjgake' da' nak bian'.

Ki bengak benne' ka' žjake' lo wdile.

²⁵ Gawze gan da' Jesusen' le'e yag krozen' wnníta'gak no'le ka'. Zej nake' xne'e, na' no'le bile xne'e, na' Lia, zo'le Kleofas, na' Lia Madlen. ²⁶ Kate' Jesusen' ble'ele' xne'e, na' lezka' ble'ele' benne' wsedle chie', bennen' nži'ile', zoe' ga na', gože' xne'e:

—Nó'ledo', bwia zi'no' zoe' kwito' le'.

²⁷ Naž gože' benne' wsedle chie' na':

—Bwia, xno'o zoe' kwito' le'.

La' ža na'ze benne' wsedlen' bchi'e le' nich chejsóe' liže'.

²⁸ Wdé na', dan' nnézkzele Jesusen' yógo'te ba goken, na' nich žin da' nyejw le'e yiche la'y, wnné':

—Zbila' nis.

²⁹ De to že'e ga na', da' yožen nop zichj. Naž to benne' žeje' lo wdile besbise' to da' blol len nop zichjen', na' bzoen' law to ya xtil, na' bde'en žoa'a Jesusen' nich xopen'.

³⁰ Beyož wej Jesusen' nop zichjen', na' wnné':

—Ba nakten.

Naž bzechwe' yichje'. Bežojte be' nakkze', na' gote'.

Benne' žeje' lo wdile žadwe' yag ntoche' le'el sina' Jesús

³¹ Naž, dan' nak ža za' žin Lni Pasko', na' dan' bi žala' ga'ngak benne' gat ka' le'e yag kroze ka' kate' nak ža la'y chégake', na' naken to ža la'y zente, che len benne' judío ka' góta'yoegekle' Pilaton' yi'e benne' ka' žjake' lo wdile, chejtíchjwgake' xkachjgak benne' ka' dá'gake' le'e yag kroze ka', na' wetíngake' légake' le'e yag kroze ka'. ³² Che len benne' ka' žjake' lo wdile wbíga'gake' ga na', na' bdíchjwgake' xkachje benne' nežw, na' lezka' béngake' che yetó bennen' dá'lene' Jesusen' le'e yag kroze. ³³ Kate' bžíngake' gan da' Jesusen', blé'egekle' ba gote', na' bi bdíchjwgake' xkachje'.

³⁴ Naž to benne' žeje' lo wdile godwe' yag ntoche' chie' le'el sina' Jesusen', na' la' bžojte žen, na' nis. ³⁵ Neda', Zwa, ble'ela' da' ni, na' zzoa lian', na' da' znnia' naken dot da' li. Nnéžkzela' zchalja' da' naken dot da' li, nich lezka' le'e chejle'le che Jesusen'. ³⁶ Ki goken, bžin da' nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: "Bi gachjw nitó žit yoe'e." ³⁷ Yetó da' nyejw le'e yiche znnan ki: "Wíagake' bennen' godwe' Le' yag ntoche'."

Zkáche'gake' Jesús lo yežw ba

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lk. 23:50-56)

³⁸ Wdé gogkak yógo'te da' ki, Jwsé, to benne' yež Arimatea, benne' žónlene' Jesusen' tzen, san ngáche'ze dan' zžebe' benne' judío wnná bia' ka', wyeje', na' wnnable' Pilato we'e le' latje yeké'e Jesusen'. Pilaton' bi'e le' latje. Naž bla' Jwsén' gan da' Jesusen' le'e yag krozen', na' beké'e Le'. ³⁹ Lezka' Nikodemo, bennen' zga'ale bejwíe' Jesusen' žel, ble'e ga na', na' noe'e to nežw sla' che yag mirra, da' nchixen to da' zla' zix, da' naken ka to gaywá' ya. ⁴⁰ Naž Jwsén' len Nikodemon' betíngake' Jesusen', na' bchélgake' Le' láže'do' ka', na' bdébgake' lawn nežw slan' che mirra, da' nchixen da' zla' zix. Béngake' kan žónteze žongak benne' judío ka' kate' zkáche'gake' benne' gat ka'. ⁴¹ Gawze gan bdá'gake' Jesusen' le'e yag kroze de to yežlyó, na' gachje láwe'le yežlyón' zoa to yežw ba kobe da' nádjwgaken' le'e ya'a yej, na' lo yežw ban' bi na' gache' nitó benne'. ⁴² Wló'ogake'

Jesusen' lo yežw ban' dan' žen' gawze, na' dan' nak ža zkwězgak benne' judío ka' che Lni Paskon'.

20

Jesús žebane' lo yela' got

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lk. 24:1-12)

¹ Kate' ba nak zildo' ža nežw, na' ne nak chol, wyéj Lia Madlen žoa'a yežw ban', na' ble'ele' ba bkwas yej blag da' bsejwn gan žo'o no benne' lo yežw ban'. ² Naž taría taría beyéj Lian' gan zoa Smon Bedw, na' zoa len yetó benne' wsedle le', bennen' Jesusen' nži'ile' le', na' gože' légake':

—iBebéjgake' Xanžon' lo yežw ban', na' bi nnezlto' gan wló'ogake' Le'!

³ Naž bžoj Bedon' len yetó benne' wsedlen', na' jake' žoa'a yežw ban'. ⁴ Tzen wzá'le'egake', san yetóen' taríaže wzé'e ka Bedon', na' zga'ale' le' bžine' žoa'a yežw ban'. ⁵ Byechwe', na' bwie' lo yežw ban', na' ble'ele' láže'do' ka' da' bchélgaken' Jesusen', da' ka' zej nnitan' ga na', san bi wyoé'e lo yežw ban'. ⁶ Wdé na' bla' Smon Bedon' xkóže'le benne' wsedlen', na' wyoé'e le' lo yežw ban', na' ble'ele' láže'do' ka' zej nnitan' ga na'. ⁷ Lezka' ble'ele' láže'don' da' bchélgaken' yichj Jesusen', na' bi žé'lenen yezika' láže'do' ka', san chela'ale ndoben. ⁸ Naž wyó'o benne' wsedlen', bennen' bžine' zga'ale' žoa'a yežw ban', na' ble'ele' kan naken, na' bejli'e da' wnná Jesusen'. ⁹ Ka' goken, dan' bi na' chejni'ile' da' nyejw le'e yiche la'y kan žon byenen gaken che Jesusen', da' znnan yebane' lo yela' got. ¹⁰ Naž žopte benne' wsedle ka' beyéjgake' lížgake'.

Zloe' law Jesús law Lia Madlen

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Bga'n Lia kwitle yežw ban', na' zbeže'. Kate' ne zbeže', byechwe', na' bwie' lo yežw ban'. ¹² Ble'ele' chope wbás che ya'abá che Dios nníta'gake' ga na', na' zej nakwe' laže' chich. Žé'gake' ga na', toe' yichjle yežw ban', na' yetóe' xní'ale yežw ban' gan wló'ogake' Jesusen'. ¹³ Wbás che ya'abá ka' belyi'e le', na' wnná'gake':

—Nó'ledo', žbiz chen' zbežo'?

Lian' gože' légake':

—Dan' beká'agake' Xana', na' bi nnezla' gan wló'ogake' Le'.

¹⁴ Kate' beyóž wnné' ki, bwie' xkóže'le', na' blé'ele' Jesusen', zoe' ga na', san bi gókbe'ele' cha' Jesusen'. ¹⁵ Naž Jesusen' gože' le':

—Nó'ledo', ¿biz chen' zbežo'? ¿Noz benne' žeyiljo'?

Dan' žekle Lian' nake' Le' benne' žape chi'e yežlyón', na' gože' Le':

—Benne', cha' le' bebejo'-ne', bloe'el neda' gan wló'o-ne', na' neda' yeyoá'a-ne'.

¹⁶ Naž Jesusen' gože' le':

—Lia.

Naž byechj Lian', na' len diža' hebreo gože' Le':

—Raboní.

Diža' hebreo ni znnan: “Benne' Wsedle chia'.”

¹⁷ Jesusen' gože' le':

—Bi kano' neda', dan' bi na' yeyepa' gan zoa Xa'. Na'a, wyéj gan zej nnita' benne' ljéža'do' ka', na' gož-gake': “Ki wnná Jesusen': yeyepa' gan zoa Xa', na' lezka' nake' Xale. Nake' Dios chia', na' Dios chele.”

¹⁸ Naž wyéj Lia Madlen', na' bejzenle' benne' wsedle ka' che Jesusen' ba be'ele' Xanžon', na' kan nak dan' wnné'.

Zloe'e law Jesús lawgak benne' wsedle chie' ka'
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lk. 24:36-49)

¹⁹ Kate' ba gole ža na', da' naken ža nežw, zej ndobe benne' wsedle ka' che Jesusen', na' nyejw yo'o gan nnita'gake' dan' zžébegake' benne' judío wnná bia' ka'. Naž bloe'e law Jesusen' gachje láwe'le gan nnita'gake', na' gože' légake':

—Ga'n ži yichj lázdo'le.

²⁰ Kate' beyóž gože' légake' da' ni, bloe'ele' légake' ne'e, na' le'el sine'e. Naž bebégekke benne' wsedle chie' ka' dan' želé'egekle' Xanžon'. ²¹ Naž Jesusen' gože' légake' da' yoble, na' wnné':

—Ga'n ži yichj lázdo'le. Kan ben Xa', bsele'e neda', lezka' žsela'a le'e chjenle xchina'.

²² Kate' beyóž wnné' da' ni, blobe' lágake', na' gože' légake':

—Le si' lo na'le Dios Be' La'y. ²³ No benne' yenít lawle, bennen' ben do'la', ba yo'o yela'

ženít law chie', na' no benne' bi yenít lawle le', ga'n do'la' da' nbaga' benne' wen do'lan'.

Bi žejlé' Mas bebán Jesús

²⁴ Mas bi wzóalene' légake' katen' Jesusen' bedjwie' légake'. Nak Masen' to benne' čežinnoe' ka', na' lezka' lie' Benne' Kwach.

²⁵ Wdé na' yezika' benne' wsedle ka' belyi'e Masen', na' wnnágake':

—Ba blé'elto' Xanžon'.

Masen' gože' légake':

—Cha' bi le'ela' ne'e gan bdin bdidjwn', na' wdía' xben na'a gan bdin bdidjwn', na' wdía' na'a le'el sine'e gan bdin yag ntochen', bi chejli'a.

²⁶ Kate' ba gok yexono' ža, benne' wsedle chie' ka' zej ndobe' da' yoble lo yo'on', na' zoalen Masen' légake'. La'kze nyejw yo'o gan nnita'gake', bloe'e law Jesusen' gachje láwe'le gan nnita'gake', na' gože' légake':

—Ga'n ži yichj lázdo'le.

²⁷ Naž Jesusen' gože' Masen', na' wnné':

—Bde xben no'o nga, na' bwia na'a nga. Bde no'o le'el sina'a nga, na' biž gak chope lažo'o, san bejilé' chia'.

²⁸ Naž bechebe Masen', na' gože' Le':

—Xána'do', na' Dios chia'.

²⁹ Jesusen' gože' le':

—Mas, dan' blé'elo' neda', žejli'o. Ba nez zen gaken chegak benne' ka' chejilé'gake' chia' la'kze bi lé'egekle' neda'.

Da' žénele gon da' nyejw le'e yiche ni

³⁰ Ben Jesusen' da' zanže yela' wak zen ka' lawgak benne' wsedle chie' ka', da' ka' bi zej nyejwn le'e yiche ni. ³¹ Da' ki bzoja' le'e yiche nich chejle'le nak Jesusen' Benne' Criston', Bennen' bsela' Dios, na' nake' Zi'nkze Dios, na' kate' chejle'le chie', gata' yela' nban da' zejli' kanne chele dan' žejle'le chie' Le'.

21

Zloe'e law Jesús lawgak gaže benne' wsedle chie' ka'

¹ Wdé gok da' ki, bloe'e law Jesusen' da' yoble lawgak benne' wsedle chie' ka' gan nak žoa'a nido' da' nzin' Nido' Che Tiberias, na' ki goken kan bloe'e lawe' lágake'. ² Zej ndobe Smon Bedw, na' Mas, bennen' lezka' lie' Benne' Kwach, na' Natanael, benne' yež Kaná, yežen' nbaben

Galilea, na' lezka' zi'n Sebedeo ka', na' yechope benne' wsedle ka' che Jesusen'.

³ Smon Bedwn' gože' légage':

—Cha'a chejxena' bel ka'.

Yezika' benne' ka' belyi'e le', na' wnnágake':

—Sá'lento' le'.

Naž jake', na' wžéngake' to lo barkw, na' yelen' nitó bel bi wžéngake'. ⁴ Kate' za' ža'ní', bejsé Jesusen' žoa'a nison', na' benne' wsedle chie' ka' bi gókbe'egekle' cha' Jesusen'.

⁵ Naž Jesusen' gože' légage':

—Zí'na'do' ka', žbi de bel chele?

Beží'igake', na' belyi'e Le':

—Nitoba'.

⁶ Naž Jesusen' gože' légage':

—Le wsé yixjw bel chele chelá'a li ža barkwn', na' senle-ba'.

Naž bségaken', na' biž gok yeká'agaken', dan' nža'te yixjw na' bel ka'. ⁷ Naž benne' wsedle, bennen' nži'il Jesusen', gože' Bedon', na' wnné':

—jXanžon'!

Kate' benle Smon Bedon', “Xanžon” beyakwe' laže' gokwe', da' beké'en zga'ale, na' wyaze' lo nis. ⁸ Yezika' benne' wsedle ka' bsá'gake' barkwn', na' bedjzóbgage' yixjwn' dan' nža'ten bel ka'. Bi nak zi'to' gan de yo biž, da' nakze ka to gaywá' lka' ní'ažo.

⁹ Katen' bžíngake' lo yo bižen', na' blé'egekle' že' to yi' balje ga na', na' zoa to bel lawen', na' lezka' de yet ga na'. ¹⁰ Jesusen' gože' légage':

—Le yedjwá' bel ka' ba wžéngakle-ba' ga zoa' ni.

¹¹ Bebén Bedon' lo barkwn', na' wzobe' yixjwn' zaka' lo yo bižle, na' nža'ten bel ži'a ka', to gaywá' chonne-yonba'. La'kze zej nak bel zanle'e, bi bžeza' yixjwn'. ¹² Naž Jesusen' gože' légage':

—Le da gawle.

Nitó benne' wsedle chie' bi bežogle' nnable' Le', bi nne': “žNož Le'?” Nnézkegekle' nake' Xanžon'. ¹³ Naž wbiga' Jesusen', na' bejwe' yet ka', na' lezka' bel na', na' bi'en chégage'.

¹⁴ Da' ni naken da' chonne chi'i bloe'e law Jesusen' lawgak benne' wsedle chie' ka' wdé bebane' lo yela' got.

Jesus zchájlene' Smon Bedw

¹⁵ Kate' beyož bdáwgake', Jesusen' gože' Smon Bedw:

—Smon, zi'n Jonás, žnží'íželo' neda' kan zej nži'il benne' ki neda'?

Bechebe Bedon', na' gože' Le':

—O', Xan. Le' nnézkzelo' nži'ila' Le'.

Jesusen' gože' le':

—Bwaw zila'do' chia' ka'.

¹⁶ Jesusen' gože' le' da' chope chi'i, na' wnné':

—Smon, zi'n Jonás, žnži'ilo' neda' dot lažo'o?

Bechebe Bedon', na' gože' Le':

—O', Xan. Le' nnézkzelo' nži'ila' Le'.

Jesusen' gože' le':

—Bwaw zila' chia' ka'.

¹⁷ Jesusen' gože' le' da' chonne chi'i:

—Smon, zi'n Jonás, žnži'ilo' neda'?

Gok nyache' laže' Bedon' dan' chonn chi'i wnnable' le', na' wnné': “žNži'ilo' neda'?” na' bechebe Bedon', na' gože' Le':

—Xan, yógo'te nnézkzelo' Le'. Nnezlo' nži'ila' Le'.

Jesusen' gože' le':

—Bwaw zila' chia' ka'. ¹⁸ Da' li žapa' le', katen' goko' xkwide', žakze chio' bwakw kwino', na' kan znazzen chio' wdó'. Kate' golo', wlio' no'o, na' benne' yoble wakwe' le' laže', na' chi'e le' gan bi yénelo' chejo'.

¹⁹ Da' ni wnná Jesusen' nak bian' kan gat Bedon', dan' chejté'e le'e yag kroze, nich ga'n zen Dios. Kate' beyož wnná Jesusen' ki, yetó da' wnné':

—Benlen neda' tzen.

Zchalj Jesús kan gak che benne' wsedlen', bennen' nži'ile'

²⁰ Byechj Bedon', na' blé'ele' benne' wsedlen' Jesusen' nži'ile' le', zedjnawe' légage'. Nake' benne' wsedlen' wži'e kwit Jesusen' katen' bdáwgake', na' gože' Jesusen': “Xan, žnoz bennen' wdíe' Le'?” ²¹ Kate' Bedon' blé'ele' le', gože' Jesusen':

—Xan, žbiž gon benne' ni?

²² Jesusen' gože' le':

—Cha' žénela' ga'n bennen' kate' yela'ža', bi žala' gek zedlo'. Benlen neda' tzen le'.

²³ Wzé diža' ni gan zej nnita' lježžo ka', benne' ka' žejlé'gake' che Jesusen'. Žékgakle' bi gat benne' wsedlen'. Jesusen' bi gože' le' bi gate', san ki wnné': “Cha' žénela' ga'n bennen' kate' yela'ža', bi žala' gek zedlo'.”

²⁴ Benne' wsedlen' naka' neda', Zwa. Zzoa
lia' da' ki, na' bzoja' le'e yiche da' ki, na'
nnézele da' znnia' naken dot da' li.

²⁵ Ben Jesusen' da' zanže ka'. Chela' no
benne' wzoje' légaken le'e yiche to ton, žekla'
bi gata' latje yežlyó nga ga kwa'gak yiche
ka' žala' wzojen'. Ka'kze naken.

DA' BENGAK BENNE' WBÁS KA' CHE CRISTO

Dios žone' da' bchebe laže'e, žsele'e Dios Be' La'y

¹ Kate' bzoja' chio' le' zga'ale, Teófilo, benne' zaka', neda', Lukas, bzoja' yógo'te da' wzó law Jesusen' žone', na' žsedle', ² na' zejte beyepe' ya'abá che Dios. Kate' za' yeyepe' ya'abán', ne zoalen Dios Be' La'y Le', wnné' kan žala' gongak benne' wbás chie' ka', benne' ka' wžekze' Le'. ³ Wde wzaka' Jesusen', na' gote'. Naž bebane', na' bloe'e lawe' lawgak benne' wbás chie' ka'. Bloe'ele' légake' da' zan da' gok biá'gaken zoe' nbane', da' ka' bi gak no benne' wži'e chégaken. Zan chi'i bloe'e lawe' lawgake' dot choplaj ža, na' bcháljlene' légake' kan znná bia' Dios.

⁴ Katen' wnníta'gake' tzen, gože' légake' bi yekwásgake' lo yež Jerusalén, na' wnné':

—Le kwez ga na' da' bchebe laže' Xa' sele'e chele, kan ba bzenla' le'e.

⁵ Lezka' wnné':

—Da' li Zwa bezóe' benách ka' nis lo nis, na' bi de yeschá gak chele da' zloe'el yela' žezóa nisen', dan' yide Dios Be' La'y yedjsóalene' le'e.

Žeyepe Jesús ya'abá che Dios

⁶ Naž benne' ka' zej ndobe' gan zoa Jesusen' wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—Xan, žgono' ga nna bia'gak benách Israel ka' da' yoble ža ni zoažo na'a?

⁷ Jesusen' gože' légake':

—Bi nak chele nnézlele bi ža o bi yel gon Dios Xa', da' yo'on lo na'kze'. ⁸ Si'le le'e yela' wak kate' yide Dios Be' La'y yedjsóalene' le'e. Naž wchaljle kan nak chia' neda' lo yež Jerusalén, na' dot gan nbab Judea, na' gan nbab Samaria, na' ga žintele dot yežlyó nga.

⁹ Kate' beyož bcháljlene' légake' da' ni, na' kate' ne zwíagake' Le', la' beyeptie' lo be'ze gan že' to bejw da' bkachen' Le', na' biž blé'egekle' Le'. ¹⁰ Kate' ne zwíagake' ya'abale kate' ne žeyepe Jesusen', bla'gak chope wbás che ya'abá ka' gan nníta'gake', wbás ka' zej nakwe' laže' zila'do'ze. ¹¹ Zoptie' góžgake' légake', na' wnnágake':

—Benne' Galilea ka', žbiz chen' zwíale ya'abale? Yela'kze Jesusen' da' yoble kan ba blé'elele-ne' katen' bezé'e gan zoale nga, na' beyepe' ya'abá che Dios.

Zbégake' Matías nich chaze' latje che Judas

¹² Naž benne' ka', benne' bénlengake' Jesusen' tzen, bezá'gake' gan zoa ya'adon' da' nzin' Ya'a Yag Olibo, na' beyéjgake' lo yež Jerusalén. Ya'adon' zoan gawze gan že' yež Jerusalén na', da' naken kan zej nzi'e latje želzé'e ža la'y chégake'. ¹³ Kate' bežingake' lo yežen', belbene' gan nak da' chope kwia lo yo'o, gan zej nnita' Bedw len Jakob, na' Zwa, na' Ndres, na' Lip, na' Mas, na' Bartol, na' Matío, na' Jakob, zi'n Alfeo, na' Smon, bennen' že' laže'e yež chie', na' lezka' Judas, biche' Jakobem'. ¹⁴ Yógo'te benne' ki bcháljlengake' Dios tzen. Benne' biche' Jesús ka' len Lia, xna' Jesusen', na' yebale no'le ka', bénlengake' légake' tzen.

¹⁵ La' ža na'ze wzé Bedon' gachje lawe'le gan zej nnita' lježžo ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston'. Gokgak ka' xoplaj benne' ka' zej ndobe' ga na'. ¹⁶ Bedon' gože' légake', na' wnné':

—Ljéža'do' ka'. Ben byenen gok da' nyejw le'e yiche la'y, kan wnná Dios Be' La'y zgá'atele, dan' bzoj Dabí kan gok che Judas, bennen' bchi'e benne' ka' wzéngake' Jesusen'. ¹⁷ Judas na' wbáblene' žo'o, na' bénlene' žo'o tzen žin ni. ¹⁸ Wzí'gake' to yežlyó len lazjw che da' zia da' ben bennen'. Judas na' wbiže', na' wžeza' li'e, na' bžojgak yógo'te da' zej že' li'e. ¹⁹ Kate' benne' ka', benne' nníta'gake' lo yež Jerusalén béngekle' da' ni, naž bé'gake' la yežlyón' Aséldama, to diža' hebreo da' znnan len diža' xiža': “Yežlyó Che Žen.” ²⁰ Ka' goken che Judas na', kan nyejw le'e yiche la'y da' nzin' Salmo Ka', da' znnan:

Bga'n liže' ka'ze,

na' bi bžel no benne' zoe' lo yo'on.

Lezka' znnan:

Benne' yoble yedie' lo wlaze'.

²¹⁻²² Na'a žon byenen kwežo to benne' gónlene' žo'o tzen nich wzóa lie' che Jesusen', kan bebane' lo yela' got. Žala' gake' to benne' nbabe' benne' ka' bénlengake' žo'o tzen ža ni'te katen' Xanžo Jesusen' wdálene' žo'o, benne' ka' wnníta'lengake' žo'o katen'

Zwa bezóe' benne' ka' nis, na' zejte ža beyepe Jesusen' ya'abá che Dios, katen' bezé'e gan zoažo.

²³ Naž wléjgake' chope benne' ka', Jwsé, na' Matías. Jwsén' lezka' lie' Sabás, na' zoa yetó le' Justo. ²⁴ Naž bcháljengake' Dios, na' wnnágake':

—Xanto' Dios, nónbia'kzo' yichj lázdo'gak yógo'te benách. Bloe'el neto' nole benne' chope' ki ba wžekzo' Le', ²⁵ nich gone' žin ni, na' gake' wbás chio', nich chaze' latje che Judas, bennen' bnite' latje chie' dan' bene' doła', na' wyeje' latje chekze' lo latje chol.

²⁶ Naž bzójgake' lágake' le'e yiche ka', to che Jwsé, na' yetó che Matías. Bchíxegake' da' ka', na' bebéjgake' ton, gan nyejw la Matías. Ka' goken, Matíasen' wbáblene' yechinéj benne' wbás ka' che Benne' Criston'.

2

Dios Be' La'y žedjsóalene' benne' ka' che Benne' Cristo

¹ Kate' ba bžin ža Pentecostés, zej ndobe tzen yógo'te benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston'. ² Cholze benle žak žaxto' da' bžojen ya'abá, da' benlen kan ženle kate' žak to be' wale, na' benlen dot lo yo'o gan žé'gake'. ³ Bla' lawgak yi'do' ka' lo be'ze lágake', na' wdísgaken che chégake', na' bejsóalengaken lágake'. ⁴ Dios Be' La'y bedjsóalene' yógo'tegake', na' wzó lágake' zcháljgake' diža' yoble ka', kan nak da' bnezjw Dios Be' la'y che chégake'.

⁵ Kate' ža na' wnníta'gak benne' judío ka' lo yež Jerusalén, benne' ka' zka'n zéngake' Dios, na' zej nžoje' yógo'te yež dot yežlyó nga. ⁶ Kate' benne' zan ka' béngkele' žak žaxton', bdóbgake' ga na', na' gok zédgekle', dan' béngkele' zchaljgak benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston' len diža' che chégake'. ⁷ Yógo'tegake' béngeklen', na' bebángkele', na' wnnágake':

—Le wia nga. ¿Kege benne' Galilea ka' yógo'te benne' ki zcháljgake'? ⁸ ¿Nakxken' ženlžo zcháljgake' xtíža'žo da' zchaljžo to tožo? ⁹ Žo'o nga nakžo benne' yež zan, benne' zej nžoje':

Gan nbab Partia, na' gan nbab Media.

Gan nbab Elam, na' gan nbab Mesopotamia.

Gan nbab Judea, na' gan nbab Kapadosia. Gan nbab Ponto, na' gan nbab Asia.

¹⁰ Gan nbab Frijia, na' gan nbab Panfilia. Gan nbab lo yežlyó Ejipto.

Gan nbab Áfrika, gan zoaže zi'to' gan nbab Cirene.

Lezka' zej nnita' benne' yež Roma ka' nga. Bale' zej nake' benne' judío ka', na' yebale' nzi' lo ná'gake' da' žejle'gak benne' judío ka' che Dios. ¹¹ Lezka' zej nnita' benne' ka' nga, benne' zej nžoje' yežlyó Creta, na' gan nbab Arabia. Ženlžo zcháljgake' diža' che chežo, na' želzenle' žo'o da' zen ka' da' ben Dios, da' žóngaken ga žebán láže'žo.

¹² Ka' goken, bebángkele' yógo'tegake', na' benne' zanle'e ka' gok zédgekle'. Belyi'e ljéžgake' toe' yetóe', na' wnnágake':

—¿Bizkzen' da' žaken?

¹³ Bale' ben díjgekle' benne' ka' zcháljgake' diža' yoble ka', na' wnnágake':

—Želzóžele'.

Da' bchalj Bedw lawgak benách ka'

¹⁴ Naž Bedw wzélene' yechinéj benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston', na' wzó lawe' znnie' zižje, na' gože' lágake':

—Le'e, benne' ka' che gan nbab Judea, na' yógo'tele zoale lo yež Jerusalén nga. Da' ni žala' nnézlele. Le wzé nag da' yapa' le'e.

¹⁵ Neto' bi zžóžleto' kan žéklele le'e, dan' ne zoažo xsile, na' bi zžóžle nitó benne' ka' na'a.

¹⁶ Da' ni da' žaken naken dan' wnná Joel, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, katen' wnné':

¹⁷ Ki wnná Dios:

Da' ni gaken ža ze lawte ža ka'.

Sela'a Be' La'y chia'.

Chejsóalene' yógo'te benách ka'.

Zi'nle ka', benne' byo ka', na' no'le ka', wcháljgake' lo wlaza' neda'.

Le'e dáwe'gekle xkwide' ka' da' wloe'ela' law, na' benne' gole ka' nnégekle' yele.

¹⁸ Kate' žin ža na' chisa' Be' La'y chia',

na' chejsóalene' wen žin chia' ka', benne' byo ka', na' no'le ka',

na' wcháljgake' lo wlaza' neda'.

¹⁹ Wloe'ela' law ya'abá ža'le da' ka' góngaken ga yebángkele' benách ka',

na' lo yežlyó že'le wloe'ela' law da' ka' zej nak bian',

da' ka' zej naken žen che we', na' yi', na' žen che yin'.

²⁰ Chol wbiž, na' gak byo' xna kan nak žen. Ki gaken kate' za' žin ža na' Dios ba bloe'elen'.

Gak ža na' ka da' batkle ble'el-len.

²¹ Yelagak yógo'te benne' ka' wližgake' La Xanžon' cha' chejle'gake' chie' Le'.

²² 'Le wzé nag da' ni da' žapa' le'e, benne' Israel ka'. Dios na'kze wdape' Jesús, benne' Nasaret, ba la'ne, lawle le'e. Dios bi'e Le' latje bene' da' ka' žongaken ga žebán láže'žo, da' zej naken yela' wak ka', na' da' ka' zej nak bian'. Yógo'te da' ki ben Dios lo na' Jesusen', kan ba nnézkzelele le'e. ²³ Lezka', Dios bi'e to benne' latje bdie' Jesusen' lo na'le. Ka' goken, kan gónekzele Dios gaken, na' kan nak da' bkweze' ža ni'te. Le'ekze wzenle Jesusen', na' bdele-ne' lo na'gak benne' wen da' zinnj ka', benne' ka' bétgake' Le' katen' bdá'gake' Le' le'e yag kroze. ²⁴ Naž Dios na'kze besbane' Jesusen', na' beslé' Le' lo yela' got, dan' bi gok ga'ne' to chi'ize lo yela' goten'. ²⁵ Kan nak da' ni, Dabí bchalje' lo wláz Dios ža ni'te kan nak che Jesusen', na' wnné':

Blé'etezela' Xanžon', na' wzóe' lawa'.
Le' zoe' kwita' li ža, na' noxe' neda',
nich bi gak no benne' bi da' gone' chia'.

²⁶ Che len bebéle'ela',
na' lo yela' žebél chia' belá'.
Che len wxén laža'a Le'
na' zejte ža gata'.

²⁷ Xana' Dios, nnezla' bi wka'no' neda' latje chol' chegak benne' gat ka'.

Bi go'o latje kwia yi' belá' žen chia'.

Naka' benne' nží'ikzelo' Le'.

²⁸ Bzejni'ilo' neda' kan žala' gona' nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chia'.
Gono' ga yebela' dan' zóalenkzo' neda'.

²⁹ 'Na'a, ljéža'do' ka'. Nak bia' got xa gole chežo Dabín', na' bgache'e lo yežw ba, na' ba chien' žen' gan zoažo na' zejte na'a ža.

³⁰ Dabín' bchalje' lo wláz Dios, na' wnné-zle' ben choch Dios da' bchebe laže'e gone' chie', gone' ga galj Benne' Criston' ladjw za'sóe' ka', na' Le' nna bi'e latje che Dabín'.

³¹ Ble'el Dabín' da' ni zga'ale, na' bchalje' kan bebán Benne' Criston', na' kan goken, bi bga'ne' latje chol' chegak benne' gat ka',

na' bi wžia yi' belá' žen chie'. ³² Dios besbane' Jesusen' lo yela' got, na' kan gok da' ni yógo'teto' zzoa lito' chen. ³³ Ka' goken, Dios, len yela' wak chie', bchise' Le' ža'le gan nápele'e yela' wnná bia'. Na'a, Jesusen', Benne' Criston', ba bsele'e Dios Be' La'y ga ni, na' žaken kan bchebe laže' Dios gone' lo na' Benne' Criston', na' Dios Be' La'y na' žone' da' ki da' zlé'elele, na' ženlele. ³⁴ Bi beyepe Dabín' ya'abá che Dios, san Dabí na'kzen' wnné':
Xanžo Dios gože' Xana':

“Wžé' kwita' li ža gan nak blo
“Wžé' kwita' li ža gan nak blo

³⁵ kate' gonža' ga benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe' wzóa zibgake' lawo' Le'.”

³⁶ 'Na'a, benne' Israel ka', žala' nnézlele da' nakkzen. Jesús nikze, Bennen' bda'lene' le'e yag kroze, Dios bene' ga nake' Xanžo, na' Benne' Weslá chežo.

³⁷ Kate' benne' ka' bégekle' da' ni, gok zédgekle', na' belyi'e Bedon', na' yezika' benne' wbás ka' che Jesús, Benne' Criston', na' wnnágake':

—Lježto' ka', žnakxkzen' gonto'?

³⁸ Naž Bedon' gože' légake':

—Le yeyát laže', na' le yezóa nis to tole lo la Jesús, Benne' Criston', nich yenít law Dios doła' da' nbága'le, na' Dios Be' La'y, Bennen' sela' Dios chele, yedjsóalene' le'e. ³⁹ Da' bchebe laže' Dios naken chele le'e, na' chegak zi'nle ka', na' lezka' chegak yógo'te benách zi'to' ka', yógo'te benne' ka' wliž Xanžo Dios légake'.

⁴⁰ Da' ki, na' da' zan da' ki bchalj Bedon', da' bzejni'ile' légake' kwáselo, na' wnné':

—Le gon da' gon ga yelale, na' le kwas gan zej nnita' benne' wen da' zinnj ka', benne' ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a.

⁴¹ Ka' goken, benne' ka', benne' wzí' lo ná'gake' da' bchalj Bedon', bezóagake' nis. Kate' ža na' ka' chonn mil benne' ka' wzó lawgake' žónlengake' légake' tzen.

⁴² Yógo'tegake' bégake' dot da' bsédgekke benne' wbás ka' bsela' Benne' Criston'. Gógake' toze toe' len yetóe', na' wej' bdáwgake' tzen da' žesá' láže'žo kan got Jesusen', na' tzen bcháljlengake' Dios.

Kan bengak benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Cristo

⁴³ Benne' wbás ka' che Benne' Criston' bégake' da' zan da' žongaken ga žebán

láže'žo, na' da' zan da' zej nak bian', san bžébegak yezika' benách ka'. ⁴⁴ Yógo'te benne' ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', gókgake' toze, na' beyóngake' toze yógo'te da' zej nape'. ⁴⁵ Kate' blé'egekle' zej nnita' benne' ka' zoa bi da' želyážjele', benne' ka' žónlengake' légake' tzen, naž benne' ka' zoa bi da' nápegake', béte'gaken', na' belyise' mežwn' da' wzí'gake' che chegak benne' ka' želyážjele'. ⁴⁶ Tža tža bdóbgake' tzen lo zchil yodo', na' gan nak lo lížgake' ka' gan we'j bdáwgake' da' žesá' láže'žo kan got Xanžon'. We'j bdáwgake' tzen, na' bebégekle', na' gókgake' dot li laže'. ⁴⁷ Bka'n zéngake' Dios, na' yógo'te benách ka' wdápegake' légake' ba la'ne. Tža tža Xanžon' bzane' benne' ka' zdóbgake' chie', benne' ka' želágake'.

3

Žeyák to benne' bi žak se'e

¹ Kate' ža na' Bedw len Zwa jake' tzen lo zchil yodo', katen' zdobgak benách ka' ga na', nich wcháljilengake' Dios, ne naken žedá chonne. ² Gan želdíe' zoa to benne' bi žak se'e kate' wzó law ža ni'te katen' nake' xkwide'. Tža tža žjwa'gak benne' ka' le' ga na', na' želbeke' le' žoa'a yodo' gan nzin' Da' Xtan Gan Žo'ožo. Ki béngake' chie' nich nnable' no benne' bi da' wnezjwe' chie', bennen' zoe' ladjw benne' ka' želyoé'e lo zchil yodon'. ³ Benne' ni, katen' ble'ele' Bedon' len Zwan', benne' ka' zjake' gan žo'ogak benách ka' lo zchil yodon', na' góta'yoee' légake' bi da' wnézjwgake' chie'. ⁴ Naž Bedon' len Zwan' bwíagake' le', na' Bedon' gože' le':

—Bwia neto'.

⁵ Naž bennen' bze nage' chégake' dan' žxen láže'e bi da' wnézjwgake' chie'. ⁶ Bedon' gože' le':

—Bi de mežw plat, na' mežw oro chia', san da' dezen chia' gonna' chio'. Ni'a che yela' wak che la Jesús, Benne' Criston', Benne' yež Nasaret, wzó ža', na' wzá'.

⁷ Naž Bedon' bežwe' ne'e li ža, na' bchise' le', na' la' beyakte ni'e, na' beyitjte bechj ni'e. ⁸ Naž wzá' bennen', na' wxite', na' wzíe'. Wyázlene' Bedon' na' Zwan' tzen lo zchil yodo', na' zze'e, na' žxite', na' zka'n

zene' Dios. ⁹ Yógo'te benách ka', benne' nníta'gake' ga na', blé'egekle' le' zze'e, na' zka'n zene' Dios. ¹⁰ Ka' goken, bžébegake', na' bebágekle' kan nak dan' goken, dan' beyónbia'gake' le', nake' bennen' zbi'e žoa'a yodo' gan nzin' Da' Xtan Gan Žo'ožo, na' znnabe' no benne' bi da' wnezjwe' chie'.

Da' bchalj Bedw lo zchil yodo'

¹¹ Bennen' bi gok se'e, na' beyake', bežwe' na' Bedw len na' Zwa. Naž bdobgak yógo'te benách ka' gan nníta'gake' lo zchil yodo' da' nzin' Zchil Che Salomón, na' žebágekle'. ¹² Kate' ble'el Bedon' da' ni, gože' benne' ka':

—Le'e, benne' Israel ka', žbiz chen' žebánlele che da' ni? žBiz chen' zwíale neto', na' žéklele len yela' wak chezto', o ni'a che da' žejle'to' che Dios, néto'ze beyonto' benne' ni, na' bento' ga zze'e? ¹³ Nak da' ni da' ben Dios, Bennen' nake' Dios chegak xa wdé chežo ka', Bran, na' Isaak, na' Jakob. Dios na'kze wdápele'e Zi'ne', Jesusen', ba la'ne. Jesusen', le'ekze bdele-ne' lo na'gak benne' ka' znná biá'gake' le'e. Kate' gónele Pilato wsane' Jesusen', bžonle-ne'. ¹⁴ Bzoale cheła'ale Benne' Chawen', Benne' la'y, na' wnnáblele Pilaton' wsane' chele to benne' wetw benách ka'. ¹⁵ Ka' goken, bétkzele Bennen' žonnkze' yela' nban da' zejlí kanne chežo. Naž Dios besbane' Le' lo yela' got, na' kan nak da' ni zzoa lito' chen lawle le'e. ¹⁶ Dan' bejlé' benne' ni che Jesusen', beyák ni'e, na' zlé'elele-ne', na' nónbia'le-ne'. Dan' žejli'e che Jesusen', Le' kate' gabí beyone' benne' ni, na' zlé'ekzelele yógo'te kan nake' na'a.

¹⁷ 'Na'a, ljéža'do' ka', nnezla' benle da' ka', na' betle Jesusen' dan' bi bejní'ilele, na' bi bejní'igekle benne' ka' znná biá'gake' le'e. ¹⁸ Ki be' Dios latje nich gak da' wnné' zga'ale, da' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' Le' kan žala' saka' Benne' Criston'. ¹⁹ Che len, le yeyát láže', na' le yeyák che Dios, nich yeké'e dolá' da' nbága'le, na' gone' ga yeyák láže'le. ²⁰ Naž sele'e Jesusen' da' yoble, Bennen' ža ni'te bzoe' chie' gake' Benne' Criston', Bennen' nna bi'e le'e. ²¹ Na'a, žon byenen ga'ne' ya'abá che Dios kate' žinže ža yeyone' chawe' yógo'te da' žaken, na' gaken kan ba wnnakze Dios, da'

wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' Le' ža ni'te. ²² Lezka' Moisés gože' xa xto'žo ka', na' wnné': "Xanžo Dios sele'e chele to benne' galje' ladjwgak biche' lježle ka'. Gake' benne' wchalje' lo wláz Dios. Sele'e Le' chele kan bsele'e neda'. Žon byenen wzé nagle-ne' kan nak yógo'te da' yi'e le'e. ²³ Yógo'te benne' ka', benne' bi wzé nággake' che Bennen' wchalje' lo wláz Dios, kwia yí'gake', na' kwáslengake' benách ka' che Dios."

²⁴ 'Kan nak ža ni zoažo na'a, blo'e'egkle yógo'te benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios kate' wzó law zoa Samuel, na' wdé na'. ²⁵ Le'e nakle za'sógak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, na' diža' zka'n chawe', da' bchebe laže' Dios chegak xa xto'žo ka', naken chele. Ki ben Dios katen' gože' Bran: "Ni'a che da' gon za'só' gon chawa'a yógo'te benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga." ²⁶ Katen' Dios besbane' Zi'ne' lo yela' got, na' bsele'e Le' nežw chele le'e nich gak gon chawe'e le'e, na' nich gone' ga wsanle da' kegle da' žonle.

4

Želžín Bedw len Zwa lawgak benne' yodo' wchi'a laže' ka'

¹ Kate' Bedw len Zwa ne zcháljlengake' benách ka', bχoz judío ka' len benne' yodo' saduseo ka', na' benne' zchi'e ni'a na'gak benne' yodo' ka', la' bžíntegake' gan nníta'gake'. ² Bža'agak benne' ki dan' žsédgekle Bedon' len Zwan' benách ka', na' zzéngkle' légake' yebangak benne' gat ka' dan' ba bebán Jesusen'. ³ Naž bəxwgake' Bedon' len Zwan', na' bséjwgake' légake' liž ya kate' žinže ža yoble dan' ba za' žale ža na'. ⁴ Benne' zan bejlé'gake' che Benne' Criston' dan' béngkle' da' bchaljgak Bedon' len Zwan'. Na'a, légakze benne' byo ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston' zej nake' ka' gayo' mile'.

⁵ Ža chope ža benne' wnná bia' ka' len benne' gole ka', na' benne' yodo' wsedle ka', bdóbgake' lo yež Jerusalén. ⁶ Lezka' Anás, bχoz blo, na' Kaifás, na' Zwa, na' Kantr, na' yógo'te ljež bχoz blon', bdóbgake' ga na'. ⁷ Naž bché'gake' Bedon' len Zwan', na' bzégake' légake' gachje láwe'le

gan nníta'gake'. Wnnábgekle' légake', na' wnnágake':

—¿Biž yela' wnná bia' nzi' lo na'le žonle da' ki? ¿Nož benne' bdie' lo na'le yela' wnná bian'?

⁸ Naž Bedon' gože' légake', zoalen Dios Be' La'y le', na' wnné':

—Le'e, benne' ka' zna bia'le neto', benách Israel ka', na' le'e, benne' gole ka'. ⁹ ¿Znnáblele neto' na'a kan nak da' chawe' da' bento' che benne' yižwé' ni, na' nakx beyake' chawe'? ¹⁰ Zzejni'ilton' le'e nich nnézgeklen yógo'te benách Israel ka'. Beyák benne' ni zoe' lawle dan' ben žin yela' wak che Jesús, Benne' Criston', Benne' yež Nasaret. Le'e bda'le-ne' le'e yag kroze, san Dios besbane' Le' lo yela' got. ¹¹ Dios bchalje' che Jesusen', katen' wnné': "Yej na' da' bzoale le'e che'ale, le'e, benne' wen ze'e ka', na'a naken yej da' wžekza' neda' nich gaken yej blo che ze'e." ¹² Bi zoa no benne' yoble, benne' gak yeslé' benách ka', dan' bi zoa nitó benne' yoble yežlyó nga, bennen' bzoa Dios, nich yeslé' žo'o.

¹³ Kate' blé'egkle' zej nak Bedon', na' Zwan', benne' wechóg laže' ka', gókbe'egkle' bi nsédgekle' che yodo', na' zej nake' benne' gazjw ka', na' bebángkle', na' besá' láže'gake' Bedon' len Zwan' wnníta'lengake' Jesusen'. ¹⁴ Lezka' blé'egkle' zoa bennen' ga na', bennen' beyake', na' zie' lágake', na' bi be gok nnégake' chégake'. ¹⁵ Naž góžgake' benne' ni'a ná'gake' ka' yebéjgake' Bedon' len Zwan' lí'ale che yo'o gan zej ndobe', na' ben xtiža'gake' la' légakze'. ¹⁶ Wnnágake':

—¿Nakxkzen' gonžo chegak benne' ki? Da' li béngake' to da' žonen ga žebángkle' benách ka', na' yógo'te benách ka', benne' nníta'gake' Jerusalén, nnézgekle' da' ki. Bi gak wži'ižo che da' ki. ¹⁷ Na'a, nich bi seže diža' ni, na' nich bi yéngklen benne' zanže, na'a žala' wchi'lžo benne' ki nich biž wcháljlengake' benách ka' kan nak che Jesusen'.

¹⁸ Naž blížgake' Bedon' len Zwan', na' bchí'igekle' légake' nich biž wcháljlengake' benách ka', na' biž wsédgekle' légake' kan nak che Jesusen'. ¹⁹ Naž beží'i Bedon' len Zwan', na' belyi'e légake':

—Le wchi'a laže' le'e cha' nak chawe' law Dios wzé nágžeto' xtiža'le le'e ka' xtiža' Dios.

²⁰ Bi gak kwe'to' žize. Žon byenen wzóa lito' che da' bl'e'elto', na' da' benlto'.

²¹ Naž benne' yodo' wchi'a laže' ka' bchí'igekle' légake', na' naž bsane' légake' dan' bi bžélgekle' nakle wsaka' zí'gake' légake'. Ki béngake' dan' bžébegake' benne' wláž ka', dan' yógo'tegake' zka'n zéngake' Dios ni'a che dan' goken. ²² Bennen' beyake', na' gok chie' da' žonen ga žebán láže'žo, ba zeje' ka choplaj yiz.

Znnábgekle' Dios gone' ga gákgake' wechóg laže'

²³ Kate' bsángake' Bedon' len Zwan', na' benne' ki bežingake' gan zej nnita' ljéžgake' ka', na' bzéngekle' légake' yógo'te da' wnnagak bꝑoz wnná bia' ka' len benne' gole ka'.

²⁴ Kate' béngekle' da' ni, tzen bcháljengake' Dios, na' wnnágake':

—iXanto' Dios, ga'n zen Lo'! Le' nako' Dios, na' beno' ya'abá. Beno' yežlyó nga. Beno' niso'. Beno' yógo'te da' zej nnitan' to to latje ka'. ²⁵ Lo' wlazo' Le' bchalj Dabí, benne' wen žin chion', na' wzoalen Dios Be' La'y le', na' wnné':

¿Biz chen' žongak benách ka' žo'osbé, na' zza' láže'gake' da' bi zej naken chawe'?

²⁶ Bengak benne' wnná bia' ka' žo'osbé lo yežlyó nga,

na' gokgak toze benne' blo ka'.

Bží'igake' chio' Le', Xanto' Dios,

na' lezka' che Benne' Criston', Bennen' wžekzo' Le'.

²⁷ 'Da' li Herodes len Ponsio Pilato, na' benne' zi'to' ka', na' benne' Israel ka', gókgake' toze lo yež nga. Bzóagake' Jesús, Zi'no' la'y, chela'ale, Bennen' bzoakzo' cheto'. ²⁸ Béngake' yógo'te da' wnnó' Le' zga'ale kan góngake', na' goken kan ben chocho' xtižo'o kan žala' gaken. ²⁹ Na'a, Xanto', bwia da' zchí'igekle' neto', na' ben ga gakto' wechóg laže', nich wchaljto' xtižo'o, neto' benne' wen žin chio' ka'. ³⁰ Ben ga gak yeyonto' benne' yižwé' ka', na' ben ga soalen yela' wak zen chio' neto', na' ben ga gak gonto' da' ka' góngaken ga yebán láže'to', na' da' ka' gak biá'gaken. Ki gaken dan' Jesús, Zi'no' la'y, zóalene' neto'. Ka'kze gaken.

³¹ Kate' beyož bcháljengake' Dios, wzíz latjen' gan wnníta'gake', na' Dios Be' La'y

wzóalene' yógo'tegake', na' len yela' wechóg laže' chégake' bcháljgake' xtiža' Dios.

Žeyóngake' toze da' ka' nápegake'

³² Benne' zan, benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', toze kan že' yichj lázdo'gake', na' toze kan béngake'. Nitó benne' ladjwgake' bi wnné' nak cheze' da' nape', san beyóngake' toze da' nápegake'.

³³ Len yela' wak zen, benne' wbás ka' bseła' Xanžo Jesusen', bzoa lígake' kan bebane' Le', na' yela' ži'i laže' che Dios wzóalenen yógo'tegake'.

³⁴ Nitó benne' bi be byážjele', benne' zoe' ladjwgake'. Yógo'te benne' ka' zoa bi da' nápegake', yežlyó chégake', o lížgake', béte'gaken', na' mežw chen yjwá'gaken', ³⁵ na' bdégaken' lo na'gak benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston', na' légake' belyisen' chegak benne' ka', benne' zoa bi da' žiažjen chégake'.

³⁶ Jwsé, bennen' bzoagak wbás ka' bseła' Benne' Criston' yetó le', Bernabé, da' znnan len diža' xiža', Benne' Žeyón Zene', zoe' ga na'. Nbáblene' za'só Lebí ka', na' golje' lo yežlyó Chipre, da' žen' gachje láwe'le niso'. ³⁷ Bernabén' bete'e to kwe' yežlyó chie', na' yjwe' mežw chen, na' bdien' lo na'gak benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston'.

5

Doła' da' ben Ananías tzen len Safira, zo'le'

¹ Zoa to benne' yoble lie' Ananías, na' bete'e to kwe' yežlyó chie'. Zo'le', Safira, bénlene' le' tzen. ² Bkache' Ananíasen' late' mežw che yežlyón', na' nnezle zo'le' dan' bene'. Da' bega'nzen yjwen', na' wloé'en lo na'gak benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston', na' wnné':

—Kíte'ze wzi'a.

³ Bedw gože' le':

—Ananías, ¿wyó'o da' xiwe' lo yichj lazdo'o, na' benen ga žénelo' gon láže'lo' Dios Be' La'y, na' bkacho'o che mežw che yežlyó chion'? ⁴ Katen' bga'n yežlyón' lo no'o, ¿bi goken chekzo'? Kate' beyož beto'on, ¿bi wyó'o mežwn' lo na'kzo'? ¿Biz chen' wžé' yichjo' gono' da' ni? Dios na'kze gónelo' gon láže'lo', kege bénne'ze.

⁵⁻⁶ Kate' benle Ananíasen' da' ni, la' wbíxtie' lo yo ba nate'. Naž belbíga'te xkwide' ka', na' bchélgakbe' le' laže', na'

bebéjgakbe' le', na' bejkáche'gakbe' le'. Bžébegak yógo'te benne' ka' béngikle' kan gok da' ni.

7 Ka chonne hora wdé na', bžin zo'le Ananíasen' ga na', na' bi nnezle' dan' goken che benne' byo chien'. 8 Naž Bedon' gože' le':

—Wnná neda'. ěKíte'ze wži'le che yežlyó chelen'?

No'len' wnné':

—O', kíte'ze wži'to'.

9 Naž Bedon' gože' le':

—ěBiz chen' ben toze xtiža'le, na' gónelele gon láže'le Dios Be' la'y? Bwia nga. Ná'tege yela'gak xkwide' ka', bi' ka' bejkáche'gakbe' benne' byo chion', na' lezka' yebéjgakbe' le'.

10 Naž no'len' la' wbíxtie' xni'a Bedon', ba nate'. Katen' beyo'ogak xkwide' ka', na' blé'egklbe'-ne' ba nate'. Naž bebéjgakbe'-ne', na' bejkáche'gakbe'-ne' kwit benne' byo chien'. 11 Che len yógo'te benách ka' che Dios bžébegake', na' lezka' bžébegak yógo'te benne' ka' béngikle' kan gok da' ni.

Benne' wbás ka' žongake' yela' wak zan

12 Benne' wbás ka' bsela' Benne' Criston' béngake' da' zan da' zej nak bian', na' yela' wak zen ka' lawgak benne' ka'. Bdóbgake' tzen yógo'tegake' lo zchil yodo' da' nzin' Zchil Che Salomón. 13 Ladjw benne' ka', benne' bi žejlé'gake' che Benne' Criston', bi bežogle nitó benne' gónlene' légake' toze, na' benne' wláž ka' wdápegake' légake' ba la'ne. 14 Naž yebale benne' zan, benne' byo ka', na' no'le ka', bejlé'gake' che Benne' Criston'. 15 Kate' blé'egikle benách ka' da' ka' žongak benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', belxóe' benne' yižwé' ka' lo blag ka', na' yebale' lo da'aze ka', na' yjwá'gake' légake' gan nak kwit nez nich kate' te Bedon' ga na', zolze chie' chelen bale benne' yižwé' ka', nich yeyákgake'. 16 Lezka' bžojgak benách yež gawze ka', na' bžingake' lo yež Jerusalén, zej noe'e benne' yižwé' ka', na' benne' ka' želzake'e dan' zej yoe'e be' xiwe' ka', na' beyákgake' yógo'tegake'.

Benne' yodo' ka' žsaka' zí'gake' benne' wbás ka'

17 Che len bžoz blo len benne' yodo' saduseo ka', benne' ka' žónlengake' bžoz blon' tzen, béxwgake' Bedw. 18 Naž bžoz

blon' len benne' ka' žónlengake' le' tzen, lezka' béxwgake' wbás ka' bsela' Benne' Criston', na' bséjwgake' légake' liž ya. 19 Naž la' yel na'ze bla' to wbás che ya'abá che Xanžon', na' bsaljwe' liž yan', na' bebeje' légake'. 20 Wbasen' gože' légake', na' wnné':

—Le chej, na' le chejsé lo zchil yodo', na' le wchaljlen benách ka' nníta'gake' ga na', na' le wzenle légake' kan nak che yela' nban da' zejli kanne, na' kan gak sí'gaken'.

21 Kate' béngikle' da' wnná wbasen', na' kate' za' ža'ní' zildo', belyoé'e lo zchil yodo', na' bsédegikle' benne' ka' nníta'gake' ga na'.

La' na'ze bžoz blon' len benne' ka' žónlengake' le' tzen bdóbgake'. Btóbgake' benne' gole ka' len benne' yodo' wchi'a laže' ka', na' bséla'gake' ni'a ná'gake' ka' chjake' liž yan', nich chejxi'gake' benne' wbás ka' bsela' Benne' Criston', dan' žékgikle' ne nníta'gake' ga na'. 22 Kate' bžingak ni'a na'gak benne' yodo' ka' ga na', bi bejxáka'gake' légake' lo liž yan', na' naž beyéjgake', na' bzéngikle' benne' yodo' ka' da' žaken. 23 Belyi'e benne' yodo' wchi'a laže' ka', na' wnná'gake':

—Da' li bejxáka'to' nyéjwte liž yan', na' benne' ka' žape chí'igaken' wnníta'gake' ga na', san kate' bsáljwton', bi bejxáka'to' nitó benne' lo yo'on'.

24 Naž bžoz blon' len bžoz wnná bia' ka', na' bennen' zchi'e ni'a na'gak benne' yodo' ka', kate' béngikle' da' ni, gok zédegikle' dan' bi nnézgikle' gate žin da' žaken. 25 Naž bla' to benne' ga na'. Bzenle' légake', na' wnné':

—Le wia nga. Benne' ka' bséjwle liž ya nníta'gake' lo zchil yodo', na' žsédgikle' benách ka'.

26 Naž wyéj bennen' zchi'e ni'a na'gak benne' yodo' ka' tzen len ni'a ná'gake' ka', na' béxwgake' benne' wbás ka' bsela' Benne' Criston', san bi be da' zia béngake' ché'gake', dan' bžébegake' benách ka' nníta'gake' ga na' wžé'egake' légake' yej. 27 Kate' ba bedjché'gake' benne' wbás ka', bzé'gake' légake' lawgak benne' yodo' wchi'a laže' ka', na' bžoz blon' wnnable' légake', 28 na' wnné':

—ěBi bchi'leto' le'e biž wsédlele benách ka' kan nak che bennen'? Na'a, ba wdisle da' žsédlele dot lo yež Jerusalén, na' žénelele

yeshága'le neto' zia ni'a che yela' got che bennen'.

²⁹ Naž Bedon' len yezika' benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston', bechébegake', na' wnnágake':

—Žon byenen wzé nágžeto' xtiža' Dios ka' xtiža'gak benách ka'. ³⁰ Le'e betle Jesusen' katen' bda'le-ne' le'e yag kroze, san Dios chegak xa xto'žo ka' besbane' Le'. ³¹ Jesusen', Dios bzoakze' Le' gan nak blo kwitkze' li ža, nich gake' Benne' Blo, na' Benne' Weslá, na' nich gone' ga yeyát láže'gak benne' Israel ka', nich gak yenít lawe' doła' da' zej nbage'e. ³² Kan nak da' ni, neto' zzoa liton', na' lezka' Dios Be' La'y zzoa lien'. Dios Be' La'y na' nake' Bennen' žsela' Dios nich sóalene' benne' ka' žóngake' kan zнна xtiže'e.

³³ Kate' béngake' benne' yodo' wchi'a láže' ka' da' ni, bžá'agake', na' gónegekle' gótgake' benne' wbás ka'. ³⁴ Naž Gamaliel, to benne' yodo' fariseo, wzíe' lawgak benne' yodo' wchi'a láže' ka'. Benne' ni žákli'e da' bchi'le Moisés, na' yógo'te benách ka' žápegake' le' ba la'ne. Gože' ni'a ná'gake' ka' yebéjgake' benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston' lí'ale to chi'ido'. ³⁵ Naž gože' benne' yodo' wchi'a láže' ka', na' wnné':

—Le'e, benne' Israel ka', le gape chi'i kwínle kan nak da' žénelele gonle chegak benne' ki. ³⁶ Žala' chejsá' láže'le kan gok zgá'atele kate' bžin ža ni zoažo. Bla' Teudas, na' ben kwine' ka' to benne' blo. Benne' ka' bēnlengake' le' tzen wbábgake' ka' tape gaywá' benne' byo ka'. Benne' ka' žjake' lo wdile bétgake' le', na' góslasgak yógo'te benne' ka' bēnlengake' le' tzen, na' wzía yi' yógo'te da' ben bennen'. ³⁷ Wdé gok dan', bla' Judas, benne' Galilea. Ki bene' katen' gok ža byéla'gak yógo'te benách ka' le'e yiche nich chíziwgake' lázgake', na' bēnlengak benne' zan le' tzen. Lezka' bétgake' bennen', na' góslasgak yógo'te benne' ka' bēnlengake' le' tzen. ³⁸ Che len žapa' le'e: le wsán benne' ki, na' bi be gonle chégake'. Cha' dan' znnágake' o dan' žóngake' naken chégakze benách ka', na' kwia yin', ³⁹ san cha' zej naken che Dios, bi gak wchinnjlen. ¡Le gape chi'i kwínle bi tíl-lenle Dios!

⁴⁰ Naž bēngake' toze diža' len le'. Blížgake' benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston', na' bdíngake' légake'. Bchí'igekle' légake' nich bi wzénžegekle' benách ka' kan nak che Jesusen'. Naž bsángake' légake'. ⁴¹ Benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston' bžó'jgake' lawgak benne' yodo' wchi'a láže' ka', na' žebéle'egekle' dan' be' Dios légake' latje wzáka'gake' dan' zej nake' che Jesusen'. ⁴² Tža tža bsédtezgekle' benách ka', na' bzoa lígake' che Jesús, Benne' Criston', gan nak lo zchil yodo', na' gan nak lo ližgak benách ka'.

6

Zbégake' gaže benne' nich gáklengake' benách yache' ka'

¹ Kate' ža ka', belyán benách ka' žejlé'gake' che Benne' Criston'. Benne' judío ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' zcháljgake' diža' griego, wnnégake' chegak benne' judío ka' zcháljgake' diža' hebreo. Ka' goken dan' bi be bnezjw no benne' chegak no'le wzebe ka', no'le ka' zcháljgake' diža' griego, katen' bdísgake' da' gawgak no'le wzebe ka'. ² Naž benne' chežinno wbás ka' bseła' Benne' Criston' btóbgake' yógo'te benne' ka' žejlé'gake' chie', na' belyi'e légake':

—Bi nak chawe' soato' žize, na' bi wzóa lito' che xtiža' Dios, nich gonto' žin wawto' benách ka'. ³ Che len, lježto' ka', žala' kwele gaže benne' byo ka' ladjwle le'e nich ko'ožo lo ná'gake' žin ni. Benne' byo ka', žon byenen gákgake' benne' ka' žápegak yógo'te benách ka' légake' ba la'ne. Žala' gákgake' benne' žejní'il ka', na' nak bia' Dios Be' La'y zóalene' légake'. ⁴ Neto' wcháljłentezto' Dios, na' wsedlto' benách ka' xtiže'e.

⁵ Wyáz láže'gak yógo'tegake' da' ni, na' wžégake' Esteban, to benne' dot láže'e žejli'e che Benne' Criston', na' zoalen Dios Be' La'y le'. Lezka' wžégake' Lip, na' Prókor, na' Nikanor, na' Timón, na' Parmenas, na' Nikolás, to benne' yež Antiokía, benne' zga'ale bche'e kan žone' nich wkán zene' Dios kan žongak benne' judío ka'. ⁶ Naž bzégake' benne' ka' wžégake' lawgak benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston'. Benne' wbás ka' bxoá ná'gake' légake', na' wnnábgekke' Dios gáklene' légake'.

⁷ Wzeže x̄tíža' X̄anžon', na' belyanle' benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén. Lezka' benne' zan, b̄xoz judío ka', wzí' lo ná'gake' da' žejle'žo che Benne' Criston'.

Želzene' Esteban

⁸ Naž Esteban, zoalen yela' wak che Dios le', dan' bde Dios lo ne'e, bene' da' ka' žóngaken ga žebán láže'žo, na' da' ka' zej nak bian', da' ka' bene' lawgak benne' wláž ka'. ⁹ Naž bžojgak bale benne' ka' zej nbabe' yo'o gan zdogak benne' judío ka' nich yéngkle' x̄tíža' Dios, yo'on' nzin' Yo'o Chegak Benne' Ka' Biž Zej Ndo'e. Lezka' benne' ka' zej nžoje' yež Sirene, na' yež Alejandría, na' gan nbab Silisia, na' gan nbab Asia, béngake' benne' ka' tzen. Benne' ki wdíl díža'gake' len Esteban na'. ¹⁰ Bi bzoete x̄tíža'gake', dan' bchalj Esteban na' len yela' žejní'il dan' bnezjw Dios Be' La'y le'. ¹¹ Naž bdíjzjwgake' benne' wen laže' ka', nich nnágake': "Neto' benlto' da' z̄nna Esteban na', z̄nnie' che Moisés, na' che Dios." ¹² Ka' goken, benne' ki béngake' ga bža'agak benne' wláž ka'. Lezka' béngake' ga bža'agak benne' gole ka', na' benne' yodo' wsedle ka'. Yógo'te benne' ki belbía di'e Esteban na'. Béxwgake' le', na' bché'gake' le' lawgak benne' yodo' wchi'a laže' ka'. ¹³ Lezka' bnníta'gake' lágwage' bale benne' ka' nich nnágake' da' wen laže', na' wnnágake':

—Bi zoa ži benne' ni z̄nnie' che yodo' la'y nga, na' che da' bchi'le Dios žo'o. ¹⁴ Benlto' da' wnná benne' ni kan gon Jesús, benne' Nasaret. Wnné' wchinnje' yodo' ni, na' wché'e da' ka' žónteze žonžo, da' ka' bchi'le Moisés žo'o.

¹⁵ Naž benne' yodo' wchi'a laže' ka' len yógo'te benne' ka' žé'gake' ga na', bwíagake' Esteban na', na' blé'egekle' lawe', da' z̄nna' kan z̄nna' law to wbás che ya'abá che Dios.

7

Da' bchalj Esteban lawgak benne' yodo' ka'

¹ Naž b̄xoz blo wnnable' Esteban, na' wnné':

—¿Nakkze ki?

² Bechebe Esteban, na' wnné':

—Le'e, benne' gole ka', na' le'e, ljéža'do' ka'. Le wzé nag da' yapa' le'e. Dios,

Benne' zente, bl̄oe'e lawe' gan wzóa Bran, x̄ažo wdé na', katen' wzóe' gan nbab Mesopotamia, zga'ale kate' bejsóe' lo yež Harán. ³ Dios gože' le': "Bžoj lažo', na' bkwaslen biche' lježo' ka', na' wyéj lo yežlyó da' w̄loe'elan' le'." ⁴ Naž bžoj Bran na' gan nbab Mesopotamia, da' naken yežlyó chegak benne' Kaldea ka', na' bejsóe' lo yež Harán. Lo yežen' got x̄a Bran na', na' le' bekwase' ga na', na' Dios bchi'e le' lo yežlyó nga, gan zoažo na'a. ⁵ Dios bi bi'e le' latje gak yežlyó nga chie'. Bi bnezjwe' Le' ni láte'ze gan soe' lo yežlyó nga, san Dios bchebe laže'e wnezjwe' Le' yežlyó nga, na' te gat Bran na', na' gaken chegak za'sóe' ka', la'kze bi na' soa nitó x̄kwide' chie'. ⁶ Lezka' Dios gože' Bran na': "Chjak za'só' ka' gan nak lo yežlyó chegak benne' zi'to' ka', na' za'só' ka' gákgake' ka' benne' zi'to' ka' ga na'. Benne' yežlyón' ka' góngake' za'só' ka' benne' ndo'w ka'. Wsaka' zí'gake' légage' tape gaywá' yiz." ⁷ Lezka' Dios gože' le': "Neda' wsaka' zi'a benne' yežlyón' ka' gan za'só' ka' gákgake' benne' ndo'w ka', na' te na' žójgake' ga na', na' wká'n zéngake' neda' lo yežlyó nga." ⁸ Dios bēnlene' Bran na' to díža' da' z̄ka'n chawen', na' gože' le' choge' lo beła' chegak benne' byo ka' nníta'gake' liže' to da' gak bian' nzi' lo ná'gake' dížan' da' z̄ka'n chawen'. Wdé na' gok Bran na' x̄a Isaak, x̄kwide' byo chien', na' katen' ba zejbe' x̄ono' ža, bchoge' lo beła' chebe' dan' nak bian'. Isaak na', lezka' bene' che Jakob, x̄kwide' byo chie', na' lezka' ben Jakob chegak chežinnote x̄kwide' byo chie', benne' ka' gógake' x̄a wdé chegak chežinno kwe' lježgak benne' Israel ka'.

⁹ X̄a wdé chežo ka', lo yela' zge'el chégake', béte'gake' x̄kwide' Jwsé, bi' biche'gake', lo na'gak benne' ka' bejché'gake'-be' lo yežlyó Ejipto. Dios wzóalene' x̄kwide' Jwsén', ¹⁰ na' beslé'-be' lo da' goken chebe'. Dios bnezjwe' yela' žejní'il chebe', da' benen ga wyáz laže' benne' Faraón lebe'. Benne' Faraón wnná bi'e lo yežlyó Ejipto, na' le' bdie' lo na' x̄kwide' Jwsén' yela' wnná bia', nich nna bia'be' benách Ejipto ka' len yógo'te benne' ka' wnníta'gake' ližkze Benne' Faraón na'.

¹¹ Naž gokle'e wbín dot lo yežlyó Ejipton', na' gan nbab Kanaán nga, na' wzáka'gak

yógo'te benne' ka' wnníta'gake' ža na'. Bi bžel' da' gawgak xa wdé chežo ka'. ¹² Kate' benle Jakob de zoa' stribe lo yežlyó Ejipton', bsele'e zi'ne' byo ka' ga na', benne' ka' zej nake' xa wdé chežo ka'. Ka' goken da' nežw chi'i jake' ga na'. ¹³ Kate' da' chope chi'i jake' lo yežlyó Ejipton', ben Jwsé na' ga beyónbia'gak benne' biche'e ka' le'. Ka' goken, wnnenze benne' Faraón no benne' ka' zej nake' biche' Jwsén'. ¹⁴ Naž Jwsén' bsele'e diža', na' bene' ga bla' Jakob, benne' nake' xe', ga na', tzen len biche' lježe' ka', benne' ka' gókgake' chonnłalj chi benne' ka'. ¹⁵ Ka' goken, wzóa Jakob lo yežlyó Ejipto, gan gote' le', na' lezka' gotgak xa wdé chežo ka' ga na' kate' bza'a ža chégake'. ¹⁶ Katen' got to to xa wdé chežo ka', na' za'sógake' ka' yjwá'gake' légake' lo yežlyó che bennen' lie' Sikem, na' bkáche'gake' légake' lo yežw ba ka' lo blojen' da' go'w Bran lo na'gak zi'n Hemor, benne' nake' zi'n Sikem na'.

¹⁷ 'Kate' ba wdé yiz zan, na' bžin ža žala' gak da' bchebe laže' Dios, dan' ben choche' xtiže'e gone' che Bran na'. Belyán benne' ka' zej nbabe' chežinno kwe' za'só Israel, na' gókgake' benne' zanle'e katen' wnníta'gake' lo yežlyó Ejipton'. ¹⁸ Naž bla' benne' yoble, benne' wnná bi'e lo yežlyó Ejipton', na' batkle benle' kan nak da' ben Jwsé, bennen' góklene' benne' Ejipto ka'. ¹⁹ Benne' wnná bian' ben láže'le' xa xto'žo ka'. Bsaka' zi'e légake', na' bene' ga bsángake' xkwide' byodo' ka' chégake', nich gátgakbe'. ²⁰ La' ža na'ze golj xkwide' Moisés, na' wyáz laže' Dios lebe'. Dot chonne byo' xa xna'be' besgole'-be' lo yo'o lížgake'. ²¹ Kate' bžin ža žala' wsangak xa xna' xkwide' Moisés na' lebe' nich gatbe', na' bla' bi' no'le che benne' Faraón gan belka'ne'-be', na' bejxi'e-be', na' besgole'-be' ka' xkwide' chekze'. ²² Ka' goken, bsdle xkwide' Moisés na' yógo'te da' žakgak benne' Ejipto ka', na' gókle'ebe' zen lo da' wnnabe', na' lo da' benbe'.

²³ 'Kate' ba zej xkwide' Moisés na' chopłalj yiz, wnná láže'be' chejwiabe' benne' wláž chebe' ka', benne' Israel ka'. ²⁴ Kate' bžinbe' gan nníta'gake', ble'elbe' to benne' Ejipto, žsaka' zi'e to benne' wláž chebe'. Naž góklene' benne' wláž cheben', na' betbe' benne' Ejipton'. Ka' goken,

xkwide' Moisés na' bezi'be' wzón bennen' lo wláž benne' wláž cheben'. ²⁵ Gokle Moisés na' chejní'igekle benne' lježbe' ka' gon Dios ga yeslabe' lekzbe' légake', san légake' bi bejní'igekle'. ²⁶ Ža chope ža na' bejxáka'be' yechope benne' Israel ka', na' želdile', na' gónelbe' wzóa žibe' légake', na' gožbe' légake': "Le'e nak biche' lježle. ¿Biz chen' žsaka' zi'le biche' lježle?" ²⁷ Naž bennen' žone' lježe' da' zia bžige'e xkwide' Moisés na', na' wnné': "¿Nožkze benne' bzoe' le' nich nna bi'o neto', na' wchi'a lažo'o da' žonto?" ²⁸ ¿Žénelo' goto' neda' kan beno' neje, beto' benne' Ejipton?" ²⁹ Kate' benle xkwide' Moisés na' da' ni, naž bzonnjbe' ga na', na' bejsoabe' lo yežlyó Madián gan wzoabe' ka' to benne' zi'to'. Lo yežlyó Madián na' bchag ná'lenbe' to xkwide' no'le lo yežen', na' goljgak chope xkwide' byo' chie'.

³⁰ 'Kate' ba wdé chopłalj yiz wzóe' ga na', na' kate' zoe' gan nak lo latje dach, da' zoan law ya'a da' nzin' Sinaí, na' bloe'e law to wbás che ya'abá lo yi' che yag yéche'do' da' žeyen. ³¹ Kate' Moisés na' ble'ele' yin', bebanle', na' wbig'e'e gawze nich le'elen' binlo, na' benle' chi'i Xanžon'. ³² Xanžon' gože' le': "Neda' naka' Dios chegak xa wdé chio' ka'. Naka' Dios che Bran, na' Dios che Isaak, na' Dios che Jakob." Naž Moisés na', lo yela' zžebe chie' wzízel'e, na' biž bežogle' wien'. ³³ Xanžon' gože' le': "Wlój zelo' ni'o, dan' nak la'y gan zo' dan' zoakza' neda', Dios, nga. ³⁴ Da' li ba ble'ela' da' želzaka' benách chia' ka', benne' Israel ka' nníta'gake' lo yežlyó Ejipto, na' ba benla' želbeže nyáche'gake'. Betja', na' zoa' nga nich yeslá' légake'. Da' na'a, sela'a le' lo yežlyó Ejipton'."

³⁵ 'La'kze benne' wláž ka' che Moisés na' bzóagake' le' cheła'ale, na' wnnágake': "¿Nožkze benne' bzoe' le' nich nna bi'o neto', na' wchi'a lažo'o da' žonto?" san Dios bsele'e le' nich gake' benne' wnná bia', na' benne' weslá, kan wbás che ya'abán' gože' Moisés na' gan wzóe', katen' bloe'e lawe' lo yag yéche'don' da' žeyen. ³⁶ Moisés nikze bebeje' benne' wláž chežo ka' lo yežlyó Ejipton'. Ka' goken, bene' da' ka' bégaken ga bebán láže'gekke benách ka', na' lezka' da' ka' gok biá'gaken, da' ka' bene' lo yežlyón'.

Lezka' bene' lo nisdó da' nzin' Nisdó Xna, na' lezka' bene' lágwáke' choplaj yiz gan nak lo latje dach. ³⁷ Moisés na'kze gože' benne' Israel ka', na' wnné': "Xanžo Dios sele'e to Benne' chele, Benne' galje' ladjw biche' lježle ka', na' gake' Benne' wchalje' lo wláz Dios. Sele'e Le' chele kan bsele'e neda'. Lekze' žon byenen wzé nagle-ne'." ³⁸ Lezka' Moisés na'kze wzóalene' benne' ka' bdóbgake' che Dios lo latje dach, na' benlen wbás che ya'abán' le' tzen, wbasen' bcháljlene' le' law Ya'a Sinaí na'. Moisés na' wzóalene' xa xto'žo ka', na' Dios bdie' lo ne'e diža' la'y chie', da' zloe'elen kan gak gata' yela' nban chegak benách ka', na' bde Moisés na' dižan' lo na'gak za'sógake' ka' na' zejte ža zoažo na'a.

³⁹ 'Bi gónegekle xa xto'žo ka' góngake' da' bchi'le Moisés na' légake', san bzóagake' le' chela'ale, na' gónegekle' yeyéjgake' lo yežlyó Ejipton'. ⁴⁰ Katen' wzóa Moisés na' law Ya'a Sinaí na', légake' belyi'e Aarón, benne' biche' Moisés na', na' wnnágake': "Žénelto' gono' dios ka' cheto', lo'a ka', nich chjaken lawto'. Bi nnezlto' bi gok che Moisés, bennen' bebeje' neto' lo yežlyó Ejipto." ⁴¹ Naž bégake' to beždo' da' naken ya oro, na' bétgake' to zila'do', na' bdégake'-ba' law beže oron', na' bégake' lni law bežen' dan' bégake'. ⁴² Che len Dios bsane' légake', na' wléj yichje' légake'. Naž bka'n zéngake' yi' ka' da' zej nnitan' ya'abá. Kan nak da' ni nyejw le'e yiche kan wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, da' znnan:

Le'e, benne' Israel ka',
 ¿wlo'ole lawa' neda' bia beže ka',
 bia ka, betle-ba', na' bzeyle-ba',
 dan' benle lo latje dach choplaj yiz?

⁴³ Bi wlo'ole-ba' lawa' neda',
 san bia'le Molok, lo'a chelen'.
 Lezka' bia'le to da' naken ka belj ya'abá da'
 nzin' Dios Refán,
 dan' bzoale ka dios chele.
 Da' ka' gókgaken lo'a chele ka'.
 Le'ekze bégaklen nich bka'n zenle légaken.
 Che len, yebeja' le'e lo yežlyó chele,
 na' wchi'a le'e zít'oze gan že' yežlyó Babilo-
 nia.

⁴⁴ 'Katen' wnníta'gak xa xto'žo ka' lo latje dach, na' gota' to yo'o laže' chégake' gan wdape chí'igake' da' bchi'le Dios, dan' gok

bian' Dios wzóalene' légake'. Bégake' yo'o lažen' kan Dios gože' Moisés gonen', katen' gože' le' gonen' kan nak dan' ble'ele', da' bloe'el Dios le' law ya'a na'. ⁴⁵ Lezka' bdégake' yo'o lažen' lo na'gak zí'ngake' ka' na' zejte ža na' xa xto'žo ka' bedjwá'gaken' lo yežlyó nga, katen' wzoalen Josué légake', na' beká'agake' yežlyón' lo na'gak benách zi'to' ka', benne' ka' blag Dios lawgak xa xto'žo ka'. Ki bégake' yiz zan kate' bžinte ža wzóa Dabí. ⁴⁶ Dios wyáz laže'e Dabín', na' le' wnnable' Diosen' we'e le' latje gone' to yo'o gan soa Dios che Jakob. ⁴⁷ Diosen' bi bi'e le' latje, san Salomón, zi'n Dabín', bene' to yo'o che Diosen'. ⁴⁸ Ki bene', la'kze bi zoa Dios, Benne' wak zenle'e, to lo yodo' da' bengak benách ka'. Kan nak da' ni wnná to benne' bchalje' lo wláz Dios, katen' wnné':

⁴⁹ Ya'abá chia' naken ga ži'a znná bi'a
 na' yežlyó naken ga zzoa' ni'a.

Ki wnná Xanžon': ¿Gonkzle le'e to liža'?

¿Zoakze to latje gan žon byenen yezí' laža'a?

⁵⁰ ¿Kege len na'kza' bena' yógo'te da' ki?

⁵¹ Naž Esteban na' gože' benne' yodo'
 wchi'a laže' ka', na' wnné':

—Le'e, benne' choch laže' ka', bi be žazen lo yichj lázdo'le. Nak zížje yichj lázdo'le kan žak chegak benách ka' bi zej nónbi'e Dios. Zží'itezle che Dios Be' La'y. Kan bengak xa xto'le ka', lezka' žonle le'e. ⁵² Xa xto'le ka' wžía láže'gake' yógo'te benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios. Lezka' bétgake' benne' ka' wnnágake' zga'ale kan žala' la' Benne' Criston', Benne' Chawe', na' na'a, katen' bla' Benne' Chawen', le'ekze betle-ne' len na'gak benne' ka' bdá'gake' Le' le'e yag kroze. ⁵³ Le'ekze nzi' lo na'le da' bsdle Dios, dan' bdegak wbás che ya'abá ka' lo na'gak xa xto'le ka', san bi žonle kan znnan.

Žótgake' Esteban

⁵⁴ Kate' benne' yodo' wchi'a laže' ka' bégakle' da' ki, naž bžá'ale'egake' Esteban, na' lo yela' zža'a chégake' le' bxej láygake'.

⁵⁵ Naž Esteban na' bwie' ya'abale, na' zoalen Dios Be' La'y le', ble'ele' latje baní' gan zoa Dios, na' lezka' Jesusen', zie' kwit li ža che Dios gan nak blo. ⁵⁶ Naž wnné':

—Le wia nga. Zle'ela' nyaljw ya'abá, na' ze Benne' Golje' Benách kwit li ža che Dios.

57 Naž benne' yodo' wchi'a laže' ka' bséjwgake' nággake', na' wžéžeya'agake' zižje, na' tzen belbága'gake' le'. 58 Wléjgake' le' na'le žoa'a yežen', na' bžé'egake' le' yej. Benne' ka' besbága'gake' Esteban na' zia bségake' laže' želxóa yéngake' gan nak xni'a to benne' lie' Saulo katen' bžé'egake' Esteban na' yej. 59 Kate' ne zžé'egake' Esteban na' yej, le' bliže' Dios, na' wnné':

—Xana' Jesús. Wzí' be' nakkza'.

60 Naž byechwe', na' bzoa zibe'. Wnnié' zižje, na' wnné':

—Xan. Bi yesbago'o légake' doła' ni.

Kate' beyož bchalje' da' ni, na' gote'.

8

Saulo zbia laže'e benách ka' che Benne' Cristo

1-3 Saulo bénlene' tzen benne' ka' bétgake' Esteban.

La' na'ze benne' ka' zka'n zéngake' Dios, na' žejlé'gake' che Jesusen', biá'gake' Esteban, na' bejkáche'gake' le'. Belbéželi'e chie'.

Kate' ža ka' benne' judío ka', benne' ka' bi žejlé'gake' che Jesusen', belbía láže'li'e benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' zej nnite'e lo yež Jerusalén. Lezka' Saulo wžia laže'e benne' ka' žejlé'gake' chie' Le'. Wyoé'e lížgake' ka', na' bexwe' benne' byo ka', na' no'le ka', na' bsejwe' légake' liž ya.

Naž yeláte'ze ka' bdachgak benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', belgáselase' dot gan nbab Judea, na' gan nbab Samaria, na' légakze benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston' bgá'ngake' lo yež Jerusalén.

Zžin diža' chawe' gan nbab Samaria

4 Benne' ka' belgáselase' jake' yógo'te latje, na' bzégake' diža' chawen'. 5 Naž Lip, to benne' žónlene' tzen benne' ka' belgáselase', wyeje' gan nbab Samaria, na' bzoa lie' che Benne' Criston'. 6 Bdobgak benách Samaria ka', na' dot láže'gake' bze nággake' da' wnná Lipen', dan' béngkle' xtiže'e, na' blé'egekle' da' zej nak bia' ka' da' žone'. 7 Ka' goken, dan' bene' ga bežojgak be' zan, be' xiwe' ka' zej yo'o benách ka', na' belbéžeya'an zižje, na' beyakgak benne' zan, benne' yižwé' ka', benne' ka' bi gok sá'gake', na' benne' ka' gok nyokgak ni'a ná'gake'. 8 Ka' goken, bebéngkle' benne' ka' nníta'gake' lo yežen'.

9 Wzóa to benne' lie' Smon ga na'. Nake' benne' zga'ale goke' benne' wzá' wnné ya'a lo yežen', na' ben láže'le' benne' Samaria ka', na' lekze' wnné' nake' benne' wak zente. 10 Yógo'te benne' ka' bze nággake' che benne' ni, gan zzo law benne' gaxjw ka', na' zejte benne' blo ka', na' wnnágake': "Benne' ni, nzi' lo ne'e yela' wak zen che Dios." 11 Ka' goken, wdápegake' le' ba la'ne, dan' scha ba ben láže'le' légake' len yela' wzá' wnné ya'a chie'.

12 Kate' bejlé'gake' da' bzoa li Lipen' che diža' chawen' kan zma bia' Dios, na' kan nak che Jesús, Benne' Criston', naž bezóagake' nis, benne' byo ka', na' no'le ka'. 13 Lezka' Smon na' bejli'e che Jesusen', na' bezóe' nis, na' wdáteze' tzen len Lipen'. Kate' ble'ele' yela' wak zen ka' da' zej nak bian' da' žon Lipen', bebanle Smon na'.

14 Kate' benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén, béngkle' kan goken, benne' ka' zej nbabe' Samaria ba nzi' lo ná'gake' xtiža' Dios, naž bséla'gake' Bedw len Zwa ga na'. 15 Kate' Bedon' len Zwan' bžingake' ga na', naž góta'yoegekle' Dios lo wláz benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', nich yedjsoalen Dios Be' La'y légake'. 16 Kate' bžinte ža na', bi na' yedjsoalen Dios Be' La'y légake'. Bezóazegake' nis nich gákgake' toze len Xanžo Jesusen'. 17 Naž Bedon' len Zwan' belxóa ná'gake' benne' Samaria ka'. Góta'yoegekle' Dios, na' bedjsoalen Dios Be' La'y légake'.

18 Kate' ble'el Smon, bennen' goke' wzá', dan' goken katen' benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston' belxóa ná'gake' benách ka', bedjsoalen Dios Be' La'y légake', na' gónele' chizjwe' légake' mežw, 19 na' gože' légake':

—Benn yela' wak ni chia', nich kate' xoa na'a nóte'teze benne', yedjsoalen Dios Be' La'y le'.

20 Naž Bedon' gože' le', na' wnné':

—Kwia yi' mežw chion' tzen len le', dan' žeklo' len mežw si'o yela' wak che Dios. 21 Bi nako' zi gónleno' da' ni tzen, dan' yichj lazdo'o bi naken chawe' law Dios. 22 Beyát laže' che da' kegle' da' žono', na' góta'yoele' Dios, cha' yenít lawe' chio' da' ni da' zza'

lažo'o. ²³ Zle'ela' nbago'o zia, na' nžejo' lo yelj che da' xiwe'.

²⁴ Naž beží'i Smon na', na' gože' légake':

—Le wlı́ž Dios, na' le gáta'yoele Xanžon' ni'a chia' neda' nich bi gak chia' nitó da' ba wnnale.

²⁵ Kate' Bedon' len Zwan' beyóž bzoa lígake' che Benne' Criston', na' bsédgekle' xtiža' Dios lo yežen', naž lezka' bcháljgake' che diža' chawen' gan zej nnita' da' zan lažgak benne' Samaria ka', na' wdé na' beyéjgake' lo yež Jerusalén.

Lip zcháljlene' to benne' nbabe' yežlyó Etiopía

²⁶ Naž to wbás che ya'abá bcháljlene' Lip, na' gože' le':

—Wzó ža', na' wyéj zaka' gan zde wbíž byo' zag ka'. Žino' gan zla' nez da' zejen Jerusalén, na' zejten yež Gasa, nezen' zden latje dach.

²⁷ Naž wyó'o Lipen' nez, na' zeje' lo nezen', na' bejchage' to benne' nbabe' yežlyó Etiopía, benne' wbíž. Lo yežlyó Etiopía na' nake' benne' blo law Kandase, no'len' zna bi'e benách Etiopía ka', na' žape chi'i benne' ni yógo'te yela' wnni'a che no'len', dan' žen' liže'. Wyéj benne' ni lo yež Jerusalén nich bka'n zene' Dios. ²⁸ Na'a, zeyeje' laže', na' ži'e lo karret chie', na' žole' da' nyejw le'e yiche kan wnná Isaías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te. ²⁹ Naž Dios Be' La'y gože' Lipen', na' wnné':

—Wbiga' gan zej karreten', na' wyéjlenen.

³⁰ Kate' ba wbiga' Lipen' ga na', benle' che benne' wbižen'. Žole' da' nyejw le'e yiche dan' wnná Isaíasen'. Lipen' gože' le':

—¿Žejni'ilo' dan' žolo'?

³¹ Beží'i benne' Etiopía na', na' wnné':

—¿Nakx gak chejni'ilan' cha' bi zoa no benne' wzejni'ile' neda'?

Naž góta'yoele' Lipen' kwene', na' kwé'lene' le' tzen lo karreten'.

³² Dan' nyejw le'e yiche dan' žole', znan ki:

Ka to zıla'do',

bché'gake' Le' nich gótgake' Le',

na' ka zıla'do',

bia bi zbéžeba' kate' zchóggake' yícha'ba',

lezka' ben Le', bi bsaljw žoe'e, na' bi be wnné'.

³³ Bzóagake' Le' chela'ale,

na' bi biá'gake' latje no benne' wchi'a laže'e Le'.

¿Nozkze benne' gak wloe'ele' zia da' zej nbaga' benne' wláž chie' ka'?

Légakkze' bétgake' Le'.

³⁴ Naž benne' wbižen' wnnable' Lipen', na' gože' le':

—Žáta'yoela' le' wzejni'ilo' neda'. ¿Nož benne' wnná bennen' bchalje' lo wláz Dios da' ni kan nak chie'? ¿Bchalje' chekze', o che benne' yoble?

³⁵ Naž len la' diža' nize wzó law Lipen', na' bzejni'ile' le' diža' chawen' kan nak che Jesusen'. ³⁶ Katen' zej yoe'e nez zjake', bžingake' gan de nis. Naž benne' wbižen' gože' Lipen', na' wnné':

—Bwia nga. Že' nis nga. ¿Wakkze yezó'a nis?

³⁷ Lipen' gože' le':

—Cha' žejli'o dot lažo'o, gak yezó' nis.

Le' beži'e, na' wnné':

—Žejli'a che Jesús, Benne' Criston', nake' Ži'n Dios.

³⁸ Naž wleke' karret chien' žize, na' žoptie' bétjgake', na' wyázgake' lo nisen'. Naž Lipen' bezóe' benne' wbižen' nis. ³⁹ Kate' bežójkake' lo nisen', Dios Be' La'y bechi'e Lipen', na' biž ble'el benne' wbižen' le'. Naž beyoé'e nezen', zeyeje', na' žebele'. ⁴⁰ Kate' ba žakbe'el Lipen', ba zoe' lo yež Asoto. Wdie' yógo'te yež ka' zej nnitan' ga na', na' bchalje' diža' chawen' ga bžintie' lo yež Sesarea.

9

Saulo žeyake' che Benne' Cristo

¹ Xakte na' bi bsan Saulo zbia laže'e benne' ka' žejlé'gake' che Xanžon', na' gónele' gote' légake'. Nich gone' ki wyeje' law bxož blo, ² na' wnnable' le' gone' to yiche wnná bia' da' chjo'e lawgak benne' wnná bia' ka' chegak yo'o ka' gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkele' xtiža' Dios, benne' ka' nníta'gake' lo yež Damasko, na' cha' chejxake'e benne' byo ka', o no'le ka' ga na', benne' žejlé'gake' che Jesusen', na' gak yechi'e légake' zej nžeje' lo yež Jerusalén.

³ Kate' Saulon' len benne' ka' žónlengake' le' tzen, ne zej yoe'e nezen' zjake', na' kate'

za' žíngake' lo yež Damaskon', ka' gaze wza'ni'le'e to baní' da' zan' ya'abá, dan' wza'nín' gan zjake'. ⁴ Naž Saulon' bgo'ne' lo yo, na' benle' chi'i to benne' ži'e le':

—Saulo, Saulo, žbiz chen' zbia lažo'o neda'?

⁵ Saulo wnnable' Le', na' wnné':

—žNož Le', Xan?

Le' wnné':

—Naka' Jesús na'kze, Bennen' zbia lažo'o. Žsaka' zi' kwino', dan' zži'o chia'. Žak chio' kan žak che beže, bia žsaka' zi' kwinba' kate' zlibba' yag ntoche' da' žóngekle'-ba' zi'.

⁶ Naž Saulon' wzízli'e, na' bžebe'. Wnné':

—Xan, žbiz žénelo' gona'?

Xanžon' gože' le':

—Wyase, na' wyáz lo yežen', na' sela'a to benne' gan so', benne' wzenle' le' da' žala' gono'.

⁷ Bžébegak benne' ka' zjáklene' Saulon' tzen, dan' béngekle' chi'in', la'kze bi blé'egekle' nitó benne'. ⁸ Naž beyás Saulon', na' kate' bxá' yej lawe', bi be zle'ele'. Che len bėxwgake' ne'e, na' bché'gake' le' lo yež Damaskon'. ⁹ Saulon' wzóe' ga na' chonne ža nchoł yej lawe', na' bi be we'j bdawe'.

¹⁰ Lezka' Ananías, to benne' žejli'e che Benne' Criston', zoe' lo yež Damaskon', na' Xanžon' bloe'e lawe' gan zoe' lo da' ble'e dáwe'le', na' gože' le':

—Ananías.

Le' bechebe', na' wnné':

—Zoa' nga, Xan.

¹¹ Xanžon' gože' le':

—Wzó ža', na' wyéj gan nak nezen' nzin' Nez Li, na' lo liž Judas wnnáb cha' zoa Saulo, benne' Tarso, ga na'. Žáta'yoel' Dios lo yo'on'. ¹² Ba ble'e dáwe'le' za' to benne' lie' Ananías, na' choe'e gan zoe', na' xoa ne'e le' nich yeyaljw yej lawe'.

¹³ Naž beží'i Ananías na', na' gože' Le':

—Xan, benne' zan ba bžéngekle' neda' kan žon bennen', dan' benle'e da' zia chegak benne' ka' žejlé'gake' chio', benne' ka' nníta'gake' Jerusalén. ¹⁴ Lezka' ze'e nga, na' lo wláz bxož wnná bia' ka' nzi' lo ne'e yela' wnná bia' goxwe' yógo'te benne' ka' zcháljengake' Dios ni'a che Lo'.

¹⁵ Naž Xanžon' gože' Ananíasen', na' wnné':

—Wyéj, dan' wžekza' neda' bennen' nich wzóa lie' chia' neda' lawgak benách zi'to' ka', na' lawgak benne' ka' znná biá'gake' légake', na' lezka' lawgak benách Israel ka'. ¹⁶ Wlo'e'ela' le' da' zan da' sáka'li'e lo wlaza' neda', katen' gone' xchina'.

¹⁷ Naž Ananíasen' wyeje' ga na', na' wyoé'e yo'on'. Bxož ne'e Saulon', na' gože' le':

—Bicha'a Saulo, Xanžo Jesús, Bennen' bloe'e lawe' lo nez gan zo'o, bsele'e neda' nich yeyaljw yej lawo', na' nich yedjsoalen Dios Be' La'y le'.

¹⁸ La' na'ze da' zej naken ka' zezá' bel ka' bėxjwgaken lo yej lawe', na' la' beyáljwte yej lawe'. Naž wzó ža' Saulon', na' bezóe' nis.

¹⁹ Wdé na' we'j bdawe', na' beyák laže'e. Ka chope chonne ža wzóalene' benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' lo yež Damasko.

Saulo zzoa lie' che Benne' Cristo lo yež Damasko

²⁰ La' wzó lawte Saulo zzoa lie' che Benne' Criston' gan nak lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngekle' xtiža' Dios, na' wnné':

—Jesús na'kze nake' Zi'n Dios.

²¹ Bebán láže'gak yógo'te benne' ka', benne' želyenle' chie', na' wnnágake':

—žKege benne' ni bennen' bžia yi'e benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén, benne' ka' zcháljengake' Dios lo la Jesusen'? Nich gone' ki ble'e ga ni, nich wchi'e légake' zej nžeje' lawgak bxož wnná bia' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén.

²² Saulon' gok chochže', na' bene' ga wžé' zédgekle' benne' judío ka' nníta'gake' lo yež Damasko, dan' bloe'ele' légake' Jesús na'kze nake' Benne' Criston', Bennen' žxen láže'gake' yedjnná bi'e légake'.

Želá Saulo lo na'gak benne' judío ka'

²³ Kate' ba gok zan ža, naž benne' judío ka' bėngake' toze diža' gótgake' Saulon'.

²⁴ Dot ža dot yele benne' judío ka' wžé' náwgake' le' gan zédgekle' lo ze'e da' žape chi'in' yežen', nich gótgake' le', san gókbe'ele Saulon' da' žénegekle' góngake' chie'. ²⁵ Naž benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston' bché'gake' Saulon' žel, na' belwé'e le' to lo

ḵkwit zen da' nžejen do, na' btínnegake' le' na'le lo ze'en' dan' žape chi'in yežen'.

Žežín Saulo lo yež Jerusalén

²⁶ Kate' bežín Saulo lo yež Jerusalén, gónele' gónlene' tzen benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', san yógo'tegake' bžébegake' le', dan' bi žejlé'gake' žejlé' Saulon' che Benne' Criston'. ²⁷ Naž Bernabé bchi'e Saulon' gan zej nnita' benne' wbás ka' bsela' Benne' Criston'. Bzenle' légake' kan gok che Saulon', na' kan ble'ele' Ḫanžon' lo nez, na' Ḫanžo na'kze bcháljlene' le', na' kan ben Saulon' lo yež Damasko, len yela' wechóg laže' bzoa lie' che Jesusen'. ²⁸ Naž Saulon' wzóalene' légake' lo yež Jerusalén, na' bénlene' légake' tzen. ²⁹ Len yela' wechóg laže' Saulon' bzoa lie' che Ḫanžon', na' bdil diže'e len benne' judío ka', benne' ka' zcháljgake' diža' griego, na' légake' gónegekle' gótgake' le'. ³⁰ Kate' lježžo ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston' gókbe'egekle' da' ni, na' bché'gake' Saulon' lo yež Sesarea, na' bséla'gake' le' lo yež Tarso, da' naken laž Saulon'.

³¹ Naž gok chawe' chegak yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' dot gan nbab Judea, na' gan nbab Galilea, na' gan nbab Samaria, na' gok chóchgake'. Bžébegake' Ḫanžon', na' belyane' dan' goklen Dios Be' La'y légake'.

Bedw žeyone' Eneas

³² Yetó da' goken, kate' Bedw ne žejwíe' lježžo ka', ble'e gan zej nnita' benne' ka' žejlé'gake' che Jesusen' lo yež Lida. ³³ Bejḵake'e to benne' lie' Eneas ga na', na' ba gok ḵono' yiz die' lo da'a dan' de'e yižwé', na' bi žak se'e. ³⁴ Bedon' gože' le':

—Eneas, Jesús, Benne' Criston', žeyone' le'. Wyase, na' betób da'a chion'.

La' wyaste Enéasen'. ³⁵ Yógo'te benne' ka' nníta'gake' lo yež Lida, na' lo yež Sarón, blé'egekle' le', na' bejlé'gake' che Ḫanžon', na' beyákake' chie'.

Žat Dorkas, na' žebane'

³⁶ Yetó da' goken, lo yež Jope wzóa to no'le žejli'e che Benne' Criston', no'len' lie' Tabita, na' kan nak diža' griego lie' Dorkas. No'len' bene' zan da' zej naken chawe', na' da' žáklengaken benne' yache' ka'. ³⁷ Da'

goken ža na', wdá' Dorkasen' yižwé', na' gote'. Wdé bdíbgake' le', bdíxjwgake' le' to lo yo'o gan nak da' chope kwia. ³⁸ Dan' že' yež Jopen' gawze gan že' yež Lida gan zoa Bedon', benne' Jope ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', bénegekle' zoa Bedon' ga na'. Che len bséla'gake' chope benne' gan zoe'. Góta'yoegekle' le', na' belyi'e le':

—Bi želo' sá'leno' neto'.

³⁹ Naž la' wzó ža'te Bedon', na' wyéjlene' légake'. Katen' bžine' ga na', la' belche'tie' le' gan nak lo yo'o gan de no'le gat na'. Naž no'le wzebe ka' bdóbgake' dot kwite', na' želbeže'. Bloé'egekle' le' laže' ka' chegak benne' byo ka', na' laže' chegak no'le ka', da' ka' ben Dorkasen' kate' ne wzóalene' légake'. ⁴⁰ Naž Bedon' bebeje' yógo'te benne' ka' nníta'gake' ga na' na'le. Naž bzoa zibe', na' bcháljlene' Dios. Byechje' gan de Dorkasen', na' wnné':

—Tabita, wyase.

La' bḵa'te yej law Dorkasen'. Kate' ble'ele' Bedon', la' wyastie', na' wži'e. ⁴¹ Bedon' beḵwe' ne'e, na' bchise' le'. Naž bliže' benne' ka' žejlé'gake' che Jesusen', na' lezka' no'le wzebe ka', na' bejzjie' Dorkasen' láwgake', ba bebane'. ⁴² Kan gok da' ni wzé diža' chen dot lo yež Jope, na' bejle'gak benne' zan che Ḫanžon'. ⁴³ Zan ža bga'n Bedon' lo yež Jopen' lo liž Smon, to benne' žon chawe'e yid za beže.

10

Da' ben Bedw lo liž Kornelio

¹ Wzóa to benne' yež Roma lie' Kornelio lo yež Sesarea, na' zchi'e to gaywá' benne' žjake' lo wdile, benne' ka' légake' Benne' Italia Žjake' Lo Wdile. ² Kornelion' zka'n zene' Dios, na' zžebe' Le'. Yógo'te benne' ka' nníta'gake' liže' žónlengake' le' tzen. Kornelion' znezjwe' mežw zan da' žáklenen benne' yache' ka', na' zcháljlenteze' Dios. ³ Žedá chonne Kornelion' ble'e dáwe'le' wyó'o to wbás che ya'abá gan zoe'. Wbasen' gože' le':

—Kornelio.

⁴ Bžebe Kornelion'. Bwie' wbás che ya'abán', na' gože' le':

—¿Biz yi'o neda' Ḫan'?

Wbás che ya'abán' gože' le', na' wnné':

—Dios ženle' da' zchájljleno'-ne', na' nnézkzele' da' žono', kan žákleno' benne' yache' ka'. ⁵ Na'a, žala' selo'o benne' ka' chjake' lo yež Jope, nich chejlížgake' to benne' lie' Smon, na' lezka' lie' Bedw. ⁶ Bennen' zoe' liž to benne' žon chawe'e yid za beže, na' lezka' lie' Smon, na' zoa liže' žoa'a nido'. Bedon' wzenle' le' da' žala' gono'.

⁷ Kate' ba bezá' wbás che ya'abán', wbasen' bchájljene' le', naž Kornelion' bliže' chope bi' wen žin chie' ka', na' to benne' žeje' lo wdile, benne' zka'n zene' Dios, na' žónlene' tzen benne' ka' nníta'gake' liž Kornelion'. ⁸ Kate' beyóž bzenle' légake' yógo'te dan' goken, bsele'e légake' lo yež Jopen'.

⁹ Ža chope ža, katen' zej yoe'e nez, na' za žíngake' gan že' yež Jopen', la' na'ze wžén Bedon' yíchjo'ole nich wchájljene' Dios, ne nak wawbíž. ¹⁰ La' na'ze wdón Bedon', na' gónele' gawe'. Xak žsi'ní'agake' da' gawe', ble'e dáwe'le'. ¹¹ Ble'ele' nyaljw ya'abá, na' to da' naken ka to laže' žeje zen žetjen gan zoe', na' nžejen dap kwe'te. ¹² Žiagak bia yiže' ka' law lažen', na' zan kan zej nakba', bia ka' zej nníta' tape ni'a ná'gakba', na' bia ka' želzobe kwíngakba' lo yo, na' bia ka' zoa xíl'gakba'. ¹³ Naž benle' chi'i to benne' ži'e le'.

—Bedw, wzó ža'. Bet-ba', na' bdaw-ba'.

¹⁴ Beží'i Bedon', na' wnné':

—O'o, Xan. Batkle bdawa' da' bi žala' gawto' o da' bi naken chawe'.

¹⁵ Da' bežope chi'i benle' chi'i bennen', na' gože' le':

—Da' ben chawe' Dios, bi nnio' chen: “Bi naken chawe'.”

¹⁶ Chonne chi'i gok da' ki, na' naž laže' zen na' la' beyepten ya'abá. ¹⁷ Kate' ne žek zedle Bedon', na' žezá' laže'e biz zejlás dan' ble'e dáwe'le', benne' ka' bseła' Kornelion' bžíngake' ga na', na' wnnábgake' gan zoa liž Smon na'. ¹⁸ Kate' bžíngake' ža yo'on', bližgake' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnnábgake' légake' cha' zoa to benne' lie' Smon ga na', bennen' lezka' lie' Bedw. ¹⁹ Kate' ne žezá' laže' Bedon' kan nak dan' ble'e dáwe'le', Dios Be' La'y gože' le', na' wnné':

—Bwia nga. Ba bžíngak chonne benne' ka' nga, na' žiljgake' le'. ²⁰ Wzó ža' na'a. Betj zan

yo'o. Bi gak chope lažo'o chéjljleno' légake', dan' bseła'a nedkza' légake'.

²¹ Naž betj Bedon' zan yo'o gan zej nníta' benne' ka' bseła' Kornelion', na' gože' légake':

—Neda' bennen' žiljle. ¿Biz chen' za'le nga?

²² Bechébegake', na' belyi'e le':

—Kornelio, bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, bsele'e neto'. Nake' benne' chawe', na' zžebe' Dios. Yógo'te benne' judío ka' žápegake' bennen' ba la'ne, na' zej nži'ile' le'. Yetó da' goken, to wbás che ya'abá bchájljene' le', na' gože' le' sele'e benne' ka' yedjlížgake' le' yido' liže' nich yenle' da' nno'.

²³ Naž Bedon' wloé'e légake' lo yo'o, na' bi'e gan gá'ngake'. Kate' za' ža'ní' yetó ža, wyase Bedon', na' wyéjljene' légake'. Bale lježžo ka' bénlengake' le' tzen, benne' ka' nníta'gake' lo yež Jopen'.

²⁴ Ža chonne ža, bžíngake' lo yež Sesarea. Ba zoa Kornelion' zbeze' légake', na' ba btobe' biche'e ka', na' lježe' ka', benne' ka' nží'izele', gan nak liže'. ²⁵ Kate' wyáz Bedon' li'a, bžoj Kornelion' lo yo'on', na' bejchage' le'. Bzoa zibe' xni'a Bedon', na' bka'n zene' le' kan žonžo che Dios na'kze. ²⁶ Bedon' besó že'e le', na' gože' le':

—Wzó ža'. Lezka' benne' yežlyó nga naka' kan nako' le'.

²⁷ Kate' ne zchalje' da' ni, wyo'ote Bedon' lo yo'on', na' bejxake'e zej ndobe benne' zan ga na'. ²⁸ Naž Bedon' gože' légake', na' wnné':

—Le'e nnézkzelele da' bchi'le Moisés, dan' znan bi žala' gonlen to benne' judío tzen o chó'olene' to benne' zi'to'. Na'a, Dios ba bloe'ele' neda' bi žala' nnia' che nitó benne' nake' ka'ze o bi nake' chawe'. ²⁹ Che len, kate' bližle neda', la' bidtia', na' bi gok chope laža'a. Na'a znnaba', ¿biz chen' wnele' neda'?

³⁰ Naž bechebe Kornelion', na' wnné':

—Ba gok tape ža ka zoažo na'a, žedá chonne, kate' ne žona' wbás, na' žliža' Dios lo liža' nga, ble'ela' to xkwide' byo. Bloe'e lawbe' lawa' neda', nákwbe' laže' da' žákti'ten. ³¹ Gožbe' neda', na' wnnabe': “Kornelio. Dios ženle' da' znnablo'-ne', na' nne-zle' da' žono', kan žákleno' benne' yache' ka'. ³² Na'a, bseła' benne' ka' lo yež Jope

nich chejnnégake' to benne' lie' Smon, na' lezka' lie' Bedw. Bennen' zoe' gan nak liž to benne' žon chawe'e yid za beže, na' lezka' lie' Smon. Zoa liž bennen' žoa'a nisdó'. Kate' la' Bedon' ga zo' ni, wzenle' le' diža' chawen'." ³³ Ka' goken, la' bséla'tia' benne' ka' chejtílgake' le', na' chawe' beno' bido' gan zoato' ni. Che len zoato' yógo'teto' nga, na' ndobto' law Dios nich wzé nagto' yógo'te da' ye' Dios le' wzenlo' neto'.

Da' wnná Bedw liž Kornelio

³⁴ Naž wzó law Bedw zchalje', na' wnné':

—Da' li žejni'ila' na'a, Dios bi zwíe' yela' zneze chegak benách ka', san tlebe kan zle'ele' žo'o. ³⁵ Žaz laže' Dios benách ka' nníta'gake' dot žeylyó nga, benne' ka' zžébegake' Le', na' žóngake' da' naken chawe'. ³⁶ Dios bdie' xtiže'e lo na'gak benne' Israel ka', na' bsele'e to benne' bzoa lie' che diža' chawen' chie', da' žonen ga zga'n chawe' benách ka', na' bžinen chežo lo na' Jesús, Benne' Criston'. Lekze' nake' Xanžo yógo'težo. ³⁷ Le'e nnézkzelele da' goken gan nbab Judea, dan' wzó law goken gan nbab Galilea wdé bchalj Zwa nich yezóagak benách ka' nis. ³⁸ Nnézkzelele kan ben Dios che Jesusen', Benne' Nasaret. Bsele'e Dios Be' La'y len yela' wak zen chie', na' Le' bénlene' Jesusen' tzen. Nnézkzelele kan wdé, na' kan bene' da' naken chawe', na' beyone' yógo'te benne' ka' belzake'e lo na' da' xiwe'. Ki bene', dan' wzoalen Dios Le'. ³⁹ Na'a, neto' zzoa lito' che yógo'te da' ben Jesusen' gan nbab Judea, na' lo yež Jerusalén, na' kan goken, bétgake' Le', katen' bdá'gake' Le' le'e yag kroze. ⁴⁰ Naž Dios besbane' Le' kate' gok chonne ža nate', na' bene' ga bloe'e lawe' gan wzoato' neto'. ⁴¹ Bi bloe'e lawe' lawgak yógo'te benách ka', san lawzeto' neto' bloe'e lawe'. Dios wžekze' neto' ža ni'te nich wzóa lito' che Jesusen', na' we'j bdáw'ento' Le' tzen wdé bebane' lo yela' got. ⁴² Dios gože' neto' wzóa lito' chie' Le' lawgak benách ka', na' zzoa lito' che Benne' Criston', na' znnato' nake' Bennen' bzoakze Dios nich wchi'a laže'e benne' ban ka', na' benne' gat ka'. ⁴³ Lezka' yógo'te benne' ka', benne' bchaljgake' lo wláz Dios ža ni'te, bzoa lígake' che Jesusen', na' wnnágake': "Yógo'te benne' ka' chejlé'gake'

chie' Le', Dios yenít lawe' dola' da' zej nbage'e ni'a che da' bene' Le'."

Dios Be' La'y žedjsóalene' benne' zi'to' ka'

⁴⁴ Kate' ne zchalj Bedw da' ni, la' bžinte Dios Be' La'y, na' bedjsóalene' légake', yógo'te benne' ka' belyenle' dan' bchalj Bedon'. ⁴⁵ Bebán láže'gekle benne' judío ka', benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' bžingake' ga na' tzen len Bedon', dan' Dios Be' La'y, Benne' bseła' Xažo Dios, bedjsóalene' benne' ka' bi zej nake' judío. ⁴⁶ Ki bégake' dan' béngkekle' zchaljgak benne' zi'to' ka' diža' yoble, na' zka'n zéngake' Dios. ⁴⁷ Naž bchalj Bedon', na' wnné':

—¿Wak no benne' wžóngake' benne' ki nich bi yezóagake' nis? Nak bia' Dios Be' La'y bedjsóalene' légake', kan bedjsóalene' žo'o, benne' judío ka'.

⁴⁸ Wnná Bedon' yezóagake' nis dan' nzi' lo ná'gake' Xanžo Jesús. Naž benne' ka' góta'yoegekle' Bedon' gá'nlene' légake' chope chonne ža ka'.

11

Da' wnná Bedw lawgak benne' judío ka', benne' ka' che Jesús lo yež Jerusalén

¹ Béngkekle benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston' len lježžo ka' nníta'gake' gan nbab Judea, kan benne' ka' bi zej nake' judío wzí' lo ná'gake' xtiža' Dios. ² Kate' bežín Bedw lo yež Jerusalén, na' lježžo judío ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', bdil diža'gake' len le'. ³ Belyi'e Bedon':

—¿Biz chen' wyó'oleno' benne' ka' bi zej nake' judío, na' bdáw'leno' légake' tzen?

⁴ Naž wzó law Bedon' zzejni'ile' légake' kan nak dot dan' goken, ⁵ na' wnné':

—Wzóa' lo yež Jope, na' kate' ne zcháljléna' Dios, ble'e dáwe'la' to da' bloe'el Dios neda'. Ble'ela' to da' naken ka to laže' žeje zen, dan' nžejen dap kwe'te. Betjen zan ya'abá, na' bžinen gan zoa'. ⁶ Katen' bwian', nich le'ela' da' žian lawlen, ble'ela' bia yixe' ka' zej nnita' tape ni'a ná'gakba', bia yixe' snia ka', na' bia ka' želzobe kwíngakba' lo yo, na' bia ka' zoa xílgakba'. ⁷ Benla' chi'i to benne' gože' neda': "Bedw, wzó ža'. Bet-ba', na' bdaw-ba'." ⁸ Naž goža'-ne': "O'o, Xan. Batkle bdawa' da' bi žála' gawto', o da' bi naken chawe'." ⁹ Naž da' bežope chi'i bliž

benne' ya'abán' neda', na' gože' neda': "Da' ben chawe' Dios, bi nno' chen: bi naken chawe'." ¹⁰ Chonne chi'i gok da' ni, na' naž dot dan' ble'ela' la' beyepten ya'abá. ¹¹ La' na'ze bžintegak chonne benne' ža yo'o gan zoa', benne' ka' zej nžoje' lo yež Sesarea. Bseła' to benne' lie' Kornelio légake', na' bedjdílgake' neda'. ¹² Dios Be' La'y gože' neda': "Wyejlen légake', na' bi gak chope lažo'o." Lezka' wzá' lengak žopte lježžo ki neda' tzen, na' wyejto' lo yež Sesarea gan wyo'oto' liž to benne' zoe' ga na'. ¹³ Bennen' bzenle' neto' da' ble'ele' kate' bla' to wbás che ya'abá lo liže'. Wzíe' lawe', na' gože' le': "Na'a bseła' benne' ka' chjake' lo yež Jope, nich chejnnégake' to benne' lie' Smon, na' lezka' lie' Bedw. ¹⁴ Bennen' wzenle' le' diža' chawen' kan gak yeló' le', na' lezka' yelagak yógo'te benne' ka' nníta'gake' ližo'." ¹⁵ Katen' wzó' lawa' zcháljléna' légake', na' Dios Be' La'y bedjsóalene' légake' kan bedjsóalene' žo'o zga'ale. ¹⁶ Naž bejsá' laža'a da' wnná Xanžon', katen' wnné': "Da' li Zwa bezóe' benách ka' nis lo nis, san le'e, gak chele da' zloé'ezele yela' žezóa nisen', dan' Dios Be' La'y yedjsóalene' le'e." ¹⁷ Che len, cha' Dios bsele'e Dios Be' La'y nich bedjsóalene' légake', tlebe kan bene' chežo žo'o, nolžo žejle'žo che Xanžo Jesús, Benne' Criston', žnožke neda' wži'a che Dios?

¹⁸ Naž, kate' béngkle' da' ni wnníta'gake' žize, na' bka'n zéngake' Dios. Wnnágake':

—Ki naken, Dios žwe'e latje benne' ka' bi zej nake' judío, žeyát láže'gake' nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chégake'.

Benne' yež Antiokía ka' žejlé'gake' che Benne' Cristo

¹⁹ Katen' benne' judío ka', benne' bi žejlé'gake' che Benne' Criston', bétgake' Esteban, na' belbía láže'gake' yezika' benne' ka' žejlé'gake' chie', naž bzonnjgak benne' ki, na' góslasgake'. Bejnníta'gake' yež zan gan nbab Fenisia, na' lo yežlyó Chipre, na' lo yež Antiokía, gan bzoa lígake' che xtiža' Dios, san lágwakze benne' judío ka'. ²⁰ Lezka' yezika' benne' ka' bénlengake' légake' tzen, benne' ka' zej nbabe' yežlyó Chipre, na' benne' yež Sirene ka'. Benne' ki, kate' bžingake' lo yež Antiokía, lezka' bcháljlengake' benne' zi'to' ka', na' bzoa

lígake' che diža' chawen' kan nak che Xanžo Jesús. ²¹ Yela' wak che Xanžon' wzóalenen légake', na' benne' zan bejlé'gake' che Xanžon', na' beyákgake' chie' Le'.

²² Kate' bžin diža' kan gok da' ni, benne' ka' che Benne' Criston', benne' nníta'gake' lo yež Jerusalén, béngklen', na' bséla'gake' Bernabé nich cheje' lo yež Antiokía na'. ²³ Kate' Bernabén' ble'e lo yež Antiokía, ble'ele' da' žonn Dios chégake', na' be-bele'. Goze' légake' žala' chejlé'tezgake' che Xanžon' dot láže'gake'. ²⁴ Bernabén' nake' benne' chawe', na' Dios Be' La'y zóalene' le', na' dot láže'e žejli'e che Benne' Criston'. Ni'a che da' bchalj Bernabén', benne' zan lo yežen' bejlé'gake' che Xanžon'.

²⁵ Wdé na', wyéj Bernabén' lo yež Tarso, na' bejdilje' Saulo. Kate' bežel-le'-ne', bchi'e le' lo yež Antiokían'. ²⁶ Dot to yiz wnníta'gake' ga na', na' bénlengake' tzen benne' ka' zej nake' che Benne' Criston', na' bsédgekle' benne' zan ka'. Lo yež Antiokían', benne' ka' žejlé'gake' che Jesusen' wzí lágake' da' nežw chi'i Benne' Cristiano ka', da' zejlás Benne' Zej Yoe'e Benne' Criston'.

²⁷ Kate' ža ka' bałe benne' ka', benne' zcháljgake' lo wláz Dios, bžójgake' lo yež Jerusalén, na' bžingake' lo yež Antiokían'. ²⁸ Wzé Agabo, to benne' žónlene' benne' ka' tzen, na' lo wláz Dios Be' La'y bzejni'ile' légake', na' wnné':

—Za' gak wbín dot yežlyó nga.

Gok wbín na' katen' zčna bia' Klaudio, benne' Roma. ²⁹ Naž bchebe láže'gak benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', benne' nníta'gake' lo yež Antiokía, séla'gake' ka' da' nápegake', da' gáklenen lježžo ka' nníta'gake' gan nbab Judea. ³⁰ Ki béngake', na' dan' bnéjzjwgake', bdégaken' lo na'gak Bernabén', na' Saulon' nich chjwá'gaken' lágwak benne' gole ka', benne' žape chí'igake' benne' ka' che Benne' Criston', benne' nníta'gake' gan nbab Judea.

12

Žótgake' Jakob, na' žsėjwgake' Bedw liž ya

¹ Kate' ža ka' Herodes, benne' zčna bi'e, bene' ga béxwgake' bałe benne' ka' che Benne' Criston', nich wsaka' zí'gake' légake'.

² Herodes na' bsele'e benne' ka', na' bétgake'

Jakob, benne' biche' Zwa. Bé'gake' le' ya ntoche'. ³ Kate' gókbe'ele Herodes na' wyáz láže'gak benne' judío ka' da' ni, na' bene' ga béxwgake' Bedw. Gok da' ni ža ka' kate' žak lni katen' žáwgake' yet xtil da' bi nzi' kwa zichj chen. ⁴ Wdé béxwgake' Bedon', na' bséjwgake' le' liž ya, na' bdégake' le' lo na'gak tape kwe' benne' žjake' lo wdile Wnníta'gake' tape' to to kwe' ka'. Ka' bégake' nich gape chí'igake' le'. Bžia láže' Herodes na' yebeje' Bedon' lawgak benách ka' te Lni Pasko', lni na' žejdínnegekle' kan ben Dios katen' bebeje' benách judío ka' lo yežlyó Ejipto. ⁵ Ka' goken, wdape chí'igake' Bedon' lo liž ya na', san benne' ka' che Benne' Criston' bcháljłentezegake' Dios, na' wnnábgekle' Le' gáklene' Bedon'.

Dios žebeje' Bedw liž ya

⁶ Kate' za' žin ža žia láže' Herodes yebeje' Bedw liž ya na' nich gote' le', la' že' na'ze de Bedon' ztase', na' zej nnita' chope benne' žjake' lo wdile kwit Bedon', na' nžeje' len chope do ya. Wnníta'gak yebale benne' ka' žjake' lo wdile ža yo'o liž ya na', na' žape chí'igaken'. ⁷ La' na'ze to wbás che ya'abá che Xanžo Dios bloe'e lawe' ga na', na' wza'ni'le'e baní' liž ya na'. Wbás che ya'abán' wdane' le'el sina' Bedon', na' besbane' le', na' gože' le':

—Wyase.

Naž beyéz do yan' dan' nžejen na' Bedon'.

⁸ Wbás che ya'abán' gože' le', na' wnné':

—Bchej li'o, na' blej zelo'.

La' bente Bedon' da' ni. Naž wbás che ya'abán' gože' le', na' wnné':

—Bxoa láže' yeno', na' da len neda'.

⁹ Bežój Bedon', na' wyéjlene' wbás che ya'abán', san bi žákbe'ele' cha' da' žon wbasen' naken da' li. Gokle' yeze znele'.

¹⁰ Katen' ba wdégake' gan zej nnita' benne' nežw ka', na' benne' bežope' ka', benne' žjake' lo wdile, benne' ka' žape chí'igake', na' bžingake' gan zoa da' naken ya, da' nbagan' gan žóogake' liž ya na', gan žežójgake' lo nez che yež. Gan žóogake', žakze chen wyaljwn. Kate' bžójgake', belzé'e gan bžingake' yetó nez, na' wbás che ya'abán' la' bezá'alentie' Bedon'. ¹¹ Naž gókbe'ele Bedon', na' lo yichj lázdo'ze' wnné':

—Na'a nnezla' da' li bseła' Xanžo Dios to wbás che ya'abá chie', na' beslé' neda' lo na' Herodes, na' lo yógo'te da' gónegekle benne' judío ka' góngake' chia'.

¹² Kate' ne yo'o nez Bedon', žesá' láže'e kan nak da' goken, na' ble'e ža yo'o liž Lia, xna' Zwa, xkwiden' zoa yetó labe' Markos. Lo yo'on' zej ndobe benne' zan, benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' zcháljłengake' Dios. ¹³ Katen' bliž Bedon' gan žóogake' li'a, bžoj to xkwide' no'le lebe' Rode nich nnezlbe' nozen'. ¹⁴ Katen' beyónbia'be' chí'i Bedon', lo yela' žebél chebe' bi bsáljwben', san taríaze beyejbe' lo yo'on', na' bejzenlbe' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnnabe':

—Zoa Bedon' ža yo'o.

¹⁵ Naž belyi'e-be':

—Nak yał yichjo'.

Lebe' chochže ben xtiža'be' naken ki. Naž wnnágake':

—Kege le'. Bxin chelgen'.

¹⁶ Xak na' bi wzóa ži Bedon', žliže' benne' ka' nníta'gake' lo yo'on'. Kate' bsáljwgake' yo'o, to belnízele' katen' blé'egekle' le'. ¹⁷ Naž Bedon' bchis ne'e nich nníta'gake' žize, na' bzenle' lé'gake' kan ben Xanžon', bebeje' le' liž yan'. Gože' lé'gake':

—Le chejzenle Jakob, na' lježžo ka' kan goken.

Naž bežój Bedon' ga na', na' wyeje' ga yoble.

¹⁸ Kate' za' ža'ní' ža na', wžé' zédgekle benne' ka' žjake' lo wdile kan goken, dan' biž yo'o Bedon' liž yan'. ¹⁹ Naž bseła' Herodes benne' ka' chejxí'gake' Bedon'. Katen' bi bžé'gekle' le', wnnable' benne' ka' žjake' lo wdile, benne' ka' wdape chí'igake' Bedon', dot da' goken. Wdé na' Herodes na' gože' ni'a ne'e ka' gótgake' benne' ka' žjake' lo wdile. Naž bezá' Herodes na' gan nbab Judea, na' wyeje' lo yež Sesarea, gan bga'ne'.

Kan got Herodes

²⁰ Kate' ža ka' benne' yež Tiro ka', na' benne' yež Sidón ka' zdił díža'gake' len Herodes. Zga'ale benne' ka' nníta'gake' lo yežlyó che Herodes na' belsele'e da' žiažje chegak benne' ka' nníta'gake' lo yež Tiro, na' lo yež Sidón, san dan' zža'a Herodes na'

légake', biž bi želsele'e chégake'. Naž benne' Tiro ka', len benne' Sidón ka', gókgake' toze, na' bégake' ga bchálj Blasto lo wláz légake' law Herodes na'. Nak Blaston' wen žin blo law Herodes na'. Benne' Tiro ka', len benne' Sidón ka', gónegekle' žíngake' law Herodes na', nich nnábgekle' le' ga'n chawe' diža' bizjw chégake'. ²¹ Naž Herodes na' bžia bi'e to ža yenle' chégake', na' ža na' wži'e latje chie' gan zchi'a laže'e bi da' žaken, nakwe' to laže' da' zakan', na' bchalje' lágwage'. ²² Naž wžéžeya'agak benne' ka', na' wnnágake':

—jKege bénne'ze nga! jDios na'kze zchalje'!

²³ La' na'ze to wbás che ya'abá che Xanžo la' be'tie' le' dan' lekze' wži'e yela' zka'n zen da' žala' gaken che Dios. Naž golj bzoga' le'e Herodes na', na' gote' dan' žáwgakba' le'.

²⁴ Naž wzé diža' kan nak che Xanžon', na' belyán benne' ka' nzi' lo ná'gaken'.

Bernabé len Saulo žejcháljgake' diža' chawe' da' nežw chi'i

²⁵ Kate' Bernabé len Saulo ba bdégake' mežwn' da' btobgak benne' ka' che Benne' Criston' lo na'gak benne' gole ka', benne' žape chí'igake' benne' ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén, na' bezá'gake' ga na', na' beyéjgake' lo yež Antiokía. Lezka' bché'gake' Zwa, xkwiden' zoa yetó labe' Markos.

13

¹ La' ža na'ze wnníta'gak benne' ka' zcháljgake' lo wláz Dios, na' benne' wsedle ka', lo yež Antiokía, benne' ka' zej nbáblene' benne' ka' che Benne' Criston' lo yežen'. Ki lágake':

Bernabé,

Smon, (lezka' lie' Benne' Gasj),

Lusio, (benne' yež Sirene),

Saulo,

Manaén, (benne' bgól-lene' tzen Herodes, benne' zna bi'e gan nbab Galilea).

² Katen' zej ndobe benne' ki law Xanžon', na' žóngake' wbás, Dios Be' La'y gože' légake', na' wnné':

—Le kwej Bernabé len Saulo cheze chia' nich chjéngake' žin na' dan' bliža' légake' góngaken'.

³ Katen' beyož bégake' wbás, na' bcháljlengake' Dios, naž bxoá ná'gake' chope' ki, na' bséla'gake' légake'.

Wbás ka' zcháljgake' diža' chawe' lo yežlyó Chipre

⁴ Naž Bernabé len Saulo jake' lo yež Se-leusia dan' bsela' Dios Be' La'y légake' ga na', na' belbene' to lo barkw da' bchen' légake' gan nak to yežlyó lo niso' da' nzin' Chipre. ⁵ Kate' bžíngake' lo yež Salamina, bcháljgake' xtiža' Dios ga nak lo yo'o ka' gan zdogak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios. Zej nchi'e xkwide' Zwa nich gáklénbe' légake'. ⁶ Kate' beyož wdégake' yógo'te yeždo' ka' zej nnitan' lo yežlyó Chipren', da' zoan lo niso', naž bžíngake' lo yež Pafos gan bejxáka'gake' to benne' judío lie' Barjesús. Nake' benne' wzá' wen laže', na' zne' zchalje' lo wláz Dios. ⁷ Benne' ni zóalene' Serjio Paulo, to benne' wnná bia', benne' žejni'ile'. Benne' wnná bian' bliže' Bernabén' len Saulon', dan' gónele' yenle' xtiža' Dios. ⁸ Naž benne' wžán' beži'e chegak Bernabén', na' Saulon', dan' gónele' gone' ga bi chejlé' benne' wnná bian' che Dios. Benne' wžán' lezka' lie' Elimas len xtiža'gak benne' zi'to' ka'. ⁹ Naž Saulon', bennen' lezka' lie' Pablo, bzóa choch lawe', na' zoalen Dios Be' La'y le', bwie' Elímasen', ¹⁰ na' gože' le':

—Le', benne' wen laže', na' benne' wen da' kegle. Nako' ka' zi'nkze da' xiwe', na' bi zle'elo' chawe' yógo'te da' naken chawe'. žBi wsano' da' žono', žži'o che diža' chawen' che Xanžon', na' žsejo' xnez no benne' žénele' chejli'e chie' Le'? ¹¹ Na'a, Xanžo na'kze wsaka' zi'e le', na' choj yej lawo', na' bi le'elo' wbíž bale' ža ka'.

La' wchojte yej law Elímasen', na' wdé' nile na'le, žilje' no benne' goxwe' ne'e, nich wchi'e le'. ¹² Katen' benne' wnná bian' ble'ele' da' goken, na' bebanle' kan nak xtiža' Xanžon', na' bejli'e che Benne' Criston'.

Da' ben Pablo len Bernabé lo yež Antiokía gan nbab Pisidia

¹³ Naž Pablo len benne' ka' žónlengake' le' tzen wžéngake' to lo barkw, na' bezá'gake' lo yež Pafos, na' bžíngake' lo yež Perje gan nbab Panfilia. Lo yežen' xkwide' Zwa blá'alénbe' légake', na' beyejbe' lo yež Jerusalén. ¹⁴ Wdé' na' bezá'gake' lo yež Perjen', na' jake' lo yež Antiokía gan nbab

Pisidia. Lo yežen', katen' nak ža la'y chegak benne' judío ka', belyoé'e lo yo'o gan zdóbgake' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' lo yo'on' wže'gake'. ¹⁵ Naž to benne' zoe' ga na' bele' to da' bsedle Moisés, na' lezka' to da' wnná to benne' bchalje' lo wláz Dios. Wdé na' benne' wnná bia' che yo'on' bsele'e to benne', na' bcháljlene' Saulon', na' Bernabén', na' wnné':

—Le'e, lježto' ka'. Cha' nche'le to da' nnale da' wzejni'ilen neto', le nnan.

¹⁶ Naž wzó ža' Pablon', na' bchis ne'e nich kwé'gake' žize, na' wnné':

—Le wzé nag da' yapa' le'e, benne' Israel ka', na' le'e, nole zžébele Dios. ¹⁷ Xanžo Dios, Bennen' zka'n zengak benne' Israel ka', wžekze' xa xto'žo ka', na' bene' ga belyánli'e katen' gókgake' benne' zi'to' ka' lo yežlyó Ejipto. Wdé na' len yela' wak zen chie' bebeje' légake' lo yežlyón'. ¹⁸ Choplaj yiz Dios goke' zen laže' len légake' katen' wdágake' dot lo yo biž lo latje dach. ¹⁹ Kate' beyož bchinnje' gaže kwe' yež ka' wnníta'gaken lo yežlyó Kanaán, na' bnezjwe' xa xto'žo ka' yežlyó chegak benne' ka'. ²⁰ Wdé na', da' goken tape gaywá' chi yon yiz, Dios bnnite' benne' ka' nich wchi'a laže'e légake' na' zejte wzóa Samuel, bennen' bchalje' lo wláz Dios. ²¹ Naž belnnable' Dios wzóe' to benne' nich nna bi'e légake', na' Dios bzoe' Saúl, zi'n Sis, to benne' nbáblene' za'só Benjamín ka' nich nna bi'e légake', na' ki ben Saúl na' choplaj yiz. ²² Wdé na' Dios beké'e Saúl na', na' bzoe' Dabí nich nna bi'e légake'. Dios bløe'ele' kan nak Dabín', katen' wnné': “Nnezla' Dabí, zi'n Isaí, žone' da' žaz laža'a neda', na' gone' yógo'te da' žénela' gone'.” ²³ Ladjw za'só Dabín', Dios bene' ga golj Jesusen' nich yeslé' benne' Israel ka', kan zga'ale bchebe laže' Dios gone'. ²⁴ Zga'ale kate' bla' Jesusen', bchalj Zwa lawgak yógo'te benne' Israel ka' nich yeyát láže'gake', na' yezóagake' nis. ²⁵ Katen' za' yeyož wchálj Zwan', na' wnné': “¿Nozkze žéklele naka' neda'? Bi naka' Benne' Criston', Bennen' žala' yide'. Le wia nga. Za' la' Bennen' ga zoa' ni, na' neda' bi naka' zi kweja' zele' da' žleje'.”

²⁶ Le'e, ljéža'do' ka', le'ekzle nakle za'só Bran len nole le'e zoale nga, na' zžébele Dios. Dios na'kze bsele'e diža' ni chele

nich yelale. ²⁷ Benne' ka' wnníta'gake' lo yež Jerusalén len benne' ka' wnná biá'gake' légake', bi gókbe'egekle' Jesusen' nake' Benne' Criston', na' bi bejni'igekle' da' nyejw le'e yiche dan' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, žsedlen kan nak che Jesusen', la'kze žólgaken' ža la'y ka', san lo yela' bi žejni'il chégake' bégake' da' benen ga bžin dan' zna dižan' katen' belchoge' che Jesusen' gate'. ²⁸ La'kze bi bžélgekle' bi da' nbaga' Jesusen' nich chóggake' chie' gate', san belnnable' Pilato yi'e benne' ka' gótgake' Le'. ²⁹ Kate' beyož bégake' yógo'te da' nyejw le'e yiche kan žala' gaken chie', belétjgake' Le' le'e yag kroze, na' belkache'e Le' lo yežw ba. ³⁰ Naž Dios besbane' Le' lo yela' got, ³¹ na' zan ža bløe'e law Jesusen' lawgak benne' ka' wdálengake' Le' tzen katen' wdé gan nbab Galilea, na' ble'e lo yež Jerusalén. Na'a, zzoa ligak benne' ka' chie' Le' lawgak benách ka'.

³² 'Ka' naken, lezka' neto' zcháljlento' le'e diža' chawen' kan nak dan' bchebe laže' Dios gone' chegak xa xto'žo ka'. ³³ Dan' bchebe laže' Dios gone' chégake', Lekze' bene' ga goken lawžo žo'o, nakžo za'sógake' ka'. Ki bene' katen' besbane' Jesusen', na' goken kan nyejw le'e yiche gan zoa salmo da' chopen', dan' znnan ki: “Le' nako' Zi'na'. Neda' bzoakza' Le'.” ³⁴ Ka naken, Dios besbane' Le' lo yela' got nich bi kwia yi' beła' žen chie', Dios na'kze wnné' ki: “Wnezjwa' chio' da' ba nez zen da' bchebe laža'a che Dabí.” ³⁵ Che len lezka' nyejw le'e yiche, gan zoa yetó salmo, da' znnan ki: “Bi go'o latje ga'n benne' la'y chio' gan kwia yi' beła' žen chie'.” ³⁶ Da' goken che Dabín' nak bian'. Wdé bene' žin lawgak benne' wláz chie' ka', kan Dios gože' le' gone', naž gote', na' wló'ogake' le' lo yežw ba gan wnníta'gak xa xta'we' ka', na' wzía yi' beła' žen chie'. ³⁷ Na'a, kan nak che Jesusen', Dios besbane' Le', na' bi wzía yi' beła' žen chie' lo yežw ba. ³⁸ Le'e, ljéža'do' ka', žala' nnézlele da' ni da' zzenla' le'e. Ni'a che da' ben Jesusen' Dios ženít lawe' chele le'e doła' da' nbága'le. ³⁹ Na'a, Dios žeyón chawe'e yógo'te benne' ka' žejlé'gake' che Jesusen', na' žeké'e doła' ka' da' bi gok yeká'a da' wnná xtiža' Dios, dan' bde Moisés chežo. ⁴⁰ Le gape chi'i

kwinle na'a nich bi gak chele da' nyejw le'e yiche dan' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, da' znnan ki:

⁴¹ Le wia nga, le'e, benne' ka' bi žaple neda' ba la'ne.

Yebán láže'le, san lo yela' bi žejlé' chele gatlé.

Neda' gona' to žin ža ni zoale le'e, na' la'kze no benne' wloe'ele' le'e da' zejlas žin na', bi chejle'le chie'.

⁴² Kate' Pablon' len benne' ka' žónlengake' le' tzen bežójkake' lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, naž góta'yoegkle benne' ka' légake' wzéngkle' légake' da' ki kate' žin yetó ža la'y chégake'.

⁴³ Kate' benne' ka' zej ndobe' lo yo'on', bežójkake' ga na', benne' zan, benne' judío ka', len benne' ka' beyákgake' judío, benne' ka' zka'n zéngake' Dios, bénlengake' Pablon' len Bernabén' tzen. Chope' ki bcháljgake' légake', na' ben chóchgake' légake' nich gá'nteze chóchgake', na' nich wxén láže'gake' da' gonnze Dios chégake'.

⁴⁴ Yexono' ža ka' katen' bžin yetó ža la'y chégake', na' bdobgak yeláte'ze ka' bdachgak benne' ka' che yežen' nich yéngkle' xtiža' Dios. ⁴⁵ Naž bgé'egkle benne' judío ka', benne' bi žejlé'gake' che Jesusen', kate' blé'egkle' benne' zan ka', na' che len wnnégake' che da' znnan Pablon', na' beží'igake' chen. ⁴⁶ Naž Pablon' len Bernabén', len yela' wechóg laže' chégake', belyi'e benne' judío ka', na' wnnágake':

—Ben byenen wzenlto' le'e néžwle xtiža' Dios, san dan' zzoale chela'ale diža' ni, da' žonle nak bian' bi nakle zi gata' yela' nban da' zejlí kanne ni chele, che len, na'a chejto' gan zej nnita' benne' zi'to' ka'. ⁴⁷ Lezka' gož Xanžo Dios neto' gonto' ki, na' wchaljto' che Benne' Criston' lawgak benne' zi'to' ka'. Ki znnan da' wnná Dios kan nak che Benne' Criston', katen' wnné':

Bzoa' Le' nich gako' baní' chgak benne' zi'to' ka', na' gako' Benne' yeslé' benách ka' dot yežlyó nga.

⁴⁸ Kate' benne' zi'to' ka', benne' ka' nníta'gake' ga na', béngkle' da' ni, na' bebéegkle', na' bka'n zéngake' Xanžon' ni'a che xtiže'e. Yógo'te benne' ka' ba ben Dios chégake' gata' yela' nban da' zejlí kanne

chégake', bejlé'gake' che Benne' Criston'. ⁴⁹ Ka' goken, wzé xtiža' Xanžon', na' benne' yógo'te yež zej nnitan' yežlyón', béngklen'.

⁵⁰ Naž benne' judío ka', benne' bi žejlé'gake' che Jesusen', belkó'o ye'e benne' blo ka' che yežen' nich bi lé'egkle' Pablon', na' Bernabén' chawe'. Lezka' belkó'o ye'e no'le blo ka', no'le zka'n zéngake' Dios. Ka' goken, béngake' ga belbía láže'gake' Pablon', na' Bernabén', na' blággake' chope' ki na'le lo yežlyó chégake'. ⁵¹ Naž Pablon' len Bernabén', bechínjgake' bixte yo da' dan' lábake', dan' zloe'elen nga'n zia da' zej nbaga' benne' ka' che yežen', na' jake' lo yež Ikonio. ⁵² Bebéegkle benne' ka' che yež Antiokía, benne' žejlé'gake' che Xanžon', na' Dios Be' La'y wzóalene' légake'.

14

Da' ben Pablo tzen len Bernabé lo yež Ikonio

¹ Kate' bžin Pablo len Bernabé lo yež Ikonio, belyo'é'e tzen lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' bcháljgake' diža' chawen' ga na'. Ka' goken, benne' zan, benne' judío ka' len benne' zi'to' ka', bejlé'gake' che Benne' Criston'.

² Naž benne' judío ka', benne' bi žejlé'gake' chie', belkó'o ye'e bale benne' zi'to' ka' nich bi chejle'gake' che Benne' Criston', na' nich bi lé'egkle' chawe' lježžo ka', benne' žejlé'gake' chie' Le'.

³ Dan' bejle'gak benne' zan ka' che Benne' Criston', Pablon' len Bernabén' wnníta'gake' ga na' zan ža, na' lo yela' wechóg laže' bcháljgake' xtiža' Dios, dan' žxen láže'gake' Xanžon'. Xanžo na'kze bloe'ele' da' wnnágake' kan nži'il Dios benách ka' naken dot da' li, na' Dios bi'e légake' latje béngake' da' ka' zej nak bian', na' da' ka' žóngaken ga žebángkle benách ka'.

⁴ Naž benne' ka' nníta'gake' lo yežen' gok chópelegake'. Bale' bénlengake' benne' judío ka' tzen, benne' ka' bi žejlé'gake' che Jesusen', na' yebale' bénlengake' Bernabén' len Pablon', benne' wbás ka' bseļa' Benne' Criston', tzen. ⁵ Naž benne' judío ka', benne' bi žejlé'gake' chie' len benne' zi'to' ka', bénlengake' tzen benne' ka' znnan biá'gake' légake', na' bdóbgake' nich góngake' benne' wbás ka' bseļa' Benne' Criston' zia, na' nich

wž'égake' l'égake' yej. ⁶ Kate' Pablon' len Bernabén' gókbe'egikle' da' ni, bzónnjgake' ga na', na' jake' lo yež Lистра, na' lo yež Derbe, yež ka' zej nbaben Likaonia, gan wdégake' yógo'te yeždo' ka', da' zej nni-tan' gawze. ⁷ Lo yež ka' bcháljgake' diža' chawen' kan nak che Benne' Criston'.

Zž'égake' Pablo yej lo yež Lистра

⁸ Lo yež Lистра wzóa to benne' bi žak se'e. Že'ze' ga na' dan' bi zza'kze' katen' golje', na' batkle wzé'e ni'e. ⁹ Benne' ni wzé nage' da' wnná Pablo. Pablon' bwie' le', na' gókbe'ele' žejli'e che Benne' Criston' nich yeyake'. ¹⁰ Naž wnné žižje Pablon', na' gože' le':

—Wzé.

La' bxíte'te bennen', na' wzé'e ni'e. ¹¹ Kate' benne' Lистра ka' blé'egikle' dan' ben Pablon', wzó l'awgake' znnégake' žižje len xtiža'gak benne' Likaonia ka', na' wnnágake':

—¡Dios ka' benne' ki! Bétjgake' ga ni zoažo, na' zloe'el kwíngake' kan zna'gak benne' ka'.

¹² Wnnágake' Bernabén' nake' Júpiter, kan nak la dios blo chégake', na' wnnágake' Pablon' nake' Merkurio, yetó dios chégake'. Ki wnnágake' dan' zchalj Pablon' kan znnágake' žon Merkurion'. ¹³ Gan nníta'gake' zoa yodo' che Júpiter, da' žen' kwit nez gan žo'ogak benách ka' lo yežen'. Bxoz che Júpiter na' la' bžintie' ga na', na' nchi'e beže ka', na' lezka' noe'e yeje ka', na' žónlengak benne' zan le' tzen. Gónegekle' gótgake' beže ka' lawgak Pablon' len Bernabén' nich wká'n zéngake' l'égake' kan žóngake' chegak dios ka' chégake'. ¹⁴ Kate' Bernabén', na' Pablon', benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston', gókbe'egikle' da' ni, na' belcheze'e laže' da' zej nakwe'. Gok nyache' láže'gake' dan' žongak benne' ka' da' bi žala' góngake', na' belxíte' Pablon', na' Bernabén', na' bejcházgake' gachje láwe'le benne' zan ka'. Wnnégake' žižje, ¹⁵ na' gózgake' l'égake':

—Le'e, benne' ka'. ¿Biz chen' žonle da' ki? Lezka' bénne'ze nakto' kan nakle le'e, na' zzenlto' le'e da' nikze žala' wsanle žonle, dan' bi be zakan', nich gakle che Dios ban. Dios ni bene' ya'abá, na' yežlyó nga, na'

niso', na' yógo'te da' zej nni-tan' to to latje ka'. ¹⁶ Yiz ka' da' wdégaken, bengak yógo'te benách ka' kan nak da' znnazen chégake', na' Dios bi bsejwe' xnézgake', ¹⁷ san bene' ga nak bia' da' nake', ni'a che da' chawe' da' žone' chégake'. Žsele'e nis yejw gan zoažo, na' žone' ga želgole da' žazžon. Zwawe' žo'o, na' žone' ga žebelžo.

¹⁸ La'kze Bernabén' len Pablon' góžgake' l'égake' da' ki, kánneze bzóegikle' bséjwgake' xnezgak benne' zan ka', nich bi gótgake' beže ka' l'awgake'.

¹⁹ Naž bałe benne' judío ka', benne' bi žejlé'gake' che Benne' Criston', bžíngake' ga na', benne' ka' zej nžoje' lo yež Antiokía, na' lo yež Ikonio, na' belkó'o yele'e benne' zan ka'. Naž yógo'tegake' bžé'egake' Pablo yej, na' bzóbgake' le' na'le žoa'a yežen', dan' žékgekle' ba nate'. ²⁰ Naž kate' benne' ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', bdóbgake' dot kwit gan de Pablon', na' wyase', na' beyaze' lo yežen'. Kate' za' ža'ní' yetó ža, Pablon' bežójlene' Bernabén', na' jake' lo yež Derbe.

²¹ Lo yežen' bcháljgake' diža' chawen' kan nak che Jesús, Benne' Criston', na' benne' zan bejlé'gake' chie' le'. Wdé na' beyéjgake' lo yež Lистра, na' lo yež Ikonio, na' lo yež Antiokía. ²² Kate' Bernabén' len Pablon' wdégake' lo yež ka', ben chóchgake' benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' besá'gake' láže'gake' nich ga'n chóchgake' kan žejlé'gake' chie' le'. Belyi'e l'égake':

—Cho'ožo žo'o gan zna'bia' Dios, san žon byenen sáka'žo da' zan da' gaken chežo.

²³ Gan zoa to kwe' to kwe' benách ka' che Benne' Criston', Pablon' len Benabén' bnníta'gake' benne' gole ka' nich gape chí'igake' benne' ka' che Benne' Criston'. Kate' ba bcháljlengake' Dios, na' bégake' wbás, naž bdégake' l'égake' lo na' Xanžo, Bennen' žejlé'gake' chie'.

Pablo len Bernabé žezíngake' lo yež Antiokía gan nbab Siria

²⁴ Naž Pablo len Bernabé wdégake' gan nbab Pisidia, na' bžíngake' gan nbab Panfilia. ²⁵ Kate' beyož bcháljgake' xtiža' Benne' Criston' lo yež Perje, na' jake' lo yež Atalia. ²⁶ Bezá'gake' ga na', na' belbene' to lo barkw, na' bežíngake' lo yež Antiokía,

gan zej nnita' benne' ka' che Benne' Criston', benne' ka' bséla'gake' légage' nich chejzégake' xtiža' Dios, katen' wló'ogake' légage' lo na' Dios, Bennen' žon chawe'e légage' nich góngake' xchine', žin na' da' ba beyóž bégake'. ²⁷ Katen' bežingake' lo yež Antiokía, na' bdogak benne' ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' ga na'. Naž Pablon' len Bernabén' bzéngakle' légage' kan zej nak da' zen ka' da' ben Dios lo ná'gake', na' lezka' kan ben Dios, bi'e benách zi'to' ka' latje žejlé'gake' che Benne' Criston'. ²⁸ Zan ža Pablon' len Bernabén' bgá'nlegake' benách ka' žejlé'gake' che Benne' Criston' lo yežen'.

15

Benne' ka' che Benne' Cristo žon xtiža'gake' lo yež Jerusalén

¹ Naž bałe benne' ka', benne' zej nžoje' gan nbab Judea, bžingake' lo yež Antiokía. Bsédgekle' lježžo ka', na' wnnágake':

—Le'e, benne' byo ka', cha' bi chog lo beła' chele kan žónteze žonto', kan bchi'le Moisés, bi gak yelale.

² Naž Pablo len Bernabé beldíl diže'e len légage', na' gokle'e žo'osbé. Wdé na', benne' Antiokía ka' wžégake' Pablon' len Bernabén', na' yebałe lježžo ka', nich chjake' lo yež Jerusalén, nich lá'gake' lawgak benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston', na' lezka' lawgak benne' gole ka', benne' žape chí'igake' benách ka' che Benne' Criston', nich wcháljengake' légage' kan nak da' ni da' žaken, na' kan nak da' yałze da' žsédgekle benne' ka'.

³ Naž benne' ka' che Benne' Criston', benne' Antiokía ka', wló'ogake' légage' nez. Wdégake' gan nbab Fenisia, na' gan nbab Samaria, na' bzéngakle' lježžo ka', benne' nníta'gake' ga na', kan goken, beyakgak benne' zi'to' ka' che Benne' Criston'. Da' ni benen ga bebégekke yógo'te lježžo ka'.

⁴ Pablon' len Bernabén' bžingake' lo yež Jerusalén. Naž benne' ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' ga na' len benne' wbás ka' bsele'e Le', na' benne' gole ka', benne' žape chí'igake' benách ka' che Benne' Criston', wdápegake' légage' ba la'ne. Pablon' len Bernabén' bzéngakle' légage' yógo'te da' ben Dios lo ná'gake'.

⁵ Naž bałe benne' yodo' fariseo ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', belzó ži'e, na' wnnágake':

—Žon byenen chog lo beła' chegak benne' byo ka', benne' zi'to' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' wchi'ilžo légage' góngake' kan zna da' bchi'le Moisés žo'o.

⁶ Naž benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston' len benne' gole ka', benne' žape chí'igake' benách ka' che Benne' Criston', bdóbgake' nich wchi'a láže'gake' da' ni da' žaken. ⁷ Wdé bcháljgake' scha, na' wzé Bedw, na' gože' légage':

—Ljéža'do' ka'. Nnékzelele kan gok ža ni'te, kan Dios wžekze' neda' nich wchalja' xtiže'e lawgak benách zi'to' ka' nich yéngakle' diža' chawen', na' chejlé'gake' che Benne' Criston'. ⁸ Dios, Bennen' nónbia'kze' da' yo'o lo yichj lázdo'gak benách ka', bzoe' da' nak bia' žape' légage' ba la'ne, dan' bsele'e Dios Be' La'y chégake', kan bsele'e Le' chežo žo'o. ⁹ Bi bche'e kan bene' chégake', na' chežo, na' lezka' beyón chawe'e yichj lázdo'gake' dan' žejlé'gake' che Benne' Criston'. ¹⁰ Na'a, žbiz chen' zži'ile che Dios, na' žesbága'le to ywa' zi'i yengak lježžo ka'? Ywa' na', da' naken da' bchi'le Moisés, bi gok wa'žon žo'o, na' bi gok wá'gaken xa xto'žo ka'. ¹¹ Žejle'žo yelažo ni'a cheze da' ben Xanžo Jesús lo wláz žo'o, na' kan yelažo žo'o, lezka' yelágake' légage'.

¹² Katen' beyóž bchalj Bedon' da' ni, na' yógo'tegake' wnníta'gake' žize, na' bze nággake' da' bchaljgak Bernabén', na' Pablon'. Benne' ki bzéngakle' légage' da' ka' da' zej nak bian' da' žóngaken ga žebángakle benách ka', da' ka' ben Dios lo ná'gake' gan zej nnita' benách zi'to' ka'. ¹³ Katen' beyóž wnnagak Bernabén', na' Pablon' da' ni, bechebe Jakob, na' wnné':

—Ljéža'do' ka'. Le wzé nag da' yapa' le'e. ¹⁴ Smon Bedw ba bzenle' žo'o kan ben Dios, bloe'ele' law yela' wak chie' da' nežw chí'i lawgak benách zi'to' ka' nich bebeje' benách ka' che Leze', benne' ka' nníta'gake' ladjwgake'. ¹⁵ Kan nak da' ni naken tlebe len xtiža'gak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, kan nyejw le'e yiche la'y, da' znan:

¹⁶ Kate' ža ka' te ža ki yelá'a, na' wchisa' to Benne' nna bi'e,

Bennen' chaze' latje che Dabí, bennen' wnná bi'e.

Gona' kan žon to benne' žechise' to yo'o nyinnj.

Lezka' yechisa' benne' za'sóe' ka', benne' ka' zej nga'ne'.

Gona' kan žon to benne' žechise' to ze'e gole. Ki gona' nich yechisa' da' wnná bia' Dabín',
17 na' nich chiljgak yezika' benách ka' Xanžon'.

Benách zi'to' ka' chíljgake' Le', na' si' lágake': Benách Ka' Che Dios.

18 Ki wnnakze Xanžo, Bennen'

ža ni'te bene' ga' zej nak bia' yógo'te da' ki.

19 'Che len žekla' neda' bi žala' wséjwžo xnezgak benách zi'to' ka', benne' ka' žeyákgake' che Dios. 20 Žala' wzojžo chégake' nich wká'ngake' da' ka' da' bi žala' gáwgake', da' bdegak benách ka' lawgak lo'a ka', na' bi góngake' da' sban ka', na' bi gáwgake' beła' chegak bia yixe' ka' len xchéngakba', na' bi gáwgake' xchen nóte'teze bia yixe'.

21 Ža ni'te, na' zejte na'a ža zej nnita' benne' ka' zcháljgake' lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios yógo'te yež ka', na' zcháljgake' che da' bzoj Moisés. Žólgakzen' ža la'y ka'.

22 Naž benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston' len benne' gole ka', na' yógo'te benne' ka' che Benne' Criston', wyáz láže'gake' wžégake' bałe benne' ka' ladjwgake' nich séla'gake' légake' lo yež Antiokía, tzen len Pablon', na' Bernabén'. Chope' ka' wžégake' zej nake' Judas len Silas. Judas na' lezka' lie' Barsabás. Chope' ki zej nake' benne' blo ladjwgak lježžo ka'. 23 Bzójgake' to le'e yiche da' bdégake' lo ná'gake', nich chjwá'gaken', dan' znnan ki: "Neto', benne' wbás ka' bseła' Benne' Criston' len benne' gole ka', na' lježžo ka', žapto' le'e: "Padiox" lježto' ka', nakle benách zi'to' ka', na' zoale lo yež Antiokía, na' lo yež ka' zej nbaben Siria, na' Silicia. 24 Benlto' kan žongak bałe benne' ka', benne' bžójgake' ga ni zoato', san bi bséla'to' légake'. Žedjchá'gake' le'e len da' ka' znnágake', na' zchíxgake' yichj lázdo'le, dan' znnágake' žon byenen chog lo beła' chele, benne' byo ka', na' žala' gonle kan zna da' bchi'le Moisés. 25 Che len wyáz láže'to'

katen' ba ben toze xtiža'to', wžeto' chope benne', na' séla'to' légake' nich yedjwiágake' le'e. Yídlengake' tzen Bernabé len Pablo, benne' ka' nži'ilžo. 26 Bernabén', na' Pablon' ba jake' gan wzóa da' ben zož gátgake' dan' zej nži'ile' Xanžo Jesús, Benne' Criston'. 27 Ki naken, žséla'to' Judas len Silas gan zoale. Chope' ki wzejní'igekle' le'e da' ni da' zzojto' chele le'e yiche ni. 28 Dios Be' La'y bloe'ele' neto' da' žaz laže'e, na' lezka' žaz láže'to' neto', bi yesbága'žeto' le'e ywa', da' naken da' bchi'le Moisés, san toze da' ki da' žon byenen gonlen.

29 Bi gawle da' wdé lawgak lo'a ka'.

Bi gawle žen.

Bi gawle beła' chegak bia yixe' ka' len xchéngakba'.

Bi gonle da' sban ka'.

Cha' gape chi'i kwinle, nich gonle kan znnagak da' ki, na' gonle da' naken chawe'."

30 Ka' goken, benne' ka' bséla'gake' bžíngake' lo yež Antiokía. Katen' blá'gake' ga na', btóbgake' benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wló'ogake' yichen' lo ná'gake'. 31 Katen' beyož bélégaken', bebégekke' ni'a che da' nyejw le'e yichen', da' žeyón zenen légake'. 32 Judas na' len Sílasen' lezka' zej nake' benne' zcháljgake' lo wláz Dios. Che len bkóngekle' žin diža' zan, da' ka' bcháljlengake' lježžo ka', nich beyón zéngake' légake', na' ben chóchgake' légake'. 33 Wdé bžégekke' chope' ka' ga na' bałe ža, naž lježžo ka' bzégake' légake' diža' nich yeyéjgake' lo yež Jerusalén gan zej nnita' benne' ka' bséla'gake' légake'. 34 Wyáz laže' Sílasen' bga'ne' lo yež Antiokían'. 35 Lezka' Pablon', na' Bernabén' bgá'ngake' lo yežen', na' bsédgekke' benách ka', na' bzoa lígake' che xtiža' Xanžon'. Lezka' bengak benách zanže ka'.

Zzo law Pablo žejzenle' benách diža' chawe' da' chope chi'i

36 Kate' ba wdé bałe ža Pablo gože' Bernabé:

—Le cho'o chejžo da' yoble nich chejwíážo lježžo ka' nníta'gake' yógo'te yež ka' gan ba bchaljžo xtiža' Xanžon', nich le'elžo kan žak chégake'.

³⁷ Gónele Bernabén' wché'gake' xkwide' Zwa Markos, nich chéjlenbe' légake', ³⁸ san bi wyáz laže' Pablon' wché'gake'-be' nich chéjlenbe' légake' dan' blá'a'lenbe' légake' gan nbab Panfilia, na' biž yjénlenbe' légake' žin che Xanžon'. ³⁹ Bi gok toze xtíža'gak Bernabén', na' Pablon', ga bžinte bla'a lážgake' toe' yetóe'. Bernabén' bchi'e xkwide' Markos, na' belbene' to lo barkw, na' jake' lo yežlyó Chipre. ⁴⁰ Pablon' wžíe' Silas nich chéjlene' le' tzen. Naž lježžo ka' wló'ogake' légake' lo na' Xanžon', na' wnnábgekle' Le' gon chawe'e légake'. Naž Pablon' len Sílasen' wyó'ogake' nez. ⁴¹ Wdégake' lo yež ka' gan nbab Siria, na' gan nbab Silisia, na' ben chóhgake' benách ka' che Benne' Criston' nníta'gake' lo yež ka'.

16

Xkwide' Timoteo žónlenbe' Pablo len Silas tzen

¹ Wdé na' bžin Pablo len Silas lo yež Derbe, na' lo yež Listra. Wzóa to xkwide' byo lebe' Timoteo ga na', na' žejle'be' che Benne' Criston'. Nakbe' zi'n to no'le judío žejli'e che Benne' Criston', san xabe' bi nake' judío. ² Lježžo ka', benne' nníta'gake' lo yež Listra, na' lo yež Ikonio znnágake' žon Timoteon' da' naken chawe'. ³ Gónele Pablon' chejlen xkwiden' le'. Bchi'e-be', na' bchoge' lo bela' chebe' kan žongak benne' judío ka'. Ki bene' nich bi nnegak benne' judío ka' chebe', dan' nnézgekle' yógo'tegake' bi nak xabe' benne' judío. ⁴ Kate' Pablon' len benne' ka' žónlengake' le' tzen wdégake' gan zej nnita' yež ka', na' to to yež ka' bdégake' lo na'gak lježžo ka' nníta'gake' ga na' da' bzojgak benne' wbás ka' bsela' Benne' Criston' len benne' gole ka', benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén. Bdégake' yichen' lo ná'gake' nich góngake' kan znnan. ⁵ Ka' goken, gok chochgak yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston' kan nak da' žejle'žo chie' Le', na' belyane' tža tža.

Benne' Masedonia žliže' Pablo lo da' ble'e dáwe'le'

⁶ Pablo len benne' ka' žónlengake' le' tzen wdégake' gan nbab Frijia, na' gan nbab Galasia. Ki bégake' dan' bsejw Dios Be' La'y xnéžgake', nich bi chejcháljgake' xtíža'

Xanžon' gan nbab Asia. ⁷ Kate' bžingake' gan nbab Misia, gónegekle' chjake' gan nbab Bitinia, san Dios Be' La'y, Bennen' žsela' Jesusen' chežo, bi bi'e légake' latje. ⁸ Naž wdégake' chela'ale gan nbab Misia, na' jake' lo yež Troas. Neda', Lukas, zzoja' chio' da' ni, wzóa' lo yež Troasen', gan wzó lawa' žónlena' Pablon' tzen. ⁹ Lo yežen' Dios bloe'ele' Pablon' to da' ble'e dáwe'le'. To benne' byo, benne' Masedonia, bloe'e lawe' gan zoe', na' góta'yoele' Pablon', na' wnné': "Da lažto', gan nbab Masedonia, na' goklen neto'." ¹⁰ Kate' Pablon' ble'ele' da' ni, dan' ble'e dáwe'le', la' be' láže'teto' chejto' gan nbab Masedonia, dan' gókbe'elto' Dios ba bliže' neto' nich chejchaljto' diža' chawen' chie' lawgak benách ka' nníta'gake' lo yežlyón'.

Da' bengak Pablo, na' Silas lo yež Filipos

¹¹ Naž wžento' to lo barkw, na' wza'to' lo yež Troas. Wdeto' ga bžinteto' lo yež Samotrasia, na' wdé yetó ža bžinto' lo yež Neápolis. ¹² Beza'to' ga na', na' bžinto' lo yež Filipos, yežen' nakžen blo ka' yógo'te yež ka' zej nbaben chelá'a na' che gan nbab Masedonia. Lo yežen' zej nnita' benách wláž ka' chegak benne' Roma ka'. Wzoato' lo yežen' baže ža. ¹³ Kate' bžin to ža la'y, bžojto' lo yež, na' wyejto' žoa'a yego gan zdóbgakkze benne' ka' che yežen' nich wchálj'engake' Dios, na' wže'to' ga na', na' bchálj'lento' no'le ka' zej ndobe' ga na', kan nak xtíža' Xanžon'. ¹⁴ Zoa Lidia ladjwgake', to no'le che yež Tiatira. Nake' no'le žóti'e laže' xna da' záka'le'en. No'le ni zka'n zene' Dios, na' bze nage' da' bchalj Pablon', na' Xanžon' góklene' no'len' nich wzí' lo ne'e dan' wnná Pablon'. ¹⁵ Naž bezóe' le' nis, na' lezka' belzóa nis benách ka' nníta'gake' liže'. Wdé na' góta'yoele' neto', na' wnné':

—Cha' žákbe'elele žejli'a che Xanžon', le cho'o liža', na' le soa ga na'.

Ben byene' bga'nto' ga na'.

¹⁶ Yetó da' goken to ža kate' ne zejto' gan zchálj'lento' Dios, bedjchág to xkwide' no'le neto', na' yo'obe' be' da' žonen ga znnéya'abe'. Len yela' wnnéya'a chebe' benbe' ga benne' xanbe' ka' belzí'li'e mežw. ¹⁷ Xkwide' no'len' bejnawbe' Pablon', na' neto'. Wnnebe' zižje, na' wnnabe':

—Benne' ki žóngake' xchin Dios, Benne' wak zente. Zló'egekle' le'e kan gak yelale.

¹⁸ Ki benbe' zan ža. Katen' biž wyáz laže' Pablon', byechje', na' bliže' ben' yo'obe', na' wnné':

—Ni'a che Xanžo Jesús, Benne' Criston', žapa' le': bežój lo yichj lázdo'w xkwide' no'le ni.

La' na'ze bežojte ben'.

¹⁹ Kate' xanbe' ka' gókbe'egekle' ba bežój ben' da' benen ga wnnéya'abe', na' biž sí'gake' mežw ni'a chebe', che len bexwgake' Pablon' len Silas, na' bché'gake' légake' lawgak benne' yolawe' ka', benne' ka' zej ndobe' gan nak lawe' ya'a. ²⁰ Bžégake' légake' lawgak benne' yolawe' ka', na' wnnágake':

—Benne' ki zej nake' benne' judío ka', na' žóngake' ga žongak benne' wlaš chežo ka' žo'osbé. ²¹ Žsédgekle' da' bi žala' si' lo na'žo, na' da' bi žala' gonžon, dan' nbabžo yež Roma.

²² Benne' zan ka' bží'gake' che Pablon' len Sílasen'. Naž benne' yolawe' ka' góžgake' ni'a ná'gake' ka' yeká'gake' laže' da' zej nakw Pablon', na' Sílasen', na' chíngake' légake' yid. ²³ Wdé belyínl'e légake', na' bséjwgake' légake' liž ya. Góžgake' benne' žsejwe' liž yan' gape chi'e légake'. ²⁴ Benne' ni, kate' ba góžgake' le' ki, bsejwe' légake' lo liž yan' ni'te, na' wlo'ée ni'agake' lo bloj yag ka'.

²⁵ Gachje yele Pablon' len Sílasen' zcháljengake' Dios, na' žól'gake' da' žoe lawgake' le'. Benne' ka' zej nyejwe' liž yan' bze nággaken'. ²⁶ Naž wzó'le'e yežlyó. Ka' goken ga bžinte wzize len ze'e liž yan', na' la' belyáljwte yógo'te gan želyo'é'e lo yo'on', na' beyéž do ya ka' da' zej nžejen benne' ka' zej yoe'e ga na'. ²⁷ Bebán bennen' žsejwe' liž yan'. Kate' bl'e'ele' zej nyaljw gan želyo'é'e liž yan', bleje' ya ntoche' chie' nich got kwine'. Ki gónele' gone' dan' žekle' ba bzonnjgak benne' ka' zej nyejwe' liž yan'. ²⁸ Naž wnné' zižje Pablon', na' bliže' le', na' wnné':

—Bi be gon kwino', dan' zoato' yógo'teto' nga.

²⁹ Naž bennen' wnnabe' yi', na' la' wyo'otie' liž yan'. Wzízli'e lo yela' zžebe chie', na' bzoa zibe' xní'agak Pablon', na' Sílasen'. ³⁰ Kate' ba bebeje' légake' lo liž yan', gože' légake':

—Le'e, benne' ka', žbiz žala' gona' nich yelá'?

³¹ Légake' belyi'e le':

—Bejlé' che Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' yeló' le', na' lezka' yelagak benách ka' nníta'gake' ližo'.

³² Bcháljengake' le' tzen len yógo'te benách ka' nníta'gake' liže', kan nak che xtiža' Xanžon'. ³³ La' na'ze, kate' ne nak žel, bennen' žsejwe' liž yan' la' bche'tie' légake', na' bejtibe' légake' gan zíagake' we'. Wdé na', la' bezoatie' nis, na' lezka' belzóa nis yógo'te benách ka' nníta'gake' liže'. ³⁴ Naž bchi'e légake' liže', na' bi'e da' we'j bdáwgake'. Žebele' tzen len yógo'te benách ka' nníta'gake' liže' dan' žejlé'gake' che Dios.

³⁵ Kate' za' ža'ní' ža na', benne' yolawe' ka' bséla'gake' ni'a ná'gake', na' belyi'e bennen' žsejwe' liž yan', na' wnnágake':

—Bsan benne' ka'.

³⁶ Naž bennen' žsejwe' liž yan' bzenle' Pablo da' ni, na' wnné':

—Benne' yolawe' ka' góžgake' neda' wsana' le'e. Na'a, le žoj, na' binlo le yeyéj gan zoale.

³⁷ Naž bžoj Pablon', na' gože' ni'a na'gak benne' yolawe' ka', na' wnné':

—Ba wdíngake' neto' lawgak benách ka' la'kze bi bchi'a láže'gake' neto' kan znna benne' Roma, benne' wnná'bia'. Bséjwgake' neto' liž ya, na' neto' nbabto' yež Roma na'. žNa'a wsángake' neto' ži žize? žBi gaken ki! Žala' yedjsángake' légakkze' neto'.

³⁸ Beyejgak ni'a na'gak benne' yolawe' ka', na' bzéngekle' légake' da' ni, na' légake' bžébegake' kate' béngekle' zej nbab Pablon', na' Sílasen' yež Roma. ³⁹ Kate' bžíngake' liž yan', góta'yoegekle' Pablon' len Sílasen' bi yeshága'gake' légake' zia. Naž belbeje' légake' liž yan', na' góta'yoegekle' légake' žóygake' lo yežen'. ⁴⁰ Naž Pablon' len Sílasen' bžóygake' liž yan', na' wyó'ogake' liž Lidia. Katen' ba blé'egekle' lježžo ka', benne' nníta'gake' ga na', beyón zéngake' légake', na' la' bezá'tegake' ga na'.

17

Benne' yež Tesalónika ka' žóngake' žo'osbé

¹ Wdé Pablo len Silas lo yež Anfípolis, na' lo yež Apolonia, na' bžíngake' lo yež

Tesalónika, gan zoa to yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios. ² Bga'n Pablon' lo yežen' galj ža, na' ka žónteze žone', wyo'e yo'on' kate' nak ža la'y chegak benne' judío ka', na' bcháljlene' légake' xtiža' Dios. ³ Bzejni'ile' légake', na' bloe'ele' légake' žsedle da' nyejw le'e yiche la'y žon byenen saka' Benne' Criston', Bennen' žxen láže'gak benne' judío ka' yide', na' gate' nich yeslé' légake', na' te gate', na' yebane' lo yela' got. Naž Pablon' gože' légake', na' wnné':

—Ka' goken che Bennen' lie' Jesús, Bennen' zzenla' le'e kan nak chie'. Benne' ni nake' Benne' Criston'.

⁴ Naž bale' bejlé'gake' che Benne' Criston', na' bénlengake' Pablon' len Sílasen' tzen. Lezka' benne' zan, benne' zi'to' ka', benne' zka'n zéngake' Dios, bejlé'gake' che Benne' Criston'. Lezka' no'le zan, no'le blo ka', bejlé'gake' chie' Le'. ⁵ Naž benne' judío ka', benne' bi žejlé'gake' che Jesusen', lo yela' zge'el chégake' Pablo, btóbgake' benne' ka' bi zej nake' chawe', benne' ka' kon želdaze' ga na'. Kate' ba btóbgake' benne' zan ka', bégake' žo'osbé dot lo yežen', na' de chgi' belyo'e liž Jasón nich kwéjgake' Pablon' len Sílasen' lawgak benách ka', benne' ka' žóngake' žo'osbé. ⁶ Kate' bi bžélgekle' Pablon' len Sílasen', naž belbeje' Jasón, na' yezika' lježžo ka', benne' nníta'gake' ga na', na' bché'gake' légake' lawgak benne' yolawe' ka'. Wnnégake' zižje, na' wnnágake':

—Ba bžingak benne' ka' nga, benne' ka' zchíxgake' benách ka' dot yežlyó nga. ⁷ Jasón ni wlo'e légake' liže'. Zží'igake' che da' zanna benne' Sésar, bennen' zanna bi'e žo'o, na' znnágake' zoa yetó benne' zanna bi'e, bennen' lie' Jesús.

⁸ Kate' benne' wláž ka', na' benne' yolawe' ka', béngkle' da' ni, wžé' zédgekle'. ⁹ Naž, benne' yolawe' ka' wzí'gake' mežw da' bka'ngak Jasón na', na' yezika' benne' ka', nich wsángake' légake'.

Da' bengak Pablo len Silas lo yež Berea

¹⁰ Naž lježžo ka', benne' Tesalónika ka', la' belséla'tie' Pablo len Silas kate' ne nak žel, na' jáke' lo yež Berea. Katen' bžingake' ga na', belyo'e lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' che yežen' nich yéngkle' xtiža'

Dios. ¹¹ Benne' ki gókgakže' chawe' ka' zej nak benne' judío ka' nníta'gake' lo yež Tesalónika, dan' wzí' lo ná'gake' xtiža' Xanžon' dot láže'gake'. Tža tža bégake' da' nyejw le'e yiche la'y, nich nnéžgekle' cha' nak dot da' li dan' zanna Pablon'. ¹² Ka' goken, benne' zan, benne' judío ka', bejlé'gake' che Benne' Criston'. Lezka', benne' zan, benne' zi'to' ka', no'le blo ka', na' benne' byo ka', bejlé'gake' chie' Le'. ¹³ Naž kate' gókbe'egkle' benne' judío ka', benne' ka' nníta'gake' lo yež Tesalónika, lezka' zchalj Pablon' xtiža' Dios lo yež Berea, naž jáke' ga na', na' bégake' ga bengak benne' zan žo'osbé ga na'. ¹⁴ Naž lježžo ka' la' belséla'tie' Pablon', nich cheje' žoa'a nisdo', san Sílasen', na' xkwide' Timoteo, bgá'ngakze' lo yež Berea na'. ¹⁵ Benne' Berea ka' bché'gake' Pablon' lo yež Atenas. Naž la' beyéjtegake' lo yež Berea na', na' biá'gake' xtiža' Pablon', nich yé'gake' Sílasen' len xkwide' Timoteon' chjaktie' gan zoa Pablon'.

Da' ben Pablo lo yež Atenas

¹⁶ Kate' ne zoa Pablo zbeze' Silas len xkwide' Timoteo, lo yež Atenas, gok nyache' laže'e dan' ble'ele' kan žongak yógo'te benne' ka' che yežen', zka'n zéngake' lo'a ka'. ¹⁷ Che len bcháljlene' benne' judío ka' len benne' zi'to' ka', benne' zka'n zéngake' Dios. Ki bene' gan nak lo yo'o gan zdobgak' nich yéngkle' xtiža' Dios. Lezka' tža tža bcháljlene' benne' ka' zdágake' lawe' ya'a kan nak xtiža' Benne' Criston'. ¹⁸ Pablon' bcháljlene' bale' benne' ka' nzi' lo ná'gake' da' žsédgekle' benne' epikúreo ka', na' da' žsédgekle' benne' estoiko ka'. Bale' wnnágake':

—¿Biz' chen zchalj benne' wnele'e ni? Yebale' wnnágake':

—Žeklto' zchalje' chegak dios zi'to' ka'.

Ki wnnágake' dan' zchalj Pablon' lawgake' diža' chawen' che Jesusen', na' che yela' yebán. ¹⁹ Naž bēxwgake' na' Pablon', na' bché'gake' le' law Ya'a Areópago, gan zdóbgake' nich wcháljgake', na' wnnágake':

—¿Wak yenlto' da' kobe ni da' zchaljo' chen? ²⁰ Zzenlo' neto' da' ka' žóngaken ga žebán láže'to'. Na'a, žénelto' nnezlto' bizen' dan' zchaljo' chen.

²¹ Biž bi žaz láže'gak gongak benne' Atenas ka', na' benne' zi'to' ka' nníta'gake' ga na', san žénzegekle', na' zcháljzegake' che to da' kobe.

²² Naž wzé Pablon' gachje lówe'le li'a Areópagon', na' wnné':

—Benne' Atenas ka', yógo'te da' zle'ela' zej nak bian' zka'n zénle'ele dios ka' chele.

²³ Katen' wdía' lo yež nga ble'ela' da' zan da' zka'n zenle, na' lezka' bejxaka'a to nichw gan nyejw da' znnan ki: “To Dios, Bi Nonbia' Nitó Benne' Le'.” Dios na' zka'n zenle-ne' la'kze bi nónbia'le-ne', Dios na' zchalja' lawle kan nak chie'.

²⁴ Dios ni bene' yežlyó nga, na' yógo'te da' zej nnitan' yežlyó nga. Nake' Xan ya'abá, na' Xan yežlyó nga, na' bi zoe' to lo yodo' da' zej non benách ka'. ²⁵ Bi be žiážjele' da' gak wnézjwgak benne' ka' chie', dan' Lekze' znezjwe' chegak yógo'te benách yela' nban, na' yógo'te da' žiážjegekle'.

²⁶ Le' bene' toze benne' byo gan za'gak yógo'te kwe' benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga, na' bloe'ele' ža žala' nníta'gake', na' gan žala' nníta'gake'. ²⁷ Dios bzoakze' chégake' nich chílgake' Le', cha' nákteze wžélgekle' Le' la'kze kángakze'. Ki žaken la'kze bi zoe' zi'to' gan zoažo to tožo. ²⁸ Lekze' žone' ga zoažo nbanžo, na' da' gak gonžo, na' da' nakžo. Naken kan wnnagak bałe benne' ka' wnníta'gake' ladjwle le'e, benne' ka' bzójgake' da' ka' žol-le, na' wnnágake': “Ljež Dios nakžo.” ²⁹ Na'a, cha' nakžo ljež Dios, bi žala' nnažo nak Dios ka' to lo'a da' naken ya' oro, o ya' plat, o da' naken yej, da' ka' zej non benne' ka' kan nak to da' yo'ozen lo yichj lázdo'gake'. ³⁰ Dios bzoe' chela'ale da' ka' bégake' lo yela' bi žejní'il chégake' yiz ka' da' ba wdégaken, san na'a žénele' yeyát láže'gak yógo'te benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga. ³¹ Dios ba bloe'ele' to ža kate' wchi'a laže'e yógo'te benách ka'. Nak dot chawe' kan wchi'a laže'e légake' lo na' Jesús, Bennen' bzoakze' Le', na' lawgak yógo'te benách ben choche' gaken ki dan' besbane' Le' lo yela' got.

³² Katen' béngake' da' ni dan' wnná Pablo kan goken, wzóa to benne' bebane' lo yela' got, na' bałe' ben díjgekle' Le', na' yebałe' wnnágake':

—Wak yenlto' da' zchaljo' chen ža yoble.

³³ Naž bežój Pablon' gachje lówe'le gan nníta'gake', na' beyeje'. ³⁴ Bałe' bejlé'gake' che Benne' Criston', na' bėnlėngake' Pablon' tzen. Zoa Dionisio ladjwgake'. Nake' benne' bėnlėne' tzen benne' ka' zdóbğake' law ya'a Areópago. Lezka' to no'le lie' Dámaris, na' yebałe benne' ka' bejlé'gake' che Benne' Criston'.

18

Da' ben Pablo lo yež Korinto

¹ Wdé gok da' ni, bezá' Pablo lo yež Atenas, na' wyeje' lo yež Korinto. ² Bejxake'e Akila, to benne' byo judío, ga na'. Golj bennen' gan nbab Ponto, na' ba zoakze' lo yež Korinton'. Zga'ale bezé'e gan nbab Italia tzen len zo'le', no'len' lie' Prisila. Ki bene' dan' bchi'le Klaudio, benne' Roma wnná bia', žojgak benne' judío ka' lo yež Roma. Wyėj Pablon' gan zoa Akilan' len Prisilan'. ³ Dan' lébeze nak žin da' žongak Akilan', na' Pablon', che len bgá'nłene' légake', na' tzen bėngake' žin, žóngake' yo'o láže'do' ka'. ⁴ Kate' zej nak ža la'y chegak benne' judío ka', wyó'o Pablon' lo yo'o gan zdóbğake' nich yéngėkle' xtiža' Dios, gan bcháljłene' légake' diža' chawen'. Gónele' włoe'ele' benne' judío ka', na' benne' zi'to' ka', benne' nníta'gake' ga na', nak dot da' li da' zzenle' légake' kan nak che Jesús, Benne' Criston'.

⁵ Silas len xkwide' Timoteo bezá'gake' gan nbab Masedonia, na' blá'gake' gan zchaljkze Pablon' xtiža' Dios lawgak benne' judío ka'. Pablon' wnné':

—Jesusen' nake' Benne' Criston', Bennen' žxen láže'gak benne' judío ka' yide' yeslé' légake'.

⁶ Kate' benne' judío ka', benne' nníta'gake' ga na', beží'igake' che xtiže'e, na' wnnėgake' chie', naž wžib Pablon' laže' da' nakwe', dan' złoe'elen zbej yichje' légake' dan' zží'igake' che xtiža' Dios, na' gože' légake':

—La' kwınzele nbága'le zia che yela' got chele, kege neda' nbaga'an. Na'a, cha'a gan zej nnita' benách zi'to' ka'.

⁷ Naž Pablon' bežoje' ga na', na' wyeje' liž Justo, to benne' zka'n zene' Dios, na' zoa liže' gawze gan že' yo'o gan zdogak benne' judío ka' nich yéngėkle' xtiža' Dios. ⁸ Crispo nake' benne' blo che yo'on'. Bejli'e che Xanžo

Jesús, na' bénlengak le' tzen yógo'te benne' ka' nníta'gake' liže'. Benne' zan, benne' Korinto ka', bejlé'gake' che Benne' Criston', katen' béngikle' xtiža' Dios, na' bezóagake' nis. ⁹ Naž Xanžon' na'kze gože' Pablon' lo da' ble'e dáwe'le', na' wnné':

—Bi žebo', na' bi wsano' zchaljo' xtiža'a, ¹⁰ dan' zóalengkza' neda' le', na' bi wlapa' na' nitó benne' le' nich bi da' gone' chio', dan' benne' zan lo yež nga zej nake' chia'.

¹¹ To yiz yo'o gachje bga'n Pablon' ga na', na' bsdle' légake' xtiža' Dios.

¹² Kate' bžin ža zna bia' Galión gan nbab Akaya, benne' judío ka', benne' bi žejlé'gake' che Jesusen', ben toze xtiža'gake', na' béxwgake' Pablon', na' bché'gake' le' gan zchi'a laže' Galión na'. ¹³ Bely'e Galión na':

—Benne' ni zko'o yele'e benách ka' nich wká'n zéngake' Dios, kan bi nak tlebe len da' nzi' lo na'to' neto'.

¹⁴ Kate' za' wchálj Pablon', Galión na'kze gože' benne' judío ka', na' wnné':

—Le'e, benne' judío ka', chela' gak to da' bi nak tlebe len da' zna benne' Sésar, o to da' zinnj da' bene', soela' wzé naga' xtiža'le kan žala' gona', ¹⁵ san dan' nak diža' bizjw che diža'ze, na' che lagak benách ka', na' kan nak da' žsédlele lé'ezele, le wká'n chawen' lé'ekzele, dan' bi žénela' wchi'a laža'a da' ki.

¹⁶ Naž Galión na' bchache' légake' lo yolawe'. ¹⁷ Naž yógo'te benne' wlaš ka' béxwgake' Sóstenes, benne' blo che yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngikle' xtiža' Dios, na' belyine' le' yid la' li'a yolawe', san Galión na' bzoe' chela'ale da' žóngake'.

¹⁸ Bga'n Pablon' lo yežen' ža zan, na' wdé bzele' diža' lježžo ka', na' wyeje' lo yež Senkrea, gan bene' yidze yichje', dan' de to da' bchebe laže'e law Dios gone'. Naž wžene' to lo barkw, nich cheje' gan nbab Siria, na' wyéjlengak Prisila len Akila le'. ¹⁹ Kate' bžingake' lo yež Éfeso, wlá'a lážgake'. Wyó'o Pablon' lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngikle' xtiža' Dios, na' bcháljlene' benne' ka' nníta'gake' ga na'. ²⁰ Benne' ka' góta'yoegikle' Pablon' gá'nlene' légake' yelate' scha, san le' bi gónele'. ²¹ Bzele' diža' légake', na' wnné':

—Žon byenen soa' lena' lni da' za' gaken lo yež Jerusalén, na' te na' da' yoble yelá'a ga ni zoale, cha' Dios nne'.

Naž wžén Pablon' to lo barkw, na' bezé'e lo yež Éfeson'.

Pablo žejzenle' benách diža' chawe' da' chonne chi'i

²² Wdé bla' Pablo lo yež Sesarea, na' wyeje' lo yež Jerusalén, gan bejwie' benách ka' che Benne' Criston', na' naž bezé'e ga na', na' wyeje' lo yež Antiokía. ²³ Wdé wzóe' ga na' bale ža, na' bžoje' ga na', na' wyeje' to to yež ka' zej nnitan' gan nbab Galasia, na' gan nbab Frijia. Ben choche' lježžo ka' nníta'gake' ga na', lo da' žejlé'gake' che Benne' Criston'.

Zchalj Apolo che Benne' Cristo lo yež Éfeso

²⁴ To ža na' bla' Apolo lo yež Éfeso. Nake' benne' judío, na' golje' lo yež Alejandría lo yežlyó Ejipto. Žákl'e zchalje', na' nsedle' da' nyejw le'e yiche la'y. ²⁵ Lezka' nsedle' kan nak da' žejle'žo che Xanžon'. Dot laže'e bchalje', na' kwáselo bsdle' benách ka' kan nak che Jesusen', la'kze nónbia'ze' da' žezóa benách ka' nis kan ben Zwa. ²⁶ Wzó law Apolon' zchalje' dot laže'e gan nak lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngikle' xtiža' Dios. Kate' béngikle' Prisila len Akila da' zchalj Apolon', na' bché'gake' le' cheze, na' bzejní'igekle' le' kwáselo kan nak xtiža' Dios. ²⁷ Kate' Apolon' gónele' cheje' gan nbab Akaya, na' lježžo ka', benne' nníta'gake' lo yež Éfeso, ben chóchgake' le'. Bžóygake' to le'e yiche da' chjwe'e lo na'gak benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston' gan nbab Akaya na', nich gápegake' Apolon' ba la'ne. Kate' bla' Apolon' lo yežlyón', da' bchalje' gókle'e'lenen benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', dan' wzoalen Dios légake'. ²⁸ Ki goken dan' Apolon' bzoe' žie' benne' judío ka' lawgak yógo'te benách ka', bkonle' žin da' nyejw le'e yiche la'y, na' blo'e'le' légake' Bennen' lie' Jesús nake' Benne' Criston'.

19

Da' ben Pablo lo yež Éfeso

¹ Katen' wzóa Apolo lo yež Korinto, wdé Pablo gan zej nnita' yež ka' zej žen' yelate'

ža'le, na' ble'e lo yež Éfeso. Lo yežen' bejxake'e bale benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston'. ² Pablon' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Bedjsoalen Dios Be' La'y le'e katen' bejle'le che Benne' Criston'?

Belyi'e le':

—Bi na' yenlto' cha' zoa Dios Be' La'y.

³ Naž Pablon' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Nakx gok da' bezoale nis?

Na' wnnágake':

—Kan bezóa Zwa benách ka' nis.

⁴ Pablon' wnné':

—Zwan' bezóe' benách ka' nis, benne' ka' beyát láže'gake', na' Zwa na'kzen' gože' légake' žala' chejlé'gake' che Bennen' za' ze'e ka' le', Bennen' lie' Jesús, na' nake' Le' Benne' Criston'.

⁵ Kate' benne' ka' béngkle' da' ni dan' zna Pablon', bezógake' nis dan' ba žejlé'gake' che Xanžo Jesús. ⁶ Kate' Pablon' bxoa ne'e légake', na' wnnable' Dios lo wlázgake', na' Dios Be' La'y bedjsóalene' légake', na' bcháljgake' diža' yoble, na' bcháljgake' lo wláz Dios. ⁷ Gokgak benne' ki chežinnoe'.

⁸ Wzóa Pablon' ga na' ka chonne byo', na' žó'oteze' lo yo'o gan zdogak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' lo yela' wechóg laže' bchalje' lavgake'. Bcháljlene' légake', na' gónele' wloe'ele' légake' nak da' li da' zne' kan zna bia' Dios. ⁹ Bale' ben chóchgake' yichj lázdo'gake', na' bi bejlé'gake' che Benne' Criston', na' wnnégake' che xtiža' Xanžon' gan zej nnita' benne' zan ka'. Naž Pablon' bekwase' len benne' judío ka', na' bebeje' benne' ka' na'le, benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston'. Tža tža bcháljlene' benne' ka' žejlé'gake' chie' Le' gan zdogake' lo yo'o gan žsedle Tiranno benách ka'. ¹⁰ Ki bénteze Pablon' ka chopiz, na' ka' goken, yógo'te benách ka' nnita'gake' lo yež ka' gan nbab Asia, benne' judío ka', na' benách zi'to' ka', béngkle' kan nak che Xanžo Jesusen'. ¹¹ Dios bene' da' zan yela' wak zen lo na' Pablon'. ¹² Ka' goken, bale benne' ka' béxwgake' láže'do' ka' da' bchej Pablon' yichje', na' laže' chelá'a ka' da' bde'e li'e, na' yjwá'gake' légaken gan zej nnita' benne' yižwé' ka'. Beyágake' kan zej

nak yižwé' ka' che chégake', na' bežojgak be' xiwe' ka' zej yo'o benne' ka'.

¹³ Naž bale benne' judío, benne' wdá žag ka', benne' zbéjgake' be' xiwe' ka', gónegekle' wkóngekle' žin la Xanžo Jesusen' nich yebéjgake' be' xiwe' ka' zej yo'o benách ka', na' wnnágake':

—Ni'a che la Jesús, Bennen' zchalj Pablon' kan nak chie', že'to' le'e yežojle.

¹⁴ Ki bengak gaže benne' byo zi'n Eseba, to benne' judío, benne' blo ladjwgak bxoz wnná bia' ka'. ¹⁵ Beží'i be' xiwen', na' wnnán:

—Nónbi'a Jesusen', na' nnezla' no benne' nake' Pablon', san le'e, žnoz benne' le'e?

¹⁶ Naž bxite' bennen' yoe'e be' xiwe', na' bsaka' zi'e légake'. Blej bchochje' yógo'tegake', dan' wzáke'že' ka' légake'. Ka' goken bzonnjgak benne' gaže ka' lo yo'on', zej nak gale yídzegake', na' wé'zegake'. ¹⁷ Kan gok da' ni wzé diža' chen, na' yógo'te benne' ka' nnita'gake' lo yež Éfeso, benne' judío ka', na' benne' zi'to' ka', béngklen', na' yógo'tegake' bžébegake' Dios. Che len bka'n zéngake' la Xanžo Jesusen'.

¹⁸ Lezka' bžingak benne' zan, benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' bexóalapagake' dola' da' zej nbage'e, na' bloé'egekle' da' kegle ka' da' ba béngake'. ¹⁹ Lezka' bengak benne' zan, benne' ka' zga'ale béngake' yela' wzá'. Bžíngake' zej noe'e yiche wzá' chégake' ka', na' bzéygake' da' ka' lavgak yógo'te benách ka'. Blábgake' kan záka'gak yiche ka', na' goken chi yon mil mežw plat. ²⁰ Ka' goken, wzéle'e diža', na' xtiža' Xanžon' benen ga beyakgak benách zan chie' Le'. Dot láže'gake' bejlé'gake' che Benne' Criston'.

²¹ Wdé gok da' ki, Pablon' ben byene' cheje' lo yež Jerusalén, san gónele' tie' zga'ale yež ka' gan nbab Masedonia, na' gan nbab Akaya. Wnné':

—Te cha'a lo yež Jerusalén, žon byenen cha'a lo yež Roma.

²² Naž bsele'e chope xkwide' byo ka' gan nbab Masedonia, bi' ka' žónlengakbe' le' tzen, na' légakbe' Timoteo, na' Erasto, san lekze' bga'ne' bale ža gan nbab Asia na'.

Benne' Éfeso ka' žóngake' žo'osbé lo yežen'

²³ Kate' ža ka' bengak benne' Éfeso ka' žo'osbé, na' beží'igake' che xtiža' Xanžon'.
²⁴ Demetrio, to benne' wen da' zej naken ya plat, bene' ga béngake' žo'osbé na'. Demetrimon' žonkze' liž lo'a ka' da' zej naken ya plat, da' ka' zej naken che dios no'le chégake' lie' Diana. Benne' ka' žóngake' žin ni zží'gake' mežw zan. ²⁵ Demetrimon' btobe' yezika' benne' ka' žóngake' la' žin nize, na' gože' légake':

—Le'e, ljéža'do' ka', nnézkzelele kan nak žin da' žonžo, žonnen mežw chežo.
²⁶ Zlé'elele, na' ženlele kan žon Pablon'. Kégeze lo yež Éfeso nga, san dot gan nbab Asia, ba bene' ga beyakgak benne' zan che Benne' Criston', na' ba bche'e kan žóngake', dan' ži'e légake' da' ka' žongak benách ka' bi zej naken dios. ²⁷ Kégeze ga'n ka'ze žin ni da' žonžo, san lezka' ga'n ka'ze yodo' che dios no'le zen lie' Diana. Ki gaken, ga'n ka'ze yela' zen che dios no'le ni, diosen' zka'n zengak benách dot gan nbab Asia, na' lezka' benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga.

²⁸ Kate' béngkele benne' ka' da' ni, belžé'e, na' wžéžeya'agake' zižje, na' wnnágake':

—iGa'n zen Diana, dios no'le chežo žo'o, benne' Éfeso ka'!

²⁹ Ka' goken, bengak benách ka' žo'osbé dot lo yežen', na' tzen jake' tariáze la' li'a yolawe'. Bžóbgake' Gayo len Aristarko ga na', benne' ka' zej nbabe' Masedonia, na' žónlengake' Pablon' tzen. ³⁰ Gónele Pablon' choe'e gan zej nnita' benne' zan ka', san benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston' bi bé'gake' le' latje. ³¹ Lezka' bengak ba le benne' yolawe' ka' che gan nbab Asia, benne' ka' zlé'egekle' Pablon' chawe'. Bséla'gake' benne' ka' góta'yoegekle' le' bi choe'e la' li'a yolawen'. ³² Gan žóngake' žo'osbé, na' zbéžeya'agake', to da' znnágake' ba le, na' yetó da' znnágake' yeba le'. Ka' goken dan' zej nchixe benne' zan ka' žóngake' žo'osbé, na' yeláte'ze ka' ndachgak benne' ka' bi nnézkzele' biž chen' zej ndobe' ga na'.
³³ Naž benne' judío ka' bebéjgake' Kantr; to benne' judío, ladjw benne' zan ka', na' bzégake' le' lágwage'. Bloe'el Kantren' len ne'e, nich kwé'gake' žize, dan' gónele' nne' da' gáklenen benne' judío ka' lágwak yógo'te benne' ka'. ³⁴ Katen' gókbe'egekle' nake'

benne' judío, na' tzen wžéžeya'agake' zižje yógo'tegake' ka' chope hora, na' wnnágake':

—iGa'n zen Diana, dios no'le chežo žo'o, benne' Éfeso ka'!

³⁵ Naž benne' wzój che yolawe' bene' ga wže'gak benne' zan ka' žize, na' wnné':

—Benne' Éfeso ka', nnézkzelele yógo'te benách zoa yodo' che Diana nga, dios no'le zen, na' žo'o ni, benne' Éfeso ka', žape chi'izo yodon', na' lezka' yej na' da' naken lo'a Diana na', dan' bžojen ya'abá, na' bexjwn ga zoažo ni. ³⁶ Bi gak nitó benne' wži'e che da' ni. Che len žon byenen soale žize, na' bi be ka' gónzele. ³⁷ Bche'le benne' ki nga, na' bi želbane' da' že' yodo', na' bi wnné' zí'gake' che dios no'le chele. ³⁸ Che len, cha' zoa diža' bizjw chegak Demetrimon', na' chegak benne' wen da' zej naken ya plat, benne' ka' nníta'lengake' le', len nóte'teze benne', de latje gan wzé nagto' chégake', na' de gan zoa benne' wchi'a laže'e légake', ga na' gak yesbága'gake' ljéžgake' zia toe' yetóe'.
³⁹ Na'a, cha' de yetó da' nnable, wak wká'n cháwe'žon kate' dobgak benne' yolawe' ka', kan zna yolawe' che yež Roma. ⁴⁰ Wak no benne' yesbage'e žo'o zia ni'a che žo'osbé da' goken na'a, na' nne' zži'izo che yolawen'. Bi be zoa da' gak nnažo biz chen' gok žo'osbé na'.

⁴¹ Kate' beyóž bchalje' da' ni, besele'e benne' zan ka' lížgake', benne' ka' zej ndobe' ga na'.

20

Pablo zeje' gan nbab Masedonia, na' gan nbab Gresia

¹ Kate' wžé' ži žo'osbé na' dan' goken lo yež Éfeso, naž Pablo bliže' benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' kwáselo bzejni'ile' légake'. Wdé na' bzele' diža' légake', na' la' bkwastie' len légake'. Bžoje' ga na', na' wyeje' gan nbab Masedonia.
² Wdíe' lo yež ka' zej nbaben ga na', na' bzejni'ile' benne' lježžo ka' nníta'gake' to to yež ka', na' wdé na' wyeje' gan nbab Gresia.
³ Wzóa Pablon' ga na' ka' chonne byo'. Kate' za' kwene' to lo barkw nich cheje' gan nbab Siria, na' gókbe'ele' žénegekle' benne' judío ka' góxwgake' le'. Che len wyoé'e nez, na' beyeje' gan nbab Masedonia, na' bžine' lo

yež Filipos. ⁴ Sópater, zi'n Pirro, benne' Berea, len Aristarko, na' Segundo, benne' Tesalónika ka', na' Gayo, benne' Derbe, na' lezka' xkwide' Timoteo, na' Tíkiko, na' Trófimo, benne' Asia ka', bénlengake' le' tzen. ⁵ Naž benne' ki jake' zgá'alegake' ka Pablon', na' bžingake' lo yež Troas, gan belbeze' le'. ⁶ Lo yež Filipos na', neda', Lukas, bejchaga' Pablon'. Kate' ba wdé lnin' kate' žawgak benne' judío ka' yet xtil da' bi nzin' kwa zichj chen, na' wžento' to lo barkw, na' beza'to' lo yež Filipos na'. Wdé gayo' ža bžagto' benne' ka' jake' zgá'alegake' ka Pablon', na' zbézagake' le' lo yež Troas, gan bga'nto' gaže ža.

Da' ben Pablo lo yež Troas

⁷ Ža nežw bdoggak benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston' nich ye'j gáwgake' da' žsa' láže'žo kan got Jesús, Benne' Criston'. Na' bsdle Pablo légake', na' dan' žala' yezé'e ga na' kate' za' ža'ní' ža na', che len scha bchalje', ga bžinte wdé gachje yeje. ⁸ Gan zej ndobe' naken lo yo'o ža'le, na' zej nnita' da' zan da' zgó'ogaken baní' ga na'. ⁹ Wzóa xkwide' Eutiko ga na', na' že'be' gan žo'o baní' che yo'on', na' znnale'en tasbe' dan' ztonn Pablon' da' zchalje'. Gan že' ztas xkwiden' naken da' chonne kwia lo yo'on', na' ztászebe' wbixtebe', na' bžintebe' lo yo že'le. Náttebe' bechísgake'-be'. ¹⁰ Betj Pablon' zan yo'on', na' bejxóe' lebe', na' beyele'e-be'. Naž gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnné':

—Bi žébele. Nbanbe'.

¹¹ Kate' ba bebén Pablon' ža'le, beḡwe' yet xtil, na' bdawen'. Naž Pablon' bcháljlene' légake' ga bžinte chbal-le. Wdé na' bežoje' ga na'. ¹² Xkwide' byon', bin' wbixbe', nbanbe' beché'gake'-be', na' beyák zénle'egake'.

Kan gok bžinto' lo yež Mileto

¹³ Bejchento' lo barkw, na' wdeto' ga bžinto' lo yež Asón nich chejchagto' Pablo ga na', kan ba ben xtíža'to', dan' gónele Pablon' cheje' ga na' sa'ze ni'e. ¹⁴ Kate' ba bžagto'-ne' lo yež Asón na', wžene' lo barkwn' gan yo'oto', na' wyejto' gan že' yež Mitilene. ¹⁵ Bezá' barkwn' ga na', na' ža chope ža bžinto' to li gan zoa to yežlyó lo nisdon' da' nzin' Chio, na' yetó ža wdeto' to

li gan de yetó yežlyó da' nzin' Samos, na' bžinto' lo yež Trojilio gan bga'nto' to chi'i. Yetó ža bžinto' lo yež Mileto. ¹⁶ Ki bento' dan' Pablon' ba ben choche' teze' yež Éfeso, nich bi žele' gan nbab Asia, dan' žak láže'li'e soe' lo yež Jerusalén kate' žin ža Pentecostés cha' sáke'le'.

Da' bchalj Pablo lawgak benne' Éfeso ka' lo yež Mileto

¹⁷ Kate' ne zoa Pablo lo yež Mileto, bsele'e to benne' bejliže' benne' gole ka', benne' žape chí'igake' benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' lo yež Éfeso. ¹⁸ Kate' bžingake' gan zoa Pablon', le' gože' légake':

—Le'e ba nnézkzelele kan bénteza' gan zoale kate' wzó law bla'a gan nbab Asia. ¹⁹ Tža tža bena' xchin Xanžon' lo yeļa' gaḡjw laže'. Ki bena' ga bžinte wžeža' ni'a chele, na' da' zan da' goken chia' da' ka' wzí' biá'gaken neda' ni'a che da' zia da' ben-gak benne' judío ka' chia', benne' ka' bi žejlé'gake' che Benne' Criston'. ²⁰ Bcháljiteza' gan zoale yógo'te da' žóngaken ga žak chawe' chele, na' kwáselo bsdla' le'e gan zdóbele che Benne' Criston', na' gan nak lo ližle ka'. ²¹ Bzoa lia' lawgak benne' judío ka', na' lawgak benne' zi'to' ka', nich yeyát láže'gake', na' yeyákgake' che Dios, na' nich chejlé'gake' che Xanžo Jesús, Benne' Criston'. ²² Na'a, Dios Be' La'y ba bene' chia' cha'a lo yež Jerusalén, na' bi nnezla' biž gaken chia' ga na'. ²³ Yógo'te yež gan zda', Dios Be' La'y zloe'ele' neda', na' ži'e neda' kan gongak benne' judío ka', benne' bi žejlé'gake' che Benne' Criston', znné' wséjwgake' neda' liž ya, na' gon zí'gake' neda'. ²⁴ Bi be žekla' neda' ni'a che da' gaken, la'kze gata' o bi gata', san žénezela' yeyóž gona' da' ne žona', nich gona' žin da' bde Xanžo Jesús lo na'a, da' naken wchalja' diža' chawen' kan nak da' žonnze Dios chežo. Ki gona' len yeļa' žebél.

²⁵ Ba bchalja' lawle le'e kan zna' bia' Dios. Na'a, nnezla' biž lé'elele neda'. ²⁶ Che len, žapa' le'e da' naken dot da' li na'a ža. Bi be nbaga'a neda' che nitole le'e. ²⁷ Bi be zoa da' bi bsdla' le'e, san bzenla' le'e yógo'te da' wnnakze Dios. ²⁸ Che len, le gape chi'i kwínle, na' le gape chi'i

yógo'te benách ka' che Benne' Criston', dan' Dios Be' La'y bnnite' le'e nich gáklenle, na' gape chi'ile benách ka' che Xanžo, Bennen' gote' lo wláz légage', na' blalje' xchene' da' beyá'wle' légage'. ²⁹ Ba nnezla', te yezá'a gan zoale, chazgak benne' ka' gan zoale, benne' yénegekle' wchíxgake' benách ka' che Benne' Criston'. Góngake' kan žongak beko' yiXe' snia ka', bia ka' zbia yí'gakba' zila' ka'. ³⁰ Žojgak benne' ka' nníta'gake' ladjwle, na' wcháljgake' da' wen laže' nich kwéjgake' chégakze' benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', benne' ka' žónlengake' le'e tzen. ³¹ Che len, le gak ban laže', na' le yesá' laže' kan bena' neda' chonniz, dan' dot ža dot yele kwáselo bzejni'ila' le'e to tole na' zejte wžeža' ni'a chele.

³² 'Na'a, zí'na'do' ka', zgo'a le'e lo na' Dios. Znnabla' Le' gon chawe'e le'e, na' gone' kan zнна xtiže'e. Dios gon choche' le'e, na' gone' ga gak gónlenle tzen benne' ka' ba wleje' cheze'. ³³ Batkle wdán laža'a da' naken chegak lježa' ka'. Bi wdán laža'a mežw, o laže' chégake'. ³⁴ Nnézkzelele, len na' kwinkza' bena' žin nich gak ga'wa' da' byažjen chia', na' da' byažjen chegak benne' ka' bénlengake' neda' tzen žin. ³⁵ Len yógo'te da' bena', bloe'ela' le'e kan žala' gonžo žin nich gak gáklenžo benne' ka' želyážjele'. Žala' chejsá' láže'žo dan' wnná Xanžo Jesús na'kze, katen' wnné': "Gakže chawe' che bennen' bi da' znezjwe' ka' da' gaken che bennen' bi da' zzi'e."

³⁶ Kate' beyož bchalj Pablon' da' ni, naž bzoa zibe', na' bénlene' tzen yógo'tegake', bcháljengake' Dios. ³⁷ Naž yógo'tegake' bel-beže', na' byéla'gake' yen Pablon', na' bchag lágake' le'. ³⁸ Ki béngake' dan' gok nyache' láže'gake' ni'a che dan' wnná Pablon', katen' wnné': "Biž lé'elele neda'." Jáklene' le' tzen, na' bžíngake' ga bebene' le' lo barkw.

21

Pablo zeje' lo yež Jerusalén

¹ Wdé beza'to' gan wnníta'gak benne' Éfeso ka', barkw da' yo'oto' la' wyo'oten nez, na' to liža wdeto' gan zoa yežlyodon' nzin' Kos. Ža chope ža, bžinto' yetó latje da' nzin' Rodas. Beza'to' ga na', na' bžinto' lo yež Pátara. ² Lo yežen' bejxáka'to' to

barkw yoble da' zejen gan nbab Fenisia. Wžento' lo barkwn', na' la' wyo'oten nez. ³ Wdeto' gan zla' yežlyó Chipre, da' wzóan chelá'a yegle, na' bžinto' gan nbab Siria. Wyáz barkwn' latjen' gan že' yež Tiro, dan' žala' chejká'ngake' ywa' da' nwa' barkwn' ga na'. ⁴ Lo yež Tiro na' bejxáka'to' benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' bgá'nłento' légage' gaže ža. Dan' ba bloe'el Dios Be' La'y légage' da' žala' gak che Pablon', belyi'e le' bi cheje' lo yež Jerusalén. ⁵ Wdé na' katen' za' yežojto' ga na', yógo'tegake' wzá'lengake' neto' tzen len no'le ka' chégake', na' xkwide' ka' chégake', na' bžinto' na'le žoa'a yežen'. Naž bzoa zibto' žoa'a nido', na' bcháljłento' Dios. ⁶ Beyož wdéla'to' lježto' toto' yetoto', na' bebento' lo barkwn', na' légage' beyéjgake' lížgake'.

⁷ Naž la' wza'te barkwn' lo yež Tiron', na' ga ze lawte bžinen lo yež Tolemaida. Lo yežen' bežojto' lo barkwn'. Wdapto' "Padiox" benne' lježžo ka' nníta'gake' ga na', na' bgá'nłento' légage' to ža. ⁸ Kate' za' ža'ní' yetó ža, bežój Pablon' ga na', na' neto' bénłento'-ne' tzen, na' wyejto' lo yež Sesarea, gan wyo'oto' liž Lip, na' bgá'nłento' le'. Lipen' zchalje' diža' chawen', na' bénlene' tzen gaže benne' ka' wžégake' ža ni'te nich gákłengake' benách ka' che Benne' Criston'. ⁹ Zej nníta' tape xkwide' no'le che Lipen', na' zcháljgakbe' lo wláz Dios. ¹⁰ Wdé wzoato' ga na' chope chonne ža, naž bla' Agabo, benne' bžoje' gan nbab Judea, na' zchalje' lo wláz Dios. ¹¹ Benne' ni bedjwíe' neto', na' beXwe' yid nžejen le'e Pablon'. Bcheje' ni'a na' kwine', na' wnné':

—Ki zнна Dios Be' La'y: "Ki gongak benne' judío ka', benne' nníta'gake' lo yež Jerusalén. Wchéjgake' bennen' nak yid ni chie', na' wdégake' le' lo na'gak benne' zi'to' ka'."

¹² Kate' benłto' da' ni, neto' len benne' ka' nníta'gake' ga na' góta'yoelto' Pablon' nich bi cheje' lo yež Jerusalén. ¹³ Beží'i Pablon', na' wnné':

—¿Biz da' ni žonle, zbézele, na' žonle ga žak nyache' laža'a? Neda' ba zoakza', kégeze wchéjgake' neda', san lezka' gata' lo yež Jerusalén ni'a che Xanžo Jesús.

14 Dan' bi gok wcha'to'-ne', biž bi gožto'-ne', na' wnnato':

—Gak kan nna Xanžon'.

15 Kate' ba wdegak ža ka', bkweztó dan' nwa'to', na' wyejto' lo yež Jerusalén.

16 Bałe benne' ka' che yež Sesarea na', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', wzá'ľengake' neto', na' Mnasón, to benne' Chipre, bėnlene' ľégake' tzen. Žejli'e che Benne' Criston' ža ni'te, na' žala' chejga'nto' liž benne' ni.

Pablo zejwíe Jakob

17 Katen' bžinto' lo yež Jerusalén, benne' lježžo ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', len yela' žebél chégake' wdápegake' neto' ba la'ne. 18 Ža chope ža, Pablo wyó'olene' neto' lo yo'o, gan bejwíato' Jakob, na' zej ndobe yógo'te benne' gole ka' ga na', benne' ka' žape chí'igake' benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén. 19 Kate' Pablon' ba wdape' ľégake' “Padiox” bzenle' ľégake' yógo'te da' ben Dios lo ne'e le' gan zej nníta' benách zi'to' ka'. 20 Kate' bėngekle' da' ni, bka'n zėngake' Dios. Naž belyi'e Pablon', na' wnnágake':

—Zlé'ekzelo', lježto', benne' zante gaywá', benne' judío ka', žejlé'gake' che Benne' Criston', na' yógo'tegake' žápele'egake' ba la'ne da' bchi'le Moisés. 21 Ba bėngekle' da' ka' znnagak benách ka' kan naken chio', znnágake' zzejni'ilo' yógo'te benne' judío ka', benne' nníta'gake' ľadjw benách zi'to' ka', nich wká'ngake' da' bchi'le Moisés benách Israel ka', na' ži'o ľégake' bi chóggake' lo beła' chegak xkwide' byo chégake' ka', na' bi gápegake' ba la'ne da' ka' žónteze žonžo žo'o, benne' judío ka'. 22 ĽNakx gonžo na'a? Dobgak benne' zan kate' yėngekle' ba beló'o nga. 23 Na'a, ben da' ni da' ye'to' le'. Nníta'ľengak tape benne' byo ka' neto' nga, benne' ka' ba bchebe ľáže'gake' ľaw Dios to da' góngake'. 24 Bche' benne' ki len le', na' benlen ľégake' tzen nich gon chawe' kwınle kan nak che yodo', na' wdizjw le' da' žala' chíjzwgake' nich góngake' yidze yíchjgake', nich nnėzgekle' yógo'te benne' judío ka' bi nakkze dan' znnėgake' chio', san ľezka' le' žono' da' naken chawe', na' žapo' ba la'ne da' bchi'le Moisés. 25 Kan nak chegak

benách zi'to' ka', benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', ba bento' chawe' diža', na' ba bzojto' kan žala' góngake'. Bi žon bye-nen gape chí'igake' da' ki da' žónteze žongak benne' judío ka', san toze:

Bi ye'j gáwgake' da' wlo'ogak benách ka' ľawgak lo'a ka'.

Bi gáwgake' žen.

Bi gáwgake' beła' chegak bia yixė' ka' len xchéngakba'.

Bi góngake' da' sban.

Žóxwgake' Pablo ľa' ľi'a yodo'

26 Naž Pablo bchi'e tape benne' ka' len le', na' ža chope ža ben chawe' kwine' tzen len ľégake' kan nak che yodo'. Naž wyaze' ľa' ľi'a yodo', nich gak bia' biž ža yeyóž góngake' da' gon chawe' kwíngake', ža na' žala' chjwá'gake' da' kó'ogake' ľaw Dios to toe'. 27 Kate' za' yeyožgak gaže ža ka', bałe benne' judío ka', benne' zej nžoje' gan nbab Asia, blė'egekle' Pablon' ľa' ľi'a yodo'. Bėngake' ga bengak benne' zan žo'osbé, na' bėxwgake' Pablon'. 28 Wnnėgake' zižje, na' wnnágake':

—Le gaklen neto', le'e, benne' Israel ka'. Benne' ni žsedle' yógo'te benách yógo'te latje nich wká'ngake' ka'ze yež chežo, na' da' bchi'le Moisés, na' yodo' chežo nga. Na'a, ba wloé'e benne' zi'to' ka' lo yodo' nga. Ki žone', zka'n ditjle' latje la'y nga.

29 Ki wnnágake' dan' zga'ale blė'egekle' Pablon' lo yež tzen len Tróximo, benne' Éfeso, na' žėkgekle' bchi'e bennen' lo yodon'.

30 Ka' goken, bdobgak yógo'te benne' ka' che yežen', na' bžíngake' ga na'. Naž wzėngake' Pablon', na' wzóbgake' le', na' bebėjgake' le' na'le ľa' ľi'a yodon', na' ľa' bsėjwtegake' gan žó'ogake' ľa' ľi'a yodon'.

31 Kate' za' gótgake' Pablon', bžin diža' ľaw benne' blo, benne' žejje' lo wdıle. Benle' žongak yógo'te benách nníta'gake' lo yež Jerusalén žo'osbé. 32 Naž benne' blon' ľa' btobtie' benne' ka' žjake' lo wdıle, tzen len benne' ka' zché'gake' ľégake', na' taríaze wyėjlene' ľégake' gan žongak benne' ka' žo'osbé. Katen' blė'egekle' benne' blon' len benne' ka' žjake' lo wdıle, naž bsángake' zwaw zžá'agake' Pablon'.

33 Wbiga' benne' blon' ga na', na' bėxwe' Pablon'. Gože'

benne' ka' žjake' lo wdile wchéjgake' le' len chope do ya. Wdé na' wnnable' benne' zan ka', na' wnné':

—¿Nožkze benne' ni, na' biz bene'?

³⁴ Benne' zan ka' belbéžeyi'e, na' che chégake' kan wnnágake'. Ka' goken, benne' blon' bi be gok chejni'ile', dan' žongak benne' ka' žo'osbé. Che len gože' benne' ka' žjake' lo wdile ché'gake' Pablon' lo yo'o zen gan zdóbgake'. ³⁵ Katen' bžingake' gan nak nepe' che yo'o zen na', yjwa'gak benne' ka' žjake' lo wdile Pablon', dan' žiadi'igak benne' zan ka' légake'. ³⁶ Za'gak benne' ka' xkóže'lgake'. Želbéžeyi'e, na' znnágake':

—¡Le gote'!

Da' bchalj Pablo lawgak benne' zan ka'

³⁷ Kate' wzó lágwage' kó'ogake' Pablo lo yo'o zen na', le' gože' benne' blon', bennen' žeje' lo wdile, na' wnné':

—¿Gonno' neda' latje yapa' le' to diža'?

Benne' blon' gože' Pablon':

—¿Žako' diža' griego? ³⁸ ¿Kege le' benne' Ejipto na' ža nize btobe' benne' wen da' zinnj ka', na' bchi'e ka' tape mil benne' wetw benne' ka' lo latje dach?

³⁹ Naž Pablon' gože' le', na' wnné':

—Da' li naka' neda' benne' judío. Golja' lo yež Tarso, to yež blo gan nbab Silisia. Žáta'yoela' le' gonno' neda' latje wchalja' lawgak benách ki.

⁴⁰ Benne' blon' bi'e le' latje, na' Pablon' wzíe' gan nak nepe', na' bchis ne'e nich kwe'gak benách zan ka' žize. Kate' ba wnníta'gake' žize, naž Pablon' bcháljlene' légake' len diža' hebreo.

22

¹ Ki wnná Pablon':

—Le'e, benne' gole ka', na' le'e, ljéža'do' ka'. Le wzé nag da' yapa' le'e kan nak da' žona'.

² Kate' béngekle' zchalje' diža' hebreo, wnníta'gakže' žize. Pablon' gože' légake', na' wnné':

³ —Nakkza' neda' benne' judío. Golja' lo yež Tarso gan nbab Silisia, san bgola' lo yež nga, na' bsedle Gamaliel neda' dot kan nak da' bsédgekle' xa xto'žo' ka'. Be' láže'teza' bka'n zena' Dios kan žonle le'e na'a. ⁴ Zga'ale wžia' laža'a benne' ka' nzi'

lo ná'gake' xtiža' Benne' Criston', na' bchi'a légake' gan gátgake'. Wžéngaka'-ne', na' bséjwgaka'-ne' liž ya, benne' byo ka' len no'le ka'. ⁵ Lezka' wak wzóa ligak bžoz wnná bia' ka' len benne' gole ka' da' béngake'. Bžójgake' to yiche wnná bia' da' chjwa'a gan zej nnita' lježžo judío ka' lo yež Damasko. Wyá'a ga na' nich chejxena' benne' ka' nníta'gake' ga na', benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', nich yedjchi'a légake' zej nžeje' lo yež Jerusalén nga, nich gonto' légake' zia.

Zloe'el Pablo kan beyake' che Benne' Cristo

⁶ Naž wnná Pablo:

—Katen' zeyá'a lo nez, na' za' žina' lo yež Damaskon', katen' goken wawbíž, ka' gaze wyép yes baní' da' zan' ya'abá, na' bsa'nín' gan zeyá'a. ⁷ La' bgo'ntia' lo yo, na' benla' chi'i to Benne' gože' neda': “Saulo, Saulo, ¿biz chen' zbia' lažo'o neda'?” ⁸ Naž wnnabla' Le', na' wnnía': “¿Nož Le', Xan?” Le' gože' neda': “Neda' Jesús, benne' Nasaret. Nedkza' zbia' lažo'o.” ⁹ Benne' ka' wnníta'lengake' neda' blé'egekle' banín', na' bžébegake', san bi béngekle' chi'i Bennen' bcháljlene' neda'. ¹⁰ Naž goža'-ne': “¿Biz žala' gona, Xan?” Xanžon' gože' neda': “Beyás, na' wyéj lo yež Damasko gan zoa to benne' yi'e le' yógo'te da' žala' gono'.” ¹¹ Dan' biž bi blé'ela' dan' bdi'i yes baní' na' yej lawa', che len benne' ka' zéjlengake' neda' tzen béxwgake' na'a, na' bché'gake' neda' gan bžintia' lo yež Damaskon'.

¹² Lo yežen' zoa Ananías, to benne' žone' dot kan zna da' bchi'le Dios, na' benne' judío ka' nníta'gake' lo yež Damaskon' žápegake' le' ba la'ne. ¹³ Ananíasen' blé'e gan wzóa', na' gože' neda': “Saulo, bicha'a, yeyaljw yej lawo'.” La' na'ze beyaljw yej lawa', na' blé'ela' le'. ¹⁴ Le' gože' neda': “Dios chegak xa xto'žo' ka', wžekze' le' ža ni'te nich nnezlo' da' žénekzele' Le', na' nich le'elo' Benne' Chawe', Bennen' nake' Zi'nkze', na' nich yenlo' da' ye'kze' le'. ¹⁵ Ki naken dan' žala' wzóa lio' chie' Le' lawgak yógo'te benách ka', na' wzenlo' légake' da' ba blé'elo', na' da' ba benlo'. ¹⁶ Na'a, ¿biz chen' želo'? Wzó ža', na' bezóa nis. Wnnable' Xanžon' yeyone' le' chawe', na' yeké'e dola' da' nbago'o.”

Jesús bsele'e Pablo nich wzóa lie' chie' Le'

¹⁷ Lezka' wnná Pablo:

—Wdé na', katen' belá'a lo yež Jerusalén nga, na' kate' ne zchájléna' Dios lo zchil yodo', na' ble'e dáwe'la'. ¹⁸ Ble'ela' Xanžon', na' gože' neda': “Tariáze wyéj. Bežojte lo yež Jerusalén nga, dan' benne' ki bi gápegake' ba la'ne da' wchaljo' chia'.” ¹⁹ Neda' goža'-ne': “Xan, nnéžgake' kan bena' neda'. Wyoá'a gan nak lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkele' xtiža' Dios. Wdina' benne' ka' žejlé'gake' chio' Le', na' bséjwgaka'-ne' liž ya. ²⁰ Katen' bétgake' Esteban, bennen' bzoa lie' chio', lezka' neda' wzóa' ga na', na' bénlena' tzen benne' ka' bétgake' le', na' ben chi'a laže' da' bxoá yengak benne' ka' bžé'egake' le' yej.” ²¹ Naž Xanžon' gože' neda': “Wyéj, dan' žselá'a le' lawgak benách zi'to' ka'.”

Pablo zchájléne' benne' blo, benne' žeje' lo wdile

²² Nize ze law bze naggak benne' judío ka' che Pablo, na' naž wžéžeya'agake'. Wnnégake' zižje, na' wnnágake':

—Le got bennen'. Bi žala' soe' nbane'.

²³ Naž, dan' belbéžeyi'e, na' lo yela' zža'a chégake', bchéžgake' laže' da' zej nakwe', na' belgo'ne' goxo', ²⁴ che len benne' blon', bennen' žeje' lo wdile, gože' benne' ka' žjake' lo wdile wché'gake' Pablon' lo yo'o zen na'. Lezka' gože' légake' chingake' Pablon' nich nne' da' nakkzen, nich nnezle' biz chen' želbéžeya'a ki benne' judío ka' che Pablon'. ²⁵ Kate' ne zchéjgake' ni'a na' Pablon' len yid ka' nich chingake' le', Pablon' gože' to benne' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, benne' zoe' ga na', na' wnné':

—¿De latje chinle neda'? Neda' nbaba' Roma, na' bi bchi'a laže' nitó benne' neda' cha' nbaga'a zia.

²⁶ Kate' benle bennen' da' ni, wyeje', na' bejzenle' benne' blon', bennen' žeje' lo wdile. Gože' le':

—¿Bizkze žonžo? Benne' ni nbabe' Roma.

²⁷ Naž benne' blon' ble'e gan zoa Pablon', na' gože' le':

—Wnná cha' nbabkzo' Roma.

Pablon' gože' le':

—O', nbabkza'.

²⁸ Beží'i benne' blon', na' wnné':

—Neda' wdíjwkza' mežw zan nich baba' Roma.

Naž Pablon' gože' le':

—Neda' wbaba' Roma katen' golja' dan' zej nbab xa xna'a Roma.

²⁹ Kate' béngkele' benne' ka' da' ni, benne' ka' za' chingake' Pablon', naž bebíga'gake' gan zoe'. Lezka' bžebe benne' blon' katen' wnezle' nbab Pablon' Roma, dan' ba wnné' wchéjgake' le'.

Zla' Pablo lawgak benne' yodo', benne' wchi'a laže' ka'

³⁰ Ža chope ža, gónele benne' blon' nnezle' kwáselo bizen' da' žesbága'gake' benne' judío ka' Pablo zia. Wnné' beseže' do yan' da' nžejen Pablon', na' wnné' dobgak bxož wnná bia', bxož judío ka' len yógo'te benne' yodo', benne' wchi'a laže' ka'. Naž bebeje' Pablon' gan bséjwgake' le', na' bzie' le' lawgak le'.

23

¹ Naž Pablon' bwie' lawgak benne' yodo', benne' wchi'a laže' ka', na' wnné':

—Le'e, ljéža'do' ka'. Na' zejte na'a žonkza' da' chawe'. Ki naken, bi zoa da' žesbaga' lážda'wa' neda' zia law Dios.

² Naž Ananías, bxož blo, gože' benne' ka' nníta'gake' dot kwit Pablon' kápa'gake' žoe'e.

³ Pablon' gože' le':

—Lezka' Dios yebi'e chio' le', benne' zloé'ezele chawe' kwino'. ¿Že'kzo' zchi'a lažo'o neda' kan bchi'le Moisés, san zdetle žono' kan bchi'kzle Moisesen', zno' kápa'gake' neda'?

⁴ Benne' ka' nníta'gake' ga na' belyi'e Pablon':

—¿Žliž zi'o bxož blo che Dios?

⁵ Pablon' gože' légake':

—Le'e, ljéža'do' ka'. Nyejw le'e yiche da' znan: “Bi wliž zi'o benne' zna bi'e benách wlaš chio' ka'” san neda' bí gókbe'ela' nake' bxož blo.

⁶ Naž gókbe'ele Pablon' bale' zej nake' benne' yodo' saduseo ka', na' yezíka'gake' benne' yodo' fariseo ka'. Wnnié' zižje lawgak benne' yodo', benne' wchi'a laže' ka', na' wnné':

—Le'e, ljéža'do' ka'. Naka' benne' fariseo, na' naka' zi'n to benne' fariseo. Na'a

zchi'a láže'le neda' dan' žxen laža'a yeban-gak benne' gat ka'.

⁷ Kate' wnná Pablon' da' ni, bžoj chóplegak benne' yodo' fariseo ka', na' benne' yodo' saduseo ka', na' beldíl diže'e la' légakze'. ⁸ Ki béngake' dan' znnagak benne' saduseo ka' bi yebangak benne' gat ka', na' bi zej nnita' wbás che ya'abá ka', na' bi zej nnita' be' nákgakkze benách ka', san benne' yodo' fariseo ka' žejlé'gake' zej nnita' yógo'te da' ki. ⁹ Che len wžéžeya'agake'. Naž wzó ža'gak benne' wsedle, benne' yodo' fariseo ka'. Beldíl diže'e, na' wnnágake':

–Žeklto' neto' bi be da' zia nbaga' benne' ni, dan' cha' bchaljlen to be' nakkze no benne' le', o cha' bchaljlen to wbás che ya'abá le', bi žala' wži'izo che Dios.

¹⁰ Kate' ba beldíl díža'le'e benne' judío ka', na' bžebe benne' blon', benne' žeje' lo wdile, dan' žekle' wzózj tile' Pablon'. Naž wnné' chjak benne' ka' žjake' lo wdile, nich chejbéjgake' Pablon' ladjw benne' judío ka', na' yeché'gake' le' lo yo'o zen gan zdobgak benne' ka' žjake' lo wdile.

¹¹ Kate' ba nak žel ža na'ze, bloe'e law Xanžon' gan zoa Pablon', na' gože' le':

–Ben choch lažo'o, Pablo. Kan ba bchaljo' chia' neda' lo yež Jerusalén nga, lezka' žon byenen wchaljo' chia' lo yež Roma.

Žóngake' toze díža' gótgake' Pablo

¹² Kate' za' ža'ní' yetó ža, bałe benne' judío ka' béngake' toze díža', na' ben choch xtíža'gake', na' wnnágake' Dios wsaka' zi'e légake' cha' bi góngake' dan' bchebe láže'gake'. Wnnágake' bi be ye'j gáwgake' na' zejte gótgake' Pablon'. ¹³ Nníta'gakže ka choplaj benne' ka', benne' ben choch xtíža'gake' ki. ¹⁴ Jak benne' ki gan zej nnita' bžoz wnná bia' ka', na' benne' gole ka', benne' judío ka', na' wnnágake':

–Ba ben choch xtíža'to', na' znnabto' wsaka' Dios neto' zi' cha' bi gonto' ki, na' bi be ye'j gawto' na' zejte gotto' Pablon'. ¹⁵ Na'a, le'e len benne' yodo' wchi'a laže' ka', le ye' benne' blon', benne' žeje' lo wdile, nich yedjwá'gake' Pablon' wxé, nich žine' gan ndoble, na' nnale žénelele nnáblele Pablon' to díža' gaze lo de. Neto' kwe'

nawto'-ne' la' nez, na' gotto'-ne' zga'ale kate' žine' nga.

¹⁶ Benle xkwide' byo che no'le zan Pablon' kan kwe' náwgake' Pablon', na' wyejbe', na' wyo'obe' yo'o zen na', na' bejzenlben' Pablon'. ¹⁷ Pablon' bliže' to benne' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, na' gože' le':

–Bche' xkwide' ni law benne' blo, dan' nwa'be' to díža' ye'be'-ne'.

¹⁸ Naž bennen' bchi'e-be' gan zoa benne' blon', na' gože' le':

–Pablo, bennen' nyejwe' liž ya, bliže' neda', na' góta'yoele' neda' yedjwá'a xkwide' ni lawo', dan' žénelbe' wchaljlenbe' le'.

¹⁹ Benne' blon' bejwe' na'be', na' bchi'e-be' cheze, na' wnnable'-be', na' wnné':

–¿Bižen' žénelo' yi'o neda'?

²⁰ Lebe' gožbe'-ne':

–Benne' judío ka' ba ben toze xtíža'gake' gáta'yoegekle' le' chi'o Pablo wxé, nich žine' lawgak benne' yodo' wchi'a laže' ka'. Yé'gake' le' žénegekle' nnábgekle' le' to díža' gaze lo de, ²¹ san le', bi chejli'o dan' nnágake', dan' nníta'gakže ka choplajgake' kwe' náwgake' Pablon'. Ba ben choch xtíža'gak benne' ka', na' wnnágake' wsaka' Dios légake' zi' cha' bi gótgake' Pablon', na' bi be ye'j gáwgake' na' zejte gótgake' le'. Na'a, ba nníta'gake' ban laže', na' želbeze' wchebe lažo'o gono' dan' nnábgekle' le'.

²² Naž benne' blon', benne' žeje' lo wdile, gože'-be' bi ye'be' nitó benne' dan' ba gožbe' le', na' naž besele'e xkwiden'.

Zla' Pablo law Féliks, benne' blo wnná bia'

²³ Naž benne' blon' bliže' chope benne' zché'gake' to gaywá' benne' ka' žjake' lo wdile to toe', na' gože' légake' wkwéžgake' chope gaywá' benne' ka' žjake' lo wdile, benne' želzá' ní'agake', na' chonnlaj chi benne' ka' žjake' lo wdile, benne' žíagake' bia ka', na' chope gaywá' benne' ka' žjake' lo wdile, benne' zej noe'e yag ntoche' ka', nich chjake' lo yež Sesarea te xche'. ²⁴ Lezka' gože' légake' wkwéžgake' to bia, da' kwia Pablon', na' ché'gake' le' binlo, nich bi be gaken chie', nich žine' law Féliks, benne' blo wnná bia'.

25 Lezka' bsele'e to yiche da' znnan ki:
 26 “Neda', Klaudio Lisias, žapa' le': Padiox Féliks, benne' blo wnná bia'. 27 Benne' ni žsela'a-ne' lawo', wzengak benne' judío ka' le', na' gónegekle' gótgake' le'. Kate' gókbe'ela' nbabe' Roma, bchi'a benne' ka' žjake' lo wdile, na' beslá'-ne' lo na'gak benne' judío ka'. 28 Gónela' nnezla' biz bene', dan' žesbága'gak benne' judío ka' le' zia, na' bchi'a-ne' lawgak benne' yodo' ka', benne' wchi'a laže' chégake' ka'. 29 Kate' bchi'a laža'a dižan' kwáselo, wnnezla' žesbága'gake' le' zia kan nak da' zna da' žsédgekle', na' bi be zia nbaga' benne' ni, nich no benne' gote' le', o wsejwe' le' liž ya. 30 Naž bla' to benne' bzenle' neda' že' nawgak benne' judío ka' le' nich gótgake' le', na' che len žsela'a le' gan zo', na' goža' benne' ka', benne' žesbága'gake' le' zia lá'gake' lawo' le', nich wloé'egekle' le' bi diža' zej nape' le'. Dios gon chawe'e le'.”

31 Naž benne' ka' žjake' lo wdile béxwgage' Pablon', na' bégake' kan ba gož benne' blon' légake', na' bché'gake' le' lo yež Antípatris, ne nak žel. 32 Kate' za' ža'ní' yetó ža benne' ka' žjake' lo wdile, benne' želzá' ní'agake', beyéjgake' lo yež Jerusalén, na' benne' ka' žjake' lo wdile, benne' ka' žiagake' bia ka', beyó'ogake' nez, zché'gake' Pablon'. 33 Kate' benne' ka' zché'gake' Pablon' bžingake' lo yež Sesarea, bdégake' yichen' lo na' benne' blo wnná bian', na' bzégake' Pablon' lawe'. 34 Kate' beyož bel benne' blo wnná bian' yichen', na' wnnable' Pablon' gaz benne' le'. Kate' gókbe'ele' nbabe' gan nbab Silisia, 35 gože' le':

–Yenla' da' nno' kate' benne' ka' žesbága'gake' le' zia lá'gake' ga ni.

Naž gože' benne' ka' gape chí'igake' le' lo yolawe' gan zchi'a laže' Herodes, benne' zna bi'e ga na'.

24

Pablo zchalje' law Féliks

1 Wdé gayo' ža, bla' Ananías, bxoz blo, ga na', tzen len balé benne' gole, benne' judío ka', na' lezka' len Tértolo, to benne' žákl'i'e diža'. Blá'gake' law benne' blo wnná bian', na' besbága'gake' Pablo zia. 2 Katen'

ba blížgake' Pablon', na' ble'e ga na', wzó law Tértolon' žesbage'e le' zia, na' wnné':

–Benne' blo wnná bia', Féliks. Ni'a chio' le' žak chawe' cheto', dan' lo yeļa' žejní'il chio' cháwe'do' zna bi'o benách wlaš cheto' ka'. 3 Yógo'te da' ki žonen ga žak chawe' gáte'teze, na' dot láže'to' že'to' le': “Žóxkeno'.” 4 Na'a, nich bi gon lelto' le', žáta'yoela' le' gon zen lažo'o, na' yenlo' cheto' to chi'ido'. 5 Gókbe'elto' benne' ni zko'o yeļa'e benách ka', na' žone' ga benne' judío ka' nníta'gake' dot yežlyó zží'igake' che yolawe', na' nake' benne' blo ládjwgak benne' ka' zej nzi'e da' bsedle benne' Nasaret na'. 6 Lezka' gónele' wká'n ditje' yodo' cheto'. Che len wzento'-ne', na' gónelto' wchi'a láže'to' le' kan zna da' žsedlto'. 7 Naž Lisias, benne' blo, benne' žeje' lo wdile, ble'e gan zoato', na' len yeļa' snia zen beké'e benne' ni lo na'to'. 8 Naž gož Lisias na' benne' ka' žesbága'gake' le' zia, yídgake' lawo' le'. Na'a, le'kzo', kate' nnablo' Pablo ni binlo, gak nnezlo' kwáselo yógo'te da' ki da' žesbága'to'-ne' zia.

9 Lezka' wnnagak benne' judío ka', na' wnnágake' da' likzen'. 10 Naž benne' blo wnná bian' btaze ne'e nich wchálj Pablon', na' le' bechebe', na' wnné':

–Dot laža'a zchalja' kan nak da' žona', dan' ba zej nak yiz zan zchi'a lažo'o da' žak chegak benách lažto' ka'. 11 Da' bena' wak nnabo'. Bi na' gak chežinno ža wyá'a lo yež Jerusalén nich wká'n zena' Dios. 12 Bi bejxáka'gake' neda' zdil diža'a len no benne', na' bi bena' ga gongak benách ka' žo'osbé gan nak lo zchil yodo', o lo yo'o gan zdóbgake' nich yéngkle' xtiža' Dios, o lo yež. 13 Lezka' bi gak kwej lígake' da' ki da' žesbága'gake' neda' zia. 14 Da' nize žexóalapa' lawo'. Kan žona' xchin Dios chegak xa xto'to' ka' naken tlebe len da' žsédgekle' benne' ki, san légake' znnágake' naken da' zži'in che Dios, dan' žejli'a yógo'te da' zna xtiža' Dios, na' lezka' yógo'te da' bzojgak benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' Le'. 15 Kan légake' žxen láže'gake' Dios, lezka' neda' žxen laža'a Le', yesbane' benne' gat ka', benne' chawe' ka', na' benne' ka' bi zej nake' chawe'. 16 Che len žon byena' bi baga'a da' gonen ga yesbaga'

lázda'wa' neda' zia law Dios o lawgak benách ka'.

¹⁷ 'Wdé wzóa' ga yoble chope chonne yiz, na' belá'a gan zej nnita' benách wláž chia' ka' nich wnezjwa' mežw da' gáklēnen benách yache' ka', na' nich bi da' wdía' law Dios. ¹⁸ Kate' ne žona' da' ki, bałe benne' judío ka', benne' zej nžoje' gan nbab Asia bedjxáka'gake' neda'. Wzóa' la' li'a yodo', na' ba wlēj chawe' kwina' kan nak che yodo', na' bi ntoba' benách zan, na' bi bena' ga gongak benách ka' žo'osbé. ¹⁹ Benne' judío ka', benne' zej nžoje' gan nbab Asia, žala' lá'gake' lawo' le', na' yesbága'gake' neda' zia cha' zej nape' diža' bizjw len neda'. ²⁰ Žala' nnagak benne' judío ki cha' bi da' bžélgekle' da' zinnj da' bena' katen' bla'a lawgak benne' yodo' ka', benne' zchi'a láže'gake' légake'. ²¹ Toze katen' wzóa' lágake', zižje wžežia', wnnía': "Zchi'a láže'le neda' na'a dan' žxen laža'a yebangak benne' gat ka'."

²² Kate' benle Féliks na' da' ni, na' dan' kwáselo ba nnezle' kan nak che da' žsedle Pablon', bzoe' chela'ale diža' bizjw ni, na' wnné':

—Kate' la' Lisias, benne' blon', benne' žeje' lo wdile, na' yeyóž yenla' kan nak diža' bizjw chele.

²³ Naž Féliks na' gože' benne' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, benne' zoe' ga na', gape chi'e Pablon', san we'e le' latje te' la' lí'ale, na' bi wsejwe' xnezgak lježe' ka' yedjwíagake' le', nich bi da' góngake' chie'.

²⁴ Chope chonne žaze wdé na', da' yoble bla' Féliks na' ga na' tzen len Drusila, zo'le'. No'len' nake' judío. Féliks na' bliže' Pablon', na' bze nage' chie' kan nak da' žejle'žo che Jesús, Benne' Criston'. ²⁵ Kate' bchalj Pablon' kan žala' gakžo chawe', na' nna bia' kwínžo, na' la'žo law Dios gan wchi'a láže'e žo'o ža da' za' za', naž bžebe Féliks na', na' gože' Pablon':

—Beyéj na'a. Kate' gapa' latje, wliža' le' yetó.

²⁶ Lezka' gónele Féliks na' si'e mežw da' wnezjw Pablon' nich wsane' le', na' che len, zan chi'i bliže' Pablon', na' bchaljlēne' le'.

²⁷ Kate' gok chopiz, wyáz Porsio Festo latje che Féliks na', na' dan' gónele Féliks na' gone' da' žaz láže'gak benne' judío ka', na' bka'ne' Pablon' nyejwe' liž ya.

25

Zla' Pablo law Festo

¹ Bla' Festo lo yež Sesarea nich chaze' latje chie', gan gake' benne' blo wnná bia'. Wdé chonne ža bezé'e lo yežen', na' wyeje' lo yež Jerusalén. ² Naž bla'gak bxoz wnná bia' ka' len benne' blo ka' chegak benne' judío ka' law Feston', nich yesbága'gake' Pablo zia. Góta'yoegekle' Feston' ³ gone' da' žénegekle', na' sełe'e benne' ka' chejxi'gake' Pablon', nich yežine' lo yež Jerusalén. Gónegekle' kwe' náwgake' le' lo nez nich gótgake' le'. ⁴ Beží'i Feston', na' gože' légake':

—Nžej Pablon' lo yež Sesarea, na' žala' cha'a neda' ga na' wxé wižj nize. ⁵ Che len, nóte'tezlele le'e nzi' lo na'le, žala' sá'lenle neda', na' cha' nbaga' bennen' zia, na' gak yesbága'le-ne' zia.

⁶ Bga'n Feston' lo yež Jerusalén xono' ža. Naž beyeje' lo yež Sesarea. Kate' za' ža'ní' yetó ža, wži'e gan zchi'a laže'e, na' gože' benne' ka' chejxi'gake' Pablon'. ⁷ Kate' bla' Pablon' ga na', benne' judío ka', benne' ka' zej nžoje' lo yež Jerusalén, wbíga'gake' gan zoe', na' zan da' wnnégake' chie'. Besbága'gake' le' zia, san bi gok kwej lígake' da' ka' wnnégake' chie'. ⁸ Naž wnná Pablon' lo wlaze', na' wnné':

—Bi be bena' da' zži'i che da' žsédgekle benne' judío ka', na' kege bi da' bena' che yodo' chégake', na' kege che benne' Sésar, bennen' zinna bi'e žo'o.

⁹ Gónele Feston' gone' da' žaz láže'gak benne' judío ka', na' gože' Pablon':

—¿Žénelo' chejo' lo yež Jerusalén, gan soa no benne' wchi'a láže'e le' kan zej nak da' ki da' znnégake' chio'?

¹⁰ Beží'i Pablon', na' gože' le':

—Zoakza' gan že' benne' zchi'a láže'e lo wláz benne' Sésar, gan žala' wchi'a láže'e neda'. Bi be da' zinnj bena' chegak benne' judío ka', na' ba nnézkzelo' da' ni. ¹¹ Chela' bena' to da' zinnj, o bíte'teze da' gonen ga бага'a zia gata', na' bi wžona' gata'. Na'a, cha' bi bena' kan znnegak benne' ki chia', bi nzi' lo na' no benne' wdíe' neda' lo ná'gake'. Znnaba' cha'a law benne' Sésar gan wchi'a láže'e neda'.

¹² Kate' Feston' ba bcháljlene' benne' yolawe' ka', gože' Pablon':

—Ba wnnabo' chejo' law benne' Sésar. Law Sésar na' chejo'.

Zchalj Pablo law Agripa, benne' zнна bi'e

¹³ Wde chope chonne ža, Agripa, benne' zнна bi'e, ble'e lo yež Sesarea, tzen len Berenise, zo'le'. Bedjwiágake' Festo. ¹⁴ Kate' ba wnníta'gake' ga na' zan ža, Feston' bzenle' Agripan', benne' zнна bi'e, kan nak che Pablon'. Gože' le':

—Zoa to benne' nga, bka'n Féliks le' liž ya. ¹⁵ Kate' wzóa' lo yež Jerusalén, bla'gak bxoz wnná bia' ka' len benne' gole ka' lawa', na' wnnégake' che benne' ni. Wnnábgekle' neda' choga' chie' gate'. ¹⁶ Neda' becheba', na' goža' légake' bi zchoggak benne' Roma ka' che to benne' gate' cha' bi žingak benne' ka' znnégake' chie' lawe', benne' ka' žesbága'gake' le' zia, nich gak yechebe' chen. ¹⁷ Che len, kate' bžingake' légake' ga ni, bi wžela', san kate' bžin yetó ža, wži'a gan zchi'a laža'a, na' bseła'a benne' ka' bejxí'gake' Pablon'. ¹⁸ Kate' ne nníta'gak benne' ka' nga, benne' ka' žesbága'gake' le' zia, bi be wnnégake' chie' kan gokla' nnágake'. ¹⁹ Wnnégake' chie' bale diža' bizjw kan nak da' žejlé'gake' che Dios, na' kan nak che to benne' lie' Jesús, bennen' gote', san Pablon' žon choch xtiže'e zinne' zoe' nbane' da' yoble. ²⁰ Dan' bnitla' kan zej nak da' ki, wnnabla' Pablon' cha' žénele' cheje' lo yež Jerusalén, gan soa no benne' wchi'a laže'e le' kan zej nak da' ki. ²¹ Naž kate' wnnáb Pablon' cheje' law Augusto, benne' Sésar, nich wchi'a laže'e le', na' goža' benne' ka' žjake' lo wdile gape chí'igake' le' na' zejte seła'a-ne' law benne' Sésar.

²² Naž Agripan' gože' Feston':

—Lezka' neda' ženela' yenla' da' nna benen'.

Feston' gože' le':

—Wxé yenlo' da' nne'.

²³ Kate' za' ža'ní' yetó ža, len yela' zen belá' Agripan' len Berenise ga na'. Belyaze' gan žala' wcháljgake', tzen len benne' wnná bia' ka'. Naž bséla'gake' benne' ka' chejxí'gake' Pablon'. ²⁴ Naž Feston' gože' Agripan', benen' zнна bi'e, na' wnné':

—Benne' wnná bia', Agripa, na' yógo'tele le'e zoale nga tzen len neto'. Na'a zoa bennen' lawle le'e, na' zlé'elele-ne'. Yógo'te benne' judío ka', benne' nníta'gake' lo yež Jerusalén, na' lo yež nga, znnégake' chie'. Žé'gake' neda' žala' gate'. ²⁵ Žekla' neda' bi be bene' da' nbage'e zia gate', san dan' wnnable' lekze' cheje' law Augusto, benne' Sésar, nich wchi'a laže'e le', che len ba bena' chia' seła'a-ne' law Auguston'. ²⁶ Dan' bi nnezla' bi žala' wzoja' le'e yiche da' nbaga' benne' ni, dan' seła'a lo na' Xana', benne' Sésar, che len zchi'a-ne' lawle le'e, na' da' nakže blo, zchi'a-ne' lawo' le', Agripa, benne' wnná bia', nich kate' yeyóž znnablo'-ne', nnezla' bi žala' wzoja' le'e yiche kan nak che benne' ni. ²⁷ Žekla' neda' bi nak chawe' seła'a to benne' nžeje' ga na' cha' bi gak wlóe'ela' zia da' nbage'e.

26

Da' bchalj Pablo law Agripa

¹ Naž Agripan' gože' Pablo:

—De latje wchaljo'.

Bli na' Pablon' law Agripan', na' wzó lawe' zchalje', na' wnné':

² —Benne' wnná bia', Agripa. Žaz laža'a dan' de latje na'a wchalja' lo wlaza' neda' lawo' le' kan nak yógo'te da' žesbága'gak benne' judío ka' neda' zia. ³ Žaz láže'ža' dan' nónbi'o yógo'te da' žónteze žongak benne' judío ka', na' lezka' da' ki da' zdił díža'to' chen.

Da' ka' ben Pablo zga'ale

⁴ Lezka' wnná Pablon':

—Nnézkzegekle yógo'te benne' judío ka' kan bena' katen' gok yiz kwide' chia' gan zej nnita' benách wláž chia' ka', na' lezka' lo yež Jerusalén. ⁵ Lezka' nnézkzegekle', na' wak nnágake' kan bena' ža ni'te. Goka' benne' fariseo. Benne' fariseo ka' žon byéngake' zka'n zéngakže' Dios ka' žongak yezika' benne' judío ka'. ⁶ Na'a, zoa' nga lawle le'e nich no benne' wchi'a laže'e neda' dan' žxen laža'a Dios, na' dan' žejli'a chie' yesbane' benne' gat ka', na' gone' kan bchebe laže'e lawgak xa xto'to' ka'. ⁷ Žxen láže'gak benne' chežinno kwe' lježto' ka' sí'gake' dan' bchebe laže' Dios chégake'. Che len zka'n zéngake' Dios, na' žóngake' xchine'

te ža, na' žel. Dan' žxen laža'a da' ni, žesbága'gak benne' judío ka' neda' zia. Ki naken, benne' wnná bia', Agripa. ⁸ Na'a, žžéklele le'e bi nak da' chejle'žo, yesbane' Dios benne' gat ka'?

Pablo wžia laže'e benách ka' che Benne' Cristo

⁹ Lezka' wnná Pablo:
—Lezka' neda', zga'ale gokla' da' zan žala' gona' nich wži'a che Jesús, benne' Nasaret. ¹⁰ Ki bena' lo yež Jerusalén. Bsejwa' benne' zan liž ya, benne' ka' žejlé'gake' che Jesusen', dan' bdegak bχoz wnná bia' ka' yela' wnná bia' lo na'a. Katen' bétgake' benne' ka', bēnlengaka'-ne' tzen. ¹¹ Zan chi'i bsaka' zi'a benne' ka', nich wsángake' kan žejlé'gake' che Benne' Criston'. Ki bena' gan nak lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios. Bžá'ale'egaka'-ne', na' wžia láže'gaka'-ne' na' zejte wyá'a gan zej nnita' yež zi'to' ka' nich bejxéngaka'-ne'.

Pablo zloe'ele' kan beyake' che Benne' Cristo

¹² Lezka' wnná Pablo:
—Nich gona' ki wyá'a lo yež Damasko, na' bχoz wnná bia' ka', benne' ka' bséla'gake' neda', bdégake' yela' wnná bia' lo na'a. ¹³ Ka' goken, benne' wnná bia', Agripa. Kate' ne zeyá'a lo nez, ne nak wawbiž, ble'ela' to baní' ya'abá da' wza'nižen ka wbiž. Wza'nín' gan zeyá'a, na' gan zjak benne' ka' zá'lengake' neda' tzen. ¹⁴ Naž yógo'teto' bgo'nto' lo yo, na' benla' chi'i to benne' bliže' neda'. Bchalje' diža' hebreo, na' wnné': “Saulo, Saulo, žbiž chen' zbia lažo'o neda'? Žon zi' kwino', zži'o chia' neda'. Žak chio' kan žak che beže, bia žon zi' kwinba', kate' zlibba' yag ntoche' da' žóngekle'-ba' zi'.” ¹⁵ Naž goža'-ne': “žNož le', Xanžon' gože' neda': “Neda' Jesús, Bennen' zbia lažo'o. ¹⁶ Na'a, beyás, na' wzé, dan' bloe'e lawa' na'a, nich wzóa' le' gono' xchina', na' wzóa lio' kan nak che da' ni da' ba ble'elo', na' chegak da' ka' wloe'ela' le', katen' wloe'e lawa' gan zo'. ¹⁷ Yeslá' le' lo na'gak benne' wláž chio' ka', na' lo na'gak benne' zi'to' ka'. Na'a žsela'a le' lawgak benne' ka'. ¹⁸ Žsela'a le' gan nníta'gake' nich gono' ga yeyaljw yej lágw'gake', na' yeyákgake' che Dios, na' kwásgake' len da' zej nak che

da' chol, na' tágake' lo baní'. Yežókgake' lo na' da' xiwe', na' cházgake' lo na' Dios. Cha' chejle'gake' chia' neda', Dios yenít lawe' chégake', na' yeké'e dola' da' zej nbage'e, na' gata' chégake' latje báb'engake' benách ka', benne' ka' Dios ba wleje' cheze'.”

Ben Pablo kan nak da' bloe'el Xanžo le'

¹⁹ Lezka' wnná Pablon':
—Che len, benne' wnná bia', Agripa, bi bži'a gona' da' bloe'el Dios, Bennen' zoe' ya'abá, neda'. ²⁰ Bzejni'ila' benne' ka' nníta'gake' lo yež Damasko, na' wdé na' benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén, na' benne' ka' nníta'gake' gan nbab Judea, na' benách ka' che yež zi'to' ka', nich yeyát láže'gake', na' yeyákgake' che Dios, na' góngake' da' gak bia' ba beyát láže'gake'. ²¹ Dan' bena' ki, wzengak benne' judío ka' neda' katen' wzóa' la' li'a yodo', na' gónegekle' gótgake' neda'. ²² Naž Dios góklene' neda', na' na' zejte na'a ža, dot laža'a zchalja' lawgak benne' gaxjw ka', na' lawgak benne' blo ka'. Bi zchalja' che da' yoble, san toze kan belnná zga'ale benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, na' lezka' kan wnná Moisés kan žala' gaken. ²³ Wnnágake': “Benne' Criston' sáka'li'e, na' te gate' gake' Benne' nežw yebane' lo yela' got, nich wloe'ele' law gak wxén láže'gak benách ka' žingake' lo latje baní' chie', na' soa no benne' wzóa lie' che da' ki lawgak benne' wláž cheto' ka', na' lezka' lawgak benách zi'to' ka'.”

Pablo zzejni'ile' Agripa nich chejli'e che Benne' Cristo

²⁴ Kate' ba bchalj Pablo da' ki, dan' wnné' lo wlaze', naž Festo wnnié' zižje, na' wnné':
—Žak yał yichjo', Pablo. Dan' bsédli'o, ba gok yał yichjo'.

²⁵ Naž Pablon' gože' le':

—Bi nak yał yichja', žapa' le', Festo, na' da' znnia' naken dot da' li, na' naken da' zakan'. ²⁶ Agrípakze', benne' ni znna bi'e, nnézkzele' da' ni, na' che len, dot laža'a zchalja' lawe' le'. Nnézkzele' da' ni, dan' bi goken bagáche'ze. ²⁷ Benne' wnná bia', Agripa. žŽejli'o da' wn-nagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios? Nnezla' žejli'o da' ni.

²⁸ Naž Agripan' gože' Pablon':

—Yeláte'ze žek gono' neda' che Benne' Criston'.

²⁹ Pablon' gože' le':

—Ni'a che Xanžo Dios žénela', la'kze yeláte'ze o da' zenle'e, kégeze le', san lezka' yógo'te benne' ki, benne' želyenle' chia', gakle dot kan naka' neda', naka' che Benne' Criston', san kege chejle do ya kan nžeja' neda'.

³⁰ Kate' beyož bchalj Pablon' ki, na' wzó ža' benne' blo wnná bian', na' lezka' wzó ža'gak bennen' zna bi'e, na' Berenise, na' benne' ka' žé'le'ngake' lé'gake' tzen. ³¹ Katen' bžó'gake' cheze, na' ben chawe' xtí'ža'gake', na' wnná'gake':

—Bi be ben benne' ni da' gonen ga bage'e zia gate', o yejwe' le' liž ya.

³² Agripan' gože' Feston':

—Wak no benne' wsán benne' ni chela' bi wnnable' cheje' law benne' Sésar nich wchi'a laže'e le'.

27

Želsele'e Pablo lo yež Roma

¹ Katen' ba ben toze xtí'ža'gake' sé'la'gake' neto' to lo barkw nich chejto' lo yež Roma, gan nbab Italia, bé'xwgake' Pablo, na' yebale benne' ka' zej nžeje'. Bde'gake' lé'gake' lo na' Julio, benne' zchi'e to kwe' benne' žjake' lo wdile, da' nzin': Benne' Ka' Che Augusto, bennen' nake' benne' Sésar. ² Wžento' to lo barkw che gan nbab Adramitio, dan' žala' ten gan zej nnita' yež ka' gan želžín barkw ka', yež ka' zej nbaben lo yežlyó Asia, na' yó'ozeto' lo barkwn', wza'to' lo yež Sesarea. Lezka' žonlen Aristarko neto' tzen. Nake' benne' Tesalónika, to yež nbaben Masedonia. ³ Kate' za' ža'ní' yetó ža, bžinto' lo yež Sidón, na' Julio, bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, lo yela' ži'i laže' chie', bi'e Pablon' latje cheje' gan zej nnita' benne' lježžo ka' nich wnézjwgake' le' bi da' žiá'žjele'. ⁴ Wdé na', bebento' lo barkwn', na' wza'to' ga na'. Wdeto' chelá'a gan že' yežlyó Chipre gan že' ži ben' da' žaken. Ki béngake' dan' ben' da' žaken lo nisko', zan' zaka' lawto'. ⁵ Naž wdeto' lo niskon' gan nla' gan nbab Silisia, na' gan nbab Panfilia, na' bžinto' lo yež Mira, to yež nbaben yežlyó Lisia.

⁶ Bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, na' yo'oto' lo ne'e, bejxake'e to barkw ga na' da' nžojen lo yež Alejandria, na' zejen gan nbab Italia. Lo barkwn' wló'ogake' neto'.

⁷ Wzá' barkwn' cho laže' zan ža, na' len yela' zzáka'le'e bžinto' gan nla' to yežlyó da' nzin' Gnido, na' dan' ben' da' žaken bžiga' neto', na' wdeto' chelá'a yežlyó da' nzin' Creta gan že' ži ben' da' žaken, na' wdeto' gan nla' yež Salmón. ⁸ Len yela' zzáka'le'e wdeto' chelá'a gan že' yežlyó Cretan', na' bžinto' to latje gan želžín barkw ka', da' nzin' Buenos Puertos, dan' žen' gawze gan zoa yež Lasea.

⁹ Dan' ba wžél-le'eto', ba bžin ža žon zož gak ditje bíte'teze barkw cha' zzan' lo nisko' lo ža ka', dan' ba wdé ža ka' kate' žóngake' wbás, na' za' žin byo' zag ka' kate' žakle'e be'. Che len Pablon' bzejni'ile' lé'gake', ¹⁰ na' wnné':

—Le'e, benne' ka', žákbe'ela' gan chej barkw ni, gon zož kwia yin', tzen len da' ka' nwan', na' lezka' gon zož gatžo žo'o.

¹¹ Bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile bejleže' da' wnnagak bennen' nzi' lo ne'e barkwn', na' benne' xankzen, ka' dan' wnná Pablon'. ¹² Dan' latjen' gan želžín barkw ka', dan' nzin' Buenos Puertos, bi naken ga gá'ngake' byo' zag ka', che len yeláte'ze ka' bdachgak benne' ka' nníta'gake' lo barkwn' ben toze xtí'ža'gake' yekwásgake' ga na', cha' wak žíngake' gan želžín barkw ka' lo yež Fenise, to yež lezka' žen' lo yežlyón' da' nzin' Creta, na' z oan chelá'ale gan žen' wbiž, na' gónegekle' gá'ngake' ga na' byo' zag ka'.

Žak to be' wale lo nisko'

¹³ Dan' žaken to be'do' da' za' zaka' chelá'ale gan zde wbiž byo' zag ka', gókgekle' wak góngake' kan žénegekle', na' bechísgake' ya ži'i da' nžejen do ya da' zzoan žize barkwn', na' wdé barkwn' gawze kwit yežlyón' nzin' Creta. ¹⁴ Yetó chí'ido'ze, gok to be' wale da' zan' lawto', dan' nzin' Euklidón. ¹⁵ Dan' ben' da' žaken zzejen chelá'ale barkwn', na' dan' bi gok chej barkwn' gan za' ben', naž bé'gake' ben' latje bchen' barkwn'. ¹⁶ Kate' wdé barkwn' ga bžinten chelá'ale to yežlyodo' nzin' Kauda, bžinen chelá'ale gan bi žakle'e ben', na' len yela' zzáka'le'e bchísgake' bárkwdon', da'

žzoben barkw zen na', na' bzóagaken' lawle barkwn' gan yo'oto'. ¹⁷ Wdé bžéngaken' lo barkw zen na', naž bchej chóchgake' barkw zen na'. Bdégage' do ka' zanle barkwn', nich bi kwia yin' lo nisko'. Dan' bžébegake' te barkwn', na' chejche'ten lo yož da' žen' zan nisen', che len btíngake' laže' chen, da' ztoben be' nich wsán' barkwn'. Naž bé'gage' ben' latje bchen' barkwn'. ¹⁸ Kate' za' ža'ní' yetó ža, dan' be' wale da' žaken zche'le'en barkwn', bžó'ngake' bale ywa' da' nwa' barkwn' lo nisko'. ¹⁹ Ža chonne ža, len na' kwinto' bžo'nto' da' zkóngekle' žin lo barkwn' lo nisko'. ²⁰ Kate' ba gok zan ža bi zle'elto' wbíž o belj ka', na' dan' žakle'e ben' da' zchen' barkwn' gan yo'oto', biž bxen láže'to' yelato'.

²¹ Kate' ba gok zan ža bi be bdawto', wzé Pablon' gachje láwe'legake', na' gože' légake':

—Le'e, benne' ka', gokžen chawe' chela' bze nagle chia', na' bi wza'žo lo yežlyó Creta, na' bi yedjchagžo da' ni da' zzáka'žo, na' da' žaken che barkw ni. ²² Na'a, žapa' le'e: le gon choch láže'le, dan' bi gatle nitole le'e zoale nga, la'kze kwia yi' barkw ni. ²³ Ki gaken dan' wdé yele bla' to wbás che ya'abá che Dios lawa' neda'. Diosen' naka' chie', na' žona' xchine'. ²⁴ Wbás che ya'abán' gože' neda', na' wnné': "Pablo, bi žebo'. Žon byenen žino' law benne' Sésar. Dan' nži'il Dios le', yeslé' yógo'te benách ka' nníta'lengake' le' lo barkw ni." ²⁵ Che len, le gon choch láže'le, dan' žxen laža'a Dios, gone' kan ba gož wbás che ya'abá chie' neda'. ²⁶ Ki gaken la'kze žon byenen kwia yi' barkw ni to lo yežlyodo', gan chejka'nen žo'o.

²⁷ Kate' ba wdé xda' ža, ben' da' žaken zchen' barkwn' lo nisko' da' nzin' Adriátiko, na' gachje yele gókgekle benne' ka' žóngake' žin lo barkwn' za' žin barkwn' gawze gan že' to yežlyó. ²⁸ Belžo'ne' to do lo nisko', na' belnnezle' galje wes naken ga bžinten zante nisen'. Kate' wdé barkwn' yeláte'do', na' belžo'ne' don' da' yoble lo nis, na' belnnezle' ba nakzen chi wes. ²⁹ Dan' bžébegake' chejžé' barkwn' lo yej ka', che len, zaka' chelá'a xkóže'le che barkwn' belžo'ne' tape ya' ži'i lo nis, da' ka' zej nžejen do ya, na' zzóagaken žize barkw. Len yela' žek zedle chégage' belbeze'

cha'ní'. ³⁰ Naž benne' ka' žóngake' žin lo barkwn' gónegekle' wzónnjgake' lo barkwn'. Blétjgake' bárkwdon' da' žian lo barkw zen na' lo nisko'. Béngake' ka' žénegekle' kó'ogake' ya ži'i na' yelate' ži'to', da' nžejen do ya, na' zzoan žize barkwn', dan' zoan zaka' chelá'a lawle. ³¹ Naž Pablon' gože' bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile tzen len benne' ka' žjake' lo wdile, na' wnné':

—Cha' bi ga'ngak benne' ki lo barkw nga, bi gag yelale.

³² Naž benne' ka' žjake' lo wdile belchoge' do ka' da' zej nžejen bárkwdon', na' bé'gage' latje wbixen lo nisko'.

³³ Kate' za' ža'ní', Pablon' góta'yoele' légake' gáwgake' late'. Gože' légake':

—Na'a ba gok xda' ža zna'le dot yele, na' žonle wbás, na'bi be bdawle. ³⁴ Che len, žata'yoela' le'e gawle late' nich yeyák láže'le, dan' bi gatle nitole le'e.

³⁵ Kate' beyož bchalj Pablon' da' ni, bežwe' yet xtil, na' gože' Dios: "Žóxkeno'." Ki bene' lawgak yógo'tegake'. Naž bzožje' yet xtilen', na' wzó lawe' žawe'. ³⁶ Naž yógo'tegake' gok choch láže'gake', na' bdáwgake'. ³⁷ Ka wyo'oto' lo barkwn', wabto' chope gaywá' chonnalj chino' toto'. ³⁸ Wdé bdáwgake', na' béljegekle', naž belžo'ne' zoa' scribe da' nwa' barkwn' lo nis, nich góngake' láte'že ywa' da' nwa' barkwn'.

Zbia yi' barkw lo nisko'

³⁹ Kate' ba nak te ža, na' benne' ka' žóngake' žin lo barkwn' bi bénbia'gake' yežlyón'. Blé'egekle' to gan zžin nisko' yelate' gachje láwe'le yežlyón', na' de gan nak lache' žoa'a nisko' lo latjen'. Gónegekle' góngake' ga cho'o barkwn' ga na'. ⁴⁰ Naž beséžgake' do ya ka' da' zej nžejen ya ži'i ka' da' zzóagaken barkwn' žize, na' bsángake' légaken, na' belbixen lo nisko'. Lezka' beséžgake' do da' nžejen ne'e yag da' zzechjen barkwn' ki ka'le. Naž bechísgake' laže' che barkwn', da' ztoben be', dan' zoan chelá'a lawle che barkwn', na' wzó law zde barkwn' zaka' gan zžin nisko' yelate' gachje láwe'le yežlyodon'. ⁴¹ Kate' bžin barkwn' to latje gan zchaggak chope nis, na' bejché' chelá'a lawle che barkwn' lo yož zan nisko', na' bga'nze barkwn' ga na'. Biž gok tan, na' chelá'a xkóže'le che barkwn', wzó law

nisdon' zchinnjen len yela' zza' chen. ⁴² Naž gónegekle benne' ka' žjake' lo wdile gótgake' benne' ka' zej nžeje', nich bi xóagake' lo nis, na' bi wzónnjgake'. ⁴³ Bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile gónele' yeslé' Pablon', na' gože' légake' bi góngake' kan žénegekle'. Naž gože' benne' ka' žak xóagake' lo nis, zgá'alegake' cházgake' lo nis nich žíngake' lo yo biž. ⁴⁴ Lezka' gože' benne' ka' zej nga'ne' xóagake' lo blag ka', na' yezíka'gake' lawgak blagdo' ka' che barkwn'. Ka' goken, belágake' yógo'tegake', na' bžíngake' lo yo bizen'.

28

Da' ben Pablo lo yežlyó da' nzin' Malta

¹ Kate' ba bžinto' yógo'teto' lo yo biže, na' wnezlto' yežlyón' gan zoato' nzin' Malta. ² Benne' xiža' ka', benne' nníta'gake' lo yežlyón', lo yela' ži'i laže' chégake' wdápegake' neto' ba la'ne. Bžéngake' yi', na' bližgake' neto' yógo'teto' yeché'l kwinto', dan' žak yejw, na' žakle'e zag. ³ Naž Pablo bešwe' chelén zis wage biždo', na' katen' wloé'en lo yin', bžoj to bele snia ladjw zis wagen', bia žzonnjba' da' la che yin', na' wka'aba' yen na' Pablon'. ⁴ Kate' benne' xiža' ka' blé'egekle' belen', bia nála'ba' yen na' Pablon', naž belyi'e ljéžgake':

–Da' li benne' ni nake' benne' wetw benách ka'. La'kze belé' lo nido', diosen' lie' Chawe' bi we'e le' latje soe' nbane'.

⁵ Pablon' bžíbesise' ne'e, na' beyexjw bele snia na'. Bejxóateba' lo yin', na' le' bi be gokle'. ⁶ Benne' xiža' ka' nníta'gake' ga na' bwíagake' Pablon'. Zbézgake' batze kwi'e yi, o bixe' gate'. Naž kate' ba belbeze' scha, na' blé'egekle' bi be gokle', gókgekle' yetó, na' wnnágake' nake' to dios.

⁷ Lo latje na'ze že' yežlyó che Publio, benne' wnná bia' lo yežlyón', na' wdape' neto' ba la'ne. Lo yela' ži'i laže' chie' bnnite' neto' liže' chonne ža. ⁸ Kate' ža ka' xa Publio na' de'e yižwé'. Yoe'e da' la, na' de'e yižwé' žen. Wyáz Pablon', zejwíe' le', na' wdé bcháljlene' Dios, bxoá ne'e benne' yižwén', na' beyake'. ⁹ Dan' ben Pablon' da' ni, lezka' benne' yižwé' ka', benne' nníta'gake' lo yežlyón', bžíngake' gan zoe', na' beyákgake'.

¹⁰ Benne' ka' wdápegake' neto' ba la'ne, na'

béngake' da' zan da' góklengaken neto'. Kate' za' yeza'to' lo yežlyón', bénngake' cheto' da' ka' byážjelto'.

Zžin Pablo lo yež Roma

¹¹ Kate' gok chonne byo' zoato' ga na', wžento' to lo barkw che yež Alejandría, da' bga'nen lo yežlyón' byo' zag ka'. Chelá'a lawle che barkwn' zej da'gak lo'a ka' zej nzin' Kástor len Póluku, dios kwach ka' chegak benne' Alejandría ka'. ¹² Bezá' barkwn' ga na', na' bžinen lo yež Sirakusa, gan bga'nto' chonne ža. ¹³ Beza'to' ga na', na' wdeto' chela'ale yežlyón', na' bžinto' lo yež Režio. Kate' za' ža'ní' yetó ža, na' žak be' da' zan' zaka' gan zde wbiž byo' zag ka', na' beza'to' ga na', na' ža chope ža la' bžínteto' lo yež Puteoli. ¹⁴ Lo yežen' bejxáka'to' bale benne' lježžo ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' góta'yoegekle' neto' gá'nłento' légake' xono' ža. Kate' wdé ža ka', beza'to' ga na' nich chejto' lo yež Roma, na' bezá' ní'ato'. ¹⁵ Benne' lježžo ka' nníta'gake' lo yež Roma ba béngekle' za' žinto' ga na', na' bžójgake' bedjchággake' neto'. Bžíngake' to yeždo' nzin' Ga Ždo'w Apio. Yebale' bžíngake' to latje nzin' Chonne Yo'o Gan Zga'ngak Benne' Ka' Zej Yoe'e Nez. Kate' Pablon' ble'ele' légake', bdip laže'e, na' gože' Dios: “Žóxkeno'.”

¹⁶ Kate' bžinto' lo yež Roma, na' bennen' zchi'e benne' ka' žjake' lo wdile, bchi'e benne' ka' zej nžeje', na' bdie' légake' lo na' to benne' blo žeje' lo wdile. Benne' ni bi'e Pablo latje soe' cheze', san to benne' žeje' lo wdile wzóalene' le', bennen' žape chi'e le'.

Da' bchalj Pablo lo yež Roma

¹⁷ Ža chonne ža, Pablon' bliže' benne' blo ka' chegak benne' judío ka', benne' nníta'gake' lo yež Roma. Kate' ba zej ndobe' gan zoa Pablon', le' gože' légake':

–Le'e, ljéža'do' ka', la'kze bi be bena' chegak benne' wlaš chežo ka', na' kege chegak da' žónteze žonžo kan bengak xa xto'žo ka', benne' judío ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén bdégake' neda' lo na'gak benne' Roma ka', benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén, nich wséjwgake' neda' liž ya. ¹⁸ Naž kate' ba wnnábgekle' benne' Roma ka' neda', gónegekle' wsángake' neda', dan'

gókbe'egekle' bi nbaga'a zia gata'. ¹⁹ Benne' judío ka' bséjwgake' xnezgak benne' ka' gónegekle' wsángake' neda', na' ben byenen wnnaba' cha'a law benne' Sésar nich wchi'a laže'e neda', na' kege nich yesbaga'a benne' wláz chežo ka' zia. ²⁰ Che len bliža' le'e nich le'ela' le'e, na' wcháljlena' le'e, dan' nžeja' do ya ni dan' žxen laža'a da' žxen láže'žo žo'o, benne' Israel ka', gon Dios da' bchebe laže'e gonne' chežo.

²¹ Naž légake' belyi'e Pablon':

—Bi na' si'to' nitó diža' da' zan' gan nbab Judea kan nak che da' žaken chio', na' bi na' la' nitó benne' lježžo nga, benne' judío, nich wloe'ele' neto' cha' zoa no benne' bi da' znnie' chio'. ²² Na'a, žénelto' yenlto' da' nno', da' žejli'o, dan' nnezlto' yógo'te latje znnegak benách ka' chegak benne' ka' zej nzi' lo ná'gake' diža' koben'.

²³ Ka' goken, Pablon' bžie' bia' to ža, na' ža na' benne' zan bdóbgake' gan zoe'. Wzó law Pablo zildo', na' góltele', bzejni'ile' légake', na' bzenle' légake' kwáselo kan zna bia' Dios. Gónele' wloe'ele' légake' nak dot da' li da' zchalje' kan nak che Jesusen'. Nich gone' ki bkonle' žin da' bchi'le Moisés, na' da' wnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios. ²⁴ Bale' wzí' lo ná'gake' da' bchalj Pablon', san yezíka'gake' bi bejlé'gaken'. ²⁵ Dan' gok chóplegake', wzó lágwage' žezá'gake' ga na', na' Pablon' gože' légake', na' wnné':

—Nakkze da' li da' wnná Dios Be' La'y lo na' Isaías, bennen' bchalje' lo wláz Dios, dan' bzejni'ile' xa xto'žo ka', katen' wnné':

²⁶ Wyéj lawgak benne' ka', na' yé'gako'-ne':

Wzé nagle, san bi chejní'ilele.

Wíale, san bi lé'elele.

²⁷ Benne' ki nak zide yichj lázdo'gake'

na' bi be žazen lo yichj lázdo'gake'.

Žóngake' kan žongak benne' lo choje ka'.

Bi zlé'egekle' len yej lágwage'

na' bi žénegekle' nággake',

na' bi žejní'il yichj lázdo'gake'

na' bi žénegekle' yeyákgake' che Dios

nich gak yeyóngaka'-ne'.

²⁸ Na'a, žala' nnézlele da' ni. Dios žsele'e neto' lawgak benách zi'to' ka' nich yelágake', katen' yénegekle' xtiže'e.

²⁹ Kate' beyož bchalj Pablon' da' ki, naž bežojgak benne' judío ka', na' želdíl diža'gake' la' légakze'.

³⁰ Pablon' bga'ne' ga na' chopiz, na' wzóe' to lo yo'o gan žizjwe', na' wdape' ba la'ne yógo'te benne' ka' bedjwíagake' le'. ³¹ Len yela' wechóg laže' bchalje' kan zna bia' Dios. Bsedle' benách ka' kan nak che Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' bi wzóa no benne' wsejwe' xneze'. Ka'kze naken.

DIŽA' DA' BSEĽA' PABLO LO YEŽ ROMA

Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús lo yež Roma

¹ Neda', Pablo, naka' benne' ndo'w che Jesús, Benne' Criston', na' wbás chie', dan' bliž Dios neda', na' wžekze' neda' nich wchalja' diža' chawe' chien'.

² Bchebe laže' Dios ža ni'te sele'e diža' chawen' chežo. Bene' ki lo na'gak benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' Le', na' légake' bzójkake' xtiže'e le'e yiche la'y che Dios. ³ Bzójkake' yógo'te da' žala' gon zínkze Dios, Bennen' nake' Xanžo Jesús, Benne' Criston'. Lo yela' benách chie' nake' za'só Dabí, benen' wnná bi'e benách Israel ka', ⁴ san kan nak be' nakkze', da' naken la'y, nak bia' nake' Zi'n Dios, na' nape' dot yela' wak. Nak bia' naken ki dan' bebane' lo yela' got. ⁵ Ni'a che da' ben Jesús, Benne' Criston', zzi'žo da' žonn Dios chežo lo yela' ži'i laže' chie', na' bzoe' neda' wbás chie' nich lo wlaze' Le' gona' ga benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga chejlé'gake' chie' Le', na' góngake' kan znná xtiže'e. ⁶ Benle le'e da' zinnj tzen len benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, san na'a ba bliž Dios le'e nich gakle che Jesús, Benne' Criston'.

⁷ Dios nži'ile' le'e, na' bliže' le'e nich gakle che Leze'. Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le.

Žénele Pablo chejwíe' benách ka' che Jesús lo yež Roma

⁸ Zzo lawa' zzoja' chele da' ni. Dan' nakžo che Jesús, Benne' Criston', žapa' Dios: "Žóxkeno'" kan nak chele yógo'te, dan' zchaljgak benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga kan žejle'le chie' Le'. ⁹ Dot laža'a žona' xchin Dios, na' zchalja' diža' chawen' kan nak che Zi'ne'. Nnézkzele Dios zcháljlenteza'-ne', na' znnabla'-ne' gon chawe'e le'e. ¹⁰ Znnábtezla' Dios, cha' naken da' žénele' Le', gonne' neda' latje yedjwía' le'e. ¹¹ Ki znnabla'-ne' dan' žak laža'a le'ela' le'e nich gak gona' ga gata' chele to da'

wnezjw Dios Be' La'y chele, da' gonen ga gólele lo da' nak che Xanžon'. ¹² Dan' žénela' naken gon chochžo tožo yetožo, dan' žejle'žo to tožo che Jesús, Benne' Criston'.

¹³ Zí'na'do' ka', žénela' nnézele da' ni. Gok laža'a zan chi'i yida' gan zoale, san na' zejte na'a bi na' gonnen chia'. Žénela' yida' gan zoale nich gona' ga yebélenlele da' zchalja', kan žebélengeklen yezika' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. ¹⁴ Zoa da' nbaga'a chegak yógo'te benách, chegak benách ka' nníta'gake' yež gawze ka', na' chegak benách ka' nníta'gake' yež zi'to' ka', chegak benách ka' zej nsedle', na' chegak benách ka' bi zej nsedle'. ¹⁵ Che len, kan sáke'la' gona', ba zoa' wchalja' diža' chawen' gan zoale le'e lo yež Roma.

Yela' wak zen che diža' chawen'

¹⁶ Bi žedoe'ela' zchalja' diža' chawen', dan' napen yela' wak che Dios nich yeslán yógo'te benne' ka' žejlé'gaken'. Gan zzo law, žénele Dios yéngklen benne' judío ka', na' te na' yéngklen benách zi'to' ka'. ¹⁷ Diža' chawen' zloe'elen žo'o Dios gone' ga yeyakžo chawe' lawe' Le', cha' chejle'žo chie' Le', na' bi gak chope láže'žo. Kan nak da' ni nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: "No benne' nake' chawe' dan' žejli'e che Dios, gata' yela' nban chie'."

Zia da' zej nbaga' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga

¹⁸ Dios, Bennen' zoe' ya'abá, bloe'ele' law bi zle'ele' chawe' yógo'te benne' ka' žóngake' da' kegle, na' wsaka' zi'e légake', benne' ka', lo yela' bi nak chawe' chégake' zzóagake' chela'ale da' naken dot da' li. ¹⁹ Ki naken chégake' dan' bla' da' nak bian' zoakze Dios lawgak yógo'te benách ka', dan' Dios na'kze bloe'elen' law gan nníta'gake'. ²⁰ Ža ni'te katen' wzó law gota' yežlyó nga, na' zejte na'a ža, da' ka' ben Dios zej nak bian' da' bi gak le'elžo che Dios, kan zej nak yela' wak zen chie', na' da' nakkze' Le'. Che len, bi gak nnágake' bi zej nbage'e zia. ²¹ Katen' bénbia'gake' Dios, bi bka'n zéngake' le' kan žala' wká'n zenžo-ne', na' bi belyi'e Le': "Žóxkeno'." Che len dáche'ze beyák da' zza' láže'gake', na' bchol' yichj lázdo'gake' dan' béngake' zide yichj lázdo'gake'. ²² La'kze

gókgekle' žejní'ile'egekle', beyákgage' benne' bi nnezle ka', ²³ dan' bká'ngake' yela' zen che Dios, Benne' zóateze', na' bka'n zéngake' lo'a ka', da' ka' zej naken ka benne' ka' žátgakkze', na' ka' bia ka' zoa xílgakba', na' ka' bia yixe' ka' želdaba' lo yo, na' ka' bele ka' žzob kwíngakba' lo yo.

²⁴ Che len Dios beběj yichje' légake' nich góngake' da' kegle ka' da' zze láže'gake', na' ki goken, bka'n sto' kwíngake' toe' len yetóe'. ²⁵ Goken ki dan' bká'ngake' xtiža' Dios, da' naken dot da' li, na' wzí' lo ná'gake' to da' wen laže'. Wdápegake' ba la'ne, na' bka'n zéngake' da' ka' ben Dios, na' kege Dios na'kze, Bennen' žala' wká'n zéntežžo. Ka'kze gaken.

²⁶ Che len Dios beběj yichje' légake' nich góngake' da' ka' zze láže'gake' da' žóngaken ga žedoe'elžo. No'le ka' bká'ngake' yela' zzoalen benne' byo, nich góngake' da' zej naken sban. ²⁷ Lezka' bengak benne' byo ka', bká'ngake' yela' zzoalen no'le, na' wzé láže'gake' da' zej nak sban da' žóngake' toe' len yetóe', na' béngake' da' žóngaken ga žedoe'elžo, dan' wnnita'lengake' la' ljež benne' byógakze'. Benne' ka' béngake' ki zzáka'gake' lo beła' žen chégake' dan' bebí'i Dios chégake' da' naken tlebe len dolan' da' béngake' dan' bká'ngake' Dios.

²⁸ Dan' bi gónegekle' gápegake' Dios ba la'ne, che len beběj yichje' légake' nich sa' láže'gake' da' wen laže', na' góngake' da' bi zakan'.

²⁹ Žóntezgake' yógo'te da' bi zej nak chawe'. Žóngake' yela' sto' ka'.

Žóngake' da' kegle.

Zdan láže'gake' yela' gape.

Bi zlé'egekle' ljéžgake' ka' chawe'.

Zgé'egekle' ljéžgake' ka'.

Žótgake' ljéžgake' ka'.

Zdí'l-lengake' ljéžgake' ka'.

Žon láže'gekle' benách ka'.

Žónle'egake' da' zinnj.

Znnégake' che ljéžgake' ka'.

³⁰ Znnágake' da' wen laže' che ljéžgake' ka'.

Bi zlé'egekle' Dios chawe'.

Zej nake' benne' bizjw ka'.

Žon kwíngake' benne' blo ka'.

Zka'n zen kwíngake'.

Žíljgake' da' zinnj da' góngake'.

Žeží'igake' che xa xná'gake'.

³¹ Zej nake' benne' bi žejní'il ka'.

Bi žóngake' da' bchebe láže'gake' góngake'.

Bi zej nake' ži'i laže' kan žala' gákgage'.

Bi ženít lágwage' che ljéžgake' ka'.

Bi žeyache' láže'gekle' ljéžgake' ka'.

³² Nnézkzegekle' da' bzoa Dios to chi'ize kan žala' gak chegak benne' ka' žóngake' da' ki, gátgake' to chi'ize. La'kze nnézkelen', kégeze žóngake' ki, san žaz láže'gake' benne' ka' žóngake' da' ki.

2

Chog Dios chegak benne' wen da' zinnj ka' gátgake'

¹ Che len, bi gak gon kwino' chawe', no benne' nako', cha' znnio' che lježo'. Katen' znnio' che lježo', žesbaga' kwino' zia, dan' znnio' che lježo', na' lezka' žono' le'.

² Nnézkzelžo kan zchi'a laže' Dios. Lo da' naken dot da' li zchi'a laže'e benne' wen da' zinnj ka'. ³ Le' znnio' chegak benne' ka' žóngake' da' kegle, na' lezka' žono' le'. ěžeklo' wdé gónzele Dios kate' wchi'a laže'e le'?

⁴ ězka'no' ka'ze yela' ži'i laže' che Dios, na' yela' zbez zen laže' chie', na' kan žone', zže'le' nich že'e le'? ěBi nnézkzelo' Dios žónlene' le' lo yela' ži'i laže' chie' nich gata' chio' latje yeyát lažo'o?

⁵ Lo yela' laždo' zižje chio' bi beyát lažo'o. Che len ztobo' yela' zzaka' da' yebí'i Dios chio' kate' wchi'a laže'e benne' ka', na' gak bia' naken kan žala' gon Dios kate' choge' chegak benne' wen da' zinnj ka' gátgake'.

⁶ La' ža na'ze yebi'ikze Dios che to to benne' kan zej nak da' béngake' to toe'. ⁷ Wnezjwe' yela' nban da' zejlí kanne chegak benne' ka' žóntezgake' da' naken chawe', na' že' láže'gake' sí'gake' da' chawe' da' znezjw Dios, na' žénegekle' yežóygake' chawe' lawe' Le', nich sóagake' nbángake' to chi'ize.

⁸ Dios, lo yela' zža'a chie', wsaka' zi'e benne' ka' zží'igake' che xtiže'e, benne' ka' bi žénegekle' góngake' kan zanna da' naken dot da' li, san žóngake' da' bi naken chawe'.

⁹ Sáka'gak yógo'te benne' ka' žóngake' da' kegle, na' gak nyache' láže'gake'. Ga zzo law gaken ki chegak benne' judío ka', na' lezka' gaken chegak benách zi'to' ka'.

¹⁰ Dios gon chawe'e yógo'te benne' ka' žóngake' da'

naken chawe', na' gape' légake' ba la'ne, na' wká'n žie' yichj lázdo'gake'. Ga zzo law gone' ki chegak benne' judío ka', na' lezka' gone' chegak benách zi'to' ka'.

¹¹ Ki wchi'a laže' Dios benách ka', na' Le' zle'ele' yógo'te benách ka' ka zej nakkze'.
¹² Gatgak yógo'te benách ka' žóngake' doła', la'kze bi žákbe'egekle' zží'igake' che xtiža' Dios dan' bi na' yéngekle' xtiže'e. Lezka', ka' nak da' zna xtiža' Dios, Le' wchi'a laže'e yógo'te benne' ka' zej nzi'e xtiže'e, san žóngakkze' doła'.
¹³ Ki gaken dan' benne' ka' žénzegekle' xtiža' Dios bi zej nake' chawe' lawe' Le', san yeyakgak chawe' benne' ka' žóngake' kan zna xtiže'e na'.
¹⁴ Ka' nak chegak benne' ka' bi zej nake' benne' judío ka', san žóngakkze' kan zna xtiža' Dios la'kze bi na' yéngklen', zoa to da' bzoa Dios lo yichj lázdo'gake' da' žsedlen légake'.
¹⁵ Benne' ki zloé'egekle' law žon žin xtiže'e da' yo'on lo yichj lázdo'gake'. Da' žon da' yo'on lo yichj lázdo'gake' nak bian' naken ki. Kan zza' láže'gake', žesbága'gake' ljéžgake' ka' zia, o žebėj ljéžgake' ka' chawe' toe' yetóe'.
¹⁶ Ki yebí'i Dios chégake' ža na' katen' wchi'a laže'e yógo'tegake' lo na' Jesús, Benne' Criston', kan zej nak da' bégake', na' kan nak da' wzá' láže'gake'. Ki žsedle diža' chawen' da' zchaljan'.

Da' žongak benne' judío ka', na' da' wnakze Dios

¹⁷ Le'e znnale nakle benne' judío ka', na' žxen láže'le yelale dan' žonle kan zna xtiža' Dios, na' zka'n zen kwinle dan' žéklele nónbia'le Le',
¹⁸ na' nnézkzelele da' žénele Dios gonle, na' da' wnnakze' Le', da' žsédlele le'e, na' žákbe'elele da' naken dot chawe'.
¹⁹ Zej nnita' benne' ka' zdágake' ga yoble, kan žongak benne' lo chole ka'. Žéklele wak wzejní'ilele benne' ka' zej nchol yichj lázdo'gake'.
²⁰ Žéklele wak wsédlele benne' ka' bi žejní'igekle', na' benne' ka' žejní'igekle' láte'do'ze, dan' nzi' lo na'le xtiža' Dios da' žsedlen benách ka' kan nak yela' žejní'il da' naken dot li laže', na' da' naken dot da' li.
²¹ Na'a, le'e žsédlele yezika' benách ka'. ĽBi žala' wsédlele kwinle? Le'e znnale: "Bi kwano". ĽZbanle le'e? ĽLezka' znnale: "Bi gono' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'". ĽŽonle le'e doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'? Le'e bi

zle'elele chawe' lo'a ka'. ĽZbanle le'e da' zej že' lo yodo' chégaken? ĽZka'n zen kwinle dan' nzi' lo na'le xtiža' Dios. ĽZka'nle le'e Dios ka'ze, dan' zzoale da' wnnakze' Le' chela'ale? ĽNyejw le'e yiche la'y kan žonle, dan' znnan: "Ni'a che da' žonle le'e, benne' ka' bi zej nake' benne' judío ka' zne zí'gake' che Dios."
²⁵ Wak yebélenlele da' nžogen lo bela' chele, benne' byo ka', dan' nak bian' nzi' lo na'le xtiža' Dios, cha' žonle kan zna xtiže'e, san cha' zzoale da' wnnakze' Le' chela'ale, ba beyakle ka' zej nak benne' ka' bi zej nake' che Dios.
²⁶ Che len, benne' byon', benne' bi nžog lo xpele'e dan' nak bian' no benne' byo nzi' lo ne'e xtiža' Dios, san žone' dot kan zna xtiže'e, benne' ni nake' law Dios ka' to benne' byo nžog lo xpele'e dan' nak bian', la'kze bi nžogen lo bela' chekze'.
²⁷ Benne' byon' bi nžog lo xpele'e da' nak bian' no benne' nzi' lo ne'e xtiža' Dios, san žone' dot da' zna xtiže'e, ka' žon benne' ni zlo'e'elen nbága'le le'e zia, la'kze nzi' lo na'le xtiža' Dios, na' nžog lo bela' chele dan' nak bian' naken ki, san bi žonle kan zna xtiže'e na'.
²⁸ Cha' to benne' judío nakzen' lo bela' žen chie', bi nakkze' benne' judío, na' da' nak bian' da' nžogzen lo bela' chie' bi naken li laže'.
²⁹ Bennen' nake' ki lo yichj lázda'we' nake' da' li benne' judío, benne' nake' che Dios, na' da' nak bia' nzi' lo ne'e xtiža' Dios da' naken li laže' naken to da' yo'on lo yichj lázda'we'. Da' nak bian' da' naken li laže' naken che be' nakkzžo, na' kege che yela' benachze chežo. Bennen' nake' che Dios ki, bi žapegak benách ka' le' ba la'ne, san Dios na'kze žape' le' ba la'ne.

3

¹ Cha' ki naken, Ľbiz da' chawe' žaken che to benne' dan' nake' benne' judío? ĽBiz da' chawe' žaken che benne' byo, benne' judío, dan' nžog da' nak bian' lo xpele'e?
² Da' cháwe'le'e naken chie', na' da' zan kan zej naken. Da' naken blo, Dios bdie' diža' la'y chie' lo na'gak benne' judío ka'.
³ Bale' bi žejlé'gake' che Dios. ĽŽeklo' bi gon Dios kan zna xtiže'e dan' bi žejlé'gake' chie' Le'?
⁴ Bi gaken ki. Žala' gákbe'elžo žónteze Dios kan zna xtiže'e, la'kze žon láže'gak yógo'te benách ka'. Kan nak chie' nyejw le'e yiche la'y, da' znnan:

Gak bia' nako' chawe' dan' žono' kan z_nno', na' yežojo' chawe' cha' no benne' wchi'a laže'e Le'.

⁵ Kate' žonžo da' kegle, Dios z_nne' bi nak chawe' da' žonžo. Da' ni nak bian' Dios nake' chawe'. Zej nnita' benne' ka' z_nnágake': "Da' kegle da' žonžo nak bian' Dios nake' chawe', na' che len bi žala' wsaka' zi'e žo'o." ⁶ Bi naken ki. Chela' ga'n zen Dios ni'a che da' kegle da' žonžo, ěnakxkze gak wchi'a laže'e benách ka' nníta'gake' yežlyó nga? ⁷ Kate' no benne' žon laže'e, Dios z_nne' bi zchalj bennen' da' naken dot da' li kan žone' Le'. Da' ni nak bian' nak dot da' li da' z_nnakze Dios. Zej nnita' benne' ka' z_nnágake' da' žon láže'gake' légake' žonen ga ga'n zen Dios, na' bi žala' choge' chégake', bi nne' zej nbage'e doła'. Ki z_nnágake'. ⁸ ěNnažo: "Gonžo da' kegle nich gak da' nak chawe'?" Benne' ka' z_nne' zí'gake' chežo z_nnágake' žsedlžo da' ki, na' naken chawe' chog Dios chégake' gátgake'.

Yógo'težo nbága'žo doła'

⁹ ěBizkze nnažo na'a? Kan nak cheto' neto', benne' judío ka', ěnákžeto' chawe' ka' yezika' benách ka'? Bi nakto', dan' ba bloe'elto' nga, zej nbaga' benách judío ka' doła', na' lezka' zej nbaga' benách zi'to' ka' doła'. Yógo'težo nbága'žo doła'. ¹⁰ Nyejw le'e yiche la'y da' z_nnan:

Bi zoa nitó benne' nake' chawe', nitóe'.

¹¹ Nitó benne' žejni'ile'.

Nitó benne' žilje' Dios.

¹² Yógo'tegake' zdágake' ga yoble; yógo'tie' zej nnítile'.

Nitó benne' žone' da' nak chawe', nitóe'.

¹³ Lbá'gake' zej naken ka' yežw ba ka' da' zej nyaljwn.

Len da' z_nnágake' žon láže'gekle' ljéžgake' ka'. Diža' da' žežojen žoá'agake' naken ka' da' yožen laye' bele snia ka'.

¹⁴ Len da' z_nnágake', z_nne' zí'gake' chegak benne' ka'.

¹⁵ Nníta'gake' zbéžgake' nich gótgake' benách ka'.

¹⁶ Zbía' yí'tezgake', na' žsaka' zí'tezgake' ljéžgake' ka'.

¹⁷ Bi gak gá'nleŋgake' ljéžgake' ka' cháwe'do'.

¹⁸ Bi zžébegake' Dios.

¹⁹ Nnezlžo bchalj Dios yógo'te da' ki, da' ži'e benne' ka' nzi' lo ná'gake' xtiže'e. Che len

bi gak nitó benne' nne' bi nbage'e doła', na' yógo'te benách, benne' ka' nníta'gake' dot yežlyó nga, Dios wchi'a laže'e légake'.

²⁰ Že' láže'gak benne' judío ka' góngake' da' z_nna xtiža' Dios nich yeyákgage' chawe', san bi gak nitó benne' yeyake' chawe' ki, dan' bzoa Dios da' wnnakze' nich gákbe'elžo nbága'žo doła', dan' bi žonžo dot da' wnnakze' Le'.

Yelažo dan' žejle'žo che Jesús, Benne' Cristo

²¹ Na'a, ba bla' law kan gak yeyakžo chawe' law Dios. Bi gak yeyakžo chawe' lawe' Le' cha' žónzežo kan z_nna xtiže'e, la'kze nyejw le'e yiche la'y da' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, dan' zloe'elen kan gak yeyakžo chawe' lawe' Le'.

²² Dios žonkze' ga žeyakžo chawe' lawe' Le' dan' žejle'žo che Jesús, Benne' Criston', na' gone' ga yeyakgak chawe' yógo'te benne' ka' chejlé'gake' chie' Le'. Tlebe zej nak yógo'te benách, ²³ dan' yógo'tie' béngake' doła', na' bi zej nake' chawe' kan nak Dios dot chawe'. ²⁴ Dios, lo yela' ži'i laže' chie', žonze' ga žeyakžo chawe' lawe' Le', na' beyone' žo'o chawe' dan' Jesús, Benne' Criston', beyawe' žo'o. ²⁵ Ki goken dan' Dios bdie' Jesús, Benne' Criston', lo yela' got lo wlazžo žo'o. Le' blalje' xchene', da' žeká'n doła', dan' žaken chežo cha' žejle'žo chie' Le'. Ki ben Dios nich gak bia' Le' nake' chawe', la'kze lo yela' zbez zen laže' chie' bzoe' chela'ale doła' ka' da' benžo ža ni'te. ²⁶ Ki ben Dios, na' bloe'el kwine' chawe' ža ni zoažo na'a, na' zga'ne' chawe' la'kze žeké'e doła' da' zej nbaga' benách ka', na' žone' ga žeyákgage' chawe' cha' žejlé'gake' che Jesús, Benne' Criston'.

²⁷ ěWak wká'n zen kwínžo dan' nakžo chawe' law Dios? Bi gakžo. ěBiz chen'? Naken dan' belažo, kege dan' žonžo kan z_nna xtiža' Dios, san dan' žejlé'zežo che Jesús, Benne' Criston'. ²⁸ Na'a, nnezlžo žeyák chawe' to benne' law Dios dan' žejli'e che Jesús, Benne' Criston', na' kege dan' žone' kan z_nna xtiža' Dios.

²⁹ ěNak Dios Dios chégakze benne' judío ka'? ěBi nake' lezka' Dios chegak benách zi'to' ka'? O', lezka' nake' Dios chegak benách zi'to' ka', ³⁰ dan' zoa toze Benne'

nake' Dios. Dios na' žone' ga žeyakgak chawe' benne' judío ka' lawe' Le', benne' byo ka' nžog lo beła' chégake' dan' nak bian' nzi' lo ná'gake' xtiže'e. Ki žone' Le' dan' žejlé'gake' che Jesús, Benne' Criston', na' lezka' gone' ga yeyakgak chawe' benne' zi'to' ka' lawe' Le', benne' byo ka' bi nžog lo beła' chégake' dan' nak bian'. ³¹ Na'a, cha' belazo dan' žejle'žo che Jesús, Benne' Criston', ¿wak nnažo biž zaka' da' bchi'le Dios žo'o? Bi gakžo, san yela' žejlé' chežo zloe'elen nak choch xtiže'e na'.

4

Da' ben Bran žsedlen žo'o

¹ ¿Bizkze nnažo na'a? ¿Nakx beyák Bran, xa wdé cheto', benne' judío ka', chawe' law Dios? ² Chela' beyák Bran chawe' law Dios dan' wzóa da' benkze' le', wak wká'n zen kwine', san kege law Dios. ³ Kan nak da' ni nyejw le'e yiche la'y da' znnan: “Bran bejli'e che Dios, na' che len Dios ble'ele' le' ka benne' chawe' lawe' Le'.” ⁴ Cha' zoa no benne' žone' xchinžo, da' žizjwžo-ne' bi naken to da' žonnžo chie', san naken to da' nbága'žo chie'. ⁵ Lezka' cha' to benne' žejle'ze' che Dios, la'kze bi be žin bene', Dios, Bennen' žone' ga žeyakgak chawe' benne' ka' lawe' Le', benne' ka' bi zej nake' chawe', zne' nake' chawe' lawe' le' dan' žejli'e chie' Le'. ⁶ Lezka' bchalj Dabí kan žaken da' chawe' che no benne', Dios zne' nake' chawe' lawe' Le' la'kze bi be žin bene'. ⁷ Ki wnná Dabín':

Ba nez zen naken che bennen' Dios ženít lawe' chie' ka' nak da' kegle da' bene'. Na' žeké'e doła' da' nbage'e.

⁸ Ba nez zen naken che bennen', Dios bi žesbage'e le' zia ni'a che doła' da' bene'.

⁹ ¿Žak da' chawe' ni chégakze benne' byo ka' nžog lo beła' chégake' dan' nak bian' nzi' lo ná'gake' xtiža' Dios, o lezka' žaken chegak benne' byo ka' bi nžog ki lo beła' chégake'? Ba wnnákzežo beyák chawe' Bran na' law Dios dan' bejli'e chie' Le'. ¹⁰ ¿Batx beyák chawe' Bran na'? ¿Goken katen' ba nžog lo xpele'e dan' nak bian', o goken zga'ale? Bi goken kate' ba nžogen lo xpele'e, san zga'ale goken. ¹¹ Bran na' bejli'e che Dios katen' bi na' chog lo xpele'e dan' nak bian'.

Wdé na' bchog lo xpele'e dan' nak bian', dan' zloe'elen ba beyake' chawe' law Dios. Goken ki nich gak Bran na' ka' xagak benne' ka' chejle'gake' che Dios, la'kze bi nžog lo xpéla'gake' dan' nak bian'. Dan' žejle'gake' che Dios, gak nna Dios zej nake' chawe' lawe' Le'. ¹² Nak Bran na' xa wdé chegak benne' judío ka', benne' žejlé'gake' che Dios. Kégeze nake' xagak benne' byo ka' nžog lo beła' chégake' dan' nak bian', san lezka' nake' xagak benne' ka' žóngake' kan ben Bran na', dan' žejlé'gake' che Dios kan ben Bran na' kate' bi na' chog lo xpele'e dan' nak bian'.

Da' wnnacze Dios gata' chežo dan' žejle'žo chie' Le'

¹³ Bchebe laže' Dios bi da' wnezjwe' che Bran na', na' chegak za'sóe' ka', gata' chégake' yežlyó ngakze. Gaken ki, kege dan' žóngake' kan znná xtiža' Dios, san dan' beyákgake' chawe' lawe' Le' dan' žejlé'gake' chie'. ¹⁴ Chela' yežlyó nga gata' chégakze benne' ka' žóngake' kan znná xtiža' Dios, bi gon byenen chejle'žo chie', na' gak da' bchebe laže' Dios to da' bi zaka'. ¹⁵ Xtiža' Dios zloe'elen žo'o nbága'žo zia, da' žonen ga chog Dios chežo gatžo. Gan bi na' žin da' wnnakze Dios, bi gak bága'gak benách ka' zia dan' bi béngake' kan wnnakze' Le'.

¹⁶ Che len žebelžo dan' žala' si'žo dan' bchebe laže' Dios dan' žejle'žo chie' Le', dan' nak bian' naken to da' žonnze' chežo. Ki naken nich gak bia' gata' dan' bchebe laže' Dios gonne' chegak yógo'te za'só Bran na', kégeze chegak benne' ka' nzi' lo ná'gake' da' wnnakze Dios, san lezka' chegak benne' ka' žejlé'gake' che Dios kan bejle' Bran na' che Dios. Bran na' nake' ka' xažo yógo'težo žo'o, nolžo žejle'žo che Dios. ¹⁷ Ki naken kan nyejw le'e yiche la'y kan Dios gože' Bran na', dan' znnan: “Bzoa' le' ka' xagak benách ka' nníta'gake' dot yežlyó.”

Ki naken, law Dios, Bennen' bejle' Bran na' chie', nak Bran na' ka' xažo yógo'težo. Dios na' žesbane' benne' gat ka', na' zchalje' che to benne' bi na' soe' kan ba zoakze bennen' bi na' soe'.

¹⁸ Ki naken dan' Dios gože' Bran na': “Benne' zante gakgak za'só' ka'.” Bran na' bejli'e che Dios, na' bxen laže'e Dios gone' dan' bchebe laže'e wnezjwe' chie', la'kze bi

gok le'ele' dan' žxen laže'e si'e, na' ka' goken, wyó'o lo ne'e gake' xagak benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga. ¹⁹ Bran na' bi gok chop laže'e kan žejli'e che Dios, la'kze ba zeje' ka to gaywá' yiz, na' bejsá' laže'e kan nak che belá' žen chie', da' ba natkzen dan' ba ngóleli'e, na' lezka' kan nak che Sara, zo'le', nake' no'le wbíž. ²⁰ Bi gok chop laže'e, na' bi goke' benne' bi žejlé' kan nak da' bchebe laže' Dios gone' chie', san gokže' choch dan' bejli'e che Dios, na' bka'n zene' Dios. ²¹ Dot laže'e bxen laže'e Dios, nape' yela' wak gone' dot dan' bchebe laže'e gone'. ²² Che len, Dios bzoe' che Bran na' nake' chawe' lawe' Le' dan' bejli'e chie' Le'.

²³ Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Dios bzoe' chie' nake' chawe' lawe' Le'." Ki nyejwn le'e yichen', kégeze nich yebélenlen Bran na', ²⁴ san nich yebélenlžon lezka' žo'o. Dios gone' ga yeyakžo chawe' lawe' Le' cha' chejle'žo chie' Le', besbane' Xanžo Jesusen' lo yela' got. ²⁵ Jesusen', Dios bdie' Le' nich gote' ni'a che doła' da' nbága'žo žo'o, na' besbane' Le' lo yela' got, nich gak gone' ga yeyakžo žo'o chawe' lawe' Le'.

5

Da' žata' chežo dan' ba beyakžo chawe' law Dios

¹ Na'a, znná Dios ba beyakžo chawe' lawe' Le' ni'a che da' ben Xanžo Jesús, Benne' Criston', cha' žejle'žo chie' Le', na' che len ba begá'nlenžo Le' cháwe'do'. ² Dan' žejle'žo che Jesús, Benne' Criston', žebélenlžon da' žonn Dios chežo, dan' žon chochen lázdo'žo. Žebelžo dan' žxen láže'žo gata' chežo yela' baní' che Dios. ³ Kégeze ki žebelžo, san lezka' žebelžo kate' zzáka'žo, dan' nnezlžo da' zzáka'žo žsedlen žo'o kwezžo zen laže'. ⁴ Kate' zbezžo zen laže' žežojžo chawe' law Dios, na' kate' ba bežojžo chawe' lawe' Le' žxen láže'žo Lekze' gáklene' žo'o. ⁵ Kate' žxen láže'žo Le', bi žak chope láže'žo. Ki naken dan' yela' nži'il che Dios len žo'o yo'on yichj lázdo'žo. Dios Be' La'y, Bennen' bselá' Dios chežo, žone' ga žaken chežo ki.

⁶ Katen' bi gok yelažo žakze chežo, kate' bžin ža, Benne' Criston' gote' lo wlazžo žo'o, kate' ne gokžo benne' doła' ka'. ⁷ Bi yénele no benne' gate' lo wláz to benne' chawe'.

Wak no benne' wechóg laže'e gate' lo wláz to benne' nake' dot chawe'. ⁸ Dios zloe'ele' žo'o kan nži'ile'ele' žo'o, dan' got Benne' Criston' lo wlazžo žo'o kate' ne gokžo benne' doła' ka'. ⁹ Ba beyakžo chawe' law Dios dan' got Benne' Criston' lo wlazžo žo'o, katen' blalje' xchene'. Che len žxen láže'žežo Le' yeslé' žo'o lo ža chog Dios chegak benne' doła' ka' gátgake' to chi'ize. ¹⁰ Katen' bi ble'elžo Dios chawe', Zi'nkze Dios gote' lo wlazžo žo'o nich gak yeyakžo toze len Dios. Na'a, dan' zoa nban Bennen' bene' ga ba beyakžo toze len Diosen', žxen láže'žežo yelažo to chi'ize. ¹¹ Lezka' žebelžo law Dios ni'a che da' ben Xanžo Jesús, Benne' Criston', dan' ba beyakžo toze len Diosen' ni'a che da' bene' Le'.

Da' ben Adán, na' da' ben Benne' Cristo

¹² Blá' doła' lo yežlyó nga ni'a che da' ben toze benne', Adán, na' dan' bene' doła', lezka' wyó'o yela' got. Che len gatgak yógo'te benách ka' dan' yógo'tegake' zej nbage'e doła'. ¹³ Zga'ale kate' blá' da' bchi'le Dios lo yežlyó nga, bengak benách ka' doła', benne' ka' wnníta'gake' yežlyó nga, na' gótgake', san Dios bi besbage'e benne' ka' zia dan' bi bégake' ka' znná xtiže'e. Ki goken dan' bi na' žin da' bchi'le Le' gan wnníta'gake'. ¹⁴ Kate' wzó law zoa Adán, na' zejte ža wzóa Moisés gotgak yógo'te benách ka' dan' wbága'gake' doła', la'kze bi bzóagake' chela'ale to da' wn-nakze Dios kan ben Adán na'. Yógo'te benách ka' zej nake' toze len Adán na' dan' zej nake' za'sóe' ka'. Da' ni zloe'elen žo'o kan gakgak yógo'te benách ka' toze len Benne' Criston', benne' ka' chejlé'gake' chie' Le'.

¹⁵ Da' žonnze Dios chežo bi naken ka' da' goken chežo ni'a che dołan' da' ben Adán na'. Ni'a che dołan' da' ben toze bennen', gatgak yógo'te benách ka'. Da' zénle'eže naken da' žonnze Dios chežo, dan' naken yela' nban da' zejli' kane. Žonne' chežo da' ni ni'a che da' ben yetoze Benne', Jesús, Benne' Criston'. ¹⁶ Da' žonnze Dios chežo bi naken tlebe ka' da' goken chežo ni'a che dołan' da' ben toze bennen'. Da' bhog Dios che Adán na' ni'a che dołan' da' bene', lezka' bhog Dios chegak yógo'te benách ka'. Dan' žonnze Dios chežo naken nich gak yeyakžo chawe' lawe' Le' la'kze nbága'žo doła' zan. ¹⁷ Wyó'o yela' got yežlyó nga

ni'a che dolan' da' ben toze bennen'. Ni'a che da' ben yetoze Bennen', Jesús, Benne' Criston', gata' yela' nban da' zejli kanne chegak benne' ka' yeyákgake' chawe' law Dios, dan' naken da' žonnze Dios chežo.

¹⁸ Dios bchoge' chegak yógo'te benách ka' gátgake' ni'a che dolan' da' ben toze bennen'. Lezka' yógo'te benách ka' gak yeyákgake' chawe' lawe' Le' ni'a che da' nak chawe' dan' ben yetoze Bennen', na' gata' yela' nban da' zejli kanne chégake'. ¹⁹ Beyakgak benne' zan wen dola' ka' dan' bi ben toze bennen' kan zнна xtiža' Dios. Lezka' benne' zan yeyákgake' chawe' law Dios dan' ben yetoze Bennen' kan zнна xtiža' Dios.

²⁰ Wyó'o da' wnnakze Dios lo yežlyó nga nich gak bia' zej nbaga' benách ka' dola'. Dan' gok bia' zej nbage'e dola', lezka' gok bia' zénle'eže nak da' žonnze Dios chegak benách ka'. ²¹ Gota' yela' wak che dola' goten ž'o. Lezka' da' žonn Dios chežo napen yela' wak gonen ga yeyakžo chawe' lawe' Le' ni'a che da' ben Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' gonen ga gata' yela' nban da' zejli kanne chežo.

6

Zoažo nbanžo ni'a che Jesús, Benne' Cristo

¹ ¿Bizkze nnažo na'a? ¿žala' gonžo dola' nich lo yela' nži'il che Dios Le' yenit lawe'e chežo da' zanže? ² ¿Bi gónkzežon! Nak chežo ka ba gotžo to chi'ize nich biž gonžo dola'. ¿Nakxkze gak gónžežo dola'? ³ ¿Bi nnézele kan naken chežo? Cha' bezoažo nis nich yeyakžo toze len Benne' Criston', dan' bezoažo nis zloe'elen ž'o ba wdežo lo yela' got tzen len Le'. ⁴ Kan goken, gótlenž-ne' tzen, lezka' bgáche'lenž-ne' tzen lo yežw ba katen' bezoažo nis. Kan ben Dios, len yela' wak zen chie' besbane' Benne' Criston' lo yela' got, lezka' bene' ga bebánlenžo tzen Jesusen' nich gakžo benách kobe chie' ka'.

⁵ Cha' bénlenžo tzen Benne' Criston', na' gotžo kan gote' Le', lezka' gónlenž-ne' tzen, yebanžo lo yela' got kan bebane' Le'. ⁶ Ba nnézkzelžo da' ni: yela' benách chežo da' wzóan zga'ale, wdá'lenen Le' tzen le'e yag kroze nich kwia yi' yela' benách chežo da' bénlenžon dola', nich biž nna bia' da' nak

dola' ž'o. ⁷ Cha' nakžo toze len Bennen' gote' ni'a che dola', na' ba beyakžo chawe' law Dios, biž nbága'žo dolan', na' biž yo'ožo lo na' dola'. ⁸ Na'a, cha' nátlenžo tzen Benne' Criston', žejle'žo yebánlenž-ne' tzen, ⁹ dan' nnezlžo ba bebán Benne' Criston' lo yela' got, na' biž gate'. Che len biž bi gak gon yela' got na' chie' Le'. ¹⁰ Kan goken, gote' Le', toze chi'i gote' ni'a che dola' da' wbága'žo ž'o, san kan naken, zoe' nbane', nbánlene' Dios. ¹¹ Lezka' žala' géklele le'e naken chele ka ba nátkzele nich biž gonle dola', san zoale nbanle nich gonle kan zнна xtiža' Dios, dan' nakle toze len Xanžo Jesús, Benne' Criston'.

¹² Che len, bi we'le latje da' naken dola', nich bi gonen ga gonle dola' lo beła' žen chele da' gatken. Biž gonle kan nak da' zze láže'le da' kegle lo beła' žen chele. ¹³ Bi wdé kwinle lo na' da' naken dola', na' bi gonle da' kegle, san le wdé kwinle lo na' Dios dan' ba bebanle lo yela' got, na' le wdé beła' žen chele lo ne'e nich gónlenen' da' naken chawe'. ¹⁴ Bi we'le latje da' naken dola', nich bi gonen ga gonle dola', dan' bzoa Dios le'e nich gonle kan zнна da' chawe' chie' Le', na' kege gónžele kan zнна da' bchi'le' benách dola' ka'.

Da' žsaka' lebe kan nak che benne' ndo'w

¹⁵ ¿Bizkze nnažo na'a? ¿žala' gonžo dola' dan' biž yo'ožo lo na' da' bchi'le Dios benách dola' ka', san žonžo kan zнна da' chawe' che Dios? ¿Bi gonžon! ¹⁶ Ba nnézkzelele cha' wdé kwinle lo na' to benne' nich gakle benne' ndo'w chie' ka', na' nich gonle kan zнна xtiže'e, to chi'ize nakle benne' ndo'w ka' che bennen' žonle kan zнна xtiže'e. Lezka' gaken cha' wdé kwinle nich gonle dola' da' gonen ga gatle, o cha' wdé kwinle nich gonle kan zнна xtiža' Dios, Bennen' gone' ga yeyakle chawe' lawe' Le'. ¹⁷ Na'a, žoxken Dios. La'kze zga'ale gokle benne' ndo'w ka' lo na' dola', na'a dot láže'le žonle kan zнна xtiža' Dios, dan' bde kwinle lo nan'. ¹⁸ Dan' ba belale lo na' dola', ba beyakle ka benne' ndo'w ka' lo na' da' naken chawe'. ¹⁹ Zcháljlena' le'e kan žak chegak benách ndo'w ka', dan' bi žejní'ilele kwáselo lo yela' benachze chele. Zga'ale bde kwinle tzen len beła' žen chele lo na' da' kegle, na' lo na' da' bi naken chawe', na' gokle ka benne' ndo'w ka' chen, na' benle xchin da' bi naken

chawe'. Na'a, le wdé belá' žen chele lo na' da' naken chawe', nich gakle ka benne' ndo'w ka' chen, na' gonle xchin da' naken chawe' nich gakle benne' ka' zej nake' che Dios.

²⁰ Katen' gokle ka benne' ndo'w ka' lo na' dolá', bi benle xchin da' naken chawe'. ²¹ Na'a, ¿gok chawe' chele ni'a che da' benle zga'ale? Na'a dan' benle žonen ga žedo'é'elele, na' žonen ga gat to chi'ize no benne' žonen'. ²² Na'a ba belale lo na' dolá', na' nakle ka benne' ndo'w ka' che Dios, dan' žonen ga žak da' chawe' chele dan' žonen ga nakle che Dios, na' žonen ga naple yelá' nban da' zejlí kanne. ²³ Lazjw no benne' žone' dolá' naken yelá' got, san da' žonnze Dios chežo naken yelá' nban da' zejlí kanne, dan' napžo dan' nakžo toze len Xanžo Jesús, Benne' Criston'.

7

Da' žsaka' lebe yelá' zchag na'

¹ Zí'na'do' ka', nólele le'e nzi' lo na'le da' bchi'le Dios benách judío ka'. Nnézkzelele yo'o lo na' xtiže'e na' no benne' kate' ne zoe' nbane'. ² Lezka' to no'le nžag ná'lene' to benne' byo yoe'e lo na' benne' byo chien' kate' ne zoa nban benne' byo chien', dan' ki zнна da' bsdle Dios kan nak che yelá' zchag na', san cha' ba got benne' byo chien', na' nžoj no'len' lo na' xtiža' Dios dan' bchagen légake'. ³ Ki naken, kate' ne zoa nban benne' byo chien', cha' no'len' wchág ná'lene' no benne' byo yoble, gone' dolá' da' wká'n ditjen yelá' zchag na', san cha' ba got benne' byo chien', na' nžoj no'len' lo na' xtiža' Dios na', na' na'a, cha' wchág ná'lene' to benne' byo yoble, bi gone' dolá' da' zka'n ditjen yelá' zchag na'.

⁴ Lezka' žaken chele, zí'na'do' ka'. Dan' nžagle Benne' Criston', naken ka ba nátkzele le'e, na' biž yo'ole lo na' da' bchi'le Moisés žo'o, nich gak gakle che Benne' yoblen'. Na'a nakle che Benne' Criston', Bennen' bebane' lo yelá' got. Ki naken nich gak gonžo da' žaz laže' Dios. ⁵ Katen' wyo'ožo lo na' yelá' benachze chežo, da' zнна xtiža' Dios benen ga gok bia'gak da' ka' wzé láže'žo da' bi zej naken chawe', da' ka' béngaken žin lo belá' žen chežo nich góngaken ga gatžo.

⁶ Na'a ba belážo lo na' da' bchi'le Moisés

žo'o dan' nátkžežo kan nak da' zнна xtiže'e, dan' bchi'len žo'o zga'ale. Ki naken nich gak gonžo xchin Dios lo yelá' nban kobe da' žonn Dios Be' La'y chežo, na' kege gonžon lo da' ba wdé chen, dan' naken dan' bchi'le Moisés žo'o.

Zoažen neda' da' naken dolá'

⁷ ¿Bižkze nnažo na'a? ¿Žon da' wnnakze Dios ga žona' dolá'? Bi žonen ki, san chela' bi bzejní'il neda' da' zнна xtiže'e, bi wnnezla' nak dolá' da' žona'. Chela' bi zoa lo da' wnnakže' Le' da' znnan: "Bi se lažo'o da' de che lježo'" bi nnezla' nak dolá' yelá' zze laže' da' de che lježa'. ⁸ Kate' benla' xtiže'e, na' gókbe'ela' da' nak dolá' žonen žin lo belá' žen chia', na' benen ga gókbe'ela' zze laža'a yógo'te da' kegle. Gan bi na' la' xtiže'e, bi nak bia' da' naken dolá'. ⁹ Ža ni'te, kate' bi na' yenla' xtiža' Dios, gokla' zoa' nbana', san kate' benla' xtiže'e, gókbe'ela' nbaga'a dolá', na' goka' ka to benne' gat law Dios. ¹⁰ Dios bdixjwe' da' zнна xtiže'e nich gonen ga gata' yelá' nban chežo, san benen ga gókbe'ela' ba natkza'. ¹¹ Gok bia' nchíxela' kan nak dolá', dan' ben xtiže'e ga gókbe'ela' nbaga'a dolá', na' žala' gata'.

¹² Che len, la'y nak xtiža' Dios, na' la'y, na' chawe', na' xtan nak da' bchi'le' žo'o. ¹³ ¿Ben da' naken chawe' ga goka' ka to benne' gat? Bi naken ki, san da' nak dolá' gok bian' ni'a che da' naken chawe', na' benen ga gókbe'ela' ba natkza' nich gak bia' nak dolá' da' žona'. Ki goken nich gak bia' ni'a che xtiža' Dios yógo'te da' zej naken dolá' zej nakle'en da' zinnj.

¹⁴ Nnezlžo Dios Be' La'y benne' chežo xtiža' Dios, san neda' naka' benachze, na' yoa'a lo na' dolá' ka to benne' ndo'w chen.

¹⁵ Na'a, bi žejni'ila' da' žona'. Žénela' gona' kan zнна xtiža' Dios, san bi žona' dan' žénela' gona'. Da' žona' naken dolá' da' bi zle'ela' chawe'. ¹⁶ Žona' dolá' la'kze bi žénela' gona' dolan'. Ki naken dan' xtiža' Dios žsedlen neda' bi naken chawe' da' žona'. Che len nak bia' nak chawe' da' zнна xtiže'e.

¹⁷ Ki naken, kege nedza' žona' dolan', san dolá' da' zoažen neda' žonen ga žona' dolan'.

¹⁸ Nnezla' da' nak chawe' bi zoažen neda', o žala' nnia', dan' naken chawe' bi zoažen da' nak yelá' benachze chia'. Žénela' gona' dan' naken chawe', san la' nedza' bi gak

gonan'. ¹⁹ Bi žona' da' naken chawe' da' žénela' gona', san žónteza' da' kegle da' bi žénela' gona'. ²⁰ Che len, cha' žona' doła' da' bi žénela' gona', kege nedkza' žonan', san doła' da' zóalenen neda' žonen ga žona' dolan'.

²¹ Ki nak da' žaken chežo yógo'težo. Kate' žénelžo gonžo da' naken chawe', zoalen žo'o da' žonen ga žonžo da' kegle. ²² Lo yichj lázda'wa' žaz laža'a xtiža' Dios, ²³ san žákbe'ela' zoa da' zna bia' neda' da' zoalen bela' žen chia', na' to da' zži'i che xtiža' Dios yo'on lo yichj lázda'wa'. Dan' zóalenen bela' žen chia' žonen ga žona' doła'.

²⁴ ¡Da' nyáche'le'e naken chia' neda'! ¿Nožkze benne' gak yeslé' neda' lo yela' benachze chia' da' žonen ga žona' doła'? ²⁵ ¡Žoxken Dios, ba belažo na'a ni'a che da' ben Xanžo Jesús, Benne' Criston'! Che len, kan nak da' yo'on lo yichj lázda'wa' žona' kan zna xtiža' Dios, la'kze yela' benachze chia' žonen ga žénela' gona' doła'.

8

Da' gak gonžo dan' zoalen Dios Be' La'y

žo'o

¹ Che len, benne' ka' zej nake' toze len Jesús, Benne' Criston', biž bi zia zej nbage'e, benne' ka' biž žóngake' kan žénele yela' benachze chégake', san žóngake' kan žénele Dios Be' La'y. ² Dan' naka' toze len Jesusen', Dios Be' La'y, Bennen' nbánlenžo, žáklene' neda'. Che len, ba belá' lo da' benen ga bena' doła', na' lezka' lo yela' got. ³ Ba ben Dios da' bi gok gon da' bchi'le' žo'o. Bi be gok gonen da' gáklenen žo'o dan' nakžo benachze. Che len Dios bsele'e Zi'nkze', Bennen' beyake' benách kan nakžo žo'o, nakžo benách doła' ka', san Le' bi be doła' bene'. Besbaga' kwine' doła' da' wbága'žo žo'o, na' ka' goken, Dios bchoge' chie' gote' ni'a che doła' da' žonžo lo yela' benachze chežo nich biž ga'nžo lo na' dolan'. ⁴ Ki bene' nich gak gonžo da' zej naken chawe' da' že' xtiža' Dios žo'o gonžo, nolžo biž žonžo kan žénele yela' benachze chežo, san žonžo kan žénele Dios Be' La'y.

⁵ Benne' ka', benne' žóngake' kan žénele yela' benachze chégake', že' láže'gake' da' naken che yela' benachze chégake', san benne' ka' žóngake' kan žénele Dios Be' La'y,

že' láže'gake' da' naken che Dios Be' La'y. ⁶ Cha' že' láže'zežo da' naken che yela' benachze chežo, gatžo to chi'ize, san cha' že' láže'žo da' naken che Dios Be' La'y, ba napžo yela' nban da' zejlí kanne, na' zga'n ži yichj lázdo'žo. ⁷ No benne' že' láže'ze' da' naken che yela' benachze chie', bi zchage' Dios chawe', dan' bi žon bennen' kan zna xtiža' Dios, na' bi gak gonen'. ⁸ Che len, benne' ka' žóngake' kan žénele yela' benachze chégake', bi gak góngake' da' žaz laže' Dios.

⁹ Na'a, le'e biž žonle kan žénele yela' benachze chele, san žonle kan žénele Dios Be' La'y dan' zóalenkze' Le' le'e. Benne' Criston' bsele'e Dios Be' La'y chežo. No benne' bi zoalen Dios Be' La'y le', bi nake' toze len Benne' Criston'. ¹⁰ Cha' Benne' Criston' zóalene' le'e, la'kze gat yela' benachze chele ni'a che doła', soale nbanle ni'a che Dios Be' La'y dan' ben Dios ga nakle chawe' lawe' Le'. ¹¹ Be' La'y che Dios, Bennen' besbane' Jesusen' lo yela' got, zóalene' le'e. Dios, Bennen' besbankze' Jesús, Benne' Criston', lo yela' got, gone' ga yebanle le'e lo bela' žen chele da' žatkzen. Ki gone' dan' zoalen Dios Be' La'y le'e.

¹² Che len, zí'na'do'ka', zoa to da' nbága'žo, san kege che yela' benachze chežo, nich bi gonžo kan žénele yela' benachze chežo na'. ¹³ Cha' žonle kan žénele yela' benachze chele, gatle to chi'ize, san cha', len yela' wak che Dios Be' La'y, žonle ga kwia yi' da' žonle lo yela' benachze chele, na' gaple yela' nban da' zejlí kanne.

¹⁴ Zej nak zi'nkze Dios yógo'te benne' ka' žóngake' ka' žénele Dios Be' La'y. ¹⁵ Dios Be' La'y na', Bennen' zóalene' le'e, bi bn-nite'e le'e da' yoble ka' benne' ndo'w ka' nich žébele, san ba bene' le'e zi'nkze Dios, na' Lekze' žone' ga žližžo Dios, na' znažo: "Xe." ¹⁶ Dios Be' La'y na' zzejní'ikzele' be' nakkžžo, na' žone' ga nnezlžo nakžo zi'n Dios. ¹⁷ Cha' ba nakžo zi'n Dios, lezka' da' zej naken che Xažo Dios gata' chežo tzen len Benne' Criston'. Ki gaken chežo cha' sáka'lenžo tzen Benne' Criston' nich tzen len Le' soažo lo yela' baní' chie'.

¹⁸ Žekla' neda', da' zzáka'žo na'a bi be naken kan nak yela' baní' da' gata' chežo ža da' ba za'. ¹⁹ Zbežgak yógo'te da' ben Dios, na' žak láže'gaken žinte ža na' katen'

Dios wlo'e'ele' law zej nak zi'nkze' benne' ka' žejlé'gake' chie' Le'. ²⁰ Yógo'te da' ben Dios wdégaken lo na' da' žonen ga kwia yí'gaken, kege dan' gónegeklen gaken ki, san ki goken dan' ben Dios ga naken ki. Lezka' bene' ga gak wxén láže'gak Le' da' ka' bene', ²¹ na' yelagak yógo'te da' ka' ben Dios lo da' žonen ga zbia yí'gaken. Ki naken, lezka' yebégeklen lo yela' žeslá da' záka'le'en da' yebélengekle benne' ka' zej nake' zi'n Dios. ²² Nnezlžo yógo'te da' ben Dios zzáka'gaken na' zejte na'a ža, kan zzaka' to no'le za' galj bi'do' chie'. ²³ Kégeze yežlyó nga zzakan', san lezka' zzáka'žo žo'o, la'kze Dios Be' La'y zóalene' žo'o. Le' nake' chežo da' zloe'elen žo'o kan gákkžežo. Zzáka'žo kate' ne zbezžo ža na' katen' Dios wlo'e'ele' law nakžo zi'nkze' ka', ža na' lezka' yeskobe' bela' žen chežo. ²⁴ Dan' žxen láže'žo gone' da' ni, belažo žo'o, san cha' gak le'elžo dan' žxen láže'žo, bi naken to da' zbez láže'žon. Bi zbezžo da' ba zle'elžon. ²⁵ Na'a, cha' žxen láže'žo to da' bi zle'elžo, na' lo yela' zbez žen laže' zbezžon.

²⁶ Lezka' Dios Be' La'y žáklene' žo'o kate' žedó láže'žo, dan' bi nnezlžo bi žala' nnablžo Dios, san Dios Be' La'y zdekze' xtíža'žo law Dios, na' lo yela' znnab chie' zbeže láže'li'e, kan bi gak no benne' nne'. ²⁷ Dios zwie' da' yo'o lo yichj lázdo'gak benách ka', na' nnezle' da' žénele nna Dios Be' La'y na', na' Le', kan žénekzele Dios, zdie' xtíža'gak benne' ka' law Dios, benne' ka' zej nake' toze len Benne' Criston'.

Ba belažo dan' yo'ožo Benne' Cristo

²⁸ Nnezlžo yógo'te da' žak chegak benne' ka' zej nži'ile' Dios žon cháwe'gaken légage', benne' ka' bliž Dios légage' kan wnnakze' gone'. ²⁹ Benne' ka' wžekze Dios zga'ale, lezka' bzoe' chégake' zga'ale gákgake' tlebe kan nak Zi'nkze', nich gak blo Zi'nen' ladjw benne' zan, benne' lježe ka'. ³⁰ Benne' ka' bzoa Dios chégake' zga'ale kan žala' gákgake', lezka' bliže' légage', na' benne' ka' bliže', bene' légage' chawe' lawe' Le', na' benne' ka' bene' légage' chawe', lezka' ba bzoe' chégake' sí'gake' yela' baní' chie'.

³¹ ĽBizkze nnažo na'a kan zej nak da' ki? Cha' Dios žáklene' žo'o, bi žala' žébežo la'kze soa da' gongak benách ka' chežo. ³² Dios, dot laže'e benne' chežo Zi'nkzen'. Bdie' Le'

nich gote' lo wlažžo žo'o. Cha' ki ben Dios, Ľbi gónnli'e chežo tžen len Zi'nen' yógo'te da' žiažjelžo? ³³ ĽNožkze benne' gak yesbage'e benne' ka' zia, benne' ka' wžekze Dios? Bi gak nitó benne' dan' benkze Dios ga ba beyakžo chawe' lawe' Le'. ³⁴ ĽNožkze benne' gak choge' chežo gatžo to chi'ize? Bi gak nitó benne' dan' gotkze Benne' Criston' lo wlažžo žo'o, na' da' nakže žen, bebane' lo yela' got, na' na'a zoe' kwit li ža che Dios gan nzi' lo ne'e yela' wnná bia', na' zne chawe'e lo wlažžo žo'o law Dios. ³⁵ La'kze zoa bi da' žaken chežo, nnézkželžo Benne' Criston' nži'ile' žo'o. Nnezlžo nži'ile' žo'o la'kze zzáka'žo, o la'kze nak nyache' láže'žo, la'kze zbia láže'gak benách ka' žo'o, o la'kze zdonžo,

o la'kze žiažje da' gákwžo, o la'kze žon zož chežo,

o la'kze gotgak benách ka' žo'o.

³⁶ Kan zej nak da' ki nyejw le'e yiche la'y da' znnan:

Dan' nakžo chio' Le', žóntezgak benách ka' ga gatžo.

Nakžo ka zila' ka',

bia ka' ndégakba' lo na' benne' gote' légakba'.

³⁷ Na'a, dan' Bennen' nži'ile' žo'o zóalene' žo'o, žxen láže'žo soelžo lo da' žaken chežo.

³⁸⁻³⁹ Che len žekla' neda':

Bi be sáke'le gonen ga biž ži'il Dios žo'o.

Nži'ile' žo'o dan' nakžo toze len Xanžo Jesús, Benne' Criston'.

Bi sáke'le gon yela' got o yela' nban ga biž ži'ile' žo'o,

na' kege wbás che ya'abá ka',

o benne' wnná bia' ka', o yela' wak che da' xiwe',

o bíte'teze da' zoan, o bíte'teze da' zan',

o to da' že' ža'le, o to da' že' že'le,

o bíte'teze da' ben Dios.

9

Dios wžekze' benne' Israel ka' nich gákgake' chie'

¹ Zchalja' da' naken dot da' li dan' naka' che Benne' Criston', na' da' znnia' naken tlebe len da' znnakze Dios Be' La'y lo yichj lázda'wa'. Bi žon laža'a. ² Žakle'e nyache' laža'a, na' žéktezela', ³ dan' žak laža'a gona' ga yelagak lježa' ka', benne' wlaž chia' ka'. Chela' gaklen légage', yénekzela' yebéj yichj Dios neda', na' kwáslena' Benne' Criston'.

⁴ Benne' wláž chia' ka' zej nake' za'só Israel, na' Dios bi'e légake' latje gákake' zi'nkze' ka'. Yela' baní' che Dios wzóalenen légake', na' Dios bdie' lo ná'gake' diža' chie' da' zka'n chawen', na' lezka' da' bchi'le' žo'o. Bliže' légake' nich wká'n zéngake' Le', na' bchebe laže'e gon chawe'e yógo'te benách zi'to' ka' ni'a chégake'. ⁵ Zej nake' za'sógak xa wdé cheto', Bran, na' Isaak, na' Jakob, na' ladjw ljéžgake' ka', kan nak yela' benách chie', golj Benne' Criston', Bennen' nakkze' Dios, na' zna bi'e yógo'te. iGa'n zénteze' Le'! Ka'kze gaken.

⁶ La'kze yógo'te benne' wláž chia' ka' bi nzi' lo ná'gake' Benne' Criston', bi žala' nnažo: "Beyák xtiža' Dios dáche'ze." Kege yógo'te za'só Israel zej nake' da' li benne' Israel ka', benne' ka' zej nake' che Dios. ⁷ La'kze goljgak benne' zan za'só Bran, kege yógo'tegake' gókgake' da' li za'só Bran na', san naken kan nyejw le'e yiche la'y da' znan: "Za'só Isaak ka' gákakze' da' li za'só ka'." ⁸ Ki naken, benne' ka' zej nake' zi'n to benne', bennen' nake' che Dios, kege yógo'tegake' zej nake' zi'nkze Dios. Na'a, benne' ka' náljgake' ni'a che da' bchebe laže' Dios zej nakze' da' li za'só Bran na'. ⁹ Dan' bchebe laže' Dios bi da' wnezjwe' che Bran na' znan ki: "Yetó yiz na'a ža yelá'a, na' Sara, zo'lo', galje to bi' byodo' chie'."

¹⁰ Kégeze da' ni goken ki, san lezka' katen' Rebeka ne noe'e bi' byodo' ka' che Isaak, xa wdé cheto', lo li'e, ¹¹⁻¹³ katen' bi na' gáljgakbe', na' bi na' góngakbe' da' nak chawe' o da' kegle, Dios gože' Rebeka na', na' wnné': "Xkwide' nežw chio' gonbe' xchin xkwide' bežopen'." Da' ni naken tlebe len da' nyejw le'e yiche kan wnná Dios, dan' znan: "Bži'ila' Jakob, na' kege Esaú." Ka' goken, bga'n choch da' bzoa Dios to chi'ize kan nak chegak benne' ka' ba wžekze' Le'. Che len bi žaken ki ni'a che to da' gak gongak benách ka', san naken ki dan' zbekze Dios no benne' žliže'.

¹⁴ iBizkze nnažo na'a? ižon Dios da' kegle? Bi žonen'. ¹⁵ Dios gože' Moisés, na' wnné': "Yeyache' láže'la' no benne' žénela' yeyache' láže'la'-ne', na' we' laža'a no benne' žénela' we' laža'a-ne'." ¹⁶ Che len, bi žaken ki ni'a che da' žénekle benách ka', o dan' žon

byene to benne', san naken dan' žénekzele Dios, Bennen' žeyache' láže'le' benách ka'. ¹⁷ Kan nak da' ni nyejw le'e yiche la'y kan Dios gože' Benne' Faraón, katen' wnné': "Che len bzoa' le' gan zna bi'o nich wloe'ela' law yela' wak zen chia' ni'a chio' le', na' gona' ga gónbia'gak benách ka' nníta'gake' dot yežlyó da' nakkza' neda'." ¹⁸ Ki naken, Dios žeyache' láže'le' no benne' žénekzele', na' lezka' žone' zižje yichj lázdo'w no benne' žénele' gone' zižje yichj lázda'we', kan bene' che Benne' Faraón na'.

¹⁹ Na'a ye'le neda': "Cha' ki naken, iBiz chen' žesbaga' Dios benách ka' zia? iNožkze benne' gak wsejwe' xnez Dios nich bi gone' da' žénekzele' Le'?" ²⁰ Bi naken ki. iNožkze le' znnio' che Dios? iWak to yeso' da' naken yo yen' benne' wen že'e, na' nnan: "iBiz chen' beno' neda' ki?" ²¹ iBi nzi' lo na' benne' wen že'e gone' che gona' na' to yeso' da' wkonlžon žin ga nla' law, na' che la' gona' na'ze gone' yetó yeso' da' wkonlžon žin ga bi nla' law?

²² Gónekzele Dios wloe'ele' law kan wsaka' zi'e no benne' wen da' kegle, na' gone' ga gak bia' yela' wak zen chie', san lo yela' zbez zen laže' chie' bzoale' benne' ka' žala' choge' chégake' gátgake', benne' ka' zej nbage'e zia, da' žon byenen wžia yi'e légake'. ²³ Ki ben Dios nich gak bia' záka'le'e yela' baní' chie', dan' zloe'ele' law lawgak benne' ka' žeyache' láže'le', benne' ka' bzo'e chégake' zga'ale sóagake' lo yela' baní' chien'. ²⁴ Dios bliže' benách ki. Kégeze bliže' neto', benne' judío ka', san lezka' bliže' benách zi'to' ka'. ²⁵ Kan nak da' ni nyejw le'e yiche la'y da' bchalj Oseas lo wláz Dios, katen' wnné':

Benne' ka' bi zej nake' benách chia' ka', go'a lágake': "Benách chia' ka'."

Na' benne' ka' bi bži'ila',

go'a lágake': "Benne' ka' nži'ila'."

²⁶ La' na'ze gan wnnía' kan nak chégake':

"Bi nakle benách chia' ka'"

go'a lágake': "Zi'nkze Dios ban."

²⁷ Na'a, kan nak chegak za'só Israel ka', Isaías wnné':

La'kze yangak za'só Israel ka',

na' nníta'gake' kan že' yož žoa'a to yego zen, nbábzegake' yelágake'.

²⁸ Xanžo Dios la' gontie' ga la' lawte

da' bchoge' chegak benách ka' nníta'gake'
yežlyó nga.

²⁹ Lezka' Isaiás na' bchalje' zga'ale, na'
wnné':

Ḥanžo Dios, Bennen' nape' dot yela' wnná
bia',

chela' bi bka'ne' chežo za'sóžo ka',
ga'nžo kan zej nak yež Sodoma, na' yež
Gomorra,
yež ka' bchinnj Dios.

Benách Israel ka', na' diža' chawe'

³⁰ ¿Bizkze nnažo na'a? Benne' ka' bi zej
nbabe' Israel, na' bi be' láže'gake' yeyákgake'
chawe' law Dios, ba beyákgake' chawe' lawe'
Le', san beyákgake' chawe' lawe' Le' dan'
žejlé'gake' chie'. ³¹ Na'a, la'kze be' láže'gak
benne' Israel ka' góngake' kan zнна xtiža'
Dios, da' žala' gonen ga gákgake' chawe'
lawe' Le', bi gota' chégake' da' žala' gata'
chégake' dan' žóngake' kan zнна xtiže'e.

³² ¿Biz chen' goken ki? Ki goken dan' bi
béngaken' lo yela' žejlé' chégake' che Dios,
san žakze chégake' gónegekle' góngake' kan
zнна xtiže'e, na' che len bchíxgekle', o wak
nnažo: bejchégwake' lo da' nzin': Yej Gan
Žejchégo'gak Benách Ka'. ³³ Kan nak da' ni
nyejw le'e yiche la'y da' zнна:

Le wia nga, wdixjwa' lo yež Sión to benne'
byo,
bennen' gake' ka to yej gan chejchégo'gak
benách ka',

yej na' gonen ga wchíxgekle'.

No benne' chejli'e chie' Le', bi yedoe'ele'.

10

¹ Zí'na'do' ka', da' žak laža'a, na' da' znnabla'
Dios gone' chegak benách Israel ka', naken
gone' ga yelágake'. ² Zzoa lia' chégake', dot
láže'gake' že' láže'gake' Dios, san kege len
yela' žejni'il li laže'. ³ Bi nnézgekle' kan žon
Dios, žonze' ga nakžo chawe' lawe' Le', san
žénegekle' gon kwíngake' chawe' law Dios
žakze chégake', na' bi nníta'gake' gaxjw laže'
law Dios nich gak gone' Le' légake' chawe'
lawe' Le'. ⁴ Beyóž ben Benne' Criston' da'
žénele gon da' bchi'le Moisés gonžo. Ben
benne' Criston' ga gak yeyakgak yógo'te
benách ka' chawe' law Dios, benne' ka'
chejlé'gake' chie' Le'.

⁵ Kan nak che no benne' cha' yeyake'
chawe' law Dios dan' žone' kan zнна xtiža'
Dios, bzoj Moisés da' znnan ki: “Bennen'
gone' dot kan zнна xtiže'e, soe' nbane' dan'
žone' ki.” ⁶ Na'a, kan nak che no benne'
yeyake' chawe' law Dios dan' žejli'e chie' Le',
zнна ki: “Bi nno' lo yichj laždo'o, bi nno':
¿Nozkze benne' kwene' ya'abá che Dios?
(dan' naken: nich gone' ga yetj Benne'
Criston'), ⁷ na' bi nno': ¿Nozkze benne' yetje'
gan de latje che benne' gat ka'? (dan'
naken, nich gone' ga kwen Benne' Criston',
na' yežoje' lo yela' got).” ⁸ Na'a, ¿bizkze
zнна? Ki zнна: “Gawze gan zo' zoakze
xtiža' Dios. Lo žo'o, na' lo yichj laždo'o zoa
xtiže'e na'.” Da' ni naken diža' che da'
žejle'žo che Dios dan' zchaljton', na' znnato':
⁹ “Cha' da' zнно' nak bian' Jesusen' nake'
Ḥano', na' cha' žejli'o dot lažo'o Dios bes-
bane' Le' lo yela' got, yeló' le'.” ¹⁰ Lo yichj
láždo'žo žejle'žo che Jesusen' nich yeyakžo
chawe', na' ni'a che da' zchaljžo, zloe'elžo
dan' nak Jesusen', Benne' Criston', chežo
nich yelažo.

¹¹ Nyejw le'e yiche la'y da' zнна: “Bi
yedo'e'gekle' yógo'te benne' ka' žejlé'gake'
chie' Le'.” ¹² Dios, tlebe kan že' laže'e
benne' judío ka', na' benne' zi'to' ka',
benne' ka' nníta'gake' dot yežlyó nga, dan'
Ḥanžo na'kze nake' Ḥangak yógo'tegake',
na' nápli'e bi da' wnezjwe' chegak yógo'te
benne' ka' znnábgekle' Le'. ¹³ Kan nak da'
ni nyejw le'e yiche la'y da' zнна: “Yela-
gak yógo'te benne' ka' wlížgake' La Ḥanžon'.”

¹⁴ ¿Nakx gak wlížgake' Le' cha' bi žejlé'gake'
chie' Le'? ¿Nakx gak chejlé'gake' chie' Le'
cha' batkle bénegekle' kan nak chie'? ¿Nakx
gak yénegekle' chie' cha' bi zoa no benne'
wzenle' légake' xtiže'e? ¹⁵ ¿Nakxkze gak
wzénegekle' xtiže'e cha' bi seła' no benne'
légake'? Kan nak da' ni nyejw le'e yiche da'
zнна: “Ba nez zen gaken chegak benne' ka'
žingak benne' ka' gan nníta'gake', benne' ka'
zcháljgake' da' zka'n ži yichj láždo'žo.” Ki zнна
diža' chawe' che Benne' Criston'.

¹⁶ Na'a, kege yógo'tegake' wzí' lo ná'gake'
diža' chawen'. Kan nak da' ni, Isaiás wnné':
“Ḥan, ¿nozkze benne' bejli'e da' bchaljton'?”
¹⁷ Ki naken, benne' ka' yénegekle' chejlé'gake'
chie' Le', na' dan' žala' yénegekle' naken
xtiža' Benne' Criston'.

18 Na'a znnia': "¿Bi béngklen'?" Da' li béngklen', kan nyejw le'e yiche la'y da' znnan:

Benle chí'igake' dot yežlyó nga.

Yógo'te latje bžingak xtiža'gake'.

19 Lezka' znnaba': "¿Bi gókbe'egekle benne' Israel ka' da' ni?" Da' li gókbe'egeklen'. Gan wzó law, bchalj Moisés lo wláz Dios, na' wnné':

Gonkza' ga gé'elele le'e,

dan' ži'ila' benách ka' bi zej nbáblene' le'e.

Ni'a chegak benách ka' bi žejní'igekle' gona' ga ža'ale.

20 Wdé na' Isaías na' gókli'e benne' wechóg laže', na' bchalje' lo wláz Dios, na' wnné':

Benne' ka', benne' bi bdílgake' neda', bžélgake' neda'.

Bloe'e lawa' lawgak benne' ka' bi be wnnábgekle' neda'.

21 Na'a, kan nak chegak benne' Israel ka', bchalj Isaías na' lo wláz Dios, na' wnné': "Tža tža bli na'a, na' bliža' benách ka' bi žóngake' kan znnaxtiža'a, na' zžóagake' neda' cheła'ale."

11

No benne' ka' yelágake' ladjw benách Israel ka'

1 Na'a znnaba': ¿Bebéj yichj Dios benách Israel ka' to chi'ize? Bi naken ki. Nedkza' naka' benne' Israel. Naka' za'só Bran, na' nbaba' ljež Benjamín ka', zi'nkze Israel na'. 2 Dios bi bebéj yichje' benách chie' ka', benne' ka' wžekze' Le' ža ni'te nich gákgake' che Leze'. ¿Bi nnézlele dan' nyejw le'e yiche la'y kan ben Lías, bennen' bchalje' lo wláz Dios? Bliže' Dios, na' besbage'e benách Israel ka' zia, na' wnné': 3 "Xan, ba bétgake' benne' ka' bcháljgake' lo wlazo' Le', na' bchínnjgake' bkog la'y chio' ka' gan bzeyto' bia beždo' ka' lawo' Le'. Toza' neda' nga'na' chio', na' žénegekle' gótgake' neda'."

4 Na'a, ¿biz bechebe Dios? Ki wnné': "Žape chi'a chonnłalj chi gaywá' benne' chia' ka', benne' ka' bi zzoa zılgake' lawgak lo'a ka' zej nzin' Baal." 5 Lezka' naken ža ni zoažo na'a, zej nga'n bale benne' Israel ka', benne' ka' wžekze Dios nich gákgake' chie' Le'. Le' žape chi'ikze' légake'. 6 Cha' naken da' žonze' Le' ni'a chégake', bi naken ni'a che to da' gak góngake'. Chela' goken ni'a che to da' gak

gonžo, dan' žonze Dios ni'a chežo biž gaken to da' žonze' ni'a chežo.

7 ¿Bizkze nnažo na'a? Bi wzí'gak benne' Israel ka' dan' bdílgake', san ba wzí'gaken benne' ka' wžekze Dios nich gákgake' chie' Le', na' yezíka'že' ka', Dios bene' zižje yichj lázdo'gake'. 8 Kan nak da' ni nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Dios bene' ga zej nake' chol laže'." Ki bene', na' la'kze gak lé'egekle' da' žone' Le', na' yéngkele' xtiže'e, bi žejní'igekle'. Ki naken chégake' na' zejte ža ni zoažo na'a. 9 Kan nak da' ni lezka' bchalj Dabí, katen' wnné':

Lni ka' chégake' yeyákgaken da' séngaken légake',

na' ka to do yelj gan chéjgake'.

Lezka' góngaken ga chíxgekle',

na' Dios wsaka' zi'e légake'.

10 Cholgak yej lágwage', nich bi lé'egekle',

na' to chí'ize yéchwage' nich wá'gake' ywa'.

Kan gak yelagak benách ka' bi zej nake' benne' judío

11 Na'a znnia': ¿Bchíxgekle benne' judío ka' ga bžinte wnitgekle' to chí'ize? Bi goken ki, san bzóagake' xtiža' Dios cheła'ale, na' na'a Dios žoe'e latje yelagak benne' ka' bi zej nake' benne' judío nich gone' ga gé'egekle benne' judío ka' légake'. 12 Dan' bengak benne' judío ka', bchíxgekle', benen ga bžin da' naken ka to yela' wnni'a zen chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. Cha' ki goken, gota' to yela' wnni'a zen chegak benne' ka' bi zej nake' benne' judío dan' wnitgekle benne' judío ka', na' da' zenle'eže gata' chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga kate' yeyakgak benne' judío ka' che Dios.

13 Na'a žapa' le'e, benne' ka' bi nakle benne' judío, znnia': dan' naka' wbás bselá' Dios nich wzenla' benne' ka' bi zej nake' benne' judío ka' xtiže'e, zkonle'ela' žin dan' nzi' lo na'a, 14 nich gak gona' ga gé'egekle benne' wláz chia' ka' le'e, na' nich gona' ga yelágake' bale'. 15 Cha' gota' latje chegak benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga yeyákgake' che Dios dan' wnitgekle benne' judío ka' latje chégake', na' da' zénle'eže gata' chegak benách ka', kate' benne' judío ka' yeyákgake' lo latje chéggake' na'. Gaken kan žak kate' žebangak benne' gat ka'. 16 Cha'

znéjwžo che Dios kwa nildo' da' žebejžon néžwle, lezka' kwa dan' nga'nen naken che Leze', na' cha' nnažo nak che Dios lwe yag, lezka' ni'a nen zej naken che Leze'.

¹⁷ Zej nak bale benne' judío ka' ka ni'a na' to yag olibo chawe' da' ka' zej nžogen, na' le'e, ka ni'a na' to yag olibo yix'e', bejda'le yag olibo chawen', na' beyazle lo latje chegak benne' ka' wžóggake', na' zzi'le da' žonn lwen, na' xis yag olibo chawen'. ¹⁸ Che len, bi wká'n zen kwinle, bi wzoale chela'ale benne' ka' zej nake' ka ni'a nen ka', da' zej nžogen. Cha' zka'n zen kwinle, žala' nnézele kege le'e zwawle lwe yagen', san lwe yagen' zwawn le'e.

¹⁹ Wak nno': "Wžoggak ni'a na' yagen' nich gak chaza' neda' lo latje chégaken."

²⁰ Da' znno' naken dot da' li, san wžóggake' dan' bi bejlé'gake' che Dios, na' bejdó'o le' yagen' dan' žejlí'o che Dios. Che len, bi žala' wká'n zen kwino', san žala' žebo' Dios. ²¹ Cha' bsaka' zi'i Dios benne' ka', benne' ka' zej nakkze' ni'a na' yag chawen', lezka' wsaka' zi'e le'. ²² Na'a, bwia nga kan nak Dios ži'i laže', na' lezka' kan žsaka' zí'li'e no benne'. Da' li žsaka' zí'li'e benne' ka' bchíxgekle', san nake' ži'i laže' len le'. Che len, žala' góntezo' da' naken tlebe len yela' ži'i laže' chie' na', nich bi choge' lezka' le' lo yag chien'. ²³ Lezka' gaken chégake' cha' bi gá'ngake' lo yela' bi žejlé' chégake', na' chejtá'gake' da' yoble lo yagen', dan' nap Dios yela' wak gone' ga chejtá'gaken' da' yoble. ²⁴ Nako' le' ka ni'a na' yag olibo yix'e' da' bchogen', na' bejtó'o yag olibo chawen' gan nitó benne' wdé' ni'a na' to yag yix'e'. Bi gakže zede chegak benne' ka' zej nakkze' ka ni'a na' yag chawen', chejtá'gake' da' yoble lo yag chégakkzen'.

Kan gak yelagak benách Israel ka'

²⁵ Zí'na'do' ka', žénela' nnézele da' ni da' bgachen', nich bi wká'n zen kwinle ni'a che yela' žejni'il chele. Bale benne' Israel ka' beyákgake' zižje laže', na' ki gákgake' ga žinže ža yógo'te benách ka', benne' bi zej nake' benne' judío ka', benne' ka' žala' yelágake', ba zej nbabe' gan znna bia' Dios. ²⁶ Te na' gata' latje yelagak yógo'te benne' Israel ka', kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan:

Žoj Benne' Weslá lo yež Sión,

na' yeké'e da' kegle da' bengak za'só Jakob ka'.

²⁷ Da' ni naken diža' žag da' gónlena' légake' katen' yeká'a doła' da' zej nbage'e.

²⁸ Ki naken, bzóagake' diža' žag da' ben Dios chela'ale, na' Dios wléj yichje' légake' nich gak yelale le'e, san lezka' nži'il Dios légake', dan' wžekze' Le' xa xtó'gake' ka'.

²⁹ To chi'ize znejw Dios da' znejwe', na' to chi'ize zbie' benách ka'. ³⁰ Kan nak chele, zga'ale bi benle kan znna xtiža' Dios, na' na'a Dios žeyache' láže'le' le'e dan' bi bengak benne' judío ka' kan wnnakze' Le'.

³¹ Lezka' žaken chégake' na'a, bi žóngake' kan wnná Dios, san ki gakzen na' zejte Dios yeyache' láže'le' légake', kan žeyache' láže'le' le'e na'a. ³² Dios wléj yichje' yógo'te benách ka' bzóagake' xtiže'e chela'ale, nich gak yeyache' láže'le' yógo'tegake'.

³³ Zenle'e nak yela' wnni'a che Dios, dan' naken yela' wak zen chie', na' yela' žejni'il chie'. Bi gak nitó benne' chejni'ile' da' bzoa Dios gone', na' bi gak no benne' nnezle' da' ka' žon Dios. ³⁴ ¿Nožkze benne' žejni'ile' da' zza' laže' Xanžon'? ¿Nožkze benne' gak wzejni'ile' Le'? ³⁵ ¿Nožkze benne' zoa da' bnejwje' che Dios nich gon byenen bi da' yebí'i Dios chie'? ³⁶ Yógo'te da' zej den zej nžojen lo na' Dios, na' zej nnitan' ni'a chie' Le', na' zej nnitan' nich yebélenle' Le' légaken. ¡Ga'n zen Dios to chi'ize! Ka'kze gaken.

12

Žala' wdé kwinžo lo na' Dios

¹ Zí'na'do' ka'. Dios žeyache' láže'le' žo'o. Che len žáta'yoela' le'e wdé kwinle lo na' Dios, na' gakte ka to da' nak ban da' zdežo law Dios, nich gakte che Leze', dan' naken to da' žaz laže' Dios. Da' ni žala' gonle, da' naken tlebe len da' zka'n zenžo Dios. ² Biž gonle tlebe kan žongak benách ka' nníta'gake' ža ni zoažo na'a, san le gak benách kobe ka' dan' ba bkob Dios yichj lázdo'le. Le gon ki nich gak nnézele da' chawe' da' žénele Dios gonle, dan' žaz laže'e Le', na' da' naken dot li laže'.

³ Na'a, dan' zoa da' bde Dios lo na'a, žapa' yógo'tele: bi wká'n zen kwinle, da' bi žala' gonle, san žala' gakte gaxjw laže' kan zza'

láže'le, na' kan nak yela' žejlé' chele da' benn Dios che chele. ⁴ Kan nak toze bela' žen chežo, la'kze da' zan da' ka' zej dan', na' kege toze žin žon to to da' ka', ⁵ lezka' naken chežo. La'kze benne' zan nakžo, nakžo ka toze bela' žen dan' nžagžo žo'o Benne' Criston', na' che len yógo'težo nakžo toze tožo len yetožo.

⁶ To tožo nzi' lo na'žo to da' benn Dios chežo, na' nža' tō ton kan nak da' benne' che chežo.

No benne' Dios bnezjwe' chie' wchalje' lo wlaze' Le', len yela' žejlé' chie', žala' wchalje'.

⁷ No benne' Dios bnezjwe' chie' gone' xchine', cháwe'do' žala' gonon'.

No benne' Dios bnezjwe' chie' wsedle' benách ka', cháwe'do' žala' wsedle' légake'.

⁸ No benne' Dios bnezjwe' chie' wzejni'ile' benách ka', na' cháwe'do' žala' wzejni'ile' légake'.

No benne' bi da' wnezjwe' che no benne' yoble, dot laže'e žala' wnezjwen'.

No benne' zna bi'e benách ka', lo yela' gaxjw laže' žala' gonon'.

No benne' žáklene' lježe' ka', len yela' žebél žala' gonon'.

Kan žala' gon no benne' nake' toze len Jesús

⁹ Žala' ži'ilele lježe' ka' dot láže'le.

Le wzóa da' kegle chela'ale.

Le we' laže' gonle da' naken chawe'.

¹⁰ Le ži'il lježe' ka' kan nži'il kwinkzle.

Kan žaple ba la'ne lježe' žala' gonle ga gakže' benne' blo.

¹¹ Le gon chóchteze láže'le, na' bi wedle.

Le gon xchin Xanžon' dot láže'le.

¹² Le yebél dan' zoa da' žxen láže'le.

Le kwez zen laže' kate' bi zžáka'le.

Le wcháljenteze Dios.

¹³ Le wnezjw benách ka' che Jesusen' da' žiážjegle'.

Le we' gan chejnníta'gak benne' ka' zlá'gake' ližle.

¹⁴ Le nnable Dios gon chawe'e benne' ka' zbia láže'gake' le'e.

Le nnab gak chawe' chégake', na' bi wžiale' légake' zia.

¹⁵ Le yebél tzen len benne' ka' žebégek'le'.

Le kwéželen benne' ka' zběžegake'.

¹⁶ Le gak toze len lježe' ka'.

Bi wká'n zen kwinle, san le gonlen tzen benne' gaxjw laže' ka'.

Bi gekle ba naple dot yela' žejní'il.

¹⁷ Bi yebi'ile che nitó benne', bi gonle da' zia che no benne' žone' chele da' zia.

Le gon da' nak chawe' chegak yógo'te benách.

¹⁸ Cha' sáke'le, le kwez chawe' len yógo'te benách.

¹⁹ Ži'na'do' ka', bi yezi'le wzón benách ka' la' le'eze, san le we' latje yebí'i Dios chegak benne' ka', dan' nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Nedkza' yezi'a wzón. Neda' yebi'a chegak benách ka'." Ki wnná Xanžo Dios. ²⁰ Lezka' znnan: "Cha' zoa no benne' bi zle'ele'le' chawe', na' cha' zdone', bnezjw da' gawe'. Cha' zbile' nis, bnezjw da' ye'je'." Kate' gono' ki, gono' ga yedoé'el bennen'. ²¹ Bi go'o latje nna bia' da' kegle le', san wnná bia' da' keglen', wkonlo' žin da' naken chawe'.

13

¹ Yógo'tele žala' gonle kan znnagak benne' yolawe' ka'. Dios bdekze' lo ná'gake' yela' wnná bia' da' zej nzi'e, na' wak nnažo bnníta'kze' Le' benne' ka' lo latje chégake'.

² Che len, no benne' zzoe' no benne' yolawe' chela'ale, zzoe' chela'ale to da' bzoa Dios, na' benne' ka' žóngake' ki, choge' chégake' kwia yí'gake'.

³ Zej nnita' benne' yolawe' ka', kege nich wchébegake' no benne' žone' da' naken chawe', san nich wchébegake' no benne' žone' da' zinnj. Cha' ženelo' gono' ga bi wchébegake' le', ben da' naken chawe', na' yežojo' chawe' gan zchi'a láže'gake'.

⁴ Benne' yolawen' nake' ni'a na' Dios nich gáklene' le', san cha' žono' da' zinnj, na' žala' žebo', dan' bi noe'e dáche'ze bar che yolawe'.

Nake' ni'a na' Dios nich yebi'e da' žeyala' no benne' žone' da' zinnj. ⁵ Che len žon byenen gonle kan zna bennen' nzi' lo ne'e yela' wnná bia', kégeze dan' bde Dios lo ne'e wsaka' zi'e le'e, san lezka' nich kwe' ži yichj lázdo'le law Dios.

⁶ Che len žíjwle lazle che yolawe', dan' zej nak benne' yolawe' ka' ni'a na' Dios, na' žóngake' da' bdie' Le' lo ná'gake'.

⁷ Le chizjw yógo'te benne' ka' da' nbága'le chégake'. Le chizjw lazle lo na' no benne'

žala' wchizjwe' lazle. Le chizjw mežw no benne' žala' chíjwlen. Le žebe no benne' žala' žébele, na' le gape ba la'ne no benne' žala' gape le' ba la'ne. ⁸ Bi be žala' bága'le che nitó benne', san toze žala' ží'ilele lježe ka', da' nbága'le chegak yógo'te benách ka', dan' no benne' nži'ile' lježe' ba bene' dot da' z̄nna x̄tiža' Dios. ⁹ Ki z̄nna x̄tiže'e: Bi gono' doła' da' z̄ka'n ditjen yela' z̄chag na'. Bi goto' benách ka'.

Bi kwano'.

Bi nnio' che lježo' da' wen laže'.

Bi dan lažo'o da' de che lježo'.

Da' wnné' ki, na' yógo'te da' yezika' da' wnné', yeyož gon no benne' žone' kan z̄nna da' z̄nna ki: "Bži'il lježo' kan nži'il kwino'." ¹⁰ Bennen' nži'ile' lježe' bi be žone' che lježe' da' kegle. Ki naken, bennen' nži'ile' lježe' žone' dot da' z̄nna x̄tiža' Dios.

¹¹ Le gon ki dan' nnézlele kan žak ža ni zoažo na'a, na' lezka' nnézlele ba bžin ža žala' gake ban laže' kan žebán no benne' z̄tase', dan' ba zoaže gawze ža yelažo lo da' kegle ka goken katen' wzó lawžo žejle'žo che Benne' Criston'. ¹² Gan zoažo na'a naken ka yele, na' za' te yelen', na' gan zoa Benne' Criston' naken ka te ža, na' za' chejsoažo ga na'. Che len žala' kwáslenžo da' žongak benách ka' gan nak chol. Kan žon to benne' žeje' lo wdile, z̄wakw kwine' da' žape chi'in le' lo wdile, lezka' žala' tažo lo baní' che Dios, dan' gape chi'in žo'o nich bi cho'ožo lo na' da' xiwe'. ¹³ Nich gonžo ki žala' gonžo da' chawe' kan žala' gon no benne' z̄de' te ža.

Bi žala' sožlžo, na' bi gáwle'ežo.

Bi žala' gonžo da' kegle, na' kege da' gon ditjen žo'o.

Bi žala' tíl-lenžo lježžo ka', na' bi gé'elžo légage'.

¹⁴ Na'a, žala' yeyón kwintle lo yichj lázdo'le kan nak X̄anžo Jesús, Benne' Criston', na' bi we' láže'le gonle da' z̄dan láže'le lo yela' benachze chele.

14

Bi žala' nnežo chegak lježžo ka'

¹ Le we' latje no benne' gónlene' le'e tzen, benne' žejli'e che Benne' Criston', la'kze bi nak dot li laže' kan žejli'e chie' Le'. Bi tíl-lenle-ne' kan nak da' žéklele le'e žala' gone'.

² Kan nak da' ni, zej nnita' benne' ka'

žékgekle' wak gáwgake' bíte'teze da' žawgak benách ka', san yebale benne', benne' ka' bi nak dot li laže' kan žejli'é'gake' che Benne' Criston', žáwgake' toze da' žazžo. ³ Na'a, bennen' žawe' yógo'te bi žala' wzóe' chela'ale no benne' bi žawe' yógo'te, na' lezka', bennen' bi žawe' yógo'te bi žala' nnie' che bennen' žawe' yógo'te, dan' nzi' lo na' Dios bežope benne' ka' žejli'é'gake' che Benne' Criston'. ⁴ ¿Nozke le', z̄nnio' che benne' wen žin che benne' yoble? Law X̄ankze yežój chawe' o bi yežój chawe' no bennen' nake' wen žin che Dios. Yežoje' chawe' law Dios, dan' gonkze X̄anžo Dios ga yežoje' chawe'.

⁵ Zoaļa to benne' z̄ka'n zenže' to ža ka z̄ka'n zene' yezika' ža ka', na' benne' yoble, toze kan z̄ka'n zene' yógo'te ža. To tožo žala' wíažo cha' nak chawe' da' žonžo. ⁶ Bennen' z̄ka'n zene' to ža, z̄ka'n zenen' nich wká'n zene' X̄anžon', na' bennen' bi z̄ka'n zene' ža na', nich wká'n zene' X̄anžon' bi z̄ka'n zenen'. Lezka', bennen' žawe' yógo'te, žawe' ki nich wká'n zene' X̄anžon', dan' ži'e Dios: "Žóxkeno'" na' bennen' bi žawe' yógo'te, bi žawen' nich wká'n zene' X̄anžon', na' lezka' ži'e Dios: "Žóxkeno'."

⁷ Nitó benne' ladjwžo žo'o bi nak bane' cheze', na' nitó benne' bi žate' cheze'. ⁸ Cha' zoažo nbanžo, nich ga'n zen X̄anžon' zoažo nbanžo, na' cha' gatžo, nich ga'n zen X̄anžon' gatžo. Ki naken, cha' zoažo nbanžo o cha' gatžo, nakžo che X̄anžon'. ⁹ Lezka' che len got Benne' Criston', na' bebane', nich gake' X̄angak benne' gat ka', na' X̄angak benne' ban ka'.

¹⁰ Na'a le', ¿biz chen' z̄nnio' che lježo'? ¿Biz chen' zzo' lježon' chela'ale? Žon byenen la'žo yógo'težo law Benne' Criston' gan wchi'a laže'e žo'o. ¹¹ Kan nak da' ni nyejw le'e yiche la'y da' z̄nna:

Z̄nna X̄anžo: "Ni'a chia' nedkza', wzóa z̄ibgak yógo'te benách ka' lawa' neda'. Nnágake' kwáselo naka' Dios."

¹² Ki naken, Dios wchi'a laže'e yógo'težo.

Bi žala' gonžo da' gonen ga chíxgekle lježžo ka'

¹³ Che len, biž žala' nnežo che lježžo ka', san žala' we' láže'žo bi gonžo bi da' gonen ga chíxgekle', o bi da' gonen ga góngake' doła'. ¹⁴ Nnézkzela' bi be zoa da' žawžon da'

gak gonen ga biž nakžo chawe' law Dios, na' da' bchalj Xanžo Jesusen' naken tlebe len da' ni. Cha' žekle no benne' zoa bi da' gak gonen ga biž nake' chawe' law Dios, che bennen', naken ki. ¹⁵ Cha' žono' le' ga gak lježo' nyache' laže'e, dan' žawo' le' da' žekle' le' bi žala' gawžon, bi žono' kan žala' gon no benne' nži'ile' lježe'. Bi be žala' gawžo da' gonen ga gak chope laže' no benne', bennen' got Benne' Criston' ni'a chie'. ¹⁶ Che len, bi be gonle da' gonen ga nne zi'gak benách ka' che da' žeklele le'e nzi'le latje gonlen. ¹⁷ Kate' zнна bia' Dios žo'o, bi že' láže'žo da' ye'j gawžo, san že' láže'žo gakžo chawe' lawe' Le', na' ga'n ži yichj lázdo'žo, na' yebelžo, da' ka' gak gonžo dan' zoalen Dios Be' La'y žo'o. ¹⁸ No benne' žone' xchin Benne' Criston' kan zej nak da' ki, žone' da' žaz laže' Dios, na' yežoje' chawe' lawgak benách ka'.

¹⁹ Che len žala' gonžo chegak benách ka' da' góngaken ga gata' da' wká'n ži yichj lázdo'žo, na' da' gon chochen lázdo'žo kan žejle'žo che Benne' Criston'. ²⁰ Bi be žala' gawžo da' gonen ga gak chope laže' bennen' bzoa Dios le'. Nak dot da' li dan' znnagak benách ka': "Yógo'te de latje gawžon" san gonžo da' kegle cha' gonžo ga chixle lježžo ni'a che da' žawžo. ²¹ Gakže chawe' cha' bi gawo' bela', na' bi ye'jo' xis uba, na' bi be gono' da' wchixen lježo', o da' gonen ga gak chope laže'e, o da' gonen ga biž žejli'e che Benne' Criston' dot laže'e. ²² Cha' žejli'o de latje bi da' gono', žala' gonon' law Dios gan zo' tozo'. Ba nez zen gaken che bennen' bi zchebe lázda'we' le' ni'a che da' žekle' de latje gone', ²³ san bennen' žak chope laže'e ni'a che da' žawe', nbage'e zia, dan' žone' da' bi žekle' de latje gone'. Cha' žonžo da' žeklžo bi žala' gonžon, zbága'žo doła'.

15

Žala' gonžo da' žaz láže'gak lježžo ka'

¹ Che len, cha' nakžo choch kan žejle'žo che Benne' Criston', žala' soelžo benne' ka' bi žejlé'gake' chie' Le' dot láže'gake'. Bi žala' gonžo da' žaz láže'zežo žo'o. ² Yógo'težo žala' gonžo da' žaz láže'gak lježžo ka' nich gak chawe' ché'gake', na' gak choch láže'gake' kan žejlé'gake' che Benne' Criston'. ³ Ki

žala' gonžo, dan' bi ben Benne' Criston' da' wyáz láže'ze', san gok chie' kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: "Bedjbága'gak neda' diža' zi' ka' da' wnnegak benne' ka', da' wnné zí'gake' chio' Le', Dios." ⁴ Yógo'te da' bzó'gake' le'e yiche la'y ža ni'te, bzó'gaken' nich wsedlen žo'o. Dan' nyejw le'e yiche la'y žonen ga zbezžo zen laže', na' žeyón zenen žo'o. Che len zoa da' žxen láže'žo. ⁵ Znnabla' Dios, Bennen' žone' ga zbezžo zen laže', na' žeyón zene' žo'o, gone' ga gakle toze kan žonle le'e, na' gakle kan Jesús, Benne' Criston', žénele' gake'. ⁶ Ki žala' gonle nich gakle toze, na' tzen wká'n zenle Dios, Xa Xanžo Jesusen'. ⁷ Che len, nich ga'n zen Dios, le si' lo na'le tole yetole kan Benne' Criston' wzí' lo ne'e žo'o. ⁸ Ki žala' gonle, dan' žapa' le'e: bla' Jesús, Benne' Criston', na' góklene' benne' judío ka' nich blo'e'le' law nak dot da' li da' zchalj Dios, na' bene' ga bžin da' bchebe laže'e wnezjwe' chegak xa wdé che'to' ka'.

Benách zi'to' ka' yéngkle' diža' chawe'

⁹ Lezka' bla' Benne' Criston' nich bene' ga benne' ka' bi zej nake' benne' judío yéngkle' xtiža' Dios dan' žeyache' láže'le' lé'gake'. Kan nak da' ni nyejw le'e yiche la'y da' znnan:

Che len, wká'n zena' da' nako' Le', lawgak benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga, na' gola' da' we lawa' Le'.

¹⁰ Ga yoble nyejw le'e yiche la'y da' znnan: Le'e, benách ka' zoale dot yežlyó nga, le yebél tzen len benách ka' che Dios.

¹¹ Ga yoble nyejw le'e yiche la'y da' znnan:

¡Le wká'n zen Xanžon',
yógo'te bi nakle benne' judío ka'!
¡Le gole da' we lawn Le',
yógo'te zoale dot yežlyó nga!

¹² Lezka' bzoj Isaías da' znnan:

La' law Benne' nbáblene' benne' ka' zej nake' za'só Isaí, xa Dabí.

Gak blo Bennen' nich nna bi'e benne' ka' bi zej nake' benne' judío ka'.

Benne' ki wxén láže'gake' Le'.

¹³ Znnabla' Dios, Bennen' žone' ga žxen láže'žo Le', gone' ga yebéle'elele, na' ga'n ži yichj lázdo'le dan' žejle'le chie' Le', na' gone' ga gak dot li laže' kan žxen láže'le Le', dan' zoalen yela' wak che Dios Be' La'y le'e.

¹⁴ Zí'na'do' ka', ba nnézkzela' žóntezle da' ka' naken chawe', na' nápl'e'ele yela' žejní'il nich gak wzejní'ilele lježle ka'. ¹⁵ Na'a naka' wechóg laže', na' zzoja' chele le'e le'e yiche ni, zí'na'do' ka', na' žsa'a láže'le dan' zoa da' besbaga' Dios neda' gona' dan' nži'ile' le'e. ¹⁶ Che len žona' xchin Jesús, Benne' Criston', lawgak benách ka' bi zej nake' benne' judío ka', na' zchalja' diža' chawe' che Dios, nich gak wdía' benách ka' bi zej nake' benne' judío ka' lo na' Dios, benne' ka' wžekze Dios Be' La'y nich gákgake' che Leze'. Gákgake' ka' to da' wdekza' lo na' Dios, da' chaz laže'e Le'.

¹⁷ Na'a, dan' žónlena' tzen Jesús, Benne' Criston', žin, nzi' lo na'a chaz laža'a kan nak da' bena' lo xchin Dios. ¹⁸ Lezka' naka' wechóg laže' wchalja' kan nak da' ben Benne' Criston' lo na'a neda', na' kege da' bena' nedza'. Bene' ga žongak benách ka' bi zej nake' benne' judío ka' kan zanna xtiža' Dios. Da' ni bene' Lekze', na' bkonle' žin da' bchalja' neda', na' žin da' bena' neda'. ¹⁹ Lezka' bkonle' žin da' ka' zej nak bian' da' bloe'ele' law Le' lo na'a neda', na' yela' wak zen ka' da' bene', na' yela' wak che Dios Be' La'y da' wzóalenen neda'. Ka' goken, wzó lawa' zchalja' lo yež Jerusalén, na' dot gawze na' zejte gan nbab Ilíriko, ba bchalja' diža' chawe' kan nak che Benne' Criston'. ²⁰ Be' laža'a bchalja' diža' chawen' gan bi na' yéngkle benách ka' kan nak che Benne' Criston'. Chela' wchalja' ga ba béngkle benách ka', na' gona' neda' ka' žon to benne' žone' to yo'o law len ze'e da' ba bdixjw benne' yoble. ²¹ Ka' bena' neda' naken kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan:

Lé'egekle benne' ka' nníta'gake' gan bi benle nitó benne' kan nak chie' Le',
na' chejní'igekle benne' ka' batkle béngkle kan nak chie'.

Žénele Pablo cheje' lo yež Roma

²² Che len, la'kze zan chi'i gónela' yida' gan zoale, bi na' gak yida'. ²³ Na'a, dan' ba beyóž bena' žin che Dios latje ki, na' zan yiz ba žénela' yida' gan zoale, ²⁴ che len, kate' cha'a lo yežlyó España, tia' gan zoale le'e, dan' žxen laža'a yedjwía' le'e, na' yebélenla' le'e. Te na' gak yego'ole neda' nez. ²⁵ Na'a žala' cha'a lo yež Jerusalén, nich chjwa'a to da' gáklenen

benne' ka' che Benne' Criston' nníta'gake' ga na'. ²⁶ Ki gona' dan' wyáz láže'gak benne' ka' nníta'gake' gan nbab Masedonia, na' gan nbab Akaya, btóbgake' mežw da' znéjzjwgake' chegak benách yache' ka' zej nbabe' benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén. ²⁷ Wyáz láže'gak benne' ka' bi zej nake' benne' judío ka', béngake' da' ni. Da' li naken to da' zej nbage'e chegak benne' judío ka'. Cha' zzi'gak benne' ka' bi zej nake' benne' judío ka' da' naken che Dios ni'a che da' bengak benne' judío ka', na' žala' gáklengake' benne' judío ka' len da' nápgake'. ²⁸ Che len, kate' yeyóž wdía' dan' bnéjzjwgak benne' ki lo na'gak benne' judío ka', naž tia' gan zoale le'e kate' cha'a lo yežlyó España. ²⁹ Kate' la'a gan zoale, žxen laža'a žínlena' yógo'te da' žebélenlžo ni'a che diža' chawe' che Benne' Criston'.

³⁰ Ni'a che Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' ni'a che yela' nži'il da' zchiz Dios Be' La'y lo yichj lázdo'žo, neda' žáta'yoela' le'e, zí'na'do' ka', nich wcháljlenle Dios tzen len neda', na' nnáblele-ne' gáklene' neda'. ³¹ Le nnable' gone' ga yelá' neda' lo na'gak benne' ka' bi žejlé'gake' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Judea, na' gone' ga chaz láže'gak benne' ka' zej nake' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén, sí'gake' dan' chjwa'a ga na'. ³² Lezka' le nnable', cha' nak da' zanna Dios, wnezjwe' neda' latje la'a gan zoale lo yela' žebél chia', nich yezí' láže'léna' le'e tzen. ³³ Na'a znnabla' Dios, Bennen' zka'n žie' yichj lázdo'žo, sóalene' yógo'tele le'e. Ka'kze gaken.

16

Benne' ka' che Jesús žápegake' "Padiox" ljéžgake' ka'

¹ Le si' chawe' Febe, no'le zanžon' nake' toze len Xanžon'. Nake' no'le wen žin che Dios, na' nbáblene' benne' ka' che Benne' Criston' lo yež Sencrea. ² Lo wláz Xanžon' le si' lo na'le no'len', kan žala' gongak benách ka' che Benne' Criston'. Le gáklene', na' le gonn chie' bíte'teze da' žiážjelen'. Lekze' góklene' benne' zan, na' lezka' góklene' neda'.

3 Le gape “Padiox̄” Prisila, na' Akila, benne' byo chie'. Benne' ki bénlengake' neda' tzen žin che Jesús, Benne' Criston'. 4 Žopte benne' ki wdégake' gan ben zož gátgake' nich bégake' ga bi gata' neda', na' žápegaka'-ne': “Žóxkenle” na' kege nedza', san lezka' yógo'te lježžo ka' zej nbabe' gan zej nnita' benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' bi zej nake' benne' judío ka', žé'gake' lé'gake': “Žóxkenle.” 5 Le gape “Padiox̄” benne' ka' che Benne' Criston', benne' ka' zdóbgake' lo ližgak Prisilan', na' Akilan'. Le gape “Padiox̄” Epeneto, bennen' nži'ila'. Le' bejli'e che Benne' Criston' zga'ale' ka' yógo'te benne' ka' nníta'gake' gan nbab Akaya. 6 Le gape “Padiox̄” Lia, no'len' bene' žin zen che Benne' Criston' gan zdoble le'e. 7 Le gape “Padiox̄” Andróniko len Junias, benne' wláž chia' ka'. Benne' ki byéjwłengake' neda' tzen liž ya, na' benne' wbás ka' bsela' Benne' Criston' žápegake' lé'gake' ba la'ne. Lezka' bejlé'gake' che Benne' Criston' zga'alegake' ka' neda'.

8 Le gape “Padiox̄” Amplias, bennen' nži'ila' dan' nake' che Xanžon'. 9 Le gape “Padiox̄” Urbano, bennen' bénlene' neto' tzen žin che Jesús, Benne' Criston'. Lezka' le gape “Padiox̄” Estakis, bennen' nži'ila'. 10 Le gape “Padiox̄” Apeles, bennen' nak bia' žejli'e che Benne' Criston'. Lezka' le gape “Padiox̄” benne' ka' nníta'gake' liž Aristóbulo. 11 Le gape “Padiox̄” Herodión, benne' wláž chia'. Lezka' le gape “Padiox̄” benne' ka' nníta'gake' liž Narsiso, na' žejlé'gake' che Xanžon'. 12 Le gape “Padiox̄” Trifena len Trifosa, no'le ka' žóngake' žin che Xanžon'. Lezka' le gape “Padiox̄” Pérsida, no'len' bene' žin zen che Xanžon', na' nži'ilžo-ne'. 13 Le gape “Padiox̄” Rufo, benne' wžekze Xanžon'. Lezka' le gape “Padiox̄” xna' Rufo na', no'len' nake' ka' xna'kza' neda'. 14 Lezka' le gape “Padiox̄” Asíncrito, na' Flegonte, na' Hermas, na' Patrobas, na' Hermes, na' lezka' lježžo ka' zej nake' toze len Xanžon', na' nníta'lengake' benne' ka'. 15 Lezka' le gape “Padiox̄” Filólogo len Julia, na' Nereo len no'le zane', na' lezka' Olimpas, na' yógo'te lježžo ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' nníta'lengake' benne' ka'.

16 Le gape “Padiox̄” lježle ka', na' le chela' lježle ka' lo yela' nži'il chele. Yógo'te lježžo ka', benne' nníta'gake' nga, na' zej nbáblene' benách ka' che Benne' Criston', žápegake' le'e “Padiox̄”.

17 Na'a, žáta'yoela' le'e, zí'na'do' ka', le gon ga gak bia'gak benne' ka' žóngake' ga žoj chóplele, na' zchíxgake' le'e, dan' žsédgekle' da' bi naken tlebe len da' nsedle le'e. Le kwas gan zej nnita' benách ki, 18 dan' bi žóngake' xchin Jesús, Benne' Criston'. Žóngake' žin nich gata' yela' wnni'a chégake', na' žon láže'gekle' benne' gaxjw laže' ka', zkówgekle' žin diža' gaxjw laže' ka', na' diža' chejle'žo da' wen laže'. 19 Zze diža' žonle kan zna xtiža' Xanžon', na' žéngkele yógo'te benách ka' da' ni. Che len žebela' ni'a che da' žonle le'e. Na'a, žénela' soale gonle da' nak chawe', na' kege gonle da' kegle. 20 Dios, Bennen' zka'n žie' yichj lázdo'žo, za' gone' ga wlej wchochje da' xiwe'. Znnabla' Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e.

21 Xkwide' Timoteo, xkwiden' žónlenbe' neda' tzen žin, žápebe' le'e “Padiox̄.” Lezka' Lusio len Jasón, na' Sosípater, benne' wláž chia' ka', žápegake' le'e “Padiox̄.”

22 Neda', Tersio, zzoja' da' zna Pablo le'e yiche ni, lezka' žapa' le'e “Padiox̄” na' zoalen Xanžon' neda'.

23 Lezka' Gayo, bennen' žonne' neda' latje zoa' liže' nga, žape' le'e “Padiox̄.” Lezka' žonne' latje yógo'te benách ka' che Benne' Criston' zdóbgake' nga. Erasto, benne' yo'o lo ne'e mežw che yež nga žape' le'e “Padiox̄.” Lezka' Cuarto, benne' lježžo, žape' le'e “Padiox̄.”

24 Znnabla' Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e. Ka'kze gaken.

¡Ga'n zen Dios!

25 Na'a, įzka'n zento' Dios, Bennen' gak gone' le'e choch ni'a che diža' chawe' da' zchaljan', na' ni'a che da' zchalja' kan nak che Jesús, Benne' Criston', na' ni'a che da' bloe'e law Dios che da' bgache' chie', dan' bkache'e Le' ža ni'te ga bžinte na'a ža! 26 Na'a ba bla' da' ni le'egak yiche ka' da' bzojgak benne' ka' bcháljgake' lo wláž Dios, Bennen' zóateze', kan wnnakze' Le'. Na'a zej nnita' benne' ka' zcháljgaken' gan že'gak yógo'te benách ka' nich gak chejlé'gake' che

Benne' Criston', na' nich gak góngake' kan
znna x̄tiže'e.

²⁷ ĩNi'a che da' ben Jesús, Benne' Criston',
ga'n zen to chi'ize Dios tícha'kze, Bennen'
napkze' dot yeĵa' wak! Ka'kze gaken.

DIŽA' NEŽW DA' BSEĽA' PABLO ĽO YEŽ CORINTO

Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús

¹ Dios bliže' neda', Pablo, kan žénekezele' Ľe', nich gaka' wbás che Jesús, Benne' Criston'. Lježžo Sóstenes žónlene' neda' tzen. ² Žapa' le'e "Padiox" zí'na'do' ka', zdouble che Dios Ľo yež Corinto, na' nakle che Ľeze' dan' nakle toze Ľen Jesús, Benne' Criston'. Dios na'kze bliže' le'e nich gake che Ľeze' tzen Ľen yógo'te benne' ka' nníta'gake' gáte'teze, na' zcháľjengake' Dios, zcóngekle' žin la Xanžo Jesús, Benne' Criston', Xángake', na' lezka' Xanžo. ³ Žáta'yoela' Xažo Dios Ľen Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le.

Da' napžo dan' nakžo toze Ľen Jesús

⁴ Žápeteza' Dios: "Žóxkeno'" kan nak chele le'e, dan' zoa da' chawe' da' bennze' chele dan' nakle toze Ľen Jesús, Benne' Criston'. ⁵ Dan' nakle toze Ľen Benne' Criston', Dios ba bénnli'e chele da' zej naken chie'. Žáklene' le'e Ľo yógo'te da' znnale, na' žone' ga žejní'ile'elele. ⁶ Ki naken dan' dot láže'le wzí' Ľo na'le da' zchaljto' kan nak che Benne' Criston'. ⁷ Che Ľen, bi be žiážjelele che da' žonn Dios Be' La'y chežo, kate' ne zbezle ža na' yelá' Ľaw Xanžo Jesús, Benne' Criston'. ⁸ Ľekze' gon choche' le'e nich gake sóe'lele yógo'te kate' žinže ža ze Ľawte ža na', nich bi gake no benne' bi da' nnie' chele ža na' yelá' Ľaw Xanžo Jesús, Benne' Criston'. ⁹ Dios žone' kan zne', na' Ľekze' bliže' le'e nich gake toze Ľen Zi'ne', Xanžo Jesús, Benne' Criston'.

Žej nžoj chople benách Corinto ka'

¹⁰ Ni'a che Xanžo Jesús, Benne' Criston', žáta'yoela' le'e, zí'na'do' ka', nich gonle toze xtíža'le yógo'te. Bi žoj chóplele, san le gake toze kan zza' láže'le, na' kan žonle le'e. ¹¹ Ki žapa' le'e, zí'na'do' ka', dan' benne' ka' nníta'gake' liž Kloé bžengekle' neda' kan žonle, na' wnnágake' zdiľ díža'le. ¹² Znnia' da' ni: zej nža' da' znnale to tole. Bálele znnale žónlene' Pablo tzen. Yebálele znnale

žónlene' Apolo tzen. Yebálele znnale žónlene' Sefas tzen, na' yebálele znnale žónlene' Benne' Criston' tzen. ¹³ ĽBžoj chople Benne' Criston'? ĽWdá' neda', Pablo, le'e yag kroze Ľo wlazle le'e? ĽBezoale le'e nis nich gake toze Ľen neda'? ¹⁴ Žapa' Dios: "Žóxkeno'" dan' bi bezóa' nis nitóžele le'e, san chopze Crispo Ľen Gayo. ¹⁵ Che Ľen bi gake nnele bezoale nis nich gake toze Ľen neda'. ¹⁶ Ľezka' bezóa' nis Estéfanaš Ľen benne' ka' nníta'gake' liže'. Bi žejná' laža'a cha' bezóa' nis no benne' yoble ga na'. ¹⁷ Benne' Criston' bsele'e neda', kege nich yezóa' benách ka' nis, san nich wzenla' benách ka' diža' chawe' chie'. Zchaljan', san kege Ľen yela' žejní'il chekza', nich bi wka'na' ka'ze yela' wak che da' ben Benne' Criston' katen' gote' le'e yag kroze.

Jesús napkze' yela' wak, na' yela' žejní'il che Dios

¹⁸ Žékgekle benne' ka', benne' zej nchoľ yichj lázdo'gake', da' zchalžo kan nak che Jesús, kan gote' le'e yag kroze, naken to da' dáche'ze, san žo'o, dan' ba belažo, žákbe'elžo dan' zchalžon napen yela' wak che Dios nich yeslán benách ka'. ¹⁹ Ki naken dan' nyejw le'e yiche la'y da' znnan: Wlo'e'ela' Ľaw nak dáche'ze yela' žejní'il chegak benne' ka' zej nnezle' da' zenle'e. Wzóa' chela'ale yela' žejní'il chegak benne' ka' žejní'igekle' da' zenle'e. ²⁰ ĽBizkze yebélenle no benne' žejní'ile' da' zenle'e?

ĽBizkze yebélenle no benne' nsédli'e?

ĽBizkze yebélenle no benne' žáklie' zchalje'? Dios ba bloe'ele' Ľaw nak yela' žejní'il chegak benách ka', benne' nníta'gake' yežlyó nga, to da' dáche'ze. ²¹ Dios, Ľo yela' žejní'il chie', bi bi'e latje benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga gónbia'gake' Ľe' ni'a che yela' žejní'il chégakkze'. Dios wyáz laže'e beslé' benne' ka' žejlé'gake' chie' Ľe' ni'a che dan' zchalžon, la'kze žékgekle benách ka' naken to da' dáche'ze.

²² Žénegekle benne' judío ka' lé'egekle' yela' wak ka' da' zej nak bian', na' benne' zi'to' ka' žénegekle' yéngekle' da' wzejni'ilen lé'gake'. ²³ Žo'o zchalžo che Benne' Criston', kan gote' le'e yag kroze. Da' li, dan' zchalžon kan got Benne' Criston', žonen

ga zchíxgekle benne' judío ka', na' yezika' benách ka' žékgekle' naken to da' dáche'ze. ²⁴ Benne' ka' bliž Dios légage', la'kze zej nake' benne' judío ka', o benne' zi'to' ka', žákbe'egekle' napkze da' ben Benne' Criston' le'e yag kroze dot yela' wak che Dios, na' dot yela' žejní'il chie'. ²⁵ Žékgekle benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga da' ben Dios nak bian' nake' benne' bi nnezle, san dan' bene' nápežen yela' žejní'il ka' da' zej nape benách ka'. Žékgekle' da' ben Dios nak bian' bi nake' wale, san dan' bene' nápežen yela' wak ka' da' zej nape benách ka'. ²⁶ Na'a, zí'na'do' ka', le chejsá' laže' kan gokle le'e katen' bliž Dios le'e. Bi gokle zanle benne' ka' žejní'igekle' lo yela' benachze chégake', na' bi gokle zanle benne' wnná bia' ka', na' kege zanle gokle benne' blo ka'. ²⁷ Benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga žékgekle' benne' ka' wžekze Dios zej nake' benne' bi nnezle ka'. Ki ben Dios nich gone' ga yedoé'egekle benne' yežlyó ka', benne' žejní'igekle'. Lezka' wžé Dios benne' ka' bi zej nake' wale yežlyó nga nich gone' ga yedoé'egekle benne' wale ka'. ²⁸ Lezka', benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga žékgekle' benne' ka' wžekze Dios zej nake' ka'ze, na' bi be záka'gake', na' bi zej nake' wale. Ki ben Dios nich gone' ga ga'ngak ka'ze da' ka' zka'n zengak benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga. ²⁹ Che len, bi gak nitó benne' wká'n zen kwine' law Dios. ³⁰ Dios na'kze bene' ga nakžo toze len Jesús, Benne' Criston', na' bene' ga napžo yela' žejní'il chie'. Dan' nak Benne' Criston' toze len žo'o, ba beyakžo chawe', na' nakžo che Dios na'kze, na' be-lažo. ³¹ Nak chežo kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: "Cha' zoa no benne' žénele' bi da' wká'n zene', žala' wká'n zene' Xanžo Dios."

2

Zchaljžo kan bda' Jesús le'e yag kroze

¹ Ki goken, zí'na'do' ka', katen' bla'a gan zoale. Bchalja' xtiža' Dios lawle, kege len yela' žejní'il chekza', na' bi be bena' len yela' wak chekza'. ² Katen' wzóalena' le'e, be' laža'a bi wchalja' da' yoble, san toze kan nak che Jesús, Benne' Criston', kan bde'e le'e yag kroze. ³ Wzóalena' le'e lo yela' bi nak wale chia', na' lo yela' zžebe

wzízeli'a. ⁴ Bcháljléna' le'e xtiža' Dios, kege kan zchaljgak benách ka' lo yela' žejní'il chégakkze', san goklen Dios Be' La'y neda', na' yela' wak che Dios wzóalenen neda', da' gok bian' nak dot da' li da' wnnía'. ⁵ Ki bena' nich gak chejle'le che Dios, kege dan' bénlele yela' žejní'il chegak benách ka', san dan' blé'elele yela' wak che Dios.

Dios Be' La'y žone' ga nónbia'žo Dios

⁶ Zcháljlento' benne' ka' ba nakže dot li laže' kan žejlé'gake' che Dios len yela' žejní'il cheto'. Yela' žejní'il ni bi naken ka' da' zej nape benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, na' bi naken ka' da' zej nape benne' ka' znná biá'gake' ža ni zoažo na'a, benne' ka' kwia yí'gake'. ⁷ Zchaljto' len yela' žejní'il da' bi gak no benne' žel-len', dan' znezjw Dios, dan' bgache' yela' žejní'il ni da' bzoa Dios ža ni'te nich yebélenlžon. ⁸ Benne' ka' znná biá'gake' ža ni zoažo na'a bi bénbia'gake' yela' žejní'il ni. Chela' bénbia'gaken', bi bdá'gake' Xanžon', Benne' ze'e ya'abá, le'e yag kroze. ⁹ Naken kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: Ba bkwez Dios da' ka' si'gak benne' ka' zej nži'ile' Le', da' ka' bi blé'el nitó benne', na' bi benle' chégaken, na' bi wzá' láže'gak benách ka' kan zej naken. ¹⁰ Na'a, Dios ba bzejni'ile' žo'o da' ki lo na' Dios Be' La'y, dan' zwiakze Dios Be' La'y yógo'te, na' lezka' da' yo'o lo yichj lázdo'w Dios na'kze.

¹¹ ¿Nnezle no benne' da' yo'o lo yichj lázdo'w yetó benne'? Toze be' nakkze ben-nen' nnezlen. Lezka', bi nnezle nitó benne' da' yo'o lo yichj lázdo'w Dios. Toze Dios Be' La'y nnezlen'. ¹² Bi yo'ožo to be' da' zdazen yežlyó nga, san zoalen Dios Be' La'y žo'o, Bennen' zchiz Dios yichj lázdo'žo nich gak gónbia'žo da' ka' bennkze' Le' chežo. ¹³ Zchaljžo ka' zej nak da' ka' benn Dios chežo, kege len diža' da' žsédgekle benne' ka' žo'o len yela' žejní'il chégakkze', san len diža' ka' da' žsedle Dios Be' La'y žo'o. Ki naken, zzejni'ilžo benne' ka' zoalen Dios Be' La'y légage' kan nak da' žsedle Dios Be' La'y žo'o.

¹⁴ No benne' bi zoalen Dios Be' La'y le', bi zzi' lo ne'e da' žsedle Dios Be' La'y žo'o, dan' žekle' naken to da' yažze. Bi gak chejní'il

bennen' da' ni, dan' toze bennen' zoalen Dios Be' La'y le' gak gákbe'ele' da' zaka' da' ni. ¹⁵ No benne' zoalen Dios Be' La'y le' gak gákbe'ele' da' zej zaka' yógo'te, san bi gak nitó benne' yoble gákbe'ele' da' záka'kze bennen'. ¹⁶ Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: ¿Nozkze benne' nnezle' da' zza' laže' Xanžo? ¿Nozkze benne' gak wzejni'ile' Le'? San da' zza' laže' Benne' Criston' yo'on lo yichj lázdo'žo žo'o.

3

Nakžo wen žin tzen len Dios

¹ Che len, zí'na'do' ka', bi gok wcháljlēna' le'e kan zcháljlēna' to benne' zoalen Dios Be' La'y le', san bcháljlēna' le'e kan zcháljlēna' no benne' nake' benachze, na' bi zoalen Dios Be' La'y le'. Nakle ka bi' že'n ka', dan' bi nakle choch kan žejle'le che Benne' Criston'. ² Bsedla' le'e da' bi naken zede, da' naken ka niže' da' we'jle. Bi bsedla' le'e da' naken zede ka belā' da' gawlen. Bi gok chejní'ilele da' naken ka belā' da' gawlen, na' bi na' gakle na'a. ³ Ki naken dan' nakle ka no benne' nake' benachze na' zejte na'a ža. Kate' ne zgé'elele lježle ka', na' zdile díža'le, na' žezőj chóplele, nakle ka no benne' nake' benachze, na' žonle tlebe kan žongak benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga. ⁴ Kate' ne zoalen to benne' le'e, benne' zñne' žónlēne' Pablo tzen, na' yetó benne' zñne' žónlēne' Apolo tzen, ne nakle ka no benne' nake' benachze.

⁵ ¿Bizkze naka' neda', Pablo? ¿Bizkzen' Apolo? Nakto' wen žin che Dios, na' ni'a che da' bento' neto' bejle'le che Benne' Criston'. To toto' žonto' žin da' benn Xanžon' che cheto'. ⁶ Žin da' bento' lo yichj lázdo'le naken ka žin da' žon to benne' žaz ža'ne'. Neda' goza' binnedo' ka', na' Apolo bxoen' nis, san Dios bene' ga blā', na' ga bgole binnedon' da' wyazen lo yichj lázdo'le. ⁷ Ki naken, láte'ze zaka' benne' žaz, na' láte'ze zaka' benne' žxoen' nis, san záka'le'e Dios, Bennen' žone' ga zla', na' ga zgole binnedon'. ⁸ Tlebe kan zej nak bennen' žazen', na' bennen' žxoen' nis. Dios yebi'e che chégake' kan nak žin da' žóngake'. ⁹ Nakto' neto' wen žin tzen len Dios, na' le'e nakle ka to yežlyó che Dios gan žonto' žin.

Lezka' nakle le'e ka to yo'o da' žon Dios. ¹⁰ Lo da' benn Dios chia', naka' ka to benne' blo wen ze'e. Neda' bdixjwa' len ze'e, na' benne' yoble zchise' ze'en'. To tožo žala' wiažo kan zchisžo ze'e law len ze'en'. ¹¹ Dios ba bdixjwe' to len ze'e da' naken Jesús, Benne' Cristo na'kze, na' bi gak no benne' wdixjwe' yetó len ze'e. ¹² Žin da' žonžo che Benne' Criston' naken ka zchisžo ze'e law len ze'en'. Law len ze'en' wak no benne' gone' žin da' naken ka zchise' ze'e da' naken oro, o da' naken plat, o da' naken yej zaka' ka', o wak no benne' gone' žin da' naken ka zchise' ze'e da' naken yag, o da' naken yix, o da' naken yixe' ka'ze. ¹³ Gak bia' kan nak žin da' žon to to benne'. Kate' žin ža wchi'a laže' Dios benách ka', na' la' law kan nak žin da' benžo to tožo, dan' te žin na' lo yi', na' yin' ši' bian' žin da' ben to to benne'. ¹⁴ Cha' žin da' ben no benne', da' naken ka to ze'e da' bchise', yežojen chawe' lo yin', na' Dios yebi'e chie' kan nak tlebe len žin da' bene'. ¹⁵ Cha' chey žin da' ben no benne' da' naken ka to ze'e da' bchise', na' wnite' da' gónele Dios yebi'e chie', san yelakze' le', da' gaken chie' kan žak che to benne' želé' to lo yi' zen.

¹⁶ ¿Bi nnézlele nákkzele le'e yodo' che Dios, na' zoa Dios Be' La'y lo yichj lázdo'le? ¹⁷ Cha' no benne' wká'n ditje' yodo' che Dios, na' Dios wžia' yi'e le', dan' nak la'y yodo' che Dios, na' le'ekze nakle yodon'.

¹⁸ Bi gon laže'l kwinle. Cha' no benne' ladjwle le'e žekle' žejní'ile'ele' kan žejní'igekle benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, žala' yeyák bennen' ka to benne' bi be nnezle' da' naken che yežlyó nga, nich gata' yela' žejní'il chie' da' naken dot li laže'. ¹⁹ No benne' napze' yela' žejní'il che yežlyó nga nake' law Dios ka to benne' bi be nnezle'. Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Dios žone' ga zchixgekke benne' sina' ka', zkonle' žin yela' žejní'il chégake'." ²⁰ Lezka' znnan: "Xanžo nnezle' da' zza' laže'gak benne' sina' ka' naken to da' dáche'ze." ²¹ Che len, bi žala' wká'n zenle no benne' ni'a che da' wsedle' le'e. Yógo'te yo'on lo na'le. ²² Yo'ogak lo na'le Pablo, na' Apolo, na' Sefas, na' yežlyó nga, na' yela' nban, na' yela' got, na' ža ni zoažo na'a, na' ža da' za'. Yógo'te yó'ogaken lo na'le, ²³ na' le'e yo'ole lo na' Benne' Criston', na' Benne' Criston' yoe'e lo na' Dios.

4

Da' žongak benne' wbás ka' bsela' Benne' Cristo

¹ Che len, žala' géklele le'e nakto' neto' wen žin che Benne' Criston', na' nzi' lo na'to' da' naken dot da' li, da' ngache' che Dios, da' bi gak no benne' chejni'ile' žakze chie'. ² Benne' ka', Dios bdie' lo ná'gake' wkóngekle' žin da' nak chie', žon byenen góngake' binlo da' žóngake'. ³ Bi že' zedla' cha' wchi'a láže'le neda', o cha' benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga wchi'a láže'gake' neda'. Bi zchi'a laža'a kwina'. ⁴ Bi zchebe lážda'wa' neda'. Da' ni bi nak bian' bi nbaga'a zia. Xanžon' nake' Benne' zchi'a láže'e neda'. ⁵ Che len, bi žala' wchi'a láže'le nitó benne' zga'ale kate' žin ža chen. Le kwez ža na' yelá' Xanžon', na' Le' wloe'ele' law dan' ngache' gan nak chol, na' lezka' da' yo'o lo yichj láždo'gak yógo'te benne' ka'. Naž Dios yebi'e che to to benne' da' gapen le' ba la'ne kan žala' gone' chie'.

⁶ Na'a, zína'do' ka', kan nak da' ni, bchalja' che da' žonto' neto', Apolo, na' neda'. Gak wíale le'e kan žonto' neto' nich gak gonle kan nyéjwze le'e yiche la'y, na' bi wká'n zenle to benne', na' bi wzoale chela'ale yetóe'. ⁷ ¿Ben no benne' ga nako' le' benne' blo? ¿Nzi' lo no'o to da' bi benn Dios chio'? Cha' Le' bennze' chio' dan' nzi' lo no'o, ¿biz' chen' zka'n zen kwino', na' žeklo' žakze chio' wzí' lo no'on?

⁸ ¿žéklele le'e nážzele benne' blo ka'? ¿žéklele naple yela' wnni'a chezle? ¿žéklele zna bia'le, la'kze bi zna bia'to' neto'? Ni'a che Xanžo Dios žak laža'a nna bia'le le'e nich gak nna biá'lento' le'e tzen. ⁹ Žekla' neda' nak cheto', benne' wbás ka' che Dios, kan bzoe' neto' zejto' zante kan žak chegak benne' ka' ba nžog chégake' gátgake' lawgak benách ka'. Nakto' ka to da' zwiagak benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, na' lezka' ka to da' zwiagak wbás che ya'abá ka'. ¹⁰ Dan' žénelto' gonto' xchin Benne' Criston', žwe'to' benách ka' latje žékgekle' nakto' benne' bi nnezle ka', san le'e žéklele žakle da' zenle'e dan' nakle che Benne' Criston'. Le'e žéklele ba nakle benne' wale ka', san žékgekle benách neto' bi nakto' benne' wale ka'. Zzoagak benách ka' neto' chela'ale, san žápegake' le'e ba la'ne. ¹¹ Na' zejte na'a ža, zdonto', na'

žbilto'. Bi de laže' da' gákwton'. Žon zi'gak benne' ka' neto', na' bi zoa ližto'. ¹² Žsaka' zi' kwinto', la' néto'ze žonto' žin. Žliž zi'gak benách ka' neto', san neto' znnablto' Dios gon chawe'e légake'. Zbia láže'gak benách ka' neto', san zzoelton'. ¹³ Znnégake' cheto', san lo yela' gaxjw láže' zchálj'lento' légake'. Na' zejte na'a ža nakto' ka bebe che yežlyó nga, na' ka to da' zžo'ngak yógo'te benách ka' na'le.

¹⁴ Zzoja' chele da' ki, kege dan' žénela' gona' ga yedoé'elele, san žénela' wzejni'ila' le'e, žona' kan žon to benne' zzejni'ile' zi'nkze' ka', xkwide' ka' nži'ile'. ¹⁵ La'kze gak nníta'gak zan gaywá' benne' ka' wsédgekle' le'e kan nak che Benne' Criston', san toze benne' zoe', benne' nake' ka xakzle, bennen' bene' ga nakle che Benne' Criston'. Lo yela' nban kobe da' naple dan' nakle toze len Benne' Criston', nedkza' naka' ka xale dan' zga'ala' neda' bzenla' le'e diža' chawe' da' wzí' lo na'le. ¹⁶ Che len, žáta'yoela' le'e we' láže'le gonle kan žona' neda'.

¹⁷ Che len žsela'a xkwide' Timoteo gan zoale. Dan' scha bénlenbe' neda' tzen žin che Xanžon' nakbe' ka' zi'nkza', na' nakbe' dot li láže', na' nži'ila'-be'. Gon xkwide' Timoteon' ga chejsá' láže'le da' ka' žsedla' dan' naka' wbás che Benne' Criston', da' ka' žsedla' yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston' gáte'teze gan ža'a. ¹⁸ Bálele le'e zka'n zen kwinle dan' žéklele biž yelá'a gan zoale. ¹⁹ Na'a, la' yelá'tia' gan zoale cha' gonn Xanžon' neda' latje. Naž gákbe'ela', kege da' znnágakze benne' ka' zka'n zen kwíngake', san gákbe'ela' cha' zoalen yela' wak che Dios légake'. ²⁰ Cha' nzi' lo na'le nna bia' Dios le'e, bi nak bia' naken ki dan' znnázelen. Nak bia' naken ki cha' zoalen yela' wak che Dios le'e. ²¹ ¿Bizle žénelele? ¿žénelele yelá'a gan zoale len to bar nich sela' snia le'e, o len yela' nži'il, na' lo yela' gaxjw láže'?

5

Pablo zchi'a láže'e to benne' žone' da' kegle

¹ Zze diža' zoalen to benne' le'e, benne' žone' da' kegle, dan' zóalene' zo'le xe'. Da' kegle ki bi žongak benách ka' bi zej nónbi'e Dios. ² Le'e zka'n zen kwinle, san žala' gak nyache' láže'le, na' yekwasle bennen' žone' dolan' gan zoale. ³ La'kze bi zóalena' le'e

lo bela' žen chia', da' li zóalena' le'e lo be' nakkza'. Kan zóalenkza' le'e ba bchi'a laža'a bennen' žone' dolan'. ⁴ Kate' doble che Xanžo Jesús, Benne' Criston', neda' gona' le'e tzen lo be' nakkza'. Naž, len yela' wak che Xanžo Jesusen', ⁵ le wdé bennen' lo na' da' xiwe' nich kwia yi' da' žénele bela' žen chie', san yelá be' nakkze' ža na' yelá' Xanžon'.

⁶ Bi žala' wká'n zen kwinle kan nak da' žonle. ¿Bi nnézlele da' znnan: "Láte'do'ze kwa zichj che yet xtil gonen ga chaž dot kwa da' nzin' kwa zichjen'?" ⁷ Na'a, le yekwás dolan' gan zoale da' naken ka to kwa gole, nich gakte chawe'. Naž gakte ka to kwa kobe da' bi nzin' kwa zichj, kan da' li ba nakle. Nak chežo ka ba zoažo Lni Pasko' kate' žawgake' yet xtil da' bi nzin' kwa zichj, na' ba bétgake' lo wlazžo žo'o zila' che Lni Paskon', zilan' nakkze Benne' Criston'. ⁸ Che len žala' gonžo lni na', kege zoalen kwa gole žo'o, da' zloe'elen da' kegle da' bi zakan', san žala' wkonlžo žin yet xtil da' bi nzin' kwa zichj, yet xtilen' da' zloe'elen da' nak dot chawe', na' da' nak dot da' li.

⁹ Katen' bzoja' chele le'e yiche nežwn', gožkza' le'e bi gónlenle tzen benne' ka' žóngake' da' kegle. ¹⁰ Goža' le'e ki, kege nich kwasle to chi'ize gan zej nnita' benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, benne' ka' žóngake' da' kegle, na' gan zej nnita' benne' ka' zze láže'gake' da' de che ljéžgake' ka', na' gan zej nnita' benne' wbán ka', na' benne' ka' zka'n zéngake' lo'a ka'. Nich gonle ki gon byenen žojle yežlyó nga. ¹¹ Da' zna da' bzoja' chele, le'e yichen', naken nich bi gónlenle tzen no benne' zne' nake' che Benne' Criston', san žone' da' kegle, o zze laže'e da' de che lježe', o zka'n zene' lo'a ka', o zne' zi'e, o zzožle', o zbane'. Bi gáwlenle tzen benne' ki. ¹²⁻¹³ Bi nak chia' neda' wchi'a laža'a benne' ka' bi zej nake' toze len žo'o. Dios wchi'a laže'e légake'. Le'ekze žala' wchi'a láže'le benne' ka' zej nake' toze len le'e. Che len, le yekwás bennen' žone' da' keglen' gan zoale.

6

Bi žala' che'žo no lježžo law benne' zchi'a laže'e

¹ Kate' zdile díža'le tole len yetole, ¿nakxkze žežogle chejle yolawe' gan wchi'a

láže'gak benne' ka' bi žejlé'gake' che Benne' Criston' le'e? Gakže chawe' chejle lawgak benách ka' che Benne' Criston' nich wchi'a láže'gake' le'e. ² ¿Bi nnézlele da' gongak benne' ka' zej nake' che Benne' Criston'? Žin ža kate' wchi'a láže'gake' yógo'te benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. Cha' le'ekze wchi'a láže'le benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, ¿bi naple yela' žejn'il nich wchi'a láže'le díža' bizjw ki? ³ ¿Bi nnézlele wchi'a láže'žo wbás che ya'abá ka'? Žon byenžen wchi'a láže'žo da' žakgak yežlyó ga ni zoažo na'a. ⁴ Na'a, cha' žak to da' žon byenen no benne' wchi'a laže'en, dan' žaken yežlyó nga, ¿biz chen' žejle lawgak benne' ka' wchi'a láže'gaken', benne' ka' bi be nzi' lo ná'gake' ladjwgak benne' ka' che Benne' Criston'? ⁵ Zchalja' ki nich gona' ga yedo'é'elele. ¿Bi zoalen no benne' le'e, benne' žake' late' nich gak wchi'a laže'e da' žak chegak lježe' ka'? ⁶ ¿Nakxkze gak to benne' nake' che Benne' Criston' chi'e lježe' yolawe' gan wchi'a láže'gak benne' ka' bi žejlé'gake' che Benne' Criston' légake'?

⁷ Da' li zchíxlele le'e kate' zdile díža'le. ¿Biz chen' bi sóelele kate' no benne' žone' chele da' kegle? ¿Biz chen' bi sóelele kate' no benne' zbéjlane' da' den chele? ⁸ Le'e žonle da' kegle, na' zbéjlanle, na' žonle ki chegak lježe' ka', benne' zej nake' toze len Benne' Criston'.

⁹⁻¹⁰ ¿Bi nnézlele bi chazgak benách ka' bi zej nake' chawe' gan zna bia' Dios? Bi gon laže'l kwinle.

Bi chaz nitó benne' wen da' zinnj gan zna bia' Dios,

na' nitó benne' zka'n zene' lo'a ka',
na' nitó benne' zka'n ditje' yela' zchag na',
na' nitó benne' byo, benne' žon kwine' ka to no'le,

na' nitó benne' byo zóalene' la' ljež benne' byoze',

na' nitó benne' wbán,
na' nitó benne' zdan laže'e yela' gape,
na' nitó benne' že'je',
na' nitó benne' wnné le'e,
na' nitó benne' zbéjlane'.

Nitó benne' žone' da' ki bi chaze' gan zna bia' Dios.

¹¹ Ki benle bálele le'e, san na'a ba bekwasle kan zej nak dolá' da' wbága'le, na' ba nakle

che Dios na'kze, na' ba beyakle chawe' law Dios ni'a che da' ben Xanžo Jesusen'. Be' la'y che Dios žone' ga žaken ki chele.

Bela' žen chežo naken che Dios

¹² Znnagak benách ka': "Yo'o lo na'žo gonžo yógo'te." La'kze da' ni naken dot da' li, bi žala' gonžo yógo'ten. La'kze de latje gona' yógo'te, bi go'a latje bi da' nna bian' neda'.

¹³ Lezka' znnagak benách ka': "Yela' waw nakzen da' chazen le'žo, na' le'žo nakzen da' zzin' yela' waw." Da' ni naken dot da' li, san žin ža wžia' yi' Dios yela' waw, na' lezka' le'žo. Dios bene' bela' žen chežo, kege nich wkonlžon žin nich gonžo da' kegle. Naken nich yebélenlen Xanžon', na' Xanžon' nake' nich yebélenle bela' žen chežo Le'. ¹⁴ Dios besbane' Xanžon' lo yela' got. Lezka', len yela' wak žen chie' yesbane' žo'o.

¹⁵ ¿Bi nnézlele, lo bela' žen chele nakle toze len da' nakkze Benne' Criston'? ¿Nakxkze gak yekwasle to da' naken toze len Benne' Criston' nich gonle ga gaken toze len to no'le le'e? Bi žala' gonle ki. ¹⁶ ¿Bi nnézlele cha' to benne' byo zóalene' to no'le le'e, nake' toze len le'? Kan nak da' ni nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: "Chope' gákgake' ka toze benne'." ¹⁷ Na'a, no benne' nake' toze len Xanžon', nake' toze len Le' lo be' nakkze'.

¹⁸ Che len, bi gonle doła' da' naken da' sban. Bíte'teze doła' yoble da' žon no benne', na'le lo da' nakkze' žone' dołan'. San no benne' žone' doła' da' naken da' sban, žone' doła' da' nžagen lekze'. ¹⁹ ¿Bi nnézlele bela' žen chele naken yodo' che Dios Be' La'y? Dios na'kze bchize' le'e Dios Be' La'y na', na' Le' zoe' lo yichj lázdo'le. Che len bela' žen chele bi naken chezle. Na'a, naken che Dios. ²⁰ Dios beya'we' le'e, na' to da' žen wdizjwe'. Le wkonle žin bela' žen chele, na' lezka' be' nákkzele nich wká'n ženle Dios, dan' zej nak bela' žen chele, na' be' nákkzele che Dios.

7

Pablo žsedle' kan nak che yela' zchag na'

¹ Na'a, yecheba' che da' ka' wnnáblele neda', da' ka' bzojle chia' le'e yichen'. Gak chawe' che no benne' byo cha' bi sóalene' no'le. ² Dan' žónle'egak benách ka' da' kegle gan zoale, yógo'te benne' byo, benne'

zej nbáblene' le'e žala' nníta'lengake' no'le che chégake', na' yógo'te no'le ka' žala' nníta'lengake' benne' byo che chégake'. ³ No benne' byo, benne' zoa zo'le', žala' gone' che zo'le' kan nak yela' žon che yela' zchag na', na' tlebe kan žala' gon no'len' len benne' byo chien'. ⁴ Bela' žen che no no'le bi yo'on lo na'ze', san benne' byo chien' nzi' lo ne'en. Lezka', bi yo'o lo na'ze no benne' byo bela' žen chie', san zo'le' nzi' lo ne'en. ⁵ No benne' byo len no no'le, benne' ka' zej nžag ná'gake', bi žala' wžóngake' toe' yetóe'. Wak góngake' da' ni toze cha' góngake' toze diža' bi chágake' to chí'ido'ze nich gak wchájilengake' Dios dot láže'gake'. Te na', da' yoble benne' byon' žala' sóalene' zo'le', nich bi sáke'le da' xiwe' gonen ga chó'ogake' nez doła' dan' bi gak nna bia' kwíngake'.

⁶ Da' ni da' žapa' le'e naken to da' žonn Xanžon' le'e latje. Bi naken to da' zchi'le' le'e. ⁷ Žekla' neda' gakže chawe' ga'ngak toze yógo'te benne' ka', kan zoa' toza' neda'. To to benne' nzi' lo ne'e ka da' bnezjw Dios chie' gone'. Toe' nzi'e to da' bnezjwen', na' yetóe' nzi'e yetó da' bnezjwen'.

⁸ Na'a, žapa' benne' ka' nníta'gake' toze, na' lezka' no'le wzebe ka', znnia': gak chawe' chégake' gá'ngake' toze kan zoa' toza' neda'.

⁹ Cha' bi gak nna bia' kwíngake', wak wchág ná'gake', dan' gakže chawe' wchág ná'gake', na' bi se láže'gake' da' kegle.

¹⁰ Žápgaka' benne' ka' ba nžag ná'gake', na' kege nedza' znnia' da' ni, san Xanžon' znnakzen', na' xtiže'e znnan: "To no'le bi žala' kwáslene' benne' byo chie'." ¹¹ Cha' no no'le kwáslene' benne' byo chie', žala' ga'ne' toze', o yeyake' toze len benne' byo chien'. Lezka' benne' byo bi žala' wka'ne' zo'le'.

¹² Na'a, nedza' žápgaka' yezika' benne' ka', na' kege Xanžon' wnné' ki, na' znnia': cha' zoa no lježžo, benne' žejli'e che Benne' Criston', na' zo'le' bi žejli'e che Xanžon', na' cha' zo'le' žénele' gá'nlene' le', bi žala' kwáslene' zo'len'. ¹³ Lezka' znnia': cha' zoa no no'le zanžo, no'len' žejli'e che Benne' Criston', na' benne' byo chie' bi žejli'e che Xanžon', na' cha' benne' byo chien' žénele' gá'nlene' le', na' no'len' bi žala' kwáslene' le'. ¹⁴ Ki žala' góngake'. Benne' byon', benne' bi žejli'e che Benne' Criston', Dios zle'ele' le'

ka to benne' nake' che Leze' dan' nake' toze len zo'le', no'len' žejli'e che Benne' Criston', na' no no'le bi žejli'e che Benne' Criston', Dios zle'ele' le' ka to no'le nake' che Leze' dan' nake' toze len benne' byo chie', bennen' nake' lježžo, benne' žejli'e che Benne' Criston'. Chela' bi naken ki, gakgak zi'nle ka' ka zi'n zi' ka' law Dios. San na'a, zej nakbe' che Dios. ¹⁵ No benne' byo, o no'le, bennen' bi žejli'e che Benne' Criston', cha' žénele' kwáslene' bennen' nžag ná'lene', waken. Benne' lježžo na', o no'le zanžo na', bennen' žejli'e che Benne' Criston', bi žon byenen gá'nlene' bennen' bi žejli'e chien', dan' bliž Dios žo'o nich gá'nlenžo lježžo cháwe'do'. ¹⁶ Ki žala' gaken. Le', no'le, wak gono' ga yelá benne' byo chion', na' le', benne' byo, wak gono' ga yelá no'le chion'.

¹⁷ Žala' gonžo to tožo kan nak da' bnezjw Xanžon' che chežo, na' lezka' ga'nžo kan gokžo katen' bliž Dios žo'o nich gakžo chie'. Žsedla' yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston' da' ni. ¹⁸ Cha' Dios bliže' no benne' byo, bennen' nžog lo xpele'e da' nak bia' nzi' lo ne'e xtiža' Dios, žala' ga'ne' ki, zoa lo xpele'e dan' nak bian'. Lezka', cha' Dios bliže' no benne' byo, bennen' bi nžog lo xpele'e dan' nak bian', bi žala' chogen' lo xpele'e. ¹⁹ Bi be zaka' dan' nžog lo xpela' no benne' byo, na' cha' bi nžog lo xpele'e dan' nak bian', bi be zakan'. Da' záka'le'en naken gonžo kan zna xtiža' Dios. ²⁰ To benne' žala' ga'ne' kan goke' katen' bliž Dios le'. ²¹ Cha' bliže' le' katen' nako' benne' ndo'w, bi kwe' zedlo' dan' nako' ki, san cha' gata' chio' latje žojo' lo na' xano', žala' si'o latjen' da' gatan' chio' žojo'. ²² Cha' bliž Xanžon' no benne' kate' ndo'e, law Xanžon' nake' ka to benne' bžoje' lo na' xane' na', nich gone' xchin Xanžon'. Lezka', cha' bliž Xanžon' no benne' kate' ba nžoje' lo na' xane' na', benne' ni nake' ka to benne' ndo'w che Benne' Criston'. ²³ Da' zenle'e naken da' wdizjw Dios, nich beya'we' le'e. Che len bi žala' gote' kwinle lo na'gak benách ka'. ²⁴ Che len, zí'na'do' ka', žala' soale law Dios kan gokle to tole katen' bliže' le'e.

²⁵ Kan nak chegak benne' ka' bi nžag ná'gake', bi be bchi'le Xanžon' neda'. Ki žekla' neda', na' gak wxén láže'le neda' dan' beyache' láže'l Xanžon' neda'. ²⁶ Dan' žakgak

da' zan da' žaken chežo ža ni zoažo na'a, žekla' neda' gak chawe' cha' yógo'te benne' ka' gá'ngake' kan zej nake' na'a. ²⁷ Le', benne' byo, cha' nžag ná'leno' to no'le, bi žala' kwásleno'-ne'. Lezka', cha' zo' tozo', bi žala' wchág ná'leno' to no'le. ²⁸ Na'a, cha' wchág ná'leno' to no'le, bi gono' doła', na' cha' to xkwide' no'le wchág ná'lenbe' to benne' byo, bi gonbe' doła', san benne' ka' nžag ná'gake' sáka'gake' lo yežlyó nga, na' žénela' yelale lo yela' zzaka' na'.

²⁹ Na'a, zí'na'do' ka', žapa' le'e da' ni: za' žin ža ze lawte ža na'. Che len, benne' byo ka', benne' ka' nžag ná'lengake' no'le ka', žala' we' láže'gake' Dios kan žon no benne' byo bi nžag ná'lene' to no'le. ³⁰ Lezka', benne' ka' zbeže nyáche'gake' žala' yebégek'le' len Dios kan žon to benne' bi zbeže', na' benne' ka' žebégek'le' žala' nníta'gake' gaxjw láže' law Dios kan žon no benne' bi žebele', na' benne' wete' ka' žala' gákgake' ka to benne' bi be de chie'. ³¹ Benne' ka' zkóngekle' žin da' de yežlyó nga žala' gákgake' ka to benne' bi že' láže'e da' ka', dan' te chegak da' ka' zle'elžo yežlyó nga.

³² Žénela' bi kwe' zédlele. To benne' bi zoa zo'le', že' láže'e da' nak che Xanžon', ka gak gone' da' žaz láže' Xanžon'. ³³ Benne' byon', benne' nžag ná'lene' to no'le, že' láže'e da' de yežlyó nga, ka gak gone' da' žaz láže' zo'le'. ³⁴ Lezka' žaken che to no'le nžag ná'lene' to benne' byo, na' che to no'le zoe' toze'. No'len' zoe' toze' že' láže'e da' nak che Xanžon', ka gak soe' che Dios lo bela' žen chie', na' lo be' nakkze'. No'len' nžag ná'lene' to benne' byo že' láže'e da' de yežlyó nga, ka gak gone' da' žaz láže' benne' byo chien'.

³⁵ Žapa' le'e da' ki nich yebélenlelen, na' kege nich wsejwa' xnezle. Žénela' gonle da' žala' gonle, nich gonle xchin Xanžon' dot láže'le.

³⁶ Cha' zoa no benne' žekle' bi nak chawe' ga'n toze xkwide' no'le chie', na' ba zoa yiz chebe', na' žénele'elbe' wchág ná'lenbe' to benne' byo, wak wchág ná'lenbe'-ne'. Bi gonbe' doła'. ³⁷ Cha' bennen' ba ben choche' xtiže'e, na' bi žon byenen gone' ki, na' yo'o lo ne'e ka gone', na' ba ben choche' xtiže'e ga'nbe' tozbe', gone' da' naken chawe'. ³⁸ Ki naken, no benne' žoe'e

latje xkwide' no'le chie' wchág ná'lenbe' to benne' byo, žone' da' naken chawe', san no benne' žone' ga ga'nbe' tozbe' žone' da' nakže chawe'.

³⁹ To no'le nžag ná'lene' to benne' byo, yoe'e lo na' da' nak che yela' zchag na' kate' ne zoa nban benne' byo chien'. Cha' gat benne' byo chien', na' gata' lo na' no'len' wchág ná'lene' no benne' byo žénele', cha' benne' byon' žejli'e che Xanžon'. ⁴⁰ Žekla' neda' gakže chawe' che no'len' cha' ga'ne' toze', na' žekla' žon Be' La'y che Dios neda' tzen.

8

Da' zdegak benách ka' lawgak lo'a ka'

¹ Na'a, wchalja' kan nak che da' že'j žawžo, dan' bdegak benách ka' lawgak lo'a ka'. Znnagak benách ka': "Yógo'težo napžo yela' žejní'il." Da' ni naken dot da' li. Yela' žejní'il ki žonen ga zka'n zen kwinžo, san yela' nži'il chežo len lježžo žonen ga žáklenžo lježžon'. ² Cha' zoa no benne' žekle' ba žejni'ile' yógo'te, bi na' chejni'ile' kan žala' chejni'ile', ³ san no benne' nži'ile' Dios, Dios na'kze zóalene' bennen'.

⁴ Na'a, kan nak che da' že'j žawžo, dan' bdegak benách ka' lawgak lo'a ka', nnezlžo bi be záka'gak lo'a ka' da' zej nnitan' yežlyó nga, na' bi zoa yetó benne' nake' Dios.

⁵ La'kze zej nnita' da' ka' žékgekle benách ka' zej naken dios ka', da' ka' zej nnitan' ya'abá, na' da' ka' zej nnitan' yežlyó nga, na' da' zan da' žližgak benách ka', na' znnágake' zej naken dios chégake', na' lezka' xángake', ⁶ san chežo žo'o:

Toze Benne' nake' Dios, Bennen' nake' Xažo.

Le' bene' yógo'te da' zle'elžo,
na' zoažo nbanžo nich wká'n zenžo Le'.
Toze Benne' nake' Xanžo, Bennen' lie' Jesús,
Benne' Criston'.

Lo ne'e Le', Dios bene' yógo'te da' ka' zej nnitan',
na' nbánlenžo Le'.

⁷ Kege yógo'te lježžo ka' žejní'igekle' da' ni. Ba'le', benne' ka' zga'ale bka'n zéngake' lo'a ka', na' zejte na'a ža že'j žawgake' da' zdegak benách ka' lawgak lo'a ka', na' žékgekle' da' že'j žawgake' napen yela' wak chegak lo'a ka'. Dan' bi nak dot li laže' kan žejlé'gake'

che Benne' Criston', che len nbága'gake' zia dan' že'j žawgaken'. ⁸ Da' že'j žawžo bi gonen ga gape Dios žo'o ba la'ne, dan' cha' gawžon, bi gákžežo chawe', na' cha' bi gawžon, bi gánžežo ka'ze. ⁹ Yo'o lo na'le ye'j gawle bite'teze. Le gape chi'i kwinle nich bi gonle ga chíxgekle benne' ka' bi nak dot li laže' kan žejlé'gake' che Benne' Criston'. ¹⁰ Le' žeklo' napo' yela' žejní'il kan nak da' ni, na' gak gawo' bite'teze. Cha' kwi'o latje chegak lo'a ka', na' ye'j gawo' da' bdegak benách ka' lawgak lo'a ka', na' cha' lježo', benne' bi nak dot li laže'e kan žejli'e che Benne' Criston', le'ele' le', kate' ne že'j žawo' ga na', na' wak gono' ga ye'j gawe' dan' bdegak benách ka' lawgak lo'a ka'. ¹¹ Cha' gono' ki, gono' ga chixle lježo', bennen' bi nak dot li laže' kan žejli'e che Benne' Criston'. Ki gaken dan' žeklo' le' napo' yela' žejní'il. ¿Gono' ki che lježo', na' got Benne' Criston' ni'a che bennen'? ¹² Cha' ki gono', gono' do'la' da' yesbagan' lježo' zia, na' gono' ga chixle' dan' bi nak dot li laže' kan žejli'e che Benne' Criston', na' lezka' gono' do'la' da' zzoan Benne' Criston' che'la'ale. ¹³ Che len, cha' da' ye'j gawa' gonen ga chixle to lježa', biž gawa' be'la' na', nich bi gona' ga gon lježan' do'la'.

9

Da' yo'o lo na' to benne' wbás bse'la' Jesús

¹ Neda' naka' benne' wbás bse'la' Benne' Criston'. Le' beslakze' neda'. Neda' ble'ekzla' Xanžo Jesusen'. Nakkzle le'e toze len Benne' Criston' ni'a che žin da' bena' neda' lo wláz Xanžon'. ² Yezika' benách ka' gak gékgekle' bi naka' benne' wbás bse'la' Benne' Criston', san le'e žon byenen géklele naka' benne' wbás chien'. Dan' nakle le'e toze len Xanžon', da' nákkzele nak bian' naka' benne' wbás bse'la' Xanžon'.

³⁻⁴ Zej nnita' benne' ka' zesbága'gake' neda' zia. Ki žebi'a, na' žápgaka'-ne': nzi' lo na'a nnaba' da' ye'j gawa' dan' žona' žin ni. ⁵ Lezka' de lo na'a wchág ná'lena' to xkwide' zanžo, xkwiden' žejle'be' che Benne' Criston', nich gónlenbe' neda' tzen gan zda', kan žongak yezika' benne' wbás ka' bse'la' Benne' Criston', na' kan žongak benne' bíche'kze' ka', na' lezka' Bedon'. ⁶ ¿Žéklele le'e toza' neda' len Bernabé žala'

gonto' žin te ža, nich gata' da' gawto'? ⁷ Bi zoa no benne' cheje' lo wdile, cha' bi zoa no benne' chizjwe' le'. Bi zoa no benne' gaze' lba uba ka', cha' bi gak gawe' da' zbiagak lba ka'. Bi zoa no benne' gape' zila' ka', cha' bi gak ye'je' niže' chégakba'. ⁸ Bi géklele la' nedza' zchalja' ki. Lezka' z̄nna da' nyejw le'e yiche lo da' bsdle Moisés. ⁹ Lo dan' bsdle Moisés na' nyejw le'e yiche da' z̄nna: "Bi ko'o do yixjw žoa'a beže kate' zlejba' zoa' stribe." Bchalj Dios da' ni, kégeze dan' že' laže'e beže ka', ¹⁰ san nich yebélenlžon žo'o. Che len nyejwn le'e yichen', na' benne' zga'ne' beže, na' lezka' benne' žone' ga zlej beže zoa' sriben', žoptie' žala' w̄xén láže'gake' sí'gake' che da' zla' lo yežlyón'. ¹¹ Na'a, cha' bento' neto' žin gan zoale le'e, dan' naken ka' žin žaz, dan' naken che Dios Be' La'y, žékkele bi žala' yebélenlto' to da' do' da' den chele kan žebélenle to benne' žaz ža'n da' zlap'e'? ¹² Yezika' benne' ka', benne' zzejní'gekle' le'e, žebélengekle' da' den chele. ¿Bi žála'že neto' yebélenlton'?

Batkle bebélenlto' da' ni da' nzi' lo na'ton', san bzoelto' yógo'te da' ki nich gak wchaljto' diža' chawe' kan nak che Benne' Criston'. ¹³ Nnézkzelele kan žak chegak benne' ka' žóngake' žin che yodo', žebélengekle' da' ka' z̄nézjwgak benách che yodo'. Lezka' b̄xoz ka', benne' zdégake' žen chegak bia beže ka' lo bkog la'y che Dios, žáwgake' beła' chegak bia beže ka'. ¹⁴ Lezka' bdixjw X̄anžon' kan žala' gak chegak benne' ka' zchaljgake' diža' chawe'. Benne' ka' žebélengekle' da' zchaljgake' žala' wáwgake' légake'. ¹⁵ Neda' batkle bebélenla' da' ni da' nzi' lo na'a, na' da' ni da' zzoja' le'e yiche ni, bi naken nich nnabla' no benne' bi da' wnezjwe' chia'. Zka'n zen kwina' dan' bi be zzi'a kate' zchalja' diža' chawen'. Yénežela' gata' ka' go'a latje no benne' nnie' chia' zchalja' diža' chawen' dan' nazjwa'.

¹⁶ Bi yo'o lo na'a wká'n zen kwina' dan' zchalja' diža' chawen', dan' žon byenen wchaljan'. Da' nyáche'le'e gaken chia' neda' cha' bi wchalja' diža' chawen'. ¹⁷ Chela' zchalja' diža' chawen' dan' žénezkzela', gak nnaba' lazjwa', san žon byenen wchaljan', dan' naken to da' besbaga' Dios neda' gona'. ¹⁸ ¿Bizkze yebélenla' cha'? Žebela' dan'

bi nazjwa' kate' zchalja' diža' chawen'. Bi žebélenla' dan' yo'o lo na'a dan' zchalja' diža' chawen'.

¹⁹ Na'a, la'kze bi nak nitó benne' x̄ana', ba ben kwina' ka' to benne' ndo'w chegak yógo'te benách ka' nich gak gona' ga yelagak bałe benách ka'. ²⁰ Kate' zcháljl̄ena' benne' judío ka', žon kwina' ka' to benne' judío nich gak gona' ga yelagak benne' judío ka'. Benne' judío ka' žóngake' kan z̄nna da' bsdle Moisés. Che len žon kwina' ka' to benne' žone' kan z̄nna x̄tiže'e na', la'kze bi yoa'a lo na' x̄tiže'e na'. Ki žona' nich gak gona' ga yelagak benne' ka' žóngake' kan z̄nna x̄tiže'e na'. ²¹ Kate' zcháljl̄ena' benách zi'to' ka', benne' ka' bi yó'ogake' lo na' da' bsdle Moisés, žon kwina' ka' to benne' zi'to' na', nich gak gona' ga yelágake'. Bi zka'na' ka'ze da' wnná Dios. Neda' žona' kan z̄nna x̄tiža' Benne' Criston'. ²² Žon kwina' ka' to benne' bi nak dot li laže' kan žejli'e che Benne' Criston' nich gak gona' ga yelagak benne' ka' bi nak dot li laže' kan žejlé'gake' chie' le'. Žon kwina' kan zej nak yógo'te benách ka' nich gak gona' ga yelagak bałe benne' ka'. ²³ Lo yógo'te da' žona', žona' ga gak yéngekle benách ka' diža' chawen', nich gak yebélenla' légake' tzen diža' chawen'.

²⁴ Ba nnézkzelele kan žongak benne' ka' žítjgake' lo witje. Žxíte'gake' yógo'tegake', san toze benne' yebélenle' latje blo. Lezka' žala' gonle le'e x̄chin Dios, gonle kan žongak benne' ka' žítjgake' lo witje, nich gak yebélenlele da' yebí'i Dios chele. ²⁵ Yógo'te benne' ka', kate' zpa' kwíngake' nich gak chítjgake' lo witje, z̄nna bia' kwíngake' lo yógo'te da' žóngake'. Žóngake' ki nich sí'gake' to da' naken zin da' nitlen, san si'žo žo'o to da' yebélenlez̄on. ²⁶ Che len, naka' neda' ka' to benne' dot laže'e žxíti'e. Lezka' naka' ka' to benne', dot laže'e zdile', na' bi zdi'a da' nitze. ²⁷ Kan žon to benne' žliže' benne' ka' nich chejtítjgake' lo witje, lezka' žona' neda', na' zchalja' nich yelagak benách ka'. Bennen' žitje' lo witje žone' ga gak beła' žen chie' wałe, na' z̄nna bi'en. Lezka' žona' neda', nich bi wnita' latje chia' lo žin che Dios.

10

Bi žala' wká'n zenžo lo'a ka'

1 Žénela' wzejni'ila' le'e, zí'na'do' ka', kan gok chegak xa wdé cheto' ka'. Dios bzoe' to bejw da' wló'on zol' yógo'tie' katen' Moisés bchi'e légage' nich žójgake' lo yežlyó Ejipto. Lezka', yógo'tie' wdégake' gachje láwe'le nido' tzen len Moisés na'. 2 Lo bejw na', na' lo nison', gok chégake' kan žak che to benne' žezóe' nis. Dan' goken chégake' gok bian' gókgake' toze len Moisés na'. 3 Lezka' yógo'tie' bdáwgake' yet xtildon', dan' bnezjw Dios Be' La'y chégake' lo latje dach. 4 Yógo'tie' wé'jgake' nisen' dan' bnezjw Dios Be' La'y chégake', dan' wé'jgake' nisen' dan' bžojen le'e yej na' da' bloe'e law Dios Be' La'y, yej na' wbánlengake' légage'. Kan gok yej na' nakkze Benne' Criston', dan' nbánlenžo Le'. 5 La'kze goken ki, bi wyáz laže' Dios yógo'tie'. Che len gótgake' lo latje dach na'.

6 Yógo'te da' ki naken to da' žsedlen žo'o, nich bi se láže'žo da' kegle, kan wzé láže'gaken' légage'. 7 Bi žala' wká'n zenžo lo'a ka', kan bengak bałe benne' ka'. Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Wže'gak benne' ka' nich we'j bdáwgake', na' bezó žá'gake', na' béngake' lni che lo'a na'." 8 Bi žala' gonžo da' kegle, kan bengak bałe benne' ka' da' kegle, na' to žaze gótgake' chonne-žoa mile'. 9 Bi žala' si' bia'žo Xanžon', kan wzí' bia'gak bałe benne' ka' Le', na' gótgake' dan' bdáwya'agak bele snia ka' légage'. 10 Lezka', bi žala' nnežo che Dios kan wnnegak bałe benne' ka' chie' Le', na' to wbás che ya'abá bžia yi'e légage'.

11 Yógo'te da' ki da' gókgaken chegak xa wdé cheto' ka', žsédgeklen žo'o, na' zej nyejwn le'e yiche la'y nich wchébegaken žo'o, dan' ba zoažo ža kate' za' yesyóž Dios che yežlyó nga. 12 Che len, no benne' žekle' nake' benne' wałe, žala' gape chi'i kwine', nich bi chixle'. 13 Kan nak da' zzi' bia' le'e, lezka' žaken chegak yógo'te benách ka'. Dios žone' kan zne', na' bi we'e latje bi da' si' bian' le'e da' bi gak sóeelen, san kate' bi da' si' bian' le'e, na' wloe'ele' le'e kan žojle lo na' da' xiwe', nich gak sóeelen.

14 Che len, zí'na'do' ka', bi wká'n zenle lo'a ka'. 15 Zcháljléna' le'e kan zcháljléna' benne' ka' žejni'igekle'. Le wchi'a laže' da' nnia' na'a. 16 Kate' znnablžo Dios gon la'ye' da' že'jžo kate' žezá' láže'žo kan got Benne'

Criston', dan' že'jžon zloe'elen nakžo toze len Benne' Criston', na' žebélenlžo da' bene' katen' blalje' xchene', na' gote' le'e yag kroze. Lezka', yet xtilen' da' zzožžon, na' žawžon, zloe'elen žónlenžo Benne' Criston' tzen, dan' žebélenlžo da' bene' katen' bdie' belá' žen chie' lo wlažžo žo'o. 17 La'kze benne' zan nakžo, yógo'težo žawžo toze yet xtilen', da' zloe'elen nakžo toze len toze Benne', na' che len nakžo ka' toze benne'.

18 Le wia nga kan žongak benne' Israel ka'. Žáwgake' law Dios da' zdégake' lo bkog la'y chie', na' dan' žáwgake' zloe'elen zej nake' toze len Dios. 19 ¿Bizkze zejlás da' znnia' nga? Bi znnia' zej nape lo'a ka' yela' wak, na' da' zdegak benách ka' lo bkog chegak lo'a ka' bi napen yela' wak. 20 Ki znnia': benne' ka' bi zej nónbi'e Dios, da' zdégake' lawgak lo'a ka', zdégaken' lawgak be' xiwe' ka', na' kege law Dios. Žénela' bi gakle toze len be' xiwe' ka'. 21 Bi gak ye'jle dan' zloe'elen nakžo toze len Xanžon', na' lezka' dan' wloe'elen nakle toze len be' xiwe' ka'. Bi gak gawle dan' zloe'elen žónlenžo Xanžon' tzen, na' lezka' dan' wloe'elen žónlenle be' xiwe' ka' tzen. 22 ¿Gonžo ga ge'ele Xanžon' žo'o? ¿žéklele nápžele yela' wak ka' da' nape' Le'?

Da' žala' gonžo dan' nži'ilžo lježžo ka'

23 Nak dot da' li da' znnan: "Yógo'te nzi' lo na'žo gonžon." Na'a, neda' znnia': kege yógo'ten žala' gonžon. Yógo'te nzi' lo na'žo gonžon, san kege yógo'ten gonen ga gakže dot li laže' kan žejle'žo che Benne' Criston'.

24 Žala' we' láže'žo gonžo da' gonen ga gak chawe' chegak lježžo ka', na' kégeze da' gonen ga gak chawe' che la' kwínžežo.

25 Bíte'teze da' žóte'gak benách ka' lawe' ya'a, wak gawlen, na' bi be žala' nnable chen, nich bi kwe' zede láždo'le. 26 Nyejw le'e yiche da' znnan: "Che Xanžon' nak yežlyó nga, na' lezka' yógo'te da' zej nnita' yežlyó nga."

27 Cha' to benne' wliže' le'e, benne' bi žejli'e che Dios, nich yidle liže', na' yénelele chejle, le ye'j le gaw bíte'teze da' wkoé'e lawle, na' bi be nnable chen, nich bi kwe' zede láždo'le. 28 Cha' no benne' yi'e le'e: "Da' ni bdégake' lawgak lo'a ka'" bi gawlen nich gak chawe' che bennen' bloe'elen' le'e, na'

nich bi kwe' zede lázda'we'. ²⁹ Znnia': "Nich bi kwe' zede lázdo'w bennen' bl̄oe'elen' le'e" na' kege nich bi kwe' zede lázdo'le le'ekze.

Wak no benne' nnable' neda', na' nne': "¿Biz chen' žala' wzóa' chela'ale da' nzi' lo na'a gona' dan' zbe' zeden lázdo'w benne' yoble?" ³⁰ Lezka' gak nna bennen': "Cha' yapa' Dios: žóxkeno', ni'a che da' žawa', ¿biz chen' yesbaga' no benne' neda' zia ni'a che da' žawan'?" ³¹ Ka nak bi da' ye'j gawle, o bíte'teze da' gonle, le gon yógo'ten nich ga'n zen Dios. ³² Bi be gonle da' gonen ga chíxgekle benne' judío ka', na' bi be gonle da' gonen ga chíxgekle benne' ka' bi zej nake' benne' judío ka', na' bi be gonle da' gonen ga chíxgekle benne' ka' zej nake' che Dios. ³³ Le gon kan žona' neda', kan že' laža'a gona' da' chaz láže'gak yógo'te benách ka', na' bi že' laža'a gona' da' yebélenla' nedza', san da' yebélengekle yezika' benách ka' nich yelágake'.

11

¹ Le gon kan žona' neda', kan neda' lezka' žona' kan ben Benne' Criston'.

Da' žala' gongak no'le ka' zej nake' che Jesús

² Žapa' le'e ba la'ne, zí'na'do' ka', dan' žejsá' láže'tezle neda', na' nzi' lo na'le xtiža' Dios da' bdia' lo na'le. ³ Na'a, žénela' chejni'ilele nak Benne' Criston' Xangak yógo'te benne' byo ka', na' benne' byon' nake' xan zo'le', na' Xažo Dios nake' Xan Benne' Criston'. ⁴ Cha' no benne' byo zcháljlene' Dios, o zchalje' lo wláz Dios, na' nxoe' zlap'e, zka'ne' Benne' Criston' ka'ze. ⁵ Na'a, cha' to no'le zcháljlene' Dios, o zchalje' lo wláz Dios, na' bi be nxoe' yichje', zka'ne' benne' byo chie' ka'ze, na' naken chie' kan nak che to no'le le'e, no'len' nžog yicha' yichje'. ⁶ Cha' bi be nxoa no'len' yichje', žala' chog yicha' yichje'. Cha' gon ga yedoe'ele no'len' cha' no benne' choge' yicha' yichje', na' žala' bi xoe' yichje'. ⁷ To benne' byo bi be žala' xoe' yichje' kate' zle'e law Dios, dan' nake' lo Dios, na' dan' nak benne' byon' zloe'e lawn yela' zen che Dios, san da' nak no'len' zloe'e lawn yela' zen che benne' byo chien'. ⁸ Katen' Dios bene' benne' ka', bi wleje' benne' byon' lo no'le. No'len', lo benne'

byon' wleje' le'. ⁹ Lezka', bi ben Dios benne' byon' nich yebélenle no'len' le', san bene' no'len' nich yebélenle benne' byo chie' le'. ¹⁰ Che len, no'len' žala' xoe' yichje' da' zloe'elen zoa no benne' byo nake' xane' dan' zwiágak wbás che ya'abá ka' žo'o. ¹¹ Na'a, law Xanžon', žon byenen soa to no'le che benne' byo, na' lezka' soa to benne' byo che no'le. ¹² Kan ben Dios, wleje' no'len' lo benne' byon', lezka' na'a, benne' byo náljlene' no'le, na' yógo'te zžógaken lo na' Dios.

¹³ Le wchi'a láže' la' le'eze. ¿Žala' wchaljlen to no'le Dios, na' bi be xoe' yichje'? ¹⁴ ¿Bi žsedle yela' nakze che benách, žala' yedoe'ele benne' byon', cha' žoe'e latje tonn yicha' yichje'? ¹⁵ Na'a, cha' ntonn yicha' yichj no'len', naken yela' xtan chie', dan' benn Dios yicha' yichje' nich yesbinen yichje'. ¹⁶ Cha' zoa no benne' yénele' wži'e che da' ni, kíte'ze nzi' lo na'to' žonto', na' tlebe kan žongak yógo'te kwe' benách ka' che Dios.

Da' že'j žawžo nich yesá' láže'žo kan got Xanžo

¹⁷ Bi žapa' le'e ba la'ne kan nak da' wzejni'ila' le'e na'a. Da' žonle katen' zdone che Benne' Criston', bi žonen ga žak chawe' chele, san žonen ga žak chele da' zinnj. ¹⁸ Zzo lawa' zzejni'ila' le'e da' ni da' zžegekle benách ka' neda', na' znnágake' kate' zdone che Benne' Criston', nžoj chóplele, na' žejli'a ki naken. ¹⁹ Žon byenen nníta'lengak benne' ka' le'e, benne' ka' žsédgekle' da' wen láže', nich gak bia'gak benne' ka' zej nake' da' li benne' ka' che Benne' Criston'. ²⁰ Che len, kate' zdone, dan' že'j žawle tzen bi naken da' že'j žawžo nich yesá' láže'žo kan got Xanžon'. ²¹ Ki naken dan' žon byenle to tole že'j žawle da' nwa'le che chele kate' že'j žawle tzen, na' che len zdone bálele, na' yebálele že'j žawle na' zejte zžóžlele. ²² ¿Bi zoa ližle gan gak ye'j gawle? Kan žonle, zka'nle benách ka' che Dios ka'ze, na' žonle ga žedo'egekle benne' ka' bi be de chégake'. ¿Bizkze yapa' le'e? ¿Gapa' le'e ba la'ne? Bi žapa' le'e ba la'ne kan nak da' ni da' žonle.

²³ Xanžo na'kze bdie' lo na'a dan' bsedla' le'e, kan ben Xanžo Jesusen' yelen' katen' to benne' bdie' Le' lo na'gak benne' ka' bétgake' Le'. Bexwe' yet xtil, ²⁴ na' wdé

gože' Dios: "Žóxkeno" na' bzozjen', na' wnné': "Le gawn. Da' ni naken xpela'a da' nzozjen lo wlažle le'e. Le gon ki nich chejsá' láže'le kan gak chia' neda'." ²⁵ Lezka', wdé bdáwgaken', beḡwe' to zíga'do', na' wnné': "Da' yožen zíga'do' ni naken ḡchena', da' žon chochen diža' kobe da' zka'n chawen'. Le gon ki yógo'te chi'i ye'jlen nich chejsá' láže'le kan gak chia' neda'." ²⁶ Ki žala' gonle na' zejte ža yelá' Xanžon'. Yógo'te chi'i gawle yet xtil ki, na' ye'jle che zíga'do' ki, wloé'elele law kan got Xanžon'.

²⁷ Che len, kate' no benne' gawe' yet xtil ni, o ye'je' che zíga'do' ni che Xanžon', cha' bi žapen' ba la'ne, nbage'e zia dan' žone' doła', zka'ne' xpela', na' ḡchen Xanžon' ka'ze. ²⁸ Che len, žala' wchi'a láže'žo la' kwínzežo to tožo, na' naž gak gawžo yet xtil ni, na' ye'jžo che zíga'do' ni. ²⁹ No benne' že'j žawen', bi žapen' ba la'ne cha' bi žákbe'ele' zloe'elen da' gok che belá' žen che Xanžon', na' žesbaga' kwine' doła' ni'a che da' že'j žawe'. ³⁰ Che len da'gak benne' zan ka' yižwé', benne' žónlengake' le'e tzen, na' zkwíde'gekle', na' benne' zan ba gótgake'. ³¹ Chela' wchi'a láže'žo la' kwínzežo, bi gon byenen wchi'a laže' Xanžon' žo'o. ³² Cha' gon byenen wchi'a laže' Xanžon' žo'o, na' wsaka' zi'e žo'o, nich bi gon byenen choge' chežo gatžo katen' choge' chegak benne' ka' gátgake', benne' ka' nnita'gake' yežlyó nga.

³³ Che len, zí'na'do' ka', kate' doble nich ye'j gawle nich chejsá' láže'le kan got Xanžon', le kwez tole yetole. ³⁴ Cha' zoa no benne' zdone', žala' gawe' gan nak lo yo'o liže', nich bi gon byenen wchi'a laže' Dios le'e kate' doble. Zej nnita' yebale da' ka' žonle, san wká'n chawa'a da' ka' katen' yedjwía' le'e.

12

Yela' wak ka' da' žonn Dios Be' La'y chežo

¹ Na'a, zí'na'do' ka', žénela' chejni'ilele kan zej nak yela' wak ka' da' žonn Dios Be' La'y chežo.

² Nnézkzelele kan goken katen' bi na' chejle'le che Benne' Criston', be'le latje bche'gak benách ka' le'e ga yoble. Bka'n zenle lo'a ka', da' ka' bi znnégaken. ³ Che len, zzejni'ila' le'e ki, na' znnia': ladjw yógo'te

benne' ka' zcháljgake' lo wlaž Dios Be' La'y, bi gak nitó benne' nne' zi'e che Jesús, na' bi gak nitó benne' nne': "Jesús nake' Xanžo" cha' bi zoalen Dios Be' La'y le'.

⁴ Na'a, nža'gak to to da' ka' da' žonn Dios Be' La'y chežo, san toze nak Be' La'y na'. ⁵ Lezka', nža'gak to to žin ka' da' zde Xanžon' lo na'žo, san toze nak Xanžon'. ⁶ Lezka' nža'gak to to yela' wak ka' da' napžo da' žónlenžo ḡchin Dios, san toze nak Xažo Dios, Bennen' žonne' chežo yela' wak ka' nich gonžo ḡchine'. ⁷ Dios žonne' che chežo to da' nak bian' napžo yela' wak che Dios Be' La'y, da' žebélenlžon yógo'težo.

⁸ Dios Be' La'y znezjwe' yela' wak che to benne' nich wchalje' len yela' žejni'il, na' Be' La'y na'kze znezjwe' yela' wak che yetó benne' nich wchalje' lo yela' sina'. ⁹ Lezka', Dios Be' La'y na'kze znezjwe' yela' žejle' che Benne' Criston' che yetó benne' nich bi da' gone', na' znezjwe' yela' wak che yetó benne' nich yeyone' benne' yižwé' ka'. ¹⁰ Znezjwe' yela' wak che yetó benne' nich gone' yela' wak ka' che ya'abá che Dios, na' žoe'e yetó benne' latje wchalje' lo wlaž Dios, na' znezjwe' yela' wak che yetó benne' nich gákbe'le' cha' be' da' yo'o to benne' naken che Dios o cha' naken che da' xiwe'. Znezjwe' yela' wak che yetó benne' nich wchalje' diža' yoble da' bi nsedle', na' znezjwe' yela' wak che yetó benne' nich wdíe' diža' yoblen' da' bi nsedle'. ¹¹ Yógo'te da' ki žon Dios Be' La'y na'kze, dan' znezjwe' yela' wak ka' che to to benne' kan žénekezele' le'e.

Yógo'težo nakžo ka' toze benne'

¹² Kan nak toze belá' žen chežo, la'kze da' zan da' ka' zej žian lo belá' žen chežo, san da' zan ka' da' zej žian lo belá' žen chežo zej naken toze len belá' žen chežo, lezka' naken che Benne' Criston'. ¹³ Dan' zoalen Dios Be' La'y žo'o, da' ni naken chežo ka' to da' bezoažo nis, da' nak bian' nakžo ka' toze benne', la'kze nakžo benne' judío ka', na' benne' zi'to' ka', na' lezka' benne' ndo'w ka', na' benne' ka' bi zej ndo'e. Yógo'težo, Dios bi'e žo'o latje si'žo da' znezjw Dios Be' la'y na'kze chežo.

¹⁴ Na'a, ka' nak belá' žen chežo, da' zan da' zej žian lo belá' žen chežo, na' kege tozen.

¹⁵ Chela' gak wchálj ní'ažo, wak nnan: "Dan'

bi naka' na' benne' ni, bi naka' chie'" da' ni bi gonen ga bi naken chie'. ¹⁶ Chela' gak wchálj nagžo, wak nnan: "Dan' bi naka' yej lawe', bi naka' che benne' ni" da' ni bi gonen ga bi naken chie'. ¹⁷ Chela' nak dot beła' žen chežo yej lawžo, ¿nakxkze gak yenlžo? Chela' nak doten nagžo, ¿nakxkze gak le'el zína'žo? ¹⁸ Na'a, Dios bzoe' yógo'te da' ka' da' zej žian lo beła' žen chežo kan gónekzele' Le'. ¹⁹ Chela' nak toze da' žian lo beła' žen chežo, na' biž soa beła' žen chežo. ²⁰ Na'a, kan nakžo, da' zan da' zej žian lo beła' žen chežo, san toze beła' žen nakžo.

²¹ Che len, yej lawžo bi gak yen' na'žo, na' nnan: "Bi žon byenen sóaleno' neda'." Lezka', yichjžo bi gak yen' ní'ažo, na' nnan: "Bi žon byenen sóalenle neda'." ²² Na'a, da' ka' da' zej žian lo beła' žen chežo, da' ka' žeklžo zej nkwíde'žen, da' ki žon byénežen kwiágaken lo beła' žen chežo. ²³ Lezka', da' ka' da' zej žian lo beła' žen chežo, da' ka' žeklžo zej nakžen ka'ze, da' ki zwákwžežon chawe', na' da' ka' žeklžo bi žala' la' lágwaken, zwákwžežon xtan. ²⁴ Bi žon byenen gonžo ki che da' ka' zej nakže xtan che da' ka' da' zej žian lo beła' žen chežo. Dios bene' beła' žen chežo, na' bene' ga záka'že da' žeklžo žo'o nakžen ka'ze. ²⁵ Ki bene', na' bi nžoj chóplegak da' ka' da' zej žian lo beła' žen chežo, dan' žape chí'igaken ljéžgaken ton yetón. ²⁶ Cha' gak zi' to da' žian lo beła' žen chežo, gakgak zi' tzen len dan' yógo'te da' ka' da' zej žian lo beła' žen chežo, na' cha' to da' žian lo beła' žen chežo, zoa bi da' žebélenlen, na' yógo'te da' ka' da' zej žian lo beła' žen chežo žebélengeklen tzen len dan'.

²⁷ Na'a, le'ekze nakle toze len beła' žen che Benne' Criston', na' to tole nakle ka to da' ka' da' zej žian lo beła' žen chie'. ²⁸ Lezka', ladjw benách ka' che Benne' Criston', Dios bnnite' benne' ka' žóngake' xchine'.

Ga nežw bnnite' benne' wbás ka' che Benne' Criston'.

Ga bežope bnnite' benne' ka' zcháljgake' lo wlaze' Le'.

Ga beyonne bnnite' benne' ka' žsédgekle' benne' chie' ka'.

Naž bnnite' benne' ka' žóngake' yela' wak che ya'abá ka'.

Naž bnnite' benne' ka' žeyóngake' benne' yižwé' ka'.

Naž bnnite' benne' ka' žáklengake' lježžo ka'.

Naž bnnite' benne' ka' zlóé'egekle' žo'o žin da' gonžon.

Naž bnnite' benne' ka' zcháljgake' diža' yoble da' bi zej nsedle'.

²⁹ Kege yógo'tie' zej nake' benne' wbás ka' che Benne' Criston'. Kege yógo'tie' zcháljgake' lo wláz Dios. Kege yógo'tie' žsédgekle' benne' chie' ka'. Kege yógo'tie' žóngake' yela' wak che ya'abá ka'. ³⁰ Kege yógo'tie' nzi' lo ná'gake' yeyóngake' benne' yižwé' ka'. Kege yógo'tie' zcháljgake' diža' yoble da' bi zej nsedle'. Kege yógo'tie' zdégake' diža' yoble da' bi zej nsedle'.

³¹ Le we' laže' si' lo na'le yela' wak ka' da' záka'gakžen. Na'a, wlo'e'ela' le'e to da' záka'žen ka yógo'te da' ki.

13

Žala' ži'ilžo lježžo kan Jesús nži'ile' žo'o

¹ La'kze zchalja' xtíža'gak benách ka' da' bi nsedla', na' lezka' xtíža'gak wbás che ya'abá ka', san cha' bi nži'ila' lježa', dan' zchaljan' bi záka'žen ka žaxto' da' žon to bžejw da' zkwežžon o da' žon to ya da' ztilžon len lježen.

² La'kze nzi' lo na'a wchalja' lo wláz Dios, na' nich chejni'ila' yógo'te da' zej ngachen', na' yógo'te diža' che yela' žejní'il, na' la'kze nak dot li laže' kan žejli'a che Dios, na' zejte gak yeká'a ya'a zen ka', san cha' bi nži'ila' lježa', bi be zaka'a neda'. ³ La'kze chisa' dot da' de chia' nich wawa' benách yache' ka', na' la'kze wdía' beła' žen chia' ga wzeygak benách ka' len dan' naka' toze len Benne' Criston', san cha' bi nži'ila' lježa', bi yebélenla' dan' žona'.

⁴ No benne' nži'ile' lježe':

Zbeze' zen laže', na' nake' ži'i laže'.

Bi zge'ele' lježe'.

Bi zka'n zen kwine', na' bi žon kwine' benne' blo.

⁵ Bi žone' da' kegle, na' bi zdan laže'e yela' gape.

Bi zža'atie', na' bi žejsá' laže'e da' zinnj da' ben no benne' chie'.

⁶ Bi žebele' kate' no benne' žone' da' kegle.

Žebele' kate' no benne' zñne' da' nak dot da' li.

⁷ Zzoele' bíte'teze da' gon lježe' chie'.

Žejlé'teze' che lježe', na' žxen láže'teze' gon lježe' da' nak chawe'.

Zbézteze' zen laže'.

⁸ Yela' nži'il batkle te chen. Te che da' nzi' lo na'gak benách ka' wcháljgake' lo wláz Dios. Žin ža katen' biž gata' lo na'gak benách ka' wcháljgake' diža' yoble da' bi zej nsedle', na' te che yela' žejní'il chegak benách ka'.

⁹ Láte'ze žejní'ilžo na'a, na' láte'ze zchaljžo lo wláz Dios. ¹⁰ Kate' žin da' naken dot li laže', naž yeyóž che da' naken láte'ze.

¹¹ Katen' goka' xkwide', bchalja' ka to xkwide', na' wlék yichja' ka to xkwide', na' wzá' laža'a ka to xkwide'. Kate' bgola', na' bka'na' da' zej naken che bi' kwide' chia'.

¹² Na'a da' zle'elžo nakzen ka da' zle'elžo kate' zwia kwínžo to lo yej wan. Bi zle'elžo dot kan naken. Ža da' za' le'elžo yógo'te dot kan zej naken. Na'a nónbi'a láte'ze. Ža da' za' gónbi'a yógo'te kan Dios na'kze nónbi'e neda'. ¹³ Na'a, nníta'tezgak yela' žejlé' che Dios, na' yela' žxen láže' Dios, na' yela' nži'il. Zej nníta' da' chonne ki, san da' záka'že naken yela' nži'il.

14

Yela' wak da' žonn Dios Be' La'y chežo da' záka'žen

¹ Le gon byene ží'ilele lježle ka', na' le we' laže' si'le yela' wak ka' da' žonn Dios Be' La'y chežo, na' da' naken blo, yela' wak wchaljle lo wláz Dios. ² No benne' zchalje' diža' yoble da' bi nsedle', kege benách ka' zcháljlene'. Dios zcháljlenze', dan' bi zoa nitó benne' žejní'ile' da' znne'. Dios Be' La'y žoe'e bennen' latje zchalje' kan zej nak da' ka' zej ngache' che Dios. ³ Bennen' zchalje' lo wláz Dios, zcháljlene' benách ka' nich gakže dot li laže' kan žejlé'gake' che Benne' Criston'. Žon choche' légake', na' žeyón zene' légake'. ⁴ Bennen' zchalje' diža' yoble da' bi nsedle' žon choche' la' kwínze', san no benne' zchalje' lo wláz Dios žon choche' yógo'te benách ka' che Benne' Criston'.

⁵ Žak laža'a wchaljle yógo'tele diža' yoble da' bi nsedlele, san da' žénežela' naken wchaljle lo wláz Dios. Žebélenželžo da' znna to benne' zchalje' lo wláz Dios ka' žebélenlžo da' znna to benne' zchalje' diža' yoble da' bi nsedle', cha' bi zoa no benne'

gak wdíe' diža' yoblen' da' bi nsedle', nich gon choche' benách ka' che Benne' Criston'.

⁶ Che len, zí'na'do' ka', kate' la'a gan zoale, cha' wcháljlena' le'e diža' yoble da' bi nsedla', bi be yebélenlelen. Yebélenlele toze dižan' da' wcháljlena' le'e da' bloe'el Dios neda', o diža' da' wzejní'ilen žo'o, o diža' da' wchalja' lo wláz Dios, o diža' da' wsedlen žo'o.

⁷ Lezka' žaken che da' ka' žóngaken žaxto', da' ka' bi zej nníta' nbángaken, kan nak bžejw da' zkwežžon, o kan nak gitarra. Cha' bi žólgaken kan žala' gólgaken, žnakxkze gónbia'žo biz da' žólgaken, dan' žol bžejw na', o gitarra na'?

⁸ Cha' bi kwež kan žala' kwež lozban' da' žližen benne' ka' lo wdíle, žnozke benne' wpá' kwine' nich cheje' lo wdílen'?

⁹ Lezka' žaken chele. Cha' len lóže'le zchaljle diža' da' bi zej nsedle benách ka', bi chejní'igekle' da' wchaljle. Ki gaken, dáche'ze wchaljle.

¹⁰ Da' li zej nníta' da' zan diža' yoble yežlyó nga da' ka' zchaljgak da' zan kwe' benách zi'to' ka', na' zej nníta' benách ka' žejní'igekle' to to diža' yoble ka'.

¹¹ Na'a, cha' bi žejní'ila' diža' da' zchalj to benne', gaka' ka to benne' zi'to' law bennen' zchalje', na' le' gake' lawa' neda' ka to benne' zi'to'.

¹² Lezka' naken chele. Že' láže'le'ele si'le da' žonn Dios Be' La'y chežo. Če len, le we' laže' si'le da' ka' góngaken ga gággakže choch benách ka' che Benne' Criston'.

¹³ Če len, no benne' zchalje' diža' yoble da' bi nsedle' žala' nnable' Dios wnezjwe' le' yela' wak wdíe' diža' yoble dan' zchalje'.

¹⁴ Kate' žliža' Dios, cha' zchalja' diža' yoble da' bi nsedla', lo be' nakkza' cháwe'do' žliža' Dios, san dan' bi žejní'ila' da' znna', lo yela' žejní'il chia' bi žebélenla' dan' zchalja'.

¹⁵ žNakxkze žala' gona' cha'? Wliža' Dios lo be' nakkza', na' lezka' lo yela' žejní'il chia' wliža'-ne'. Gola' da' we' lawa' Dios lo be' nakkza', na' lezka' lo yela' žejní'il chia' gola' da' we' lawa'-ne'. ¹⁶ Ča' toze lo be' nakkzo' žliž la'yo' Dios, na' cha' zoa to benne' žénzele' chio', san cha' bi žejní'ile' dan' zchaljo', žnakxkze gak nne': “Ka'kze gaken” ni'a che dan' zchaljo', kate' ži'o Dios: “Žóxkeno'?”

¹⁷ Wákelja cháwe'do' zchaljo', kate' ži'o Dios: “Žóxkeno'.” Ča' bi žejní'il bennen' ženle' da' zchaljo', bi be yebélenlen'.

18 Žapa' Dios: “Žóxkeno” dan' zchaljža' diža' yoble da' bi nsedla' ka' yógo'tele. 19 Ławgak benách ka' che Dios yénežela' wchalja' gáyo'ze diža' da' gak chejní'igekle benách ka' ka da' zan gaywá' diža' yoble da' bi nsedla', na' da' bi gak chejní'il nitó benne'. Gak wsedla' yezika' benách ka' toze cha' chejní'igekle' dan' wchalja'.

20 Zí'na'do' ka', bi gakte ka' xkwide' ka' kan nak da' zza' láže'le. Le gak ka' xkwide' ka' nich bi gonle da' kegle, san le gak benne' ka' ba zej ngole' kan nak da' zza' láže'le. 21 Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: “Len diža' yoble, na' len žoá'agak benách zi'to' ka' wcháljlēna' benách ki. Ła'kze gona' ki, bi wzé nággake' xtiža'a.” Ki zнна Xanžon'. 22 Ki naken, Dios žoe'e žo'o latje zchaljžo diža' yoble da' bi nsedlžo nich gaken to da' nak bian' ławgak benách ka' bi žejlé'gake' che Benne' Criston', na' kege ławgak benne' ka' žejlé'gake' chie' Le'. Žoe'e žo'o latje zchaljžo lo wlaze' Le' da' žala' si'gak benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' kege benne' ka' bi žejlé'gake' chie'. 23 Che len, kate' doble tzen, yógo'tele le'e, nole nakle che Benne' Criston', cha' wchaljle diža' yoble da' bi nsedlele, na' cha' chazgak benne' ka' zej nsedle' láte'ze, o benne' ka' bi na' chejlé'gake' che Benne' Criston', ěbi nnágake': “Nyał yichjle”? 24 San cha' yógo'tele wchaljle lo wláz Dios, na' cha' cho'o to benne' bi žejli'e che Benne' Criston', o to benne' nsedle' láte'ze, na' gákbe'ele' nbage'e zia, na' Dios wchi'a láže'e le'. Ki gákbe'ele' dan' yenle' diža' da' wchaljle yógo'tele. 25 Gákbe'ele' kan nak da' zza' láže'e, dan' bgachen', na' wzóa zibe', na' wká'n zene' Dios, na' nne': “Da' li Dios zóalene' le'e.”

Kan žala' gonžo gan zdožo che Jesús

26 Che len, zí'na'do' ka', kate' zdouble che Benne' Criston', to benne' zóalene' le'e žole' to salmo, na' yetóe' žsedle' le'e to da' nsedle', na' yetóe' zloe'ele' le'e to da' bloe'el Dios le', na' yetóe' zchalje' diža' yoble da' bi nsedle', na' yetóe' zdie' diža' yoblen' da' bi nsedle'. Yógo'te da' gonle žala' gaken da' yebélengekle benne' ka' zdóbgake' che Benne' Criston'. 27 Kate' nníta'gak benne' ka' ga na', benne' ka' zcháljgake' diža' yoble

da' bi zej nsedle', bi žala' wchaljgak ki benne' zanže ka' chope chónnzele. Gak wchálj toze bennen', na' te na' gak wchalje' yetóe', san žon byenen soa no benne' wdíe' diža' yoblen' da' bi nsédlele. 28 Cha' bi gak no benne' wdíe' diža' yoblen' da' bi nsédlele, na' bennen' zchalje' diža' yoblen' da' bi nsédlele, žala' soe' žize gan ndoble, na' gak wcháljlēne' Dios len dižan' lo yichj lázda'we'. 29 Lezka', benne' ka' zcháljgake' lo wláz Dios žala' wcháljgake' chope chonnze', na' yezika' benne' ka' zcháljgake' lo wláz Dios žala' wchi'a láže'gake' da' zchalj bennen'. 30 Cha' Dios wloe'ele' to benne' ži'e ga na' da' zнна xtiže'e dan' zchalj bennen', na' žala' soa žize bennen' zchalje'. 31 Yógo'tele gak wchaljle lo wláz Dios to tole nich wsédlele yógo'tele, na' gakte choch yógo'tele. 32 Benne' ka' zcháljgake' lo wláz Dios gak nna biá'gake' kwíngake', na' kwé'gake' žize. 33 Kege Dios žone' ga žonžo žo'osbé, dan' žénele' Le' gá'nlenžo lježžo ka' cháwe'do', kan žone' gan zej nníta' yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston'.

34 No'le chele ka' žala' kwé'gake' žize gan zdouble. Bi nzi' lo ná'gake' wcháljgake' ga na'. Žala' kwé'gake' gaxjw láže' kan zнна xtiža' Dios. 35 Cha' žénegekle' chejní'igekle' yelate', žala' nnábgekle' benne' byo che chégage' kate' ne nníta'gake' lížgake'. Bi žala' wchaljgak no'le ka' gan zdóbgake' che Dios.

36 ěžéklele le'e Dios bnezjwe' xtiže'e lo na'le le'eze? ěžéklele le'e bžin xtiža' Dios chezle le'e? 37 Cha' zoa to benne' ladjwle, benne' žekle' zchalje' lo wláz Dios, o žekle' zoalen Dios Be' La'y le', benne' ni žala' si' lo ne'e nak da' zzoja' chele le'e yiche ni da' bsedle Xanžon'. 38 San cha' bi wzé nage' diža' ni, bi žala' wzé nagle le'e che bennen'.

39 Che len, zí'na'do' ka', le we' láže' wchaljle lo wláz Dios, na' bi wséjwle xnez no benne' zchalje' diža' yoble da' bi nsedle'. 40 Žala' gonžo yógo'te kan nak chawe', na' kan žala' gaken.

15

Kan gok, bebán Benne' Cristo lo yela' got

1 Na'a, zí'na'do' ka', wzenla' le'e kan nak diža' chawen' da' bchalja' gan zoale, dan' wzí' lo na'le, na' žonen ga nakže li láže' kan

žejle'le che Benne' Criston'. ² Ni'a che dižan' yelale, cha' gonle kan z_nna diža' chawen' dan' bchaljan' gan zoale, cha' da' li bejle'le che Benne' Criston'.

³ Kate' bžina' gan zoale da' nežw chi'i bdia' lo na'le da' bde Dios lo na'a neda'. Ki z_nnan: "Got Benne' Criston' lo w_lazžo žo'o dan' wbága'žo doła'." Kan nak da' ni nyejw le'e yiche la'y, na' z_nnan ben byenen benen'. ⁴ Lezka' z_nnan: "Bgache'e lo yežw ba, na' kate' bza'a chonne ža, na' bebane' lo yela' got" kan lezka' nyejw le'e yiche la'y, na' z_nnan ben byenen goken chie'. ⁵ Wdé bebane' bloe'e law Benne' Criston', na' Bedon' ble'ele' Le', na' wdé na', benne' chežinno wbás chie' ka' blé'egekle' Le'. ⁶ Naž Benne' Criston' bloe'e lawe' lawgak benne' zanže ka gayo' gaywá' lježžo ka', benne' ka' žejlé'gake' chie' Le', kate' ne zej ndobe' tzen. Yógo'te lježžo ki nníta'gake' nbángake' na'a, la'kze bale' ba gótgake'. ⁷ Naž Jakob ble'ele' Le', na' wdé na' bloe'e lawe' lawgak yógo'te benne' wbás chie' ka'.

⁸ Kate' ze lawte lezka' bloe'e lawe' lawa' neda'. Kan gok da' ni, naka' ka to xkwide' goljbe' kate' ba wdé ža žala' galjbe'. ⁹ Ki naken dan' nexjwa' neda' ka yógo'te benne' wbás chie' ka', na' bi naka' neda' zi gaka' wbás chie', dan' wžía laža'a benách ka' che Dios. ¹⁰ Na'a, ni'a che da' besbaga' Dios neda', naka' da' naka' na'a, na' kege da' nitze bene' chia' ki. Benža' neda' xchine' ka yezika' wbás chie' ka', la'kze kege žakze chia' bena' žin na'. Dios na'kze, lo yela' ži'i laže' chie', bkonle' neda' žin. ¹¹ Na'a, cha' bchalja' neda' o cha' bchaljgak yebale benne' ka', da' ni naken da' zchaljton', na' da' bejle'le le'e.

Yebanžo lo yela' got

¹² Zzoa lito' che Benne' Criston' kan bebane' lo yela' got. Cha' ki naken, ž_nakxkze z_nnale bálele le'e: "Bi yebangak benne' gat ka'?" ¹³ Chela' bi yebangak benne' gat ka', bi bebán Benne' Criston', ¹⁴ na' chela' bi bebán Benne' Criston', dáche'ze nak da' zzoa lito', na' dáche'ze nak yela' žejlé' chele chie' Le'. ¹⁵ Lezka', chela' bi bebán Benne' Criston', žon láže'to' kate' zzoa lito' kan nak che Dios, na' z_nnato' besbane' Benne' Criston'. Chela' bi yesbane' benne' gat ka', Dios bi besbane' Benne' Criston'. ¹⁶ Chela' bi yebangak benne'

gat ka', bi bebán Benne' Criston', ¹⁷ na' chela' bi bebán Benne' Criston', dáche'ze nak yela' žejlé' chele chie' Le', na' zej nga'n doła' da' nbága'le. ¹⁸ Lezka', benne' ka' ba gótgake', na' bejle'gake' che Benne' Criston', to chi'ize gótgake' cha' bi bebane' Le'. ¹⁹ Cha' toze kate' ne zoažo nbanžo gak yebélenžo Benne' Criston', nakže da' nyache' chežo ka da' nak chegak yógo'te benách ka'.

²⁰ Na'a, da' li bebán Benne' Criston' lo yela' got, na' nake' Benne' nežw, bennen' bebane' to chi'ize ladjwgak yógo'te benne' ka' yebángake' to chi'ize lo yela' got. ²¹ Kan bla' yela' got ni'a che da' ben to benne', lezka', ni'a che da' ben yetó benne' bla' yela' yebán chegak benne' gat ka'. ²² Kan žatgak yógo'te benách ka' dan' zej nake' za'só Adán, lezka' yebangak yógo'te benne' ka' zej nake' toze len Benne' Criston'. ²³ To toe' yebane' kan žala' gaken. Zga'ale bebán Benne' Criston', na' te na'a yebangak benne' ka' zej nake' chie' Le' katen' yel'é'e. ²⁴ Naž žin ža ze lawte ža kate' yeká' Benne' Criston' dot da' yo'o lo na' da' xiwe', na' dot yela' wnná bia' chen, na' dot yela' wak chen, na' wdíe' da' z_nna bi'e Le' lo na' Xažo Dios. ²⁵ Žon byenen nna bia' Benne' Criston' na' zejte ža ba bzoa Dios kate' yógo'te benne' ka', benne' zží'igake' chie' Le', wzóa zíbgake' lawe' Le'. ²⁶ Da' zdá'baga' Le', da' wchinnje' kate' ze lawte, naken yela' got. ²⁷ Dios ba bdie' yógo'te lo na' Zi'nen' nich nna bi'en. Nyejw le'e yiche la'y da' z_nnan: "Bdie' yógo'te lo ne'e nich nna bi'en." Na'a, nak bia' bi bde kwine' lo na' Zi'nen', dan' nakkze' Le' Bennen' zdie' yógo'ten lo na' Zi'nen'. ²⁸ Kate' žin ža na' kate' wdé Dios yógo'ten lo na' Benne' Criston' nich nna bi'en, naž Zi'nen' wdé kwine' lo na' Xažo Dios, Bennen' bdie' lo na' Zi'nen' yógo'ten, na' kate' ze lawte, Dios nna bi'e to chi'ize yógo'ten.

²⁹ Bálele le'e žezoale nis lo w_lazgak benne' gat ka'. Cha' žéklele bi yebangak benne' gat ka', ž_biz chen' žezoale nis lo w_lazgak benne' gat ka'?

³⁰ Žon zož cheto' gatto' yógo'te ža. ž_biz chen' žwe'to' latje gaken ki cha' bi yebanžo lo yela' got? ³¹ Yógo'te ža žon zož gata'. Zzenla' le'e da' ni, ljéža'do' ka', dan' žaz laža'a da' bena'. Bena' ga žejle'le che Xanžo Jesús,

Benne' Criston'. ³² Cha' bdíl-łena' bia snia ka' lo yež Éfeso dan' wnnazen chia', ¿bizkze yebélenla'? Cha' bi yebangak benne' gat ka', žala' gonžo kan znnagak benách ka': "Ye'j gawžo dan' gatžo wxé wižj."

³³ Bi we'le latje no benne' gon láže'le' le'e. Cha' si' lo na'le láte'ze da' wen laže', na' dotle yechólele. ³⁴ Le yeyát laže', na' biž gonle doła' dan' bálele le'e bi nónbia'le Dios. Zchalja' ki nich gona' ga yedoé'elele.

Kan gakžo kate' yebanžo lo yela' got

³⁵ Wákelja no benne' nne': "¿Nakxkze yebangak benne' gat ka'? ¿Nakxkze gak belá' žen chégake' kate' yelá'gake'?" ³⁶ Le', benne' bi nnezle. Da' žazo' lo yo bi lan' cha' bi nitlen. ³⁷ Da'žazo' lo yo naken to binnedo'ze, cha' che zoa' scribe, o che yetó yixe' kwando'. Dan' žazo' bi naken yixe' kwando' da' žala' lan'. ³⁸ Dios žone' ga gak to to yixe' kwando' kan nonkze' chen. Kan nak to to binnedo' ka' žone' ga gak yixe' kwando' chen. ³⁹ Lezka', bi nak toze kan nak belá' che chegak yógo'te bia yixe' ka'. Zoa to belá' chegak benne' ka', na' yetó kan nak belá' chegak bia yixe' ka'. Yetó kan nak belá' chegak byinne ka', na' yetó kan nak belá' chegak bel ka'. ⁴⁰ Lezka' nža' belá' žen chegak benne' ka' nníta'gake' ya'abá che Dios ka' nak belá' žen chegak benne' ka' zej nnite'e yežlyó nga. Zoa to yela' xtan chegak benne' ka' zej nnite'e ya'abá che Dios, na' yetó kan nak yela' xtan chegak benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga. ⁴¹ Zoa to yela' xtan che wbíž, na' yetó che byo', na' yetó chegak belj ya'abá ka'. Yela' xtan che to belj ya'abá nžan' kan nak yela' xtan che yetó belj ya'abá. ⁴² Lezka' gaken kate' yebangak benne' gat ka'. Kate' zgache' to benne' lo yežw ba nake' to belá' žen da' kwia yin'. Kate' yebane', naž gake' to da' soan to chi'ize. ⁴³ Kate' zgache'e lo yežw ba nake' to belá' žen ka'ze, na' da' zkwíde'len. Kate' yebane', naž gake' to da' xtan, na' da' wale. ⁴⁴ Kate' zgache'e lo yežw ba nake' to belá' žen che yežlyó nga. Kate' yebane', naž gake' to da' soan to chi'ize ya'abá che Dios. Zoa to belá' žen che yežlyó nga, na' yetó kan gak da' cho'o be' nakkžžo.

⁴⁵ Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Benne' nežw, benne' wzóe' yežlyó nga, bennen'

lie' Adán, Dios bene' le' benne' ban" san Bennen' wyaze' latje che Adán na', Benne' Criston', Dios bene' ga nake' Be' nbánlenžo. ⁴⁶ Bi blá' zga'ale Benne' nake' Be'. Blá' zga'ale bennen' wdape' yela' benachze chežo, na' naž blá' Benne' nake' Be'. ⁴⁷ Bennen' wzóe' zga'ale', goke' yo. Bennen' bežope', Bennen' nake' Xanžon', bžoje' ya'abá che Dios. ⁴⁸ Benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga zej nake' kan gok bennen' goke' yo, na' benne' ka' žala' chejnníta'gake' ya'abá che Dios gákgake' kan nak Bennen' bžoje' ya'abá na' che Dios. ⁴⁹ Kan de chežo na'a to belá' žen da' naken kan gok belá' žen che bennen' goke' yo, lezka' žala' yeyakžo kan nak Bennen' bžoje' ya'abá na' che Dios.

⁵⁰ Ki znná da' ni da' žapa' le'e, zí'na'do' ka', znnia': da' naken belá' žen bi chazen gan znná bia' Dios, na' lezka', da' kwia yin' bi sin' da' zoan to chi'ize. ⁵¹ Le wia nga, žapa' le'e to da' bgachen': bi gatžo yógo'težo, san Dios wché'e kan nakžo yógo'težo. ⁵² To chí'ido'ze gaken, kan nak to da' zdaze yej lawžo, kate' kwež lozban' da' zze lawten. Kwež lozban', na' yebangak benne' gat ka', na' gákgake' to da' soan to chi'ize, na' Dios wché'e da' nakžo yógo'težo žo'o. ⁵³ Da' nakžo da' kwia yin' žala' yeyaken to da' soan to chi'ize, na' da' nakžo, dan' žala' gaten, yeyaken to da' batkle gaten. ⁵⁴ Katen' dan' kwia yin' ba beyaken to da' soan to chi'ize, na' lezka' dan' žala' gaten ba beyaken to da' batkle gaten, naž gak dan' nyejw le'e yiche la'y da' znnan: Begá'a to chi'ize yela' got.

Ben Benne' Criston' da' ni.

⁵⁵ Biž bi gak gon yela' got chežo.

Biž gak gon ga gatžo.

⁵⁶ Wak bi gon yela' got chežo dan' nbága'žo doła', na' nbága'žo doła' dan' zži'izo che xtiža' Dios. ⁵⁷ Žoxken Dios. Le' benkze' ga belážo lo yela' got ni'a che da' ben Xanžo Jesús, Benne' Criston'.

⁵⁸ Che len, zí'na'do' ka', le soa choch. Le gak dot li laže' nich góntezle xchin Xanžon' dan' nnézkzelele žin da' žonle che Xanžon' bi naken dáche'ze.

16

Wnézjwgak benne' Corinto ka' da' žiážjegac ljéžgake' ka'

1 Na'a, kan nak che mežwn' da' wnéjwle dan' gáklēnen lježžo ka', benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' nníta'gake' lo yež Jerusalén, le gon na'a kan goža' yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Galasia. 2 Tža tža nežw, to tole žala' ko'o cháwe'le late' mežw, kan nak da' žonn Dios chele. Le gape chi'in, nich bi gon byenen wtoblen katen' la'a gan zoale. 3 Katen' la'a gan zoale, seła'a benne' ka' kwele le'e nich chjake' lo yež Jerusalén. Wzoja' le'e yiche da' gonen ga gak biá'gake', na' chjwá'gake' mežwn' da' wnéjwlen. 4 Cha' žala' cha'a neda' ga na', na' wak sá'klēne' neda'.

Da' žénele Pablo gone'

5 La'a gan zoale kate' yeyóž tia' lo yež ka' gan nbab Masedonia, dan' žon byenen tia' lo yež ka'. 6 Žekla' gá'nlena' le'e to chi'i, o ga'nlja' ga na' byo' zag ka'. Naž gak gáklēne neda', na' yego'ole neda' nez gáte'teze gan žala' cha'a. 7 Kate' la'a yedjwía' le'e bi žénela' teza' ga na'. Žxen laža'a sóalēna' le'e scha, cha' Xanžon' we'e neda' latje. 8 Ga'na' nga lo yež Éfeso kate' žinže ža Pentecostés, 9 dan' de latje gona' to žin zen che Xanžon' nga, la'kze benne' zan žon byéngake' wséjwgake' xneza'.

10 Cha' xkwide' Timoteo la'be' gan zoale, le we' laže'-be', nich bi gak nyache' láže'be' katen' sóalēne' le'e. Ki žala' gonle dan' žonbe' xchin Xanžon' kan žona' neda' xchine'. 11 Che len, bi žala' no benne' wzóe'-be' cheła'ale. Le gaklēn-be', na' binlo le yegó'o-be' nez, nich yela'be' ga zoa' neda' ni, dan' zbeza'-be', na' lezka' lježžo ka' žónlengake'-be' tzen žin.

12 Kan nak che lježžo Apolo, góta'yoele'ela'-ne' cheje' chejwíe' le'e tzen len lježžo ka'. Bi žénele' cheje' na'a. Cheje' kate' sáke'le'.

Da' bchalj Pablo kate' ze lawte

13 Le gak ban laže', na' le gak choch kan žejle'le che Benne' Criston'. Le gak wechóg laže', na' le gon choch lázdo'le. 14 Len yela' nži'il le gon bíte'teze da' gonle.

15 Na'a, zí'na'do' ka', ba nnézkzelele kan nak Estéfanos, na' lezka' kan nakgak lježe' ka'. Zej nake' benne' nežw ka' bejlé'gake' che Benne' Criston' ladjw benách ka' nníta'gake' gan nbab Akaya. Benne' ki bde

kwíngake' nich góngake' xchingak benách ka' che Dios. 16 Žáta'yoele' le'e, zí'na'do' ka', gape ba la'ne benne' ka' zej nake' ka' nakgak lježžo ki, na' lezka' kan zej nak benne' ka' žónlengake' léngake' tzen žin, na' žáklengake' lježžo ka'. 17 Žebela' dan' bžingak Estéfanos, na' Fortunato, na' Akaiko ga zoa' ni, dan' góklengake' neda' lo wlazle le'e. 18 Beyón zéngake' neda' kan lezka' beyón zéngake' le'e. Le gape ba la'ne benne' ki.

19 Yógo'te kwe' benách ka' che Dios, benne' ka' nníta'gake' gan nbab Asia nga žápegake' le'e "Padiox." Akila len zo'le', Prisila, na' lezka' benne' ka' zdóbgake' che Dios gan nak lo lížgake', žápegake' le'e "Padiox." 20 Yógo'te lježžo ka', benne' nníta'gake' nga žápegake' le'e "Padiox." Le gape "Padiox" tole yetole, na' le cheła' lježe ka'.

21 Neda', Pablo, len na' kwinkza' zzoja' da' ni, na' žnnia': žapa' le'e "Padiox."

22 No benne' bi nži'ile' Xanžo Jesús, Benne' Criston', ba nbage'e zia.

Da, Xan.

23 Žnnabla' Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e. 24 Nži'ila' yógo'tele le'e dan' nakžo toze len Xanžo Jesús, Benne' Criston'. Ka'kze gaken.

DIŽA' BEŽOPE DA' BSEĽA' PABLO ĽO YEŽ CORINTO

Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús

¹ Neda', Pablo, žapa' le'e "Padiox", le'e zdoble che Dios Ľo yež Corinto, na' lezka' yógo'tele nakle che Dios gan nbab Acaya. Neda' naka' wbás che Jesús, Benne' Criston', dan' žénele Dios gaka' ki. Bi' lježžo Timoteo žónlenbe' neda' tzen. ² Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', we' laže'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le.

Da' ka' wzaka' Pablo

³ Ľa'n zen Dios, Xa Xanžo Jesús, Benne' Criston', dan' nake' Xažo, Bennen' žeyache' láže'le' žo'o, na' žeyón zénteze' žo'o! ⁴ Dios žeyón zene' žo'o kate' bi da' žaken chežo, nich gak yeyón zenžo benne' ka' zoa bi da' žaken chégake'. Žeyón zenžo légage' kan Dios žeyón zene' žo'o.

⁵ Kan žan da' zžáka'žo kan wzaka' Benne' Criston', lezka' žan da' žeyón zenen žo'o, dan' nakžo toze len Benne' Criston'. ⁶ Che len, cha' zoa bi da' zžáka'to', žaken ki cheto' nich gak yeyón zento' lježto' ka', na' gonto' ga yelale le'e. Cha' Dios žeyón zene' neto', žaken ki nich gak yeyón zento' le'e, na' Ľo yela' zbez zen laže' chele, gak sóelele da' ka' zžáka'le, kan lezka' žaken cheto'. ⁷ Žxen láže'to' ga'nle choch kan žejle'le che Dios, dan' nnezlto' cha' sáka'le le'e tzen len neto', lezka' yebélele tzen len neto' dan' Dios žeyón zene' žo'o.

⁸ Žénelto' nnézlele, zí'na'do' ka', kan nak da' zan da' goken cheto' gan nbab Asia. Wdetlen dan' goken cheto', na' gokžen zí'ka da' gok soelto'. Ki goken, biž bxen láže'to' soato' nbanto'. ⁹ Goklto' goken cheto' kan žak chegak benne' ka' ba nžog chégake' gátgake'. Goken ki cheto' nich bi wxén láže'to' la' kwínzeto', san wxén láže'to' Dios, Bennen' žesbane' benne' gat ka'. ¹⁰ Dios beslé' neto' Ľo da' benen ga ben zož gatto', na' žeslé' neto' tža tža. Žxen láže'to' Le' yeslé' neto' ki da' yoble, ¹¹ cha' gáklēne' neto', na' wcháljēne' Dios, na' nnáblele-ne' gáklēne' neto'. Dios gone' kan nnáblele-ne' tzen len benne' zan, na' gon chawe'e neto',

na' légage' yé'gage' Dios: "Žóxkeno'" ni'a cheto'.

Biz chen' zžele Pablo nich cheje' yež Corinto

¹² Da' ni žonen ga žebelto'. Be' nakkzto' zloe'elen neto', len yela' li laže' cheto', na' dot láže'to' žonto' da' žonto' yežlyó nga, na' lezka' bento' gan zoale le'e. Ki bento', dan' benn Dios cheto' da' góklēnen neto', na' kege len yela' žejní'il chežto' bento' ki. ¹³ Zzojto' chele le'e toze da' gak goł-le, na' da' gak chejní'ilele. Žak laža'a chejní'ilele dot zen ¹⁴ dan' žejní'ilele late'. Naž kate' žin ža yelá' Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' gak gaple neto' ba la'ne kan neto' žapto' le'e ba la'ne na'a.

¹⁵⁻¹⁶ Dan' bxen laža'a da' ni, wzá' laža'a yedjwía' le'e zga'ale katen' wdía' gan nbab Masedonia, na' yedjwía' le'e da' yoble kate' yezá'a nga, nich yebélenlele neda' chope chi'i. Te na' gak gáklēne' neda', na' yego'ole neda' nez nich cha'a gan nbab Judea. Ki gónela' gona'. ¹⁷ Ľžéklele ben laža'a dan' bcha'a kan bena'? Ľžéklele Ľo yela' benachze chia' žona' da' znnaze chia', na' bchaljza' katen' wnnía': ki gona'? ¹⁸ Ni'a che Xanžo Dios, Bennen' žone' dot zen kan zna xtiže'e, bi bchaljza' katen' bzenla' le'e xtiža' Dios. ¹⁹ Bi zchaljze Jesús, Benne' Criston', Zi'n Dios, Bennen' bzenlto' le'e kan nak chie', neda' len Silbano, na' Timoteo. Jesusen' zchalje' da' naken dot da' li. ²⁰ Benne' Criston' žonkze' ga nakkzen yógo'te da' bchebe laže' Dios, na' ni'a chie' Le' gak nnažo: "Ka'kze gaken" nich ga'n zen Dios. ²¹ Dios na'kze žone' ga žxen láže'to' tzen len le'e nakžo che Benne' Criston', na' bdie' Ľo na'to' žin chie' da' žonto'. ²² Le' benne' chežo da' nak bia' nakžo chie', dan' bchize' Dios Be' La'y Ľo yichj lázdo'žo. Dios Be' La'y na' nake' chežo da' žonen ga nnezlžo si'žo yógo'te da' gonn Dios chežo.

²³ Ni'a che Xanžo Dios, Bennen' nnézkzele' da' zza' laža'a, zchalja' da' naken dot da' li. Nnézkzele' Le' bi bedjwía' le'e Ľo yež Corinto, nich bi gon byenen gona' ga gak nyache' láže'le le'e. ²⁴ Bi žénelto' wchi'ílto' le'e kan žejle'le che Benne' Criston', dan' ba nakle choch kan žejle'le chie'. Žénelto' gonto' da' gonen ga yebélele.

2

1 Che len be' laža'a bi yedjwía' le'e da' yoble bayén, nich bi gona' ga gak nyache' láže'le. 2 Cha' gona' neda' ga gak nyache' láže'le le'e, ¿nozke benne' gone' ga yebela' neda'? ¿žala' gona' ga gak nyache' láže' bennen' žala' gone' ga yebela' neda'? 3 Che len bzoja' chele le'e yiche da' nežw. Bi gónela' yedjwía' le'e, nich bi gonle le'e ga gak nyache' laža'a neda', dan' le'ekze žala' gonle ga yebela' neda'. Dan' žxen laža'a le'e, nnezla' yebélele yógo'tele cha' yebela' neda'. 4 Katen' bzoja' chele diža' nežwn', wžé' zedla', na' gokle'e nyache' laža'a na' zejte wžeža'. Bzoja' da' ka' le'e yichen', kege nich gona' ga gak nyache' láže'le le'e, san nich nnézlele kan nží'ile'ela' le'e.

Žala' yenít lawžo che no benne' žone' da' kegle

5 Bennen' bene' da' kegle, bennen' zoe' ga na', kege bene' ga gok nyache' laža'a nedza', san bene' late' ga gok nyache' láže'le yógo'tele le'e. Znnia' late' nich bi tetlen yesbaga'a bennen' zia. 6 Ka'ze da' ba bsáka'le bennen' yeláte'ze ka bdachle le'e. 7 Na'a, žala' yenít lawle bennen', na' gon chochle le', nich bi tetlen gak nyache' láže'e, na' nich bi yeyale' to chi'ize. 8 Che len žata'yoela' le'e gonle da' gak bia' nží'ilele-ne' dot láže'le. 9 Lezka' che len bzoja' chele, le'e yichen'. Gónela' si' bi'a le'e nich nnezla' cha' žóntezle kan zna xtiža'a. 10 Kate' ženít lawle le'e che no benne', lezka' neda' ženít lawa' chie'. Kate' ženít lawa' che no benne', zoa bi da' bene', žonan' lo wláz Benne' Criston' nich gak chawe' chele le'e. 11 Ki žona' nich bi sáke'le da' xiwe' bi da' gonen chežo, dan' ba nnezlžo da' žénelen gonen chežo.

Wžé' zedle Pablo lo yež Troas

12 Katen' bla'a lo yež Troas nich wchalja' diža' chawe' kan nak che Benne' Criston', na' žanžon' bénnli'e neda' latje wchalja' ga na'. 13 La'kze goken ki, wžé' zedla' dan' bi bejžaka'a bi' lježžo Tito ga na'. Che len bkwáslena' benne' ka', na' wyá'a gan nbab Masedonia.

Da' nzi' lo na'žo dan' nakžo toze len Jesús

14 Žoxken Dios, Bennen' zché'teze' žo'o ka to da' nak bian' beyož beslá Benne' Criston'

žo'o. Dios zkonle' žo'o žin nich zloe'ele' law kan gak gónbia'gak benách ka' Benne' Criston'. Nakžo ka to da' zla' zix, da' žisen gáte'teze. 15 Nakžo ka to da' zla' zix, da' zzey Benne' Criston' law Dios, na' zchisen' lawgak benne' ka' ba belágake', na' lawgak benne' ka' zej nnitle'. 16 Lawgak benne' ka' zej nnitle' nakžo ka to da' zla' zgot da' nak bian' gátgake', san lawgak benne' ka' ba belágake' nakžo ka to da' zla' zix da' nak bian' sóatežžo nbanžo. ¿Nozke benne' nake' zi gone' ki? 17 Bi žonto' kan žongak benne' zan, benne' zcóngekle' xtiža' Dios žin ka to da' žóte'gaken', na' žá'wgaken', san dan' bsela' Dios neto', dot láže'to' zchaljto' lawe' Le', dan' naktó' toze len Benne' Criston'.

3

Diža' da' žeyonen žo'o toze len Dios

1 ¿Žéklele le'e zka'n zen kwinto' katen' zchaljto' ki? ¿Žon byenen wlo'e'elto' le'e to yiche da' nak bian' da' naktó'? ¿Žon byenen nnablto' le'e gonnle to yiche ki cheto' kan žongak bale benách ka'? 2 Le'ekze nakle ka to yiche da' nak bian' da' naktó', dan' nyejwn lo yichj lázdo'žo, na' yógo'te benách gak gól'gaken', na' chejní'igeklen'. 3 Da' nakle nla' law ka to yiche da' bzoj Benne' Criston', dan' bsele'e lo na'to' neto'. Bi nyejw to le'e yiche, san Be' La'y che Dios ban bzojen', kege to lo yej blag, san lo yichj lázdo'le bzojen'.

4 Ki zchaljto' dan' žxen láže'to' Dios dan' naktó' toze len Benne' Criston'. 5 Bi žeklto' zoa bi da' gak gonto' néto'ze, san Dios žonne' yela' wak cheto' nich bi da' gonto'. 6 Dios bennkze' yela' wak cheto' nich gonto' xchine' lo diža' koben', da' žeyonen žo'o toze len Dios. Diža' ni bi naken to da' zchi'le žo'o da' nyejwn to le'e yiche, san naken to da' žsedle Dios Be' La'y žo'o. Xtiže'e da' nyejwn le'e yichen' zchogen chežo gatžo, san Dios Be' La'y žone' ga zoažo nbanžo.

7 Da' ka' bchi'le Dios neto' da' zej nyejwn le'e yiche, Dios na'kze bzojen' lo yej blag ka', na' bla' law yela' zen chie' katen' bdien' lo na' Moisés. La'kze wdé chen, wyepłe'e yes banín' law Moisés na'. Ka' goken, bi gok wíagak benách Israel ka' law Moisés na'. Cha' yela' baní' ki wzóalenen xtiža' Dios, na' xtiže'e na' zchogen chegak benách ka'

gátgake', ⁸ da' zénle'eže nak yela' baní' da' zóalenen da' ka' žon Dios Be' La'y. ⁹ Wzóa to yela' baní' da' wzóalenen dan' benen ga nžog chegak benách ka' gátgake'. Da' zénle'eže nak yela' baní' che da' žonen ga zнна Dios zej nak benách ka' chawe' lawe' Le'. ¹⁰ Dan' záka'le'e yela' baní' da' nla' lawn na'a, láte'do'ze nga'n yela' baní' da' bla' lawn katen' Dios bnezjwe' da' bchi'le' benách ka'. ¹¹ Cha' wzóa yela' baní' che da' wzóan to chí'ido'ze, da' zénle'eže nak yela' baní' che da' zoan to chí'ize.

¹² Dan' napto' da' ni da' žxen láže'to', zchaljto' lo yela' wechóg laže' cheto'. ¹³ Bi žonto' kan ben Moisés, bkache'e lawe' len to láže'do', nich bi lé'egekle benách Israel ka' yela' baní' da' zej znitlen. ¹⁴ Bcholgak yichj lázdo'gak benne' ka'. Na' zejte na'a ža katen' žólgake' yiche che diža' golen' da' žeyonen benách ka' toze len Dios, naken chégake' kan zkache' láže'don' yej lágwage', da' gak yeká' toze Benne' Criston'. ¹⁵ Na' zejte na'a ža, katen' žólgake' yichen' gan nyejw diža' che Moisés, zoa ka to láže'do' yej lágwage' dan' žonen ga nchol yichj lázdo'gake'. ¹⁶ Kate' no benne' žeyake' che Xanžon', žegá'a dan' žonen ga nchol yichj lázdo'w bennen'. ¹⁷ Katen' znnato' "Xanžo" zchaljto' che Dios Be' La'y. Gan zoa Be' La'y che Xanžon', zoakze yela' weslá ga na'. ¹⁸ Yógo'težo žo'o bi be zoa yej lawžo, san nakžo ka to yej wan gan zla' law yela' baní' che law Xanžon', na' yela' baní' na' che Xanžon', Bennen' nake' Be' La'y, zchan' žo'o, na' žonen ga zej žákžežo kan nak Benne' Cristo na'kze, na' žáta'že yela' baní' chie' len žo'o.

4

¹ Dios beyache' láže'le' neto', na' bdie' lo na'to' žin da' žonto', na' che len bi žak chope láže'to'. ² Ba bka'nto' da' ka' žongak benne' ka' ngáche'ze, da' ka' žóngaken ga žedoe'elžo. Bi žon láže'lto' nitó benne', na' bi zcha'to' xtiža' Dios. Dan' zchaljto' che da' nak dot da' li, že' láže'to' gonto' da' ka' gónbia'gekle yógo'te benách ka' zej naken chawe' law Dios. ³ Cha' zej nnita' benne' ka' bi žejní'igekle' diža' chawen' da' zchaljto', zej nakze benne' ka' zej nchol yichj lázdo'gake' bi žejní'igeklen'. ⁴ Bi žejle'gak benne' ka', dan'

ben da' xiwe' ga naken ki. Da' xiwe' žon kwinen ka dios, na' zнна bian' benách ka' zej nnite'e ža ni zoažo na'a, na' benen ga zej nchol yichj lázdo'gake' nich bi lé'egekle' yela' baní' che diža' chawen' kan nak yela' baní' che Benne' Criston', Bennen' zinne'e dot kan zнна Dios na'kze. ⁵ Bi zchaljto' che la' kwínzeto', san zchaljto' che Jesús, Benne' Criston', na' zzenlto' benách ka' Le' nake' Xanžo, na' neto' nakto' wen žin chele dan' nži'ilto' Jesusen'. ⁶ Dios, Bennen' bene' ga wza'ní' baní' gan gok chol, nake' Bennen' žsa'ni'e lo yichj lázdo'žo, na' zzejni'ile' žo'o nich gónbia'žo yela' baní' che Dios, da' zza'nín' žoa'a law Jesús, Benne' Criston'.

Dan' žejle'žo che Dios žonžo kan žénele' Le'

⁷ Yela' wnni'a che Dios ni yo'on lo yichj lázdo'žo žo'o, na' nakžo ka to yeso' da' naken yo, nich gak bia' yela' wak zen na' naken che Dios, na' kege chézežo.

⁸ Žsaka' zí'gake' neto', san bi zkwide' láže'to'. Že' zedlto', san bi žak chope láže'to'.

⁹ Zbia láže'gake' neto', san bi žebéj yichj Dios neto'. Zžó'ngake' neto' lo yo, san bi zbia yí'gake' neto'.

¹⁰ Lo belá' žen cheto' žáttežto' tžen len Jesús, san nak bia' lo belá' žen cheto' zoato' nbánlento' Le' tžen.

¹¹ Kate' ne zoato' nbanto', žónteze zož gatto' dan' nakto' che Jesusen' nich gak bia' zoato' nbánlento' Le' tžen lo belá' žen cheto', da' znitlen. ¹² Ki naken, žon zož gatto' neto', san ni'a che da' ni žata' yela' nban chele le'e.

¹³ Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Bejli'a che Dios, na' che len bchalja'." Lezka' žaken cheto', žejle'to' che Dios, na' che len zchaljto'.

¹⁴ Nnezlto' kan gon Dios, Bennen' besbane' Xanžo Jesús, lezka' yesbane' neto' tžen len Jesusen', na' chejzíe' neto' tžen len le'e lawe' Le'. ¹⁵ Yógo'te da' ki žákgaben ki nich gak chawe' chele le'e, na' cha' da' žonn Dios chežo gatan' chegak benách zanže ka', na' yé'gake' Dios: "Žóxkeno'" na' ga'n zen Dios.

¹⁶ Che len, bi žak chope láže'to'. La'kze zbia yi' belá' žen cheto', yógo'te ža zkobe Dios da' nakto' lo yichj lázdo'to'. ¹⁷ Da' láte'do'ze da' zzáka'žo na'a to chí'ido'ze žonen ga gata' chežo to da' yebéle'elenlžo da' soan to chí'ize, dan' záka'le'ežen kan gak

gónbia'žo. ¹⁸ Bi že' láže'žo da' zle'elžo yežlyó nga, san da' bi gak le'elžo že' láže'žon. Dan' zle'elžo, to chí'ido'ze zoan, san dan' bi gak le'elžo soan to chí'ize.

5

¹ Nnezlžo kate' kwia yi' belá' žen chežo, da' naken ka to yo'o láže'do' yežlyó nga, Dios ba bkweze' to da' kobe chežo, da' naken ka to yo'o, dan' zoan to chí'ize ya'abá che Dios, na' naken dan' benkze' Le'. ² Che len zbeže láže'žo dan' žénelžo cho'ožo da' koben', dan' naken ka to ližžo ya'abá che Dios. ³ Cho'ožo da' koben' kan žákwožo to laže', nich bi soažo gan bi yo'ožo lo belá' žen chežo. ⁴ Kate' ne zoažo lo belá' žen chežo, da' naken ka to yo'o láže'do', zbeže láže'žo lo yela' nyache' laže' chežo. Bi žonžo ki dan' žénelžo wka'nžo belá' žen chežo, san žénelžo cho'ožo to chí'ize da' koben'. Ki gaken, wka'nžo belá' žen chežo da' zbia yin', na' chazžo lo yela' nban da' zejlí kane. ⁵ Dios ba bkweze' yógo'te da' ki chežo, na' bchize' Dios Be' La'y žo'o, Bennen' nake' chežo da' nak bian' sí'kzežo dan' bkweze' chežo.

⁶ Che len zoažo choch. Kate' ne yo'ožo lo belá' žen chežo, nnezlžo zoažo zi'to' gan zoa liž Xanžon'. ⁷ Žonžo kan žonžo dan' žejle'žo che Dios, na' kege dan' zoa bi da' zle'elžon. ⁸ Dan' žxen láže'žo da' ni, žénelžo wka'nžo belá' žen chežo nga nich chejsóalenžo Xanžon'. ⁹ Che len že' láže'žo gonžo da' žaz laže' Xanžon', cha' ga'nžo lo belá' žen chežo nga, o cha' chejsóalenžo Xanžon' ga na'. ¹⁰ Ki žonžo dan' žon byenen la'žo yógo'težo law Benne' Criston' gan ži'e zchi'a laže'e. Naž yebi'e che chežo kan zej nak da' benžo kate' ne yo'ožo lo belá' žen chežo nga, cha' benžo da' zej naken chawe' o da' kegle.

Da' žeyón žo'o toze len Dios

¹¹ Che len, dan' zžébetó' Dios, že' láže'to' wzejni'ilto' benách ka'. Dios nnézkzele' kan zej nak da' ka' yo'o lo yichj lázdo'to', na' žxen laža'a lezka' le'e nnézlele binlo dan' yo'on lo yichj lázdo'to'. ¹² Bi žebéj kwinto' chawe' lawle le'e, san žénelto' gata' latje chele gaple neto' ba la'ne, nich gak yecheble, bi da' ye'le benne' ka' zka'n zen kwíngake' kan zloé'eze law kwíngake', na' kege kan zej nake' lo yichj lázdo'gake'. ¹³ Cha' nyal

yichjto', naken nich ga'n zen Dios, na' cha' bi nyal yichjto', naken nich gak da' chawe' chele le'e. ¹⁴ Žon byenen bi da' gonto' dan' nži'il Benne' Criston' žo'o, dan' nnezlžo toze' Le' gote' lo wlazgak yógo'te benách, na' che len nak chegak yógo'te benách ka' kan nátlengake' Le' tzen. ¹⁵ Le' gote' lo wlazgak yógo'te benách ka' nich biž bi gongak benne' ka' zej nnita' nbane' da' naken chégakze', san da' naken che Bennen' gote' lo wlázgake', na' bebane' lo yela' got. ¹⁶ Che len, biž gónbia'to' benách ka' kan zej nakze' lo belá' žen chégake', na' la'kze kíte'ze bénbia'to' Benne' Criston', bi nónbia'to'-ne' ki na'a. ¹⁷ Cha' ba beyák nóte'teze benne' toze len Benne' Criston', ba nake' benne' kobe. Ba wdé che da' gokgak zga'ale, na' ba zej nkoben yógo'ten.

¹⁸ Yógo'te da' ki ben Dios, Bennen' beyone' žo'o toze len Lekze' lo na' Benne' Criston', na' bdie' lo na'to' wchaljto' kan gak yeyakgak yógo'te benách ka' toze len Le'. ¹⁹ Da' zchaljto' znnan ki: "Dios wzóalene' Benne' Criston' tzen, na' bene' ga gak yeyakgak benne' ka' nnita'gake' yežlyó nga toze len Lekze', na' bi žejsá' laže'e doła' da' wbága'gake'." Bdie' lo na'to' diža' chawe' ni, kan gak yeyakgak benách ka' toze len Le'. ²⁰ Na'a, naktó' wbás ka' che Benne' Criston', na' žak na'a ka Dios na'kze žáta'yoel' le'e lo na'to' neto'. Che len žáta'yoelto' le'e lo wláz Benne' Criston', le yeyák toze len Dios. ²¹ Benne' Criston' bi be doła' bene', san Dios bdie' Le' ka to benne' doła' lo wlazžo žo'o nich gata' latje chežo gakžo chawe' kan nak Dios na'kze, dan' nakžo toze len Benne' Criston'.

6

¹ Dan' žónlento' Dios tzen žin, žáta'yoelto' le'e, na' znnato' bi wdele ka'ze da' chawe' da' žénele Dios gone' chele. ² Nyejw le'e yiche la'y kan wnná Dios, da' znnan: To ža wžé' laža'a le', benla' chio', na' ža bena' ga gak yeló', góklena' le'. Le wia nga. Na'a naken ža že' laže'e žo'o. Na'a naken ža gak yelažo.

³ Bi žénelto' bi da' gonto' da' gonen ga wchixle no benne', nich bi soa no benne' wka'ne' ka'ze žin da' žonto'. ⁴ Ni'a che yógo'te da' žonto', že' láže'to' gak bia' naktó'

wen žin che Dios. Che len, len yela' zbeze zen laže' zzoelto' da' ka' zzáka'to', na' da' ka' žiážjelto', na' da' ka' žóngaken ga že' zedlto'.
 5 Ki bento' la'kze bdingak benne' ka' neto' lo yo, na' bséjwgake' neto' liž ya, na' wžia láže'gake' neto'. Wdetle bento' žin, na' bi gota' cheto' latje tasto' o bi da' gawto'. 6 Be' láže'to' gak bia' nakto' wen žin che Dios. Gok bia' da' ni dan' nakto' laždo' yaž, na' dan' napto' yela' žejni'il, na' dan' zbezto' zen laže', na' dan' nakto' ži'i laže', na' dan' zoalen Dios Be' La'y neto', na' dan' nak li laže' kan nži'ildo' lježto' ka'.
 7 Zchaljto' da' naken dot da' li, na' zoalen yela' wak che Dios neto'. Da' nak chawe' naken ka to da' zdíl-lento' lo wdile, na' lezka' da' žape chi'in neto' lo wdilen'.
 8 Zej nnita' benne' ka' žápegake' neto' ba la'ne, na' lezka' benne' ka' zzóagake' neto' chela'ale. Zej nnita' benne' ka' žliž zí'gake' neto', na' lezka' benne' ka' žliž cháwe'gake' neto'. La'kze benách ka' znnágake' žon láže'to', zchaljto' da' naken dot da' li.
 9 La'kze zej nnita' benách ka' bi zej nónbi'e neto', lezka' zej nnita' benne' ka' zej nónbi'e neto'. Zdato' gan žon zož gatto', san ne zoato' nbanto'. Žóngake' neto' da' zia, san bi žótgake' neto'.
 10 Žóngake' neto' nyache' laže', san žebétezelto'. Nakto' benne' yache' ka', san žonnto' yela' wnni'a li laže' chegak benne' zan ka'. La'kze bi be de cheto', yógo'te da' de naken cheto'.
 11 Dot láže'to' zcháljlento' le'e, zí'na'do' ka', le'e zoale lo yež Corinto. Bloe'elto' le'e kan da' li že' láže'to' le'e. 12 Cha' bi nakžo toze bi naken dan' bi že' láže'to' le'e, san le'ekze bi že' láže'le neto'. 13 Na'a, zcháljlena' le'e kan žon to benne' zcháljlene' zi'nkze' ka', na' znnia': le yebí'i cheto' kan žónlento' le'e. Le we' laže' neto'.

Nakžo ka to yodo' gan yo'o Dios ban

14 Bi gónlenle tzen benách ka' bi žejlé'gake' che Dios. Bi gak gak toze da' nak chawe' len da' kegle.

Bi gak gak toze da' nak chol len da' nak baní'.

15 Bi gak gak toze Benne' Criston' len da' xiwe'.

Bi gak gak toze to benne' žejli'e che Benne' Criston' len to benne' bi žejli'e chie'.

16 Bi gak gak toze yodo' che Dios len lo'a ka'. Le'ekze nakle ka to yodo' gan yo'o Dios ban. Kan nak da' ni, Dios na'kze wnné': Sóalena' légake', na' tálena' légake'.

Gaka' Dios chégake', na' légake' gákgake' benách chia' ka'.

17 Che len, lezka' wnné' ki:

Le yežój ládjwgake', na' le kwas gan nnita'gake'.

Wnná Xanžo: "Bi gónlenle légake' tzen da' kegle,

na' si' lo na'a le'e.

18 Neda' gaka' Xakzle,

na' le'e gakle zi'na' ka', benne' byo ka', na' no'le ka'."

Ki zna Xanžo, Bennen' napkze' dot yela' wak.

7

1 Da' ki da' bchebe laže' Dios zej naken chežo, ljéža'do' ka'. Che len žala' yeyón kwínžo chawe', na' yekwasžo bíte'teze da' zka'n ditjen beła' žen chežo, na' be' nakkzžo. Lo yela' zžebe Dios chežo žala' gakžo che Leze'.

Beyát láže'gak benne' Corinto ka'

2 Le si' lo na'le neto'. Bi bento' no benne' ládjwle le'e zia. Bi bento' ga chixle no benne'. Bi ben láže'lto' no benne'.

3 Zchalja' ki, kege nich yesbaga'a le'e zia, san naken ka wnni'a zga'ale, na' da' yoble znnia': zoa' ban laže' soa' nbánlena' le'e o gátlena' le'e dan' že' laža'a le'e. 4 Žxenle'e laža'a le'e, zí'na'do' ka', na' žapa' le'e ba la'ne. La'kze da' zan da' zzáka'to', zóali'a choch, na' žebéle'ela'.

5 Katen' bžinto' gan nbab Masedonia, na' zejte na'a ža, bi žata' cheto' latje yezí' láže'to', san da' zan da' žaken cheto'. Benách ka' zdíl-lengake' neto', na' lo yichj láždo'to' zej yo'o da' ka' zchébegaken neto'. 6 Naž Dios, Bennen' žon choche' no benne' za' gak chope laže'e, ben choche' neto' dan' bežín xkwide' Tito ga zoato' ni. 7 Bi gokzen dan' bežinbe' ga zoato' ni, san dan' lezka' bzenlbe' neto' kan le'e ben chochle

lázdo'be'. Bzenlbe' neto' kan žénele'elele yel'é'elele neda', na' kan nak nyache' láže'le ni'a che da' goken ga na', na' lezka' kan že' láže'le neda'. Yógo'te da' ki žóngaken ga žebéle'ela'.

⁸ La'kze da' bzoja' chele le'e le'e yiche nežwn' benen ga gok nyache' láže'le le'e, bi nak nyache' laža'a na'a. Zga'ale gok nyache' laža'a kate' gókbe'ela' benen ga gok nyache' láže'le le'e to chi'ido', ⁹ san na'a žebela', kege dan' gok nyache' láže'le, san dan' ben yela' nyache' laže' chele na' ga beyát láže'le. Dios bkonle' žin yela' nyache' laže' chele na', nich bi wchíxelele le'e ni'a che da' bento' neto'. ¹⁰ Yela' nyache' laže' da' zkonle Dios žin žonen ga yeyát laže' no benne' nich yel'é, na' che len bi žala' gak nyache' láže'žo ni'a chen, san yela' nyache' laže' da' naken che yežlyó nga žonen ga žatgak benách ka'. ¹¹ Le wia nga kan bkonle Dios žin yela' nyache' laže' chele na':

Benen ga že' láže'le Dios.

Benen ga gónelele yežojle chawe'.

Benen ga bža'ale bennen' bene' doľan'.

Benen ga zžébele Dios.

Benen ga be' láže'le gonle kan z̄nna x̄tiža' Dios.

Benen ga nží'ilele Dios dot láže'le.

Benen ga gónelele gonle z̄ia bennen' bene' doľan'.

Benle da' nak bia' bi be doľa' nbága'le ni'a che dan' goken.

¹² Che len, la'kze bzoja' ki le'e yichen', bi gokzen ni'a che bennen' bene' doľan', na' kégeze ni'a che bennen' wzake'e, san lezka' nich gak bia' law Dios da' li že' láže'le neto'.

¹³ Da' ni ben chochen lázdo'to'. Kégeze beyák choch lázdo'to' san žebéle'elto' dan' žebél x̄kwide' Títo ni'a che da' benle le'e, na' ben chochle lázdo'be'.

¹⁴ Bka'n zena' le'e law x̄kwide' Títon', na' bi benle ga bedoe'ela'. Bchálj̄lentezto' le'e da' nak dot da' li, na' lezka' nak dot da' li da' bchálj̄lento' x̄kwide' Títon' katen' wdapto' le'e ba la'ne. ¹⁵ Zej žakže dot li laže' kan nži'il x̄kwide' Títon' le'e kate' žejsá' láže'be' kan benle kan z̄nna x̄tiža'to', na' kan wdaplebe' ba la'ne lo yela' zžebe Dios chele, na' lo yela' gax̄jw laže' chele. ¹⁶ Žebéle'ela' dan' gak wx̄én laža'a le'e dot laža'a.

8

Kan žala' wnézjwžo da' napžo

¹ Na'a, zí'na'do' ka', žénelto' wzenlto' le'e kan nak da' benn Dios chegak kwe' ka' benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Masedonia. ² La'kze da' zenle'e wzáka'gake' lo da' ka' gókgaken chégake', da' zenle'e bebégekle', na' dot láže'gake' bnézjwgake' da' zenle'e la'kze zej nake' benách yache' ka'. ³ Neda' zzoa lia' kan nak chégake', dot láže'gake' bnézjwgake' yógo'te da' gok wnézjwgake', na' bnézjwgakže' ka da' gókgake'. ⁴ De chgi' wnnábgekle' neto', na' góta'yoele'egekle' neto' we'to' légake' latje tzen len neto' gáklengake' lježžo ka' žejlé'gake' che Benne' Criston'. ⁵ Béngakže' kan wlék yichjto' góngake', dan' zga'ale bde kwíngake' lo na' Xanžon', na' lezka' lo na'to' neto', na' naken da' žaz laže' Dios. ⁶ Che len wnnablto' x̄kwide' Títon' yeyóž gonbe' x̄chinbe' gan zoale le'e, nich wtobbe' mežw da' znézjwle le'e lo yela' ži'i laže' chele, kan wzó lawbe' benbe' zga'ale. ⁷ Nakle benne' blo ka' kan nak yógo'te da' žonle, kan žejle'le che Benne' Criston', na' kan žejní'ilele, na' kan zzejn'ilele benách ka', na' kan že' láže'le gonle da' naken chawe', na' kan nží'ilele neto'. Lezka' žala' gakte benne' blo ka' kan gáklene lježle ka', na' lo yela' ži'i laže' chele soa bi da' wnézjwle chégake'.

⁸ Bi žon byena' gonle le'e ki. Zchalja' kan žongak yebale benách ka', kan dot láže'gake' bi da' znézjwgake'. Ki žona' nich gona' ga gonle da' gak bia' nak dot li laže' kan nží'ilele lježle ka'. ⁹ Nnézkzelele da' benn Xanžo Jesús, Benne' Criston', chežo. Gota' yela' wnni'a zen chie', san nich gáklene' le'e beyake' benne' yache' nich gata' yela' wnni'a chele, dan' goke' Le' yache'.

¹⁰ Ki žekla' neda': gakže chawe' chele cha' yeyóž gonle da' wzó lawle žonle ba gok to yiz. Gokle benne' blo ka', kégeze kan bnézjwle, san lezka' kan gónelele wnézjwle.

¹¹ Na'a, dot láže'le le yesyóž gonle dan' wzó lawle žonle, na' dot láže'le bnézjwle. Le wnezjw na'a kan sáke'le. ¹² Cha' žénelele bi da' wnézjwle, Dios žape' ba la'ne da'

znéjwle kan nak da' deze chele. Bi znnabe' wnéjwžele ka da' deze chele.

¹³ Bi žénela' gona' ga wnéjwle le'e da' gáklēnen yezika' benách ka' na' zejte yážjelele le'e. ¹⁴ Žénela' gak tlebe kan de chele, na' chégake'. Na'a da' zenle'e de chele da' gak wnéjwle nich soa da' gata' chegak benne' ka' žiážjegekle'. Naž kate' yážjelele le'e, légake' gak bi da' wnéjwgake' chele nich ki gak tlebe kan de chele, na' chégake'. ¹⁵ Lezka' nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: "Bennen' btobe' da' zenle'e, bi be bga'nze chie', na' bennen' btobe' láte'ze, bi be byážjele'."

Kan žongak xkwide' Tito, na' lježbe' ka'

¹⁶ Žoxken Dios, Le' bene' ga že' laže' xkwide' Tito le'e kan že' laža'a neda' le'e. ¹⁷ Kégeze žonbe' kan zna xtiža'a da' wnnabla'-be', san dan' že' láže'kzbe' le'e, žakze chebe' gónelbe' chejwíabe' le'e.

¹⁸ Žsélato' to lježžo tzen len lebe', lježžon' žápegak yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston' le' ba la'ne, dan' žone' binlo žin che diža' chawen'. ¹⁹ Lezka' yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston' wžegak benne' ni nich sá'lene' neto' tzen chjwa'to' dan' znéjwle le'e nich ga'n zen Xanžon', na' lezka' gak bia' že' láže'žo lježžo ka', benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston'. ²⁰ Ki gaken, gónlene' neto' tzen nich bi gak no benne' bi da' nnie' cheto' kan žónlento' mežwn' da' zenle'e da' znéjwle le'e, da' gáklēnen benách yache' ka'. ²¹ Že' láže'to' gonto' da' naken chawe', kégeze law Xanžon', san lezka' lawgak benách.

²² Lezka' žsélato' yetó lježžo tzen len légake', bennen' ble'elto' zan chi'i kan žone' le', na' nak bia' dot laže'e žénele' gónlene' neto' tzen žin. Lezka', dan' žxen laže'e le'e, žénežele' gáklēne' neto' lo žin ni. ²³ Cha' no benne' nnable' kan nak xkwide' Titon', nakbe' lježa', na' žónlenbe' neda' tzen žin nich gáklento' le'e. Cha' no benne' nnable' kan zej nak yezika' lježžo ki, bséla'gak yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston' légake', na' zka'n zéngake' Benne' Criston'. ²⁴ Le gon ga gak bia' nží'ilele légake' nich gákbe'egekle yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston' žonle ki, na' nich nnéžgekle'

nak dot da' li da' chawe' da' znnato' kan nak chele.

9

Mežw da' ztobžo da' gáklēnen lježžo ka'

¹ Kan nak da' znéjwle da' gáklēnen lježžo ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', bi žon byenen wzoja' chele le'e, le'e yiche ni. ² Ba nnezla' kan žénelele gonle da' ni, na' zchalja' lawgak benách ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Masedonia nga, kan nak da' chawe' da' žonle. Zzenla' légake' kan nak chele le'e, zoale gan nbab Acaya, kan ba gok to yiz ba zoale gonle da' ni, na' dan' že' láže'le gonle da' ni, ben chochen lázdo'gak yeláte'ze bdachgak benách ki, benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston'. ³ Na'a, žsela'a lježžo ki gan zoale nich gak bia' nak dot da' li da' znnato' kan nak chele, na' nak kan ba wnnía' chele, ba zoale gonle dan' gáklēnen lježžo ka'. ⁴ Cha' bale benách Masedonia ki, benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', yídlengake' neda' tzen, na' cha' gak bia' bi zoale gonlen, naž yedoe'elto' dan' bxen láže'to' le'e, na' lezka' le'ekze žala' yedoé'elele. ⁵ Che len gokla' žala' sela'a lježžo ki nich žingake' gan zoale zgá'alegake' kate' la'a neda', na' gáklengake' le'e nich yeyóž wtoble dan' bchebe láže'le wnéjwlen. Ki gaken, yeyóž wtoble mežwn' zga'ale kate' la'a, na' gak bia' znéjwlen dan' žénekzelele, na' kege dan' žon byéneto' bi da' wnéjwle.

⁶ Le chejsá' laže' da' znnan:

No benne' žaze' láte'ze, láte'ze yelape'.

No benne' žaze' da' zenle'e, da' zenle'e yelape'.

⁷ To tole žala' wnéjwle kan ba wnnale lo yichj lázdo'le, na' kege lo yela' nyache' laže' chele o dan' zoa no benne' žon byene', dan' nží'il Dios no benne' dot laže'e znezjwe'.

⁸ Dios gak yebi'e chele da' zenle'e kan žiážjelele nich gata' chele yógo'te dan' žiážjelele, na' ga'n chele nich gak gáklēne no benne' zoa da' žiážjele'. ⁹ Lezka' nyejw le'e yiche la'y kan nak che to benne' wzóa bi da' bnezjwe', da' znnan:

Dot laže'e bnezjwe' chegak benách yache' ka'.

Nak biá'teze yela' ži'i laže' chie'.

10 Dios, Bennen' žonne' chežo bi da' gazžo, na' lezka' bi da' ye'j gawžo, wnezjwe' chele da' gak wnezjwle le'e, dan' naken ka da' žaz to benne', na' lezka' gone' ga chan da' yelaple, da' naken da' chawe' da' žonlen. 11 Dios gone' ga gáta'le'eže yela' wnni'a chele nich gak wnezjwle da' zenle'e. Ki gaken, dan' wnezjwle, dan' chiston' lo wlazle le'e, gonen ga ye'gak benne' zan Dios: "Žóxkeno'." 12 Da' znézjwle dan' gáklēnen lježžo ka', kégeze gonnen chégake' da' žiážjegekle', san gonen ga yé'gake' Dios: "Žóxkeno'." 13 Kate' gonle ki, na' wká'n zéngake' Dios dan' gak bia' žonle kan zna diža' chawen' che Benne' Criston' kan znnale žonle. Lezka' we lágwage' le', dan' nakle le'e ži'i laže', na' znézjwle chégake', na' lezka' chegak yezika' benách ka'. 14 Wcháljengake' Dios, na' nnábgekle' le' gon chawe'e le'e dan' zej nži'ile' le'e dan' Dios že' láže'li'e le'e. 15 jžoxken Dios, Bennen' benne' chežo to da' záka'le'en!

10

Yela' wnná bia' da' nzi' lo na' Pablo

1 Znnagak bálele le'e naka' gaxjw laže' kate' ne zóalēna' le'e, san kate' zoa' zi'to' gan zoale žsela' le'e snia kan zzoja' chele le'e yiche. Dan' nak Benne' Criston' gaxjw laže', na' ži'i laže', neda', Pablo, žáta'yoela' le'e 2 nich bi gonle ga gon byenen sela' le'e snia katen' la'a gan zoale. Ba zoa' sela' snia benne' ka' znnágake' žonto' žin ni lo yela' benachze cheto'. 3 Da' li nakto' benách, san kege žakze cheto' žonto' xchin Dios. 4 Da' ka' zdíl-lento' lo wdile, bi zej naken ka da' ka' zdíl-lengak benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, san da' ka' zdíl-lenton' zej napen yela' wak che Dios, dan' zkonlto' žin nich wžia' yi'to' da' wale ka' che da' xiwe'. Zžia' yi'to' da' wen laže' ka' da' zna da' xiwe' kan nak cheto', 5 na' yógo'te da' ka' zkonlen žin nich gonen ga wká'n zen kwinqo, nich gonen ga bi gak gónbia'žo Dios. Žonto' ga zej nak bia' yógo'te da' zza' láže'gak benách ka', da' ka' žóngaken ga zži'igake' che Dios, nich gak gonto' kan zna Benne' Criston'. 6 Te gonle da' gak bia' dot láže'le žonle kan zna xtiža' Benne' Criston', soato' selto' snia yógo'te benne' ka' zži'igake' che xtiže'e.

7 Zwiále da' nla' lawze. Cha' zoa no benne' ladjwle le'e, benne' žekle' nake' che Benne' Criston', lezka' žala' gákbe'le' da' ni: kan le' nake' che Benne' Criston', lezka' neto' nakto' chie'. 8 Bi žedoe'ela' la'kze wdetlen bka'n zen kwina' kan nak yela' wnná bia' da' bde Xanžon' lo na'to'. Da' nzi' lo na'to' naken nich gak gónžeto' li laže' kan žejle'le che Benne' Criston', na' kege nich wžia' yi'to' le'e. 9 Bi žénela' géklele žénela' wcheba' le'e len da' zzoja' chele le'e yiche ni. 10 Zej nnita' benne' ka' ga na', benne' ka' nnágake': "Kan zej nak da' ka' zzoj Pablo chežo, žsele' žo'o snia, na' žesbage'e žo'o zia, san kate' zóalēna' žo'o žon kwine' gaxjw laže', na' diža' zen laže' zchalje'." 11 Bennen' znnie' cheto' ki žala' gákbe'le' da' ni: kan nakto' kate' zzojto' chele le'e yiche kate' zoato' zi'to' gan zoale, lezka' gaktó' lo da' gonto' katen' sóalento' le'e.

12 Da' li bi žežogltó' nnato' nakto' tlebe kan zej nak benne' ka' zka'n zen kwíngake'. Benne' bi nnezle ka' zej nak benne' ka'. Lo da' zza' láže'gake' znnágake' kan žala' gágak benách ka', na' zchi'a láže'gake' la' légakze' kan nak dan' zza' láže'gake'. 13 Neto' bi wka'nže zen kwinto' kan žala' gonto', san toze kan nak žin da' bde Dios lo na'to', na' lo žin na', žala' gonton' gan zoale le'e. 14 Cha' bde Dios lo na'to' žin da' gonto' gan zoale, bi wdetle benton' katen' bžinto' gan zoale, katen' bcháljlento' le'e diža' chawen'. 15 Bi zka'n zen kwinto' kan nak žin da' bengak yezika' benách ka', san toze kan nak žin da' bde Dios lo na'to'. Žxen láže'to' gákže li laže' kan žejle'le che Benne' Criston' nich gak gonto' žin gan zoale da' záka'žen, kan nak da' bde Dios lo na'to' gonton'. 16 Naž gak wchaljto' diža' chawen' gan zej nnita' yež ka' žé'gaken zí'to'že gan zoale. Ki gaken, bi gon byenen wká'n zen kwinto' ni'a che žin da' bengak yezika' benách ka', dan' bde Dios lo ná'gake'.

17 Nyejw le'e yiche la'y da' znan:

No benne' žénele' bi da' wká'n zene',

da' benkze Xanžon' žala' wká'n zenen'.

18 Ba bežój chawe' to benne' kate' zna Xanžon' ba bežoje' chawe', na' kege kate' zne' ki che la' kwinqe'.

11

Pablo, na' benne' ka' žon kwíngake' wbás ka' che Jesús

¹ Žénela' gake' zen laže' len neda' kate' ne zchalja' lo yela' bi nnezle chia'. Le we' láže'le neda'. ² Že' laža'a le'e kan Dios na'kze že' láže'e le'e, dan' nakle kan nak to xkwide' no'le nakbe' dot li laže', no'len' bezía'-be' kwit Benne' Criston' nich wchág ná'lenbe' Lekze'. ³ Žžeba' la' no benne' gan zoale, na' gon láže'le' le'e, na' gone' ga wsanle kan dot láže'le nží'ilele Benne' Criston', kan ben Eba, zo'le Adán katen' da' xiwe', lo yela' sina' chen, ben láže'len le'. ⁴ Ki znnia' dan' dot láže'le žwe'le no benne' latje ze'e gan zoale, na' zchalje' kan nak che xtiža' Jesús, da' nžan' kan nak da' bsedlto' le'e, na' zzi' lo na'le to be', na' to diža' chawe', da' ka' zej nžan' kan nak Be' La'y na', na' diža' chawen' dan' wzí' lo na'le da' bchaljto' neto'. ⁵ Žekla' bi nakža' neda' ka'ze kan zej nak benne' ka', benne' žéklele le'e zej nákli'e zen, na' znnágake' zej nake' wbás ka' che Benne' Criston'. ⁶ La'kze naka' ka'ze kan zchalja', bi naka' ka'ze kan nak yela' žejní'il da' napan'. Zan chi'i, na' da' zan kan bloe'elto' le'e kan nak yela' žejní'il da' naptón'.

⁷ ¿Bi gok chawe' da' bena' katen' bi be bchixjwa' le'e katen' bchalja' diža' chawen' gan zoale? Bka'n kwina' ka'ze, san bka'n zena' le'e. ⁸ Bkonla' žin da' gok chegak yezika' kwe' ka' benách ka' che Benne' Criston', dan' wzí'a mežw da' bnéjwgake' chia' nich gok bena' žin gan zoale le'e. ⁹ Katen' wzóalena' le'e, cha' wzóa da' byážjela', bi bsaka' zi'a nitole le'e, san lježžo ka', benne' ka' bžójgake' gan nbab Masedonia, bnéjwgake' chia' dan' byážjelan'. Batkle bsaka' zi'a le'e, na' tlebe kan gona'. ¹⁰ Ni'a che da' nak dot da' li kan nak che Benne' Criston' da' zóalenen neda', bi soa' žize, san wká'n zen kwina' kan nak da' ki dot gan nbab Acaya. ¹¹ ¿Žéklele bi nži'ila' le'e dan' znnia' ki? Nnézkzele Dios nži'ila' le'e.

¹² Gónteza' kan žona' na'a, nich bi gata' latje chegak benne' ka' zka'n zen kwíngake', benne' ka' znnágake' zej nake' wbás ka' che Benne' Criston', na' znnágake' žóngake' xchine' le' kan žonton' neto'. ¹³ Bi zej

nake' wbás ka' bsela' Benne' Criston'. Žon láže'gake' kan nak žin da' žóngake', na' žonze kwíngake' wbás ka' che Benne' Criston'. ¹⁴ Bi žala' yebánležo kan žongak benne' ka'. Lezka' da' xiwe' na'kze zloe'el kwinen ka to wbás che ya'abá, wbasen' zde' lo baní'. ¹⁵ Che len bi žala' yebánležo cha' wen žin ka' che da' xiwen' zloe'el kwíngake' ka benne' ka' žóngake' xchin Bennen' nake' chawe'. Kwia yí'gake' kan nak tlebe len da' žóngake'.

Da' ka' wzaka' Pablo

¹⁶ Da' yoble žapa' le'e: bi žala' no benne' gekle' nyal yichja'. San cha' žéklele nyal yichja', le gonn neda' latje wchalja' ka to benne' nyal yichje', nich wká'n zen kwina' to chi'ido'. ¹⁷ Da' ni da' znnia' bi naken to da' gož Xanžon' neda' gona', san zchalja' ka to benne' nyal yichje', na' wká'n zen kwina'. ¹⁸ Zej nnita' benne' zan zka'n zen kwíngake' kan zej nak da' žóngake' žakze chégake'. Che len, lezka' neda' wká'n zen kwina'. ¹⁹ Dan' žéklele žakle da' zenle'e, dot láže'le žwe'le latje wchaljgak benne' ka' nyal yichjgake'. ²⁰ Lezka' žwe'le no benne' latje gone' le'e benne' ndo'w ka', o no benne' ke'e da' den chele, o no benne' nna bi'e le'e, o no benne' wka'ne' le'e ka'ze, o no benne' kape'e žoa'ale. ²¹ Žedoe'ela' znnia' da' ni: bi bento' ki chele dan' wdetle gokto' gaxjw láže'.

Cha' zoa no benne' žežogle' wká'n zen kwine', lezka' neda' yežoglan', na' wchalja' ka to benne' nyal yichje'.

²² ¿Zej nake' benne' hebreo ka'? Lezka' naka' neda'.

¿Zej nake' benne' Israel ka'? Lezka' naka' neda'.

¿Zej nake' za'só Bran? Lezka' naka' neda'.

²³ ¿Zej nake' wen žin ka' che Benne' Criston'? Lezka' nakža' neda'.

(Zchalja' ka to benne' nyal yichje' kate' zchalja' ki.)

Benža' neda' žin ka' bégake' légake'.

Byejwa' liž ya da' zanže chi'i ka byéjwgake' légake'.

Bdingak benách ka' neda' lo yo da' zanže chi'i kan gok chégake'.

Ben zož gata' da' zanže chi'i ka goken chégake'.

²⁴ Gayo' chi'i bdingak benne' judío ka' neda' yid.

(To to chi'i ka' bdíngake' neda' to galje žoa chi'i.)

²⁵ Chonne chi'i bdíngake' neda' yag.

To chi'i bžé'egake' neda' yej.

Chonne chi'i wyoá'a to lo barkw da' wzía yin' lo nido'.

To chi'i wyoá'a to yeje, na' to ža lo nis lo nison'.

²⁶ Zan chi'i katen' wyoá'a nez,

wdía' gan ben zož chia' che lo yego ka',

na' gan ben zož chia' lo na'gak benne' wbán ka',

na' gan ben zož chia' lo na'gak benne' wláž chia' ka',

na' gan ben zož chia' lo na'gak benne' zi'to ka',

na' gan ben zož chia' lo yež,

na' gan ben zož chia' lo latje dach,

na' gan ben zož chia' lo nido',

na' gan ben zož chia' lo na'gak benne' wen laže' ka', benne' ka' znnázegake' žejlé'gake' che Benne' Criston'.

²⁷ Žin zen bena', na' bedó laža'a.

Zan chi'i bi gota' chia' latje tasa'.

Wdona', na' wbiła'.

Zan chi'i bi gota' chia' da' gawa', o gan wché'l kwina', o laže' da' gakwa'.

²⁸ Yógo'te ža gok zedla' dan' že'le'e laža'a yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Criston'.

²⁹ Kate' no benne' zkwíde' laže'e, lezka' neda' zkwíde' laža'a.

Kate' no benne' žone' ga wchixle to lježžo, zža'a bennen' žone' ki.

³⁰ Cha' žon byenen wká'n zen kwina', wká'n zen kwina' kan zej nak da' ka' zej nak bian' zkwíde'la'. ³¹ ĵGa'n zen Dios, Xa Xanžo Jesús, Benne' Criston'! Le' nnézkzele' zchalja' da' nak dot da' li. ³² Katen' wzóa' lo yež Damasko, benne' lie' Aretas, bennen' gota' lo ne'e lo wláz benne' zna bi'e gan nbab Roma, bnnite'e benne' ka' wžé' náwgake' nich séngake' neda', ³³ san lježžo ka' bdégake' neda' to ga žo'o baní' che yo'o, ne yoa'a to xkwíte zen, na' btínnegake' neda' na'le lo ze'e da' žape chi'in yežen'. Ka' goken, belá' lo na'gak benne' ka' wžé' náwgake' neda'.

12

Da' bļe'e dáwe'le Pablo, na' da' bļoe'el Dios le'

¹ Da' li bi žala' wká'n zen kwina'. La'kze ki naken, na'a wchalja' kan zej nak da' ka' bļe'e dáwe'la', na' da' ka' bļoe'el Xanžon' neda'. ² Nónbia'kza' to benne' žejli'e che Benne' Criston', na' ba gok xda' yiz wzóa no benne' bchi'e le' ya'abá che Dios. Bi nnezla' cha' wyeje' ga na' lo beła' žen chie', o lo be' nakkze'. Toze Dios nnezle'. ³ Nnézkzela' wyaze' latje xtan che Dios, da' nzin' paraíso. Bi nnezla' cha' wyeje' ga na' lo beła' žen chie', o bi. Toze Dios nnezle'. ⁴ Katen' wzóe' ga na', benle' da' ka' žóngaken ga žebanlžo, da' ka' bi de latje no benne' wchalje' chégaken. ⁵ Gak wká'n zena' bennen', san bi wká'n zen kwina'. Toze wká'n zen kwina' kan nak da' nak bia' zkwíde'la'. ⁶ La'kze yénela' wká'n zen kwina', bi gaka' benne' bi nnezle, dan' nnia' da' nak dot da' li. Na'a, bi wká'n zen kwina' dan' bi žénela' gapže no benne' neda' ba la'ne kan zej nak da' ka' bļe'ela' neda', o kan nak da' benla' neda'.

⁷ Naž, nich bi tete wká'n zen kwina' dan' bļe'ela' da' ka' da' žóngaken ga žebanlžo, Dios bzoe' to yižwé' da' žlale'en lo xpeła'a kan žla gan zga'a to yeche'. Yižwén' goken ka to da' bkonle žin da' xiwe', nich bsaka' zin' neda'. Ki goken chia' nich bi tete wká'n zen kwina'. ⁸ Chonne chi'i góta'yoela' Xanžon', na' wnnabla' Le' yeké'e xwi'a na'. ⁹ Xanžon' gože' neda': "Nakte chio' da' že' laža'a le'. Yebélenželo' da' že' laža'a le' kate' zkwíde'lo'." Che len, žebéle'ela' dan' zkwíde'la'. Dan' žaken ki chia', na' žáklenže yela' wak che Benne' Criston' neda'. ¹⁰ Che len, dan' nži'ila' Benne' Criston', žebela' kate' zkwíde'la', na' kate' no benne' žliž zi'e neda', na' kate' zoa da' žiážjela', na' kate' no benne' zbia laže'e neda', na' kate' zoa bi da' žaken chia'. Kate' zkwíde'la', napža' yela' wak chie' Le'.

Pablo že' laže'e benách Corinto ka' zej nake' che Jesús

¹¹ Naka' benne' bi nnezle dan' bchalja' kan zej nak da' chawe' ka' da' bena' neda'. Le'ekze ben byenle bena' ki. Le'e žala' wká'n zenle neda', na' la'kze bi be naka' neda', bi nakža' ka'ze kan zej nak benne' ka' žéklele

le'e zej nákli'e zen, benne' ka' znnázegake' zej nake' wbás ka' che Benne' Criston'. ¹² Da' ka' bena' lo yela' zbez zen laže' chia' gan zoale le'e zej nak bian' naka' benne' wbás che Benne' Criston'. Blé'elele da' ka' bena', da' ka' zej nak bian', na' da' ka' žóngaken ga žebanlžo, na' yela' wak zen che ya'abá che Dios. ¹³ Toze da' bi bena' gan zoale le'e da' bena' gan zej nnita' yezika' kwe' benách ka' che Benne' Criston'. Bi bsaka' zi'a le'e nich bi da' gonnle da' ye'j gawan'. Le si' zen chia' dan' bi bena' ki chele.

¹⁴ Za' la'a neda' gan zoale da' beyonne chi'i. Bi be nnaba' da' gonnle chia'. Žénela' gonnle le'e kwinkzle chia', na' kege bi da' den chele. Bi že'n ka', bi žon byenen wáwgakbe' xa xná'gakbe'. Xa xná'gakbe' ka' žala' wáwgake' zí'ngake' ka'. ¹⁵ Dot laža'a wkonla' žin yógo'te da' den chia', na' wdé kwina' ni'a chele nich gak da' chawe' chele, la'kze žekla' neda' kate' nží'izela' le'e, zej žeyache' yela' nži'il chele len neda'.

¹⁶ Nnézkzelele bi bsaka' zi'a le'e. Na'a, bálele nnale goka' sina', na' len da' wen laže' bebélenla' da' de chele. ¹⁷ ¿Žéklele ben láže'la' le'e katen' bsela'a benne' wbás chia' ka' gan zoale? ¹⁸ Góta'yoela' xkwide' Titon' yidbe' gan zoale, na' bsela'a lježžon' tzen len lebe'. ¿Žéklele ben láže'le xkwide' Titon' le'e? ¿Bi bento' tlebe kan žonto' xkwide' Titon', na' neda', na' lezka' tlebe kan nak dan' bchaljton'?

¹⁹ ¿Žéklele le'e, zí'na'do' ka', žeběj kwinto' chawe' lawle le'e? Law Dios zchaljto' lo wláz Benne' Criston', na' yógo'te da' žonto' zej naken nich gakže dot li laže' yela' žejlé' chele che Benne' Criston'. ²⁰ Zžeba' bi gakle le'e kan žénela' gakle kate' la'a gan zoale, na' neda' bi gaka' kan žénelele le'e gaka'. Zžeba' zdílele, na' zgé'elele lježle ka', na' zža'le lježle ka', na' žliž dí'tjele lježle ka', na' znele che lježle ka', na' zka'n zen kwinle, na' žonle žo'osbé. ²¹ Kate' la'a gan zoale, cha' ki žaken chele, zžeba' gon Dios ga yedoe'ela' kan nak chele, na' gon byenen kweža' ni'a chegak benne' zan, benne' ka' bégake' dola', na' bi beyát láže'gake' kan zej nak da' kegle da' bégake', na' da' ka' wzé láže'gake' da' kegle.

13

Da' gož Pablo benne' Corinto ka' ga ze lawte

¹ Da' beyonne chi'i ni la'a neda' gan zoale. Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: “Žon byenen nníta'gak chope chonne benne' ka', benne' wzóa lígake' cha' no benne' žesbage'e lježe' zia.” ² Ba bchi'la' benne' ka' bégake' dola' katen' wzóalena' le'e da' bežope chi'i, na' na'a zchi'la' lé'gake' da' yoble', na' lezka' yógo'te benne' ka' žóngake' dola', la'kze zoa' zi'to' nga, znnia': cha' la'a gan zoale da' yoble, bi gaka' gaxjw laže' katen' tílegaka'-ne'. ³ Znnable le'e to da' gak bian' zchalja' lo wláz Benne' Criston'. Da' ka' gona' gak biá'gaken zchalja' ki. Bi zkwide'le Benne' Criston' kate' bi da' žone' chele, san lo yela' wak zen chie' žone' bi da' žone' chele. ⁴ Da' li bde'e le'e yag kroze ka to benne' zkwide'le', san zoe' nbane' dan' zoalen yela' wak che Dios Le'. Lezka' neto' zkwide'lto' tzen len Le', san dan' nakto' toze len Le' zoato' nbanto', na' zoalen yela' wak che Dios neto' nich bi da' gonto' gan zoale.

⁵ Le wia kwinle cha' žejle'le che Benne' Criston' o bi. Le si' bia' la' kwínzele. ¿Bi nnézlele zoalen Jesús, Benne' Criston', le'e, cha' da' li žejle'le chie'? ⁶ Žxen láže'to' nnézkzelele da' li neto' žejle'to' che Benne' Criston'. ⁷ Žližto' Dios, na' znnablto'-ne' gáklene' le'e, nich bi gonle da' kegle, kege nich yežojto' chawe' neto', san nich gonle le'e da' naken chawe', la'kze géklele zchíxelto' neto'. ⁸ Bi gak wži'ito' che da' nak dot da' li, san gak gónzeto' da' naken tlebe len da' naken dot da' li. ⁹ Che len žebelto' kate' zkwide'lto', na' le'e žak chochle. Žlížtezto' Dios, na' znnablto'-ne' gone' ga gak dot li laže' kan žejle'le che Benne' Criston'. ¹⁰ Che len zzoja' chele le'e da' ni kate' ne zoa' zi'to' gan zoale. Naž kate' la'a gan zoale bi gon byenen wsaka' zi'a le'e, na' bi wkonla' žin yela' wnná bia' da' bde Xanžon' lo na'a, da' naken nich gon chocha' le'e, na' kege nich wžia' yi'a le'e.

¹¹ Na'a, zí'na'do' ka', le gak choch. Le we' laže' gak dot li laže' kan žejle'le che Benne' Criston'. Lezka' le we' laže' da' ni da' žapa' le'e. Le gak toze len lježle ka', na' le ga'nlen lježle ka' cháwe'do'. Znnabla' Dios sóalene' le'e. Le' nži'ile' žo'o, na' zka'n žie' yichj láždo'žo. ¹² Le gape “Padiox” lježle ka',

tole yetole, na' le chela' lježle ka'. ¹³ Yógo'te lježžo ka' nníta'gake' nga žápegake' le'e "Pa-diox."

¹⁴ Znnabla' Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', we' laže'e le'e, na' ži'ile' le'e, na' gone' ga gakle toze len Dios Be' la'y. Ka'kze gaken.

DIŽA' DA' BSEĽA' PABLO GAN NBAB GĀLASIA

Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús gan nbab Galasia

1-2 Neda', Pablo, žapa' le'e "Padiox" nbable yógo'te kwe' benách ka' che Benne' Cristo gan nbab Galasia, na' lježžo ka' nníta'gake' nga, žónlengake' neda' tzen. Neda' naka' benne' wbás che Benne' Criston'. Bi belseĽa' benách ka' neda'. Jesús, Benne' Criston', bséĽa'kze' neda', na' Xažo Dios, Bennen' besbane' Jesusen' lo yela' got, bēnlene' Le' tzen. 3 Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le. 4 Jesús na'kze, Benne' Criston', bde kwine' lo yela' got ni'a che doĽa' da' wbága'žo, na' beslé' žo'o lo da' kegle da' žaken ža ni zoažo na'a. Bene' ki dan' goken da' gónekzele Xažo Dios. 5 ĴGa'n zénteze Dios! Ka'kze gaken.

Toze nak diža' chawe' kan nak che Jesús, Benne' Cristo

6 Žebánle'ela' kan žonle le'e, dan' la' zká'ntele Dios. Le' bliže' le'e nich gakle che Leze' dan' Jesús, Benne' Criston', be' laže'e žo'o, san na'a žénelele si' lo na'le to diža' chawe' yoble. 7 Da' li bi zoa yetó diža' chawe' san zchalja' ki dan' zej nnita' benne' ka' zchíxgake' lježžo ka', na' žénegekle' wchá'gake' diža' chawen' kan nak che Benne' Criston'. 8 Cha' zoa no benne' zchalje' to diža' chawe' da' bi naken tlebe len dan' bchaljto' neto' lawle le'e, znnabla' Dios wsaka' zi'e bennen'. ŽaĽa' wsaka' zi'e nedkza' cha' gona' ki, na' chá' to wbás che ya'abá gone' ki, Dios na'kze wsaka' zi'e le'. 9 Ba wnnikza' ki zga'ale, na' na'a znnia' ki da' yoble: cha' zoa no benne' zchalje' to diža' chawe' da' bi naken tlebe len dan' ba wzí' lo na'len, znnabla' Dios wsaka' zi'e bennen'.

10 Ĵžéklele žénela' gaple neda' ba la'ne kate' zchalja' ki? O'o. Žénela' yežoja' chawe' law Dios. Ĵžéklele žénela' chaz láže'gak benách ka' neda'? Chela' yénela' chaz láže'gak benách ka' neda', bi gaka' wen žin che Benne' Criston'.

Ka beyák Pablo benne' wbás che Benne' Cristo

11 Na'a, žaĽa' nnézlele da' ni, zí'na'do' ka'. Diža' chawen' dan' zchalja' bi zan' lo yichj lázdo'gak benách ka'. 12 Kege no benne' bdie' diža' chawen' lo na'a, na' kege no benne' bsdlen' neda'. Jesús, Benne' Criston', bzejní'ikzele' neda' kan nak diža' chawe' chien'. 13 Ba bēnkzelele kan bena' neda' zga'ale katen' nzi' lo na'a kan zka'n zengak benne' judío ka' Dios. Nnézkzelele kan bena', katen' wžia' láže'li'a benách ka' che Dios, benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' gónela' wžia' yi'a légage'. 14 Kan zka'n zengak benne' judío ka' Dios, benža' neda' ka' yeláte'ze bdachgak lježa' benne' judío ka', benne' ka' zjake' yiz ka' zeyá'a neda', dan' wzí'že lo na'a neda' ka' légage' da' bdegak xa' wdé cheto' ka' lo na'to' kan bēnteze bēngake'. 15 Ki goka' neda', san dan' nak Dios ži'i laže', wžekze' neda' zga'ale kate' bi na' galja', na' bliže' neda' nich gona' xchine'. 16 Naž, katen' gónekzele Dios, bene' ga bēnbi'a Zi'ne', Bennen' bsele'e neda' nich chejzenla' benách zi'to' ka' diža' chawen' kan nak chie' Le'. Katen' bene' da' ni, bi bejtíĽja' no benne' nake' benachze nich wsedle' neda', 17 na' bi wyá'a lo yež Jerusalén nich chejwía' benne' ka' gókgake' wbás ka' che Benne' Criston' zgá'alegake' ka' neda', san wyá'a gan nbab Arabia, na' wdé na' beyá'a lo yež Damasko.

18 Ka' goken, katen' ba wdé chonne yiz wyá'a lo yež Jerusalén, na' bejwía' Bedw, na' bgá'nlena' le' xda' ža. 19 Katen' wzóa' ga na' bi ble'ela' yetože benne' wbás che Benne' Criston'. Toze Jakob, biche' Xanžon' ble'ela'-ne'. 20 Da' ni da' zzoja' chele naken dot da' li. Nnézkzele Dios bi žon laža'a.

21 Wdé na' wyá'a, na' wdía' lo yež ka' da' zej nbaben Siria, na' da' ka' zej nbaben Silisia. 22 Kate' ža ka' lježžo ka' zej nake' che Benne' Criston' gan nbab Judea bi bēnbia'gake' neda'. 23 Belyenle' toze dan' bchaljgak yezika' benách ka' kan nak chia' neda', na' wnnágake': "Bennen' wžia' laže'e žo'o zga'ale, zze diže'e na'a che da' žejle'žo, dan' gónele' wžia' yi'e." 24 Ka' goken, bka'n zéngake' Dios ni'a che da' žona' neda'.

2

Yezika' benne' wbás ka' che Jesús zzi' lo ná'gake' Pablo

¹ Kate' ba gok xda' yiz, wyá'alena' Bernabé, na' belá'a lo yež Jerusalén, na' bchi'a xkwide' Tito, bin' bēnlēnbe' neda' tzen žin. ² Wyá'a ga na' dan' blōe'el Dios neda' žala' cha'a ga na'. Katen' bla'a ga na', na' chela'ale bcháljlēna' benne' ka' nzi' lo ná'gake' žin che Benne' Criston', na' bzenla' légake' kan nak diža' chawen' da' zzenla' benách zi'to' ka'. Ki bena' dan' gónela' bi ga'n dáche'ze žin da' ba bena', na' žin da' žona' na'a. ³ La'kze xkwide' Titon', bi' lježan', bi nakbe' benne' judío, bi ben byéngake' chog lo xpéla'be' dan' nak bian' no benne' byo nzi' lo ne'e xtiža' Dios kan žónteze žongak benne' judío ka'. ⁴ Da' li, ba le benách ka' wnníta'gake' ga na', benne' žilj laže' ka', na' wnnágake' zej nake' lježžo ka', gónegekle' gon byéngake' chog lo belá' che xkwide' Titon' dan' nak bian'. Benne' ki zbíga'gake' gan zoažo žo'o, na' zwíagake' kan žonžo nich nnézgekle' kan belážo lo na' da' bchi'le Moisés. Belážo dan' nakžo toze len Jesús, Benne' Criston'. Gónegekle' gon byéngake' yeyakžo da' yoble ka' benne' ka' zej ndo'e lo na' xtiža' Moisés na'. ⁵ Nitó chí'ido'ze, bi be'to' légake' latje. Ki bento' nich gape chi'ito' da' nak dot da' li che diža' chawen' nich gak yebēlenžon.

⁶ Benne' ka' žeklžo nzi' lo ná'gake' žin che Benne' Criston' bi bchi'igekle' neda' nitó da' kobe. Bi že' laža'a kan zej nake', dan' bi zchi'a laže' Dios žo'o kan zchi'a láže'gak benách ka' žo'o. ⁷ Bi bchi'igekle' neda' nitó da' kobe, dan' gókbe'egekle' Dios bdie' lo na'a žin chie' da' žona', nich chejzenla' benách zi'to' ka' diža' chawen', tlebe kan bde Dios lo na' Bedon' žin chie', na' zzenle' benne' judío ka' diža' chawen'. ⁸ Dios, len yela' wak chie', bene' neda' wbás chie' nich wsedla' benách zi'to' ka', tlebe kan bene' Bedon' wbás chie' nich wsedle' le' benne' judío ka'.

⁹ Jakob len Bedon', na' Zwa, benne' ka' žeklžo nzi' lo ná'gake' žin che Benne' Criston', gókbe'egekle' bde Dios lo na'a žin ni. Che len wzí' lo ná'gake' neda' len Bernabé, na' bento' toze diža' chjento' xchin Dios gan nníta'gak benách zi'to' ka', neda' len Bernabé, na' légake' góngake' xchin Dios gan

nníta'gak benne' judío ka'. ¹⁰ Góta'yoegekle' neto' toze chejsá' láže'to' gáklento' benách yache' ka', na' da' ni že' láže'teza' žona'.

Pablo bdile' Bedw lo yež Antiokía

¹¹ Naž kate' bla' Bedon' lo yež Antiokía, bdila'-ne', dan' bchixle' kan bene'. ¹² Ka' goken dan' zga'ale bdáwlēne' benách zi'to' ka' tzen, na' bene' ki na' zejte bžingak ba le benne' ka' zej nake' toze len Jakob. Naž wzó lawe' žebige'e, na' biž bdáwlēne' benách zi'to' ka' tzen dan' bžebe' bi da' gongak benne' ka' nzi' lo ná'gake' žóngake' ga chog lo belá' chegak benne' byo, benne' zi'to' ka', kan zna da' bchi'le Moisés. ¹³ Naž yeba le benne' judío ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', bēnlēngake' Bedon' tzen kan žone' lo yela' zžebe chie', na' ka' goken ga bžinte lezka' bžebe Bernabé, na' le' bēnlēne' légake' tzen. ¹⁴ Naž kate' ble'ela' bi žóngake' kan zna da' naken dot da' li da' žsedle diža' chawen' žo'o, na' goža' Bedon' lawgak yógo'te benne' ka' che Benne' Criston' wnníta'gake' ga na', na' wnnía': "Nako' le' benne' judío, san žono' le' kan žongak benách zi'to' ka', na' kege kan žongak benne' judío ka'. ¿Biz chen' žénelo' gon byeno' gongak benách zi'to' ka' kan žongak benne' judío ka'?"

Želagak benne' judío ka' dan' žejlé'gake' che Jesús kan želagak benách zi'to' ka'

¹⁵ Lezka' goža' Bedon': "Žo'o nakžo benne' judío ka' dan' xa xna'žo ka' zej nake' benne' judío ka', na' kege nakžo benách zi'to' ka', benne' bi zej nōnbi'e Dios. ¹⁶ Nnézkelžo nitó benne' bi yeyake' chawe' law Dios dan' žone' kan zna da' bchi'le Moisés. Toze yeyák chawe' lawe' le' no benne' žejli'e che Jesús, Benne' Criston'. Lezka' žo'o bejle'žo che Jesusen', nich beyakžo chawe' law Dios, na' kege dan' žonžo kan zna da' bchi'le Moisés na'. Bi yeyák nitó benne' chawe' law Dios dan' žone' kan zna da' bchi'le Moisés na'. ¹⁷ Na'a, žeklžo beyakžo chawe' law Dios dan' žejle'žo che Benne' Criston', san cha' nak bia' nakžo benne' do la' kan zej nak benách zi'to' ka', ¿žala' nnažo žon Benne' Criston' ga žonžo do la'? O'o. ¹⁸ Cha' že' laža'a yechisa' da' bchi'le Moisés da' ba wdé

chen, da' ni nak bian' zka'n ditja' da' znnakze Dios."

¹⁹ Dan' bi gok gona' kan zнна da' bchi'le Moisés na', gok chia' ka ba nata'. Dan' naken ki, ba belá' na'a lo na' da' bchi'le Moisés nich soa' nbana', na' nich gona' kan znnakze Dios. ²⁰ Nak chia' ka ba gótlena' Benne' Criston' tzen le'e yag kroze gan gote' Le'. Che len kege nedkza' zoa' nbana', san zoa nban Benne' Criston' lo yichj lázda'wa'. Kan naken, zoa' nbana' na'a, naken dan' žejli'a che Zi'n Dios, Bennen' bží'ile'ele' neda', na' bde kwine' lo yela' got lo wlaza' neda'. ²¹ Bi žénela' wzóa' chela'ale da' žonnze Dios chežo. Chela' gak to benne' yeyake' chawe' law Dios, dan' žone' da' zнна da' bchi'le Moisés na', naž dáche'ze got Benne' Criston'.

3

Da' zнна da' bchi'le Moisés, na' da' žejle'žo che Benne' Cristo

¹ ¡Le'e, benne' bi nnezle ka'! ¡Le'e, benne' Galasia ka'! ¿Wzóa no benne' bene' chele yela' wzá' nich biž gonle kan zнна da' naken dot da' li? Gaze lo de bzenlto' le'e da' žata' chežo dan' got Jesús, Benne' Criston', le'e yag kroze. ² Le wchebe neda' da' ni. ¿Bedjsoalen Dios Be' La'y le'e dan' benle kan zнна da' bchi'le Moisés na' o dan' bejle'le diža' chawen' da' bénlele? ³ ¿Nakxkze goken nakle benne' bi nnezle ki? Wzó lawle nakle che Dios dan' zoalen Dios Be' La'y le'e. ¿Žéklele žakze chele gak gonle ga gak dot li laže' kan nakle che Dios? ⁴ ¿Dáche'ze gok chele yógo'te dan' wzáka'le? ¡Bi goken ki! ⁵ Kate' Dios žsele'e Dios Be' La'y nich yedjsoalene' le'e, na' žonne' le'e latje gonle yela' wak che ya'abá ka', ¿žone' ki dan' žonle kan zнна da' bchi'le Moisés na' o dan' žejlé'zele diža' chawen' da' bénlele?

⁶ Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Bran bejli'e che Dios, na' Dios wnné' nake' chawe' lawe' Le' dan' bejli'e chie'." ⁷ Che len žala' nnézlele, benne' ka' žejlé'gake' che Dios, légakze' zej nake' da' li za'só Bran na'. ⁸ Nyejw le'e yiche la'y, da' bla' lawn zga'ale kan gon Dios, dan' znnan, benne' zi'to' ka', benne' chejlé'gake' chie' Le', gákgake' chawe' lawe' Le'. Che len Dios bloe'ele' Bran na' zga'ale kan nak diža' chawen', na'

wnné': "Lo na' Za'só' gon chawa'a benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga." ⁹ Ki naken, Bran na' bejli'e che Dios, na' Dios wnné' nake' chawe'. Lezka' na'a, Dios žone' chawe' yógo'te benne' ka' žejlé'gake' chie' Le'.

¹⁰ Zej nbaga' zia benne' ka' žxen láže'gake' yeyákgake' chawe' law Dios dan' žóngake' kan zнна da' bchi'le Moisés. Ki naken dan' nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Zej nbaga' zia yógo'te benne' ka' bi žóngake' dot da' zнна xtiže'e." ¹¹ Na'a, nak bia' bi yeyák nitó benne' chawe' law Dios dan' žone' da' zнна xtiže'e, dan' nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Soa nban bennen' beyake' chawe' law Dios dan' žejli'e chie' Le'." ¹² Kan žeyák chawe' law Dios no benne' žejli'e che Benne' Criston' nžan' kan nak che benne' žxen láže'e yeyake' chawe' lawe' Le' dan' žone' kan wnná Moisés na'. Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Soa nban no benne' žone' dot da' zнна xtiže'e."

¹³ Benne' Criston' beslé' žo'o lo na' da' zchogen chežo gatžo da' nyejwn le'e xtiža' Moisés na', dan' bi'e latje wžóg chie' gate' lo wlazžo žo'o. Ki naken, dan' nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Zej nbaga' zia yógo'te benne' ka' zej de'e to le'e yag." ¹⁴ Ka' goken che Benne' Criston' nich gak gon Dios kan bchebe láže'e gone' che Bran, katen' wnné' gon chawe'e benách zi'to' ka' lo na' Jesús, Benne' Criston', nich gak gone' ga yedjsoalen Dios Be' La'y žo'o cha' chejle'žo chie' Le', kan bchebe láže' Dios gone'.

Da' bchi'le Moisés žo'o, na' da' bchebe láže' Dios gone'

¹⁵ Na'a, zína'do' ka', žapa' le'e to da' žsaka' leba', to da' žaken chežo, na' znnia': Kate' chope benne' ka' ba bėngake' toze xtiža'gake', na' ba ben chóchgake' dižan', naž bi gak nitó benne' wché'en, na' bi gak no benne' wzanen'. ¹⁶ Dios bchebe láže'e to da' gone' che Bran, na' che Za'sóe'. Gan nyejw le'e yiche da' ni, bi znnan: "za'sóe' ka'", da' zchaljen chegak benne' zan, san znnan: "che Za'sóe'." Da' ni zchaljen che toze Benne', Benne' Criston'. ¹⁷ Da' ni žénela' nnia': Dios bene' toze diža' len Bran na', na' bchebe láže'e gone' kan zнна da' wnné'. Na'a, da' nyejw le'e xtiža' Dios, da' bchi'le Dios benne' judío ka' tape gaywá' chi žoa yiz wdé katen' gože' Bran na' dan', bi gak

yeká'an dan' bchebe laže' Dios gonen', na' bi gak wsolen. ¹⁸ Na'a, cha' žala' gonžo kan zнна xtiža' Moisés na' nich si'žo da' bchebe laže' Dios gonze', biž naken to da' bchebe laže'e gonze'. Dios žonze' ki dan' bchebe laže'e gone' ki che Bran na'.

¹⁹ Cha' ki naken, ¿biz chen' bchi'le Dios benách ka' da' nyejwn lo da' bzoj Moisés na'? Dios bchi'le' benách ka' ki nich gak bia' zia da' zej nbage'e, san goken ki toze kate' bžinte ža na' bla' law Za'só Bran na', Bennen' bchebe laže' Dios wnezjwe' chie'. Da' nyejwn lo xtiža' Dios bsele'en yežlyó nga lo na'gak wbás che ya'abá ka', na' Moisés bdie' dižan' lawgak benách ka'. ²⁰ Kate' toze benne' zoa da' zchebe laže'e gonen', bi žon byenen soa no benne' wdíe' dižan', na' Dios, toze' nake'.

Biz chen' gož Dios benách ka' góngake' da' zej nyejw lo da' bzoj Moisés

²¹ Na'a, kan nak da' nyejwn lo xtiža' Dios, ¿naken tlebe len dan' bchebe laže' Dios gone'? O'o. Chela' bchi'le Dios žo'o gonžo da' gak gonen ga soažo nbanžo to chi'ize, naž gak yeyakžo chawe' law Dios cha' gonžo kan zнна xtiže'e. ²² San da' nyejwn le'e yiche la'y znnan yógo'težo nbága'žo dola'. Ki naken nich gak si'žo dan' bchebe laže' Dios gata' chežo cha' chejle'žo che Jesús, Benne' Criston'.

²³ Kate' bi na' žin ža gak chejle'žo che Benne' Criston', da' zнна xtiže'e bchi'len žo'o, kan zoa da' zchi'len to benne' nyejwe' liž ya. Ka' goken na' zejte ža gok bia' gak yeyakžo chawe' law Dios cha' chejle'žo chie' Le'. ²⁴ Ki naken, da' zнна xtiža' Dios bchi'len žo'o, na' goken chežo ka to benne' bsdle' žo'o na' zejte ža bløe'e law Jesús, Benne' Criston', nich gak yeyakžo chawe' law Dios cha' chejle'žo chie' Le'. ²⁵ Na'a, dan' ba bžin ža gak yeyakžo chawe' law Dios cha' chejle'žo che Benne' Criston', dan' bsdlen žo'o biž zchi'len žo'o.

²⁶ Yógo'tele le'e nakle zi'nkze Dios dan' žejle'le che Jesús, Benne' Criston', na' ba nakle toze len Le'. ²⁷ Yógo'te benne' ka', benne' bezóagake' nis nich yeyákgake' toze len Jesús, Benne' Criston', ba beyákgake' kan nakkze' Le'. ²⁸ Biž zej nžoj chople benne' judío ka' len benne' zi'to' ka', na' biž zej

nžoj chople benne' ndo'w ka' len benne' ka' bi zej ndo'e, na' biž zej nžoj chople benne' byo ka' len no'le ka'. Kate' beyakle toze len Jesús, Benne' Criston', yógo'tele lezka' beyakle toze len lježle tole yetole. ²⁹ Na'a, cha' nakle che Benne' Criston', lezka' nakle za'só Bran, na' nzi'le dan' bchebe laže' Dios wnezjwe' che Bran na'.

4

¹ Da' ni naken da' žénela' nnia': Kate' ne zbez to xkwide' byo ža wloé'e law xabe' ba žeyála'be' si'be' da' žala' wka'ne' chebe', ne nakbe' ka to bi' ndo'w, la'kze da' li yógo'te gaken chebe'. ² Kate' ne zejbe' yiz kwide' chebe', zej nnita' benne' ka' zchi'igekle' lebe', na' zkóngekle' žin da' žala' gaken chebe' na' zejte ža ba bdixjw xabe' chebe'. ³ Lezka' žaken chežo. Katen' gokžo ka xkwide' ka', da' žónteze žongak benách ka' che yežlyó nga bchi'igeklen žo'o. ⁴ Naž kate' bza'a ža, Dios bsele'e Zi'nkze' nga. Goke' zi'n to no'le kan nakžo žo'o, na' da' žsédgekle benne' judío ka' bchi'igeklen Le'. ⁵ Ka' goken chie' nich gok beslé' benne' ka' zchi'le xtiža' Moisés na' légake', nich gak yeyakžo žo'o zi'nkze Dios.

⁶ Nich gak bia' ba nakle zi'nkze Dios, Le' bchize' Dios Be' La'y lo yichj lázdo'le, na' Lekze' zcháljlene' Dios lo wlažle le'e, na' znné: "Xe." ⁷ Ki naken, ba nakle zi'nkze Dios, na' biž nakle ka benne' ndo'w ka'. Na'a, dan' nakle zi'nkze' Le', Dios na'kze ba bchebe laže'e gonne' chele da' naken chie', dan' nakle toze len Benne' Criston'.

Pablo že' laže'e benne' Galasia ka' žejlé'gake' che Jesús

⁸ Katen' bi na' gónbia'le Dios, gokle ka benne' ndo'w ka', na' bka'n zenle lo'a ka'. Bi zej nak lo'a ka' dios ka'. ⁹ Na'a, dan' nónbia'le Dios, o wak nnažo: dan' non-bia' Dios le'e, ¿biz chen' žénelele yeyo'ole lo na' xtiža' Moisés na', da' bi žáklenen nitó benne'? ¿žénelele gakle da' yoble benne' ndo'w ka', nich gonle kan zнна xtiže'e?

¹⁰ Zka'n zenle to yetó ža, na' to yetó byo', na' to yetó da' žaken, na' to yetó yiz. ¹¹ Zžeba' da' gak chele. Bena' žin gan zoale le'e nich gónbia'le da' naken dot da' li. ¿Beyák dáche'ze žin da' bena'? ¹² Žáta'yoela' le'e, zín'do' ka', gakle kan naka' neda', dan' ba belá' lo na' dan' wnná Moisés na'. Ki žala'

gonle dan' beyaka' neda' kan gokle le'e. Bi be da' zia benle chia' neda'.

¹³ Ba nnézkzelele biz chen' wzó lawa' zchalja' diža' chawen' gan zoale le'e. Bchaljan' ga na' dan' gókli'a yižwé'. ¹⁴ Bi bka'nle neda' ka'ze, na' bi bzoale neda' chela'ale la'kze bgótelele ni'a che yižwé' chian'. Wdapple neda' ba la'ne, toze kan gaple ba la'ne to wbás che ya'abá, o kan gaple ba la'ne Jesús na'kze, Benne' Criston'. ¹⁵ Bebélé'elele ža na'. ĽBizkze goken chele dan' biž žaken ki chele? Da' ni gak nnia' kan goken chele: Chela' gok to da' sáke'le gonle, na' kwejle yej lawkzle, na' gonnlen chia' neda'. ¹⁶ Na'a, Ľžéklele beyaka' to benne' bi zle'ele' le'e chawe' dan' goža' le'e káteze naken?

¹⁷ Benne' ka' zchíxgake' le'e že' láže'gake' le'e, san kege nich gaken chawe' chele. Žénegekle' góngake' ga kwej yichjle neto', na' we' láže'le légake'. ¹⁸ Na'a, chawe' naken soa no benne' že' láže'e le'e, san toze cha' naken nich gak chawe' chele. Ki že' láže'teza' le'e, na' kégeze kate' ne zóalena' le'e. ¹⁹ Le'e, zí'na'do' ka', kan žak che to no'le za' galj bi' že'n chie', zzáka'li'e, lezka' zzáka'li'a neda' da' yoble ni'a chele le'e kate' žinže ža gakle dot kan nak Benne' Criston'. ²⁰ Žak láže'li'a sóalena' le'e na'a nich gak wcháljlena' le'e to diža' nža', dan' že' zedla' ni'a chele.

Da' žsedle da' goken che Agar, na' che Sara, zo'le Bran

²¹ Na'a, nólele le'e žénelele wdé kwinle lo na' da' bchi'le Moisés na', le wia da' ni da' nnia'. ĽBatkle bze nagle da' zнна xtiža' Moisés na'? ²² Lo xtiže'e zнна ki: "Wnníta'gak chope xkwide' byo ka' che Bran. Tobe' gokbe' zi'n to no'le ndo'w, na' yetobe' gokbe' zi'n to no'le bi ndo'e. ²³ Zi'n no'le ndo'w na' goljbe' lo ni'a lo na' to benne' kan žaljak yógo'te xkwide' ka', san zi'n no'le bi ndo'e na' goljbe' dan' bchebe láže' Dios gone' ga galjbe'." ²⁴ Da' ni naken to da' žsaka' leben. Kan gok chegak chope no'le ki žsedlen kan zej nak chope diža' nžag, da' ka' Dios bénlene' benách ka'. To diža' nžag na' naken da' ben Dios law ya'a Sinaí, na' da' goken che Agar, no'le ndo'w che Sara zloe'elen kan naken. Benne' ka' zej nzi' diža' nžag ni zej nake' ka' zi'n Agar na', na' zej nake' ka' benne' ndo'w ka' lo na'

diža' nžag na'. ²⁵ Da' gok Agar na' lezka' zloe'elen kan nak ya'a Sinaí, dan' žen' gan nbab Arabia, na' lezka' zloe'elen kan nak yež Jerusalén dan' žen' na'a ža, dan' naken ka to benne' ndo'w tzen len benne' ka' zej nnite'e lo yežen'. ²⁶ San bi ndo'gak benách ka' che Jerusalén na' da' žen' ya'abá che Dios, na' žo'o ni nakžo benách wláž ka' che yežen'. ²⁷ Nyejw le'e yiche la'y da' zнна:

Bebél, no'le wbíž, bi zoa zi'no'.

Lo yela' žebél chio' wžéžeya'a, la'kze batkle gok chio' da' zzáka'kze to no'le za' galj bi' že'n chie'.

Bebél la'kze nbej yichjak benách ka' le', dan' Dios gone' ga yánle'eže zi'no' ka' ka' xkwide' ka' che no'len' zóalene' benne' byo chie'.

²⁸ Zí'na'do' ka', žo'o ni nakžo kan gok Isaak, zi'n Bran. Nakžo ka' za'só Bran na', xkwide' ka' bchebe láže' Dios gáljakbe' chie'. ²⁹ Kate' ža ka', xkwiden' goljbe' kan žaljak yógo'te xkwide' ka', wžia láže'be' xkwiden', bin' goljbe' ni'a che yela' wak che Dios Be' La'y. Lezka' žaken chežo na'a, želbía láže'gak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga žo'o. ³⁰ Na'a, Ľbizkze zнна da' nyejw le'e yiche la'y? Ki zнна: "Bebéj no'le ndo'w na' na'le tzen len zi'ne', dan' bi gak si' zi'n no'len' tzen len zi'n no'le bi ndo'e da' bchebe láže' Dios gatan' che zi'n no'le bi ndo'e na'." ³¹ Ki naken, zí'na'do' ka', bi nakžo kan gok zi'n no'le ndo'w na'. Žo'o nakžo ka' zi'n no'le bi ndo'e na'.

5

Le gape chi'i kwinle, nich ga'nle lo yela' želá

¹ Ba belažo dan' beslá Benne' Criston' žo'o. Le soa choch cha', na' le ga'n lo yela' želá na'. Bi wzóa kwinle da' yoble lo na' da' bchi'le Moisés na', nich bi gakle ka' benne' ndo'w ka' chen.

² Le wzé nag da' zнна'. Neda', Pablo, žapa' le'e cha' gonnle no benne' latje choge' lo beła' chele kan zнна da' bchi'le Moisés na', bi yebélenlele da' ben Benne' Criston'.

³ Da' yoble žénela' yapa' no benne' byo žwe'e latje no benne' choge' lo xpele'e da' ni, žon byenen gone' dot da' zнна da' bchi'le Moisés na'. ⁴ Nólele le'e žéklele yeyakle chawe' law Dios dan' žonle kan zнна xtiža' Moisés na',

ba bkwáslenle Benne' Criston'. Ba bsanle da' žonn Dios chežo. ⁵ Žo'o ni žxen láže'žo yeyakžo chawe' law Dios ni'a che yela' wak che Dios Be' La'y dan' žeje'žo che Benne' Criston'. ⁶ Cha' nakžo toze len Jesús, Benne' Criston', bi be zaka' cha' nžog lo bela' chežo kan znnaxtiža' Moisés na', o cha' bi nžog ki lo bela' chežo. Da' záka'že naken cheje'žo che Benne' Criston', da' gonen ga ži'ilžo lježžo ka'.

⁷ Cháwe'do' gok kan wzó lawle žonle ža na'. ěNakxkze goken bka'nle da' naken dot da' li? ⁸ Dios, Bennen' bliže' le'e, bi ben byene' benle ki. ⁹ Bi gal láže'le da' znnan: "Láte'ze kwa zichj che yet xtil žonen ga chaž dot kwa da' nzin' kwa zichjen'." ¹⁰ Dan' nakžo toze len Xanžon', žxen laža'a kan nak chele, sa' láže'le tlebe kan zza' laža'a neda', na' Dios wsaka' zi'e bennen' zchixe' le'e, nóte'teze benne' nake'.

¹¹ Na'a, kan nak chia' neda', zí'na'do' ka', zej nnita' benne' ka' znnágake' žsedla' benách ka' žala' chog lo bela' chegak benne' byo ka' kan znnaxtiža' Moisés na'. Cha' žona' ki, ěbiz chen' želbía láže'gak benne' judío ka' neda'? Chela' žsedla' ki, bi ža'a nitó benne' neda' dan' zchalja' kan got Benne' Criston' le'e yag kroze. ¹² Kan nak chegak benne' ka' zchixgake' le'e, benne' ka' žénegekle' chog lo bela' chele, žak laža'a chóggake' to chi'ize kwíngake'.

¹³ Kan nak chele, zí'na'do' ka', Dios bliže' le'e nich gakle benách nla ka'. Bi wkónlele žin yela' želá na' nich gonle kan zdan láže'zele, san nich gonle žin che lježle tole yetole, dan' nži'ilele lježle ka'. ¹⁴ Yógo'te da' znnaxtiža' Dios žon bennen' žone' kan znnaxtiža' Dios da' znnan: "Žala' ži'ilo' lježo' kan nži'il kwino'." ¹⁵ Na'a, cha' znele che lježle tole yetole, da' žonle naken kan žongak beko' yixe' snia ka', bia ka' žáwya'agakba', na' žáwgakba' ljéžgakba' ka'. Cha' ki žonle, le gape chi'i kwinle nich bi wžia' yi'le lježle tole yetole.

Da' žonžo žakze chežo, na' da' žon Dios Be' La'y lo yichj lázdo'žo

¹⁶ Da' ni žapa' le'e: le we' laže' gonle da' žénele Dios Be' La'y, na' naž biž gonle kan žénelele lo yela' benachze chele. ¹⁷ Da' žénelžo gonžo lo yela' benachze chežo bi

naken tlebe len da' žénele Dios Be' La'y gonžon, na' da' žénele Dios Be' La'y bi naken tlebe len da' ka' žénelžo gonžo lo yela' benachze chežo. Da' chopen ki, bi zej naken tlebe, na' che len bi gak gonle kan žénekzelele. ¹⁸ Na'a, cha' žonle kan žénele Dios Be' La'y, biž yo'ole lo na' da' bchi'le Moisés na'.

¹⁹ Zej nak bia' da' žongak benách ka', benne' ka' žóngake' kan žénele yela' benachze chégake':

Žka'n dítgake' yela' zchag na'.

Žóngake' da' zinnj, na' da' kegle, na' da' bi naken chawe'.

²⁰ Žka'n zéngake' lo'a ka', na' žóngake' yela' wžá'.

Bi zlé'egekle' ljéžgake' ka' chawe', na' želdílene' légake'.

Zgé'egekle' ljéžgake' ka', na' želžé'e.

Zze láže'gake' da' kegle.

Želžój chóplegake', na' zbéjgake' cheła'ale benách ka'.

²¹ Zdan láže'gake' yela' gape, na' žótgake' benách ka'.

Želzožle', na' žáwle'egake'.

Zdetlen žóngake' da' ka' žóngake'.

Da' zan da' ki žóngake'. Neda' zchi'la' le'e na'a nich bi gonle ki, kan bchi'la' le'e zga'ale, znnia': benne' ka' žóngake' ki bi gak cházgake' gan znnaxtiža' Dios.

²² Na'a, nak bia' Dios Be' La'y žone' žin lo yichj lázdo'žo dan' žonžo ki:

Nži'ilžo lježžo ka', na' žebéle'elžo.

Zga'n ži yichj lázdo'žo, na' zbezžo zen laže'.

Že' láže'žo lježžo ka', na' nakžo ži'i laže'.

Žonžo kan znnaxtiža'.

²³ Nakžo gaxjw laže', na' znnaxtiža' žone' kwinžo.

Da' bchi'le Moisés žo'o bi zži'il che da' ki. ²⁴ Benne' ka' zej nake' che Benne' Criston' biž žóngake' kan žénekzegekle', na' bi žóngake' da' zdanze láže'gake' lo yela' benachze chégake'.

²⁵ Dios Be' La'y nbánlenžo. Lekze' žala' nna bi'e žo'o kan nak yógo'te da' žonžo.

²⁶ Bi žala' wká'n zen kwinžo, na' bi wcha'žo lježžo tožo yetožo, na' bi ge'elžo lježžo tožo yetožo.

6

Žala' gáklenžo lježžo ka'

¹ Na'a, zí'na'do' ka', cha' lé'elele žon to lježle doła', naž nólele le'e zoalen Dios Be' La'y le'e, žala' gonle ga yeyát laže' bennen', san žon byenen gonle ki lo yela' gaxjw laže' chele, na' le gape chi'i kwinle nich bi gon da' xiwe' ga bága'le doła'. ² Le gaklen lježle tole yetole kan nak ywa' da' nbága'le. Cha' gonle ki, na' gonle kan z̄nna da' gož Benne' Criston' žo'o gonžo.

³ Cha' zoa no benne' žekle' nake' benne' zen, san bi be nake', benne' ni žon láže'le' la' kwinze'. ⁴ To to benne' žala' wie' binlo da' žonkze'. Naž cha' yežoje' chawe', gak wká'n zen kwine' kan nak da' ba bene', na' bi gon byenen wie' kan bengak yezika' benách ka' cha' bene' le' da' nakže chawe' o bi bene' ki. ⁵ To to benne' žala' we'e da' besbaga' Dios le'.

⁶ Cha' zoa no benne' žsedle' le'e diža' chawen', žala' wnéjzjwle bennen' žsedle' le'e late' da' den chele.

⁷ Bi gon laže'l kwinle, dan' bi gak gon láže'lele Dios. Yelaple kan nak da' gozle.

⁸ Cha' da' žazle zej naken da' ka' žonle kan zdanze láže'le lo yela' benachze chele, na' da' yelaple gaken yela' got. Cha' da' žazle zej naken da' ka' žonle kan žaz laže' Dios Be' La'y, na' yelaple da' gonn Dios Be' La'y chele, da' naken yela' nban da' zejlí kanne. ⁹ Ki naken, bi žala' wsanžo gonžo da' naken chawe', na' cha' bi yekwasžo, žin ža yelapžon. ¹⁰ Che len, bátteze gata' latje chežo, žala' gonžo da' nak chawe' chegak yógo'te benách ka', na' da' naken blo, žala' gonžo ki chegak lježžo ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston'.

Da' bzoj Pablo kate' ze lawte

¹¹ Le wia kato da' zen diža' ni da' zzoja' nga chele len na' kwina'. ¹² Benne' ka' žénegekle' góngake' ga chog lo belá' chele kan z̄nna da' bchi'le Moisés na', žóngake' ki nich yežójgake' chawe' lawgak benne' judío ka', nich bi kwia láže'gake' lé'gake' dan' zcháljgake' kan got Benne' Criston' le'e yag kroze. ¹³ Na'a, benne' byo ka' nžog lo belá' chégake' kan z̄nna da' bchi'le Moisés na', bi žóngake' dot kan z̄nna da' bchi'le'. Žénegekle' góngake' ga chog lo belá' chele nich gak wká'n zen kwíngake' dan' gata' latje chégake' nna biá'gake' le'e. ¹⁴ Kan nak chia' neda', wká'n z̄ena' toze da' ben X̄anžo

Jesús, Benne' Criston', katen' gote' le'e yag kroze. Ni'a che da' ben Benne' Criston' le'e yag kroze, da' žen' yežlyó nga naken chia' neda' ka to da' ba naten, na' bi že' laža'an, na' neda' naka' chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga ka to benne' gat, na' bi gak yekwásgake' neda'. ¹⁵ Cha' nakžo toze len Jesús, Benne' Criston', bi be zaka' cha' nžog lo belá' chežo kan z̄nna x̄tiža' Moisés na', o cha' bi nžog ki lo belá' chežo. Da' záka'kze naken gakžo benách kobe lo yichj lázdo'žo. ¹⁶ Yógo'te benne' ka', benne' žóngake' kan z̄nna da' žsedla' nga, na' yógo'te benne' ka' zej nake' che Dios, z̄nabla' Dios wká'n žie' yichj lázdo'gake', na' yeyache' laže'e lé'gake'.

¹⁷ Na'a so law, biž gak no benne' gone' ga kwe' zedla' neda', dan' zej že' lo x̄peła'a yiž ka' da' zej nak bian' naka' wen žin che X̄anžo Jesusen'.

¹⁸ Na'a, zí'na'do' ka', z̄nabla' X̄anžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e. Ka'kze gaken.

DIŽA' DA' BSEĽA' PABLO LO YEŽ ĚFESO

Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús

¹ Neda', Pablo, žapa' le'e "Padiox", nakle che Dios, na' žejle'le che Jesús, Benne' Criston', na' zoale lo yež Ěfeso. Naka' neda' wbás bseĽa' Jesús, Benne' Criston', dan' Dios na'kze gónele' gaka' ki. ² Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', we' laže'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le.

Da' žonn Dios chežo dan' nakžo toze len Jesús

³ ĽGa'n zen Dios, Xa Xanžo Jesús, Benne' Criston'! Dan' nakžo toze len Benne' Criston', Dios ba benne' chežo yógo'te da' naken chawe' che ya'abá chie', dan' bseĽe'e Dios Be' La'y nich yedjsóalene' žo'o. ⁴ Zga'ale kate' ben Dios yežlyó nga, wžekze' žo'o nich gakžo che Leze' ni'a che Benne' Criston', na' nich gakžo benách la'y chie' ka', na' nich gakžo chawe' lawe' Le'. ⁵ Dios bkweze' zga'ale si' lo ne'e žo'o ka' zi'nkze' ka' ni'a che da' gon Jesús, Benne' Criston', dan' wyáz laže'e Le' gone' ki, na' dan' naken da' gónekzele' gone'. ⁶ Žala' wká'n zéntežžo Dios ni'a che da' benne' chežo, dan' bennze' chežo dan' nakžo toze len Zi'ne', Bennen' nži'ile'. ⁷ Benne' Criston' beya'we' žo'o katen' gote' lo wlazžo žo'o nich gak yenít law Dios žo'o che doĽa' da' nbága'žo. Ki ben Dios dan' nži'ile'ele' žo'o. ⁸ Blo'e'ele' law kan nži'ile' žo'o dan' benne' chežo yela' sina' chie', na' yela' žejní'il chie' ⁹ nich gak gónbia'žo da' bkweze' chežo, na' blo'e'ele' žo'o da' bgache', dan' bzoakzen' zga'ale gonen' lo na' Benne' Criston'. ¹⁰ Dan' bzoakze Dios gonen' kate' žinte ža, naken gone' ga gaggak toze, na' chazgak lo na' Benne' Criston' yógo'te da' de, da' ka' zej nnitan' ya'abá che Dios, na' da' ka' zej nnitan' yežlyó nga.

¹¹ Dan' nakžo toze len Benne' Criston', Dios wžekze' žo'o zga'ale nich gak chežo da' naken che Xažo Dios, dan' bkwezen' chežo kan nak da' gónekzele' Le'. Nake' Le' Bennen' žone' yógo'te kan žénekzele' Le'. ¹² Ki ben Dios nich wká'n zenžo-ne' kan nak yela'

zen chie', žo'o ni žxen láže'žo Benne' Criston' zga'aležo ka' yezika' benách ka'. ¹³ Lezka' goken chele le'e. Katen' bénlele diža' da' naken dot da' li, diža' chawen' kan gak yelažo, na' bejle'le che Benne' Criston', na' Dios bzoe' chele da' nak bian' nakle chie', katen' bchize' Dios Be' La'y lo yichj lázdo'le. Dios Be' La'y na' nake' Bennen' bchebe laže' Dios sele'e chežo. ¹⁴ Dan' zoalen Dios Be' La'y žo'o, nak bia' gak chežo da' naken che Xažo Dios kate' yeyóž yeya'we' žo'o, žo'o na' ba nakžo chie' Le'. Ki naken nich ga'n zen yela' baní' chie'.

Pablo znnabla' Dios wzejni'ile' benách ka' che Jesús

¹⁵ Che len, katen' benla' kan žejle'le che Xanžo Jesusen', na' kan nži'ilele yógo'te benách ka' che Dios, na' zejte na'a ža ¹⁶ bi žsana' žapa' Dios: "Žóxkeno" ni'a chele. Žejsá' laža'a le'e kate' zcháljlēna' Dios, ¹⁷ Bennen' nake' Dios che Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' nake' Xažo, na' nape' dot yela' wak. Znnabla'-ne' sele'e Dios Be' La'y chele, nich gone' ga gónbia'le Dios dot kan nake'. Dios Be' La'y na' žonne' chežo yela' žejní'il, na' zloe'ele' žo'o da' nakkze Dios. ¹⁸ Znnabla' Dios wzejni'ile' le'e lo yichj lázdo'le nich gak nnézele kan nak da' žxen láže'žo, dan' bliže' le'e nich yebélenlelen, na' nich nnézele kan nak yela' wnni'a che ya'abá che Dios da' gaken chegak benne' ka' zej nake' chie' Le', ¹⁹ na' nich nnézele kato da' zen nak yela' wak chie', dan' žáklēnen žo'o, nolžo žejle'žo chie' Le'. Yela' wak zen ni naken da' blo'e'el law Dios ²⁰ katen' besbane' Benne' Criston' lo yela' got, na' bene' ga wži'e kwit li ža chie' Le' gan nake' blo ya'abá che Dios, ²¹ ga na' znnabi'e benne' wnná bia' ka', na' benne' ka' nzi' lo ná'gake' yela' wnná bia', na' benne' blo ka', na' benne' ka' zej nake' xangak benách ka'. Benne' Criston' nakže' blo ka' yógo'te benne' ka' nzi' lo ná'gake' yela' wnná bia' yežlyó nga, na' lo yežlyó da' zan'. ²² Dios bdie' lo na' Benne' Criston' yógo'te da' den nich nna bi'en, na' bzoe' Le' chegak benách chie' ka' nich gake' Xanžo lo yógo'te da' zej naken chežo. ²³ Benách ka' che Benne' Criston' zej nake' ka' belá' žen chekze', na' žake' Le'

dot zen lo belá' žen chie' na'. Žonkze' Le' ga zgólegak dot chawe' yógo'te da' den.

2

Belazo dan' nži'il Dios žo'o

¹ Dios ba benne' yela' nban da' zejlí kanne chele, la'kze zga'ale gokle ka benne' gat ka' ni'a che dola' da' wbága'le, na' ni'a che da' zinnj da' benle. ² Ža na' benle tlebe kan žongak benách ka' bi zej nake' chawe', benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, na' benle kan gónele da' xiwe', dan' znná bian' lo be'ze, na' zkonlen žin benne' ka' bi žóngake' kan znná xtiža' Dios. ³ Lezka' gokžo yógo'težo žo'o, dan' benžo kan wzeze láže'žo, na' kan wyáz láže'žo lo yela' benachze chežo. Che len wbága'žo dola' law Dios, dan' žonen ga choge' chežo gatžo kan gone' chegak yezika' benách ka'. ⁴⁻⁵ Naž katen' gokžo ka benne' gat ka' ni'a che dolan' da' wbága'žo, Dios besbane' žo'o lo yela' got tzen len Benne' Criston' dan' beyache' láže'le' žo'o, na' bží'ile'ele' žo'o. Belale le'e dan' že' laže' Dios le'e. ⁶ Dios besbane' žo'o tzen len Benne' Criston' nich gone' ga kwe'žo tzen len Le' gan znná bi'e ya'abá chie' Le'. ⁷ Katen' ben Dios ki, bloe'ele' benách ka' zá'gake' kan nak yela' wnni'a che da' bennze' chežo, katen' bsele'e Jesús, Benne' Criston', nich gáklene' žo'o, da' nak bian' kan nží'ile'ele' žo'o. ⁸ Belale le'e dan' že' laže' Dios le'e dan' žejle'le che Benne' Criston'. Beslé' le'e, kege dan' zoa da' chawe' da' benle le'e, san dan' naken da' žonze Dios. ⁹ Bi gak nitó benne' wká'n zen kwine' dan' belé', dan' bi belé' ni'a che da' chawe' da' benkze' le'. ¹⁰ Da' nakžo naken da' benkze Dios. Dan' nakžo toze len Jesús, Benne' Criston', bzoe' žo'o nich gonžo da' naken chawe', da' bkweze' zga'ale nich gonžon.

Že' ži yichj lázdo'žo law Dios ni'a che da' ben Jesús

¹¹ Le chejsá' laže' kan gokle zga'ale. Gokle benách zi'to' ka', na' che len benne' judío ka', benne' želchoge' lo belá' chegak benne' byo ka' da' nak bian' nzi' lo ná'gake' xtiža' Dios, na' znnágake' zej nake' benne' nžog lo belá' chégake', znnágake' nakle le'e benne' bi nžog lo belá' chégake'. ¹² Ža na' wzoale zi'to' gan zoa Benne' Criston'. Gokle

benne' zi'to' ka' lawgak benách Israel ka', na' bi wzi'le da' chawe' che diža' da' ben choch Dios, dan' bchebe laže'e gata' chegak benách chie' ka'. Wzoale yežlyó nga, na' bi wzóa da' žxen láže'le, na' bi bénbia'le Dios. ¹³ Na'a, nakle toze len Jesús, Benne' Criston'. Zga'ale wzoale zi'to' gan zoa Dios, san na'a Dios ba bnnite' le'e gawze dan' got Benne' Criston' lo wlazžo žo'o. ¹⁴ Benne' Cristo na'kze zka'n žie' yichj lázdo'žo law Dios. Le' bene' ga beyakgak benne' judío ka', na' benne' zi'to' ka', ka toze benách, na' bsole' yela' zža'a dan' bebejen légake' chople, dan' goken ka to ze'e sibe. ¹⁵ Da' ni ben Benne' Criston' katen' gote' lo wlazžo žo'o, na' bsole' da' ka' zchí'igeklen benne' judío ka', da' ka' zej nyejwn lo da' bzoj Moisés na', na' chope kwe' benne' ka', beyone' légake' toze benách kobe, benne' ka' zej nake' toze len Lekze'. Ki bene', na' bka'n žie' yela' zža'a na'. ¹⁶ Dan' got Benne' Criston' le'e yag kroze, bsole' yela' zža'a na', na' chope kwe' benách ka', beyone' légake' ka toze benách, na' bzoa žie' yichj lázdo'gake' law Dios.

¹⁷ Ka' goken, zí'na'do' ka', bla' law Benne' Criston', na' bchalje' diža' chawen' kan gak ga'ngak cháwe'do' yógo'te benách ka', le'e na' nakle benách zi'to' ka', na' wzoale zi'to' gan zoa Dios, na' lezka' benne' judío ka', benne' ka' nníta'gake' gawze. ¹⁸ Na'a, ni'a che da' ben Benne' Criston', gak bíga'žo law Ťažo Dios, dan' zóalenkze Dios Be' La'y žo'o, la'kze nakžo benne' judío ka' o benách zi'to' ka'. ¹⁹ Che len, le'e, benne' zi'to' ka', biž nakle ka benách zi'to' ka', na' biž zoale to yežlyó da' bi naken chele, san nbáblenle benách ka' che Dios. Ba nakle ljež Dios na'kze. ²⁰ Le'e nakle ka to yo'o da' zoan to chí'ize. Nakle ka yej ka' da' zej zoan law len ze'e, da' wlo'ogak benne' wbás ka' che Benne' Criston' len benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios. Jesús na'kze, Benne' Criston', nake' ka yej blo che len ze'e na'. ²¹ Dot yo'on' da' nakle le'ekze žasen law len ze'e na', dan' nakkze Benne' Criston', na' yej chen ka' zej nnita' binlo, nich gaken to yodo' la'y che Ťanžon' gan zoakze' Le'. ²² Le'ekze nakle toze len Benne' Criston', Bennen' bnnite' le'e nich gakle ka to yo'o gan yo'o Dios, dan' zoalen Dios Be' la'y le'e.

3

Nak Pablo wen žin nich wchalje' diža' chawe'

¹ Che len, neda', Pablo, nyejwa' liž ya nga dan' zchalja' che Jesús, Benne' Criston', nich si'le le'e da' chawe' chie', le'e, benách zi'to' ka'. ² Žekla' ba nnézkzelele kan ben Dios, bdie' lo na'a žin da' žona' nich yebélenlele da' žonne' chežo. ³ Dios bloe'ele' da' bgache' che da' žone' Le', na' bzejni'ile' neda' kan naken. Kan nak da' ni ba bzoja' chele le'e láte'do'ze. ⁴ Kate' gol-le diža' ni, na' gónbia'le da' žejni'ila' kan nak da' bgache' kan nak che Benne' Criston'. ⁵ Ža ni'te bi bzejni'il Dios nitó benne' kan nak da' bgache' na', san na'a, lo na' Dios Be' La'y, Dios ba bloe'ele' law kan naken. Bzejni'ile' benne' wbás ka', benne' ka' bebeje' cheze chie', na' lezka' benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' Le'. ⁶ Ki zna da' bgachen': "Ni'a che diža' chawen' si'gak benách zi'to' ka' tzen len benne' judío ka', da' ka' zej naken che Dios, na' yeyákgake' ka toze benách, na' lezka' gata' yela' žebél chégake' tzen len benne' judío ka', da' bchebe laže' Dios wnezjwe' chégake' dan' zej nake' toze len Jesús, Benne' Criston'." ⁷ Dios, lo yela' ži'i laže' chie', bdien' lo na'a neda'. Lo yela' wak zen chie', bene' neda' wen žin chie' nich wchalja' diža' chawe' chien'. ⁸ Néxjwža' neda' ka yógo'te benách ka' che Dios, san Le' benne' neda' latje gaka' wen žin chie' nich wchalja' diža' chawen' gan nníta'gak benách zi'to' ka' kan nak yela' wnni'a che Benne' Criston', da' záka'le'en. ⁹ Dios bdie' lo na'a gona' ga gónbia'gekle yógo'te benách ka' kan nak da' bzoakze Dios ža ni'te, dan' naken to da' bgache' che Dios, Bennen' bene' yógo'te da' zle'elžo. ¹⁰ Ka' goken nich gónbia'gekle yógo'te benne' ka' na'a, benne' ka' zna biá'gake' len benne' ka' nzi' lo ná'gake' yela' wnná bia' ya'abá che Dios, dot kan nak yela' žejni'il che Dios, kate' lé'egekle' kan zej nak benách ka' che Benne' Criston'. ¹¹ Dios bene' da' ni katen' bene' dan' bzoakze' Le' ža ni'te, dan' bene' lo na' Xanžo Jesús, Benne' Criston'. ¹² Dan' nakžo toze len Benne' Criston', ba nzi'žo latje biga'žo dot láže'žo law Dios, dan' žejle'žo chie' Le'. ¹³ Che len žáta'yoela' le'e bi gak chope láže'le ni'a

che da' zzaka'a neda' nich gáklena' le'e, dan' gonen ga gak chawe' chele.

Kan nak yela' nži'il che Jesús

¹⁴ Che len zzoa ziba' law Xa Xanžo Jesús, Benne' Criston'. ¹⁵ Kan lie' Le' lezka' nzi' lagak yógo'te benách chie' ka', benne' ka' nníta'gake' ya'abá che Dios len benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga. ¹⁶ Znnabla' Xažo Dios, lo yela' wnni'a da' zenle'e chie', wnezjwe' chele yela' wak che Dios Be' La'y, na' gone' ga gólele lo yichj lázdo'le. ¹⁷ Znnabla' Benne' Criston' sóateze' lo yichj lázdo'le dan' žejle'le chie' Le'. Znnabla' Le' gone' ga soale to chi'ize lo yela' nži'il chie', na' bi yechá' yichj lázdo'le kan nži'ilele-ne', ¹⁸ nich gak chejni'ilele tzen len yógo'te benách ka' che Benne' Criston' kan nži'ile'ele' žo'o gáte'teze na' to chi'ize. ¹⁹ Znnabla' Dios gone' ga gónbia'le yela' nži'il na', da' bi gak gónbia'žo dot kan naken, nich soa dot da' nakkze Dios len le'e.

²⁰ Na'a, i'ga'n zen Dios, Bennen' gak gónle'eže' kan gak nnablžo-ne' o kan gak sa' láže'žo, na' wkonle' žin yela' wak chie' lo yichj lázdo'žo! ²¹ i'Ga'n zénteze Dios lawgak benách ka' che Benne' Criston', na' law Jesús na'kze, na'a ža, na' yógo'te ža da' zá'gaken! Ka'kze gaken.

4

Dios Be' La'y žone' žo'o toze len lježžo ka'

¹ Na'a, neda' žáta'yoela' le'e, ne nyejwa' liž ya nga dan' zzoa lia' che Benne' Criston'. Znnabla' le'e gonle dot kan žala' gongak benne' ka' bliž Dios nich gákgake' che Leze', kan lezka' bliže' le'e. ² Le gak gaxjw laže', na' ži'i laže'. Le kwez zen laže', na' le we' laže' lježle tole yetole lo yela' nži'il chele. ³ Le we' laže' gáktezle toze kan ba ben Dios Be' La'y le'e, na' gonle ki lo yela' zga'n cháwe'do' chele da' zóalenen le'e.

⁴ Toze nak belá' žen che Benne' Criston' da' nžagžo žo'o.

Toze nak Dios Be' La'y, Bennen' zóalene' žo'o.

Toze nak da' žxen láže'žo, dan' bliž Dios žo'o nich yebélenlžon.

⁵ Toze nak Xanžon', na' toze da' žejle'žo, na' toze da' bezoažo nis.

⁶ Toze nak Dios, Bennen' nake' Xažo yógo'težo.

Le' z̄nna bi'e yógo'težo, na' z̄konle' žin yógo'težo,
na' zoakze' Le' lo yichj lázdo'žo yógo'težo.

⁷ To tožo nzi'žo to yela' wak che Dios kan nak da' benn Benne' Criston' che chežo.
⁸ Naken ki kan nyejw le'e yiche la'y, da' z̄nna:

Beyepe' ya'abá che Dios, na' bchi'e benne' zan, benne' ka' beslé' lo na' da' xiwe'.
Bdise' chegak benách ka' da' žonnze' chégake'.

⁹ ¿Bižkze zejlás dan' z̄nna: "beyepe'?"
Žsedlen žo'o betje' zga'ale, na' ble'e že'le lo yežlyó nga. ¹⁰ Bennen' betje' nake' Bennen' beyepe' žá'teže ya'abale nich besché'e yógo'te len da' nakkze' Le'. ¹¹ Benne' Criston' bennkze' che chežo yela' wak chie' ka':

Bi'e baľe benne' ka' latje gákgage' wbás chie' ka'.

Bene' ga zchaljgak yebaľe benne' ka' lo wláz Dios.

Bseľe'e yebaľe benne' ka' chejcháljgake' diža' chawen'.

Bnnite' yebaľe benne' ka' nich gape chí'igake' benách chie' ka'.

Wžíe' yebaľe' nich wsédgekle' benách chie' ka'.

¹² Benne' Criston' bpa'kze' benách chie' ka' nich gak góngake' xchine', nich góngake' ga gaggak dot li laže' benne' ka' zej nake' ka' beľa' žen chekze' Le'. ¹³ Ki gaken na' zejte yeyakžo toze yógo'težo kan žejle'žo che Benne' Criston', Ži'n Dios, na' kan nónbia'žo-ne'. Gakžo waľe, na' yeyakžo dot kan nakkze Benne' Criston'. ¹⁴ Biž gakžo ka' xkwide' ka', kan zej nak benne' ka' la' zchá'tegake' kan žóngake', na' zej nake' ka' to da' zejen law nis yego, o ka' to da' zche' bíte'teže be' žaken, na' zzi' lo ná'gake' bíte'teže diža' da' žsedle no benne' légage', bennen' žon láže'le' légage' len yela' sina' chie', na' žone' ga zchíxgekle' benách ka'. ¹⁵ Na'a, dan' nži'ilžo žo'o lježžo ka', žala' wchaljžo da' naken dot da' li nich gak yeyakžo dot kan nak Benne' Criston', na' gakžo toze len Le', Bennen' nake' Xane dot beľa' žen chie', da' nakžo žo'o. ¹⁶ Benne' Criston' žonkze' ga nžag chawe' beľa' žen chie', da' nakžo žo'o, na' dot beľa' žen chien' nžagen tzen ni'a che da' žon toze beľa' žen chien'. Kate' žonžo xchinžo to tožo žo'o, žo'o na' nžagžo beľa' žen

chien', na' doten z̄golen, na' žaken dot li laže', kan zej žakže dot li laže' kan nži'ilžo lježžo ka'.

Yela' nban kobe da' napžo dan' nakžo che Jesús

¹⁷ Lo wláz Xanžon' žapa' le'e da' ni, na' zdian' lo na'le, z̄nnia': biž gonle kan žongak benne' ka' bi zej nónbi'e Dios, benne' ka' žóngake' kan želzá' láže'gakze', ¹⁸ na' zej nchol yichj lázdo'gake'. Dan' zej nake' benne' bi nnezle ka', na' zej non zižje lázdo'gake', che len bi zej nzi'e yela' nban da' žonn Dios chežo.

¹⁹ Bi žedoé'egekle'.

Bde kwíngake' nich góngake' da' zinnj.
Dot láže'gake' žóngake' yógo'te da' kegle.

²⁰ Benne' ka' bsédgekle' le'e kan nak che Benne' Criston', bi bsédgekle' le'e gonle kan žongak benách ki. ²¹ Da' naken dot da' li da' bėnlele kan nak che Benne' Criston', na' da' nakle chie' Le', žsédgeklen le'e da' naken dot da' li da' zóalenen Jesusen'. ²² Le nna bia' yela' benachze chele da' gokle zga'ale, dan' z̄nitlen ni'a che yela' zze laže' chele da' kegle dan' ben láže'len le'e. ²³ Le yeyák kobe lo yichj lázdo'le, na' lo be' nákkzele. ²⁴ Le si' yela' benách kobe da' žon Dios kan nakkze' Le', dan' zla' lawn dan' žonen ga žonle da' naken chawe', na' da' naken li laže'.

²⁵ Che len, biž gon láže'le. Yógo'težo žala' wcháljlenžo lježžo ka' da' naken dot da' li, dan' nžagžo yógo'težo beľa' žen che Benne' Criston'.

²⁶ Cha' ža'le, bi žala' gonle doľa'. Bi ža'le scha. ²⁷ Bi be gonle da' wnné xjon latje da' xiwe' nna bian' le'e.

²⁸ No benne' z̄bane' žala' wsane' yela' wbán chie', na' cheje' wen žin nich gata' chie' bi da' wnezjwe' chegak benách yache' ka'.

²⁹ Bi nne zi'le, san le nna da' naken chawe', da' gákl̄enen no benne' yenlen', na' gonen ga gak chawe' che bennen'. ³⁰ Bi gonle nyache' laže' Dios Be' La'y, dan' nak bia' nakle che Dios dan' zoalen Dios Be' La'y na' le'e, na' žin ža' yeyóž yeslé' le'e lo na' doľa'.

³¹ Le kwas ladjwle le'e:

Yela' zge'el, na' yela' zža'a,
na' yela' zze laže',
na' yela' zdile diža', na' yela' wnné zi',
na' yógo'te da' kegle.

³² Žala' gakte ži'i laže', na' yeyache' láže'lele lježle tole yetole, na' yenít lawle che lježle tole yetole, kan ben Dios, benít lawe' chele le'e dan' nakle toze len Benne' Criston'.

5

Kan žala' gakte benne' ka' zej nake' zi'n Dios

¹ Dan' nakle zi'nkze Dios, na' Le' nži'ile' le'e, le we' laže' gakte kan nake' Le'. ² Kan nak yógo'te da' žonle, žala' ži'ilele lježle ka', kan Benne' Criston' bži'ile'ele' žo'o, na' bde kwine' lo yela' got lo wlazžo žo'o. Ben kwine' ka to biado' žotžo-ba' law Dios ni'a che doła' da' nbága'žo. Lezka' goke' ka to da' zla' zix, da' žaz laže' Dios, dan' zko'žo lo bkog la'y chie'.

³ Dan' nakle che Dios, bi gonle da' sban, na' bi gonle da' kegle, na' bi dan' láže'le yela' gape. Naž bi gak nitó benne' bi da' nnie' chele. ⁴ Bi nnale da' sban o da' wen laže' o diža' ka'ze, da' ka' bi žala' gonle, san gakte chawe' ye'le Dios: “Žóxkeno'.” ⁵ Ba nnézkzelele bi chaz nitó benne' gan zna bia' Benne' Criston' tzen len Dios, bennen' žone' da' sban, o bennen' žone' da' kegle, o bennen' zdan laže'e yela' gape. Bennen' zdan laže'e yela' gape nake' ka to benne' zka'n zene' lo'a ka'. ⁶ Bi we'le latje no benne' gon láže'le' le'e len da' bi naken dot da' li. Ni'a che doła' ki Dios gone' zia benne' ka' bi žóngake' kan zna xtiže'e. ⁷ Bi gónlenle tzen benách ki.

⁸ Zga'ale wyo'ole le'e da' nak chol, san na'a yo'ole baní' che Dios, dan' nakle toze len Xanžon'. Le gon da' naken che banín', ⁹ dan' žon banín' ga gakte ži'i laže', na' ga wchalžžo da' naken dot da' li, na' ga gakte chawe'. ¹⁰ Le we' laže' nnézkzelele da' žaz laže' Xanžon'. ¹¹ Bi gónlenle tzen benne' ka' žóngake' da' zinnj, dan' žóngake' gan nak chol, san le yebéj lawe' law dan' žóngake'. ¹² Yedoé'elžo wchalžžo kan nak da' žongak benne' ka' ngáche'ze. ¹³ Kate' bi da' yebejžo lawe' law, gak bia' yógo'te kan zej naken, dan' gon da' nak baní' ga gak bia' yógo'ten. ¹⁴ Che len nyejw le'e yiche da' znan:

Bebán, le' na' ztaso'.

Wyase ladjw benne' gat ka'.

Benne' Criston' wza'ni'e chio'.

¹⁵ Le wia kwine' kan žonle. Bi gakte benne' bi žejní'igekle', san le gak benne' žejní'igekle'. ¹⁶ Le wkonle žin latje da' den chele dan' ba zoažo ža bi žak chawe' chežo. ¹⁷ Bi gakte benne' bi nnezle ka'. Le we' laže' chejní'ilele da' žénele Xanžon' gonlen. ¹⁸ Bi sóžlele, dan' gon yela' zzožle ga nítlele to chi'ize. Le we' latje nna bia' Dios Be' La'y le'e. ¹⁹ Le wchalžen lježle tole yetole, wkonlele žin salmo ka', na' da' ka' žol-le che Dios, na' da' ka' žol-le ni'a che Dios Be' La'y. Dot láže'žo žala' golžo che Dios da' wká'n zenen Le'. ²⁰ Le wkonle žin la Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' le ye' Xažo Dios: “Žóxkeno'” ni'a che yógo'te da' žaken.

Kan žala' gonžo chagak lježžo ka'

²¹ Le gon kan zna xtiža' lježle tole yetole nich ki wká'n zenle Dios.

²² Le'e, no'le ka', le gon kan zna xtiža'gak benne' byo che chele, kan žala' gonle kan zna xtiža' Xanžon'. ²³ Ki žala' gonle dan' zna bia' to benne' byo zo'le kan žon Benne' Criston', zna bi'e benách chie' ka'. Benne' Criston' nake' Benne' žeslé' benách chie' ka', benne' ka' zej nžage' belá' žen chie' Le'. ²⁴ Kan žongak benách ka' che Benne' Criston' kan zna xtiže'e, lezka' žala' gongak no'le ka' kan zna xtiža'gak benne' byo che chégake' lo yógo'te da' žaken.

²⁵ Le'e, benne' byo ka', le ži'il no'le che chele kan Benne' Criston' nži'ile' benách chie' ka', na' bde kwine' nich gote' lo wlázkake'. ²⁶ Ki got Benne' Criston' nich wnnite'e benách chie' ka' lo na' Dios, na' zej nyaže' to lo nis da' naken xtiže'e. ²⁷ Got Benne' Criston' lo wlázkake' nich gak wzíe' légake' law Dios, zej nake' ka to laže' xtan, da' bi naken sban, na' bi xonjen, na' bi zoa nitó da' zchinnjen, dan' žone' ga gákgake' dot chawe', na' ga bi gak nitó benne' bi da' nnie' chégake'. ²⁸ Le ži'il no'le che chele kan nži'il kwine'. No benne' byo nži'ile' zo'le, nži'il kwine'. ²⁹ Bi zoa no benne' žon zi' kwine', san zraw kwine', na' žape chi'i kwine', kan žon Benne' Criston' len benách chie' ka', ³⁰ benne' ka' zej nžage' belá' žen chie', na' žo'o nžagžo belá' žen chien'. Nakžo žo'o ka' xpele'e, na' žit chie' ka'. ³¹ Lezka' nyejw le'e yiche la'y da' znan: “Che len benne' byo žala' wka'ne' xa xne'e

nich chejsóalene' no'le chie', na' da' chope' yeyákake' ka toze benne'." ³² Da' ni da' nyejwn le'e yiche zloe'elen law to da' naken dot da' li, na' neda' žekla' lezka' zchaljen kan nak che Benne' Criston', na' chegak benách chie' ka'. ³³ Lezka' zchaljen kan nak chele. Yógo'tele le'e, benne' byo ka', žala' ží'ilele no'le che chele kan nži'il kwinle, na' le'e, no'le ka', žala' gaple ba la'ne benne' byon' che chele.

6

¹ Le'e, xkwide' ka', žala' gonle kan znná xtiža'gak xa xna'le nich ki gonle kan znná xtiža' Xanžon'. Žala' gonle da' naken chawe'. ² Da' bchi'le Dios da' naken blo, dan' zchen' to da' bchebe laže'e gone', naken da' znnan: "Wdape ba la'ne xa xno'o, ³ na' gak chawe' chio', na' scha so' nbano' yežlyó nga."

⁴ Le'e, benne' ka' nakle xagak xkwide' ka', bi gonle ga ža'agak zi'nle ka', san le yesgól légakbe', na' le sel-gakbe' snia, na' le wsedle-gakbe' kan žaz laže' Xanžon'.

⁵ Le'e, nólele le'e nakle benne' ndo'w ka', le gon dot láže'le kan znná xtiža'gak xanle ka', benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, na' le gape-gake' ba la'ne lo yela' zžebe chele, na' le gon xchingake' kan žala' gonle xchin Benne' Criston'. ⁶ Le gon xchingake', kégeze kate' ne zwiagake' le'e, nich yežójzele chawe' lágake', san dot láže'le le gon xchingake' kan žaz laže' Dios, kan žala' gonle xchin Benne' Criston'. ⁷ Dot láže'le le gon xchingake', na' ki gaken, gonle xchin Xanžon', na' kégeze xchingak benách ka'. ⁸ Nnézkzelele kan gon Xanžon'. Yebi'e che chežo kan zej nak da' chawe' da' žonžo cha' nakžo benne' ndo'w ka', o cha' bi ndo'žo.

⁹ Le'e, benne' ka' zej yo'o benne' ndo'w ka' lo na'le, le gon chawe' chegak wen žin chele ka', na' bi wchébele légake'. Le chejsá' laže' kan nak chele, yo'ole lo na' Xanžo, Bennen' zoe' ya'abá che Dios, tlebe kan nak chégake', na' Le' bi zche'e kan žone' che to to benne' ka'.

Dios žonne' chežo da' ka' žon chóchgaken žo'o

¹⁰ Na'a, zí'na'do' ka', le gak choch dan' nakle toze len Xanžon', na' zoalen yela' wak zen chie' le'e. ¹¹ Le gape chi'i kwinle,

wkónlele žin da' ka' žonn Dios chežo, da' ka' žape chí'igaken žo'o, nich gak soale choch katen' yénele da' xiwe' gonen ga bága'le doľa'. ¹² Bi zdíl-lenžežo benách ka', benne' zej nake' beľa', na' žit, san zdíl-lenžo yela' wnná bia' chegak be' xiwe' ka', be' ka' želdán lo be'ze, na' žónlengaken tzen benne' ka' znná biá'gake', na' benne' ka' nzi' lo ná'gake' yela' wnná bia', na' benne' blo ka', be' ka' zej nnitan' yežlyó nga gan nak chol.

¹³ Che len:

Le si' yógo'te da' ka' žonn Dios chežo, da' ka' žape chí'igaken žo'o, nich kate' žin ža katen' gak da' bi naken chawe' chežo, na' gak sóeelen, na' kate' yeyóž gonle ki, na' ga'nle choch.

¹⁴ Le soa choch.

Le si' da' naken dot da' li, da' gaken chele ka to yid da' nžejen le'le.

Le gak chawe', na' da' naken chawe' gape chi'in le'e kan žon to laže' žeje da' žape chi'in lcho'w to benne' žeje' lo wdile.

¹⁵ Le soa ban laže' nich gak wchaljle diža' chawen' da' zka'n žin yichj lázdo'žo law Dios, kan zoa ban laže' to benne' žeje' lo wdile, na' zleje' zele' ni'e.

¹⁶ Da' naken blo, yela' žejlé' chele che Benne' Criston' gaken chele ka to da' naken choch da' wzele lawle, nich bi gaľa' da' ka' wsé da' xiwe' le'e, da' ka' zej naken ka yag ntóche'do' ka' da' žia yi' láwe'gaken.

¹⁷ Yela' žeslá gaken chele ka to lo'o ya da' gape chi'in yichjle.

Xtiža' Dios gaken chele ka to ya ntoche' da' žonn Dios Be' la'y chežo, nich wtíl-lenžon da' bi naken chawe'.

¹⁸ Le gon yógo'te da' ki, na' le wchaljlen Dios, na' le nnable-ne' gáklene' le'e.

Le wchaljenteze Dios, zoalen Dios Be' La'y le'e.

Nich gonle da' ki, žala' soale ban laže', na' bi yedó láže'le, na' nnáblele Dios gáklene' benne' ka' zej nake' chie' Le'. ¹⁹ Lewchaljlen Dios, na' le nnable-ne' gáklene' neda', na' wzejni'ile' neda' da' nnia' katen' žala' wchalja', na' gone' ga gaka' wechóg laže' katen' wchalja', nich gak wzejni'ila' benách ka' kan nak da' ngache' che diža' chawen'.

²⁰ Dios bdie' lo na'a diža' chawen' nich wchaljan', na' dan' bena' ki nyejwa' liž ya nga. Le wchaljlen Dios cha', na' le

nnable-ne' gone' ga gaka' wechóg laže' nich
wchalja' diža' chawen', kan žala' gona'.

Da' bchalj Pablo kate' ze lawte

²¹ Tíkiko, lježžo na' nži'ilžo-ne', na' žone'
xchin Xanžon' dot laže'e, wloe'ele' le'e dot
kan žak chia' nga, na' kan žona'. ²² Che
len, sela'a-ne' gan zoale, na' wloe'ele' le'e kan
žaken cheto', na' gon choche' le'e.

²³ Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús,
Benne' Criston', wká'n žie' yichj lázdo'le,
na' gone' ga gata' chele yela' nži'il da'
nžagen yela' žejlé' chele che Benne' Criston',
yógo'tele na' nakle chie' Le'. ²⁴ Dios gon
chawe'e le'e, yógo'tele na' nží'ilele Xanžo
Jesús, Benne' Criston', na' nak li laže' yela'
nži'il chele Le'. Ka'kze gaken.

DIŽA' DA' BSEĽA' PABLO LO YEŽ FILIPOS

Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús

¹ Neda', Pablo, žapa' le'e "Padiox", le'e na' žejle'le che Jesús, Benne' Criston', na' nólele žáklenle benách chie' ka', na' nólele le'e žape chi'ile légage'. Zoale yež Filipos, na' nakle che Dios, na' nakle toze len Jesusen'. Xkwide' Timoteo žónlenbe' neda' tzen, na' nakto' wen žin che Jesusen'. ² Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le.

Pablo znnable' Dios gáklene' benách ka' che Jesús

³ Žapa' Dios: "Žóxkeno'" kate' zza' laža'a chele le'e. ⁴ Žebela' kate' zcháljléna' Dios, na' znnabla'-ne' gáklene' le'e ⁵ dan' žejsá' laža'a kan bėnlenle neda' tzen žin che diža' chawen'. Wzó lawle žonle žin na' ža na' bėnlen, na' žonlen na' zejte na'a ža. ⁶ Dios wzó lawe' žone' to da' naken chawe' lo yichj lázdo'le. Žxen laža'a Le' gónteze' ki na' zejte ža yelá' Jesús, Benne' Criston'. ⁷ Kan zza' laža'a chele naken kan žala' gona' dan' nží'ile'ela' le'e. Yógo'tele žebėlenlele da' žonn Dios chežo, na' lo be' nakkzle žónlenle neda' tzen kate' ne nyejwa' liž ya nga, na' ki gonle kate' žina' lawgak benne' yolawe' ka' nich wlo'e'ela' law, na' gon chi'a diža' chawen' che Benne' Criston'. ⁸ Nnézkzele Dios kan nží'ile'ela' le'e. Naken kan Jesús, Benne' Criston', nží'ile'ekzele' žo'o. ⁹ Znnabla' Dios gone' ga ží'izelele lježle ka', na' gónnli'e yela' sina', na' yela' žejní'il chele, ¹⁰ nich gak kwele da' nákle'eže chawe'. Cha' gaken ki chele, na' gakle dot chawe', na' bi gak nitó benne' bi da' nnie' chele ža na' yelá' Benne' Criston'. ¹¹ Da' nakle nak bian' da' naken chawe' da' žon Benne' Criston' lo yichj lázdo'le nich la' law yela' baní' che Dios, na' nich ga'n zene' Le'.

Zoažo nbanžo nich gakžo kan nak Jesús

¹² Zí'na'do' ka', žėnela' nnėzlele da' ni: yógo'te da' goken chia' góklėnen neda' nich gota' latje chia' bchalja' diža' chawen'. ¹³ Ka' goken, yógo'te ni'a na'gak

benne' yolawe' ka' len yezika' benne' ka', nnėzgekle' nyejwa' liž ya nga dan' žona' xchin Benne' Criston'. ¹⁴ Dan' nyejwa' neda' liž ya nga, yeláte'ze ndachgak lježžo ka', benne' ka' nníta'gake' nga, zej nakže' benne' wechóg laže' ka', na' žxen láže'gake' Xanžon', na' biž zžėbegake' zcháljgake' xtiža' Dios.

¹⁵ Da' li bale' zcháljgake' che Benne' Criston' dan' zgė'egekle' neda', na' želdíl diže'e, san yebale' zcháljgake' chie' dot li láže'gake'. ¹⁶ Benne' ka' zgė'egekle' neda' zcháljgake' che Benne' Criston' lo yela' zka'n zen kwíngake', na' kege dot li láže'gake'. Žėnegekle' wsaka' zí'gake' neda' kate' ne nyejwa' liž ya nga. ¹⁷ Benne' dot laže' ka', lo yela' nží'il chėgake' zcháljgake' chie' Le', dan' nnėzgekle' Dios na'kze bdie' lo na'a žin da' žona', zchalja' diža' chawen'. ¹⁸ Bi žonen ga že' zedla'. Žebela' dan' zcháljgake' che Benne' Criston' nákteze, cha' zcháljgake' dot láže'gake' o cha' bi žóngaken' ki.

Na'a, žebėžela' ¹⁹ dan' nnezla' yelá' neda' lo da' žaken chia', nyejwa' liž ya nga, dan' znnáblele le'e Dios gaken ki, na' dan' žaklen Dios Be' La'y neda'. Nake' Le' Bennen' žsela' Jesús, Benne' Criston', chežo. ²⁰ Ki žėnela', na' žxen laža'a Dios, gone' ga bi yedoe'ela', na' gone' ga gak wchalja' lo yela' wechóg laže', na' lo na'a neda' gá'nteze zen Benne' Criston' na'a ža, na' yógo'te ža da' zá'gaken, cha' gon byenen la' gattia' o cha' soa' nbana'. ²¹ Kan žekla' neda', cha' zoa' nbana', naken nich gaka' kan nak Benne' Criston', na' cha' gata', gaken to da' nakžen chawe'. ²² Cha' gak gona' žin da' gáklėnen diža' chawen' che Benne' Criston' cha' soaza' nbana', bi nnezla' bile žala' kwian'. ²³ Nak zede kwian'. Žėnela' gata' nich chejsóalėna' Benne' Criston', da' gakžen chawe' chia', ²⁴ san žonže byenen soaza' nbana' nich gak gáklėna' le'e. ²⁵ Dan' nnezla' naken ki, lezka' nnezla' gá'nłėna' le'e nich gáklėna' le'e nich gakže li laže' kan žejle'le che Benne' Criston', na' yebėželele dan' žejle'le chie' Le'. ²⁶ Ki naken, yedjsóalėna' le'e da' yoble, da' gonen ga chaz láže'le Jesús, Benne' Criston', ni'a che da' gone', gáklėne' neda'.

²⁷ Le we' láže'ze gake kan naken tlebe

len diža' chawen' che Benne' Criston'. Ki gaken, cha' yedjwía' le'e o cha' soa' zi'to', yenla' nakle choch, na' nakle toze kan žonle tzen žin che da' žejle'žo, dan' zan' chežo ni'a che diža' chawen'. ²⁸ Bi we'le latje benne' ka' bi zlé'egekle' le'e chawe' nich bi wchébegake' le'e. Da' ni wlo'e'elen légake' kwia yí'gake', san yelale le'e, dan' gak bia' Dios žáklenkze' le'e. ²⁹ Dios žonne' le'e latje gonle xchin Benne' Criston', kégeze kan žejle'le chie', san lezka' kan zzáka'le katen' žonle xchinen'. ³⁰ Na'a, gak gónlenle neda' tzen we' láže'žo wchaljžo diža' chawen'. Blé'ekzelele kan wzaka'a katen' bena' ki zga'ale, na' žénelele kan lezka' zžaka'a na'a.

2

Jesús goke' gaxjw laže', na' wzi'e yela' zen

¹ Dan' Benne' Criston' žon choche' le'e, na' lo yela' nži'il chie' žeyache' láže'le' le'e, na' nakle toze len Dios Be' La'y, na' nži'ilele lježle ka', na' žeyache' láže'lele lježle tole yetole, ² le gon ga yebéle'ežela'. Nich gonle ki, žala' gake toze len lježle ka', na' gak toze kan nži'ilele lježle tole yetole. Lezka' žala' gake toze lo be' nákkzele, na' kan zza' láže'le. ³ Kan nak da' žonle, bi be žala' gonle lo yela' zdan yela' gape chele o nich wká'n zen kwinle, san cháwe'do' žala' gonle yógo'te, na' bi géklele nákkzele le'e blo ka lježle ka'. ⁴ Lezka' le we' laže' gak chawe' chegak lježle ka', na' kege chele le'eze.

⁵ Žala' gake gaxjw laže' kan gok Jesús, Benne' Criston', gaxjw laže'. ⁶ Le' nake' tlebe kan nak Dios na'kze, san bi gokle' žala' gon byene' ga'ne' tlebe kan nak Dios. ⁷ Bzoakze' chela'ale yógo'te da' wdape', na' ben kwine' ka to benne' ndo'w. Golje' kan žaljak benách ka', na' goke' benách. ⁸ Katen' goke' benne', goke' gaxjw laže', na' bene' kan zna xtiža' Dios, na' gote'. Wdé'e le'e yag kroze kan žak che to benne' wen da' zinnj. ⁹ Che len Dios bechise' Le', na' bene' ga nake' blo ya'abá chie', na' bzoe' chie' to la da' záka'žen ka yógo'te lagak benách ka'. ¹⁰ Ki ben Dios nich wzóa zibgak yógo'te benne' ka', benne' nníta'gake' ya'abá chie', na' yežlyó nga, na' lo latje chol, katen' yéngekle' la Jesusen'. ¹¹ Yógo'tegake' nnágake' kwáselo nak Jesús,

Benne' Criston', Xángake' nich ga'n zen Xažo Dios.

Žala' gakžo ka da' ka' zgó'ogaken baní yežlyó nga

¹² Che len, zí'na'do' ka', kan bénlele da' wnnía' katen' wzóalena' le'e, na'a žon byenžen gonle kan znnía' kate' ne zoa' zi'to' gan zoale. Le gon xchin Xanžon' na' zejte yeyóž yeslé' le'e. Le gon ki lo yela' zžebe chele Le', na' lo yela' žžize. ¹³ Dios žonkze' žin lo yichj láždo'le, na' žone' ga žénelele gonle da' žaz laže'e Le', na' lezka' žonne' yela' wak chele nich gak gonlen.

¹⁴ Le gon yógo'te da' žala' gonle, na' bi be nnele chen, na' bi til díža'le. ¹⁵ Ki žala' gonle, nich bi gak nitó benne' bi da' nnie' chele, san nich gake li laže' zi'n Dios, na' gake dot chawe' yežlyó nga, gan zoale ladjw benách ka' bi zej nake' chawe', na' zzóagake' Dios chela'ale. Le'e zgo'le baní ladjwgake' kan zgo'ogak belj ya'abá ka' baní katen' nak chol nga. ¹⁶ Žonle ki kate' zchalje diža' da' zbánlenžo lágwage'. Cha' ki gonle, na' gak yebéle'ela' ni'a che da' nákkzele le'e ža na' yelá' Benne' Criston', dan' nnezla' kege dáche'ze wdía' gan ben zož gata', na' bénli'a žin. ¹⁷ Yela' žejlé' chele che Benne' Criston' nake to da' žaz laže' Dios. Chela' gon byenen gata' neda' nich gak li laže' yela' žejlé' chele chie' Le', yebela', na' gak da' chawe' chia' neda' tzen len yógo'tele le'e. ¹⁸ Lezka' žala' yebélele le'e, lježto' ka', dan' gak da' chawe' chele le'e tzen len neda'.

Kan žongak xkwide' Timoteo, na' xkwide' Epafrodito

¹⁹ Cha' ki žénele Xanžo Jesusen', žxen laža'a la' séla'tia' xkwide' Timoteo gan zoale, nich gak yebela' katen' yela'be' nga, na' yedjloé'elbe' neda' kan žaken chele. ²⁰ Tozbe' lebe' zza' láže'be' kan zza' laža'a neda', na' že' láže'le'elbe' le'e. ²¹ Yógo'te benne' yezika' že' láže'gake' da' nake chégakze'. Bi že' láže'gake' xchin Benne' Criston'. ²² Nnézkzelele kan ben xkwide' Timoteon', bežojbe' chawe'. Bénlenbe' neda' tzen žin che diža' chawen', na' nakbe' chia' ka to xkwide' byo, žónlenbe' xabe' tzen žin. ²³ Sela'a xkwide' Timoteon' gan zoale katen' nnezla' bi da' gaken chia' nga,

24 la'kze žxen laža'a Xanžon' gone' ga la' yedjwíatia' le'e.

25 Lezka' žekla' žon byenen seła'a bi' lježžo Epafrodito gan zoale. Xkwide' ni bēnlenbe' neda' tzen žin che Benne' Criston', na' wdíl-lento' da' xiwe'. Le'e bséla'kzele-be' ga zoa' ni nich gáklenbe' neda'. 26 Lebe' žénekelbe' yedjwíabe' le'e, lježto' ka', dan' že' láže'le'ebe' le'e dan' nnézlele wda'be' yižwé'. 27 Da' li wda'be' yižwé', na' gok gatbe', san Dios beyache' láže'le'-be', na' kégeze lebe', san lezka' beyache' láže'le' neda', nich bi gakže nyache' laža'a ka naka' na'a. 28 Che len, gónežela' seła'a-be' gan zoale nich gak yebélele da' yoble katen' yel'élele-be', na' biž gak nyache' laža'a neda'. 29 Le si' lo na'le-be' lo yela' žebél chele, dan' nakbe' bi' lježžo žejle'be' che Benne' Criston'. Le gape ba la'ne yógo'te benáchka' zej nake' kan nakbe' lebe', 30 dan' ben zož chebe' gatbe' dan' benbe' xchin Benne' Criston', na' dan' góklenbe' neda' lo wlazle le'e.

3

Da' naken dot chawe'

1 Na'a, zí'na'do' ka', le yebél dan' nakle toze len Xanžon'. Bi že' zedla' wzoja' chele da' yoble kan nak dan' bzoja' chele zga'ale, dan' gáklenen le'e. 2 Le gape chi'i kwínle chegak benne' ka' žóngake' da' zinnj. Zej nake' ka' bia yixe' snia ka', benne' ka' žon byéngake' chog lo beła' chegak benne' byo ka' da' nak bia' nzi'gake' xtiža' Dios. 3 Da' nak bian' nzi'žo xtiža' Dios, dan' naken dot li laže', zóalenen žo'o. Dan' žejle'žo che Dios, yo'o Dios Be' La'y yichj lázdo'žo, na' žebelžo dan' nakžo toze len Jesús, Benne' Criston'. Bi žxen láže'žo to da' žiazen lo beła' žen chežo. 4 La'kze žxen láže'žo naken ki, lezka' neda' de chia' to da' gak wxén laža'a. Cha' zoa no benne' žekle' yel'é dan' zoa da' chawe' da' bene', neda' ba benža' ka da' ben bennen':

5 Wžóg lo xpeła'a dan' nak bian' katen' goka' xono' ža.

Golja' ladjw biche' ljež benne' Israel ka'. Nbólēna' za'só Benjamín, zi'nkze Israel na'. Xa xna'a zej nake' benne' hebreo ka'. Goka' benne' yodo' fariseo kan bka'n zena' Dios.

6 Be' láže'li'a xtiže'e ga bžinte wžía laža'a benáchka' che Benne' Criston'.

Cha' wak to benne' gake' chawe' law Dios dan' žone' kan zma xtiža' Dios, bi gok no benne' bi da' nnie' chia'.

7 Na'a, da ka' bxen laža'a zga'ale, ba bzoan' chela'ale dan' naka' che Benne' Criston'.

8 Kégeze da' ki, san lezka' bnnita' chela'ale yógo'te da' zej den, nich gak gónbi'a Xanžo Jesús, Benne' Criston', dan' záka'težen ka yógo'te da' ka'. Nich gónbi'a Le' bnnita' chela'ale yógo'te da' ka', na' žekla' zej naken ka bebe, nich gata' chia' da' žonn Benne' Criston' chežo, 9 na' nich gaka' toze len Le'. Beyaka' chawe', kege dan' žona' kan zma xtiže'e, san Dios na'kze beyone' neda' chawe' dan' žejli'a che Benne' Criston', kan žeyone' chawe' yógo'te benne' ka' žejlé'gake' chie' Le'. 10 Žénezela' gónbi'a Benne' Criston', na' soalen yela' wak che Dios neda', dan' bkonle' žin katen' besbane' Benne' Criston' lo yela' got, na' nich gónlena' Le' tzen, saka'a neda' kan wzake'e Le', na' nich soa' gata' kan gote' Le', 11 dan' žxen laža'a Dios, yesbane' neda' lo yela' got.

Da' žonžo nich la'žo latje chežo

12 Bi znnia' ba napa' yógo'te da' ki da' gonn Dios chia', na' bi žekla' ba naka' dot chawe' lawe' Le'. Na'a, žon byena' gata' chia' yógo'te da' ka' dan' ba wzí' lo na' Jesús, Benne' Criston', neda'. 13 Le'e, zí'na'do' ka', bi na' gapa' da' ki, san toze da' žon byena'. Zzał laža'a da' ba napa', na' žon byena' gata' chia' da' za'. 14 Žona' kan žon to benne' taría taría žitje' lo witje nich gata' chie' to da' yebélenle'. Ki žona' nich gata' chia' da' bliž Dios žo'o nich gatan' chežo ya'abá chie' dan' nakžo toze len Jesús, Benne' Criston'.

15 Ki žala' gonžo yógo'težo žo'o, nak dot li laže' kan žejle'žo che Benne' Criston'. Cha' žéklele bálele žala' gonle to da' yoble, zmnabla' Dios wzejni'ile' le'e. 16 Na'a, kan nak da' ba nzi' lo na'žo, žala' góntezežon.

17 Le'e, zí'na'do' ka', le gon kan žona' neda'. Ba bsedlto' le'e kan žala' gonle. Le wia kan žongak benne' ka' žóngake' kan bento' neto'.

18 Ba gožkza' le'e zan chi'i, na' žapa' le'e da' yoble len yela' zbeže chia', znnia': da' žongak benne' zan žonen ga zej nake' ka benne' ka' bi zlé'egekle' Benne' Criston' chawe',

dan' zzóagake' chela'ale da' benkze' Le' le'e yag kroze. ¹⁹ Chjak benne' ka' žóngake' ki lo yi' gabíl dan' dios chégake' naken da' zzeze láže'gake', na' zka'n zen kwíngake' ni'a che da' žóngake', da' ka' žala' gonen ga yedoé'egekle'. Že' láže'zegake' da' de yežlyó nga, ²⁰ san žo'o že' láže'žo da' de ya'abá che Dios gan nbabžo, na' zbezžo ža yelá' Xanžo Jesús, Benne' Criston', Bennen' žeslé' žo'o, katen' yežoje' ya'abá che Dios. ²¹ Le' wché'e beła' žen chežo, da' kwia yi'kzen, na' gone' ga yeyaken kan nak beła' žen chekze' Le', da' soan to chi'ize. Ki gone' len yela' wak zen chie' da' wkonle' žin nich nna bi'e yógo'te.

4

Žala' yebétezelenlžo Xanžo

¹ Che len, zí'na'do' ka', le gak choch kan žejle'le che Xanžon'. Nží'ile'ela' le'e, na' žénela' yedjwía' le'e. Žonle le'e ga žebela', na' nakle chia' ka to da' chawe' da' benn Dios chia'.

² Le'e, Ebodia len Síntike, žáta'yoela' le'e gakle toze kan žala' gakgak benne' ka' zej nake' che Xanžon'. ³ Na'a, lježa' li laže', žénela' gákleno' chope' ka', dan' bénlengake' neda' tzen žin, bchaljto' diža' chawen', na' bénlengak Klemente len yezika' lježa' ka', neto' tzen. Ba zej nyejw lágake' ya'abá che Dios gan zej nyejw lagak benne' ka' ba de yela' nban da' zejlí kanne chégake'.

⁴ Le yebétezelenle Xanžon'. Da' yoble, znnia': Le yebél. ⁵ Le gak ži'i laže' len yógo'te benách ka'. Za' yelá' Xanžon'.

⁶ Bi kwe' zedle, san le nnable Dios da' žiažjen chele, na' le yi'e: "Žóxkeno'" ni'a che yógo'te dan' znnable. ⁷ Dios wká'n žie' yichj lázdo'le, kan zdetlen ka da' gak chejní'igekle benách ka'. Dan' zzoa žin yichj lázdo'žo gape chi'in yichj lázdo'le, na' da' zza' láže'le, dan' nakle toze len Jesús, Benne' Criston'.

Žala' sa' láže'žo da' naken chawe'

⁸ Da' žapa' le'e kate' ze lawte, zí'na'do' ka', le sa' láže'le che:
Da' ka' zej naken chawe'.
Da' ka' žon cháwe'gaken benách ka'.
Da' naken dot da' li.
Da' naken li laže'.
Da' žebélenlžo.
Da' naken dot laže'.

Da' naken xtan.

Da' žala' gapžon ba la'ne.

⁹ Le gon kan bsedla' le'e, dan' wzí' lo na'le, kan bcháljléna' le'e, na' kan bena' gan zoale. Dios, Bennen' žonne' chežo da' zka'n žin yichj lázdo'žo sóalene' le'e.

Da' chawe' da' bengak benne' yež Filipos ka' che Pablo

¹⁰ Žebélenla' Xanžon' dan' že' láže'le le'e neda' da' yoble. Bi znnia' goł láže'le neda', san bi na' gata' latje chele gáklénle neda'.

¹¹ Lezka', bi znnia' ki dan' zoa bi da' žiažjela', dan' ba nsedla' chaz laža'a da' dezen chia'.

¹² Ba wdía' lo yela' yache', na' lo yela' wnni'a. Nsedla' soa' nákteze, cha' neljla' o zbil zdona', na' cha' de chia' da' zenle'e o zoa bi da' žiažjela'. ¹³ Yógo'te zzáke'la' dan' Benne' Criston' žon choche' neda'. ¹⁴ Benle le'e da' chawe' katen' góklénle neda', na' beyón zenle neda' katen' wzaka'a.

¹⁵ Le'e, benne' yež Filipos ka', nnézkzelele kan gok chia' ža na' katen' bezá'a gan nbab Masedonia, nich bejchalja' diža' chawen'. Ládwwgak benách ka' che Benne' Criston', bi wzóa no benne' gókléne' neda', san lé'ezele góklénle neda'. Bséla'le chia' dan' bnéžjwlen, dan' wzí' lo na'le da' bzenla' le'e.

¹⁶ Katen' wzóa' lo yež Tesalónika, to chope chi'i bséla'le dan' bnéžjwlen chia' katen' byážjelan'. ¹⁷ Bi že' laža'a bi da' si'an, san žénela' gáta'že chele da' yebélenlelen ya'abá che Dios. ¹⁸ Žapa' le'e: ba wzí'a yógo'te dan' bséla'le chia', na' wdetle ka da' byážjela'.

Dan' bséla'le lo na' xkwide' Epafroditon' benen ga goken ki. Dan' bnéžjwlen naken ka to da' zla' zix da' zla'ten law Dios, na' ka to da' zgo'ožon law Dios da' žaz laže'e Le'.

¹⁹ Dios wnezjwe' chele yógo'te da' žiažjelele, kan nak yela' wnni'a da' žen' ya'abá chie', dan' nakle toze len Jesús, Benne' Criston'.

²⁰ ¡Ga'n zénteze Xažo Dios! Ka'kze gaken.

Benách ka' che Jesús žápegake' "Padiox" ljéžgake' ka'

²¹ Lo wlaza' neda', le gape "Padiox" benne' ka' zej nake' che Dios ga na', dan' zej nake' toze len Jesús, Benne' Criston'. Lježžo ka' nníta'gake' nga, benne' ka' žónlengake' neda' tzen, žápegake' le'e "Padiox." ²² Lezka' yógo'te benne' ka' nníta'gake' nga, benne'

ka' zej nake' che Dios, žápegake' le'e "Pa-
diox̄." Lezka' benne' wen žin ka' nníta'gake'
liž benne' z̄nna bi'e dot gan nbab Roma
žápegake' le'e "Padiox̄."

²³ Z̄nnabla' X̄anžo Jesús, Benne' Criston',
gon chawe'e yógo'tele le'e. Ka'kze gaken.

DIŽA' DA' BSEĽA' PABLO LO YEŽ COŁOSAS

Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús

1-2 Neda', Pablo, žapa' le'e "Padiox", nakle che Dios, na' nakle lježto' ka' žejle'le che Benne' Criston', na' zoale lo yež Colosas. Znnabla' Xažo Dios gon chawe'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le. Naka' wbás che Jesús, Benne' Criston', dan' žénele Dios gaka' ki. Bi' lježžo Timoteo žónlenbe' neda' tzen.

Pablo zcháljlene' Dios, na' žie' Le': "Žóxkeno"

3 Kate' zcháljlento' Dios, Xa Xanžo Jesús, Benne' Criston', žé'tezto'-ne': "Žóxkeno" ka' nak chele, na' znnablto'-ne' gon chawe'e le'e 4 dan' benlto' kan žejle'le che Jesús, Benne' Criston', na' kan nží'ilele yógo'te benne' ka' zej nake' che Dios. 5 Ki žonle dan' žxen láže'le da' bchebe laže' Xanžon' gonne' chele, Bennen' zoe' ya'abá che Dios, dan' bénlelen katen' bžin chele le'e da' naken dot da' li che diža' chawen'. 6 Diža' chawen' bžinen chele kan zžinen dot yežlyó nga. Žonen žin, na' zze diža' chen dot yežlyó nga, tlebe kan žaken gan zoale le'e. Ki žaken ža ni'te katen' bénlelen, na' zejte na'a ža, na' da' li bénbia'le kan žon chawe' Dios žo'o. 7 Epafras bsedle' le'e da' ni. Nake' benne' nží'ilžo-ne', na' žónlene' neto' tzen žin, na' lezka' nake' wen žin li laže' che Benne' Criston', na' žáklene' le'e. 8 Benne' ni bzenle' neto' kan nží'ilele lježle ka', da' gak gonlen dan' zoalen Dios Be' La'y le'e.

9 Che len lezka' neto', ža ni'te katen' gókbe'elto' da' ni, na' zejte na'a ža bi žsento' zcháljlento' Dios, na' znnablto'-ne' gáklene' le'e, na' gone' ga gónbia'le dot da' žénekzele' Le', na' wnezjwe' chele dot yela' žejní'il, na' yela' sina' da' zgo'o Dios Be' La'y lo yichj lázdo'žo. 10 Ki znnablto'-ne' nich gak gonle kan žala' gongak benne' ka' zej nake' che Xanžon', na' nich gak gonle yógo'te da' žaz laže'e Le', na' nich gak gonle yógo'te da' naken chawe', na' gakže li laže' kan nónbia'le Dios. 11 Znnablto'-ne' gon choche'

le'e, na' wnezjwe' chele yela' wak chawe' chie', nich gak sóelele yógo'te da' žaken, na' nich gakle zen laže', na' yebéle'elele. 12 Lo yela' žebél chele le ye' Xažo Dios: "Žóxkeno" dan' bdie' lo na'žo gata' chežo latje lo baní' chie', nich gónlenžo tzen benne' ka' zej nake' che Leze'. 13 Xažo Dios na'kze beslé' žo'o lo na' da' xiwe', dan' zna bian' latje chol, na' bdie' žo'o gan zna bia' Zi'nkze', Bennen' nží'ile'. 14 Zi'ne' na' beya'we' žo'o, katen' gote' lo wlazžo žo'o, na' benít lawe' chežo dola' da' wbága'žo.

Beyakžo toze len Dios dan' got Jesús lo wlazžo žo'o

15 Benne' Criston' nake' tlebe kan nak Dios na'kze, Bennen' bi gak le'elžo. Wzoakze Benne' Criston' zga'ale' ka' yógo'te da' ben Dios. 16 Lo na' Benne' Criston' ben Dios yógo'te da' zej den, da' ka' zej nnitan' ya'abá, na' da' ka' zej nnitan' yežlyó nga, da' ka' zle'elžon, na' da' ka' bi gak le'elžon, da' ka' zej naken latje blo ka', na' yela' wnná bia', na' da' ka' nzi' lo ná'gaken yela' zen, na' yela' wak che ya'abá che Dios, na' che yežlyó nga. Ben Dios yógo'te da' ka' lo na' Benne' Criston' nich yebélenle' Le' légaken. 17 Benne' Criston' wzoakze' zga'ale' ka' yógo'te da' zej den, na' yógo'ten nníta'gaken ni'a che yela' wak chie' Le'. 18 Benne' Criston' nake' Xangak benách chie' ka', na' znezjwe' yela' nban chégake'. Lezka' nake' Bennen' nežw bebane' to chi'ize lo yela' got. Zga'ale' Le' bebane' to chi'ize lo yela' got nich gake' blo lawgak yógo'te da' zej den. 19 Ka' goken dan' wyáz laže' Xažo Dios soa dot da' nakkze' Le' len Benne' Criston'. 20 Ni'a che da' ben Benne' Criston', Dios bene' ga gak gá'nľengak Le' chawe' yógo'te da' zej den, da' ka' zej nnitan' yežlyó nga, na' da' ka' zej nnitan' ya'abá. Beyone' légaken toze len Lekze' dan' blalj Benne' Criston' xchene' katen' gote' le'e yag kroze.

21 Le'e, zga'ale' bkwáslenle Dios, na' gokle ka' benne' ka' bi zlé'egekle' Dios chawe' lo yichj lázdo'le ni'a che zia da' wbága'le, san na'a ba beyone' le'e toze len Lekze'. 22 Ka' goken dan' Benne' Criston' bde kwine', na' gote' lo wlazle le'e nich gak wzie' le'e law Dios, nakle che Leze', na' nakle dot chawe', na' bi gak nitó benne' bi da' nnie' chele.

²³ Ki gaken cha' ga'nle choch kan žejle'le che Benne' Criston', na' gakte ka to yo'o da' že' lenen gže', na' cha' bi cha' lázdo'le kan žxen láže'le diža' chawen' dan' bēnlele, dan' zze diža' chen dot yežlyó nga dan' ben Dios zan ya'abá. Dios bzoe' neda', Pablo, nich gaka' wen žin che diža' chawen'.

Žin da' bde Dios lo na' Pablo

²⁴ Žebela' na'a ni'a che da' zzaka'a nich gáklēna' le'e, na' lo belā' žen chia' zzaka'lēna' Benne' Criston' tzen lo wláz belā' žen chie' Le', da' naken benách chie' ka'. ²⁵ Dios bene' ga naka' neda' wen žin chegak benách ka' che Benne' Criston', na' žona' xchin Dios, dan' bdie' lo na'a gona' nich gáklēna' le'e, na' wzenla' le'e dot kan nak xtiža' Dios. ²⁶ Zzejni'ila' benách ka' da' ngache', dan' bgachen' ža ni'te, na' nitó benne' bi gok gōnbi'en, san na'a Dios ba bzejni'ile' benách ka' zej nake' che Leze' kan nak chen. ²⁷ Dios gónekzele' gone' ga gōnbia'gak benách zi'to' ka' kan nak yeļa' wnni'a che dan' bgachen'. Ki znnā dan' bgachen': "Benne' Criston' nake' toze len le'e, na' nake' da' nak bian' gak chazle le'e lo baní' chie'."

²⁸ Zchaljto' che Benne' Criston', na' žsa'to' láže'gak yógo'te benách ka', na' žsedlto' légake' len yeļa' žejni'il che Dios, nich gak wzeto' yógo'te benách ka' law Dios, zej nake' dot chawe' dan' zej nake' toze len Jesús, Benne' Criston'. ²⁹ Nich gaken ki žona' žin, na' že' laža'a yeyóž gona' da' ni, zkonla' žin dot yeļa' wak, na' yeļa' wnná bia', da' ka' žonn Benne' Criston' chia'.

2

¹ Ljéža'do' ka', žēnela' nnézlele že' láže'li'a gona' da' gáklēnen le'e len benách ka' nníta'gake' lo yež Laodisea, na' lezka' yógo'te benne' ka' bi na' lé'egekle' neda'. ² Žona' ki nich gon chocha' yógo'tele le'e nich gakte toze lo yeļa' nži'il, na' gata' yeļa' žebél chele, na' gaple dot yeļa' wnni'a che yeļa' žxen láže' da' naken li láže', da' žonn yeļa' žejni'il chežo. Ki žaken nich gōnbia'le da' bgache' che Xažo Dios, dan' nakkzen Benne' Criston'. ³ Lo na' Benne' Criston' žebēlenlžo dot yeļa' wnni'a che yeļa' žejni'il, na' yeļa' sina' che Dios. ⁴ Da' ni žapa' le'e nich bi gak no benne' gon láže'le' le'e, bennen' yénele' chejle'žo da' wen láže'.

⁵ La'kze zoa' zi'to' gan zoale le'e lo belā' žen chia', lo be' nakkza' žónlēna' le'e toze, na' žebela' dan' ženla' že' cháwe'le, na' nakle choch kan žejle'le che Benne' Criston'.

⁶ Che len, kan wzí' lo na'le Xanžo Jesús, Benne' Criston', lezka' žala' gonle yógo'te da' gonle, zóalēne' Le' le'e. ⁷ Kan žon to yag, zzoan lwen gže', na' lezka' kan nyas to ze'e lo lenen, le soalen Benne' Criston'. Le soa choch kan žejle'le chie' Le', kan ba bsédlele. Le yé'teze Dios: "Žóxkeno'."

Da' kobe da' nakžo dan' nakžo toze len Jesús

⁸ Le gape chi'i kwinle nich bi we'le no benne' latje gon láže'le' le'e, bennen' wkonle' žin yeļa' žejni'il chegak benách ka', na' diža' ka' znnázegake' zej naken dot da' li, kan nak da' žónteze žongak benách ka', na' kan nak da' žsédgekke' benách ka', da' naken che yežlyó nga, na' kege da' naken xtiža' Benne' Criston'.

⁹ Dot da' nakkze Dios zóalēnen Benne' Criston' la'kze beyake' benách, ¹⁰ na' le'e naple dot da' nak Dios dan' nakle toze len Benne' Criston', Bennen' znnā bi'e yógo'te benne' wnná bia' ka', na' benne' ka' bi da' nzi' lo ná'gake'. ¹¹ Nžog lo belā' chegak benne' judío, benne' byo ka', da' zloe'elen nzi' lo ná'gake' xtiža' Dios, san le'e, dan' nakle toze len Benne' Criston', zoalen le'e da' zloe'elen Dios nzi' lo ne'e le'e, da' bi naken to da' nonen lo ni'a lo na'gak benách ka'. Benne' judío ka' zchóggake' to yiddo' chegak bi' byodo' ka', san le'e, ba nde che dot yeļa' benách chele da' bēnlenlen doļa'. Ki naken chele dan' bēnlenle Benne' Criston' tzen katen' gote' le'e yag kroze. ¹² Katen' bezoale le'e nis bgáche'lenle Benne' Criston' tzen lo yežw ba, na' bebánlenle-ne' tzen dan' bejle'le che Dios, len yeļa' wak chie' besbane' Benne' Criston' lo yeļa' got. ¹³ Zga'ale gokle le'e ka' benne' gat ka' ni'a che doļa' da' wbága'le, na' bi wzoalen le'e da' zloe'elen Dios nzi' lo ne'e le'e, san na'a Dios ba bene' ga zoale nbanle tzen len Benne' Criston', na' benít lawe' chele le'e yógo'te doļa' ka' da' wbága'le. ¹⁴ Dios bsole' da' ka' wbága'žo, da' ka' zej nyejwn le'e yiche lo da' bchi'le Moisés, da' ka' žesbága'gaken žo'o zia. Beké'e da' ka' wbága'žo, na' bde'en le'e yag kroze ka' to da' wbága' Benne' Criston'. ¹⁵ Katen'

got Benne' Criston' le'e yag krozen', beké'e yela' wnná bia' chegak be' xiwe' wnná bia' ka', na' chegak be' ka' nzi' lo ná'gaken yela' wak che da' xiwe', dan' bloe'ele' dan' zej nakkze be' xiwe' ka', na' beké'e yela' wnná bia' chégaken, katen' gote' le'e yag kroze na'.

Žala' we' láže'žo da' naken che ya'abá che Dios

16 Che len, bi we'le no benne' latje yesbage'e le'e zia ni'a che da' že'j žawle, o dan' bi žápele ža lni da' žápegak benne' Israel ka', da' žápegake' kate' zoa byo' že'n ka', na' ža la'y ka' chégake'. 17 Yógo'te da' ki zej naken ka to bxin che da' žala' gaken, na' zloé'ezegeklen da' napžo ni'a che Benne' Criston'. 18 Bi we'le no benne' latje gone' ga wnitle le'e da' žeyala' chele, bennen' žon byénli'e gaggak benne' ka' gaxjw laže', na' wka'n zéngake' wbás che ya'abá ka'. Znnágake' bloe'el Dios légake' da' ka' bi blé'egeklen', na' zka'n zen kwíngake' kan nak da' že'ze yíchjgake' lo yela' benachze chégake'. 19 No benne' žone' ki bi nake' toze len Benne' Criston', Bennen' nake' Xanžon', na' Le' zzoa choche' beła' žen chie', da' nakžo žo'o. Zwawen', na' žone' ga naken toze ni'a che da' zej lo žit lo bin, na' zgole beła' žen chie' na' kan žénele Dios wzenen'.

20 Le'e ba nátlenle Benne' Criston' tzen nich biž wchí'igekle da' wsedle ka' che yežlyó nga le'e. ¿Biž chen' žonle kan ne nakle che yežlyó nga, na' žo'le latje zchí'igekle da' wsedle ka' chen le'e? 21 Ki znnagak da' wsedle ka' che yežlyó nga:

Bi wkonle žin da' ni.

Bi gawo' dan'.

Bi kano' yetó da' den.

22 Yógo'te da' ki kwia yí'gaken katen' ba bkonlžo légaken žin. Ki zej nak da' ka' zchí'igekle benách ka', da' wsedle ka' nzi' lo ná'gake'. 23 Da' li, da' wsedle ki, žékgeklen benách ka' zej napen yela' žejni'il. Žóngaken ga zloe'el kwíngake' ka' benne' yodo' ka', na' ka' benne' gaxjw laže' ka', na' žsaka' zígake' beła' žen chégake', san da' wsedle ki bi žáklengaken légake' nich gak nna biá'gake' da' ka' zze láže'gake' lo yela' benachze chégake'.

3

1 Na'a, cha' le'e bebánlenle Benne' Criston' tzen, le we' laže' da' naken che ya'abá che Dios gan že' Benne' Criston' kwit li ža che Dios, gan nake' blo. 2 Le sa' laže' da' žaken ža'le, na' kege da' žaken yežlyó ngaze. 3 Naken chele ka ba natle, na' yela' nban chele žape chi'i Benne' Criston' gan zoakze Dios. 4 Le'e nbánlenle Benne' Criston' tzen. Kate' la' lawe' Le', naž la' lawle le'e tzen len Le' lo baní' chie'.

Yela' nban gole, na' yela' nban kobe

5 Che len, le gon ga kwia yi'gak da' zej zoalen le'e, da' ka' zej naken che yežlyó nga, da' ka' zej naken:

Da' kegle, na' da' zinnj,

na' da' zze láže'le da' kegle,

na' da' zze láže'le da' naken sban,

na' yela' zdan yela' gape.

Ki žala' gonle dan' no benne' zdan laže'e yela' gape nake' tlebe ka to benne' zka'n zene' lo'a ka', dan' bennen' zdan laže'en bi zdan laže'e Dios, na' bi gak wká'n zene' Le' dot laže'e. 6 Dan' žongak benách ka' da' ki, Dios gone' zia yógo'te benne' ka' bi žóngake' kan zna xtiže'e. 7 Lezka' benle le'e doła' ki katen' wyo'ole lo ná'gaken. 8 Na'a, biž gonle da' ki:

Biž ža'ale, na' biž gekle lježle ka' zi.

Biž gonle da' zia che no benne'.

Biž nne xiwe'le, na' biž wchaljle da' kegle.

9 Bi gon láže'le lježle tole yetole dan' ba bka'nle da' gokle zga'ale, na' da' ka' benle zga'ale. 10 Ba nakle le'e benách kobe ka', na' Dios žekobe' yichj láždo'le nich yeyákžele kan nak Bennen' beyone' le'e. Ki žala' gonle nich gónbia'le Le' dot kan nake' Le'. 11 Dan' ba nakžo toze len Benne' Criston':

Biž nakžo benne' zi'to' ka', na' benne' judío ka'.

Biž nakžo benne' ka' nžog lo beła' chégake' da' nak bian' zej nzi'e xtiža' Dios, na' benne' ka' bi nžog lo beła' chégake' dan' nak bian'.

Biž nakžo benne' ka' žejni'igekle', na' benne' ka' bi žejni'igekle'.

Biž nakžo benne' ndo'w ka', na' benne' bi zej ndo'e.

Na'a, Benne' Criston' nake' dot da' zakan', na' nake' toze len yógo'težo.

12 Dios nži'ile' le'e, na' wžekze' le'e nich gake che Leze'. Che len, žala':

We' láže'le lježle ka', na' gake ži'i laže', na' gaŋjw laže', na' kwide' laže', na' zen laže'.

13 Cha' žak diža' bizjw tole len yetole, le soele len lježle tole yetole, na' le yenít law che lježle tole yetole kan ben Benne' Criston', benít lawe' chele le'e. 14 Da' nakže blo ka yógo'te da' ki, žala' ží'ilele yógo'te benách ka', dan' nak yela' nži'il da' žonen žo'o toze, na' li laže'. 15 Le we' latje da' zka'n ži yichj lázdo'žo nna bian' yichj lázdo'le. Dan' zka'n žin yichj lázdo'žo žonn Dios chežo. Che len bliže' le'e, nich gake toze lo belá' žen che Benne' Criston'. Le ye' Dios: "Žóxkeno'."

16 Le si' lo na'le xtiža' Benne' Criston' da' gaken chele ka to yela' wni'a zen. Dan' zoalen yela' žejní'il che Dios le'e, le wsedle, na' le wzejní'ile lježle tole yetole. Dot láže'le le goł che Dios salmo ka', na' da' ka' žoľle nich we lawle Le', na' da' la'y ka' da' žoľle, na' le ye' Dios: "Žóxkeno'." 17 Kan nak yógo'te da' žonle, da' naken da' zchaljen o žin da' žonlen, le gon yógo'ten lo la Xanžo Jesusen', na' le ye' Xažo Dios: "Žóxkeno'" dan' nak Benne' Criston' toze len le'e.

Da' žala' gonžo che lježžo ka' dan' nakžo che Jesús

18 Le'e, no'le ka' nžag ná'lenle benne' byo ka', le gon kan zna xtiža'gak benne' byo che chele, kan žala' gonle, dan' nakle che Xanžon'.

19 Le'e, benne' byo ka' nžag ná'lenle no'le ka', le ži'il no'le che chele, na' bi wchébele-ne'.

20 Le'e, xkwide' ka', le gon kan zna yógo'te xtiža'gak xa xna'le. Da' ni žaz laže' Xanžon'.

21 Le'e, nólele nakle xagak xkwide' ka', bi tetle sel-le zi'nle ka' snia, nich bi yexjw láže'gakbe'.

22 Le'e, nólele nakle benne' ndo'w ka', le gon kan zna yógo'te xtiža'gak benne' xanle yežlyó nga. Kégeze gonle ki katen' zwiagake' le'e kan žongak benne' ka' žénezegekle' góngake' ga chaz láže'gak benách ka', san dot láže'le le gon xchingake' kan žala' gongak benne' ka' zžébegake' Dios. 23 Kan nak yógo'te da' žonle, le gonen dot láže'le,

dan' gaken kan žonle xchin Xanžon', na' kege kan žónzele xchingak benách ka'.

24 Ba nnézkzelele yebí'i Xanžon' chele, na' wnezjwe' chele da' ba bkwez Dios chegak benne' ka' zej nake' ka' zi'nkze' ka'. Ki gaken dan' žonle xchin Xanžo Jesús, Benne' Criston'. 25 No benne' žone' da' kegle, yebí'i Xanžon' che bennen' kan nak da' kegle da' bene', dan' bi wchá' Dios kan žala' yebi'e che chegak benách ka'.

4

1 Le'e, nólele nakle xangak benách ka', le gon da' naken chawe', na' da' naken li laže', kan zkónlele žin benne' wen žin chele ka'. Le chejsá' laže' lezka' zoa Xanle ya'abá che Dios.

2 Le'e, yógo'tele, le wcháljenteze Dios. Le sóateze wcháljlenle-ne', na' le yi'e: "Žóxkeno'."

3 Kate' ne zcháljlenle Dios, lezka' le nnable' gáklene' neto', nich wnezjwe' neto' latje wchaljto' xtiža' Xanžon', nich gak wzejní'ילו' benách ka' da' ngache' kan nak che Benne' Criston'. Dan' žona' ki nyejwa' liž ya nga. 4 Lezka' le nnable' Dios wnezjwe' neda' latje wzejní'ila' benách ka' da' ngachen' kan žala' gona'.

5 Lo yela' žejní'il chele, le gon da' žonle lawgak benne' ka' bi žejlé'gake' che Benne' Criston'. Le wkonle binlo žin ža ka' gonn Dios chele nich gonle xchine'.

6 Žala' wchalje diža' cháwe'do' ka' nich sí'gaken benách ka', kan zži'ižo belá' zede' nich gaken dzi', na' ki nnézele kan žala' yecheble, bi da' ye'le to to benne'.

Benách ka' che Jesús žápegake' "Padiox" ljéžgake' ka'

7 Tíkiko wzenle' le'e da' žaken chia' nga. Nake' lježžo nži'ilžo-ne'. Lezka' nake' wen žin li laže' che Xanžon', na' žónlene' neda' tzen žin chie' Le'. 8 Che len žsela'a-ne' gan zoale, nich wzenle' le'e da' žaken chia', na' gon choche' le'e. 9 Onésimo, lježžon' nbáblene' le'e chéjlene' le' tzen. Lezka' nake' lježžo nži'ilžo-ne', na' žejli'e che Xanžon'. Chope' ki wzéngake' le'e yógo'te da' žaken nga.

10 Aristarko, benne' nyéjwlene' neda' tzen liž ya nga žape' le'e "Padiox'." Lezka' xkwide'

Markos, bi' byo che no'le zan Bernabé, žápebe' le'e "Padiox̄." Ba goža' le'e da' žala' gonle nich gákl̄enle x̄kwide' Markos na'. Cha' la'be' gan zoale, le gape-be' ba la'ne. ¹¹ Lezka' bennen' zoe' nga, bennen' lie' Jesús, na' zoa yetó le' Justo, žape' le'e "Padiox̄." Zej nnita' benne' zan, benne' judío ka', žejlé'gake' che Benne' Criston', san chonnze' ki ladjw benne' judío ka' žónl̄engake' neda' tzen žin che x̄tiža' Dios, na' žeyón zénle'egake' neda'. ¹² Epafras, bennen' nbabe' le'e, na' nake' wen žin che Benne' Criston', žape' le'e "Padiox̄." Dot laže'e zchálj̄lene' Dios, na' žáta'yoetezle' Le' gon chawe'e le'e nich gake' li laže', na' sóatezle gonle yógo'te da' žénekzele Dios. ¹³ Zzoa lia' kan nak che Epafras na', že' laže'e le'e, na' lezka' benne' ka' nníta'gake' lo yež Laodisea, na' lo yež Hierápolis. ¹⁴ Demas žape' le'e "Padiox̄" na' lezka' Lukas, bennen' žeyone' benách ka', žape' le'e "Padiox̄" na' nži'ilžo-ne'.

¹⁵ Le gape "Padiox̄" lježžo ka' nníta'gake' lo yež Laodisea, na' lezka' Ninfas len benne' ka' che Benne' Criston', benne' ka' zdóbgake' liže'. ¹⁶ Kate'yeyóž gol-le yiche ni gan zoale, le gon ga gólgaken benách ka' che Benne' Criston' nníta'gake' lo yež Laodisea. Le gol le'e yichen' séla'gak benách Laodisea ka' chele. ¹⁷ Le ye' Arkipo: "Be' laže' gono' žin da' bde Xanžon' lo no'o."

¹⁸ Neda', Pabło, zzojkza' díža'do' ni le'e yiche, znnia': žapa' le'e "Padiox̄." Le chejsá' laže' kan žak chia' ga nyejwa' liž ya ni. Znnabla' Dios gon chawe'e le'e. Ka'kze gaken.

DIŽA' NEŽW DA' BSEĽA' PABLO ĽO YEŽ TESALŎNIKA

Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús

¹ Neda', Pablo, žapa' le'e "Padiox", nakle che Benne' Criston', na' zoale Ľo yež Tesalónika. Nakle toze Ľen Dios, na' lezka' Ľen Xanžo Jesús, Benne' Criston'. Silbano Ľen xkwide' Timoteo žónlengake' neda' tzen. Znnabla' Xažo Dios, na' Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e, na' wká'n žie' yichj Ľázdo'le.

Da' nak bia' žejle'gak benne' Tesalónika ka' che Dios

² Žé'tezto' Dios: "Žóxkeno'" kate' žejsá' Ľáže'to' kan nak chele yógo'tele. Žejsá' Ľáže'tezto' le'e, na' zoa da' znnablto' Dios ni'a chele katen' zcháljleno'-ne'. ³ Žejsá' Ľáže'tezto' Ľaw Xažo Dios kan nak da' žonle dan' žejle'le che Benne' Criston', na' kan nak žin da' žonle dan' nží'ilele-ne', na' kan náktezle choch dan' žxen Ľáže'le Xanžo Jesús, Benne' Criston'. ⁴ Le'e, lježto' ka', Dios nží'ile' le'e, na' nnezlto' wžekze' Le' le'e. ⁵ Ki naken dan' wzí' Ľo na'le diža' chawen', da' zchaljton'. Kege Ľen díža'ze, san lezka' Ľen yela' wak bžinen chele, na' Dios Be' La'y ben chochen', na' dot Ľáže'le bxen Ľáže'len. Nnézkzelele kan gokto' gan zoale le'e dan' nží'ilto' le'e.

⁶ Le'e bcha' kwinle, na' žonle kan žonto' neto', na' lezka' kan ben Xanžon', dan' wzí' Ľo na'le xtiže'e, na' la'kze wzáka'le'ele, bebélele dan' yo'ole Dios Be' La'y. ⁷ Ki naken, ba nakle to da' nak bian' Ľawgak yógo'te benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Masedonia, na' gan nbab Akaya. ⁸ Ki naken dan' wzé xtiža' Xanžon' Ľo na'le le'e. Kégeze gan nbab Masedonia, na' gan nbab Akaya, san lezka' yógo'te latje wzé diža' kan žejle'le che Dios. Ki naken, bi žon byenen bi da' nnato', ⁹ dan' la' légakze benne' ka' zžéngkle' neto' kan wdaple neto' ba la'ne, na' kan bcha' kwinle, na' wléj yichjle lo'a ka', na' beyakle che Dios nich gonle xchin

Dios ban, Bennen' nakkze' Dios. ¹⁰ Na'a, zbezle ža yelá' Zi'n Dios, yežoje' ya'abá che Dios. Dios na'kze besbane' Le' Ľo yela' got. Benne' ni nake' Jesusen', Bennen' žeslé' žo'o Ľo doĽa', nich bi soa da' gonen ga gon Dios žo'o zia ža da' zan'.

2

Xchin Dios da' ben Pablo Ľo yež Tesalónika

¹ Le'e, lježto' ka', nnézkzelele žin che Dios da' benton' katen' wzóalento' le'e bi goken dáche'ze. ² Nnézlele kan gok cheto' Ľo yež Filipos, kan wzáka'to', na' bengak benne' ka' neto' zia. Naž katen' bla'to' gan zoale le'e gokto' wechóg Ľáže' dan' wzoalen Dios chežo neto', na' bzenlto' le'e diža' chawen' da' bde Dios Ľo na'to'. Ki bento' la'kze benne' wláž chele ka' bží'igake' che xtiža'to'. ³ Katen' bzenlto' le'e xtiža' Dios, bchaljto', kege dan' nchíxelto', na' kege dan' gónelto' si'to' bi da' den chele, na' bi ben Ľáže'lto' le'e. ⁴ Dan' žxen Ľáže' Dios neto', bdie' Ľo na'to' wchaljto' diža' chawe' chien', na' kíte'ze zchaljton'. Bi benton' nich chaz Ľáže'gak benách ka' da' žonto' san nich chaz Ľážen' Dios, Bennen' zchi'a Ľáže'e da' yo'on yichj Ľázdo'žo. ⁵ Nnézkzelele batkle bcháljleno' le'e da' wká'n zenen le'e, na' bi bebéj chawe' kwinto' kan žon no benne' žénele' si'e da' de chele. Nnézkzele Dios naken ki. ⁶ Bi wdiljto' yela' zen da' naken che yežlyó nga, dan' wka'nle le'e neto', na' kege da' wka'ngak benách ka' neto'. La'kze nzi' Ľo na'to' ye'to' le'e bi da' gonle dan' nakto' wbás ka' bseĽa' Benne' Criston', ⁷ wzóalento' le'e Ľo yela' ži'i Ľáže', na' bento' kan žongak xna'gak bi' že'ndo' ka', no'le ka' žape chí'igake' légakbe' Ľo yela' ži'i Ľáže'. ⁸ Ka' goken, bží'ile'elto' le'e, na' zejte gónelto' wdeto' Ľo na'le, kégeze diža' chawen' che Dios, san yeláte'ze bi goken wdekzto' Ľo na'le yela' nban cheto', dan' nží'ile'elto' le'e. ⁹ Žejsá' Ľáže'le, lježto' ka', kan goken katen' bzenlto' le'e diža' chawen' che Dios, kan béntezto' žin zede, na' Ľawe' ža, na' yele bento' žin nich bi wsaka' zi'to' nitole le'e.

¹⁰ Le'e, lježto' ka' žejle'le che Benne' Criston', gak wzóa lile le'e kan bento', na' nnézkzele Dios kan wdáleno' le'e dot kan žaz Ľáže' Dios, na' dot cháwe'do', na' kan bi gak nitó benne' nnie' chen. ¹¹ Lezka'

nnézlele kan bento' kan žon to xa xkwide' ka' chegak zi'ne' ka', bcháljento' le'e, na' ben chochto' le'e to tole. ¹² Bsa'to' láže'le gonle kan žala' gon no benne' nake' che Dios. Lekze' bliže' le'e nich gak chazle gan zna bi'e Le' lo baní' chie'.

¹³ Che len lezka' žé'tezto' Dios: "Žóxkeno'." Ki žonto' dan' wzí' lo na'le xtiža' Dios da' bēnlele, dan' bzenlto' le'e. Wzí' lo na'len, kege ka' xtiža' benachze, san kan da' li naken, xtiža' Dios naken. Xtiže'e na' žonen žin lo yichj lázdo'le le'e, le'e na' žejle'le che Benne' Criston'. ¹⁴ Le'e, lježto' ka', žaken chele kan žaken chegak benách ka' che Dios, benne' ka' zej nake' che Jesús, Benne' Criston', na' nníta'gake' gan nbab Judea. Ki naken dan' ba wzáka'le'ele lo na'gak benách wláž chele ka', tlebe kan wzáka'gake' légake' lo na'gak benách wláž chégake' ka', benne' ka' zej nake' benne' judío ka'. ¹⁵ Benne' judío ka' bétgake' Xanžo Jesusen', na' lezka' bétgake' benne' ka' bcháljgake' lo wláž Dios. Lezka' belbía láže'gake', na' blággake' neto'. Bi žóngake' da' žaz laže' Dios, dan' bi zlé'egekle' chawe' yógo'te benách zi'to' ka'. ¹⁶ Lezka' žsėjwgake' xnezto' neto', nich bi wcháljento' benách zi'to' ka', benne' ka' bi zej nbáblene' légake'. Ki žóngake' dan' zcháljento' légake' nich yelágake'. Ki žaken, zžántezgake' doła' ka' da' zej nbage'e, na' ba zej nbage'e zia da' gonen ga chog Dios chégake' kwia yí'gake'.

Pablo žénele' chejwíe' lježžo ka' lo yež Tesalónika

¹⁷ Na'a, lježto' ka', žak nyache' láže'to' kan žaken che to benne' wzebe dan' ben byene soato' zi'to' gan zoale le'e to chi'ido', san la'kze bi zle'elto' le'e, bi na' gal láže'to' le'e. Che len, žéneželto' ye'elto' le'e, dan' žak láže'le'eto' gonton'. ¹⁸ Che len lezka' gónelto' yidto' gan zoale, na' neda', Pablo, da' li be' laža'a yida' ga na' chope chonne chi'i, san bsejw da' xiwe' xnezto'. ¹⁹ Bizkze da' žonen ga žxen láže'to', o da' žon ga žebelto', o da' chawe' da' žala' gapto', da' yebélenlto' law Xanžo Jesús, Benne' Criston', katen' ye'elé'e? ěKege le'ekze na'? ²⁰ Le'ekze nakle da' žonen ga žak cheto' yela' ba nez zen, na' da' žonen ga žebelto'.

3

¹ Che len, kate' biž gok soelton', na' ben xtiža'to' ga'nto' chopto' lo yež Ate-nas, ² na' bséla'to' bi lježžo, Timoteo, gan zoale. Nakbe' bi wen žin che Dios, na' žónlenbe' neda' tzen zchaljto' diža' chawen' che Benne' Criston'. Bséla'to'-be' gan zoale nich gon chochbe' le'e, na' wzejni'ilbe' le'e kan žala' chejle'le che Benne' Criston', ³ nich bi gak chope laže' no benne' ladjwle le'e ni'a che da' žsaka' zi'gak benách ki neto', dan' nnézkzelele zoažo yežlyó nga nich soelžo da' ki. ⁴ Lezka' katen' wzóalento' le'e, bzenlto' le'e kan za' gak chežo da' wsaka' zígake' žo'o kan ba goken cheto', na' nnézkzelelen. ⁵ Che len, katen' biž gok soelan', na' bséla'a xkwide' Timoteon' gan zoale nich yed-jzenlbe' neda' kan nak chele, kan žejle'le che Benne' Criston', na' cha' da' xiwe', ben' žonen ga bága'gak benách ka' doła', bi bden le'e nez doła', na' cha' žin da' bento' gan zoale bi beyák dáche'ze.

⁶ Kate' bezá' xkwide' Timoteon' gan zoale, na' bežinbe' ga zoato' neto' ni, bzenlbe' neto' da' chawe', dan' gožbe' neto' kan žejle'le che Benne' Criston', na' kan nží'ilele lježžo ka', na' kan lo yela' ži'i laže' chele žejsá' láže'tezle neto', na' lezka' kan žak láže'le ye'elé'elele neto', kan neto' lezka' žak láže'to' ye'elto' le'e. ⁷ Che len, lježto' ka', katen' wzáka'to' yógo'te da' ka', na' da' zan da' goken cheto', naž gok da' beyón zenen neto' katen' benlto' kan žejle'le le'e che Benne' Criston'. ⁸ Na'a, beyák láže'to' dan' ženlto' zoale choch lo da' žejle'le che Xanžon'. ⁹ ěNakxkze gak ye'to' Dios: "Žóxkeno'" kan žala' gonto' ni'a che yógo'te da' ka' žóngaken ga žebéle'elto' law Dios chežo ni'a che da' nakle le'e? ¹⁰ De chgi' žližto' Dios, znnablto'-ne' lawe' ža, na' ye'le, nich gak ye'elto' le'e, nich gak wsa'to' da' žiážjelele kan nak da' žejle'le che Benne' Criston'.

¹¹ Na'a znnablto' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', ko'e neto' nez nich yidto' gan zoale. ¹² Lezka' znnablto' Xanžon' gone' ga gole, na' gak li laže' kan nží'ilele lježle tole yetole, na' kan nží'ilele yógo'te benách ka', kan neto' lezka' nží'ilto' le'e. ¹³ Lezka' znnablto'-ne' gone' ga gak choch,

na' dot chawe' yichj lázdo'le law Xažo Dios kan naken tlebe len da' nak la'y, na' gone' ki na' zejte ža yelá' Xanžo Jesús, Benne' Criston', tzen len benách la'y chie' ka'.

4

Da' žonžo da' žaz laže' Dios

¹ Yetó da' žon byenen, lježto' ka', ni'a che Xanžo Jesusen' žáta'yoelto' le'e, na' zchí'leto' le'e nich gonle kan nak da' ba bsedlto' le'e kan žala' gonle da' žaz laže' Dios. Kan ba žonle, ka'kze žala' góntezle.

² Ba nnézkzelele da' ka' gožto' le'e gonle, dan' wnnato' lo wláz Xanžo Jesusen'. ³ Da' žénele Dios naken gakle che Leze', na' biž gonle da' kegle. ⁴ Nnézlele to tole kan žala' sóalenle no'le che chele kan naken tlebe len da' nak la'y, na' gaple légage' ba la'ne. ⁵ Bi žala' sóalenle no'le chele lo yela' zze laže' da' sban, kan žongak benách ka' bi zej nake' che Dios, na' bi zej nónbi'e Dios. ⁶ Kan zej nak da' ki, bi žala' nitó benne' tete gone', na' bi gon láže'le' lježe' ngáche'ze, dan' chog Xanžo na'kze chegak yógo'te benne' ka' žóngake' da' ki kwia yí'gake', dan' gone' kan ba gožto' lježto' ka', na' bzenlton' le'e. ⁷ Dios bliže' žo'o, nich biž gonžo da' kegle, na' nich gakžo dot chawe' lawe' Le'. ⁸ Ki naken, no benne' zzoe' chela'ale da' ni, kege benachze zzoe' chela'ale, san Dios na'kze zzoe' chela'ale, dan' bselá' Dios Dios Be' La'y nich sóalene' žo'o, na' Lekze' zrne' da' ni.

⁹ Bi žon byenen wzoja' chele le'e le'e yiche kan žala' ží'ilele lježle ka', dan' Dios na'kze ba bsedle' le'e kan žala' ží'ilele lježle tole yetole. ¹⁰ Da' li nží'ilele yógo'te lježžo ka', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Masedonia. Na'a, žáta'yoelto' le'e, lježto' ka', nich ží'izelele yógo'te lježle ka'. ¹¹ Lezka' žáta'yoelto' le'e we' láže'le kwezle cháwe'do', na' gonle da' ka' bde Dios lo na'kzle, na' gonkzle žin kan ba gožto' le'e žala' gonle. ¹² Gožto' le'e ki nich gak gonle da' naken cháwe'do' lawgak benne' ka' bi zej nbáblene' le'e, na' ki gaken, bi be yážjelele le'e.

Kan gak katen' yelá' Xanžo Jesús

¹³ Lezka', lježto' ka', žénelto' nnézlele kan nak chegak benne' gat ka', nich bi gak nyache' láže'le kan žaken chegak yezika' benách ka', benne' ka' bi žxen

láže'gake' yebangak benne' gat ka'. ¹⁴ Cha' žejle'žo got Jesusen', na' bebane', lezka' žala' wxén láže'žo Dios, gone' ga benne' gat ka' yelá'gake' tzen len Jesusen', benne' ka' bejlé'gake' chie' Le'.

¹⁵ Che len zzenlto' le'e xtiža' Xanžon' da' znnan ki: “Žo'o, benne' ka' ne zoažo nbanžo, na' nga'nžo kate' žinže ža yelá' Xanžo Jesús, Benne' Criston', bi chejchagžo Benne' Criston' zgá'aležo kate' góngaken benne' ka' ba gótgake'.” ¹⁶ Ki gaken dan' Xanžo na'kze žoje' ya'abá che Dios, na' yetje' nga, na' yenle chi'e dan' len yela' wnná bia' wliže', na' lezka' yenle chi'i wbás blo che ya'abá, na' lezka' yenle lozba' na' che Dios, na' yebangak benne' ka' ba gótgake', benne' ka' bejlé'gake' che Benne' Criston'. ¹⁷ Naž žo'o, benne' ka' ne zoažo nbanžo, na' nga'nžo yežlyó nga, wchise' žo'o tzen len légage' lo bejw ya'abá nich chejchagžo Xanžon' lo be'ze. Ki gaken, sóalentežžo Xanžon'. ¹⁸ Che len, le yeyón zen lježle tole yetole kan zej nak da' ki.

5

¹ Na'a, kan nak ža na' o yelen' katen' gak-gak da' ki, bi žon byenen wzoja' chele le'e le'e yiche, lježto' ka'. ² Le'e ba nnézkzelele kan gak ža kate' yelá' Xanžon'. Katen' yežine', kon yela'kze' kan zla' to benne' wbán žel. ³ Kate' nnagak benách ka': “Zga'n cháwe'žo, na' bi be gaken chežo” naž la' žinte da' wžia yin' légage', dan' gaken chégake' kan zla' da' zzaka' to no'le za' galj bi' že'n chie', na' bi yelá nitó benne' ladjw benách ka' nníta'gake' yežlyó nga katen' gak dan' žala' gaken. ⁴ Na'a, lježto' ka', bi nchol-le, na' che len bi žin ža na' chele ngáche'ze kan zla' benne' wbán. ⁵ Yógo'tele nakle benách ka' che baní', na' che te ža. Bi nakžo benách ka' che žel, na' kege che da' naken chol. ⁶ Che len, bi žala' te yele lawžo kan žak chegak benne' ka' bi zej nbáblene' žo'o, san žala' soato' ban laže', na' kwezžo cháwe'do'. ⁷ Benne' ka' ztásgake', ztásgake' žel, na' benne' ka' zzóžgekle', lezka' zzóžgekle' žel. ⁸ Na'a, žo'o nakžo che te ža, na' žala' kwezžo cháwe'do', dan' ba nákwžo zažo da' žape chi'in žo'o, da' naken yela' žejlé' che Dios, na' yela' nži'il, na' da' žxen láže'žo yelažo naken ka to lapa' ya da' žape chi'in

yichjžo. ⁹ Ki naken dan' bzoa Dios žo'o nga, kege nich la'žo gan choge' chežo gatžo, san nich yelažo dan' žx̄en láže'žo X̄anžo Jesús, Benne' Criston', ¹⁰ dan' got Jesusen' lo wlazžo žo'o nich soažo nbanžo tzen len Le' katen' yel'é'e, la'kze ba natžo o soažo nbanžo ža na'. ¹¹ Che len žala' wsá' láže'le lježle tole yetole, na' gon chochle lježle tole yetole kan ba žonle.

Pablo zzejni'ile' lježe' ka' žejlé'gake' che Jesús

¹² Žáta'yoelto' le'e, lježto' ka', si' lo na'le benne' ka' žóngake' x̄chin X̄anžon' gan zoale le'e, benne' ka' z̄nna biá'gake' le'e lo wláz X̄anžon', na' zzejní'igekle' le'e. ¹³ Lezka' žáta'yoelto' le'e, gape lé'gake' ba la'ne lo yela' nži'il chele, dan' žóngake' žin na'. Le ga'nlen lježle ka' cháwe'do' tole yetole.

¹⁴ Lezka' zzejni'ilto' le'e, lježto' ka', nich wsale láže'gak benne' ka' bi žóngake' žin, na' gon chochle benne' ka' žedó láže'gake', na' gáklenle benne' ka' bi nak choch kan žejlé'gake' che Benne' Criston', na' žala' gake gaxjw laže' lawgak yógo'te benách ka'.

¹⁵ Le gape chi'i kwinle nich bi yebéj láže'le lježle ka', na' bi be yebi'ile che no benne' bi da' gone' chele, san le we' laže' góntezle da' naken chawe' che lježle tole yetole, na' chegak yógo'te benách ka'.

¹⁶ Le yebétezle, ¹⁷ na' le wcháljlenteze Dios, ¹⁸ na' le yi'e Le': "Žóxkeno'." Ki žala' gonle ni'a che yógo'te da' žaken chele, dan' zej nak da' ki da' žénele Dios gonle dan' nakle che Jesús, Benne' Criston'.

¹⁹ Bi wzóa žile da' zchi'le Dios Be' La'y le'e, ²⁰ na' bi wzoale chela'ale x̄tiža' no benne' zchalje' lo wláz Dios, ²¹ san le si' bia' yógo'ten. Le si' lo na'le da' naken chawe', ²² na' bi be gonle da' kegle.

²³ Dios na'kze, Bennen' zka'n žie' yichj lázdo'žo, gone' ga gake dot chawe', na' gape chi'e be' nákkzele, na' yichj lázdo'le, na' bela' žen chele, na' bi gak nitó benne' bi da' nnie' chele ža na' yelá' X̄anžo Jesús, Benne' Criston'. ²⁴ Dios žone' kan z̄nne', na' nake' Bennen' bliže' le'e. Lekze' gone' da' ki.

Pablo zgo'e lježe' ka' lo na' Dios

²⁵ Le'e, lježto' ka', le wchaljlen Dios, na' le nnable' gáklene' neto'.

²⁶ Le gape "Padiox" yógo'te lježžo ka', na' le chela' lé'gake' lo yela' nži'il chele.

²⁷ Ni'a che X̄anžo Dios zchi'la' le'e gol-le yiche ni lawgak yógo'te lježžo ka' zej nake' che Benne' Criston'.

²⁸ Znnabla' X̄anžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e. Ka'kze gaken.

DIŽA' BEŽOPE DA' BSEĽA' PABLO ĽO YEŽ TESALÓNĽIKA

Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús

¹ Neda', Pablo, žapa' le'e "Padiox." Nakle che Xažo Dios, na' che Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' zoale lo yež Tesalónika. Žónlengak Silbano, na' xkwide' Timoteo neda' tzen. ² Znnablto' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e, na' wká'n žie' yichj láždo'le.

Dios choge' chegak benách doĽa' ka' gátgake'

³ Žala' yé'tezto' Dios: "Žóxkeno" kan nak chele le'e, lježto' ka', na' nak chawe' gonto' ki, dan' zej žakže dot li laže' kan žejlé'le che Dios, na' kan nží'ilele lježle tole yetole. ⁴ Che len, len yela' žebél zzenlto' benách ka' che Diosen' kan nak chele, dan' nakle zen laže', na' žejlé'le che Dios la'kze želbía láže'gak benne' ka' le'e, na' zzáka'le'ele, san zzóelelen. ⁵ Da' ki zej nak bian' nak chawe' kan zchi'a laže' Dios benách ka'. Žwi'e latje zzáka'le le'e na'a, nich gak chazle gan zna bi'e Le'.

⁶ Nak chawe' kan gon Dios, yebi'e chegak benne' ka' žsaka' zígake' le'e, na' gone' ga sáka'gak benne' ka'. ⁷ Yetó da' gaken, le'e zzáka'le na'a, na' yebi'i Dios chele, gone' ga yezí' láže'le tzen len neto', ža na' yeĽoé'e law Xanžo Jesús, Benne' Criston'. Yežoje' ya'abá che Dios, na' gónlengak wbás che ya'abá ka' Le' tzen. Zej nake' ni'a ne'e ka', na' wĽoé'egekle' law yela' wak zen chie'. ⁸ La' law Benne' Criston' ža na' ka to yi' zen katen' yebi'e chegak benne' ka' bi zej nónbi'e Dios, na' bi žóngake' kan zna diža' chawen' che Xanžo Jesús, Benne' Criston'. ⁹ Benách ki, yebi'e chégake', na' to chi'ize chejchó'ogake' lo yi' gabíl. To chi'ize kwásgake' law Xanžon', na' gan nĽa' law yela' baní' chie', na' yela' wak zen chie'. ¹⁰ Ki gaken ža na' katen' yel'é'e, na' wká'n zengak benách la'y chie' ka' Le', na' yógo'te benne' ka' žejlé'gake' chie' Le' yebán láže'gekle chie'. Lezka' gonle le'e

dan' bejlé'le da' bzenlto' le'e kan nak che Jesusen'.

¹¹ Che len zchájljentezto' Dios chežo, na' znnablto'-ne' gon chawe'e le'e, na' gáklene' le'e nich sáke'lele si'le dan' bliže' le'e nich yebélenlelen. Lezka' znnablto'-ne' gone' ga gak dot li laže' yógo'te da' že' láže'le gonle da' naken chawe', na' yógo'te žin žonle lo yela' žejlé' chele chie' Le'. Gak gonle da' ki len yela' wak che Dios. ¹² Ki gaken, ga'n zen la Xanžo Jesús, Benne' Criston' ni'a che da' žonle le'e, na' gak chele yela' ba nez zen ni'a che da' gone' Le'. Gaken ki dan' nží'il Dios le'e tzen len Xanžo Jesús, Benne' Criston'.

2

La' law benne' yoe'e da' xiwe'

¹ Na'a, kan nak che ža na' katen' yelá' Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' kan gak, yedjtobe' žo'o chie' Le', žáta'yoelto' le'e, lježto' ka', ² nich bi we'le latje no benne' wchixe' le'e kan nak da' wží' lo na'le. Bi kwek zede yichj láždo'le ni'a che bi da' nna-gak benne' wen laže' ka', cha' nnázegake' zoalen Dios Be' La'y légake', o ni'a che bi da' gon chochgak benách ka', o ni'a che bi da' nyejw to le'e yiche da' nnágake' neto' bséla'ton', cha' nnágake': "Ba wdé ža na' kate' yelá' Xanžon'." ³ Bi we'le latje no benne' gon láže'le le'e, dan' bi žin ža na' kate' yelá' Jesusen' cha' bi la' lawgak benne' zan zga'ale, benne' ka' wží'igake' che Dios, na' la' law bennen' yoe'e da' xiwe', bennen' wsé Dios lo yi' gabíl. ⁴ Bennen', lo yela' zka'n zen kwine', wsejwe' xnezgak, na' wží'e chegak yógo'te da' zej naken che Dios o da' zka'n zengak benách ka' lo yela' žape Dios ba la'ne chégake'. Ki gon bennen' na' zejte kwi'e ka Dios na'kze lo yodo' gan zoa latje che Dios, na' gon kwine' ka Dios.

⁵ Bi žejsá' láže'le bzenla' le'e da' ki katen' wzóalena' le'e? ⁶ Na'a, nnézlele no Benne' žsejwe' xnez bennen' yoe'e da' xiwe', nich bi la' lawe' zga'ale kate' žinže ža chien'. ⁷ Ba žon žin da' ngache' che da' naken che da' xiwe', san ne zoa Bennen' žsejwe' xnez bennen' yoe'e da' xiwe' ga žinže ža yekwás kwín Bennen' žsejwe' xneze'. ⁸ Naž la' law benne' yoe'e da' xiwe', na' Xanžo Jesús, Benne' Criston', wléj wchochje' le' len be'

da' zžožen žoe'e, na' wžia yi'e le' len yela' baní' che ža yel'é'e. ⁹ Katen' la' law bennen' yoe'e da' xiwe', len yela' wak che da' xiwe' la' lawe'. Len yela' wak che da' wen laže' gone' da' zan yela' wak zen, na' da' zan da' gak biá'gaken, na' da' zan da' góngaken ga yebángleke benách ka'. ¹⁰ Len yela' wak che da' wen laže' gone' ki lawgak benne' ka' kwia yí'gake' dan' bi wzí' lo ná'gake' dot láže'gake' da' naken dot da' li, nich yelágake'. ¹¹ Che len Dios we'e latje gaken chégake' to da' žonen yela' wak da' gon láže'len lé'gake' nich chejlé'gake' da' wen lažen'. ¹² Ki gaken nich bága'gak zia yógo'te benne' ka' bi bejlé'gake' da' naken dot da' li, san wyáz láže'gake' da' kegle.

Benne' ka' wžekze Dios nich yelágake'

¹³ Le'e, lježto' ka', na' nži'il Xanžon' le'e, žala' yé'tezto' Dios: "Žóxkeno" ni'a che da' naken chele, dan' ba wžekze Dios le'e ža ni'te nich yelale ni'a che da' žon Dios Be' La'y, nich gakle dot chawe' law Dios, dan' žejle'le da' naken dot da' li. ¹⁴ Nich gaken ki chele, Dios na'kze bliže' le'e, nich gak gónlenle Xanžo Jesús, Benne' Criston' tzen lo baní' chie'. Ki gaken ni'a che diža' chawen' da' zchaljton'.

¹⁵ Che len, lježto' ka', le soa choch, na' le gape chi'i diža' da' bsédlele, dan' bcháljlento' le'e, na' bzojton' chele le'e yiche. ¹⁶⁻¹⁷ Znnablto' Xanžo Jesús, Benne' Criston' len Xažo Dios, gon chawe'e le'e, na' gone' ga gakle choch kan zej nak yógo'te da' zej naken chawe', da' ka' žonle, na' kan zej nak yógo'te diža' chawen' da' zchaljle. Lekze' nži'ile' žo'o, na' benne' chežo da' žeyón zénteze žo'o, na' da' zej naken chawe' da' žxen láže'žo si'žo, da' ka' gonnze Dios chežo.

3

Da' žala' nnablžo Dios

¹ Yetoze, lježto' ka', le wchaljlen Dios, na' le nnable' gáklene' neto', nich gak wchaljto' che Benne' Criston' nga, nich se xtiža' Xanžon', na' gápegak benách ka' dižan' ba la'ne, na' nich gaken nga kan goken gan zoale le'e. ² Lezka' le nnable' yeslé' neto' lo na'gak benne' wen da' zinnj ka', dan' bi žejle'gak yógo'te benách ka' che Dios. ³ Na'a,

dan' žon Xanžon' kan zñne', gon choche' le'e, na' gape chi'e le'e, nich bi cho'le le'e lo na' da' xiwe'. ⁴ Žxen láže'to' Xanžon' kan nak chele, gonle da' ki da' ba wnnablto' le'e, kan ba žonlen. ⁵ Znnablto' Xanžon' wsé'e láže'le nich ží'iželele Dios, na' gakle zen laže' kan gok Benne' Criston'.

Kan žon byenen gonžo žin

⁶ Ni'a che la Xanžo Jesús, Benne' Criston', zchí'leto' le'e, lježto' ka', nich kwasle gan zej nnita' lježžo ka' kon želdaze' bi be žin žóngake'. Le gon kan nak da' bsedlto' le'e. ⁷ Nnézkzelele žala' gonle kan žonto' neto', dan' bi wdázeto' bi be žin žonto' neto' gan zoale. ⁸ Bi bdawto' da' bénnzele cheto', san lo yela' že' zede, na' lo yela' žedó laže', bento' žin lawe' ža, na' yele, nich bi wsaka' zi'to' nitole le'e. ⁹ Ki bento' nich gakto' lawle le'e ka' to da' zloe'elen le'e kan žala' gonle le'e, la'kze nzi' lo na'to' nnablto' le'e bi da' gonle cheto'. ¹⁰ Lezka' katen' wzóalento' le'e, bchi'leto' le'e ki, da' zñnan: "Cha' bi žénele no benne' gone' žin, bi gonnle da' gawe'." ¹¹ Kíte'ze znnato' dan' ženlto' nníta'lengak benne' ka' le'e, benne' ka' kon želdaze', bi be žin žóngake'. ¹² Ni'a che Xanžo Jesús, Benne' Criston', zchí'leto' benne' ka' žóngake' ki, na' zzejni'ilito' lé'gake' góngake' žin lo yela' zbez cháwe'do', nich gak gáwgake' da' naken chégakkze'.

¹³ Na'a, lježto' ka', bi soa žile, góntezle da' nak chawe'. ¹⁴ Cha' no benne' bi gone' kan zñna xtiža'to', da' zzojto' le'e yiche ni, le gon ga gak bia' bennen', na' bi gónlenle le' tzen nich yedoe'ele'. ¹⁵ Bi žala' géklele nake' benne' bi zle'ele' le'e chawe', san le wsá' laže'e le' ka' lježkzle.

Pablo znnable' Dios gon chawe'e lježe' ka'

¹⁶ Znnablto' Xanžon' wká'n žíteze' yichj lázdo'le lo yógo'te da' žonle, na' sóalene' yógo'tele. Lekze' zzoa žie' yichj lázdo'žo.

¹⁷ Neda', Pablo, len na'kza' zzoja' da' ni le'e yiche: žapa' le'e "Padiox" na' naken to da' nak bian' yógo'te yiche ka' žsela'a. Kíte'ze zzoja' le'e yiche. ¹⁸ Znnabla' Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e yógo'tele le'e. Ka'kze gaken.

DIŽA' NEŽW DA' BSELA' PABLO CHE XKWIDĚ' TIMOTĚO

Pablo ži'e "Padiox" xkwide' Timoteo

¹⁻² Neda', Pablo, Žapa' le' "Padiox" ljéža'do' Timoteo. Nako' ka zi'nkza' dan' bėnleno' neda' tzen žin che Dios. Naka' wbás bseła' Jesús, Benne' Criston' dan' naken da' wn-nakze Dios, Bennen' žeslé' žo'o, na' lezka' da' wnnakze Xanžo Jesús, Benne' Criston', Bennen' žxen láže'žo. Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', lo yela' ži'i laže' chie' gon chawe'e le', na' yeyache' láže'le' le', na' wká'n žie' yichj laždo'o.

Pablo zchalje' che da' žsėdgekle benne' wen laže' ka'

³ Žáta'yoela' le' gono' na'a kan góta'yoela' le' katen' wyá'a gan nbab Masedonia, nich ga'no' lo yež Éfeso, na' wchi'lo' bałe benne' ka' ga na' nich bi wsėdgekle' to da' nyalen, ⁴ na' nich bi gápegake' ba la'ne diža' ka'ze ka', na' lagak da' zan kwe' xa xto'gak benách ka', da' ka' žóngaken ga že' láže'gak benách ka' da' dáche'ze. Da' ki bi žon chóchgaken benách ka' che Dios lo da' žejlé'gake' chie' Le'.

⁵ Da' ženela' gon da' ni da' žapa' le', naken nich ží'igekle lježžo ka' ljéžgake' ka' dot láže'gake', na' gak chawe' da' zza' láže'gake', na' gak dot li laže' kan žejlé'gake' che Dios. ⁶ Kan zej nak da' ki, bałe benne' ka' bi bežóygake' chawe', san wyó'ogake' nez yoble, na' nzi' lo ná'gake' da' bi naken da' li. ⁷ Žénegekle' wsėdgekle' benách ka' kan zej nak da' žsedle da' wnnakze Dios, la'kze bi žejní'igekle' da' ka' znnázegake', na' da' žon chóchgake'.

⁸ Žo'o nnezlžo da' wnnakze Dios naken chawe', cha' zkonlžon žin kan žala' gonžo. ⁹ Lezka' nnezlžo Dios bdixjwe' da' wn-nakze', kege nich nna bian' benách chawe' ka', san nich nna bian' benne' ki: Benne' ka' zží'igake' che xtiža' Dios, benne' ka' bi žóngake' da' bsdle' Le', benne' ka' zzóagake' Dios cheła'ale, benne' ka' žóngake' da' zinnj,

benne' ka' bi zka'n zėngake' Dios, benne' ka' zká'ngake' ka'ze da' naken che Dios, benne' ka' žótgake' xa xná'gake', benne' ka' žótgake' benách ka', ¹⁰ benne' ka' žóngake' da' kegle, benne' byo ka' nníta'lėngake' la' ljež benne' byoze' ka', benne' ka' zbángake' xkwide' ka' nich góte'gake' légakbe', benne' ka' žon láže'gake', benne' ka' žon chóchgake' xtiža'gake' kate' žon láže'gake', benne' ka' zží'igake' che da' chawe' da' žsedlžo.

¹¹ Nnezlžo naken ki dan' bžin diža' chawen' chežo, da' benn Dios, Benne' la'y, chežo lo yela' ži'i laže' chie', dan' bdie' lo na'a wchaljan'.

Pablo ži'e Benne' Criston': "Žóxkeno'"

¹² Žapa' Xanžo Jesús, Benne' Criston', Bennen' žon choche' neda': "Žóxkeno'" dan' bxn laže'e neda', na' bzoe' neda' nich gona' xchine'. ¹³ Ki bene' la'kze neda' wnné zi'a chie' zga'ale, na' wžia laža'a benách chie' ka', na' da' zan da' zia bena' chėgake', san Benne' Criston' beyache' láže'le' neda', dan' benan' lo yela' bi žejní'il chia' katen' bi na' chejli'a chie' Le'. ¹⁴ Na'a, da' zenle'e nak da' bnezjw Xanžon' chia' lo yela' ži'i laže' chie', dan' žonen ga žejle'žo chie' Le', na' lezka' žonen ga nži'ilžo Jesús, Benne' Criston'.

¹⁵ Diža' dot da' li da' ni, da' zakan' si' lo na'gak yógo'te benách, na' znnan: "Jesús na'kze, Benne' Criston', ble'e yežlyó nga nich beslé' benách doła' ka'" na' beslé' neda' la'kze nakža' neda' benne' doła' ka' yógo'te benách yezika' ka'. ¹⁶ Che len beyache' laže'l Jesús, Benne' Criston', neda', benne' doła', na' bloe'ele' law kan nak yela' zen laže' zen chie', nich gaka' to da' zloe'elen benách ka' kan gata' yela' nban da' zejlí kanne chėgake', cha' chejlé'gake' chie' Le'. ¹⁷ Na'a znnía': ¡Ga'n zen Dios! ¡Le' znná biá'teze', na' batkle te chie'! Bi gak le'elžo-ne'. Nake' tílcha'tekze Dios, Bennen' nnėzkzele' yógo'te. ¡Chie' Le' gákteze yela' žape ba la'ne, na' yela' zen, na'a ža, na' yógo'te ža da' zá'gaken! Ka'kze gaken.

¹⁸ Zí'na'do' Timoteo, zdia' lo no'o le' da' ni da' žsedla' nich gono' xchin Dios ka to benne' dot laže'e žeje' lo wdile, ka zej nak da' ka' wnnagak benne' ka' zga'ale kan gak chio', benne' ka' bcháljgake' da' bloe'el Dios légake'. ¹⁹ Lo yela' žejlé' chio' che Benne' Criston' žala' gono' ki, nak dot chawe' yichj laždo'o, dan' ba bchixgekle bale benách ka', benne' ka' bzóagake' da' žejle'žo che Benne' Criston' cheła'ale. ²⁰ Ki bengak Himeneo len Kantr, benne' ka' bdia' lo na' da' xiwe' nich wsédgekle' kan žala' góngake', nich biž nne zí'gake' che da' naken che Dios.

2

Da' žsedlen žo'o kan žala' wcháljlenžo Dios

¹ Che len da' naken blo da' zzejni'ila' benách ka' naken kan žala' wcháljlenžo Dios, na' kan žala' gáta'yoelžo Le', na' kan žala' nnablžo-ne' bi da' žiážjelžo, na' kan žala' ye'žo-ne': "Žóxkeno'." Da' ki žala' gonžo lo wlazgak yógo'te benách ka'. ² Lezka' žala' gonžo lo wlazgak benne' wnná bia' ka', na' lo wlazgak yógo'te benne' blo ka'. Ki žala' gonžo nich gak chawe' chežo, na' nich gak kwezžo cháwe'do'. Žala' gonžo ki lo yela' žejlé' chežo che Dios, na' lo yela' li laže' chežo. ³ Da' ni naken chawe', na' da' žaz laže' Dios, Bennen' žeslé' žo'o. ⁴ Dios na'kze žénele' yelagak yógo'te benne' ka', na' žénele' gónbia'gake' da' naken dot da' li.

⁵ Toze Benne' nake' Dios, na' toze Benne' žeyone' benách ka' toze len Dios, Jesús, Benne' Criston', Bennen' golje' benách. ⁶ Lekze' bde kwine' lo yela' got, katen' besbaga' kwine' da' zia da' wbága'gak yógo'te benách ka' ni'a che doła' da' wbága'gake'. Dios bloe'ele' law kan gok da' ni che Jesusen' katen' bžin ža chie' gote'. ⁷ Kan nak da' ni, Dios bzoe' neda' nich wchaljan', na' nich gaka' wbás bseła' Benne' Criston', nich wsedla' benách zi'to' ka' kan nak da' žejle'žo chie' Le', na' kan nak da' naken dot da' li. Zchalja' da' li, na' bi žon laža'a.

⁸ Na'a, žénela' wcháljlengak benne' ka' Dios, na' gáta'yoegekle' Le' gáte'teze, zej nake' dot chawe', na' bi zžá'agake' ljéžgake' ka', na' bi zdił díža'gake'. ⁹ Lezka', žénela' gákwgak no'le ka' da' naken binlo. Da' zej nak xtan da' žala' wloé'egekle' law zej

naken yela' gaxjw laže', na' yela' nak li laže', na' kege da' zpá'gake' yichj lágwage', na' da' ka' zej naken oro, na' bga ka', na' laže' da' záka'le'en. ¹⁰ Da' chawe' da' žóngake' wloé'elen da' zej nake', kan žon da' žákwgake' da' naken binlo. Ki žala' gongak no'le ka' zej nónbi'e Dios. ¹¹ Žala' ga'ngak no'le ka' žize kate' no benne' byo ne žsedle' légake', na' gákgake' gaxjw laže'. ¹² Bi žonna' no'le ka' latje wsédgekle', na' bi nna biá'gake' benne' byo ka'. Žala' gá'ngake' žize gan zej ndobe benách ka' che Benne' Criston'. ¹³ Ki žala' gaken dan' bzoa Dios zga'ale Adán, na' wdé na' bzoe' Eba. ¹⁴ Adán na', bi ben láže'le da' xiwe' le', san zo'len', ben láže'len le'. Ka' goken, bži'i no'len' che da' bchi'lekze Dios légake', ¹⁵ san yelá no no'le cha' znnite'e xkwide' ka', na' cha' gónteze' kan nak tlebe len da' žejle'žo che Dios, na' gonen' len yela' nži'il, na' cha' gake' dot chawe', na' dot li laže'.

3

Kan žala' gákgak benne' ka' žape chí'igake' žo'o

¹ Nak dot da' li dižan' dan' znnan: "Čha' že' laže' to benne' gake' benne' žape chí'e benách ka' che Benne' Criston', zdan laže'e to žin chawe'." ² No benne' žape chí'e benách ka' che Benne' Criston': Žon byenen bi soa no benne' gak bi da' nnie' chie'.

Žala' soa toze zo'le.

Žala' gake' ban laže'.

Žala' gake' dot li laže'.

Žala' gake' gaxjw laže'.

Žala' wi'e latje gan ga'ngak lježžo ka' žíngake' liže'.

Žala' sáke'le' wsedle' benách ka'.

³ Bi žala' gake' benne' že'je'.

Bi žala' gake' benne' snia.

Bi žala' dan' láže'ze' si'e mežw.

Žala' gake' ži'i laže'.

Žala' gake' zen laže'.

Žala' gake' benne' bi zdan laže'e yela' gape.

⁴ Žala' nna bi'e cháwe'do' benách ka' nníta'gake' liže'.

Zi'ne' ka' žala' góngakbe' kan znnaxtiže'e.

Žala' gápegakbe' xágakben' ba la'ne.

⁵ (¿Nakxkze gak to benne' gape chi'e benách ka' che Dios cha' bi žak nna bi'e cháwe'do' benách ka' nníta'gake' liže'?) ⁶ Bi žala' gake' benne' la' wzó lawtie' nake' tzen len Benne' Criston', nich bi tetle wká'n zen kwine', na' bi gak chie' kan gok che da' xiwe', dan' bka'n zen kwinen, na' Dios bchoge' chen kwia yin'. ⁷ Benne' ka' bi zej nbáblene' benách ka' che Benne' Criston', žala' nne cháwe'gake' chie' nich bi soa no benne' wzóe' le' cheła'ale, nich bi chejžeje' lo yelj che da' xiwe'.

Kan gakgak benne' ka' nzi' lo ná'gake' gáklengake' žo'o

⁸ Lezka' benne' ka' nzi' lo ná'gake' gáklengake' benách ka' che Benne' Criston': Žala' gákgake' dot li laže'.

Žala' góngake' kan znnágake'.

Žala' gákgake' benne' bi že'j ka'.

Žala' gákgake' benne' ka' bi zdángake' yela' gape.

⁹ Žala' gape chí'igake' da' žejle'žo che Benne' Criston'.

Žala' gak dot chawe' yichj lázdo'gake'.

¹⁰ Žala' si' bia'le légake' zga'ale, na' naž si' lo ná'gake' gákgake' benne' ka' gáklengake' benách ka' che Benne' Criston', cha' bi zoa no benne' gak bi da' nnie' chégake'.

¹¹ Lezka', no'le che chégake' žala' gákgake' dot li láže'gake', na' bi gákgake' benne' wenné che lježe'. Žala' gákgake' zen laže', na' gákgake' dot chawe' lo yógo'te da' žóngake'.

¹² Benne' ka' nzi' lo ná'gake' gáklengake' benách ka' che Benne' Criston': Žala' soa toze no'le che chégake'.

Žala' nna biá'gake' binlo zí'ngake' ka', na' benne' ka' nníta'gake' lížgake' ka'.

¹³ Žon byenen gaken ki, dan' nzi' lo ná'gake' latje gan gápegak benách ka' xtíža'gake' ba la'ne, cha' žóngake' binlo žin da' žóngake' žáklengake' benách ka' che Benne' Criston', na' gákgakže' benne' wechóg laže' kate' zcháljgake' kan nak da' žejle'žo che Jesús, Benne' Criston'.

Da' bgache' che da' zka'n zenžo Dios

¹⁴ Zzoja' diža' ki chio' le', la'kze žxen laža'a yedjwía' le' bayente. ¹⁵ Cha' wžela', zzoja' da' ki chio' nich nnezlo' kan žala' gono' lawgak benách ka' nníta'gake' liž Dios, benne' ka'

zej nake' che Dios ban, na' zej nake' choch, na' zcháljgake' da' naken dot da' li. Zej nake' ka' yag ka' da' žóxgaken yo'o, na' ka' da' ka' žon chóchgaken ze'e. ¹⁶ Da' li, zenle'e nak da' bgache' che da' zka'n zenžo Dios, kan nyejw le'e yiche da' znnan:

Dios bloe'e lawe', na' goke' benách.

Gok bia' nake' chawe' dan' wyoé'e Dios Be' La'y.

Blé'egekle wbás ka' che ya'abá che Dios Le'. Wzé diža' kan nak chie' lawgak benách zi'to' ka'.

Bejle'gak benách ka' chie' Le' lo yežlyó nga. Dios bchise' Le' ža'le gan nake' blo.

4

Benne' ka' kwej yichjgake' da' žejle'žo che Jesús

¹ Kwáselo zchalj Dios Be' La'y, zenne': "Ža ze lawte ža ka' bale benách ka' wží'igake' che Benne' Criston'." Kwej yichjgake' da' žejle'žo chie' Le'. Wzé nággake' xtíža'gak benne' ka' yó'ogake' be' wen laže' ka', na' wzé nággake' da' wsédgekle be' xiwe' ka'. ² Wzé nággake' xtíža'gak benách ka' zloé'ezele chawe' kwíngake', benne' ka' zcháljgake' da' wen laže'. Ba nzid lázdo'gake' nich bi yesbagan' légake' zia. ³ Ki naken, wséjwgake' xnezgak benne' ka' žénegekle' wchág ná'gake', na' wchí'igekle' benách ka' nich bi gáwgake' da' bnezjw Dios nich yebélenžon, da' gak gawgak benne' ka' žejlé'gake' che Dios, benne' ka' zej nónbi'e da' naken dot da' li, na' žé'gake' Dios: "Žóxkeno'" kate' žáwgaken'. ⁴ Chawe' zej nak yógo'te da' ben Dios, na' bi be žala' wzoažo cheła'ale cha' že'žo Dios: "Žóxkeno'" kate' žawžon. ⁵ Žsedle xtíža' Dios žo'o, Le' yeyone' chawe' yógo'te da' žala' gawžo cha' wcháljlenžo-ne', na' nnablžo-ne' gon chawe'e da' gawžo.

Kan žežój chawe' benne' wen žin che Jesús

⁶ Cha' wsedlo' lježžo ka' da' ki, na' yežoj' chawe', na' gako' benne' wen žin li laže' che Jesús, Benne' Criston', na' gak bia' ns-edlo' binlo kan nak che da' žejle'žo chie' Le', na' kan nak da' chawe' da' žsedlžo, da' žape chi'on. ⁷ Bzoa cheła'ale diža' ka'ze ka' che yežlyó nga kan zej nak da' zchaljgak

no'le gole ka'. Bénteze da' gonen ga gako' choch nich gono' kan žénele Dios. ⁸ Láte'ze yebélenlo' da' gono' da' gonen ga gakže wale ni'a no'o, san da' zen da' yebélenlo' da' gono' nich gako' wale lo da' naken che Dios. Da' ni naken da' yebélenlžo yežlyó nga, na' lezka' da' yebélenlžo ža ka' te yeza'žo yežlyó nga. ⁹ Diža' ni naken dot da' li, na' zakan' si' lo ná'gaken yógo'te benách ka'. ¹⁰ Che len, da' zenle'e žsaka' zi' kwínžo žonžo žin, dan' žxen láže'žo Dios ban. Benne' Criston' gote' nich yeslé' yógo'te benách ka'. Žeslé' benne' ka' žejlé'gake' chie' Le'.

¹¹ Bchi'le, na' bsdle benách ka' nich góngake' da' ki. ¹² Bi žala' no benne' wzóe' le' chela'ale dan' nako' xkwide', san žala' gono' da' wloe'elen benne' ka' žejlé'gake' che Dios žala' góngake' kan žono' le'. Ki wloe'elo' légake':

Len da' zchaljo', na' len da' žono',
kan nži'ilo' lježo' ka', na' kan yo'o Dios Be
La'y,
kan žono' kan zno', na' kan nako' dot
chawe'.

¹³ Kate' ne zbezo' na' zejte la'a neda' gan zo', be' láže'teze goło' yiche la'y lawgak benách ka' nníta'gake' gan zo'. Bzejní'igekle' da' ni, na' bsdlen légake'. ¹⁴ Bi wdío' ka'ze da' benn Dios chio', dan' benne' chio' kan wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios kan gaken chio', katen' bxoá ná'gake' le', na' benne' gole ka', benne' žape chí'igake' benách ka' che Benne' Criston', wnnábgekle' Dios gon chawe'e le'.

¹⁵ Bénteze da' ki. Be' láže'teze gono' ki, nich lé'egekle' yógo'te benách ka' kan zej žata' chio' da' ka' zej naken che Benne' Criston'. ¹⁶ Wdape chi'i kwino', na' wdape chi'i da' žsedlžo. Bénteze da' ki, na' cha' žono' ki, na' yeló' le', na' yelagak benne' ka' yénekle' le'.

5

Kan žala' gon xkwide' Timoteo

¹ Bi tilo' benne' byo gole ka', san bzejní'igekle' ka' xakzo' ka'. Bzejní'il xkwide' byo ka' ka' bi' bíche'kzo' ka'. ² Bzejní'il no'le gole ka' ka' xna'kzo' ka'. Bzejní'il xkwide' no'le ka' ka' bi' zankzo' ka', nak dot chawe' da' zza' lažo'o.

³ Wdape ba la'ne no'le wzebe ka', no'le ka' da' li zej nake' no'le wzebe ka'. ⁴ Cha' zoa to no'le wzebe zej nnita' xkwide' chie' ka', o za'sóe' ka', žala' wsédgeklbe' góngakbe' kan žénele Dios, na' gáklengakbe' zga'ale benách ka' nníta'gake' lížgakbe' ka', na' yebí'igakbe' chegak xa xná'gakbe'. Da' ni naken chawe', na' da' žaz láže' Dios. ⁵ Na'a, no'len' da' li nake' no'le wzebe, na' nga'ne' toze', žxen láže'e Dios, na' dot ža dot yel zcháljlene' Le', na' znnábteze' Le' ni'a chegak benách chie' ka', ⁶ san no'le wzebe na', no'len' žone' kan nak da' zdan láže'e, nake' ka' to no'le gat kate' ne zoe' nbane'. ⁷ Lezka', bchi'le benách ka' nníta'gake' gan zo', nich góngake' kan nak tlebe len da' ki, nich bi gak nitó benne' bi da' nnie' chégake'. ⁸ Cha' zoa no benne' bi zwawe' lježe' ka', na' da' nakže blo, cha' bi zwawe' benách ka' nníta'gake' liže', na' zži'e che da' žejle'žo che Benne' Criston', na' nbága'že' zia ka' to benne' bi žejli'e che Dios.

⁹ Toze no'le wzebe na', no'len' ba zejže' ka' chonnlalj yiz, gak báblene' benne' ka' žáklengakle-ne', cha' bi bka'ne' benne' byo chie' nich sóalene' yetó benne' byo. ¹⁰ Žon byenen soa no benne' wzóa lie' kan nak che no'le wzebe na' kan nak da' chawe' da' žone'. Gáklenle-ne' cha' besgole' xkwide' ka', na' cha' zwi'e gan ga'ngak lježžo ka' zá'gake' yež zi'to', na' zžingake' liže', na' cha' znezjwe' da' ye'j gawgak benách ka' che Dios, na' cha' žáklene' benne' ka' zžáka'gake', na' cha' žónteze' da' naken chawe'.

¹¹ No'le wzebe ka' bi na' zéjgake' chonnlalj yiz, bi žala' báblengake' no'le ka' žáklengakle-ne', dan' góngake' kan zdan láže'zegake', na' wží'igake' che Benne' Criston', na' yénegekle' wchág ná'gake' da' yoble. ¹² Cha' góngake' ki, na' bága'gake' doła' dan' wzóagake' chela'ale da' bejlé'gake' che Benne' Criston' zga'ale. ¹³ Lezka' gákgake' no'le za'wed ka', na' no'le kon želdaze' bi be žin žóngake', na' kégeze gákgake' za'wed, san lezka' gákgake' no'le wenné che ljéžgake' ka', na' gákgake' benne' wedile ka', na' nnágake' da' kegle. ¹⁴ Che len, ženela' wchág na'gak no'le wzebe ka' da' yoble, no'le ka' bi nápegake' zan yiz, na' yesgól'gake' xkwide' ka', na' wsédgekle' binlo xkwide' ka' nníta'gakbe' yo'o che chégake',

nich bi wé'gake' latje no benne' nnie' chežo, bennen' zži'e chežo žo'o, nolžo žejle'žo che Benne' Criston'. ¹⁵ Ki žala' gaken, dan' ba beyálgake' ba'le', na' žóngake' kan žénele da' xiwe'.

¹⁶ Cha' zej nnita' no'le wzebe ka' liž no benne' byo o no no'le, benne' žejli'e che Benne' Criston', na' žala' gáklene' légake', nich bi wsaka' zígake' benách ka' che Benne' Criston'. Ki gaken, benách ka' che Benne' Criston' gak gáklengake' no'le ka' da' li zej nake' no'le wzebe ka'.

¹⁷ Wdápeže ba la'ne benne' gole' ka', benne' žape chí'igake' benách ka' che Benne' Criston', na' zna biá'gake' binlo, na' wdápele'eže ba la'ne benne' gole' ka' žóngake' žin, benne' zzégake' diža' chawen', na' žsédgekle' benách ka'. ¹⁸ Nyejw le'e yiche la'y da' znan: "Bi ko'o do žoa' bežen' zlejba' zoa' scribe." Lezka' znan: "Benne' wen žin nake' zi si'e lažjwe'."

¹⁹ Bi si' lo no'o da' zna no benne' žesbage'e zia no benne' gole, benne' žape chi'e benách ka' che Benne' Criston', cha' bi zej nnita' chope chonne benne' ka' zzoa lígake' dan' bene'. ²⁰ Benne' ka' žóntezgake' do'la', bdil-gake' lawgak yógo'te benách ka' che Benne' Criston' nich žébegak yezika' benne' ka' Dios. ²¹ Ni'a che Xažo Dios, na' ni'a che Xanžo Jesús, Benne' Criston', na' ni'a chegak wbás che ya'abá ka', wbás ka' wže Dios, zchi'la' le' gono' kan zmagak diža' ki. Tlebe kan žala' wchi'a lažo'o benách ka', na' bi gapo' ba la'ne toze benne'. ²² Bi wxoate no'o nitó benne', bi gono' le' wen žin che Benne' Criston', nich bi bago'o tzen len le' do'la' ni'a che da' žone' cha' gone' do'la'.

²³ Biž ye'jo' nize. Dan' zdia' li'o žala' ye'jo' láte'do' xis uba wał nich ga'nen chawe'.

²⁴ Do'la' ka' da' zej nbaga' ba'le' benách ka' la' lawgaken zga'ale kate' žíngake' gan wchi'a laže' Dios légake', na' te na' la' law do'la' da' zej nbaga' yezika' benách ka'. ²⁵ Lezka', la' law žin chawe' da' bengak benách ka', na' cha' bi nla' lawn, bi gak nitó benne' wkache'e to chi'ize žin na' da' bene'.

6

¹ Yógo'te benne' ndo'w ka' žala' gápele'egake' ba la'ne benne' xángake' ka' nich bi gak no benne' nne xiwe'e che La

Dios, na' che da' bsedle' Le'. ² Benne' ndo'w ka' cha' žejle'gak xángake' ka' che Benne' Criston', bi žala' wká'ngake' légake' ka'ze dan' zej nake' ljéžgake' ka'. Žala' góngakže' binlo xchíngake' dan' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' yebélengekle' žin chawen', na' Benne' Cristo na'kzen' nži'ile' légake'. Bsedle benách ka' nnita'gake' ga na' kan nak da' ni, na' bzejní'i-gekle'.

Da' zka'n zenžo Dios da' žebélenžon

³ Cha' zoa no benne' žsedle' da' yoble, na' bi žsedle' diža' chawen' che Xanžo Jesús, Benne' Criston', dan' žsedlen žo'o kan žala' gonžo kan žénele Dios, ⁴ zka'n zen kwín bennen', na' bi be nnezle'. Zdan laže'e diža' ka'ze ka' kan zej nak diža' zede ka', na' diža' bizjw ka', da' ka' žóngaken ga zgé'egekle' benách ka' ljéžgake' ka', na' zdíl-lengake' légake'. Lezka' diža' ki žóngaken ga zne zígake' chegak ljéžgake' ka', na' zza' láže'gake' chégake' da' kegle. ⁵ Lezka' žóngaken ga zdíl diža'gak benách ka', benne' ka' bi žejní'igekle', na' bi nzi' lo ná'gake' da' naken dot da' li. Žékgekle' gak sí'gake' mežw zen cha' gónlengake' tzen benne' ka' zka'n zéngake' Dios. Bkwas gan zej nnita' benne' ki. ⁶ Da' zente naken da' žebélenžon kate' len yela' zen laže' zka'n zenžo Dios. ⁷ Bi be bia'žo žo'o katen' bla'žo yežlyó nga, na' lezka', bi be yeywa'žo katen' yeza'žo yežlyó nga. ⁸ Che len, cha' de da' gawžon, na' da' gákwžon, žala' chaz láže'žon. ⁹ Benne' ka' zdan láže'gake' yela' gape, gak chégake' da' gonen ga bága'gake' do'la', na' chéjgake' lo yelj che da' xiwe', na' lo yela' bi nnezle chégake' dan' láže'gake' da' zan da' den, da' ka' gon dítjgaken légake'. Da' ki wžia' yí'gaken légake', na' góngaken ga gátgake' to chi'ize. ¹⁰ Dan' zdan láže'gake' yela' gape, da' ni žonen ga žóngake' yógo'te da' kegle. Ba'le' benne' ka', dan' zdan láže'gaken', ba bsángake' da' bejlé'gake' che Benne' Criston', na' ba žak chégake' da' zan da' žsaka' zígaken légake'.

Benne' žone' xchin Jesús nake' ka' benne' žeje' lo wdile

¹¹ Na'a le', benne' che Dios, bkwas gan žak da' kegle ki. Be' láže'teze gono' da' naken chawe', na' da' žénele Dios. Bejlé'teze che Benne' Criston', na' bži'il lježo' ka'. Be' laže'

gako' zen laže', na' gaxjw laže'. ¹² Kan žon bennen' dot laže'e žeje' lo wdile, ben žin che da' žejle'žo che Benne' Criston', na' be' laže' bi wnito' yela' nban da' zejlí kanne. Bliž Dios le' nich si'on. Chawe' gok da' bzoa lio' kan žejli'o che Benne' Criston', dan' wnnón' lawgak benne' zan, benne' zzoa lígake' dan' wnnón'. ¹³⁻¹⁴ Ni'a che Xanžo Dios, Bennen' zej nbanlen yógo'te da' zej nnitan', na' lezka' ni'a che Jesús, Benne' Criston', Bennen' bzoa lie' da' nak chawe', da' wnné' kwáselo law Ponsio Pilato, zchi'la' le' gape chi'o da' ka' gož Benne' Criston' žo'o. Žala' gako' dot chawe', na' bi be gono' da' gonen ga no benne' nnie' chio'. Ki žala' gono' na' zejte ža la' law Xanžo Jesús, Benne' Criston'. ¹⁵ Kate' žin ža yelá' Jesusen', Dios wloe'ele' law Le'.

Dios nake' la'y. Toze' Le' yo'o lo ne'e dot yela' wnná bia', na' zнна bi'e yógo'te benne' ka' zнна biá'gake', na' nake' Xangak yógo'te benne' ka' zej nake' xangak benách ka'. ¹⁶ Toze' Le' zóateze', na' zoe' lo baní' gan bi gak žin no benne' žakze chie'. Batkle ble'el no benne' Le', na' bi gak no benne' le'ele' Le'. Chie' Le' gáta'teze da' žape Le' ba la'ne, na' yela' wnná bia'. Ka'kze gaken.

¹⁷ Bchi'le benne' ka' zej nape' yela' wnni'a ža ni zoažo na'a, nich bi wká'n zen kwíngake', na' nich bi wxén láže'gake' yela' wnni'a na' dan' bi sóatezen. Žala' wxén láže'gake' Dios ban, Bennen' žónnli'e yógo'te da' žebélenžon. ¹⁸ Bchí'i-gekle' góngake' da' naken chawe', nich chanže žin chawe' da' žóngake', da' naken to yela' wnni'a li laže'. Žala' wnézjwgake' late' chegak benách yache' ka', na' we' láže'gake' légake'. ¹⁹ Cha' góngake' ki, na' wtóbgake' yela' wnni'a da' naken li laže', da' yebélengekle' ža ka' da' zá'gaken, na' gata' yela' nban li laže' chégake'.

Da' bchi'le Pablo xkwide' Timoteo

²⁰ Ljéža'do' Timoteo, wdape chi'i da' nzi' lo no'o, na' bkwas gan zej nnita' benne' ka' zchaljgake' da' ka'ze, na' diža' ka' da' bi zej zakan', na' diža' bizjw ka', da' ka' zchaljgak benne' ka' znnázegake' žák'gake' da' zenle'e, na' žon láže'gake' kan zej nak da' ka' žóngake'. ²¹ Bałe benách ka', benne' wzí' lo ná'gake' diža' ki, bchíxgekle' kan nak da' žejle'žo che Benne' Criston'.

Znnabla' Dios gon chawe'e le'. Ka'kze gaken.

DIŽA' BEŽOPE DA' BSELA' PABLO CHE XKWIDĒ' TIMOTĒO

Pablo žape' "Padiox" xkwidē' Timoteo

¹⁻² Neda', Pablo, žapa' le' "Padiox" ljéža'do' Timoteo. Nako' ka zi'nkza' dan' bēnleno' neda' tzen žin che Benne' Criston', na' nži'ila' le'. Naka' wbás bseła' Benne' Criston' dan' žénele Dios gaka' ki, nich gak da' bchebe laže'e, wnezjwe' yela' nban da' zejlí kanne chežo, dan' zoalen Jesús, Benne' Criston'. Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le', na' yeyache' láže'le' le', na' wká'n žie' yichj laždo'o.

Timoteo žala' wzóa libe' che Jesús

³ Kate' zcháljlena' Dios žapa' Le' "žóxkeno'" kan nak chio' le'. Bi žsana' znnaba' ni'a chio' dot ža dot yel, law Dios, Bennen' žona' xchine' dot laža'a kan bengak xa wdé chia' ka'. ⁴ Kate' žejsá' laža'a kan wžežo', na' žak laža'a ye'e'le' le', nich gak yebela' dot laža'a. ⁵ Žapa' Dios: "žóxkeno'" dan' bžin chia' diža' da' žonen ga žejsá' laža'a kan žejli'o che Benne' Criston' dot lažo'o. Xna' golo' Loida, na' xno'o Eunise, bejlé'gake' chie' Le' zgá'alegake' ka le', na' nnézkzela' lezka' le' žejli'o chie' Le' na'a.

⁶ Dan' naken ki, žsa'a lažo'o yesbano' da' benn Dios chio', dan' wzi'o katen' neda' bxo'a na'a le', na' wnnabla' Dios bi da' gonne' chio'. ⁷ Dios Be' La'y, Bennen' benn Dios chežo, bi nake' to be' da' gonen ga žébežo, san bennkze' Le' Be' La'y chie' chežo. Dios Be' La'y na' žone' ga napžo yela' wak, na' ga nži'ilžo lježžo ka', na' ga znnabla' kwinžo. ⁸ Che len, bi yedoe'elo' wchaljo' che Xanžon', na' bi yedoe'elo' kan žak chia' neda', nyejwa' liž ya nga dan' žona' xchin Xanžon', san benlen tzen benne' ka' zžáka'gake' dan' zžéngkle' benách ka' diža' chawen'. Dios wnezjwe' yela' wak chio' nich gak gono' ki. ⁹ Dios na'kze beslé' žo'o, na' bliže' žo'o nich gakžo dot chawe'. Bi bliže' žo'o dan' zoa da' chawe' da' benžo žo'o, san bliže' žo'o dan' gónekzele' Le', na' dan' be' laže'e žo'o. Ža ni'te bzoe' ki chežo

zga'ale kate' bi na' soa yežlyó nga, dan' nakžo che Jesús, Benne' Criston'. ¹⁰ Na'a, ba bla' dan' žonn Dios chežo, dan' bla' law ni'a che Jesús, Benne' Criston', Bennen' žeslé' žo'o. Beké'e yela' wak che yela' got, na' bloe'ele' law gak gápežo yela' nban da' zejlí kanne, da' bi kwia yin', dan' nápežo ni'a che diža' chawen'.

¹¹ Benne' Criston' wžie' neda' nich wchalja' diža' chawen', na' nich gaka' wbás chie' nich wsedla' benách zi'to' ka'. ¹² Che len zžaka'a da' ka' da' žákaken chia' nga, san bi žedoe'ela', dan' nónbi'a Bennen' žejli'a chie'. Nnézkzela' Le' nape' yela' wak nich gape chi'e da' bdia' lo ne'e na' zejte ža yel'é'e.

¹³ Diža' chawen' dan' benlon', dan' bchaljan', žala' gaken chio' to da' zloe'elen kan žala' wloe'elo' benách ka' kan žejle'žo che Jesús, Benne' Criston', na' kan nži'ilžone'. ¹⁴ Wdape chi'i da' nak chawe', dan' nzi' lo no'o. Gak gono' ki len yela' wak che Dios Be' La'y, Bennen' zóalene' žo'o.

¹⁵ Ba nnézkzelo' kan bengak yógo'te benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Asia, wléj yichjgake' neda'. Fijelo, na' Hermójenes zej nbáblene' benne' ka'. ¹⁶⁻¹⁷ Znnabla' Xanžo Dios yeyache' láže'le' benne' ka' nníta'gake' liž Onesíforo, dan' ben choche' neda' zan chi'i. Katen' bla'a neda' lo yež Roma, dot laže'e beyilje' neda', na' bežel-le' neda'. Bi bedoe'ele' ni'a chia' neda' dan' nyejwa' liž ya nga, nžeja' do ya. ¹⁸ Znnabla' Xanžon' yeyache' láže'le' le' ža na' žine' law Dios. Ba nnézkzelo' kan góklene' žo'o, katen' wzoažo lo yež Éfeso.

2

Timoteo žala' gakbe' ka to benne' žeje' lo wdile

¹ Na'a, zí'na'do', ben choch laždo'o lo da' žonn Jesús, Benne' Criston', chio'. ² Da' benlo' da' bchalja' neda' lawgak benne' zan, benne' ka' zzoa lígaken', bden lo na'gak benne' ka' žóngake' kan znnágake', benne' ka' gak wsédgekle' yezika' benách ka'.

³ Žala' soelo' da' wsaka' zi'gak benách ka' le' kan zzoelen to benne' nake' che Jesús, Benne' Criston', na' dot laže'e žeje' lo wdile. ⁴ No benne' žeje' lo wdile, bi chejchaze' da' ka' žongak benách ka' nníta'gake' yežlyó

nga, nich chaz laže' bennen' wžíe' le' nich gake' benne' chie' žeje' lo wdile. ⁵ Lezka', no benne' chaze' lo witje, bi be si'e cha' bi žitje' kan žala' gone'. ⁶ Benne' žaz ža'ne', zga'ale' le' si'e che da' yelape'. ⁷ Bsa' laže' da' ni da' žapa' le', na' Xanžo na'kze gone' ga chejni'ilo' yógo'ten.

⁸ Bejsá' laže' kan goken che Jesús, Benne' Criston'. Golje', na' goke' za'só Dabí, na' wdé gote', bebane' lo yela' got. Ki zna diža' chawen' da' zchaljan'. ⁹ Dan' zchalja' diža' chawen', zzaka'a da' žaken chia', na' zejte nyejwa' liž ya nga ka to benne' wen da' zinnj, san bi nyejw xtiža' Dios. ¹⁰ Che len zzoela' yógo'te da' ki dan' nži'ila' benne' ka' wžekze Dios, nich yelágake'. Jesús na'kze, Benne' Criston', žone' ga želagak benne' ka' nich sí'gake' baní' li laže' chie'. ¹¹ Naken káteze zna da' ni:

Cha' nátlenžo Le', sóalenžo-ne' nbanžo.

¹² Cha' soelžo da' sáka'žo, nna biá'lenžo Le' tzen.

Cha' nnažo bi nónbia'žo-ne', Le' nne' bi nónbi'e žo'o.

¹³ La'kze bi žonžo kan znažo, Le' žónteze' kan zne'.

Le' bi gak wché'e da' nakkze' Le'.

Benne' wen žin che Jesús, benne' žežoje' chawe'

¹⁴ Bsa' láže'gak benne' ka' nníta'gake' gan zo' kan zej nak da' ki, na' ni'a che Xanžo Dios bchí'i-gekle' nich bi til díža'gake' kan zej nak diža' ka'ze ka'. Díža' ki žóngaken ga kwia yi'gak benne' ka' zzi' lo ná'gake' légaken. ¹⁵ Be' láže'teze yežojo' chawe' law Dios nich gako' benne' wen žin bi žedoe'ele' ni'a che žin da' bene'. Žala' wkonlo' binlo žin diža' da' naken dot da' li. ¹⁶ Na'a, bkwas gan zej nnita' benne' ka' zcháljgake' da' bi zaka', na' diža' ka'ze ka', dan' žongak diža' ki ga góngakže' da' bi žénele Dios. ¹⁷ Segak diža' ka' da' zcháljgake' kan žzen yižwé' nozo' da' žlan. Himeneo len Fileto zej nbáblene' benne' ka' zcháljgake' ki. ¹⁸ Benne' ki bchíxgekle' kan nak da' naken dot da' li, dan' znnágake' ba wdé ža žala' yebangak benne' gat ka', na' bže' zédgekle' ba le benách ka' na' zejte biž žejlé'gake' che Benne' Criston'. ¹⁹ Da' ben choch Dios zóatezen, na' zoa to da' nak bian', dan' znan: "Dios nónbi'e benne' ka' zej nake' chie'." Lezka'

znan: "Le kwas gan žak da' kegle, yógo'tele le'e nakle che Benne' Criston'."

²⁰ To lo yo'o zen zej yo'o da' zej naken, kégeze oro, na' plat, san lezka' da' zej naken yag, na' yo. Zkonlžo balen žin kwáselo, na' yebalen ga bi nak kwáselo. ²¹ Nich gakžo kan zej nak da' ka' zkonlžo žin kwáselo, na' nich gak gonžo da' naken chawe', na' gakžo da' wkonle Xanžon' žin, žala' kwasžo gan žak da' kegle. Cha' gonžo ki, gakžo zi gonžo yógo'te žin chawe'.

²² Bzoa chela'ale da' ka' žóngaken ga se laže' no benne' da' kegle kan nak da' žaken chegak xkwide' ka'. Be' laže' gako' chawe'. Ben da' žonen ga žejli'o che Benne' Criston', na' da' žonen ga nži'ilo' lježo' ka', na' da' žonen ga zgá'nlenžo' lježžo ka' cháwe'do'. Kan zej nak da' ki, benlen tzen benne' ka' zcháljlengake' Xanžon', ne nak dot chawe' yichj lázdo'gake'. ²³ Na'a, lezka' bzoa chela'ale diža' ka'ze ka', na' diža' da' bi zej zakan', dan' nnézkzelo' žóngaken ga zdil díža'gak benách ka'. ²⁴ Benne' wen žin che Xanžon' bi žala' til díža'lene' benách ka', san žala' gake' gaxjw laže' lawgak yógo'te benách. Žala' gak wsedle' benách ka', na' gake' zen laže'. ²⁵ Lo yela' gaxjw laže' chie' žala' wzejni'ile' benne' ka' zží'igake' che da' zchalje'. Cha' gone' ki, Dios gak wnezjwe' légake' latje yeyát láže'gake' nich gónbia'gake' da' naken dot da' li. ²⁶ Ki yelágake' lo yelj che da' xiwe' gan zej nžeje', na' yeyákgake' chawe' nich góngake' kan žénele Dios.

3

Kan gakgak benách ka' ža se lawte ža ka'

¹ Lezka' žala' nnezlo' da' ni: ža se lawte ža ka' sáka'le'egak benách ka'. ² Kate' ža ka' nníta'gak benne' ka' góngake' ki:

Ží'igekle' la' kwíngakze', na' dan láže'gake' yela' gape.

Wká'n zen kwíngake', na' gon kwíngake' benne' blo ka'.

Nne zí'gake' che da' ka' zej naken la'y.

Wží'igake' che xa xná'gake'.

Gákgake' benne' bi chaz laže' ka'.

Bi góngake' kan žénele Dios.

³ Bi ží'igekle' kan žala' góngake'.

Gákgake' benne' zižje laže' ka'.

Nnégake' che ljéžgake' ka'.

Bi nna bia' kwíngake', na' gágkake' benne' ža'a ka'.

Bi lé'egekle' chawe' da' naken chawe'.

⁴ Gágkake' benne' wdé ljéžgake' ka', na' bi gá'ngake' chawe'.

Włóé'el kwíngake' ka' benne' zen ka'.

Ží'igekle' da' dan láže'gakze', na' kege Dios.

⁵ Włóé'el kwíngake' ka' benne' ka' zej nónbi'e Dios,

san bi soalen yela' wak che Dios légake'.

Bkwás gan zej nnita' benách ka'. ⁶ Lezka', lo yela' wen laže' chégake' chó'ogake' yo'o ka', na' gon láže'gekle' no'le bi nnezle ka' nich si' lo na'gak no'le ka' da' žsédgekle'. No'le ka' bága'gake' doła' zan, na' we' láže'gake' da' ka' dan láže'gakze', da' ka' bi zej zakan'.

⁷ Yéntežgekle' no'le ka' diža' ka' da' wchaljgak benne' ka', san bi chejní'igekle' da' naken dot da' li.

⁸ Kan gokgak Janes len Jambres, benne' ka' bží'igake' che Moisés, lezka' gakgak benne' ki, wží'igake' che da' naken dot da' li. Gágkake' benne' chol laže' ka', na' chíxgekle' kan nak da' žejle'žo che Benne' Criston'. ⁹ Bi be sí'gakže', san gak bia' zej nake' benne' bi nnezle ka' lawgak yógo'te benách ka', na' gak chégake' kan gok chegak Janes len Jambres, benne' ka' bžia' yi' Dios.

Da' bsa' laže' Pablo Timoteo

¹⁰ Nnézkzelo' le' kan nak da' žsedla' neda' benách ka', na' da' žona'. Nnezlo' da' že' laža'a gona', na' kan žejli'a che Benne' Criston', na' kan naka' gaxjw laže', na' kan nži'ila' lježa' ka', na' kan zzoela' da' žak chia'. ¹¹ Lezka' nnezlo' kan wžia' láže'gak benách ka' neda', na' da' ka' wzaka'a, da' ka' gógkaken chia' lo yež Antiokía, na' lo yež Ikonio, na' lo yež Listra. Da' ka' wžia' láže'gak benne' ka' neda' bzoelan', na' Xanžo Jesusen' beslé' neda' lo yógo'te da' ka'. ¹² Yógo'te benne' ka', benne' žénegekle' gágkake' dot chawe' dan' zej nake' che Jesús, Benne' Criston', lezka' sáka'gake' da' ka' kwia' láže'gak benách ka' légake'.

¹³ Na'a, benne' wen da' zinnj ka', na' benne' wen laže' ka', góngakže' ki. Gon láže'gekle' benách ka', na' benách ka' gon láže'gekle' légake'.

¹⁴ Na'a, wdape chi'i da' ka' nsedlo', na' da' wzí' lo no'o, dan' nónbia'kzo' benne' ka' bsédgekle' le'. ¹⁵ Katen' goko' xkwide', na'

zejte na'a ža, nónbi'o da' ka' zej nyejwn le'e yiche la'y, da' ka' gak wzejní'igeklen le' nich yeló' dan' žejli'o che Jesús, Benne' Criston'.

¹⁶ Yógo'te da' ka' zej nyejwn le'e yiche la'y Dios bzejní'ile' benách chie' ka', benne' ka' bzójkake' da' bchalj Dios. Da' ka' zej nyejwn le'e yiche zej zakan' nich wsédgeklen žo'o, na' włóé'egeklen da' gonžo, na' yegó'ogaken žo'o nez chawe', na' wzejní'igeklen žo'o nich gakžo chawe'. ¹⁷ Ki žóngaken, nich gak ban laže' no benne' nake' che Dios, na' nich gak gone' yógo'te da' naken chawe'.

4

¹⁻² Ni'a che Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', zchi'la' le' wzenlo' benách ka' xtiža' Xanžon'. Lekze' wchi'a laže'e benne' ban ka', na' benne' gat ka', ža na' katen' yel'é'e nich nna bi'e. Be' laže' gono' da' ni, cha' žak chawe' chio' o bi žak chawe'. Lo yela' zen laže' chio', bloe'el dan' žongak benách ka', na' bsa' láže'gake', na' bzejní'i-gekle' kan nak dan' žsedlžo žo'o. ³ Ki žala' gono' dan' žin ža katen' bi wzé nággake' da' chawe' da' žsedlžo, san yénegekle' yéngkele' da' žaz láže'zegake'. Wtóbgekle' chégake' benne' ka' wsédgekle' légake' da' zdan' láže'zegake'. ⁴ Wzóagake' chela'ale da' naken dot da' li, na' si' lo ná'gake' diža' ka'ze ka'. ⁵ Na'a, žala' gako' zen laže' lo yógo'te da' žono'. Bžóel da' wsaka' zí'gake' le'. Bzenle benách ka' diža' chawen'. Dot lažo'o ben žin dan' wló'o Benne' Criston' lo no'o gono'.

⁶ Kan nak chia' neda', ba bde kwina' lo na' Dios, na' za' gótgake' neda' dan' žona' xchin Dios, na' ža yezá'a yežlyó nga za' žinen. ⁷ Kan žon no benne' dot laže'e žeje' lo wdile, lezka' bena' neda' žin, na' ba beyož bena' neda' dan' wló'o Benne' Criston' lo na'a gona', dan' bena' kan nak tlebe len da' žejle'žo chie' Le'. ⁸ Na'a za' si'kza' da' žala' si'gak benne' chawe' ka', dan' gonn Xanžon' chia' neda' ža na', na' nak chawe' kan zchi'a laže'e žo'o. Kege chia' nedza' gonnen', san lezka' gonnen' chegak yógo'te benne' ka' zej nži'ile' Le', na' dot láže'gake' želbeze' ža yel'é'e.

Da' bzoj Pablo kan žala' gon Timoteo

⁹ Be' laže' yidtio' ga zoa' ni, ¹⁰ dan' bsan laže' Demas neda', dan' nži'ile' da' žebélenle' yežlyó nga, na' wyeje' lo yež Tesalónika. Ben

byenen wyěj Cresente gan nbab Galasia, na' lezka' wyěj xkwide' Tito gan nbab Dalmasia. ¹¹ Toze Lukas zóalene' neda'. Bche' xkwide' Markos nich yidlenbe' le' tzen, dan' nakbe' gónlenbe' neda' tzen xchin Benne' Criston'. ¹² Bselá'a xkwide' Tíkiko lo yež Éfeso. ¹³ Katen' yido', bedjwá' laže' yichan' dan' bka'na' lo yež Troas lo liž Karpo, na' lezka' bedjwá' yiche ka', na' da' nakže blo, yichen' da' naken yid.

¹⁴ Kantr, benne' wen yeso' ya ka', bene' chia' da' zan da' zia. Xanžo na'kze yebi'e chie' kan nak da' bene' chia' neda'. ¹⁵ Wdape chi'i kwino' che bennen', dan' zží'ili'e che da' zchaljžo.

¹⁶ Kate' da' nežw chi'i bla'a neda' lawgak benne' yolawe' ka', bi goklen nitó benne' neda', san bsan láže'gak yógo'te benách ka' neda'. Bi ženela' yeběj yichj Dios légake'. ¹⁷ Xanžon' wzóalene' neda', na' ben choche' neda' nich yeyóž wchalja' xtiže'e nich yéngklen yógo'te benách zi'to' ka'. Ki goken, Xanžo na'kze beslé' neda'. Goken chia' ka' belá' lo na'gak beže yixe' ka'. ¹⁸ Xanžo na'kze yeslé' neda' lo yógo'te da' kegle ka', na' gape chi'e neda' kate' žintia' gan zanna bi'e Le' ya'abá che Dios. ¡Ga'n zen Le' to chi'ize! Ka'kze gaken.

Pablo žape' "Padiox" benách ka' che Jesús

¹⁹ Wdape "Padiox" Prisila len Akila, na' lezka' benách ka' nníta'gake' liž Onesíforo. ²⁰ Bga'n Erasto lo yež Korinto, na' bka'na' Trófimo gan nbab Mileto dan' žake' yižwé'. ²¹ Be' laže' yido' ga' zoa' ni zga'ale kate' žin byo' zag ka'. Eubulo, na' Pudente, na' Lino, na' Klaudia, na' yógo'te lježžo ka' nníta'gake' nga, žápegake' le' "Padiox."

²² Znnabla' Xanžo Jesús, Benne' Criston', sóalene' le'. Dios gon chawe'e le'. Ka'kze gaken.

DIŽA' DA' BSEĽA' PABLO CHE XKWIDĚ' TITO

Pablo žape' "Padiox" xkwide' Tito

¹ Neda', Pablo, žapa' le' "Padiox" ljéža'do' Tito. Nako' ka zi'nkza' dan' bénleno' neda' tzen žin che Benne' Criston'. Naka' wen žin che Dios, na' benne' wbás bseĽa' Jesús, Benne' Criston'. BseĽe'e neda' nich gona' ga chejle'gak benách ka' chie' Le', benne' ka' wžekze Dios, nich gónbia'gake' da' naken dot da' li kan žala' gon no benne' nónbi'e Dios. ² Ki naka' neda' dan' žxen laža'a ba nzi'a yela' nban da' zejlí kanne da' bchebe laže' Dios wnezjwe' chežo žo'o ža ni'te kate' bi na' gata' yógo'te da' zej nnitan', na' Le' žonkze' da' bchebe laže'e gonon'. ³ Kate' bžin ža chen, Dios bloe'ele' law xtiže'e, da' bdien' lo na'a neda' wchaljan'. Dios na'kze gože' neda' gona' ki. Nakkze' Le' Benne' Weslá chežo. ⁴ Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', Bennen' beslé' žo'o, gon chawe'e le', na' yeyache' láže'le' le', na' wká'n žie' yichj laždo'o.

Žin che Jesús da' žon Tito lo yežlyó Creta

⁵ Bka'na' le' lo yežlyó Creta, nich wsó'o da' žiážjegekle benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' ga na', nich gágake' dot li laže', na' nich wnnito'o benne' gole ka' yógo'te yež ka', benne' ka' gape chí'igake' benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' to to yež ka', kan ba goža' le' gono'. ⁶ To benne' gole, benne' žape chi'e benách ka' che Benne' Criston':

Žala' gake' benne' bi žone' da' gak no benne' nnie' chen.

Žala' soa toze zo'le'.

Žala' chejle'gak zi'ne' ka' che Benne' Criston'. (Bi žala' góngakbe' da' gak no benne' nnie' chen, bi nne' bi žóngakbe' žin, o zží'igakbe' che xa xná'gakbe'.)

⁷ Bi žala' gone' da' gak no benne' nnie' chie' kan žone' xchin Dios.

Bi žala' gake' benne' zide, o benne' ža'a, o benne' že'je', o benne' wedile diža', o benne' zdan laže'e yela' gape.

⁸ Žala' wnezjwe' gan ga'ngak lježžo ka' želžine' liže'.

Žala' dan laže'e gone' da' naken chawe'.

Žala' gake' benne' žejni'ile'.

Žala' gake' benne' chawe'.

Žala' žebe' Dios, na' nna bia' kwine'.

⁹ Žala' gape chi'e diža' da' li kan ba nsedle', nich gak wzejni'ile' benách ka' kan naken tlebe len da' chawe' da' žsedlžo, na' nich gak wzóa žie' benne' ka' zží'igake' chen.

¹⁰ Ki žala' gak gone' dan' zží'igak benne' zan che xtiža'žo, benne' ka' zcháljgake' da' bi zakan', na' žon láže'gekle' benách ka'. Benne' zan, benne' žóngake' ki, zej nake' benne' judío ka', benne' ka' znnágake' žon byenen chog lo xpéla'gak benne' byo ka' da' nak bian' zej nzi'e xtiža' Dios. ¹¹ Benne' ki, žon byenen wzóa žio' légake', dan' zchíxgake' yógo'te benách ka' nníta'gake' bíte'teze yo'o gan želyoé'e, na' žsédgekle' da' bi žala' wsédgekle'. Ki žóngake' nich sí'gakze' mežw.

¹² To benne' wbáblene' benách Creta ka' gan zo', bennen' bchalje' lo wláz yodo' chégake', wnné':

Žon láže'tezgak benne' Creta ka'.

Zej nake' ka' beko' yixe' snia ka'.

Zej nake' benne' za'wed, benne' wawle'e ka'.

¹³ Da' ni da' bchalje' kan zej nake' naken dot da' li. Che len bdíl-gake' nich gak li laže' kan žejlé'gake' che Benne' Criston', ¹⁴ na' nich bi wzé nággake' diža' ka'ze ka' da' zchaljgak benne' judío ka', na' bi góngake' kan zna benách ka' žala' góngake', benne' ka' bzóagake' chela'ale da' naken dot da' li.

¹⁵ Yógo'te da' non Dios naken chawe' chegak benne' chawe' ka', san chegak benne' ka' bi zej nake' chawe', benne' ka' bi žejlé'gake' che Dios, bi be zoalen légake' da' naken chawe', san dot da' zej nake' naken sban, na' zejte da' zbek yichjgake', na' da' zza' láže'gake'. ¹⁶ Znnágake' zej nónbi'e Dios, san da' žóngake' bi naken tlebe len dan' znnágake', dan' zej nake' benne' bi žaz laže' ka'. Bi žóngake' kan znnágake', na' bi gak góngake' nitó da' naken chawe'.

2

Žala' wsedlžo da' naken chawe'

¹ Na'a, da' zchaljo' žala' gaken tlebe len da' chawe' da' žsedlžo.

² Bsedle benne' byo, benne' gole ka':

Žala' wcháljgake' diža' chawe' ka'.

Žala' gágkake' benne' chawe' ka'.

Žala' gágkake' benne' žejní'igekle'.

Žala' chejlé'gake' che Benne' Criston' dot láže'gake'.

Žala' ží'igekle' ljéžgake' ka'.

Žala' sóegekle' da' gak chégake'.

³ Bsedle no'le gole ka':

Žala' góngake' da' žaz laže' Dios.

Bi žala' nnégake' che ljéžgake' ka'.

Bi žala' yé'jgake'.

Da' žóngake' žala' wsedlen da' nak chawe'.

⁴ Bsedle xkwide' no'le ka'.

Žala' ží'igeklbe' benne' byo che chégakbe', na' zí'ngakbe' ka'.

⁵ Žala' gágkakbe' no'le žejni'ile.

Žala' gágkakbe' no'le chawe' ka'.

Žala' gape chí'igakbe' da' de lížgakbe'.

Žala' gágkakbe' ži'i laže'.

Žala' gápegakbe' ba la'ne benne' byo che chégakbe'.

Žala' bi góngakbe' da' gonen ga no benne' nnie' che xtiža' Dios.

⁶ Bsedle xkwide' byo ka':

Žala' gágkakbe' xkwide' žejni'ile.

⁷ Žala' góntezo' da' naken chawe', na' ki wloe'elo' légakbe' kan žala' góngakbe'. Kan žsedlo' žala' wloe'elen nako' li laže', na' gaxjw laže'. ⁸ Žala' wchaljo' diža' chawe' ka' nich bi soa da' gak no benne' nnie' chen, nich yedoe'ele no benne' wži'e chen, na' bi gak nnie' chele le'e.

⁹ Bsedle lježžo ka', benne' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' zej nake' benne' ndo'w ka':

Žala' gágkake' gaxjw laže' len xángake' ka'.

Žala' góngake' yógo'te da' žaz láže'gak xángake' ka'.

Bi žala' wží'igake' che xángake' ka'.

¹⁰ Bi žala' wkache' lánkake' da' naken che xángake' ka'.

Žala' wloé'el kwíngake' chawe' lo yógo'te da' žóngake'.

Yógo'te da' žóngake' žala' wloe'elen nak chawe' xtiža' Dios, Bennen' beslé' žo'o.

¹¹ Yela' ži'i laže' che Dios ba bla' lawn lawgak yógo'te benách ka' nich yelágake'.

¹² Len žsedlen žo'o biž žala' gonžo da' bi žaz laže' Dios, na' bi dan láže'žo da' naken che yežlyó nga, san žala' gakžo zen laže', na' gakžo chawe' ža ni zoažo na'a, na' gonžo kan žénekzele Dios. ¹³ Žala' kwezžo da' žxen láže'žo gonen ga gak yela' ba nez zen chežo, dan' gaken ža na' katen' la' law Jesús, Benne' Criston', lo baní' zen chie'. Nake' Dios zen, na' Bennen' žeslé' žo'o. Lekze' bchebe laže'e gone' da' ni. ¹⁴ Lekze' bde kwine' lo wlažžo žo'o, nich beya'we' žo'o lo yógo'te da' bi naken chawe', na' žeyone' žo'o chawe' nich gakžo benách chie' ka', na' nich yénelžo gonžo da' naken chawe'.

¹⁵ Bsedle da' ki, na' bzejni'ilen benne' ka', na' len yela' wnná bia' bdil-gake'. Bénteze ki, nich bi gak no benne' wka'ne' xtižo'o ka'ze.

3

Da' žala' gongak benách ka' žejlé'gake' che Jesús

¹ Bsa' láže'gak lježžo ka' nich góngake' kan znnagak benne' ka' nzi' lo ná'gake' yela' wnná bia', na' benne' yolawe' ka', nich góngake' kan zнна xtiža'gake'. Žala' sóatezgake' góngake' da' naken chawe'. ² Bi žala' nnégake' chegak ljéžgake' ka', na' bi žala' til díža'gake' len légakbe', san žala' gágkake' gaxjw laže', na' dot li laže' lawgak yógo'te benách ka'.

³ Lezka' žo'o, zga'ale gokžo benne' bi žejni'ile ka', na' bži'izo che Dios. Wdažo wnitlžo, na' gokžo ka benne' ndo'w ka', dan' benžo da' bdan láže'žo, da' bi naken chawe', na' yezika' da' wyáz láže'žo. Lezka' benžo žo'o da' kegle, na' bge'elžo lježžo ka'. Bi blé'egekle benách ka' žo'o chawe', na' žo'o bi ble'elžo lježžo ka' chawe' tožo yetožo. ⁴ Naž bla' law Dios, Bennen' žeslé' žo'o, na' nak bia' nake' dot chawe', na' nži'ile' yógo'te benách ka'. ⁵ Beslé' žo'o, kege dan' zoa bi da' naken chawe' da' benžo žo'o, san dan' beyache' láže'le' žo'o. Beyone' žo'o chawe', na' bene' ga nakžo benne' kobe ka'. Napžo yela' nban kobe dan' zoa len Dios Be' La'y žo'o. ⁶ Dios

bsele'e Dios Be' La'y chežo dan' nakžo che Jesús, Benne' Criston', Bennen' žeslé' žo'o. ⁷ Be' laže'e chežo, na' beyone' žo'o chawe' nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chežo, dan' žxen láže'žo gonne' chežo.

⁸ Da' ni da' zzoja' chio' le' naken dot da' li. Žénela' wsedlo' benne' ka' žejlé'gake' che Dios, da' ki, nich we' láže'gake' góntezgake' da' naken chawe'. Da' ni naken chawe', na' záka'le'en nich si' lo na'gak yógo'te benách. ⁹ Na'a, bi go'o no benne' latje wchalje' da' bi zakan', o we' laže'e kan zej nak lagak da' zan kwe' xa xto'gak benách ka', o wchalje' diža' bizjw ka', o tił diže'e kan nak che da' bchi'le Moisés. Da' ki bi zej zakan', na' bi gáklengaken nitó benne'.

¹⁰ Cha' zoa no benne' ga na', benne' žone' chope la'a benách ka' che Benne' Criston', te wsó'o laže'e to yetó chi'i, cha' bi yenle' chio', na' žala' yebejle-ne' gan zdoble. ¹¹ Nnézkelo' to benne' žone' ki ba beyake' benne' bi nake' chawe', na' žone' dola'. Ba nbage'e zia ni'a che dan' žone'.

Da' bzoj Pablo da' žala' gon Tito

¹² Kate' seła'a Artemas o Tíkiko gan zo', ben byen yido' ga zoa' ni lo yež Nikópolis, dan' ba besyožan' ga'na' nga byo' zag ka'. ¹³ Senas, bennen' zdie' diža' da' zna benne' yolawe', na' Apolo, žíngake' gan zoale le'e. Begó'o légake' nez len yela' žaklen, nich bi be yážjegekle'. ¹⁴ Bsedle lježžo ka' góntezgake' da' naken chawe', nich gata' bi da' wnézwgake' chegak benne' ka' zoa bi da' žiážjegekle', nich gak bia' ki zej nake' che Benne' Criston'.

Pablo len lježe' ka' zželgake' diža' benách ka'

¹⁵ Yógo'te benne' ka' nníta'lengake' neda' žápegake' le' "Padiox." Wdape "Padiox" benne' ka' nníta'gake' ga na', benne' ka' zej nži'ile' žo'o dan' žejlé'gake' che Dios. Znnabla' Dios gon chawe'e yógo'tele le'e. Ka'kze gaken.

DIŽA' DA' BSEĽA' PABLO CHE FILEMÓN

Pablo žape' "Padiox" Filemón

1-2 Neda', Pablo, žapa' le' "Padiox" Filemón. Lježžo, Timoteo žonlenbe' neda' tzen, na' nži'ילו' le'. Žono' le' xchin Benne' Criston' kan žonton' neto'. Lezka' žapa' "Padiox" zo'lo', Apia. Nake' no'le zanžo žejli'e che Benne' Criston'. Lezka' žapa' "Padiox" zi'no', Arkipo. Nakbe' che Jesús, Benne' Criston', ka to benne' žeje' lo wdile, na' žonbe' xchine' Le' kan neto' žonton'. Lezka' žapa' "Padiox" benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' zdóbgake' lo ližo'. Nyejwa' liž ya nga dan' žona' xchin Jesús, Benne' Criston'. 3 Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le.

Kan žon Filemón dan' žejli'e che Jesús

4 Žejsá' láže'teza' le' kate' zcháljlena' Dios chežo, na' žápeteza' Le': "Žóxkeno'." 5 Ki žona' dan' zžin diža' ga zoa' ni kan nži'ilo' Xanžo Jesusen', na' kan žejli'o chie' Le', na' kan nži'ilo' yógo'te benách ka' ba wžie' Le'. 6 Znnabla' Dios gone' ga gonle'e žin da' zchaljo' kan nak da' žejli'o che Benne' Criston', nich si'gak benne' ka' nníta'gake' ga na' yógo'te da' naken chawe', da' žonn Jesús, Benne' Criston', chežo lo yela' ži'i láže' chie'. 7 Žebela', na' zzi' zena' dan' nži'ilo' lježžo ka', na' beno' le', bicha'a, ga beyák láže'gak benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston'.

Filemón žala' yenít lawe' Onésimo, xkwide' ndo'w chie'

8 Che len, la'kze nzi' lo na'a, dan' naka' wbás bseĽa' Benne' Criston', wchi'la' le' kan žala' gono', 9 žáta'yoela' le' lo yela' ži'i láže' chia', na' naka' benne' gole, na' nyejwa' liž ya nga dan' žona' xchin Jesús, Benne' Criston'. 10 Žáta'yoela' le' lo wláz xkwide' Onésimo, xkwiden' bena' ga beyakbe' che Benne' Criston', na' che len nakbe' ka zi'nkza' ga nyejwa' liž ya ni.

11 Xkwide' ni, zga'ale bi be wzáka'be' chio', san na'a záka'be' chio' le', na' lezka'

chia' neda'. 12 Xkwide' ni žesela'a-be' gan zo'. Na'a, wdape-be' ba la'ne kan žapo' nedkza' ba la'ne, dan' nži'ila'-be'. 13 Gónela' gá'nlenbe' neda' nga, nich lo wlazo' le' gonbe' xchina' kate' ne nyejwa' liž ya nga dan' zchalja' diža' chawen', 14 san bi be žénela' gona' da' bi naken da' žak lažo'o le', nich bi gon byena' gákleno' neda', san gak gákleno' neda' dan' žénekelon'. 15 Bkwasljga xkwide' Onésimo gan zo' to chi'ido' nich yežinbe' to chi'ize gan zo'. 16 Na'a, biž gakbe' chio' ka to xkwide' ndo'w, san gakbe' chio' ka to bi' lježžo', dan' nakbe' bi' lježžo žejle'be' che Benne' Criston', na' nži'ilžo-be'. Nakbe' ki chia' neda', na' žala' gákžebe' ki chio' le', kege ka lježžo', san ka bi' bicho'o žejle'be' che Xanžo Jesús, Benne' Criston'.

17 Che len, cha' nako' toze len neda', wdape-be' ba la'ne kan žapo' nedkza' ba la'ne. 18 Cha' bi da' zia benbe' chio' o cha' bi da' nbága'be' chio', wnnáteze neda' nbaga'an. 19 Neda', Pablo, len na'kza' zzoja' da' ni chio', znnia': nedkza' chizjwa' bi da' nbága'be', na' kege yapa' le': lezka' nbago'o le' chia' neda' yógo'te da' napo' dan' bena' neda' ga napo' le' yela' nban da' zejli'kanne. 20 Ka'kze gaken, bicha'a. Cha' zoa' da' yebélenlo' dan' nakžo che Xanžon', ben da' ba góta'yoela' le' dan' naka' bicho'o žejli'a che Benne' Criston', na' nich gono' ga yeyák laža'a.

21 Zzoja' da' ni chio', dan' žxen laža'a le', gono' kan znná xtiža'a, na' nnezla' gono' yelate' ka da' ba góta'yoela' le'. 22 Lezka' znnabla' le' wkwezo' gan soa' ližo', dan' žxen laža'a yežoja' liž ya nga, na' la'a gan zoale le'e dan' zcháljlenle Dios, na' znnáblele-ne' lo wlaza' neda'.

Pablo zzoje' da' žápegake' "Padiox" Filemón

23 Epafras žape' le' "Padiox." Nyéjwlene' neda' tzen liž ya nga dan' žone' xchin Jesús, Benne' Criston'. 24 Lezka' Markos, na' Aristarko, na' Demas, na' Lukas, žápegake' le' "Padiox." Benne' ki žónlengake' neda' tzen žin che Benne' Criston'.

25 Znnabla' Xanžo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e le'e. Ka'kze gaken.

DIŽA' DA' ZZEJNI'ILEN BENÁCH HEBREO KA'

Dios bcháljlene' žo'o lo na' Zi'nkze'

¹ Zan chi'i, na' da' zan kan ben Dios, bcháljlene' xa xto'žo ka' ža ni'te lo na'gak benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' Le'. ² Ža ni zoažo na'a, kate' ze lawte, Dios bcháljlene' žo'o lo na' Zi'nkze'. Dios wnnakze' gape Zi'ne' na' yógo'te da' zej naken chie' Le', na' lo na' Zi'ne' na', Dios bene' yežlyó nga. ³ Zi'ne' na' nake' ka to da' žsa'ní' len yela' baní' che Dios, na' kan nak Zi'ne' na' žloe'elen law dot da' nakkze Dios. Zi'ne' na' žonkze' ga nńíta'tezgak yógo'te da' zej den, žkonle' žin da' zńne' len yela' wak zen chie'. Katen' beyóž bene' da' žeyón žo'o chawe' law Dios dan' beké'e dola' da' nbága'žo, na' bejži'e kwit li ža che Dios, Bennen' ži'e zńna bi'e ža'le.

Zi'n Dios nakže' blo ka wbás che ya'abá ka'

⁴ Zi'n Dios nakže' blo ka wbás che ya'abá ka' che Dios, dan' nakže blo da' lie' ka zej nak lagak wbás la'y chie' ka', kan bzoa Dios le' dan' nake' Zi'nkze'. ⁵ Dios batkle gože' to wbás che ya'abá chie' kan gože' Zi'ne', katen' wnné':

Nako' Le' Zi'na'.

Bloe'ela' law na'a naka' Xo'.

Batkle bchalje' che to wbás che ya'abá kan bchalje' che Zi'ne', katen' wnné':

Neda' naka' Xe',

na' Le' nake' Zi'na'.

⁶ Lezka', katen' Dios bzoe' Zi'nkzen' lo yežlyó nga, na' wnné':

Yógo'te wbás che ya'abá yéngkle' xtiža' Le'.

⁷ Kan zej nak wbás che ya'abá chie' ka', wnné':

Žej nak wbás che ya'abá ka' ka be' da' žaken. Žej nak wbás wen žin chia' ka' ka yi'.

⁸ Na'a, kan nakkze Zi'ne', wnné':

Gan ži'o zńna bi'o, nna biá'tezo', Dios.

Nak chawe' kan zńna bi'o.

⁹ Nži'ilo' da' nak chawe', na' kege da' bi nak chawe'.

Che len neda', Dios chio', bdia' lo no'o yela' wnná bia',

na' bena' ga napžo' Le' yela' žebél

ka da' napgak lježo' ka'.

¹⁰ Lezka' wnné':

Le', Xan, katen' wzó law, beno' yežlyó nga, na' len na'kzo' beno' ya'abá.

¹¹ Te chégaken, san Le', zoakzo' to chi'ize.

Yógo'te da' ka' tébgaken kan zteb to laže',

¹² na' ka to laže' wtobo' légaken,

na' chó'ngakon' ka to laže' teb,

san Le', batkle wchá' kwino'

na' batkle te chio'.

¹³ Dios batkle gože' to wbás che ya'abá chie' kan gože' Zi'ne', katen' wnné':

Wžé' kwita' li ža

kate' gonža' ga wzóa žibgak lawo'

benne' ka' bi žlé'egekle' Le' chawe'.

¹⁴ Yógo'te wbás che ya'abá ka' che Dios zej nake' be' wen žin ka' che Dios, na' bsele'e légake' nich gáklengake' benne' ka' želágake'.

2

Bi žala' wzoažo chela'ale yela' žeslá

¹ Che len, žala' we' láže'le'ežo da' ba benlžo, nich bi wzoažo xtiža' Dios chela'ale.

² Dižan' da' bžinen chežo ža ni'te lo na'gak wbás ka' che ya'abá che Dios, naken dot da' li, na' yógo'te benne' ka', benne' bi

béngake' kan zńna dižan', Dios bsaka' zi'e légake' kan nak tlebe len da' béngake'.

³ Lezka' bi yelažo žo'o lo da' wsaka' zi' Dios žo'o cha' wzoažo chela'ale yela' žeslá ni.

Xanžo na'kze bchaljen' zga'ale, na' benne' ka' béngkle' chie' Le' bloé'egekle' žo'o naken

dot da' li. ⁴ Lezka' Dios na'kze bloe'ele' žo'o naken dot da' li, dan' bene' da' ka' zej nak

bian', na' da' ka' žóngaken ga žebanlžo, na' da' zan yela' wak zen ka', na' benne' chežo

da' ka' zej naken che Dios Be' La'y kan gónekzele' Le'.

Dios bene' ga beyák Jesús kan nakžo žo'o

⁵ Dios bi bdie' lo na'gak wbás ka' che ya'abá chie' yežlyó da' zan', dan' zchaljto' chen.

⁶ Na'a, kan nak da' ni, nyejw le'e yiche la'y da' wnná to benne' bzoa lien', katen' wnné':

Dios, žebanla' dan' že' lažo'o benách ka'.

Žebánle'ela' dan' žákleno' légake'.

⁷ Beno' légake' to chí'ido'ze yelate' gaxjw

ka zej nak wbás ka' che ya'abá chio'.

Bzo' chegak benách ka' yela' zen, na' yela' ba

la'ne.

8 Bdio' lo ná'gake' yógo'te nich nna biá'gaken'.

Ka' naken, katen' bdie' lo ná'gake' yógo'te, bi be bka'ne' da' bi bdien' lo ná'gake', san na' zejte na'a ža, bi zle'elžo yo'o yógo'ten lo ná'gake'. 9 Nnezlžo da' goken che Jesusen'. Dios bene' ga goke' to chí'ido'ze yelate' gaxjw ka zej nak wbás ka' che ya'abá chien', dan' goke' benachze nich gote', na' wzake'e lo yela' got lo wlazgak yógo'te benách ka', dan' be' laže' Dios žo'o nich goken ki. Dan' ben Jesusen' da' ni, Dios bene' ga nape' yela' zen, na' yela' ba la'ne.

10 Dios bene' yógo'te da' zle'elžo, na' žone' ga zej nnitan'. Dios bene' kan žala' gone' katen' bene' ga nak bia' nak Benne' Criston' Benne' Weslá li laže' ni'a che da' wzake'e. Ki ben Dios che Benne' Criston', Bennen' bene' yela' žeslá nich gak yechi'e benne' zan ya'abá che Dios. 11 Le' žeyón chawe'e benách ka' nich gákgake' che Dios. Benne' ka' žeyón chawe' Benne' Criston', toze nak Xágake', na' Xakze'. Che len, Zi'n Dios bi žedoe'ele' katen' zenne' zej nake' biche'e ka'.

12 Ka nak da' ni nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: Wcháljlena' bicha'a ka' kan nako' Le', Dios. Ga zej ndobe benách chio' ka' gola' da' we lawa' Le'.

13 Lezka' wnné':
Wxén laža'a Dios.
Ga yoble wnné':

Le wia neda' len zi'na' ka',
Benne' ka' benn Dios chia'.

14 Che len, dan' zej nak zi'ne' ka' belá' žen, lezka' Benne' Criston' ben kwine' kan zej nake', na' golje' belá' žen. Ki bene' nich gok gote', na' ka' goken beké'e yela' wnná bia' che da' xiwe', dan' wzí' lo nan' goten benách ka'. 15 Ki ben Benne' Criston' nich gok beslé' yógo'te benne' ka' gókgake' ka' benne' ndo'w ka' kate' ne zej nnite'e nbángake', dan' bžébegake' yela' got. 16 Nak bia' bi bene' ki nich gáklene' wbás che ya'abá ka' che Dios, san nich góklene' benne' ka' zej nake' za'só Bran. 17 Che len, ben byenen gok Benne' Criston' kan zej nak lježe' ka', nich gake' law Dios to bxož blo, benne' žone' kan zenne', na' žeyache' láže'le' benách ka', na' lezka' nich gone' da' gon ga gata' lo

ne'e yeké'e doła' da' zej nbaga' benách ka'. 18 Na'a, dan' wzáka'kze Benne' Criston', na' dan' ben da' xiwe' da' gónelen gon ga bage'e Le' doła', che len nape' yela' wak gáklene' benne' ka', žon da' xiwe' da' ženelen gonen ga bága'gake' doła'.

3

Jesús nakže' blo ka Moisés

1 Che len, zí'na'do' ka', le'e na' nakle che Dios dan' bliže' le'e, le wia binlo kan nak Jesús, Benne' Criston'. Nake' wbás bseła' Dios, na' lezka' bxož blo che da' nzi' lo na'žo. 2 Jesusen' žone' kan znná xtiža' Dios, Bennen' bzoe' Le' latje chie', na' žone' kan ben Moisés, benne' bene' kan znná xtiža' Dios, da' bene' lawgak yógo'te benách ka' che Dios. 3 Jesusen' nakže' blo ka Moisés na', nich ga'n zene' Le', kan nakže' blo to benne' nak chie' to yo'o ka' no benne' wen žin zoe' lo yo'on'. 4 Yógo'te yo'o, zoa no benne' benen', san Dios bene' yógo'te da' zle'elžo. 5 Da' li Moisés na' bene' kan znná xtiža' Dios lawgak benách ka' che Dios, san goke' ka' to benne' wen žin, nich bdie' da' ka' wnnakze Dios lawgak benách ka'. 6 San Benne' Criston' nake' Zi'nkze Dios, na' žone' kan znná xtiža' Dios. Na'a benách ka' che Dios zej yoe'e lo ne'e Le'. Žo'o nakžo benách ka' che Dios cha' ga'nžo choch na' zejte ža ze lawte ža ka', kan žon chochžo láždo'žo, na' kan žebélenlžo da' žxen láže'žo.

De latje gan yezí' láže'gak benách ka' che Dios

7 Che len, nyejw le'e yiche kan wnná Dios Be' La'y, da' znnan:
Na'a, cha' ženlele da' zchalj Dios,

8 bi gonle zide láždo'le
kan bengak benne' ka' bží'igake' che Dios katen' gónegekle' si' biá'gake' Le' lo latje dach.

9 Gónegekle' xa xto'le ka' si' biá'gake' neda' la'kze blé'egkle' da' ka' bena' choplalj yiz.

10 Che len bža'a benách ka' wnníta'gake' ža na',
na' wnnía': “Zchíxtezgekle' kan zza' láže'gake'.

Bi žénegekle' yénegekle' da' ženela' góngake'.”

11 Che len bža'a légake', na' ben chocha' xtiža'a, na' wnnía':

Bi chó'ogake' gan yezí' láže'gake' tzen len neda'.

¹² Le gape chi'i kwınle, zı'na'do' ka', nich bi gonle zide yichj lázdo'le nitole le'e, na' bi kwáslenle Dios ban, na' bi wsanle žejle'le che Dios. ¹³ Na'a, le wzejní'il tole yetole yógo'te ža, kate' ne naken ža ni zoažo na'a, nich bi gon laže'l da' nak doła' le'e, na' bi gonle zide yichj lázdo'le nitole le'e. ¹⁴ Yógo'težo gónlenžo Benne' Criston' tzen cha' ga'nžo choch na' zejte ža ze lawte ža ka', kan wzó law žon chochžo kwınžo.

¹⁵ Ki žala' gonžo kate' ne zına xtiža' Dios: Na'a, cha' ženlele chi'i Dios, Bi gonle zide yichj lázdo'le, Kan bengak benne' ka' bží'igake' che Dios.

¹⁶ ¿Noz benne' ka' béngkle' xtiža' Dios, na' bží'igake' chie' Le'? Yógo'te benne' ka' bebéj Moisés lo yežlyó Egipto béngake' ki.

¹⁷ ¿Noz benne' ka' bža'a Dios légake' chopłaj yiz? Gokgak benne' ka' béngake' doła', na' gótgake' lo latje dach. ¹⁸ ¿Noz benne' ka' Dios ben choche' xtiže'e, na' wnné' bi chó'ogake' gan yezí' láže'gake' tzen len Le'? Gokgak benne' ka' bi béngake' kan zına xtiža' Dios. ¹⁹ Na'a, žákbe'elžo bi gok chó'ogake' ga na' dan' bi bejlé'gake' che Dios.

4

¹ Na'a, kate' ne nga'n da' bchebe laže' Dios, gone' ga gak cho'ožo latje chie' gan yezí' láže'žo, žala' žebežo wnitžo latje cho'ožo ga na'. ² Benlžo žo'o diža' chawen' kan béngkle' légake', san dižan' da' béngkle' bi góklenen légake', dan' bi bejlé'gake' che Dios katen' béngklen'. ³ Žo'o žejle'žo che Dios, na' cho'ožo latje chie' gan yezí' láže'žo. Naken kan wnná Dios:

Che len bža'a légake'

na' ben chocha' xtiža'a, wnnía':

“Bi chó'ogake' gan yezí' láže'gake' tzen len neda'.”

De latje cho'ožo gan yezí' láže'lenžo Dios tzen, la'kze beyóž ben Dios xchine' ža ni'te katen' bene' yežlyó nga, na' ba bezí' laže'e.

⁴ Nyejw le'e yiche la'y da' zchaljen kan nak che ža gaže ža, da' zınan: “Bezí' laže' Dios ža gaže ža lo žin da' bene'.” ⁵ Ga yoble zınan: “Bi chó'ogake' gan yezí' láže'gake' tzen len neda'.” ⁶ Benne' ka' béngkle' diža' chawen' zga'ale, bi wyó'ogake' ga na' dan' bi béngake'

kan zına xtiža' Dios. Che len, žala' cho'ogak benách yoble ka' ga na'. ⁷ Che len, lezka' bloe'el Dios to ža yoble, na' wnné': “na'a ža.” Ka' goken, kate' ba wdé yiz zan, na' bchalj Dios lo na' Dabí, kan nyejw le'e yiche la'y, da' zınan:

Na'a ža, cha' ženlele da' zchalj Dios,

bi gonle zide lázdo'le.

⁸ Chela' ben Josué ga bezí' láže'gake', bi bchalj Dios wdé na' che yetó ža katen' yezí' láže'gak benách ka' tzen len Le'. ⁹ Che len, nga'n latje chegak benách ka' che Dios nich yezí' láže'lengake' Le' tzen. ¹⁰ Benne' ka' chó'ogake' gan yezí' láže'gake' tzen len Dios, yezí' láže'gake' lo žin da' žóngake', kan bezí' laže' Diosen' lo žin da' bene' Le'. ¹¹ Che len, žala' we' láže'žo cho'ožo gan yezí' láže'lenžo Diosen' tzen. Bi žala' wží'izo che xtiže'e kan bengak benne' ka' bi bejlé'gake' che Dios, na' bi wyó'ogake' ga na'.

¹² Xtiža' Dios nakkzen ban, na' napkzen yela' wak. Zchogžen ka' žon to ya ntoche' da' ntochen' bežope la'al. Zchogen gan zej nžag be' nakkžžo, na' da' zoa lo yichj lázdo'žo, ka' nak to da' chazen ga žinten lo žit lo bin. Žonen ga nak bia' da' zbek yichjžo, na' da' zza' láže'žo. ¹³ Bi be gak wkáche'žo gan bi gak Dios le'elen'. Yógo'te da' benkze Dios nla' lawn, na' nžojen lawe' law law Dios. Lawe' Le' žon byenen wloe'elžo da' ka' da' benžo.

Jesús nake' Bxoz Blo, Benne' zente

¹⁴ Zoa chežo to Bxoz Blo, Benne' zente, Bennen' beyepe' ya'abá che Dios. Bennen' nake' Jesús, Zi'n Dios. Che len žala' ga'nžo choch lo da' nzi' lo na'žo. ¹⁵ Zoa chežo to Bxoz Blo, Bennen' gak yeyache' láže'le' žo'o kan nak da' žaken chežo, dan' ben da' xiwe' da' gónelen gon ga бага' Lekze' doła' dot kan žonen da' ženelen gonen ga bága'žo žo'o doła', san Jesusen', bi be doła' bene'. ¹⁶ Che len, dot láže'žo žala' bíga'žo gawze gan že' zına bia' Dios, Bennen' žáklene' žo'o, na' nnablžo-ne' yeyache' láže'le' žo'o, na' lo yela' ži'i laže' chie', gáklene' žo'o kate' bi da' gaken chežo.

5

¹ Dios zbekze' no benne' žénele' ladjw benách ka', nich gake' bxoz blo, na' zzoe' le' nich gone' da' ka' žone' law Dios lo wlazgak benách ka', na' nich wdíe' law Dios da' ka'

znéjzwgake', na' bia yixe' ka' žótgake' lo bkog la'y ni'a che doła' da' zej nbage'e. ² Bxoz blon', dan' žak chie' tlebe kan žaken chegak yógo'te benách ka', gak gake' zen laže' len benne' bi nnezle ka', benne' ka' zchixgekle'. ³ Dan' nak bxoz blon' benachze, che len žala' wdíe' law Dios to bia yixe', bian' gote' lo bkog la'y, ni'a che doła' da' nbága'kze' le', kan žone' ni'a che doła' da' zej nbaga' benách ka'.

⁴ Bi gak nitó benne' gon kwine' bxoz blo, san Dios zbie' no benne' žala' gake' bxoz blo, kan wžíe' Aarón, bennen' goke' bxoz blo nežw. ⁵ Lezka' goken che Benne' Criston', bi ben kwine' Bxoz Blo, san Dios bzoe' Le' Bxoz Blo. Kan nak da' ni, Dios gože' Le':

Le' nako' Zi'na'.

Bzoa' Le' na'a.

⁶ Lezka' gože' Le' kan nyejw ga yoble, katen' wnné':

Le' náktezo' Bxoz,

kan gok Melkisedek bxoz.

⁷ Benne' Criston', katen' wzoakze' yežlyó nga, bcháljlene' Dios, na' góta'yoele' Le'. Wžéžeyi'e, na' wžeže' law Dios, Bennen' gok yeslé' Le' lo yela' got, na' Dios benle' chie' dan' bžebe' Dios dot laže'e. ⁸ La'kze goke' Zi'n Dios, bsedle' gone' kan znna xtiža' Dios ni'a che da' ka' gókgaken chie', da' ka' wzake'e. ⁹ Katen' ba gok Benne' Criston' dot kan žala' gak Bxoz Blo, na' Dios bene' Le' Benne' žeslé' to chi'ize yógo'te benne' ka' žóngake' kan znna xtiže'e. ¹⁰ Naž Dios bzoe' Le' Bxoz Blo kan gok Melkisedek na' bxoz blo.

Žon zož chežo wži'ížo che Benne' Cristo

¹¹ Kan nak da' ni, žala' wcháljlento' le'e da' zan, dan' naken zede wzejní'alto' le'e, dan' bi na' chejní'ilele. ¹² Ba wdé ža žala' gak wsédlele le'e benách ka' xtiža' Dios, dan' ba bénlele scha, san žon byenen no benne' wsedle' le'e da' yoble da' bi naken zede dan' ba nzi' lo na' no benne' zzo lawe' žejli'e che Benne' Criston'. Nga'nle ka to xkwide' že'ndo', bi'don' ne žáže'be' niže', na' bi gak gawbe' yela' waw choch. ¹³ No benne' žon byenen soa no benne' wsedle' le' da' bi naken zede, nake' ka to xkwide' ne žáže'be' niže'. Bi nsedle' kan nak tlebe len da' naken chawe'. ¹⁴ Yela' waw choch naken da' žawgak benne' ka' ba zej nake' benne' wale' ka', benne' ka' žónbia'gekle' da' naken

chawe', na' da' bi naken chawe', dan' ba bkóngekle' žin yela' žejní'il chégake'.

6

¹ Che len, bi žala' wsédtezlžo da' ka' ba bsedlžo katen' wzó lawžo ženlžo kan nak che Benne' Criston'. Žala' gólžežo lo yichj lázdo'žo nich gakžo dot li laže' benách chie' ka'. Bi žon byenen wsedlžo da' yoble da' ka' bi zej naken zede:

kan žala' yeyát láže'žo, na'

kan biž žala' gonžo da' kegle ka', na'

kan žala' chejle'žo che Dios, na'

² da' ka' žsedlžo kan žala' yezoažo nis, na'

kan žala' xoa na'žo benách ka' žejlé'gake' che

Benne' Criston', na'

kan yebangak benne' gat ka', na'

kan chog Dios chegak benne' wen da' zinnj

ka' gátgake' to chi'ize.

Cha' ba nsedlžo yógo'te da' ki bi žon byenen wsédželžon. ³ Ki gonžo cha' Dios gonne' žo'o latje.

⁴⁻⁶ ¿Wak gonžo ga yeyát láže'gak da' yoble benne' ka' žebėj yichjgake' Dios, na' zží'igake' chie' Le'? Cha' bžin baní' che Dios lo yichj lázdo'gake', na' cha' wzí'gake' da' znezjw Dios, na' gókgake' toze len Dios Be' La'y, na' cha' wzí'gake' diža' chawen' che Dios, na' yela' wak che da' za', na' cha' naž yebėj yichjgake' Dios, na' wzí'igake' chie' Le', bi gak gonžo ga yeyát láže'gake' da' yoble, dan' gaken kan wdá'gake' Zi'n Dios le'e yag kroze da' yoble, na' gon ditjgekle' Le' lawgak yógo'te benách ka'. ⁷ Benne' ka' žóngake' ki zej nake' ka yežlyón' da' zzin' nis yejw da' zbixen lawlen zan chi'i. Cha' yežlyón' znezjwn da' yebélengekle benne' ka' žá'ngaken', na' Dios žaz laže'en, ⁸ san cha' zzoazen lba yeche', na' bisgá', na' nga'n ditjen, na' nbaga'n zia, na' ba naken da' wzeyžon.

Da' žxen láže'žo da' žonen ga zga'nžo choch

⁹ La'kze zchaljto' ki, lježto' ka', nži'alto' le'e, na' žeklto' nakle ka yežlyón' da' znéjwle'en, na' žebélenlele yela' weslá da' ba nzi'le.

¹⁰ Dios nake' chawe', na' bi gał laže'e žin chawe' da' benle, na' da' ka' benle dan' nží'ilele-ne', na' kan góklenle benne' ka' che Dios, na' zej žáklenle légake'. ¹¹ Na'a, ženelto' we' láže'le lježle tole yetole, na' gonle ki na' zejte ža ze lawte ža ka', nich gata' chele dot

da' žxen láže'le. ¹² Žénelto' bi gakte za'wed, san gonle kan žongak benne' ka' žejlé'gake' che Dios, na' kwezle zen láže', na' si'le da' ka' bchebe láže' Dios gonne' chežo.

¹³ Ki naken dan' ben choch Dios xtiže'e katen' bchebe láže'e bi da' wnezjwe' che Bran. Dan' bi zoa no benne' nakže' blo ka Dios, che len ben choche' xtiže'e ni'a che la' kwince'. ¹⁴ Ki wnná Dios: "Da' li gon chawa'a le', na' gona' ga chanle'e za'só' ka'." ¹⁵ Bran na' wleze' zen láže', na' gota' chie' da' bchebe láže' Dios wnezjwe' chie'. ¹⁶ Kate' to benne' žon choche' xtiže'e, žon chochen' ni'a che to benne' nakže' blo ka le', na' da' ni zzoa žin yógo'te diža' bizjw, dan' ben choche' xtiže'e. ¹⁷ Che len katen' Dios ben choche' da' bchebe láže'e gone', ben chochen' ni'a che la' kwince'. Bene' ki dan' gónele' wloe'ele' benne' ka' žala' si'gake' da' bchebe láže'e wnezjwe' chégake', nakkzen, na' to chi'ize že' da' bzoa lawe' gone'. ¹⁸ Dan' bchebe láže' Dios, na' dan' ben chochen', da' chopen ki batkle chá'gaken, na' kan nak chegak da' chopen ki, bi gak gon láže' Dios. Ki ben Dios nich gakkzen chežo to da' yeyón zen žo'o. Žxen láže'žo Le', gata' chežo da' zbez láže'žo dan' bzoen' chežo. ¹⁹ Dan' žxen láže'žon zzoa chóchtezen yichj lázdo'žo, na' naken ka to do ya da' zzoa žin to barkw zen. Dan' žxen láže'žon žape chi'i Benne' Criston' ni'a chežo gan zoa Dios ya'abá, na' žen' lo latje la'y dan' zoan xkóže'le láže' da' na'an' lo yodon' da' zoan ya'abá che Dios. ²⁰ Wyó'o Jesusen' lo wlazžo žo'o gan zoa Dios ka to benne' zloe'ele' žo'o nez, na' Dios bzoe' Le' Bxoz Blo to chi'ize kan gok Melkisedek bxoz blo.

7

Jesús nake' Bxoz Blo kan gok Melkisedek

¹ Melkisedek goke' benne' wnná bi'e lo yež Salem, na' lezka' goke' bxoz che Dios, Bennen' zente. Kate' ne zezá' Bran, zeyeje' wdé gok wdile katen' blej bchochje' benne' wnná bia' ka', na' bžoj Melkisedek na', na' bejchage' Bran na', na' wnnable' Dios gon chawe'e Bran na'. ² Bran na' bnezjwe' Melkisedek na' to kwe' che to chi kwe' che yógo'te da' wzi'e lo wdilen'. Da' ze- jlás la Melkisedek na' znnan len diža' xiža': "Benne' Wnná Bia' Chawe'" na' lezka' nake'

benne' znná bi'e lo yež Salem, da' znnan len diža' xiža': "Benne' Wnná Bia' Zka'n Žie'."

³ Bi nyejw le'e yiche da' znnan wnníta'gak xa xne'e, o xa xta'we' ka', na' bi nyejw ža golje' o ža gote', san nake' kan nak Ži'n Dios dan' nake' to chi'ize bxoz blo.

⁴ Le wia nga, kan gok Melkisedek na' zen, dan' xažo Bran na'kze bnezjwe' chie' to kwe' che to chi kwe' che da' wlejen' lo na'gak benne' wnná bia' ka', benne' ka' blej bchochje' lo wdilen'. ⁵ Lo da' bžoj Moisés, Dios wnné' benne' ka' zej nake' za'só' Lebí, benne' ka' zej nake' bxoz ka', si'gake' to kwe' che to chi kwe' che da' zzi'gak benách Israel ka', la'kze zej nake' ljéžgake' ka', dan' yógo'tegake' zej nake' za'só' Bran na'. ⁶ Melkisedek na' bi nake' ljéžgake', san wzi'e to kwe' che to chi kwe' lo na' Bran na', bennen' wzi'e da' ka' bchebe láže' Dios wnezjwe' chie'. Lezka' Melkisedek na' wnnable' Dios gon chawe'e Bran na', ⁷ na' bi gak nitó benne' wži'e che da' znnan: "Bennen' nakže' blo law Dios znnable' Dios gon chawe'e bennen' nakže' gaxjw." ⁸ Na'a, ža ni zoažo na'a, benne' ka' zzi'gake' to kwe' che to chi kwe' lo na'gak benách ka' lezka' zej nake' benách žátgakkze', san Melkisedek na', zoa da' znnan kan nak chie', da' znnan zoe' nbane'. ⁹ Na'a, gak nnažo kan nak che Lebí, na' chegak za'sóe' ka', benne' ka' zzi'gake' to kwe' che to chi kwe' lo na'gak benách ka', lezka' wdízjwgake' to kwe' che to chi kwe' katen' Melkisedek na' wzi'e to kwe' che to chi kwe' lo na' Bran na', xa gole wdé chégake'. ¹⁰ Ki naken dan' gak nnažo Bran na' ne noe'e Lebín', na' za'sóe' ka' li'e katen' Melkisedek na' bejchage' le', dan' bi na' gáljgake'.

¹¹ Benách Israel ka' zzi'gake' xtiža' Moisés lo na'gak bxoz ka', benne' ka' zej nake' za'só' Lebín', gan lezka' nbab Aarón, bennen' goke' bxoz blo nežw. Na'a, chela' gak yeyakgak benách ka' dot chawe' law Dios dan' žóngake' kan znná da' bchi'le Moisés na', bi gon byenen soa yetó bxoz kan gok Melkisedek na', na' kege kan gok Aarón na'.

¹² Cha' bcha' Dios kan žala' gak bxoz, na' žon byenen wché'e da' zchi'le' benách ka'.

¹³ Xanžon', Bennen' nyejw le'e yiche da' ki kan nak chie', nbabe' yetó kwe' za'só' Israel ka' naken da' nbab Lebín', na' che kwe' za'só

ka' gan nbab Xanžon', nitó benne' goke' b̄xoz law Dios. ¹⁴ Naken ki dan' nak bia' golj Xanžon' lo kwe' ljež ka' Judá, na' Moisés na' bi bchalje' che Judá na' katen' bchalje' chegak benne' ka' žala' gákgake' b̄xoz ka'.

¹⁵ Nak bia' da' ni ni'a che da' žaken na'a. Kan gok Melkisedek na' b̄xoz, ba bloe'e law yetó B̄xoz, Jesusen'. ¹⁶ Benne' ni, bi nake' B̄xoz dan' z̄nna da' b̄sedle Moisés na' kan zej nak lježe' ka', san nake' B̄xoz dan' nape' yela' wak che yela' nban da' batkle yeyožen. ¹⁷ Nyejw le'e yiche la'y da' zzoa lin chie' Le', da' z̄nna:

To chi'ize nako' Le' B̄xoz
kan gok Melkisedek b̄xoz.

¹⁸ Na'a, ba wdé che diža' golen' ka' žala' gak b̄xoz, dan' bi wdapken yela' wak, na' bi be gok gonon. ¹⁹ Dan' bchi'le Moisés bi gok yeyonen dot chawe' benách ka' law Dios. Na'a, ba wyó'o to da' žxen láže'žo da' nakžen chawe', da' žonen ga gak bíga'žo law Dios.

²⁰ Katen' ben Dios ga nak Jesusen' B̄xoz, ben choche' x̄tiže'e. ²¹ Bi ben choch Dios x̄tiže'e katen' w̄zi'e benne' ka' nich gákgake' b̄xoz ka', san katen' w̄zi'e Jesusen' nich gake' B̄xoz, na' ben choche' x̄tiže'e, na' w̄nné':

Ben chocha' x̄tiža'a neda', X̄ano', w̄nnía':
“Bi wchá'a kan gona’.

To chi'ize nako' Le' B̄xoz
kan gok Melkisedek b̄xoz.”

²² Che len, Benne' Criston' nake' Bennen' žone' ga nakkze dižan' da' zka'n chawe' dan' nakžen chawe' ka' gok da' nežwn'. ²³ B̄xoz ka' gókgake' benne' zan, dan' bi gok gá'ngake' nga dan' gótgake', ²⁴ san dan' zóateze Jesusen', to chi'ize nake' B̄xoz, na' batkle gon byenen chaz no benne' latje chie' nich gake' b̄xoz. ²⁵ Che len, to chi'ize gak Jesusen' yeslé' benne' ka' zbíga'gake' law Dios, ni'a che la Jesusen', dan' zóateze nbane', na' z̄nne chawe'e lo wlázgake' law Diosen'.

²⁶ Ben byenen soa to B̄xoz Blo ki chežo. Nake' la'y, na' dot chawe', na' bi žónlene' benne' dolá' ka' tzen, san nakže' zen ka' yógo'te da' žen' ya'abá che Dios. ²⁷ Jesusen' bi nake' kan zej nak b̄xoz blo ka', benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, dan' ben byenen wdégake' žen law Dios tža tža. Bétgake' bia yixe' ka' lawe' Le' ni'a che dolá' da' zej

nbága'kze', na' wdé na' tlebe bégake' ni'a che dolá' da' zej nbaga' benách ka'. Na'a, Jesusen', toze chi'i bdié' žen law Dios, katen' bde kwine' law Dios, na' bláje' x̄chenkze' ni'a che dolá' da' zej nbaga' yógo'te benách ka'. ²⁸ Lo da' bchi'le Moisés, benách ka' bi zej nake' dot chawe', zej nake' b̄xoz, san wdé bžin da' bchi'le Moisés ga ni, Dios ben choche' x̄tiže'e, na' bene' ga nak Zi'nkze' B̄xoz Blo, dan' nake' dot chawe' kan žala' gak to b̄xoz che Dios.

8

Jesús nake' B̄xoz Blo chežo

¹ Na'a, kan nak da' ba w̄nnía', z̄nna ki: zoa to B̄xoz Blo ki chežo, Bennen' w̄zi'e kwit li ža che Dios gan ži'e, z̄nna bi'e ya'abá. ² Le' žone' žin ka' B̄xoz Blo lo latjen' dan' naken dot la'y, dan' naken yodon' dan' bchis Xanžo Dios, na' kege benne' ka'. ³ Dios z̄bie' yógo'te b̄xoz blo ka' nich wdégake' lawe' Le' da' ka' z̄nézjwgak benách ka', na' lezka' x̄chengak bia yixe' ka'. Che len ben byenen soa da' wdé Benne' Criston' law Dios. ⁴ Chela' zoe' yežlyó nga, bi gake' b̄xoz, dan' zej nníta'teze b̄xoz ka' nga, benne' ka' zdégake' law Dios da' ka' z̄nézjwgak benách ka' kan z̄nna da' bchi'le Moisés. ⁵ B̄xoz ki žóngake' žin che to da' zloé'ezelen, dan' naken ka' to b̄xin che dan' zoan ya'abá che Dios. Ki naken dan' w̄nná Dios katen' gože' Moisés gone' yo'o yiddon', na' w̄nné': “Bwia nga, ben yógo'te dot kan nak dan' bloe'ela' le' law ya'a na'.” ⁶ Na'a, B̄xoz Blo chežo ni, žone' žin che da' záka'žen, na' ni'a che da' bene' Le' zoa chežo to diža' da' zka'n chawe' da' záka'žen, dan' zchaljen che to da' záka'žen, dan' bchebe laže' Dios gatan' chežo.

⁷ Chela' wdape dižan' da' zka'n chawe' da' nežwn' dot yela' wak, bi ben byenen soa to diža' bežope da' zka'n chawen'. ⁸ Na'a, Dios zloe'ele' bi beyakgak benne' ka' dot chawe' lawe' Le' katen' bchalje' dan' nyejw le'e yiche la'y, da' z̄nnán:

Le wia nga, z̄nna Xanžo Dios: “Za'gak ža ka' katen' wzóa' to diža' kobe da' wká'n chawen',
dan' gónlena' benne' Israel ka', na' benne' Judá ka'.

⁹ Bi gaken kan gok dižan' da' zka'n chawen',

dan' b́enlena' xa xtó'gake' ka',
 ža na' beḡwa' ná'gake',
 na' bebéjgaka'-ne' lo yežlyó Egipto.
 Dan' wléj yíhǵgake' diža' chia' da' zka'n
 chawen',
 neda' wléj yíhǵgaka'-ne'." Ki zḡna Xanžo
 Dios:

10 "Che len, ki gak diža' da' wká'n chawen'
 dan' gónlena' benách Israel ka'
 te ža ki." Ki zḡna Xanžo Dios:

"Wchiza' lo yichj lǎzdo'gake' da' wchi'la'
 na' wzojan' lo yichj lǎzdo'gake'.
 Naž gaka' Dios chégake'

na' légake' gágake' benách chia' ka'.

11 Bi gon byenen no benne' wsedle' lježe',
 na' nne':

Benbia' Xanžo Dios.

Ki gaken dan' gónbia'gake' yógo'tegake'
 neda',

gan so law no benne' nake' gaxjw,
 na' zejte no benne' nake' blo.

12 Yeyache' lǎže'la' légake',

na' yenít lawa' da' kegle da' b́engake',
 na' biž chejsá' laža'a dola' da' zej nbage'e."

13 Katen' bchalj Dios che to diža' kobe da'
 zka'n chawen', naken dan' ba bgole diža'
 nežwn', na' za' te che dan' ba ngolen, na' ba
 naken da' ba wdén.

9

*Latj la'y da' žen' ngaze, na' Latj La'y da'
 žen' ya'abá*

1 Na'a, kan nak dižan' da' zka'n chawe'
 da' nežwn', wnníta'gak da' zchi'l ka' kan
 žala' wká'n zenžo Dios, da' ka' bžággaken
 dižan'. Latje la'y, da' bžagen dižan', goken
 che yežlyó nga. 2 Ki gok yo'o la'y na' da'
 goken yid. Lo latjen' da' wžén' lawle, dan'
 nzin' latje la'y, wnníta'gak da' ka' nwá'gaken
 yi', na' bkog la'y gan bkwa'gake' yet xtildo'
 ka' law Dios. 3 Xkóže'le laže' bežope dan'
 nałan' lo yo'on', wzóa latjen' da' nzin' latje
 la'yte, 4 na' lo latjen' wzóa to bkog da' go-
 ken oro gan bzéygake' yale, na' lezka' wzóa
 to kak ga na', gan wyó'o dižan' da' zka'n
 chawen', na' gokw kak na' oro, na' loe'ele
 kak na' wnníta'gak zíga'don' da' goken oro,
 gan wyó'o yet xtildo' da' nzin' maná, len bar
 che Aarón, dan' beyeklen ni'a ne'ndo', na'
 lezka' yej blag ka', gan nyejw dižan' da' zka'n
 chawen'. 5-6 Law kak na' wnníta'gak chope

wbás che ya'abá ka', da' ka' gókgaken oro,
 na' zej nzin' kerubín che latje gan bloe'e law
 Dios, na' zoagak xíl'gaken lawle latje gan bde
 bḡoz blo žen che to zíla'do' ni'a che dola'. Ki
 bnnita' cháwe'gake' da' ki. Žáztežgak bḡoz
 ka' lo latjen' da' žen' lawle, gan žóngake' žin
 chégake' che da' zka'n zéngake' Dios. Bi gak
 wchalja' na'a dot kan gokgak da' ki.

7 Lo latje bežopen', toze bḡoz blo wyoé'e
 toze chi'i twiz twiz, na' bi'e žen, da' bdien'
 law Dios ni'a che dola' da' nbága'kze' le', na'
 lezka' ni'a che dola' da' zej nbaga' benách
 ka', dola' ka' b́engake' da' bi gókbe'egeklen'.

8 Dios Be' La'y zzejni'ile' žo'o bi gok la'žo
 law Dios na'kze kate' ne zkingekle' žin lo
 latje la'yen' da' žen' lawle lo yo'o la'y da'
 goken yid, da' bžagen diža' nežwn' da' zka'n
 chawen'. 9 Da' ki zej naken to da' zlóe'ezelen
 da' žaken na'a ža. Da' ka' bdégake' law Dios
 len žen chegak bia yixe' ka', bia ka' b́étgake'
 law Dios, bi gok yeyóngaken yichj lǎzdo'gak
 benne' ka' dot chawe', benne' ka' bka'n
 zéngake' Dios ki. 10 Da' ki bloe'ezegeklen kan
 nak chegak da' we'j bdáwgake', na' kan žala'
 gon chawe' kwíngake', na' che da' bsdle
 Dios kan žala' gak che beła' žen chégake'.
 Dios bnnite' da' ki chégake' na' zejte ža žala'
 wché'e yógo'te da' ka'.

11 Na'a, ba bedjlá' law Benne' Criston',
 Bennen' nake' Bḡoz Blo che da' naken dot
 chawe', dan' bla' lawn ni'a che da' bene' le'.
 Latje La'y gan wyoé'e le' naken blo, na'
 naken dot chawe', na' bi naken da' bengak
 benách ka', na' bi naken che yežlyó nga.

12 Na'a, ba wyó'o Benne' Criston' lo Latje
 La'yen', da' žen' ža'le, kege len xchengak
 beždo' ka', na' xchengak chibo ka', san
 len žen chekze'. Toze chi'i wyoé'e lo Latje
 La'yten', na' ka' goken, bene' ga bełažo to
 chi'ize. 13 Da' li, xchengak beže ka', na'
 chibo ka', na' de chegak beždo' ka', bia
 bzéygake'-ba' law Dios, da' ka' bchébgake'
 lo yichjgak benne' ka' zej nbage'e dola',
 gok yeká'gaken dola' ka' da' zej nbaga'
 benách ka' nich yeyóngaken légake' chawe'
 lo beła' žen chégake' kan nak che yela' yodo'
 chégake'. 14 Na'a, xchen Benne' Criston'
 gónle'ežen ki, dan' bde kwine' law Dios, na'
 goke' dot chawe', na' Dios Be' La'y, Bennen'
 zóateze', wzóalene' le'. Na'a, xchen Benne'

Criston' žeyonen yichj lą́do'žo dot chawe' lo da' ka' wbága'žo, da' ka' žóngaken ga gatgak benách ka'. Ki bene' nich gak biga'žo nich gonžo žin ląw Dios ban.

15 Che len Jesús, Benne' Criston', nake' Bennen' ben choche' diža' koben' da' zka'n chawe', dan' gote' Le', na' beké'e dolá' da' wbága'gak benách ka' kate' ne zoa diža' nežwn' da' zka'n chawen'. Lezka' gote' nich gak sí'gake' da' ka' bchebe laže' Dios wnezjwe' chegak benne' ka' wžíe', da' ka' zóatezgaken. 16 Kate' žat to benne', na' cha' ba bzoje' le'e yiche kan žala' chísgake' da' ka' wdape', žon byenen gak bia' ba nat bennen' nich gak góngake' kan zńna dan' bzojen'. 17 Kate' ba nat bennen', naž gak góngake' kan zńna dižan', san kate' ne zoe' nbane', bi gak góngake' kan zńnan. 18 Che len, diža' nežwn' da' zka'n chawen' wzakan' dan' gok chochen ni'a che žen, da' zloe'elen zoa no benne' gote'. 19 Katen' Moisés bloe'ele' benne' ka' kan zej nak yógo'te xtiža' Dios, na' beẏwe' žen chegak beždo' ka', na' chegak chibo ka', dan' nchixen nis, na' beẏwe' to yixe'do' da' nzin' hisopo, na' yicha' zila' da' ne'jen xna, na' len da' ki bẏxite' žen dan' nchixen nisen' ląw yiche gan nyejw xtiže'e, na' lezka' ląwgak benách ka'. 20 Naž gože' légage': "Da' ni naken žen da' žon chochen dižan' da' zka'n chawe' da' bchi'le Dios žo'o gonžo kan zńnan." 21 Lezka' Moisés bẏxite' žen na' lo latje la'y da' goken yid, na' ląwgak yógo'te da' bkóngekle' žin lo latje la'y nich bka'n zéngake' Dios. 22 Kan zńna xtiža' Dios, yeláte'ze ka dachgak yógo'te žala' yeyón žen légaken chawe', na' cha' bi wláljgake' žen, bi yegá'a dolá'.

Xchen Jesús, Benne' Cristo, žeká'an dolá'

23 Ki naken, ben byenen wzóa da' beyonen chawe' yodo' da' žen' yežlyó nga da' naken to da' zloe'ezelen kan nak dan' žen' ya'abá che Dios, san kan nak dan' žen' ya'abá che Dios, ben byenen soa to da' yeyonen chawe' benne' ka' chó'ogake' ga na', dan' záka'žen ka xchengak bia beždo' ka'. 24 Bi wyó'o Benne' Criston' lo latje la'yen' da' bengak benách ka', dan' naken to da' zloe'ezelen kan nak dan' naken dot li laže', san wyoé'e Le' ya'abá na'kze nich gak la' lawe' na'a ląw Dios lo wlazžo žo'o.

25 Bxoz blo, bennen' zoe' yežlyó nga, žoe'e latje la'yte twiz twiz len žen chegak bia beže ka', san bi žon byenen cho'o Benne' Criston' zan chi'i nich got kwine' ląw Dios.

26 Chela' goken ki, na' gon byenen saka' Benne' Criston', na' gate' zan chi'i ža ni'te kate' ne žata' yežlyó, na' zejte na'a ža, san na'a, kate' nak ža ze ląwte ža ka', toze chi'i bla' lawe', na' to chi'ize bde kwine' ląw Dios, na' gote' nich beké'e dolá' chežo. 27 Kan žon byenen gatgak yógo'te benách ka' toze chi'i, na' te na' Dios wchi'a laže'e légage', 28 lezka', toze chi'i got Benne' Criston', na' bde kwine' ląw Dios nich beké'e dolá' da' zej nbaga' benne' zan. Na'a, la' lawe' da' bežope chi'i, kege nich yeké'e dolá', san nich yeslé' to chi'ize benne' ka' zbéžgake' Le'.

10

1 Da' bchi'le Moisés žo'o goken to da' zloe'ezelen kan nak da' chawe' da' zan', na' bi goken dot kan naken. Che len, dan' bchi'le Moisés góngake' bi gok yeyonen benne' ka' dot chawe', benne' ka' blá'gake' ląw Dios twiz twiz, na' biá'gake' žen chegak bia beždo' ka', dan' bdétezegaken' ląw Dios. 2 Chela' gok yeyonen légage' dot chawe', na' bi bdétezgake' žen na' ląw Dios, dan' benne' ka' ba beyákgake' dot chawe' biž gákbe'egekle' zej nbage'e dolá'. 3 Žen na' da' bdégake' ląw Dios twiz twiz benen ga bejsá' láže'gake' zej nbage'e dolá'. 4 Ka' goken dan' xchengak beže ka', na' chibo ka', bi gok yeká'an dolá'.

5 Che len, kate' bla' Benne' Criston' yežlyó nga, gože' Dios kan nyejw le'e yiche la'y, da' zńnan:

Bi žénelo' wdé no benne' žen chegak bia beže ka' lawo' Le',
san beno' ga naka' neda' benachze.

6 Bi žaz lažo'o wzéy no benne' bia beže ka' lawo',
o wdé no benne' xchéngakba' lawo' ni'a che dolá'.

7 Naž wnnía': "Zoa' neda' nga nich gona' kan žénelo' Le', Dios.

Naken kan nyejw le'e yiche la'y kan gaken chia'."

8 Dan' nyejw zga'ale zńnan: "Bi žénele Dios wdé no benne' žen chegak bia beže ka' lawe' Le'." Da' ni zloe'elen žo'o biž žaz laže' Dios

da' ni, la'kze lo da' bchi'le Moisés gož Dios légake' góngake' ki. ⁹ Wdé na' znnan: “Zoa' neda' nga nich gona' kan žénelo' Le', Dios.” Da' ni zloe'elen žo'o žeká' Dios dan' bdégake' lawe' Le' zga'ale, na' zzo'e' latje chen da' bde Zi'nkze' lawe'. ¹⁰ Na'a, Dios žeyone' žo'o dot chawe' dan' ben Benne' Criston' kan žénele Dios katen' bde kwine' lawe' Le' lo wlazžo žo'o, na' gote' toze chi'i.

¹¹ Da' li yógo'te bxoz ka', benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, zžégake' tža tža, na' žóngake' xchingake', na' tlebe kan žóngake', na' zan chi'i zdégake' xchengak bia beže ka' law Dios, dan' bi gak yeká'an doła'. ¹² Na'a, Benne' Criston', toze chi'i, to da' bdie' to chi'ize law Dios ni'a che doła', na' naž bejži'e kwit li ža che Dios, ¹³ ga na' zbeze' ža gon Dios ga benne' ka' bi zlé'egekle' Le' chawe' wzóa zíbgake' lawe' Le'. ¹⁴ Ni'a che toze da' bdie' law Dios, to chi'ize bene' ga zej nak benne' chie' ka' dot chawe', na' bdie' légake' lo na' Dios. ¹⁵ Lezka' Dios Be' La'y zzoa lie' da' wnné' zga'ale, na' nyejwn le'e yiche, znné': ¹⁶ Ki gak dižan' da' wká'n chawen' da' gónlena' légake'

Te ža ki. Znna Xanžo Dios:

“Wchiza' xtiža'a lo yichj lázdo'gake',
na' wzojan' lo yichj lázdo'gake'.”

¹⁷ Wdé na' wnné':

Biž chejsá' laža'a doła' da' wbága'gake',
na' zia da' bégake'.

¹⁸ Che len, cha' ba begá'a doła', biž žon byenen bi da' wdežo law Dios ni'a che doła'.

Gak bíga'žo law Dios

¹⁹ Na'a, zí'na'do' ka', gak bíga'žo law Dios dot láže'žo ni'a che xchen Jesús, Benne' Criston'. ²⁰ Chéjlenžo to nez kobe, da' naken li laže', dan' bzoa Benne' Criston', dan' zžinen xkóže'le lažen' da' bsejwen gan gak chó'ogake' latjen' da' nakten la'y, dan' nnažo, nezen' dan' bsaljwe' chežo dan' bdie' beła' žen chekze'. ²¹ Jesusen' nake' Bxoz zente chežo, na' znna bi'e benách ka' che Dios. ²² Che len gak bíga'žo law Dios dot láže'žo, na' lo yela' žxen laže' chežo, dan' žejle'žo che Benne' Criston', dan' ba beyone' yichj lázdo'žo dot chawe', nich bi yesbaga' lázdo'žo žo'o zia, na' beyone' beła' žen chežo dot chawe' len to nis da' záka'le'en. ²³ Žala' soa chochžo, na' bi gak chope láže'žo

kan nak da' žxen láže'žo che da' nzi' lo na'žo, da' bchebe laže' Dios gonne' chežo, na' Le' žone' kan znné'. ²⁴ Žala' gon chochžo tožo yetožo, na' gonžo ga ži'ilžo lježžo ka', na' gonžo da' naken chawe'. ²⁵ Bałe benách biž zdóblengake' žo'o. Bi žala' gonžo žo'o kan žongak benách ka', san žala' gon chochžo tožo yetožo, na' gónžežo ki dan' zle'elžo za' žin ža yelá' Xanžon'.

²⁶ Cha' zéjlenžo žonžo doła' kate' ba nónbia'žo da' naken dot da' li, bi be zoa da' gak wdežo law Dios da' yeká'an dołan'. ²⁷ Benne' ka' žóngake' ki, lo yela' zžebe chégake' želbeze' ža chog Dios chégake' chó'ogake' lo yi' gabíl, dan' wzéytezen benne' ka' zži'igake' che Dios. ²⁸ Kate' to benne' bzoe' cheła'ale da' bchi'le Moisés, bétgake' le' cha' chope chonne benne' ka' bzoa lígake' da' bene', na' nitó benne' beyache' láže'le' le'. ²⁹ Na'a, cha' no benne' wzóe' cheła'ale Zi'n Dios, wzóe' cheła'ale xchene' da' žon chochen dižan' da' zka'n chawen', dan' žeyonen žo'o chawe', na' bága'že' zia. No benne' gone' ki wka'ne' ka'ze Dios Be' La'y, Bennen' žonne' chežo da' žiážjelžo. ³⁰ Ki gaken dan' nónbia'žo Dios, Bennen' wnné': “Chia' neda' nak yela' žezí' wzón. Neda' yebi'a chegak benách ka'.” Ki wnná Xanžo Dios. Lezka' wnné': “Xanžon' wchi'a laže'e benách chie' ka'.” ³¹ Žala' žebe no benne' žala' wsaka' zi'i Dios ban le'.

³² Le chejsá' laže' ža ka' da' ba wdégaken katen' za' bžin baní' chele, na' bzóelele da' zan da' bsaka' zígake' le'e. ³³ Bliž zígak benách ka' le'e, na' besbága'gake' le'e zia lawgak benách ka', na' le'e bénlenle tzen benne' ka' wzáka'gake' ki. ³⁴ Ka' goken dan' beyache' láže'lele benne' ka' zej nyejwe' liž ya, na' lo yela' žebél chele bzóelele benne' ka' wlégake' ližle da' ka' gota' chele. Ki benle dan' nnézlele da' nakžen chawe', na' da' zóatezen ya'abá che Dios zej naken chele. ³⁵ Na'a, bi wka'nle dan' žxen láže'le, dan' noan to da' zen da' yebí'i Dios chele. ³⁶ Žon byenen kwezle zen laže', nich kate' ba benle kan žénele Dios gonle, na' si'le da' bchebe laže'e gonne' chele, kan nyejw le'e yiche la'y, kan wnná Dios, da' znnan:

³⁷ Yetó chí'ido'ze
la' Bennen' žala' yide',
na' bi že'le'.

³⁸ Naž no benne' nake' chawe' lawa' neda', yelá bennen' dan' žejlī'e chia' neda'. Cha' yekwase', na' wzóe' neda' chela'ale, biž chaz laža'a-ne'.

³⁹ Na'a, žo'o ni bi nakžo ka benne' ka zkwásgake', na' zzóagake' Dios chela'ale, na' kwia yí'gake', san žejle'žo che Benne' Criston', na' ba nzi'žo yela' žeslá.

11

Kan žala' chejle'žo che Dios

¹ Na'a, dan' žejle'žo che Dios, nnezlžo si'žo da' žxen láže'žo, na' nak bia' da' bi na' le'elžo. ² Ki bejle'gak xa wdé chežo ka' che Dios, na' che len nyejw le'e yiche la'y kan goken chégake', da' znnan: "Bežó'gake' chawe' law Dios."

³ Dan' žejle'žo che Dios, nnezlžo bene' Le' yežlyó nga len to díža'ze. Lezka', katen' ben Dios yógo'te da' zle'elžo, bkonle' žin da' bi na' soan.

⁴ Dan' bejlé' Abel, zi'n Adán, che Dios, na' bdie' žen che bia yíxe'do' ka' law Dios, to da' záka'žen ka da' bde Káin, bi' bíche'be' Abel na' law Dios, na' che len Dios bchalje' che Abel na', na' wnné' nake' chawe', na' wdape' ba la'ne dan' bdie' lawe' Le'. La'kze ba nat Abel na', na' zejte na'a ža, naken kan ne zchalje', dan' bejli'e che Dios.

⁵ Dan' bejlé' Enok, za'só Adán na' che Dios, wdíe' ya'abá che Dios, na' bi gote', na' biž blé'egekle' le', dan' Dios bechi'e le', na' nyejw le'e yiche la'y kan nak chie', da' znnan: "Zga'ale kate' Dios bechi'e le', Enok na' bene' da' žaz laže' Dios." ⁶ Na'a, cha' bi žejle'žo che Dios, bi gak gonžo da' žaz laže'e Le', na' nich bíga'žo law Dios, žon byenen chejle'žo zoakze' Le', na' žechebe' che no benne' znnable' Le' gáklene' le'.

⁷ Katen' Dios bzejni'ile' Noé kan žala' gaggak da' bi na' gekle Noé na', dan' bejli'e che Dios, ben Noé na' kan znná xtiža' Dios, na' bene' barkw zen na' da' nzin' Arka, na' lo barkwn' belagak lježe' ka' tzen len le'. Dan' bejli'e che Dios, bene' ga nak bia' nžog chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga gátgake', na' belé' lo nisen' dan' bejli'e che Dios.

⁸ Katen' Dios bliže' Bran, dan' bejlé' Bran na' che Dios, na' bene' kan znná xtiža' Dios na', na' bezé'e laže' nich cheje' lo latjen'

da' žala' si'e ka to da' gaken chie' to chi'ize, na' bžoje' laže' la'kze bi wnnezle' gan žala' cheje'. ⁹ Dan' bejlé' Bran na' che Dios, goke' ka to benne' zi'to' lo yežlyón' da' bchebe laže' Dios wnezjwe' chie'. Wzóe' to lo yo'o láže'do', na' lezka' ben Isaak, zi'n Bran na', na' lezka' ben Jakob, za'só Bran na', benne' ka' bchebe laže' Dios wnezjwe' chégake' dan' bchebe laže'e wnezjwe' che Bran na'. ¹⁰ Ki ben Bran na', dan' bxen laže'e gata' chie' yežen' da' zoan to chi'ize len ze'e chen, dan' ben Dios.

¹¹ Lezka' Sara, zo'le Bran na', la'kze goke' no'le wbíž, bejli'e che Dios, na' Le' bnezjwe' chie' yela' wak nich golj to bi' že'n chie'. Golj to xkwide' byodo' chie' la'kze ba wdé yiz chie', dan' bejli'e che Dios gone' kan znná xtiže'e da' bchebe laže'e chie'. ¹² Che len, la'kze Bran na' ba bgól-li'e, goljgak zanle'e za'sóe' ka', na' gókgake' kan zej nak belj ya'abá ka', na' kan že' yož žoa'a to yego zen, na' nitó benne' bi gak wlabe' légake'.

¹³ Yógo'te benne' ki gótgake', na' bi wzí'gake' dan' bchebe laže' Dios wnezjwe' chégake', san bejlé'gake' che Dios, na' zít'o'ze blé'egekle' dan' žala' sí'gake'. Bejlé'gake' che Dios, na' bcháljgake' chen. Ka' goken, bloé'egekle' zej nake' ka' benne' zi'to' ka', benne' ka' želdaze' yežlyó nga. ¹⁴ Benne' ka' zcháljgake' ki, zloé'egekle' želyilje' to latje da' gaken lážgake'. ¹⁵ Chela' belzá' láže'gake' ki che yežlyó gan bžó'gake', na' gok yeyéjgake' ga na', ¹⁶ san belzá' láže'gake' che to yežlyó da' nakžen chawe', dan' zoan ya'abá che Dios. Che len bi žedoé'el Dios kate' znnágake' nake' Le' Dios chégake', na' ba bkweze' to yež chégake'.

¹⁷ Dan' bejlé' Bran na' che Dios, katen' Dios wzí' bi'e le', bdie' xkwide' Isaak chie' law Dios kan zdégake' bia ka' žótgake'-ba' lawe' Le'. Ba wzóa Bran na' wdíe' xkwide' byo nežw chie' law Dios la'kze nakbe' xkwiden' bchebe laže' Dios wnezjwe' chie'. ¹⁸ Ki bene' la'kze Dios gože' le', na' wnné': "Lona' xkwide' Isaak chio' gona' ga nníta'gak za'só' ka'." ¹⁹ Ki ben Bran na' dan' gókbe'ele' nap Dios yela' wak yesbane'-be' lo yela' got, na' ka to da' žsaka' lebžo, wak nnažo bezi'e-be' lo yela' got la'kze bi gotbe'.

²⁰ Dan' bejlé' Isaak na' che Dios, wnnable'

Dios gon chawe'e xkwide' Jakob, na' xkwide' Esaú, kan zej nak da' sí'gakbe' ža ka' da' zá'gaken. ²¹ Dan' bejlé' Jakob na' che Dios, katen' za' gate' wnnable' Dios gon chawe'e to to zi'n Jwsé, na' bka'n zene' Dios, kate' ne nyechwe' lo bar chie'. ²² Dan' bejlé' Jwsén' che Dios, katen' za' gate', bchalje' che ža katen' za'só Israel yežó'gake' lo yežlyó Egipto, na' gože' lé'gake' kan žala' chjwá'gake' žit chie' lo yežlyón' gan chejnníta'gake'.

²³ Dan' bejle'gak xa xna' xkwide' Moisés che Dios, katen' golj xkwiden', na' bkáche'gake'-be' chonne byo', dan' blé'egekle' xkwide' byodon' nakbe' xtan, na' bi bžé'begake' bennen' zna bi'e lo yežlyó Egipto, bennen' gože' lé'gake' gótgake' xkwide' byodo' ka'. ²⁴ Dan' bejlé' Moisés na' che Dios, kate' bgolbe', biž be'be' latje wzó'gake' labe' xkwide' byo che zi'n no'le Benne' Faraón, bennen' wnná bi'e lo yežlyó Egipto na'. ²⁵ Ki benbe' dan' goklbe' gakže chawe' sáka'be' tzen len benách ka' che Dios ka' yebélenlbe' to chí'ido'ze da' ka' žebélengekle benne' ka' žóngake' do'la'. ²⁶ Goklbe' záka'že wliž zi'gak benách ka' lebe', kan gok che Benne' Criston', ka' gata' chebe' yela' wnni'a chegak benách Egipto ka', dan' wzá' láže'be' che da' yebí'i Dios chebe'. ²⁷ Wdé na', dan' bejlé' Moisés na' che Dios, bžoje' lo yežlyó Egipto, na' bi bžebe' yela' zža'a che bennen' wnná bi'e lo yežlyó Egipto na', na' bzoele' kan žon to benne' zle'ele' Dios, Bennen' bi gak le'elžone'.

²⁸ Dan' bejlé' Moisés na' che Dios, bene' Lni Pasko' kan gož Diosen' le' gone', na' btope' žen gan žó'ogake' lížgake' ka', nich teze wbás che ya'abá ga na', bennen' žala' gote' xkwide' byo nežw ka' chegak benách Egipto ka', na' bi gote' zi'ngak benne' Israel ka'. ²⁹ Dan' bejle'gak benne' Israel ka' che Dios, wdé'gake' lo yo biž gachje láwe'le nido' da' nzin' Nido' Xna. Katen' gónegekle benne' Egipto ka' té'gake' ga na', na' gótgake' lo nisen'.

³⁰ Dan' bejle'gak benne' Israel ka' che Dios, kate' beyož wdé'gake' dot kwit yež Jerikó tža tža gaže ža, na' byinnj ze'e da' wdape chi'in yežen'. ³¹ Dan' bejlé' Rahab

che Dios, no'len' bnezjwe' benách ka' latje, bi gote' tzen len benách Jerikó ka', benne' ka' bi bégake' kan zna xtiža' Dios. Ka' goken chie' dan' wdape' ba la'ne benne' Israel ka', benne' ka' bedjwíalangake' da' žaklennen benách Jerikó ka'.

³² ¿Bízaže žala' nnia'? Žiažje latje wchalja' kan bengak Jedeón, na' Barak, na' Sansón, na' Jefté, na' Dabí, na' Samuel, na' benne' ka' bchaljgake' lo wláz Dios. ³³ Dan' bejlé'gake' che Dios, blej bchó'chgake' da' zan yež zen ka', na' bégake' da' naken chawe', na' wzí'gake' da' ka' bchebe láže' Dios wnezjwe' ché'gake'. Bséjwgake' žoá'agak beže yixe' ka'. ³⁴ Belá'gake' lo yi' zen ka'. Belá'gake' lo na'gak benne' ka' gónegekle' gótgake' lé'gake' len ya ntoche' ka'. Dios beyón choche' lé'gake' kate' bedó láže'gake', na' beyák chó'chgake' lo wdile. Blá'gake' benne' zan chegak yež zi'to' ka', benne' ka' žjake' lo wdile. ³⁵ No'le ché'gake', no'le ka' wnníta'gake' ža ka', bezí'gake' xkwide' ka' che ché'gake' katen' bebá'ngakbe' lo yela' got.

Yebale benne' ka' gótgake' lo na'gak benne' ka' bsaka' zí'gake' lé'gake', na' dan' bi gónegekle' kwáslengake' Dios, bi wzí'gake' latje wsangak benách ka' lé'gake', nich gata' yela' yebán lo yela' got ché'gake', dan' gókgekle' záka'žen. ³⁶ Yebale' bzó'egekle' yela' žon ditjle, na' yela' zi' che yid, na' byéjwgake' liž ya, gan bžéjgake' do ya. ³⁷ Bže'egak benách ka' bale' yej, na' bchéza'gake' yebale'. Bsaka' zí'gake' lé'gake', na' bétgake' bale' len ya ntoche'. Wdé'gake' nile na'le, na' gókwgake' yid zagak zila' ka', na' chibo ka'. Gókgake' benne' yache', na' belzáka'li'e, na' besbá'ga'gak benách ka' lé'gake' zia. ³⁸ Ki gokgak benne' ka', na' benách ka' wnníta'gake' yežlyó nga bi gókgake' zi' sí'gake' yela' ba nez zen ché'gake'. Wdágakze' lo latje dach ka', na' law ya'a ka', na' wnníta'gakze' lo bloj ka', na' lo yežw ka' zan yo. ³⁹ Yógo'tegake' bežó'jgake' chawe' law Dios dan' bejlé'gake' chie' Le', la'kze bi wzí'gake' yežlyón' da' bchebe láže' Dios wnezjwe' ché'gake'. ⁴⁰ Ka' goken, dan' ba bkwez Dios chežo to da' nakžen chawe' nich katen' yeyone' lé'gake' dot chawe', žo'o ni gónlenžo lé'gake' tzen.

12

Žala' wíážo Benne' Cristo

¹ Lezka' žo'o, dan' zej nnita' dot kwitžo benne' zanle'e, benne' ka' zloé'egekle' kan žejlé'gake' che Dios, che len žala' wzoažo chela'ale yógo'te da' kegle ka' da' zej naken ka to da' nak zi'i da' nwa'žo, na' lezka' yógo'te doła' ka' da' nzéngaken žo'o, na' lo yela' zbez zen laže' chežo, žala' gonžo xchin Dios, da' naken ka sá'le'ežo lo witje gan nyazžo. ² Žala' wíážo Jesús, Bennen' žone' ga gak chejle'žo che Dios, na' žone' ga žak dot li laže' yela' žejlé' chežo. Jesusen' wzake'e le'e yag kroze, na' bzoele' yela' žedoé'el chen, dan' gónele' si'e yela' žebél da' gata' chie', na' bejži'e kwit li ža che Dios, gan ži'e zna bi'e.

³ Le wia Jesusen', kan wzáka'li'e katen' bsaka' zi'gak benne' doła' ka' Le', nich bi yedó láže'le, na' nich bi gak chope láže'le. ⁴ Na' zejte na'a ža, bi na' sóelele na' zejte no benne' gone' le'e we' dan' zdíl-lenle da' naken doła'. ⁵ ¿Goł láže'le dan' zzejní'il Dios le'e? Nakle ka zi'nkze' ka', dan' nyejw le'e yiche da' wnné':

Zi'na', bi wzó' chela'ale da' gon Xano' Dios, katen' wsedle wzejni'ile' le',

na' bi yebéj yichjo' Le' katen' sele' le' snia.

⁶ Xanžo Dios zzele' snia no benne' nži'ile', na' žsedle zzejni'ile' yógo'te benne' ka' nzi' lo ne'e gágake' zi'nkze' ka'.

⁷ Žala' sóelele da' sel Dios le'e snia, dan' žone' ki chele dan' nakle zi'nkze' ka'. Bi zoa to xkwide' bi sel xabe' lebe' snia. ⁸ Na'a, cha' bi zzel Dios le'e snia, kan žone' chegak yógo'te zi'nkze' ka', naž nakle ka' zi'n zi' ka', na' bi nakle zi'nkze' Dios. ⁹ Yetó, katen' gokžo xkwide' ka' wnníta'gak xa xna'žo yežlyó nga, na' bzélgake' žo'o snia, san žapžo légake' ba la'ne. Ki naken, žala' gónžežo kan zna xtiža' Xažo Dios, Bennen' zoe' ya'abá, nich soažo nbanžo. ¹⁰ Xa xna'žo ka' bzélgake' žo'o snia to chí'ido'ze ka da' gókgekle' naken chawe', san kate' Dios zzele' žo'o snia, naken to da' gáklenen žo'o, nich gakžo la'y kan nakkze' Le'. ¹¹ Da' li bi nla' law na'a da' chawe' da' si'žon che da' zzele' žo'o snia, san žonen ga gak nyache' láže'žo. Cha' we'žo latje da' zzele' žo'o snia wsedlen žo'o, na' gonen ga gakžo zen laže', na' ga gakžo chawe'.

De zož chežo cha' bi wzé nagžo che Dios

¹² Che len le yeyón choch na'le ka' na' zible ka', nich gakle choch gonle da' naken chawe'. ¹³ Le cho'o to nez chawe', na' bi gonle ga wká'n no benne' nezen', benne' žedó láže'e, san le gon ga yeyák choche'.

¹⁴ Le we' laže' gá'nlenle yógo'te benách ka' chawe', na' gakle li laže' zi'nkze' Xanžo Dios. Cha' bi gakle chawe' law Xanžon', bi gak lé'elele-ne'. ¹⁵ Le gape chi'i kwinle nich bi wsán no benne' da' žonnze Dios chežo, na' nich bi gak no benne' ka to yiže' sla', da' wká'n ditjen le'e, nich bi gone' ga bi gakle chawe'. ¹⁶ Le gape chi'i kwinle nich bi gonle nitole le'e da' bi naken chawe' o da' zka'n ka'ze da' naken la'y, kan ben Esaú, zi'n Israel, bennen' nich si'e to da' gawze' bete'e da' žala' si' lo ne'e dan' goke' xkwide' byo wale che xabe'. ¹⁷ Ba nnézkzelele kan gok che Esaú na' wdé na' katen' gónele' gata' chie' da' nnab xágake' law Dios nich gon chawe'e le'. Beyache' laže'l xe' le', san bi gota' latje yeyát laže' Esaú na' la'kze wnnaben' len yela' zbeže chie'.

¹⁸ Kan žak chele bi naken kan gok chegak benne' Israel ka'. Wbíga'gake' légake' zanle to ya'a da' gak kanžo, da' wyeyen, na' beyák choł te ža dan' wže' bejw gasj, na' gokle'e be'. ¹⁹ Béngekle' belbeže lozba' ka', na' lezka' chi'i Dios, Bennen' bchalje'. Katen' béngekle' da' ki, na' góta'yoegekle' Moisés biž wchaljlen Dios légake'. ²⁰ Ki béngake' dan' bi gok sóegekle' da' gož Dios légake', katen' wnné': "Cha' chejléj to bia yiže'do'ze ya'a nga, žala' wže'egake'-ba' yej, o wdégake'-ba' yag ntoche'." ²¹ Dan' blé'egekle' bcheble'en légake', na' Moisés wnné': "Žžébeli'a, na' žžízeli'a."

²² Na'a, žala' žébežele le'e dan' zbíga'le zanle to ya'a da' nzin' Sión, na' gan zoa laž Dios ban, dan' nzin' Jerusalén che ya'abá, gan zej nnita' wbás zanle'e che Dios. ²³ Zbíga'le gawze gan zej ndobe zi'nkze' Dios, benne' ka' zej nyejw lágake' le'e yiche da' zoan ya'abá che Dios, na' lezka' gan zoa Dios, Bennen' zchi'a laže'e yógo'te benách ka', na' gan zej nnita' be' ka', be' gókgakkzen benne' chawe' ka', benne' ka' Dios beyone' légake' chawe'. ²⁴ Zbíga'le law Jesús, Bennen' ben choche' diža' koben' da' zka'n chawen',

na' lezka' gan bde Jesusen' žen chie' da' žonen ga ženít law Dios žo'o, da' nakžen chawe' ka da' ben xchen Abel, zi'n Adán, dan' ben ga bzoa Dios Kaín, bi' bíche'be' Abel na' cheła'ale.

²⁵ Che len, le gape chi'i kwintle nich bi wzoale cheła'ale Bennen' zchalje'. Bi belagak benne' ka' bží'igake' che bennen' bliže' légake' lo yežlyó nga. Lezka' gaken chežo, bi yelažo cha' wži'izo che Bennen' žliže' žo'o, Bennen' zoe' ya'abá che Dios. ²⁶ Ža na' wzíz yežlyó nga dan' benle chi'i Dios, san na'a ba bchebe laže'e, na' wnné': "Yetoze chi'i, na' kege yežlyoze wxíza', san lezka' ya'abá wxíza'." ²⁷ Katen' wnné': "Yetoze chi'i" da' ni žsedlen žo'o žala' yega'agak da' ka' gak zízegaken, da' ka' zej žen' yežlyó nga, na' ga'ngak da' ka' bi gak zízegaken, da' ka' zej žen' ya'abá che Dios. ²⁸ Che len, dan' žala' gata' to latje chežo gan nna bia'žo, da' bi zizen, žala' ye'žo Dios: "Žóxkeno'" na' lo yela' zen laže', na' lo yela' zžebe Le' žala' wká'n zenžo-ne' kan žaz laže'e Le', ²⁹ dan' nak Dios chežo ka to yi' da' wžia yin' da' kegle.

13

Da' žala' gonžo dan' žaz laže' Dios

¹ Žala' ží'itezlele lježle tole yetole. ² Le chejsá' laže' žala' wzoale ližle no benne' lježle, benne' zi'ton' le'e gan zoale. Kate' bałe benách ka' bėngake' ki, bnníta'gake' wbás che ya'abá ka' lížgake', la'kze bi gókbe'egekle' góggake' wbás che ya'abá ka'.

³ Le we' laže' benne' ka' zej nyejwe' liž ya ka žónlenle légake' tzen, na' gekle lezka' nyėjwle liž yan'. Le we' laže' benne' ka' želbía láže'gak benách ka' légake', kan zzáka'le le'e tzen len légake'.

⁴ Žala' gaple ba la'ne yela' zchag na', na' benne' byo lo yela' li laže' chie' žala' sóalene' zo'le', dan' chog Dios chegak benne' ka' žóngake' da' kegle gátgake' to chi'ize, na' lezka' gone' chegak benne' ka' zka'n dítjgake' yela' zchag na'.

⁵ Bi dan láže'le yela' gape, san le chaz laže' ka da' den chele na'a, dan' ba wnná Dios: "Batkle wka'na' le', na' bi kwej yichja' le'." ⁶ Ka' naken, gak nnažo dot láže'žo dan' znnan: Xanžo Dios nake' Bennen' žáklene' neda'.

Bi žeba' bi da' gak gon no benne' chia'.

⁷ Le we' laže' benne' ka' žape chí'igake' le'e, benne' ka' žsédgekle' le'e xtiža' Dios. Le wia da' chawe' da' žóngake', na' le gon kan žóngake' lo yela' žejlé' chégake'.

⁸ Toze kan nak Jesús, Benne' Criston', neje, na' na'a, na' to chi'ize. ⁹ Bi we'le latje benne' ka' žsédgekle' da' yoble, na' da' nžan' ka da' ba nzi' lo na'le, nich bi ché'gake' le'e ga yoble. Nak chawe' gon chochle yichj lázdo'le kan nak da' žonnze Dios chele, na' kege da' žsédgekle' kan zej nak da' že'j žawžo, da' bi gáklenen benne' ka' že' láže'gaken'.

¹⁰ Zoa to bkog la'y chežo, gan bi de latje benne' ka' žóngake' žin che bkogen' da' zoalen diža' nežwn' da' zka'n chawe' dan' blan' zga'ale. ¹¹ Bxoz blo che yo'o la'y na' bdie' xchengak bia beže ka' lo latje la'yte ni'a che doła', san bzéygake' beła' ka'ze chégakba' gan nak na'le žoa'a yež. ¹² Lezka' wzaka' Jesusen' na'le žoa'a yež nich beyone' benách ka' chawe' len xchenkze'. ¹³ Le cho'o chjénlenžo Jesusen' tzen, la'kze kwejgak benách ka' žo'o lo yež, na' si'žo tzen len Le' dan' ben dítjgekle' benách ka' Le'. ¹⁴ Bi zoa to yež chežo lo yežlyó nga da' zoan to chi'ize, san zbezžo to da' zan'. ¹⁵ Che len, žala' wká'n zéntežžo Dios, na' wkonlžo žin la Jesús, Benne' Criston'. Da' zka'n zenžo Dios naken ka to da' zdežo lawe' Le'. Žala' ye'žo Dios: "Žóxkeno'" ni'a che da' nake' Le'. ¹⁶ Bi gal laže' gonle da' naken chawe', na' gáklene' lježle tole yetole, dan' nak da' ni ka to da' zdežo law Dios da' žaz laže'e Le'.

¹⁷ Le gon kan zna xtiža'gak lježžo ka', benne' ka' žape chí'igake' le'e, na' le we' latje wchí'igekle' le'e, dan' žape chí'igake' yichj lázdo'le, kan žongak benne' ka' žala' wloé'egekle' law Dios da' bėngake'. Le gon ki nich góngake' žin na' lo yela' žebél chégake', na' kege lo yela' nyache' laže' chégake', dan' bi yebélenle žin da' góngake' lo yela' nyache' laže' chégake'.

¹⁸ Le wchaljen Dios, na' le nnable' gáklene' neto', dan' žxen láže'to' soa ži yichj lázdo'to', na' bi yesbagan' neto' zia, na' že' láže'to' góntezto' da' naken chawe'. ¹⁹ Da' nakže blo, žáta'yoela' le'e nnáblele Dios yegoé'e neda' to nez nich yelá'a gan zoale bayenže.

Dios žonne' chežo da' gáklēnen žo'o

²⁰ Na'a, zchálj_lento' Dios, Bennen' zka'n chawe'e žo'o, na' nake' Bennen' besbane' Xanžo Jesús, Benne' Criston' lo yela' got, Bennen' nake' Benne' Blo Wia Zila', dan' blalje' žen chie', da' žon chochen dižan' da' zka'n chawen', da' zoan to chi'ize.

²¹ Znnablto'-ne' gone' ga gakle dot chawe' nich gak góntezle da' naken chawe', na' gonle kan žénele' Le', nich gone' ga gakle kan žénele' Le', dan' nakle che Jesús, Benne' Criston'. ¡Gá'nteze zen Benne' Criston'! Ka'kze gaken.

²² Žáta'yoela' le'e, zí'na'do' ka', si' lo na'le diža' ni da' zzejni'ilen le'e, dan' láte'do'ze nak da' ni da' zzoja' chele. ²³ Žala' nnézlele ba bežój xkwide' Timoteo, bi' lježžon', liž ya, na' cha' lá'tebe' ga zoa' ni, na' gónlenbe' neda' tzen yedjwíato' le'e.

²⁴ Le gape “Padiox” lježžo ka' žape chí'igake' le'e, na' lezka' yógo'te benne' ka' Dios ba bebeje' che Leze'. Benne' ka' nníta'gake' yežlyó Italia nga, na' žejlé'gake' che Benne' Criston', žápegake' le'e “Padiox.”

²⁵ Znnabla' Dios gon chawe'e yógo'tele le'e. Ka'kze gaken.

DIŽA' DA' BZOJ ŽEDW

Žedw žape' "Padiox" benne' judío ka' žej nake' che Jesús

¹ Neda', Žedw, žapa' le'e "Padiox." Le'e na' nbáblenle chežinno kwe' lježgak benách Israel ka', na' náslasle dot yežlyó nga. Naka' wen žin che Dios, na' che Xanžo Jesús, Benne' Criston'.

Dios žonne' yela' žejní'il chežo

² Zí'na'do' ka', kate' gak bi da' gaken chele dan' si' bian' le'e, žala' yebélele dot láže'le ³ dan' nnézkzelele, kate' bi da' žaken chele da' zzi' bian' le'e kan žejle'le che Benne' Criston', da' ni žsedlen le'e gakle zen láže' kate' zzáka'le. ⁴ Le we' láže' gak dot li láže' yela' zen láže' chele, nich gakle benne' žejní'igekle', na' bi be yážjelele che da' ki.

⁵ Cha' zoa no benne' ladjwle le'e, benne' bi žejni'ile' da' ki, žala' nnable' Dios, na' Dios na'kze wnezjwe' yela' žejní'il chie', dan' znezjwe' dot láže'e chegak yógo'te benách ka', na' bi žek zi'le' gonnem' chežo. ⁶ Na'a, no benne' bi da' znnable' Dios, žon byenen chejli'e chie' Le', na' bi gak chope láže'e. No benne' žak chope láže'e, žaken chie' kan žak che bebe da' zejzen law niso' katen' žak be' da' ztan nisen', na' nisen' zchen' nile na'le. ⁷ No benne' žaken chie' ki bi gak wxén láže'e bi da' si'e da' wnezjw Xanžon' chie'. ⁸ Bennen' zda láže'e bi zžel-le' nakle gone'.

⁹ Cha' zoa no benne' lježžo, benne' žejli'e che Benne' Criston', na' no no nake' yežlyó nga, žala' yebele' dan' ba nake' benne' zaka' law Dios. ¹⁰ Benne' lježžon', benne' nape' yela' wnni'a, žala' yebele' kate' žon Dios ga biž žxen láže'e dan' nape'. No benne' žxen láže'e yela' wnni'a chie', gak chie' kan žak che yeje yixe'do', la' zdete chen. ¹¹ Ki naken, dan' gak che bennen' kan žak che yeje yixe'don', katen' zla' wbíž, na' zzeyle'en, na' la' zbižte yixen', na' zyinnj yéjedo' chen, na' znitle yela' xtan chen. Lezka' gaken che bennen' nape' yela' wnni'a, nitle' kate' ne žone' žin žilje' yela' wnni'a na'.

Da' zzi' bia' žo'o

¹² Ba nez zen gaken che bennen' zzoel' da' zzi' bia' le'. Kate' ba bežoje' chawe', na' gata' yela' nban da' zejlí kanne chie', da' bchebe láže' Dios wnezjwe' chegak benne' ka' zej nži'ile' Le'. ¹³ Kate' bi da' žak chežo da' žonen ga yénelžo gonžo da' kegle, bi žala' nnažo: "Dios zzi' bi'e žo'o nich gonžo da' kegle." Dios bi zzi' bi'e nitó benne' nich gone' da' kegle. ¹⁴ Na'a, cha' no benne' zoa bi da' žak chie' da' zzi' bian' le' nich gone' da' kegle, žaken ki dan' zze láže'e da' kegle, na' da' ni benen ga gónele' gone' da' kegle. ¹⁵ Da' zze láže'žo da' kegle žonen ga žonžo doła', na' kate' ba benžo dołan', la' doła' na'že žesbagan' žo'o zia, da' gonen ga gatžo.

¹⁶ Zí'na'do' ka', bi gon láže'l kwine. ¹⁷ Yógo'te da' naken chawe', na' yógo'te da' naken dot da' li, da' ka' zzi'žo, zá'gaken zaka' ža'le, na' zžó'gaken gan zoa Xažo Dios, Bennen' bene' da' ka' želyép yes ya'abá, da' ka' zchá'gaken, san Le' bi zcha' kwine', na' bi zche'e kan žone', na' žónnteze' da' naken chawe' chežo. ¹⁸ Kan žénekzele Dios, bene' ga nakžo benách kobe chie' ka'. Bkonle' žin diža' chien' da' naken dot da' li, nich gakžo ka to wełáp nežw chie' ladjw yógo'te benne' ka' benkze' Le'.

Da' zka'n zenžo Dios da' naken dot li láže'

¹⁹ Che len žapa' le'e, zí'na'do' ka', yógo'tele žala' soale yénlele, san bi žala' nnétele, na' bi žá'atele. ²⁰ Bennen' la' zžá'atie' bi žone' da' naken chawe' law Dios. ²¹ Che len, le wzóa chela'ale yógo'te da' bi naken chawe', na' yógo'te da' kegle da' nyanle'en yežlyó nga, na' lo yela' gaxjw láže' le gon choch dižan' da' yo'on lo yichj lázdo'le, dan' gak gonen ga yelale.

²² Na'a, le gon kan zna diža' ni, na' kege chejzé nágzelen. Cha' yénzelele diža' ni, la' kwínzele gon láže'lele. ²³ No benne' žénzele' diža' ni, na' bi žone' kan znnan, benne' ni nake' ka to benne' zwie' lawe' lo yej wan, ²⁴ dan' zwia kwine', na' zeyeje', na' la' žal láže'tie' kan znn'e. ²⁵ Na'a, no benne' bi žal láže'e da' ženle', san zzi' lo ne'e da' wnnakze Dios da' naken dot da' li, da' gak gonen ga yelažo, na' cha' ga'ne' choch, na' gónteze' kan zna xtiža' Dios na', gak chawe' che bennen' lo yógo'te da' žone'.

26 Cha' no benne' ladjwle le'e žekle' nak li laže' kan zka'n zene' Dios, san cha' bi žape chi'e lože'e nich bi nnaze' ka', bennen' žon laže'l kwine', na' bi žaz laže' Dios kan zka'n zen bennen' Le'. 27 Da' zka'n zenžo Dios, da' naken dot da' li, na' da' naken li laže', naken gáklénžo xkwide' wzebe ka', na' no'le wzebe ka', katen' želzaka' benne' ka', na' nich bi gakžo toze len da' kegle da' naken che yežlyó nga.

2

Žala' gak tlebe kan gapžo benách ka' ba la'ne

1 Zí'na'do' ka', cha' žejle'le che Xanžo Jesús, Benne' Criston', Benne' zente, bi žala' wcha'le kan gaple ba la'ne to to benne'.

2 Cha' chaz to benne' gan ndoble le'e, na' ngo'e xben ne'e da' naken oro, na' nakwe' laže' da' záka'le'en, na' cha' chaz yetó benne' yáche'do', na' nakwe' laže' ka'ze, 3 na' cha' gaple ba la'ne bennen' nakwe' laže' da' záka'le'en, na' ye'le-ne': "Wže'len neto' ga nak chawe' ni" san ye'le benne' yáche'don': "Na'ze wzé" o ye'le-ne': "Wžé' lo yo nga."

4 Cha' ki gonle, na' wcha'le kan žaple ba la'ne to to lježle, na' gon kwinle ka to benne' zchi'a laže'e lježe' ka', na' bi gak chawe' kan sa' láže'le.

5 Zí'na'do' ka', le wzé nag da' ni. Dios wžekze' benne' ka' zej nake' yache' yežlyó nga, nich gata' yela' wnni'a chégake' lawe' Le' dan' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' gata' latje chégake' gan zčna bi'e Le'. Gata' chégake' dan' bchebe laže' Dios wnezjwe' chegak benne' ka' zej nži'ile' Le'. 6 Le'e zka'nle benách yache' ka' ka'ze, na' žaple ba la'ne benne' wnni'a ka'. Benne' wnni'a ka' žsaka' zígake' le'e, na' zkóngekle' le'e žin. Lezka' zdégake' le'e lo na'gak benne' yolawe' ka'. 7 Benne' wnni'a ka' lezka' zčne zígake' che la Jesús, Benne' Criston', dan' záka'le'en, na' kan nzi' le' Zi'n Dios lezka' le'e nzi' lala'le zi'n Dios dan' nakle toze len Le'.

8 Žonle da' chawe' cha' žonle dot kan nak da' bchi'le Dios žo'o da' naken blo, dan' nyejwn le'e yiche, na' zčnan: "Žala' ži'ilo lježo' kan nži'il kwino'." 9 Na'a, cha' zcha'le kan žaple ba la'ne to to benne', žonle doła', na' nbága'le zia lo xtiža' Dios, dan' bi žonle kan zčna xtiže'e. 10 Cha' žon to benne' dot

kan zčna xtiža' Dios, san cha' wchixle' kan nak toze da' zčna xtiže'e, ba nbage'e zia che dot da' zčna xtiže'e. 11 Dios na'kze wnné': "Bi gono' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'" na' lezka' wnné': "Bi goto' benách ka'." Na'a, cha' bi žono' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na', san žoto' benách ka', nbago'o zia che dot da' wnnakze Dios. 12 Kan nnale, na' kan gonle, žala' gonle dot kan žala' gongak benne' ka' wchi'a laže' Dios légage' kan zčna xtiže'e, da' bchalje' nich yelažo. 13 Benne' ka' bi žeyache' láže'gekle' ljéžgake' ka', wchi'a laže' Dios légage', na' bi yeyache' láže'le' légage', san benne' ka' žeyache' láže'gekle' ljéžgake' ka' yežójgake' chawe' kate' Dios wchi'a laže'e légage'.

Da' žala' gonžo dan' žejle'žo che Jesús

14 Zí'na'do' ka', bi be zaka' cha' to benne' nnaze': "Žejli'a che Benne' Criston'" san bi žone' da' naken chawe'. Bi gak yela' bennen' cha' nnaze' žejli'e chie' Le'. 15 Cha' zej nnita' lježžo ka' žejlé'gake' che Benne' Criston', na' cha' bi de da' gákwgake', na' bi de da' gáwgake', 16 na' cha' to benne' ladjwle le'e ye'ze' légage': "Binlo le yeyéj liže; ba beljle" san cha' bi be wnezjwe' chégake' dan' želyážjele', bi góklene' légage'. 17 Lezka' žaken che no benne' zčnaze' žejli'e che Benne' Criston'. Cha' bi žone' da' zej nak bian' nak li laže' kan žejli'e chie' Le', bi be zaka' yela' žejlé' chien'.

18 Wak no benne' yi'e lježe': "Le' zčno' žejli'o che Benne' Criston', na' neda' žona' da' naken chawe'. Bi gak wloe'elo' neda' žejli'o che Benne' Criston' cha' bi zoa da' naken chawe' da' žono'. Neda' wloe'ela' le' žejli'a chie' Le' ni'a che da' naken chawe' da' žona'." 19 Le' zčno' žejli'o zoa toze Dios. Nak chawe' dan' zčno'. Lezka' žejle'gak be' xiwe' ka' zoe' Le', na' žžizegaken dan' žžébegaken Le'. 20 Le', benne' bi be nnezlo'. Žala' nnézkzelo' cha' zoa no benne' zčnaze' žejli'e che Benne' Criston', san bi žone' da' naken chawe', bi be zaka' yela' žejlé' chien'. 21 Nak bia' Bran, xážo wdé, bežoje' chawe' law Dios ni'a che da' bene', katen' bdie' xkwide' Isaak chien' law Dios. Bdie'-be' kan žongak benách ka' zdégake' da' zžéygake' law Dios, la'kze bi bzeye'-be'. 22 Na'a gak nnézlele kan goken che Bran na'. Dan' bene' gok bian'

bejli'e che Dios. Che len nak bia' gok li laže' kan bejli'e che Dios ni'a che dan' bene'. ²³ Ki goken, na' nyejw le'e yiche la'y da' znnan: "Bran bejli'e che Dios, na' Dios ble'ele' da' bene' ka to da' benen ga beyake' chawe' lawe' Le'." Che len wzí' le' "Ljež Dios."

²⁴ Na'a, zlé'ekzelele nak bia' žežój chawe' to benne' ni'a che da' žone', na' kege dan' znnaze' žejli'e che Dios. ²⁵ Lezka' goken che Rahab, no'len' bi'e benách ka' latje. Lezka' nak bia' bežoje' chawe' dan' wzóa to da' chawe' da' bene', dan' bene' katen' wdape' ba la'ne benne' wíalan ka', na' góklene' légake' nich beyéjgake' nez yoble. ²⁶ Kan žak che beła' žen chežo cha' bi yo'on be', ba naten, lezka' nak che da' žejle'žo che Benne' Criston' cha' bi zoa da' žonen, bi be zakan'.

3

Da' zna lóže'žo

¹ Zí'na'do' ka', bi gonte kwínle benne' wsedle ka', dan' ba nnézkzelele wchi'a laže' Dios žo'o zí'le'eže, nolžo žsedlžo benách ka' cha' bi gonžo kan žala' gonžo. ² Yógo'težo žonžo da' zan da' zchíxelžon. Cha' bi zchixle no benne' lo da' zchalje', nake' dot chawe', na' gak nna bia' kwine' lo yógo'te da' žone'. ³ Kate' zgo'ožo ya žoá'agak bia ka' nich gonžo ga góngakba' kan žénelžo, gak nna bia'žo légakba' nich góngakba' žin chežo. ⁴ Le wia lezka' kan žak chegak barkw ka'. La'kze nakle'e zen to barkw, na' žakle'e be' da' zzejen barkwn', san to da' kwíde'ze nak xne'e yag barkwn' da' zzechjen barkwn' nich chejen gáte'teze žénele bennen' žse'en. ⁵ Lezka' nak lóže'žo. La'kze to da' do'ze naken, da' zen naken da' zna lóže'žon'. Le wia nga kan žon to yi'. La'kze to yí'do'ze zbibžo, wak wzeyen to ya'a zen. ⁶ Lezka' lóže'žon' naken ka to yi'. Yógo'te da' bi naken chawe' da' žaken yežlyó nga zna lóže'žon', na' dan' naken toze len beła' žen chežo, che len žonen ga zbagá' zia dot da' nakžo. Naken ka zbek yi' da' zna lóže'žo, na' wak gonen ga nbága'žo zia lo yógo'te da' žonžo, na' dan' ki zna lóže'žon', naken kan žala' yi' da' bxen da' xiwe'. ⁷ Yógo'te bia yixe' ka', bia zdágakba' lo yo, na' bia ka' zoa xílgakba', na' bia ka' žzobe kwíngakba' lo yo, na' lezka' yógo'te bia ka' nníta'gakba' lo nisko', gak nna bia'gak benách yežlyó

nga légakba', ⁸ san bi gak nitó benne' nna bi'e lože'e, dan' zna lóže'žo da' kegle, na' bi gak no benne' wsejwe' xnezen, na' znnale'e lóže'žon' da' naken ka nis snia che bele snia ka'. ⁹ Len la' lóže'žo na'ze žliž cháwe'žo Xažo Dios, na' lezka' žliž ditjžo benách ka', benne' ka' ben Dios kan nakkze' Le'. ¹⁰ Ki naken, len la' lóže'žon' žliž cháwe'žo benne' ka', na' žliž ditjžo benne' ka'. Zí'na'do' ka', bi žala' gonžo ki. ¹¹ Cha' zoa to ga žal nis dzi', bi žal nis zene' la' na'ze. ¹² Zí'na'do' ka', to yag higo bi gak kwian da' zbia yag olibo, na' lezka', to lba uba bi gak kwian da' zbia yag higon'. Lezka', bi gak gal nis zene', na' nis dzi' nitó gan žal nis.

Yela' žejní'il da' naken dot li laže'

¹³ Cha' zoa to benne' ladjwle le'e, benne' žake' da' zenle'e, na' žejní'ile'ele', lo yela' gaxjw laže' chie' žala' wlo'e'ele' nake' ki ni'a che da' chawe' da' žone'. ¹⁴ Na'a, cha' zgé'elele lježle ka', na' žonle žin nich wká'n zengak benách ka' le'e, bi žala' wká'n zen kwínle kan nak yela' žejní'il chelen'. No benne' žone' ki žon laže'e, na' bi žone' da' naken dot da' li. ¹⁵ Yela' žejní'il ki bi naken da' znezjw Dios, san che yežlyó nga naken, na' che benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, na' che da' xiwe'. ¹⁶ Benne' ka' zgé'egekle' ljéžgake' ka', na' žénegekle' wká'n zengak benách ka' légake', lezka' želdíl diže'e, na' žóngake' yógo'te da' kegle ka'.

¹⁷ Benne' ka' zej nape' yela' žejní'il da' znezjw Dios: Žóngake' da' naken dot chawe', na' želbeze' cháwe'do'. Zej nake' zen laže', na' zej nake' gaxjw laže'. Žeyache' láže'gekle' benách ka', na' zej nake' ži'i laže'. Nak tlebe kan zchi'a láže'gake' ljéžgake' ka'. Bi znnégage' chegak ljéžgake' ka'. ¹⁸ Benne' ka' že' láže'gake' wká'n cháwe'gake' da' žaken, zgá'ngake' cháwe'do', nich gak chawe' dot da' zej nake'.

4

Benne' ka' zdan láže'gake' yela' gape

¹ Biz chen' zdíl-le, na' zdíl díža'le? Ki žaken chele dan' zdan láže'le da' zan da' zdan láže'le to tole, na' che len zdíl-lenle lježle ka'. ² Da' zan da' žénelele, na' dan' bi zzi'len, che len

žotle benách ka'. Zze láže'le da' zej nap lježle ka', na' dan' bi zzi'len, che len zdil díža'le, na' zdil-le. Bi zzi'le da' žénelele, dan' bi znnablen law Dios. ³ La'kze zoa bi da' znnable, bi be zzi'le, dan' bi nak chawe' kan znnablen, dan' žénelele da' znnablen nich wkónlelen žin kan žaz láže'zele. ⁴ Le'e, benne' ka' ba wlěj yichjle Dios, ¿Bi nnézlele cha' zka'n zenle da' ka' zej nnitan' yežlyó nga, ba beyakle ka to benne' bi zle'ele' Dios chawe'? No benne' zka'n zene' da' ka' zej nnitan' yežlyó nga, bi gak wká'n zene' Dios, na' ba beyake' ka to benne' bi zle'ele' Dios chawe'. ⁵ Bi znnaze da' nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: "Dios bene' be' da' nakkzžo nich gak ži'ilžo Le', na' žekle' chežo cha' zbej yichjžo-ne'." ⁶ Na'a, da' žonn Dios chežo nakle'en zen, dan' nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: "Dios žsejwe' xnezgak benne' ka' zka'n zen kwíngake', san dot laže'e žon chawe'e benne' ka' zej nake' gaxjw laže'." ⁷ Che len:

Le soa gaxjw laže' law Dios.

Le tile da' xiwe', na' wzonnjen gan zoale.

⁸ Le we' laže' sóalenle Dios, na' Le' yed-
jsóalene' le'e.

Le'e, benne' doła' ka', le gak chawe', na' biž
gonle doła'.

Le'e, nólele le'e žak chóplele, na' chope da'
nží'ilele, le gon chawe' yichj láždo'le.

⁹ Le gak nyache' laže', na' le kwež, na' le
kwež nyache'.

Na'a žžížele san žala' kwéžele.

Žébélele san žala' gak nyache' láže'le.

¹⁰ Le gak gaxjw laže' law Xanžon', na' Le'
le'ele' le'e chawe'.

Bi žala' nnežo che lježžo ka'

¹¹ Zí'na'do' ka', bi nnele che lježle tole
yetole. No benne' znnie' che lježe', na' zbej
bi'e da' žone', benne' ni znnie' che xtiža'
Dios, na' znnie' che da' wnnakze' Le'. Na'a,
cha' zži'le che xtiža' Dios, žon kwino' benne'
zchi'a laže'en, na' bi žono' kan zna xtiže'e.
¹² Na'a, toze nak Dios, Bennen' bchalje'
xtiže'e, na' lezka' nake' Bennen' zchi'a laže'e
da' žonžo. Lekze' gak yeslé' benách ka' o
wžia yi'e benne' ka'. Na'a, ¿nozke žon
kwino', zbej bi'o lježo'?

Bi nnezlžo da' gak wxé wižj

¹³ Na'a, le wzé nag, nólele znnale: "Wxé
wižj chejto yežen', na' soato' ga na' to yiz,

na' da' zan da' gá'wto', na' góte'to', na' ki
gáta'le'e mežw cheto'." ¹⁴ Bi nnézlele da' gak
wxé wižj. ¿Nakxke nak chežo, kan zoažo
yežlyó nga? Nakžo ka bichlá da' zlan' to
chí'ido'ze, na' la' ženitten. ¹⁵ Che len, ki žala'
nnale: "Cha' yénele Xanžon', soažo nbanžo,
na' to yetó da' gonžon." ¹⁶ Na'a, le'e, lo yela'
zka'n zen kwin chele zza' láže'le da' zen da'
gonle. Yógo'te da' ki da' žonlen zej naken da'
kegle ka'. ¹⁷ Cha' nnezlžo da' naken chawe'
da' žala' gonžon, na' cha' bi gonžon, žonžo
doła'.

5

Žedw žse'e láže'gak benne' wnni'a ka'

¹ Le'e, benne' wnni'a ka', le kwež, na' le
kwéžeya'a, dan' za' ža lé'elele yela' yache'.

² Ba nbia yi' yela' wnni'a chele, na' beldo'
ka' che laže' ba btégakba' da' žákwle. ³ Ba
nak che mežw oro, na' mežw plat chele

kan nak che ya da' ba wzén xche'en, na'
xche'e na' naken ka to da' žesbaga' le'e zia,
na' gaken chele ka to yi' da' wžia yin' le'e.

Ki gaken chele dan' bsa' btoble chezle yela'
wnni'a da' yesbagan' le'e zia ža ze lawte

ža kate' wchi'a laže' Dios le'e. ⁴ Le wia
nga. Benne' wen žin ka', benne' belápgake'

yez chele, znnab yóžgekle' lázjwgake' dan' bi
wdízjwle légake', na' dan' znnabgak benne'

wen žin ka' ba ženlen law Xanžon', na' Le'
zchi'e ni'a ne'e zan ka'. ⁵ Bkónlele žin
yela' wnni'a chele lo yežlyó nga, na' we'j

bdáwtezle da' znnaze chele. Ben zen kwinle,
san za' žin ža kwia yi'le. Gak chele kan žak

che beže, bia ženne', ba bžin ža gotžo-ba'.
⁶ Zchogle chegak benne' chawe' ka' gátgake',
na' légake' bi zži'igake' chele le'e katen' žotle

légake'.

Žala' gakžo zen laže' na' wcháljenžo Dios

⁷ Na'a, zí'na'do' ka', le gak zen laže' na' ze-
jte ža yelá' Xanžon'. Le wia kan žon benne'

žaz ža'ne'. Lo yela' zen laže' zbeze' yéjwsio',
na' yejw che byo' yejw, na' te na' yelape', na'

yez zan yetobe'. ⁸ Lezka', zí'na'do' ka', le'e na'
žejle'le che Benne' Criston', le gak zen laže',
na' le gon choch kwinle, dan' za' gawze ža

yelá' Xanžon'. ⁹ Zí'na'do' ka', bi nnele che
lježle tole yetole, nich bi bága'le zia. Le

wia nga. Za' žin ža yelá' Xanžon', Bennen'
wchi'a laže'e da' žonle. ¹⁰ Zí'na'do' ka', le

wia kan gok chegak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Xanžo Dios. Zej nake' ka to da' zloe'elen žo'o kan žala' gakžo zen laže' la'kze sáka'žo. ¹¹ Na'a, zannažo chégake' zej nake' benne' ka' gok yela' ba nez zen chégake', benne' ka' wzáka'gake'. Ba bénlele kan gok che Job. Goke' zen laže' la'kze wzáka'li'e, na' nnézele da' ben Xanžo Dios chie' wdé na'. Xanžo Dios žeyache' láže'le'ele' žo'o, na' že' laže'e žo'o.

¹² Zí'na'do' ka', da' ni da' žapa' le'e naken to da' zenle'en, da' znnan: bi gon chochle xtíža'le ni'a che Bennen' zoe' ya'abá che Dios, na' kege ni'a che da' zej nnita' yežlyó nga, na' kege ni'a che bíte'teze da' žon chochle xtíža'le ni'a chen. Kate' nnale: “o” žala' nnázele: “o'.” Kate' nnale: “o'o” žala' nnázele: “o'o.” Ki žala' gonle, nich bi bága'le zia law Dios.

¹³ Cha' zzaka' no benne' nake' toze len le'e, žala' wcháljlene' Dios. Cha' zoa no benne' žebele', žala' gole' da' žoe lawn Dios. ¹⁴ Cha' no benne' žake' yižwé', benne' nake' toze len le'e, žala' wliže' benne' gole ka', benne' žape chí'igake' benách ka' che Benne' Criston', nich wcháljlengake' Dios, na' nnábgekle' Le' yeyone' benne' yižwén'. Žala' chébgake' le' set, na' wcháljlengake' Dios lo la Xanžon'.

¹⁵ Kate' wcháljlengake' Dios, na' žejlé'gake' yeyón Benne' Criston' benne' yižwén', naž gon Xanžon' ga yeyase', na' cha' bene' doła', yenít lawe' le'. ¹⁶ Che len, cha' nbága'le doła' le yexóalapan' tole len yetole, na' le nnab lo wláz lježle tole yetole law Dios nich yeyone' le'e, na' yežój yižwén' da' žakle. Da' zchaljlen benne' chawe' Dios, dan' žone' dot laže'e, záka'le'en. ¹⁷ Lías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, goke' benne' che yežlyó nga kan nakžo žo'o, san katen' bcháljlene' Dios, na' wnnable' Le' nich bi gak yejw, na' bi gok yejw lo yežlyón' chonne yiz yo'o gachje.

¹⁸ Wdé na' bcháljlene' Dios da' yoble, na' beyák yejw, na' bnezjw da' gozgak benne' ka' wnníta'gake' ža ka'.

¹⁹ Zí'na'do' ka', da' ni žala' nnézele. Cha' chixle to benne' nake' toze len lježžo ka', benne' nónbi'e da' naken dot da' li, na' cha' zoa no benne' gone' ga yeyát laže'e, ²⁰ na' bennen' bene' ga beyát laže' benne' dołan', bennen' wdíe' ga yoble, yeslé' benne' dołan'

lo yela' got, na' gone' ga yenít law Dios doła' zan da' wbaga' bennen'. Ka'kze gaken.

DIŽA' NEŽW DA' BZOJ BEDW

Bedw žape' "Padiox" benne' ka' che Jesús

¹ Neda' Bedw, naka' wbás bsela' Jesús, Benne' Criston'. Zzoja' chele le'e yiche ni, le'e náslasle zi'to' gan že' lažle, na' zoale gan nbab Ponto, na' gan nbab Galasia, na' gan nbab Kapadosia, na' gan nbab Asia, na' gan nbab Bitinia. ² Xažo Dios wžekze' le'e lo na' Dios Be' La'y kan wnnakze' gone' ža ni'te nich gake che Leze', na' nich gonle kan zнна xtiža' Benne' Criston', na' gake dot chawe' ni'a che xchene'. Znnabla' Dios gon chawe'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le.

Da' žxen láže'tezžo

³ iGa'n zen Dios, Xa Xanžo Jesús, Benne' Criston'! Lo yela' žeyache' laže' zen chie' bnezjwe' yela' nban kobe chežo. Dan' besbane' Jesusen' lo yela' got žxen láže'tezžo Le', ⁴ nich gata' chežo da' žape chi'i Dios chežo ya'abá chie'. Dan' žape chi'i Dios, dan' wnezjwe' chegak benách chie' ka', bi nitlen, na' bi žan', na' bi yeyožen. ⁵ Dan' žejle'le che Dios, lo yela' wak zen chie' gape chi'e le'e na' zejte ža na' yebélenlele yela' žeslá da' naken dot li laže', dan' ba bkweze' chežo, na' dan' wlo'e'le' law ža ze lawte ža na'.

⁶ Che len žebéle'elele, la'kze na'a zzáka'le to chi'ido' dan' nníta'gak da' zan da' žsaka' zígaken le'e. ⁷ Dan' zzóelele da' zan da' žsaka' zígaken le'e, nak bia' nak dot li laže' kan žejle'le che Benne' Criston'. Ki žon cháwe'žo oro, da' nitlen, na' žon cháwe'žon lo yi'. Che len, kate' ba nzi' bia' yela' žejlé' chele, da' záka'žen ka oro na', na' gak yela' zen, na' yela' ba la'ne chele ža na' wlo'é'e law Jesús, Benne' Criston'.

⁸ Le'e nží'ilele Benne' Criston' la'kze batkle blé'elele-ne'. Žejle'le chie' Le' la'kze bi zlé'elele-ne' na'a, na' žebéle'elele. Yela' žebél chele da' nakžen zen ka gak wlo'e'elžo, naken dot li laže'. ⁹ Ki naken dan' žebélenlele yela' žeslá che be' nákkzele dan' den chele dan' žejle'le che Benne' Criston'.

¹⁰ Ža ni'te benne' ka', benne' bcháljgake' lo wláz Dios, bsédgekle' dot kan nak yela' žeslá na', dan' den chežo na'a, na' bcháljgake'

kan nak da' chawe' da' žonn Dios chežo. ¹¹ Dios Be' La'y, Benne' nake' toze len Benne' Criston', bzejni'ile' zga'ale benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, na' blo'e'ele' légake' kan žala' saka' Benne' Criston', na' lezka' kan gak yela' zen chie' te na'. Che len be' láže'gake' nnézgekle' batx gaken, na' noz benne' gak chie' dan' blo'e'el Ben' nake' toze len Benne' Criston' légake'. ¹² Dios blo'e'ele' benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' Le', bi naken to da' lé'egekle' légake', san žo'o ni le'elžo dan' bcháljgake' chen, na' le'e žénlele na'a kan nak chen. Benne' ka', benne' zzoa lígake' diža' chawen', zcháljgake' che da' ni, na' yela' wak che Dios Be' La'y zóalenen légake'. Dios chežo, Bennen' zoe' ya'abá, žsele'e Dios Be' La'y na' chežo. Žénegekle' wbás che ya'abá ka' nnézgekle' kan nak dan' bcháljgake' ža ni'te.

Dios žliže' žo'o nich gakžo la'y

¹³ Che len, le gak ban laže' na' le kwézteze cháwe'do'. Dot láže'le le wxén laže' Dios gonne' da' chawe' chele ža na' kate' yelá' Jesús, Benne' Criston'. ¹⁴ Le gon kan zнна xtiža' Dios, na' bi we'le latje da' zdan láže'le chen' le'e ga yoble, kan benle kate' bi na' gónbia'le Dios. ¹⁵ Žala' gake la'y lo yógo'te da' žonle, kan la'y nak Dios, Bennen' bliže' le'e nich gake chie' Le'. ¹⁶ Lezka' nyejw le'e yiche la'y, kan wnnakze Dios, da' znnan: "Le gak la'y, dan' naka' neda' la'y."

¹⁷ Znnale: "Xato" kate' zcháljlenle Dios, na' Le', nak tlebe kan zchi'a laže'e to to benne' kan nak da' ben to to benne' ka'. Che len žala' žébele Le' kate' ne zoale yežlyó nga, da' bi nakkzen lažle. ¹⁸ Dios beslé' le'e lo da' gokle ža na' katen' benle kan zej nak da' ka'ze ka' da' bdegak xa xto'le ka' lo na'le. Nnézkzelele beya'we' le'e, kege len to da' kwia yin' kan zej nak oro, na' plat, ¹⁹ san len xchen Jesús, Benne' Criston', da' záka'le'en, dan' bde kwine', na' goke' ka to zila' dot chawe', bian' žótgake'-ba' law Dios nich yegá'a doła'. ²⁰ Dios wžekze' Benne' Criston' zga'ale kate' bi na' gone' yežlyó nga, na' ža ni zoažo na'a bene' ga blo'e'elawe' nich gak gon chawe'e le'e. ²¹ Ni'a che da' ben Benne' Criston' žejle'le che Dios, Bennen' besbane' Le' lo yela' got, na' bene'

ga nake' blo. Ka' naken, žejle'le che Dios, na' žxen láže'le Le'.

²² Na'a, ba beyakle chawe' dan' žonle kan zнна da' naken dot da' li, na' naken dot li láže' kan nží'ilele lježle ka', benne' ka' žejlé'gake' che Benne' Criston'. Che len, dot láže'le žala' ží'ilele lježle tole yetole. ²³ Ba naple yela' nban kobe, kege dan' bnníta'gak benách ka' le'e, benne' ka' žátgakkze', san Bennen' zoakze' bnnite'e le'e, na' naljle ni'a che xtiža' Dios, da' naken ban, na' da' zoan to chi'ize. ²⁴ Ki naken, dan' nyejw le'e yiche la'y da' znnan:

Yógo'te benách zej nake' kan nak yixe'.

Yela' xtan chégake' naken ka to yeje che yixen'.

Zbiž yixen', na' zbia yi' yejen'.

²⁵ San xtiža' Dios zoan to chi'ize.

Diža' ni bžin chele ni'a che diža' chawen' da' zzenlto' le'e.

2

¹ Che len le wká'n yógo'te da' kegle. Biž gon láže'le, na' bi wloé'ezele kwínle ka benne' chawe' ka' lawgak benách ka'. Biž gé'elele, na' bi nnele che lježle ka'. ² Žala' dan' láže'le da' naken che Dios Be' La'y nich gólele kan žongak bi' že'ndo' ka', bi' ka' zdan láže'gakbe' niže'. Ki žala' gonle na' zejte ža yelale, ³ cha' žákbe'elele nak Xanžon' ži'i láže'.

Benne' Cristo nake' ka to yej xe ban

⁴ Le biga' law Xanžon', Bennen' nake' ka to yej xe ban. Nake' ka to yej da' bzoagak benách ka' chela'ale, san naken to da' wžekze Dios da' zakan'. ⁵ Lezka', le'e nakle ka yej ban ka'. Le we' latje wkonle Dios le'e žin, nich gone' ga gakle ka to yodo' gan soakze Dios Be' La'y. Lo yodon' gakle ka bžoz ka', benne' zej nake' che Dios, na' lo na' Jesús, Benne' Criston', gak wdele da' ka' žonle law Dios, da' ka' žonle len yela' wak che Dios Be' La'y, dan' žaz láže' Dios. ⁶ Che len nyejw le'e yiche la'y da' znnan:

Zgo'a to yej blo lo ze'e che yež Sión,

dan' wžekza' neda', na' dan' zakan'.

No benne' žejli'e chie' Le', bi chixle'.

⁷ Lježto' ka', žejle'le che Benne' Criston', na' nak yej ni chele to da' záka'le'en, san chegak benne' ka' bi žejlé'gake' che Benne' Criston', naken kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan:

Yej na' dan' bzoagak benne' wen ze'e ka' chela'ale,

na' gókgekle' ka'ze naken,

yej ni ba naken yej blo lo ze'e.

⁸ Lezka' nyejw le'e yiche la'y da' znnan:

Yej na' gonen ga chejchégwgak benách ka', na' gonen ga chejbíxjgake'.

Da' li bejchého'gak benne' ka' bi bejlé'gake' che Benne' Criston', dan' bchíxgekle' katen' bzóagake' xtiža' Dios chela'ale. Dios wn-nakze' góngake' ki.

No benne' ka' zej nake' che Dios

⁹ Le'e nakle benách ka' wžekze Dios. Yógo'tele nakle bžoz ka' che Benne' Wnná Bia' La'y. Nakle ka to yež da' naken che Dios na'kze. Nakle benne' chie' ka'. Ki nakle nich gak wzele diža' che da' zen ka' da' ben Dios, Bennen' bliže' le'e nich yežojle gan nak choi, na' chazle lo baní' chawe' chie'. ¹⁰ Zga'ale bi gokle benách ka' che Dios, san na'a ba nakle benách chie' ka'. Zga'ale bi beyache' láže'l nitó benne' le'e, san na'a Dios na'kze žeyache' láže'le' le'e.

Zoažo nbanžo nich gonžo kan žénele Dios

¹¹ Ži'na'do' ka', nakle ka benne' zi'to' ka', zdázele yežlyó nga. Che len, žáta'yoela' le'e, bi we'le latje da' zdan láže'zele chen' le'e, dan' zdíl-lenen be' nákkzele. ¹² Le gon da' naken chawe' lawgak benách ka' bi zej nónbi'e Dios. Ki gaken, cha' yesbága'gake' le'e zia, na' cha' nnágake' nakle benne' wetw benách ka', gak lé'egekle yezika' benách ka' da' chawe' da' žonle, na' ža yelá' Xanžon' wká'n zéngake' Dios ni'a che da' nákkzele le'e.

¹³ Dan' nakle che Xanžon' le gape ba la'ne yógo'te benne' yolawe' ka', cha' nak benne' zнна bi'e dot yežlyó nga, dan' nake' benne' wnná bia' blo, ¹⁴ o cha' nak benne' zнна bi'e to yež, bennen' bzoa benne' wnná bia' blo na' latje chie' nich seje' benne' ka' snia, benne' žóngake' da' zinnj, na' gape' ba la'ne benne' ka' žóngake' da' naken chawe'. ¹⁵ Ki žénele Dios gonle nich wzóa žile benne' bi nnezle ka', na' benne' ka' zej nchixle', kate' lé'egekle' da' naken chawe' da' žonle, na' bi be gak nnégake' chele.

¹⁶ Le gak ka benne' ka' ba belágake', san bi wkonlele žin yela' nla chele nich gonle da' kegle. Ki žala' gonle:

Le gak ka benne' ndo'w ka' che Dios.
 17 Le gape ba la'ne yógo'te benách ka'.
 Le ži'il lježle ka', na' le žebe Dios.
 Le gape ba la'ne bennen' z̄nna bi'e dot
 yežlyó nga.

*Da' wzaka' Jesús zzejni'ilen žo'o kan gak
 chežo*

18 Nólele le'e nakle benne' ndo'w ka', le
 žebe benne' x̄anle ka', na' le gape-gake'
 ba la'ne, kégeze gaple ba la'ne benne'
 x̄anle ka', benne' zej nake' chawe', na' že'
 láže'gake' le'e, san lezka' le gape ba la'ne
 benne' x̄anle ka', benne' žsaka' zí'gake' le'e
 lo žin da' žonle chégake'. 19 Cha' sáka'le,
 na' bi zoa biz chen', na' cha' sóelelen dan'
 žéklele naken da' žénele Dios, naž yežojle
 chawe' law Dios. 20 Na'a, cha' žonle da' kegle,
 na' seļ benne' yolawe' le'e snia, žnakxkze
 yebélenlelen la'kze len yela' zen láže' chele
 sóelele dan' gaken chele? San cha' nakle zen
 láže', na' zzóelele da' zzáka'le, dan' benle da'
 chawe', naž yežojle chawe' law Dios. 21 Dios
 bliže' le'e nich sáka'le ki dan' wzáka'kze
 Benne' Criston' lo wlazle le'e, na' bzoe'
 chele to da' zloe'elen le'e kan žala' gonle.
 Žala' sóelele da' sáka'le kan bzoele' Le' dan'
 wzake'e.

22 Benne' Criston' bi be doļa' bene', na'
 batkle ben láže'e.

23 Katen' wnné díťgake' chie' Le', bi beži'e
 chégake'.

Katen' bsaka' zí'gake' Le', bi btil diže'e
 légake',

san bde kwine' lo na' Dios,

Bennen' zchi'a láže'e da' žonžo lo da' nak da'
 li.

24 Benne' Criston' wzi'kze' doļa' chežo lo
 beļa' žen chie' katen' gote' le'e yag kroze,
 nich gakžo žo'o ka benne' gat ka', na' biž
 gonžo doļa', san soažo nbanžo nich gonžo
 da' chawe'. Le' goke' yižwé' lo wlazžo žo'o
 nich yeyakžo žo'o chawe' law Dios. 25 Gokle
 ka zila' ka' zdágakba' zej nnitlba', san na'a
 beyakle che Benne' Criston', Bennen' zwie'
 le'e, na' žape chi'e be' nákkzele, na' nake'
 chele ka to benne' žape chi'e zila' ka'.

3

Kan žala' gongak benne' ka' zej nžag ne'e

1-2 Le'e, no'le ka', žala' gaple ba la'ne
 benne' byo che chele, na' cha' bi žejlé'gake'

che x̄tiža' Benne' Criston', na' chejlé'gake'
 chie' Le' kate' lé'egekle' da' nak chawe' da'
 žonle, na' kan nakle gaxjw láže', na' kan
 žaple légake' ba la'ne, la'kze bi be že'le légake'
 kan nak che Benne' Criston'. 3 Yela' x̄tan
 chele bi naken da' zoan lówzele, kan zpa'le
 yichjle, na' kan zej nak da' ka' zej naken
 oro da' z̄kónlele žin, na' láže' da' záka'le'en
 da' nákwle. 4 Yela' x̄tan chele žala' gaken
 da' yo'on lo yichj lāzdo'le. Yela' x̄tan da'
 zóatezen naken yela' gaxjw láže', na' yela' li
 láže', da' ka' záka'le'egaken law Dios. 5 Lezka'
 gok yela' x̄tan chegak no'le ka' wnníta'gake'
 ža ni'te, no'le ka' bka'n zéngake' Dios. Bx̄en
 láže'gake' Le', na' wdápegake' ba la'ne benne'
 byo che chégake'. 6 Ki ben Sara. Bene'
 kan z̄nna x̄tiža' Bran, benne' byo chien',
 na' bliže' le', na' wnné: "x̄an." Lezka' le'e
 gónlenle Sara na' tzen cha' gonle da' naken
 chawe', na' bi be žebele.

7 Le'e, benne' byo ka', žala' we' láže'le no'le
 che chele. Le gape-gake' ba la'ne, kégeze
 dan' bi zej nape' kan nak yela' waļe chele,
 san dan' lezka' zej nape' yela' nban na', da'
 žonn Dios chežo, da' naken tlebe ka da' den
 chele. Le gon ki, nich bi wsejw da' xiwe'
 x̄nezle katen' wcháljlenle Dios.

Sáka'žo la'kze žonžo da' naken chawe'

8 Da' žapa' le'e kate' ze lawte:

Le gak toze tole len yetole yógo'tele.

Le we' láže' lježle tole yetole.

Le gak ži'i láže', na' zen láže'.

9 Bi yeži'ile che lježle.

Bi gonle da' zia che no benne' gone' da' zia
 chele.

Bi nne ditjle che no benne' z̄nne ditje' chele.

Ki žala' yecheble, nnáblele Dios gon chawe'e
 bennen', dan' bliž Dios le'e nich gak chawe'
 chele. 10 Ki naken dan' nyejw le'e yiche la'y
 da' z̄nnan:

No benne' žénele' yebélenle' yela' nban
 chie', na' kweze' cháwe'do',

žala' wka'ne' diža' zi' ka', na' biž gon láže'e.

11 Žala' wka'ne' da' kegle, na' gone' da'
 naken chawe'.

Žala' we' láže'e gá'nlene' lježe' ka' chawe', na'
 gónteze' ki.

12 X̄anžo žape chi'e benne' chawe' ka',
 na' zze nage' da' zcháljlengake' Le',

san žsejwe' xnezgak benne' ka' žóngake' da' kegle.

¹³ ĆNozkze benne' gone' le'e da' zia cha' že' láže'le gónteze da' naken chawe'? ¹⁴ Ľa'kze sáka'le katen' žonle da' naken chawe', gak yela' ba nez zen chele. Bi žebele nitó benne', na' bi kwe' zédlele, ¹⁵ san le wxén láže' Benne' Criston', na' le we'e latje nna bi'e lo yichj lázdo'le. Le sóateze nich gak wzejní'ilele yógo'te benne' ka', benne' nnábgekle' le'e biz chen' žxen láže'le Benne' Criston', na' žala' gonle da' ni lo yela' gaxjw láže' chele, na' lo yela' žape ba la'ne benne' ka'. ¹⁶ Le gónteze da' naken chawe' law Dios, na' cha' zej nnita' benne' ka' znnégake' che da' naken chawe' da' žonle dan' žejle'le che Benne' Criston', naž yedoé'egekle' ni'a che da' wnnégake' chele. ¹⁷ Cha' sáka'le, gakže chawe' cha' naken dan' žonle da' naken chawe', na' kege dan' žonle da' kegle, cha' Dios žénele' gaken ki chele.

¹⁸ Wzáka'kze Benne' Criston', na' gote' lo wlazžo žo'o nich beké'e to chi'ize dola' da' wbága'žo. Le' nake' chawe' san gote' lo wlazžo žo'o, benne' dola' ka'. Ki bene', na' beyone' žo'o toze len Dios. Lo bela' žen chie' gote', san lo be' nakkze' ne zoe' nbane' to lo bela' žen kobe. ¹⁹ Lo be' nakkze' wyeje', na' bcháljlene' be' ka' góggakkze benne' ka', na' nyéjwgake' lo latje chol. ²⁰ Benne' ki bží'igake' che xtiža' Dios ža ni'te, ža na' wzóa Noé, katen' wléz Dios lo yela' zen láže' chie', na' bi bžia yi'e légake', xakte ben Noén' barkw zen na'. Lo barkwn' belagak babze benne' ka' lo nisen', xóno'gake', benne' byo ka' len no'le ka'. ²¹ Nisen' naken to da' zloe'elen kan nak nis gan yezoažo nis, dan' nak bian' belažo lo yela' got dan' bebán Jesús, Benne' Criston', lo yela' got. Dan' žezoažo nis bi naken to da' žon chawen' da' nakžo lawzele, san zloe'elen že' láže'žo gak yichj lázdo'žo chawe' law Dios. ²² Jesús, Benne' Criston', bebene' ya'abá che Dios, na' bejži'e kwit li ža che Dios, na' znná bi'e wbás che ya'abá ka', na' benne' wnná bia' ka', na' benne' blo ka'.

4

Žala' gonžo xchin Jesús len yela' wak che Dios

¹ Che len kan wzaka' Benne' Criston' lo bela' žen chie', lezka' le'e žala' soale sáka'le. Bennen' zzake'e dan' žone' da' naken chawe' ba bka'ne' dola'. ² Na'a so law, žala' gónteze kan žénele Dios, na' kege kan zdan láže'zele lo yela' benách chele. ³ Schale'e benle kan žongak benne' ka' bi zej nónbi'e Dios. Ža ni'te benle da' bi žala' gonle. Wzé láže'le da' kegle ka'. Wzóžlele. We'j bdáwle'ele na' bka'n zenle lo'a ka' da' bi žo'o láže' Dios. ⁴ Na'a, žebángikle benne' ka' žóngake' ki dan' biž žónlenle légake' tzen katen' žóngake' da' kegle ki, na' che len znnégake' chele. ⁵ Žon byenen wloé'el kwíngake' law Dios, Bennen' za' wchi'a láže'e benne' ban ka', na' benne' gat ka'. ⁶ Che len bchalj Benne' Criston' diža' chawen' lawgak benne' gat ka', benne' ka' Dios bchi'a láže'e légake' katen' wnníta'gake' yežlyó nga, kan zchi'a láže'e yógo'te benách ka'. Bchaljlen Criston' légake' nich nníta'gake' lo yela' nban lo be' zej nakkze', kan zoakze Dios lo yela' nban.

⁷ Za' žin ža yeyož che yógo'te da' zej nni-tan'. Che len, le gak laždo' yaž, na' le soa wcháljlenle Dios. ⁸ Da' žon byenžen, le ži'il lježle tole yetole, dan' cha' nakle toze lo yela' nži'il, soale yenít lawle chegak lježle, benne' ka' bégake' chele da' zia. ⁹ Le we' latje lježle ka' gá'ngake' ližle, na' bi nnele chégake'. ¹⁰ Žala' wkónlele binlo žin da' ka' benn Dios chele, nich gáklenle lježle tole yetole. ¹¹ No benne' zzoa lie' che Dios, žala' wchalje' xtiža' Dios, na' bennen' žone' xchin Benne' Criston' žala' wkonle' žin yela' waken' da' žonn Dios chie'. Lo yógo'te da' žonle, žala' ga'n zen Dios ni'a che da' ben Jesús, Benne' Criston'. ĆGákteze che Dios yela' zen, na' yela' wnná bia'! Ka'kze gaken.

Sáka'gak benne' ka' che Jesús

¹² Zí'na'do' ka', bi yebánlele dan' žsaka' zí'le'egak benách ka' le'e. Bi naken da' bi zej nonbia' benách ka' che Dios. ¹³ Le yebél dan' de latje chele gónlenle Benne' Criston' tzen lo da' zzake'e Le' nich gak yebélele ža na' yel'é'e Le', katen' lé'elele yela' baní' chie'. ¹⁴ Cha' nnegak benách ka' chele dan' nakle toze len Benne' Criston', yela' ba nez zen gaken chele, dan' gak bian' zoalen Dios Be' La'y le'e, Bennen' ze'e ya'abá che Dios.

Benách ki znnégake' chie' Le', san le'e žaple-
ne' ba la'ne. ¹⁵ Cha' saka' no benne' nake'
toze len le'e, žala' gaken dan' nake' toze len
Benne' Criston', na' kege dan' nake' benne'
wetw benách ka', o benne' wbán, o benne'
wen da' kegle, o dan' žliz chie' ga yoble.
¹⁶ Na'a, cha' nólele le'e sáka'le dan' nakle
toze len Benne' Criston', bi žala' yedo'é'ele,
san le wká'n zen Dios dan' nzi' lale benne'
ka' che Benne' Criston'.

¹⁷ Ba bžin ža so law Dios wchi'a laže'e
benách ka' zej nake' che Leze'. Cha' so
lawe' wchi'a laže'e žo'o, žnakxkze gaken
chegak benne' ka' bi žóngake' kan zna
diža' chawen' chie' Le'? ¹⁸ Cha' nak zede
yelagak benne' ka' žóngake' da' naken
chawe', žnakxkze gaken chegak benne' ka'
žží'igake' che Dios, na' žóngake' dola'? ¹⁹ Ki
naken, benne' ka' zžáka'gake' dan' žénele
Dios gaken ki, žala' góntezgake' da' naken
chawe', na' wdégake' be' zej nakkze' lo na'
Dios, Bennen' benkze' légake', na' žone' Le'
kan zna xtiže'e.

5

Bedw zzejni'ile' benne' ka' che Jesús

¹ Na'a, zzejni'ila' benne' gole ka', benne'
žape chí'igake' le'e, le'e na' nakle che Benne'
Criston', dan' lezka' naka' neda' benne' gole
kan zej nake' légake', na' ble'ela' da' wzaka'
Benne' Criston', na' lezka' gónlena' légake'
tzen, si'to' yela' baní' da' la' lawn. ² Le'e,
benne' gole ka', le gak ka benne' wape zila'
ka' kan žape chí'ile benách ka' bde Dios lo
na'le. Le gon ki dot láže'le kan žénele Dios,
na' kege dan' žon byenen gonlen, o dan'
zdan láže'le yela' gape. Le gon xchinle dan'
žaz láže'le gonlen, ³ na' kege dan' žénele
nna biá'zele benne' ka' ndégake' lo na'le.
Le we' laže' gakle to da' žlo'e'elen kan žala'
gakgak benne' ka' žape chí'ile. ⁴ Ki gaken,
katen' yelá' Benne' Criston', Bennen' blo
wape zila' ka', naž si'le to da' yebélenlelen
da' batkle te chen.

⁵ Lezka' le'e, xkwide' ka', le gon kan
znnagak benne' gole ka'. Yógo'tele žala' gape
ba la'ne lježle, tole yetole, lo yela' gaxjw
laže' chele, dan' nyejw le'e yiche la'y da'
znnan:
Dios žsejwe' xnezgak benne' ka' zka'n zen
kwíngake'

san žáklene' benne' gaxjw laže' ka'.

⁶ Le gak gaxjw laže' lo na' Dios, na' Le'
gone' le'e benne' wale ka' kate' žin ža chen.

⁷ Le wdé lo na' Dios yógo'te da' žonen ga že'
zédelele dan' Le' že' laže'e le'e.

⁸ Le gak laždo' yaž, na' le soa ban laže',
dan' zoa da' xiwe', dan' bi žle'elen le'e
chawe', na' zdan dot gawze, na' naken
ka to beže yixe' zbéžya'aba', na' žiljba' no
benne' gawba'. ⁹ Le soa choch kan žejle'le
che Benne' Criston', na' le wsejw xnez
da' xiwe', dan' nnézlele zžáka'gak lježle ka',
benne' ka' nníta'gake' dot yežlyó nga, kan
zžáka'le le'e. ¹⁰ Naž kate' ba wzáka'le to
chí'ido'ze, Dios gone' ga gakle dot chawe',
na' ga gakle choch, na' ga gólele, na' ga
soale nbanle to chí'ize. Dios na'kze žonne'
chežo yógo'te da' žebélenlžon, na' bliže' žo'o
nich yebélenlžo yela' baní' chie' da' zoan to
chí'ize, dan' nakžo toze len Jesús, Benne'
Criston'. ¹¹ ĵGa'n zénteze Dios, na' gákteze
chie' yela' wnná bia'! Ka'kze gaken.

Bedw zzele' diža' benne' ka' che Jesús

¹² Díža'do' ni zzoja' chele lo na' Silbano, na'
žekla' nake' to lježžo dot li laže'. Žénela' gon
chocha' le'e, na' zzoa lia' che da' ka' benn
Dios chežo, da' zej nak bian' da' li nži'ile'
žo'o. Le gak choch dan' zoalen yela' nži'il
chie' le'e.

¹³ Benne' ka' che Benne' Criston', benne'
nníta'gake' Babilonia, žápegake' le'e “Pa-
diox.” Dios wžekze' légake' kan wžíe' le'e.
Lezka' xkwide' Markos, xkwiden' nakbe' ka
zi'nkza', žapbe' le'e “Padiox.” ¹⁴ Le gape
“Padiox” lježle tole yetole, na' le cheła' lježle
tole yetole lo yela' nži'il chele.

Znnabla' Dios wká'n žie' yichj láždo'le,
yógo'tele na' nakle che Jesús, Benne'
Criston'. Ka'kze gaken.

DIŽA' BEŽOPE DA' BZOJ BEDW

Bedw žape' "Padiox" benne' ka' che Jesús

¹ Neda', Smon Bedw, žapa' le'e "Padiox", le'e na' žejle'le che Jesús, Benne' Criston'. Naka' wen žin che Jesusen', na' wbás bsele'e Lekze'. Nak tlebe da' zaka' yela' žejlé' chele chie' Le', ka zaka' yela' žejlé' cheto' chie' Le'. Dios bene' ga žejle'le chie' Le' dan' nakkze' chawe', na' dan' lezka' Xanžo Jesús, Benne' Criston', Bennen' žeslé' žo'o, nake' chawe'. ² Znnabla' Dios gon chawe'e le'e, na' wzóa žie' yichj lázdo'le dan' nónbial'e Dios, na' Xanžo Jesusen'.

Ka zej nak benne' ka' che Jesús

³ Dios, len yela' wak zen chie', ba benne' chežo yógo'te da' žon byenen gapžon nich gata' yela' nban da' zejli kanne chežo, na' nich gakžo lazdo' yaž, dan' nónbial'žo Bennen' bliže' žo'o nich gak si'žo yela' baní' chie' Le', na' da' nak chawe' chie'. ⁴ Dan' žone' ki, bene' ga gak si'žo da' zen ka', na' da' naken chawe' da' bchebe laže'e gonne' chežo, na' dan' naken ki, ba belažo lo da' bi naken chawe' da' žaken yežlyó nga dan' zdan láže'gak benách ka' da' kegle, nich gak gakžo kan nak Dios na'kze. ⁵ Che len, cha' žejle'le che Benne' Criston', le we' laže' gake ži'i laže'. Kate' ba nakle ži'i laže', le we' laže' gata' yela' žejní'il chele. ⁶ Kate' ba naple yela' žejní'il, le we' laže' nna bia' kwinle, na' kate' ba zna bia' kwinle, le gak zen laže', na' kate' ba nakle zen laže', le gak lazdo' yaž. ⁷ Kate' ba nakle lazdo' yaž, le ži'il lježle ka', na' kate' ba nží'ilele lježle ka', lezka' le ži'il yógo'te benách ka'.

⁸ Cha' ki žonle, na' zej žakže dot li laže' kan žonle da' ki, na' da' ki góngaken ga bi gak dáche'ze yela' žejlé' chele, na' chej gakže li laže' kan nónbial'e Xanžo Jesús, Benne' Criston'. ⁹ No benne' bi že' laže'e gone' ki, nake' ka to benne' lo chole, benne' nitle', dan' ba goł laže'e beyón Benne' Criston' le' chawe', na' beké'e doła' ka' da' wbage'e zga'ale. ¹⁰ Che len, zí'na'do' ka', žala' chejsá' láže'le bliž Dios le'e, na' wžekze' le'e. Cha'

gonle ki, bi chíxlele. ¹¹ Ki gaken, Dios dot laže'e gonne' le'e latje chazle gan zna biá'teze Xanžo Jesús, Benne' Criston', Bennen' žeslé' žo'o.

¹² Che len gónteza' ga chejsá' láže'le da' ki la'kze ba nnézkzelelen, na' ba nzi' lo na'le da' naken dot da' li, na' zkónlelen žin. ¹³ Žekla' neda' žala' yesá'a láže'le kan zej nak da' ki xakte ne zoa' nbana'. ¹⁴ Žala' gona' ki dan' nnezla' za' žin ža gata' neda'. Xanžo Jesús, Benne' Criston', ba gožkze' neda' gaken chia' ki. ¹⁵ Che len že' láže'li'a gona' ga chejsá' láže'tezle da' ki te gata'.

No benne' ka' blé'egekle' yela' baní' che Jesús

¹⁶ Bi bcháljento' le'e to da' dáche'ze katen' bzejni'alto' le'e kan žin ža yelá' Xanžo Jesús, Benne' Criston', Bennen' nape' dot yela' wnná bia'. Neto' blé'ekzelto' yela' baní' zen chien'. ¹⁷ Bje'elto' Le' katen' Xažo Dios wdape' Le' ba la'ne, na' bka'n zene' Le', na' benlto' chi'i Dios, dan' bžojen latje baní' chie', na' wnné': "Benne' ni nake' Zi'na'. Nži'ila' Le', na' žaz laža'a Le'." ¹⁸ Neto' békzelto' chi'i na', dan' bžojen ya'abá che Dios katen' wzóalento' Xanžon' law ya'a la'y na'.

¹⁹ Dan' goken nak bian' nak dot da' li da' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios ža ni'te, na' žala' we' láže'le dižan', dan' naken ka to yi' da' zza'ní' gan nak choł ni, na' zejte ža yelá' Bennen' nake' ka belj xsile chežo, na' zza'nín' lo yichj lázdo'le. ²⁰ Da' ni žon byenle'en chejní'ilele, dan' znan: "Bi gak nitó benne', žakze chie', chejní'ile' da' wnná no benne' bchalje' lo wláz Dios." ²¹ Da' wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, bi bcháljgaken' dan' gónekzegekke', san bcháljgake' lo wláz Dios da' bchiz Dios Be' La'y lo yichj lázdo'gake'.

2

No benne' ka' žsédgekke' da' wen laže'

¹ Lezka' wnníta'gak benne' wen laže' ka', benne' ka' wnnázegake' bcháljgake' lo wláz Dios, benne' ka' wnníta'lengake' benách Israel ka'. Lezka' sóalengak benne' wen laže' ka' le'e, na' wsédgekke' le'e da' wen laže'. Lo yela' wen laže' chégake' wsédgekke' le'e da' naken chégakze', dan' gonen ga gon zož

chele yebéj yichjle da' naken dot da' li. Zží'igake' che Xanžo, Bennen' beslé' žo'o. Dan' góngake' gonen ga wžia yi' Dios légake'.² Zanle le'e gónlenle légake' tzen lo da' kegle da' góngake', na' dan' gonle bájele ki, na' nnegak benách ka' che diža' chawen' da' naken dot da' li. ³ Dan' dan' láže'gake' yela' gape, wsédgekle' le'e da' wen laže', nich sí'gake' da' naple. Ba nžog chegak benne' ka' kwia yí'gake' to chi'ize, na' za' žin ža na'.

⁴ Dios bi benít lawe' wbás che ya'abá chie' ka' katen' bzóagake' chela'ale xtiže'e, san bsejwe' légake' latje chol, gan zej nžeje' do ya, na' želbeze' ža na' katen' wžia yi' Dios légake'. ⁵ Lezka', bi benít law Dios benne' ka' wnníta'gake' ža ni'te katen' bsele'e nis yejw da' bchinnjen yežlyó nga, na' bžia yi'e benne' wen da' zinnj ka', san beslé' Noé lo nisen', bennen' bzoa lie' che da' naken chawe'. Lezka' Dios beslé' yegaže ljež Noé na' lo nisen'. ⁶ Lezka', Dios bchoge' chegak benne' ka' wnníta'gake' lo yež Sodoma, na' lo yež Gomorra, na' bžia yi'e légake' len yi', na' beyákgake' de. Da' goken chégake' naken to da' zcheblen benne' ka' žóngake' da' kegle. ⁷ Katen' Dios bchinnje' yež ka', na' beslé' Lot, benne' chawen', lo yi' na'. Lot na' gok nyache' láže'li'e ni'a che da' kegle da' bengak benne' wen da' zinnj ka'. ⁸ Ka' goken dan' Lot, benne' chawen', wzóalene' légake', na' ble'ele', na' benle' da' bi naken chawe' da' béngake', na' dan' goke' laždo' yaž, che len gok nyache' láže'li'e yógo'te ža ni'a che da' kegle da' béngake'. ⁹ Ki naken, Xanžon' nnezle' yeslé' benne' ka' zžébegake' Le' lo na' da' xiwe', dan' žonen ga cho'ogak benách ka' nez doła', san zkweze' yela' zi' da' gone' benne' wen da' zinnj ka' na' zejte ža choge' chégake' gátgake' to chi'ize.

¹⁰ Gon zi'že' benne' ki, benne' žóngake' da' kegle da' zdan láže'gake', na' zží'igake' che yela' wnná bia' che Xanžon'. Zej nake' benne' wechóg laže' ka', na' zižje laže'. Bi zžébegake' nnégake' chegak wbás che ya'abá ka', wbás ka' zdágake' lo baní'. ¹¹ Wbás che ya'abá ka' náple'ežegake' yela' wnná bia', na' yela' wak ka' benne' ka', san wbás che ya'abá ka' bi žechóg láže'gake' yesbága'gake' no benne' zia law Xanžon'.

¹² Benne' ki zej nake' ka' bia yixe' ka',

bia bi be žejní'igeklba', san náljgakba' nich no benne' sene' légakba', na' gote' légakba'. Znnégake' che da' bi žejní'igekle', na' kwia yí'gake' to chi'ize kan žak chegak bia yixe' ka'. ¹³ Dios yebi'e chégake' da' sáka'gake', dan' bsaka' zí'gake' benách ka'. Žékgekle' da' žak na'a ža naken da' yebélengekle'. Zej nake' ka' to yižwé' nožo', na' to da' zchinnjen, katen' žáwłengake' le'e tzen, na' žebégekle' dan' žon láže'gekle' le'e.

¹⁴ Len yela' zze laže' chégake' zwiágake' no'le ka'. Bi nníta'gake' žize žóngake' doła'. Žóngake' ga zchixgekle benne' ka' bi zej nake' choch kan žejlé'gake' che Benne' Criston'. Žíljtežgake' da' zdan láže'gake'. Dios ba bchoge' chégake' kwia yí'gake'. ¹⁵ Wlój yíchjgake' da' naken dot da' li, na' nchol yichj láždo'gake'. Žóngake' kan ben Balaam, zi'n Beor, bennen' bdan láželi'e yela' gape, na' bene' da' kegle dan' bdíjzwgake' le'. ¹⁶ Dios bdíl diže'e Balaam na' dan' bene' da' keglen'. To búrrodo' bcháljenba' le' kan zchaljgak benne' ka', na' bséjwba' xnez Balaam na' gan zeje' lo yela' zži'i che Dios.

¹⁷ Zej nak benne' ki ka' to bdoa nis da' ba nbiž, na' lezka' ka' to bejw da' zche' be' wale. Ba nkweze Dios latje chégake' lo latje chol. ¹⁸ Ki zej nake' dan' zcháljgake' da' zenle'e lo yela' bi nnezle chégake', na' zkóngekle' žin da' zdan láže'gak benách ka', na' žóngake' ga zchixgekle benne' ka', benne' ba belágake' ladjw benne' ka' nchólgekle'. ¹⁹ Zchebe láže'gake' gata' yela' žeslá chegak yezika' benách ka', san légakkze' zej nžeje', na' žóntezgake' da' kegle. Zej nžej yógo'te benne' ka' lo na' da' zchen' yichj láždo'gake'. ²⁰ Cha' belágake' lo da' bi naken chawe' da' den yežlyó nga dan' bénbia'gake' Xanžo Jesús, Benne' Criston', Bennen' žeslé' žo'o, na' naž sen da' kegle légake' da' yoble, dan' chen' légake', na' da' li bága'žegake' zia kate' se lawte ka' da' wbága'gake' zga'ale. ²¹ Gakže chawe' chégake' chela' batkle gónbia'gake' Bennen' zzoe' žo'o nez chawe' chien' ka' da' gak chégake' cha' bénbia'gake' Le', na' naž wlój yíchjgake' diža' la'y da' bsedle Dios légake'. ²² Ba gok chégake' da' znnan:

Žeyéchj beko', žeyawba' da' beyebba'.

Žeyáz koch lo gona', bian' za' bwazjžo.

3

Nnezlžo yelá' Xanžo

¹ Diža' ni naken da' bežopen' da' zzojan' chele, ljéža'do' ka'. Lo da' žópeten že' laža'a yesá'a láže'le kan zej nak da' ki. ² Le chejsá' láže' da' bchaljgak benne' la'y ka' ža ni'te, benne' ka' bchaljgake' lo wláz Dios. Lezka' le chejsá' láže' da' wnná Xanžon', Bennen' žeslé' žo'o, dan' bsédgekle benne' wbás ka' bsele'e Le'.

³ Da' nak blo da' žala' chejsá' láže'le, znnan ki: “Ža se lawte ža ka' la'gak benne' ka' góngake' da' kegle dan' zdan láže'gake'.” ⁴ Gon ditjgekle' xtiža' Jesusen', na' nnágake': “¿Bizkze gok che dan' bchebe láže' Benne' Criston? Wnné': Yelá'a da' yoble. Ža ni'te katen' gotgak xa xto'žo ka', na' zejte na'a ža, yógo'te žaken tlebe kan goken katen' wzó law žata' yežlyó nga na' zejte na'a ža.” ⁵ Zzóagake' chela'ale da' goken ža ni'te. Bchalj Dios, na' wzó law nníta'gak ya'abá, na' yežlyó nga. Bžoj yežlyón' lo nis, na' wžén' gachje lawe'le nisen'. ⁶ Lezka' len nis Dios bchinnje' yežlyó nga ža ni'te katen' bsele'e nis yejw da' bžia yin' benách doła' ka'. ⁷ Ya'abá, na' yežlyó nga, da' ka' zej nnitan' na'a ža, Dios zkweze' légaken na' zejte ža wchinnje' légaken lo yi'. Ki gaken, kan nak da' wn-nakze Dios chégaken. Wzeye' légaken ža na' choge' chegak benách ka', benne' bi zej nake' chawe', kwia yí'gake'.

⁸ Bi gal' láže'le le'e da' ni, zí'na'do' ka'. To ža naken law Xanžon' ka' zan gaywá' yiz ka', na' zan gaywá' yiz ka' zej naken lawe' Le' ka' to žaze. ⁹ Bi zže'le Xanžon' gone' da' bchebe láže'e gone'. Žékgekle bałe benách zže'le', san zbeze' zen láže', na' zzo'e'le' žo'o dan' bi žénele' kwia yi' nitó benne', san žénele' yeyát láže'gak yógo'te benách ka'.

¹⁰ Kon yežinkze ža yelá' Xanžon' kan zla' to benne' wbán žel. Kate' žin ža na' te che ya'abá len to žaxto' zen. Kwia yi'gak yógo'te da' zej nnitan' to lo yi' zen. Chey yežlyó nga, tzen len da' ka' zej nnitan' yežlyó nga.

¹¹ Cha' kwia yi'gak yógo'te da' ki, ¿nakxkze žala' gonle? Žala' gake' laždo' yaž, na' wdé kwinle lo na' Dios. ¹² Žala' kwezle ža yelá' Xanžon', na' we' láže'le gonle ga žinte ža na' katen' ya'abá, na' da' ka' zej nnita' kwia

yí'gaken lo yin'. Lezka' chey dot yežlyó nga. ¹³ Ki gaken, san žo'o zbezžo da' bchebe láže' Dios, gone' to ya'abá kobe, na' to yežlyó kobe gan gak da' naken chawe'.

¹⁴ Che len, zí'na'do' ka', kate' ne zbezle da' ki, le we' láže' gake' dot chawe' law Dios, nich bi gak nitó benne' bi da' nnie' chele, na' kwezle cháwe'do' na' zejte ža na'. ¹⁵ Žala' nnézlele zbez Dios zen láže' nich gata' latje chegak benách ka' yelágake', kan lezka' wnná lježžo Pablo, dan' bzoje' chele le'e yiche, na' wdape' yela' žejní'il da' bnezjw Xanžon' chie'. ¹⁶ Le'e yógo'te yiche da' zzoje', zchalje' kan zej nak da' ki, la'kze nwá'gaken da' ka' zej naken zede chejni'ilžon. Benne' bi nnezle ka', na' benne' ka' bi zej nake' dot li láže', zchíxgake' diža' ki. Lezka' žóngake' chegak yezika' da' zej nyejwn le'e yiche la'y, dan' gonen ga wžia yi' Dios légake'.

¹⁷ Ba nnézkzelele da' ki, zí'na'do' ka'. Che len le gape chi'i kwinle, nich benách ka' bi zej nake' chawe' bi gon láže'gekle' le'e, na' bi ža' yichj laždo'le kan žejle'le che Benne' Criston'. ¹⁸ Le we' láže' gake' dot li láže' kan nónbia'le Xanžo Jesús, Benne' Criston', Bennen' žeslé' žo'o, na' nich ží'iželele Le'. ¡Ga'n zene' Le' na'a, na' yógo'te ža da' zá'gaken! Ka'kze gaken.

DIŽA' NEŽW DA' BZOJ ZWA

Diža' da' nbánlenžon

¹ Zzojto' chele kan nak che Bennen' ba wzoakze' kate' bi na' soa yežlyó nga, na' kan nak da' benlto' da' bchalje', na' kan nak da' ble'elto' da' bene'. Bwiato' Bennen', na' wdanto'-ne'. Bennen' nake' Jesús, Bennen' nake' Diža' da' zej nbanlen benách ka'. ² Bennen' zej nbanlen benách ka' bløe'e lawe', na' ble'elto'-ne'. Zzoa lito' chie' Le', na' zzenlto' le'e kan nak che Bennen' nbánlenžo. Bennen' wzóalene' Xažo Dios, na' bedjloé'e lawe' ga zoažo ni. ³ Dan' ble'elton', na' dan' benlton', zzenlto' le'e nich gake le'e toze len neto'. Da' li yela' toze chežo naken len Xažo Dios, na' len Jesús, Benne' Criston', Zi'n Dios. ⁴ Zzojto' chele da' ki nich gak yebelžo dot láže'žo.

Dios nake' baní'

⁵ Da' ni naken da' benlto' da' bchalj Jesusen', na' naken da' zzenlto' le'e na'a. Ki znnan: "Dios nake' baní', na' bi zoa nitó da' naken chol len Le'." ⁶ Cha' nnažo: "Nakžo toze len Diosen'" na' cha' žonžo da' naken che da' chol, da' ni nak bian' žon láže'žo, na' bi žonžo da' naken dot da' li. ⁷ Na'a, cha' žonžo da' naken chawe', zdažo lo baní' kan Le' nake' chawe', na' zoe' lo baní', na' nakžo toze tožo len yetožo, na' xchen Jesús, Benne' Criston', Zi'n Dios, žeyonen žo'o chawe', na' žeká'n yógo'te doła' da' nbága'žo.

⁸ Cha' znnazo: "Bi be doła' nbága'žo" žon láže'lžo la' kwínzežo, na' bi nzi' lo na'žo da' naken dot da' li. ⁹ Cha' yexóalapažo law Dios doła' da' nbága'žo, Le' žone' kan zne', na' nake' chawe'. Yenít lawe' doła' da' nbága'žo, na' yeyone' žo'o chawe', na' yeké'e yógo'te da' zia da' nbága'žo. ¹⁰ Cha' nnažo: "Bi be doła' nbága'žo" gaken kan nnažo: "Dios žon láže'e" na' bi žonžo kan zna xtiže'e.

2

Benne' Cristo zdie' xtiža'žo law Dios

¹ Le'e, zí'na'do' ka', zzoja' da' ki chele, nich bi gonle doła'. Na'a, cha' no benne' gone' doła', zoa to Benne' znnable' ni'a chežo law Xažo Dios, Bennen' lie' Jesús, Benne' Criston', Benne' chawen'. ² Nakkze' Le'

Bennen' bde kwine', na' gote' nich beké'e doła' da' wbága'žo žo'o law Dios. Gote' Le', kégeze nich beké'e doła' da' wbága'žo žo'o, san lezka' nich beké'e doła' da' zej nbaga' benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga.

³ Cha' žonžo kan nak da' bchi'le' žo'o, nnezlžo ba nónbia'žo Le'. ⁴ No benne' zne': "Neda' nónbi'a Dios" san cha' bi žone' kan zna da' wnnakze' Le', benne' ni žon láže'e, na' bi žone' da' naken dot da' li. ⁵ No benne' žone' kan zna xtiža' Dios, da' li benne' ni nži'ile' Dios kan žala' gonžo. Cha' žonžo ki, nnezlžo nakžo che Dios. ⁶ Lezka', no benne' zne': "Neda' naka' che Benne' Criston'" žala' gake' kan gok Benne' Criston' katen' wdé' yežlyó nga.

Bchi'le Benne' Cristo žo'o ži'ilžo lježžo ka'

⁷ Zí'na'do' ka', zzoja' chele da' bchi'le Criston' žo'o. Bi naken to da' kobe, san dan' wnnakze' Dios ža ni'te, dan' wzí' lo na'le ža ni'te. Dan' wnné' ža ni'te naken da' ba benl-le. ⁸ Lezka' naken ka zzoja' chele to da' kobe, dan' ben Jesusen' dot kan znnan, na' lezka' žonle le'e kan znnan. Ki naken dan' ba zde che da' naken chol, na' baní' li láže' ba zza'nín'.

⁹ No benne' zne': "Zoa' lo baní'" san cha' bi zle'ele' lježe' chawe', benne' ni ne žone' da' naken che da' chol. ¹⁰ No benne' nži'ile' lježe' zoe' lo baní', na' da' žonen ga chixle no benne' bi be gak gonen chie' le'. ¹¹ No benne' bi de lježe' chawe', žone' da' naken che da' chol, na' zde' lo da' chol. Bi nnezle' gan zeje', dan' žon da' naken chol ga nchol yichj lázda'we'.

¹² Zzoja' chele, zí'na'do' ka', dan' ba benít law Dios doła' da' wbága'le. Ki bene' dan' žone' da' bchebe láže'e gonen'.

¹³ Zzoja' chele, le'e nakle ka xgak xkwide' ka', dan' nónbia'le Bennen' zoakze' kate' bi na' soa yežlyó.

Zzoja' chele, le'e nakle ka xkwide' ka', dan' ba belale lo na' da' xiwe'.

¹⁴ Ba bzoja' chele, zí'na'do' ka', dan' nónbia'le Xažo Dios.

Ba bzoja' chele le'e, nakle ka xgak xkwide' ka', dan' nónbia'le Bennen' zoakze' kate' bi na' soa yežlyó.

Ba bzoja' chele le'e, nakle ka xkwide' ka', dan' nakle wale, na' nzi' lo na'le xtiža' Dios, na' ba belale lo na' da' xiwe'.

15 Bi ží'ilele yežlyó nga, na' kege da' de yežlyó nga. Cha' zoa no benne' nži'ile' dan' den yežlyó nga, bi nži'ile' Xažo Dios. 16 Ki naken, dan' žongak benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga da' bi žénele Xažo Dios, san žóngake' da' zdan láže'gake'. Žóngake' da' zdan láže' beła' žen chégake'. Žóngake' da' zdan láže' yej lágwage'. Zka'n zen kwíngake' ni'a che da' zej nape'. Ki zej nak da' kegle ka' da' žóngake'. 17 Te che yežlyó nga, na' che da' zdan láže'gak benách ka', san no benne' žone' kan žénele Dios soe' to chi'ize.

Bennen' zchalje' da' li, na' bennen' žon láže'e

18 Zí'na'do' ka', ba zoažo ža ze lawte ža ka' che yežlyó nga. Ba bēnlele la' bennen' zži'e che Benne' Criston', na' na'a ba wzó law zej nníta' benne' zan, benne' zži'igake' che Benne' Criston'. Che len nnezlžo ba zoažo ža ze lawte ža ka'. 19 Benne' ki bežó'gake' ladjwžo žo'o, san bi gókgake' toze len žo'o. Chela' gókgake' toze len žo'o, gá'ntezgake' len žo'o. Na'a, bežó'gake', nich gak bia' bi zej nake' yógo'tegake' toze len žo'o.

20 Na'a, Dios Be' La'y zóalene' le'e, na' nnézkzelele da' naken dot da' li. 21 Zzoja' chele dan' ba nnézelele da' naken dot da' li, na' kege dan' bi nnézelele. Lezka' nnézelele bi žon láže' no benne' nnezle' da' naken dot da' li.

22 ¿Nožkze bennen' žon láže'e? Žon láže' bennen' zñne' bi nak Jesús Bennen' bséla' Dios. Benne' ni nake' bennen' zži'e che Benne' Criston', dan' zñne' bi nak Dios Xa Jesusen', na' lezka' zñne' bi nak Jesusen' Zi'n Dios. 23 No benne' zži'e che Zi'n Dios, bi zoalen Xažo Dios le'. No benne' zñne' kwáselo Jesusen' nake' Zi'n Dios, lezka' Xažo Dios zóalene' bennen'.

24 Na'a, le we' láže' gá'nteze da' bēnlele ža ni'te len le'e. Cha' gá'nteze da' bēnlele ža ni'te len le'e, lezka' le'e gá'ntezle len Zi'n Dios, na' lezka' len Xažo Dios. 25 Da' ni naken da' bchebe láže' Dios, wnné' gonne' yela' nban da' zejlí kanne chežo.

26 Zzoja' chele da' ni kan nak chegak benne' ka' žénegekle' gon láže'gekle' le'e. 27 Na'a, Dios Be' La'y zóalene' le'e. Benne' Criston' bséla'kze' Le' chele, na' Lekze' zóalenteze' le'e. Che len bi žon byenen

wsedle no benne' le'e, dan' Be' La'y na' žsedle' le'e. Zóalene' le'e, na' zchalje' da' li, na' bi žon láže'e. Kan ba bsedle' le'e, le gá'nteze len Benne' Criston'.

28 Na'a, zí'na'do' ka', le gá'nteze len Benne' Criston' nich katen' yel'é'e Le', na' gak wxén láže'žo Le', na' bi yedoé'elžo kate' žinžo lawe' Le' katen' yel'é'e. 29 Cha' nnézelele le'e Dios nake' chawe', lezka' žala' nnézelele yógo'te benne' ka' žóngake' da' naken chawe' zej nake' zi'n Dios.

3

No benne' ka' zej nake' zi'n Dios

1 Le wia kan nži'ile'el Xažo Dios žo'o, dan' bene' ga ležo zi'n Dios na'kze. Che len benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga bi nónbia'gake' da' nakžo, dan' bi beyónbia'gake' da' nak Jesusen'. 2 Zí'na'do' ka', na'a ba nakžo zi'n Dios, na' bi na' la' law da' gakžo. Nnezlžo kate' wloé'e law Jesusen', gakžo kan nake' Le', dan' le'elžo-ne' kan nakkze' Le'. 3 No benne' žxen láže'e gake' kan nak Jesusen', že' láže'e gake' chawe' kan nak Jesusen' chawe'.

4 No benne' žone' doła' zži'e che xtiža' Dios, dan' nak doła' da' zži'in che xtiža' Dios. 5 Nnézelele bloe'e law Jesusen' nich beké'e doła' da' wbága'žo, na' bi be doła' žone' Le'. 6 No benne' nake' toze len Jesusen' bi žone' doła'. No benne' žone' doła' batkle ble'ele' Le', na' bi nónbi'e Le'. 7 Zí'na'do' ka', le gape chi'i kwinle nich bi gon láže'le no benne' le'e. No benne' žone' da' naken chawe', nake' chawe' kan nak Jesusen' chawe'. 8 No benne' žónteze' doła' nake' che da' xiwe', dan' žónteze da' xiwen' doła' kate' bi na' soa Adán. Che len bedjloé'e law Zi'n Dios, nich wsejwe' xnez da' xiwen' nich bi be gak gonen chežo.

9 No benne' nake' zi'n Dios bi žónteze' doła', dan' zóateze Be' La'y che Dios len le', na' bi žone' doła' dan' nake' zi'n Dios. 10 Ki zej nak bia' benne' ka' zej nake' zi'n Dios, na' benne' ka' zej nake' zi'n da' xiwe'. No benne' bi žone' da' naken chawe', na' bi nži'ile' lježe', bi nake' che Dios.

Žala' ži'ilžo lježžo ka' zej nake' che Jesús

11 Da' ni naken da' ba benl-le ža ni'te, da' zñnan: “Žala' ži'ilžo lježžo tožo yetožo.”

12 Bi žala' gonžo kan ben Kaín, zi'n Adán. Gok Kaín na' che da' xiwe', na' betbe' bi' bíche'be'. ¿Biz chen' betbe' bi' bíche'be'? Betbe' lebe' dan' ben Kaín na' da' bi goken chawe' law Dios, san da' ben bi' bíche'ben' goken chawe'.

13 Zí'na'do' ka', bi yebánlele cha' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga bi zej de le'e chawe'. 14 Nnezlžo ba wdežo lo yela' got, na' ba napžo yela' nban da' zejlí kanne dan' nži'ilžo lježžo ka'. No benne' bi nži'ile' lježe' ka', ba nakkze' ka to benne' gat. 15 No benne' bi zle'ele' lježe' chawe', nake' ka to benne' wetw benách ka', na' nnézele nitó benne' wetw benách ka' bi nape' yela' nban da' zejlí kanne. 16 Ki nónbia'žo yela' nži'il da' naken li laže', dan' bde Jesusen' yela' nban chie', na' gote' lo wlazžo žo'o. Lezka' žo'o žala' wdežo yela' nban chežo, nich gáklenžo lježžo ka'. 17 Na'a, no benne' de yela' wnni'a chie', dan' naken che yežlyó nga, na' zle'ele' lježe', zoa bi da' žiážjele', na' cha' bi žeyache' láže'le' le', bi da' wnezjwe' chie', ¿wak nnažo zoalen yela' nži'il che Dios bennen'? 18 Zí'na'do' ka', žala' ži'ilžo lježžo ka', kege len díža'ze o lo yela' zneze chežo, san dot láže'žo, na' len dot yela' žon chežo žala' ži'ilžo lježžo ka'.

Da' žxen láže'žo law Dios

19-20 Cha' ki nži'ilžo lježžo ka', nnezlžo nakžo che Bennen' nakkze' da' li, na' law Dios gak kwe' ži yichj lázdo'žo katen' zchebe lázdo'žo žo'o, dan' nakže da' li da' zna Dios ka da' zna lázdo'žo, na' Le' nnézkzele' yógo'te. 21 Zí'na'do' ka', cha' bi zchebe lázdo'žo žo'o, zoa da' žxen láže'žo law Dios, 22 dan' nnezlžo gonne' chežo bíte'teze da' nnablžo Le'. Ki naken dan' žonžo kan zna da' bchi'le' žo'o, na' da' žaz laže'e Le'. 23 Ki nak da' bchi'le' Dios, wnné' žala' chejle'žo che Jesús, Benne' Criston', Zi'ne', na' ži'ilžo lježžo ka' kan lezka' bchi'le' Zi'ne' žo'o. 24 Benne' ka' žóngake' da' bchi'le' Dios zóalengake' Le', na' Dios na'kze zóalene' benne' ka'. Ki nnezlžo Le' zóalenteze' žo'o, dan' ba bsele'e Dios Be' La'y nich bedjsóalene' žo'o.

4

Da' nak bia' zoalen Dios Be' La'y žo'o

1 Zí'na'do' ka', bi chejle'le che no benne' znnaze' Dios Be' La'y zóalene' le', san le si' bia' bennen', cha' Dios Be' La'y zóalene' le', dan' zdagak benne' zan yežlyó nga, benne' ka' žon láže'gake', na' znnágake' zcháljgake' lo wláz Dios. 2 Ki gónbia'le no benne' zoalen Dios Be' La'y le'. Bennen' zne' kwáselo kan bla' Jesús, Benne' Criston', na' zne' nake' Bennen' bsele' Dios, na' golje' benách, nak bennen' che Dios. 3 Lezka', no benne' bi zne' kwáselo kan bla' Jesús, Benne' Criston', na' zne' bi golje' benách, bi nake' che Dios. Benne' ni nake' che bennen' zži'e che Benne' Criston', bennen' ba bénlele yide', na' na'a ba zde' yežlyó nga.

4 Zí'na'do' ka', nakle che Dios, na' nápžele yela' wak ka benne' ka' žon láže'gake', dan' Bennen' zóalene' le'e napže' yela' wak ka bennen' zde' yežlyó nga. 5 Légage' zej nakze' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. Che len zcháljgake' che da' naken che yežlyó nga, na' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga zze nággake' chégake'. 6 Nakžo žo'o che Dios. No benne' nónbi'e Dios zze nage' chežo. No benne' bi nake' che Dios bi zze nage' chežo. Ki nónbia'žo no bennen' yoe'e Dios Be' La'y, Ben' zchalje' da' li, na' lezka' bennen' yoe'e ben' da' žon lažen'.

Yela' nži'il li laže' zá'zen lo na' Dios

7 Zí'na'do' ka', žala' ži'ilžo lježžo ka', dan' yela' nži'il zan' lo na' Dios, na' no benne' nži'ile' lježe' ka' nalje' ni'a che Dios Be' La'y, na' nónbi'e Dios. 8 No benne' bi nži'ile' lježe' ka', bi nónbi'e Dios, dan' yela' nži'il zan' lo na' Dios. 9 Ki bla' law kan nži'il Dios žo'o. Bsele'e tlícha'tekze Zi'ne' yežlyó nga, nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chežo ni'a chie' Le'. 10 Ki nak bia' yela' nži'il da' naken li laže', kege kan nži'ilžo Dios, san kan Le' bži'ile'ele' žo'o, na' bsele'e Zi'nkze' nich bi'e dola' da' wbága'žo žo'o, na' Le' gote' ni'a chen.

11 Zí'na'do' ka', cha' ki bži'ile'ele Dios žo'o, žala' ži'ilžo lježžo ka'. 12 Batkle ble'el no benne' Dios, san cha' nži'ilžo lježžo ka', Dios na'kze zóalene' žo'o, na' na'a nži'ilžo Diosen' dot láže'žo. 13 Nnezlžo zóalenžo Dios, na' Le' zóalene' žo'o, dan' bsele'e Dios Be' La'y, nich bedjsóalene' žo'o. 14 Neto' ble'elto' da' ben Ūažo Dios, na' zzoa liton'. Le' bsele'e Zi'nkze', Bennen' žeslé' benách ka' nníta'gake' yežlyó

nga. ¹⁵ No benne' z_nne' kwáselo Jesusen' nake' Zi'n Dios, Dios na'kze zóalene' bennen', na' le' zóalene' Diosen'.

¹⁶ Žo'o nnezlžo, na' žejle'žo nži'il Dios žo'o. Yela' nži'il zan' lo na' Dios, na' no benne' nži'ile' lježe' ka', zóalene' Diosen', na' Dios na'kze zóalene' le'. ¹⁷ Ki žon žin yela' nži'il lo yichj lázdo'žo. Žonen ga biž zžébežo ža chog Dios chegak benách ka' gátgake'. Kan nak Jesusen', lezka' nakžo žo'o yežlyó nga. ¹⁸ Cha' nnezlžo nži'il Dios žo'o, bi be zžébežo. Kate' nnezlžo nži'il Dios žo'o, žone' Le' ga bi zžébežo. No benne' zžebe' da' sake'e bi nnezle' nži'il Dios le'.

¹⁹ Žo'o nži'ilžo Dios, dan' Le' bží'ikzele' žo'o zga'ale'. ²⁰ Cha' no benne' z_nne': "Neda' nži'ila' Dios" san cha' bi nape' lježe' ka' chawe', benne' ni žon laže'e. No benne' bi nži'ile' lježe' ka', benne' ka' zle'ele', žnakxkze gak ži'ile' Dios, na' batkle ble'ele' Le'? ²¹ Ki bchi'le Jesusen' žo'o, na' wnné': "No benne' nži'ile' Dios, žala' ži'ile' lježe' ka'."

5

Wak soelžo da' žak chežo yežlyó nga

¹ No benne' žejli'e nak Jesús Benne' Criston', Bennen' bseła' Dios, benne' ni nake' zi'n Dios, na' no benne' nži'ile' Dios, Bennen' bzoe' le', lezka' žala' ži'ile' lježe', bennen' lezka' nake' zi'n Dios. ² Ki žákbe'elžo nži'ilžo benne' ka' zej nake' zi'n Dios. Naken ki cha' nži'ilžo Dios, na' žonžo kan z_nna xtiže'e. ³ Ki nak bia' nži'ilžo Dios. Naken ki cha' žonžo kan z_nna xtiže'e, na' bi nak zede dan' bchi'le' žo'o gonžo. ⁴ No benne' nake' zi'n Dios zzoel' da' žak chie' yežlyó nga. Ba bzoelžo da' žak chežo yežlyó nga dan' žejle'žo che Jesús, Benne' Criston'. ⁵ žNoz bennen' zzoel' da' žak chie' yežlyó nga? Bennen' žejli'e Jesusen' nake' Zi'n Dios žone' ki.

Dios Be' La'y zzoa lie' che Benne' Cristo

⁶ Ki bloe'e law Jesús, Benne' Criston'. Golje', na' bezóe' nis, na' blalje' xchene', na' kégeze bezóe' nis, san lezka' blalje' xchene'. Dios Be' La'y nake' Bennen' zzoa lie' che Zi'n Dios, dan' nak dot da' li da' zchalj Dios Be' La'y. ⁷ Chonne benne' ka' nníta'gake' ya'abá che Dios, benne' ka' zzoa lígake' che Jesusen'. Zej nake' Xažo Dios, na' Zi'n Dios,

Bennen' lie' Diža', na' Dios Be' La'y. Chonne' ki, toze zej nake'. ⁸ Lezka', chonne da' ka' zzoa lígaken chie' yežlyó nga, Dios Be' La'y, na' da' bezóa Benne' Criston' nis, na' žen da' blalje' le'e yag kroze, na' da' chonne ki, toze kan z_nnnágaken. ⁹ Cha' si' lo na'žo da' zzoa ligak benách ka' kan nak Jesusen', da' zzoa likze Dios záka'le'ežen. Da' bzoa li Dios naken da' wnné' kan nak che Jesusen', katen' wnné' nake' Zi'nkze'. ¹⁰ No benne' žejli'e che Zi'n Dios, nzi' lo ne'e da' bzoa li Dios. Cha' no benne' bi žejli'e da' wnnakze Dios, na' wak nnažo: z_nna bennen': "Dios žon laže'e." Ki naken dan' bi bejli'e da' bzoa li Dios che Zi'ne'. ¹¹ Da' ni naken da' bzoa li Dios. Wnné' ba benne' yela' nban da' zejlí kanne chežo, na' Zi'ne' na' nake' Benne' žonne' chežo yela' nban na'. ¹² No benne' zoalen Zi'n Dios le', nape' yela' nban da' zejlí kanne. No benne' bi zoalen Zi'n Dios le', bi nape' yela' nban na'.

Nnezlžo napžo yela' nban da' zejlí kanne

¹³ Zi'na'do' ka', le'e na' žejle'le che Zi'n Dios, zzoja' chele da' ni nich nnézele ba nape yela' nban da' zejlí kanne, na' ki gaken, gak li laže' kan žejle'le che Zi'n Dios na'.

¹⁴ Da' ni naken da' žxen láže'žo Le'. Cha' bi da' nnablžo-ne' kan žénele' Le', Le' ženle' chežo žo'o. ¹⁵ Cha' nnezlžo ženle' chežo kan nak bi da' z_nnablžo-ne', lezka' nnezlžo ba napžo da' z_nnablžo-ne'.

¹⁶ Cha' no benne' le'ele' lježe' žone' doła' da' bi žonen ga gate', wak nnable' Dios lo wláz bennen', na' Le' wnezjwe' yela' nban chie'. Ki z_nnia': wak nnáblele lo wláz benne' ka' žóngake' doła' da' bi žonen ga gatgak benne' ka'. Zoa doła' da' žonen ga gat no benne'. Bi z_nnia' nnáblele lo wláz no benne' žone' doła' ki. ¹⁷ Yógo'te da' kegle naken doła', san zoa doła' da' bi žonen ga gat no benne' žonen'. ¹⁸ Nnezlžo no benne' nake' zi'n Dios bi žónteze' doła' dan' Zi'nkze Dios žape chi'e bennen', na' da' xiwe' bi be gak gonen chie'.

¹⁹ Nnezlžo yo'ožo lo na' Dios, na' yógo'te benách ka', benne' ka' že' láže'gake' da' de yežlyó nga, zej yoe'e lo na' da' xiwe'.

²⁰ Na'a, nnezlžo ba bla' Zi'n Dios nga, na' benne' yela' žejní'il chežo, nich gónbia'žo Bennen' nake' dot da' li. Zóalenžo Bennen' nake' dot da' li dan' zóalenžo Jesús, Benne' Criston', Zi'n Dios. Benne' ni nake' Dios da'

li, na' Bennen' žonne' yela' nban da' zejlí
kanne chežo. ²¹ Zí'na'do' ka', le gape chi'i
kwinle nich bi wká'n zenle lo'a ka'. Ka'kze
gaken.

DIŽA' BEŽOPE DA' BZOJ ZWA

Benne' nake' dot da' li, na' yela' nži'il

¹ Neda', Zwa, žapa' le' "Padiox", no'le wžekze Dios, na' žapa' "Padiox" yógo'te zi'no' ka'. Nži'ila' le'e dan' nónbia'žo Benne' nake' dot da' li, na' kege nedza', san lezka' yógo'te benne' ka', benne' zej nzi'e xtiža' Dios da' naken dot da' li, zej nži'ile' le'e. Naka' benne' gole, žape chi'a benách ka' che Benne' Criston'. ² Nži'ילו' le'e dan' yo'o lo yichj lázdo'žo xtiža' Dios da' naken dot da' li, na' sóalentezen žo'o. ³ Znnabla' Xažo Dios len Xanžo Jesús, Benne' Criston', Zi'nkze Diosen', gon chawe'e le'e, na' yeyache' láže'le' le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le dan' nak dot da' li xtiže'e, na' nži'ile' le'e.

⁴ Bebéle'ela' katen' benla' žongak zi'no' ka' kan zna xtiža' Dios da' naken dot da' li, dan' žongake' kan bchi'le Xažo Dios žo'o.

⁵ Na'a, žáta'yoela' le', nó'ledo', gono' kan zna da' bchi'le Jesusen'. Bi zzoja' chio' to da' kobe. Zzoja' da' bchi'le Jesusen' žo'o ža ni'te, katen' wnné' žala' ži'ilžo lježžo ka'. ⁶ Ki nak bia' nži'ilžo Dios. Naken ki cha' žonžo kan bchi'le' žo'o. Dan' bchi'le' naken nich ži'ilžo lježžo ka' kan ba benlele le'e ža ni'te.

No benne' ka' žon láže'gekle' žo'o

⁷ Da' ni žapa' le'e: dan' ba zdagak benne' zan yežlyó nga, benne' ka' žon láže'gake', na' bi nzi' lo ná'gake' kan bla' Jesús, Benne' Criston', golje' benách. No benne' žone' ki, nake' benne' wen laže', na' zži'e che Benne' Criston'. ⁸ Le gape chi'i kwinle nich bi wnitle da' ba naple dan' žonle xchin Benne' Criston', san le we' laže' gata' chele dot da' žala' si'le lo na' Dios.

⁹ No benne' wsedle' le'e da' nža' kan nak dan' bsedle Benne' Criston', bi zoalen Dios bennen'. Xažo Dios len Zi'nen' zóalene' no benne' žónteze' ka' zna xtiža' Benne' Criston'. ¹⁰ Cha' no benne' ze'e gan zoale, na' žsedle' to da' yoble, bi wléblele bennen' ližle, na' bi ye'le-ne': "Dios gon chawe'e le'."

¹¹ No benne' ži'e le': "Dios gon chawe'e le'", žónlene' le' tzen da' kegle da' žone'.

Zwa žxen laže'e le'ele' lježe' ka'

¹² La'kze žala' yapa' le'e da' zan, bi žénela' wzoja' yógo'ten le'e yiche. Žxen laža'a la'a gan zoale, na' wchaljžo kwáselo, nich gak yebelžo dot láže'žo.

¹³ Xkwide' ka' che no'le bilo', no'len' wžekze Dios, žápegake' le' "Padiox." Ka'kze gaken.

DIŽA' BEYONNE DA' BZOJ ZWA

Da' chawe' da' žon benne' lie' Gayo

¹ Neda', Zwa, žapa' le' "Padiox", Gayo, benne' ži'i laže'. Naka' benne' gole, žape chi'a benách ka' che Benne' Criston'. Nži'ila' le' dot laža'a.

² Ljéža'do', znnabla' Dios gon chawe'e le' lo yógo'te da' žono', na' lezka' so' chawe', kan že' chawe' be' nakkzo'. ³ Žebela' dan' zla'gak lježžo ka' ga zoa' ni, na' zzoa lígake' kan nako', na' znnágake' nako' li laže', na' žono' kan zna xtiža' Dios, da' naken dot da' li. ⁴ Bi be zoa da' žonžen ga žebela' ka da' ni, kate' ženla' benne' ka' zej nake' ka xkwide' chekza' ka' žóngake' kan zna da' naken dot da' li.

⁵ Ljéža'do', žono' da' naken dot chawe' kate' žákleno' lježžo ka', la'kze bi na' gónbi'o yógo'tegake'. ⁶ Lježžo ki zzoa lígake' kan nak chio' le' lawgak benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' nga, na' zzéngkele' neto' kan nži'ilo' légake'. Žono' da' nak chawe' kate' žegó'o légake' nez, na' žákleno' légake' kan žala' gono' chegak benne' ka' žóngake' xchin Dios, nich yeyó'ogake' binlo nez. ⁷ Légake' bžó'gake' nga dan' zej nži'ile' Jesús, na' bi be zzi'gake' lo na'gak benne' ka' bi zej nake' toze len Benne' Criston'. ⁸ Che len žala' gapžo ba la'ne benne' ka' žóngake' ki, nich gónlenžo légake' tzen žin che da' naken dot da' li.

Da' kegle da' žon benne' lie' Diótrufes

⁹ Ba bzoja' da' wzejni'ilen benách ka' che Benne' Criston', benne' ka' nníta'gake' ga na', san Diótrufes, bennen' zdan laže'e gake' blo ladjwgake', bi žape' neto' ba la'ne. ¹⁰ Che len, cha' yida' gan zoale, wsá'a láže'le kan zej nak da' žone' le' katen' dobžo. Znnie' cheto' da' wen laže'. Bi žaz laže'e da' nize, san lezka' bi žape' ba la'ne lježžo ka' zžingake' ga na', na' žsejwe' xnezgak benne' ka' žénegekle' gápegake' benne' ka' ba la'ne, na' žebeje' légake' ladjw benách ka' che Benne' Criston'.

¹¹ Ljéža'do', bi gono' kan žongak benne' ka' žóngake' da' kegle, san kan žongak benne' ka' žóngake' da' naken chawe' žala' gono'. No benne' žone' da' naken chawe' nake' che Dios, san no benne' žone' da' kegle batkle bénbi'e Dios.

Da' chawe' da' žon benne' lie' Demetrio

¹² Yógo'te lježžo ka' zzoa lígake' che Demetrio, dan' nak bia' žone' da' naken dot da' li. Lezka' neto' zzoa lito' chie', na' nnezlo' da' zchaljto' kan nak chie' le' naken dot da' li.

Da' znnab Zwa law Dios

¹³ Gónela' wzoja' chio' da' zanže, san bi ženela' wzojan' le'e yichze. ¹⁴ Na'a, žxen laža'a lé'etela' le', na' wchaljžo kwáselo.

¹⁵ Znnabla' Dios wká'n žie' yichj laždo'o. Benne' ka' zej nnite'e nga, benne' ka' zej nži'ile' žo'o, žápegake' le' "Padiox." Lezka' le', wdape "Padiox" to to benne' ka' zej nži'ile' žo'o. Ka'kze gaken.

DIŽA' DA' BZOJ JUDAS

Judas žape' "Padiox" benne' ka' wžekze Dios

¹ Neda', Judas, žapa' le'e "Padiox", nakle benne' ka' bliž Xažo Dios le'e, na' nži'ile' le'e, na' žape chi'e le'e dan' nakle toze len Jesús. Naka' benne' gole, na' wen žin che Jesusen', Benne' Criston', na' lezka' naka' ljež Jakob. ² Znnabla' Dios yeyache' láže'le' le'e, na' ží'ile'ele' le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le.

Benne' wen láže' ka'

³ Zí'na'do' ka', gok láže'li'a wzoja' chele kan nak yela' žeslá da' napžon, san žon byenen wzejni'ila' le'e nich dot láže'le tíl-lenle benne' ka' zží'igake' che da' žejle'žo che Dios, dan' bde Dios to chi'ize lo na'gak benne' ka' zej nake' che Leze' nich wžégake' dižan' lawgak yógo'te benách ka'. ⁴ Ki žon byenen gona' dan' bałe benne' ba wyázlengake' žo'o bagáche'ze, benne' ka' Dios bzoe' chégake' ža ni'te choge' chégake' gátgake' to chi'ize. Benne' ka' bi zka'n zéngake' Dios. Dan' že' láže' Dios žo'o, žékgekle' bi bága'gake' zia cha' góngake' da' kegle. Zží'igake' che Xanžo Jesús, Benne' Criston'. Toze' Le' zna bi'e žo'o.

⁵ Ba nnézkzelele da' ki, san žénela' wsá'a láže'le kan ben Xanžo Dios. La'kze beslé' benách Israel ka' katen' bebeje' légake' lo yežlyó Egipto, wdé na' bžia yi'e benne' ka' wnníta'gake' ládjwgake', benne' ka' bi bejlé'gake' chie' Le'. ⁶ Lezka', Dios bsejwe' wbás che ya'abá chie' ka' lo latje chol, wbás ka' bi béngake' xchíngake', san bká'ngake' latje chégake'. To chi'ize zej nžeje' ga na', na' zejte ža wchínnj Dios yežlyó nga. ⁷ Lezka' goken chegak yež Sodoma, na' yež Gomorra, na' chegak yež ka' bdílegaken yež ki. Kan bengak wbás che ya'abá ka', bží'igake' che Dios, lezka' bengak benne' ka' wnníta'gake' lo yež ka'. Bde kwíngake' nich béngake' da' bi naken chawe', na' da' wzé láže'gake', dan' žonen ga žedoe'elžo. Na'a, dan' bsaka' zi' Dios légake' lo yi' da' bi yeyolen, dan' goken chégake' naken to da' zcheblen yógo'težo, nich bi gonžo kan bengak benách ka'.

⁸ La'kze gokgak da' ki, lezka' žongak benne' ki, benne' ka' žóngake' kan znnégekle' yele. Zka'n dítgake' beła' žen chégake'. Zží'igake' che da' bchi'le Dios žo'o, na' znnégekle' chegak benne' wnná bia' ka' nníta'gake' ya'abá che Dios. ⁹ Migel na'kze, wbás blo che ya'abá, katen' bdíl-lene' da' xiwe' nich gak yeké'e beła' žen che Moisés, bi bežogle' wžíe' da' xiwe' zia, san gožen': "Xanžo Dios tîle' le'." ¹⁰ San benne' ki znnégekle' chegak da' ka' žon Dios, da' ka' bi žejní'igekle', na' da' ka' žejní'igekle' žakze chégake' kan žongak bia yixe' ka', bia ka' bi žejní'igeklba', da' ki zkówgekle' žin, na' zžia kwíngake' zia.

¹¹ Da' nyáche'le'e gaken chégake' dan' ba béngake' doła' kan ben Kain, na' lo yela' zdan láže' chégake' ba bchixgekle' kan bchixle Balaam nich si'e mežw, na' ba nžog chégake' gátgake' kan got Koré katen' bži'e che Moisés. ¹² Benne' ki žáwgake' tzen len le'e kate' žawle yela' waw ka' lo yela' nži'il chele. Žóngake' ga zchixgekle' benne' ka' zej nake' toze len le'e, dan' že'j žáwgakze'. Zej nake' ka' benne' ka' žala' wáwgake' zila' ka', san zwaw kwíngakze'. Zej nake' ka' to bejw ya'abá da' bi nwan' nis, na' be' zchen' légaken nile na'le. Lezka' zej nake' ka' yag ka' ba bžin ža bi da' kwíagaken san bi be želbían, na' lezka' zej nake' ka' to yag da' ba wbižen dot lwen, na' ba nlažon'. ¹³ Lezka' zej nake' ka' nisdo' katen' zgó'anen, na' nwan' bebe lawlen, da' zloe'elen kan nak yela' sto' da' žóngake'. Zej nake' ka' belj ya'abá ka', da' ka' wdégakba' chela'ale. Dios ba bchoge' chégake' byéjwgake' to chi'ize lo latje chol.

¹⁴ Kan nak chégake' bchalj Enok, bennen' wbáblene' da' gaže kwe' za'só Adán, katen' bchalje' lo wláz Dios, na' wnné': "Le wia nga, za' Xanžon' len zan gaywá' benách ka' žónlengake' Le' tzen, benne' ka' zej nake' che Leze'. ¹⁵ Ze'e Le' nich wsaka' zi'e yógo'te benne' ka', na' choge' chegak yógo'te benne' ka' žóngake' da' kegle gátgake'." Ki gone' ni'a che yógo'te diža' zi' da' wnnegak benne' doła' ka' chie' Le'. ¹⁶ Benne' ki znnégekle' chie' Le', na' žon dítgekle' Le', na' žóngake' kan nak da' zdan láže'gakze'. Zcháljgake' lo yela' zka'n žen kwíngake', na' nich ká'gake' yela' wnni'a chegak benách ka', zka'n zéngake' légake'.

Judas žse'e láže'gak benne' ka' che Jesús

¹⁷ Na'a, zí'na'do' ka', le chejsá' láže' da' bchaljgak benne' wbás ka' che Xanžo Jesús, Benne' Criston', ža ni'te. ¹⁸ Benne' ka' belyi'e le'e: "Ža se lawte ža ka' wloé'e lawgak benne' ka' gon dítjgekle' da' ka' zej naken la'y, na' góngake' da' kegle da' zdan láže'gake'." ¹⁹ Benne' ki zlá'agake' lažle. Zcháljgake' lo yela' benachze chégake', na' Dios Be' La'y bi zóalene' légake'.

²⁰ Na'a, zí'na'do' ka', le soa choch kan nak yela' žejlé' chele, da' naken la'y. Le wchaljlen Dios, wkónlele žin yela' wak che Dios Be' La'y. ²¹ Le ga'nlen Dios, Bennen' nži'ile' žo'o, na' le kwez ža na' wloé'e law Xanžo Jesús, Benne' Criston', Bennen' žeyache' láže'le' žo'o, nich gata' yela' nban da' zejlí kanne chežo.

²² Le gon choch benne' ka' žak chope láže'gake'. ²³ Le gon ga yelágake', da' gaken kan yebejle légake' lo yi'. Lo yela' zžebe chele le yeyache' laže'l yezika' benách ka'. Le gape chi'i kwinle, nich bi gónlenle légake' tzen da' kegle da' žóngake'.

Da' zka'n zen Dios

²⁴⁻²⁵ Dios tlichá', Bennen' nnézkzele' yógo'te, Bennen' beslé' žo'o ni'a che da' ben Xanžo Jesús, Benne' Criston', nape' yela' wak gape chi'e le'e, nich bi wchíxelele, na' nich wzíe' le'e lawe' Le' gan zoe' lo baní' li laže'. Gone' le'e dot chawe', na' ga yebéle'elele.

¡Gakkze che Dios yela' ba, na' yela' zen, na' yela' nak blo, na' yela' wnná bia', na'a ža, na' yógo'te ža da' zá'gaken! Ka'kze gaken.

DA' BŁOE'EL DIOS ZWA

Da' błoe'el Dios Zwa kan nak che Jesús

¹ Da' ni naken to da' błoe'e law Jesús, Benne' Criston', da' benn Dios Le' latje włoe'ele' benne' wen žin chie' ka' kan zej nak da' ka' žon byenen la' gáktegaken. Jesusen' bsele'e to wbás che ya'abá chie', wbasen' bzejni'ile' neda', Zwa, benne' wen žin che Benne' Criston'. Wbás che ya'abán' błoe'ele' neda' kan zej nak da' ki. ² Neda', Zwa, zzoja' da' ni da' naken dot da' li kan nak yógo'te da' błe'ela', na' zzoa lia' che xtiža' Dios, na' che da' naken dot da' li da' błoe'el Jesús, Benne' Criston', neda'.

³ Ba nez zen gaken che no benne' gole' da' ni, na' ba nez zen gaken chegak benne' ka' wzé nággake' che no benne' gole' xtiža' Dios ni, na' góngake' kan zčna da' ni, dan' za gaken.

Da' že' Jesús gaže kwe' benách chie' ka'

⁴ Neda', Zwa, zzoja' da' že' Jesusen' gaže kwe' benách chie' ka', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Asia. Dios, Bennen' zoakze', na' wzóateze', na' za' yide', znnabla'-ne' gon chawe'e le'e, na' wká'n žie' yichj lázdo'le. Žónlengak gaže be' che ya'abá Le' tzen, be' ka' zej nnitan' lawe' Le' gan ži'e, zčna bi'e. ⁵ Lezka' žonlen Jesús, Benne' Criston', Le' tzen. Jesusen' nake' Bennen' žone' kan zčne', na' zzoa lie' che Dios. Zga'ale' Le' bebane' to chi'ize lo yela' got, na' zčna bi'e benne' ka' zčna biá'gake' ya'abá. Le' nži'ile' žo'o, na' beké'e doła' da' wbága'žo, na' beyón chawe'e žo'o len xchene' da' blalje' le'e yag kroze, katen' gote' lo wlazžo žo'o. ⁶ Jesusen' bene' ga zčna bia'žo, na' ga nakžo bxoz ka', nich wká'n zenžo Dios, Xa Jesusen'. ĵGa'n zen Dios, na' gápteze' yela' wnná bia'! Ka'kze gaken.

⁷ Le wia nga. Za' Benne' Criston' lo bejw ya'abá.

Lé'egekle yógo'te benne' ka' Le',

na' lezka' benne' ka' bétgake' Le'.

Kweže nyáche'gak yógo'te benách yežlyó nga,

benne' ka' lé'egekle' Le'.

ĵKa' gakten! Ka'kze gaken.

⁸ Ki wnnakze Jesusen': "Neda' naka' Bennen' zoe' zga'ale', na' lezka' Bennen' zeje' zante kan nak da' zzo law, na' da' ze lawten." Ki wnná Xanžon', Bennen' napkze' dot yela' wak. ĵZoakze' Le', na' wzóateze', na' za' yide'!

Zla' law yela' zen che Jesús

⁹ Neda', Zwa, naka' lježle, na' zžáka'lēna' le'e tzen, na' tzen len le'e žebélenla' yela' wnná bia' che Dios, na' napa' yela' zen laže' da' žonn Jesús, Benne' Criston', chežo. Nyejwa' to yežlyó gachje láwe'le nido' nga, dan' nzin' Patmos. Nyejwa' dan' bzoa lia' che xtiža' Dios, na' che Jesús, Benne' Criston'. ¹⁰ Lo ža zen che Xanžon', wzóa Dios Be' La'y toze len neda', na' benla' chi'i to benne' znnie' zižje xkóže'la' neda'. Benle chi'e kan zbeže loz bia' yixe'. ¹¹ Bennen' gože' neda': "Neda' naka' Bennen' zoe' zga'ale', na' Bennen' zeje' zante kan nak da' zzo law, na' da' ze lawten. Bzój le'e yiche da' zle'elo', na' bselan' chegak gaže kwe' benách chia' ka', benne' ka' nníta'gake' gan nbab Asia, benne' ka' nníta'gake'!

lo yež Éfeso, na' lo yež Esmirna, na' lo yež Pérgamo, na' lo yež Tiatira, na' lo yež Sardis, na' lo yež Filadelfia, na' lo yež Laodisea."

¹² Beyechja' nich le'ela' bennen' zchájlēne' neda'. Katen' beyechja', błe'ela' gaže da' ka' zej nwan' yi', da' ka' zej naken ya oro. ¹³ Ládjwgak da' ka' zej nwan' yi' błe'ela' to Benne' zčne'e kan zčna' to benne' byo. Nakwe' to láže' tonn da' zžinen xni'e, na' nzie' to bayw lcho'e da' naken ya oro. ¹⁴ Zíla'do'ze nak yicha' yichje' kan nak zila' o kan zčna' bege', na' žákti'te yej lawe' ka' yi'. ¹⁵ Žákti'te ni'e ka' ya bronse ba'a, da' nłale'en lo yi' ka' bo' yalje. Zižje benle chi'e kan ženle to yegw zen. ¹⁶ Lo ne'e li ža nwe'e gaže belj baní', na' lo žoe'e zžój diža' da' naken ka' to ya ntoche' da' ntochen' žop la'ate. Žákti'te lawe' ka' wbíž katen' znná'le'en.

¹⁷ Kate' błe'ela' Le', wbixa' xni'e ka' to benne' gat. Naž Le' bxoa ne'e neda' len ne'e li ža, na' gože' neda': "Bi žebo'. Neda' naka' Bennen' zoe' zga'ale', na' Bennen' zeje' zante. ¹⁸ Naka' Bennen' zoakze' nbane'. Gota', na' na'a zóateza' nbana'. Nzi' lo na'a nna bi'a yela' got, na' lezka' latje chegak benne' gat ka'. ¹⁹ Bzój le'e yiche dan' ba

bl'e'elo', na' da' žak na'a, na' lezka' da' žala' gak te na'a. ²⁰ Da' ni naken da' ngache' kan nak chegak gaže belj baní' ka', da' ka' bl'e'elo' noa'a lo na'a li ža, na' kan zej nak da' gaže da' zej nwan' yi' da' zej naken ya oro. Gaže belj baní' ka' zej nakba' da' žsaka' leben gaže wbás chegak gaže kwe' benách chia' ka', na' da' gaže da' zej nwan' yi' zej naken da' žsaka' leben gaže kwe' benách chia' ka'."

2

Diža' da' bsela' Jesús lo yež Éfeso

¹ Lezka' wnná Bennen': "Bzój le'e yiche diža' ni da' selo'o che wbás chia', bennen' zóalene' benách chia' ka' lo yež Éfeso. Ki wzojo': Zchalj Bennen' noe'e gaže belj baní' ka' lo ne'e li ža, na' zde' gachje láwe'le da' gaže da' zej nwan' yi', da' ka' zej naken ya oro. ² Ki zñne': Neda' nnezla' da' žonle, na' kan žónle'ele xchina'. Nnezla' zbezle zen laže', na' bi gak gakle zen laže' len benne' ka' žóngake' da' bi naken chawe'. Nnezla' ba wzi' bia'le benne' ka', benne' znnágake' zej nake' wbás chia' ka', san bi zej nake', na' na'a nnézlele žon láže'gake'. ³ Zbezle zen laže', na' ba wzáka'le dan' nakle toze len neda', san bi bsan láže'le neda'. ⁴ Na'a, zoa to da' žesbaga'a le'e zia. Biž nží'ilele neda' kan bží'ilele neda' zga'ale. ⁵ Che len, le chejsá' laže' kan benle zga'ale, dan' bsanle, na' na'a, le yeyát laže', na' le gon kan benle zga'ale. Cha' bi yeyát láže'le, la' yidtia' gan zoale, na' yeká'a dan' nwan' yi' chele lo latje chen. ⁶ Na'a, zoa to da' žáklenen le'e. Bi zlé'elele chawe' da' žongak benne' nikolaíta ka', benne' ka' zka'n zéngake' lo'a ka', na' žóngake' da' kegle, dan' bi napa' neda' chawe'. ⁷ No benne' ženle' žala' wzé nage' da' ni da' zñna Dios Be' La'y, dan' ži'e yógo'te kwe' benách ka' chia' neda', Benne' Cristo, zñne': Benne' ka' sóegekle' lo da' žak yežlyó nga, gona' ga gáwgake' da' zbia yagen' dan' zoan gachje láwe'le yežlyó xtan che Dios, dan' gonen ga sóagake' nbángake' to chi'ize."

Diža' da' bsela' Jesús lo yež Esmirna

⁸ Lezka' wnné': "Bzój le'e yiche diža' ni da' selo'o che wbás chia', bennen' zóalene' benách chia' ka' lo yež Esmirna. Ki wzojo': Zchalj Bennen' zoe' zga'ale, na' lezka' nake'

Bennen' zeje' zante, Bennen' gote', na' bebane' to chí'ize. ⁹ Ki zñne': Neda' nnezla' da' žonle, na' kan zzáka'le. Nnezla' nakle benne' yache' ka', san da' li naple yela' wnni'a da' naken li laže'. Lezka' nnezla' kan žongak benne' ka' znnágake' zej nake' benne' judío ka', benne' ka' zej nake' che Dios, san bi zej nake', na' zñne' zí'gake' chele. Benne' ki zej nake' che da' xiwe'. ¹⁰ Bi žébele da' sáka'le. Da' xiwen' gonen ga yéjwle bálele liž ya. Ki wsaka' zin' le'e, na' sáka'le ka' chi ža. Le chejlé' chia' neda' na' zejte gatle, na' neda' gonna' yela' nban da' zejlí kanne chele. ¹¹ No benne' ženle', žala' wzé nage' da' ni da' zñna Dios Be' La'y, dan' ži'e yógo'te kwe' benách ka' chia' neda', Benne' Cristo, zñne': Benne' ka' sóegekle' da' žak yežlyó nga, yela' got da' gaken da' bežope chí'i chegak benne' ka' cházgake' lo yi' gabíl bi be gonen chégake'."

Diža' da' bsela' Jesús lo yež Pérgamo

¹² Lezka' wnné': "Bzój le'e yiche diža' ni da' selo'o che wbás chia', bennen' zóalene' benách chia' ka' lo yež Pérgamo. Ki wzojo': Zchalj Bennen' noe'e ya ntoche', da' ntochen' žop la'ate. ¹³ Neda' nnezla' da' žonle. Nnezla' zoale gan zñna bia' da' xiwe', san ne žxen láže'le neda'. Bi bsanle kan žejle'le chia' neda'. Bi bsanlen katen' bétgake' Antipas gan zoale, bennen' bzoa líteze' chia', na' gote' ga na' že' da' xiwe'. ¹⁴ Na'a, zej nnita' to chope da' žesbaga'a le'e zia. Nzi' lo na'le benách ka' lo yež Pérgamo, benne' ka' nzi' lo ná'gake' da' bsedle Balaam, bennen' bsedle Balak gone' ga chí'gekle benách Israel ka', na' che len bdáwgake' bia beždo' ka', bia ka' bétgake'-ba' lawgak lo'a ka', na' béngake' da' kegle. ¹⁵ Lezka' žónlengak benne' ka' le'e tzen, benne' ka' nzi' lo ná'gake' da' žsédgekle benne' nikolaíta ka', dan' bi zle'ela' neda' chawe'. ¹⁶ Che len, le yeyát laže' na'a. Cha' bi yeyát láže'le, la' yidtia' gan zoale, na' tíl-lena' légake' len diža' da' zžojen žoa'a, dan' naken ka to ya ntoche'. ¹⁷ No benne' ženle', žala' wzé nage' da' ni da' zñna Dios Be' La'y, dan' ži'e yógo'te kwe' benách ka' chia' neda', Benne' Cristo, zñne': Benne' ka' sóegekle' da' žak yežlyó nga, wáwgaka'-ne' yet maná da' ngache'. Lezka' wnezjwa' to yej chíchedo'

chégake', na' lo yej na' nyejw to la kobe, da' bi nonbia' nitó benne', san toze bennen' si'en."

Diža' da' bselá' Jesús lo yež Tiatira

¹⁸ Lezka' wnné': "Bzoj le'e yiche diža' ni da' selo'o che wbás chia', bennen' zóalene' benách chia' ka' lo yež Tiatira. Ki wzojo': Zchalj Zi'n Dios, Bennen' žia yej lawe' dan' zej naken ka yi', na' ni'e zej naken ka ya bronse ba'a. ¹⁹ Ki znne': Neda' nnezla' da' žonle. Nnezla' kan nží'ilele neda', na' kan žejle'le chia' neda'. Lezka' nnezla' kan žonle xchina' lo yela' zbez zen laže' chele. Nnezla' nakže li laže' kan žonle da' ki ka benle zga'ale. ²⁰ Zej nnita' to chope da' žesbaga'a le'e zia. Žwe'ele latje no'len' lie' Jesabel, no'len' znne' zchalje' lo wláz Dios, na' len da' žsedle' žon láže'le' benne' ka', benne' žóngake' xchina'. Žsedle' légake' da' žonen ga žóngake' da' kegle dan' žáwgake' bia beždo' ka', bia ka' žótgake'-ba' lawgak lo'a ka'. ²¹ Neda' bi'a-ne' latje yeyát laže'e, san bi žénele' wka'ne' da' kegle da' žone'. ²² Che len cho'na'-ne' ga gate'e, gan sake'e to yižwé' zen tzen len benne' ka' žónlengake' le' tzen da' kegle. Ki gona' na'a cha' bi yeyát láže'gake' nich biž góngake' dola'. ²³ Gona' ga gatgak zí'ngake' ka'. Ki gaken, gákbe'egekle yógo'te kwe' benách chia' ka' zwia' neda' da' zbek yichjgak benách ka', na' da' zza' láže'gake', na' yebi'a chele kan nak da' žonle. ²⁴ Yezíka'le le'e zoale lo yež Tiatira, nólele le'e bi nzi' lo na'le dan' žsedle', na' bi wzí' lo na'le dan' znnagak benne' ka' naple'en yela' žejní'il, san da' li naken che da' xiwe', žapa' le'e: bi yesbaga'a le'e yetó da' žala' gonle. ²⁵ Na'a, dan' ba nzi' lo na'le, le gape chi'in na' zejte yelá'a neda'. ²⁶ Benne' ka' sóegekle' da' žak yežlyó nga, na' góngake' kan žénela' neda' na' zejte ža na', neda' gona' ga nna biá'gake' benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga. ²⁷ Kan Xažo Dios bdie' lo na'a yela' wnná bia', lezka' neda' gona' ga nna biá'gake' yež ka', na' gata' lo ná'gake' to bar ya, na' wzózjgake' benách ka' kan žon to benne' zzozej' to yeso' da' naken yo. ²⁸ Lezka' gonna' légake' latje gágake' toze len neda'. Naka' ka' belj xsile chegak benách chia' ka'. ²⁹ No benne' ženle' žala' wzé nage'

da' ni da' znna Dios Be' La'y, dan' ži'e yógo'te kwe' benách ka' chia' neda', Benne' Cristo."

3

Diža' da' bselá' Jesús lo yež Sardis

¹ Lezka' wnné': "Bzoj le'e yiche diža' ni da' selo'o che wbás chia', bennen' zóalene' benách chia' ka' lo yež Sardis. Ki wzojo': Zchalj Bennen' nníta'lengak gaže be' ka' Le', na' noe'e da' gaže belj baní' ka' lo ne'e li ža. Ki znne': Neda' nnezla' da' bi nak chawe' da' žonle, na' nnezla' ba natkzle la'kze žékgekle benách ka' zoale nbanle. ² Le soa ban laže'. Le gon choch da' ka' nníta'lengaken le'e, da' ka' za' gátgaken, dan' žonle da' bi naken chawe' law Dios. ³ Le chejsá' laže' na'a xtiža' Dios da' bėnlele, dan' wzí' lo na'le. Le gon kan znna xtiže'e na', na' le yeyát laže'. Cha' bi gak ban láže'le, kon yela'kza' gan zoale kan zla' benne' wbán, na' bi nnézele biz ža na' la'a gan zoale. ⁴ Ba le benne', benne' ka' nníta'lengake' le'e lo yež Sardis, zej nake' chawe'. Benne' ka' tá'lengake' neda', nákwgake' laže' zila'do'ze da' zloe'elen ba beyákgake' dot chawe' dan' zej nake' zi gaken ki chégake'. ⁵ Benne' ka' sóegekle' da' žak yežlyó nga wakwa' légake' laže' zila'do'ze, na' bi wsoła' lágake' da' ba zej nyejwn gan zej nyejw lagak benne' ka' zej nape' yela' nban da' zejlí kanne. Si' lo na'a benne' ki law Xažo Dios, na' lawgak wbás che ya'abá chie' ka'. ⁶ No benne' ženle' žala' wzé nage' da' ni da' znna Dios Be' La'y, dan' ži'e yógo'te kwe' benách ka' chia' neda', Benne' Cristo."

Diža' da' bselá' Jesús lo yež Filadelfia

⁷ Lezka' wnné': "Bzoj le'e yiche diža' ni da' selo'o che wbás chia', bennen' zóalene' benách chia' ka' lo yež Filadelfia. Ki wzojo': Zchalj Benne' La'y, Bennen' znne' da' naken dot da' li, na' yo'o lo ne'e zi'n ya che Dabí, bennen' wnná bi'e, na' žsaljwe' gan žo'ogak benách ka', na' bi gak no benne' wsejwen', na' žsejwe', na' bi gak no benne' wsaljwen'. ⁸ Benne' ni znne': Neda' nnezla' da' žonle. Nnezla' naple' láte'ze yela' wak, san žonle kan znna xtiža'a, na' bi žedo'é'elele znnale nakle chia' neda'. Che len ba bzoa' lawle to gan gak cho'ole da' nyaljwn, na' bí gak no benne' wsejwen'. ⁹ Le wia nga, benne' ka' zej nake' toze len da' xiwe', na' žon

láže'gake', na' znnágake' zej nake' benne' judío ka', benne' ka' zka'n zéngake' Dios, san bi zej nake' ki, neda' gona' ga lágake' lawle le'e, na' wzóa zíbgame' xni'ale. Naž gákbe'egekle' nži'ila' le'e. ¹⁰ Dan' benle le'e kan znná xtiža'a, na' gokle zen laže', neda' gape chi'a le'e ža na' sáka'gak yógo'te benách ka', benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, da' gaken nich si' bian' légake'. ¹¹ Za' yelá'a. Che len le gape chi'i da' naple, nich bi gak no benne' gone' ga bi si'le dan' žala' gonna' chele. ¹² Nólele le'e sóelele da' žak yežlyó nga, neda' gona' ga gake choch kan zej nak yag ka' da' žóxe'gaken yo'o, na' soale lo yodo' gan zoakze Dios, na' batkle yežojle ga na'. Wdá'a lawle le'e La Dios chia', na' lezka' kan nzi' yež che Dios da' naken yež Jerusalén kobe, da' žojen ya'abá che Dios lo na' Dios. Lezka' wdá'a lawle le'e la' kobe. ¹³ No benne' ženle' žala' wzé nage' da' ni da' znná Dios Be' La'y, dan' ži'e yógo'te kwe' benách ka' chia' neda', Benne' Cristo."

Diža' da' bsela' Jesús lo yež Laodisea

¹⁴ Lezka' wnné': "Bzój le'e yiche diža' ni da' selo'o che wbás chia', bennen' zóalene' benách chia' ka' lo yež Laodisea. Ki wzojo': Zchalj Bennen' zoe' to chi'ize, Bennen' žone' kan znné', na' zchalje' da' li, Bennen' bla' lo ne'e le' yógo'te da' ben Dios. ¹⁵ Ki znné': Neda' nnezla' da' žonle. Kan žonle naken ka nis da' bi naken zag dan' bi zka'nle neda' to chi'ize, na' bi naken ka nis la dan' bi žonle xchina' dot láže'le. Gakže chawe' gake ka nis zag o ka nis la. ¹⁶ Na'a dan' nakle ka nis ža'do', na' bi nakle ka nis zag, na' bi nakle ka nis la, cho'na' le'e kan žon bennen' žeyebe' nis ža'do' na'. ¹⁷ Le'e znnale naple yela' wnni'a, na' žak da' chawe' chele, na' bi be žiažjen chele, san bi žákbe'elele kan nakle. Nakle benne' yache' ka'. Že' zédlele. Nak nyache' láže'le, na' nak chol yichj lázdo'le, na' zdale gal yídzele. ¹⁸ Che len, neda' zzejni'ila' le'e nich gá'wle lo na'a neda' da' naken ka ya oro da' ben chawa'a lo yi', nich gata' yela' wnni'a li laže' chele. Lezka' žala' gá'wle lo na'a laže' chich da' gákwle, nich gache' yela' gal yidze chele da' žonen ga žedoe'ele no benne'. Lezka' žala' gá'wle lo na'a da' yeyonen yej lawle nich gak lé'elele. ¹⁹ Neda' zdila', na' zzela' snia yógo'te benne'

ka' nži'ila' cha' bi žóngake' da' naken chawe'. Che len, le yeyát laže', na' le gon xchina' dot láže'le. ²⁰ Le wia nga, nedkza' zia' ža yo'o, na' žliža'. Cha' no benne' yenle' chi'a, na' saljwe' chia', na' choa'a, na' gáwlena' bennen', na' le' gáwlene' neda'. ²¹ Nólele sóelele da' žak yežlyó nga, neda' gona' ga kwé'lenle neda' tzen gan ži'a znná bi'a, kan ben Xa' chia' neda'. Bzoela' da' gok chia', na' wzé'lena' Xa' tzen gan ži'e znná bi'e. ²² No benne' ženle', žala' wzé nage' da' ni da' znná Dios Be' La'y, dan' ži'e yógo'te kwe' benách ka' chia' neda', Benne' Cristo."

4

Žólgake' da' zka'n zenen Dios ya'abá chie'

¹ Wdé gokgak da' ki, bwia' na' ble'ela' to gan žo'ogak benách da' nyaljwn ya'abá che Dios. Lezka' benla' chi'i bennen' dan' benla' zga'ale, na' wnnié' zižje kan zbež loz bia yiže'. Chi'i na' wnnén neda', na' wnnán: "Da ža'le nga, na' neda' wloe'ela' le' da' ka' žon byenen gákgaken te na'a."

² Ka' gaze Dios Be' La'y bchi'e neda', na' ble'ela' to latje ya'abá che Dios gan že' Bennen' znná bi'e, na' lezka' ble'ela' Bennen' ži'e latjen'. ³ Bennen' ži'e latjen' žákti'te', kan žákti'te' yej jaspe, na' yej kornalina, yej ka' záka'le'egaken. Gachje láwe'le latjen' zoa pita' ya'a da' naken xtan kan nak yej esmeralda, da' žep'le'en yes baní'. ⁴ Dot gawze latjen' zej nnita' yetáp žoa latje ka' gan želbé' tap žoa benne' gole ka', benne' ka' zej nape' yela' wnná bia', na' zej nakwe' laže' zila'do'ze, na' žiagak yíchjgame' da' ka' zej naken ya oro. ⁵ Lo latje blo gan že' Bennen', želžój yes ka', na' wzió' znnen, na' žaxto' zen znnen. Lawle latjen' zza'ni'gak gaže da' ka' žgó'ogaken baní', da' ka' zej naken gaže be' ka' žónlengaken Dios tzen. ⁶ Gan nak law latjen' zoa to kan nak to nisdo' da' žepen yes baní' ka' yej jese.

Dot gawze latjen', chelá'a weje zej nnita' tape benne' ban, na' yej lágake' zan žiagaken zaka' xkóže'lgake', na' lágake'. ⁷ Benne' nežw ladjw tape' ki znné'e kan znná beže yiže'. Benne' bežopen' znné'e kan znná beže, na' benne' beyonnen' znná lawe' kan nak law to benne', na' benne' bedapen' znné'e kan znná to bsia, bia zla'ba'.

8 Dapte benne' ki, žiagak xope xilgake', na' lawlegaken, na' le'elgaken, yej law zan žiagaken. Dot ža dot yele, bi žsángake' znnágake':

¡La'y, la'y, la'y nak Xanžo Dios,
Bennen' napkze' dot yela' wak!

¡Wzoakze', na' zoakze', na' za' yela'kze'!

9 Benne' ban ka' zka'n zéngake' Bennen' ži'e znná bi'e, na' zóateze' nbane'. Žápegake' Bennen' ba la'ne, na' žé'gake' Le': "Žóxkeno'." Yógo'te chi'i žongak dapte benne' ban ka' ki, 10 na' tap žoa benne' gole ka' zzechw lawgake' lo yo law Bennen', na' zka'n zéngake' Le', Bennen' zóateze', na' žeká'gake' da' ka' zej naken oro da' žiagaken yichjgake', na' zdégake' da' ka' lawle latjen' gan že' znná bia' Bennen', na' znnágake':

11 ¡Xanto' Dios, nako' Le' zi wká'n zento' Le', na' gaptó' Le' ba la'ne, na' gata' chio' yela' wnná bia'

dan' beno' yógo'te da' zej den!

Kan žénekezelo' zej den, na' wzó law zej den.

5

To yiche, na' Bennen' nake' Zíla'do'

1 Naž ble'ela' to yiche lo na' li ža che Bennen' ži'e latje blon'. Yichen' naken to yiche ndoben, na' zej žian diža' žope la'alén. Nyejwn yichen' len gaže da' zej nak bian'.

2 Ble'ela' to wbás blo che ya'abá, na' wnnié' zižje, na' wnné': "¿Nož benne' nake' zi choge' da' ka' zej nak bian' da' zej noxen yichen', na' saljwen'?"

3 Bi gok nitó benne' saljwe' yichen', na' bi gok no benne' wien', nitó benne' zoe' ya'abá che Dios, na' nitó benne' zoe' yežlyó, na' nitó benne' zoe' zanle yežlyó. 4 Naž wžeža' neda' dan' bi bžel-le no benne' nake' zi saljwe' yichen', na' nitó benne' nake' zi golen', na' nitóe' nake' zi wien'. 5 Naž to benne' golen' gože' neda', na' wnné': "Bi kwežo'. Bennen' nake' ka to beže yixe', Bennen' nbáblene' za'só Judá, na' nake' za'só Dabí. Le' ba bzoele' yógo'te da' gókgaken chie'. Lekze' nake' zi choge' da' ka' zej noxen yichen', na' wsaljwen'."

6 Naž ble'ela' Bennen' nake' Zíla'do' che Dios, na' zie' law Benne' ži'e latje blon', da' zoan gachje láwe'le gan zej nnita' benne' ban ka', na' benne' gole ka'. Žiagak Zíla'don'

we' kan žiagak to zila', bian' bétgake'-ba' law Dios, na' žiagak gaže lozba', na' gaže yej lawba', da' ka' zloé'egeklen kan zej nak gaže be' ka' žónlengaken Dios tzen, be' ka' žsele'e dot yežlyó. 7 Wdé Bennen' nake' Zíla'do', na' bešwe' yichen' da' žian lo na' li ža che Bennen' ži'e latje blon'. 8 Kate' bešwe' yichen', na' tape benne' ban ka' len tape žoa benne' gole ka' bzoa zibgake' law Bennen' nake' Zíla'do'. To to benne' gole ka' zej noe'e to da' zgólgake', da' ka' zej nzin' arpa, na' lezka' zej noe'e béga'do' ka' da' zej naken oro, na' yóžgaken yale, dan' zlo'e'elen yela' zchaljlen Dios chegak benne' chie' ka'. 9 Žólgake' to da' kobe da' zka'n zenen Zíla'don', dan' znnan ki:

Nako' Le' zi goxo' yichen',

na' chogo' da' ka' zej noxen',

dan' bi'o latje benne' ka' bétgake' Le',

na' len xcheno' beya'o benách ka' nich gákgake' che Dios,

zej nake' benách ka' nníta'gake' dot yežlyó, benách ka' zcháljgake' yógo'te diža' yoble ka', na' zej nbabe' yógo'te yež ka' zej nnitan' dot yežlyó.

10 Beno' ga zej nake' benne' wnná bia' ka', na' ga zej nake' bšoz ka' che Dios chežo.

Beno' ga znná biá'gake' yežlyó.

11 Naž bwia', na' benla' chi'igak wbás zan che ya'abá. Wbás zan gole kwis nníta'gake'. Zégake' kwit latje blon' tzen len benne' ban ka', na' lezka' len benne' gole ka'. 12 Wnnégake' zižje yógo'tegake', na' wnnágake':

¡Bennen' nake' Zíla'do', bian' bétgake'-ba',

nake' zi si' lo ne'e yela' wnná bia',

na' yela' wnni'a, na' yela' žejní'il, na' yela' wak!

¡Nake' zi gapžo-ne' ba la'ne, na' chejle'žo chie', na' wká'n zenžo-ne'!

13 Naž benla' žólgak yógo'te da' ben Dios, da' ka' zej nnitan' ya'abá chie', na' lo yežlyó, na' zanle yežlyó, na' lo nido'. Žólgak yógo'te da' zej nnitan' latje ka', na' wnnágaken:

¡Ga'n zen Bennen' ži'e latje blon',

na' lezka' Bennen' nake' Zíla'do'!

¡Gápetezžo-ne' ba la'ne, na' wká'n zenžo-ne'!

¡Nna biá'teze' Le'!

14 Tape benne' ban ka' wnnágake': "¡Ka'kze gaken!"

Naž tap žoa benne' gole ka' bzechw lāwgake' lo yote, na' bka'n zéngake' Bennen' zóateze'.

6

Da' ka' zej noxen yichen'

¹ Naž ble'ela' Bennen' nake' Zíla'do', na' bchoge' to da' noxen yichen', na' benla' che to benne' zoe' ladjw tap benne' ban ka', na' benle chi'e kan zñne wzió', na' wnné': "Da wio'."

² Bwia', na' ble'ela' to bia chich, na' bennen' žie'-ba' noxe' to da' žsen yag ntóche'do' ka'. Bnézjwgake' le' to da' naken oro da' bžie' yichje', na' bžoje' ka' to benne' blo, benne' wnná bia', nich wléj wchochje' benne' ka' žjake' lo wdile'.

³ Kate' Bennen' nake' Zíla'do' bchoge' da' bežope da' noxen yichen', na' benla' che benne' ban bežope', na' wnné': "Da wio'."

⁴ Naž bžoj to bia xna. Bdégake' lo na' bennen' žie'-ba' yela' wnná bia' nich yekwase' yela' zga'n cháwe'do' chegak benách ka', na' nich gone' ga gótgake' ljéžgake' ka'. Bnézjwgake' le' to ya ntoche' zen.

⁵ Kate' Bennen' nake' Zíla'do' bchoge' da' beyonne da' noxen yichen', na' benla' che benne' ban beyonne', na' wnné': "Da wio'."

Bwia', na' ble'ela' to bia gasj, na' bennen' žie'-ba' noxe' to zgons. ⁶ Benla' chi'i to benne' zchalje' gachje lāwe'le tape benne' ban ka', na' wnné': "Chope ya zoa' scribe naken lazjw to benne' che to ža wen žin dan' gak wbín, na' xope ya zoa' sebada naken lazjwe' che to ža wen žin, san bi gono' ga yažje set, na' bi be gono' che xis uba wal'."

⁷ Kate' Bennen' nake' Zíla'do' bchoge' da' bedape da' noxen yichen', na' benla' bchalj bennen' ban bedape', na' wnné': "Da wio'."

⁸ Bwia', na' ble'ela' to bia gache, na' bennen' žie'-ba' lie' Yela' Got, na' bennen' lie' Latje Chol' Che Benne' Gat Ka' žónlene' le' tzen. Bdégake' lo na' bennen' lie' Yela' Got yela' wnná bia' nich nna bi'e gachje da' gachje benách ka' nníta'gake' yežlyó, nich gótgake' légake' len ya ntoche', na' len yela' zdon, na' len yižwé' ka', na' lo žoá'agak bia yiže' snia, bia ka' nníta'gakba' yežlyó.

⁹ Kate' Bennen' nake' Zíla'do' bchoge' da' gayo' da' noxen yichen', na' ble'ela' zan bkog da' žen' ya'abá che Dios zej nnita' be' ka'

gókgakkze benne' ka' bétgake' légake' dan' bzégake' xtiža' Dios. ¹⁰ Be' ki wnnegak žižje, na' wnnágaken: "Xanto' la'y, žono' kan zñno'. ěBatxkze wchi'a lažo'o neto', na' chogo' chegak benne' ka' nníta'gake' yežlyó gátgake' dan' bétgake' neto'?"

¹¹ Bwákwgake' légake' laže' zíla'do'ze, na' belyi'e légake': "Le yezí' laže' yetó chí'ido'ze, xak la'gak yógo'te lježle nga, benne' wen žin ka' che Benne' Criston', benne' ka' gotgak benách ka' légake' kan bétgake' le'e."

¹² Kate' Bennen' nake' Zíla'do' bchoge' da' xop da' noxen yichen', na' bwia', na' ble'ela' wzó' yežlyó. Na' wbíž beyaken gasj, na' goken ka' to laže' yicha' gasj, na' byo' beyaken xna kan nak žen. ¹³ Belyínnj belj ya'abá ka' lo yo, na' goken kan žak che to yag higo, želyínnj da' zbian kate' zta be' wale yagen'. ¹⁴ Wdé che ya'abá, na' gok chen kan žak che to da'a kate' no benne' ztoben'. Bkwasgak yógo'te ya'ado', na' yógo'te yo biž lo nisko' ka' gan wžé'gaken. ¹⁵ Naž benne' ka' zñna biá'gake' lo yežlyó len benne' ka' zché'gake' benne' ka' žjake' lo wdile, na' benne' ka' nzi' lo ná'gake' yela' wnná bia', na' yógo'te benne' zej ndo'w ka', na' yógo'te benne' bi zej ndo'e, na' benne' blo ka', na' benne' wnni'a ka', bkache' kwíngake' gan nak zan bloj ka', na' gan nak le'e ya'ado' ka'. ¹⁶ Blížgake' ya'ado' ka', na' le'e yej ka', na' wnnágake': "Le yedjbaga' neto', na' le wkache' neto', nich bi le'el Bennen' ži'e latje blon' neto', na' nich bi yedjžen neto' yela' zža'a che Bennen' nake' Zíla'do'. ¹⁷ Ba bžin ža la' law yela' zža'a chégake', na' ěnoz'kze benne' gak soelen'?"

7

To gaywá' tape yon mil benne'

¹ Wdé gokgak da' ki, na' ble'ela' tape wbás che ya'abá zégake' dape la'ale yežlyó, na' žséjwgake' xnezgak da' tape be', da' ka' žákgaken chelá'a weje lo yežlyó. Ki bégake' nich bi gak be' lo yežlyó, na' nich bi gak be' law nisko', na' nich bi wtán yag ka'.

² Lezka' ble'ela' yetó wbás che ya'abá ze'e zaka' gan zla' wbíž, na' noe'e to da' wdé'e benne' ka' zej nake' che Dios ban, dan' gak bian' légake'. Wnnié' žižje, na' bliže' tape wbás che ya'abá, wbás ka' nzi' lo ná'gake'

yela' wnná bia' nich wchínnjgake' yežlyó, na' nisko'. ³ Wbás ni gože' yetape' ka', na' wnné': "Bi wchinnjle yežlyó, na' nisko', na' yag ka' na' zejte wda'to' to da' gak bian' lo xgagak benne' wen žin ka' che Dios chežo."

⁴ Benla' kan zej nak benne' ka' da' légake' dan' nak bian', na' zej nake' to gaywá' tape yon mile' ladjwgak da' chežinno kwe' lježgak za'só Israel. ⁵ Benne' ka' da' légake' dan' nak bian' zej nake':

Chežinno mil lježgak za'só Judá.

Chežinno mil lježgak za'só Rubén.

Chežinno mil lježgak za'só Gad.

⁶ Chežinno mil lježgak za'só Aser.

Chežinno mil lježgak za'só Neftalí.

Chežinno mil lježgak za'só Manasés.

⁷ Chežinno mil lježgak za'só Smon.

Chežinno mil lježgak za'só Lebí.

Chežinno mil lježgak za'só Isakar.

⁸ Chežinno mil lježgak za'só Sabulón.

Chežinno mil lježgak za'só Jwsé.

Chežinno mil lježgak za'só Benjamín.

Benne' ka' zej nakwe' laže' zila'do'ze

⁹ Wdé gok da' ni bwia', na' ble'ela' benne' zan, na' bi gak nitó benne' wlabe' légake'. Zej nbabe' yógo'te yež benne' ka' zchaljgake' diža' yoble ka', benne' ka' nníta'gake' dot yežlyó. Zégake' law Bennen' ži'e latje blon' gan že' Bennen' nake' Zíla'do', na' zej nakwe' laže' zila'do'ze, na' zej noxe' zin ka'. ¹⁰ Wnnégake' zižje yógo'tegake', na' wnnágake':

¡Yela' žeslá zan' lo na' Dios chežo, Bennen' ži'e latje blo,

na' lezka' zan' lo na' Bennen' nake' Zíla'do'!

¹¹ Yógo'te wbás che ya'abá zégake' dot gawze latje blon', gan naken dot gawze gan zej nnita' benne' gole ka', na' gan zej nnita' tape benne' ban ka', na' bzechw lágwage' lo yote law latje blon', na' bka'n zéngake' Dios, ¹² na' wnnágake':

¡Ka'kze gaken!

¡Ga'n zen Dios chežo!

Napo' yela' zen, na' yela' žejní'íl.

Že'to' Le': "Žóxkeno" na' zka'n zento' Le'.

Napkzo' yela' wnná bia', na' dot yela' wak.

¡Gakteze ki chio', Dios cheto'!

Ka'kze gaken.

¹³ Naž to benne' ladjw benne' gole ka' wnnable' neda', na' wnné': "¿Nož benne'

ka' zej nakwe' laže' zila'do'ze, na' ga benne' légake'?"

¹⁴ Neda' goža'-ne': "Xan, le' nnézkzelo'."

Le' gože' neda': "Benne' ki belzáka'li'e lo na'gak benne' ka' bétgake' légake'. Naken ka' belyibe' laže' da' zej nakwe', na' beyóngaken' zila'do'ze len žen che Bennen' nake' Zíla'do'. ¹⁵ Che len nníta'gake' law latje blon' gan že' Dios, zna bi'e, na' žóngake' žin lawe' Le' dot ža dot yele lo yodo' chie'. Bennen' ži'e latje blon' gape chi'e légake' dan' zóalenteze' légake'. ¹⁶ Biž tóngake', na' biž bílegake' nis, na' biž wzéy wbíž légake', na' biž gékgekle' da' la, ¹⁷ dan' Bennen' nake' Zíla'do', Benne' zoe' gachje lawe'le latje blon', gape chi'e légake' ka' to benne' žape chi'e zila' ka'. Chi'e légake' gan žal nis da' žonnen yela' nban, na' Dios yesbiže' yej lágwage' nis želbeže'."

8

Da' gaže da' noxen yichen'

¹ Kate' Bennen' nake' Zíla'do' bchoge' da' gaže da' noxen yichen', na' wžé' ži ya'abá che Dios xtido'. ² Naž ble'ela' gaže wbás che ya'abá, wbás ka' zégake' law Dios, na' bdégake' lo ná'gake' gaže lozgak bia ka'. ³ Naž bla' yetó wbás che ya'abá, na' noe'e to že'n yale da' naken ya oro, na' wzíe' žoe'e bkog da' žen' ya'abá che Dios. Bnézjwgake' le' yale žen nich gonen' toze len yela' zchaljlen Dios chegak yógo'te benách ka' che Benne' Criston', na' bzeyen' lo bko-gen' da' naken ya oro, da' den law latje blon'. ⁴ Wžén žen che yalen' da' žen' lo na' wbás che ya'abán', na' goken toze len yela' zchaljlen Dios chegak benách ka' che Benne' Criston', na' bžinen gan že' Dios. ⁵ Naž wbás che ya'abán' bexwe' ye'n yalen', na' besche'en bzio' yi' da' žian lo bkogen', na' blatjen' lo yežlyó. Wzió' wnnén zižje, na' wyép yes, na' wzó' yežlyón'.

Zkwéžgake' lozgak bia ka'

⁶ Naž gaže wbás che ya'abá, wbás ka' zej noxe' gaže lozgak bia ka', wzóagake' wkwéžgaken'.

⁷ Wbás nežw che ya'abá bkweže' lozba' chien', na' wžé' yej nis ži'a len yi', na' žen che we', dan' byinnjen lo yo. Wyéy to kwe'

che chonne kwe' yežlyón', na' lezka' wyéy to kwe' che chonne kwe' yag ka'. Lezka' wyeygak yógo'te yix'e ya'a.

⁸ Wbás bežope che ya'abá bkweže' lozba' chien', na' wbix'e to da' naken ka to ya'a zen da' žeyen lo nisdó', na' yelate' ka gachje da' gachje nisdón' beyaken žen. ⁹ Got to kwe' che chonne kwe' da' zej nban da' zej nnitan' lo nisdón', na' wžia yi' to kwe' che chonne kwe' barkw ka'.

¹⁰ Wbás beyonne che ya'abá bkweže' lozba' chien', na' to belj ya'abá da' žeyen ka yeže žala' wbixen gan de nis yegw ka', na' gan žal nis, na' goken ki che yelate' ka gachje da' gachje nis da' žen' dot yežlyó.

¹¹ Beljen' nzin' Ajenjo, da' naken to da' sla', na' yelate' ka gachje da' gachje nisen' beyaken sla' kan nak ajenjon', na' gotgak benne' zan ni'a che nisen' da' beyaken sla'.

¹² Wbás bedáp che ya'abá bkweže' lozba' chien', na' yelate' ka gachje da' gachje wbíž beyaken chol, na' lezka' goken che byo', na' to kwe' che chonne kwe' belj ka' beyaken chol. Ka' goken, bi bza'ni' wbíž yelate' ka gachje da' gachje ža, na' bi wza'ni'gak belj ka' len byo' yelate' ka gachje da' gachje ye.

¹³ Naž bwia', na' benla' zne ziže to wbás che ya'abá, wbás na' zdie' gachje láwe'le zan ya'abá, na' wnné': "Da' nyáche'le'e gaken chele le'e. Da' nyáche'le'e gaken chele le'e. Da' nyáche'le'e gaken chele le'e, zoale yežlyó katen' wkwežgak yechonne wbás che ya'abá ka' lóžgakba' ka'."

9

¹ Wbás gayo' che ya'abá bkweže' lozba' chien', na' bl'e'ela' to benne' ya'abá, benne' zne'e ka to belj ya'abá da' bexjwn lo yežlyó, na' bnéžjwgake' le' zi'n ya che latje chol. ² Bsaljwe' latje chol'en', na' wžén žen che da' žeyen lo latje chol'en', na' goken ka žen da' zžojen gan zžéygake' bzodo' ka', na' bechól wbíž len ya'abá ni'a che žen na'. ³ Lo žen na' bžojgak biche' zo ka', na' belzoaba' dot yežlyó, na' Dios bi'e légakba' latje gádo'gakba' benách ka' kan žongak goxjni' ka', bia ka' žé'gakba' yežlyó. ⁴ Le' góžgake'-ba' bi yélengakba' yix'e dan' de yežlyón', na' lezka' yag ka', san wak gádo'gakba' benne' ka' bi da' lo xgágake' dan' nak bian' zej nake' che

Dios. ⁵ Bi bi'e légakba' latje gótgakba' benách ka', san wsaka' zí'zegakba' légake' gayo' byo'. Zlale'e gan žádo'gakba' kan zla gan žádo'gak goxjni' ka'. ⁶ Lo ža ka' yénegekle benách ka' got kwíngake', san bi gákgake'. Yénegekle gátgake' san wkache' kwín yela' got.

⁷ Zinna'gak biche' zo ka' kan zinna'gak bia ka' zej nákwba' da' naken ya, nich chjakba' lo wdile. Žiagak yíchjgakba' da' ka' zej naken ka da' ka' zej naken oro. Zinna' láwngakba' kan zinna' lawgak benách ka'. ⁸ Zinna' yicha' yíchjgakba' kan zinna' yicha' yichj to no'le. Zej nak láye'gakba' kan zej nak laye' beže yix'e. ⁹ Zej nakw lchó'gakba' da' naken ya. Žongak xíl'gakba' žaxto' kan žongak karret ka' žzobgak bia ka' kate' zjakba' tariáze lo wdile.

¹⁰ Zej nak xbán'gakba' kan nak xban goxjni', gan zej žia lí'gakba'. Lo xbán'gakba' ka' zej žia da' zdíl'-lengakba', nich gon zí'gakba' benách ka' gayo' byo' ka'. ¹¹ Zoa to benne' zinna bi'e légakba', bennen' nake' wbás xiwe' che latje chol. Wbasen' lie' len diža' hebreo: Abadón, da' znnan len diža' griego: Apolión, na' len diža' xiža': Da' Zchinnjen.

¹² Ba wdé da' nežw da' zžia yin' benách ka', san za'gak yechóp da' ka' wžia yin' légake'.

¹³ Wbás xope che ya'abá bkweže' lozba' chien', na' benla' chi'i to benne' zchalje' gachje láwe'le da' tape da' zej naken ka loz beže, da' ka' dá'gaken dape la'ate bkogen' da' naken ya oro, da' žen' law Dios. ¹⁴ Bennen' zcháljlene' wbás xopen' che ya'abá, wbasen' bkweže' lozba' chien'. Bchalje', na' wnné': "Beseže tape wbás xiwe' ka' zej nžejen žoa'a yegw Éufrates."

¹⁵ Naž beseže' tape wbás xiwe' ka', wbás ka' bkwez Dios che ža na'ze, da' naken ža na', na' byo' na', na' yiz na', nich gótgaken to kwe' che chonne kwe' benách ka' nníta'gake' yežlyó. ¹⁶ Benla' kan nbabgak benne' ka' žjake' lo wdile, benne' ka' žiagake' bia ka', na' zjáklene' tape wbás xiwe' ka'. Zej nake' chope gaywá' mil mile'.

¹⁷ Bl'e'e dáwe'la' bia ka', na' benne' ka' zej žiagake'-ba' zej nakw lchó'gake' da' naken xna gole, na' ya'a ka' ya'abá, na' gache. Zej nak yichjgak bia ka' ka' yichjgak beže yix'e ka', na' lo žoá'gakba' želžój yi', na' žen che yin', na' to da' zzeyle'en, da'

nzin' sufre. ¹⁸ Da' ka' želžojen žoá'agakba' bétgaken to kwe' che chonne kwe' benách ka' nníta'gake' yežlyó, da' ka' zej naken yi', na' žen chen, na' dan' zzeyle'en. ¹⁹ Da' ka' zdíl-lengak bia ka' želžojen žoá'agakba', na' lezka' da' zej žian lo xbánagakba' dan' zej nak xbánagakba' ka' bele snia ka', na' žiagak yíhjakba' da' zdíl-lengakban'.

²⁰ Yezika'gak benách ka', benne' ka' bi gótgake' lo da' chope ki da' zžia yí'gaken, bi beyát láže'gake' nich biž góngake' kan žónteze žóngake', na' bi bsángake' zka'n zéngake' be' xiwe' ka', na' lo'a ka', da' ka' bi zlé'egeklen, na' bi žégeklen, na' bi zzá'gaken. ²¹ Bi beyát láže'gake' nich biž gótgake' benách ka', na' nich biž góngake' yela' wzá' chégake', na' da' zia da' žóngake', na' yela' zban chégake'.

10

Wbás che ya'abá, wbasen' noxe' to yichdo' lo ne'e

¹ Naž ble'ela' yetó wbás wale che ya'abá, wbasen' bžoje' ya'abá che Dios, na' betje' lo yo, na' nakwe' bejw ya'abá, na' zoa to pita' ya'a yichje'. Žákti'te lawe' kan zna' wbiž, na' zej nak ni'e ka' yag wale ka' da' želyeyen. ² Noxe' to yichdo' nyaljwn lo ne'e, na' len ni'e li ža bleje' lo niso', na' len ni'e yegle bleje' lo yo biž. ³ Naž wnnié' zižje, na' benle chí'e kan nenle kate' zbežya'a beže yixe', na' katen' beyož wnnié' zižje, na' wnnegak gaže wzió' ka'. ⁴ Wdé wnnegak wzió' ka', neda' za' wzoja' le'e yiche, san benla' che to benne' zchalje' ya'abá che Dios, na' gože' neda': "Bkáche'ze da' wnnagak gaže wzió' ka'. Bi wzojon' le'e yiche."

⁵ Naž wbás che ya'abán', wbasen' ble'ela' zie' lo niso', na' lo yo biž, bchis ne'e li ža zaka' li ya'abale, ⁶ na' ben choch xtiže'e ni'a che Bennen' zoakze', Bennen' bene' ya'abá, na' yežlyó, na' niso', na' da' ka' zej den to to latje ka', na' wnné': "Biž želen, ⁷ san kate' wbás gaže che ya'abá wkweže' lozba' chien', na' yeyož gon Dios da' ngache' chie', dan' bloe'ele' benne' wen žin chie' ka', benne' ka' bcháljgake' lo wlaze' le'."

⁸ Naž bennen' benla' chie' bchalje' ya'abá che Dios bcháljlene' neda' da' yoble, na'

wnné': "Wyéj, bejxi' yichdo' nyaljwn', dan' zoan lo na' wbás che ya'abán', wbasen' žleje' lo niso', na' lo yo biž."

⁹ Wyá'a gan zoa wbás che ya'abán', na' wnnabla'-ne' gonne' yichdon' chia'. Wbás che ya'abán' gože' neda', na' wnné': "Wzín', bdawn'. Lo žo'o gaken zix kan nak china' bez, san lo li'o yeyaken sla'."

¹⁰ Wzi'a yichdon' dan' zoan lo ne'e, na' bdawan'. Lo žoa'a goken zix kan nak china' bez, san katen' beyož bdawan', na' beyaken sla' lo li'a. ¹¹ Naž gože' neda': "Žala' wchaljo' da' yoble lo wláz Dios lawgak zan kwe' benách zi'to' ka', na' gan zej nnita' yež zante ka', na' gan zcháljgake' da' zan diža' yoble ka', na' lawgak benne' zan, benne' wnná bia' ka'."

11

Chope benne' zzoa lígake'

¹ Naž bla' to benne', na' benne' neda' to ya' xtil da' naken ka' to da' zžixlenžo, na' gože' neda': "Wzó ža', na' bžix yodo' che Dios. Lezka' bžix bkog la'y chen, na' blab benne' ka' nníta'gake' ga na', benne' ka' zka'n zéngake' Dios. ² Bi wžixo' li'a yodon' dan' den na'le, dan' nden lo na'gak benách zi'to' ka', na' wléjgake' yež la'y chope-yeyón byo'."

³ Lezka' gože' neda': "Sel'a'a chope benne' nich wzóa lígake' chia' neda', na' wcháljgake' lo wlaza' neda' chežinno gaywá' chonnalaj ža, na' gákwgake' laže' zeche'." ⁴ Benne' chope ki, benne' zzoa lígake', zej nake' chope yag olibo, yag ka' nyejw le'e yiche la'y kan nak chégaken, na' lezka' zej nake' chope da' zej nwa' yi', da' ka' zej žen' law Dios, Xan yežlyó nga. ⁵ Cha' yénele no benne' gone' chégake' da' zia, na' žoj yi' lo žoá'agake' da' wzeyen bennen', na' goten le', na' lezka' goten benne' ka' zži'igake' chégake'. ⁶ Chope benne' ki nzi' lo ná'gake' wséjwgake' xnez nis yejw che ya'abá, nich bi gak yejw kate' ža ka' žala' wcháljgake' lo wláz Dios, na' lezka' nzi' lo ná'gake' góngake' ga yeyák nis žen, na' góngake' ga galj yižwé' yežlyó nga, na' ki góngake' bale chí'iteze yénegekle'. ⁷ Kate' yeyož wzóa lígake' chia' neda', na' žoj bia snia lo latje chol, na' tíl-lenba' légake', na' wléj

wchochjba' légage', na' gotba' légage'. ⁸ Bela' žen chégake' xóagaken lo nez blo che yež žen, gan wdá' Xanžon' le'e yag kroze, na' kan žsaka' ležžo, lezka' nzin' Sodoma, na' lezka' Egipto. ⁹ Benách yógo'te yež ka', na' yógo'te benách zi'to' ka', na' yógo'te benách ka' zchálgake' da' zan diža' yoble ka', na' benách ka' nníta'gake' yógo'te yežlyó ka', lé'egekle' beła' žen chégake', na' chonne ža yo'o gachje bi gónngake' latje no benne' wkache'e légage' lo yežw ba. ¹⁰ Chaz láže'le'egak benne' ka', benne' nníta'gake' yežlyó nga dan' gotgak chope benne' ki, benne' bchálgake' lo wláz Dios, dan' bsaka' zígake' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, na' lo yela' žebél chégake' séla'gake' da' wnézjwzégake' ljéžgake' toe' yetóe'.

¹¹ Naž kate' ba bza'a chonne ža yo'o gachje ka', Dios besbane' légage', na' belyase' belzیه', na' bžébegak yógo'te benách ka', benne' ka' blé'egekle' légage'. ¹² Naž benle chi'i to benne' wnnیه' zizje ya'abá che Dios, na' gože' légage': "Le kwen nga."

Belbene' lo bejw ya'abá zaka' li ya'abale, na' benne' ka' bží'igake' chégake' blé'egeklen'. ¹³ Ka' gaze wzó' yežlyó, na' byinnj to kwe' che chi kwe' yo'o ka' wžé'gaken lo yežen', na' katen' wzó', gotgak gaže mil benách ka'. Bžébegak benne' ka' zej nga'ne', na' bka'n zéngake' Dios, Bennen' zoe' ya'abá.

¹⁴ Ba wdé da' bežope da' zžia yin' benách ka', na' za' gak da' beyonne da' wžia yin' légage'.

Wbás gaže che ya'abá zkwéže' lozba' chien'

¹⁵ Wbás gaže che ya'abá bkweže' lozba' chien', na' benne' ka' nníta'gake' ya'abá che Dios wnnégake' zizje, na' wnnágake':

¡Gan wnná bia'gak benách ka' lo yežlyó
zej nden lo na' Xanžo Dios, na' lo na' Benne'
Criston'!

¡Le' nna biá'teze'!

¹⁶ Naž tap žoa benne' gole ka', benne' žé'gake' gan zej nape' yela' wnná bia' law Dios, bzechw lágake' lo yo, na' bka'n zéngake' Dios. ¹⁷ Na' wnnágake':

¡Xanto' Dios, napkzo' dot yela' wak!

Wzoakzo', na' zoakzo', na' za' yidkzo'.

Žóxkeno', dan' ba bkonlo' žin yela' wak žen chio',

na' zzo lawo' znná bi'o.

¹⁸ Belžá'a benách yež ka' san ba bžin ža gon zígako'-ne'.

Naken ža wchi'a lážo'o benne' gat ka'.

Yebi'o chegak wen žin chio' ka', benne' ka' bchálgake' lo wlazo' Le', benne' ka' zej nake' chezo',

benne' ka' wdápegake' Lo' ba la'ne,

benne' gaxjw ka', na' benne' zaka' ka'.

Ba bžin ža wžia yi'o benne' ka' bchínnjgake' yežlyó.

¹⁹ Naž byaljw yodo' che Dios da' žen' ya'abá, ga na' nla' law kak la'y gan yo'o diža' da' zka'n chawen', dan' ben Dios. Wyép yes yežlyó, na' benle žaxto' žen, na' wnné wzió'. Wzó' yežlyón', na' wžé' yej nis ži'a.

12

To no'le, na' to bele žen sniale'e

¹ Naž bla' law to da' žen da' nak bian' lo ya'abá che Dios. Bla' law to no'le nakwe' dá' naken ka' wbíž, na' zoa žan ni'e da' naken ka' byo'. Žia yichje' to da' naken oro gan žiagak chežinno da' ka' zej naken ka' belj baní' ka'. ² No'len' za' galj bi' že'n chie', na' zžéžyi'e dan' zdia' li'e, na' zžáka'li'e dan' žalj to xkwide' chie'. ³ Naž bla' law yetó da' nak bian' lo ya'abá che Dios. Bla' law to bele žen sniale'e, bia' znná'ba' xna' gole, na' žiagak gaže yichjba', na' chi lozba', na' žia to da' naken oro to to yichjba' ka'. ⁴ Len xbanba' wžobba' to kwe' che chonne kwe' belj ka' zej nla' ya'abá, na' bžo'nba' légaken lo yežlyó. Wžé bele žen sniale'e na' law no'len' ba žalj xkwide' chie', na' wzoaba' gawba' xkwide' chien' kate' ba naljbe'. ⁵ No'len' bzoe' to Xkwide' byodo', Bin' žala' nna bia'be' yógo'te yež ka' len yela' wak žen. Dios la' bkwastie' Xkwiden' che no'len', na' bchise'-be' gan zoakze' Le', lo latje blon' gan ži'e znná bi'e. ⁶ Bžonnj no'len', na' wyeje' lo latje dach, gan ba bkwez Dios to latje che no'len'. Wáwgake' le' ga na' chežinno gaywá' chonnalaj ža ka'.

⁷ Wdé gokgak da' ki, na' gokle'e wdile lo ya'abá che Dios. Migel, wbás blo che ya'abá len wbás ka' žónlengake' le' tzen, beldíl-lene' bele žen sniale'e na', na' beldile bele žen na',

na' wbás xiwe' ka' žónlengaken leba' tzen,
⁸ san bi be wzéke'lba' lo wdilen'. Che len
 biž bžélgekle latje chégaken ya'abá che Dios.
⁹ Ka' goken, belžo'ne' bele zen sniale'e na'
 na'le, belen' wzoaba' ža ni'te, na' nzin' Da'
 Xiwe', na' Satanás, dan' žon láže'len yógo'te
 benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. Belžo'ne'
 da' xiwe' lo yežlyó nga, tzen len wbás xiwe'
 ka', be' ka' žónlengaken da' xiwen' tzen.

¹⁰ Naž benla' chi'i to benne' wnnié' zižje
 ya'abá che Dios, na' wnné':

Na'a ba bžin ža la' law yela' žeslá da' ben
 Dios,

na' yela' wak chie', na' yela' wnná bia' chie',
 na' lezka' yela' wnná bia' che Benne'

Criston',
 dan' ba bžó'ngake' da' xiwe' na'le,
 dan' besbagan' lježžo ka' zia dot ža dot yele,
 dan' benen law Dios chežo.

¹¹ Bežojgak lježžo ka' chawe', dan'
 bkóngekle' žin xchen Bennen' nake'
 Zíla'do' che Dios,

na' dan' bkóngekle' žin xtiža' Dios da'
 bcháljgaken'.

Bi be' láže'gake' yela' nban chégake', san
 gótgake'.

¹² Che len gak yela' žebél ya'abá che Dios.

ǰLe yebél le'e, zoale ga na'!

Da' nyáche'le'e gaken chele le'e zoale yežlyó,
 na' lo nisdo', dan' ba betj da' xiwe',
 na' blan' gan zoale.

Žža'le'e da' xiwen' dan' nnezlen yetó
 chí'ido'ze de latje chen.

¹³ Katen' gókbe'ele bele zen sniale'e na'
 ba bžó'ngake'-ba' lo yežlyó, naž wžía láže'ba'
 no'len' bzoe' Xkwide' byodo' chien'. ¹⁴ Naž
 Dios bnezjwe' no'len' chope xil bsia ži'a
 nich gak le' lo be'ze, na' wkwase' gan zoa
 bele zen sniale'e na', nich žine' latje chie'
 lo latje dach. Wáwgake' le' ga na' chonne
 yiz yo'o gachje ka'. ¹⁵ Naž bele zen sniale'e
 na' beyebba' nis zil zaka' xkóže'le', da' go-
 ken ka' to nis yegw, na' gónelba' wa'ten
 no'len'. ¹⁶ Naž yežlyó góklenen no'len', na'
 wyaljw lo yo, na' we'jen nis yegon' dan'
 beyéb bele zen sniale'e na'. ¹⁷ Naž bele
 zen sniale'e na' bžá'ale'eba' no'len', na' wye-
 jba', na' bejtíl-lenba' za'sóe' ka' zej nga'ne',
 benne' ka' žóngake' kan nak da' wnná Dios,
 na' dot láže'gake' žóngake' kan zнна xtiža'
 Jesús, Benne' Criston'.

13

Chope bia snia

¹ Wžía' neda' lo yož žoa'a nisdo', na'
 ble'ela' to bia snia, bia žiagak gaže yichjba',
 na' chi lozba', na' zbenba' zžojba' lo nisdon'.
 Žiagak chi da' naken oro lo yichjba' ka'. To to
 lozba' žia to da' naken oro, na' to to lo xgaba'
 ka' nyejw to la da' naken xiwe' dan' bi de
 Dios chawe'. ² Bia snia na' ble'ela' zнна'ba'
 kan zнна' bežto', na' nak ní'aba' kan nak ni'a
 oso, na' žoa'aba' naken kan nak žoa'a beže
 yixe'. Bele zen sniale'e na' bdeba' yela' wak
 cheba' lo na' bia snia ni tzen len latje cheba'
 gan zнна'bia'ba', na' lezka' yela' wnná bia'
 zen cheba'. ³ Žia we' to yichj bia snia na', da'
 naken da' goten leba', san beyák wen', na'
 bebángekle yógo'te benách ka' nníta'gake'
 yežlyó nga, na' bénlengake' bia snia na' tzen.
⁴ Lezka' bka'n zéngake' bele zen sniale'e na'
 dan' bdeba' yela' wnná bia' cheba' lo na' bia
 snia na'. Lezka' bka'n zéngake' bia snia na',
 na' wnnágake': “ǰNožkze benne' nake' zen
 kan nak zen bia snia na', na' nožkze benne'
 sáke'le' tíl-lene'-ba'?”

⁵ Lezka' bia snia na' wží' lo na'ba' zchaljba'
 da' zka'n zen kwinba', na' diža' xiwe' da'
 zneba' che Dios. Chope-yon byo' gota' lo
 na'ba' yela' wnná bia' na'. ⁶ Wzó lawba'
 zneba' che Dios, na' wnné' zi'ba' che La
 Dios, na' che latje la'y chie', na' chegak
 benne' ka' nníta'gake' ya'abá che Dios.
⁷ Lezka' wží' lo na'ba' tíl-lenba' benne' ka' zej
 nake' che Dios, na' zejte wléj wchochjba'
 légake'. Lezka' wží' lo na'ba' nna'bia'ba'
 yógo'te benách zi'to', benách ka' nníta'gake'
 yógo'te yež ka', na' yógo'te benách ka'
 zcháljgake' diža' yoble ka', na' benách ka'
 nníta'gake' dot yežlyó nga. ⁸ Yógo'te benách
 ka' nníta'gake' yežlyó nga bka'n zéngake' bia
 snia na', benne' ka' bi zej nyejw lágake' le'e
 yiche che yela' nban, yichen' bzoj Bennen'
 nake' Zíla'do' che Dios katen' bi na' gata'
 yežlyó nga, na' wnnakze Dios gat Bennen'
 nake' Zíla'do' ni'a chegak benách chie' ka'.

⁹ Cha' zoa no benne' ženle', žala' wzé
 nage'.

¹⁰ Benne' ka' Dios wnnakze' žéjgake' do ya,
 žala' žéjgake' do ya,
 na' benne' ka' Dios wnnakze' gátgake' lo ya
 ntoche',

lo ya ntoche' gátgake'.

Che len, benne' ka' zej nake' che Dios žala' kwez zen láže'gake' na' chejlé'gake' chie' Le'.

¹¹ Wdé na' ble'ela' yetó bia snia, bian' bžojba' lo yo. Žiagak chope lozba' kan zej nak loz zila', na' zchaljba' kan zchalj bele zen sniale'e na'. ¹² Bia snia ni wzí' lo na'ba' dot yela' wnná' bia' che bia snia nežwn', katen' zóalenba' leba'. Bia snia bežopen' žonba' ga zka'n zengak yógo'te benách ka' nníta'gake' yežlyó nga bia snia nežwn', bian' beyák wen' da' goten leba'. ¹³ Lezka' bia bežopen' žonba' da' ka' zej nak bian' na' zejte žonba' ga žetj yi' da' zan' ya'abá, na' zyinnjen lo yo lawgak yógo'te benách ka'. ¹⁴ Žon láže'lba' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga len da' ka' zej nak bian' dan' nzi' lo na'ba' žonba' law bia snia nežwn'. Gožba' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga góngake' to lo'a bia snia na', bian' gok we' lo ya ntoche', na' zoaba' nbanba'. ¹⁵ Nzi' lo na'ba' žonba' ga soa nban lo'a bia snia nežwn', na' gak wchaljen, na' gonen ga gatgak yógo'te benne' ka' bi wká'n zéngaken'. ¹⁶ Benba' ga wdá' yógo'te benách ka' to da' nak bian' zej nake' toze len leba', benne' gaxjw ka', na' benne' zaka' ka', benne' wnni'a ka', na' benne' yache' ka', benne' ka' bi zej ndo'e, na' benne' ndo'w ka'. Bda'ba' da' nak bian' lo ná'gake' li ža o lo xgágake'. ¹⁷ Bi gok nitó benne' bi da' ga'we' o bi da' gote'e cha' bi de'e da' nak bian', o cha' bi de'e la bia snia na', o kan nbab laba'. ¹⁸ Na'a žala' gata' chio' yela' žejní'il. No benne' nape' yela' žejní'il žala' wlabe' kan nbab la bia snia na', da' naken tlebe kan nbab la benne', na' kan nbab laba' naken xope gaywá' chonnłaj xope.

14

Da' žolgak to gaywá' tape yon mil benne' byo

¹ Wdé na' bwia', na' ble'ela' Bennen' nake' Zíla'do', na' zie' law ya'adon' da' nzin' Sión. Žónlengak to gaywá' tape yon mil benne' byo ka' Le' tzen, na' nyejw le'e xgágake' La Bennen' nake' Zíla'do', na' lezka' La Xe'. ² Naž benla' to da' zgo'on žaxto' ya'abá che Dios, da' znne žižjen kan znne to yegw zen o kan znne wzió'. Benla' da' ženle kate' no benne' žinne' to da' žolen da' žian do

zan. ³ Žól'gake' to da' kobe, na' nníta'gake' law latje blon', na' lezka' law gan zej nníta' tape benne' ban ka' len benne' gole ka'. Bi gak nitó benne' gole' da' žolgak benne' ki, san légakze to gaywá' tape yon mil benne' byo ka', benne' ka' Benne' Criston' beya'we' ladjw benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. ⁴ Benne' byo ka' zej nake' li láže' dan' bi wnníta'lengake' no no'le, na' zej nake' benne' kwíde'ze. Žjáklene' Bennen' nake' Zíla'do' gáte'teze gan zeje'. Benne' Cristo na'kze beya'we' légak' ladjwgak benách ka', na' zej nake' benne' nežw ka' bde kwíngake' lo na' Dios, na' lo na' Bennen' nake' Zíla'do'. ⁵ Batkle ben láže'gake', na' bi gak nitó benne' bi da' nnie' chégake' gan nníta'gake' law latje blon' gan že' Dios.

Da' bchaljgak chonne wbás che ya'abá

⁶ Naž ble'ela' yetó wbás che ya'abá, na' wdíe' lo be'ze zan ya'abá, na' noe'e diža' chawen' da' zoan to chi'ize nich wzenlen' benách ka' nníta'gake' dot yežlyó nga, benne' ka' zej nbabe' yógo'te yež ka', na' yógo'te benách zi'to' ka', na' yógo'te benne' ka' zcháljgake' diža' yoble ka', na' benne' yógo'te yežlyó ka'. ⁷ Wnné žižje wbasen', na' wnné':

Le žebe Dios, na' le goł da' zka'n zen Le',

dan' za' wchi'a láže'e benách ka'.

¡Le wká'n zen Dios! Lekze' bene' ya'abá, na' yežlyó,

na' nido', na' gan žal nis.

⁸ Yetó wbás che ya'abá bejnawe' wbás nežwn' che ya'abá, na' wnné': "Ba beyóž che yež Babilonia. Ba beyóž che yež zen na'. Ka' goken chen dan' bengak benne' ka' nníta'gake' lo yežen' ga wzí' lo na'gak benne' yógo'te yež ka' góngake' kan zej nak da' sban da' zdan láže'gake'."

⁹ Yetó wbás che ya'abá bejnawe' wbás bežopen' che ya'abá, na' wnnié' žižje, na' wnné': "Ča' no benne' wká'n zene' bia snia, na' ló'aba', na' cha' we'e latje ta' xge' o lo ne'e dan' nak bia' nake' toze len leba', ¹⁰ Dios wsaka' zi'e le' lo yela' zža'a chie'. Sáka'le'e bennen' lo yi', na' lo dan' zzeyle'en, lawgak wbás che ya'abá ka', na' law Bennen' nake' Zíla'do'. ¹¹ Kwénteze žen che yin' gan sáka'gak benne' ka'. Dot ža dot yele sáka'gak benne' ka' bka'n zéngake' bia snia

na', na' ló'aba', na' batkle gata' latje yezí' láže'gake', na' bi yezí' láže'gak benne' ka' bé'gake' latje ta' laba' lé'gake'. ¹² Che len žala' kwez zen láže'gak benne' ka' zej nake' che Dios, na' góngake' kan wnnakze' Le', benne' ka' žejlé'gake' che Jesusen'."

¹³ Naž benla' chi'i to benne' zchalje' ya'abá che Dios, na' gože' neda', na' wnné': "Bžoj da' ni le'e yiche: ba nez zen gaken chegak benne' ka' gátgake' na'a so law, benne' ka' žejlé'gake' che Xanžon'."

Dios Be' La'y wnné': "Ka'kze gaken. Yezí' láže'gake' lo žin da' žóngake', na' gata' yela' žebél chégake' da' naken tlebe len da' béngake'."

Žezí'gake' linn che yežlyó

¹⁴ Naž bwia', na' ble'ela' to bejw ya'abá da' naken zíla'do'ze, na' lo bejw na' že' to Benne' znné'e kan zna' Bennen' Golje' Benách, na' žia to da' naken oro yichje', na' lo ne'e noxe' to ya ntoche'. ¹⁵ Bžoj to wbás che ya'abá lo yodo', na' wnnié' zižje, na' gože' Bennen' ži'e lo bejwn', na' wnné': "Bkonle žin ya ntoche' chio', na' bchog bisto zoa' stribe dan' ba bžin ža chogon'. Ba nbiž bisto chen, da' ka' zej den yežlyó."

¹⁶ Naž Bennen' ži'e lo bejwn' bkonle' žin ya ntochen' dot yežlyó, na' bchoge' da' blan' lo yo.

¹⁷ Naž bžoj yetó wbás che ya'abá lo yodon' da' žen' ya'abá che Dios. Lezka' noe'e to ya ntoche'. ¹⁸ Bžoj yetó wbás che ya'abá žoa'a bkogen', na' nzi' lo ne'e wkonle' žin yi', na' wnnié' zižje, na' bliže' wbás nežwn' che ya'abá, wbasen' noe'e ya ntochen', na' wnné': "Bkonle žin ya ntoche' chion', na' btob da' želbía lba uba ka', da' zej žen' yežlyó, dan' ba na da' želbía lba uba ka'."

¹⁹ Naž wbás ni che ya'abá bkonle' žin ya ntochen' dot yežlyó, na' btobe' da' želbía lba uba ka', da' zej žen' yežlyó, na' bejžo'nen' to lo bloj zen gan zzi xis uba. Da' ni zloe'elen kan gon Dios, wsaka' zi'e benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. ²⁰ Bleje' da' želbía lba uba ka' lo blojen', da' zoan žoa'a yež na'le, na' lo blojen' bžoj žen, da' wyepen ga bžinten žoá'agak bia ka', na' wdé žen na' dot gan gak sa'žo gaže ža.

15

Gaže yižwé' ka' da' zej nwa' gaže wbás che ya'abá

¹ Ble'ela' yetó da' zen ya'abá che Dios da' nak bian', da' žonen ga žebanlžo. Bžojgak gaže wbás che ya'abá, na' zej noxe' gaže yižwé' ka' da' ze lówtegaken, da' ka' Dios wkonle' žin nich yeyož wsaka' zi'e benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

² Lezka' ble'ela' to da' naken ka to niso' da' žepen yes baní' ka yej jese da' yo'on yi'. Benne' ka', benne' belágake' lo na' bia snia, na' lo na' ló'aba', na' bi wzí'gake' laba', zégake' lawle da' naken ka to niso', na' zej noxe' da' ka' zgól'gake', da' ka' bnezjw Dios lé'gake'. ³ Žól'gake' da' bel Moisés, bennen' goke' wen žin che Dios ža ni'te, na' naken da' žól'gake' che Bennen' nake' Zíla'do'. Wnnágake':

Le', Xanto' Dios, napkzo' dot yela' wak.

Zenle'e zej nak yógo'te da' beno',

da' ka' žóngaken ga žebanlto'.

Zna bi'o Le' yógo'te yež ka'.

Dot chawe', na' li laže' naken da' žono'.

⁴ ¿Zoa no benne' bi žebe' Le', Xanto'?

¿Zoa no benne' bi wká'n zene' Le'?

Tozo' Le' nako' la'y.

La'gak benách yógo'te yež ka' gan zo',

na' wká'n zéngake' Le'

dan' zlé'egekle' nak chawe' yógo'te da' žono'.

⁵ Wdé gok da' ni, bwia', na' ble'ela' byaljw yodon' da' žen' ya'abá che Dios gan de latje la'y da' nak bian' Dios zóalene' benách chie' ka'. ⁶ Gaže wbás che ya'abá bžó'gake' lo latje la'y na', na' zej noxe' gaže yižwé' ka'. Zej nakwe' laže' da' záka'le'en, na' žákti'ten, na' zej nžej bayw ka' da' zej naken ya oro lchó'gake'. ⁷ Naž to benne' ladjw tape benne' ban ka' bnezjwe' che chegak gaže wbás che ya'abá ka' gaže zíga'do' da' zej naken ya oro, na' zej nžan' da' zloe'elen yela' zža'a che Dios, Bennen' zoakze'. ⁸ Lo latje la'y na' wžé' žen che yi', dan' zej že' yela' baní', na' yela' wak zen che Dios ga na'. Bi gak nitó benne' choe'e lo latje la'y na' kate' téžgak gaže yižwé' ka' da' zej nwa' gaže wbás che ya'abá ka'.

16

Zíga'do' ka' da' zlóe'egeklen yela' zža'a che Dios

¹ Naž benla' chi'i to benne' wnnié' zižje lo latje la'y na', na' gože' gaže wbás che ya'abá ka', na' wnné': "Le chej, na' le chejłalje gaže zíga'do' ka' lo yežlyó, da' ka' zej nžan' da' zlóe'elen yela' zža'a che Dios."

² Wyéj wbás nežw che ya'abá, na' bejłalje' da' nžan' zíga'don' da' noe'e lo yežlyó. Da' nžan' zíga'don' benen ga wžia we' da' zlal'e'en lo beła' žen chegak benne' ka' zej de'e da' nak bia' zej nake' toze len bia snia na', na' lezka' lo beła' žen chegak benne' ka' zka'n zéngake' ló'aba'.

³ Naž wyéj wbás bežope' che ya'abá, na' bejłalje' da' nža' zíga'don' da' noe'e lo nisdó, na' nisen' beyaken žen kan nak žen che to benne' gat, na' gotgak yógo'te da' ka' zej yo'on lo nisdon'.

⁴ Wyéj wbás beyonne' che ya'abá, na' bejłalje' da' nža' zíga'don' da' noe'e gan zej de yegw ka', na' gan žal nis, na' yógo'te nis ka' beyákgaken žen. ⁵ Naž benla' zchalj wbás che ya'abán', wbasen' nzi' lo ne'e zkonle' žin nis, na' wnné': "Xanto' Dios La'y. Zoakzo', na' wzoakzo'. Chawe' nako' dan' zchogo' chegak benách sáka'gake' ki, ⁶ dan' bláljgake' žen chegak benne' ka' zej nake' chio' Le', na' žen chegak benne' ka' bcháljgake' lo wlazo' Le'. Na'a, žono' Le' ga yé'jgake' žen dan' ki žala' gaken chégake'."

⁷ Naž benla' bchalj to benne' wzóe' žoa'a bkogen' da' žen' ya'abá che Dios, na' wnné': "Ka'kze gaken, Xanto' Dios, napkzo' dot yela' wnná bia'. Dot da' li, na' chawe' nak kan zchogo' chegak benách sáka'gake'."

⁸ Wyéj wbás bedape' che ya'abá, na' bejłalje' da' nža' zíga'don' da' noe'e lo wbiž, na' Dios bi'e wbižen' latje bzeyle'en benne' ka' len yi' chen. ⁹ Wyeygak yógo'te benách ka' dan' bzey wbiž légake', san bi beyát láže'gake', na' bi bka'n zéngake' Dios. Wnné zí'gake' che Dios, Bennen' yo'o lo na'kze' sele'e da' ki da' žsaka' zí'gaken benách ka'.

¹⁰ Wyéj wbás gayo' che ya'abá, na' bejłalje' da' nža' zíga'don' da' noe'e lo latje che bia snia gan zna bia'ba', na' wže' choł ga na'. Naž, benách ka' bdáwya'agake' lóže'gake' dan' wzáka'le'egake', ¹¹ san bi

beyát láže'gake' nich biž góngake' da' zia da' žóngake'. Wnné zí'gake' che Dios, Bennen' zoe' ya'abá dan' zžáka'le'egake' ni'a che wen' da' žiagake'.

¹² Wyéj wbás xope che ya'abá, na' bejłalje' da' nža' zíga'don' da' noe'e lo yegw zen da' nzin' Eufrates, na' bebiž nis yegon' nich yalw nez gan tegak benne' wnná bia' ka' žójgake' zaka' gan zla' wbiž.

¹³ Naž ble'ela' bele zen sniale'e na', na' bia snia na', na' bennen' zchalje' lo wlázgakba', na' bžojgak chonne be' xiwe' lo žoa'agakba', da' ka' zžia yí'gaken benách ka', na' znná'gaken kan znná'gak blož ka'.

¹⁴ Chonne be' ki zej naken be' ka' che da' xiwe', be' ka' žóngaken da' zej nak bian' da' góngaken ga yebángেকে benách ka'. Yjak be' xiwe' ka' dot yežlyó nga, na' bejtóbgaken benne' wnná bia' ka' nich chjake' lo wdilen' da' gaken lo ža zen che Dios, Bennen' napkze' dot yela' wnná bia'. ¹⁵ Ki wnná Dios: "Le wia nga. La'a neda' chołze kan zla' to benne' wbán. Ba nez zen gaken che no benne' nake' ban laže', na' žape chi'e da' nakwe', nich bi gon byenen te' gal yidze', na' bi yedoe'ele' lawgak benách ka'." ¹⁶ Be' xiwe' ka' betóbgaken benne' wnná bia' ka', na' bdóbgake' to latje da' nzin' len diža' hebreo: Armajedón.

¹⁷ Wyéj wbás gaže' che ya'abá, na' bejłalje' da' nža' zíga'don' da' noe'e lo be'ze, na' to benne' wnnié' zižje lo latje la'y da' žen' ya'abá che Dios gan de latje blon', na' wnné': "Ba naken."

¹⁸ Naž wyép yes, na' gokle'e žaxto', na' wnné wzio'. Wzó' yežlyó, da' wzo'žen ka ba wzó' kate' ne zej nnita' benách ka' lo yežlyó nga. ¹⁹ Yež zen na' bžojen chonne kwe'le, na' wzia yi'gak yež ka' zej žen' dot yežlyó nga. Dios bejsá' laže'e che da' zia da' bengak benách ka' nníta'gake' lo yež zen na' da' nzin' Babilonia, na' lo yela' zža'a chie' bsaka' zi'e benne' ka' nníta'gake' yežen'. ²⁰ Belgache' yežlyodo' ka' da' zej žen' gachje lawle nisdó, na' biž wže'gak ya'a ka'. ²¹ Lezka' byinnj jej nis ži'a, da' zan' ya'abá, na' bexjwn lo yichjgak benách ka', na' jej nisen' nále'len ka to gaywá' ya to ton. Yógo'te benách ka' wnné zí'gake' che Dios ni'a che jej nisen', dan' bsaka' zi'le'en légake'.

17

Dios zchoge' che yež zen kwia yin'

¹ Naž bla' to wbás che ya'abá gan zoa', wbasen' nbabe' gaže wbás ka' biá'gake' gaže zíga'do' ka' da' zej naken ya oro. Bcháljlene' neda', na' wnné': "Da nga, na' wloe'ela' le' kan gon Dios, wchinnje' yež zen na' da' naken ka to no'le le'e, na' žen' lo nido' ka'. ² Benne' wnná bia' ka', benne' ka' bēnlengake' no'len' da' sban, na' benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, wzóžgekle' ni'a che da' sban da' žon no'len'."

³ Naž yetó da' bloe'el Dios Be' La'y neda'; wbás che ya'abán' bchi'e neda' to latje dach, na' ble'ela' to no'le, na' to bia snia, na' no'len' žie'-ba'. Bia snia na' zнна'ba' xnale'e. Žiagak gaže yichjba', na' chi lozba', na' zej da'ba' diža' ka' da' žon dítjgeklen Dios. ⁴ No'len' žie'-ba' nakwe' laže' xna, na' laže' xnale'e. Žiagak da' xtan ka' le' da' zej naken ya oro, na' yej zaka' ka', na' bga ka'. Lo ne'e noxe' to zíga'do' da' naken ya oro, dan' nžan' da' sban che da' sban da' žone'. ⁵ Lo xge' zej nyejw kan lie', da' ka' zloé'egeklen to da' ngache', na' ki zej naken: "Yež Babilonia, Yež Blo" na' "Xna'gak No'le Le'e Ka'" na' "Xna' Da' Sban Da' Den Yežlyó." ⁶ Gókbe'ela' nzožle no'len' dan' bene' ga blalj žen chegak benne' ka' zej nake' che Dios, na' žen chegak benne' ka' betgak benách ka' légake' dan' bzoa lígake' che Jesusen'.

Kate' ble'ela' no'len', bebánle'ela'. ⁷ Wbás che ya'abán' gože' neda', na' wnné': "¿Biz chen' žebanlo'? Wzejni'ila' le' da' ngache', dan' zloe'el no'len', na' dan' zloe'el bia snia na' žie'-ba', bian' žiagak gaže yichjba', na' chi lozba'. ⁸ Bia snia na' dan' ble'elo' wzoaba' zga'ale san bi zoaba' na'a, na' za' žojba' latje chol' che benne' gat ka', na' chejba' gan kwia yi'ba' to chi'ize. Benne' ka' nníta'gake' yežlyó, na' bi zej nyejw lágake' le'e yiche che yela' nban da' bzoj Dios ža ni'te katen' bi na' gone' yežlyó, yebángekle' katen' lé'egekle' yebán bia snia na', bian' wzoaba' zga'ale san bi zoaba' na'a. ⁹ Da' ni naken to da' wzejni'ilen no benne' gak chejni'ilen': Gaže yichjba' ka' zejlásgaken gaže ya'ado' gan že' no'len'. ¹⁰ Lezka', gaže yichjba' ka' zejlásgaken gaže benne' wnná bia'. Gayo' benne' ka' ba wdé chégake'. Toe'

ne zнна bi'e na'a, na' yetóe' bi na' le'e, san kate' yide', na' nna bi'e to chí'ido'ze. ¹¹ Bia snia na', bian' wzoaba' san bi zoaba' na'a, zejlasba' kan nak benne' xono', benne' nna bi'e. Gónlene' benne' gaže ka' tzen, na' te na' kwia yi'e to chi'ize. ¹² Chi lozba' ka' da' ble'elo' zejlásgaken chi benne' wnná bia'. Bi na' sí'gake' yela' wnná bia', san sí'gaken' to chí'ido'ze, na' nna biá'gake' tzen len bia snia na'. ¹³ Chi benne' ka', toze gákgake', na' wdégake' yela' wnná bia' chégake' len da' nzi' lo ná'gake', lo na' bia snia na'. ¹⁴ Tíllengake' Bennen' nake' Zíla'do', san Le' wléj wchochje' légake' dan' nake' Xangak yógo'te benne' ka' zej nake' xangak benách ka', na' zнна bi'e yógo'te benne' wnná bia' ka'. Benne' ka' bliž Dios légake', na' wžíe' légake', chjáklengake' Le', na' to chi'ize gónlengake' Le' tzen."

¹⁵ Wbás che ya'abán' lezka' gože' neda', na' wnné': "Nido' ka' da' ble'elo' gan že' no'le le'e na', zejlásgaken benách yež ka', na' benách zi'to' ka', na' benách ka' zcháljgake' diža' yoble ka', na' benách ka' nníta'gake' yógo'te yežlyó ka'. ¹⁶ Chi loz bia snia na' da' ka' ble'elo' zejlásgaken chi benne' wnná bia' ka', benne' ka' bi dégake' chawe' no'le le'e na', na' wká'ngake' le' ka'ze, na' gal yidze'. Da' góngake' chie' naken ka' gáwgake' belá' žen chie', na' wzéygake' le' lo yi'. ¹⁷ Dios wzóe' lo yichj lázdo'gak chi benne' ka' da' gonen ga góngake' ka' žénekzele' Le', na' góngake' toze diža' wdégake' yela' wnná bia' chégake' lo na' bia snia na', na' ki gak kan zнна xtiža' Dios. ¹⁸ No'len' ble'elo' zejlase' yež zen na' da' zнна bian' benne' ka' zнна biá'gake' yežlyó nga."

18

Zbia yi' yež Babilonia

¹ Wdé na' ble'ela' betj yetó wbás che ya'abá, wbasen' bžoje' ya'abá che Dios, na' nzi' lo ne'e yela' wnná bia' zen, na' wyép yes baní' lo yežlyó ni'a che yela' zen che wbasen'. ² Wbás che ya'abán' wnnié' žižje, na' wnné':
Ba wžía yi'. Ba wžía yi' Babilonia, yež zen na'.
Ba beyaken latje che da' xiwe', na' chegak be' xiwe' ka'.

Byinne sniale'e ka' len byinne sban ka', ba bėngakba' xó'ngakba' ga na'.

³ Ka' goken ni'a che da' bengak benne' ka' che yežen'.

Yógo'te benne' yež yoble ka' bėngake' tzen len lėgake' da' wzé láže'gake'.

Benne' wnná bia' ka' bėngake' tzen len lėgake' da' sban.

Yógo'te benne' ža'w žote' ka' gota' yela' wnni'a chėgake',

dan' bdan láže'gak benne' wláž ka' da' záka'le'en.

⁴ Naž benla' zchalj yetó benne' zoe' ya'abá che Dios, na' wnné':

Le žoj lo yežen', le'e nakle chia' neda',

nich bi gonle doła' tzen len lėgake',

na' nich bi gak chele da' saka' zi'le tzen len lėgake'.

⁵ Nyanle'e doła' da' zej nbage'e, na' ba néntelen ya'abá,

san Dios žejsá' laže'e da' kegle da' bėngake'.

⁶ Le yebí'i chėgake' kan bėngake' chele.

Le yebí'i chėgake' chope kwe' ka' da' bėngake'.

Le yebí'i chėgake' chope kwe' ka' da' zia da' bėngake' chele.

⁷ Le gon ga sáka'le'egake', na' kwež nyáche'gake'

kan zej nak yela' ba la'ne, na' yela' zen da' bka'n kwíngake'.

Wzá' láže'gake', na' wnnágake':

“Že'to' nga, na' zŋna bia'to'.

Bi nakto' wzebe, na' batkle kwež nyáche'to'.”

⁸ Che len, to žaze žingak da' ka' wsaka' zí'gaken lėgake',

yela' got, na' yela' zbeže nyache', na' yela' zdon.

Chėgake' lo yi'.

Xanžo Dios, Bennen' bchoge' chėgake' ki, napkze' dot yela' wak zen.

⁹ Naž wnné': “Kwežgak benne' ka' zŋna biá'gake' yežlyó nga, benne' ka' bėngake' da' kegle tzen len lėgake', na' bebélengkle' da' zej naken chėgake', na' kwež nyáche'gake' katen' lé'egkle' žen che yež zen na' da' žeyen. ¹⁰ Zí'to'le yelnnite'e dan' zžėbegake' da' wsaka' zi' Dios benne' yežen', na' nnágake':

Da' nyáche'le'e žaken che Babilonia, yež zen nga.

Gokle'e Babilonia yež blo, na' to žaze bžia yin'.

¹¹ 'Lezka' kwežgak benne' ža'w žote' ka', benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, na' kwež nyáche'gake' ni'a che yežen', dan' biž soa no benne' ga'we' da' góte'gake' ga na'. ¹² Biž soa no benne' ga na', benne' ga'we'

da' naken ya oro, na' ya plat,

na' yej zaka' ka', na' bga ka',

na' laže' da' záka'le'en, na' laže' xna,

na' laže' cháwe'do', na' laže' xna'le'e,

na' yag da' zla' zix,

na' da' naken žit da' záka'le'en,

na' da' naken yag da' záka'le'en,

na' da' naken ya kobre, na' da' naken ya,

na' da' naken yej jese.

¹³ 'Biž soa no benne' ga na', benne' ga'we' kanel, na' da' ka' zla' zix, na' yale,

na' da' zla' zix che mirra, na' che yeje olíbano,

na' xis uba wał, na' set zix,

na' yezje cháwe'do', na' zoa' scribe,

na' búrrodo' ka', na' zila' ka',

na' bia ka', na' karret ka',

na' benne' wen žin ka', na' yeba'le benách ka'.

¹⁴ 'Benne' ža'w žote' ka' yé'gake' lėgake', na' nnágake':

Ba begá'a da' ka' wdán láže'le.

Ba wdé chegak yela' wnni'a ka',

na' da' ka' zej naken xtan chele,

na' biž si'le da' ka'.

¹⁵ 'Kwežgak benne' ža'w žote' ka', benne' ka' gota' chėgake' yela' wnni'a dan' béte'gake' lo yežen', na' gá'ngake' zí'to'le dan' chėbegake' kan gak zia da' gaken che yežen',

na' kwež nyáche'gake', ¹⁶ na' nnágake':

Da' nyáche'le'e žaken che yež zen nga.

Goken ka to no'le nakwe' laže' da' záka'le'en, na' laže' xna, na' laže' xna gole,

na' wžiagak da' xtan ka' chie' da' zej naken

ya oro, na' yej zaka' ka', na' bga ka'.

¹⁷ To žaze wžía yi' yela' wnni'a che yež nga.

'Yógo'te benne' xan barkw ka', na' benne'

ka' žóngake' žin lo barkw ka', na' benne' ka'

žsá'gake' barkw ka', na' benne' ka' žóngake'

žin lo nisdo', wzėgake' zí'to'le, ¹⁸ na' kate'

blė'egkle' žen che yežen' da' žeyen, na'

wžéžegake', na' wnnágake': ěBiz yež yoble goken zen kan gok yež ni?

19 'Bžíagake' bixte yo yíchjgake', na' wžéžegake', na' wžéž nyáche'gake', na' wnnágake':

Da' nyáche'le'e žaken che yež ni da' goken zen.

Yeł'a' wnni'a che yež ni benen ga gota' yeł'a' wnni'a

chegak yógo'te benne' zej nake' xan barkw lo nisdó'.

To žaze wžía yi' yež zen ni.

20 Le yebél ni'a che da' goken che yež zen ni, le'e zoale ya'abá.

Le yebél, le'e nakle che Dios,

na' le'e, benne' wbás chie' ka',

na' le'e, benne' zchaljle lo wlaze' Le'.

Le yebél dan' ba bchog Dios che yež nga kwia yin'

ni'a che da' bsáka'gak benne' yež nga le'e."

21 Naž to wbás wale che ya'abá bchise' to wej zen da' žoten, na' bžo'nen' lo nisdó', na' wnné':

La' kikze gaken chio', yež Babilonia,

yež zen da' naken yež blo.

Biž le'el nitó benne' le'.

22 Biž yéngkle benách cha' zoa no benne' lo yež nga,

nitó benne' žinne' le'e da' žolen,

na' nitó benne' zkweže' bžejw,

na' nitó benne' zkweže' loz bia yix'e,

na' biž žel-le nitó benne' wen žin ga na',

na' biž yéngkle' žaxto' da' žon wej da' žoten ga na'.

23 Biž wza'ní' nitó yi' lo yežen',

na' bi yéngkle' chi'i no benne' zchag ne'e ga na',

na' bi yéngkle' chi'i to xkwide' no'le zchag na'be'.

Ki gaken la'kze gokle benne' zaka' ka', le'e na' žá'wle, na' žóte'le lo yež ni,

na' ben láže'lele benách ka' dot yežlyó nga, len yeł'a' wzá' chele.

24 Naž wnné': "Blalj xchengak benne' ka' lo yež ni, benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios, na' xchengak benne' ka' zej nake' che Dios, na' lezka' xchengak yógo'te benách ka' wnníta'gake' yežlyó nga, benne' ka' betgak benne' wláž ka' légake'."

19

1 Wdé na' benla' benne' zan wnnégake' zižje, benne' ka' nníta'gake' ya'abá che Dios, na' wnnágake':

ĵGa'n zen Dios! ĵYeł'a' weslá, na' yeł'a' zen, na' yeł'a' wnná bia' zá'gaken lo na' Dios chežo!

2 Kan zchi'a laže'e naken dot da' li, na' chawe'.

Le' bchoge' che yežen' kwia yin',

yežen' goken ka to no'le le'e.

Bchoge' chegak benne' ka' che yežen' gátgake',

dan' bžia yi'gake' benách ka' dot yežlyó nga, len da' zia da' bégake'.

Dios bezi'e légake' wzón

dan' bétgake' benne' wen žin chie' ka'.

3 Da' yoble wnnagak benne' zan ka':

ĵGa'n zen Dios!

Kwénteze žen gan žey yežen'.

4 Tap žoa benne' gole ka' len tape benne' ban ka' bchag láwgake' lo yo, na' bka'n zéngake' Dios, gan ži'e lo latje blo chien'. Wnnágake': "ĵKa'kze gaken! ĵGa'n zen Dios!"

5 Naž benla' zchalj to benne' zoe' latje blon', na' wnné':

ĵLe wká'n zen Dios chežo yógo'tele le'e, žonle xchine', le'e na' zžébele-ne',

le'e, benne' gaxjw ka', na' benne' zaka' ka'!

Lni che yeł'a' zchag na' che Benne' nake' Zíla'do'

6 Lezka' benla' to benne' wnnié' zižje, na' benlen kan ženlen kate' zchaljgak benne' zan, na' kan ženlen gan zde to yegw zen, o kan ženlen kate' zne wzió', na' wnné':

ĵGa'n zen Dios! ĵZzo lawe' zna bi'e!

ĵNapkze' dot yeł'a' wak zen!

7 Žala' yebelžo na' lo yeł'a' žebél chežo wká'n zenžo-ne'

dan' ba bžin ža lni che yeł'a' zchag na' che Bennen' nake' Zíla'do'.

Si' lo na' Benne' Criston' benne' ka' zej nake' chie'.

Ba zbéžgake' ka to xkwide' no'le wchág ná'lenbe' Le'.

8 Dios we'e-be' latje gákwb'e' laže' da' záka'le'en, da' naken zíla'do'ze, na' žákti'ten.

(Lažen' da' záka'le'en zejlasen da' naken chawe' da' žongak benne' ka' zej nake' che Dios.)

⁹ Naž wbás che ya'abán' gože' neda', na' wnné': "Bzoy da' ni le'e yiche: Ba nez zen gaken chegak benne' ka' Dios bliže' légake' nich gónlengake' Le' tzen lni che yela' zchag na' che Bennen' nake' Zíla'do'."

Lezka' gože' neda': "Diža' dot da' li da' ni da' zchalj Dios na'kze."

¹⁰ Bzoa ziba' law wbás che ya'abán' nich wká'n zena' le', san le' gože' neda': "Bi gono' ki. Lezka' neda' naka' wen žin che Dios kan nako' le', na' kan zej nak lježo', benne' ka' nzi' lo ná'gake' da' naken dot da' li kan nak che Jesusen'. jBka'n zen Dios!"

Benne' ka' zcháljgake' lo wláz Dios, zzoa lígake' che Jesusen'.

Benne' žie' bia chich

¹¹ Naž ble'ela' nyaljw ya'abá, na' bla' to bia chich, na' Benne' žie'-ba' lie' Benne' Žone' Kan Zne', na' lezka' Benne' Zne' Da' Li. Ki lie' dan' zchi'a laže'e kan nak da' naken dot da' li, na' lezka' cheje' lo wdile.

¹² Žákti'te yej lawe' ka' yi', na' da' zan da' naken oro žiagaken yichje'. Da' lawe' to da' lie', dan' bi nnezlen nitó benne', san toze' Le' nnezlen'. ¹³ Nakwe' to laže' da' ne'jen žen, na' lezka' lie' Benne' Nake' Xtiža' Dios.

¹⁴ Ni'a ne'e zan zejnáwgake' Le', benne' ka' nníta'gake' ya'abá che Dios, na' žiagake' bia chich ka', na' zej nakwe' laže' da' záka'le'en, dan' naken zíla'do'ze, na' dan' bi naken sban. ¹⁵ Zžoj da' naken ka' to ya' ntoche' lo žoe'e, dan' wkonle' žin nich wsaka' zí'lenen' benách yež ka'. Nna bi'e légake' len yela' wak zen, na' wsaka' zí'li'e légake', na' gak chégake' kan žak che da' zbia lba uba, katen' zlejžon. Gone' ga yé'jgake' xis uban' da' zejlasen yela' zža'a che Dios, Bennen' napkze' dot yela' wnná bia'. ¹⁶ Nyejw kan lie' le'e laže' da' nakwe', na' le'e lsine'e, Benne' Zna Bi'e Benne' Wnná Bia' Ka', na' lezka' Benne' Nake' Xangak Benne' Xan Ka'.

¹⁷ Naž ble'ela' to wbás che ya'abá, wbasen' žie' lo wbiž, na' wnnié' žižje, na' gože' bia ka' zlagakba' ya'abá, na' wnné': "Le da, le dobe gan gawle lo lni zen che Dios.

¹⁸ Gawle beła' chegak benne' wnná bia' ka', na' beła' chegak benne' ka' zché'gake' benne' ka' žjake' lo wdile, na' beła' chegak benne' wale ka', na' beła' chegak bia ka', na' beła' chegak benne' ka' žiagake' légakba', na' beła' chegak yógo'te benách ka', benne' ka'

bi zej ndo'e, na' benne' ndo'w ka', benne' gaxjw ka', na' benne' zaka' ka'."

¹⁹ Naž ble'ela' bia snia na', na' benne' ka' zna biá'gake' yežlyó nga, na' benne' zanle'e ka' chégake', benne' ka' žjake' lo wdile. Benne' ka' zej ndobe' nich tíl-lengake' Bennen' žie' bia chichen', na' len ni'a ne'e zanle'e, benne' ka' žónlengake' Le' tzen. ²⁰ Blej bchóchgake' bia snia na', na' lezka' bennen' bchalje' lo wlazba', bennen' bene' da' ka' zej nak bia' gan zoaba', na' ben láže'le' benne' ka' bé'gake' latje wdá' légake' da' nak bia' zej nake' toze len leba', na' bka'n zéngake' ló'aba'. Bia snia na' len bennen' bchalje' lo wlazba', belžo'ne' légake' zej nbane' lo yi' zen gan žey da' zžéyle'en, dan' nzin' sufr. ²¹ Bennen' žie' bia chichen' bete' yógo'te benne' ka' bendlengake' légake' tzen len da' naken ka' to ya' ntochen' dan' zžojen lo žoe'e, na' yógo'te bia ka' zlagakba' ya'abá bdáwgakba' beła' žen chégake', na' béljeklba'.

20

To mil yiz

¹ Wdé na' ble'ela' žetj to wbás che ya'abá, na' noxe' zi'n ya' che latje chol, na' noe'e to do ya' wale. ² Wzene' bele zen sniale'e na', belen' wzoaba' ža ni'te, na' leba' da' xiwe', na' lezka' Satanás, na' bcheje'-ba', na' bka'ne'-ba' nžejba' to mil yiz. ³ Wžo'ne'-ba' latje chol che benne' gat ka', na' bsejwe' latjen', na' bde'e to da' nak bian' da' žsejwn latjen' nich biž gon láže'lba' benách yež ka' kate' téžegak to mil yiz ka', na' te na' yeyežba' to chi'ido'.

⁴ Naž ble'ela' latje ka' gan že'gak benne' ka' nzi' lo ná'gake' wchi'a láže'gake'. Lezka' ble'ela' be' ka' gókgakkze benne' chawe' ka', benne' ka' wžoggak yéngake' lo na'gak benne' wen da' zinnj ka' dan' bzoa ligak benne' chawe' ka' che Jesusen', na' dan' bchaljgake' xtiža' Dios. Benne' ki bi bka'n zéngake' bia snia na', na' ló'aba', na' bi bé'gake' latje wzój lo xgágake', o lo ná'gake' da' nak bian' zej nake' toze len leba'. Bebangak benne' ki lo yela' got, na' wnná biá'gake' tzen len Benne' Criston' to mil yiz ka'. ⁵ Yezika' benne' gat ka' bi bebángake'. Kate' téžegak to mil yiz ka', naž yebángake'.

Yela' yebán lo yela' got da' goken ni naken da' gaken da' nežw. ⁶ Ba nez zen gaken chegak benne' ka' yebángake' lo yela' žebán nežw da' gaken, dan' gákgake' che Dios na'kze. Yela' got bežope da' gaken bi be gak gonen chégake', san gákgake' b̄xoz ka' che Dios, na' che Benne' Criston', na' nna biá'gake' tzen len Le' to mil yiz ka'.

Žlej zchóhjkake' da' xiwe'

⁷ Kate' téžgak to mil yiz ka', naž yeséžgake' da' xiwe' gan nžejen. ⁸ Yežój da' xiwe', na' gon láže'len benách yež ka' da' zej žen' dap la'ate yežlyó nga. Lezka' gon láže'len benách ka' che yež Gog, na' benách ka' che yež Magog, na' wtoben légake' lo wdile. Benne' ka' zej nake' benne' zan kan nak yoḡ da' žen' žoa'a to yegw zen. ⁹ Benne' zanle'e ka' bžójgake' dot yežlyó nga, na' wnníta'gake' la' lí'ale latjen' gan zej nnita' benách ka' zej nake' toze len Benne' Criston', da' naken yežen' da' nži'il Dios. Naž ben Dios ga beḡjw yi' da' bžojen ya'abá, na' bzeyen légake'. ¹⁰ Da' xiwe', dan' ben láže'len légake', wžó'ngaken' gan že' yi' zen che da' zžéyle'en, gan ba zoa bia snia na' len bennen' bchalje' lo wlažba'. Sáka'le'egake' ga na' dot ža dot yele yógo'te yiz ka' da' zá'gaken.

Zla'gak benách ka' law Dios gan ži'e zchi'a laže'e

¹¹ Naž ble'ela' to latje blo da' chich, na' lezka' ble'ela' Bennen' ži'e zchi'a laže'e lo látjen'. Gan že' Bennen' wzía yi'gak yežlyó nga, na' ya'abá, na' biž bežél-le latje chégaken. ¹² Lezka' ble'ela' benne' gat ka', benne' zaka' ka' len benne' gaxjw ka', na' zégake' law Dios. Byáljwgak yiche ka', na' byaljw yetó yiche gan zej nyejw lagak benne' ka' zej nape' yela' nban da' zejli kanne. Dios wchi'a laže'e benne' gat ka' kan zej nak da' ka' zej nyejwn le'e yiche ka', da' ka' bėngake'. ¹³ Bežojgak benne' gat ka' lo nisdó, benne' ka' bgáche'gake' lo nisdon'. Lezka' bežojgak benne' gat ka' lo yela' got, na' lo latje chol, benne' ka' wnníta'gake' ga na', na' Dios wchi'a laže'e to tógake' kan zej nak da' ka' da' bėngake'. ¹⁴ Naž bžó'ngake' yela' got, na' latje chol che benne' gat ka', lo latjen' gan že' yi' zen da' naken latje

che yela' got bežopen'. ¹⁵ Benne' ka' bi zej nyejw lágake' le'e yiche ya'abá, benne' ka' bi zej nape' yela' nban da' zejli kanne, bejcházgake' latjen' gan že' yi' zen na'.

21

To ya'abá kobe, na' to yežlyó kobe

¹ Wdé na' ble'ela' to ya'abá kobe, na' to yežlyó kobe, dan' ba wdé chegak ya'abá na', na' yežlyón', da' ka' wnníta'gaken zgá'alegaken. Biž zej de nisdó' ka'. ² Neda', Zwa, ble'ela' yež la'y na', da' naken Jerusalén kobe. Bžojen ya'abá gan zoa Dios, na' betjen lo yežlyó, na' zoan lez kan zoa lez to xkwide' no'le za' wchág ná'lenbe' benne' byo chebe'. ³ Benla' che to benne' zchalje' ya'abá che Dios, na' wnné': "Le wia nga. Gan zoa Dios zóalenen benách ka'. Sóalene' légake', na' légake' gákgake' benne' chie' ka'. Dios na'kze sóalene' légake', na' gake' Dios chégake'. ⁴ Dios wzíe' nis zbéžgake' da' žian yej lāwgake'. Biž gat nitó benne', na' biž kwež nitóe', na' biž kwež nyache' nitóe', na' biž saka' nitóe', dan' ba wdé chegak da' ka' gókgaken zga'ale."

⁵ Naž Bennen' ži'e latje blon' wnné': "Bwia nga. Žekoba' yógo'te."

Lezka' gože' neda': "Bzój le'e yiche da' ni da' naken dot da' li, na' za' gakkzen."

⁶ Naž gože' neda': "Ba nakkzen. Neda' naka' Bennen' zoe' zga'ale', na' lezka' Bennen' sóateze' kan nak da' zzo lawn, na' da' ze lawten. No benne' zbile', neda' gona' ga ye'je' nisen' da' wnezjwn yela' nban, na' bi be chizjwe'. ⁷ Benne' ka' sóegekle' lo da' žak yežlyó, yógo'te da' ki gáta'gaken chégake'. Neda' gaka' Dios chégake', na' légake' gákgake' zi'nkza' ka', ⁸ san benne' ka' zžėbegake', na' benne' ka' bi žejle'gake' chia' neda', na' benne' ka' bi zej nake' chawe', na' yógo'te benne' wetw benách ka', na' benne' ka' žóngake' da' kegle, na' benne' wžá' ka', na' benne' ka' zka'n zėngake' lo'a ka', na' yógo'te benne' wen laže' ka', ba de latje chégake' lo yi' zen che da' zžéyle'en, da' naken yela' got bežopen'."

Yež Jerusalén kobe

⁹ Naž to wbás che ya'abá, wbasen' nbáblene' gaže wbás ka' biá'gake' gaže ziga'do' ka' da' nžá'gaken gaže yižwé', da' ka'

ze lawten, blē'e gan zoa'. Gože' neda': "Da nga. Neda' wlo'e'ela' le' xkwide' no'len' za' bchag ná'lenbe' Bennen' nake' Zíla'do'."

¹⁰ Dios Be' La'y wzóalene' neda', na' wbás che ya'abán' bchi'e neda' to law ya'a sibe, na' bloe'ele' neda' yež la'y, yež Jerusalén kobe, da' zžojen ya'abá gan zoa Dios, na' žetjen yežlyó. ¹¹ Yežen' žákti'ten dan' yela' baní' che Dios zóalenen yežen'. Žákti'ten kan žákti'te to yej da' záka'le'en kan nak yej xna gole da' nzin' jaspe. Yani'do' nak yežen' kan nak yej jese. ¹² Zoa to ze'e žeje, na' sibe, kwe'j xkóže'le yežen'. Le'e ze'e na' zej nnita' chežinno gan žo'ogak benách ka'. Žoa'a gan žo'ogake' zej nnita' chežinno wbás che ya'abá, wbás ka' žape chí'igaken'. To to gan žo'ogake' nyejw to to lagak chežinno kwe' ljež za'só Israel. ¹³ Le'e ze'e da' žen' zaka' gan zla' wbíž zej nnita' chonne gan žo'ogake', na' zaka' gan za' be' zag zej nnita' yechonne gan žo'ogake', na' zaka' chelá'a gan zde wbíž byo' zag ka' zej nnita' yechonne gan žo'ogake', na' zaka' gan žen wbíž zej nnita' yechonne gan žo'ogake'. ¹⁴ Zan ze'e che yežen' zej nnita' chežinno len ze'e, na' lé'egaken zej nyejw lagak benne' chežinnote benne' wbás ka' che Bennen' nake' Zíla'do'.

¹⁵ Wbás che ya'abán', bennen' zcháljlēne' neda', noe'e to yag wžíx da' naken ya oro nich wžíxe' kan nak yežen', na' kan zej nak gan žo'ogake', na' kan nak ze'e chen. ¹⁶ Yežen', tlebe zej nak da' tape la'a ka'. Tlebe nak yela' tonne chen, na' yela' blaga' chen. Len yagen' bžíxe' kan nak yežen', na' naken kan gak sa'žo dot chežinno ža, na' tlebe zej nak yela' tonne chen, na' yela' sibe chen, na' yela' blaga' chen. ¹⁷ Lezka' bžíxe' yela' žeje che ze'e na', na' naken to gaywá' tape yon žit na' benne'. Wbás che ya'abán' bkonle' žin yag wžíx na' nich bžíxe' yežen'.

¹⁸ Ze'e na' naken yej jaspe, na' yežen' naken ya óroteze, da' naken yani'do' kan nak yej jese. ¹⁹ Len ze'e ka' che yežen' zej nzin' da' xtan ka' da' zej naken yej ka' da' záka'le'egaken.

Len ze'e nežw naken yej jaspe.

Da' bežopen naken yej safiro.

Da' beyonnen naken yej ágata.

Da' tapen naken yej esmeralda.

²⁰ Da' gayon' naken yej ónise.

Da' xopen naken yej kornalina.

Da' gažen naken yej crisólito.

Da' xonon' naken yej berilo.

Da' gan naken yej topasio.

Da' chin naken yej crisoprasa.

Da' chinéjen naken yej jasinto.

Da' chežinno naken yej amatista.

²¹ Da' chežinno ka' da' zej nbagan' gan žo'ogake' zej naken chežinno bga ka'. To to da' ka' gan žo'ogake' nbagan' len toze bga. Nez blo che yežen' naken ya óroteze da' naken yani'do' kan nak yej jese.

²² Bi blē'ela' nitó yodo' lo yežen' dan' Dios, Bennen' napkze' dot yela' wnná bia', nake' yodo' chen, na' lezka' nak Bennen' nake' Zíla'do'. ²³ Bi žon byenen wza'ni'gak wbíž, na' byo', lo yežen' dan' zza'ni' yela' baní' che Dios lo yežen', na' lezka' Benne' nake' Zíla'do' zza'ni'e ga na'. ²⁴ Benne' wláž ka' che yežen', benne' ka' belágake', tágake' lo baní' che yežen', na' žingak benne' ka' znna biá'gake' yežlyó nga, zej noe'e yela' wnni'a chégake' ga na'. ²⁵ Batkle wséjwgake' gan žo'ogake' lo yežen' te ža, na' batkle gak žel ga na'. ²⁶ Benách che yógo'te yež yedjwá'gake' da' zaka' ka', na' yela' wnni'a chégake' ga na'. ²⁷ Nitó da' bi naken chawe', na' nitó da' zinnj, na' nitó benne' žon laže'e, bi chó'ogake' ga na', san benne' ka' zej nyejw lágake' le'e yiche che Bennen' nake' Zíla'do', gan zej nyejw lagak benne' ka' zej nape' yela' nban, chó'ogake' ga na'.

22

¹ Naž wbás che ya'abán' bloe'ele' neda' to yegw yani'do', da' naken nis yegw da' znezjwn yela' nban. Žákti'te yegon' kan žákti'te yej jese. Zžoj yegon' lo latje blo gan že' Dios, na' lezka' gan že' Bennen' nake' Zíla'do'. ² Zza' yegon' gachje láwe'le nez blo che yežen'. Chelá'a weje žoa'a yegon' zoa to yag da' zbian da' znezjwn yela' nban, na' želbían chežinno chi'i to yiz. To byo' to byo' želbía yag ka'. Xlága'gak yag ka' zej naken da' žeyóngaken benne' ka' che yežen'. ³ Bi soa nitó da' žesbaga' benách ka' zia ga na'. Zoa latje blo gan že' Dios lo yežen', na' lezka' gan že' Bennen' nake' Zíla'do', na' benne' wen žin chie' ka' wká'n zéngake' Le'.

⁴ L_e'egek_{le}' l_{aw}e' L_e', na' kan lie' nyejwn l_o xg_ágake'. ⁵ Bi gak žel ga na', na' bi yažje to da' wsa'ní', na' bi yážjegek_{le} benne' ka' nníta'gake' ga na' baní' che wbíž, dan' gak X_{an}žo Dios baní' chégake'. To chi'ize nna biá'tezgak benne' ka' nníta'gake' ga na'.

Za' yelá' Benne' Cristo

⁶ Naž wbás che ya'abán' gože' neda', na' wnné': "Diža' ni naken dot da' li, na' nakkzen. X_{an}žo Dios, Bennen' zchize' Dios Be' La'y chie' l_o yichj lázdo'gak benne' ka' zcháljgake' lowlaze' L_e', ba bsele'e wbás che ya'abá chie' nich wloe'ele' benne' wen žin chie' ka' da' žala' gakten." ⁷ Ki wnná Jesús, Benne' Criston': "Za' yelá'a. Ba nez zen gaken che no benne' žone' kan z_nna da' zchalja' l_o wláz Dios, da' nyejwn le'e yiche ni."

⁸ Neda', Zwa, benla', na' ble'ela' da' ki. Wdé benlan', na' ble'elan', na' bzoa ziba' xni'a wbás che ya'abán', bennen' bloe'ele' neda' da' ki, nich wká'n zena' le'. ⁹ Naž le' gože' neda': "Bi gono' ki, dan' naka' neda' wen žin che Dios kan nako' le', na' kan zej nak lježo' ka', benne' ka' zcháljgake' l_o wláz Dios, na' lezka' kan zej nak yógo'te benne' ka' žóngake' kan z_nna da' nyejw le'e yiche ni. jBka'n zen Dios!"

¹⁰ Lezka' gože' neda': "Bi wkacho'o xtiža' Dios ni, da' zchalja' l_o wlaze' L_e', na' nyejwn le'e yiche ni, dan' za' gakgak da' ki.

¹¹ No benne' žone' da' zinnj gónteze' da' zinnj. No benne' žone' da' kegle gónteze' da' kegle. No benne' žone' da' naken chawe', gónteze' da' naken chawe', na' no benne' nake' che Dios, gákteze' che Leze'."

¹² Z_nna Jesusen': "Za' yelá'a. Noa'a l_o na'a da' wnezjwa' chegak benne' ka', na' yebi'a che chégake' kan zej nak da' bégake'.

¹³ Neda' naka' Benne' zoa' zga'ala', na' lezka' Benne' ze l_{aw}te, kan nak da' zzo l_{aw}n, na' da' žesyožten. Lezka' naka' Benne' žone'

ga so l_{aw}n, na' Benne' žone' ga žeyožten.

¹⁴ Ba nez zen gaken chegak benne' ka' nyaže da' nákwgake', benne' ka' žóngake' da' naken chawe'. Zej nzi'e latje gáwgake' da' zbia yagen' da' znezjwn yelá' nban, na' gak chó'ogake' gan žo'ogak benách ka' l_o yežen'. ¹⁵ Benne' ka' bi zej nake' chawe', na' benne' wžá' ka', na' benne' ka' žóngake' da' kegle, na' benne' ka' žótgake' benách ka', na' benne' ka' zka'n zéngake' lo'a ka', na' benne' ka' žaz láže'gake' žon láže'gake', gá'ngake' na'le l_o yežen'. ¹⁶ Neda', Jesús, bsele'a wbás chia', wbás che ya'abá, na' bloe'ele' le'e da' ki, le'e na' nbable to kwe' to kwe' benách chia' ka'. Neda' naka' ljež Dabí, na' lezka' za'sóe'. Lezka' naka' belj x_sile."

¹⁷ Zchaljgak Dios Be' La'y, na' xkwide' no'le, xkwiden' wchág ná'lenbe' Benne' nake' Zíla'do', na' znnágake': "Le da."

No benne' ženle' diža' ni žala' nne': "Le da."

No benne' zbile', na' no benne' zdan láže'en, žala' yídgage', na' yé'jgage' nisen', da' znezjwn yelá' nban.

¹⁸ Neda', Zwa, zzejni'ila' benne' ka' želyenle' diža' ni da' zchalja' l_o wláz Dios, na' nyejwn le'e yiche ni, na' znnia': cha' no benne' wzane' kan zej nak diža' ki, na' Dios yebi'e chie', na' wsaka' zi'e le' kan zej nak da' zej nyejwn le'e yiche ni. ¹⁹ Lezka', cha' no benne' yekwase' bíte'teze diža' ni da' zchalja' l_o wláz Dios, da' nyejwn le'e yiche ni, Dios yekwase' latje che bennen' le'e yichen' gan zej nyejw lagak benne' ka' zej nape' yelá' nban da' zejlí kanne, na' lezka' yekwase' latje chie' l_o yež la'y, kan nyejw chegak benne' ki le'e yiche ni.

²⁰ X_{an}žon', Bennen' zzoa lie' kan zej nak da' ki z_nne': "O'. Za' yelá'a."

jKa'kze gaken! jDa, X_{an}to' Jesús!

²¹ Z_nnabla' X_{an}žo Jesús, Benne' Criston', gon chawe'e yógo'tele le'e. Ka'kze gaken.